

GOVERNMENT OF INDIA

ARCHÆOLOGICAL SURVEY OF INDIA

CENTRAL
ARCHÆOLOGICAL
LIBRARY

ACCESSION NO. 9242

CALL No. BPa8 | Fau

D.G.A. 79

— 66 —
V. FAUSBØLL

BY

JATAKATTAAVANNANA

THE
JĀTAKA

TOGETHER WITH ITS COMMENTARY

TALES OF THE ANTERIOR BIRTHS

GOTAMA BUDDHA.

9242

FOR THE FIRST TIME EDITED IN THE ORIGINAL PĀLI

BY

V. FAUSBOLL

VOL. VI

BPa8
Fau

LONDON

KEGAN PAUL TRENCH TRÜBNER & CO., Ltd.

1896.

[All Rights Reserved.]

CENTRAL ANTHROPOLOGICAL
LIBRARY, NEW ORLEANS.

Acc. No. ... 9242 ...

Date..... 3-8-57

Call No...... 69a8

Fau

TO
THE DANISH GOVERNMENT

WHICH HAS NOT FAILED ME DURING THE SPACE OF TWENTY YEARS

TO
THE BERLIN ACADEMY OF SCIENCES

WHICH LIBERALLY AIDED THE COMPLETION OF THE JAYARA BOOK
BY REPEATEDLY STEPPING IN WHEN THE EDITION WAS IN DANGER
OF BEING DISCONTINUED

TO
THE INDIAN GOVERNMENT

AND

THE DANISH ACADEMY OF SCIENCES

THIS VOLUME IS MOST GRATEFULLY AND MOST DEVOTEDLY DEDICATED.

PRELIMINARY REMARKS 7.

For this volume I have had the same three MSS. (C² C¹ B¹) as before, but I have not taken full notice of B² as the text, in this part of the book, has been very much enlarged throughout, so as to make it in many places quite different from C. The aim of the Burmese redactor seems to have been, to make the tale more lucid and intelligible, but as the difference in many particulars consequently is so great I should advise some scholar to give a separate edition of the Mahānipāta according to the Burmese redaction that we may judge of its exact relation to C.

It is sometimes not easy to see, what belongs to the Commentary and what to the Text, I therefore must be excused for any mistakes I may have made in that respect.

On the whole I look upon my edition as a provisional one, but I trust that a coming editor will willingly acknowledge that I have cleared the way for him and freed him from much rough work. It is at all events my hope that this book, containing a large material for future researches, will give the impulse to greater works on Pāli and Buddhism.

From sheet 10 of this volume Professor Otto Franke has been kind enough to read a proof, through which I have been able to correct and improve the text in not a few places, and I therefore now return him my best thanks for his zeal and accuracy.

I cannot conclude these remarks without especially thanking Professor Albrecht Weber for the support he has given me from the very beginning of my literary career to the conclusion of this

long and arduous task. Prof. Weber has not only always shown himself to be a zealous and industrious labourer in the pursuit of knowledge, but has also constantly expounded the serious work of others.

With gratitude and sorrow I dwell on the memory of my lamented friend Dr. R. Rost who always with the greatest readiness helped all scholars from his own rich fund of knowledge.

The 7th and last volume of this book will follow shortly, and contain a *Postscriptum* by myself and a complete index of Names by my friend, Dr. Dines Andersen.

Copenhagen, 22 Jul 1896.

V. Fausbøll.

CORRECTIONS AND ADDITIONS.

Page 1 line 31 add Schleifner, *The Tales by Rastan* p. 247. *Alwa, Atanag*, p. 47.

- 2 l. 6 read *pasatva*.
- 4 l. 14 — *munelichama*. 4,15 *hohl*.
- 5 l. 11 — *us* for *us*.
- 6 l. 7 — *hanabho-*.
- 12 l. 27 — *acetas*.
- 14 l. 23 — *dihkati*.
- 16 l. 31 — *astirassasassini*.
- 20 l. 28 — *pāpayasini*.
- 22 l. 26 delete the period.
- 26 l. 13 read *abhhikato*.
- 27 l. 5 — *ukkasibho*.
- 27 l. 14 — *knali*.
- 30 l. 20 Cf. S. B. R. 1, 222. Sigandei 412, Bastian 2, 222.
- 30 l. 23 read *aparabhige*.
- 31 l. 13 — *nāma na sakka kāmā*.
- 32 l. 5 — *bhaviassati*.
- 32 l. 17 — *dakkhina-*.
- 33 l. 11 — *vijay*.
- 35 l. 2 — *loṇḍakena* with 847.
- 35 l. 4 — *upadharshiti*.
- 36 l. 13 — *apāramayyati*.
- 39 l. 10 delete the sign of quotation before *suraspa-* and put it before *passa* in the next line.
- 39 l. 14 read *vinayitha*.
- 41 l. 1 — *gabeta*.
- 41 l. 6 — *dhannu*.
- 41 l. 27 — *ajācīyo*¹⁰.
- 49 l. 6 — *-dhāriṇa*.
- 50 l. 17 — *saṅkharā*.
- 50 l. 20 — *saṅkharā*.

Page	50	1	27	read	man.
—	53	1	14	—	tab.
—	56	1	23	—	abhiato
—	57	1	27	—	bharsaparilāho.
—	60	1	16	—	anupaṭṭhapabbhe aml.
—	61	1	20	—	datai.
—	62	1	7	—	annāśāni.
—	62	1	19	—	attāhigato.
—	69	1	9	—	ettā.
—	72	1	27	—	-bhavānā.
—	73	1	6	—	-parikkhāra.
—	76	1	6	—	nahāra.
—	76	1	23	—	-hūḷa.
—	82	1	12	—	tiśāḍḍita.
—	82	1	14	—	kalyāṇa.
—	82	1	22	—	aho" and in the next line aniruddho.
—	86	1	10	—	-yuttakāra.
—	86	1	30	—	paṇṇāṭṭhā.
—	88	1	14	—	pharusa.
—	88	1	23	—	-koṭṭha.
—	92	1	29	—	ābāho.
—	93	1	7	—	ādāgata.
—	93	1	12	—	abhihamkhaṇṇi.
—	94	1	16	—	āvaḍḍamāsa.
—	94	1	28	—	saḍḍaṇṇa, dharmāna etāna.
—	95	1	18	—	attakāra.
—	96	1	15	—	hūḷa.
—	97	1	4	all three MSS. samādayi for samādayi?	
—	101	1	2	all three MSS. man dāsaṇṇi for mā ātāna dāsaṇṇi?	
—	101	1	10	read aparaḍḍha.	
—	102	1	28	—	Nimlāḷa.
—	103	1	18	—	saḍḍa.
—	103	1	20	—	āhāsa.
—	109	1	7	—	devaṇṇa.
—	109	1	14—15	read. jaṇṇa -- paṇṇa.	
—	111	1	18	read ānāḍḍa.	
—	112	1	9	—	saḍḍa.
—	114	1	1	—	ānā.
—	115	1	21	—	ānāḍḍa.
—	115	1	31	—	Māḷa.
—	119	1	4	—	-ānāḍḍa.
—	119	1	11	—	ānāḍḍa (ānāḍḍa, ānāḍḍa).
—	119	1	22	—	puḷḷā.
—	121	1	26	—	ānāḍḍa.

Page 122 l. 24	read	sampastin.
— 123 l. 2	—	vināse.
— 125 l. 14	—	śrī brāh̄.
— 126 l. 22	—	pāna vatrā.
— 129 l. 23	—	mahājana.
— 131 l. 21	—	bhāyit.
— 132 l. 2	—	-pokkharāṇi.
— 139 l. 16	—	andhabhūtu.
— 142 l. 21	—	tātaṁ ca.
— 143 l. 34	—	yāntva.
— 144 l. 13	—	yānūvāja.
— 156 l. 22	—	-vitham.
— 160 l. 34	—	ayyaṇṭa.

Formerly published.

Dhammapadam. Ex tribus codicibus hauniensibus palice editis, latine veritas, excerptis ex commentario palice notisque illustravit V. Fausboll. Haunio 1855. 8 Danish crowns.

Five Jātakas, containing a Fairy Tale, a Comical Story, and Three Fables. In the Original Pālī Text, with a Translation and Notes, by V. Fausboll. Copenhagen 1861. 3 Danish crowns.

Two Jātakas. The original Pālī Text, with an English Translation and Critical Notes. By V. Fausboll. 1870. (From the Journal of the R. A. S.) 1 Danish crown.

The Daccaratha-Jātaka, being the Buddhist Story of King Rāma. The Original Pālī Text with a Translation and Notes by V. Fausboll. Copenhagen 1871. 1 crown 33 oer Danish.

Ten Jātakas. The Original Pālī Text with a Translation and Notes, by V. Fausboll. Copenhagen 1872. 4 Danish crowns.

The Sutta-Nipāta, being a collection of some of Gotama Buddha's discourses and discourses. Edited by V. Fausboll. Published for the Pālī Text Society. Part I. Text. London 1885, Part II. A Complete Phraseological Glossary to Suttanipāta. London 1894.

Nogle Bemærkninger om enkelte væsskelige Pālī-Ord i Jātaka-Bogen. (Frå det danske Videnskabs-Selskabs Oversigter). 1886.

The Jātaka together with its Commentary. Vol. 1—6. 1877—96.

Smaahistorier fra Østresland. Efter det Persiske ved V. Fausboll. Kbh. 1852. 50 Oer.

Vægter-Versene i deres ældre og yngre Skikkelse, udgivet af V. Fausboll. Med Afbildninger af Vægtene fra forskellige Tider. Kbh. 1862. 2det Oplag. ibidem. uodem. 20 Oer. (Med Maledart). 3dje forøgede Oplag ibidem 1894.

Beretning om 'de vidtberkjendte Mothasens rige Gjerninger og tapre Bedrifter. Ved V. Fausboll. Kbh. 1862. 3dje forbedrede Udgave. Kbh. 1887. (Illustreret.)

Bidrag til en Ordbog over Gadesproget og saakaldt Daglig Tale, oplyst med over 5000 Exemplar, hentede fra trykte Kilder, og med Henvisning til berøgtede Ord og Talemaader i andre Sprog. Ved V. Kristiansen. Kbh. 1866. 2 Kroner.

Om 3 Lyde i almindelig, dannet Dansk, der hidtil ikke have været anerkjendte og opførte som selvstændige Selslyde. (I Universitets-Jubilæets Danske Samfundts Blandinger) 1882.

XXII. MAHĀNIPĀTA^{*}).

1. Māgapakkhajātaka^{**}).

Mā paṇḍeeyā[†] ti. Idam S. J. v. mahānēkkhamam ā. k. Ekudāsa[‡] hi bhikkhū dhammasābhāyāṃ sannivinnā Bhagavato mahā-bhikkhukhamassasa[§] tannaṃ kathayidha. S. āgantvā „k. n. bh. e. k. s.“[¶] ti p. „i. n.“^{||} ti v. „na bhī. l. sama puritapūramissa r. chaḍḍetvā abhinēkkhamāṇāṃ nāma saṃsāraṇiṇāṃ, ahaṃ hi aparipakke āpe pāramiyo pūreṇa pi r. chaḍḍetvā nēkkhanto yevā“[‡] ti vuttā tahi yāento a. ā.:

A. B. Kāsirajā nāma dhammena r. kāresi. Tassa soḷasa-
 sahasā[†] itthiyo ahesuṃ, itaṃ ekāpi pattaṃ vā dhiṭṭarāṃ vā na
 labhi[‡]. Nāgarā „amhākaṃ raṇḍo vamsānurakkhako putto n“
 utthāti[§] Kasaḷatake āgataṇḍayena sannipatitvā rājānaṃ „puttaṃ
 patthehi“[¶] āhāro. Rājā soḷasasaḷasa^{||} itthiyo „putte patthe-
 thā“[‡] ti āpāesi. Tā Candāḍiṇāṃ upatthānāni kaṭvā patthentiyo
 pi na labhiṃsu. Aggamaḷesi pan' assa Maddarājadhiṭṭā Candāḍeṇi
 nāma sīlasampannā aho-i, naṃ pi „puttaṃ patthehi“ ā. Sā
 puṇṇamadiṇasse upasathāṃ samādiyitvā cullasāyanake nipanna
 attano etāṃ āvujjītvā „sac“[§] āhaṃ akkhaṇḍasāḷā imiṃ me sac-

^{*} This Nipāta has no name in O, but see Feer in *Journal Asiatique* 1871. T. 18. p. 269. ^{**} Il Tamiyājātaka, cfr. Morris, II. & C. p. 56; Feer in *Journal Asiatique* 1871 T. 18 p. 379. J. Am. Or. Soc. p. XXXI. J. H. A. S. 1892 p. 251. [†] Cf. pāṇḍeeyāṇ. Bāḷa paṇḍeeyāṇ. [‡] Bāḷa -a. Bāḷa -am corr. to -a. [§] Cf. lakkhaṇaṃ, C. lakkhaṇa. ^{||} Bāḷa -a.

cema putto uppajjato¹ 'ti saccakiriyam ākāsi. Tassa allatejasa
 Sakkaabhavevaṃ upākāraṃ dassesi. Sakko āvajjitvā taṃ
 kāraṇaṃ ūtvā „C-devi puttam pattheti, dassāmi 'ssa puttaṃ"
 ti tassa anucchavikaṃ puttam upadhārento Bodhisattam ni-
 2 dāsa. So, hi tadā viṣativassāni Bārāṇasīyam r. karetvā tato
 euto Uśanduniraya nibbatto asativassasahasāni tattha pacivā
 Tāvātimsabbhavaṃ nibbatti, tattha pi yāvatāyukam thavā tato
 cavitvā Uparidevalokam gantukamaṃ ahoṣi. Sakko tassa santi-
 kam gantvā „samma taya Manussa-loke uppanno pāramiyo ca te
 10 pūriṣaanti mahājānassa ca vaḍḍhi bhaviṣṣati, ayaṃ Kāśiraśāso
 Candā nama aggamahesi puttam pattheti, tassa kucchiyaṃ up-
 pajjā² 'ti ā. So „sādhū³ 'ti paṭisaṇṭvā paṭigāhi devaputta-
 zatehi saddhīṃ cavitvā ayaṃ tassa kucchiyaṃ paṭisaṇḍhim
 gaehi, itare devaputtā amaccabharīyānaṃ kucchīsu p. ga-
 15 hīṃsu. Deriyā kucchi vajirapannā⁴ viya ahoṣi, sā gabbhassa
 patitthitabhiṇvaṃ ūtvā raḍḍho ārocesi, rājā gabbhaparihāraṃ
 dāpesi, sā paripunnagabbhā puṇṇatakkhaṇasampannaṃputtaṃ
 vijāyi. Taṃ divasaṃ eva amaccagehesu paṇḍakumārakatāni
 vijāyīṃsu. Tasmīṃ khane rājā amaccaganaparivato mahātalo
 20 nisīdno hoti, ath' aisa „putto te deva jāto⁵ 'ti ārocaṃbhu, tassa
 taṃ vacanaṃ ūtvā va puttapemaṃ uppajjitvā⁶ cchaviādini
 chinditvā atthimūjāṃ āhecca atthāsi, abbhantare pīti uppajji,
 hadayaṃ⁷ allalaṃ jātāṃ. So amacce pucchī: „tuttha no kho
 tumhe mama putto jāto⁸ ti. „Kīṃ kathetha, deva mayam
 25 pubbe anāthā jhāni anāthā jāta, samiko no laddho⁹ ti. Rājā
 mahāsenaguttaṃ ādāpesi: „mama puttassa parivāro¹⁰ laddhūṃ
 vattati¹¹, amaccakulesu ayya jātadārakā ettakā nāma 'ti oloke-
 hīti¹². So¹³ paṇḍadārakasatāni diṇvā āgantvā raḍḍho ārocesi.
 Rājā paṇḍaṇaṃ dārakasatānaṃ kumārakasādhyaṇāni pesetvā
 30 paṇḍes dhātīkatāni pesesi¹⁴, Mahāsattassa pana atidighādīlāsa-

¹ Csa - tam. ² Bdk uppajji. ³ Csa - ya. ⁴ Bdk - aisa. ⁵ Cx vattati. Bdk
 atā gaccha itam. ⁶ Bdk an - cūhī ti sampajjichāvā amaccagehāni gantvā olo-
 kanti. ⁷ Bdk dāpesi.

vajjitā alambatthaniyo madhurakathāṇṇā catuṣaṭṭhihāṇiyo ca
 adāsi, atidighāya passe nisiditvā thaṇṇaṃ pivato dārakaṇṇa
 gīvā dighā hoti, atiraṇṇāya passe nisiditvā pivato nippajjita-
 khandhutthiko hoti, atikāṇṇāya passe nisiditvā pivantānaṃ ūrū
 rojanti, atithūlāya passe nisiditvā pivantānaṃ khalamkapādā'¹
 hoti, atikāṇṇāya sariraṃ² atisthalaṃ hoti accodātāya ationhaṃ,
 lambatthanaṇṇā khiraṃ pivantānaṃ nippajjitaṇṇasaggā honti, kasañci
 pana khiraṃ ambhalaṃ hoti kasañci kaṇṇakādhedhaṃ ti, tasmā
 saṃbo p' ete dāse vajjetvā atidighādidosarahitā alambatthaniyo
 madhurakathāṇṇā catuṣaṭṭhihāṇiyo dātva mahantaṃ saṅgāraṃ³
 katvā C-deviyāpi varasā adāsi. Sā gahitakāṇi katvā thapeṣi.
 Nāmagahanaḍivase pi 'ssa laṅkhanapāṭhakānaṃ brāhmaṇaṇṇaṃ
 mahāsaṅgāraṃ katvā antarāyabhāvaṃ⁴ pucchī. Te tassa la-
 khaṇṇasampattiṃ diṇvā „mahārāja dhaṇṇapaṇṇālakkaṇaṃ kumāro,
 tittat' eko⁵ dīpo catunnam pi mahādīpaṇaṃ c. karetuṃ sa-
 mattho, nāssa keci antarāyo paṇṇāyanti" vadissu. Rājā tesāṃ
 tussitvā kumārassa nāmaṃ⁶ karonto yasmā kumārassa jāta-
 divase sakala-Kāsiraṭṭhe devo vaasi yasmā ca so⁷ temiyamāno
 jāto tasmā Temiyakumāro t' eva nāmaṃ akāsi. Atha naṃ
 ekamāsikaṃ alambakariṭṭā raṇṇo saṅgikāṇi nayissu, rājā piya-
 puttāṃ oloketvā ālūgītva amke niddāpetvā ramayamāno nisidi.
 Tasmā khaye cattāro corā ānā, tesu ekassa sakaṇṭakāhi
 kaṇṭhi pahārasaṇṇaṇṇaṃ āgāpeṣi ekassa saṅkhaṇṇikabandhana-
 gāraṇṇaṃ pavesanaṃ ekassa sarire saṅgipahāraṇṇaṇṇaṃ ekassa sūlā-
 ropanaṃ. M. pita kathaṃ katvā bhittatāro hotvā „aho magga
 pitā c. nissāya bhāṇiyyaṃ nīrayagāmiṇiṇaṃ karotū" cintesi.
 Punadivase pana naṃ sotacchattassa heṭṭhā alambakataṇṇiṇaṇṇaṃ
 nippajjānaṃ, so thokaṃ niddāyitvā pabodho akkhinī nūmi-
 tetvā sotacchattānaṃ olokeno mahantaṃ sribhavaṃ passi, ath'
 āssa pakatiyāpi bhittasā atirekatarāṃ bhayaṃ uppejji, so „kuto so

¹ Bā pakkhaṭṭhaka. ² so Cā. ³ Pāṇi atidighāya khiraṃ. ⁴ Bā -ya-. ⁵ Bā
 -dighāro -ko. ⁶ Cā nāma. ⁷ Cā add' tasmāyeva amareṇṇaṇṇaṃ kumārāṇaṃ.

nu kho ahaṃ imāṃ rājagehaṃ¹ āgato² ti upadhārento jātima-
 raṇānena devaḷokato āgatabhāvaṃ³ ātvā tatoparaṃ oloken-
 tiraye pakkabbhāvāṃ paasi, tatoparaṃ o. tasmiṃ yeva nagare
 rājabbhāvāṃ aññāsi, ath⁴ aṃsa „ahaṃ viśativassāni⁵ r. karetvā
 5 asativassasahasāni Ussadaniraye pacciṃ, idāni puna pi imas-
 miṃ coragehe nibbatto⁶ smi, piṭāpi me hiyyo catūsa coresu
 āññesu tathārūpaṃ⁷ pharusāṃ nirayasamvattanikaṃ kathaṃ
 kathehi, sac⁸ āhaṃ r. karessāmi puna niraye nibbattitvā mahā-
 dukkhaṃ anubhavissāmi⁹“ ārajjantassa mahantaṃ bhayaṃ
 10 uppajji, tassa¹⁰ kaṇḍavayappasārinn¹¹ hatthaparimadditaṃ viya
 padumaṃ milātaṃ dubbappaṃ ahoṃ, so „kathaṃ nu kho imasmiṃ
 coragehā muñceyyaṃ¹² ti cintento upajji. Atha naṃ okasoṃ
 attabbhāvaṃ mātubhūtapubbā chatte adhivattiā devatā asāsetvā
 „tāta Temiya, mā bhāyi, sace pi ito muñchakāmo apīthasap-
 15 pi yeva piṭhasap- viya hohi, abaddhīro baddhīro viya hohi, amūgo
 va mūgo viya hoti, imāni tūhi aññāni adhiṭṭhāya paṇḍitabbhāvāṃ
 mā pakāsayāsi¹³“ vatvā paṭhamāṃ g. ā.:

1. Ma paṇḍicciyaṃ¹⁴ vibhāvaya, bālamato bhava sabhapāninaṃ,
 sabbo taṃ jaṇo ocināyato¹⁵, evaṃ tava attho bhavissatīti. 1.

20 Ta paṇḍicciyaṃ¹⁶ ti paṇḍiccam¹⁷, ayaṃ eva vi pābo, bālamato ti
 bālaśūlamato, sabbo ti sakālo amūjaṇo o¹⁸ eva hohi jaṇo ca, ocināyato¹⁹ 'ti
 'attharo' attho, Kaḷakandhi sajjānato²⁰.

So tassa²¹ vacanena asāsettaṃ paṭilabhitvā

1. Karomi te taṃ vacanaṃ yaṃ maṃ bhanaṃ devato,

2. attakāmāsi me²² amma hiṭṭakāmāsi devato ti imāṃ g. vatvā 2.
 tani tūhi aññāni adhiṭṭhāhi. Rājā pottassa anukkaṇṭhaopattihāya²³
 tani pañca kumārāsatāni tassa satthiko yeva kareṃ, te dārakā
 theṇṇāttbhāya rodanti, M. Nirayabhayatajjito „rajjato²⁴“ me sus-
 sītva maraṇaṃ eva soyyo²⁵ ti na rodati. Dhātīyo taṃ pavattitvā

¹ Bā corageham. ² Cā - pin. ³ Bā bodhivassāna. ⁴ Cā - and, Bā - ppaṃ.

⁵ Bā muñce-. ⁶ Bā - corayaṃ. ⁷ Bā āji-. ⁸ Cā - cori. ⁹ Bā ti avamaññito
sajjānato ti attho. ¹⁰ Cā tassa. ¹¹ Cā 12m, Cā imāṃ. ¹² Bā anurakkhaṇa-

¹³ so Cā; Bā tūhi.

Candādeviṃ ārocesuḥ, sā raṇṇā ārocesā. Rājā nemittike-
brāhmaṇe pakkosāpetvā pucchī. Brāhmaṇā „deva kumā-
rasaṃ pakativelaṃ atikkamāpetvā¹ thaṇṇaṃ dāton vattati,
evaṃ so rodamaṇo thaṇṇaṃ dajhaṃ gahetvā sayam eva pīrasa-
tīti² vadimsu. To tato paṭṭhāy³ assa⁴ pakativelaṃ atikka-
mitvā thaṇṇaṃ denti dadamānā ca kadāci ekavāraṃ atikka-
mitvā kadāci sakalam pi divasaṃ na denti. So Nirayaḥha-
yeṇa tajjito sussaṇto pi thaṇṇatthāya na rodati. Atha taṃ
arodantam⁵ pi „putto me chāto“ ti mātā vā thaṇṇaḥ pāyeti
dhātīyo vā, sesadārakā thaṇṇaḥ aladdhavelāyāṃ eva rodanti,⁶
so na rodati na niddāyati, na hatthapāde sammūṭṭhā⁷, na sad-
dhaṃ sunāti⁸. Ath⁹ assa dhātīyo „pīṭhasappīnaṃ hatthapādā
nāma evarūpā na honti, mūḍhaṃ haṇṇapariyesānaṃ nāma na
evarūpaṃ¹⁰ hoti, badhirānaṃ kaṇṇasotanaṃ¹¹ nāma na evarūpaṃ¹²
hoti, bhavitabbhaṃ ettha kāraṇaṃ, vimāṇasīlāsaṃ na¹³“ ti cin-
tetvā „khīrena naṃ vimāṇasīlāsaṃ“¹⁴ ti sakaladivasaṃ khīraṃ
na denti. So sussaṇto pi khīratthāya saddhaṃ na karoti.
Ath¹⁵ assa mātā „putto me chāto, khīraṃ assa detthā¹⁶“ ti dā-
pesi. Evaṃ antaraṇṭarā khīraṃ datvā ekaṃ saḥvaccaraṇaṃ
vimāṇsaṇṭā antaraṃ na passimsu. Tato „kumārakā nāma so
pūvakhajjakam piyūyanti, tena naṃ vimāṇasīlāsaṃ“¹⁷ ti paṇḍa-
kumārakasatāni tassa saṇṭike nīsidāpetvā nānākhajjakāni upa-
nāmetvā¹⁸ avidūre ṭhapetvā „yathāroci tāni khajjakāni gaṇṇathā¹⁹
“ ti yatvā paṭiechannā tiṭṭhanti, sesadārakā kalahaṃ katva sūṇu-
maññaṃ paharantā taṃ gahetvā khādanti. M.²⁰ „Tampiṃya Niraṇṇaṃ
icchanto pūvakhajjakam icchā“²¹ ti²² Nirayaḥhayaḥḥito khajjakam
na oloketi²³, evaṃ pūvakhajjakenaṃpi saḥvaccaraṇaṃ vimāṇasītvā
n²⁴ eva antaraṃ passimsu. Tato „dārakānaṃ“²⁵ nāma phatā-
phalaṃ²⁶ piyaṃ hotīti²⁷ nānāphalāni āharitvā vimāṇasīmsu, tato

¹ B² atikkamitvā. ² B² adda kumārassa. ³ B² adda diva. ⁴ B² samaṃjasi.
⁵ B² karoti. ⁶ C² -pi. ⁷ B² -īlā. ⁸ B² -piṇ. ⁹ B² adda bodhīrasitāsa. ¹⁰
B² adda paṇḍa sīlānaṃ evarūpaṃ taṃ. ¹¹ C² icchāni, B² icchāni. ¹² C² -anti.
B² -esi. ¹³ B² dīṭṭhasīlānaṃ. ¹⁴ C² -īlā, -īlā. ¹⁵ B² piyāyanti.

- sesadārakā yujjhantā khādīmaṃ, so na olokesi, evaṃ phalā-
phalena pi saṃvacecharaṃ vīmaṃsīmaṃ. Atha „dārakānaṃ
nāma kiṇābhāṇḍakam piyaṃ hotīti“ evaṃpādīmayāni hatthirū-
pakādīni avidura thapevaṃ, sesadārakā viṭṭupantā viya gaṇ-
hanti, M. na olokesi, evaṃ kiṇābhāṇḍakenopi saṃvacecharaṃ
vīmaṃsīmaṃ. Tato „catvassasadārakānaṃ pāna bhojanaṃ hoti,
tena vīmaṃsissāmi“¹ ‘ti nānābhojanaṃ’ upatthāpesuṃ, sesa-
dārakā piṇḍe piṇḍe katvā bhūḍjanti, M. pana „Temiya nānābha-
bhojanānaṃ’² te attabhāraṇaṃ gāṇaṃ n’ atthīti“³ Nirayabhaya-
bhito na olokesi, sayam eva pana naṃ hadayaṃ avahantena
na bhojesuṃ⁴. Tato „pañcavassikā dārakā nāma aggīno bhū-
yanti, tena naṃ vīmaṃsissāmi“⁵ ‘ti anekadvāraṃ mahantaṃ
gehaṃ karetvā tālapappeti chādetvā taṃ sesadārakaparivutaṃ
tassa majjhe nisīdāpetvā aggīṃ denti, sesadārakā vira-
vanta palāyanti, M. „Niraye paccanato idam eva vara-
taraṃ“⁶ ‘ti nirodhaśaṃkāpanno⁷ viya niccaḷo hoti, aṭṭha usiṃ
aggimhi āgacchanta gahetvā apānenti. Tato „chaḍḍasesadārakā
nāma madahathīno bhūyanti“⁸ hatthiṃ sasiḷḷhitaṃ siḷḷhā-
petvā Bodhisattaṃ⁹ sesadārakaparivāraṃ rājuṅgaṃ nisīdā-
petvā hatthiṃ muṇḍanta, so koṇesaṇḍaṃ nadanta soṇḍaya lū-
miyaṃ puttanta bhayaṃ daṇḍanta āgacchati, sesadārakā mu-
raṇabhayaabhīta diṇḍiḍiṇaṃ palāyanti, M. Nirayabhayaatājjito
tatti¹⁰ eva nisīdati, sasiḷḷhito hatthi taṃ gahetvā aparāparaṃ
katvā aḷilameva va gacchati. Sattavassikakāle paṇ’ aṇṇa
dārakā parivāretvā nisīnṇakāle oḍḍhaṇḍatthe katamukhaṇḍhe
sappa viṇaḍḍevaṃ, sesadārakā viravanta palāyimaṃ, M. Niraya-
bhayaṃ āvajjivā „saṇḍasappaṃkhaṃ viṇaḍḍamāsi yeva’ vara-
taraṃ“¹¹ ‘ti niccaḷo va ahuṃ, aṭṭh’ aṇṇa sappa saḷaḷaṇṇaṃ
veṇṇetvā matṭhake phanaṃ katvā acchimaṃ, taṇṇi so niccaḷo
va ahuṃ, evaṃ antasutara vīmaṃsantāpi¹² ‘so antaraṃ na

¹ lit. -and, ² Cko bhajamaṃ. ³ so Cko; lit. -and aṭṭhaṃ aṭṭhā sayamere khaḍ-
janta bhūjanamā viya avahantena vāhatthena bhajamaṃ bhajesi. ⁴ Cko aṇṇa
niroḍha. ⁵ Ck’ -ite. ⁶ Cko add te, lit. -andam eva. ⁷ omitting te.

passimau. Tato „dārakā” nāma saraṃjāitthikā honti”i” tam paṇṇali
dārakasatthi saddhiṃ rājuṅgane niddāpetvā natasamaṃjasaṃ kā-
raṇaṃ, seṇadārakā samajjaṃ diṡvā sādhu”i” vadanti” mahāha-
nitaṃ hasanti, M. „Niraya nibbattakāle tava” khaṇamattam pi
bhavo vā somanassaṃ vā” n” atthi”i” Nirayabhayaṃ āvajjivā
nīccalo va” hoti” na oloketi, evaṃ antarantare vīmaṃsaṇṭāpi”esa
antarantaṃ na passidaṃ. Atha naṃ „bhaggeṃ vīmaṃsaṇṭāma””i
dārakeli saddhiṃ rājuṅgane niddāpesuṃ”, dārakānaṃ kilana-
kāle eko puriso phalikaṣaṃṇaṃ atthi paṇibhāṃantaṃ vadanto
vagganto „Kāsirāṇasa kira kālakaṇṇiekaṇṇito atthi kaṇaṃ so,
esaṃ esa chindissāmiti” abhihiṇṇāsi, tam diṡvā esa bhītata-
sita viravantaṃ pulāyimaṃ, B. Nirayabhayaṃ āvajjivā vānanto
viya niddi, atha naṃ so puriso khaggati aṇṇaṃ parāmasitvā
„sisaṃ so chindissāmiti” tāsaṇṇo pi tāsaṇṇaṃ asakkantaṃ spa-
gaṇchi”, evaṃ” antarantaraṃ vīmaṃsaṇṭāpi”esa antaraṃ na
passimau. Dasaṇṇasakkāle jaṇ” esaṃ baddhīrabbhāvaṃ vīmaṃsa-
ṇṭaṃ sayanaṃ aṇṇiyaṃ paṇikkhipivā eṇṇaṃ passesaṃ chiddāni
katvā taṇṇaṃ adassevā va” heṭṭhā sayane saṃkhaḍḍamaṇṇe niddā-
petvā ekappaḍḍāreṇ” eva” satthiko dhamāpeti, ekaṇiṇḍaṃ hoti,
amuccā catuṣu passesaṃ thitvā sāṇicchiddaṇaṃ hi oloketā M-esaṃ
ekadivasaṃ pi satiaṇṇamohaṃ vā hatthapāḍavikāraṃ vā phan-
ḍanamatṭam vā na passimau, evaṃ saḍḍavacchare atṭa” puṇ-
ḍaraṃ saḍḍavaccharaṃ tath” eva” bherisaḍḍeṇa vīmaṃsaṇṭā
antarantaṃ na passimau. Tato „dīpeṇa vīmaṃsaṇṭāma””i” satṭhāḍḍe
„andhakāre hatthadi vā pādum vā phandāpeti na kho no” ti”
ghoṭeṇa dīpe” jāletvā seṇadīpe nibbāpetvā theṇaṃ andhakāre
niddāpetvā ghaṭhi dīpe akkhipivā ekappaḍḍāreṇ” eva” ālokaṃ
katvā jīṇṇapattamaṃ upadhārenti, evaṃ saḍḍavaccharaṃ vīmaṃ-
saṇṭāpi”esa kiṇṇā phandītamattā” na passidaṃ. Tato „naṃ

^a 100% efficiency. ^b 100% efficiency. ^c 100% efficiency. ^d 100% efficiency. ^e 100% efficiency.

¹ *Id.* -śāstra pāṭhya. ² *Id.* -mūlā vi. ³ *Id.* -śāstra vi. ⁴ *Id.* -śāstra. ⁵ *Id.* -śāstra. ⁶ *Id.* -śāstra. ⁷ *Id.* -śāstra. ⁸ *Id.* -śāstra. ⁹ *Id.* -śāstra. ¹⁰ *Id.* -śāstra. ¹¹ *Id.* -śāstra. ¹² *Id.* -śāstra. ¹³ *Id.* -śāstra. ¹⁴ *Id.* -śāstra. ¹⁵ *Id.* -śāstra. ¹⁶ *Id.* -śāstra. ¹⁷ *Id.* -śāstra. ¹⁸ *Id.* -śāstra. ¹⁹ *Id.* -śāstra. ²⁰ *Id.* -śāstra. ²¹ *Id.* -śāstra. ²² *Id.* -śāstra. ²³ *Id.* -śāstra. ²⁴ *Id.* -śāstra. ²⁵ *Id.* -śāstra. ²⁶ *Id.* -śāstra. ²⁷ *Id.* -śāstra. ²⁸ *Id.* -śāstra. ²⁹ *Id.* -śāstra. ³⁰ *Id.* -śāstra. ³¹ *Id.* -śāstra. ³² *Id.* -śāstra. ³³ *Id.* -śāstra. ³⁴ *Id.* -śāstra. ³⁵ *Id.* -śāstra. ³⁶ *Id.* -śāstra. ³⁷ *Id.* -śāstra. ³⁸ *Id.* -śāstra. ³⁹ *Id.* -śāstra. ⁴⁰ *Id.* -śāstra. ⁴¹ *Id.* -śāstra. ⁴² *Id.* -śāstra. ⁴³ *Id.* -śāstra. ⁴⁴ *Id.* -śāstra. ⁴⁵ *Id.* -śāstra. ⁴⁶ *Id.* -śāstra. ⁴⁷ *Id.* -śāstra. ⁴⁸ *Id.* -śāstra. ⁴⁹ *Id.* -śāstra. ⁵⁰ *Id.* -śāstra. ⁵¹ *Id.* -śāstra. ⁵² *Id.* -śāstra. ⁵³ *Id.* -śāstra. ⁵⁴ *Id.* -śāstra. ⁵⁵ *Id.* -śāstra. ⁵⁶ *Id.* -śāstra. ⁵⁷ *Id.* -śāstra. ⁵⁸ *Id.* -śāstra. ⁵⁹ *Id.* -śāstra. ⁶⁰ *Id.* -śāstra. ⁶¹ *Id.* -śāstra. ⁶² *Id.* -śāstra. ⁶³ *Id.* -śāstra. ⁶⁴ *Id.* -śāstra. ⁶⁵ *Id.* -śāstra. ⁶⁶ *Id.* -śāstra. ⁶⁷ *Id.* -śāstra. ⁶⁸ *Id.* -śāstra. ⁶⁹ *Id.* -śāstra. ⁷⁰ *Id.* -śāstra. ⁷¹ *Id.* -śāstra. ⁷² *Id.* -śāstra. ⁷³ *Id.* -śāstra. ⁷⁴ *Id.* -śāstra. ⁷⁵ *Id.* -śāstra. ⁷⁶ *Id.* -śāstra. ⁷⁷ *Id.* -śāstra. ⁷⁸ *Id.* -śāstra. ⁷⁹ *Id.* -śāstra. ⁸⁰ *Id.* -śāstra. ⁸¹ *Id.* -śāstra. ⁸² *Id.* -śāstra. ⁸³ *Id.* -śāstra. ⁸⁴ *Id.* -śāstra. ⁸⁵ *Id.* -śāstra. ⁸⁶ *Id.* -śāstra. ⁸⁷ *Id.* -śāstra. ⁸⁸ *Id.* -śāstra. ⁸⁹ *Id.* -śāstra. ⁹⁰ *Id.* -śāstra. ⁹¹ *Id.* -śāstra. ⁹² *Id.* -śāstra. ⁹³ *Id.* -śāstra. ⁹⁴ *Id.* -śāstra. ⁹⁵ *Id.* -śāstra. ⁹⁶ *Id.* -śāstra. ⁹⁷ *Id.* -śāstra. ⁹⁸ *Id.* -śāstra. ⁹⁹ *Id.* -śāstra. ¹⁰⁰ *Id.* -śāstra. ¹⁰¹ *Id.* -śāstra. ¹⁰² *Id.* -śāstra. ¹⁰³ *Id.* -śāstra. ¹⁰⁴ *Id.* -śāstra. ¹⁰⁵ *Id.* -śāstra. ¹⁰⁶ *Id.* -śāstra. ¹⁰⁷ *Id.* -śāstra. ¹⁰⁸ *Id.* -śāstra. ¹⁰⁹ *Id.* -śāstra. ¹¹⁰ *Id.* -śāstra. ¹¹¹ *Id.* -śāstra. ¹¹² *Id.* -śāstra. ¹¹³ *Id.* -śāstra. ¹¹⁴ *Id.* -śāstra. ¹¹⁵ *Id.* -śāstra. ¹¹⁶ *Id.* -śāstra. ¹¹⁷ *Id.* -śāstra. ¹¹⁸ *Id.* -śāstra. ¹¹⁹ *Id.* -śāstra. ¹²⁰ *Id.* -śāstra. ¹²¹ *Id.* -śāstra. ¹²² *Id.* -śāstra. ¹²³ *Id.* -śāstra. ¹²⁴ *Id.* -śāstra. ¹²⁵ *Id.* -śāstra. ¹²⁶ *Id.* -śāstra. ¹²⁷ *Id.* -śāstra. ¹²⁸ *Id.* -śāstra. ¹²⁹ *Id.* -śāstra. ¹³⁰ *Id.* -śāstra. ¹³¹ *Id.* -śāstra. ¹³² *Id.* -śāstra. ¹³³ *Id.* -śāstra. ¹³⁴ *Id.* -śāstra. ¹³⁵ *Id.* -śāstra. ¹³⁶ *Id.* -śāstra. ¹³⁷ *Id.* -śāstra. ¹³⁸ *Id.* -śāstra. ¹³⁹ *Id.* -śāstra. ¹⁴⁰ *Id.* -śāstra. ¹⁴¹ *Id.* -śāstra. ¹⁴² *Id.* -śāstra. ¹⁴³ *Id.* -śāstra. ¹⁴⁴ *Id.* -śāstra. ¹⁴⁵ *Id.* -śāstra. ¹⁴⁶ *Id.* -śāstra. ¹⁴⁷ *Id.* -śāstra. ¹⁴⁸ *Id.* -śāstra. ¹⁴⁹ *Id.* -śāstra. ¹⁵⁰ *Id.* -śāstra. ¹⁵¹ *Id.* -śāstra. ¹⁵² *Id.* -śāstra. ¹⁵³ *Id.* -śāstra. ¹⁵⁴ *Id.* -śāstra. ¹⁵⁵ *Id.* -śāstra. ¹⁵⁶ *Id.* -śāstra. ¹⁵⁷ *Id.* -śāstra. ¹⁵⁸ *Id.* -śāstra. ¹⁵⁹ *Id.* -śāstra. ¹⁶⁰ *Id.* -śāstra. ¹⁶¹ *Id.* -śāstra. ¹⁶² *Id.* -śāstra. ¹⁶³ *Id.* -śāstra. ¹⁶⁴ *Id.* -śāstra. ¹⁶⁵ *Id.* -śāstra. ¹⁶⁶ *Id.* -śāstra. ¹⁶⁷ *Id.* -śāstra. ¹⁶⁸ *Id.* -śāstra. ¹⁶⁹ *Id.* -śāstra. ¹⁷⁰ *Id.* -śāstra. ¹⁷¹ *Id.* -śāstra. ¹⁷² *Id.* -śāstra. ¹⁷³ *Id.* -śāstra. ¹⁷⁴ *Id.* -śāstra. ¹⁷⁵ *Id.* -śāstra. ¹⁷⁶ *Id.* -śāstra. ¹⁷⁷ *Id.* -śāstra. ¹⁷⁸ *Id.* -śāstra. ¹⁷⁹ *Id.* -śāstra. ¹⁸⁰ *Id.* -śāstra. ¹⁸¹ *Id.* -śāstra. ¹⁸² *Id.* -śāstra. ¹⁸³ *Id.* -śāstra. ¹⁸⁴ *Id.* -śāstra. ¹⁸⁵ *Id.* -śāstra. ¹⁸⁶ *Id.* -śāstra. ¹⁸⁷ *Id.* -śāstra. ¹⁸⁸ *Id.* -śāstra. ¹⁸⁹ *Id.* -śāstra. ¹⁹⁰ *Id.* -śāstra. ¹⁹¹ *Id.* -śāstra. ¹⁹² *Id.* -śāstra. ¹⁹³ *Id.* -śāstra. ¹⁹⁴ *Id.* -śāstra. ¹⁹⁵ *Id.* -śāstra. ¹⁹⁶ *Id.* -śāstra. ¹⁹⁷ *Id.* -śāstra. ¹⁹⁸ *Id.* -śāstra. ¹⁹⁹ *Id.* -śāstra. ²⁰⁰ *Id.*

phāṇitena vimahāsisāma¹ "ti sakalasāriraṃ phāṇitena makkho-
 tvā bahumakkhika thāna nipajjāpetvā makkhikā utthāpenti²,
 tā tassa sakalasāriraṃ parivāretvā aḍḍhi vijjhamānā viya khā-
 danti, so nirodhasamāpanno viya nīccalo va hoti, evaṃ sam-
 5 vaccharaṃ vimahāsaṇṭāpi 'ssa antaraṃ na paassīha. Ath'
 assa cūddasavassakāle „idān' esa mahallako saccāmaṃ asociji-
 gnechako, saucinā vimahāsisāma³ " 'ti tato paṭṭhāya taṃ n'
 eva mahāpenti na ācunāpenti, so peccāraṃ passāraṃ kutvā
 tatth' eva paṭipanno seti, duggandhagandheṇ' assa antaruddhi-
 10 nam⁴ nikkhumanakālo viya hoti, makkhikā khādanti, atha nam
 parivāretvā „Temiya, idāni ei mahallako, ko taṃ saḍḍhaḍḍa
 paṭijaggissati, kim na lajjasi, kasmā nipanno si, utthāya sarī-
 raṃ paṭijaggāhiti⁵ akkoṣanti paribhāṇanti, so tatthā⁶ paṭikkāle
 gūtharāḍḍaimhi nimuggo pi duggandhagandheṇa yojanasatama-
 15 thako thitānaṃ hadayaṃ abhattanassamatthassa Gāthānirayaṃ
 duggandham āvajjitvā majjhatto ahoṣi, evaṃ ekam samvaccha-
 raṃ antarantara vimahāsaṇṭāpi 'ssa antaraṃ na paassīha. Ath'
 assa heṭṭhā mañce aggikapallāni⁷ karīṃsu, „app-eva nāma
 unhapillito vedanaṃ asahamāno vipphanḍitaṃ⁸ dasseyyā⁹ " 'ti,
 20 sarīre phoṭā¹⁰ viya utthahanti, M. „Avācīnirayaṃsaṇṭāpo¹¹ yojana-
 satam pharati, tambā dukkhā idam dukkhaṃ satagunena sa-
 hasagunena varataran¹² ti adhivāsetvā nīccalo ahoṣi, ath' assa
 mātāpitaro bhijjhamānena viya hadayena manasse paṭikkamāpetvā
 taṃ tato aggisāṇṭāpato apanetvā „tāta Temiya kumāra mayam
 25 tava apīthasappīḍḍibhāvaṃ jānāma, na hi tessa evaṃvāpāni
 pūdamukhakaṃsaṇṭāni¹³ honti, tvaṃ amheṃ paṭṭhetvā laddha-
 puttako, mā no nāsehi, sakala-Jambudīpe rājānaṃ saṇṭika
 garabato no mocchīti¹⁴ yācīṃsu, so tehi evaṃ yācito āgananto
 viya hutvā nīccalo nipajji, ath' assa mātāpitaro rodamānā

¹ Bā utthahanti. ² so C². C²-jaṇa, B² antarutthahati, B² antarucchinati. ³ Bā utthahati. ⁴ C²-kapaṇi, B²-kaphaṇi. ⁵ B² vipphanḍitāraṃ. ⁶ C² paṭhā. B² pōṭṭi, emittiraṃ viya. ⁷ C² s-saṇṭāpo. ⁸ B² kappapāḍa.

paṭikkamitvā¹ ekadā piṭā vā ekako upasamkamitvā yācatī ekadā
mātā vā, evaṃ samvacecharaṃ antaranterā vimalasamānāpi² 'ssa
antarāṃ na passimāsu. Atha soḷasa-vassakāle cintayimāsu: „piṭha-
sappi³ vā hotu mūgabaddhiro⁴ vā hotu vaye parinate rajaniyo
arajjantā⁵ dussantiye adosaṇṭā nāma n' atthi, samayo pappha-
vikasannā viya dhammā⁶ eā⁷, nāṭekāni 'ssa' paccupatṭhā-
petvā vimalasamānā⁸ 'ti tato uttamarūpadharā devakaṇṇā viya
vilāsa-sampannā itthiyo pakkosāpetvā „yā kumārāṃ hasāpetum
vā kilesena vā bandhūtum sakkoti eā v' assa' aggamahesi
bhavisaṇṭi⁹ vāte¹⁰ kumārāṃ gandhodake¹¹ nahāpetvā deva- 10
puttāṃ viya alaṅkaritvā devavimāṇakappesu¹² sīrigabbheṇ paṇ-
ṇatte sīrisayana āropetvā gaudhadāmapupphadāmadhūpavāsama-
dirāsavādīhi¹³ autogabbhaṃ ekagandhasammūdam katvā paṭikka-
mimāsu, atha nam iā itthiyo parivāretvā naccagitehi¹⁴ c' eva
madhuravacanādīhi ca oṇākārehi¹⁵ abhiramāpetum vāyamimāsu, 15
so buddhisampannatāya iā itthiyo oloketvā¹⁶ „Imā me sarīra-
samphaṇṇā mā vindiṃhe¹⁷ 'ti asāḍaṇpassāḍeṇ saṇṇirumbhi¹⁸,
atth' assa sarīraṃ khuddhum aho¹⁹, iā taṃ sarīrasamphaṇṇaṃ
avindantiyo „thaddhasarīro eā, nāyaṃ²⁰ manusso yakkho bha-
viseṇṭi²¹ māṇpitunvāṃ ārocyimāsu, evaṃ antaranterā vimala- 20
samānā mātāpitāro tassa antarāṃ na passimāsu. Evaṃ soḷasa-
samvacecharāni soḷasahi mahāvimalasāhi²² anekāhi ca khudda-
kavimalasāhi²³ vimalasamānāpi taṃ²⁴ parigaṇhitum nāsakkhim-
su²⁵. Tato rājā vippatīsārī hutvā lakkhaṇapāṭhake pakkosāpetvā
„tunhe kumārassa jātakāle 'dhaṇṇapūṇṇalakkhaṇo eā, n' atthi' 25
assa antārāyo²⁶ iā kathayittha, ayadā so piṭhasappi mūgabaddhiro
jāto, kathā vā na samesit²⁷. „Mahārāja, Agariyehi aditṭhakaṇ
nāma n' atthi, api eā kho rājakulehi patthetvā laddhaputto

¹ C² = -etvā. ² B⁴ = -piṭ. C² = -lū. ³ B⁴ mūgo vā baddhiro. ⁴ B⁴ = rajjamañje
vrajjantā nāma natthi. ⁵ B⁴ attho n. ⁶ B⁴ = nam. piṭṭa. ⁷ C² = -vā. B⁴
= -vā. ⁸ B⁴ = -vā. ⁹ C² = -pp. B⁴ = -vimalasamānāpi. ¹⁰ so C². C² = -vā. B⁴
= -dhammasampannā. ¹¹ B⁴ = nāṭekārehi. ¹² B⁴ = kolo. ¹³ C² = -vā. B⁴
= -vā. ¹⁴ C² = -vā. ¹⁵ B⁴ = -vā. ¹⁶ B⁴ = -vā. ¹⁷ B⁴ = -vā. ¹⁸ B⁴ = -vā. ¹⁹ B⁴ = -vā. ²⁰ B⁴ = -vā. ²¹ B⁴ = -vā. ²² B⁴ = -vā. ²³ B⁴ = -vā. ²⁴ B⁴ = -vā. ²⁵ B⁴ = -vā. ²⁶ B⁴ = -vā. ²⁷ B⁴ = -vā.

vadḍhaṇakakammāṇaṁ katvā nahāpetvā chīti¹. Chattham pi
 rattiṁ devī kumārāṇaṁ yācivā „tāta Kāsīrājā taṁ sve ānaka-
 ssaṇṇe nikhanitūṁ ārāpesi, sve maraṇaṇaṁ pāpunissasi puttā²
 'ti ā. Taṁ sutvā Mahāsattassa „Temīya soḷasaavaśāṇi kata-
 vāyāmo te matthakaṁ puttā³ ti cīntentassa ābbhantare pīti
 uppajji, mātā paṇ' assa hadayaṁ bhijjanappamāṇaṁ ahoṣi.
 Evaṁ sante pi „mā me⁴ manoratho⁵ matthakaṁ na pāpunīti⁶ taṁ
 adāpi. Ath' assā rattiyaṁ accayena pāto va Sunando sārathī
 rathaṁ yojetvā dvāre thāpetvā sirigabbhaṁ pavasiṭvā „devī,
 mā mayhaṁ kujjhi, raṇṇo ānā⁷ ti vatvā puttāṁ ālīngitvā si-
 pannaadevīdā piṭṭhahatthena apanetvā popphakalāpaṇi viya ku-
 mārāṇaṁ akkhipitvā pāsādā otari. Candādevī vasaṁ paharitvā
 mahāsaddhena paridevitvā mahātale ohīyi. Atha nam M. olo-
 ketvā „mayi akathento hadayena phaliteṇa marissatīti⁸ katha-
 takāmo hutvāpi „sace kathessāmi soḷasaavaśāṇi kato vāyāmo
 mama mogho bhavissati, akathento paṇāhaṇi attano ca mātā-
 pītunnaṁ ca paccayo bhavissāmīti⁹ adhivāsesi. Atha nam
 sārathī rathaṁ āropetvā „pacchimadvārābhimukhaṁ rathaṁ
 pesessāmīti¹⁰ pācīnavārābhimukhaṁ pesesi, rathacakkhaṁ um-
 māre paṭihaṇṇi. M. tassa saddaṁ sutvā „manoratho¹¹ me mat-
 thakaṁ puttā¹² ti sotthutaraṇaṁ totthacitto ahoṣi. Rathaṁ ugarā
 nikkaṇṇitvā devatānubhāvena tiyojanaṭṭhānaṁ gato, ta. rana-
 ghato¹³ sārathissa ānakaussaṇṇaṁ viya upattinhi, so „idaṁ
 thānaṁ phāsukaṁ¹⁴ ti rathaṁ akkāmetvā¹⁵ maggapaṇṇe thāpetvā
 rathā oruḥa M-ssa ābharaṇabhindaṇaṁ omuṇṇitvā bhāṇḍaṇaṁ
 katvā thāpetvā¹⁶ kuḍḍalāṇaṁ ādāya avidāre āvāṇaṁ khaṇitūṁ
 ārabhi. Tato H. „ayasi me vāyānakālo¹⁷, ahaci hi soḷasaava-
 śāṇi hatthapādona cālesin, kiṁ no kho me vasaṁ vattanti udāhu
 no¹⁸ ti upphāya vāmahatthena dakkhiṇaṭṭhaṁ d-hatthena

¹ Bā ganta mī. ² O' s' mano. ³ so C'. C' vasaṇaṭṭho. Bā paṇa ghato. Bā
 khaṇin. ⁴ Bā rathaṁ maggaṁ ukkamāpetvā. ⁵ Bā cīntentānaṁ āropetvā. ⁶
 C' v' add ti.

v-hattham ubhoḍi hatthehi pāde sambāhetvā rathā oṭarituṃ cittaṃ
appādesi, tāvad ev' assa pādapaṭṭisaṭṭhāna¹ vāṭapunnabbasta-
cammada² viya mahāpāṭha³ ogganivā rathassa pacchimantaṃ

- „imānā nīhāreṇa ekaḍḍivasaṃ yojanasatam pi me gantubalaṃ at-
thīti“⁴ ātvā „sace sārathī mayā saddhiṃ virujjheyya atthi nu
kho me teṇa sāha paṭivirujjhituṃ balaṃ“⁵ ti upadhāretuṃ⁶ ratham
pacchimaṃtaṃ⁷ gahetvā kumārānaṃ kīḷanayānakam viya ukkhi-
pivā atṭhāsī, ath' assa „atthi me paṭivirujjhituṃ balaṃ“ ti
sallakkhetvā pasāḍhanattihāya cittaṃ uppajji. Tam khanaṃ yeva
Sakkabhavanam unākāraṃ dasseti, Sakko taru kārāṇaṃ ātvā
„Temiya kumārassa maneratho matthakaṃ patto, pasāḍhanattihāya
cittaṃ uppannaṃ, kim etassa mānasa keṇa pasāḍhanena“⁸ ti
dīḍhapasāḍhanam gāhāpetvā Vīsakammaṃ pesesi „gacchu,
Kāsirājaputtaṃ alaṃkarehīti“, so sādhu⁹ 'ti gantvā dasahi du-
ssaḥasasehi veṭṭhanam katvā dīḍhehi ca mānasa kehi ca alaṃ-
kārehi Sakkaṃ viya alaṃkari. So devarājajihvāya sārathissa
khanato kāsūṃ¹⁰ gantvā āvāṭasīro¹¹ thatvā tatiyaṃ g. 4.:

1. Kīu nu santaramāso va kāsūṃ khanaṃ sārathī,

- 20 puttḥo me samma akkhāhi, kim kāsuyā kariṃssaṃti. 3.

Ta kāsūṃ ti āvāṭam.

Tam autvā sārathī āvāṭaṃ khanaṃto uddham anuḷoketvā
va catuttham g. 5.:

1. Rañño mūgo ca pakkho ca puttā jāto acetasa,

- 25 so 'mhi raññā samijjhūṭṭho puttāṃ me nikkhaṇaṃ¹² vane ti. 4.

Ti pakkho ti pīṭheppī, mūgo ti varuṇa¹³, 'mhi' assa tadābhāḍhāro
sādho¹⁴, acetasa ti acetaka oḷasavasaṃpīṭṭhīti¹⁵ vane ti, samijjhūṭṭho
ti agantū, nikkhaṇaṃ vane nikkhaṇanto.

Atha nam Mahāsattō āha:

- 30 1. Na badhiro na mūgo 'mhi na pakkho na pi paṇḍulo¹⁶,

adhamamaṃ sārathī kayirā maṃ ce tvaṃ nikkhaṇaṃ vane. 3.

¹ C¹ pādapaṭṭisaṭṭhānaṃ. ² C² vāṭapunn-, B² -phassaṃmanam. ³ C³ eva
mahāpāṭha. ⁴ B⁴ -vato. ⁵ B⁵ rathassa pacchimaṃta. ⁶ C⁶ khanaṃto kāsūṃ,
C⁷ khanaṭṭhānaṃ. B⁷ khayekāraṃ, B⁸ khanchāna. ⁹ so all four MSS.
throughout. ¹⁰ B¹⁰ samijjhāti. ¹¹ B¹¹ piṇḍato.

naṇḍito ti bahunnaṃ sampiṇṇatthano sampiṇṇūbhavo gūṇattham¹ rathenti,
tāya eva naṇḍito tena pamaṇḍito, vadhakāro ti eva hi parame vakkhaṇe sayam pi
parame vadaṇḍito hoti, parame ca vepareva sayam pi tenaṃ garuḷaṃ hoti, vāṇa-
vittitthāro ti vāṇavāṇakāro, gūṇavāṇakāro² v' eva³ kīṭṭavāṇakāro ca vakkhaṇe
vāṇanto nīlā⁴ hoti v. pūjako ti uttamaṃ pūjako hantā sayam pi pūjako
labbhati, vandaḷako ti vandaḷādānaṃ kāyānāmitṭhānaṃ vandaḷo punabbhavo pati-
vandaṇḍitoṃ labhati, yaṇabhiṭṭi ti yaṇatṭhapaṭṭivāṇo eva gūṇatṭṭho eva, jūḷya
gūṇatṭhā Chitṭassa gūṇatṭhano vāṇam labhetabbham, paṭṭipattitṭi isariyapaṭi-
sareva paṭṭipattitṭi, aṭṭiyo aṭṭhiyo ti eṭṭha Anāgāpūṇḍikassa vāṇam labhe-
tabbham, aṇṇaṇṇiyo⁵ parikkhaṇṇiyo, paṭṭiṭṭham labhetṭi Cāḷapadamaṇḍikassa
dipparabbham, vāṇatṭhamaṇḍikassa⁶ ti vāṇatṭhamāpāraṇam, vāṇatṭi naṇḍi-
pavāṇatṭi eṭṭha Kūṭaragharāya⁷. Sāvattherassa mātā gāṇaṃ paṭṭipāṇa-
vāṇam labhetabbham.

Suvando eṭṭikāhi vāṇāhi cā desentam pi tam aṇḍāṇitvā
„kiṃ an kko“⁸ ti rathasamipam gantvā ta, rathāñ⁹ cā parā-
dhanabhaṇḍāñ ca ubhayam pi adisvā punāgantvā¹⁰ olokeṇto sañ-
jānisvā pādevaṃ patitvā aṇḍalim paggayhā yācanto l. g. ā:

„Ehi tam paṭṭnessāmi rājaputta sakam gharāñ,
rajjam karehi, bhuddaṃ te, kiṃ aṇḍiṇo karissasitī. 22.

31. āha:

„Alam me tena rajjena āṭakhehi dhanena rā-
yam me adhammacariyāya rajjam labbhettha sārathitī. 23.
Te alam ti paṭṭipāṇavāṇāhi.

Sāvatthi āha:

„Puggapattam palabbhehi rājaputta ito gato,
pitā mātā ca me dajjunt rājaputta tayi gato. 24.

„Orodhā ca kumārā ca vesiyānā ca brāhmaṇā
te pi attamaṇḍ dajjunt rājaputta tayi gata. 25.

„Haṭṭhārūhā nolkajṭhā rathikā paṭṭikārikā
te pi dajjunt puttā me rājaputta tayi gata. 26.

„Bakkū janapadā v' aḍḍe negamā ca samāgatā
upāyākañ¹¹ me dajjunt rājaputta tayi gata. 27.

Te punnapattam ti paṭṭipattiyam, dajjun ti attaratanavāṇam vā-
ṇatṭi vāṇaṃ aṭṭhāyapāraṇam¹² paṭṭipattiyam dajjeyyā ti, alam ā-

¹ It add pamehi. ² It -bhāro ti gūṇavāṇakāro. ³ C¹ add na. ⁴ It anāṇa.
⁵ It C¹; It -vāṇakāro. ⁶ It -ko an kko aya. ⁷ C¹ It -tā. ⁸ C¹ dāṇa
pama gantvā. ⁹ It -upayā. ¹⁰ C¹ -pamam, It -yam pameva. ¹¹ C¹ kko.

app-eva noma mayi sakkampaya saccheyyā 'ti dhammā A., vassāyina u vassa.
upāyānānti paṇḍāre.

Mahāsatto āha:

20. Pīṭa mātuc c' ahaṃ catto rathassa nipamassa ca
oṭhe saḍḍakumārānaṃ, n' utthi mayhaṃ sakaṃ gharāṃ. 28.
21. Anuññāto ahaṃ matyā, samcatto pitarā ahaṃ,
eko araṇṇo pabbajito, na kāme abhipatthaye ti. 29.

Ta pīṭamātucā 'ti pīṭā ca mātucā ca, ḍḍareva pi ev' eva nayo.
matyā ti vamma sārathī ahaṃ satthiṃ paricchinodhā¹ varam saṇḍantiya
22 mātucā anuññāto nāma, samcatto ti sūghe catto, pabbajito ti araṇṇe
saṇḍantiya oṭṭhanta ti &.

Evam M-ssa aññāso gūṇe anuśāsanantassa pīṭi uppajji, tato
pīṭivegena udānaṃ udānento II.

23. Api ataraṃḍānaṃ phalāsā² va samijjhati, (J. vol. I p. 122)
vipakkabrahmacariyo 'smi, evaṃ jānāmi sārathī. 30.
24. Api ataraṃḍānaṃ sammadattho vipaccati,
vipakkabrahmacariyo 'smi oṭṭhanto akutobbhaye ti. 31.

Ta phalāsā ti ataraṃḍānaṃ sūlasavassāhi samuḍḍhāṃ ajjibhayaṃ phalaṃ
dassenti; evaṃ &, vipakkabrahmacariyo ti nīlhaputtamaṇḍaratho³, sam-
25 madattho vipaccati⁴ upayena karamaṃ kutaḥkhaṃ āvassaṃ sampajjati.

Sārathī āha:

26. Evam vaggukatho santo⁵ vīssatthavacano c' asī⁶,
kasmā pīṭuc ca mātuc ca santike na bhāpi tadā ti. 32.
Ta vaggukatho ti saḍḍhakattho⁷ ti.

27. Tato M. āha:

28. Nāhaṃ anandhīta⁸ pakkho na badhīro usotata,
nāhaṃ ajjivhātā mūgo, mā māṃ mūgaṃ⁹ adhārayi. 33.
29. Purimaṃ suraṃ¹⁰ ahaṃ jātūṃ yattha rajjam akārayiṃ,
kārayitvā tathā rajjam pāpattham¹¹ nirayaṃ bhavaṃ. 34.
30. Visatūṃ c' eva vassāni tathā rajjam akārayiṃ,
asativassahassāni nirayaṃhi apaccayiṃ. 35.

¹ C² palāsa. ² C² mūghaṃ, B² mūgha. ³ C² santo. ⁴ B² ceto. ⁵ B² sakkhāta.

⁶ C² sārathī, B² anandhīta. ⁷ C² mūgo. ⁸ so C²; C² -tūga, B² -tūga.

36. Tassa rajjass' aham bhito¹ mā mam rajj' abhisecayuh²,
tassuā pituc ca mātuc ca santike ca bhānūh tadā. 36.
37. Uccahāṅge mam nisideta³ pitā atth' anusāsati:
ekam havatha, bandhatha ekam khārāpatacechikam⁴
ekam sūlasmim nocetha⁵, ioc-assa-m-anusāsati. 37.
38. Tassāharh⁶ pharusam sutvā vācāyo⁷ sammūritā
amūgo mūgavaggena apakkho pakkhasammato
sake muttakarissamim acch' āharh samparipīto. 38.
39. Kasirāñ ca parittāñ ca tañ ca dukkhena samvutām
ko tam jīvitam āgama veram kayirātha kenaci. 39.
40. Paññāya ca alābhena dhammassa ca adassanā⁸
ko tam jīvitam āgama veram kayirātha kenaci. 40.
41. Apī ataramānānam phalācā va samijjhati,
vipakkabrahmacariyo 'ami, evam jāuāhi sārathi. 41.
42. Apī ataramānānam sammadattho vipaccati,
vipakkabrahmacariyo 'ami nikkhanto akutohaya ti. 42.

Te. ānandhitā¹ ti sandhinam² āhārena, ānanditā ti sandhiteya,
vijyehā³ ti samparivairasajjhāya āhārena mūgo p' aham na bhavimi,
yatthi⁴ ti jāya jāyā Rājasasagare⁵ i Rāselm. pāpatthan ti papatan
pitto smiti⁶ dipu, rajjābhisecayuh ti rajjā abhisecayuh, nisideta⁷ ti
opajjapeta, alābhakāceti ti anāham anu-, āharāpatacechikam⁸ ti atthi
paharāti kharam āpatacechikam⁹ karoti, nocethi¹⁰ ti nocetha, ioc-assa-
manusāsati ti evam anusāseti, taenāhan¹¹ ti tesa aham¹², pakkhasam-
mato ti pakkho ti sammato āhosi, acchāhan ti acchāhi aham, āharh ti a,
samparipīto ti samparipīto, amūgo hūti ti a, kasiran ti dukkham. 36
i v. h. samu sārathi sacā hi¹³ atthānam jīvitam dukkham pi samānam bahū
viraṭṭhikam khareyya vāṭṭeyya parittam vā samānam sacā¹⁴ anāham eva khareyya
vāṭṭeyya idam pona tūtiñ ca parittā ca sakāsa vāṭṭakāhena sampayuttam
mahākam¹⁵ amūhām, veram ti pakkāpāpācchikam, kenaci ānand

¹ Cā hita. Cā hito. Dā hito. ² Pā rajjā hita. ³ Pā -ānandha-. ⁴ Cā abhā-
ceti, Cā anātha. Bā upetha. ⁵ Pā Rājakam. Cā tassa mīlam. Cā tamīlam.
⁶ Cā add na. ⁷ Bā mam. ⁸ Cā -am. ⁹ Cā ānandhitā. ¹⁰ Cā ānandham.
¹¹ Cā paritā. Bā papattan ti -. ¹² Dā khārāpatacechikam. ¹³ Pā ānandhi
paritacechikam. ¹⁴ Cā abhāha, Cā abhāti. Bā upetha. ¹⁵ Pā Rājakam. ¹⁶ Pā
āyo āham. ¹⁷ Dā pī. ¹⁸ Cā add na. ¹⁹ Cā ānandham, Cā samīdam.

pi kāraṇeṣu, paññāya¹ = 4 ti vipassanāpaññāya, āhāraṇaṃ² ti sotāpatti-
maggaṃ, pama mūlāgāthāya³ āgantukimāṭṭha tīrabbhavadīpanattham kathaṃ.

Tam sutvā Sumando „ayam hūmaṃ eva rūpaṃ rajjasiridh
kupaṃ viya chaḍḍetvā attano adhiṭṭhānaṃ abhiññitvā ‘pab-
⁴ bajissāmiti’ araṇhe pavattho, mama iminā duggateena ko attho,
aham pi tena saddhim pabbajissāmiti⁵ cintetvā g. ā.:

„Aham pi pabbajissāmi rājaputta tav’ antike,

avhayaṃ mam, bhaddam te, pabbajjā mama roccatīti. 43.

Ta tavantike ti tava antike, avhayaṃ⁶ ti hihi pabbajjā⁷ ti puttevaṃ,

16 Evam tena yācīto M. „sac’ ahaṃ idāṃ⁸ ev’ etaṃ pabbā-
jessāmi mātāpitaro me idha nāgacchissanti, atha nesam pari-
hāni bhavissanti ime assā ca ratho ca pasādhanaabhaṇḍam ca
nassissanti, ‘yakkho’⁹ so, khādito nu kho tena sārathīti’ gara-
hāpi me uppajjissatīti¹⁰ cintetvā attano ca garahāmaranattāraṃ
11 mātāpitunnaṃ ca vadḍhiṃ sampassanto assa ca rathuṃ ca pasā-
dhanaabhaṇḍakaṃ ca tassa igam katvā dassento g. ā.:

„Rathaṃ niyyādayitvāna aneno ehi sārathī,

anapaṃsa hi pabbajjā, etaṃ ishi vaṇṇitan ti. 44.

Ta etau ti etaṃ kāraṇaṃ Buddhiṃ ishi supasattham.

16 Tathā sutvā sārathī: „sace mayi nagaraṃ gato esa aññattha
gaccheyya pitā c’ assa imam pavatthiṃ sutvā ‘puttaṃ me
dassehīti’ āgato imam na passeyya rājaputtho¹¹ pi me kareyya,
tasmi ahaṃ’ attano gūṇaṃ kathaivā agamanatthāya’ paññānaṃ
ganhāmiti¹² cintetvā gāthadvayam ā.:

12 „Yad eva ty-āhaṃ vacanam akuraṃ, bhaddam attā te,
tad eva me tvam vacanam yācīto kattum arabasi. 45.

„Idh’ eva tava accassa yāva rājānam ānaye,

app-eva te pitā divā patito sumano siyā ti. 46.

¹ C¹ pabbajjā, B¹ pabbajjāhi. ² B¹ hūma yakkheṇa khādito nu kho ca sārathī
ratho. ³ C¹ rājānaṃ, B¹ rājaputtham. ⁴ C¹ sace. ⁵ C¹ āgantukimāṭṭha,
C² āgantukimāṭṭha, B¹ āgantukimāṭṭha.

Tato M. āha:

97. Karomi te tam vacanam yam mahā bhāgasi sārathī,
 eham pi dātṭhakāmo 'emi pitarāni me bhāgataṁ. 47.
 98. Ehi samma nivattassu, kusalam vajjāsi nātinaṁ,
 mātaraṁ pitarāni mayham vutto vajjāsi vandanaṁ tū. 48. 4

Ta, karomi te ti karomi te etam vacanam¹, ehi s, nivattassu 'ti samma ta, gantā ehi etu ca khīppam eva uttattassu, vutto vajjāsi mayā vutto kutā putto va Temiye vandati vandanaṁ vadeyyāsi suvaṇṇakadali vāya oṣamāsi pāṇapattithitena Bhāgpadhagarābhīmukho mātāpitare vanditva sārathīnaṁ bhāgataṁ adāsi.

10

So āśanaṁ gahetvā

99. Tassa pāde gahetvāna katvā ca naṁ padakkhināni
 sārathī ratham āruhya rājadvāraṁ upāgami. 49.

Tass' attho²: lāhi, evam vutto so sārathī tassa kumārassa pāde gahetvā tam p. katvā c. āruhya rāja- upāgami.

11

Tasmim khano Candādevī śhapañjaram vivaritvā „ko nu kho me puttassa pavatīti“ sārathīnaṁ āgamanamaggam olokentī tam ekakaṁ āgacchantāṁ divā paridevī.

Tam attham pakāseṇa Satthā āha:

100. Suññam mātā ratham divā ekam sārathīnaṁ āgataṁ
 asupunnehi netthi rodanti naṁ udikkhati. 50.
 101. Ayam vo sārathī eti nibhantānaṁ maṁ' atirajam,
 nibhato nūna me putto pathavyā bhūmivaddhano. 51.
 102. Amittā nūna maddanti putitā nūna verina
 āgataṁ sārathīnaṁ divā nibhantānaṁ maṁ' atirajam. 52. 23
 103. Suññam mātā ratham divā ekam sārathīnaṁ āgataṁ
 asupunnehi netthi rodanti paripunnhati: 53.
 104. Kin nu mūge kīa nu pakkha kin nu so vilāpi tadā
 nibhāṇamāno bhūmiyā, tam me akkhāhi sārathī. 54.
 105. Kutham hatthehi pādehi nāgappakkha rirajjeyy
 nibhāṇamāno bhūmiyā, tam me akkhāhi pucchato ti. 55. 10

Ta, mātā ti Temiye mātā, pathavyā--so ti so mama putto kha--so pathavya nūna nibhato, rodanti paripunnhati ratham ekamantaṁ āgataṁ

mahānāma āruphe vanditvā ekamantaṃ thitaṃ paripucchati, kinna? 'Yi kin na
 so mame putte mūgo ti jesa pakkhe jesa so, tadā ti yadānaṃ brahmānuyāna
 khāpivā luddhena matthake pahari tadā, nīhadhāmanā āhāmīya ti bhā nī
 kin na āhe, tadā me ti tam me sabbam apatthāpetvā akkhāhi, vivaḷḷayāti
 5 apohi mā macchā mabbhāsi karhā, hatthehi' padāhi' phandanaṃ tam apasāhi'.

Sārathi āha:

44. Akkhissan te abhāṃ ayye dajjāsī abhayaṃ mama

yam me sutam vā dīṭṭham vā rājaputtassa santike ti. 56.

Ta dajjāsīti vasa dāḍḍeyāsi, idam so' so' āhāṃ tava putte n' eva
 10 mūgo na pakkhe madhuratāro dhammakathiko ti vakkhāmi aha tasmā na
 ganhāreṃ udgate ehi me tājā kudḍha rājanam' pi karoya abhayaṃ tvaṃ yāsi-
 mhi' vinitvā āha.

Atha nam Candādevī āha:

45. Abhayaṃ samma te dammi abhito bhāṇa sārathi

15 yao te sutam vā dīṭṭham vā rājaputtassa santike ti. 57.
 Tato sārathi ā:

46. Na so mūgo na so pakkhe viśatṭhavacano so so,
 rājassa kira so bhito akāri ālaya bahū. 58.

47. Purimaṃ so saratī jātiṃ yattha rājāṃ akārāyī
 20 kārāyivā tahiṃ rājāṃ pāpattha' nīrayaṃ bhusaṃ. 59.

48. Viśatīti c' eva vāssāni tahiṃ rājāṃ akārāyī,
 uatṭivassasasahassāni nīrayamhi apacci so. 60.

49. Tassa rājassa so bhito mā maṃ rāj' abhiśeṇayam',
 tasmā pituṇ ca mātṛe ca santike na bhāṇi tadā. 61.

25 50. Aṅgaparaccaṅgasaṃpanno ārohapariṇāhava
 viśatṭhavacano pañño magge saggassa dīṭṭhā. 62.

51. Saca tvam dāṭṭhikāmasi rājaputtam' tav' atarajam
 ehi tam pāṇapayāmi yattha sammāti Tamiyo ti. 63.

Ta viśe--so ti apatthāddhakkato, ārohaparā u rupanāṃ vāraṇā
 30 bahūni āhā, pañño ti paññāro, saccā vasa ti tījanam dharan tava abho
 pi te vasa ā, yattha sammātiṃ yattha so putte magge saggapariṇāṃ huta
 vāraṇā ti pāṇapayāsi, pāṇapayāsi āhāṃ tasmā pāṇam vaṇṇāsi ā.

¹ Cā' pāda. ² Cā' apasāpetati. ³ Bā so idam. ⁴ Cā' -so, idā rājaputtam.

⁵ Bā' yāsi-mhi. ⁶ so Cā: 58 pāpatam. C' pāpa. ⁷ Idā rājā bhā. ⁸ Cā' -hi.

Kumāro paṇa sārathīnaṃ pesetvā pabbajitukāmo jāto. Tassa manam ātvā Sakko Vissakammam pesesi: „tāta T-kumāro pabbajitukāmo, tassa paṇṇasālaṃ ca pabbajitaparikkhāro ca māpetvā ehiṭi“. So „sādha“¹ ti sampatichhitvā vegena² gantvā tiyojanike vanuvande assamam māpetvā rattitṭhānadivatṭhāna-³ pokkharaniāvātaphalasukkhasampannam katvā sabbe pabbajita-
parikkhāre māpetvā sakaṭṭhānam eva gato. M. tam diāvā Sakkadattiyabhāvaṃ ātvā paṇṇasālaṃ parietvā vatthāni apa-
netvā rattavākaṇṇam nivāsetvā ca pārupitvā ca ājānaṃ ekaṇ-
sam katvā jaṭṭamandalaṃ bandhītvā kīḍaṃ adiso katvā kattara-⁴ 10
daṇḍaṃ ādāya paṇṇasālato nikkhamitvā pabbajitasīriṃ samabba-
hanto⁵ aparāparaṃ caṇṇakamitvā „aho sukkaṃ aho sukkaṃ“ ti
udānaṃ udānento paṇṇasālaṃ parietvā kaṭṭhattharake⁶ ni-
sinno pañcābhīṇṇā nibbattetvā sāyaṇhasamaye nikkhamitvā⁷ thi-
takāravukkhaṭṭa paṇṇāni gaḥetvā Sakkadattīye bhājane aḷopake⁸ 15
atakkake niddhūpano udake sedetvā amataṃ⁹ viya pari-
bhūñjitvā cattāro Brahmavihāre bhāvento tattha vāsum kappesi.
Kāśirājāpi Suvandassa vacanaṃ sutvā mahāseṇaguttaṃ pak-
ko sāpetvā gamanaparivācchaṃ kātuṃ āha:

1. Yojayantu rathe sase, kacchaṃ nāgāna bandhatha, 20
odirayantu¹ caṇṇikhapagavā vadantaṃ² ekapokkharā. 64.
2. Nadantu bhari samvaddhā vaggū³ vadantu⁴ danduhhi,
negamā ca maṃ arvento, gacchaṃ puttānivedako⁵. 65.
3. Orodhā ca kumārā ca vesiyānā ca brāhmaṇā
khippaṃ yānāni yojentu, gacchaṃ puttānivedako. 66. 21
4. Hatthāroha aṇṇakāṭṭhā raṭṭhikā pattikārikā
khippaṃ yānāni yojentu, gacchaṃ puttānivedako. 67.
5. Samāgatā Janapadā negamā ca samāgatā,
khippaṃ yānāni yojentu, gacchaṃ puttānivedako ti. 68.

¹ C¹ -nā. ² so C²; C³ -ento, B⁴ samvaddhanto. ³ B⁴ -ga. ⁴ C⁵ add ekam.

⁵ C⁶ add paribhūñjanaṃ. ⁶ C⁷ odirayantu, C⁸ odijantu, B⁹ odiriyantu. ⁷ so C¹⁰; B¹¹ vadantaṃ. ⁸ C¹² B¹³ vaggū, C¹⁴ vaggam. ⁹ B¹⁵ nadantu. ¹⁰ B¹⁶ -niva-.

1. Tañ ca divāna āyatanā jalantam iva tejsaṃ
khattasānigghaparibhūṭam¹ Temiyo etad abhavi. 74.
2. Kaccin na tāta kusalam, kacci tāta anāmayam,
kaccin na rājakaṇṭhāyo ārogā mayha mātaro. 75.
3. Kusalam e² eva me putta, atho putta anāmayam,
athā va rājakaṇṭhāyo ārogā toyha mātaro. 76.
4. Kacci-sa-amajjapo³ tāta, kacci te suram appīyam,
kacci sacce ca dhamme ca dāne te ramati mano. 77.
5. Amajjapo aluṃ putta, atho me suram appīyam,
atho sacce ca dhamme ca dāne me ramati mano. 78.
6. Kacci ārogam⁴ yoggam te, kacci vahati vāhanam,
kacci te vyādhiyo n⁵ atthi, saciras⁶ upatāpanā⁷. 79.
7. Atho ārogam yoggam me, atho vahati vāhanam,
atho vyādhiyo n⁵ atthi, saciras⁶ upatāpanā⁷. 80.
8. Kacci antā ca te phūḍa majjhe m⁸ bahatā tava,
koṭṭhāgāraṃ ca kosaṃ ca kacci te paṭisaṃbhutam. 81.
9. Svāgataṃ te mahārāja, atho te mahāgataṃ,
paṭitthāpento pallāṅkama yattha rāja makkatūti. 82.

[illegible]

1 Bā bhagya- 2 Bā bhucan- 3 Bā āroṃān, C² āroṃān. 4 Bā- tāpāṣ. 5 Bā ca. 6 C² -dūtā ca, Bā -dūtāḥ. 7 Bā bhagya- 8 Bā āvān au- 9 Bā -dhammān. 10 Bā omīti nappamajjati. 11 C² -nāth, C³ -nāth, Bā -pāṭi- 12 tam. 13 Bā -nāth. 14 Bā āroṃānān. 15 Bā ca. 16 Bā -trāṣa.

Atha M. „sace pallanikena nisidati paṇṇasanthāraṃ paṇṇāpetha“¹ 'ti vatvā taamim paṇṇattho g. ā.:

„Idh' eva te nisinnassa niyate paṇṇasanthate etto udakam ādāya pāde pakkhalayanti“² te ti. 83.

3 Ta. niyate ti suzanthate, etto ti paribhogaullakam dārento 1.

Rājā gāravena paṇṇasanthare pi anisiditvā bhūmīyaṃ nisidi. M. pi paṇṇasālam pavāitvā taṃ kārūpaṇṇakam niharitvā rājānam tena nimantento g. ā.:

„Idam pi paṇṇakam mayham roddham rāja alonikam paribhūja mahārāja, pāhuvo me si āgato“³ ti. 84.

Atha nam rājā āha:

„Na cāham paṇṇakam bhojje⁴, na h' etam mayha bhojanam, sāllekam odanam bhojje sūciṃ mahāpāpaccaman ti. 85.

15 Ta. na cāham ti pakkhalitvā etam bhojanam roddhāsi taṃto giri-
na. etam etāṃ paṇṇakam bhojjetalema gahetvā ita teva evārūpaṃ bhojanam
bhojjetvā pūttam soddhāsi piyakkam taṃto nisidi.

Tasmim khane O-devi orodhaparivutā āgantvā piyaputtam pādesu gahetvā va vanditvā assapungehi akkhihi ekamantam nisidi. Atha nam rājā „bhadde puttassa bhojanam passā“⁵ 'ti
20 vatvā thokam paṇṇam tassā hatthā thapesi, sesitthimam pi thokam thokam adāsi, tā sabbāpi „sāmi evārūpaṃ nāma bhojanam bhuñjasīti“⁶ vatvā gahetvā „atidukkaraṃ karesi sāmīti“⁷ vatvā nisidimhe. Rājā⁸ puna „tāta idam mayham acchariyam hutvā upaṭṭhātīti“⁹ g. ā.:

25 „Accherukammam paṭibhātī ekakam pi rahogataṃ, eddham bhuñjamānānaṃ kena vanno“¹⁰ passidatīti. 86.

30 Ta. ekako ti ita tam ekakam rahogataṃ taṃto bhojanam paṇṇam divā manā acchariyam upaṭṭhātī¹¹, eddham ti evārūpaṃ alonambhāṇa adbhūpanam roddham pūttam bhuñjantānaṃ kena kīraṇena vanno¹² passidatīti taṃ puechi.

¹ Idh' - akkhalayassu. ² Idh' no idhāgato. ³ C² - āgato. ⁴ C¹ Idh' rāja. ⁵ C² - ā.
⁶ Idh' - hat.

Ath' asse so ācikkhanto āha:

87. Eko rāja nipajjāmi niyate paṇṇasanthare',
tāya me ekaseyyāya rāja vanṇo' pasidati. 87.
88. Na va' nettisābaddhā me rājarakkhā upatthitā,
tāya me anekaseyyāya rāja vanṇo' pasidati. 88.
89. Attam' nānasecāmi, na-ppajappāṃ' anāgataṃ,
paccuppannena yāpemi, tena vanṇo' pasidati. 89.
90. Anāgatappaḷappāya attasānasecānā
etena hālā susevanti ualā va harito luto ti. 90.

Ta nettisābaddhā ti khaggabaddhā rājarakkhā ti rājarakkhā, na-ppajappāṃti na paṭibhūti, harito ti haritarāso, luto ti āgato, ualā ti āgato.

Rājā „idh' eva naṃ abhisūcivā ādāya gamissāmīti" evisetvā rajjena nīmantento ā:

91. Hatthānīkam' ratthānīkam' asse patti ca vammīno
nivesanāni ramamāni ahaṃ putta dadāmi te. 91.
92. Ithāgāraṃ pi te dammi sabbālamkārahūsitam,
tā putta patipajjassu, tvaṃ no rājā bhavissasi. 92.
93. Kusalā naccagittassa sikkhitā caturitthiyo
kāme taṃ ramayissanti, kiṃ araṇṇe karissasi. 93.
94. Paṭirājāhi te kaṇṇā anayissam' alamkatā,
tān patte jāsatvāna ahaṃ paccā pabbajissasi. 94.
95. Yuvā ca daharo cāsi paṭhamuppattito sasu,
rajjam' kārehi, bhaddaṃ te, kiṃ araṇṇe karissasi. 95.

Ta hatthānīkam' ti dasahatthito paṭibhūti hatthānīkam' nīmantento ratthānīkam', vammīno' sammabaddhasūciyodha, kusalā ti chetā, sikkhitā ti sikkhita, pi ti puna, ahaṃ putta rājāhāsi karissam', yuvā ti yobhappatto, daharo ti taruno, paṭibhūti ti paṭhamavayena uppattito sammagato, yuvā ti anitaruno, āsi paṭibhūti ādāya ārambhakāsi:

96. Yuvā care brahmacariyaṃ, brahmacārī yuvā eiyā,
daharassa hi pabbajjā, etaṃ ishi vaṇṇitadū. 96.

veṭṭhānaṃ ti¹ yathā yathā āvāpācāpatti² māmhi³ āyasa⁴ sakkā veṭṭhānaṃ yathā
appakāmaṃ hoti evaṃ⁵ jīvitāni; nūpanāvatānāni⁶ māmhi māmhi āyasa⁷ āyasa
patana⁸ eva⁹ hoti na upaṭi¹⁰ vattati¹¹, vāherakākkhāpācāpajā¹² ti upaṭi¹³ jā
rukke vaheyya.

Rāja Muttassa dhammakathānaṃ sūtvā gharāvāse akkhaṇṭhito¹⁴
pabbajitukāmo hotvā „aham¹⁵ tāva puna nagaraṃ na gamissāmi.
idd¹⁶ eva pabbajissāmi, sace puna me purto nagaraṃ gaccheyya
setaccattāma assa dadeyyaṃ“ ti taṃ vimaṇṇitūṃ puna rajjena
nimantento ā.:

100. Hatthāntikāṃ rathāntikāṃ asse puttā ca vammilo¹⁷ 10
ūvesanāni sammāni ahaṃ¹⁸ putta dadāmi te. 108.

101. Ithāgāraṃ pi te dammi sabbālaṃkāraḥḥāsitāṃ,
tā puttā¹⁹ paṭipajjassa, evaṃ na rājā bhavissasi. 109.

102. Kusalā nēccagītassa sikkhitā caturitthiyo²⁰
kāme taṃ ramayissanti, kiṃ araṇṇa²¹ karissasi. 110. 11

103. Patirājūhi te kaṇṇā ānayaissaṃ alaṃkātaṃ,
tāṃ puttā janavāse aṭṭha pacchā pabbajjessasi. 111.

104. Koṭṭhādeṣṣaṃ ca kosaṃ ca vāhanāni lalāni ca
nivesanāni sammāni ahaṃ²² putta dadāmi te. 112.

105. Gomāṇḍalapariḥhāṇho dāsaśaṇḍhapurakkhato²³ 20
rajjāṃ kārehi, bhaddāna te, kiṃ araṇṇa²⁴ karissasi. 113.

Ta. 20 - ho ti sabbasamarājakaṇṇānaṃ maṇḍaleṇa paribhāṇito

Atha M. rajjena anattikabhāvaṃ pakāsaṃto āha:

106. Kiṃ dhanena yaṃ jīyyetha²⁵, kiṃ bhariyāya marissati,
kiṃ yohhanena cippesa²⁶ yaṃ jarā abhihessati²⁷, 114. 21

107. Tattha kā bandhi kā khiddā kā rati kā dhanesanaṃ,
kiṃ me puttēhi dārehi, rāja mutto²⁸ amī bandhanā. 115.

108. So²⁹ haṃ evaṃ pajānāmi: macca me na-ppamajjati,
aṭṭakenādhipannaṃsā kā rati kā dhanesanaṃ. 116.

¹ Bde nāma ti vedhābhāvaṃ ² Bde adda yathā yathā tantāni upaṭṭhāyati veṭṭhānāni
tan ³ Bde vāsa. ⁴ Bde nūpanāvatānāni. ⁵ Ce gacchati. ⁶ Ce upaṭṭhāyati.
Bde rukke ya. ⁷ Bde rāsa putta. ⁸ Bde khīyetha ⁹ Bde ramayena. ¹⁰ Bde
jārāya abhihīyati.

107. Phalānaṃ teva pakkāsaṃ
 nīceṃ papataṇā bhayaṃ (vol. IV p. 127.)
 evaṃ jātānaṃ macceṇaṃ nīceṃ maraṇato bhayaṃ. 117.
108. Sāyaṃ eke na dissanti, pāto ditṭhā bahujjaṇā.
 pāto eke na dissanti, sāyaṃ ditṭhā bahujjaṇā. 118.
109. Ajj' eva kīccam ātappaṃ¹, ko jaṇiṃ maraṇaṃ suve,
 na hi no saṃgaram² teva mahāseṇena macceṇā. 119.
110. Corā dhanassa patthenti, rāja mutto 'mi bandhānā,
 ehi rāja nivattassa, nāhaṃ rajjena-m-atthiko ti. 120.
111. Ta yāṃ jīyyethā³ 'ti mahārāja kīṃ muṃ evaṃ dhanena uttamaṇṇo
 yaṃ⁴ jīyyethā⁵ bhayaṃ pariccheyya dhanam vā parisaṃ vijjati parisaṃ vā tam
 rajjivā paricchatīti sabbattha khajapāṇam eva hoti kīṃ maṃ teva nīceṇaṃ.
 nāhaṃ bhariyāyā⁶ 'ti bhariyāpi⁷ kīṃ karissanti aśi⁸ mayi phle yeva maraṇaṃ,
 etarūpā⁹ 'ti caritena anābhutena, tatra¹⁰ 'ti tassamā evaṃ jettamāseṇa-
 112. dhanena lokasaṃtrāse, kī naṇḍitā kī nāma suṇṇi, kkhīḍa u kkhā, rajjīti
 paricakkhaṃgapaṇā, bandhānā ti kāmabandhanā tanhābandhanā mutto 'mi
 mahārāja 'ti jhāneṇa vikkhaṃbhānāti evaṃ 2. macceṇ me ti mama macceṇ¹¹
 na-ppamajjati nīceṇaṃ mama vadhāye appamatto yevā 'ti ya¹² ahaṃ evaṃ
 jātāni teva maṃ antekeṇa adhipannaseṇa avatthessasī¹³ kī nāma rati kī
 113. dhanassa¹⁴ ti, nīceṇa¹⁵ ti jikkhāro¹⁶ patthāya aśā maraṇato bhayaṃ eva,
 ātappaṃ¹⁷ u viriyā, āraṇa¹⁸ u karāḍham, ko - ahaṃ ti eva maraṇato jī-
 vānaṃ vā ko jīvati, saṃgaram¹⁹ u saṃketaṃ, mahāseṇa²⁰ 'ti paṇḍitajeti-
 bhagavattibhāgamaṃ mahāseṇaṃ dhanasāraṇaṃ uttamaṇṇaṃ kkhīḍasena²¹ paricchessena, corā
 dhanassa²² 'ti dhanassa²³ atthāya jīvānaṃ rajjāni teva dhanassa patthenti nāma
 114. ahaṃ teva dhanapatthentī sabbatthabandhanā mutto na me dhanam²⁴ attho. ni-
 vattassa²⁵ 'ti mama - ahaṃ evaṃ samudā²⁶ vattassa²⁷, rājaṃ vadhāya nekkhammaṃ²⁸
 jettamāseṇaṃ karā pabbajassaṃ, yaṃ paṇa tam cinteti imam²⁹ rajjā patthi-
 paṇḍitā tam mā cintayi, nāhaṃ rajjena-m-atthiko.

Iti Mahāsatipaṇṇassa desanā aśānusandhinā³⁰ matthakam patthā,
 115 tam suttā rājānaṃ ca U-detiṃ ca ādih karā sojasaṃsahassāni
 orodhā ca pabbajitukāma ahesum. Rājā nagare bheriṃ carā-
 pesi. „ye mama puttassa santike pabbajitum icchanti te pabbā-

¹ C¹ B¹ ātappaṃ. ² B¹ saṃgaram. ³ B¹ kkhīḍa. ⁴ B¹ tam. ⁵ C¹ bhariyā. ⁶
 B¹ bhariyāyā. ⁷ B¹ karissanti. ⁸ B¹ vāmaṇā. ⁹ C¹ aśi mayi. ¹⁰ C¹ so.
¹¹ an. C¹; B¹ sadhūseṇaṃ for avatthessasī. ¹² C¹ khalato, C¹ khalo. ¹³
 B¹ ātappaṃ. ¹⁴ B¹ karāḍham. ¹⁵ B¹ samā. ¹⁶ B¹ aśā. ¹⁷ B¹ vikkhamma. ¹⁸
 C¹ tam mutto. ¹⁹ C¹ jettamāseṇaṃ for jettamāseṇaṃ.

jantū¹ 'ti sabbeaā ca suvaṇṇakotṭhāgārādīnaṃ dvārāni vivara-
 petvā „asukatṭhāne ca asukatṭhāne ca mahānidhikumbhīyo²
 atthi tā gaṇkanto“ ti suvaṇṇapaṭṭe likhāpetvā mahānalo³ tham-
 bhe bandhāpesi. Nāgarāpi yuthā paśārite va āpāne vīvaṇa-
 dvārān⁴ eva gehāni pakāya sañño santikaṃ agamanān. Rāja
 mahājanena saddhim M-assa santike pabbaji. Sakkadattiyam
 tiyojanikaṃ assamapadaṃ ahoṣi. M. paṇṇasālāyo vicāresi,
 majjhātṭhāne paṇṇasālāyo itthinaṃ dāpesi bhūrujātikā etā ti⁵,
 pariśānaṃ bahipaṇṇasālāyo adāsi⁶, sabbe pi Vissakammēna māpi-
 tesu phaladharaṇakṛtṭhesu upasathikakāle bhūmiyaṃ thitā va phulāni
 gahetvā paribhūṇjitvā samapadhammaṃ karonti, yo kānavitakkam
 vā vyāpādavi- vā vihimāvi- vā vitakketi tassa manasā jantvā
 M. ākāse nisiditvā dh. desesiti, tam sutvā khippam eva abhiññā
 ca samāpattiyo ca nibbattenti, ēko sāmantarājā „Kāsīrājā pah-
 haṇito“ ti sutvā „Bārāpasīyam r. gahessāmīti“ nagaraṃ pavi-
 sitvā alamkātanagaraṃ dīpā rājanīvesanaṃ āruhya sattavidham
 vararatanam oloketvā⁷ „lomaḃ dhanam nissāya ekena bhayena
 bhavitabban“ ti cintitvā surāsaṃdā pakkosāpetvā „rājā katarā-
 dvārena nikkhanto“ ti pucchitvā „pācīnadvārena“ ti vutte ten⁸
 eva dvārena nikkhamitvā nadītīrena pāyāsi. Tassāgamaṇam
 satvā M. ca tattha⁹ āgantvā ākāse nisiditvā dh. d., so saddhim
 pariśāya tassa santike pabbaji, evam aparo piti tīni rājāni
 chaḍḍitvā, hatthi arañṇahatthi jātā assāpi arañṇaṇaṇā jātā,
 rathā arañṇasamā yeva vinatṭhā, bhāṇḍāgāresu kahāpāne assa-
 mapade vālukā katvā vikirimu, sabbe va aṭṭha samāpattiyo
 nibbattetvā jīvita-pariyosāne Brahmaloḃa-parāyaṇā ahesuṃ, ti-
 racchānagatā hatthiassāpi isigāne cittaṃ paśādetvā chasu
 kāmaṇṇesgesu nibbattimān.

S. l. d. ā. „ma hi bhū. bhū“ eva pubbe p¹ ālam r. pakāya nikk-
 hanto yevā“ ti satvā j. s. „Tadā chaṇṇo adhiratṭhā devatā lippala- 30

¹ C² - gāṇkanto. ² C¹ - nalo. Bā omitt nalo. ³ C¹ - pācīnadvārena. ⁴ C¹ -
 mahānalo. ⁵ Bā adāsi Kāśīrājā. ⁶ C¹ - satthimā. C² - rājanam,
 Bā rājanāreṇa.

eva samāhataḥkapi khaṇḍākhandaṃ chindissa¹ dvāram pi viva-
 tam. So nikkhamitvā ekaṃ paccantagāmaṃ gantvā vāsah
 kappesi, paccantavāsino taṃ sañjānitvā upatṭhahimau. Rājā
 gābhūpetuṃ nāsakkihi. So anupubbena paccantajanapadaṃ
 hatthagataṃ kutvā mahāparivāro kutvā „ahaṃ pubbe bhātu na
 veri idāni pana veri-mbhi²“ mahājanaparivato Mithilam patvā
 bahinagare assaṃ nivāsesi. Nagaravāsino „P-janakakumāro
 āgato“ ti sutvā yebhoyyena hatthirāhanādloī gahetvā tassa³ eva
 santikaṃ āgamiṃsa⁴, aṇṇe pi udgarā āgamiṃsa⁵. So bhātu
 sāsanaṃ pesesi: „nāhaṃ pubbe tumhākaṃ veri idāni paṃ⁶
 amhi veritī chattaṃ eā me detha yuddhaṃ vā“ ti. Rājā
 yuddhaṃ dātuṃ gacchanto aggamaheṣiṃ āmantetvā „hhaḍḍe
 yuddhe jayaparājayo nāma, na sakkaṃ ātūṃ sace mama an-
 tarāyo hoti, tvaṃ gabbhaṃ rakkhoyyāssitī“ itvā nikkhami.
 Atha taṃ yuddhe P-janakassa yodhā jivitakkhayaṃ pāpesuṃ.
 „Rājā mato“ ti sakalanagare⁷ ekakolāhalaṃ jātāṃ. Devī
 tassa matabbhavaṃ ātvā siḥhasiḥhaṃ suvannasārādloī pacchi-
 yaṃ pakkhipitvā matthake pilotikaṃ attharitvā opari taṇḍula
 okiritvā kilīṭṭhapilotikaṃ nivāsetvā sariraṃ virūpaṃ kutvā pac-
 chīm sīce ṭhapetvā divādivass⁸ eva nikkhami, koci naṃ na
 saḍḍāni. Sā uttaradvārena nikkhamitvā karthari agatapubba-
 tāya⁹ maggaṃ ajānanti diṇa vavāṭṭhapetuṃ asakkoṃti keva-
 laṃ Kālacampānagaraṃ nāma atthitī setatā „Kālacam-
 pānagaramgamikā nāma atthitī“ pucchamaṇā nisīdi. Kuc-
 chiyaṃ paṃ¹⁰ assā na yo vā so vā satto, pūritapāraṃi pana
 M. nibbhatto, tassa tejena Sakkabhavanam kampa. Sakko
 āvajjanto taṃ kāraṇaṃ ātvā „tassa kucchiyam nibbattasatto
 mahapaṇṇo, mayā gantvā vattatitī“ cintetvā paṭicchannaṃ
 yoggaṃ māpetvā tattha nāṇesaṃ paṇṇāpetvā mahallakapurisa
 viya yoggaṃ pāento tāya nisinnasāladvāre ṭhatvā „Kālacam-
 pānagaragāmikā atthitī“ pucchī. „Ahaṃ tāta gamissāmīti“.

¹ It chindissam. ² Ce am. ³ Ck ag. ⁴ It -pa. ⁵ Ck āgatapubbataya. It
 agatapubba.

„Tena hi yoggaṃ āruya nisīda amma“ ti. „Tāta ahaṃ
 paripunnagabbhā, na sakkā mayā yoggaṃ abhirūhitum, pac-
 chato āgamiessāmi, imissā pana me pacchīyā okkassā dehi“.
 „Amma kiṃ vadesi, yoggaṃ pājetum jānassamattā nāma
 5 mayā vadiso n’ atthi, mā bhāyi, āruya nisīda“ ti. So tassā
 ārohanakkāle attano ānubhāvena paṭhavim utthāpetvā yoggasā
 pacchimaṃte pahārāpesi¹. Sā abhirūya sayane nīpajjivā va
 „devatā bhavissatīti“ aññāsi. Sā dībbasayane nīpannamattā
 va middam okkami. Atha nān Sakko tiṃsayo janamattāke
 10 ekam nadim patvā pabodhetvā „amma otaritvā nadiyā nahāhi,
 ussisaṃ sāsiko atthi, tam nivāsehi, antōyogge pāvahhattam’
 atthi, tam bhuṃjā“ ti. Sā tathā katvā puna nīpajjivā sāya-
 hasamaye Campam patvā dvārattālākāpākāre dīsvā „tāta kiṃ
 nagaram nāma etan“ ti pucchi. „C-nagaram amma“ ti. „Kiṃ
 15 vadesi tāta, nāna amhākaṃ nagarato C-nagaram saṅghīyojana-
 mattāke hotīti“. „Evaṃ amma, ahaṃ pana ujum maggān
 jānāmīti“. Atha nān dakkhinadvārasamīpe otāretvā „amma
 amhākaṃ gāme purato va“, ivam nagaram parisā“ ti vatvā
 purato gantvā Sakko antaradhāya sakatthānam eva gato. Devī
 20 pi ekissā sālāya nisīdi. Tasmim khane oko C-vāsi mantajjā-
 yako brāhmaṇo paṭicchi māgavakasatehi parivuto nahānatthāya
 gacchanto dūrato oloketvā tam abhirūpaṃ sokhaggapattān
 tattha nisinnam dīsvā kucchigataasānubhāvena saha dassanon²
 eva kaniṭṭhabbhaginisinneham oppādevā mānave thapetvā ekako
 25 va sīlam pavāsetvā „bhagini kataragimavāsikā“ ti pucchi.
 „Mūhullāyaṃ Ariṭṭhajanakaraṇṇo aggamahevi-mhīti“. „Idha
 kaṃsā āgatūsi“. „Polajanskena rājā māruto, aṭṭhaṃ bhūtā
 ‘gabbhaṃ anurakkhissāmīti’ āgata“ ti. „Imasmin pana te na-
 gare koci dātako atthīti“. „N’ atthi tāra“ ti. „Tena hi mā
 30 cintayī, ahaṃ udiccabrāhmaṇo mahāsaṃso diṣṣāmekkha ācariyo,
 ahaṃ tam bhaginīttāne thapetvā paṭijaggissāmi, bhātika ti
 maṃ vatvā padeso gabetvā paridevā“ ti. Sā mahā-saddam

¹ Idā chaggape. ² Cā purā-, idā purā-, ³ Cā rā, idā vāhi.

katvā tassa pādeso pati, te pi aññamaññān paridevimaṇ.
 Antevāsikā upadhāvitvā „ācariya kiṃ vo hotīti“ pucchimsu.
 „Kaniṭṭhabhagino me asukakāle nāma mayā vinā jātā“ ti.
 „Ditṭhakālato¹ putthāya mā ciotayittha ācariyā“ ti². So chhu-
 nam mahāyoggaṇa āharāpetvā tam tatha nisidāpetvā „tāta“³
 brāhmaṇiyā mama bhagini bhāvaṃ kathetvā sabbakiccāni kātum
 vanathā“ ti vatvā gaham pesesi. Atha nam brāhmaṇi upho-
 dakena nahāpetvā sayanam paṇḍāpetvā nipajjāpesi. Atha
 brāhmaṇo nahātvā āgato bhojanakāle „bhaginim me pakko-
 sathā“ ti tāya saddhiṃ ekuto bhūñjitvā antonivessane yeva nam
 10 paṭijaggi. Sā nacirass⁴ eva puttāṃ vijāḍi. Mahājanakakumāro
 ti⁵ ssa ayyakasantakanāmanā akāmasu. So vaḍḍhamāno dāra-
 kehi saddhiṃ kīlanto ye nam rosetti tesāni asambhinna khattiye
 kāle jātattā mahābalatāya c⁶ eva mānatthaddhatāya ca dāḍhaṃ
 paharati. Te mahāsaddena rodantā „kena pana pahaṭā“ ti
 15 vutte „vidhavāya pattenā“ ti vadanti. Kumāro ciutesi: „ime
 man⁷ vidhavāputto“ ti abhiṇhasi vadanti, mama mātaraṃ puc-
 chissāmti“ so ekadivassam pucchi: „amma ko mayham piṭā“
 ti. Atha nam „tāta brāhmaṇo te piṭā“ ti vañcesi⁸. So puna-
 divase paharanto „vidhavāputto“ ti vutte „nam me brāhmaṇo
 20 piṭā“ ti vatvā „brāhmaṇo tava kiṃ hotīti“ vutte ciutesi: „ime
 brāhmaṇo tava kiṃ hotīti“ vadanti, mātā me idam kīraṇaṃ
 na katheti, na s⁹ attavo mānena¹⁰ kathessati, heta kathāpessāmi
 nan¹¹ ti so thaṇṇāṃ pīvanto thane nam dassetvā „pītaram me
 katheti, noco kathessasi thanaṃ te chindissāmti“ ā. Sā vañ-
 25 cetum asakkonti „tāta tvaṃ Mithilāya A-janakaraṇṇo putto,
 piṭā te P-janakena mārito, ahaṃ tam anurakkhanti imeṃ na-
 garaṃ āgata, brāhmaṇo man¹² bhaginiṭṭhāne ṭhapetvā paṭijagga-
 titi“ kathesi. So tato paṭṭhāya vidhavāputto ti vutte na kuṇḍhi,
 so soḷasaavassabbhūtare yeva tayo ca vede sabbasippāni ca 30

¹ It¹ aha mārova tava bhaginidhīna. ² It² adda khamasu. ³ so an three MSS

⁴ C¹ cāveti. ⁵ C² mārova, C³ māro. It⁵ mātā me idam kīraṇaṃ paṭṭhāhamaṇ
 na kathessati.

1. Anāṇo bhātināṃ hoti devānaṃ pītuno' ca so
karam purisakīccāni na va pacchānutappatitī. 124.

Ta. anāṇo - hoti'ñ vāyāmaṃ karonto hi bhātinā ca devānaṃ pī-
Brahmaṇṇa ca antare anāṇo hoti agārayhe ti a.

2. Atha devatā gātham āha:
1. Apāraṇeyyāṃ yaṃ kammaṃ uphalāṃ kilamathuddayaṃ
tattha ko vāyāmaṃ' attho' macco yassābhinippatan' ti 125.

Ta. apāraṇeyyāṃ ti vāyāmaṃ matthakaṃ apāraṇebhāni, macco yassā-
bhinippatan' ti yassa upphāso vāyāmakarapakkāsa maraṇaṃ eva utpphāso'
19 ka. ko vāyāmaṃ' attho.

Evam vutte naṃ appaṭibhānaṃ karonto M. aparigāthā'
atthāsi:

1. Apāraṇeyyāṃ accantaṃ yo viditvāna devate
na rakkhe attano pāṇaṃ juddhā so yaṃ hāpaye. 126.
10 1. Adhippāyaphalaṃ eko asmiṃ lokasmi' devate
payojayanti kammaṇi, tāni ljjhanti' vā na vā. 127.
2. Sanditthikāṃ kammaphalaṃ naṃ passasi devate
sannaṃ aṇṇe tarāṃ' ahaṃ taṃ ca passāmi santeke. 128.
3. So ahaṃ vāyavissāmi yathāsattim yathābalaṃ
20 gacchaṃ pāraṃ samuddaṇṇaṃ kāsāṃ' purisakāriyaṃ ti. 129.

Ta. accantaṃ ti yo idam kammaṃ vīriyaṃ karitvā upphādetum na
rakkhe accantaṃ eva apāraṇeyyāṃ ti viditvā caudahaṭṭhādāya aparigāthāṃ attano
pāṇaṃ na rakkhe. juddhā - hāpaye ti so yaṃ tādātena bhīṇaṃ vīriyaṃ
hāpayya jhāyeyya taṃsa kassābhāṇaṃ phalaṃ. Iti evaṃ yaṃ vā tam vā ni-
21 rakkhāṃ vadevati dīpeti. Polipāṇo (add: paṇi) paṇa juddhā so yaṃ hāpaye ti
rakkhāṃ tam Atthakathānaṃ u' attho, adhippāyaphalaṃ ti attano adhippi-
jassa phalaṃ sampassamāno vāsoṃ paratā castramijjheṇi kammaṇi payojanā,
tāni ljjhanti vā na vā ljjhanti, attha gamāṇāni idam agāhessāmi' paṇa kassā-
bhāṇaṇi vīriyaṃ karontassa taṃ ljjhā' eva'. taṃsaṃ tam kāmā vattaṃ jeyā
25 'ti dāṇeti, aṇṇa - haṃ ti aṇṇe jaṇā mahāsamuddaṇṇaṃ sannaṃ nimuggi vīriyaṃ
akamutā macehakaṇṇapakkāṇi¹⁹ jaṇā, ahaṃ paṇa akāso vā tarāṃ, taṃhaṃ
passāmi' ti tam pi na vīriyaphalaṃ²⁰ passā, mayaṃ imiṃ atthābhāṇaṃ devatā

¹ Bā - baṇi. ² Cā vāya. ³ so Cā, Bā - nippattāni. ⁴ Bā nippaṇaṃ. ⁵ Bā
attāni. ⁶ all three MSS. - mih. ⁷ Bā lakkhaṇi. ⁸ Bā kamma. ⁹ Cā ljjhantaṃ,
Bā lakkhaṇa. ¹⁰ Bā - lakkhaṇi. ¹¹ Cā - vāyapha.

nāma na dhiṭṭhapobhā, so 'bhaṃ taṃ ca² laddhā dhiṭṭhe rūpeṇa mama³ suttike
tthitam paṇṇimā, paṇṇasattidā--lan ti attano suttikyā na bulheṇa na anurū-
pam, kassā u⁴ korissāmi.

Devatā tassā taṃ dāḥam⁵ vacanāṃ antvā tthitū ka-
rontī g. ā.:

17. Yo tvaṃ evaṃgate oghe appamāyye mahānave
dhammavāyāmasampanno kammaṇā nāvaṭṭasi
so tvaṃ tatth⁶ eva gacchāhi yattha te nirato mano ti. 130.

Ta evaṃgate u vaurūpe gandhūre⁷ dhiṭṭhe, dhamma--eno u
dhammavāyāmena samānāgato kammaṇā u attano porisakāramheṇa na⁸ 10
dhiṭṭe yattha te ti yasmācchāna sava mano nirato tatth⁶ eva gacchā ti.

Evaṃ ca pana vatvā „paṇḍita mahāparakkama kuhim taṃ
nemti“ pucchī, Mithilānagarān ti vutte⁹ sā M-ah mālakalāpam
viya ukkhipitvā ubhoḥi bāhāhi pariggayha ure nipajjāpetvā piya-
puttakam ādāya gacchantī viya ākāse pakkhandī. M. suttāham 12
lonodakena upakkasarīro dhibhassena phuttho niddam okkamī.
Atha nadi sā Mithilānā netvā ambavāno maṅgalasāpattē dak-
khiṇapaasena nipajjāpetvā uyyānadevatāhi 'ssa ārakkham gāhā-
petvā sakotthānam eva gatā. Polajanakassa putto n' attī,
ekā pu¹⁰ assa dhiṭṭā ahoṃ, sā Sivalidevī nāma paṇḍitā vyattā. 10
Taṃ enaṃ maraṇamaṣṣe nipannam pucchissu: „mahārāja
tumbheṇa devattam¹¹ gateso r. kassa demā¹² ti. „Mama dhi-
taram S-deviṃ ārādetum samatthassa¹³ yo vā paca caturasa-
pallakassa ussākam jānāti yo vā sahasasatthānam dhanam
āropetum sakkoti yo vā soḷasamahānādhim niharitum sakkoti 15
tassa dehiti¹⁴. „Deva tesam no niddham udānam¹⁵ kathethā¹⁶ ti.

Rāja:

11. Suriyuggamane niddhi, attho okkamane¹⁷ niddhi,
anto niddhi bahi niddhi, na sato na bahi niddhi. 131.

¹ C¹ ara. ² C² omitt mama. ³ C³ kappamim. C⁴ kappamū. D⁵ kassamū. ⁶
C⁶ bā dāha. ⁷ C⁷ ara. ⁸ D⁸ gāha. ⁹ C⁹ omitt vutte. ¹⁰ D¹⁰ gāha. ¹¹ D¹¹
dāha. ¹² D¹² adda rajam dāha. ¹³ C¹³ niddham. ¹⁴ C¹⁴ agamam.

12. Ārohaṇe mahānidhi, atha orohāṇe nidhi,
caturo ca mahāsālā' samantā yojane nidhi. 132.

13. Dantaggesu mahānidhi vālaggesu ca kebuke
rukkhaggesu mahānidhi, soḷas' ete mahānidhi,

14. saḥassatthāmo pallaṃka Sivalārādhanaṇa eā 'ti 133.

Nidhīhi saddhiṃ itaresuṃ pi udānaṃ kathaṃ. Amaccā
raḍḍho accayena tassa matakkecam katvā suttānaṃ divasā saṇṇi-
patitvā mantayimāsu: „raḍḍho attano dhītaraṃ ārādhetaṃ samat-
thassa r. dātābhan ti vuttāhi, ko taṃ ārādhetaṃ sakkhissatthi“.

15. Te „senāpati vallaḍḍho“ ti tassa sāsanaṃ pesesun. So sādhu
'ti rājadhīyāya rājadvāraṃ gantvā attano thitabhāvaṃ¹ rājadhī-
tāya ārocāpesi. Sā tassa āgatakāraṇaṃ āvatvā „atthi nu khv-
assa chattasīriṃ dhāretuṃ dhītīti“ vīmāsaṇatthāya „āgacchātū“
'ti ā. So taṃ sāsanaṃ sutvā taṃ ārādhetaṃ sopāṇapāda-

16. mūlato paṭṭhāya javena gantvā tassa suttike atthāsi. Atha
naṃ vīmāsaṇamānā „mahātale javena dhāvā“ 'ti ā. So
„rājadhītaraṃ tosemi“ vāgeṇa pakkhanti. Atha naṃ puna
„ohīti“ ā. So puna javenāgato. Sā tassa dhītvyā abhā-
vaṃ āvatvā „ehi pāde me sambhā“ 'ti ā. So tassa ārā-

17. dhanattham niḍḍitvā pāde sambhāhi. Atha naṃ ore pādema
pāharitvā uttānakam pātetvā „imaṃ andhabālapurissaṃ dhītira-
hitam pothetvā gīvāya gahetvā niharathā“ 'ti dāṣṭeṇa saṇṇaṃ
adāsi. Tā tathā karimāsu. So² „kiṃ senāpatīti“ puttḥo „mā
kathatha, eā' no maṇossutthīti“³ ā. Tato bhaṇḍāgāriko gato, taṃ

18. pi tath' eva lajjāpesi. Tathā suttḥim chattaḡāhaṃ aṇḡgāhaṃ
ti sabbe lajjāpesi yeva. Atha mahājano mantetvā „rājadhī-
taraṃ tva ārādhetaṃ samattho n' atthi, saḥassatthāmaṃ
dhanuṃ āropetaṃ samatthassa detthā“ 'ti ā. Taṃ pi koci
āropetaṃ oṣakkhi. Tato „caturassapallaṃkaṇaṃ oṣisakkaṃ

19. jānantaṃ detthā“ 'ti ā. Taṃ pi na koci jāni. Tato „soḷasa
oṣāṇidhi“⁴ niharitvā samatthassa detthā⁵ 'ti. Api⁶ koci ni-

¹ C¹ - lo. ² B¹ āgata. ³ B¹ addi nāhi. ⁴ C² oṣi eā. ⁵ B¹ - suttu pakkhanti.

⁶ C¹ - dhiṃ, B¹ dhi. ⁷ so C², to text, B¹ api.

hariṇuṃ nāsakkhi. Tato „arājakaṃ nāma raṭṭhaṃ pāletuṃ na
sakkā, kiṃ nu kho kattabban“¹ ti mantayimāsa. Atha ne puro-
hito ā: „mā cintayissatha, phussaratham² nāma viśajjetuṃ
vaṭṭati, phussarathena³ hi laddharājā sakala-Jambudīpe r.
kāretuṃ samattho hoti“⁴. Te „sādhā“⁵ ti sampaticchitvā na-
garam alaṃkārapetvā maṅgalarathe caṭṭāro kumodavanno asse
yojetvā attaratharaṇaṃ attharivā pañce rājakaḥudhabhaṇḍāni
āropetvā catuṣaṅginiyā senāya parivārāpesuṃ, assāmikara-
thassa turiyāni purato vājjanti assāmikaṃsa pacchato, tasmā
purohito „turiyāni pacchato vādetthā“⁶ ti vtvā „suvapnabhin- 10
kārena raṭṭhaṃandīṃ ca⁷ patodaṃ ca abhināññitvā yassa r. kāre-
tuṃ paññāṃ atthi taṃsa santikam gacchā“⁸ ti ā. Ratho rāja-
geham padaḥkhiṇaṃ katvā bherivāhiṃ abhirūhi. Senāpatiādayo
„phussaratho⁹ mama santikam eti“¹⁰ ti cintayimāsa. So sabbesaṃ
gehāni atikkamitvā nagaram padaḥkhiṇaṃ katvā pācīnadvāreṇa 15
nikkhamitvā uyyānābblumukho pāyāsi. Atha paṃ vegena ga-
chantam diṇvā „nivatteṭṭhā“¹¹ ti āhama. Purohito „mā ni-
vatteyyiṭṭha, icchanto yojanaastam pi gacchatā“¹² ti vāresi. Ratho
uyyānaṃ pavisitvā maṅgalasīlāpattam padaḥkhiṇaṃ katvā āro-
hanasajjo hutvā atṭhāsi. Purohito M-am nipaṇṇakam diṇvā 20
amacce āmantetvā „ambho eko sīlāpatte nipaṇṇako diṇasati,
setacechatānucchavikā paṇ¹³ essa dhiti atthi vā n¹⁴ atthi vā na
jānāma, sace puññavā bhavissati na olokessati, kālakapṇissato
ce bhittasento utṭhāya kampamāno olokessati, khippaṃ sabba-
turiyāni paggaṇhathā“¹⁵ ti ā. Tāvad eva anekasatāni turiyāni 25
paggaṇhīmaṃ, āḍaragheṣo viya ahoṣi. M. tena saddena pa-
bejjhitvā aisaṃ vivaritvā olokeṇto mahājanaṃ diṇvā „setacechat-
teṇa me āgatena bhavitābhan“¹⁶ ti sutvā paṇa aisaṃ pārupitvā
parivattitvā¹⁷ vānapassaena nipaṇṇi. Purohito pādo vivaritvā
lakkhaṇāni oloketvā „tiṭṭhatu, ayaṃ ekadīpo catunnaṃ pi di- 30
pānaṃ r. kāretuṃ samattho“¹⁸ ti paṇa turiyāni paggaṇhāpesi.

¹ ali three MSS. po. ² Cc po. ³ Bā sakkhāṇḍarā ⁴ Bā gacchatuṃ.

⁵ Bā -atvā.

M. mukham vivaritvā parivattetvā dakkhiṇapaśasena nipajjivā mahājanam olokeṣi. Purohito parisaṃ aśāsetvā añjalim paggayha avakujjo hutvā „utthasi deva r. te pāpunāti“ ā. „Rājā te kuhio“ ti. „Kālakato“ ti. „Putto vūssa bhātā vā n’ atthi“¹. „N’ atthi devā“² ti. „Sādhu r. kāressānāti“³ utthāya silāpatte pallamkena nistidi. Atha nam tatth’ eva abhisācibha. Mahājanakaraṇā nāma ahoṣi. So rathavaram abhiruyha mahantena sirivibhavena nāgarāṃ pavasitvā niveśanā⁴ abhirūhanto „senāpatiādinaṃ tatth’ eva“⁵ thānāni hontā⁶ ti vicāretvā mahātalam abhirūhi. Rājadhītā purimasaññāya eva tassa vimahāsanattham ekaṃ purisaṃ ānāpesi: „gaccha rājānaṃ upasāhikamitvā vadehi: Sivalidevi tam pakkosati, khippam kirāgacchathā“⁷ ti. Rājā paṇḍito tassa vacanāṃ asananto viya „aho sobhano“⁸ ti pāsādasā vappam kathesi. So tam sāvetaṃ⁹ asakkonto gantvā rājadhītāya ārocesi: „ayye so rājā tumhākaṃ vacanāṃ supāti pāsādam eva vappeti tumhe tiṇāya pi na gantāti“. Sā „mahajjhānyo pariso bhavissatī“¹⁰ dutiyam pi tatiyam pi pesesi. Rājāpi attano ruciyā pakatigamanena siho viya jambhamaṇo pāsādam abhirūhi. Tasmā opasāhikamante rājadhītā¹¹ tassa tejena sakabhāvena saṅghātum asakkonti āgantvā hattholambakam¹² ādāsi. So tam hatthe olubbha mahātalam abhirūhivā samussitaetacchatte rājapallamka¹³ nistidivā amaccā amantetvā „ambho atthi pana vo raññā kalam karontena koci ovādo dinno“¹⁴ ti pocchā. „Āma devā“¹⁵ ti. „Vadethā“¹⁶ ti. „Sivalideviṃ ārādhetum samatthassa r. dātubban ti tena vuttan“¹⁷ ti. „Sivalideviyā āgantvā hattholambako dinno, ayaṃ tava ārādhitā nāma, aññam vadethā“¹⁸ ti. „Deva caturassapallamkassa nassakam jānitum samatthassa r. dathā ti tena vuttan“¹⁹ ti. Rājā „imam²⁰ dojjānaṃ, upāyena pava sakkā jānitum“²¹ ti²² sisato evavappasācāṃ alharitvā Sivalideviyā hatthe adāsi, imam

¹ Bā sijaṇti. ² O. Bā dāsa. ³ C¹ nati. ⁴ Bā tumhākaṃ vacanāṃ supāti tiṇāya pi na gantāti. ⁵ Bā hattholambakam. ⁶ Bā nam. ⁷ Bā vadehi vintetvā.

thapehiti¹. Sā tam gabeṭvā pallamkassa usāsake thapesi,
 khaggath² udāsiti pi vadanti yeva, so tāya saññāya „idam
 usāsakan“ ti ſatvā katham asuṇanto viya „kiṃ kaṭṭhā“ ti
 vattā puna tehi tathā vutte „na idam jānitum acchariyaṃ,
 etaṃ usāsakan“ ti vattvā „aññāṃ kiṃ“ ti pucchī. „Deva va-
 hassatthāmaṃ dhanuṃ āropetum samatthassa r. dāruṃ ādā-
 pesi“. „Tena hi āharathā“ ti āharāpetvā dhanuṃ āropento
 pallamke yathā nisīdono va ſiṭṭhinaṃ kappāsapoṭṭhanadhanukāṃ
 viya tam āropesi. „Aññāṃ vadethā“ ti pucchī. „Sojasa-
 mahānidhi“ niharitum samatthassa r. dethā ti tena vuttan“ ti,
 10 Tena „kiṃcī udānaṃ“ atthi³ „āma atthi“ suriyuggamane
 nidhīti udānaṃ⁴ kaṭṭhayiṃsu. Tassa tam sūgāṇṇa⁵ eva gaga-
 natale cando viya so attho pakato aho⁶. Atha so āha: „ajja
 bhane vattā n' atthi, aye nidhiṃ gaṇhi⁷sāma“ ti. So punadivase
 amacee sannipāretvā pucchī: „tamhālaṃ rājā paccakabuddhe
 15 bhojesīti“. „Āma devā“ ti. So cintesi: „suriyo ti nāyaṃ
 suriyo, suriyasadiṭṭiā pana paccakabuddhā suriya nāma, tesaṃ
 paccaggamasatthāne nidhiṃ bhavitaṭṭhan“ ti. Tato rājā
 „paccakabuddhesu āgacchantesu paccaggamanāṃ karṇato kata-
 ratthānaṃ gacchati“ pucchitvā „asukatthānaṃ nāma“ ti vutte
 20 „taṃ thānaṃ khaṇitvā“ nidhiṃ niharathā⁸ ti niharāpesi. „ga-
 manakāle aṇṇacchanto kaṭṭha thātvā uyyojesi“ pucchitvā
 „asukatthāne nāma“ ti vutte „tato dhanuṃ niharathā“ ti ni-
 harāpesi. Mahājāno ukkuṭṭhisahaseṇi pavattanto „suriyugge-
 mane“ ti vuttatā suriyutthānadisāya khaṇantā⁹ vicariṃsu,
 25 „ekkamane“ ti vuttatā suriyatthagamanadisā¹⁰ khaṇantā¹¹ vi-
 carim¹²su. „Idam pana dhanuṃ, idh“ eva aho acchariyaṃ¹³ ti pti-
 somanassam pade¹⁴si. „anto nidhīti“ rājageho mahādvārassa
 anto ummāranidhiṃ niharāpesi, „bahi nidhīti“ bahi ummāra-
 nidhiṃ¹⁵ niharāpesi, „na anto na bahi“ kettṭhānammārato¹⁶ nī- 30

¹ C¹ - dham. 1st - dhi. ² C¹ - uddham. ³ C¹ B¹ khaṇi-. ⁴ B¹ khaṇi-. ⁵
 C¹ - ogga- ⁶ B¹ - atthage-. ⁷ B¹ pavattayim¹²su. ⁸ C¹ - amāsa. 1st umma-
 rānidhi. ⁹ 1st adda siddhi.

harāpesi, „ārōhane“ ti maṅgalahatthiārōhapakāle savaṇṇaniseṇi-
 a atharapatthānato¹ niharāpesi, „atho orōhane“ ti hatthikkhan-
 dhato orōhapatthānā² niharāpesi, „cattāro ca mahāsālā“ ti
 bhūmiyā kataupatthānatthāne³ sīrisaṇṇassa cattāro pādā⁴ sāla-
 5 mayā, tesāṃ haṭṭhā ca catasso niddhikumbhiyo niharāpesi, „sa-
 mantā yojane“ ti yojanaṃ nāma rathayugam⁵, sīrisaṇṇassa
 samantā yugappamānato niddhikumbhiyo niharāpesi, „dantaggesu
 mahānidhī“ maṅgalahatthitthāne, tassa diṇnam⁶ dantānaṃ
 abhimukhatthānato dve nidhī⁷ niharāpesi, „vālaggesū“ ti
 10 maṅgalasaṇṭṭhāne⁸, tassa vāladhisammukhatthānato⁹ niharā-
 pesi, „kebuke“ ti kebukaṃ vuccati udakam, maṅgalapakkhara-
 nito udakam niharāpetvā nidhim dassesi, „rukkhaggesu mahā-
 nidhī“ tassa uyyāne va mahāsālarukkhumūle tītamajjha-
 15 niharāpesi. Evaṃ soḍasa nidhī¹⁰ niharāpetvā „aḍḍam kiṇṇi
 atthi“ ā, „N^o attā deva“ ti. Mahājano haṭṭhatuṭṭho ahoṣi.
 Rājā „Idam dhanam dānakkhe vikissāmi“ nagaramajjhe
 e¹¹ eva cattāro dvāresu eā¹² ti pañca dānasālā karetvā mahādānam
 patthapesi. Kālacampānagarato māturaṃ ca hrāhmaṇaṃ ca
 20 pakkasāpetvā mahantaṃ sakkāram akāsi. Tassa tarunaraṇṇo
 yeva sakalaṃ Videhurattham¹³, Ariṭṭhajanakaraṇṇo kira putto
 Mahājanakarājā nāma r. kareti. „Paṇḍito kira rājā, passas-
 sāma na“ ti dassanatthāya sakalanagaraṃ¹⁴ samāhubbhitam
 ahoṣi, tato tato bahum paṇḍakāram gahetvā āgamiṃsu¹⁵, na-
 25 gare mahācānam esijayimā, rājaniṇṇaṃ hatthattharā-
 dīhi saṇṭharitvā gandhadāmanāladāmanā¹⁶ oxāretvā vippakīna-
 tājakusumavāsadhāpandhakāram¹⁷ karetvā nānappakāraṃ pāna-
 bhojanaṃ upatthapesuṃ, raṇṇo paṇḍakaratthāya rajatasavaṇṇa-
 tthājanādisu nānappakārāni khādaniyabhojanīyapānaphalāādīni

¹ It adda nidhī. ² B4 -nato nidhīna. ³ C3 omitt tthāna. ⁴ B4 mahāspādā.

⁵ B4 rathayugappamānaṃ. ⁶ B4 diṇnam. ⁷ C3 nidā, C4 nidhim, B4 nidhīna, omittug dve. ⁸ C2 maṅgalakasaṇṭṭhā. B4 maṅgalahatthī. ⁹ C3 nidhim, B4 mahā-
 nidhiyo. ¹⁰ so C3; B4 sakalavideharaṇṇo. ¹¹ so B4, C3 omitt so. ¹² C3 ag-

gahetvā tattha tattha samparivāretvā attānaṃ, ekato amacca-
maṇḍalaṃ nīdā ekato brāhmaṇaggaṃ ekato seṭṭhiādānyo ekato
uttamarūpadharā nātakittihīyo, brāhmaṇasotthikārā mukhamā-
zālikā māṅgalagādhātesu kasalā gītādāni pavattayimā, anekasa-
tāni turīyaṇi vajjimaṇ¹, rājānivesanaṃ Yogandharsadgarakuc-
chiyaṃ viya ekaninnādaṃ, olokito lokicatthānaṃ kampati. M.
setacehattassa heṭṭhā rājāsane nisīno Sakkaalīsaadāsaṃ ma-
hantaṃ sirivilāsaṃ oloketvā attano mahāsamudde katavāyāmaṃ
anussari, ath² aśa „virīyaṃ oāma kattaṃ bayattakam, aśa³
āham mahāsamudde virīyaṃ na karissam imam⁴ saṃpattim⁵“ 15
alabbhissaṃ“ ti taṃ vāyāmaṃ anussarantassa pīti uppajji, so
pīti regena udānaṃ udānento āha:

1. Āsimsaeth⁶ eva puriso, na nibbindeyya paṇḍito, (IV ²⁶²/₂₆)
passāmi vo 'haṃ attānaṃ, yathā icchīm tathā ahu. 134.
2. Āsimsaeth⁶ eva puriso, na nibbindeyya paṇḍito, 15
passāmi vo 'haṃ attānaṃ adakā thalam ubbhataṃ. 135.
3. Vāyameth⁷ eva puriso, na nibbindeyya paṇḍito,
passāmi vo 'haṃ attānaṃ, yathā icchīm tathā ahu. 136.
4. Vāyameth⁷ eva puriso, na nibbindeyya paṇḍito,
passāmi vo 'haṃ attānaṃ adakā thalam ubbhataṃ. 137. 16
5. Dukkūpanit⁸ pi naro sapāṇā
āsaṃ na chindeyya sukkhāgamāya,
bahū hi phassa ahiṭā hitā ca,
avitakkitā maceṃ upabbajanti. 138.
6. Acintitam pi bhavati, cintitam pi vinasati, 15
na hi cintāmayā bhoga itthiyā purisaṃsa vā ti. 139.

Ta, na nibbindeyya 'ti virīyaṃ karanto na nibbindeyya, yathā icchīm
ti vajābhavaṃ icchīm, tath⁹ eva jato 'mhi, ubbhataṃ ti bhataṃ, dukkhū-
panit⁸ ti āyikkasatthikena dāḍhena puriṭho¹⁰ smāti a, ahiṭā ca 'ti duk-
khaphassa ahiṭā sukkhaphassa hitā, avitakkitā ti avitakkikāro samutthāro, i. v. h. 10
tena pāṇāseṃ ahiṭaphassaṃ phuttha¹¹ seṭṭhītiṭṭhaphassaṃ¹² ahiṭā¹³, virīyaṃ karontā¹⁴

¹ C¹ vajjajjimaṇ, B¹ pavajjajjimaṇ. ² C² aśa, B² na aśa. ³ C³ aśa. ⁴ B⁴
dukkūpanitū. ⁵ so all three MSS. ⁶ C⁶ puriṭho ⁷ all three MSS. aśa. ⁸
C⁸ ahiṭā, B⁸ ahiṭā ti. ⁹ B⁹ -ānaṃ.

tam pi (add: na) pūpanānti acinetvā viriyam na karonti, te hūsa¹ atthassa
 vuttakkā² acinetvā kīṭaphassa³ alabbtvā va mācand upabbajanti uttarāṇi
 pūpanānti, tasmā viriyam khattabham eva⁴ 'ti, cetvītiyam pi⁵ hūsam satthānam
 acinetvā pi⁶ hoti cīnūtā⁷ pi⁸ hūsa⁹ti, mayāpi hi ayujjhitvā va r. taṭṭhādānti
 2 idam cīnūtā¹⁰ Suragabbhūmā dhanam bhartvā yujjhitvā¹¹ gacchissanti pana
 cīnūtā¹², idāni pana¹³ te cīnūtā¹⁴ upākāṇa acinetvā jānā¹⁵, na hi cīnūtā¹⁶ mayā
 ti¹⁷ satthānam hi bhoga cīnūtā¹⁸ uppaṭṭhānato cīnūtā¹⁹ mayā nāma na hoti, tasmā
 viriyam eva khattabham viriyavato hi acinetvā²⁰ hoti.

- So tato dasā rājadharmā akopetvā dhammena¹ r. kāresi
 10 paccakaboddhā ca upatthāsi. Aparabhāge Sivādevī dīpañña-
 poññalakkhaṇāṇi puttāṇi vijāyī, Dīghārukumāro ti² 'ssa nāma
 karissā. Tassa vayappattiassa rājā oparajjāṇi datvā³ ekadiva-
 ssaṇi nyyānapālena phalāphaleṇa c⁴ eva nānāpupphaṇa cābha-
 tesu⁵ tani diṣvā tuṭṭho tassa saṇṇāsaṇi kāretvā „samma uy-
 15 yānapāla nyyāsaṇi passissāmi, alambkārapehi taṇ⁶ ti ā. So
 „ādhā⁷“ ti⁸ tathā katvā rañña nivedesi. So hatthikkhandha-
 varagato mahanteṇa parivāreṇa nyyānavāraṇi jāpuṇi, tattha
 ca dve ambā nīlobhāsā⁹, eko aphalo, eko phaladharo so pana
 atimadhuro, rañña¹⁰ ambaphalassa¹¹ na¹² paribhuttatā tato keci
 20 phalaṇi gabhetuṇi na vassatā, rājā hatthikkhandhagato va tato
 ekam phalaṇi gabetvā paribhūñji, tassa taṇi jivhagge thapita-
 matṭam eva dibhojā¹³ viya upatthāsi, so „nivattana¹⁴ kāle bahum
 khādisāmiti“ cīntesi, „rañña¹⁵ aggaphalaṇi paribhuttā¹⁶“ ti¹⁷ datvā
 oparajjāṇi ādikatvā antamaṇo hatthimendāpi gabetvā paribhū-
 25 jissu, phalaṇi alabbhantā dādehi sakkā bhūnditvā nippattaṇi
 akāse, rukkho obhaggavibhaggo atthāsi, itaro pana magi-
 pabbato viya vilāsamāno¹⁸ thito. Rājā nyyānā nikkhamanto
 taṇi diṣvā „idam ki¹⁹“ ti amāce pucchā „Deveṇa aggaphalaṇi
 30 paribhuttā²⁰ ti mahājāneṇa vitutto devā²¹“ ti. „Imassa pana o²²
 eva puttāṇi na vanna khīno²³“ ti. „Nipphala²⁴ sāya na khīno
 devā²⁵“ ti. Rājā saṇṇevaṇi paṭilabbhitvā „ayam rukkho nip-

¹ Itā -taro. ² Itā add: pīṇi vuttakāṇi rājāṇi. ³ Itā add: samāsa. ⁴ Itā add: satta² pūpanānti³ pūpanānti⁴ pūpanānti⁵ pūpanānti⁶ pūpanānti⁷ pūpanānti⁸ pūpanānti⁹ pūpanānti¹⁰ pūpanānti¹¹ pūpanānti¹² pūpanānti¹³ pūpanānti¹⁴ pūpanānti¹⁵ pūpanānti¹⁶ pūpanānti¹⁷ pūpanānti¹⁸ pūpanānti¹⁹ pūpanānti²⁰ pūpanānti²¹ pūpanānti²² pūpanānti²³ pūpanānti²⁴ pūpanānti²⁵ pūpanānti²⁶ pūpanānti²⁷ pūpanānti²⁸ pūpanānti²⁹ pūpanānti³⁰ pūpanānti³¹ pūpanānti³² pūpanānti³³ pūpanānti³⁴ pūpanānti³⁵ pūpanānti³⁶ pūpanānti³⁷ pūpanānti³⁸ pūpanānti³⁹ pūpanānti⁴⁰ pūpanānti⁴¹ pūpanānti⁴² pūpanānti⁴³ pūpanānti⁴⁴ pūpanānti⁴⁵ pūpanānti⁴⁶ pūpanānti⁴⁷ pūpanānti⁴⁸ pūpanānti⁴⁹ pūpanānti⁵⁰ pūpanānti⁵¹ pūpanānti⁵² pūpanānti⁵³ pūpanānti⁵⁴ pūpanānti⁵⁵ pūpanānti⁵⁶ pūpanānti⁵⁷ pūpanānti⁵⁸ pūpanānti⁵⁹ pūpanānti⁶⁰ pūpanānti⁶¹ pūpanānti⁶² pūpanānti⁶³ pūpanānti⁶⁴ pūpanānti⁶⁵ pūpanānti⁶⁶ pūpanānti⁶⁷ pūpanānti⁶⁸ pūpanānti⁶⁹ pūpanānti⁷⁰ pūpanānti⁷¹ pūpanānti⁷² pūpanānti⁷³ pūpanānti⁷⁴ pūpanānti⁷⁵ pūpanānti⁷⁶ pūpanānti⁷⁷ pūpanānti⁷⁸ pūpanānti⁷⁹ pūpanānti⁸⁰ pūpanānti⁸¹ pūpanānti⁸² pūpanānti⁸³ pūpanānti⁸⁴ pūpanānti⁸⁵ pūpanānti⁸⁶ pūpanānti⁸⁷ pūpanānti⁸⁸ pūpanānti⁸⁹ pūpanānti⁹⁰ pūpanānti⁹¹ pūpanānti⁹² pūpanānti⁹³ pūpanānti⁹⁴ pūpanānti⁹⁵ pūpanānti⁹⁶ pūpanānti⁹⁷ pūpanānti⁹⁸ pūpanānti⁹⁹ pūpanānti¹⁰⁰ pūpanānti¹⁰¹ pūpanānti¹⁰² pūpanānti¹⁰³ pūpanānti¹⁰⁴ pūpanānti¹⁰⁵ pūpanānti¹⁰⁶ pūpanānti¹⁰⁷ pūpanānti¹⁰⁸ pūpanānti¹⁰⁹ pūpanānti¹¹⁰ pūpanānti¹¹¹ pūpanānti¹¹² pūpanānti¹¹³ pūpanānti¹¹⁴ pūpanānti¹¹⁵ pūpanānti¹¹⁶ pūpanānti¹¹⁷ pūpanānti¹¹⁸ pūpanānti¹¹⁹ pūpanānti¹²⁰ pūpanānti¹²¹ pūpanānti¹²² pūpanānti¹²³ pūpanānti¹²⁴ pūpanānti¹²⁵ pūpanānti¹²⁶ pūpanānti¹²⁷ pūpanānti¹²⁸ pūpanānti¹²⁹ pūpanānti¹³⁰ pūpanānti¹³¹ pūpanānti¹³² pūpanānti¹³³ pūpanānti¹³⁴ pūpanānti¹³⁵ pūpanānti¹³⁶ pūpanānti¹³⁷ pūpanānti¹³⁸ pūpanānti¹³⁹ pūpanānti¹⁴⁰ pūpanānti¹⁴¹ pūpanānti¹⁴² pūpanānti¹⁴³ pūpanānti¹⁴⁴ pūpanānti¹⁴⁵ pūpanānti¹⁴⁶ pūpanānti¹⁴⁷ pūpanānti¹⁴⁸ pūpanānti¹⁴⁹ pūpanānti¹⁵⁰ pūpanānti¹⁵¹ pūpanānti¹⁵² pūpanānti¹⁵³ pūpanānti¹⁵⁴ pūpanānti¹⁵⁵ pūpanānti¹⁵⁶ pūpanānti¹⁵⁷ pūpanānti¹⁵⁸ pūpanānti¹⁵⁹ pūpanānti¹⁶⁰ pūpanānti¹⁶¹ pūpanānti¹⁶² pūpanānti¹⁶³ pūpanānti¹⁶⁴ pūpanānti¹⁶⁵ pūpanānti¹⁶⁶ pūpanānti¹⁶⁷ pūpanānti¹⁶⁸ pūpanānti¹⁶⁹ pūpanānti¹⁷⁰ pūpanānti¹⁷¹ pūpanānti¹⁷² pūpanānti¹⁷³ pūpanānti¹⁷⁴ pūpanānti¹⁷⁵ pūpanānti¹⁷⁶ pūpanānti¹⁷⁷ pūpanānti¹⁷⁸ pūpanānti¹⁷⁹ pūpanānti¹⁸⁰ pūpanānti¹⁸¹ pūpanānti¹⁸² pūpanānti¹⁸³ pūpanānti¹⁸⁴ pūpanānti¹⁸⁵ pūpanānti¹⁸⁶ pūpanānti¹⁸⁷ pūpanānti¹⁸⁸ pūpanānti¹⁸⁹ pūpanānti¹⁹⁰ pūpanānti¹⁹¹ pūpanānti¹⁹² pūpanānti¹⁹³ pūpanānti¹⁹⁴ pūpanānti¹⁹⁵ pūpanānti¹⁹⁶ pūpanānti¹⁹⁷ pūpanānti¹⁹⁸ pūpanānti¹⁹⁹ pūpanānti²⁰⁰ pūpanānti²⁰¹ pūpanānti²⁰² pūpanānti²⁰³ pūpanānti²⁰⁴ pūpanānti²⁰⁵ pūpanānti²⁰⁶ pūpanānti²⁰⁷ pūpanānti²⁰⁸ pūpanānti²⁰⁹ pūpanānti²¹⁰ pūpanānti²¹¹ pūpanānti²¹² pūpanānti²¹³ pūpanānti²¹⁴ pūpanānti²¹⁵ pūpanānti²¹⁶ pūpanānti²¹⁷ pūpanānti²¹⁸ pūpanānti²¹⁹ pūpanānti²²⁰ pūpanānti²²¹ pūpanānti²²² pūpanānti²²³ pūpanānti²²⁴ pūpanānti²²⁵ pūpanānti²²⁶ pūpanānti²²⁷ pūpanānti²²⁸ pūpanānti²²⁹ pūpanānti²³⁰ pūpanānti²³¹ pūpanānti²³² pūpanānti²³³ pūpanānti²³⁴ pūpanānti²³⁵ pūpanānti²³⁶ pūpanānti²³⁷ pūpanānti²³⁸ pūpanānti²³⁹ pūpanānti²⁴⁰ pūpanānti²⁴¹ pūpanānti²⁴² pūpanānti²⁴³ pūpanānti²⁴⁴ pūpanānti²⁴⁵ pūpanānti²⁴⁶ pūpanānti²⁴⁷ pūpanānti²⁴⁸ pūpanānti²⁴⁹ pūpanānti²⁵⁰ pūpanānti²⁵¹ pūpanānti²⁵² pūpanānti²⁵³ pūpanānti²⁵⁴ pūpanānti²⁵⁵ pūpanānti²⁵⁶ pūpanānti²⁵⁷ pūpanānti²⁵⁸ pūpanānti²⁵⁹ pūpanānti²⁶⁰ pūpanānti²⁶¹ pūpanānti²⁶² pūpanānti²⁶³ pūpanānti²⁶⁴ pūpanānti²⁶⁵ pūpanānti²⁶⁶ pūpanānti²⁶⁷ pūpanānti²⁶⁸ pūpanānti²⁶⁹ pūpanānti²⁷⁰ pūpanānti²⁷¹ pūpanānti²⁷² pūpanānti²⁷³ pūpanānti²⁷⁴ pūpanānti²⁷⁵ pūpanānti²⁷⁶ pūpanānti²⁷⁷ pūpanānti²⁷⁸ pūpanānti²⁷⁹ pūpanānti²⁸⁰ pūpanānti²⁸¹ pūpanānti²⁸² pūpanānti²⁸³ pūpanānti²⁸⁴ pūpanānti²⁸⁵ pūpanānti²⁸⁶ pūpanānti²⁸⁷ pūpanānti²⁸⁸ pūpanānti²⁸⁹ pūpanānti²⁹⁰ pūpanānti²⁹¹ pūpanānti²⁹² pūpanānti²⁹³ pūpanānti²⁹⁴ pūpanānti²⁹⁵ pūpanānti²⁹⁶ pūpanānti²⁹⁷ pūpanānti²⁹⁸ pūpanānti²⁹⁹ pūpanānti³⁰⁰ pūpanānti³⁰¹ pūpanānti³⁰² pūpanānti³⁰³ pūpanānti³⁰⁴ pūpanānti³⁰⁵ pūpanānti³⁰⁶ pūpanānti³⁰⁷ pūpanānti³⁰⁸ pūpanānti³⁰⁹ pūpanānti³¹⁰ pūpanānti³¹¹ pūpanānti³¹² pūpanānti³¹³ pūpanānti³¹⁴ pūpanānti³¹⁵ pūpanānti³¹⁶ pūpanānti³¹⁷ pūpanānti³¹⁸ pūpanānti³¹⁹ pūpanānti³²⁰ pūpanānti³²¹ pūpanānti³²² pūpanānti³²³ pūpanānti³²⁴ pūpanānti³²⁵ pūpanānti³²⁶ pūpanānti³²⁷ pūpanānti³²⁸ pūpanānti³²⁹ pūpanānti³³⁰ pūpanānti³³¹ pūpanānti³³² pūpanānti³³³ pūpanānti³³⁴ pūpanānti³³⁵ pūpanānti³³⁶ pūpanānti³³⁷ pūpanānti³³⁸ pūpanānti³³⁹ pūpanānti³⁴⁰ pūpanānti³⁴¹ pūpanānti³⁴² pūpanānti³⁴³ pūpanānti³⁴⁴ pūpanānti³⁴⁵ pūpanānti³⁴⁶ pūpanānti³⁴⁷ pūpanānti³⁴⁸ pūpanānti³⁴⁹ pūpanānti³⁵⁰ pūpanānti³⁵¹ pūpanānti³⁵² pūpanānti³⁵³ pūpanānti³⁵⁴ pūpanānti³⁵⁵ pūpanānti³⁵⁶ pūpanānti³⁵⁷ pūpanānti³⁵⁸ pūpanānti³⁵⁹ pūpanānti³⁶⁰ pūpanānti³⁶¹ pūpanānti³⁶² pūpanānti³⁶³ pūpanānti³⁶⁴ pūpanānti³⁶⁵ pūpanānti³⁶⁶ pūpanānti³⁶⁷ pūpanānti³⁶⁸ pūpanānti³⁶⁹ pūpanānti³⁷⁰ pūpanānti³⁷¹ pūpanānti³⁷² pūpanānti³⁷³ pūpanānti³⁷⁴ pūpanānti³⁷⁵ pūpanānti³⁷⁶ pūpanānti³⁷⁷ pūpanānti³⁷⁸ pūpanānti³⁷⁹ pūpanānti³⁸⁰ pūpanānti³⁸¹ pūpanānti³⁸² pūpanānti³⁸³ pūpanānti³⁸⁴ pūpanānti³⁸⁵ pūpanānti³⁸⁶ pūpanānti³⁸⁷ pūpanānti³⁸⁸ pūpanānti³⁸⁹ pūpanānti³⁹⁰ pūpanānti³⁹¹ pūpanānti³⁹² pūpanānti³⁹³ pūpanānti³⁹⁴ pūpanānti³⁹⁵ pūpanānti³⁹⁶ pūpanānti³⁹⁷ pūpanānti³⁹⁸ pūpanānti³⁹⁹ pūpanānti⁴⁰⁰ pūpanānti⁴⁰¹ pūpanānti⁴⁰² pūpanānti⁴⁰³ pūpanānti⁴⁰⁴ pūpanānti⁴⁰⁵ pūpanānti⁴⁰⁶ pūpanānti⁴⁰⁷ pūpanānti⁴⁰⁸ pūpanānti⁴⁰⁹ pūpanānti⁴¹⁰ pūpanānti⁴¹¹ pūpanānti⁴¹² pūpanānti⁴¹³ pūpanānti⁴¹⁴ pūpanānti⁴¹⁵ pūpanānti⁴¹⁶ pūpanānti⁴¹⁷ pūpanānti⁴¹⁸ pūpanānti⁴¹⁹ pūpanānti⁴²⁰ pūpanānti⁴²¹ pūpanānti⁴²² pūpanānti⁴²³ pūpanānti⁴²⁴ pūpanānti⁴²⁵ pūpanānti⁴²⁶ pūpanānti⁴²⁷ pūpanānti⁴²⁸ pūpanānti⁴²⁹ pūpanānti⁴³⁰ pūpanānti⁴³¹ pūpanānti⁴³² pūpanānti⁴³³ pūpanānti⁴³⁴ pūpanānti⁴³⁵ pūpanānti⁴³⁶ pūpanānti⁴³⁷ pūpanānti⁴³⁸ pūpanānti⁴³⁹ pūpanānti⁴⁴⁰ pūpanānti⁴⁴¹ pūpanānti⁴⁴² pūpanānti⁴⁴³ pūpanānti⁴⁴⁴ pūpanānti⁴⁴⁵ pūpanānti⁴⁴⁶ pūpanānti⁴⁴⁷ pūpanānti⁴⁴⁸ pūpanānti⁴⁴⁹ pūpanānti⁴⁵⁰ pūpanānti⁴⁵¹ pūpanānti⁴⁵² pūpanānti⁴⁵³ pūpanānti⁴⁵⁴ pūpanānti⁴⁵⁵ pūpanānti⁴⁵⁶ pūpanānti⁴⁵⁷ pūpanānti⁴⁵⁸ pūpanānti⁴⁵⁹ pūpanānti⁴⁶⁰ pūpanānti⁴⁶¹ pūpanānti⁴⁶² pūpanānti⁴⁶³ pūpanānti⁴⁶⁴ pūpanānti⁴⁶⁵ pūpanānti⁴⁶⁶ pūpanānti⁴⁶⁷ pūpanānti⁴⁶⁸ pūpanānti⁴⁶⁹ pūpanānti⁴⁷⁰ pūpanānti⁴⁷¹ pūpanānti⁴⁷² pūpanānti⁴⁷³ pūpanānti⁴⁷⁴ pūpanānti⁴⁷⁵ pūpanānti⁴⁷⁶ pūpanānti⁴⁷⁷ pūpanānti⁴⁷⁸ pūpanānti⁴⁷⁹ pūpanānti⁴⁸⁰ pūpanānti⁴⁸¹ pūpanānti⁴⁸² pūpanānti⁴⁸³ pūpanānti⁴⁸⁴ pūpanānti⁴⁸⁵ pūpanānti⁴⁸⁶ pūpanānti⁴⁸⁷ pūpanānti⁴⁸⁸ pūpanānti⁴⁸⁹ pūpanānti⁴⁹⁰ pūpanānti⁴⁹¹ pūpanānti⁴⁹² pūpanānti⁴⁹³ pūpanānti⁴⁹⁴ pūpanānti⁴⁹⁵ pūpanānti⁴⁹⁶ pūpanānti⁴⁹⁷ pūpanānti⁴⁹⁸ pūpanānti⁴⁹⁹ pūpanānti⁵⁰⁰ pūpanānti⁵⁰¹ pūpanānti⁵⁰² pūpanānti⁵⁰³ pūpanānti⁵⁰⁴ pūpanānti⁵⁰⁵ pūpanānti⁵⁰⁶ pūpanānti⁵⁰⁷ pūpanānti⁵⁰⁸ pūpanānti⁵⁰⁹ pūpanānti⁵¹⁰ pūpanānti⁵¹¹ pūpanānti⁵¹² pūpanānti⁵¹³ pūpanānti⁵¹⁴ pūpanānti⁵¹⁵ pūpanānti⁵¹⁶ pūpanānti⁵¹⁷ pūpanānti⁵¹⁸ pūpanānti⁵¹⁹ pūpanānti⁵²⁰ pūpanānti⁵²¹ pūpanānti⁵²² pūpanānti⁵²³ pūpanānti⁵²⁴ pūpanānti⁵²⁵ pūpanānti⁵²⁶ pūpanānti⁵²⁷ pūpanānti⁵²⁸ pūpanānti⁵²⁹ pūpanānti⁵³⁰ pūpanānti⁵³¹ pūpanānti⁵³² pūpanānti⁵³³ pūpanānti⁵³⁴ pūpanānti⁵³⁵ pūpanānti⁵³⁶ pūpanānti⁵³⁷ pūpanānti⁵³⁸ pūpanānti⁵³⁹ pūpanānti⁵⁴⁰ pūpanānti⁵⁴¹ pūpanānti⁵⁴² pūpanānti⁵⁴³ pūpanānti⁵⁴⁴ pūpanānti⁵⁴⁵ pūpanānti⁵⁴⁶ pūpanānti⁵⁴⁷ pūpanānti⁵⁴⁸ pūpanānti⁵⁴⁹ pūpanānti⁵⁵⁰ pūpanānti⁵⁵¹ pūpanānti⁵⁵² pūpanānti⁵⁵³ pūpanānti⁵⁵⁴ pūpanānti⁵⁵⁵ pūpanānti⁵⁵⁶ pūpanānti⁵⁵⁷ pūpanānti⁵⁵⁸ pūpanānti⁵⁵⁹ pūpanānti⁵⁶⁰ pūpanānti⁵⁶¹ pūpanānti⁵⁶² pūpanānti⁵⁶³ pūpanānti⁵⁶⁴ pūpanānti⁵⁶⁵ pūpanānti⁵⁶⁶ pūpanānti⁵⁶⁷ pūpanānti⁵⁶⁸ pūpanānti⁵⁶⁹ pūpanānti⁵⁷⁰ pūpanānti⁵⁷¹ pūpanānti⁵⁷² pūpanānti⁵⁷³ pūpanānti⁵⁷⁴ pūpanānti⁵⁷⁵ pūpanānti⁵⁷⁶ pūpanānti⁵⁷⁷ pūpanānti⁵⁷⁸ pūpanānti⁵⁷⁹ pūpanānti⁵⁸⁰ pūpanānti⁵⁸¹ pūpanānti⁵⁸² pūpanānti⁵⁸³ pūpanānti⁵⁸⁴ pūpanānti⁵⁸⁵ pūpanānti⁵⁸⁶ pūpanānti⁵⁸⁷ pūpanānti⁵⁸⁸ pūpanānti⁵⁸⁹ pūpanānti⁵⁹⁰ pūpanānti⁵⁹¹ pūpanānti⁵⁹² pūpanānti⁵⁹³ pūpanānti⁵⁹⁴ pūpanānti⁵⁹⁵ pūpanānti⁵⁹⁶ pūpanānti⁵⁹⁷ pūpanānti⁵⁹⁸ pūpanānti⁵⁹⁹ pūpanānti⁶⁰⁰ pūpanānti⁶⁰¹ pūpanānti⁶⁰² pūpanānti⁶⁰³ pūpanānti⁶⁰⁴ pūpanānti⁶⁰⁵ pūpanānti⁶⁰⁶ pūpanānti⁶⁰⁷ pūpanānti⁶⁰⁸ pūpanānti⁶⁰⁹ pūpanānti⁶¹⁰ pūpanānti⁶¹¹ pūpanānti⁶¹² pūpanānti⁶¹³ pūpanānti⁶¹⁴ pūpanānti⁶¹⁵ pūpanānti⁶¹⁶ pūpanānti⁶¹⁷ pūpanānti⁶¹⁸ pūpanānti⁶¹⁹ pūpanānti⁶²⁰ pūpanānti⁶²¹ pūpanānti⁶²² pūpanānti⁶²³ pūpanānti⁶²⁴ pūpanānti⁶²⁵ pūpanānti⁶²⁶ pūpanānti⁶²⁷ pūpanānti⁶²⁸ pūpanānti⁶²⁹ pūpanānti⁶³⁰ pūpanānti⁶³¹ pūpanānti⁶³² pūpanānti⁶³³ pūpanānti⁶³⁴ pūpanānti⁶³⁵ pūpanānti⁶³⁶ pūpanānti⁶³⁷ pūpanānti⁶³⁸ pūpanānti⁶³⁹ pūpanānti⁶⁴⁰ pūpanānti⁶⁴¹ pūpanānti⁶⁴² pūpanānti⁶⁴³ pūpanānti⁶⁴⁴ pūpanānti⁶⁴⁵ pūpanānti⁶⁴⁶ pūpanānti⁶⁴⁷ pūpanānti⁶⁴⁸ pūpanānti⁶⁴⁹ pūpanānti⁶⁵⁰ pūpanānti⁶⁵¹ pūpanānti⁶⁵² pūpanānti⁶⁵³ pūpanānti⁶⁵⁴ pūpanānti⁶⁵⁵ pūpanānti⁶⁵⁶ pūpanānti⁶⁵⁷ pūpanānti⁶⁵⁸ pūpanānti⁶⁵⁹ pūpanānti⁶⁶⁰ pūpanānti⁶⁶¹ pūpanānti⁶⁶² pūpanānti⁶⁶³ pūpanānti⁶⁶⁴ pūpanānti⁶⁶⁵ pūpanānti⁶⁶⁶ pūpanānti⁶⁶⁷ pūpanānti⁶⁶⁸ pūpanānti⁶⁶⁹ pūpanānti⁶⁷⁰ pūpanānti⁶⁷¹ pūpanānti⁶⁷² pūpanānti⁶⁷³ pūpanānti⁶⁷⁴ pūpanānti⁶⁷⁵ pūpanānti⁶⁷⁶ pūpanānti⁶⁷⁷ pūpanānti⁶⁷⁸ pūpanānti⁶⁷⁹ pūpanānti⁶⁸⁰ pūpanānti⁶⁸¹ pūpanānti⁶⁸² pūpanānti⁶⁸³ pūpanānti⁶⁸⁴ pūpanānti⁶⁸⁵ pūpanānti⁶⁸⁶ pūpanānti⁶⁸⁷ pūpanānti⁶⁸⁸ pūpanānti⁶⁸⁹ pūpanānti⁶⁹⁰ pūpanānti⁶⁹¹ pūpanānti⁶⁹² pūpanānti⁶⁹³ pūpanānti⁶⁹⁴ pūpanānti⁶⁹⁵ pūpanānti⁶⁹⁶ pūpanānti⁶⁹⁷ pūpanānti⁶⁹⁸ pūpanānti⁶⁹⁹ pūpanānti⁷⁰⁰ pūpanānti⁷⁰¹ pūpanānti⁷⁰² pūpanānti⁷⁰³ pūpanānti⁷⁰⁴ pūpanānti⁷⁰⁵ pūpanānti⁷⁰⁶ pūpanānti⁷⁰⁷ pūpanānti⁷⁰⁸ pūpanānti⁷⁰⁹ pūpanānti⁷¹⁰ pūpanānti⁷¹¹ pūpanānti⁷¹² pūpanānti⁷¹³ pūpanānti⁷¹⁴ pūpanānti⁷¹⁵ pūpanānti⁷¹⁶ pūpanānti⁷¹⁷ pūpanānti⁷¹⁸ pūpanānti⁷¹⁹ pū

phalatāya nilobhāso¹ thito, ayaṃ phalatāya obhaggavibhaggo
thito, idam pi r. phalitarukkhasadisam, pabbajjā nippaharuk-
khasadiṇṇā, sakiñcaṇassa² eva bhayaṃ nākiñcaṇassa, ahaṃ
phalarukkho viya ahutvā nippaharukkhasadiso bhavissāmi,
sāmpattiṃ chaḍḍetvā nikkhamma pabbajjissāmi³“ dattham katvā
manuṃ adhiṭṭhehitvā nagaraṃ pavisitvā pāsādadvāre thito va
senāpatim pakkosāpetvā „mahāsenāpati ajjato“ paṭṭhāya bhatta-
hārakaṃ c’ eva mukhodakadantakatṭhadāyakaṃ c’ ekam upaṭṭhā-
kaṃ thapetvā nāṇe maṃ datthum mā labhanu, porāṇakavi-
niechayānucce gahe⁴tvā r. anussāsatha, ahaṃ ito paṭṭhāya ma-
hātalo⁵ samannadhammaṃ karissāmi⁶“ vatrā pāsadam āruya
ekako va samannadhammaṃ akāsi. Evam kāle gate mahājano
rājaggaṃ sannipatitvā M-am adisvā „na no rājā porāṇako
viya“⁷ ti vatrā gāthādvayam āha:

1. Apurāṇaṃ vata bho rājā sabbabhumme disampati
nājja nacce oisāmeti na gīte kurute maṇo. 140.
2. Na mige na⁸ pi uyyāne na⁹ pi haṃse adikkhati,
3. mūgo va tuṃhiṃ āsīno¹⁰ na attham anussasati. 141.

Ta. mige ti sabbasāṅgikāvacanena, pubbe hatthim yughapati meṇe
yughapati ajja te pi na olokenti a, uyyāne ti uyyāne pi¹ uyyanakkāma² nā-
nubhoti, haṃse ti padamasāñchanaṃ uyyānapokkharāṇaṃ haṃsagāṇaṃ na
olokenti mūgo vā ti.

Bhattachārakaṃ kira upaṭṭhākaṃ ca pucchimāsu: „rājā
tuṃhehi saddhīm kiñci mantetīti“. Te „na mantetīti“ vadimāsu.
Tasmā evam āhamāsu: „rājā kāmāsu analliyantena vivekaṇa-
nena cittaṇa kulāpakapaccakabuddhe anussaritvā ‘ko no kho
me tesam allādigunapayuttānaṃ akiñcaṇānaṃ vasaṇatṭhānaṃ
ācikkhissatīti’ tīhi gāthāhi udānaṃ udānesi“:

4. Sukhakāmaṃ rahosiṇi vadhābandhā upārata
kesaṃ nu ajja āramā daharā vuddhā ca acchare. 142. 50

¹ añ chape MSS. m. ² Chā ajjame ³ Bā apati pāsādāna. ⁴ Bā nā. ⁵ Bā
mahātalo et. ⁶ Bā omite a-pi ⁷ Chā -namki-

20. Atikkhantavanathā¹ dhīrā² namo tesam mahesinam
ye ussakkamhi lokamhi viharanti annasukā. 143.
21. Te chetvā maccuno jālam tantam māyāvino dajham
chinnālayattā³ gacchanti, ke tesam gatim āpaye⁴ ti. 144.

2. Ta suikkhamā u nibbāvesakkhamā, rāhosā u paṭṭhannasā u
stano gūṇapakkasā, daharā vuddhā eā 'u daharā e' eva mahallakā ca,
acchere ti vassā, tesa' eva tesam gūṇa sammācāntasā mahāpīḍi appajjī, aṭṭha
pāṇāsaṇa ujjhaya uttarasāhapajjatan vivaritvā uttaradāsihāntuntho sīrasā añ-
jālam paṭṭhāyettā vassapeti gūṇehi samannāgāni paccārabuddhā u sammāsa-
nāni⁵ atikkhantavanathā⁶ u adimā 2, 1a. 211-212 'u pabhināyukā mahe-
sinā u mahante atikkhantakāya eṭṭvā phīḍanā, ussakkamhi viharitvā
nānikāni āpanā, maccuno jālam u Khammānāni pāṇāsaṇa dajjālam,
tantam māyāvino u cinnālayatino, ke tesam gatim āpaye⁷ ti ke mahā
tesam paccārabuddhānaṃ uttarasāhānaṃ pāpaye, chetvā gacchanti u a.

13. Tassa pāsāde yeva sāmāpadhammaṃ karontassa cattaro
masā attā, ath' aṇa ativiya pabbajjāya cittaṃ namī, agārān
Lokantarikanirayo viya khāyī, taye bhavā adittā viya opattha-
hīna. So pabbajjābhīmokheṇa cittena „kadā nu kho imarū
SakkabHAVANAM viya alañkatapattiyattam Mithilam pahāya
14. Himavantaṃ pavasiṭvā pabbajitaveśagahanakkālo mayham bhā-
vissatitī⁸ cintetvā Mithilavaggonam⁹ nāma ārabhi¹⁰.

21. Kadāham Mithilam phīṭam viśīṭam sabbatopabbham¹¹
pahāya pabbajjissāmi, tam kadāsu bhavissati. 145.
22. Kadāham Mithilam phīṭam vibhattam bhāgaso mittam
pahāya pabbajjissāmi, tam kadāsu bhavissati. 146.
23. Kadāham Mithilam phīṭam bahupākarataraṇam¹² etc. 147.
24. Kadāham Mithilam phīṭam dalhamattālakotthakam etc. 148.
25. Kadāham Mithilam phīṭam suvibhattam mahāpatham etc. 149.
26. Kadāham Mithilam phīṭam suvibhattantarāpanam etc. 150.
27. Kadāham Mithilam phīṭam gavāssarāṇhapijjam etc. 151.

¹ C¹ -vassā, B¹ -vassāhā. ² C¹ B¹ dhīrā. ³ C¹ B¹, B² cinnālayatā, ⁴ B¹
pāpaye. An three MSS. divide these 6 half-stanzas into 2 verses, they
ought perhaps to be divided into 2 verses. ⁵ C¹ -nā. ⁶ B¹ -vassāhā. ⁷ B¹
pāpaye. ⁸ C¹ -jī. ⁹ C¹ -paham. ¹⁰ C¹ bahalapa.

88. Kadāham Mithilam phittam Arāmaṇavamaṇḍinīṃ etc. 152.
89. Kadāham Mithilam phittam uyyānaranamaṇḍinīṃ etc. 153.
90. Kadāham Mithilam phittam pāsādanamaṇḍinīṃ etc. 154.
91. Kadāham Mithilam phittam tipuram¹ rājabandhanīṃ
māpitam Somanassena Vedeheṇa yasassinā
pahāya pabbajissāmi, tam kadāssu bhavissati. 155.
92. Kadāham Vedehe phitte nicite dhammarakkhite
pahāya pabbajissāmi, tam kadāssu bhavissati. 156.
93. Kadāham Vedehe phitte ajeyya dhammarakkhite etc. 157.
94. Kadā antepuram rammam² vibhattram bhāgaso mitam etc. 158. 10
95. Kadā antepuram rammam² sudhāmattikalepanam etc. 159.
96. Kadā antepuram rammam² suvigaṇḍham manoramam³ etc. 160.
97. Kadāham⁴ kuṭāgāre⁵ vibhattram bhāgaso mite etc. 161.
98. Kadāham⁴ kuṭāgāre⁵ sudhāmattikalepane etc. 162.
99. Kadāham⁴ kuṭāgāre⁵ suvigaṇḍham manoramam³ etc. 163. 11
100. Kadāham⁴ kuṭāgāre⁵ litte candasoaphosite⁶ etc. 164.
101. Kadāham⁴ suvaṇṇapallāṅke⁷ gonake⁸ cittasanthate etc. 165.
102. Kadāham⁴ kappāzakeyyam⁹ khomakotumbarāṇi ca etc. 166.
103. Kadāham⁴ pekkharāṇi¹⁰ rammā¹¹ ekkavāṇṇapakajitā (IV. 111)
maṇḍalakehi¹² saṇḍhannā padanoppalakehi ca etc. 167. 12
104. Kadāham⁴ haṭṭhigumbe¹³ sabbālaṇḍikārahāsāte
suvannakacce mātaṅge
hemakappanavāsasā¹⁴ (Cfr. V. 112). 168.
105. Ārūḷhe gāmaṇṭyehi¹⁵ tomaramkusaṇḍānihi
pahāya pabbajissāmi, tam kadāssu bhavissati. 169. 13
106. Kadāham⁴ assagumbe¹⁶ sabbālaṇḍikārahāsāte
ajāniyye¹⁷ va jātiyā sindhave¹⁸ alghavāhaṇe (Cfr. V. 113). 170.
107. Ārūḷhe gāmaṇṭyehi¹⁵ illiyācāpadhārihi¹⁹
pahāya pabbajissāmi, tam kadāssu bhavissati. 171.

¹ Cf. *tipuram*, *tipuram*. ² read: *kada* *akam*. ³ *lā* *add* *ca*. ⁴ *lā* *read*.
⁵ *no* *lā* *for* *supra*? Cf. *mita* *supra*. ⁶ *lā* *gon*. ⁷ Cf. *ca*, Cf. *ca*, *lā* *read*.
⁸ *lā* *ca*, Cf. *ca*. ⁹ *lā* *read*. ¹⁰ *lā* *read*. ¹¹ *lā* *read*. ¹² *lā* *read*. ¹³ *lā* *read*. ¹⁴ *lā* *read*. ¹⁵ *lā* *read*.
¹⁶ *lā* *read*. ¹⁷ *lā* *read*. ¹⁸ *lā* *read*. ¹⁹ *lā* *read*.
²⁰ *lā* *read*. ²¹ *lā* *read*. ²² *lā* *read*. ²³ *lā* *read*. ²⁴ *lā* *read*.
²⁵ *lā* *read*. ²⁶ *lā* *read*. ²⁷ *lā* *read*. ²⁸ *lā* *read*. ²⁹ *lā* *read*.
³⁰ *lā* *read*. ³¹ *lā* *read*. ³² *lā* *read*. ³³ *lā* *read*. ³⁴ *lā* *read*.
³⁵ *lā* *read*. ³⁶ *lā* *read*. ³⁷ *lā* *read*. ³⁸ *lā* *read*. ³⁹ *lā* *read*.
⁴⁰ *lā* *read*. ⁴¹ *lā* *read*. ⁴² *lā* *read*. ⁴³ *lā* *read*. ⁴⁴ *lā* *read*.
⁴⁵ *lā* *read*. ⁴⁶ *lā* *read*. ⁴⁷ *lā* *read*. ⁴⁸ *lā* *read*. ⁴⁹ *lā* *read*.
⁵⁰ *lā* *read*. ⁵¹ *lā* *read*. ⁵² *lā* *read*. ⁵³ *lā* *read*. ⁵⁴ *lā* *read*.
⁵⁵ *lā* *read*. ⁵⁶ *lā* *read*. ⁵⁷ *lā* *read*. ⁵⁸ *lā* *read*. ⁵⁹ *lā* *read*.
⁶⁰ *lā* *read*. ⁶¹ *lā* *read*. ⁶² *lā* *read*. ⁶³ *lā* *read*. ⁶⁴ *lā* *read*.
⁶⁵ *lā* *read*. ⁶⁶ *lā* *read*. ⁶⁷ *lā* *read*. ⁶⁸ *lā* *read*. ⁶⁹ *lā* *read*.
⁷⁰ *lā* *read*. ⁷¹ *lā* *read*. ⁷² *lā* *read*. ⁷³ *lā* *read*. ⁷⁴ *lā* *read*.
⁷⁵ *lā* *read*. ⁷⁶ *lā* *read*. ⁷⁷ *lā* *read*. ⁷⁸ *lā* *read*. ⁷⁹ *lā* *read*.
⁸⁰ *lā* *read*. ⁸¹ *lā* *read*. ⁸² *lā* *read*. ⁸³ *lā* *read*. ⁸⁴ *lā* *read*.
⁸⁵ *lā* *read*. ⁸⁶ *lā* *read*. ⁸⁷ *lā* *read*. ⁸⁸ *lā* *read*. ⁸⁹ *lā* *read*.
⁹⁰ *lā* *read*. ⁹¹ *lā* *read*. ⁹² *lā* *read*. ⁹³ *lā* *read*. ⁹⁴ *lā* *read*.
⁹⁵ *lā* *read*. ⁹⁶ *lā* *read*. ⁹⁷ *lā* *read*. ⁹⁸ *lā* *read*. ⁹⁹ *lā* *read*.
¹⁰⁰ *lā* *read*. ¹⁰¹ *lā* *read*. ¹⁰² *lā* *read*. ¹⁰³ *lā* *read*. ¹⁰⁴ *lā* *read*.
¹⁰⁵ *lā* *read*. ¹⁰⁶ *lā* *read*. ¹⁰⁷ *lā* *read*. ¹⁰⁸ *lā* *read*. ¹⁰⁹ *lā* *read*.
¹¹⁰ *lā* *read*. ¹¹¹ *lā* *read*. ¹¹² *lā* *read*. ¹¹³ *lā* *read*. ¹¹⁴ *lā* *read*.
¹¹⁵ *lā* *read*. ¹¹⁶ *lā* *read*. ¹¹⁷ *lā* *read*. ¹¹⁸ *lā* *read*. ¹¹⁹ *lā* *read*.
¹²⁰ *lā* *read*. ¹²¹ *lā* *read*. ¹²² *lā* *read*. ¹²³ *lā* *read*. ¹²⁴ *lā* *read*.
¹²⁵ *lā* *read*. ¹²⁶ *lā* *read*. ¹²⁷ *lā* *read*. ¹²⁸ *lā* *read*. ¹²⁹ *lā* *read*.
¹³⁰ *lā* *read*. ¹³¹ *lā* *read*. ¹³² *lā* *read*. ¹³³ *lā* *read*. ¹³⁴ *lā* *read*.
¹³⁵ *lā* *read*. ¹³⁶ *lā* *read*. ¹³⁷ *lā* *read*. ¹³⁸ *lā* *read*. ¹³⁹ *lā* *read*.
¹⁴⁰ *lā* *read*. ¹⁴¹ *lā* *read*. ¹⁴² *lā* *read*. ¹⁴³ *lā* *read*. ¹⁴⁴ *lā* *read*.
¹⁴⁵ *lā* *read*. ¹⁴⁶ *lā* *read*. ¹⁴⁷ *lā* *read*. ¹⁴⁸ *lā* *read*. ¹⁴⁹ *lā* *read*.
¹⁵⁰ *lā* *read*. ¹⁵¹ *lā* *read*. ¹⁵² *lā* *read*. ¹⁵³ *lā* *read*. ¹⁵⁴ *lā* *read*.
¹⁵⁵ *lā* *read*. ¹⁵⁶ *lā* *read*. ¹⁵⁷ *lā* *read*. ¹⁵⁸ *lā* *read*. ¹⁵⁹ *lā* *read*.
¹⁶⁰ *lā* *read*. ¹⁶¹ *lā* *read*. ¹⁶² *lā* *read*. ¹⁶³ *lā* *read*. ¹⁶⁴ *lā* *read*.
¹⁶⁵ *lā* *read*. ¹⁶⁶ *lā* *read*. ¹⁶⁷ *lā* *read*. ¹⁶⁸ *lā* *read*. ¹⁶⁹ *lā* *read*.
¹⁷⁰ *lā* *read*. ¹⁷¹ *lā* *read*. ¹⁷² *lā* *read*. ¹⁷³ *lā* *read*. ¹⁷⁴ *lā* *read*.
¹⁷⁵ *lā* *read*. ¹⁷⁶ *lā* *read*. ¹⁷⁷ *lā* *read*. ¹⁷⁸ *lā* *read*. ¹⁷⁹ *lā* *read*.
¹⁸⁰ *lā* *read*. ¹⁸¹ *lā* *read*. ¹⁸² *lā* *read*. ¹⁸³ *lā* *read*. ¹⁸⁴ *lā* *read*.
¹⁸⁵ *lā* *read*. ¹⁸⁶ *lā* *read*. ¹⁸⁷ *lā* *read*. ¹⁸⁸ *lā* *read*. ¹⁸⁹ *lā* *read*.
¹⁹⁰ *lā* *read*. ¹⁹¹ *lā* *read*. ¹⁹² *lā* *read*. ¹⁹³ *lā* *read*. ¹⁹⁴ *lā* *read*.
¹⁹⁵ *lā* *read*. ¹⁹⁶ *lā* *read*. ¹⁹⁷ *lā* *read*. ¹⁹⁸ *lā* *read*. ¹⁹⁹ *lā* *read*.
²⁰⁰ *lā* *read*. ²⁰¹ *lā* *read*. ²⁰² *lā* *read*. ²⁰³ *lā* *read*. ²⁰⁴ *lā* *read*.
²⁰⁵ *lā* *read*. ²⁰⁶ *lā* *read*. ²⁰⁷ *lā* *read*. ²⁰⁸ *lā* *read*. ²⁰⁹ *lā* *read*.
²¹⁰ *lā* *read*. ²¹¹ *lā* *read*. ²¹² *lā* *read*. ²¹³ *lā* *read*. ²¹⁴ *lā* *read*.
²¹⁵ *lā* *read*. ²¹⁶ *lā* *read*. ²¹⁷ *lā* *read*. ²¹⁸ *lā* *read*. ²¹⁹ *lā* *read*.
²²⁰ *lā* *read*. ²²¹ *lā* *read*. ²²² *lā* *read*. ²²³ *lā* *read*. ²²⁴ *lā* *read*.
²²⁵ *lā* *read*. ²²⁶ *lā* *read*. ²²⁷ *lā* *read*. ²²⁸ *lā* *read*. ²²⁹ *lā* *read*.
²³⁰ *lā* *read*. ²³¹ *lā* *read*. ²³² *lā* *read*. ²³³ *lā* *read*. ²³⁴ *lā* *read*.
²³⁵ *lā* *read*. ²³⁶ *lā* *read*. ²³⁷ *lā* *read*. ²³⁸ *lā* *read*. ²³⁹ *lā* *read*.
²⁴⁰ *lā* *read*. ²⁴¹ *lā* *read*. ²⁴² *lā* *read*. ²⁴³ *lā* *read*. ²⁴⁴ *lā* *read*.
²⁴⁵ *lā* *read*. ²⁴⁶ *lā* *read*. ²⁴⁷ *lā* *read*. ²⁴⁸ *lā* *read*. ²⁴⁹ *lā* *read*.
²⁵⁰ *lā* *read*. ²⁵¹ *lā* *read*. ²⁵² *lā* *read*. ²⁵³ *lā* *read*. ²⁵⁴ *lā* *read*.
²⁵⁵ *lā* *read*. ²⁵⁶ *lā* *read*. ²⁵⁷ *lā* *read*. ²⁵⁸ *lā* *read*. ²⁵⁹ *lā* *read*.
²⁶⁰ *lā* *read*. ²⁶¹ *lā* *read*. ²⁶² *lā* *read*. ²⁶³ *lā* *read*. ²⁶⁴ *lā* *read*.
²⁶⁵ *lā* *read*. ²⁶⁶ *lā* *read*. ²⁶⁷ *lā* *read*. ²⁶⁸ *lā* *read*. ²⁶⁹ *lā* *read*.
²⁷⁰ *lā* *read*. ²⁷¹ *lā* *read*. ²⁷² *lā* *read*. ²⁷³ *lā* *read*. ²⁷⁴ *lā* *read*.
²⁷⁵ *lā* *read*. ²⁷⁶ *lā* *read*. ²⁷⁷ *lā* *read*. ²⁷⁸ *lā* *read*. ²⁷⁹ *lā* *read*.
²⁸⁰ *lā* *read*. ²⁸¹ *lā* *read*. ²⁸² *lā* *read*. ²⁸³ *lā* *read*. ²⁸⁴ *lā* *read*.
²⁸⁵ *lā* *read*. ²⁸⁶ *lā* *read*. ²⁸⁷ *lā* *read*. ²⁸⁸ *lā* *read*. ²⁸⁹ *lā* *read*.
²⁹⁰ *lā* *read*. ²⁹¹ *lā* *read*. ²⁹² *lā* *read*. ²⁹³ *lā* *read*. ²⁹⁴ *lā* *read*.
²⁹⁵ *lā* *read*. ²⁹⁶ *lā* *read*. ²⁹⁷ *lā* *read*. ²⁹⁸ *lā* *read*. ²⁹⁹ *lā* *read*.
³⁰⁰ *lā* *read*. ³⁰¹ *lā* *read*. ³⁰² *lā* *read*. ³⁰³ *lā* *read*. ³⁰⁴ *lā* *read*.
³⁰⁵ *lā* *read*. ³⁰⁶ *lā* *read*. ³⁰⁷ *lā* *read*. ³⁰⁸ *lā* *read*. ³⁰⁹ *lā* *read*.
³¹⁰ *lā* *read*. ³¹¹ *lā* *read*. ³¹² *lā* *read*. ³¹³ *lā* *read*. ³¹⁴ *lā* *read*.
³¹⁵ *lā* *read*. ³¹⁶ *lā* *read*. ³¹⁷ *lā* *read*. ³¹⁸ *lā* *read*. ³¹⁹ *lā* *read*.
³²⁰ *lā* *read*. ³²¹ *lā* *read*. ³²² *lā* *read*. ³²³ *lā* *read*. ³²⁴ *lā* *read*.
³²⁵ *lā* *read*. ³²⁶ *lā* *read*. ³²⁷ *lā* *read*. ³²⁸ *lā* *read*. ³²⁹ *lā* *read*.
³³⁰ *lā* *read*. ³³¹ *lā* *read*. ³³² *lā* *read*. ³³³ *lā* *read*. ³³⁴ *lā* *read*.
³³⁵ *lā* *read*. ³³⁶ *lā* *read*. ³³⁷ *lā* *read*. ³³⁸ *lā* *read*. ³³⁹ *lā* *read*.
³⁴⁰ *lā* *read*. ³⁴¹ *lā* *read*. ³⁴² *lā* *read*. ³⁴³ *lā* *read*. ³⁴⁴ *lā* *read*.
³⁴⁵ *lā* *read*. ³⁴⁶ *lā* *read*. ³⁴⁷ *lā* *read*. ³⁴⁸ *lā* *read*. ³⁴⁹ *lā* *read*.
³⁵⁰ *lā* *read*. ³⁵¹ *lā* *read*. ³⁵² *lā* *read*. ³⁵³ *lā* *read*. ³⁵⁴ *lā* *read*.
³⁵⁵ *lā* *read*. ³⁵⁶ *lā* *read*. ³⁵⁷ *lā* *read*. ³⁵⁸ *lā* *read*. ³⁵⁹ *lā* *read*.
³⁶⁰ *lā* *read*. ³⁶¹ *lā* *read*. ³⁶² *lā* *read*. ³⁶³ *lā* *read*. ³⁶⁴ *lā* *read*.
³⁶⁵ *lā* *read*. ³⁶⁶ *lā* *read*. ³⁶⁷ *lā* *read*. ³⁶⁸ *lā* *read*. ³⁶⁹ *lā* *read*.
³⁷⁰ *lā* *read*. ³⁷¹ *lā* *read*. ³⁷² *lā* *read*. ³⁷³ *lā* *read*. ³⁷⁴ *lā* *read*.
³⁷⁵ *lā* *read*. ³⁷⁶ *lā* *read*. ³⁷⁷ *lā* *read*. ³⁷⁸ *lā* *read*. ³⁷⁹ *lā* *read*.
³⁸⁰ *lā* *read*. ³⁸¹ *lā* *read*. ³⁸² *lā* *read*. ³⁸³ *lā* *read*. ³⁸⁴ *lā* *read*.
³⁸⁵ *lā* *read*. ³⁸⁶ *lā* *read*. ³⁸⁷ *lā* *read*. ³⁸⁸ *lā* *read*. ³⁸⁹ *lā* *read*.
³⁹⁰ *lā* *read*. ³⁹¹ *lā* *read*. ³⁹² *lā* *read*. ³⁹³ *lā* *read*. ³⁹⁴ *lā* *read*.
³⁹⁵ *lā* *read*. ³⁹⁶ *lā* *read*. ³⁹⁷ *lā* *read*. ³⁹⁸ *lā* *read*. ³⁹⁹ *lā* *read*.
⁴⁰⁰ *lā* *read*. ⁴⁰¹ *lā* *read*. ⁴⁰² *lā* *read*. ⁴⁰³ *lā* *read*. ⁴⁰⁴ *lā* *read*.
⁴⁰⁵ *lā* *read*. ⁴⁰⁶ *lā* *read*. ⁴⁰⁷ *lā* *read*. ⁴⁰⁸ *lā* *read*. ⁴⁰⁹ *lā* *read*.
⁴¹⁰ *lā* *read*. ⁴¹¹ *lā* *read*. ⁴¹² *lā* *read*. ⁴¹³ *lā* *read*. ⁴¹⁴ *lā* *read*.
⁴¹⁵ *lā* *read*. ⁴¹⁶ *lā* *read*. ⁴¹⁷ *lā* *read*. ⁴¹⁸ *lā* *read*. ⁴¹⁹ *lā* *read*.
⁴²⁰ *lā* *read*. ⁴²¹ *lā* *read*. ⁴²² *lā* *read*. ⁴²³ *lā* *read*. ⁴²⁴ *lā* *read*.
⁴²⁵ *lā* *read*. ⁴²⁶ *lā* *read*. ⁴²⁷ *lā* *read*. ⁴²⁸ *lā* *read*. ⁴²⁹ *lā* *read*.
⁴³⁰ *lā* *read*. ⁴³¹ *lā* *read*. ⁴³² *lā* *read*. ⁴³³ *lā* *read*. ⁴³⁴ *lā* *read*.
⁴³⁵ *lā* *read*. ⁴³⁶ *lā* *read*. ⁴³⁷ *lā* *read*. ⁴³⁸ *lā* *read*. ⁴³⁹ *lā* *read*.
⁴⁴⁰ *lā* *read*. ⁴⁴¹ *lā* *read*. ⁴⁴² *lā* *read*. ⁴⁴³ *lā* *read*. ⁴⁴⁴ *lā* *read*.
⁴⁴⁵ *lā* *read*.

17. Kadāham rathaseniya sannaddhe ussitaddhaje (Cfr. V. 222)
dipe atho pi veyyaghe sabbālamkārabhāsīte 172.
18. Ārūlho gāmanīyehi cāpahatthehi vammihī
pahāya pabbajissāmi, tam kadāssu bhavissati. 173.
19. 11. Kadāham savanṇe¹ ratho sannadhe ussitaddhaje
dipe atho pi veyyaghe sabbālamkārabhāsīte 174.
12. Ārūlho gāmanīyehi cāpahatthehi vammihī
pahāya pabbajissāmi, tam kadāssu bhavissati. 175.
13. Kadāham sajjharathe² sannadhe ussitaddhaje
dipe atho pi veyyaghe sabbālamkārabhāsīte 176.
14. Ārūlho gāmanīyehi cāpahatthehi vammihī
pahāya pabbajissāmi, tam kadāssu bhavissati. 177.
15. Kadāham asarathe³ sannaddhe ussitaddhaje
dipe atho pi veyyaghe sabbālamkārabhāsīte 178.
16. 16. Ārūlho gāmanīyehi cāpahatthehi vammihī etc. 179.
17. Kadāham ottharathe⁴ sannaddhe ussitaddhaje etc. 180.
18. Ārūlho gāmanīyehi cāpahatthehi vammihī etc. 181.
19. Kadāham gonarathe⁵ sannaddhe ussitaddhaje etc. 182.
20. Ārūlho gāmanīyehi cāpahatthehi vammihī etc. 183.
21. 20. Kadāham ajrarathe sannaddhe ussitaddhaje etc. 184.
21. Ārūlho gāmanīyehi cāpahatthehi vammihī etc. 185.
22. Kadāham mendarathe sannaddhe ussitaddhaje etc. 186.
23. Ārūlho gāmanīyehi cāpahatthehi vammihī etc. 187.
24. Kadāham migarathe sannaddhe ussitaddhaje etc. 188.
22. 24. Ārūlho gāmanīyehi cāpahatthehi vammihī etc. 189.
25. Kadāham hatthārūthe⁶ sabbālamkārabhāsīte
nīlavammadhare sūre tomaramkusapāṇīe⁷
pahāya pabbajissāmi, tam kadāssu bhavissati. 190.
26. Kadāham asārūthe⁸ sabbālamkārabhāsīte
nīlavammadhare sūre lliyyācāpadhārine⁹
pahāya pabbajissāmi, tam kadāssu bhavissati. 191.

¹ Bā savanṇa. ² Bā adhe ca. ³ C¹ gonarthe, Bā adde ca. ⁴ Bā - ratho. ⁵ Bā
- go. ⁶ Bā - rūlho. ⁷ C¹ lliyya. Bā lliyya - - - ca.

23. Kadāham dhanuggahe sabbālamkārahbhūsite
ulavammadhare sūre cāpahatthe kalāpine¹
pahāya pabbajissāmi, tam kadāssa bhavissati. 192.
24. Kadāham rājapette sabbālamkārahbhūsite
cittavammadhare sūre kaṭṭanāvejadharine² etc. 193.
25. Kadāham ariyagane vatthavante³ alakkate
haricaudannalittāge Kāsi-kuttamadhārīne⁴ etc. 194.
26. Kadā sattasatā bhariyā sabbālamkārahbhūsitā
pahāya pabbajissāmi, tam kadāssa bhavissati. 195.
27. Kadā sattasatā bhariyā assava piyabhānto⁵ etc. 196.
28. Kadā sataphalam⁶ kamisan⁷ sovannas⁸ satarājikam⁹ etc. 198.
29. Kadāssa mam hatthigumbā sabbālamkārahbhūsitā
sovannakacchā māteṇṇa hemakappanavāsasā¹⁰ 199.
30. Ārūḥā gāmanīyehi tomaramkucapāṇihī
yantam mam nānuyissanti, tam kadāssa bhavissati. 200.
31. Kadāssa mam assagumbā sabbālamkārahbhūsitā
ujāniyyā va¹¹ jātiyā sindhava¹² sīghavāhaṇā¹³ 201.
32. Ārūḥā gāmanīyehi ilhiyācāpadhārīhī¹⁴
yantam mam nānuyissanti, tam kadāssa bhavissati. 202.
33. Kadāssa mam rathasenū¹⁵ sannaddhā ussitaddhaja
dipa aṭṭhe pi veyyagghā sabbālamkārahbhūsitā 203.
34. Ārūḥā gāmanīyehi cāpahatthehi vammihī
yantam mam nānuyissanti, tam kadāssa bhavissati. 204.
35. Kadāssa mam sovannarathā¹⁶ sannaddhā ussitaddhaja
dipa aṭṭhe pi veyyagghā sabbālamkārahbhūsitā 205.
36. Ārūḥā gāmanīyehi cāpahatthehi vammihī
yantam mam nānuyissanti, tam kadāssa bhavissati. 206.

¹ Bā - ca. ² Cā - mela, Bā - velladhārīna. ³ Bā - satthabhoḍha. ⁴ In Cā, Cā - surinam, Bā - vatthapadhārīna. ⁵ Bā - ot, Cā - me. ⁶ Bā - satphaladi, Cā - sava-
phalam. ⁷ Cā - kama. ⁸ Cā - sava, Bā - sūvassak. ⁹ Cā - va. ¹⁰ Cā - hīna.
¹¹ Cā - mīya, Bā - lūḍḍā. ¹² Bā - sūvāya. ¹³ Bā - sūvāya.

20. Kadāssa mañi sajjharathā sannaddhā ussitaddhaja
 āpā aho pi veyyagghā sabbālamkārahūsita 207.
 21. Ārūhā gāmanīyehi cāpahatthehi vammihī
 yantam mañi nānuyissanti, tam kadāssa bhavissati. 208.
 22. Kadāssa mañi sasarathā sannaddhā ussitaddhaja etc. 209.
 23. Ārūhā gāmanīyehi cāpahatthehi vammihī etc. 210.
 24. Kadāssa mañi ottharathā sannaddhā ussitaddhaja etc. 211.
 25. Ārūhā gāmanīyehi cāpahatthehi vammihī etc. 212.
 26. Kadāssa mañi goparathā¹ sannaddhā ussitaddhaja etc. 213.
 27. Ārūhā gāmanīyehi cāpahatthehi vammihī etc. 214.
 28. Kadāssa mañi ājarathā sannaddhā ussitaddhaja etc. 215.
 29. Ārūhā gāmanīyehi cāpahatthehi vammihī etc. 216.
 30. Kadāssa mañi mendarathā sannaddhā ussitaddhaja etc. 217.
 31. Ārūhā gāmanīyehi cāpahatthehi vammihī etc. 218.
 32. Kadāssa mañi migarathā sannaddhā ussitaddhaja etc. 219.
 33. Ārūhā gāmanīyehi cāpahatthehi vammihī etc. 220.
 34. Kadāssa mañi hattharūhā sabbālamkārahūsita
 oḷlavammadharā sūra tomaramkusapāṇino
 yantam mañi nānuyissanti, tam kadāssa bhavissati. 221.
 35. Kadāssa mañi assorūhā sabbālamkārahūsita
 oḷlavammadharā sūra illiyācāpadhāriṇo²
 yantam mañi nānuyissanti, tam kadāssa bhavissati. 222.
 36. Kadāssa mañi dhamaggahā sabbālamkārahūsita
 oḷlavammadharā sūra cāpahattha kalāpino etc. 223.
 37. Kadāssa mañi rājaputtā sabbālamkārahūsita
 cūttavammadharā sūra kadācāvetadhāriṇo³ etc. 224.
 38. Kadāssa mañi ariyaganā vaṭṭhavanta⁴ alamkatā
 haricandanahittāṇā Kāsi-kuttamadhāriṇo⁵ etc. 225.
 39. Kadāssa mañi sattasatā bhariyā⁶ sabbālamkārahūsita
 yantam mañi nānuyissanti, tam kadāssa bhavissati. 226.

¹ C^o gotathā. ² C^o illiyā. B⁴ indiyā. ³ B⁴ -veta-. ⁴ B⁴ vaṭṭavanta. ⁵
 B⁴ Kāsi-vanta. ⁶ so all three MSS. for kadācāvetadhāriṇo.

10. Kadā' sattasatā bhariyā assaṇṇā tanumajjhimā
pantam mām cānuvissanti, tam kadāssu bhavissati. 227.
11. Kadā sattasatā bhariyā assavā piyabhānini* etc. 228.
12. Kadā pattam gahelvāna maṇḍo saṅghātipāruto
piṇḍikāya corissāmi, tam kadāssu bhavissati. 229.
13. Kadāham pameṭṭulānaṃ ujjhātānaṃ mahāpatho
saṅghātiṃ dhārayissāmi, tam kadāssu bhavissati. 230.
14. Kadā sattāhasanmeghe ovaṭṭe* allacivaro
piṇḍikāya corissāmi, tam kadāssu bhavissati. 231.
15. Kadāham saḍḍāham* jhānaṃ* rukkhārukkham vanāvanam
anapekko viharissāmi*, tam kadāssu bhavissati. 232.
16. Kadāham giridaggeva pahinabbhayabherava
adutiyo* viharissāmi*, tam kadāssu bhavissati. 233.
17. Kadā vīṇaṃ virojakā* sattatantimanoramaṃ
cittaṃ ujum karissāmi, tam kadāssu bhavissati. 234.
18. Kadāham rathakāro va parikantam* upāhānaṃ
kāmasamyojana checcham* ve dibbe ve ca mānaso ti. 235.

[illegible][illegible]

sādam abhirūhaṃti taṃ utarantam divapī na sañjānā, „raṇṇo
 uvādam dātum āgato paccakabuddho bhavissatīti“ saññāya van-
 dītvā ekamanantam atthīdasi. M. pi pāsādā otari. Itarā pāsādam
 abhirūhītvā siriśayanapittho raṇṇo bhamaravaṇṇo¹ keso ca paśā-
 dhanubhandakaṃ ca diśvā „na so paccakabuddho, amhākaṃ
 piyasāmiko bhavissati, ettha, naṃ yacitvā nivattessāmīti“ ma-
 hātala otaritvā rājanāgare sampāpanitvā ca paṇa sabbāhi pi
 tāhi saddhim keso mocetvā pitthiyanā vikīritvā hatthehi hada-
 yam anuśamubhūtā² „kaṃ evarūpaṃ kamman karottha mahā-
 rāja“³ 'ti atikarupam paridevamānā rājanam anubandhi⁴. Sa-
 10 kalanagarnam samkhubhitam, te pi „tāḍa kira no pabbajito,
 kuto' puna evarūpaṃ dhammikaṃ rājanam⁵ labhissāma“ 'ti
 rodamaṇā rājanam anubuddhimāu.

Tatra tesāṃ lūhināṃ paridevīṇā⁶ o' eva⁷ paridevantiyo pi tū
 pabhāya raṇṇo ca gamanāṃ srikaranto satthā āha: 12

115. Tā so sattasatā bhariyā subhūlāṃkārahbhūtā⁸
 bhā puggayha pakkaṇḍun: kaṃ no vijahissasi. 236.

116. Tā ca sattasatā bhariyā susūḍḍā tanunajjhinā⁹
 bhā puggayha pakkaṇḍun: kaṃ no vijahissasi. 237.

117. Tā ca sattasatā bhariyā asavā piyabhāgi¹⁰ etc. 238. 13

118. Tā so sattasatā bhariyā subhūlāṃkārahbhūtā¹¹
 bhā sampaddavī¹² rāja pabbajjāya parakkhato. 239.

119. Tā ca sattasatā bhariyā susūḍḍā tanunajjhinā¹³
 bhā sampaddavī¹⁴ rāja pabbajjāya parakkhato. 240.

120. Tā ca sattasatā bhariyā asavā piyabhāgi¹⁵
 bhā sampaddavī¹⁶ rāja pabbajjāya parakkhato ti. 241. 14

Ta puggayha o' ukkhijitvā, sampaddavīti¹⁷ 15 bhikkhavo Mahājanaka-
 13) tā sattasatā bhariyā kiṃ na deya pabhāya parhaṃ ka amhākaṃ deya o
 vijjapāpantiyo vhaṃjitvā sampadduto¹⁸ pabbajjāya yikkā rodīyamāno oja pu-
 rakkhato huto gato ti a. 16

¹ Bā - vana. ² C² - samūhita, B² uruṃ samūhita. ³ B² - tana. ⁴ C² - anu
 kuto. ⁵ C² - rājāna. ⁶ C² - tanura, B² - vanasēsa. ⁷ C² - na, B² - na. ⁸
 C² - 14, C² - 15, B² - 16. ⁹ B² - 17, B² - 18. ¹⁰ B² - 19, B² - 20. ¹¹ B² - 21, B² - 22.
 C² - 23, C² - 24, B² - 25. ¹² B² - 26, B² - 27. ¹³ B² - 28, B² - 29. ¹⁴ B² - 30, B² - 31.
 C² - 32, C² - 33. ¹⁵ B² - 34, B² - 35. ¹⁶ B² - 36, B² - 37. ¹⁷ B² - 38, B² - 39.
 C² - 40, C² - 41. ¹⁸ B² - 42, B² - 43.

121. Hivā sataphalam kameam sovappam satarājikam
aggahi santikāpattam tam dutiyābhiseccanatu. 242.

Bhikkhavo tam santikāpattagahapata dutiyā bhikkhavanam katvā so rūpi
nikkhamo ti.

8. Sivalidevi parideramānā rājānam nivattetum asakkonti
„attū eso upāyo“ ti mahāsevanaguttam pakkosāpetvā „tāta
rañño purato gamsanadiābhāge“ jīṇagharajīṇasālāsu aggin
dehi¹, tinapannāni saṁhativā tasmim tasmim ihāne dhamm
kārehi²“ ānāpe³. So tathā kāresi. Sā rañño santikam gantvā
10 padesu pativā Mithilāya Adittabhāvanā ārocenti gātha-
drayam āha:

122. Bhīma⁴ aggisamājālā, koṇā dayhanti bhāgaso
rajatam jātarūpaṁ ca muntā veluriyā bahū. 243.

123. Manayo saṁkhamuttā ca vatthikam⁵ haricandanam
ajnam dantabhāṇḍā ca lohāni kalāyasam bahum,
15 ehi rāja nivattasasu, mā te tam vinnā⁶ dhanam ti. 244.

Ta, j-āṁsā¹ ti bhāṇḍakā, aggisamājālā ti² samā samā mahāsa-
nam seṭṭhā aggī³ gahā, so esa mahājā⁴ ti a. ānā ti rajatakotibhāṇḍāni,
bhāgaso ti bhāṇḍasāni saviṇḍatā te⁵ pi. no so dayhanti devā ti vade⁶,
20 lohāni ti sambalohāṇḍikāni, mā te tam vinnā⁷ āhanāni ti mā te sam-
dhanam nāstey⁸, ehi tam nikkāpeti parbhāṇḍi gantvā, Mahājato⁹ ca-
jama dayhantam asāṇāpetvā ti nikkānto ti sambhāṇḍi gātha dayhanti,
tāta so rūpi uppattharo pi bhāṇḍanti, ehi amaro ānāpetvā aggin mibhā-
peti devā ti.

24. Atha M. „devi kiṁ kathesi, yesam kiñci attā tesam tam
dayhari, mayam pana akicchamam¹⁰“ ti dipento g. ā.

124. Sasekham vata jivāma [Dhp. v. 200. Mahābh. 12. 201]
yesam no a¹ attā kiñcanam, 124. 201. Bibl. Indica vol. 2.
Mithilāya dayhamāṇāya p. 4, p. 171)

- 20 ca me kiñci aḍayhathā¹¹ ti. 245.

¹ C¹ - asāṇāpetvā. ² C² - dehi ti. ³ so C¹; C² seṭṭhā. ⁴ so C²; B¹ vatta. ⁵ B¹
mā tesam vinnāsa. ⁶ C² - vade. ⁷ C² - vinnā. ⁸ C² - nāstey. ⁹ C² - aggim. C¹
aggim. ¹⁰ so B¹; C² - - so seṭṭhā jīṇāṇi. ¹¹ C² - 20. ¹² B¹ - vatta. ¹³
B¹ - 20. ¹⁴ C² - nāstey. ¹⁵ C² - akiccham, B¹ - akiccham.

Tā kiñcaṇā u yesaṃ suttakāṇaṃ paṭṭhānaṃ kiñcaṇā u¹ aṭṭhi te maṃsaṃ tena kiñcaṇā² suttakāṇaṃ suttakāṇaṃ tena jīvāma, ten' eva kiñcaṇā³ Mithilāya dayhamāniyaṃ na me kiñci ajjātha⁴, appamattakam pi attasā⁵ thahākaṇaṃ dayhamāniyaṃ na pappamittā vadan.

Evāñ ca paṇa vatvā M.¹ uttaradvārena nikkhami⁶, tāpi⁷ 'asa bhariyāyo nikkhamiṇaṃ. Paṇa Sivalidevi ekarū upāyaṃ cintetvā „gāmaghātaraṭṭhaviṭṭhapakaraṇaṃ⁸ viya dassetthā⁹“ ti ānāpeti, taṃ khaṇaṃ yeva āvudhahattho¹⁰ purisa¹¹ tato tato ādhāvaute¹² vilampante¹³ asire lakkhāsaṃ sūcivā¹⁴ jadilhapahāre viya phalake nippajjāpeva vuyhante mate viya ca raṇṇo dā-¹⁵ sesaṃ. Mahājano upakkosi: „mahārāja tumheṃ dharanteṃ yeva raṭṭhaṃ vilampanti janāṃ ghātenti¹⁶“. Atha devī pi rājānaṃ vauditvā nivattanattihāya g. ā.:

100. Ataviyo samuppanna, raṭṭhaṃ viddhantaṃyanti nam,
ehi rāja nivattassu, nā raṭṭhaṃ vinasā¹⁷ idan ti. 246.

Tā ataviyo u mahārāja tumheṃ dharanteṃ yeva ataventi samuppanna, ten ti taṃ dhammarakkhayaṃ¹⁸ tava raṭṭhaṃ viddhanteṃ.

Hāya „mayi dharante yeva corā attihāya raṭṭhavidilham-
sentā nāma n' aṭṭhi, Sivalideviyā kriyā eṇā bhavissatī¹⁹“ cin-
tetvā taṃ appatibhūtaṃ karonto ā.:

101. Soṇkham vata jīvāma yesaṃ so n' aṭṭhi kiñcaṇaṃ,
raṭṭhe vilampamānaṃhi na me kiñci ajjātha²⁰. 247.

102. Soṇkham vata jīvāma yesaṃ so n' aṭṭhi kiñcaṇaṃ,
piṭṭhakkhā bhavissāma devā Abhassarā yathā ti. 248.

Tā vilampamānaṃhi vilampamaṃ Abhassarā ti yathā te Bhak-
khaṃ piṭṭhakkhā huraṃ sompattitūhena vilampanti taṃ vinasā²¹ ti.

Evāñ entā pi mahājano rājānaṃ anubandhati²² eva. Atha²³ assa etad ahaṃ: „ayaṃ jano nivattitoṃ na icchari, nivatte-
sāmi na²⁴“ ti addhagāvutamattaṃ gotakāle nivattitvā mahā-
mogge (hito amacco pucchī: „kass' etad rājā²⁵ ti „Tum-

¹ C¹ aṭṭhi maddassu. ² C² -aṭṭhi. ³ Pā -ghātakareṇa vilampamānaṃhi. ⁴ B¹ -ā. ⁵ C¹ -o, B¹ -ā. ⁶ C¹ -o. ⁷ C¹ vinda, B¹ vinasā. ⁸ B¹ taṃ tava dhammarakkhayaṃ. ⁹ C¹ ajjātha, C² aṭṭhi. ¹⁰ B¹ aṭṭhi.

¹¹ B¹ -ā. ¹² C¹ -o, B¹ -ā. ¹³ C¹ -o. ¹⁴ C¹ vinda, B¹ vinasā. ¹⁵ B¹ taṃ tava dhammarakkhayaṃ. ¹⁶ C¹ ajjātha, C² aṭṭhi. ¹⁷ B¹ aṭṭhi.

- bhikkhū devā" ti. „Tena hi imam lekham antarakarontassa¹
 rājānam² karothā" ti kattaradandena³ tiriyaṃ lekham kaḍḍhi⁴.
 Tejavatā raṭṭhā katam lekham koci antaram⁵ kātum nāsakkhi.
 Mahājano lekham uccitsake katvā balavaparidevaṃ puridevi.
 1 Devī pi tam lekham antaram⁶ kātum avisahanti rājānam piṭṭhi-
 datvā gacchantam diṇṇa sekam dhāretoti asakkonti uram pa-
 haritvā mahāmagge tiriyaṃ pativā pavattamānā⁷ agamāsi.
 Mahājano „lekhasūmikehi lekha bhinnā" ti deviyā gatamaggaṃ⁸
 eva gato. M. uttara-Himavanta-khimmukho agamāsi. Devī pi
 10 sabbam senāvāhanam ādāya tena saddhim yeva gātā. Rājā
 mahājanam nirattetum asakkento yeva utthiyojanamaggaṃ
 gato. Tada Nārado nāma tāpaso Himavatī Suvannaguhāya
 vasati pañcābhiniṇṇo⁹, jhānasukkena vitināmento sattāham
 stikkamitvā jhānā utthāya „aho sukham aho sukham" ti udā-
 15 nam udānesi, so „atthi nu kho koci Jambudīpatale imam
 sekham pariyesanto" ti¹⁰ dibbacakkhuna olokeṇto Mahājanako-
 boddhamkuram diṇṇa „rājā mahāsekkhammam piṭṭhanto Sīvā-
 devīpamukham mahājanam nirattetum so ekkoti, antariyam
 pi¹¹ esa karēyyum, bhīyosomattāya dāḷhasanādānattham evāhaṃ
 20 dassāmiti" cintevā iddhibalaṇa gantvā raṭṭho purato āhāse
 jhito va tassa nesaṃham janetum ā.

11. Kimh' eso mahato ghoso, kā nu gāme va kiliyā¹².

samaggaṃ deva¹³ pucchāma: katth' eso abhisato jano ti 249.

Rājā 2.:

- 20 11. Mamam ohāya gacchantam etth' eso abisato jano
 sūnatikkamanam yantam munimonnassa pattiyā
 missam nondhi gacchantam kiṃ jānam anupucchasi. 250.

Ta kimhāso ti kimhi kama¹⁴ kīrapeta¹⁵ esa bodhikāyadivaseṇa mahato
 samāhāse ghoso, atropgāmarakiliyā¹⁶ ti kā nu esa tāpi saddhim igā-

¹ C² antaram-, B⁴ antariyabhārentassa. ² C² rājānam, B⁴ rājādanam. ³
 B⁴ karata-. ⁴ B⁴ kaḍḍhi tena, C² kaḍḍhi. ⁵ B⁴ antariyam. ⁶ B⁴ parivata-.
⁷ B⁴ pañca abhināṇa. ⁸ C² -yasaṃmitti, C³ -yasaṃmitti. ⁹ so B⁴; C² gāme kiliyā,
 C³ gāme kiliyā. ¹⁰ B⁴ -santeva. ¹¹ C² omī tena. ¹² C² -gāme kiliyā,
 C³ -gāme kiliyā.

amānāṁ gāṁ vā sū¹, karīṣe²o ti bhūmibhāṣam³ eva jānā abhāṣa⁴
 amāpattā⁵ i⁶ti parivāṣe⁷ āgacchati pūṣa⁸ti, m⁹as¹⁰o ti aham¹¹ vā¹² jātā¹³
 gūḍa¹⁴ pūṣam¹⁵ tū¹⁶ m¹⁷am¹⁸ aḥi¹⁹ya pūṣam²⁰ti, vā²¹ti²² 'ti amā²³ti²⁴ tū²⁵ti²⁶ eva jānā
 abhāṣa²⁷ aḥi²⁸ya²⁹ṣam³⁰ tū³¹ti³², aḥi³³ti³⁴ka³⁵manā³⁶ti³⁷ pūṣam³⁸ ti³⁹ vā⁴⁰ti⁴¹ pū⁴²ti⁴³
 aḥi⁴⁴ya⁴⁵ṣam⁴⁶ti⁴⁷ aḥi⁴⁸ya⁴⁹ṣam⁵⁰ti⁵¹ aḥi⁵²ya⁵³ṣam⁵⁴ti⁵⁵ m⁵⁶as⁵⁷o⁵⁸ti⁵⁹ vā⁶⁰ti⁶¹ pū⁶²ti⁶³
 tū⁶⁴ti⁶⁵ pūṣam⁶⁶ti⁶⁷ vā⁶⁸ti⁶⁹ aḥi⁷⁰ti⁷¹ m⁷²as⁷³o⁷⁴ti⁷⁵ pūṣam⁷⁶ti⁷⁷ aḥi⁷⁸ti⁷⁹ aḥi⁸⁰ti⁸¹
 kī⁸²ti⁸³ vā⁸⁴ti⁸⁵ pūṣam⁸⁶ti⁸⁷ aḥi⁸⁸ti⁸⁹ aḥi⁹⁰ti⁹¹ aḥi⁹²ti⁹³ aḥi⁹⁴ti⁹⁵ aḥi⁹⁶ti⁹⁷ aḥi⁹⁸ti⁹⁹ aḥi¹⁰⁰ti¹⁰¹ aḥi¹⁰²ti¹⁰³ aḥi¹⁰⁴ti¹⁰⁵ aḥi¹⁰⁶ti¹⁰⁷ aḥi¹⁰⁸ti¹⁰⁹ aḥi¹¹⁰ti¹¹¹ aḥi¹¹²ti¹¹³ aḥi¹¹⁴ti¹¹⁵ aḥi¹¹⁶ti¹¹⁷ aḥi¹¹⁸ti¹¹⁹ aḥi¹²⁰ti¹²¹ aḥi¹²²ti¹²³ aḥi¹²⁴ti¹²⁵ aḥi¹²⁶ti¹²⁷ aḥi¹²⁸ti¹²⁹ aḥi¹³⁰ti¹³¹ aḥi¹³²ti¹³³ aḥi¹³⁴ti¹³⁵ aḥi¹³⁶ti¹³⁷ aḥi¹³⁸ti¹³⁹ aḥi¹⁴⁰ti¹⁴¹ aḥi¹⁴²ti¹⁴³ aḥi¹⁴⁴ti¹⁴⁵ aḥi¹⁴⁶ti¹⁴⁷ aḥi¹⁴⁸ti¹⁴⁹ aḥi¹⁵⁰ti¹⁵¹ aḥi¹⁵²ti¹⁵³ aḥi¹⁵⁴ti¹⁵⁵ aḥi¹⁵⁶ti¹⁵⁷ aḥi¹⁵⁸ti¹⁵⁹ aḥi¹⁶⁰ti¹⁶¹ aḥi¹⁶²ti¹⁶³ aḥi¹⁶⁴ti¹⁶⁵ aḥi¹⁶⁶ti¹⁶⁷ aḥi¹⁶⁸ti¹⁶⁹ aḥi¹⁷⁰ti¹⁷¹ aḥi¹⁷²ti¹⁷³ aḥi¹⁷⁴ti¹⁷⁵ aḥi¹⁷⁶ti¹⁷⁷ aḥi¹⁷⁸ti¹⁷⁹ aḥi¹⁸⁰ti¹⁸¹ aḥi¹⁸²ti¹⁸³ aḥi¹⁸⁴ti¹⁸⁵ aḥi¹⁸⁶ti¹⁸⁷ aḥi¹⁸⁸ti¹⁸⁹ aḥi¹⁹⁰ti¹⁹¹ aḥi¹⁹²ti¹⁹³ aḥi¹⁹⁴ti¹⁹⁵ aḥi¹⁹⁶ti¹⁹⁷ aḥi¹⁹⁸ti¹⁹⁹ aḥi²⁰⁰ti²⁰¹ aḥi²⁰²ti²⁰³ aḥi²⁰⁴ti²⁰⁵ aḥi²⁰⁶ti²⁰⁷ aḥi²⁰⁸ti²⁰⁹ aḥi²¹⁰ti²¹¹ aḥi²¹²ti²¹³ aḥi²¹⁴ti²¹⁵ aḥi²¹⁶ti²¹⁷ aḥi²¹⁸ti²¹⁹ aḥi²²⁰ti²²¹ aḥi²²²ti²²³ aḥi²²⁴ti²²⁵ aḥi²²⁶ti²²⁷ aḥi²²⁸ti²²⁹ aḥi²³⁰ti²³¹ aḥi²³²ti²³³ aḥi²³⁴ti²³⁵ aḥi²³⁶ti²³⁷ aḥi²³⁸ti²³⁹ aḥi²⁴⁰ti²⁴¹ aḥi²⁴²ti²⁴³ aḥi²⁴⁴ti²⁴⁵ aḥi²⁴⁶ti²⁴⁷ aḥi²⁴⁸ti²⁴⁹ aḥi²⁵⁰ti²⁵¹ aḥi²⁵²ti²⁵³ aḥi²⁵⁴ti²⁵⁵ aḥi²⁵⁶ti²⁵⁷ aḥi²⁵⁸ti²⁵⁹ aḥi²⁶⁰ti²⁶¹ aḥi²⁶²ti²⁶³ aḥi²⁶⁴ti²⁶⁵ aḥi²⁶⁶ti²⁶⁷ aḥi²⁶⁸ti²⁶⁹ aḥi²⁷⁰ti²⁷¹ aḥi²⁷²ti²⁷³ aḥi²⁷⁴ti²⁷⁵ aḥi²⁷⁶ti²⁷⁷ aḥi²⁷⁸ti²⁷⁹ aḥi²⁸⁰ti²⁸¹ aḥi²⁸²ti²⁸³ aḥi²⁸⁴ti²⁸⁵ aḥi²⁸⁶ti²⁸⁷ aḥi²⁸⁸ti²⁸⁹ aḥi²⁹⁰ti²⁹¹ aḥi²⁹²ti²⁹³ aḥi²⁹⁴ti²⁹⁵ aḥi²⁹⁶ti²⁹⁷ aḥi²⁹⁸ti²⁹⁹ aḥi³⁰⁰ti³⁰¹ aḥi³⁰²ti³⁰³ aḥi³⁰⁴ti³⁰⁵ aḥi³⁰⁶ti³⁰⁷ aḥi³⁰⁸ti³⁰⁹ aḥi³¹⁰ti³¹¹ aḥi³¹²ti³¹³ aḥi³¹⁴ti³¹⁵ aḥi³¹⁶ti³¹⁷ aḥi³¹⁸ti³¹⁹ aḥi³²⁰ti³²¹ aḥi³²²ti³²³ aḥi³²⁴ti³²⁵ aḥi³²⁶ti³²⁷ aḥi³²⁸ti³²⁹ aḥi³³⁰ti³³¹ aḥi³³²ti³³³ aḥi³³⁴ti³³⁵ aḥi³³⁶ti³³⁷ aḥi³³⁸ti³³⁹ aḥi³⁴⁰ti³⁴¹ aḥi³⁴²ti³⁴³ aḥi³⁴⁴ti³⁴⁵ aḥi³⁴⁶ti³⁴⁷ aḥi³⁴⁸ti³⁴⁹ aḥi³⁵⁰ti³⁵¹ aḥi³⁵²ti³⁵³ aḥi³⁵⁴ti³⁵⁵ aḥi³⁵⁶ti³⁵⁷ aḥi³⁵⁸ti³⁵⁹ aḥi³⁶⁰ti³⁶¹ aḥi³⁶²ti³⁶³ aḥi³⁶⁴ti³⁶⁵ aḥi³⁶⁶ti³⁶⁷ aḥi³⁶⁸ti³⁶⁹ aḥi³⁷⁰ti³⁷¹ aḥi³⁷²ti³⁷³ aḥi³⁷⁴ti³⁷⁵ aḥi³⁷⁶ti³⁷⁷ aḥi³⁷⁸ti³⁷⁹ aḥi³⁸⁰ti³⁸¹ aḥi³⁸²ti³⁸³ aḥi³⁸⁴ti³⁸⁵ aḥi³⁸⁶ti³⁸⁷ aḥi³⁸⁸ti³⁸⁹ aḥi³⁹⁰ti³⁹¹ aḥi³⁹²ti³⁹³ aḥi³⁹⁴ti³⁹⁵ aḥi³⁹⁶ti³⁹⁷ aḥi³⁹⁸ti³⁹⁹ aḥi⁴⁰⁰ti⁴⁰¹ aḥi⁴⁰²ti⁴⁰³ aḥi⁴⁰⁴ti⁴⁰⁵ aḥi⁴⁰⁶ti⁴⁰⁷ aḥi⁴⁰⁸ti⁴⁰⁹ aḥi⁴¹⁰ti⁴¹¹ aḥi⁴¹²ti⁴¹³ aḥi⁴¹⁴ti⁴¹⁵ aḥi⁴¹⁶ti⁴¹⁷ aḥi⁴¹⁸ti⁴¹⁹ aḥi⁴²⁰ti⁴²¹ aḥi⁴²²ti⁴²³ aḥi⁴²⁴ti⁴²⁵ aḥi⁴²⁶ti⁴²⁷ aḥi⁴²⁸ti⁴²⁹ aḥi⁴³⁰ti⁴³¹ aḥi⁴³²ti⁴³³ aḥi⁴³⁴ti⁴³⁵ aḥi⁴³⁶ti⁴³⁷ aḥi⁴³⁸ti⁴³⁹ aḥi⁴⁴⁰ti⁴⁴¹ aḥi⁴⁴²ti⁴⁴³ aḥi⁴⁴⁴ti⁴⁴⁵ aḥi⁴⁴⁶ti⁴⁴⁷ aḥi⁴⁴⁸ti⁴⁴⁹ aḥi⁴⁵⁰ti⁴⁵¹ aḥi⁴⁵²ti⁴⁵³ aḥi⁴⁵⁴ti⁴⁵⁵ aḥi⁴⁵⁶ti⁴⁵⁷ aḥi⁴⁵⁸ti⁴⁵⁹ aḥi⁴⁶⁰ti⁴⁶¹ aḥi⁴⁶²ti⁴⁶³ aḥi⁴⁶⁴ti⁴⁶⁵ aḥi⁴⁶⁶ti⁴⁶⁷ aḥi⁴⁶⁸ti⁴⁶⁹ aḥi⁴⁷⁰ti⁴⁷¹ aḥi⁴⁷²ti⁴⁷³ aḥi⁴⁷⁴ti⁴⁷⁵ aḥi⁴⁷⁶ti⁴⁷⁷ aḥi⁴⁷⁸ti⁴⁷⁹ aḥi⁴⁸⁰ti⁴⁸¹ aḥi⁴⁸²ti⁴⁸³ aḥi⁴⁸⁴ti⁴⁸⁵ aḥi⁴⁸⁶ti⁴⁸⁷ aḥi⁴⁸⁸ti⁴⁸⁹ aḥi⁴⁹⁰ti⁴⁹¹ aḥi⁴⁹²ti⁴⁹³ aḥi⁴⁹⁴ti⁴⁹⁵ aḥi⁴⁹⁶ti⁴⁹⁷ aḥi⁴⁹⁸ti⁴⁹⁹ aḥi⁵⁰⁰ti⁵⁰¹ aḥi⁵⁰²ti⁵⁰³ aḥi⁵⁰⁴ti⁵⁰⁵ aḥi⁵⁰⁶ti⁵⁰⁷ aḥi⁵⁰⁸ti⁵⁰⁹ aḥi⁵¹⁰ti⁵¹¹ aḥi⁵¹²ti⁵¹³ aḥi⁵¹⁴ti⁵¹⁵ aḥi⁵¹⁶ti⁵¹⁷ aḥi⁵¹⁸ti⁵¹⁹ aḥi⁵²⁰ti⁵²¹ aḥi⁵²²ti⁵²³ aḥi⁵²⁴ti⁵²⁵ aḥi⁵²⁶ti⁵²⁷ aḥi⁵²⁸ti⁵²⁹ aḥi⁵³⁰ti⁵³¹ aḥi⁵³²ti⁵³³ aḥi⁵³⁴ti⁵³⁵ aḥi⁵³⁶ti⁵³⁷ aḥi⁵³⁸ti⁵³⁹ aḥi⁵⁴⁰ti⁵⁴¹ aḥi⁵⁴²ti⁵⁴³ aḥi⁵⁴⁴ti⁵⁴⁵ aḥi⁵⁴⁶ti⁵⁴⁷ aḥi⁵⁴⁸ti⁵⁴⁹ aḥi⁵⁵⁰ti⁵⁵¹ aḥi⁵⁵²ti⁵⁵³ aḥi⁵⁵⁴ti⁵⁵⁵ aḥi⁵⁵⁶ti⁵⁵⁷ aḥi⁵⁵⁸ti⁵⁵⁹ aḥi⁵⁶⁰ti⁵⁶¹ aḥi⁵⁶²ti⁵⁶³ aḥi⁵⁶⁴ti⁵⁶⁵ aḥi⁵⁶⁶ti⁵⁶⁷ aḥi⁵⁶⁸ti⁵⁶⁹ aḥi⁵⁷⁰ti⁵⁷¹ aḥi⁵⁷²ti⁵⁷³ aḥi⁵⁷⁴ti⁵⁷⁵ aḥi⁵⁷⁶ti⁵⁷⁷ aḥi⁵⁷⁸ti⁵⁷⁹ aḥi⁵⁸⁰ti⁵⁸¹ aḥi⁵⁸²ti⁵⁸³ aḥi⁵⁸⁴ti⁵⁸⁵ aḥi⁵⁸⁶ti⁵⁸⁷ aḥi⁵⁸⁸ti⁵⁸⁹ aḥi⁵⁹⁰ti⁵⁹¹ aḥi⁵⁹²ti⁵⁹³ aḥi⁵⁹⁴ti⁵⁹⁵ aḥi⁵⁹⁶ti⁵⁹⁷ aḥi⁵⁹⁸ti⁵⁹⁹ aḥi⁶⁰⁰ti⁶⁰¹ aḥi⁶⁰²ti⁶⁰³ aḥi⁶⁰⁴ti⁶⁰⁵ aḥi⁶⁰⁶ti⁶⁰⁷ aḥi⁶⁰⁸ti⁶⁰⁹ aḥi⁶¹⁰ti⁶¹¹ aḥi⁶¹²ti⁶¹³ aḥi⁶¹⁴ti⁶¹⁵ aḥi⁶¹⁶ti⁶¹⁷ aḥi⁶¹⁸ti⁶¹⁹ aḥi⁶²⁰ti⁶²¹ aḥi⁶²²ti⁶²³ aḥi⁶²⁴ti⁶²⁵ aḥi⁶²⁶ti⁶²⁷ aḥi⁶²⁸ti⁶²⁹ aḥi⁶³⁰ti⁶³¹ aḥi⁶³²ti⁶³³ aḥi⁶³⁴ti⁶³⁵ aḥi⁶³⁶ti⁶³⁷ aḥi⁶³⁸ti⁶³⁹ aḥi⁶⁴⁰ti⁶⁴¹ aḥi⁶⁴²ti⁶⁴³ aḥi⁶⁴⁴ti⁶⁴⁵ aḥi⁶⁴⁶ti⁶⁴⁷ aḥi⁶⁴⁸ti⁶⁴⁹ aḥi⁶⁵⁰ti⁶⁵¹ aḥi⁶⁵²ti⁶⁵³ aḥi⁶⁵⁴ti⁶⁵⁵ aḥi⁶⁵⁶ti⁶⁵⁷ aḥi⁶⁵⁸ti⁶⁵⁹ aḥi⁶⁶⁰ti⁶⁶¹ aḥi⁶⁶²ti⁶⁶³ aḥi⁶⁶⁴ti⁶⁶⁵ aḥi⁶⁶⁶ti⁶⁶⁷ aḥi⁶⁶⁸ti⁶⁶⁹ aḥi⁶⁷⁰ti⁶⁷¹ aḥi⁶⁷²ti⁶⁷³ aḥi⁶⁷⁴ti⁶⁷⁵ aḥi⁶⁷⁶ti⁶⁷⁷ aḥi⁶⁷⁸ti⁶⁷⁹ aḥi⁶⁸⁰ti⁶⁸¹ aḥi⁶⁸²ti⁶⁸³ aḥi⁶⁸⁴ti⁶⁸⁵ aḥi⁶⁸⁶ti⁶⁸⁷ aḥi⁶⁸⁸ti⁶⁸⁹ aḥi⁶⁹⁰ti⁶⁹¹ aḥi⁶⁹²ti⁶⁹³ aḥi⁶⁹⁴ti⁶⁹⁵ aḥi⁶⁹⁶ti⁶⁹⁷ aḥi⁶⁹⁸ti⁶⁹⁹ aḥi⁷⁰⁰ti⁷⁰¹ aḥi⁷⁰²ti⁷⁰³ aḥi⁷⁰⁴ti⁷⁰⁵ aḥi⁷⁰⁶ti⁷⁰⁷ aḥi⁷⁰⁸ti⁷⁰⁹ aḥi⁷¹⁰ti⁷¹¹ aḥi⁷¹²ti⁷¹³ aḥi⁷¹⁴ti⁷¹⁵ aḥi⁷¹⁶ti⁷¹⁷ aḥi⁷¹⁸ti⁷¹⁹ aḥi⁷²⁰ti⁷²¹ aḥi⁷²²ti⁷²³ aḥi⁷²⁴ti⁷²⁵ aḥi⁷²⁶ti⁷²⁷ aḥi⁷²⁸ti⁷²⁹ aḥi⁷³⁰ti⁷³¹ aḥi⁷³²ti⁷³³ aḥi⁷³⁴ti⁷³⁵ aḥi⁷³⁶ti⁷³⁷ aḥi⁷³⁸ti⁷³⁹ aḥi⁷⁴⁰ti⁷⁴¹ aḥi⁷⁴²ti⁷⁴³ aḥi⁷⁴⁴ti⁷⁴⁵ aḥi⁷⁴⁶ti⁷⁴⁷ aḥi⁷⁴⁸ti⁷⁴⁹ aḥi⁷⁵⁰ti⁷⁵¹ aḥi⁷⁵²ti⁷⁵³ aḥi⁷⁵⁴ti⁷⁵⁵ aḥi⁷⁵⁶ti⁷⁵⁷ aḥi⁷⁵⁸ti⁷⁵⁹ aḥi⁷⁶⁰ti⁷⁶¹ aḥi⁷⁶²ti⁷⁶³ aḥi⁷⁶⁴ti⁷⁶⁵ aḥi⁷⁶⁶ti⁷⁶⁷ aḥi⁷⁶⁸ti⁷⁶⁹ aḥi⁷⁷⁰ti⁷⁷¹ aḥi⁷⁷²ti⁷⁷³ aḥi⁷⁷⁴ti⁷⁷⁵ aḥi⁷⁷⁶ti⁷⁷⁷ aḥi⁷⁷⁸ti⁷⁷⁹ aḥi⁷⁸⁰ti⁷⁸¹ aḥi⁷⁸²ti⁷⁸³ aḥi⁷⁸⁴ti⁷⁸⁵ aḥi⁷⁸⁶ti⁷⁸⁷ aḥi⁷⁸⁸ti⁷⁸⁹ aḥi⁷⁹⁰ti⁷⁹¹ aḥi⁷⁹²ti⁷⁹³ aḥi⁷⁹⁴ti⁷⁹⁵ aḥi⁷⁹⁶ti⁷⁹⁷ aḥi⁷⁹⁸ti⁷⁹⁹ aḥi⁸⁰⁰ti⁸⁰¹ aḥi⁸⁰²ti⁸⁰³ aḥi⁸⁰⁴ti⁸⁰⁵ aḥi⁸⁰⁶ti⁸⁰⁷ aḥi⁸⁰⁸ti⁸⁰⁹ aḥi⁸¹⁰ti⁸¹¹ aḥi⁸¹²ti⁸¹³ aḥi⁸¹⁴ti⁸¹⁵ aḥi⁸¹⁶ti⁸¹⁷ aḥi⁸¹⁸ti⁸¹⁹ aḥi⁸²⁰ti⁸²¹ aḥi⁸²²ti⁸²³ aḥi⁸²⁴ti⁸²⁵ aḥi⁸²⁶ti⁸²⁷ aḥi⁸²⁸ti⁸²⁹ aḥi⁸³⁰ti⁸³¹ aḥi⁸³²ti⁸³³ aḥi⁸³⁴ti⁸³⁵ aḥi⁸³⁶ti⁸³⁷ aḥi⁸³⁸ti⁸³⁹ aḥi⁸⁴⁰ti⁸⁴¹ aḥi⁸⁴²ti⁸⁴³ aḥi⁸⁴⁴ti⁸⁴⁵ aḥi⁸⁴⁶ti⁸⁴⁷ aḥi⁸⁴⁸ti⁸⁴⁹ aḥi⁸⁵⁰ti⁸⁵¹ aḥi⁸⁵²ti⁸⁵³ aḥi⁸⁵⁴ti⁸⁵⁵ aḥi⁸⁵⁶ti⁸⁵⁷ aḥi⁸⁵⁸ti⁸⁵⁹ aḥi⁸⁶⁰ti⁸⁶¹ aḥi⁸⁶²ti⁸⁶³ aḥi⁸⁶⁴ti⁸⁶⁵ aḥi⁸⁶⁶ti⁸⁶⁷ aḥi⁸⁶⁸ti⁸⁶⁹ aḥi⁸⁷⁰ti⁸⁷¹ aḥi⁸⁷²ti⁸⁷³ aḥi⁸⁷⁴ti⁸⁷⁵ aḥi⁸⁷⁶ti⁸⁷⁷ aḥi⁸⁷⁸ti⁸⁷⁹ aḥi⁸⁸⁰ti⁸⁸¹ aḥi⁸⁸²ti⁸⁸³ aḥi⁸⁸⁴ti⁸⁸⁵ aḥi⁸⁸⁶ti⁸⁸⁷ aḥi⁸⁸⁸ti⁸⁸⁹ aḥi⁸⁹⁰ti⁸⁹¹ aḥi⁸⁹²ti⁸⁹³ aḥi⁸⁹⁴ti⁸⁹⁵ aḥi⁸⁹⁶ti⁸⁹⁷ aḥi⁸⁹⁸ti⁸⁹⁹ aḥi⁹⁰⁰ti⁹⁰¹ aḥi⁹⁰²ti⁹⁰³ aḥi⁹⁰⁴ti⁹⁰⁵ aḥi⁹⁰⁶ti⁹⁰⁷ aḥi⁹⁰⁸ti⁹⁰⁹ aḥi⁹¹⁰ti⁹¹¹ aḥi⁹¹²ti⁹¹³ aḥi⁹¹⁴ti⁹¹⁵ aḥi⁹¹⁶ti⁹¹⁷ aḥi⁹¹⁸ti⁹¹⁹ aḥi⁹²⁰ti⁹²¹ aḥi⁹²²ti⁹²³ aḥi⁹²⁴ti⁹²⁵ aḥi⁹²⁶ti⁹²⁷ aḥi⁹²⁸ti⁹²⁹ aḥi⁹³⁰ti⁹³¹ aḥi⁹³²ti⁹³³ aḥi⁹³⁴ti⁹³⁵ aḥi⁹³⁶ti⁹³⁷ aḥi⁹³⁸ti⁹³⁹ aḥi⁹⁴⁰ti⁹⁴¹ aḥi⁹⁴²ti⁹⁴³ aḥi⁹⁴⁴ti⁹⁴⁵ aḥi⁹⁴⁶ti⁹⁴⁷ aḥi⁹⁴⁸ti⁹⁴⁹ aḥi⁹⁵⁰ti⁹⁵¹ aḥi⁹⁵²ti⁹⁵³ aḥi⁹⁵⁴ti⁹⁵⁵ aḥi⁹⁵⁶ti⁹⁵⁷ aḥi⁹⁵⁸ti⁹⁵⁹ aḥi⁹⁶⁰ti⁹⁶¹ aḥi⁹⁶²ti⁹⁶³ aḥi⁹⁶⁴ti⁹⁶⁵ aḥi⁹⁶⁶ti⁹⁶⁷ aḥi⁹⁶⁸ti⁹⁶⁹ aḥi⁹⁷⁰ti⁹⁷¹ aḥi⁹⁷²ti⁹⁷³ aḥi⁹⁷⁴ti⁹⁷⁵ aḥi⁹⁷⁶ti⁹⁷⁷ aḥi⁹⁷⁸ti⁹⁷⁹ aḥi⁹⁸⁰ti⁹⁸¹ aḥi⁹⁸²ti⁹⁸³ aḥi⁹⁸⁴ti⁹⁸⁵ aḥi⁹⁸⁶ti⁹⁸⁷ aḥi⁹⁸⁸ti⁹⁸⁹ aḥi⁹⁹⁰ti⁹⁹¹ aḥi⁹⁹²ti⁹⁹³ aḥi⁹⁹⁴ti⁹⁹⁵ aḥi⁹⁹⁶ti⁹⁹⁷ aḥi⁹⁹⁸ti⁹⁹⁹ aḥi¹⁰⁰⁰ti¹⁰⁰¹ aḥi¹⁰⁰²ti¹⁰⁰³ aḥi¹⁰⁰⁴ti¹⁰⁰⁵ aḥi¹⁰⁰⁶ti¹⁰⁰⁷ aḥi¹⁰⁰⁸ti¹⁰⁰⁹ aḥi¹⁰¹⁰ti¹⁰¹¹ aḥi¹⁰¹²ti¹⁰¹³ aḥi¹⁰¹⁴ti¹⁰¹⁵ aḥi¹⁰¹⁶ti¹⁰¹⁷ aḥi¹⁰¹⁸ti¹⁰¹⁹ aḥi¹⁰²⁰ti¹⁰²¹ aḥi¹⁰²²ti¹⁰²³ aḥi¹⁰²⁴ti¹⁰²⁵ aḥi¹⁰²⁶ti¹⁰

yoṃaṃ kāmāratikkāraṃ vā vikkāmaṃ, tadā pabbajjya akāṣṭhānaṃ bhāsi-
parikkāṃ te bhāsiṃsaṃ, tvaṃaṃ sarīraṃtiṃhā ti ime viṇṇā paṇipattā āra-
sarīratikkā kuraṃ kuraṃ nīvaṃsaṃ, sarīraṃ yaṃ pīḍhantaṃti dāsaṃti.

Ath' nasa M. thutīm karonto gātham āha:

112. Kalyāṇaṃ vata maṃ bharaṇi brāhmana-m-ānucāsati',
brāhmaṇaṃ eva pucchāmi: ko nu tvam aśi mārisā 'ti. 254.

Ta te -- ānucāsati' brāhmaṇaṃ kalyāṇaṃ vata maṃ ānucāsati.

Tato nam Nārada āha:

113. Nāradaṃ iti me nāmaṃ, Kassapaṃ iti maṃ vidā,
114. bhoto sakāsa āgañchīm, ādhu sabbhā samāgamaṃ. 255.
115. Tassa te sabbe ānando vihāra upavattato,
yad' ānam tam paṇipurehī khantiyā upasamena ca. 256.
116. Pasāraya sannataṃ ca unnataṃ ca pasāraya',
kammaṃ vijjaṃ ca dhammaṃ ca sakkatvāna pariḍbajā 'ti. 257.

117. Ta vidā ti gottena maṃ Kassapa ti jṇeṃti, sabbhāti paṇḍitāni sad-
dhammānucāsane nāma sādhu kuraṃ āgato 'bhi, ānando ti tassa tava mūḍha
pabbajjya ānando tuzziṃ ānucāsaneṃ eva kuraṃ mā ukkantaṃ, vihāra ti ca-
raṇābhāso pi brahmasaṃhāro, upavattato ti parivāta, yadānaṃ¹ ti yaṃ te
āhāsa kāmāratikkāmaṇaṃ jṇeṃti me ānam tam eṇti ānandā paṇipurehī,
20 khantiyā -- vā 'ti āham vijapabbajjito ti mameṃ ānāsa adhiśaśkhantiyā
khaṇḍa-samena² vā samānāgaṃ bhi, pasāraya' ti mā ukkappa mā paṭihara',
paṭihā 'ti a. sannataṃ ca unnataṃ vā 'ti bhikkhūko nāma āham ti ānāsa sa-
yaṃ parivātaṃ amānaṃ ca āham aṇḍa jātuppaṇṇaṃ ti ādhu upparatāni ā-
mānaṃ ca, kammaṃ ti dasakāsalapaṭhakammaṃ, vijjaṃ ti paṇḍitābhikkhūsa-
30 muppaṭṭhānam, dhammaṃ ti kappapapaṭṭhamaṃkhetam samānadharmam,
sakkatvāna -- vā 'ti vā eṇti gūṇa sakkatvā vattasā, ime vā gūṇa sakkatvā sakkāsa
samālaya paṭṭibajā, pabbajjāni paṭhā, mā ākantaṃti

Evam so M-am ovaditvā ākāsaṃ sakkatthānam eva gato.
Tasmīṃ gate aparā pi āligājjho nāma āpaso tath' eva samā-
118. pattito uṭṭhāya olokeno M-am diśvā „mahājanam nīvattanaṭ-
thāy' aṇṇa ovādami dāsaṃti" tath' eva gantvā ākāsaṃ attānam
dassetvā āha:

¹ C¹ ānāsa. ² C² ānāsa. ³ B¹ yaṃ. ⁴ C¹ eṇti pa. ⁵ B¹ yaṃ. ⁶ C¹ ānāsa.
⁷ C¹ paṭihara. ⁸ B¹ paṭhā.

107. Bahū katthi ca asse ca nagara¹ janapadāni² ca
hitvā Janaka pabbajito³ kapalle ratim ajjhagā. 258.
108. Kacci nu te janapadā mittāmuccā ca sātaka⁴
dūbbhim akāmau Janaka, kaṃmā e⁵ etam⁶ arocathā⁷ ti. 259.

Ta kapalle ti maddāpattam siddhāyāha, i.e. h : siddhāya tam eva-
ropam āmarāya ebhadditvā pabbajito āmaṇṇam kapallak ratim ajjhagā adhi.
258 ti⁸ pabbajjākarānam pūcchanta yam a., dūbbhim ti ka sa ete tam
antare kañci apucchānam karissā, kaṃmā tava evārōpam āmarāyānukham pahīya
etam kapallam eva arucithā⁹ ti.

Tato Mahāsatto āha:

109. Na Migājina jāneca¹ aham kañci² kaddāmaṇṇam
adhammena jina sātīm³ na cāpi sātāyo naman ti. 260.

Ta, ca Migājina⁴ ti amho Migājina jāneca⁵ akaṇṇam⁶ eva aham kañci⁷
sātīm⁸ kaddāmaṇṇam kāmāññi kile na adhammena jinaṃ. te pi ca sātāyo naman
adhammena na⁹ jinaṃ¹⁰ eva, ti na koci mama¹¹ dūbbhu nama akāññi a.

Evam asse pañham paṭikkhipitvā idāni yena kāraṇena
pabbajito tam dassento āha:

110. Divāna lokavattantam khajjantam kaddamkatam¹
haññare bajjhare e² ettha yattha saṇṇo³ puthujāno
et⁴ āham upamaṃ katvā bhikkhako⁵ ami Migājina⁶ ti 261. 10

Ta lokavattantam⁷ ti vattānugatassa⁸ bhāṣaṇassa vattantam⁹ ti jave-
nim aham addasam; tam āma pabbajito amho dipeti khajjantam -- ti kile-
vanti khajjantam tehi ca kaddamkatam lokam divā. yattha saṇṇo¹⁰ ti paṇḍit
kilevattantamhi saṇṇo¹¹ lagga puthujāno ettha lagga bahuvantā bhāṇanti e¹² eva
saddhāntarādīhi¹³ ca bahhanti¹⁴, etāhaṃ ti aham eva ettha bahhāmi
tam ettha ettha bhāṇāmi¹⁵ e¹⁶ eva bahhāmi cā¹⁷ ti¹⁸, evam etad eva kāraṇam
amho upamaṃ katvā bhikkhako¹⁹ jito amho a. Migājina²⁰ ti tam āpā-
kathāṃ paṇi tava tava naman sātā ti pabbantakāro pañhamam eva
pucchitattā.

¹ so all three MSS. for nā-? ² so all three MSS. for ji-? ³ so all three MSS.
for -ji-? ⁴ Ti. jinaṃ. ⁵ C^o omitt adbhigato ti. ⁶ Ti. jinaṃ. ⁷ So ki-? ⁸
all three MSS. -i. ⁹ C^o -i, C^o -i. ¹⁰ C^o omitt na. ¹¹ Ti. mayi. ¹² C^o sato.
C^o sato. ¹³ Ti. -aka. ¹⁴ so all three MSS. ¹⁵ Ti. vattā-. ¹⁶ C^o vattā.
C^o Ti. vattāntam. ¹⁷ C^o sato. ¹⁸ C^o sato-, Ti. sato-. ¹⁹ Ti. vattāntam.
²⁰ C^o -saddhāntā.

Tāpaso tam kāraṇam viūhārato sotakāmo hutvā g. ā.:

100. Ko na te Bhagavā Saṁbhā, kass' etam vacanaṁ xudhā,
na hi kappam vā vijjāṁ' vā paṇḍakkhāya ratheasabha
samaṇaṁ dhu vattantaṁ yathā dakkhaṇa' atikkamo ti. 262.

2. Ta. kassetaṁ ti etam soya vattam sotakāmo kass vacanaṁ dāṇā,
kappam ti appattiṁ parakkāmaṁ abhikkhāsamāpattim ti kham-
mā-
cāḍim tīpasaṁ¹, vijjāṁti paṇḍakkhāyaṁvijjāya sammānigataṁ paṇḍaka-
tudhāṁ, i. e. h.; ratheasabha mahāviṇṇa na hi kappasamānari² vā vūjassānānaṁ
vā paṇḍakkhāya ita' evādaṁ ita³ yathā dakkhaṇa atikkāmaṁ hoti etam vacana-
100. samānaṁ dhu, itam paṇḍa kassāya ita' evādaṁ vattapajjitaṁ, tamā
vatteti ko na te Bhagavā Saṁbhā ti.

Attha Mahāsatto āha:

101. Na Migājina jātuno⁴ ahaṁ kañci kuḍḍaṇaṁ
samaṇaṁ brāhmaṇaṁ vāpi sakkatvā anupāvisāṁ ti. 263.

21. Ta. sakkatva ti pabbajjāya gaccam paṇḍanaṁhiṇṇa pūjari, anupā-
101. vīsaṁ ti na kincī⁵ anupāvisāpajjito⁶ 'ami, na mārā koci evāmaṇa paṇḍita-
pūjari ti vadeṁ, itaṁ hi paṇḍakabuddhaṇaṁ santeṁ āhamaṇaṁ evāpajjitaṁ pi
kāḍiṇi odhātāssaṁ paṇḍajjāḍiṇaṁ na pūjapūjari, tamā evam āha.

Evāṁ na paṇḍa vatvā yena kāraṇena pabbajjito tam ādīto

22. paṭṭhāya dassaṁ g. ā.:

102. Mahatā cānubhāvena⁷ gaṇhanto siriyā jalāṁ

giyamāṇeṣu giteṣu vajjamāṇeṣu vargeṣu

turiyavāṇitasaṁghaṇṭhe sammattālasamāhite 264.

103. Sā Migājina-m-addakākhinā phalaṁ ambam tirochadāṁ

23. tadilamāṇam⁸ manussakā phalakāmekā jantukā, 265.

104. So kho 'haṁ tam sirim hutvā orohitvā Migājina

mūlāṁ ambam⁹ upagaṇḍhiṇā phalāṁ nipphalassa¹⁰ ca. 266.

105. Phalaṁ ambam batam dīva viddhaṇṇam viṇṇikataṁ

ath' etam¹¹ itaram ambam allobhāṇāṁ manoramaṁ, 267.

¹ C² vijjā, B² vijjā. ² na C², B² kham. ³ C² - dīṇa, soṇasaṁ. ⁴ C² kappas.
-... ⁵ B² vāda evam paṇḍajjitaṁ sakkā. ⁶ B² jātuno. ⁷ so xli thero
MS for kham. ⁸ B² - pūjari. ⁹ C² ca am -- ¹⁰ B² batamāṇam. ¹¹
C² nipphalassa. ¹² B² - kham.

100. Evaṃ evā nūna ambā issare bahukantako
amuttā no vadhiessanti yathā' ambo phall' kato. 268
101. Ajānambī haññate dīpi, nāgo dantehi haññati¹,
dhanambī dhanino' hanti amiketam asanthavaṃ,
phall' ambo aphalo ca te satthāro nibbo mamaṃ ti. 269. *

Te vaggasā u madhurasāseṇa tūryeṇ vājjamāseṇa, tūryasālitā-
vaṃghuḷiḷḷe u tūryasānā ālīlāni saṃghuḷiḷḷe uyyāse, saṃmatājjasamāhāre
u saṃmatā ca tālāni so saṃmatāgāte, so Migājjino 'u Migājjino so ahāsi.
adākkāhāni phalāni amboṇa ti. phallāni ambarakkāṇe ti a., tirokkaḍḍaṇ
ti tirokkaḍḍatam uyyāseṇa aṭṭa tūlāni² so kakkākkāṇe ālāyā jāṇe ambo-
rakkāṇe adāsaṇa, adāsaṇāna³ u pothiyāmināni⁴, vakkāṇe ti haṇṭi-
kkaṇḍā aṭṭavā, aṭṭavākkāṇe nippattasāṇe⁵ kateṇ, saṃmatā u saṃ-
matā, phallā⁶ phalasaṃpāṇe, ajānambī saṃmatākiya saṃmatāsaṇ-
dāsaṇāni aṭṭaṇa dantehi haññati, dantamuttāni haññati ti a., kaṇṭhā
kaṇṭhāni, u tūlānaṃasanthavaṇa ti yo paṇa nibbāṇa paṭṭa pabbajjissati so-
kato saṃmatākkāṇe vakkāṇe saṃmatāsaṇḍaṇḍe⁷ aṭṭāni vakkāṇe, tāni aṭṭa-
saṇḍaṇḍaṇḍe so haṇṭissati aṭṭavā, tā vakkāṇe ti so dāsa mikkā
mama satthāro āheva ti vadati

Tāni aṭṭā Migājjino saṃmatāni hohi⁸ rāṇḍo vāḍaṇa
dāva sakatthānaṃ evā gāṇe. Tasmiṃ gāṇe Sivaḷidevi rāṇḍo so
pāḍeṇa pativā a.:

102. Sabbe jāṇe paṇyadhito⁹: rāja pabbajito ti,
hatthārūhā unikaṭṭhā rathikā pattikarika. 270.
103. Aṇḍaṇḍitvā jaṇataṇḍi ṭhapayitvā paṭicchadaṇ
puttaṃ rājā ṭhapetvāna aṭṭā pacchā pabbajissanti. 271. *

Te paṇyadhito¹⁰ u hāṇe aṭṭaṇe, paṭicchadaṇa u ambo ṭapāsaṇe
pi aṭṭapāsaṇe pi tiṭṭi so aṭṭavāni paṇyadhitaṇḍi jaṇataṇḍi āvareṇa rakkhaṇa
ṭhapetvā puttaṇa te aṭṭavārukkhaṇe rājā¹¹ ṭhapetvā aṭṭavāni paṭṭa pabbaj-
issanti a. ¹²

Tato Bodhisatto āhu:

104. Cattā mayā janapadā mittāmaccā ca ṇātakā,

70

¹ Oo yathayam. ² Oo phalo. ³ so aṭṭi thero MSS. ⁴ so aṭṭi thero MSS. so
dantā. ko? ⁵ Oo tūlā. ⁶ Oo haṇṭissanti so phallā. ⁷ Oo aṭṭā. ⁸ Oo phalo
⁹ Oo rakkhā. ¹⁰ aṭṭi thero MSS. hohi. ¹¹ so Oo. ¹² so paṇyadhito? Oo
pabbajitā. ¹³ Oo rājā. ¹⁴ Oo omā pacchā pabbajissanti aṭṭā.

saoti puttā¹ Vīdehānā, Dighāvu raṭṭhavaddhano²,
te raṭṭhaṃ kārayissanti Mithilāya paṭṭapatti³. 272.

Ta. saoti puttā ti Sivali, samatānāṃ puttā vāma v⁴ aṭṭhi Vīdeharaṭṭha-
vāmaṃ yama puttā, Dighāva aṭṭhi, te raṭṭhaṃ kārayissanti, paṭṭapatti
7 devīnā āpatti.

Devī āhā: „Deva tumhe⁵ tāva pabbajitā⁶, ahaṃ kiṃ
kāromhi⁷. Aha so āhā: „ahaṃ anusaṅgāmi⁸, vacanāṃ me
kārolōhi⁹“ vatvā āhā:

- 131⁴. Ehi¹⁰ tam anusaikkhāmi yam vākyam mama rucati
10 raṭṭhaṃ tavam¹¹ kārayanti¹² pāpaduccaritam bahum
kāyena vācā manasā yena gahetvā deggatihi.
131⁵. Paradinnakena paraniṭṭhitena
piṇḍena yāpehi, aa dhiraḍḍhammo ti. 273.

Ta. tvaṃ ti tvaṃ puttassa chaittaṃ anusaṅgāṃ mama rucati¹³ raṭṭha-
13 raṭṭhaṃ¹⁴ anusaṅgāṃ bahum pāpam karissasi, anusaṅgāṃ yena āpattihi
kāyena manasā yāma deggatihi manasā, aa dhiraḍḍhammo ti piṇḍapāpam
yāpentihi ti aa dhiraṇam dhammo.

Evam M. tassā oṇḍam adāsi, Tevaṃ aññamaññaṃ sallā-
pema gacchantānaṃ auriyo atthanaṅgato. Devī paṭirōpaṭṭhāno
10 khaṇḍhāvāraṃ nivāsāpesi, M. pi ekam tukkhamāṇam upagato
so tattha vaṣitvā punadivase sarirapaṭṭhaggamaṃ katvā mag-
gāṃ paṭipajji. Devī pi „senā pacchato āgacchatu¹⁵“ ti vatvā
tassa pacchato va ahoṣi. To bhikkhūcāravulāya Thūvaṇ¹⁶ nāma
uagaram pāpuniṃsa. Tasmā khane antonagare eko pariṇa-
20 sūnato mahantaṃ mahasakkaṇḍam kiṇṭvā sūlena¹⁷ āḍḍareṇa
pacāpetvā nibbāpanatthāya phalakuṇṭhiyaṃ thapetvā eṭṭhāsi,
tassa aḍḍaviṭṭhassa¹⁸ eko sunakko tam adāya palāyi, so katvā
tam ambandhanto yāva bahidakkhinadvāraṃ gantvā nibbhiṇṇo
nivatti. Rājā ca devī ca sunakhasa purato āgacchantā dvidha

¹ C¹ saoti puttā, C² saoti puttā. ² C¹ -vaddhano, C² -vaddhā, C³ -vaddhā, C⁴ -vaddhā. ³ C¹ -vaddhā. ⁴ C¹ -vaddhā. ⁵ C¹ -vaddhā. ⁶ C¹ -vaddhā. ⁷ C¹ -vaddhā. ⁸ C¹ -vaddhā. ⁹ C¹ -vaddhā. ¹⁰ C¹ -vaddhā. ¹¹ C¹ -vaddhā. ¹² C¹ -vaddhā. ¹³ C¹ -vaddhā. ¹⁴ C¹ -vaddhā. ¹⁵ C¹ -vaddhā. ¹⁶ C¹ -vaddhā. ¹⁷ C¹ -vaddhā. ¹⁸ C¹ -vaddhā.

ahesuṃ, so bhayena matimsam chaḍḍatvā palāyi, M. tam divasā cintesi: „ayam chaḍḍatvā anapekhe palāto, añño pi 'ssa sāmiko na paññāyati, evarūpo anavajjo paṃsukūlapiṇḍapāto nāma n' atthi, paribhūñjissāma nan" ti so mattikāpattam oharitvā tam mathekhaṇḍam ādāya puñchitvā patte katvā adakaphā-¹ sukattāhānam gantvā paribhūñji'. Tade devī „sace esa rajjieu' atthiko bhaveyya evarūpaṃ jegucchaṃ paṃsunakkhitaṃ sunakheccittākaṃ na khādeyya, na dān' esa amhākaṃ" ti² cintetvā „mahārāja evarūpaṃ jegucchaṃ khādashī" ā. „Devī tyasā anūbhālatāya imassa piṇḍapātassā viśesanam" na jānā-³ sīti" tase-eva⁴ paṭitathānam⁵ paccavekkhitvā smataṃ viya tam paribhūñjitvā mukhaṃ vikkhaletvā tatthapāde dhovi, Tasmiṃ khane devī nindamānā⁶ ā.:

... Ye pi catutthe bhattakāle na bhañje
ajaddhumāriva⁷ khudāya miye,
so tv-eva⁸ piṇḍam loṭitam anariyaṃ
kulapattarūpo sappuriso na seve,
ta-y-idam na sādhu, ta-y-idam na suttu,
sunakheccittākaṃ⁹ bhūñjase tvaṃ ti. 274.

Ta ajaddhumāriva¹⁰ 'ti anūbhārasūto eva, loṭitan ti paṇḍu-¹¹ smakhitam, anariyaṃ ti suṇḍaram, na seva ti nakāro paṭipucchamāso¹², i. e. h.: sace catutthe bhattakāle pi na bhañjeyya khudāya¹³ mareyya, nannu evaṃ sante pi kulapattarūpo sappuriso evarūpaṃ piṇḍam na tv-eva seveyyā¹⁴ ti, na tayidam ti tam idam¹⁵.

Mahāsatto āha:

... Na cāpi me Sivallī¹⁶ so¹⁷ abhakkho
yam hoti cattam gihino sunakhasa¹⁸ vā,

¹ H. -gumh ārahāhi. ² H. na khādeyya sace khādeyya sace khādeyya idānaṃ amhākaṃ sāmiko na bhavissati. ³ H. viśesanam. ⁴ so H.; O. tassa. ⁵ so H.; O. paṭitathānam. ⁶ H. nindhiyamānā. ⁷ so C¹; H. anajogha-māreyya; tade: ajuttamā-reva? ⁸ so all there MSS. ⁹ H. adda janaka; read: sunakheccittākaṃ Janaka, omitting sunakh? ¹⁰ H. ajurha-. ¹¹ H. -matte nīpāto. ¹² O. addi vā. ¹³ H. adda taya vatam. ¹⁴ H. sivallī. ¹⁵ O. ya. ¹⁶ so all there MSS. for sunassa.

ye keci bhoga idha dhammaladdhā

sabha [eo] bhakkho anavajjo¹ ti vutto ti. 275.

Te abhakkho ti so piṇḍepito mama² bhakkho. nāma na hoti, yañ
hoti ti yañ añño so amakkassa so tathā hoti tañ paṇḍitāna nāma eva-
* mihantā anavajjā, ye keci tāme añño pi so hoti dhammaladdhā bhoga
sabbo so bhakkho anavajjo³ ti anu aya⁴ paṇḍitāna ajāyamañño pi anu-
aya⁵ pariputtamāna aññajjo, adhammaladdha paṇḍitāna anavajjāna pi
piṇḍepitāna eva.

Evā te aññamaññān kathaṇṭhā ra pagaradvārān pā-
10 puṇṇesa. Tatra dārakea kīlantasā⁶ ekā kumārīkā khuddaka-
kullakena⁷ calikān poṭṭati⁸, tassā ekasmiñ hatthe ekān vala-
yañ ekasmiñ dve, tāni aññamaññān ghaṭṭenti, haraṇi nissad-
dam. Rājā tañ kāraṇaṃ ātvā „Sivā nāma paccato carati,
itthi⁹ nāma pabbajitassa malā, ayañ pabbajitvāpi bhari-
12 yañ jahitum na sakkotī¹⁰ garaṇanti pi mañ, sac¹¹ āyañ ku-
mārīkā paññitā bhavissati S-deviyā nivasanakkāraṇaṃ katha-
sati, imissā kathaṃ sutvā Sīvaliñ vyyojessāmīti¹². cātetvā āha :
13. Kumāriye¹³ opaseviye nīcān¹⁴ niggalamānā¹⁵ke¹⁶
[kasmā] te eka bhūjo janati eka¹⁷ na janati bhūjo ti. 276.

14 Te opaseviye ti nātarān opasanti¹⁸ sayasā¹⁹, niggalamānā²⁰ke²¹
ti niggalamānāna²² mānāna²³ke ti vāri, jananti²⁴ anagā²⁵ sādānā²⁶ karoti.

Kumārīkā āhā :

15. Imasmiñ [me] samana hatthe pañimokkā duntidhura²⁷,
sadhātā²⁸ jāyate saddo, dutiyasa²⁹ eva sā gati. 277.
16. Imasmiñ [me] samano hatthe pañimokko ekaviddhura³⁰,
so adutiyo na janati³¹, munibhūto ra³² tiṭṭhati. 278.
17. Vivādānanto³³ dutiyo, keñ eko vivādisati,
tassa te saggaḥamāsa ekāttam oparocetan³⁴ ti. 279.

¹ It anavajjo. ² It adda anu. ³ C¹ anavajjo. ⁴ It dārakea kīlantasā. ⁵ It khuddakakullakena. ⁶ C¹ poṭṭati. It poṭṭeti. ⁷ It adda ra. ⁸ C¹ -kāya. It āhā. ⁹ C¹ gati nīcānā. ¹⁰ C¹ nīcānā. It niggalamānā. ¹¹ It adda ā. ¹² It vyyojessā. ¹³ It niggalamānā. ¹⁴ C¹ anu. ¹⁵ C¹ anagā. ¹⁶ It vāri. ¹⁷ It na. ¹⁸ It opasanti. ¹⁹ It sayasā. ²⁰ It niggalamānā. ²¹ It mānānā. ²² It vāri. ²³ It anagā. ²⁴ It sādānā. ²⁵ It karoti. ²⁶ It duntidhura. ²⁷ It sādānā. ²⁸ It vāri. ²⁹ It anagā. ³⁰ It sādānā. ³¹ It karoti. ³² It duntidhura. ³³ It sādānā. ³⁴ It karoti.

Ta duniḍhurā' ti dvā' valayā¹, samghā² ti samāsamante sub-
 ghatanno ti a., gatiṃ upphatti, dutiyassa ³arthyā upphanti bhoṭi, so ti so
 ekaniḍhuro⁴, muni bhūto ⁵ti⁶ ti pakāsaṃbhakkeso arāyapuggalo tiya dīṭṭhi,
 vīradamatto⁷ ti samānadutiyo nāma vivādasamano⁸ hoṭi kaṭham karoti⁹
 nānāgāhaṃ gaṇhāti, kesaṃko ti ekako pana kesa saddhimi vivādasati, ¹⁰kaṭṭa-
 muparocesan¹¹ ti ekūbhāso te rucatu, samano nāma bhagīno pi ādiya na
 caranti kām¹² pana evaṃ uttamārūpadharasā bhariya¹³, ayaṃ te antarīyam
 karasati, imasā nīharitvā ekako va samānadhammasi karohiṃ nam evaṃ.

So tassā dāharakumārīkāya vacanaṃ sutvā paccayam
 labhitrā deviyā kathento āha:

100. Suṇasī Sivali gāthā kumārīya paveditā,
 pesaika maṃ garahittbo, dutiyass' eva sā gati. 280.
 101. Ayaṃ dvedhāpatho bhadde acuccinno pathāvihi,
 tesam' tvaṃ ekam' gaṇhāhi, aham' ekam' punāparam,
 n' eva¹⁴ maṃ tvaṃ pati me ti
 māhaṃ bhariyā ti vā punā 'ti. 281.

Ta. kumārīya ti kumārīkāya kathitā, pesaīyā ti so' āham' r. Kāreyyasā
 evā me pesaīyā vacanāṭṭhikā bhāveyya oloketum pi maṃ na vīśahēyya, idānti
 pana attano pesam¹⁵ tiya dāsaṃ tiya va manāsi¹⁶, dutiyassāva sā gatiṃ
 maṃ evadati¹⁷, accuccinno ti amāsamanto, pathāvihiṃ pathikāhi, ekam' ti
 tvaṃ rucanakaṃ¹⁸ gaṇha aham' pana tvaṃ gaṇhāsamam apāram gaṇhāsiṃ,
 n' eva¹⁹ maṃ tvaṃ ti Sivali ito pathāya tvaṃ puna maṃ pati me ti mā
 vade aham' vā bhariyā me ti mā avatam²⁰.

Sā tassā vacanaṃ sutvā „deva tumhe uttamaṃ²¹ dak-
 khinaṃ²² maggaṃ gaṇbutha aham' vāmaṃ²³ ti vanditvā thokaṃ²⁴
 gantvā sokaṃ sandhāretum asakkonti punāganivā rañṇā saddhimi
 ekato va nagaram' pāvisi.

Tam' attamaṃ pakāseṇto Sattā upadāhaṃ g. ā.:

102. Imasā eva kathasā kathentā²⁵
 Thūpan²⁶ nagaraṃ upāgamaṃ²⁷ ti. 282.

¹ B¹ duniḍhurā. ² C² omis dvā. ³ B³ -ghatā. ⁴ C⁴ add ti. ⁵ B⁵ so nitare.
⁶ C⁶ ca. ⁷ B⁷ -ppato, C⁷ -mento, B⁸ -matto. ⁸ B⁸ vivādamāpanno. ⁹ C⁹ karati.
¹⁰ C¹⁰ -itā, B¹¹ āro. ¹¹ B¹¹ kumārīgā. ¹² B¹² add ādiya gacchanto, ¹³ so
 C¹³ for m' eva? B¹⁴ mā vā. ¹⁴ B¹⁴ pesaīyā. ¹⁵ C¹⁵ ma maṃ, C¹⁶ ca maṃ.
¹⁶ C¹⁶ ti evadati. ¹⁷ B¹⁷ add maggaṃ. ¹⁸ B¹⁸ mā va. ¹⁹ B¹⁹ nīvāsam. ²⁰
 all three MSS. -mā. ²¹ B²¹ -ca. ²² C²² kathayanti. ²³ B²³ āhuna, C²⁴
 add āhuna. ²⁴ all three MSS. nagarūpa.

Ta nagarapāṇasaṃṃhāro ti nagarāṇaṃ paribhāṇaṃ.

Pavisitvā ca paṇa M. piṇḍāya caranto usukārassa geha-
dvāraṃ patto, Sivali pi ekamante aṭṭhāsi, tasmā samayo
usukāro aṅḡarakapalle usuh tūpetvā kaṇṭhikena temetvā ekam
akkhiṃ nimittvā¹ eken² olokento ojuṃ karoti. Taṃ dīvā
M. cintesi: „acc³ āyath paṇḍito bhavissati mayhaṃ etaṃ kāra-
ṇaṃ kathessati, pucchissāmi naṃ“ ti upasaṃkami.

Tam uttham pakāseto S. ā:

101. Koṭṭhake usukārassa bhuttakāle upaṭṭhite⁴
102. tatra ca so usukāro ekaṃ vā cakkhu niggayha
jimham ekena pekkhatīti. 283.

Ta koṭṭhake ti bhikkhavo so rāji attano bhuttakāle upaṭṭhite⁴ usukā-
rassa koṭṭhake aṭṭhāsi, tatra ek⁵ ti tamāḥ ca koṭṭhake, niggayhā⁶ ti ni-
mittvā, jimhamāḥena⁷ ti eken⁸ akkhinaṃ vakkhaṃ pekkhatīti.

103. Atha naṃ Mahāsatto āha:

104. Evan no sādhu passasi⁹, usukāra sunohi me,
yad ekam cakkhum niggayha jimham ekena pekkhasīti. 284.

Ti. a. i. samaṃ usukāra evaṃ na sādhu sādhu passasi⁹ yam etaṃ nimittvā
eken⁸ akkhinaṃ vakkhaṃ pekkhasīti.

105. Ath¹⁰ aṇa so kathento āha:

106. Dehi samāṇa cakkhūhi viśālam viya khāyati,
saṃpatvā param līṅgaṃ u¹¹ ujjubbhāvāya kappati. 285.
107. Ekaṃ ca cakkhum niggayha jimham ekena pekkhato¹²
saṃpatvā paramaṃ¹³ līṅgaṃ ujjubbhāvāya kappati. 286.

108. Vivādamatto¹⁴ dutiyo, ken¹⁵ eko vivādisati,
tassa te naggakāmasa ekattam uparocetan¹⁶ ti. 287.

Ta viśālaṃ viya¹⁷ ti sikkhassa viya kappi khāyati, sa - - līṅgaṃ ti
paramaṃ vakkhaṇṇaṃ appaṇṇaṃ, ujjubbhāvāya¹⁸ ti na ujjubbhāvāya, i. e. h.; viśāla
khāyamaṇaṃ paramaṃ ujjubbhāvāya¹⁹ na pāpameyya²⁰ ti, tasmā saṃpatte adhisamāna
109 ujjubbhāvāya kilesaṃ na kappati na saṃpajjati, saṃpatvā²¹ ti cakkhūhi

¹ Bā nimittvāti. Cā ummā. ² Bā ekena akkhinaṃ. ³ so all three MSS. ⁴
Cā aṭṭhāsi, Cā aṭṭhāsi. ⁵ Cā ekā - ti, Cā passasi. ⁶ Bā - ko. ⁷ Cā paramaṃ. ⁸
Bā - ppatti. ⁹ Bā - roceti. ¹⁰ Bā adda vā vakkhaṇṇaṃ vā.

petā dāva u a, vivādamatto¹ ti yathā dutiya akkhimhi amullita līngas
na paññāyati vakkettāhaṃ ujuṃ ujukattāhaṃ pi vakkasā paññāyati² vīro
hoṭi etadā samānassa pi dutiya vivādamatto³.

Evam assa so ovādam datvā tughi ahoṣi. M. pi piṇḍāya
caritvā mizsakabbhattaṃ saṃkaḍḍhitvā nagarā nikkhamma uda-
kapāsukaṭṭhānaṃ miziditvā kattaḥbakiceo pattāṃ thavikāya
osāretvā⁴ Sivaliṃ amantevā aha:

100. Sunasi Sivali gāthā osakārena paveditā,
peasiyā⁵ maṃ garahittho, dutiyassa⁶ eva sā gati. 288.

101. Ayam dvēdhāpatho bhadda aṇṇeṇṇo pathāvihi,
tesaṃ traṃ ekaṃ gahāhi, ahaṃ ekaṃ ponāparaḥ,
n⁷ eva⁸ maṃ traṃ pati me ti
māhaṃ bhariyā ti vā punā⁹ ti. 289.

Tā sunasā dūtā te u gāthā, peasiyā maṃ u idam pana kumārāya
ovādam eva sandhāyāha

31

Sā kira „neva¹⁰ maṃ traṃ“ ti vuttāpi¹¹ Mahāsattāṃ anu-
bandhi yeva, rājānaṃ nivattetvā na sakkoti, mahājāno anu-
bandhati. Tato pana aṭavi na dāre hoṭi, M. nīlavanarājāṇi
dīvā taṃ nivattetukāmo hutvā gacchanto yeva maggasaṃipe
muñjatiṇaṃ addasa, tato isikaṃ¹² luṇcitvā „passa Sivali, syam“ so
idha puna ghaṭetvā na sakkā, evam eva¹³ puna mayharā tayā
saddhiṃ saṃvāso nāma ghaṭetvā na sakkoti¹⁴ ti vatvā imaṃ
upaṇḍhagātham aha:

102. Muñjā v¹⁵ isikā pavaḍḍhā¹⁶ ekā vīhara Sivaliti. 290.

Tā sū - - Sivalitā ahaṃ akkhāreṇa vīharaṃ, itam pi ekā vīharā
’d’ taṃ ovādam adāsi.

Sā taṃ sutvā „ito dāni paṭṭhāya v¹⁷ utthi mayharā Mahā-
janakanarindena saddhiṃ saṃvāso“ ti sokaṃ dhāretvā asak-
konti obhoṭi huttheti uraṃ paharitvā asāññi hutvā mahā-

¹ 0¹ - ppatto. ² 0² - ppatto / vivādhāpanno etc. vīro suppo p. 674. ³ 0³ -
osāpetā. ⁴ 0⁴ - ya. ⁵ 0⁵ mā cara. ⁶ 0⁶ vutto. ⁷ 0⁷ - kī. ⁸ 0⁸ maṃ. ⁹ 0⁹ -
vā. ¹⁰ 0¹⁰ - vā. ¹¹ 0¹¹ - vā. ¹² 0¹² - vā. ¹³ 0¹³ - vā. ¹⁴ 0¹⁴ - vā. ¹⁵ 0¹⁵ -
vā. ¹⁶ 0¹⁶ - vā. ¹⁷ 0¹⁷ - vā.

magge pati. M. tassā asaṇṇibhāvaṃ katvā padam vikoṭetvā
 araṇṇaṃ pāvisi. Amaccā āgantvā tassā sariraṃ¹ udakena
 siñcetvā hatthapāde parimajjitvā² saṇṇaṃ labhāpesum. Sā
 „tāta kuhūṃ rāja“ ti pucchī. „Nanu tumhe va jānātha“³ ti⁴.
 5 „Upadhāretha tāta“ ti⁵. Ito e⁶ ito ca dhāvitvā na paṇṇimsu.
 Sā mahāparidevaṃ paridevitvā raṇṇo ghatatthāne cetiyam kā-
 retvā gandhamālādīhi pūjetvā nivatti. M. pi Himavantaṃ
 pavasitvā sattāhabbhantare yeva abhiññā ca samāpattiyo ca
 nibhattetvā puna manussapathaṃ nāgami. Devī pi nakkārena
 10 saddhiṃ kaṭṭhatatthāne kumārīkāya saddhiṃ k-tthāne maṃsa-
 paribhojanaatthāne Migājīnena saddhiṃ k-tthāne Nāradeṇa sad-
 dhiṃ k-tthāne ti sabbatthāneṣu cetiyāni karetvā gandhamāla-
 dīhi pūjetvā sēnaṅgaparivutā Mithilāṃ patvā ambuyyāne
 puttassa abhiṣekam karetvā taṃ sēnaṅgaparivutaṃ nagaraṃ
 15 pesetvā⁷ sayam isipabbajjaṃ pabbajitvā tatth⁸ eva uyyāne
 vasanti kaṣāpapurikkammaṃ katvā jhānaṃ nibhattetvā Brahma-
 loka-parāyanaṃ abosi.

S. i. d. ā. „na bhikkhave idāṃ⁹ eva pubbe pi T. mahābhikkha-
 mmaṃ nikkhanto yevā“¹⁰ ti vattā J. s.: „Tāṃ samuddodharatā Uppala-
 20 raṇṇā abosi. Nārado Sāriputto, Migājīno Moggaḷlāno, kumārīkā Khemā
 bhikkhavo, nakkāro Anando, Sīraḷlī Rāhulamātā, Dīghārukumāro Rāhulo,
 mātāpitāro mahārājakulāni. Mahājānakaṃcarindo paṇu sūma evā“¹¹ ti.
 Mahājānakaṃjātakaṃ.

3. Sāmañāṭṭaka.

25 Ko na mame sūyā vijjhīti. Idam S. J. v. ekam mātipeṇa-
 kaṃ bhikkhuṃ ā. k. Sāvatthiyaṃ kira utthārasakoṭṭivibhavaṃ¹² ekas-
 seṭṭhikulāreṣu ekaputtako abosi mātāpitunnāṃ piyo maṇḍapo. So eka-
 divasaṃ pāsāṭṭalaṃ gac-
 30 cā sūyapāṇjaram oggahūjetvā¹³ vithiṃ olukento
 gandhamālādihattham¹⁴ mahājānaṃ dhammasāvanaatthāya Jetavanaṃ

¹ B4-re. ² Cto-maddetvā. ³ B4-adds akamāu sū. ⁴ B4-adds te. ⁵ B4-
 pavasitvā. 3. Cfr. Cariyā-P. p. 101. Alwis, *Attanag.* 167. *Indian Antiq.* March 1876
 p. 91. *J. R. A. Soc.* 1871. p. 173. Rāmāyana-ed. Schlegel II. 62. ⁶ Cto-A.

gacchanto diavā „aham pi gandissāmi”¹ gandhamāśīdini pālāpetvā
 vīhāraṃ gantvā yathābhesajjapānākāni saṃghasaṃ dāpetvā gaudhu-
 māśīdhi ca² Bhagavantam pūjettvā ekamantaṃ nisīdno. Dhammaṃ
 antvā kāmese ādicarāṃ³ pabbajjāya ca ānisaṃsaṃ saṃlikkhetvā pacāyā
 uṭṭhāya hi-taṃ pabbajjāṃ yācittvā „mātāpitūhi ananubhūtaṃ Taṭhā-
 gatā na pabbajjenti”⁴ sutra gantvā sattāhaṃ nīrahāro mātāpitāro
 anujānāpetvā āgantvā pabbajjāṃ yūci. So ekam bhikkhum āpāpeti⁵,
 so taṃ pabbajesi, tassa pabbajitassa mahāābhāsakkāro nibhatti, so
 āsuriyopajjhāye ārādhetrā juddhapaṇṇapado paṇḍa vasaṇi dhammaṃ
 pariyāpūritvā „aham idhākiṃso vīharāmi, na me taṃ patirūpaṃ”⁶ ti so
 anubhāyāse vipassanadhuraṃ pūretukāmo upajjhāyassa sutte kaṃ-
 saṭṭhānaṃ gahetvā ekam peccaṇṭagāmaṃ gantvā arāṇhe vihāsi, so
 tatthe vipassanāṃ paṭṭhapetvā dvādasā vasaṇi ghaṇento vāyamaṇto
 vasaṇaṃ nibbattetuṃ na sukki. Mātāpitāro pi „sa gacchante gac-
 chante kāle daggatā ahesuṃ, ye pi nesaṃ khettaṃ vā vaṇijjam vā⁷
 payojesuṃ te „imasmim kule putto vā bhātā vā iyaṃ codetvā gaṇhanto
 nāma n”⁸ attthi”⁹ attano attano kaṭṭhagataṃ gahetvā yathāraciṃ palā-
 yissa, gehe dūsakammakārūdayo pi hiraṇṇasuraṇṇādiṃ gahetvā palā-
 yissa, apurabhāge dve janā kapaṇā¹⁰ hettā hatthe udakasaccaṇakam pi
 alakkhittvā gehaṃ rikkhittvā agharā hutvā kārūṇabbhāsaṃpattā pīlotika-
 nīrāsāṇā kapālahattā bhikkhāya carissa. Tasmiṃ kāle eko bhikkhu
 Jetavanā oikkhamitvā tassa vaṇasaṭṭhānaṃ āgamāsi¹¹, so taṃ āgantū-
 karattam katvā sukhaṃ nisīdno „kuto āgut”¹² attthā¹³ ”ū pucchitvā
 „J-vaṇa”¹⁴ ti vutto Satthu c¹⁵ eva mahāācāryakāḍiṇaṃ ca ārogyaṃ puc-
 chitvā mātāpitumnaṃ pavattiṃ pucchi: „bhanto Sāvatthiyaṃ anu-
 kassa nāma saṭṭhikulassa ārogyaṃ”¹⁶ ti, „āvuso mā tassa kulassa pa-
 vattiṃ pucchhi”, „kiṃ bhante”¹⁷ ti, „āvuso tassa kira kulassa eko va
 putto, so āsāse”¹⁸ pabbajito, tassa pabbajitakālato paṭṭhāya etad¹⁹
 kalam parikkhiṇaṃ, idāni dve janā paramakāruṇyatāṃ pattā bhikkhāya
 caranti”²⁰. So tassa vasaṇaṃ suṇanto sabhāreṇa saṇṭhātum āvakkhi, so
 asupunnehi akkhihi roditum ārahā, „āvuso kiṃ rodasi”²¹ ca vutto
 „bhante te mayhaṃ mātāpitāro, ubaṃ tesāṃ putto”²² ti, „āvuso tava
 m-ro taṃ nissāya viuddasāṃ pattā”²³, gaccha te paṭṭijaggāhhi”²⁴. So „aham
 dvādasā vasaṇi ghaṇento vāyamaṇto maggaṃ vā phalaṃ vā nibbattetuṃ

¹ B² dhammaṃ sutte sāmāsi mahāpitāro vanditvā. ² C² āśīdini. ³ all three MSS. idā. ⁴ C² anā-, C³ ānā-. ⁵ C² omitt ka-. ⁶ C² B² ā-. ⁷ B² vuddha-
 āsāro. ⁸ C² āvāsevaṇi. ⁹ C² add B.

āśakkhīn, āśakkho bhavissāmi, kim me pahajjāya. gihī hutvā m-ro
 pucchetrā dānaṃ datvā saggaparāyaṇo bhavissāmi" cietetrā atinū-
 rāṇaṃ tassa theraṇa siyyādetvā puṇḍirase¹ oḷḷkhamitvā anupabbena²
 Sāvattihīto avidūre Jetavanapittthirbhāraṇaṃ pāpuṃ. Tattha dve maggā³:
 1 eko J-vanāṃ gacchatī eko Sāvattihī⁴. So tattha thutvā „kin nu
 kko paṭhamam nūṭāpūtaro passāmi" udāhu Dasabalaṃ⁵ ti cietetrā „mayā
 m-ro cīrādīṭṭhapabbhā, ito paṭṭhāya pana me Buddhadasaṇaṃ dulla-
 bhaddo bhavissati, aṃja Sammāsambuddhaṃ diṭṭvā aḥ, sutvā aro pāto va
 m-ro passissāmi"⁶. Sāvattihīmaggaṃ pahāya āyaphasaṃmaye⁷ J-vanāṃ
 20 pāvati. Tam dīvaseṃ pana S. paricāṇakāle lokam vutokento imasam
 kulaputtasaṃpannāyaṇaṃ⁸ addasa, so tava āgamanakāle Mātiponaka-
 suttena⁹ nūṭāpūtunam gonam rāpesi. So bhikkhuparibante thutvā
 dhammakatham aṇṇanto cietesi: „alāṃ 'gihī hutvā m-ro paṭṭijag'
 gitum ākkomhi"¹⁰, S. pana 'pahajjāputto va apakāraṇo nāma' ti
 30 vadati, v-āḥam¹¹ S-vaṃ adivā gato¹², v-ārūpāya pahajjāya pari-
 bhāsaṃ assam¹³, udāhi pana gihī ahutvā pahajjito va amāno m-ro
 pucchāmi¹⁴ so salākaṃ gahetvā salākabhaddaṃ c' era salākayāgoṇ
 ca guphāvā dvādasa vaṇṇāni arāṇā vuttam¹⁵ bhikkhupārājikaṃ pāto
 viya ahuṃ. So pāto va Sāvattihī pāpetvā¹⁶ „kin nu kko paṭhamam
 40 yāgaṃ paṭhāmi udāhu" m-ro passissāmi¹⁷ cietetrā „kappaṇāro"¹⁸
 santikaṃ tucchahatthena gantam ayuttam¹⁹ ti yāgaṃ gahavā va etesaṃ
 purāṇagelaḍḍhāraṃ gato, m-ro yāgaḥbhikkhaṃ caritvā pacabbhūtiṃ²⁰ apa-
 gantvā nīlāsaṇe diṭṭvā oppannasako assapuggaḥhi nettehi tesam avidūre
 atṭhāsi. Te tam diṭṭvā na sūjānissu, aḥ²¹ aṇṇa mātā „bhikkhat-
 50 thāya thito bhavissati"²² sūmāya „bhānto tumhākaṃ dātābhayuttikam
 o' aṭṭhi, aticchathā"²³ ti āha, so tassā katham sutvā hadayapūraṇ
 rokam gahetvā assapuggaḥhi nettehi tatth' era atṭhāsi, duttiyaṃ p;
 tatiyaṃ pi vuccamāno pi atṭhāsi yeva, aḥ²⁴ assa piṇḍa mātaraṃ ā;
 „gaccha jātaputto"²⁵ nu ka te so"²⁶ ti, ā²⁷ opphāya gantvā sūjānāṇā,
 60 pīdamūḍe pativā parideri, pīḍapī 'va tatth' era ukāsi, mahantāṃ kā-
 raṇṇāṃ ahuṃ. So pi m-ro diṭṭvā sakabhāreṇa saṇṭhātoṃ ākkhanto
 naṇṇāni pavattesi, so sukāṃ adhirāsetvā „mā mātayutika, aḥam ro

¹ B² adda atinūṇā. ² B² adda gacchanto. ³ B² adda saggam tava. ⁴ C²
 ipam. ⁵ B² passāmi. ⁶ B² adda salākāhetvā. ⁷ C² āyapha-. ⁸ B² -javan-
 patthi. ⁹ OV -puttana. ¹⁰ C² add cietesi. ¹¹ B² vacham. ¹² C² add
 assam. ¹³ B² bhavissāmi. ¹⁴ so C², B² sūti. ¹⁵ so C²; C² yāpetvā, B²
 pāpetvā. ¹⁶ C² omīti udāhu. ¹⁷ B² adda mātāpūtunam. ¹⁸ C² pari-. ¹⁹
 C² jana-. ²⁰ B² gaccha bhadda jānāhi pūto.

posessāmhi¹ m-ro assāsetvā yāgani pāyetrā ekamante niddā-
petvā puna bhikkhaṃ āharitvā te bhojetvā attano bhikkhaṃ pariye-
sitvā tesam santikaṃ gaṇṭhā puna bhātena pucchitvā bhattakiccān
katvā te ekamante nivāsaṃ akāsi. So tato paṭṭhāya imiṃ uyāmena
m-ro paṭijaggati, attanā laddhāni pakkhikabhattādāni pi tesam dattvā
“ayaṃ piḍḍāya curitvā” labhamāno bhuñjati, vasaṃvāsaṃ pi sunāsi
yaṃ kiñci labhitvā tesam yeva deti, tehi paribbūtajiṇaṃpiṇatikān²
aggaṇṇam dattvā³ mñjitrā⁴ ayaṃ paribbhuñjati, bhikkhaṃ labham-
divasam⁵ paṇi⁶ assa appam⁷ alabhamadivasaṃ⁸ bahūni⁹ abhaṇṇi, nivā-
saṃpārappanān uṭṭūkhaṃ hoti. So m-ro paṭijagganto ta aparahhāge
kiso uppanḍappanḍakajāto ahoṃ, aho mūṃ sandiṭṭhasambhattā¹⁰ pue-
chiden: „āvuso pubbe tava esitavaggo sabbatā kīṇi paṇi uppan-
ḍappanḍakajāto si, vyādhī na kho te uppanno” ti, so „n’ atthi me
āvuso vyādhī palibhadho paṇi me atthi” taṃ pavattim ārocesi.
„āvuso S. sandhādeyyaṃ vīṇipātetum na deti, taṃ sandhādeyyaṃ
gahetrā gihinaṃ dādamāno ayuttam karosī”¹¹. So tassa kaṭṭhaṃ
sutvā lajjito oḷiyi¹². Te tāttakenāpi atṭṭhā gaṇṭhā „asuko nāma
bhanto bhikkhu sandhādeyyaṃ vīṇipāteṭvā gihī”¹³ posenti¹⁴. Sattā
ārocesuṃ. S. taṃ kulaputtaṃ pakkosāpetvā „saccaṃ kiṃ taṃ
bhikkhu sandhādeyyaṃ gahetrā gihī”¹⁵ posenti¹⁶ pucchitvā „saccaṃ
bhanto” ti vutte S. tassa taṃ sukiriyaṃ ruppakāma attano ta
pubbacariyaṃ pakkasatokaṃ hutvā „gihī”¹⁷ bhikkhu posento ke¹⁸
posethi¹⁹ puenti, „m-ro bhanto” ti, tato S. tassa avāhaṃ jame-
tukāma hutvā „sādhū sādhū”²⁰ ti tikkhattam sālṇhāraṃ dattvā „tvam
mayā gataṃagga”²¹ phito, ahaṃ pubbe²² cariyāṃ caranto m-ro posasi”²³
ti ā. So bhikkhu assāhaṃ paṇiḍḍhi. S. tāya pubbasariyāya ā-
haragattham bhikkhūhi yāceto a. ā.:

Atte Bārānasito avidūre nadiyā orimatīre eko nesādagāmo
ahoṃ paratīre eko, ekekasmim pañca pañca kulasatāni vasaṃti,
dvāsu pi gāmesu dve nesādagajettakā sahāyā, te daharakāle yeva
katikaṃ karimsu: „sace amhesu ekassa dhiṭṭā hoti ekassa
putto” tesam avāhavivāhaṃ hotū²⁴ ti. Atha orimattagāma-

¹ C* add ya. ² C* add pi. ³ B* add gahetrā. ⁴ so C*. B* karvā, C*
vuta. ⁵ B* raj.. ⁶ B* labhamādivasam, C* labhamadivasaṃ. ⁷ C* omit
appam. ⁸ C* alabhamadivasaṃ, B* appam alabhamāna divasanti. ⁹ C* bahū.
¹⁰ B* add bhikkhu. ¹¹ B* oḷiyi. ¹² C* gihī, B* gihinaṃ. ¹³ C* et. B* vito.
¹⁴ C* ko. ¹⁵ C* posethi. ¹⁶ B* puttha. ¹⁷ C* ā.

- vāsinesādaJetṭhakassa gehe putto jāyi, jātakkhane c' assa dukūlena paṭiggahitattā Dukūlako t' eva nāmaṃ kariṃsu, itarassa gehe dhiṭṭā jāyi, tassā parattire Jātattā Pārikā ti nāmaṃ kariṃsu, te ubho pi abhirūpā abessuṃ suvaṇṇavaṇṇā, nesādakule
- 5 Jātāpi pānātipātān nāma na kariṃsu. Aparabhāge soḷasaavaṣṣakam Dukūlakumārādi mātāpitāro āhaṃsu: „putta kumārīkaṃ te ānessāma”¹ ‘ti, so pana’ Brahmaḷokā āgato suddhasatto ubho kaṇṇe pidhāya „na me gharāvāsen”² attho, mā evarūpaṃ avacutthā”³ ‘ti vatvā yāvattatīyaṃ vuccamāno pi na icchī yeva.
- 10 Pārikakumārīkāpi „amma ambhākaṃ sahāyassa putto atthi abhirūpo suvaṇṇavaṇṇo, tassa taṃ dassāma”⁴ ‘ti mātāpitūhi vuttā tath’ eva vatvā kaṇṇe pidāhi, sāpi Brahmaḷokato āgatā. Dukūlakumāro tassā raḥassena sāsanaṃ paṇini „sace kira methu-
- 15 nadhammena atthikā aññassa gehaṃ gaccha”, mama methuno chando n’ attthi”⁵, sāpi tassa tath’ eva sāsanaṃ pesesi. Tesaṃ anicchanānānaṃ yeva āvāhavivāhaṃ kariṃsu. Te ubho pi kilesasamuddaṃ anotarivā dve Mahābrahmāno vīya ekato vasitṃsu. D-kumāro macchaṃ vā migam vā na māreti, antamaso āhaṭaṃ maṃsaṃ pi na vikkipāti. Atha naṃ m-ro v-
- 20 diḥsu: „tāta tvaṃ nesādakule nibbattitvā n’ eva gharāvāsaṃ icchasi na pānavadhaṃ karoṃ, kin nāma kariṃssasīti”. „Amma tāta tuṃhesu anujānantesu aji”⁶ eva pabbajjissāma”⁷ ‘ti. „Tena hi gacchathā”⁸ ‘ti dve pi jane uyyojesuh. Te m-ro vauditvā nikkhamma Gaṅgāṃre Himavantaṃ pavisitvā yasmiṃ thāne
- 25 Migasammataṃ nāma nadi Himavantaṭo otaritvā Gaṅgaṃ pattā taṃ thānaṃ gautvā Gaṅgaṃ pabhāya Migasammataḥhimokkhā abhirūhiṃsu. Tasmiṃ khage Sakkabhavaṇṇaṃ uphākāraṃ dassesi, Sakko taṃ kāraṇaṃ ātvā Vissakammaṃ āmantetvā „tāta Vissakamma dve mahāpurisaṃ nikkhamitvā Himavantaṃ
- 30 pavittthā, nīvaṇaṇṭṭhānaṃ tesaṃ laddhūṃ vaṭṭati, Mī-nadiyā

¹ C¹ so eva so pana. ² C¹ gaccharu, R¹ gaccheyyāhi. ³ C¹ -mitti. ⁴ C¹ gacchāma, R¹ pabbajjasi.

aḍḍhakosantare¹ etesam paññasālaṃ ca² pabbajitaparikkhāre ca
 māpetvā ebhīti³ ā. So „sādhū“⁴ ti sampatiṇṇehitvā Māgapakkha-
 jātake āgatanāyen⁵ eva sabbaṃ saṃvidahitvā amunāpasādde
 mige palāpetvā ekapadikajamghamaggaṃ māpetvā sakatṭhānam
 eva gato. Te pi taṃ maggaṃ diṣvā tena assamaṇapadaṃ pāpu-
 nīhan. Dukūlapaṇḍito pañnasālaṃ pavasiṭvā pabbajitapakkhāre
 diṣvā „Sakkena mayam dinnā“⁶ ti Sakkadattiyabhāvaṃ ṇatvā
 sātakaṃ omaṇḍeṭṭvā rattavākacīvaram nivaṣeṭvā pārupitvā ajinasam
 nāsse katvā jatāmaṇḍalaṃ bandhitvā isivesam gahetvā Pāri-
 yāpi⁷ pabbajjam datvā ubho kāmāvacaramettaṃ bhāventā⁸ tathā
 paṭiyaasīhan. Tesam mettānubhāvena sabbe migapakkhino añña-
 maṇḍalaṃ mettacittam eva paṭilabhiṃsu, na koḍi kassaci⁹ vi-
 heṭṭeti. Pāri¹⁰ pānīyam paribhojaniyam āharati assamaṇapadaṃ
 sammajjati sabhakkicceṇi karoti, ubho pi phalāphalam āharitvā
 paribhūñjitvā attano attano pañnasālaṃ pavasiṭvā samaṇa-
 dhammaṃ karontā¹¹ vāsam kappayīṃsu. Sakko tesam upaṭṭhā-
 nam āgacchati. So ekadivesam olokeno „imesam cakkhūni
 paribhāyissanti“¹² antarāyam diṣvā D-paṇḍitaṃ nṇasamkamitvā
 vanditvā ekamantaṃ nīḍitvā evam ā.: „bhante tomhākaṃ
 antarāyo paṇḍeyati, paṭijagganakaṃ puttam laddhūṃ vaṭṭati,
 lokadhammaṃ paṭisevathā“¹³ ti ā. „Sakka kīṇaṃ nāṃ“¹⁴ etaṃ
 kathaṃ, mayam agāramajjhe pi etaṃ lokadhammaṃ pabūya
 paḷavagattharāsīṃ viya jigucchīṃha, idāni araṇṇaṃ pavasiṭvā
 isipabbajjam pabbajitvā¹⁵ kathaṃ evarūpaṃ karissāma“¹⁶ ti.
 „Bhante sace na evam karoṭha Pāritāpasīyā“¹⁷ utunīkāle nā-
 bhīṃ hatthena parāmasēyyathā“¹⁸ ti. M. „idam sakka kātun“¹⁹
 ti sampatiṇṇhi, Sakko taṃ vanditvā sakatṭhānam eva gato.
 M. pi taṃ kāmāpaṃ Pāriyā ācikkhitvā tassā utunīkāle nābhīṃ
 parāmasi. Tada B. devalokaṃ cavitvā tassā kucchīṃhi paṭi-

¹ C² -ghosa. ² C² dinnā. ³ B² pārikāyāpi. ⁴ C² -to, B² -eti. ⁵ B² kīṇi.

⁶ C² pāri, B² pārikā. ⁷ C² kārento, C² B² karonto. ⁸ B² paṭisevathā. ⁹

C² -ti. ¹⁰ B² pārikāya. ti.

sandhiñ gaṇhi. Sā dasaṇḍasaccayena savannañ puttāñ vijāyi,
 ten' ev' assa Savaṇṇasāmo ti nāmañ karissu. Pāriyāpi
 pabbatantare kīnariyo dhātikkīnañ karissu. Te ubbo pi
 B-añ nahāpetvā paṇṇasālāya nipajjāpetvā phalāphalattāya
 1 gacchanti. Tasmīñ khano kinnarā kumārā gaḥetvā kandarā-
 diṣu nahāpetvā pabbatamatthakañ āruya nānāpupphēhi ala-
 karitvā haritālamanosillāhi¹ tilake katvā ānetvā paṇṇasālāya
 nipajjāpenti. Pāri' āgantvā puttāñ thaṇṇāñ pāyati. Tañ
 aparakkhāge vaddhitvā sulasavassuddhesikāñ pi² anurakkhañtā
 10 mātāpitaro paṇṇasālāya nisīdāpetvā sayam eva vanamūlaphalā-
 phalattāya gacchanti. M. „kadaci kocid' eva antarāyo bhā-
 veyyā“³ 'ti tesañ gatamaggāñ sallakkhetī. Ath' ekadivasañ
 tesañ vanamūlaphalāphalāñ ādāya sāyaṇhasamaye⁴ nivatta-
 tānañ asāmapadato avidāre mahāmegho utthahi, te ekāñ
 15 rokkhamūlāñ parisitvā vammikamatthake aṭṭhañsu, tassa
 abbhantaro āsvaso atthi, tesañ sarīrato sedagandhamisaakāñ
 odakāñ otaritvā tassa nāsāputañ pāvisei, so kuṇḍhitvā nāsā-
 vātena pahari, dve pi andhā hūtvā aññamaññañ na paśahiṣu.
 D-paṇḍito Pāriñ āmantetvā „Pāri' mama cakkhāñi parihīṇāñi,
 20 na tañ passāmiti“ ā., sāpi tath' evāha, te „n' atthi no dāñi
 jīvitā“⁵ ti maggāñ apossantā paridevamānā vicariṇsu. „Kiñ
 pana tesañ pubbakammañ“⁶ 'ti. Tañ kira pubbe vejjakulāñ
 abhesi⁷, aha so vejjo ekassa mahāddhanassa purissaṃ akkhi-
 rogañ patijaggi, so tassa kiñci na dāpesi, vejjo kuṇḍhitvā bhari-
 25 yāya ārocetvā „kiñ karomā“⁸ 'ti ā., sāpi kuṇḍhitvā „na no tassa
 santike dhanen' attho“⁹, līhesajjañ tassa vatvā ekāñ yogāñ
 datvā akkhīci kāñci karohīti“ ā., so „ādhū“¹⁰ 'ti tassa va-
 canāñ sampatiucchitvā tathā akāsi, tesañ ubhinnañ pi imiñā
 kamma cakkhāñi andhāñi jayimañ¹¹. Atha M. cintesi „mama

¹ Cā - illi. ² Bā parikkā. ³ Cā - add. ten. ⁴ Cā - sāyaṇha-. ⁵ Bā - parikkā. ⁶ Bā - ta kira pubbe sajjakulā abhesu. ⁷ Bā - santakūlā attho. ⁸ aa - Bā. ⁹ Cā - na ubbo pi. ¹⁰ imiñā - kammeñi cakkhāñi jīvitāñ.

m-ro sūñhesu divasesu imāya velāya āgacchanti, idāni tesam
 pavattim na jānāmi, paṭimaggam gamissāmi¹“ paṭimaggam
 gantvā saddham akāsi, te tassa saddham sañjānitvā paṭisaddham
 katvā puttasiñehena „tāta Sāma! idha paripantho aṭṭhi, mā
 āgamāsi“ vadimau, aha nesaṃ „tena hi imam gahetvā eṭha“²
 'ti dīghatattṭhūm adāsi, te taṭṭhikoṭṭiyam gahetvā tassa santikam
 āgamimau, aha ne „kena vo kāraṇena cakkhūni vinatṭhānti“
 pucchi, „tāta mayam deve vassante rukkhamaṭṭe vammika-
 matṭhake thitā, tena kāraṇaṃ“ 'ti, so autvā va sūñhasi:
 „tattha āsvaseṇa bhavitabham, tena kuddheṇa nāsāvāto vi-
 sātṭho bhavissasīti“ so m-ro disvā rodi c' eva basi ca, aha
 nau te pucchimau: „kasmā tāta rodi kasmā hasīti“, „amma
 tāta tumhākaṃ daharakāle yeva cakkhūni vinatṭhānti rodim,
 idāni paṭijaggissāmi hasim, mā cintayittha, aham vo paṭi-
 jaggissāmi“ so m-ro assamapadam ānetvā tesam rattiṭ-
 ṭhānadivattṭhānesu cūṭhame pannasālāya vaccatṭhāne passā-
 vatṭhāne ti sabbattṭhānesu rajjake bandhi, tato paṭṭhāya te
 nesaṃ thapetvā vandamūlaphalāni āharati, pāto va nesaṃ va-
 sanattṭhānam sammajjati, Mi-nadim gantvā paṇiyam āharati,
 paribhojanīyam upattṭhapeti, dautakutṭhamukkhodakādīm katvā³
 madhuraphalāphalam deti, tahi mukhe viṭṭhalite sayam pari-
 bhojati, paribhojītva m-ro vanditvā migaganaparivuto phalā-
 phalatṭhāya araṇṇam pavisitvā pabbasantare kinṇaraparivāro
 phalāphalam gahetvā sayanṇavelāyam⁴ āgantvā ghaṭe⁵ odukam
 āharitvā tāpetvā ughodakēna nesaṃ yathāruciṃ oḷāpanam vā
 pādadhovanam vā katvā sūgārakapallam opanetvā gatto se-
 detvā nisaṇṇanam phalāphalam datvā pariyosāne sayam pi khā-
 ditvā sevakam thapati⁶, iminaṃ niyāmena m-ro paṭijaggati.
 Tasmim samaye Bārāṇasīyam Piliyakkoṭṭhe nama rājā r. bāreti,
 so migamānusalobhena mātaram r. paṭicchāpetvā sannaddha-
 pañcāvudho Himavantaṃ pavisitvā mige vadhitvā madisam

¹ C¹ jāma. ² C² siyanta. ³ C³ dā-ena. ⁴ C⁴ -ati? dā dāpeti.

khādanto Migasammataṃ nadiṃ patvā anupubbena Sāmaṣṣa
 pāṇiyagahaṇatīthaṃ patto migavalaṇḍaṃ diṇṇā maṇivannāhi
 sakkāhi koṭṭhakaṃ katvā dhanuṃ ādāya visapittam saram
 sannahitvā tattha nillho acchi. M. pi sāyaṇhasamaye¹ phalā-
⁵ phalaṃ āharitvā aśamaṇapade ṭhapetvā m-ro vanditvā „nahatva
 pāṇiyam ādāya āgamissāmiti“ ghaṭam gaṇetvā migaganaparivuto
 dve mige ekato katvā tesam piṭṭhe pāṇiyaghaṭam ṭhapetvā
 batthena gaṇetvā nadītīthaṃ agamāsi. Rājā koṭṭhako ṭhito
 tatthā āgacchantam diṇṇā „mayā ettakaṃ kālaṃ vicarantena
¹⁰ manusso nāma na diṭṭhapubbo, devo nu kho esa, nāgo nu kho
 ti, sace kho paṇāham etaṃ upasamkamitvā pucchissāmi devo
 ce akāse uppatiasati nāgo ce bhūmiyaṃ pavakkhati, na kho
 paṇāham sabbakālaṃ Himavante yeva vasissāmi, Bārāṇasī
 pi gandasāmi, tota maṃ amaccā pucchissanti: ‘api m kho te
¹⁵ mahārāja Himavante vasantena na kiñci sechariyaṃ diṭṭhapubban’
 ti, ‘tatrāham’² evarūpo me satto diṭṭho’³ ti vatvā ‘ko nām’⁴ esā’
 ti vutte sace ‘na jānāmi’⁵ vakkhāmi garahissanti maṃ, tasmā
 etaṃ vijjhितvā dubbalaṃ katvā pucchissāmiti“⁶ ciñesi, aha
 tesu migesu paṭhamam eva oṭaritvā pāṇiyam pivitvā utthiṇṇeṇ
²⁰ Bo. uggahitavatto vīya mahāthero saṇikaṃ udakaṃ oṭaritvā
 paṭippassaddharato⁷ pacuttaritvā vākacivaraṃ⁸ nivāsetvā ajina-
 cammaṃ ekamsam katvā pāṇiyaghaṭaṃ ukkhipitvā udakaṃ puñ-
 jitvā vāṇatissakūṭe ṭhapesi, tasmā kāle⁹ „idāni vijjhितuṃ samayo“
 ti rājā visapittasaram khīpितvā M-am dakkhiṇapasse vijjiti, saro
²⁵ vāmapassena nikkhami, tassa viddhabhāvaṃ ātvā migagano
 bhūto paṭāyi, Suvannasāmapuṇḍito pana viddho pi pāṇiyaghaṭaṃ
 yathā vā tatthā vā anu-sumbhitvā¹⁰ satthiṃ paccupatṭhāpetvā saṇi-
 kaṃ oṭāretvā vālukaṃ vijūhיתvā ṭhapetvā diṇṇā varatṭhapetvā
 mātāpitunnam vasaṇatṭhānadisābhāgena¹¹ sīsam katvā rajata-

¹ C¹ sāyaṇha- ² C² tatrāham. ³ C³ -ratha, B³ -ratho, ⁴ B⁴ rattavā-
 ciraṃ ⁵ C⁵ ṭhapanakāle. ⁶ so C⁶; ⁷ C⁷ anu-sambhitvā, B⁷ anava-sumbhitvā. ⁸
 C⁸ -ṭṭhānabbhāge, C⁹ -ṭṭhānabbhige.

paṭṭaraggaṇavālukāya savyaṇṇapaṭṭimā viya nipaṭṭitvā satim upa-
tthopetvā „imasmim Himavantaṇṇapadesaṇṇe mama veruṇa nāma n'
atthi, mama pi aṇḍāsmim veram nāma n' atthi" vatvā um-
khena lohitam chaḍḍetvā rājānaṃ adivā va g. 4.:

1. Ko na maṃ uṇṇā vijjhi paṇattam udahārakaṃ,
khattiyo brāhmaṇo vesso ko maṃ viddhā nilliyasīti. 291.

Ta paṇattam ti mettābhāvanāya anupapṭhiyassati, idam hi so sandhāya
tasmiṃ khane attānaṃ paṇattam nāma akkhi, viddhā ti vijjhi.

Evaṃ ca pana vatvā puna attānaṃ sarīramānassa abhakkha-
sammatabbhāvaṃ dassetuṃ g. 4.:

2. Na me maṃsaṇi khajjāni, cammeṇ' attho na vijjati,
atha keva na vaṇṇena viddheyyaṃ maṃ amaṇḍathā 'ti 292.
dutiyaṃ g. vatvā tam eva nāmadivassena pucchanto:

3. Ko vā tvaṃ kassa vā putto, kathaṃ jāṇemu taṃ mayā,
putṭho me samma akkhāhi,
kim maṃ viddhā nilliyasīti āha. 293.

Ta amaṇḍathā 'ti ayaṃ purisa keva kīṇassa maṃ vijjhiṭṭhāva
amaṇḍathā 'ti a.

Taṃ sutvā rājā „ayaṃ mayā visapṭena kaṇḍena' vijjhitvā
putto pi n' eva maṃ akkosati na paribhāsati, haḍayaṃ sam-
bāhanto viya piyavacanena samudācarati, gacchissāmi 'ssa
santikaṃ" ti cintetvā gantvā santike thito 4.:

4. Rājāhaṃ asemi Kāśīnaṃ, Piliyakkho ti maṃ vidhā,
lobhā ratṭhaṃ pahatvāna migam eassā eassāṃ' ahaṃ. 294.
5. Iasatthe o' asemi kusalo dajhadhammo ti visanto,
nāgo pi me na muñceyya āgato usupātanaṃ ti. 295.

Ta' rājāhamasmiṃ vvaṃ kī' eassā' ahaṃ, dajhāpi nāgāpi muñce-
ssāṃ eva haṭṭhaṃ yeva, ahaṃ vvaṃ dajhā vā nāgo vā muñceyya 'ti ti na
jāṇāmi, eassā kuppheyya nāgeyya cāpi maṃ rājā ti vutte kko pana abhāyanto
nāma n' atthi, tevaṃ attānaṃ tejaṃ' jāṇetvā paṭhamam rājāhaṃ asemi idam
4. lobhā ti maṃsaṇiḥkheva, migam eassā ti migā eassā, dutiyagīṇāya pi

1 Cā khap. 2 Bā eassā. 3 Cā eassā. 4 Bā eassā vāṇko. 5 Bā rājābhāvaṃ.

attano balāṇaṃ dīpetukāmo evaṃ ā. 12. issaṭṭhe ti chaṇḍippa, dāṭṭa-
dhammo ti dāḍḍhaṇṇa saḥassathimāsa dhanuṃ oṇḍetvā ca āṇḍetvā
ca samattho.

Iti attano balāṇaṃ vappetvā tassa nāmagottaṃ pucchanto ā.:

1. Tvaṃ ca kassa vā putto sī, kathasā jānemu taḍa mayadi,
pituno attano cāpi nāmagottaṃ pavedayā 'ti. 296.

Ts. pāvedayā 'ti kathaya.

- Tam autvā M. „sar” āhāṇ ‘devanāgakinnarādīsu khattiyā-
dīsu vā aññātaro ‘ham esmiti’ katheyyasā saddaheyy’ eva’ esa,
10. saccam eva kathetum vaṭṭatīti” ciotetvā ā.:

1. Nesāduputto, bhaddaṇ te, Sāmo iti maṃ sātayo
āmantayimāṇa jīvantam, sv-ājj’ ev’ aham” gato ayye. 297.
2. Viddho ‘ami puthusaḷḷena saviṣeṇa yathā migo,
sakamhi lobhite rāja passa semi pariṇato. 298.
13. 3. Paṭicamma gataṃ’ sallaṇ passa viḥāmi’ lehitam,
āturo ty-ānupucchāmi: kiṃ maṃ viddhā nīllyasī. 299.
14. 4. Ajunamhi haññate dīpi, nāgo dantehi haññati,
atha kena nu vānena viddheyyaṃ” maṃ amaññathā” ti. 300.

- Ts. jīvantam ti maṃ ho pubbe jīvantamā ehi Sāmo yiki Sāma’ ti
20. voharanti Sītayo Sāma’ ti āmantayimāṇa, sv-ājj-utaham” gato ti so ehaṃ aḷḷa
evam gato maraṇamukhe appito, ayye ti ayyāmi, pariṇato ti aṇḍaggo,
paṭicamma” ti paṭicamvā” vānupassaṇa paviseri dāḍḍhaṇṇassaṇa vinigga-
tāṇa ti ā., passa’ ti olakassaṇa maṃ, viḥāmi” ti nīllyāmi, idam so semi
paccupatthapetvā atikampamāno ca lohitam mukheṇ chaḍḍetvā ā., āturo ti
25. gīlho kurvā aham taḍa anupucchāmi, nīllyasīti etasmiṃ gūḷhe nīllo aṇḍasī.
viddheyyaṇ ti vijjitatthasī, amaññathā’ ti amaññatthasī.

Rāja tassa vacanāṃ autvā yathābhūtaṃ anācikkhivā
musāvādaṃ karonto ā.:

11. Migo upatthito āsī āgato anupātananā,
20. taṃ diavā ubbhijji Sāma, na te’ kodho maṃ āvisitī. 301.

Ts. ā-issīti ajjhotthāsi, tena me ākappaṇaṃ kodho appaṇṇo ti dīpeti.

1. C= saddabhatava. 2. C= sv-ājj-utaham, B= sv-ājj-utaham. 3. B= vammā-. 4. C= vi-, B= ābhicāmi. 5. C= -yya. 6. B= vammā. 7. B= vammā. 8. C= B= 10. na.

Atha nañ M. „kiñ vādesi mahārāja, imasmiñ Himavante
mañ dīavā paḷāyanamīgo nāma n' aulōti" vatvā ā.:

12. Yato sarāmi attānañ yato patto 'smi ciññutāñ
na mañ migā uttasanti arañhe sāpadāni pi. 302.

13. Yato niddhīñ paribharīñ yato patto 'smi yobhanāñ
na mañ migā uttasanti¹ arañhe sāpadāni pi. 303.

14. Bhīrū kimpurīṣā rāja pabbate Gandhamādanā
sammodamānā gacchāma pabbatāni vanhīni ca,
atha kena nu vappena uttase so migo naman ti. 304.

Ta. na mañ migā ti mañ dīavā migā nāma na uttasanti, sāpadāniñ 10
vālamigādayo, yato niddhīñ ti yato paṭṭhāya aham vāharāntarānañ parib-
harūñ, bhīrū kimpurīṣā ti mahārāja migā āva vāharāntarānañ kimpurīṣā nāma
ajjhivukā nāma hañā, ā-ha ti te imasmiñ gandhena madakare pabbate
Gandhamādanā vāharānti, te pi mañ dīavā na uttasanti, aha keṇa mayam añña-
maññam sammodamānā gacchāma, uttase ti mañ migo uttaseyyā² ti keṇa 15
nu kīrāpēna vāñ mañ sadāhāpessānti dipeti.

Tam autvā rājā „mayā imañ niraparādhāñ vijjhittvā mu-
sāvādo kato, saccam eva kathessāmi" cintetvā ā.:

15. Na t' addasā migo Sāma kie t' āham alikañ bhane,
kodhalobbhābhībhūto³ 'hañ, ussūti te tam ayissajjīti. 305. 20

Ta. na addasā ti na tam addasā⁴, kiñāhañ ti kiñ te evam kalyāṇa-
dassanāya caññike āham alikañ bhāssāmi, ā-bhūto hañ ti kodhena va
tebhena ca abhībhūto hañ āham, so hi paṭhamāno aha mīgāno kodhena mīgā
vijjhissāmi āhānañ āropetvā pūto pucchā ā-ha dīavā tasmā devasādanā añña-
taccābhāvañ ajānanto pucchissāmi nañ ti lobhāñ uppādesi, tasmā evam āha. 25

Evāñ ca pana vatvā „udāyañ Savannasāmo imasmiñ arañhe
okako va vasissati, nātakehi pi 'esa bhavitabbhañ, pucchissāmi
nañ" ti cintetvā itarūñ g. ā.:

16. Kuto nu samma āganna kassa vā pahito tuvañ
udāhāro nadiñ gaccha āgato Migasammatañ ti. 306. 30

Ta. samma ti M-m kīpeti, āganna ti kuto deṣā imañ vānañ
āganna evākiṇaṇ udākañ āhāntuṇ udāhāro nadiñ gacchā ti, kassa vā pa-
hito ti keṇa pahito bhūtvā tasmā imañ Migasammatañ āgato ti ā.

¹ C' uttā-, B' uttā-. ² B' na tam dīavā migo āhāsa na vāhañ ti ā.

So tassa katham satvā mahantaṃ vedanaṃ adhiyāsetvā
mukhena lohitam chaḍḍetvā g. ā.:

17. Andhā mātāpitā mayham, te bharāmi brahāvane,
tes' āham udahārako āgato Migasammattan ti. 307.

18. Ta bharāmiṃ mātāphalādiṃ iharivā peceṃ.

Evam ca pana vatvā m-ro ca ārabhha vilapanto āha:

19. Atthi nesaṃ usāmatteṃ aha sāsassa jivitaṃ,
udakassa cālābhena maññe andhā marissare. 308.

20. Na me idaṃ tathā dukkhaṃ, labbhā pi pumunā idaṃ,
yaṃ ca ammaṃ na passāmi, tam me dukkhatarāṃ ito. 309.

21. Na me idaṃ tathā dukkhaṃ, labbhā hi pumunā idaṃ,
yaṃ ca tātaṃ na passāmi, tam me dukkhatarāṃ ito. 310.

22. Sā nūna kapaṇā amunā cirarattāya rucchitī¹
addharatte va ratte vā naḍḍiva avasucchati². 311.

23. So nūna kapaṇo tāto cirarattāya rucchitī¹
addharatte³ va ratte vā naḍḍiva avasucchati⁴. 312.

24. Uṭṭhānapāricariyāya pādasambāhanassa ca
Sāma tāta⁵ vilapantā hiṇḍissanti brahāvane. 313.

25. Idaṃ dutiyakam sallam kampeti hadayaṃ mama
yaṃ ca andhe na passāmi yaṃ ca heṣṣāmi jivitaṃ ti. 314.

Ta usāmatteṃ ti bhojassamattam, usā ti kira bhojassassa nāmaṃ, tassa
ca atthitvā aha sāsassa jivitaṃ ti chaḍḍissamattam jivitaṃ ti a. idaṃ
āharitvā taphitaṃ phalāphalaṃ sandhāyāha, ahaṃ usā ti nāmā⁶, teṃ⁷ etad
dasseti: tesam satte nāmamattam atthi, aha mayā sūhateṃ phalāphalena sū-
hassa jivitaṃ atthi, marissare ti marissanti, pumuna ti purisena, evaṃ-
pam hi dukkhaṃ purisena luddhakkaṃ eva⁸ ti a. cirarattāya rucchitī⁹
cirarattam¹⁰ rodissati, addharatte¹¹ vā¹² ti majjhmaratte vā ratte vā ti¹³ pa-
cchimaratte vā, avasucchati¹⁴ ti¹⁵ kammaṃ sīya suvassanti¹⁶ ti a. uṭṭhāna -- yā
ti mahāraja yaṃ aham raṇṇaṃ pi dāḍhiṃ ita taṃ ete uṭṭhāya attano uṭṭhāna-
vithiyena tesam pāricariyaṃ karonti hatthapāde sambāhanti mām adhiya tassa
atthāya te parhiṇṇasakkhikā Sāma tāta¹⁷ ti vilapantā¹⁸ kapphakehi¹⁹ uṭṭhāyamaṇā

¹ Bā-sujjati. ² C¹ -stochati. ³ C² -ratte. ⁴ Bā-sujjhati. ⁵ C¹ -tāta ti. ⁶
C¹ -usami. ⁷ Bā-sujjati. ⁸ C² -ā, C¹ -a. ⁹ C¹ omī: majjhima -- eva
¹⁰ C¹ -stochati, Bā-sujjhati, C² add avasucchati. ¹¹ C¹ -stochati.

imasmā mahanta vane bhāṣasanti¹ a. dūtīyaṃ ti paṭhamam paṭṭijhāsi-
pīṭasāṭṭha pi aṭṭagūḍha dāḥabaraṃ idam dūtīyaṃ vasaṃ adāsaṃasakāsaṃ.

Rājā tassa vilāpaṃ sutvā „ayam accantaḥbrahmacārī
dhamme ṭhito m-ro bharati, bhāni evaṃ dukkhappatto pi tesam
yeva vilāpati, evaṃ gūḍasampanno nāma mayā aparādho kato,
katham nu kho imam samasaṃseyyam“ ti cintetvā „mama
nirayapavittakāle r. kim karissāmi, iminā paṭṭijaggitanīyāmen’
ev’ aṇa m-ro paṭṭijaggissāmi, lee-aṇa maraṇaṃ amarapadi bha-
vissanti“ sannitthānaṃ katvā ā.:

11. Mā bāḥham paridevesi Sāma kaṭṭānadaṇḍana, 10

aham kammakaro hutvā bhariyassan te brahāvane. 315.

12. Isaatthe e’ asmi kuaḷo dāḥhadhammo ti vasaṇto

aham kammakaro hutvā bhariyassan te brahāvane. 316.

13. Migānaṃ viḥḥāsam’ anvesaṃ vasaṃlaphalāni ca

aham kammakaro hutvā bhariyassan te brahāvane. 317. 10

14. Kataṇṇaṃ taṃ vasaṃ Sāma yathā māṭapitā tava,

ahaṃ te tattha bharissāmi yathā te abhari tvaṃ ti. 318.

Ta bharissāmi ti te ima māṭapitāro bharissāmi, vijjānaṃ ti ṭhāṇ-
dhaṃ migānaṃ viḥḥāsaṃ anvesanto idam yo leṇatike caṇṇi vasaṇto ti
ṭhāṇḍhāḇaṃge vedhitaṃ maḥhoramaḥḥena tva m-ro bharissāmi² vata mahā-
rāja aṇṇo nīḇḇya mā pāraḇḇhaṃ kaṇṇi vata evaṃ ā. yathā te ti yathā
tva te abhari taṃ³ eva na ahaṃ pi bhariṇṇi.

Atha M. „eḇḇha mahārāja, teṇa hi m-ro bharaṇaṃ“⁴ ti
vatvā maggaṃ ācikkhanto ā.:

15. Ayam ekapadi rāja yo ’yam nesiṇake mama, 10

ko gantvā sōḇhakowaṃ⁵ tattha tesam agārakaṃ,

tattha māṭapitā mayhaṃ, te bharaṇaṃ ito gato ti. 319.

Ta ekapadīṃ ekapadamagga, nesiṇake ti yo⁶ eva mama mattha-
kattāṇaṃ, sōḇhakowaṃ⁷ ti sōḇhakowaṇṇaṃ⁸.

Evaṃ so tassa maggaṃ ācikkhitaṃ māṭapitānaṃ balāva- 10

¹ Tā bhāṣasanti vāṇasanti. ² teḇḇ: gāṇṇaṃ. ³ C¹ gāṇṇaṃ. ⁴ C² ev.

⁵ C¹ gāṇṇaṃ. ⁶ C² gāṇṇaṃ.

sinehena tathārūpani vedānam adhivāsētvā tesam bhāruvattthāya
aṅgalin paggayha yācanto puna ā:

40. Namo te Kāsirāj' atthu¹, namo te Kāśivaddhana,
andhā mātāpitā mayham, te bharassu brahāvane. 320.

41. Aṅgalin te pagayhāmi², Kāsirāja nam' atthu te,
mātaram pītaram mayham vatto vajjāsī vandanaū ti. 321.

Ta vatto vajjāsīti putto so Sāmo andhāro viṣapittasallena viddho
vajatapajjasaadīte vālukaputina pessaṇa nīpuno aṅgalin paggayha tumhikam
piḍe vandatīti evam mahārāja mayā tanno bhūtvā mātāpitrānam me vandanaū
10 vandeyyisāmi ā.

Rāja „sādhū“³ 'ti sampaticebī. M. mātāpitrānam vanda-
nam pesetvā viasāhūtam pāpuni.

T. a. p. S. āha:

42. Idam vattāna so Sāmo yuvā kālyāṇadasānam
15 mucchito⁴ viasavegena viasatī samapajjathā⁵ 'ti. 322.

Ta samapajjathā⁶ 'ti jaso.

So hi hetthā ettakam kathento nirassāso viya kathesi,
idāni pañ' assa viasavegena upatthitā⁷ bhavaṅgaecittasantatihaḍa-
yarūpan⁸ viasāya pavattikathā⁹ pacchijjī mukham piḍaḥi ak-
20 khinī nimmitthāni hatthapādā thaddhaḥbhāvappattā, sakalaasarīrah
lobhena tintatī¹⁰. Rāja „ayam idān' eva mayā sādhūm ka-
thesi, kiṃ nu kho ti 'ssa assāsapassāso upadhāresi, te pana
niruddhā, sarīraṃ thaddham jātam, so niruddho dāni Sāmo¹¹ ti
sokam sandhāretum asakkonto vhe hatthe matthake thapetvā
25 mahāsaddena paridevi.

T. a. p. S. āha:

43. Sa¹² rāja paridevesi bahum kāmūnassasūhitam:
ajjānuro¹³ 'ham¹⁴ āsiḥ, ajj' etam¹⁵ nāmi¹⁶ na puro. 323.

44. Sāman kālakataṇṇo divā u' atthi maccessa nāgamo,

y' assu¹⁷ nam patimanteti sa viena samuppiṇṇa 324.

¹ C¹ C² C³ C⁴ C⁵ C⁶ C⁷ C⁸ C⁹ C¹⁰ C¹¹ C¹² C¹³ C¹⁴ C¹⁵ C¹⁶ C¹⁷ C¹⁸ C¹⁹ C²⁰ C²¹ C²² C²³ C²⁴ C²⁵ C²⁶ C²⁷ C²⁸ C²⁹ C³⁰ C³¹ C³² C³³ C³⁴ C³⁵ C³⁶ C³⁷ C³⁸ C³⁹ C⁴⁰ C⁴¹ C⁴² C⁴³ C⁴⁴ C⁴⁵ C⁴⁶ C⁴⁷ C⁴⁸ C⁴⁹ C⁵⁰ C⁵¹ C⁵² C⁵³ C⁵⁴ C⁵⁵ C⁵⁶ C⁵⁷ C⁵⁸ C⁵⁹ C⁶⁰ C⁶¹ C⁶² C⁶³ C⁶⁴ C⁶⁵ C⁶⁶ C⁶⁷ C⁶⁸ C⁶⁹ C⁷⁰ C⁷¹ C⁷² C⁷³ C⁷⁴ C⁷⁵ C⁷⁶ C⁷⁷ C⁷⁸ C⁷⁹ C⁸⁰ C⁸¹ C⁸² C⁸³ C⁸⁴ C⁸⁵ C⁸⁶ C⁸⁷ C⁸⁸ C⁸⁹ C⁹⁰ C⁹¹ C⁹² C⁹³ C⁹⁴ C⁹⁵ C⁹⁶ C⁹⁷ C⁹⁸ C⁹⁹ C¹⁰⁰ C¹⁰¹ C¹⁰² C¹⁰³ C¹⁰⁴ C¹⁰⁵ C¹⁰⁶ C¹⁰⁷ C¹⁰⁸ C¹⁰⁹ C¹¹⁰ C¹¹¹ C¹¹² C¹¹³ C¹¹⁴ C¹¹⁵ C¹¹⁶ C¹¹⁷ C¹¹⁸ C¹¹⁹ C¹²⁰ C¹²¹ C¹²² C¹²³ C¹²⁴ C¹²⁵ C¹²⁶ C¹²⁷ C¹²⁸ C¹²⁹ C¹³⁰ C¹³¹ C¹³² C¹³³ C¹³⁴ C¹³⁵ C¹³⁶ C¹³⁷ C¹³⁸ C¹³⁹ C¹⁴⁰ C¹⁴¹ C¹⁴² C¹⁴³ C¹⁴⁴ C¹⁴⁵ C¹⁴⁶ C¹⁴⁷ C¹⁴⁸ C¹⁴⁹ C¹⁵⁰ C¹⁵¹ C¹⁵² C¹⁵³ C¹⁵⁴ C¹⁵⁵ C¹⁵⁶ C¹⁵⁷ C¹⁵⁸ C¹⁵⁹ C¹⁶⁰ C¹⁶¹ C¹⁶² C¹⁶³ C¹⁶⁴ C¹⁶⁵ C¹⁶⁶ C¹⁶⁷ C¹⁶⁸ C¹⁶⁹ C¹⁷⁰ C¹⁷¹ C¹⁷² C¹⁷³ C¹⁷⁴ C¹⁷⁵ C¹⁷⁶ C¹⁷⁷ C¹⁷⁸ C¹⁷⁹ C¹⁸⁰ C¹⁸¹ C¹⁸² C¹⁸³ C¹⁸⁴ C¹⁸⁵ C¹⁸⁶ C¹⁸⁷ C¹⁸⁸ C¹⁸⁹ C¹⁹⁰ C¹⁹¹ C¹⁹² C¹⁹³ C¹⁹⁴ C¹⁹⁵ C¹⁹⁶ C¹⁹⁷ C¹⁹⁸ C¹⁹⁹ C²⁰⁰ C²⁰¹ C²⁰² C²⁰³ C²⁰⁴ C²⁰⁵ C²⁰⁶ C²⁰⁷ C²⁰⁸ C²⁰⁹ C²¹⁰ C²¹¹ C²¹² C²¹³ C²¹⁴ C²¹⁵ C²¹⁶ C²¹⁷ C²¹⁸ C²¹⁹ C²²⁰ C²²¹ C²²² C²²³ C²²⁴ C²²⁵ C²²⁶ C²²⁷ C²²⁸ C²²⁹ C²³⁰ C²³¹ C²³² C²³³ C²³⁴ C²³⁵ C²³⁶ C²³⁷ C²³⁸ C²³⁹ C²⁴⁰ C²⁴¹ C²⁴² C²⁴³ C²⁴⁴ C²⁴⁵ C²⁴⁶ C²⁴⁷ C²⁴⁸ C²⁴⁹ C²⁵⁰ C²⁵¹ C²⁵² C²⁵³ C²⁵⁴ C²⁵⁵ C²⁵⁶ C²⁵⁷ C²⁵⁸ C²⁵⁹ C²⁶⁰ C²⁶¹ C²⁶² C²⁶³ C²⁶⁴ C²⁶⁵ C²⁶⁶ C²⁶⁷ C²⁶⁸ C²⁶⁹ C²⁷⁰ C²⁷¹ C²⁷² C²⁷³ C²⁷⁴ C²⁷⁵ C²⁷⁶ C²⁷⁷ C²⁷⁸ C²⁷⁹ C²⁸⁰ C²⁸¹ C²⁸² C²⁸³ C²⁸⁴ C²⁸⁵ C²⁸⁶ C²⁸⁷ C²⁸⁸ C²⁸⁹ C²⁹⁰ C²⁹¹ C²⁹² C²⁹³ C²⁹⁴ C²⁹⁵ C²⁹⁶ C²⁹⁷ C²⁹⁸ C²⁹⁹ C³⁰⁰ C³⁰¹ C³⁰² C³⁰³ C³⁰⁴ C³⁰⁵ C³⁰⁶ C³⁰⁷ C³⁰⁸ C³⁰⁹ C³¹⁰ C³¹¹ C³¹² C³¹³ C³¹⁴ C³¹⁵ C³¹⁶ C³¹⁷ C³¹⁸ C³¹⁹ C³²⁰ C³²¹ C³²² C³²³ C³²⁴ C³²⁵ C³²⁶ C³²⁷ C³²⁸ C³²⁹ C³³⁰ C³³¹ C³³² C³³³ C³³⁴ C³³⁵ C³³⁶ C³³⁷ C³³⁸ C³³⁹ C³⁴⁰ C³⁴¹ C³⁴² C³⁴³ C³⁴⁴ C³⁴⁵ C³⁴⁶ C³⁴⁷ C³⁴⁸ C³⁴⁹ C³⁵⁰ C³⁵¹ C³⁵² C³⁵³ C³⁵⁴ C³⁵⁵ C³⁵⁶ C³⁵⁷ C³⁵⁸ C³⁵⁹ C³⁶⁰ C³⁶¹ C³⁶² C³⁶³ C³⁶⁴ C³⁶⁵ C³⁶⁶ C³⁶⁷ C³⁶⁸ C³⁶⁹ C³⁷⁰ C³⁷¹ C³⁷² C³⁷³ C³⁷⁴ C³⁷⁵ C³⁷⁶ C³⁷⁷ C³⁷⁸ C³⁷⁹ C³⁸⁰ C³⁸¹ C³⁸² C³⁸³ C³⁸⁴ C³⁸⁵ C³⁸⁶ C³⁸⁷ C³⁸⁸ C³⁸⁹ C³⁹⁰ C³⁹¹ C³⁹² C³⁹³ C³⁹⁴ C³⁹⁵ C³⁹⁶ C³⁹⁷ C³⁹⁸ C³⁹⁹ C⁴⁰⁰ C⁴⁰¹ C⁴⁰² C⁴⁰³ C⁴⁰⁴ C⁴⁰⁵ C⁴⁰⁶ C⁴⁰⁷ C⁴⁰⁸ C⁴⁰⁹ C⁴¹⁰ C⁴¹¹ C⁴¹² C⁴¹³ C⁴¹⁴ C⁴¹⁵ C⁴¹⁶ C⁴¹⁷ C⁴¹⁸ C⁴¹⁹ C⁴²⁰ C⁴²¹ C⁴²² C⁴²³ C⁴²⁴ C⁴²⁵ C⁴²⁶ C⁴²⁷ C⁴²⁸ C⁴²⁹ C⁴³⁰ C⁴³¹ C⁴³² C⁴³³ C⁴³⁴ C⁴³⁵ C⁴³⁶ C⁴³⁷ C⁴³⁸ C⁴³⁹ C⁴⁴⁰ C⁴⁴¹ C⁴⁴² C⁴⁴³ C⁴⁴⁴ C⁴⁴⁵ C⁴⁴⁶ C⁴⁴⁷ C⁴⁴⁸ C⁴⁴⁹ C⁴⁵⁰ C⁴⁵¹ C⁴⁵² C⁴⁵³ C⁴⁵⁴ C⁴⁵⁵ C⁴⁵⁶ C⁴⁵⁷ C⁴⁵⁸ C⁴⁵⁹ C⁴⁶⁰ C⁴⁶¹ C⁴⁶² C⁴⁶³ C⁴⁶⁴ C⁴⁶⁵ C⁴⁶⁶ C⁴⁶⁷ C⁴⁶⁸ C⁴⁶⁹ C⁴⁷⁰ C⁴⁷¹ C⁴⁷² C⁴⁷³ C⁴⁷⁴ C⁴⁷⁵ C⁴⁷⁶ C⁴⁷⁷ C⁴⁷⁸ C⁴⁷⁹ C⁴⁸⁰ C⁴⁸¹ C⁴⁸² C⁴⁸³ C⁴⁸⁴ C⁴⁸⁵ C⁴⁸⁶ C⁴⁸⁷ C⁴⁸⁸ C⁴⁸⁹ C⁴⁹⁰ C⁴⁹¹ C⁴⁹² C⁴⁹³ C⁴⁹⁴ C⁴⁹⁵ C⁴⁹⁶ C⁴⁹⁷ C⁴⁹⁸ C⁴⁹⁹ C⁵⁰⁰ C⁵⁰¹ C⁵⁰² C⁵⁰³ C⁵⁰⁴ C⁵⁰⁵ C⁵⁰⁶ C⁵⁰⁷ C⁵⁰⁸ C⁵⁰⁹ C⁵¹⁰ C⁵¹¹ C⁵¹² C⁵¹³ C⁵¹⁴ C⁵¹⁵ C⁵¹⁶ C⁵¹⁷ C⁵¹⁸ C⁵¹⁹ C⁵²⁰ C⁵²¹ C⁵²² C⁵²³ C⁵²⁴ C⁵²⁵ C⁵²⁶ C⁵²⁷ C⁵²⁸ C⁵²⁹ C⁵³⁰ C⁵³¹ C⁵³² C⁵³³ C⁵³⁴ C⁵³⁵ C⁵³⁶ C⁵³⁷ C⁵³⁸ C⁵³⁹ C⁵⁴⁰ C⁵⁴¹ C⁵⁴² C⁵⁴³ C⁵⁴⁴ C⁵⁴⁵ C⁵⁴⁶ C⁵⁴⁷ C⁵⁴⁸ C⁵⁴⁹ C⁵⁵⁰ C⁵⁵¹ C⁵⁵² C⁵⁵³ C⁵⁵⁴ C⁵⁵⁵ C⁵⁵⁶ C⁵⁵⁷ C⁵⁵⁸ C⁵⁵⁹ C⁵⁶⁰ C⁵⁶¹ C⁵⁶² C⁵⁶³ C⁵⁶⁴ C⁵⁶⁵ C⁵⁶⁶ C⁵⁶⁷ C⁵⁶⁸ C⁵⁶⁹ C⁵⁷⁰ C⁵⁷¹ C⁵⁷² C⁵⁷³ C⁵⁷⁴ C⁵⁷⁵ C⁵⁷⁶ C⁵⁷⁷ C⁵⁷⁸ C⁵⁷⁹ C⁵⁸⁰ C⁵⁸¹ C⁵⁸² C⁵⁸³ C⁵⁸⁴ C⁵⁸⁵ C⁵⁸⁶ C⁵⁸⁷ C⁵⁸⁸ C⁵⁸⁹ C⁵⁹⁰ C⁵⁹¹ C⁵⁹² C⁵⁹³ C⁵⁹⁴ C⁵⁹⁵ C⁵⁹⁶ C⁵⁹⁷ C⁵⁹⁸ C⁵⁹⁹ C⁶⁰⁰ C⁶⁰¹ C⁶⁰² C⁶⁰³ C⁶⁰⁴ C⁶⁰⁵ C⁶⁰⁶ C⁶⁰⁷ C⁶⁰⁸ C⁶⁰⁹ C⁶¹⁰ C⁶¹¹ C⁶¹² C⁶¹³ C⁶¹⁴ C⁶¹⁵ C⁶¹⁶ C⁶¹⁷ C⁶¹⁸ C⁶¹⁹ C⁶²⁰ C⁶²¹ C⁶²² C⁶²³ C⁶²⁴ C⁶²⁵ C⁶²⁶ C⁶²⁷ C⁶²⁸ C⁶²⁹ C⁶³⁰ C⁶³¹ C⁶³² C⁶³³ C⁶³⁴ C⁶³⁵ C⁶³⁶ C⁶³⁷ C⁶³⁸ C⁶³⁹ C⁶⁴⁰ C⁶⁴¹ C⁶⁴² C⁶⁴³ C⁶⁴⁴ C⁶⁴⁵ C⁶⁴⁶ C⁶⁴⁷ C⁶⁴⁸ C⁶⁴⁹ C⁶⁵⁰ C⁶⁵¹ C⁶⁵² C⁶⁵³ C⁶⁵⁴ C⁶⁵⁵ C⁶⁵⁶ C⁶⁵⁷ C⁶⁵⁸ C⁶⁵⁹ C⁶⁶⁰ C⁶⁶¹ C⁶⁶² C⁶⁶³ C⁶⁶⁴ C⁶⁶⁵ C⁶⁶⁶ C⁶⁶⁷ C⁶⁶⁸ C⁶⁶⁹ C⁶⁷⁰ C⁶⁷¹ C⁶⁷² C⁶⁷³ C⁶⁷⁴ C⁶⁷⁵ C⁶⁷⁶ C⁶⁷⁷ C⁶⁷⁸ C⁶⁷⁹ C⁶⁸⁰ C⁶⁸¹ C⁶⁸² C⁶⁸³ C⁶⁸⁴ C⁶⁸⁵ C⁶⁸⁶ C⁶⁸⁷ C⁶⁸⁸ C⁶⁸⁹ C⁶⁹⁰ C⁶⁹¹ C⁶⁹² C⁶⁹³ C⁶⁹⁴ C⁶⁹⁵ C⁶⁹⁶ C⁶⁹⁷ C⁶⁹⁸ C⁶⁹⁹ C⁷⁰⁰ C⁷⁰¹ C⁷⁰² C⁷⁰³ C⁷⁰⁴ C⁷⁰⁵ C⁷⁰⁶ C⁷⁰⁷ C⁷⁰⁸ C⁷⁰⁹ C⁷¹⁰ C⁷¹¹ C⁷¹² C⁷¹³ C⁷¹⁴ C⁷¹⁵ C⁷¹⁶ C⁷¹⁷ C⁷¹⁸ C⁷¹⁹ C⁷²⁰ C⁷²¹ C⁷²² C⁷²³ C⁷²⁴ C⁷²⁵ C⁷²⁶ C⁷²⁷ C⁷²⁸ C⁷²⁹ C⁷³⁰ C⁷³¹ C⁷³² C⁷³³ C⁷³⁴ C⁷³⁵ C⁷³⁶ C⁷³⁷ C⁷³⁸ C⁷³⁹ C⁷⁴⁰ C⁷⁴¹ C⁷⁴² C⁷⁴³ C⁷⁴⁴ C⁷⁴⁵ C⁷⁴⁶ C⁷⁴⁷ C⁷⁴⁸ C⁷⁴⁹ C⁷⁵⁰ C⁷⁵¹ C⁷⁵² C⁷⁵³ C⁷⁵⁴ C⁷⁵⁵ C⁷⁵⁶ C⁷⁵⁷ C⁷⁵⁸ C⁷⁵⁹ C⁷⁶⁰ C⁷⁶¹ C⁷⁶² C⁷⁶³ C⁷⁶⁴ C⁷⁶⁵ C⁷⁶⁶ C⁷⁶⁷ C⁷⁶⁸ C⁷⁶⁹ C⁷⁷⁰ C⁷⁷¹ C⁷⁷² C⁷⁷³ C⁷⁷⁴ C⁷⁷⁵ C⁷⁷⁶ C⁷⁷⁷ C⁷⁷⁸ C⁷⁷⁹ C⁷⁸⁰ C⁷⁸¹ C⁷⁸² C⁷⁸³ C⁷⁸⁴ C⁷⁸⁵ C⁷⁸⁶ C⁷⁸⁷ C⁷⁸⁸ C⁷⁸⁹ C⁷⁹⁰ C⁷⁹¹ C⁷⁹² C⁷⁹³ C⁷⁹⁴ C⁷⁹⁵ C⁷⁹⁶ C⁷⁹⁷ C⁷⁹⁸ C⁷⁹⁹ C⁸⁰⁰ C⁸⁰¹ C⁸⁰² C⁸⁰³ C⁸⁰⁴ C⁸⁰⁵ C⁸⁰⁶ C⁸⁰⁷ C⁸⁰⁸ C⁸⁰⁹ C⁸¹⁰ C⁸¹¹ C⁸¹² C⁸¹³ C⁸¹⁴ C⁸¹⁵ C⁸¹⁶ C⁸¹⁷ C⁸¹⁸ C⁸¹⁹ C⁸²⁰ C⁸²¹ C⁸²² C⁸²³ C⁸²⁴ C⁸²⁵ C⁸²⁶ C⁸²⁷ C⁸²⁸ C⁸²⁹ C⁸³⁰ C⁸³¹ C⁸³² C⁸³³ C⁸³⁴ C⁸³⁵ C⁸³⁶ C⁸³⁷ C⁸³⁸ C⁸³⁹ C⁸⁴⁰ C⁸⁴¹ C⁸⁴² C⁸⁴³ C⁸⁴⁴ C⁸⁴⁵ C⁸⁴⁶ C⁸⁴⁷ C⁸⁴⁸ C⁸⁴⁹ C⁸⁵⁰ C⁸⁵¹ C⁸⁵² C⁸⁵³ C⁸⁵⁴ C⁸⁵⁵ C⁸⁵⁶ C⁸⁵⁷ C⁸⁵⁸ C⁸⁵⁹ C⁸⁶⁰ C⁸⁶¹ C⁸⁶² C⁸⁶³ C⁸⁶⁴ C⁸⁶⁵ C⁸⁶⁶ C⁸⁶⁷ C⁸⁶⁸ C⁸⁶⁹ C⁸⁷⁰ C⁸⁷¹ C⁸⁷² C⁸⁷³ C⁸⁷⁴ C⁸⁷⁵ C⁸⁷⁶ C⁸⁷⁷ C⁸⁷⁸ C⁸⁷⁹ C⁸⁸⁰ C⁸⁸¹ C⁸⁸² C⁸⁸³ C⁸⁸⁴ C⁸⁸⁵ C⁸⁸⁶ C⁸⁸⁷ C⁸⁸⁸ C⁸⁸⁹ C⁸⁹⁰ C⁸⁹¹ C⁸⁹² C⁸⁹³ C⁸⁹⁴ C⁸⁹⁵ C⁸⁹⁶ C⁸⁹⁷ C⁸⁹⁸ C⁸⁹⁹ C⁹⁰⁰ C⁹⁰¹ C⁹⁰² C⁹⁰³ C⁹⁰⁴ C⁹⁰⁵ C⁹⁰⁶ C⁹⁰⁷ C⁹⁰⁸ C⁹⁰⁹ C⁹¹⁰ C⁹¹¹ C⁹¹² C⁹¹³ C⁹¹⁴ C⁹¹⁵ C⁹¹⁶ C⁹¹⁷ C⁹¹⁸ C⁹¹⁹ C⁹²⁰ C⁹²¹ C⁹²² C⁹²³ C⁹²⁴ C⁹²⁵ C⁹²⁶ C⁹²⁷ C⁹²⁸ C⁹²⁹ C⁹³⁰ C⁹³¹ C⁹³² C⁹³³ C⁹³⁴ C⁹³⁵ C⁹³⁶ C⁹³⁷ C⁹³⁸ C⁹³⁹ C⁹⁴⁰ C⁹⁴¹ C⁹⁴² C⁹⁴³ C⁹⁴⁴ C⁹⁴⁵ C⁹⁴⁶ C⁹⁴⁷ C⁹⁴⁸ C⁹⁴⁹ C⁹⁵⁰ C⁹⁵¹ C⁹⁵² C⁹⁵³ C⁹⁵⁴ C⁹⁵⁵ C⁹⁵⁶ C⁹⁵⁷ C⁹⁵⁸ C⁹⁵⁹ C⁹⁶⁰ C⁹⁶¹ C⁹⁶² C⁹⁶³ C⁹⁶⁴ C⁹⁶⁵ C⁹⁶⁶ C⁹⁶⁷ C⁹⁶⁸ C⁹⁶⁹ C⁹⁷⁰ C⁹⁷¹ C⁹⁷² C⁹⁷³ C⁹⁷⁴ C⁹⁷⁵ C⁹⁷⁶ C⁹⁷⁷ C⁹⁷⁸ C⁹⁷⁹ C⁹⁸⁰ C⁹⁸¹ C⁹⁸² C⁹⁸³ C⁹⁸⁴ C⁹⁸⁵ C⁹⁸⁶ C⁹⁸⁷ C⁹⁸⁸ C⁹⁸⁹ C⁹⁹⁰ C⁹⁹¹ C⁹⁹² C⁹⁹³ C⁹⁹⁴ C⁹⁹⁵ C⁹⁹⁶ C⁹⁹⁷ C⁹⁹⁸ C⁹⁹⁹ C¹⁰⁰⁰

12. Sv-ājj' evam' gate kāle na khīṇa-m-attiḥhānati,
nīrayam' āṇa gaṇḍhāni, ettha me n' attīhi sammāyo. 325.
13. Tada' hi pakatam' pūpam' cāmaratīya' khīḍḍam'
bhavanti tassa vattāro, gāme khīḍḍakārakam'
arañño nimmanassambhi ko' tam' vuttam' arāhāt. 326.
14. Sārayanti hi kamukāni glāṇa saṃgaṇḍha' māṇavā,
arañño nimmanassambhi ko' nam' sārayasanti. 327.

Ta. 12. In illo tempore quodam viatoris quidam dicitur, „ajj' evam' ti
kham' ajja' imam' Sīmah' khalatam' divā' mame' c' eva' anñhe' ca n' attīhi
sammāyo nāgāro te' m-ayam' s-ayamam' ajja' jāṇāmi'“ ite. pure na jāṇāmi 10
vīṭapattī, sv-ājj' evam' n' yo' carissam' sallenā saṃgaṇḍha' idān' eva' mame' pati-
mananti se. ajja' evam' gate kāle ti evam' paripatitā pavante kiñci appa-
matikam' pi na bhāṇati, tadāhihi tamam' āṇa' bhāṇa' vijjhamāsa mayā
pūpam' khīḍḍa, cīrāratīya' khīḍḍam' ti tam' parācīrāratam' vipassanassamattīham
dīṇam' pharasa, tassa' ti tassa' vattāpam' pūpam' vīcarantassa, vattāro ti 15
nimittāro bhavanti, kham' glāṇa kiñci khīḍḍakāraka' ti tassamhi pana arañño
nimmanassambhi ko' nam' vuttam' arāhāt, v-ec' hi' bhāṇassa tadāya' ti vīṭapattī,
sārayantihihi gāme cā nīgandhā, saṃgaṇḍha' māṇavā ti ettha ettha
purā' samphappitā sabbha purāyaghatā dīṇam' se kammam' katam' arāha-
ṇasāpattā nāma iten ti evam' kammam' ārenti cōḍenti, kammam' pana utt- 20
manassa arañño imam' rājanam' ko sārayasanti atānāni cōḍento vīṭapattī.

Tada' Bahusodari'' nāma devadhītā Gaandhamādana-vācīni
Mahāsattassa sattame attabhāve mānabhūtapabbā'' pottasīnassena
B-am' nīcām' āvajjati, tam' divasam' pana sā dībbasampattīh
spubbavamanā' na tam' āvajji'', devasamāgamam' gatā' ti pi va- 25
dant' eva'', sā tassa viśuddhībūtakāle „kin nu kho me put-
tassā'' ti āvajjamānā addasa: „Pīlyakkho rājā mama puttam'
savisena sallenā vijjhivā Migasammatāṭṭire vālukapallue patetvā
mahantena saddenā paridevatī, sac' āham' na gamiessāmi mama
putto Svappasāmo etth' eva' nassissati rañño pi hadayam' 30
phalissati Sāmassa m-ro pi nīrāhārā pāṇiyam' pi alabbhitvā sus-
sīta marissanti, mayi pana gatāya rājā pāṇiyaghatam' ādāya
tassa mātāpituṇnam' suttikam' gamiessati vacana' ca nassam'

1. Itā āvajjeyā. 2. Itā -ko. 3. add na. 4. se all three MSS. 5. C² jantim.
C² jantim. 6. Itā āvajjeyāya. 7. C² ko. 8. C² chani. 9. Itā pi. 10. Itā
-amant. 11. Itā mātā. 12. C² -jja. Itā -jjati. 13. Itā -cīya. 14. Itā -sappavattī.

sutvā te puttassa santikam ānessati, aha te ca ahañ ca sacca-
kiriyaṃ karissāma, Sāmassa viśaṃ nimmadassati¹, evaṃ me
putto jīvitam labhissati, m-ro cakkhāmi labhissanti, rājā Sā-
massa dhammadesatoṃ sutvā gantvā mahādānaṃ datvā sagga-
parāyano bhavissati, tasmā gacchāma² ahañ tatthā³ 'ti eā
gantvā Migasammatānādittre adissamāna ākāse⁴ thatvā rañhā⁵
saddhīm katheā.

T. a. p. S. āha:

- 10 a. Sā devatā amarahūā pabbate tiandhamādane
rañhā va anukampāya imā gūthā abhāsatha: 328.
v. Agnī kari⁶ mahārāja akari⁷ kamma dukkaṇa⁸.
adūsaṇā piṭṭaputtā tayo ekūsaṇā hatā. 329.
c. Ehi⁹ taṃ anuikkhāmi yaṭhā te sugatī siyā:
dhamme¹⁰ madhe vane poṣa¹¹ maṃhe¹² hañ sugatim tayā ti. 330.
15 Ya rañhā vā 'ti rañhe yeva, āgacā karā mahārāja taṃ mahāperi-
dham mahāpapaṃ kari, dukkaṇa¹³ 'ti yaṃ kamaṃ dukkaṇa¹⁴ hoti taṃ kama-
kamaṃ akari¹⁵, adūsaṇā vā uddesaṇā, piṭṭaputtā vā mātā ca putā ca putā ca
tame tayo ekūsaṇā¹⁶ hatā taṃhaṃ gata¹⁷ tappatibodhā tassa mahāpapaṃ pi
pi hatā vā hoti, anuikkhāmi¹⁸ sikkhāpamaṃ anussāmi, poṣa¹⁹ 'ti²⁰ Sāmassa
20 dhamme thatvā²¹ alokaṃ paccapattāpattā Sāma viya te abbo andhe poṣaṇi,
maṃhe -- tayo vā evaṃ tayo sugatī yeva²² gantvā²³ bhavissanti saddhīm,

So devatāya vacanān sutvā „ahañ kir²⁴ etassa m-ro po-
sattvā saggān gamissāmi²⁵“ saddahitvā „kim me rājena, te
yeva poṣassāmi²⁶“ dajham adhiṭṭhāya balavaparidevaṃ pari-
25 devanto sokaṃ tanuṃ katvā „Suvayyasaṃso mato bhavissanti²⁷“
nānāpupphāni tassa sariraṃ pājetvā odakenā siñcitvā tikkhattam
padakkhinaṃ katvā catuṣa ṭhānesu vanditvā tena pūjitam odaka-
ghaṭam ādāya domanassappatto dakkhiṇadisābhimukho pāyāsi.

T. a. p. S. āha:

- 30 a. Sā rājā parivartitvā bahuni kārūṇassasāmbhavaṃ
odakakumbhaṃ ādāya pakkāmi dakkhiṇādisābhimukho ti. 331.

¹ so C¹ for -dassati² B² tiṇassati. ² C² vā. ³ B³ kīra. ⁴ C⁴ akāse, C⁵ akari.
⁵ C⁵ -rañhā. ⁶ C⁶ vā 44. ⁷ B⁷ poṣa. ⁸ C⁸ dukkaṇa. ⁹ C⁹ akari. ¹⁰ B¹⁰
akari. ¹¹ B¹¹ kara. ¹² B¹² poṣa ti. ¹³ C¹³ dhamme. ¹⁴ C¹⁴ -tiñ āveta. ¹⁵
C¹⁵ -tiñ. C¹⁶ -tiñ.

Pakatiyāpi ca mahāthāmo rājā pāṇiyaghatān ādāya asāmagalān kottento viya pavasitvā Dukūlapanditassa sāladvāraṃ pāpuni. Paṇḍito antonizāno tassa padasaddhān sutvā „nāyaṃ Sāmassa padasaddo, kassa nu kho¹ ti pucchanto gāthadvayam ā.:

1. Kassa² [no] eso padasaddo mantassas³ eva āgato, 5

n⁴ eso Sāmassa nigghoso, ko nu tvam asi mārisa. 332.

2. Santam hi Sāmo vajati, santam pādāni neyati⁵,

n⁴ eso Sāmassa nigghoso, ko nu tvam asi mārisā⁶ 'ti. 333.

Te ca⁷huddassasvā⁸ 'ti nāyaṃ sabbapagghāso no yakkhānussanān āgato⁹ paṇḍito mantassas³ evāyaṃ padanigghoso no Sāmassā¹⁰ 'ti, santam hi¹¹ upasamāyittam hi vajati sammamam, neyati⁵ pettibhappati 10

Tam sutvā rājā „sac¹² āham attano rājabbhāvaṃ akathetvā 'mayā tumhākaṃ putto mārito¹³ ti vakkhāmi ime kujjhivā¹⁴ mayā saddhūn pharusam kathessanti, evam mama etesu kodho up-
pajjissanti, atha te vibhessam¹⁵, tam mam¹⁶ assa¹⁷ akusalam, rājā¹⁸
ti pana vutte abhāyanto¹⁹ nāma n⁴ atthi, tasmā rājabbhāvaṃ
tāva kathessāmi²⁰ cintetvā pāṇiyamājake pāṇiyaghatān tha-
petvā paṇḍasāladvāre thatvā ā.:

1. Rājāham asmi Kāśinam Piliyakkho ti madh viḍḍi,
lobhā rattham pabatrāna mīgam esam carāma²¹ āham. 334. 20

2. Issatthe c²² asmi kusalo dāhaddhammo ti viessoto,
nāgo pi me na muḍceyya āgato anupāssano ti. 335.

Paṇḍito pi teva saddhūn petisanthāraṃ karonto āha:

3. Svāgatan te mahārāja attho te adurāgataṃ, (V²³)
issaro pi²⁴ anuppatto yam idh²⁵ atthi pavēdaya. 336. 25

4. Tiṇḍukāni²⁶ piyālāni madbuke kāsūmāriyo
phalāni khuddakappāni bhūḍja rāja varam²⁷ varam. 337.

5. Idam pi pāṇiyam sītam ābhataṃ girigabbharā,
tato piva mahārāja sace tvam abhikāḍḍhasi²⁸. 338.

¹ C¹ kassa, C² kassam. ² ko hi; C¹ nāyaṃ. ³ C¹ āgato, C² āgato, C³ āgato, C⁴ āgato, C⁵ āgato, C⁶ āgato, C⁷ āgato, C⁸ āgato, C⁹ āgato, C¹⁰ āgato, C¹¹ āgato, C¹² āgato, C¹³ āgato, C¹⁴ āgato, C¹⁵ āgato, C¹⁶ āgato, C¹⁷ āgato, C¹⁸ āgato, C¹⁹ āgato, C²⁰ āgato, C²¹ āgato, C²² āgato, C²³ āgato, C²⁴ āgato, C²⁵ āgato, C²⁶ āgato, C²⁷ āgato, C²⁸ āgato, C²⁹ āgato, C³⁰ āgato, C³¹ āgato, C³² āgato, C³³ āgato, C³⁴ āgato, C³⁵ āgato, C³⁶ āgato, C³⁷ āgato, C³⁸ āgato, C³⁹ āgato, C⁴⁰ āgato, C⁴¹ āgato, C⁴² āgato, C⁴³ āgato, C⁴⁴ āgato, C⁴⁵ āgato, C⁴⁶ āgato, C⁴⁷ āgato, C⁴⁸ āgato, C⁴⁹ āgato, C⁵⁰ āgato, C⁵¹ āgato, C⁵² āgato, C⁵³ āgato, C⁵⁴ āgato, C⁵⁵ āgato, C⁵⁶ āgato, C⁵⁷ āgato, C⁵⁸ āgato, C⁵⁹ āgato, C⁶⁰ āgato, C⁶¹ āgato, C⁶² āgato, C⁶³ āgato, C⁶⁴ āgato, C⁶⁵ āgato, C⁶⁶ āgato, C⁶⁷ āgato, C⁶⁸ āgato, C⁶⁹ āgato, C⁷⁰ āgato, C⁷¹ āgato, C⁷² āgato, C⁷³ āgato, C⁷⁴ āgato, C⁷⁵ āgato, C⁷⁶ āgato, C⁷⁷ āgato, C⁷⁸ āgato, C⁷⁹ āgato, C⁸⁰ āgato, C⁸¹ āgato, C⁸² āgato, C⁸³ āgato, C⁸⁴ āgato, C⁸⁵ āgato, C⁸⁶ āgato, C⁸⁷ āgato, C⁸⁸ āgato, C⁸⁹ āgato, C⁹⁰ āgato, C⁹¹ āgato, C⁹² āgato, C⁹³ āgato, C⁹⁴ āgato, C⁹⁵ āgato, C⁹⁶ āgato, C⁹⁷ āgato, C⁹⁸ āgato, C⁹⁹ āgato, C¹⁰⁰ āgato, C¹⁰¹ āgato, C¹⁰² āgato, C¹⁰³ āgato, C¹⁰⁴ āgato, C¹⁰⁵ āgato, C¹⁰⁶ āgato, C¹⁰⁷ āgato, C¹⁰⁸ āgato, C¹⁰⁹ āgato, C¹¹⁰ āgato, C¹¹¹ āgato, C¹¹² āgato, C¹¹³ āgato, C¹¹⁴ āgato, C¹¹⁵ āgato, C¹¹⁶ āgato, C¹¹⁷ āgato, C¹¹⁸ āgato, C¹¹⁹ āgato, C¹²⁰ āgato, C¹²¹ āgato, C¹²² āgato, C¹²³ āgato, C¹²⁴ āgato, C¹²⁵ āgato, C¹²⁶ āgato, C¹²⁷ āgato, C¹²⁸ āgato, C¹²⁹ āgato, C¹³⁰ āgato, C¹³¹ āgato, C¹³² āgato, C¹³³ āgato, C¹³⁴ āgato, C¹³⁵ āgato, C¹³⁶ āgato, C¹³⁷ āgato, C¹³⁸ āgato, C¹³⁹ āgato, C¹⁴⁰ āgato, C¹⁴¹ āgato, C¹⁴² āgato, C¹⁴³ āgato, C¹⁴⁴ āgato, C¹⁴⁵ āgato, C¹⁴⁶ āgato, C¹⁴⁷ āgato, C¹⁴⁸ āgato, C¹⁴⁹ āgato, C¹⁵⁰ āgato, C¹⁵¹ āgato, C¹⁵² āgato, C¹⁵³ āgato, C¹⁵⁴ āgato, C¹⁵⁵ āgato, C¹⁵⁶ āgato, C¹⁵⁷ āgato, C¹⁵⁸ āgato, C¹⁵⁹ āgato, C¹⁶⁰ āgato, C¹⁶¹ āgato, C¹⁶² āgato, C¹⁶³ āgato, C¹⁶⁴ āgato, C¹⁶⁵ āgato, C¹⁶⁶ āgato, C¹⁶⁷ āgato, C¹⁶⁸ āgato, C¹⁶⁹ āgato, C¹⁷⁰ āgato, C¹⁷¹ āgato, C¹⁷² āgato, C¹⁷³ āgato, C¹⁷⁴ āgato, C¹⁷⁵ āgato, C¹⁷⁶ āgato, C¹⁷⁷ āgato, C¹⁷⁸ āgato, C¹⁷⁹ āgato, C¹⁸⁰ āgato, C¹⁸¹ āgato, C¹⁸² āgato, C¹⁸³ āgato, C¹⁸⁴ āgato, C¹⁸⁵ āgato, C¹⁸⁶ āgato, C¹⁸⁷ āgato, C¹⁸⁸ āgato, C¹⁸⁹ āgato, C¹⁹⁰ āgato, C¹⁹¹ āgato, C¹⁹² āgato, C¹⁹³ āgato, C¹⁹⁴ āgato, C¹⁹⁵ āgato, C¹⁹⁶ āgato, C¹⁹⁷ āgato, C¹⁹⁸ āgato, C¹⁹⁹ āgato, C²⁰⁰ āgato, C²⁰¹ āgato, C²⁰² āgato, C²⁰³ āgato, C²⁰⁴ āgato, C²⁰⁵ āgato, C²⁰⁶ āgato, C²⁰⁷ āgato, C²⁰⁸ āgato, C²⁰⁹ āgato, C²¹⁰ āgato, C²¹¹ āgato, C²¹² āgato, C²¹³ āgato, C²¹⁴ āgato, C²¹⁵ āgato, C²¹⁶ āgato, C²¹⁷ āgato, C²¹⁸ āgato, C²¹⁹ āgato, C²²⁰ āgato, C²²¹ āgato, C²²² āgato, C²²³ āgato, C²²⁴ āgato, C²²⁵ āgato, C²²⁶ āgato, C²²⁷ āgato, C²²⁸ āgato, C²²⁹ āgato, C²³⁰ āgato, C²³¹ āgato, C²³² āgato, C²³³ āgato, C²³⁴ āgato, C²³⁵ āgato, C²³⁶ āgato, C²³⁷ āgato, C²³⁸ āgato, C²³⁹ āgato, C²⁴⁰ āgato, C²⁴¹ āgato, C²⁴² āgato, C²⁴³ āgato, C²⁴⁴ āgato, C²⁴⁵ āgato, C²⁴⁶ āgato, C²⁴⁷ āgato, C²⁴⁸ āgato, C²⁴⁹ āgato, C²⁵⁰ āgato, C²⁵¹ āgato, C²⁵² āgato, C²⁵³ āgato, C²⁵⁴ āgato, C²⁵⁵ āgato, C²⁵⁶ āgato, C²⁵⁷ āgato, C²⁵⁸ āgato, C²⁵⁹ āgato, C²⁶⁰ āgato, C²⁶¹ āgato, C²⁶² āgato, C²⁶³ āgato, C²⁶⁴ āgato, C²⁶⁵ āgato, C²⁶⁶ āgato, C²⁶⁷ āgato, C²⁶⁸ āgato, C²⁶⁹ āgato, C²⁷⁰ āgato, C²⁷¹ āgato, C²⁷² āgato, C²⁷³ āgato, C²⁷⁴ āgato, C²⁷⁵ āgato, C²⁷⁶ āgato, C²⁷⁷ āgato, C²⁷⁸ āgato, C²⁷⁹ āgato, C²⁸⁰ āgato, C²⁸¹ āgato, C²⁸² āgato, C²⁸³ āgato, C²⁸⁴ āgato, C²⁸⁵ āgato, C²⁸⁶ āgato, C²⁸⁷ āgato, C²⁸⁸ āgato, C²⁸⁹ āgato, C²⁹⁰ āgato, C²⁹¹ āgato, C²⁹² āgato, C²⁹³ āgato, C²⁹⁴ āgato, C²⁹⁵ āgato, C²⁹⁶ āgato, C²⁹⁷ āgato, C²⁹⁸ āgato, C²⁹⁹ āgato, C³⁰⁰ āgato, C³⁰¹ āgato, C³⁰² āgato, C³⁰³ āgato, C³⁰⁴ āgato, C³⁰⁵ āgato, C³⁰⁶ āgato, C³⁰⁷ āgato, C³⁰⁸ āgato, C³⁰⁹ āgato, C³¹⁰ āgato, C³¹¹ āgato, C³¹² āgato, C³¹³ āgato, C³¹⁴ āgato, C³¹⁵ āgato, C³¹⁶ āgato, C³¹⁷ āgato, C³¹⁸ āgato, C³¹⁹ āgato, C³²⁰ āgato, C³²¹ āgato, C³²² āgato, C³²³ āgato, C³²⁴ āgato, C³²⁵ āgato, C³²⁶ āgato, C³²⁷ āgato, C³²⁸ āgato, C³²⁹ āgato, C³³⁰ āgato, C³³¹ āgato, C³³² āgato, C³³³ āgato, C³³⁴ āgato, C³³⁵ āgato, C³³⁶ āgato, C³³⁷ āgato, C³³⁸ āgato, C³³⁹ āgato, C³⁴⁰ āgato, C³⁴¹ āgato, C³⁴² āgato, C³⁴³ āgato, C³⁴⁴ āgato, C³⁴⁵ āgato, C³⁴⁶ āgato, C³⁴⁷ āgato, C³⁴⁸ āgato, C³⁴⁹ āgato, C³⁵⁰ āgato, C³⁵¹ āgato, C³⁵² āgato, C³⁵³ āgato, C³⁵⁴ āgato, C³⁵⁵ āgato, C³⁵⁶ āgato, C³⁵⁷ āgato, C³⁵⁸ āgato, C³⁵⁹ āgato, C³⁶⁰ āgato, C³⁶¹ āgato, C³⁶² āgato, C³⁶³ āgato, C³⁶⁴ āgato, C³⁶⁵ āgato, C³⁶⁶ āgato, C³⁶⁷ āgato, C³⁶⁸ āgato, C³⁶⁹ āgato, C³⁷⁰ āgato, C³⁷¹ āgato, C³⁷² āgato, C³⁷³ āgato, C³⁷⁴ āgato, C³⁷⁵ āgato, C³⁷⁶ āgato, C³⁷⁷ āgato, C³⁷⁸ āgato, C³⁷⁹ āgato, C³⁸⁰ āgato, C³⁸¹ āgato, C³⁸² āgato, C³⁸³ āgato, C³⁸⁴ āgato, C³⁸⁵ āgato, C³⁸⁶ āgato, C³⁸⁷ āgato, C³⁸⁸ āgato, C³⁸⁹ āgato, C³⁹⁰ āgato, C³⁹¹ āgato, C³⁹² āgato, C³⁹³ āgato, C³⁹⁴ āgato, C³⁹⁵ āgato, C³⁹⁶ āgato, C³⁹⁷ āgato, C³⁹⁸ āgato, C³⁹⁹ āgato, C⁴⁰⁰ āgato, C⁴⁰¹ āgato, C⁴⁰² āgato, C⁴⁰³ āgato, C⁴⁰⁴ āgato, C⁴⁰⁵ āgato, C⁴⁰⁶ āgato, C⁴⁰⁷ āgato, C⁴⁰⁸ āgato, C⁴⁰⁹ āgato, C⁴¹⁰ āgato, C⁴¹¹ āgato, C⁴¹² āgato, C⁴¹³ āgato, C⁴¹⁴ āgato, C⁴¹⁵ āgato, C⁴¹⁶ āgato, C⁴¹⁷ āgato, C⁴¹⁸ āgato, C⁴¹⁹ āgato, C⁴²⁰ āgato, C⁴²¹ āgato, C⁴²² āgato, C⁴²³ āgato, C⁴²⁴ āgato, C⁴²⁵ āgato, C⁴²⁶ āgato, C⁴²⁷ āgato, C⁴²⁸ āgato, C⁴²⁹ āgato, C⁴³⁰ āgato, C⁴³¹ āgato, C⁴³² āgato, C⁴³³ āgato, C⁴³⁴ āgato, C⁴³⁵ āgato, C⁴³⁶ āgato, C⁴³⁷ āgato, C⁴³⁸ āgato, C⁴³⁹ āgato, C⁴⁴⁰ āgato, C⁴⁴¹ āgato, C⁴⁴² āgato, C⁴⁴³ āgato, C⁴⁴⁴ āgato, C⁴⁴⁵ āgato, C⁴⁴⁶ āgato, C⁴⁴⁷ āgato, C⁴⁴⁸ āgato, C⁴⁴⁹ āgato, C⁴⁵⁰ āgato, C⁴⁵¹ āgato, C⁴⁵² āgato, C⁴⁵³ āgato, C⁴⁵⁴ āgato, C⁴⁵⁵ āgato, C⁴⁵⁶ āgato, C⁴⁵⁷ āgato, C⁴⁵⁸ āgato, C⁴⁵⁹ āgato, C⁴⁶⁰ āgato, C⁴⁶¹ āgato, C⁴⁶² āgato, C⁴⁶³ āgato, C⁴⁶⁴ āgato, C⁴⁶⁵ āgato, C⁴⁶⁶ āgato, C⁴⁶⁷ āgato, C⁴⁶⁸ āgato, C⁴⁶⁹ āgato, C⁴⁷⁰ āgato, C⁴⁷¹ āgato, C⁴⁷² āgato, C⁴⁷³ āgato, C⁴⁷⁴ āgato, C⁴⁷⁵ āgato, C⁴⁷⁶ āgato, C⁴⁷⁷ āgato, C⁴⁷⁸ āgato, C⁴⁷⁹ āgato, C⁴⁸⁰ āgato, C⁴⁸¹ āgato, C⁴⁸² āgato, C⁴⁸³ āgato, C⁴⁸⁴ āgato, C⁴⁸⁵ āgato, C⁴⁸⁶ āgato, C⁴⁸⁷ āgato, C⁴⁸⁸ āgato, C⁴⁸⁹ āgato, C⁴⁹⁰ āgato, C⁴⁹¹ āgato, C⁴⁹² āgato, C⁴⁹³ āgato, C⁴⁹⁴ āgato, C⁴⁹⁵ āgato, C⁴⁹⁶ āgato, C⁴⁹⁷ āgato, C⁴⁹⁸ āgato, C⁴⁹⁹ āgato, C⁵⁰⁰ āgato, C⁵⁰¹ āgato, C⁵⁰² āgato, C⁵⁰³ āgato, C⁵⁰⁴ āgato, C⁵⁰⁵ āgato, C⁵⁰⁶ āgato, C⁵⁰⁷ āgato, C⁵⁰⁸ āgato, C⁵⁰⁹ āgato, C⁵¹⁰ āgato, C⁵¹¹ āgato, C⁵¹² āgato, C⁵¹³ āgato, C⁵¹⁴ āgato, C⁵¹⁵ āgato, C⁵¹⁶ āgato, C⁵¹⁷ āgato, C⁵¹⁸ āgato, C⁵¹⁹ āgato, C⁵²⁰ āgato, C⁵²¹ āgato, C⁵²² āgato, C⁵²³ āgato, C⁵²⁴ āgato, C⁵²⁵ āgato, C⁵²⁶ āgato, C⁵²⁷ āgato, C⁵²⁸ āgato, C⁵²⁹ āgato, C⁵³⁰ āgato, C⁵³¹ āgato, C⁵³² āgato, C⁵³³ āgato, C⁵³⁴ āgato, C⁵³⁵ āgato, C⁵³⁶ āgato, C⁵³⁷ āgato, C⁵³⁸ āgato, C⁵³⁹ āgato, C⁵⁴⁰ āgato, C⁵⁴¹ āgato, C⁵⁴² āgato, C⁵⁴³ āgato, C⁵⁴⁴ āgato, C⁵⁴⁵ āgato, C⁵⁴⁶ āgato, C⁵⁴⁷ āgato, C⁵⁴⁸ āgato, C⁵⁴⁹ āgato, C⁵⁵⁰ āgato, C⁵⁵¹ āgato, C⁵⁵² āgato, C⁵⁵³ āgato, C⁵⁵⁴ āgato, C⁵⁵⁵ āgato, C⁵⁵⁶ āgato, C⁵⁵⁷ āgato, C⁵⁵⁸ āgato, C⁵⁵⁹ āgato, C⁵⁶⁰ āgato, C⁵⁶¹ āgato, C⁵⁶² āgato, C⁵⁶³ āgato, C⁵⁶⁴ āgato, C⁵⁶⁵ āgato, C⁵⁶⁶ āgato, C⁵⁶⁷ āgato, C⁵⁶⁸ āgato, C⁵⁶⁹ āgato, C⁵⁷⁰ āgato, C⁵⁷¹ āgato, C⁵⁷² āgato, C⁵⁷³ āgato, C⁵⁷⁴ āgato, C⁵⁷⁵ āgato, C⁵⁷⁶ āgato, C⁵⁷⁷ āgato, C⁵⁷⁸ āgato, C⁵⁷⁹ āgato, C⁵⁸⁰ āgato, C⁵⁸¹ āgato, C⁵⁸² āgato, C⁵⁸³ āgato, C⁵⁸⁴ āgato, C⁵⁸⁵ āgato, C⁵⁸⁶ āgato, C⁵⁸⁷ āgato, C⁵⁸⁸ āgato, C⁵⁸⁹ āgato, C⁵⁹⁰ āgato, C⁵⁹¹ āgato, C⁵⁹² āgato, C⁵⁹³ āgato, C⁵⁹⁴ āgato, C⁵⁹⁵ āgato, C⁵⁹⁶ āgato, C⁵⁹⁷ āgato, C⁵⁹⁸ āgato, C⁵⁹⁹ āgato, C⁶⁰⁰ āgato, C⁶⁰¹ āgato, C⁶⁰² āgato, C⁶⁰³ āgato, C⁶⁰⁴ āgato, C⁶⁰⁵ āgato, C⁶⁰⁶ āgato, C⁶⁰⁷ āgato, C⁶⁰⁸ āgato, C⁶⁰⁹ āgato, C⁶¹⁰ āgato, C⁶¹¹ āgato, C⁶¹² āgato, C⁶¹³ āgato, C⁶¹⁴ āgato, C⁶¹⁵ āgato, C⁶¹⁶ āgato, C⁶¹⁷ āgato, C⁶¹⁸ āgato, C⁶¹⁹ āgato, C⁶²⁰ āgato, C⁶²¹ āgato, C⁶²² āgato, C⁶²³ āgato, C⁶²⁴ āgato, C⁶²⁵ āgato, C⁶²⁶ āgato, C⁶²⁷ āgato, C⁶²⁸ āgato, C⁶²⁹ āgato, C⁶³⁰ āgato, C⁶³¹ āgato, C⁶³² āgato, C⁶³³ āgato, C⁶³⁴ āgato, C⁶³⁵ āgato, C⁶³⁶ āgato, C⁶³⁷ āgato, C⁶³⁸ āgato, C⁶³⁹ āgato, C⁶⁴⁰ āgato, C⁶⁴¹ āgato, C⁶⁴² āgato, C⁶⁴³ āgato, C⁶⁴⁴ āgato, C⁶⁴⁵ āgato, C⁶⁴⁶ āgato, C⁶⁴⁷ āgato, C⁶⁴⁸ āgato, C⁶⁴⁹ āgato, C⁶⁵⁰ āgato, C⁶⁵¹ āgato, C⁶⁵² āgato, C⁶⁵³ āgato, C⁶⁵⁴ āgato, C⁶⁵⁵ āgato, C⁶⁵⁶ āgato, C⁶⁵⁷ āgato, C⁶⁵⁸ āgato, C⁶⁵⁹ āgato, C⁶⁶⁰ āgato, C⁶⁶¹ āgato, C⁶⁶² āgato, C⁶⁶³ āgato, C⁶⁶⁴ āgato, C⁶⁶⁵ āgato, C⁶⁶⁶ āgato, C⁶⁶⁷ āgato, C⁶⁶⁸ āgato, C⁶⁶⁹ āgato, C⁶⁷⁰ āgato, C⁶⁷¹ āgato, C⁶⁷² āgato, C⁶⁷³ āgato, C⁶⁷⁴ āgato, C⁶⁷⁵ āgato, C⁶⁷⁶ āgato, C⁶⁷⁷ āgato, C⁶⁷⁸ āgato, C⁶⁷⁹ āgato, C⁶⁸⁰ āgato, C⁶⁸¹ āgato, C⁶⁸² āgato, C⁶⁸³ āgato, C⁶⁸⁴ āgato, C⁶⁸⁵ āgato, C⁶⁸⁶ āgato, C⁶⁸⁷ āgato, C⁶⁸⁸ āgato, C⁶⁸⁹ āgato, C⁶⁹⁰ āgato, C⁶⁹¹ āgato, C⁶⁹² āgato, C⁶⁹³ āgato, C⁶⁹⁴ āgato, C⁶⁹⁵ āgato, C⁶⁹⁶ āgato, C⁶⁹⁷ āgato, C⁶⁹⁸ āgato, C⁶⁹⁹ āgato, C⁷⁰⁰ āgato, C⁷⁰¹ āgato, C⁷⁰² āgato, C⁷⁰³ āgato, C⁷⁰⁴ āgato, C⁷⁰⁵ āgato, C⁷⁰⁶ āgato, C⁷⁰⁷ āgato, C⁷⁰⁸ āgato, C⁷⁰⁹ āgato, C⁷¹⁰ āgato, C⁷¹¹ āgato, C⁷¹² āgato, C⁷¹³ āgato, C⁷¹⁴ āgato, C⁷¹⁵ āgato, C⁷¹⁶ āgato, C⁷¹⁷ āgato, C⁷¹⁸ āgato, C⁷¹⁹ āgato, C⁷²⁰ āgato, C⁷²¹ āgato, C⁷²² āgato, C⁷²³ āgato, C⁷²⁴ āgato, C⁷²⁵ āgato, C⁷²⁶ āgato, C⁷²⁷ āgato, C⁷²⁸ āgato, C⁷²⁹ āgato, C⁷³⁰ āgato, C⁷³¹ āgato, C⁷³² āgato, C⁷³³ āgato, C⁷³⁴ āgato, C⁷³⁵ āgato, C⁷³⁶ āgato, C⁷³⁷ āgato, C⁷³⁸ āgato, C⁷³⁹ āgato, C⁷⁴⁰ āgato, C⁷⁴¹ āgato, C⁷⁴² āgato, C⁷⁴³ āgato, C⁷⁴⁴ āgato, C⁷⁴⁵ āgato, C⁷⁴⁶ āgato, C⁷⁴⁷ āgato, C⁷⁴⁸ āgato, C⁷⁴⁹ āgato, C⁷⁵⁰ āgato, C⁷⁵¹ āgato, C⁷⁵² āgato, C⁷⁵³ āgato, C⁷⁵⁴ āgato, C⁷⁵⁵ āgato, C⁷⁵⁶ āgato, C⁷⁵⁷ āgato, C⁷⁵⁸ āgato, C⁷⁵⁹ āgato, C⁷⁶⁰ āgato, C⁷⁶¹ āgato, C⁷⁶² āgato, C⁷⁶³ āgato, C⁷⁶⁴ āgato, C⁷⁶⁵ āgato, C⁷⁶⁶ āgato, C⁷⁶⁷ āgato, C⁷⁶⁸ āgato, C⁷⁶⁹ āgato, C⁷⁷⁰ āgato, C⁷⁷¹ āgato, C^{772</}

T. a. Sattigumbajālaka kathito. Itha pana girigabbhārā ñ Mīgasammasam
sundhāya vuttam, sã hi girigabbharato mikkhantissã girigabbhārā ? eva jãtã.

Evam tena patissanthāre kate rājā „putto vo mayā an-
rito” ti pathamam eva vattam ayuttam, ajānanto viya katham
s amuttāpetvā kathessāmhi” cintetvā āha :

„ Nālam andhā vane dajjhuh, ko nu vo¹ phalam āhari,
anandhas² evāyam sammā nivāpo³ mayham khāyatūi. 339.

Ta. nālan ti nūna andhā tūssam vane kicci dajjhuh na samatthā. ko
nu vo¹ -- āhariti ko nu tumbham ima phala āhari, nivāpo² ti ayam
sammā mayha apayena kato³ khiditabbayuttānāna supatissaddhāna phala-
phalaṇam nivāpo⁴ sammāya anandhasa viya na andhasā ti mayham khāyatūi
aputthān.

Tam sutvā paṇḍito „mahārāja, na mayam phalāphalāni
āharāma, putto pana na āharatīti” dassetum gāthavayam ā :

„ Dāhuro yuvā nātībrahā Sāmo kalyānadassano,
digb⁵ assa kesā asitā atho sunaggavellitā⁶, 340.

„ So have phalam āhatvā⁷ ito ādā⁸ kamapḍalam
nadin gato ulahāro, maffiṇe na dūram āgato ti. 341.

Ta. nātībrahā ti nātīdigbo nātīraso, sunaggavellitā¹ ti suna-
sannāhitāya mamsakkāṇṇanaputthāyā aggeṇ viya vīhātā², kamapḍalam ti
ghaṭam, na dūramāgato ti na dūram āgato idam na dūram ito samantapābhāna
āgato khaṇḍessitū mahāsamhi ā.

Tam sutvā rājā āha :

„ Āhaṇ tam avadhūm Sāmaṇ yo tuyham paricārako
yam komāraṇ pavadeṭha Sāmaṇ kalyānadassanaṇ. 342.

„ Digb¹ assa kesā asitā atho sunaggavellitā²,
tesu lohitallītesu seṭi Sāmo mayā haṇo ti. 343.

Ta. avadhūm ti mīgassa khīṇassa³ sarāna vījhitvā māssam pavadeṭha
ti kathetha, seṭi ti M-madditvā vījīkappitva so.

Panditassa pana avidāre yeva Pārikāya paṇḍasālo hoti,
sã tatttha nīsinā rañño vacanaṇ sutvā tam pavattim nātā-

¹ C¹ m. ² B¹ nīdāto. ³ C¹ kato, C² katto, B² ayam sammā apayena kato.

⁴ B¹ vo-. ⁵ B² āharitā. C¹ āharatā. ⁶ B¹ ādāya. ⁷ B² kicciṇe uatā. ⁸ B²
vīssupāsa instead of m. kh.

kāmā hutvā nikkhamitvā rajjusaññāya D-paṇḍitaassa santikam
gantvā āha:

11. Kena Dukūla mantesi hato Sāmo ti vādinā,
hato Sāmo ti sutvāna hadayam me pavedhati. 344.

12. Assatthassēva tarupam pavālaṃ mānteritaṃ
hato Sāmo ti sutvāna hadayam me pavedhati. 345.

Ta vādinā ti mayā Sāmo hato ti vadantma, pavālan ti pullatan,
mānteritan ti sūtena pūjatan.

Atha naṃ paṇḍito evādaṃ danto āha:

13. Pāriko Kāsirājāyaṃ so Sāmam Migassamato
kodhasā usunā vijjhi, tassa mā pāpam icchinhā ti. 346.

Ta Migassamato ti M-tanadīre, kodhasā ti miga uppannena kodhena,
usā - ushā ti tassa mayam ubho pi pāpam nā icchinhā.

Pāri āha:

14. Kicchā laddho piyo putto yo andhe abhari vane
taṃ ekaputtinā ghātimbi katham cittam na kapeye ti. 347.

Ta ghātimhīṃ ghātaka.

D-paṇḍito āha:

15. Kicchā laddho piyo putto yo andhe abhari vane
taṃ ekaputtinā ghātimhi akkodhan¹ āho paṇḍitā ti. 348.

Ta akkodhan ti kodho nāma ajāyasaṃvattaniko, tamā taṃ akatvā
puttaghātikamhi pi akkodho yeva kattabbo² ti paṇḍitā āhu.

Evam vatvā ubho pi te hatthehi nre patipimsanta M-assa
gune vappetvā bhūsaṃ paridevimaṃ. Atha ne rājā samassāseṃto ā:

16. Mā bhāham paridevetha hato Sāmo ti vādinā,
ahaṃ kammakaro hutvā bharissāmi brahāvane. 349.

17. Issatthe c' aami kusalo dāḥadhammo ti vissuto,
ahaṃ kammakaro hutvā bharissāmi brahāvane. 350.

18. Migānaṃ vighāsaṃ anvesaṃ vaṇamūlaphaḥḍaṇi ca
ahaṃ kammakaro hutvā bharissāmi brahāvane ti. 351.

¹ aa. all three MSS. ² Hā ako-. ³ Ck³ akkodhe yeva kattabho. C³ akkade yeva
kattabbo, B³ kodho yeva na kattabbo.

bhujādhassanān ti bhujādhassanān abhirūpaṇ. sadāsumbhāmanā ti veṭṭimā¹, khāṇamigamāyāma² ti khāṇakriyān āgamaṇāma³.

Tesaṃ evaṃ kathentānaṃ yeva Suriyo atthaṃ gato. Atha rājā „sac' āhaṃ idān' eva ime tattha nassāmi taṃ diṣṭvā va nesam haḍḍayaṃ phallesiati, iti tiṇṇam pi etesaṃ matakāle āhaṃ niraye nīpanno yeva nāma, tasmā ne tattha gantuṃ na dassāmīti" cinitetvā catasso gāthā abhāsi:

1. Brāhāvālamigākīṇaṃ ākāsaṇtaṃ padissaṇti
yattha Sāmo hato seti Cando va patito chamā. 356.
2. Brāhāvālamigākīṇaṃ ākāsaṇtaṃ padissaṇti
yattha Sāmo hato seti Suriyo va patito chamā. 357.
3. Brāhāvālamigākīṇaṃ ākāsaṇtaṃ padissaṇti
yattha Sāmo hato seti pamsuṇā patikunṭhito. 358.
4. Brāhāvālamigākīṇaṃ ākāsaṇtaṃ padissaṇti
yattha Sāmo hato seti idh' eva vasath' assamo ti. 359.

Ta. brāhā' ti accuggataṃ⁴, ākāsaṇtaṃ ti eva⁵ jhā vasaṃ ākāsaṇti ante vjā hutvā padissaṇti, attha⁶ ākāsaṇtaṃ⁷ ti ākāsaṇamānaṃ⁸ pakāsaṇamānaṃ⁹ ti a., abamā ti chammā pathaviyaṃ ti a., chamā ti pi pāho, pathaviṃ pathaviṃ vjā 'ti a., pamsuṇā - to ti patikkāso pallavethito.

Atha ne attano vāljāḍinaṃ nissāya bhayamabhāvān¹⁰ dha- 40
setuṃ g. āharaso:

1. Yadi tattha sahasāṇi satāni nahutāni ca
n' ev' amhākaṃ bhayaṃ koci vane vājesu vijjati. 360.

Ta. koci imasmim vane kuthaci āpadeso pi amhākaṃ vājesu bhaya-
nāma n' aṭṭh.

Rājā te paṭibāhutuṃ asakkonto hattheau gahetvā tattha nesi.

Taṃ atthaṃ pakāseṇto Suttā āha:

1. Tato andhānaṃ ādāya Kāśirājā brahāvane
hatthe gahetvā pakkāmi yattha Sāmo hato ahā 'ti. 361.

¹ Bā peṭṭimā parivāṇamānā. ² C² -yemase. ³ jhā -utetāma. ⁴ Bā brahmā.
⁵ Bā -kā, C² accuggataṃ. ⁶ Bā e. ⁷ C² ākāsaṇ. ⁸ C² ākāsaṇā, Bā ākāsaṇ-
pamsuṇā. ⁹ Bā pakāsaṇaṃ. ¹⁰ Bā vālamigathayāphāraṃ.

Ta tato ti tedi, andhāna u māṭṭapinnama, aho 'ti kho, pinnam
 bhāso so pi ālpano tattha osāhi a.

Netvā ca pana taassa santike ṭhapetvā „ayaṃ vo putto“
 ti aeikkhi. Ath' assa pitā sīsamā mātā pādo āraṇa katvā nīsi-
 1 ditvā vilapimā.

Tam attham pakāseṇa Satthā āhu :

11. Divāna patitaṃ Sāmaṃ puttakaṃ paṇḍukunditaṃ¹
 apariddhaṃ² brahāraṇṇe Candam va patitaṃ chaṃṇā 362.
12. Divāna putitaṃ Sāmaṃ puttakaṃ paṇḍukunditaṃ¹
 10 apariddhaṃ² brahāraṇṇe Saṇḍaṃ va patitaṃ chaṃṇā 363.
13. Divāna patitaṃ Sāmaṃ puttakaṃ paṇḍukunditaṃ¹
 apariddhaṃ² brahāraṇṇe karaṇaṃ³ pariderayam. 364.
14. Divāna patitaṃ Sāmaṃ puttakaṃ paṇḍukunditaṃ¹
 bhāḥa paṇḍayha pakhanduḥi adhamo kira kho hi. 365.
15. 16. Bāḥam kho⁴ si sutto⁵ Sāma kalyāṇadassana
 yo aji' evaṃ⁶ gate kāle na kiñci-m-abbhibhāsaṃ. 366.
17. Bāḥam kho⁴ si matto⁷ Sāma kalyāṇadassana
 yo aji' evaṃ⁶ gate kāle na kiñci-m-abbhibhāsaṃ. 367.
18. Bāḥam kho⁴ si pamatto⁸ Sāma kalyāṇadassana
 20 yo aji' evaṃ⁶ gate kāle na kiñci-m-abbhibhāsaṃ. 368.
19. Bāḥam kho⁴ si kuḍḍho⁹ Sāma kalyāṇadassana
 yo aji' evaṃ⁶ gate kāle na kiñci-m-abbhibhāsaṃ. 369.
20. Bāḥam kho⁴ si ditto Sāma kalyāṇadassana
 yo aji' evaṃ⁶ gate kāle na kiñci-m-abbhibhāsaṃ¹⁰. 370.
21. Bāḥam kho⁴ si rimano Sāma kalyāṇadassana
 yo aji' evaṃ⁶ gate kāle na kiñci-m-abbhibhāsaṃ. 371.
22. Jataṃ vajīnaṃ paṇḍakagataṃ¹¹ ko dāni aṇṭhapasanti¹²,
 Sāmo ayaṃ kālakato andhānaṃ paricārako. 372.
23. Ko ve¹³ sammajjan¹⁴ āḍḍya¹⁵ sammajjanti aṇṭhamā¹⁶.
 20 Sāmo ayaṃ kālakato andhānaṃ paricārako. 373.
24. Ko dāni aṇṭhapasanti sīten¹⁷ aṇṭhakapaṇaṃ.
 Sāmo ayaṃ kālakato andhānaṃ paricārako. 374.

¹ vo all three MSS. ² Bā -vijham. ³ Bā kalamaṃ. ⁴ add turaṃ? ⁵ Co yutto,
 Bā kho turaṃ pamatto si. ⁶ Bā paḍḍayam, Co paḍḍayam. ⁷ Bā kho turaṃ pa-
 ditto si. ⁸ add turaṃ? ⁹ Bā kho turaṃ pamatto si, comp. v. 76. ¹⁰ Bā kho turaṃ
 pakundho si. ¹¹ Bā omits this verse, but compares v. 77. ¹² Bā paṇḍakagataṃ,
 trad. malham paṇḍakagataṃ? ¹³ Bā -si. ¹⁴ Bā na. ¹⁵ Bā -Jumāḍḍya. ¹⁶ Bā -ma.

29. Ke dāni bhikkhujāyanti¹ vassamūlaphaḥḥai ca,
Sāmo ayam kīlakato anāhānaṃ paricārako ū. 375.

Ta apaviddhān² ti vitattakāṇaṃ chaḍḍiṇaṃ, attamma³ kira bhā⁴ itti⁵ ayutam⁶ kira bho⁷ ajja⁸ tvaṃvino⁹ toke¹⁰ rajati, matto¹¹ ti kkhānena¹² piṭṭvā¹³ matto¹⁴ accumatto¹⁵, ditto¹⁶ ti dappito¹⁷ dhumā¹⁸ ti jito¹⁹ ti²⁰ sabbat²¹ viṭṭapaṇṇa²² khaṇanti, jetaṇ²³ ti tīla²⁴ amhākaṃ²⁵ jetaṃtappāṇaṃ, valinaṃ²⁶ paṇḍagataṇ²⁷ ti²⁸ peḍḍi²⁹ ākulaṃ³⁰ mālappahitaṃ³¹ ūhaviṇṇa³² tadā³³ naṃ³⁴ dāni³⁵ ke³⁶ saṃthapessati, vohassa³⁷ oḷḷa³⁸ karissati.

Āth³⁹ assa⁴⁰ mātā⁴¹ bahub⁴² vilāpītvā⁴³ ure⁴⁴ hatthaṃ⁴⁵ thapetvā⁴⁶ santāpaṃ⁴⁷ upadhārenti⁴⁸ „puttassa⁴⁹ me⁵⁰ santāpo⁵¹ pavattat⁵² eva, te⁵³ viṇavegena⁵⁴ viṇaṇṇitaṃ⁵⁵ āpanno⁵⁶ bhaviṇṇa⁵⁷, nibbisabbhāvattikāya⁵⁸ c⁵⁹ assa⁶⁰ saccakiriyaṃ⁶¹ karissāmi⁶²“ cintetvā⁶³ saccakiriyaṃ⁶⁴ akāsi⁶⁵.

Tam⁶⁶ attamaṃ⁶⁷ pakāṇento⁶⁸ Satthā⁶⁹ āha⁷⁰:

29. Divvāṇa⁷¹ patitvaṃ⁷² Sāmaṃ⁷³ puttakaṇaṃ⁷⁴ paṇḍukūṭhitaṃ⁷⁵
nīṭitā⁷⁶ puttakaṇaṃ⁷⁷ mātā⁷⁸ anvaṇa⁷⁹ abhāṇatha⁸⁰: 376. 15
30. Yena⁸¹ saccen⁸² ayam⁸³ Sāmo⁸⁴ dhammacārī⁸⁵ pure⁸⁶ ahu⁸⁷
etena⁸⁸ saccavajjena⁸⁹ viṇaṇṇa⁹⁰ Sāmaṇa⁹¹ haṇṇatu. 377.
31. Yena⁹² saccen⁹³ ayam⁹⁴ Sāmo⁹⁵ brahmacārī⁹⁶ pure⁹⁷ ahu⁹⁸
etena⁹⁹ saccavajjena¹⁰⁰ viṇaṇṇa¹⁰¹ Sāmaṇa¹⁰² haṇṇatu. 378.
32. Yena¹⁰³ saccen¹⁰⁴ ayam¹⁰⁵ Sāmo¹⁰⁶ saccavādi¹⁰⁷ pure¹⁰⁸ ahu¹⁰⁹
etena¹¹⁰ saccavajjena¹¹¹ viṇaṇṇa¹¹² Sāmaṇa¹¹³ haṇṇatu. 379. 30
33. Yena¹¹⁴ saccen¹¹⁵ ayam¹¹⁶ Sāmo¹¹⁷ mātāpettābhara¹¹⁸ ahu¹¹⁹
etena¹²⁰ saccavajjena¹²¹ viṇaṇṇa¹²² Sāmaṇa¹²³ haṇṇatu. 380.
34. Yena¹²⁴ saccen¹²⁵ ayam¹²⁶ Sāmo¹²⁷ kule¹²⁸ jetthūpaṇḍāyiko¹²⁹
etena¹³⁰ saccavajjena¹³¹ viṇaṇṇa¹³² Sāmaṇa¹³³ haṇṇatu. 381. 35
35. Yena¹³⁴ saccen¹³⁵ ayam¹³⁶ Sāmo¹³⁷ pāṇi¹³⁸ piyātaṃ¹³⁹ mama¹⁴⁰
etena¹⁴¹ saccavajjena¹⁴² viṇaṇṇa¹⁴³ Sāmaṇa¹⁴⁴ haṇṇatu. 382.
36. Tam¹⁴⁵ kiṇo¹⁴⁶ nīthi¹⁴⁷ kutaṃ¹⁴⁸ puṇṇaṃ¹⁴⁹ mayhaṃ¹⁵⁰ c¹⁵¹ eva¹⁵² piṭu-eva¹⁵³ te¹⁵⁴
sabbhema¹⁵⁵ teṇa¹⁵⁶ kusalena¹⁵⁷ viṇaṇṇa¹⁵⁸ Sāmaṇa¹⁵⁹ haṇṇatū¹⁶⁰ ti. 383.

Ta¹⁶¹ yena¹⁶² saccen¹⁶³ ti¹⁶⁴ yena¹⁶⁵ bhūṭena¹⁶⁶ sabbhavaṇa¹⁶⁷, dhammacārīti¹⁶⁸ kusalā-
pāṭhadhammacārī¹⁶⁹, saccavādīti¹⁷⁰ kassakena¹⁷¹ pi¹⁷² māsā¹⁷³ ayumu¹⁷⁴, mātāpetti-

¹ C¹ -santi, C² B² bhogajāyanti. ² B² paṇḍito. ³ B² -vā³ vija⁴ matto⁵ pa-
matto⁶ paṇḍitaṃ⁷ āpāṇa⁸. ⁴ B² paditva. ⁵ B² sabbita. ⁶ B² pakandho⁷ et⁸ vi-
maṇa⁹ et¹⁰ ti. ⁷ B² viṇaṇṇitaṃ, C² viṇaṇṇa. ⁸ B² -kūṭhita. ⁹ B² -pāṇi-
¹⁰ B² ca. ¹¹ C² saccena. ¹² B² kusalakammāpāṭha. ¹³ so C², C² attano.
B² haṇṇatavassa¹⁴ pi¹⁵ māsāvādaṃ¹⁶ na¹⁷ vadati.

ḍhako' ti analaso hutvā rattiadivam m-ro khari, jettihā -- ti jettihānaṃ
māḍḍiputtanaṃ cakkhāraḍḍikato.

Evam mātaraṃ sattahī gāthāhi saccakiriyaṃ¹ kaṭṭha Sāmo
parivattitvā² nīpajji. Ath' assa pitā³ „jīvati me putto, aham
5 pi 'ssa saccakiriyaṃ karissāmi⁴“ tath' eva s-yaṃ kari.

Tam aṭṭham pakāseṇto Sattā āha:

12. Divāna patitaṃ Sāmaṃ puttakaṃ paṇḍukopīṭhaṃ⁵
aṭṭho puttakaṇa pitā saccam abhāsaṭṭha: 384.

13. Yena saccen' ayaṃ ḍuṃḍu ḍhammasāri pure oho
10 etena saccavajjena vīsaṃ Sāmaṃsa haṃṇatu. 385.

14. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19.

15. Tam kiḍḍe' aṭṭhi kattaṃ paṇḍaṃ mayhaṃ ca mātuyā ca' te
sabbena' tena kammaṇa vīsaṃ Sāmaṃsa haṃṇatū⁶ ti. 386.

Tasmīṃ s-yaṃ karonte M. parivattitvā itareṇa passeva
16 nīpajji. Ath' assa s-yaṃ sā devatā akāsi.

Tam aṭṭham pakāseṇto Sattā āha:

17. Sā devatā antarāhitā pabbate Gandhamāḍḍane
Sāmaṃsa amukāmpāya imaṃ saccam abhāsaṭṭha: 387.

18. Pabbaty-āham' Gandhamāḍḍane cīrattaṃvāsini.
20 na me pyataro koci aṇṇo Sāmaṃ na vijjati,
etena saccavajjena vīsaṃ Sāmaṃsa haṃṇatu. 388.

19. Sahhe vanā gandhamayā pabbate Gandhamāḍḍane,
etena saccavajjena vīsaṃ Sāmaṃsa haṃṇatu. 389.

21. Tesam lāpappanānānaṃ labhūṃ kārāṇāsaṃhitam
23 khippaṃ Sāmo samuṭṭhāsi yuvā kalyāṇaṇṇasano ti. 390.

Ta pabbatyāhaṇ ti pabbate akāsi, vanā gandhamayā ti rukkhā
gandhamayā, na hi tatha ayaṃ nāma koci rukkhō aṭṭhi, tesam ti lāp.
tesam ubbhūtaṃ lāpappanānānaṃ yeva devatāya saccakiriyaṃ pariyosāna khippaṃ
Sāmo aṭṭhāhi, padumapatiṇo udalāso vī⁷ assa' vīṇavattarā idāḍḍho vīsaṃ,
24 idha na kō vīḍḍho aṭṭha na kō' ti vīḍḍaṭṭhaṇṇaṃ na paṇḍāsi.

Iti Mahāsattaṃsa nirogatā mātāpitunnāṃ cakkhupaṭilābho
arupuggamaṇṇā devatānubhāvena tesam cutunnāṃ pi assaṃso

¹ Ed. - piṇi. ² C² - kīriyā. ³ B⁴ - kumṭi. ⁴ B⁴ magghasīreva māturo. ⁵ C² -
saccena. ⁶ read: pabbate? ⁷ B⁴ aṭṭha vīsaṃ. ⁸ B⁴ adda vīḍḍho.

13. Yo mātaras' pitaras' vā macco dhammena posati
devāpi nañ' tikicchanti mātāpattibharas' janas'. 398.
14. Yo mātaras' pitaras' vā macco dhammena posati
idh' eva nañ' pasameanti, pecca aagge ca modatit'i. 399.
15. Tam' aarivā rāja „acchariyam' vata bho, mātāpattibharasam
āira uppannarogam' devatāpi tikicchanti, ativiya ayam' sāmo
sobbhatit'i" aḍḍajim' paggaṇha ā:.
16. Esa bhiiyyo pamuyhāmi, sahhā muyhanti mediesā,
sarapas' tam' Sama gacchāmi.
17. Ivañ' ca me sarapas' bhava' 'ti. 400.
- Ta bhiiyyo ā yasmā tīlha parimutthasallaganāsampanna āparādhāni
tamā' atikkataram' muyhanti, ivañ' ca -- bhava' 'ti sarapas' gacchantasā' me
ivañ' ā. tīlha parimutthā' bho! devatāpattibharasam' manā' barohit'i.
- Atha uat'i M. „sace mahārāja devalokas' gantulāmo ma-
18. hantam' dibbasampattib' paribhuvējūtāmo imāsa' dāsaas' dham-
macariyāsu' vattasāsu' 'ti dasadhammacariyagāthā' kathesi:
19. Dhammas' cara mahārāja mātāpittas' khattiya', (V. p. 131.)
idha dhammas' caritvāsa rāja' saggam' gamissasā. 401.
20. Dhammas' cara mahārāja
puttadāras' khattiya', (Sen. Mahāv. I. p. 131.)
idha dhammas' caritvāsa rāja' saggam' gamissasā. 402.
21. Dhammas' cara mahārāja mittāmmacesa khattiya' etc. 403.
22. Dhammas' cara mahārāja vāhanas' balesu' ca etc. 404.
23. Dhammas' cara mahārāja gāmesu' nigamesu' ca etc. 405.
24. Dhammas' cara mahārāja rajjhe jānupadesu' ca etc. 406.
25. Dhammas' cara mahārāja sammaharāḥmagas' ca etc. 407.
26. Dhammas' cara mahārāja nigapakkhisu' khattiya' etc. 408.
27. Dhammas' cara mahārāja dhammo, cinno' ankhavaho etc. 409.
28. Dhammas' cara mahārāja saindadedā' sabrahmakā
29. suciṇṇesa divas' pattā, mā dhammas' rāja pamādo' 'ti. 410.
- Tīlha aarivā Tassamajjāṇas' rimānto ā.

¹ C¹ add' vā. * Bā dasarājadhammas-. * C² khattiya. * C³ Bā rāja. * C⁴ ā
² Bā indadedā. * so āli three MSS. for pamādo.

Evam M. tassa dasarājadharmā desetvā uttarim pi ova-
ditvā pañcasallāni adāsi. So tassa ovaḍam sīrasā sampaticchitvā
vanditvā Bārānashī gantvā dāmadini puññāni katvā sapaṇiso
saggaparāyaṇaṃ ahoṣi. B. pi saddhīm mātāpitrūhi abhiññā ca
samāputtiyo ca nibhattetvā Brahma-lokaṃ pāgo ahoṣi.

S. imam dharmadesanāṃ āharētā, bhikkhave mātāpitrūnaṃ po-
sanaṃ nāma paññānaṃ eṃaṃ raṃho¹. Iti evaṃ āsāsi pakāsetvā J. 8.
(Saccaparivāsaṇe so bhikkho sotāpattiphalaṃ pāpuni): „Tadā rājā
ananda ahoṣi, devadhūtā Uppalavannā, Sakko Anuruddha, piṇḍo² Ka-
sapa, mātā³ Bhaddakāpālāni⁴, Suvaggaṇāmapaṇḍito aham eva⁵” Iti⁶ to
Sāmaññikam⁷.

4. Nīmijātaka.

Accheraṃ vata¹ lokaṃ min ti. Idam S. Mithilāṃ upanissāya
Makhādevambavana² v. atapātukamvāṃ ārabbhā kathesi. Ekadivasaṃ
hi S. sāyugghasamaye³ sandakulehi bhikkhūhi saddhīm tasmā an-
tavanaṃ cārīkaṃ suramaṃ ekam ramaṇiyāṃ bhūmippadevāni⁴ āvā-
sitaṃ pubbacariyāṃ kaḷḷetukāmaṃ etāṃ pāṭiketvā āyasmatā ānu-
dātthareva sītakaraggaṃ paṭṭho „Asandaṃ nyam bhūmippadevaṃ pabbho
mayā Makhādevarājākālo⁵ jhāmaṃ kīṇantaṃ ajjhāvutthapabbho⁶”
Iti evaṃ tena yācīto paññattasāse nīdhitvā a. ā.:

A. Vidharaṇṭhe Mithilānagare Makhādevo⁷ nāma rājā
ahoṣi, so cāturasāstivassasahasāni kumārakīṇāṃ kīṇi, cātura-
sāstivassasahasāni uparajjāṃ kīṇesi, cāturasāstivassasahasāni
r. kīṇanto „yadā me samma kappaka sīrasamīṃ phalitāni pas-
seyyāsi tadā me ārocseyyāsi⁸” evaṃ uparabbhāṃ kappakena
phalitāni āvā ārocīte samjāsena udharāpetvā hatthe patitthā-
petvā phalitāṃ oloketvā⁹ āgantvā asāṭṭhe laggaṃ vīya muraṇaṃ

¹ Iti dīṭṭa-eva. ² Iti dukūḷapadevito. ³ Iti pāṭikā. ⁴ Iti adda bhikkhūni. ⁵
Iti añam eva sammasambuddho jake udapēditi. ⁶ Iti sutantassāmapadevito. ⁷
Cfr. Morris, B. & C. p. 76. Mā. = Mānā. ⁸ Cā adda hāṃ. ⁹ Iti magga-
Iti magga. ¹⁰ Cā āyanta-. ¹¹ Iti magga, Iti magga. ¹² Cā Iti -cūṭṭa-
Iti magga. Cfr. Morris in J. P. T. S. 16-5 p. 62. Mahāvaḥ in Z. 4. d
m. 100, 40 p. 60. ¹³ Iti adda maccuāṇṇuṇi.

mahādānaṃ pavattesi, ekekāya dānasālāya satasahasasam katvā
 devasikam pañca pañca kahāpaga-satasahasasāni paricecaji, nie-
 cam pañcasālāni ca rakkhī, pakkhadivasosam oposatham samā-
 dayi, mahājanam pi dānādāna puññesa sammādapesi', aagga-
 maggam āeikkhivā nirayabbhayaṃ tajjetvā dh. d. Tassa ovāde
 3
 tthitā dānādāni puññāni katvā cutā cutā devaloke nibbattanti,
 devaloke paripūri, nirayo toccho viya ahoai. Tadd Tāvati-
 sabbhavane devasasāṅghā Sudhammāya devasabbhāya sannipatiṃ
 „aho amhākaṃ ācariyo Nimirājā', nam māsāya mayam imam
 Buddhasānenaṃpi aparicchinḍiyam dibbasampattiṃ anubhamā"
 10
 'ti catvā M-asaṃ guṇe vaggayimsu. Manussaloke pi 'ssa mahā-
 sammādapitṭhe dāttataṃ viya gupakathā' patthari.

5. tam uttamaṃ āeikkhūtaṃ katvā bhikkhusaṅghassa kathento āha:

„Accherasā vata lokasmiṃ uppajanti vicakkhaṇā

yadā ahu Nimirajā paṇḍito kusalatthiko. 411.

18

1. Rājā sabbā-Videhanam aṇḍa dānam arōdama,

tassa tam dāḍḍito dānam anūkappe odappajjathar

dānam vā brahmacariyam vā katamam va mahapphalam ti. 412.

Ta yadā ahu ti khl. paṇḍito attano va paṇḍito va kusalatthiko Nimi-
 rājā¹ ahoi tadā devamanussasānāni accherasā vata un vāgāpāpi² nāma anup- 20
 panna Buddhasāṅga mahājanassa Buddhasāṅgaṃ cālikayamāni lokasmiṃ vira-
 khaṇa uppajanti etam tassa gupakatham kathento ti a. yathā ahu ti pi
 pātho, tso³ artho; yathā ahu Nimirajā paṇḍito kusalatthiko pora⁴ katharopā
 mahājanassa Buddhasāṅgaṃ cālikayamāni uppajanti vicakkhaṇa ti⁵ yam tassa
 oppajjam⁶ tam accherasā vata lokasmiṃ ti, hi 5. etam vā accherasāyāṃ etam 30
 āha, sabbāvidehanam O sabbasā Videhanasam, katamam vā 'ti etarū
 deha katamam nu, so klm pabbasasuposathiko anuttarasabbhāraso cālikayamā-
 piṭhe nipato dā vāna uddam ekkamitvā paricchinḍiyam pabbadhe pattharim
 ābhogitvā vāna pi mahājanassa aparimāṇam dānam pi dent etam pi rakkhanti
 dānassa na llo phalaṃ mahantaṃ udaku brahmacariya-kassā ti etarū 30
 etam āeikkham cālikayam āeikkham.

Tasmim khaye SakkabHAVANAṃ upakkāraṃ dāssam, Sakko
 tassa kāraṇam āvajjanto tam tathā vitakkontam diavā „khu,

¹ C¹ -da. ² B² -nami. ³ C² -man. ⁴ B² -pāni. ⁵ C² -ye. ⁶ B² -amti ti

⁷ C¹ -appajjam. C² -appajjam.

kham assā chindissāmiti¹ ekako va sūgham āgantvā anukala-
nivesanān ekobhūsanān katvā sirigabbhaṇ pavāṇtvā obhāsanā
pharivā ākāse thatvā tena putṭho vyākāsi.

Tam attham pakāseto S. āha:

8. 1. Tassa saṅkappam aññāya Maghavā devakūṇjaro
sahasasento putar sūh vaggena nīhanam tamath. 413.
1. Salomahaṭṭho manujinda Vāsavaṇi avacā Nimi:
devatā nu si gandhabbo ādo Sakko puridado,
na ca me tādāso suggo dīṭṭho vā yadivā suto'. 414.
16. 2. Salomahaṭṭhān Satvāna Vāsovo avacā Nimi:
Sakko 'ham sūmi devinda, āgato 'mi tav' anike,
alomahaṭṭho manujinda pucchā puñham yud' lochani. 415.
3. So ca tena katokāso Vāsoveni avacā Nimi:
pucchāmi tam mahābāhu sabbabhūtanāni isara,
dānāni vā brahmacariyam vā katamāni sū mahapphalāni. 416.
11. 2. So putṭho naradevemo Vāsovo avacā Nimi:
vipākhaṇ' brahmacariyāssa jānāni akkhā' njanāto: 417.
2. Nīpeta brahmacariyena khattiya upapajati
majjhimaṇa ca devattam uttamaṇa viṇijjhati. 418.
20. 3. Na h' ete anubhūā kāyā yācayogena kenca
ye kāye upapajanti anāgārā tapasino ti. 419.

Ta, salomahaṭṭho ti put. so Nimitṭā obhāsanā dī-ā ākāse vācanto
tad: dibbābhārasapattimanditam dī-ā bhāyena kattāsalomahāso kutvā devatā
no sūi pucchā, alomahaṭṭho ti nibbhāyo sabbabātomo kutvā pucchā mahāra-
23 ti (aid: vatte?), Vāsoven² avacā ti viṇijjhānāso: kutvā avacā, jānāni - ti
bhi so Sakko sūghabhāva itāna paccakkhaṇ dīṭṭhapubbam brahmacariyāssa
vipākhaṇ jānāto tassa ajānāni akkhā, āgato 'ti āgato pūthutthiyatāna³
methunavijjimatāna⁴ oḷḷam ānāso pāna, tena khattiyakāye upapajati⁵, jhi-
nāso upācāramānāni majjhimaṇi nāma, tena devattam upapajati⁶, sabbasand-
29 pattiṇibhātanāni pāna uttamaṇi nāma, tena Brahmaloka upapajati⁷, tam khatti-
raṭṭ nibbhāso ti katheva, tenāka viṇijjhāti, itāsoṭṭa pāna sūsoṭṭa paridaddha-
sūsoṭṭa khattikāyo sūbhātanā devatākiyāni pūthūsoṭṭa brahmacariyāsoṭṭa
khattiya ānāso nāma, tena yācayogāna⁸ devatāka sūbhāsoṭṭa, paridaddha-
sūsoṭṭa pāna sūbhāsoṭṭa paridaddhaṇāni majjhimaṇi nāma, tena Brahmaloka

¹ Id' sūdo itāka so vram bhaddānto katham jānāmi tam mayam. ² C¹ =
mān. Id' nant. ³ Id' yam. ⁴ C² = -ā. ⁵ C³ = -yo. ⁶ so B¹; C⁴ = -ā. ⁷
C⁵ = mānā, Id' = bhāttamānā. ⁸ C⁶ = upapajanti. ⁹ Id' nibbati. C⁷ = uppa-
janti. ¹⁰ C⁸ = pāna, C⁹ = pāna.

nibbatti, parisaṇḍhaṣṣeṣṣe vipassanena paṇḍitaṁ atisaṁpatti¹ uttamam nāma,
tama vāṇijhetti, hi Sāṭṭa mahārāja āhāro satagunena vibhūtagunena brahma-
cariyassa² va mahapphala³ ti vāṇesi, kīyā⁴ ti brahmaghāṇī, piṇḍayogenā⁵ ti
jāṇasāyānākaṁ piṇḍayogenā⁶ vā paṇḍeyāntikena⁷ vā ti ubhayābhi⁸ diyaṁsa⁹ et
vadhū hōma, tapassina¹⁰ ti tapasāntikā.

Imāya pi gāthāya brahmacariyavāsasa¹¹ eva mahapphala-
bhāvaṁ dipetvā idāṁ ya atthe mahādānaṁ dātvā kāmāvacaram
pi atikkamituṁ nāsakkhiṁsa te rājāno dassento ā:

1. Dudipo¹² Sāgaro Selo Mucalindo Bhagīraso

Uvīnaro Atthako ca Assako ca Pathojjano 420

11. Ete c' añña ca rājāno khattiyā brāhmaṇā bahū

putthuyāssaṁ yajītvāna Petan te¹³ nūtivattissu¹⁴ ti. 421.

T. ā: mahārāja pubbe Pārāśaryam Dudipo¹⁵ añña rājā mahādānaṁ dātvā
marasacakkhena chāṇo kāmāvacarāka yeva nibbatti tathā Sagarādāyo atthā¹⁶ ti
ete ca paṇa añña ca bahurājāno c' eva khattiyāntiṁsa¹⁷ ca putthuyāssaṁ ya-
jītvāna anekappakīraṁ dānaṁ dātvā kāmāvacarabhūmiasakkhīnaṁ Petan te nūti-
vattissu, kāmāvacaradevatā hi rūpādāna kīṇavattissu¹⁸ kīraṁ paratā paccalā-
santo āpanatīya¹⁹ petā ti vuccanti, uttamā pi c' evam:

ya aduttīyā²⁰ na ramanī²¹ atthā

vīrakajam²² ya ca lekhanti pīṭhā

kīṇāpi te indrasenābhagā

te va putthikīnaṁ sukharāka²³ ti.

Evam pi dānaphalato brahmacariyaphalasa²⁴ eva mahanta-
bhāvaṁ dassetvā idāṁ brahmacariyavāseṇa Petabhavanāṁ
atikkamitvā Brahma-loka nibbattatāpāse dassento ā:

12. Addhā²⁵ ime²⁶ avattissu anāgārā tapassino

ant' isayo Yāmahau Somayāgo Manojavo 422.

13. Samuddo Māgho Bbaratō [ca²⁷] Isi Kāṇṇakarakkhiyo²⁸

Āgīraso Kassapo ca Kiṇḍvaccho Akīti²⁹ cā³⁰ ti. 423.

Ta avattissu³¹ ti kāmāvacaraṁ atikkamīsa; tapassino³² ti vīlāpāṇi c'
eva samāpattitāpā³³ ca pīṭhā, ant' isayo³⁴ ti Yāmahau³⁵ dayo³⁶ anta bhāro³⁷ va³⁸
ānāgārīka³⁹ Agīrasā⁴⁰ hi paṇa antāhi⁴¹ addhā⁴² ānāgārā⁴³ ete

¹ Pa¹ - itappati. ² Pa² dūlipo. ³ C³ dūlipo. ⁴ Pa⁴ paṇḍitaṁ. ⁵ C⁵ tyon. ⁶ Pa⁶
- uttamā. ⁷ C⁷ yāṇa aduttīyā. ⁸ ya va aduttīyā. ⁹ Pa⁹ ya aduttīyā. ¹⁰ C¹⁰ añña. ¹¹ Pa¹¹
ant. ¹² Pa¹² pīṭha. ¹³ Pa¹³ cūpi. ¹⁴ Pa¹⁴ kīṇaparakāṇa. ¹⁵ Pa¹⁵ atthā. ¹⁶ C¹⁶ ca.

Evam tāva sotivasen' eva brahmacariyavāsāso mahappha-
lataṃ vaṇṇetvā idāni attanā diṭṭhapubbam āharanto 4.

11. Uttarena naḍi Sida gambhīrā duratikkamā,
naḷaggivaṇṇā jotanti sadā kaṇḍanapabbatā 424.
12. Parūlhakacchā tagarā rūlhakacchā vanā nagā,
tatrasuṃ dāsasahassā porāṇṇāsāyo pure 425.
13. Aham seṭṭho 'smi dāneṃ saṃyamena damēna ca
anuttaram vataṃ katvā pakiracārī samāhite 426.
14. Jātiyantaṃ ajaccaṃ ca aham ujjatataṃ naram
ativalaṃ namassissam kammabandhū hī mātiyā' 427.
15. Sabbe vanna' adhammaṭṭhā patanti nīrayaṃ adho,
sabbe vappā vinajjhanti' caritvā dhammam uttaman ti 428.

- Ta, uttarasā 'ti mahānā siddhi Uttarakhuvante dāneṃ saṃyamapabbha-
tāṃ suvareṇa pavatā Sida nama naḍi gambhīra eva¹ pi duratikkamā
abho², pakiracārī³ ca hī attakammadevā, mahappamā udāsaṃ anuttama mōri-
pīḷam⁴ pi tattha pabbatam na seṭṭhā⁵ siddhā⁶ bhoṭhātalam⁷ eva gacchati, ten'
ev' aha Sida pi namasā abho⁸, ta pana tassā Dīpen Kevānapabbatā⁹ sadā naḷagga-
vanna¹⁰ hata¹¹ jantū, parūlhakacchā tagarā¹² hī tassā pana naḍi¹³ya kaccā¹⁴
parūlhatagatā¹⁵ aheṇa¹⁶ tagatagandhavaṇḍhina¹⁷, rūlhakacchā¹⁸ vana nagā¹⁹ ti
ye tattha aḍḍe²⁰ pi pabbatā²¹ teṇa²² pi kaccā²³ rūlhavā²⁴ aheṇa²⁵, papphapaṇa-
ḥkamaṇḍalā²⁶ bhoṭhā²⁷ hī a. tatrasuṃ²⁸ hī teṇa²⁹ eva³⁰ samāyā³¹ bhūmikkā³²
dāsasahassā³³ saṃyo aheṇa³⁴ sabbe³⁵ pi pabbatā³⁶ dhamma³⁷ paritikkhā³⁸ ca, teṇa³⁹
bhoṭhātavalā⁴⁰ya keḍi Uttarakuvā⁴¹ gacchanti⁴² keḍi mahā⁴³ jantupīḷam⁴⁴ āharant
keḍi Ilmuvanta⁴⁵ yva⁴⁶ mahā⁴⁷ pabbatā⁴⁸ paritikkhā⁴⁹ bhoṭhā⁵⁰ keḍi Jambhū⁵¹ pabbatā⁵²
tam tam⁵³ tagarā⁵⁴ gacchanti, eko⁵⁵ pi tagarā⁵⁶ pabbatā⁵⁷ p' atthi, jhā⁵⁸ rakkhā⁵⁹
eva⁶⁰ rūḷḷamā⁶¹, siddā⁶² eko⁶³ tāpasa⁶⁴ ātama⁶⁵ ātama⁶⁶ gaurā⁶⁷ vapā⁶⁸ rante⁶⁹ pabbatā⁷⁰
pīḷā⁷¹ya⁷² rante⁷³ pabbatā⁷⁴ya⁷⁵ gaurā⁷⁶ya⁷⁷ pabbatā⁷⁸, so⁷⁹ teṇa⁸⁰ upasama⁸¹ pabbatā⁸²
kammavā⁸³ya⁸⁴ itatā⁸⁵ bhā⁸⁶ya⁸⁷ katipīḷā⁸⁸ pabbatā⁸⁹ya⁹⁰ rante⁹¹ya⁹² upasama⁹³ bhoṭhā⁹⁴
rante⁹⁵ya⁹⁶ rante⁹⁷ya⁹⁸ hī⁹⁹ pabbatā¹⁰⁰, anā¹⁰¹ya¹⁰²ya¹⁰³ nama¹⁰⁴ ittho¹⁰⁵ v, ittho¹⁰⁶ pabbatā¹⁰⁷
rante¹⁰⁸ya¹⁰⁹ pabbatā¹¹⁰ya¹¹¹ ittho¹¹²ya¹¹³ rante¹¹⁴ya¹¹⁵ sabbe¹¹⁶ eva¹¹⁷ abhikkā¹¹⁸ya¹¹⁹ paritikkhā¹²⁰ya¹²¹ ti,
so¹²² teṇa¹²³ gaurā¹²⁴ya¹²⁵ pabbatā¹²⁶ya¹²⁷ rante¹²⁸ya¹²⁹ nam, ittho¹³⁰ nam¹³¹ bhoṭhā¹³²ya¹³³ nam¹³⁴ pi
tattha¹³⁵ rante¹³⁶ya¹³⁷ pabbatā¹³⁸ya¹³⁹ ti, ittho¹⁴⁰ya¹⁴¹ rante¹⁴²ya¹⁴³ rante¹⁴⁴ya¹⁴⁵ eva¹⁴⁶ ittho¹⁴⁷ nam¹⁴⁸ pabbatā¹⁴⁹ya¹⁵⁰
ti, teṇa¹⁵¹ hī¹⁵² bhoṭhā¹⁵³ya¹⁵⁴ rante¹⁵⁵ya¹⁵⁶ rante¹⁵⁷ya¹⁵⁸ ittho¹⁵⁹ya¹⁶⁰ rante¹⁶¹ya¹⁶² ti¹⁶³ pi¹⁶⁴ rante¹⁶⁵ya¹⁶⁶ya¹⁶⁷
ti, so¹⁶⁸ adhirā¹⁶⁹ya¹⁷⁰ ittho¹⁷¹ pi¹⁷² bhoṭhā¹⁷³ya¹⁷⁴ rante¹⁷⁵ya¹⁷⁶ rante¹⁷⁷ya¹⁷⁸ya¹⁷⁹ ittho¹⁸⁰ya¹⁸¹ rante¹⁸²ya¹⁸³
ti¹⁸⁴ya¹⁸⁵ya¹⁸⁶ya¹⁸⁷ya¹⁸⁸ya¹⁸⁹ya¹⁹⁰ya¹⁹¹ya¹⁹²ya¹⁹³ya¹⁹⁴ya¹⁹⁵ya¹⁹⁶ya¹⁹⁷ya¹⁹⁸ya¹⁹⁹ya²⁰⁰ya²⁰¹ya²⁰²ya²⁰³ya²⁰⁴ya²⁰⁵ya²⁰⁶ya²⁰⁷ya²⁰⁸ya²⁰⁹ya²¹⁰ya²¹¹ya²¹²ya²¹³ya²¹⁴ya²¹⁵ya²¹⁶ya²¹⁷ya²¹⁸ya²¹⁹ya²²⁰ya²²¹ya²²²ya²²³ya²²⁴ya²²⁵ya²²⁶ya²²⁷ya²²⁸ya²²⁹ya²³⁰ya²³¹ya²³²ya²³³ya²³⁴ya²³⁵ya²³⁶ya²³⁷ya²³⁸ya²³⁹ya²⁴⁰ya²⁴¹ya²⁴²ya²⁴³ya²⁴⁴ya²⁴⁵ya²⁴⁶ya²⁴⁷ya²⁴⁸ya²⁴⁹ya²⁵⁰ya²⁵¹ya²⁵²ya²⁵³ya²⁵⁴ya²⁵⁵ya²⁵⁶ya²⁵⁷ya²⁵⁸ya²⁵⁹ya²⁶⁰ya²⁶¹ya²⁶²ya²⁶³ya²⁶⁴ya²⁶⁵ya²⁶⁶ya²⁶⁷ya²⁶⁸ya²⁶⁹ya²⁷⁰ya²⁷¹ya²⁷²ya²⁷³ya²⁷⁴ya²⁷⁵ya²⁷⁶ya²⁷⁷ya²⁷⁸ya²⁷⁹ya²⁸⁰ya²⁸¹ya²⁸²ya²⁸³ya²⁸⁴ya²⁸⁵ya²⁸⁶ya²⁸⁷ya²⁸⁸ya²⁸⁹ya²⁹⁰ya²⁹¹ya²⁹²ya²⁹³ya²⁹⁴ya²⁹⁵ya²⁹⁶ya²⁹⁷ya²⁹⁸ya²⁹⁹ya³⁰⁰ya³⁰¹ya³⁰²ya³⁰³ya³⁰⁴ya³⁰⁵ya³⁰⁶ya³⁰⁷ya³⁰⁸ya³⁰⁹ya³¹⁰ya³¹¹ya³¹²ya³¹³ya³¹⁴ya³¹⁵ya³¹⁶ya³¹⁷ya³¹⁸ya³¹⁹ya³²⁰ya³²¹ya³²²ya³²³ya³²⁴ya³²⁵ya³²⁶ya³²⁷ya³²⁸ya³²⁹ya³³⁰ya³³¹ya³³²ya³³³ya³³⁴ya³³⁵ya³³⁶ya³³⁷ya³³⁸ya³³⁹ya³⁴⁰ya³⁴¹ya³⁴²ya³⁴³ya³⁴⁴ya³⁴⁵ya³⁴⁶ya³⁴⁷ya³⁴⁸ya³⁴⁹ya³⁵⁰ya³⁵¹ya³⁵²ya³⁵³ya³⁵⁴ya³⁵⁵ya³⁵⁶ya³⁵⁷ya³⁵⁸ya³⁵⁹ya³⁶⁰ya³⁶¹ya³⁶²ya³⁶³ya³⁶⁴ya³⁶⁵ya³⁶⁶ya³⁶⁷ya³⁶⁸ya³⁶⁹ya³⁷⁰ya³⁷¹ya³⁷²ya³⁷³ya³⁷⁴ya³⁷⁵ya³⁷⁶ya³⁷⁷ya³⁷⁸ya³⁷⁹ya³⁸⁰ya³⁸¹ya³⁸²ya³⁸³ya³⁸⁴ya³⁸⁵ya³⁸⁶ya³⁸⁷ya³⁸⁸ya³⁸⁹ya³⁹⁰ya³⁹¹ya³⁹²ya³⁹³ya³⁹⁴ya³⁹⁵ya³⁹⁶ya³⁹⁷ya³⁹⁸ya³⁹⁹ya⁴⁰⁰ya⁴⁰¹ya⁴⁰²ya⁴⁰³ya⁴⁰⁴ya⁴⁰⁵ya⁴⁰⁶ya⁴⁰⁷ya⁴⁰⁸ya⁴⁰⁹ya⁴¹⁰ya⁴¹¹ya⁴¹²ya⁴¹³ya⁴¹⁴ya⁴¹⁵ya⁴¹⁶ya⁴¹⁷ya⁴¹⁸ya⁴¹⁹ya⁴²⁰ya⁴²¹ya⁴²²ya⁴²³ya⁴²⁴ya⁴²⁵ya⁴²⁶ya⁴²⁷ya⁴²⁸ya⁴²⁹ya⁴³⁰ya⁴³¹ya⁴³²ya⁴³³ya⁴³⁴ya⁴³⁵ya⁴³⁶ya⁴³⁷ya⁴³⁸ya⁴³⁹ya⁴⁴⁰ya⁴⁴¹ya⁴⁴²ya⁴⁴³ya⁴⁴⁴ya⁴⁴⁵ya⁴⁴⁶ya⁴⁴⁷ya⁴⁴⁸ya⁴⁴⁹ya⁴⁵⁰ya⁴⁵¹ya⁴⁵²ya⁴⁵³ya⁴⁵⁴ya⁴⁵⁵ya⁴⁵⁶ya⁴⁵⁷ya⁴⁵⁸ya⁴⁵⁹ya⁴⁶⁰ya⁴⁶¹ya⁴⁶²ya⁴⁶³ya⁴⁶⁴ya⁴⁶⁵ya⁴⁶⁶ya⁴⁶⁷ya⁴⁶⁸ya⁴⁶⁹ya⁴⁷⁰ya⁴⁷¹ya⁴⁷²ya⁴⁷³ya⁴⁷⁴ya⁴⁷⁵ya⁴⁷⁶ya⁴⁷⁷ya⁴⁷⁸ya⁴⁷⁹ya⁴⁸⁰ya⁴⁸¹ya⁴⁸²ya⁴⁸³ya⁴⁸⁴ya⁴⁸⁵ya⁴⁸⁶ya⁴⁸⁷ya⁴⁸⁸ya⁴⁸⁹ya⁴⁹⁰ya⁴⁹¹ya⁴⁹²ya⁴⁹³ya⁴⁹⁴ya⁴⁹⁵ya⁴⁹⁶ya⁴⁹⁷ya⁴⁹⁸ya⁴⁹⁹ya⁵⁰⁰ya⁵⁰¹ya⁵⁰²ya⁵⁰³ya⁵⁰⁴ya⁵⁰⁵ya⁵⁰⁶ya⁵⁰⁷ya⁵⁰⁸ya⁵⁰⁹ya⁵¹⁰ya⁵¹¹ya⁵¹²ya⁵¹³ya⁵¹⁴ya⁵¹⁵ya⁵¹⁶ya⁵¹⁷ya⁵¹⁸ya⁵¹⁹ya⁵²⁰ya⁵²¹ya⁵²²ya⁵²³ya⁵²⁴ya⁵²⁵ya⁵²⁶ya⁵²⁷ya⁵²⁸ya⁵²⁹ya⁵³⁰ya⁵³¹ya⁵³²ya⁵³³ya⁵³⁴ya⁵³⁵ya⁵³⁶ya⁵³⁷ya⁵³⁸ya⁵³⁹ya⁵⁴⁰ya⁵⁴¹ya⁵⁴²ya⁵⁴³ya⁵⁴⁴ya⁵⁴⁵ya⁵⁴⁶ya⁵⁴⁷ya⁵⁴⁸ya⁵⁴⁹ya⁵⁵⁰ya⁵⁵¹ya⁵⁵²ya⁵⁵³ya⁵⁵⁴ya⁵⁵⁵ya⁵⁵⁶ya⁵⁵⁷ya⁵⁵⁸ya⁵⁵⁹ya⁵⁶⁰ya⁵⁶¹ya⁵⁶²ya⁵⁶³ya⁵⁶⁴ya⁵⁶⁵ya⁵⁶⁶ya⁵⁶⁷ya⁵⁶⁸ya⁵⁶⁹ya⁵⁷⁰ya⁵⁷¹ya⁵⁷²ya⁵⁷³ya⁵⁷⁴ya⁵⁷⁵ya⁵⁷⁶ya⁵⁷⁷ya⁵⁷⁸ya⁵⁷⁹ya⁵⁸⁰ya⁵⁸¹ya⁵⁸²ya⁵⁸³ya⁵⁸⁴ya⁵⁸⁵ya⁵⁸⁶ya⁵⁸⁷ya⁵⁸⁸ya⁵⁸⁹ya⁵⁹⁰ya⁵⁹¹ya⁵⁹²ya⁵⁹³ya⁵⁹⁴ya⁵⁹⁵ya⁵⁹⁶ya⁵⁹⁷ya⁵⁹⁸ya⁵⁹⁹ya⁶⁰⁰ya⁶⁰¹ya⁶⁰²ya⁶⁰³ya⁶⁰⁴ya⁶⁰⁵ya⁶⁰⁶ya⁶⁰⁷ya⁶⁰⁸ya⁶⁰⁹ya⁶¹⁰ya⁶¹¹ya⁶¹²ya⁶¹³ya⁶¹⁴ya⁶¹⁵ya⁶¹⁶ya⁶¹⁷ya⁶¹⁸ya⁶¹⁹ya⁶²⁰ya⁶²¹ya⁶²²ya⁶²³ya⁶²⁴ya⁶²⁵ya⁶²⁶ya⁶²⁷ya⁶²⁸ya⁶²⁹ya⁶³⁰ya⁶³¹ya⁶³²ya⁶³³ya⁶³⁴ya⁶³⁵ya⁶³⁶ya⁶³⁷ya⁶³⁸ya⁶³⁹ya⁶⁴⁰ya⁶⁴¹ya⁶⁴²ya⁶⁴³ya⁶⁴⁴ya⁶⁴⁵ya⁶⁴⁶ya⁶⁴⁷ya⁶⁴⁸ya⁶⁴⁹ya⁶⁵⁰ya⁶⁵¹ya⁶⁵²ya⁶⁵³ya⁶⁵⁴ya⁶⁵⁵ya⁶⁵⁶ya⁶⁵⁷ya⁶⁵⁸ya⁶⁵⁹ya⁶⁶⁰ya⁶⁶¹ya⁶⁶²ya⁶⁶³ya⁶⁶⁴ya⁶⁶⁵ya⁶⁶⁶ya⁶⁶⁷ya⁶⁶⁸ya⁶⁶⁹ya⁶⁷⁰ya⁶⁷¹ya⁶⁷²ya⁶⁷³ya⁶⁷⁴ya⁶⁷⁵ya⁶⁷⁶ya⁶⁷⁷ya⁶⁷⁸ya⁶⁷⁹ya⁶⁸⁰ya⁶⁸¹ya⁶⁸²ya⁶⁸³ya⁶⁸⁴ya⁶⁸⁵ya⁶⁸⁶ya⁶⁸⁷ya⁶⁸⁸ya⁶⁸⁹ya⁶⁹⁰ya⁶⁹¹ya⁶⁹²ya⁶⁹³ya⁶⁹⁴ya⁶⁹⁵ya⁶⁹⁶ya⁶⁹⁷ya⁶⁹⁸ya⁶⁹⁹ya⁷⁰⁰ya⁷⁰¹ya⁷⁰²ya⁷⁰³ya⁷⁰⁴ya⁷⁰⁵ya⁷⁰⁶ya⁷⁰⁷ya⁷⁰⁸ya⁷⁰⁹ya⁷¹⁰ya⁷¹¹ya⁷¹²ya⁷¹³ya⁷¹⁴ya⁷¹⁵ya⁷¹⁶ya⁷¹⁷ya⁷¹⁸ya⁷¹⁹ya⁷²⁰ya⁷²¹ya⁷²²ya⁷²³ya⁷²⁴ya⁷²⁵ya⁷²⁶ya⁷²⁷ya⁷²⁸ya⁷²⁹ya⁷³⁰ya⁷³¹ya⁷³²ya⁷³³ya⁷³⁴ya⁷³⁵ya⁷³⁶ya⁷³⁷ya⁷³⁸ya⁷³⁹ya⁷⁴⁰ya⁷⁴¹ya⁷⁴²ya⁷⁴³ya⁷⁴⁴ya⁷⁴⁵ya⁷⁴⁶ya⁷⁴⁷ya⁷⁴⁸ya⁷⁴⁹ya⁷⁵⁰ya⁷⁵¹ya⁷⁵²ya⁷⁵³ya⁷⁵⁴ya⁷⁵⁵ya⁷⁵⁶ya⁷⁵⁷ya⁷⁵⁸ya⁷⁵⁹ya⁷⁶⁰ya⁷⁶¹ya⁷⁶²ya⁷⁶³ya⁷⁶⁴ya⁷⁶⁵ya⁷⁶⁶ya⁷⁶⁷ya⁷⁶⁸ya⁷⁶⁹ya⁷⁷⁰ya⁷⁷¹ya⁷⁷²ya⁷⁷³ya⁷⁷⁴ya⁷⁷⁵ya⁷⁷⁶ya⁷⁷⁷ya⁷⁷⁸ya⁷⁷⁹ya⁷⁸⁰ya⁷⁸¹ya⁷⁸²ya⁷⁸³ya⁷⁸⁴ya⁷⁸⁵ya⁷⁸⁶ya⁷⁸⁷ya⁷⁸⁸ya⁷⁸⁹ya⁷⁹⁰ya⁷⁹¹ya⁷⁹²ya⁷⁹³ya⁷⁹⁴ya⁷⁹⁵ya⁷⁹⁶ya⁷⁹⁷ya⁷⁹⁸ya⁷⁹⁹ya⁸⁰⁰ya⁸⁰¹ya⁸⁰²ya⁸⁰³ya⁸⁰⁴ya⁸⁰⁵ya⁸⁰⁶ya⁸⁰⁷ya⁸⁰⁸ya⁸⁰⁹ya⁸¹⁰ya⁸¹¹ya⁸¹²ya⁸¹³ya⁸¹⁴ya⁸¹⁵ya⁸¹⁶ya⁸¹⁷ya⁸¹⁸ya⁸¹⁹ya⁸²⁰ya⁸²¹ya⁸²²ya⁸²³ya⁸²⁴ya⁸²⁵ya⁸²⁶ya⁸²⁷ya⁸²⁸ya⁸²⁹ya⁸³⁰ya⁸³¹ya⁸³²ya⁸³³ya⁸³⁴ya⁸³⁵ya⁸³⁶ya⁸³⁷ya⁸³⁸ya⁸³⁹ya⁸⁴⁰ya⁸⁴¹ya⁸⁴²ya⁸⁴³ya⁸⁴⁴ya⁸⁴⁵ya⁸⁴⁶ya⁸⁴⁷ya⁸⁴⁸ya⁸⁴⁹ya⁸⁵⁰ya⁸⁵¹ya⁸⁵²ya⁸⁵³ya⁸⁵⁴ya⁸⁵⁵ya⁸⁵⁶ya⁸⁵⁷ya⁸⁵⁸ya⁸⁵⁹ya⁸⁶⁰ya⁸⁶¹ya⁸⁶²ya⁸⁶³ya⁸⁶⁴ya⁸⁶⁵ya⁸⁶⁶ya⁸⁶⁷ya⁸⁶⁸ya⁸⁶⁹ya⁸⁷⁰ya⁸⁷¹ya⁸⁷²ya⁸⁷³ya⁸⁷⁴ya⁸⁷⁵ya⁸⁷⁶ya⁸⁷⁷ya⁸⁷⁸ya⁸⁷⁹ya⁸⁸⁰ya⁸⁸¹ya⁸⁸²ya⁸⁸³ya⁸⁸⁴ya⁸⁸⁵ya⁸⁸⁶ya⁸⁸⁷ya⁸⁸⁸ya⁸⁸⁹ya⁸⁹⁰ya⁸⁹¹ya⁸⁹²ya⁸⁹³ya⁸⁹⁴ya⁸⁹⁵ya⁸⁹⁶ya⁸⁹⁷ya⁸⁹⁸ya⁸⁹⁹ya⁹⁰⁰ya⁹⁰¹ya⁹⁰²ya⁹⁰³ya⁹⁰⁴ya⁹⁰⁵ya⁹⁰⁶ya⁹⁰⁷ya⁹⁰⁸ya⁹⁰⁹ya⁹¹⁰ya⁹¹¹ya⁹¹²ya⁹¹³ya⁹¹⁴ya⁹¹⁵ya⁹¹⁶ya⁹¹⁷ya⁹¹⁸ya⁹¹⁹ya⁹²⁰ya⁹²¹ya⁹²²ya⁹²³ya⁹²⁴ya⁹²⁵ya⁹²⁶ya⁹²⁷ya⁹²⁸ya⁹²⁹ya⁹³⁰ya⁹³¹ya⁹³²ya⁹³³ya⁹³⁴ya⁹³⁵ya⁹³⁶ya⁹³⁷ya⁹³⁸ya⁹³⁹ya⁹⁴⁰ya⁹⁴¹ya⁹⁴²ya⁹⁴³ya⁹⁴⁴ya⁹⁴⁵ya⁹⁴⁶ya⁹⁴⁷ya⁹⁴⁸ya⁹⁴⁹ya⁹⁵⁰ya⁹⁵¹ya⁹⁵²ya⁹⁵³ya⁹⁵⁴ya⁹⁵⁵ya⁹⁵⁶ya⁹⁵⁷ya⁹⁵⁸ya⁹⁵⁹ya⁹⁶⁰ya⁹⁶¹ya⁹⁶²ya⁹⁶³ya⁹⁶⁴ya⁹⁶⁵ya⁹⁶⁶ya⁹⁶⁷ya⁹⁶⁸ya⁹⁶⁹ya⁹⁷⁰ya⁹⁷¹ya⁹⁷²ya⁹⁷³ya⁹⁷⁴ya⁹⁷⁵ya⁹⁷⁶ya⁹⁷⁷ya⁹⁷⁸ya⁹⁷⁹ya⁹⁸⁰ya⁹⁸¹ya⁹⁸²ya⁹⁸³ya⁹⁸⁴ya⁹⁸⁵ya⁹⁸⁶ya⁹⁸⁷ya⁹⁸⁸ya⁹⁸⁹ya⁹⁹⁰ya⁹⁹¹ya⁹⁹²ya⁹⁹³ya⁹⁹⁴ya⁹⁹⁵ya⁹⁹⁶ya⁹⁹⁷ya⁹⁹⁸ya⁹⁹⁹ya¹⁰⁰⁰

¹ Bā¹ nāgā². ² Cā³ nīrugganti. ³ Cā⁴ nīrugganti. ⁴ Cā⁵ nīrugganti. ⁵ Cā⁶ nīrugganti. ⁶ Cā⁷ nīrugganti. ⁷ Cā⁸ nīrugganti. ⁸ Cā⁹ nīrugganti. ⁹ Cā¹⁰ nīrugganti. ¹⁰ Cā¹¹ nīrugganti. ¹¹ Cā¹² nīrugganti. ¹² Cā¹³ nīrugganti. ¹³ Cā¹⁴ nīrugganti. ¹⁴ Cā¹⁵ nīrugganti. ¹⁵ Cā¹⁶ nīrugganti. ¹⁶ Cā¹⁷ nīrugganti. ¹⁷ Cā¹⁸ nīrugganti. ¹⁸ Cā¹⁹ nīrugganti. ¹⁹ Cā²⁰ nīrugganti. ²⁰ Cā²¹ nīrugganti. ²¹ Cā²² nīrugganti. ²² Cā²³ nīrugganti. ²³ Cā²⁴ nīrugganti. ²⁴ Cā²⁵ nīrugganti. ²⁵ Cā²⁶ nīrugganti. ²⁶ Cā²⁷ nīrugganti. ²⁷ Cā²⁸ nīrugganti. ²⁸ Cā²⁹ nīrugganti. ²⁹ Cā³⁰ nīrugganti. ³⁰ Cā³¹ nīrugganti. ³¹ Cā³² nīrugganti. ³² Cā³³ nīrugganti. ³³ Cā³⁴ nīrugganti. ³⁴ Cā³⁵ nīrugganti. ³⁵ Cā³⁶ nīrugganti. ³⁶ Cā³⁷ nīrugganti. ³⁷ Cā³⁸ nīrugganti. ³⁸ Cā³⁹ nīrugganti. ³⁹ Cā⁴⁰ nīrugganti. ⁴⁰ Cā⁴¹ nīrugganti. ⁴¹ Cā⁴² nīrugganti. ⁴² Cā⁴³ nīrugganti. ⁴³ Cā⁴⁴ nīrugganti. ⁴⁴ Cā⁴⁵ nīrugganti. ⁴⁵ Cā⁴⁶ nīrugganti. ⁴⁶ Cā⁴⁷ nīrugganti. ⁴⁷ Cā⁴⁸ nīrugganti. ⁴⁸ Cā⁴⁹ nīrugganti. ⁴⁹ Cā⁵⁰ nīrugganti. ⁵⁰ Cā⁵¹ nīrugganti. ⁵¹ Cā⁵² nīrugganti. ⁵

deva pabbajjitu ti ā. bhikkhūnaṃ karuṇa pabbajjati, āmāseṃ dāṇaṃ nettham-
 mēva bhikkhūnaṃ dāṇaṃ ti, tena hi pabbajjati¹ pabbajjito pi maṃ dāṇayyāsihi,
 so addhū² ti sampattechhitvā gahakaṃ āgacchitvā puttadāraṃ ammaṃsēva sabbhaṃ nāpa-
 teyyaṃ dāṇestrā attano pabbajjita-parikkhāraṃ gahetrā tāpaṃsaṃ āgamaṃsuhi olo-
 kamaṃ nāsihi, tāpaṃ pi tāth³ evākkhāṇḍantaṃ antonagareṃ pavasiṃvā tassa
 5 gahakaṃ pāsihi, so tam aakkhāṇḍaṃ parivāṇitvā bhanta katvā mayā kīlāpān ti ā,
 so tam bhikkhāgataṃ dāṇaṃ katvā tāḍya attano ānubhavaṃsaṃ tamhaṃ novā pabbā-
 jetvā paṇḍitvase⁴ tam tāth⁵ eva karā⁶ bhāṇitaṃ āhāritvā dāṇaṃ kāmāpari-
 kammaṃ aṭṭhāhi, so karipīkase⁷ eva abhiññāṇmāpatiyaṃ nibbattetvā eyyaṃ eva
 pīṇḍaya carā, so āparatāḍya akāsaṃ sūṇṇaṃ aṭṭhāṇaṃ dāṇaṃsuhi parivāṇitvā attano dā-
 10 ṇaṃsuhi⁸ eva aṭṭhāṇaṃ ti dāṇestrā tāpaṃ vanditvā āmāseṃ bhāṇitaṃ gahitvā bhikkhānaṃ
 carantaṃ rājādātṭhaṃ pūṇaṃ, rājā tam dāṇaṃ saṅgiṇitvā antonāgareṃsuhi pavaseṇā
 aakkhāraṃ katvā bhanta kukkilaṃ vasaṭṭh⁹ ti pūrehi, Pitarakkhāmarantapāseṃ Ka-
 ranapabbhatantarāṃ¹⁰ pavattaya Sīdānādīyā tīse mahārājā ti, kīṃ akāsaṃ va uḍḍhu
 aṭṭhā pi tīrtha aṭṭhāhi, kīṃ vaddhaṃ mahārāja dāṇaṃsuhi¹¹ tayo aṭṭhā abhiññā-
 15 kāmāparikkhāno¹² tathā vasaṇtū, rāja tassaṃ guraṃ aṭṭvā aṭṭhāṇaṃ bhikkhānaṃ
 dāṇaṃsuhi aṭṭhā, aṭṭha tam āhaṃ bhanta akāsaṃ tesaṃ suṇṇaṃ dāṇaṃ dāṇāmaṃ
 āmāseṃ kīṃ karā¹³ti, mahārāja so tayo jīvāṇiṇāḥ eyyaṃsuhi aṭṭhāhi na aṭṭhā
 kīlāpān ti, bhanta tumaṃ aṭṭhāya te bhāṇitaṃsuhi nāpāṃ na aṭṭhāṇaṃ ti,
 tena hi mahārāja nāpa pi tassaṃ dāṇaṃ dāṇaṃsuhi¹⁴ tū aṭṭhāṇaṃ Sīdānādīyā
 20 vasaṇtū tassaṃ dāṇaṃ aṭṭhā, so addhū¹⁵ ti sampattechhitvā aṭṭhāpakaṇṇaṃ gāhā-
 petvā suttaṃginiyā aṭṭhāya addhūti¹⁶ nikkhāmitvā attano rājāṇaṃ sampāpuṇi,
 aṭṭha tam tāpaṃ attano ānubhāvaṃsaṃ aṭṭhāṇaṃ tassaṃ Sīdānādīyāṃ novā
 nāsiṃvā kāmāparikkhāraṃ karipetvā¹⁷ āmāseṃ attano vasaṇtāṭṭhānaṃ gahitvā gura-
 dāraṃ pavattayaṃ, aṭṭha tam rāja aakkhāraṃ bhāṇitvā eva bhanta dāṇaṃsuhi¹⁸
 25 tayo aṭṭhāya idh¹⁹ eva āgacchāthā ti ā, so addhū²⁰ ti sampattechhitvā gahitvā pūṇa-
 dāraṃ bhikkhānāraṇāyāyā tesaṃ ārocāti: mātāḥ bhāṇitaṃsuhi²¹ tumaṃsuhi²² bhik-
 khānaṃ dāṇaṃsuhi āgacchā Sīdānādīyā nāsiṃvā, so ro āmāseṃsuhi, tassa kīṇṇa-
 kāmāparikkhāraṃ gahitvā bhikkhānaṃ gahitvā²³ ti, so²⁴ addhū²⁵ ti sampat-
 techhitvā āmāseṃgahitvā kāmāparikkhāraṃsuhi²⁶ nāsiṃvā, rājā pavattayaṃsuhi²⁷
 30 katvā kāmāraṃ pavaseṇā pabbhāṇitaṃsuhi²⁸ aṭṭhāpetvā²⁹ jīvānaṃ pavattayaṃsuhi³⁰
 aṭṭhāpetvā³¹ tesaṃ tīrāpāthā pavasiṃvā evāṭṭhāya pi āmāseṃsuhi, ten³² upāyena
 dāṇaṃsuhi³³ tāpaṃsaṃsuhi³⁴ dāṇaṃsuhi³⁵ dāṇaṃsuhi³⁶ dāṇaṃsuhi³⁷ dāṇaṃsuhi³⁸ dāṇaṃsuhi³⁹
 yeva pavaseṃsuhi⁴⁰ tesaṃsuhi⁴¹ aṭṭhāpetvā⁴² aṭṭhāṇaṃsuhi⁴³ kīṇṇaṃ, na kīṃ paṇa mahārāja tathā
 so rājā aṭṭhā aṭṭhā, aṭṭha kīṃ akāsaṃ eṭṭhā⁴⁴ evā dāṇaṃsuhi⁴⁵ ti, akāsaṃ eva⁴⁶ hi tathā
 35 āmāseṃsuhi⁴⁷ katvā attano mahādānaṃ dāṇaṃsuhi⁴⁸ tumaṃsuhi⁴⁹ pattaṇṇaṃ aṭṭhāṇaṃ
 bhāṇitaṃsuhi⁵⁰ nibbattitvā⁵¹ aṭṭhāṇaṃsuhi⁵², tesaṃ dāṇaṃsuhi⁵³ paṇa dāṇaṃsuhi⁵⁴ bhāṇitvā⁵⁵
 aṭṭhā⁵⁶ na kāmāraṃsuhi⁵⁷ aṭṭhāṇaṃsuhi⁵⁸ bhāṇitaṃsuhi⁵⁹ nibbattā, tumaṃsuhi⁶⁰ tassa evāṭṭhāṇaṃ
 gahitvā bhāṇitaṃsuhi⁶¹ tumaṃsuhi⁶² ti, tassa dāṇaṃsuhi⁶³ attano eṭṭhāṇaṃsuhi⁶⁴

¹ Hi pabbajjati, C¹ om ti pa-. ² C² add bhikkhūnaṃ pabbajj. ³ B³ dāṇaṃsuhi.
⁴ B⁴ eva. ⁵ C⁵ abhiññāṇmāpatiya. ⁶ C⁶ karā. ⁷ B⁷ gahitvā. corr. to gahitvā.
⁸ C⁸ eva. ⁹ C⁹ āmāseṃsuhi, B⁹ āmāseṃsuhi.

Iti so aparihāpetvā raṇṇo vaggamā kathesi. Tam' atvā devatā¹ rāṇnam datthukāma hutvā „mahārāja, amhākaṃ Nimirāja ācariyo, tass' evāde thatvā tam' nissāya amhehi ayam dibbasampatti laddhā², datthukāma' amha, tam' pakkosāpetvā amhe daasehi mahārāja“³ 'ti vadimsu. Sakko „sādhū“⁴ 'ti sampaticchitvā Mātaliṃ pakkosāpetvā „summa Mā- Vējayanataratham' yojetvā Mūhilaṃ gantvā Nimirājānam dibhayāna āropetvā ānehi“⁵ ā, so „sādhū“⁶ 'ti sampaticchitvā ratham' yojetvā pāyāsi. Sakkassa pana devahi saddhim' katham' tassā Mātaliṃ ānāpentiassa ca ratham' yojentiassa ca manossagananāya⁷ 10 māso atikkanto. Iti Nimesa raṇṇo punnamāya upasathikassa pācimasāhapañjaram' vivaritvā mahātale niṣiddhivā amuccagana-parivantaassa ilam' pacayakkhantaassa pācinalokadhātuto ug-gacchantena candamaṇḍalena saddhim' yeva so ratho paṇḍāyi, manussā bhuttasāyamaṣā gharadvāre niṣiddhivā sukhakatham' 20 katham' „ajja dve candā uggaṭā“⁸ 'ti āhamsu, aha nesaṃ sallapantūnam' āeva ratho pākāṇe āhesi, mahājāno „nāyam' candā ratho“⁹ 'ti vatvā kamena¹⁰ āindhavasaḥassa Mātaliṣaṃ-gāhake Vējayanataratho ca pākāṇe jāto „kassa na kho imaṃ dibhayānam' āgacchatīti“¹¹ eintetvā „kassa aññassa amhākaṃ 30 rāja dhammiko, tassā Sakkena Vē-ratho pesito bhavissati amhākaṃ raṇṇo va amuccavāko“¹² 'ti tūṭṭhakatthā g. āhamsu:

1. Abbhuto vata lokasmiṃ uppajji lomahaṃsano,

dibbo ratho pātur' aha Vedhassa yasaṃsino ti. 433.

Ta, abbhuto ti abbhūtaputto¹ acchariyo ti vā² vichayen³ eṣam⁴ āhamsu. 25

Tassa pana janassa katham' tassā katham' eva Mā- vāta-vegena āgacchvā ratham' nivattetvā āhapañjaranāma pacchā-bhāgena⁵ thapento ārohanasajjaṃ⁶ katvā ārohanatthāya⁷ rājā-
nam' nimantesi.

¹ Bā devasamghā. ² Bā add' ti mayam. ³ Bā upatthamena. ⁴ Cā Bā abbhuto-

⁵ Bā so. ⁶ Bā ārohanasajjāna. ⁷ Bā -gām. ⁸ Cā -na.

Tam aitham pakāseṇa Satthā āha:

14. Deraputto mahādhiko Mātall devasāsrathi
 cinnantayittha rājānaṃ Vedehaṃ Mithilaggaham: 434.
 15. Eh' imaṃ ratham āruya rājaseṭṭha disampati,
 devā dassanakkāma te Tāvallinaṃ sainlekā,
 taranānā hi te devā Sudhammāyaṃ samacchare ti. 435.

Ta Mithilaggahan ti Mithilāya paṭṭhāgagahan satthā arupaha-
 rathāhi Mithilāya saṅgahanakam¹, samacchare ti tañh' eam² gunakatham
 katham aṭṭham.

16. Rājā „aditṭhapubbam davalokaṃ ca passissāmi, Mātallissa
 ca me saṅgaho kato bhavissati, pucchissāmi” cintetvā ante-
 purāṃ ca mahājanaṃ ca āmantetvā „ahaṃ nacireṇāgamissāmi,
 tumhe appamattā danādini puññāni karothā”³ ti ratvā ratham
 abhiruhi.

17. Tam aitham pakāseṇa Satthā āha:
 18. Tato [ca] rājā taranāno Vedeha Mithilaggaho
 ācānā vuttthalitvāna purukho ratham āruhi. 436.
 19. Abhirūḍham⁴ ratham dībhāṃ Mātall etāḥ abruvi:
 kena tam nemi muggam rājaseṭṭha disampati
 20. yena vā pāpakammaṇṭā puññakammaṇṭā ca⁵ ye narā ti. 437.

Ta purukho ti unamo abhirūḍḍho vā, Janassa piṭṭhāṃ datta āruḥho ti
 2, yena vā ti yena maggaṃ gantvā sattha pāpakammaṇṭā vassanti tam⁶ ṭṭhānam
 sakkā dāṭṭham yena vā gantvā ye puññakammaṇṭā vassā te sakkā dāṭṭham ti, idam
 so bhāṇassa anuṇṇito⁷ pi attho vassasārasanātham⁸ āha.

21. Atha tam rājā „mayā dve pi ṭṭhānāni aditṭhapubbāni, dve
 pi passissāmi” cintetvā āha:

22. Ubbayaṇ⁹ eva maṃ nehi Mātall devasāsrathi
 yena vā pāpakammaṇṭā puññakammaṇṭā ca ye narā ti. 438.
 Tato Mā- „dve ekappahārena va sakkā dassetuṃ, pucchis-
 23. sāmi naṃ” ti pucchanto puna gātham āha:
 24. Kena tam paṭhamam nemi rājaseṭṭha disampati
 yena vā pāpakammaṇṭā puññakammaṇṭā ca ye narā ti. 439.

¹ Bā -yam saṅgahanakam. ² Bā tamvā, tañh. ta' eam³ ³ so all three MSS.
 but -ruyha⁴ ⁴ so all three MSS. ⁵ Bā tevañ. ⁶ C⁶ anuṇṇito. ⁷ Bā dāṭṭha-

lāhayaṃ hi maṃ vindaṭi sūta dīpā.

puccāhūti taṃ Mātali devasāramhi;

lme nu maccā kim akāseṃ piṇṇaṃ

ye 'am jānā Vetaraṇiṃ pātunā. 442.

14. Tassa puṭṭho vyākāsi¹ Mātali devasāramhi,

vipākāṃ pāpakkammānaṃ jānaṃ akkhāsi² ajānato: 443.

15. Ye dubbale balavanta jivāloke³

bhinevati⁴ roṇenti sapāpadhamā

te buddhakammā pasavevā⁵ pāpā

te 'me jānā Vetaraṇiṃ pātunā. 444.

16. Ye vindaṭi⁶ ahaṃ attano antareṃ kutaḥ bhayaṃsaṃko⁷ viya jāto,
dīpā⁸ hi paccāhūti⁹ dīpā jānaṃ n bhā. so Mā- sayam jānato tassa ajānato
akkhāsi, dubbale n viṇṇasābhogahāpānārahito, balavanto n toṭi
balāhi samasāgata, āhāsaṃti¹⁰ pāpāpakkāmaṇi ālambenti, roṇenti nā-
17. sappakārehi akkhevanti ghaṭenti, pasavevā¹¹ n jānāvā karā.

Evam Mātali 'am paññāsiṃ vyākariṭvā raṇṇā Vetaraṇiniraye
dīṭṭhe taṃ padaseṃ antaradhāpetvā purato rathaṃ pesetvā
sunakkhādihi khaddasaṅghānaṃ dassetvā taṃ dīpā bhīṭena raṇṇā
pañhe¹² puṭṭho vyākāsi.

18. Tam atthaṃ pakāseṃto Satthū āha:

19. Sūnā ca supā sabatā ca piṇṇā

kākolasaṅghā ca adenti bhavaṃ,

lāhayaṃ hi maṃ vindaṭi sūta dīpā.

puccāhūti taṃ Mātali devasāramhi;

20. lme nu maccā kim akāseṃ piṇṇaṃ

yuy-ame jāne kākolā¹³ adenti. 445.

21. Tassa puṭṭho vyākāsi¹⁴ Mātali devasāramhi,

vipākāṃ pāpakkammānaṃ jānaṃ akkhāsi¹⁵ ajānato: 446.

22. Ye kec' lme macchariṃso kadariyā

paribhāsakā sammāntarābhavaṃsaṃ

bhinevati¹⁶ roṇenti sapāpadhamā

te buddhakammā pasavevā¹⁷ pāpā

tey-lme jāne kākolā¹⁸ adenti. 447.

¹ read: viyāsi. ² so all three MSS. for 'a loka? ³ C¹ = sent. ⁴ B¹ = paccā-
hūti. read: -vra. ⁵ C¹ = bhāsaṃti. ⁶ C¹ = sent. ⁷ C¹ = ma, B¹ = m. ⁸
C¹ = yajjimaṃ jānaṃ kākolā. B¹ = ye me jāne kākolasaṅghā. ⁹ read: viyākāsi.
¹⁰ C¹ = sent. ¹¹ C¹ = yajjimaṃ jānaṃ kākolā. B¹ = te me jāne kākolasaṅghā.

Tate pareu pi padhenu syakaramu sa es' ara naja. Ta simi ti taha-
ramu, saba ti sunadi, saba ti sa' ti baharavapi sa satastaprasava ti,
evam padhenuyetti' sunadi divedi, te tira mahavahippamati jallaya aya-
pajavaya noryathamiti naja aya satastaprasava pi thannadana daktira imam
Gyavattappamathi aulatu jallipatharthyah pateri maharavah ravanamam
dellu purimappadellu vram akkanti sa' arthim ara sasanu manam lufellu luf-
ellu khidanti, gijha ti mahanti bbenjastaprasava ti baharavajijha, te
tara kavyasadiheli' tujellu attini kintellu attimijha khidanti, kaku-
rangha ti baharavah' kagaya. te sathayana ti bhahadighe khidanti, yagi
vram' janam ti yam' imam janam' kaku khidanti ime nu kin nima papa-
samam khanti ti puram, mahachatu ti adhamu adyaki, kadavaya-
ti pare danti padavahka thadhamamamam, sathapadavahamamam ti
sathahellu dhamam.

11. Saṅgītibhūtā pāṇāvivā kammāni,
 uttari khaṇḍhanti ca potṭhayanāni,
 bhayaṃ* hi mān viṇṇatī vāta diṇṇā,
 paṇḍhāni tam Mātali devanāgarīhi:
 tve eva maccā kīṃ ukkaṃsu pāpāni
 ye 'me jaṇā khaṇḍhantaṃ sayanti. 448.
12. Tassa poṭṭha vyākāsi Mātali devanāgarīhi,
 vipākam pāpakkammānam jānam ukkhaṃ* ajānato: 449.
13. Ye jīvalokasāni supāpadhammāni
 saraṇā ca nārī ca apāpadhammanā
 hīnānti reventi supāpadhammā
 te buddhahammā paṇḍevā pāpāni
 te 'me jaṇā khaṇḍhantaṃ veyrantīhi. 450.

Ta majjotikāḥa ti pajjannamā, pajjhān ti pajjannavayojana-
bāhān ayyapathān, kamāniti ākamañ; thandhohi¹ ca pothayavān
nirapavāhān arubandhān nāppannamān jāṇayakkhandhān jaggān² paka-
ritā paṭṭā³, loh⁴ ca thandhohi pothayān ayyavācchamān karānī, ayya-
vācchamān ti ānān ayyān pāpādhānān karānī, pāpādhānān ti ānā-
vācchamānān nirapavāhān vā.

11. *Āṅgārikāṣaṁ* apare pñamantī¹¹
narā rudantā puradādhagattā,

¹ Bu veyna. ² Bu İslanriyazadı. ³ Olsu. ⁴ Bu Olsu. ⁵ Bu yunusman. ⁶ Olsu. ⁷ Bu adile ve ilme heriflikabarte. ⁸ Bu Olsu. ⁹ Bu parvan dante pl. ¹⁰ Olsu. ¹¹ Bu adile. ¹² Bu Olsu. ¹³ Bu Olsu. ¹⁴ Bu Olsu. ¹⁵ Bu Olsu. ¹⁶ Bu Olsu. ¹⁷ Bu Olsu. ¹⁸ Bu Olsu. ¹⁹ Bu Olsu. ²⁰ Bu Olsu. ²¹ Bu Olsu. ²² Bu Olsu. ²³ Bu Olsu. ²⁴ Bu Olsu. ²⁵ Bu Olsu. ²⁶ Bu Olsu. ²⁷ Bu Olsu. ²⁸ Bu Olsu. ²⁹ Bu Olsu. ³⁰ Bu Olsu. ³¹ Bu Olsu. ³² Bu Olsu. ³³ Bu Olsu. ³⁴ Bu Olsu. ³⁵ Bu Olsu. ³⁶ Bu Olsu. ³⁷ Bu Olsu. ³⁸ Bu Olsu. ³⁹ Bu Olsu. ⁴⁰ Bu Olsu. ⁴¹ Bu Olsu. ⁴² Bu Olsu. ⁴³ Bu Olsu. ⁴⁴ Bu Olsu. ⁴⁵ Bu Olsu. ⁴⁶ Bu Olsu. ⁴⁷ Bu Olsu. ⁴⁸ Bu Olsu. ⁴⁹ Bu Olsu. ⁵⁰ Bu Olsu. ⁵¹ Bu Olsu. ⁵² Bu Olsu. ⁵³ Bu Olsu. ⁵⁴ Bu Olsu. ⁵⁵ Bu Olsu. ⁵⁶ Bu Olsu. ⁵⁷ Bu Olsu. ⁵⁸ Bu Olsu. ⁵⁹ Bu Olsu. ⁶⁰ Bu Olsu. ⁶¹ Bu Olsu. ⁶² Bu Olsu. ⁶³ Bu Olsu. ⁶⁴ Bu Olsu. ⁶⁵ Bu Olsu. ⁶⁶ Bu Olsu. ⁶⁷ Bu Olsu. ⁶⁸ Bu Olsu. ⁶⁹ Bu Olsu. ⁷⁰ Bu Olsu. ⁷¹ Bu Olsu. ⁷² Bu Olsu. ⁷³ Bu Olsu. ⁷⁴ Bu Olsu. ⁷⁵ Bu Olsu. ⁷⁶ Bu Olsu. ⁷⁷ Bu Olsu. ⁷⁸ Bu Olsu. ⁷⁹ Bu Olsu. ⁸⁰ Bu Olsu. ⁸¹ Bu Olsu. ⁸² Bu Olsu. ⁸³ Bu Olsu. ⁸⁴ Bu Olsu. ⁸⁵ Bu Olsu. ⁸⁶ Bu Olsu. ⁸⁷ Bu Olsu. ⁸⁸ Bu Olsu. ⁸⁹ Bu Olsu. ⁹⁰ Bu Olsu. ⁹¹ Bu Olsu. ⁹² Bu Olsu. ⁹³ Bu Olsu. ⁹⁴ Bu Olsu. ⁹⁵ Bu Olsu. ⁹⁶ Bu Olsu. ⁹⁷ Bu Olsu. ⁹⁸ Bu Olsu. ⁹⁹ Bu Olsu. ¹⁰⁰ Bu Olsu. ¹⁰¹ Bu Olsu. ¹⁰² Bu Olsu. ¹⁰³ Bu Olsu. ¹⁰⁴ Bu Olsu. ¹⁰⁵ Bu Olsu. ¹⁰⁶ Bu Olsu. ¹⁰⁷ Bu Olsu. ¹⁰⁸ Bu Olsu. ¹⁰⁹ Bu Olsu. ¹¹⁰ Bu Olsu. ¹¹¹ Bu Olsu. ¹¹² Bu Olsu. ¹¹³ Bu Olsu. ¹¹⁴ Bu Olsu. ¹¹⁵ Bu Olsu. ¹¹⁶ Bu Olsu. ¹¹⁷ Bu Olsu. ¹¹⁸ Bu Olsu. ¹¹⁹ Bu Olsu. ¹²⁰ Bu Olsu. ¹²¹ Bu Olsu. ¹²² Bu Olsu. ¹²³ Bu Olsu. ¹²⁴ Bu Olsu. ¹²⁵ Bu Olsu. ¹²⁶ Bu Olsu. ¹²⁷ Bu Olsu. ¹²⁸ Bu Olsu. ¹²⁹ Bu Olsu. ¹³⁰ Bu Olsu. ¹³¹ Bu Olsu. ¹³² Bu Olsu. ¹³³ Bu Olsu. ¹³⁴ Bu Olsu. ¹³⁵ Bu Olsu. ¹³⁶ Bu Olsu. ¹³⁷ Bu Olsu. ¹³⁸ Bu Olsu. ¹³⁹ Bu Olsu. ¹⁴⁰ Bu Olsu. ¹⁴¹ Bu Olsu. ¹⁴² Bu Olsu. ¹⁴³ Bu Olsu. ¹⁴⁴ Bu Olsu. ¹⁴⁵ Bu Olsu. ¹⁴⁶ Bu Olsu. ¹⁴⁷ Bu Olsu. ¹⁴⁸ Bu Olsu. ¹⁴⁹ Bu Olsu. ¹⁵⁰ Bu Olsu. ¹⁵¹ Bu Olsu. ¹⁵² Bu Olsu. ¹⁵³ Bu Olsu. ¹⁵⁴ Bu Olsu. ¹⁵⁵ Bu Olsu. ¹⁵⁶ Bu Olsu. ¹⁵⁷ Bu Olsu. ¹⁵⁸ Bu Olsu. ¹⁵⁹ Bu Olsu. ¹⁶⁰ Bu Olsu. ¹⁶¹ Bu Olsu. ¹⁶² Bu Olsu. ¹⁶³ Bu Olsu. ¹⁶⁴ Bu Olsu. ¹⁶⁵ Bu Olsu. ¹⁶⁶ Bu Olsu. ¹⁶⁷ Bu Olsu. ¹⁶⁸ Bu Olsu. ¹⁶⁹ Bu Olsu. ¹⁷⁰ Bu Olsu. ¹⁷¹ Bu Olsu. ¹⁷² Bu Olsu. ¹⁷³ Bu Olsu. ¹⁷⁴ Bu Olsu. ¹⁷⁵ Bu Olsu. ¹⁷⁶ Bu Olsu. ¹⁷⁷ Bu Olsu. ¹⁷⁸ Bu Olsu. ¹⁷⁹ Bu Olsu. ¹⁸⁰ Bu Olsu. ¹⁸¹ Bu Olsu. ¹⁸² Bu Olsu. ¹⁸³ Bu Olsu. ¹⁸⁴ Bu Olsu. ¹⁸⁵ Bu Olsu. ¹⁸⁶ Bu Olsu. ¹⁸⁷ Bu Olsu. ¹⁸⁸ Bu Olsu. ¹⁸⁹ Bu Olsu. ¹⁹⁰ Bu Olsu. ¹⁹¹ Bu Olsu. ¹⁹² Bu Olsu. ¹⁹³ Bu Olsu. ¹⁹⁴ Bu Olsu. ¹⁹⁵ Bu Olsu. ¹⁹⁶ Bu Olsu. ¹⁹⁷ Bu Olsu. ¹⁹⁸ Bu Olsu. ¹⁹⁹ Bu Olsu. ²⁰⁰ Bu Olsu. ²⁰¹ Bu Olsu. ²⁰² Bu Olsu. ²⁰³ Bu Olsu. ²⁰⁴ Bu Olsu. ²⁰⁵ Bu Olsu. ²⁰⁶ Bu Olsu. ²⁰⁷ Bu Olsu. ²⁰⁸ Bu Olsu. ²⁰⁹ Bu Olsu. ²¹⁰ Bu Olsu. ²¹¹ Bu Olsu. ²¹² Bu Olsu. ²¹³ Bu Olsu. ²¹⁴ Bu Olsu. ²¹⁵ Bu Olsu. ²¹⁶ Bu Olsu. ²¹⁷ Bu Olsu. ²¹⁸ Bu Olsu. ²¹⁹ Bu Olsu. ²²⁰ Bu Olsu. ²²¹ Bu Olsu. ²²² Bu Olsu. ²²³ Bu Olsu. ²²⁴ Bu Olsu. ²²⁵ Bu Olsu. ²²⁶ Bu Olsu. ²²⁷ Bu Olsu. ²²⁸ Bu Olsu. ²²⁹ Bu Olsu. ²³⁰ Bu Olsu. ²³¹ Bu Olsu. ²³² Bu Olsu. ²³³ Bu Olsu. ²³⁴ Bu Olsu. ²³⁵ Bu Olsu. ²³⁶ Bu Olsu. ²³⁷ Bu Olsu. ²³⁸ Bu Olsu. ²³⁹ Bu Olsu. ²⁴⁰ Bu Olsu. ²⁴¹ Bu Olsu. ²⁴² Bu Olsu. ²⁴³ Bu Olsu. ²⁴⁴ Bu Olsu. ²⁴⁵ Bu Olsu. ²⁴⁶ Bu Olsu. ²⁴⁷ Bu Olsu. ²⁴⁸ Bu Olsu. ²⁴⁹ Bu Olsu. ²⁵⁰ Bu Olsu. ²⁵¹ Bu Olsu. ²⁵² Bu Olsu. ²⁵³ Bu Olsu. ²⁵⁴ Bu Olsu. ²⁵⁵ Bu Olsu. ²⁵⁶ Bu Olsu. ²⁵⁷ Bu Olsu. ²⁵⁸ Bu Olsu. ²⁵⁹ Bu Olsu. ²⁶⁰ Bu Olsu. ²⁶¹ Bu Olsu. ²⁶² Bu Olsu. ²⁶³ Bu Olsu. ²⁶⁴ Bu Olsu. ²⁶⁵ Bu Olsu. ²⁶⁶ Bu Olsu. ²⁶⁷ Bu Olsu. ²⁶⁸ Bu Olsu. ²⁶⁹ Bu Olsu. ²⁷⁰ Bu Olsu. ²⁷¹ Bu Olsu. ²⁷² Bu Olsu. ²⁷³ Bu Olsu. ²⁷⁴ Bu Olsu. ²⁷⁵ Bu Olsu. ²⁷⁶ Bu Olsu. ²⁷⁷ Bu Olsu. ²⁷⁸ Bu Olsu. ²⁷⁹ Bu Olsu. ²⁸⁰ Bu Olsu. ²⁸¹ Bu Olsu. ²⁸² Bu Olsu. ²⁸³ Bu Olsu. ²⁸⁴ Bu Olsu. ²⁸⁵ Bu Olsu. ²⁸⁶ Bu Olsu. ²⁸⁷ Bu Olsu. ²⁸⁸ Bu Olsu. ²⁸⁹ Bu Olsu. ²⁹⁰ Bu Olsu. ²⁹¹ Bu Olsu. ²⁹² Bu Olsu. ²⁹³ Bu Olsu. ²⁹⁴ Bu Olsu. ²⁹⁵ Bu Olsu. ²⁹⁶ Bu Olsu. ²⁹⁷ Bu Olsu. ²⁹⁸ Bu Olsu. ²⁹⁹ Bu Olsu. ^{300</}

bhayaṃ hi naṃ viṇaṭi sūta divā,
pucchāmi taṃ Mātali devasāsrathī:
imaṃ nu maccā kim akāraṃ pāpaṃ
ye 'me janā aṅgārāṃ phunanti'. 451.

7. Tassa puṭṭho vyākūṣi Mātali devasāsrathī,
vipākāṃ pāpakaṃmānāṃ jānāṃ akkhāṃ¹ ajānato: 452.
8. Ye keci pūḍyatanāsaṃ² hetu
akkhūṭā karitvā³ puṇā⁴ jāpayanti
te jāpayitvā janataṃ janānaṃ
10 te luddhakaṃmā paṇavetrā⁵ pāpaṃ
te 'me janā aṅgārakāsaṃ⁶ phunanti'. 453.

Te aṅgārakāsaṃ ti samāsa Mātali te naṃ⁷ oṃ apara vajanā apariv-
asantiyo givā viya samparivakṣetvā⁸ nityayajñāḥ jātisāradhāḥ⁹ kṛtīhīyomāṇā¹⁰ an-
gārakāsaṃ papanti, tatra va naṃ¹¹ yācā¹² jippamācā¹³ nīluggānāṃ mahatī ayo-
15 pucchāmi idāya oparī aṅgārā¹⁴ oḍḍanti, aha te aṅgārā pucchāmiṃ¹⁵ vadhāntā¹⁶ rodanti
dadhāgataṃ phunanti¹⁷ vidhūnanti¹⁸, kammasāsaṃ¹⁹ vā attā²⁰ vā²¹ attāna²² aha
aṅgārā phunanti²³ oḍḍanti²⁴ a. pūḍyatanāsaṃ²⁵ ti²⁶ oḍḍā²⁷ satī²⁸ ānāṃ²⁹ vā
dassāna³⁰ pūḍe³¹ vā pavasāsaṃ³² vā³³ dāsaṃ³⁴ vā karissāna³⁵ sadhaka³⁶ jhite³⁷ phapissaṃ
pāpakaṃmānaṃ³⁸ dāsaṃ³⁹ hūṃ. jāpayanti⁴⁰ teṃ dāsaṃ⁴¹ yathāruṇā⁴² ikkhiṇā⁴³
20 gaccheyjakkāsaṃ⁴⁴ jātāṃ⁴⁵ dāsa⁴⁶ akkhatāsaṃ⁴⁷ attānaṃ⁴⁸ rayaharāsaṃ⁴⁹ gataṃ⁵⁰ aha-
kathāna⁵¹ amhehi⁵² attānaṃ⁵³ dāsaṃ⁵⁴ ti⁵⁵ kṛtsakkhūṇā⁵⁶ dāsa⁵⁷ taṃ⁵⁸ hūṃ⁵⁹ jāpayanti⁶⁰
vinānti.

11. Sajotibhūtā¹ jātā² paditā³
padhesanti⁴ mahatī⁵ lohakumbhī⁶,
21 bhayaṃ hi naṃ viṇaṭi sūta divā,
pucchāmi taṃ Mātali devasāsrathī:
imaṃ nu maccā kim akāraṃ pāpaṃ
ye 'me janā [avamaṇā]⁷ lohakumbhīṃ⁸ patanti. 454.
12. Tassa puṭṭho vyākūṣi Mātali devasāsrathī,
30 vipākāṃ pāpakaṃmānāṃ jānāṃ akkhāṃ⁹ ajānato: 455.
13. Ye sīlavā¹⁰ samayam¹¹ brāhmaṇaṃ¹² vā
hiṇsaṃ¹³ roṇanti¹⁴ supāpādhamānaṃ¹⁵
te luddhakaṃmā paṇavetrā¹⁶ pāpaṃ
te 'me janā [avamaṇā]¹⁷ lohakumbhīṃ¹⁸ patanti. 456.

¹ C² panti. ² pū - dāsaṃ. ³ C² jō. ⁴ C² -itā. B² -itā. ⁵ so B².
C² aṅgārā. ⁶ C² pū. ⁷ so B²; C² kachit. C² katta? ⁸ C² -yāt. ⁹
B² vithūnanti. ¹⁰ C² attānaṃ, B² attāna. ¹¹ C² pū. ¹² B² -yādhi. ¹³
pū attānaṃ; kassāṃ karitvā vā opakarāsaṃ¹⁴ gataṃ. ¹⁴ B² karitvā. ¹⁵ C² abhā.
¹⁶ B² -santā. ¹⁷ C² -santi.

Ta padittā u dāni, mahatthi pabbasappamāḥ kappena saṅkhallo-
kassapunnā, svassatthi u bhayānakehi nirayapāṭhehi uddhapāḍe¹ adheste kave²
khippamāḥ³ tam kumbhā padehi, ekkaso u sārāṇiṇi sārāgūṇasampunnā.

10. Luñcanti⁴ gīvaṃ aṭṭha vejjhayitrā⁵
uḥkodakamāṇiṃ pakiledayitrā,
bhayaṃ hi maṃ vīduti sūta diavā,
pucchāmi tam Mātulī devasārathī:
imaṃ nu macce⁶ kīṃ akāmaṃ pāpam
ye 'me janā luttasirā sayanti. 457.
11. Tassa pūṭṭhe vyākāse Mātulī devasārathī,
vipākāṇi pāpakaṃmāṇaṃ jānaṃ akkhāse⁷ ajānato: 458.
12. Ye jīvatoḥsamāṇaṃ apāpādhamaṇiṃ
pakkhī galatrāna vihojjhayanti
te hejjhayitrā jānanti janinā
te luddakammā pāvevitrā pāpam
te 'me janā luttasirā sayanti. 459.

Ta luñcanti¹ uppajeti, aṭṭha vejjhayitrā² u jattalohayottehi
adhomukhaṃ vejjatvā uḥkodakamāṇi u kappena saṅkhallokaṇḍakamāṇi,
pakiledayitrā³ u imasmiṃ khippā, i. v. h. samma Mātulī yessaṃ imaṃ nira-
yapāḍi jattalohayottehi gīvaṃ vejjhetvā khippappamāṇam eṇṇam oḥamavā⁴ ye
tam gīvaṃ samparivattakam luñcanti jattasayadandakehi adāya eṇṇamāṇi jatta-
lokaṇḍakamāṇi pakkhīpanti tuṭṭhahatthiṃ kanti, eṇṇa ve gīvaṃ lottiya liṇṇam
puna dāsaṃ eṇṇiṇiṃ gīvaṃ uppajeti yeva kīṃ maṃ'ete kammam kattiṃ, ete
me diavā bhayaṃ uppajanti, pakkhī--(bhayanti) mahārāja ye lokamāṇi
sakura gahvā pakkhe luñcanti gīvaṃ luñcanti pakkhībhayaṃ pāpeti khippamā⁵
vā vikkhanti eṇṇa te ima ludda idha luttasirā sayanti⁶.

13. Pabbhāsiyā anikkhātāhiṇi
uḍḍi ayaṃ eṇṇatthi supphāṭṭhā⁷,
ghamaṇikkhātāṃ manujā pīraṇi
pīraṇā ca teṇṇaṃ bhāsaṃ⁸ hoti pāṇi⁹. 460.
14. Bhayaṃ hi maṃ vīduti sūta diavā,
pucchāmi tam Mātulī devasārathī:
imaṃ nu macce¹⁰ kīṃ akāmaṃ pāpam
pīraṇā ca teṇṇaṃ bhāsaṃ¹¹ hoti pāṇi¹². 461.

¹ C¹ adhi. ² C² khipa. ³ C³ anti. ⁴ B⁴ vihojjhayitrā. ⁵ C⁵ luttasirā. ⁶ B⁶ luttasirā. ⁷ B⁷ pūṭṭhe. ⁸ B⁸ pūṭṭhe. ⁹ C⁹ pāṇi. ¹⁰ C¹⁰ pāṇi. ¹¹ B¹¹ pāṇi. ¹² C¹² pāṇi. ¹³ B¹³ pāṇi. ¹⁴ B¹⁴ pāṇi.

śāntarodhāt dīva paśānti sandanti, sartham cātāntarāśāntān purāṇapāṇṇaḥ vītya
kṛtānt, sūtrānamāyā 'dīva paśāntān' vācāntarāśāntān sūtrāntarāśāntā-
dīhi r' aya vācāntāya ca gāthāya jīvikam kappanti.

37. Gīrāya buddhā kṛtā 'ime pun' eka,
nūṇe vīkātā bhīkātā paṇ' ake'. 7
bhayam hi mah viṇḍati sūta dīva,
pucchāmi taṁ Mātali devasārathi:
ime na mameṣu kim akāṁsa pāpaṁ
ye 'me janā bhīkātā' sayanti, 467.
38. Tassa puṭṭho vyākāśi Mātali devasārathi,
vipākāṁ pāpakammānaṁ jāmaṁ akkhāṁ¹ ajānato: 468.
39. Orambhikā² sūharikā³ ca macchikā⁴ (V 270)
pasūṇa makkhā⁵ ca vīṇakā⁶ ca
bhavāna sūnesu paśāntayāna,
te bhīṇakammā paśānta pāpaṁ
te 'me janā bhīkātā' sayanti, 469.

Ta gīrāya buddhā u mahārohi jātālohayattohi gīrāya buddhivā
kṛtāntā ayapathariyam paśāntā nāntarāśānti kṛtāntāyāna⁷ dīva paśānti,
śānta vīkātā⁸ u nūṇa paṇa te bhīṇakammānaṁ chintā, bhīkātā⁹ u sūṇa
jātāntā ayapathariyam¹⁰ paśāntā mameṣu vītya paśāntāyā kṛtāntā¹¹ puṇjāntā¹²
hata sayanti, macchikā u macchāntāntā, pasūṇa u gīvā, sūnesu--u
mameṣu vīṇakāntā jīvikakappanti¹³ sūnesu paśāntā.

40. Bahade ayam mntakariṇipūṇ
duggandharūpo mameṣu pūṇ¹⁴ vāyati. 25
kṛtāntāntā mameṣu mameṣu
bhayam hi mah viṇḍati sūta dīva,
pucchāmi taṁ Mātali devasārathi:
ime na mameṣu kim akāṁsa pāpaṁ
ye 'me janā mntakariṇibhīkātā, 470.
41. Tassa puṭṭho vyākāśi Mātali devasārathi,
vipākāṁ pāpakammānaṁ jāmaṁ akkhāṁ¹⁵ ajānato: 471.
42. Ye hee¹⁶ ime kārnikā¹⁷ vīraakā¹⁸
pucchāntā hīnāya sādā mīṇikā

¹ mntā: kṛtā. ² Cā kṛtā. Bā sūtrāntāntāntā sayanti. ³ Cā hī-. ⁴ Bā sū-.
⁵ Cā kṛtā. ⁶ Bā kṛtā. Bā kṛtā. ⁷ Bā vīkātā. ⁸ Cā sūtrāntā. Bā sūtrāntā.
⁹ Bā kṛtā. ¹⁰ Bā pūṇa. ¹¹ Cā jīvikāntā. ¹² Cā Cā sūtrāntāntā, Bā sūtrāntāntā.
pūṇ; mntā: mameṣu pūṇ. ¹³ Cā kṛtā.

te luddakammā pasavatta pāpam
mittadduno mūḥam adenti bālā ti. 472.

Ta khadī-+adentitī oṃ netaḥkavattā cāṇakha phupphā¹ khadim
sahitvā saṅkhamā pakkajjhamā dhammāntam jantam kappamā saṅkhamā
purīṇamillam phupphā plandā katvā khadimā, kāraṇikā² ti kāraṇikkā³,
+tiroṇā⁴ ti mīṇasubbhāṇam pi vīṇṇakā, mittadduno ti oṇamā yeva geḥa
khādītā bhūjītā manu tīṇasitā⁵ paṇḍitānaṃ seṇitā pūṇa +3 pahlāṇa-
kāpasa⁶ mīṇa mīṇasāṇa lāṇaṃ cāṇanti te mīṇasāṇā bālā evantipah⁷
mūḥam khadimā mahāpā⁸ ti.

10 20. Kāḥaṇo ayaṃ lohitapubbapūro
diḡḡaṇḍharīpo maccāṇa pāṇi⁹ rūṇā,
ghaṇṇāṇḍharitā maccāṇa jīvānā,
bhayaṃ hi māṃ vīṇḍā sūṇa dīṇā,
pucchānā tam Mātā¹⁰ deraṇḍarathī:
15 ime nū maccā¹¹ kim akāḥaṇo pāpāṇ
yo 'mā jūṇā lohitapubbabhaṅgā. 473.

21. Tassa paṇḍha ryāṇā¹² Mātā¹³ deraṇḍarathī,
vipāḥaṇā pūpakawmāṇam jūṇam akāḥā¹⁴ aṇḍato: 474.

22. Ye mātaram +ā pīṇaram +ā loka¹⁵
pārājikā¹⁶ aṇḍante¹⁷ haṇṇāti
te luddakammā pasavatta pāpam
te 'mā jūṇā lohitapubbabhaṅgā ti. 475.

Ta pārājikā¹⁸ ti jareṇa¹⁹ mīṇapūro phupphā²⁰ gīḥḥāṇa yeva pāṇi-
jīḥḥā²¹ paṇḍā, aṇḍante ti pāṇiṇasāṇa aṇḍante, haṇṇāti²² dāṇḍa-
23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100
kāṇḍa²³ eva, aṇḍante²⁴ pi Uṇḍāṇḍarathī aṇḍante²⁵ mīṇapūro phupphā²⁶ pāṇi-
jīḥḥā²⁷ aṇḍante²⁸ haṇṇāti²⁹ dāṇḍa³⁰ eva, aṇḍante³¹ pi Uṇḍāṇḍarathī aṇḍante³² mīṇapūro
phupphā³³ pāṇi-jīḥḥā³⁴ aṇḍante³⁵ haṇṇāti³⁶ dāṇḍa³⁷ eva, aṇḍante³⁸ pi Uṇḍāṇḍarathī
aṇḍante³⁹ mīṇapūro phupphā⁴⁰ pāṇi-jīḥḥā⁴¹ aṇḍante⁴² haṇṇāti⁴³ dāṇḍa⁴⁴ eva,
aṇḍante⁴⁵ pi Uṇḍāṇḍarathī aṇḍante⁴⁶ mīṇapūro phupphā⁴⁷ pāṇi-jīḥḥā⁴⁸ aṇḍante⁴⁹
haṇṇāti⁵⁰ dāṇḍa⁵¹ eva, aṇḍante⁵² pi Uṇḍāṇḍarathī aṇḍante⁵³ mīṇapūro phupphā⁵⁴
pāṇi-jīḥḥā⁵⁵ aṇḍante⁵⁶ haṇṇāti⁵⁷ dāṇḍa⁵⁸ eva, aṇḍante⁵⁹ pi Uṇḍāṇḍarathī aṇḍante⁶⁰
mīṇapūro phupphā⁶¹ pāṇi-jīḥḥā⁶² aṇḍante⁶³ haṇṇāti⁶⁴ dāṇḍa⁶⁵ eva, aṇḍante⁶⁶
pi Uṇḍāṇḍarathī aṇḍante⁶⁷ mīṇapūro phupphā⁶⁸ pāṇi-jīḥḥā⁶⁹ aṇḍante⁷⁰ haṇṇāti⁷¹
dāṇḍa⁷² eva, aṇḍante⁷³ pi Uṇḍāṇḍarathī aṇḍante⁷⁴ mīṇapūro phupphā⁷⁵ pāṇi-
jīḥḥā⁷⁶ aṇḍante⁷⁷ haṇṇāti⁷⁸ dāṇḍa⁷⁹ eva, aṇḍante⁸⁰ pi Uṇḍāṇḍarathī aṇḍante⁸¹
mīṇapūro phupphā⁸² pāṇi-jīḥḥā⁸³ aṇḍante⁸⁴ haṇṇāti⁸⁵ dāṇḍa⁸⁶ eva, aṇḍante⁸⁷
pi Uṇḍāṇḍarathī aṇḍante⁸⁸ mīṇapūro phupphā⁸⁹ pāṇi-jīḥḥā⁹⁰ aṇḍante⁹¹ haṇṇāti⁹²
dāṇḍa⁹³ eva, aṇḍante⁹⁴ pi Uṇḍāṇḍarathī aṇḍante⁹⁵ mīṇapūro phupphā⁹⁶ pāṇi-
jīḥḥā⁹⁷ aṇḍante⁹⁸ haṇṇāti⁹⁹ dāṇḍa¹⁰⁰ eva, aṇḍante¹⁰¹ pi Uṇḍāṇḍarathī aṇḍante¹⁰²
mīṇapūro phupphā¹⁰³ pāṇi-jīḥḥā¹⁰⁴ aṇḍante¹⁰⁵ haṇṇāti¹⁰⁶ dāṇḍa¹⁰⁷ eva, aṇḍante¹⁰⁸
pi Uṇḍāṇḍarathī aṇḍante¹⁰⁹ mīṇapūro phupphā¹¹⁰ pāṇi-jīḥḥā¹¹¹ aṇḍante¹¹² haṇṇāti¹¹³
dāṇḍa¹¹⁴ eva, aṇḍante¹¹⁵ pi Uṇḍāṇḍarathī aṇḍante¹¹⁶ mīṇapūro phupphā¹¹⁷ pāṇi-
jīḥḥā¹¹⁸ aṇḍante¹¹⁹ haṇṇāti¹²⁰ dāṇḍa¹²¹ eva, aṇḍante¹²² pi Uṇḍāṇḍarathī aṇḍante¹²³
mīṇapūro phupphā¹²⁴ pāṇi-jīḥḥā¹²⁵ aṇḍante¹²⁶ haṇṇāti¹²⁷ dāṇḍa¹²⁸ eva, aṇḍante¹²⁹
pi Uṇḍāṇḍarathī aṇḍante¹³⁰ mīṇapūro phupphā¹³¹ pāṇi-jīḥḥā¹³² aṇḍante¹³³ haṇṇāti¹³⁴
dāṇḍa¹³⁵ eva, aṇḍante¹³⁶ pi Uṇḍāṇḍarathī aṇḍante¹³⁷ mīṇapūro phupphā¹³⁸ pāṇi-
jīḥḥā¹³⁹ aṇḍante¹⁴⁰ haṇṇāti¹⁴¹ dāṇḍa¹⁴² eva, aṇḍante¹⁴³ pi Uṇḍāṇḍarathī aṇḍante¹⁴⁴
mīṇapūro phupphā¹⁴⁵ pāṇi-jīḥḥā¹⁴⁶ aṇḍante¹⁴⁷ haṇṇāti¹⁴⁸ dāṇḍa¹⁴⁹ eva, aṇḍante¹⁵⁰
pi Uṇḍāṇḍarathī aṇḍante¹⁵¹ mīṇapūro phupphā¹⁵² pāṇi-jīḥḥā¹⁵³ aṇḍante¹⁵⁴ haṇṇāti¹⁵⁵
dāṇḍa¹⁵⁶ eva, aṇḍante¹⁵⁷ pi Uṇḍāṇḍarathī aṇḍante¹⁵⁸ mīṇapūro phupphā¹⁵⁹ pāṇi-
jīḥḥā¹⁶⁰ aṇḍante¹⁶¹ haṇṇāti¹⁶² dāṇḍa¹⁶³ eva, aṇḍante¹⁶⁴ pi Uṇḍāṇḍarathī aṇḍante¹⁶⁵
mīṇapūro phupphā¹⁶⁶ pāṇi-jīḥḥā¹⁶⁷ aṇḍante¹⁶⁸ haṇṇāti¹⁶⁹ dāṇḍa¹⁷⁰ eva, aṇḍante¹⁷¹
pi Uṇḍāṇḍarathī aṇḍante¹⁷² mīṇapūro phupphā¹⁷³ pāṇi-jīḥḥā¹⁷⁴ aṇḍante¹⁷⁵ haṇṇāti¹⁷⁶
dāṇḍa¹⁷⁷ eva, aṇḍante¹⁷⁸ pi Uṇḍāṇḍarathī aṇḍante¹⁷⁹ mīṇapūro phupphā¹⁸⁰ pāṇi-
jīḥḥā¹⁸¹ aṇḍante¹⁸² haṇṇāti¹⁸³ dāṇḍa¹⁸⁴ eva, aṇḍante¹⁸⁵ pi Uṇḍāṇḍarathī aṇḍante¹⁸⁶
mīṇapūro phupphā¹⁸⁷ pāṇi-jīḥḥā¹⁸⁸ aṇḍante¹⁸⁹ haṇṇāti¹⁹⁰ dāṇḍa¹⁹¹ eva, aṇḍante¹⁹²
pi Uṇḍāṇḍarathī aṇḍante¹⁹³ mīṇapūro phupphā¹⁹⁴ pāṇi-jīḥḥā¹⁹⁵ aṇḍante¹⁹⁶ haṇṇāti¹⁹⁷
dāṇḍa¹⁹⁸ eva, aṇḍante¹⁹⁹ pi Uṇḍāṇḍarathī aṇḍante²⁰⁰ mīṇapūro phupphā²⁰¹ pāṇi-
jīḥḥā²⁰² aṇḍante²⁰³ haṇṇāti²⁰⁴ dāṇḍa²⁰⁵ eva, aṇḍante²⁰⁶ pi Uṇḍāṇḍarathī aṇḍante²⁰⁷
mīṇapūro phupphā²⁰⁸ pāṇi-jīḥḥā²⁰⁹ aṇḍante²¹⁰ haṇṇāti²¹¹ dāṇḍa²¹² eva, aṇḍante²¹³
pi Uṇḍāṇḍarathī aṇḍante²¹⁴ mīṇapūro phupphā²¹⁵ pāṇi-jīḥḥā²¹⁶ aṇḍante²¹⁷ haṇṇāti²¹⁸
dāṇḍa²¹⁹ eva, aṇḍante²²⁰ pi Uṇḍāṇḍarathī aṇḍante²²¹ mīṇapūro phupphā²²² pāṇi-
jīḥḥā²²³ aṇḍante²²⁴ haṇṇāti²²⁵ dāṇḍa²²⁶ eva, aṇḍante²²⁷ pi Uṇḍāṇḍarathī aṇḍante²²⁸
mīṇapūro phupphā²²⁹ pāṇi-jīḥḥā²³⁰ aṇḍante²³¹ haṇṇāti²³² dāṇḍa²³³ eva, aṇḍante²³⁴
pi Uṇḍāṇḍarathī aṇḍante²³⁵ mīṇapūro phupphā²³⁶ pāṇi-jīḥḥā²³⁷ aṇḍante²³⁸ haṇṇāti²³⁹
dāṇḍa²⁴⁰ eva, aṇḍante²⁴¹ pi Uṇḍāṇḍarathī aṇḍante²⁴² mīṇapūro phupphā²⁴³ pāṇi-
jīḥḥā²⁴⁴ aṇḍante²⁴⁵ haṇṇāti²⁴⁶ dāṇḍa²⁴⁷ eva, aṇḍante²⁴⁸ pi Uṇḍāṇḍarathī aṇḍante²⁴⁹
mīṇapūro phupphā²⁵⁰ pāṇi-jīḥḥā²⁵¹ aṇḍante²⁵² haṇṇāti²⁵³ dāṇḍa²⁵⁴ eva, aṇḍante²⁵⁵
pi Uṇḍāṇḍarathī aṇḍante²⁵⁶ mīṇapūro phupphā²⁵⁷ pāṇi-jīḥḥā²⁵⁸ aṇḍante²⁵⁹ haṇṇāti²⁶⁰
dāṇḍa²⁶¹ eva, aṇḍante²⁶² pi Uṇḍāṇḍarathī aṇḍante²⁶³ mīṇapūro phupphā²⁶⁴ pāṇi-
jīḥḥā²⁶⁵ aṇḍante²⁶⁶ haṇṇāti²⁶⁷ dāṇḍa²⁶⁸ eva, aṇḍante²⁶⁹ pi Uṇḍāṇḍarathī aṇḍante²⁷⁰
mīṇapūro phupphā²⁷¹ pāṇi-jīḥḥā²⁷² aṇḍante²⁷³ haṇṇāti²⁷⁴ dāṇḍa²⁷⁵ eva, aṇḍante²⁷⁶
pi Uṇḍāṇḍarathī aṇḍante²⁷⁷ mīṇapūro phupphā²⁷⁸ pāṇi-jīḥḥā²⁷⁹ aṇḍante²⁸⁰ haṇṇāti²⁸¹
dāṇḍa²⁸² eva, aṇḍante²⁸³ pi Uṇḍāṇḍarathī aṇḍante²⁸⁴ mīṇapūro phupphā²⁸⁵ pāṇi-
jīḥḥā²⁸⁶ aṇḍante²⁸⁷ haṇṇāti²⁸⁸ dāṇḍa²⁸⁹ eva, aṇḍante²⁹⁰ pi Uṇḍāṇḍarathī aṇḍante²⁹¹
mīṇapūro phupphā²⁹² pāṇi-jīḥḥā²⁹³ aṇḍante²⁹⁴ haṇṇāti²⁹⁵ dāṇḍa²⁹⁶ eva, aṇḍante²⁹⁷
pi Uṇḍāṇḍarathī aṇḍante²⁹⁸ mīṇapūro phupphā²⁹⁹ pāṇi-jīḥḥā³⁰⁰ aṇḍante³⁰¹ haṇṇāti³⁰²
dāṇḍa³⁰³ eva, aṇḍante³⁰⁴ pi Uṇḍāṇḍarathī aṇḍante³⁰⁵ mīṇapūro phupphā³⁰⁶ pāṇi-
jīḥḥā³⁰⁷ aṇḍante³⁰⁸ haṇṇāti³⁰⁹ dāṇḍa³¹⁰ eva, aṇḍante³¹¹ pi Uṇḍāṇḍarathī aṇḍante³¹²
mīṇapūro phupphā³¹³ pāṇi-jīḥḥā³¹⁴ aṇḍante³¹⁵ haṇṇāti³¹⁶ dāṇḍa³¹⁷ eva, aṇḍante³¹⁸
pi Uṇḍāṇḍarathī aṇḍante³¹⁹ mīṇapūro phupphā³²⁰ pāṇi-jīḥḥā³²¹ aṇḍante³²² haṇṇāti³²³
dāṇḍa³²⁴ eva, aṇḍante³²⁵ pi Uṇḍāṇḍarathī aṇḍante³²⁶ mīṇapūro phupphā³²⁷ pāṇi-
jīḥḥā³²⁸ aṇḍante³²⁹ haṇṇāti³³⁰ dāṇḍa³³¹ eva, aṇḍante³³² pi Uṇḍāṇḍarathī aṇḍante³³³
mīṇapūro phupphā³³⁴ pāṇi-jīḥḥā³³⁵ aṇḍante³³⁶ haṇṇāti³³⁷ dāṇḍa³³⁸ eva, aṇḍante³³⁹
pi Uṇḍāṇḍarathī aṇḍante³⁴⁰ mīṇapūro phupphā³⁴¹ pāṇi-jīḥḥā³⁴² aṇḍante³⁴³ haṇṇāti³⁴⁴
dāṇḍa³⁴⁵ eva, aṇḍante³⁴⁶ pi Uṇḍāṇḍarathī aṇḍante³⁴⁷ mīṇapūro phupphā³⁴⁸ pāṇi-
jīḥḥā³⁴⁹ aṇḍante³⁵⁰ haṇṇāti³⁵¹ dāṇḍa³⁵² eva, aṇḍante³⁵³ pi Uṇḍāṇḍarathī aṇḍante³⁵⁴
mīṇapūro phupphā³⁵⁵ pāṇi-jīḥḥā³⁵⁶ aṇḍante³⁵⁷ haṇṇāti³⁵⁸ dāṇḍa³⁵⁹ eva, aṇḍante³⁶⁰
pi Uṇḍāṇḍarathī aṇḍante³⁶¹ mīṇapūro phupphā³⁶² pāṇi-jīḥḥā³⁶³ aṇḍante³⁶⁴ haṇṇāti³⁶⁵
dāṇḍa³⁶⁶ eva, aṇḍante³⁶⁷ pi Uṇḍāṇḍarathī aṇḍante³⁶⁸ mīṇapūro phupphā³⁶⁹ pāṇi-
jīḥḥā³⁷⁰ aṇḍante³⁷¹ haṇṇāti³⁷² dāṇḍa³⁷³ eva, aṇḍante³⁷⁴ pi Uṇḍāṇḍarathī aṇḍante³⁷⁵
mīṇapūro phupphā³⁷⁶ pāṇi-jīḥḥā³⁷⁷ aṇḍante³⁷⁸ haṇṇāti³⁷⁹ dāṇḍa³⁸⁰ eva, aṇḍante³⁸¹
pi Uṇḍāṇḍarathī aṇḍante³⁸² mīṇapūro phupphā³⁸³ pāṇi-jīḥḥā³⁸⁴ aṇḍante³⁸⁵ haṇṇāti³⁸⁶
dāṇḍa³⁸⁷ eva, aṇḍante³⁸⁸ pi Uṇḍāṇḍarathī aṇḍante³⁸⁹ mīṇapūro phupphā³⁹⁰ pāṇi-
jīḥḥā³⁹¹ aṇḍante³⁹² haṇṇāti³⁹³ dāṇḍa³⁹⁴ eva, aṇḍante³⁹⁵ pi Uṇḍāṇḍarathī aṇḍante³⁹⁶
mīṇapūro phupphā³⁹⁷ pāṇi-jīḥḥā³⁹⁸ aṇḍante³⁹⁹ haṇṇāti⁴⁰⁰ dāṇḍa⁴⁰¹ eva, aṇḍante⁴⁰²
pi Uṇḍāṇḍarathī aṇḍante⁴⁰³ mīṇapūro phupphā⁴⁰⁴ pāṇi-jīḥḥā⁴⁰⁵ aṇḍante⁴⁰⁶ haṇṇāti⁴⁰⁷
dāṇḍa⁴⁰⁸ eva, aṇḍante⁴⁰⁹ pi Uṇḍāṇḍarathī aṇḍante⁴¹⁰ mīṇapūro phupphā⁴¹¹ pāṇi-
jīḥḥā⁴¹² aṇḍante⁴¹³ haṇṇāti⁴¹⁴ dāṇḍa⁴¹⁵ eva, aṇḍante⁴¹⁶ pi Uṇḍāṇḍarathī aṇḍante⁴¹⁷
mīṇapūro phupphā⁴¹⁸ pāṇi-jīḥḥā⁴¹⁹ aṇḍante⁴²⁰ haṇṇāti⁴²¹ dāṇḍa⁴²² eva, aṇḍante⁴²³
pi Uṇḍāṇḍarathī aṇḍante⁴²⁴ mīṇapūro phupphā⁴²⁵ pāṇi-jīḥḥā⁴²⁶ aṇḍante⁴²⁷ haṇṇāti⁴²⁸
dāṇḍa⁴²⁹ eva, aṇḍante⁴³⁰ pi Uṇḍāṇḍarathī aṇḍante⁴³¹ mīṇapūro phupphā⁴³² pāṇi-
jīḥḥā⁴³³ aṇḍante⁴³⁴ haṇṇāti⁴³⁵ dāṇḍa⁴³⁶ eva, aṇḍante⁴³⁷ pi Uṇḍāṇḍarathī aṇḍante⁴³⁸
mīṇapūro phupphā⁴³⁹ pāṇi-jīḥḥā⁴⁴⁰ aṇḍante⁴⁴¹ haṇṇāti⁴⁴² dāṇḍa⁴⁴³ eva, aṇḍante⁴⁴⁴
pi Uṇḍāṇḍarathī aṇḍante⁴⁴⁵ mīṇapūro phupphā⁴⁴⁶ pāṇi-jīḥḥā⁴⁴⁷ aṇḍante⁴⁴⁸ haṇṇāti⁴⁴⁹
dāṇḍa⁴⁵⁰ eva, aṇḍante⁴⁵¹ pi Uṇḍāṇḍarathī aṇḍante⁴⁵² mīṇapūro phupphā⁴⁵³ pāṇi-
jīḥḥā⁴⁵⁴ aṇḍante⁴⁵⁵ haṇṇāti⁴⁵⁶ dāṇḍa⁴⁵⁷ eva, aṇḍante⁴⁵⁸ pi Uṇḍāṇḍarathī aṇḍante⁴⁵⁹
mīṇapūro phupphā⁴⁶⁰ pāṇi-jīḥḥā⁴⁶¹ aṇḍante⁴⁶² haṇṇāti⁴⁶³ dāṇḍa⁴⁶⁴ eva, aṇḍante⁴⁶⁵
pi Uṇḍāṇḍarathī aṇḍante⁴⁶⁶ mīṇapūro phupphā⁴⁶⁷ pāṇi-jīḥḥā⁴⁶⁸ aṇḍante⁴⁶⁹ haṇṇāti⁴⁷⁰
dāṇḍa⁴⁷¹ eva, aṇḍante⁴⁷² pi Uṇḍāṇḍarathī aṇḍante⁴⁷³ mīṇapūro phupphā⁴⁷⁴ pāṇi-
jīḥḥā⁴⁷⁵ aṇḍante⁴⁷⁶ haṇṇāti⁴⁷⁷ dāṇḍa⁴⁷⁸ eva, aṇḍante⁴⁷⁹ pi Uṇḍāṇḍarathī aṇḍante⁴⁸⁰
mīṇapūro phupphā⁴⁸¹ pāṇi-jīḥḥā⁴⁸² aṇḍante⁴⁸³ haṇṇāti⁴⁸⁴ dāṇḍa⁴⁸⁵ eva, aṇḍante⁴⁸⁶
pi Uṇḍāṇḍarathī aṇḍante⁴⁸⁷ mīṇapūro phupphā⁴⁸⁸ pāṇi-jīḥḥā⁴⁸⁹ aṇḍante⁴⁹⁰ haṇṇāti⁴⁹¹
dāṇḍa⁴⁹² eva, aṇḍante⁴⁹³ pi Uṇḍāṇḍarathī aṇḍante⁴⁹⁴ mīṇapūro phupphā⁴⁹⁵ pāṇi-
jīḥḥā⁴⁹⁶ aṇḍante⁴⁹⁷ haṇṇāti⁴⁹⁸ dāṇḍa⁴⁹⁹ eva, aṇḍante⁵⁰⁰ pi Uṇḍāṇḍarathī aṇḍante⁵⁰¹
mīṇapūro phupphā⁵⁰² pāṇi-jīḥḥā⁵⁰³ aṇḍante⁵⁰⁴ haṇṇāti⁵⁰⁵ dāṇḍa⁵⁰⁶ eva, aṇḍante⁵⁰⁷
pi Uṇḍāṇḍarathī aṇḍante⁵⁰⁸ mīṇapūro phupphā⁵⁰⁹ pāṇi-jīḥḥā⁵¹⁰ aṇḍante⁵¹¹ haṇṇāti

phandanti murchā va thalambī kṛttā
 nūñranti klēśak ratnāmūlā kāṇ etc.¹. 476.

२७. Bhayam hi naiv vindati sūta dīrgha-
 pucchāmi tām Mātali devasūratih:
 Ime nu maccā kim akaman pāpam
 va 'me jauā ramahṣṣṇatā sayanti. ४७७

viipäköm päpakanuomoon jäänä aikkhä¹ ajämto: 478

47. Ye keci sathanagatā⁷ munnasā
aggheta aggham kayam hāpayanti
kūṭena kūṭam dhanatthabetu
channasā yathā vāricaram vadhāya 478.

Na hi kūjakāhāna bhavanti tūpā
 sukohi kammehi purakkhatāna
 te luddakammā paśavatra pāpāni
 te 'me jānā vānakkaghaṭṭā savantāti. 480.

[illegible]

11. Nariyo² mādā sampanñhiṇagattā
paḍḍayha kasalanti lokaḥo dujaccā¹⁰
samakkhattā lobhapubbhatitā
gāve vathā āghātane vikattā¹¹
tā bhūmihāgnamāsa madā ukkhātā.
khandhātivutani sajetibhūtā. 481.

on all three MSA. † 90 samples, like non-Hispanic. ‡ as race, not sample.

¹ По аргументу. По аргументу. ² Сл. оми. латини. ³ Сл. оми. латини. ⁴ Сл. оми. латини.

10 *Ch. chondrioides* H. Cholevalley

13. Polio

- lmo nu maccā kiṃ akāṃsu pāpaṃ
 ye 'me jaṇā [avaṃsārā] Narake pātayaanti. 485.
12. Tassa paṭṭho vyākāsi Mātali devasārathi,
 vipākaṃ pāpakkammānaṃ jānaṃ okkhāsi¹ ajānato: 486.
13. Te jīvalokasmiṃ uddhakkammino
 purassa dārāni utikkamanti
 te tādāṇā uttamabhaṇḍatheva
 te 'me jaṇā [avaṃsārā] Narake pātayaanti. 487.
14. Te vasaṇpūgāni bahāni tattha
 Nāro ye dukkhāni vedanāni vediyanti². 10
 na hi pāpakkāriṇas bhavanti tāṇā
 sakehi kammehi punakkhataṃ,
 te luddakammā paṇareva pāpaṃ
 te 'me jaṇā [avaṃsārā] Narake pātayaanti. 488.

Ta. Nāraka ti jallācāpīrapannamakkhāsaṃ, te kira vasaṇ aparicattiyā 12
 gāva rāpa utrayapāṇāni ānāvaṃsārāni sahetvā vījñāyamaṇa paṭṭhayaṃaṇa yadā tam
 nagaraṃ upagacchanta atthā te utrayapāṇā uddhappade kaṭṭva tattha khāpenti, evaṃ
 piṭṭiyamaṇa dīpaṃ pūreṇānto evaṃ 4. uttamabhaṇḍatheva ti mānuṣeṇā
 piṭṭiyāntaṃ vasaṇhaṇḍassa thevaṇi.

Evaṃ ca pana vatvā Mātali saṃgāhake tam pi Nirayaṃ 10
 antarādhāpetvā rathaṃ purato pesetvā micchādīṭṭhikānaṃ
 paṇḍanānirayaṃ dassesi, paṭṭho c' aṇa vyākāsi:

15. Uccāruṇā 'me vīriṇhā upakkamā
 nirayaṃ dassanti sughorarūpā, 10
 bhayaṃ hi maṃ vīdnti sūta diṇvā,
 pucchāmi taṃ Mātali devasārathi:
 lmo nu maccā kiṃ akāṃsu pāpaṃ
 ye 'me jaṇā adhamattā dukkhā tībhā³
 khorā kaṭṭakā⁴ vedanā vediyanti⁵. 489.
16. Tassa paṭṭho vyākāsi Mātali devasārathi,
 vipākaṃ pāpakkammānaṃ jānaṃ okkhāsi⁶ ajānato: 490.
17. Te jīvalokasmiṃ upāpadīṭṭhino
 vasaṇakkammāni karonti molā
 parāṇi te dīṭṭhina samādapenti 15

¹ Cā Bā vāda. ² read: makkā dukkhā taṃ d, t, f. ³ read: karakkā khavā?

te pāpaditthīṇa paṇṇetva pāpaṃ
 te 'me jaṇā adhimattā dukkhā tikkhā
 kharā katukā vedanā vediyantīti. 491.

Te uccāvaśāso ti nīravacā ime, khuddakā¹ ca mahantā ca 'ti a.
 4 upakkamaṃ ti kīraṇa pajoga², upapāpadiṭṭhiṇa ti n'atthi āramā ti lū-
 kha³ dāsaṇṇakūḍiya mīchaditthiya sutta pāpadiṭṭhiṇa⁴, viśāsa-kamma-
 āḷa tīja diṭṭhya vāsaṇa tam nīlānti hutā mīchaditthā pāpakammāni āsenti,
 te me ti te ime jaṇā evaṇupamā dukkhaṃ anukhāvaṇṭīti Māhā⁵ rāḷhā mīchā-
 diṭṭhikānaṃ paccannanīrayaṃ⁶ soikkhīti.

10 Devaloka pi devatā⁷ rāḷhā āgamanaṃ olokayamānā So-
 dhammāya sannisiddhiṇa yeva. Sakko „kin na kho Mātali
 cirāyatīti“ upadhārento tam kārapathā hatvā „Mā- dūravissaṇṇaṃ
 dassetum 'mahārāja asukakammaṃ katvā asukanīraye nāma
 paccantīti' nīraye dassento carati, Nīmrāḷhā pana āyūṃ khū-
 15 yetha, na nīrayadassanassa pariyaṇṭaṃ gaccheyyā“⁸ 'ti ekam
 mahājavamā devaputtaṃ pesesi: „oigamā rājānaṃ gahetvā āga-
 cchaṃ 'ti Mātaliassa vadehīti“. So javena gantvā ārocesi.
 Mā- tassa vacanaṃ sutvā „na sakkā cirāyītu“⁹ ti rāḷhā
 ekappahāren' eva catūsu diṇṇaṃ bahunīraye dassetvā g. ā.:

20 ca. Viditvā¹⁰ te mahārāja āvāsaṃ pāpakammānaṃ
 jhānaṃ luddakammānaṃ dussīlānaṃ ca yā gati,
 uyyāhi dāmi rājā¹¹ devarājassa suttike ti. 492.

T. a. : mahārāja ime¹² pāpakammānaṃ sattānaṃ āvāsaṃ diṇṇaṃ ludda-
 kammānaṃ thaṇṇaṃ taya viditvā dussīlānaṃ ca yā gati yā upphatīti abhī te
 25 viditvā, tēna devarājassa suttike dībbasaṃpatitthā dāsaṇṇakūḍiyaṃ nīrāḷhā
 mahārāja 'ti ita. Nīrayakhaṇṇaṃ nīrāḷhā

Āvāso ca pana vātrā¹³ Mā- devalokābhimukhaṃ¹⁴ rathāṃ
 pesesi. Rājā Devalokaṃ gacchanto dvādaśaayojanikaṃ maṇi-
 mayakaṇṇanāthūpikāṃ¹⁵ sabbalāmaṃkārapatimaṇḍitam uyyāna-

¹ C¹ ludda-, C² ludda-. ² B¹ karanappa-. ³ C¹ lū. ⁴ B¹ pāpākamāṇaṃ
⁵ C¹ omā mātali. ⁶ B¹ paccana-. ⁷ B¹ devaputika. ⁸ B¹ rājā. C¹ rājā.
⁹ B¹ idam. ¹⁰ C¹ ekaṃ vātrā pana. ¹¹ C¹ ekaṃ vātrā ca pana. ¹² B¹ -kho. ¹³
 B¹ -mayāṃ pāṇṇṇā-

poṭṭharaṇisaṃpaṇṇaṃ kapparaḍḍhapaṇivutaṃ Bīraṇiṃ deva-
dhiṭṭhāya ākāsaṭṭhakaṇvinaṇaṃ divā taṃ ca devadhiṭṭaraṃ anto-
kūṭāgāte sayanaṇiṭṭhe oṣṭanaṃ accharāsaḥassapaṇivutaṃ maṇi-
aḥhapaḥḥaraṃ vīvaritvā olokeṇtiṃ divā Mātaliṃ pucchanto
g. ā., itaro pi 'ssa vyākāsi:

11. Poṭṭhathāpanaṃ dīsaṃ¹ idhaṃ vimānaṃ,
mālāpūtaṇḍhā sayanaṇaṃ maṇiṭṭhe
tathā² accharā³ nāri mahāmaṇḍhāva
uccāyasaṃ bhūhiṃ⁴ vikubbaṃṇā⁵. 493.
12. Vīṭi⁶ hi mama vindaṃ⁷ sūta divā,
pucchāmi taṃ Mātaliṃ devasūrataṃ⁸;
ayaso⁹ hu nāri¹⁰ kuṃ akkhaṃ¹¹ sādhuṃ,
sā modati¹² saṃgaṇṇatā¹³ vimāne. 494.
13. Tassa puttā¹⁴ vyākāsi¹⁵ Mātali devasūrataṃ,
vipākāṃ¹⁶ puṭṭakamaṇṇaṃ¹⁷ jānaṃ akkhā¹⁸ aṇṇato: 495.
14. Yadi te sūta Bīraṇi¹⁹ jīvaloke
āmaṇṇatā²⁰ ahu brāhmaṇaṇaṃ,
sā²¹ poṭṭakāṇaṃ²² utiṭṭhiṃ²³ vīdūvā
mātā²⁴ va puttā²⁵ sakim²⁶ ābhinaṇḍi²⁷
saḥyaṃ²⁸ aṇṇavibbhāgā²⁹ ca sā vimānaṇaṃ³⁰ modatīti. 496.

Te poṭṭhathāpanaṃ ā paṇḍitaṃ kūṭāgāreṇi samannāgataṃ, mālāpūtaṇḍhā
o pūtaṇḍhamillatīti¹ aḥhapaṇivutaṃ poṭṭharaṇiṃ ā n., tathāaccharāṭṭhā² taṃhiṃ
vimāne³ aḥhāṭṭhā⁴ utiṭṭhiṃ, uccāyasaṃ⁵ nāri⁶ nānapparāṇaṃ devadhiṭṭhā⁷ dāsaṇṇaṇā,
divā ā⁸ sūta⁹ dīsa¹⁰ dhiṭṭhā¹¹ taṃhiṃ vīṭi¹² poṭṭhathā¹³ sūtaṇṇaṇi¹⁴ vīra
pamā¹⁵ tathāpī¹⁶ aḥhāṭṭhāṇā, āmaṇṇatā¹⁷ ābhinaṇḍiṃ¹⁸ ābhinaṇḍiṃ¹⁹ jīvaṇṇaṇi, te
ahu brāhmaṇaṇaṃ²⁰ 'ti²¹ sū²² āhu²³ Kaccapaṇḍitaṇṇaṃ²⁴ āhu²⁵ sūta²⁶ brāhmaṇaṇaṃ
jīvaṇṇaṇi²⁷ sūta²⁸, sā²⁹ poṭṭakāṇaṃ³⁰ ā³¹ sūta³² brāhmaṇaṇaṃ³³ ā³⁴ sūta³⁵ aḥhāṭṭhāṇā³⁶ saṃgaṇṇa
paricattāṇi³⁷ aḥhāṇā, sa³⁸ pucchā³⁹ pucchā⁴⁰ eṇa⁴¹ poṭṭhāya⁴² ākaṇṇā⁴³ ā⁴⁴ ā⁴⁵ ā⁴⁶ ā⁴⁷ ā⁴⁸ ā⁴⁹ ā⁵⁰ ā⁵¹ ā⁵² ā⁵³ ā⁵⁴ ā⁵⁵ ā⁵⁶ ā⁵⁷ ā⁵⁸ ā⁵⁹ ā⁶⁰ ā⁶¹ ā⁶² ā⁶³ ā⁶⁴ ā⁶⁵ ā⁶⁶ ā⁶⁷ ā⁶⁸ ā⁶⁹ ā⁷⁰ ā⁷¹ ā⁷² ā⁷³ ā⁷⁴ ā⁷⁵ ā⁷⁶ ā⁷⁷ ā⁷⁸ ā⁷⁹ ā⁸⁰ ā⁸¹ ā⁸² ā⁸³ ā⁸⁴ ā⁸⁵ ā⁸⁶ ā⁸⁷ ā⁸⁸ ā⁸⁹ ā⁹⁰ ā⁹¹ ā⁹² ā⁹³ ā⁹⁴ ā⁹⁵ ā⁹⁶ ā⁹⁷ ā⁹⁸ ā⁹⁹ ā¹⁰⁰ ā¹⁰¹ ā¹⁰² ā¹⁰³ ā¹⁰⁴ ā¹⁰⁵ ā¹⁰⁶ ā¹⁰⁷ ā¹⁰⁸ ā¹⁰⁹ ā¹¹⁰ ā¹¹¹ ā¹¹² ā¹¹³ ā¹¹⁴ ā¹¹⁵ ā¹¹⁶ ā¹¹⁷ ā¹¹⁸ ā¹¹⁹ ā¹²⁰ ā¹²¹ ā¹²² ā¹²³ ā¹²⁴ ā¹²⁵ ā¹²⁶ ā¹²⁷ ā¹²⁸ ā¹²⁹ ā¹³⁰ ā¹³¹ ā¹³² ā¹³³ ā¹³⁴ ā¹³⁵ ā¹³⁶ ā¹³⁷ ā¹³⁸ ā¹³⁹ ā¹⁴⁰ ā¹⁴¹ ā¹⁴² ā¹⁴³ ā¹⁴⁴ ā¹⁴⁵ ā¹⁴⁶ ā¹⁴⁷ ā¹⁴⁸ ā¹⁴⁹ ā¹⁵⁰ ā¹⁵¹ ā¹⁵² ā¹⁵³ ā¹⁵⁴ ā¹⁵⁵ ā¹⁵⁶ ā¹⁵⁷ ā¹⁵⁸ ā¹⁵⁹ ā¹⁶⁰ ā¹⁶¹ ā¹⁶² ā¹⁶³ ā¹⁶⁴ ā¹⁶⁵ ā¹⁶⁶ ā¹⁶⁷ ā¹⁶⁸ ā¹⁶⁹ ā¹⁷⁰ ā¹⁷¹ ā¹⁷² ā¹⁷³ ā¹⁷⁴ ā¹⁷⁵ ā¹⁷⁶ ā¹⁷⁷ ā¹⁷⁸ ā¹⁷⁹ ā¹⁸⁰ ā¹⁸¹ ā¹⁸² ā¹⁸³ ā¹⁸⁴ ā¹⁸⁵ ā¹⁸⁶ ā¹⁸⁷ ā¹⁸⁸ ā¹⁸⁹ ā¹⁹⁰ ā¹⁹¹ ā¹⁹² ā¹⁹³ ā¹⁹⁴ ā¹⁹⁵ ā¹⁹⁶ ā¹⁹⁷ ā¹⁹⁸ ā¹⁹⁹ ā²⁰⁰ ā²⁰¹ ā²⁰² ā²⁰³ ā²⁰⁴ ā²⁰⁵ ā²⁰⁶ ā²⁰⁷ ā²⁰⁸ ā²⁰⁹ ā²¹⁰ ā²¹¹ ā²¹² ā²¹³ ā²¹⁴ ā²¹⁵ ā²¹⁶ ā²¹⁷ ā²¹⁸ ā²¹⁹ ā²²⁰ ā²²¹ ā²²² ā²²³ ā²²⁴ ā²²⁵ ā²²⁶ ā²²⁷ ā²²⁸ ā²²⁹ ā²³⁰ ā²³¹ ā²³² ā²³³ ā²³⁴ ā²³⁵ ā²³⁶ ā²³⁷ ā²³⁸ ā²³⁹ ā²⁴⁰ ā²⁴¹ ā²⁴² ā²⁴³ ā²⁴⁴ ā²⁴⁵ ā²⁴⁶ ā²⁴⁷ ā²⁴⁸ ā²⁴⁹ ā²⁵⁰ ā²⁵¹ ā²⁵² ā²⁵³ ā²⁵⁴ ā²⁵⁵ ā²⁵⁶ ā²⁵⁷ ā²⁵⁸ ā²⁵⁹ ā²⁶⁰ ā²⁶¹ ā²⁶² ā²⁶³ ā²⁶⁴ ā²⁶⁵ ā²⁶⁶ ā²⁶⁷ ā²⁶⁸ ā²⁶⁹ ā²⁷⁰ ā²⁷¹ ā²⁷² ā²⁷³ ā²⁷⁴ ā²⁷⁵ ā²⁷⁶ ā²⁷⁷ ā²⁷⁸ ā²⁷⁹ ā²⁸⁰ ā²⁸¹ ā²⁸² ā²⁸³ ā²⁸⁴ ā²⁸⁵ ā²⁸⁶ ā²⁸⁷ ā²⁸⁸ ā²⁸⁹ ā²⁹⁰ ā²⁹¹ ā²⁹² ā²⁹³ ā²⁹⁴ ā²⁹⁵ ā²⁹⁶ ā²⁹⁷ ā²⁹⁸ ā²⁹⁹ ā³⁰⁰ ā³⁰¹ ā³⁰² ā³⁰³ ā³⁰⁴ ā³⁰⁵ ā³⁰⁶ ā³⁰⁷ ā³⁰⁸ ā³⁰⁹ ā³¹⁰ ā³¹¹ ā³¹² ā³¹³ ā³¹⁴ ā³¹⁵ ā³¹⁶ ā³¹⁷ ā³¹⁸ ā³¹⁹ ā³²⁰ ā³²¹ ā³²² ā³²³ ā³²⁴ ā³²⁵ ā³²⁶ ā³²⁷ ā³²⁸ ā³²⁹ ā³³⁰ ā³³¹ ā³³² ā³³³ ā³³⁴ ā³³⁵ ā³³⁶ ā³³⁷ ā³³⁸ ā³³⁹ ā³⁴⁰ ā³⁴¹ ā³⁴² ā³⁴³ ā³⁴⁴ ā³⁴⁵ ā³⁴⁶ ā³⁴⁷ ā³⁴⁸ ā³⁴⁹ ā³⁵⁰ ā³⁵¹ ā³⁵² ā³⁵³ ā³⁵⁴ ā³⁵⁵ ā³⁵⁶ ā³⁵⁷ ā³⁵⁸ ā³⁵⁹ ā³⁶⁰ ā³⁶¹ ā³⁶² ā³⁶³ ā³⁶⁴ ā³⁶⁵ ā³⁶⁶ ā³⁶⁷ ā³⁶⁸ ā³⁶⁹ ā³⁷⁰ ā³⁷¹ ā³⁷² ā³⁷³ ā³⁷⁴ ā³⁷⁵ ā³⁷⁶ ā³⁷⁷ ā³⁷⁸ ā³⁷⁹ ā³⁸⁰ ā³⁸¹ ā³⁸² ā³⁸³ ā³⁸⁴ ā³⁸⁵ ā³⁸⁶ ā³⁸⁷ ā³⁸⁸ ā³⁸⁹ ā³⁹⁰ ā³⁹¹ ā³⁹² ā³⁹³ ā³⁹⁴ ā³⁹⁵ ā³⁹⁶ ā³⁹⁷ ā³⁹⁸ ā³⁹⁹ ā⁴⁰⁰ ā⁴⁰¹ ā⁴⁰² ā⁴⁰³ ā⁴⁰⁴ ā⁴⁰⁵ ā⁴⁰⁶ ā⁴⁰⁷ ā⁴⁰⁸ ā⁴⁰⁹ ā⁴¹⁰ ā⁴¹¹ ā⁴¹² ā⁴¹³ ā⁴¹⁴ ā⁴¹⁵ ā⁴¹⁶ ā⁴¹⁷ ā⁴¹⁸ ā⁴¹⁹ ā⁴²⁰ ā⁴²¹ ā⁴²² ā⁴²³ ā⁴²⁴ ā⁴²⁵ ā⁴²⁶ ā⁴²⁷ ā⁴²⁸ ā⁴²⁹ ā⁴³⁰ ā⁴³¹ ā⁴³² ā⁴³³ ā⁴³⁴ ā⁴³⁵ ā⁴³⁶ ā⁴³⁷ ā⁴³⁸ ā⁴³⁹ ā⁴⁴⁰ ā⁴⁴¹ ā⁴⁴² ā⁴⁴³ ā⁴⁴⁴ ā⁴⁴⁵ ā⁴⁴⁶ ā⁴⁴⁷ ā⁴⁴⁸ ā⁴⁴⁹ ā⁴⁵⁰ ā⁴⁵¹ ā⁴⁵² ā⁴⁵³ ā⁴⁵⁴ ā⁴⁵⁵ ā⁴⁵⁶ ā⁴⁵⁷ ā⁴⁵⁸ ā⁴⁵⁹ ā⁴⁶⁰ ā⁴⁶¹ ā⁴⁶² ā⁴⁶³ ā⁴⁶⁴ ā⁴⁶⁵ ā⁴⁶⁶ ā⁴⁶⁷ ā⁴⁶⁸ ā⁴⁶⁹ ā⁴⁷⁰ ā⁴⁷¹ ā⁴⁷² ā⁴⁷³ ā⁴⁷⁴ ā⁴⁷⁵ ā⁴⁷⁶ ā⁴⁷⁷ ā⁴⁷⁸ ā⁴⁷⁹ ā⁴⁸⁰ ā⁴⁸¹ ā⁴⁸² ā⁴⁸³ ā⁴⁸⁴ ā⁴⁸⁵ ā⁴⁸⁶ ā⁴⁸⁷ ā⁴⁸⁸ ā⁴⁸⁹ ā⁴⁹⁰ ā⁴⁹¹ ā⁴⁹² ā⁴⁹³ ā⁴⁹⁴ ā⁴⁹⁵ ā⁴⁹⁶ ā⁴⁹⁷ ā⁴⁹⁸ ā⁴⁹⁹ ā⁵⁰⁰ ā⁵⁰¹ ā⁵⁰² ā⁵⁰³ ā⁵⁰⁴ ā⁵⁰⁵ ā⁵⁰⁶ ā⁵⁰⁷ ā⁵⁰⁸ ā⁵⁰⁹ ā⁵¹⁰ ā⁵¹¹ ā⁵¹² ā⁵¹³ ā⁵¹⁴ ā⁵¹⁵ ā⁵¹⁶ ā⁵¹⁷ ā⁵¹⁸ ā⁵¹⁹ ā⁵²⁰ ā⁵²¹ ā⁵²² ā⁵²³ ā⁵²⁴ ā⁵²⁵ ā⁵²⁶ ā⁵²⁷ ā⁵²⁸ ā⁵²⁹ ā⁵³⁰ ā⁵³¹ ā⁵³² ā⁵³³ ā⁵³⁴ ā⁵³⁵ ā⁵³⁶ ā⁵³⁷ ā⁵³⁸ ā⁵³⁹ ā⁵⁴⁰ ā⁵⁴¹ ā⁵⁴² ā⁵⁴³ ā⁵⁴⁴ ā⁵⁴⁵ ā⁵⁴⁶ ā⁵⁴⁷ ā⁵⁴⁸ ā⁵⁴⁹ ā⁵⁵⁰ ā⁵⁵¹ ā⁵⁵² ā⁵⁵³ ā⁵⁵⁴ ā⁵⁵⁵ ā⁵⁵⁶ ā⁵⁵⁷ ā⁵⁵⁸ ā⁵⁵⁹ ā⁵⁶⁰ ā⁵⁶¹ ā⁵⁶² ā⁵⁶³ ā⁵⁶⁴ ā⁵⁶⁵ ā⁵⁶⁶ ā⁵⁶⁷ ā⁵⁶⁸ ā⁵⁶⁹ ā⁵⁷⁰ ā⁵⁷¹ ā⁵⁷² ā⁵⁷³ ā⁵⁷⁴ ā⁵⁷⁵ ā⁵⁷⁶ ā⁵⁷⁷ ā⁵⁷⁸ ā⁵⁷⁹ ā⁵⁸⁰ ā⁵⁸¹ ā⁵⁸² ā⁵⁸³ ā⁵⁸⁴ ā⁵⁸⁵ ā⁵⁸⁶ ā⁵⁸⁷ ā⁵⁸⁸ ā⁵⁸⁹ ā⁵⁹⁰ ā⁵⁹¹ ā⁵⁹² ā⁵⁹³ ā⁵⁹⁴ ā⁵⁹⁵ ā⁵⁹⁶ ā⁵⁹⁷ ā⁵⁹⁸ ā⁵⁹⁹ ā⁶⁰⁰ ā⁶⁰¹ ā⁶⁰² ā⁶⁰³ ā⁶⁰⁴ ā⁶⁰⁵ ā⁶⁰⁶ ā⁶⁰⁷ ā⁶⁰⁸ ā⁶⁰⁹ ā⁶¹⁰ ā⁶¹¹ ā⁶¹² ā⁶¹³ ā⁶¹⁴ ā⁶¹⁵ ā⁶¹⁶ ā⁶¹⁷ ā⁶¹⁸ ā⁶¹⁹ ā⁶²⁰ ā⁶²¹ ā⁶²² ā⁶²³ ā⁶²⁴ ā⁶²⁵ ā⁶²⁶ ā⁶²⁷ ā⁶²⁸ ā⁶²⁹ ā⁶³⁰ ā⁶³¹ ā⁶³² ā⁶³³ ā⁶³⁴ ā⁶³⁵ ā⁶³⁶ ā⁶³⁷ ā⁶³⁸ ā⁶³⁹ ā⁶⁴⁰ ā⁶⁴¹ ā⁶⁴² ā⁶⁴³ ā⁶⁴⁴ ā⁶⁴⁵ ā⁶⁴⁶ ā⁶⁴⁷ ā⁶⁴⁸ ā⁶⁴⁹ ā⁶⁵⁰ ā⁶⁵¹ ā⁶⁵² ā⁶⁵³ ā⁶⁵⁴ ā⁶⁵⁵ ā⁶⁵⁶ ā⁶⁵⁷ ā⁶⁵⁸ ā⁶⁵⁹ ā⁶⁶⁰ ā⁶⁶¹ ā⁶⁶² ā⁶⁶³ ā⁶⁶⁴ ā⁶⁶⁵ ā⁶⁶⁶ ā⁶⁶⁷ ā⁶⁶⁸ ā⁶⁶⁹ ā⁶⁷⁰ ā⁶⁷¹ ā⁶⁷² ā⁶⁷³ ā⁶⁷⁴ ā⁶⁷⁵ ā⁶⁷⁶ ā⁶⁷⁷ ā⁶⁷⁸ ā⁶⁷⁹ ā⁶⁸⁰ ā⁶⁸¹ ā⁶⁸² ā⁶⁸³ ā⁶⁸⁴ ā⁶⁸⁵ ā⁶⁸⁶ ā⁶⁸⁷ ā⁶⁸⁸ ā⁶⁸⁹ ā⁶⁹⁰ ā⁶⁹¹ ā⁶⁹² ā⁶⁹³ ā⁶⁹⁴ ā⁶⁹⁵ ā⁶⁹⁶ ā⁶⁹⁷ ā⁶⁹⁸ ā⁶⁹⁹ ā⁷⁰⁰ ā⁷⁰¹ ā⁷⁰² ā⁷⁰³ ā⁷⁰⁴ ā⁷⁰⁵ ā⁷⁰⁶ ā⁷⁰⁷ ā⁷⁰⁸ ā⁷⁰⁹ ā⁷¹⁰ ā⁷¹¹ ā⁷¹² ā⁷¹³ ā⁷¹⁴ ā⁷¹⁵ ā⁷¹⁶ ā⁷¹⁷ ā⁷¹⁸ ā⁷¹⁹ ā⁷²⁰ ā⁷²¹ ā⁷²² ā⁷²³ ā⁷²⁴ ā⁷²⁵ ā⁷²⁶ ā⁷²⁷ ā⁷²⁸ ā⁷²⁹ ā⁷³⁰ ā⁷³¹ ā⁷³² ā⁷³³ ā⁷³⁴ ā⁷³⁵ ā⁷³⁶ ā⁷³⁷ ā⁷³⁸ ā⁷³⁹ ā⁷⁴⁰ ā⁷⁴¹ ā⁷⁴² ā⁷⁴³ ā⁷⁴⁴ ā⁷⁴⁵ ā⁷⁴⁶ ā⁷⁴⁷ ā⁷⁴⁸ ā⁷⁴⁹ ā⁷⁵⁰ ā⁷⁵¹ ā⁷⁵² ā⁷⁵³ ā⁷⁵⁴ ā⁷⁵⁵ ā⁷⁵⁶ ā⁷⁵⁷ ā⁷⁵⁸ ā⁷⁵⁹ ā⁷⁶⁰ ā⁷⁶¹ ā⁷⁶² ā⁷⁶³ ā⁷⁶⁴ ā⁷⁶⁵ ā⁷⁶⁶ ā⁷⁶⁷ ā⁷⁶⁸ ā⁷⁶⁹ ā⁷⁷⁰ ā⁷⁷¹ ā⁷⁷² ā⁷⁷³ ā⁷⁷⁴ ā⁷⁷⁵ ā⁷⁷⁶ ā⁷⁷⁷ ā⁷⁷⁸ ā⁷⁷⁹ ā⁷⁸⁰ ā⁷⁸¹ ā⁷⁸² ā⁷⁸³ ā⁷⁸⁴ ā⁷⁸⁵ ā⁷⁸⁶ ā⁷⁸⁷ ā⁷⁸⁸ ā⁷⁸⁹ ā⁷⁹⁰ ā⁷⁹¹ ā⁷⁹² ā⁷⁹³ ā⁷⁹⁴ ā⁷⁹⁵ ā⁷⁹⁶ ā⁷⁹⁷ ā⁷⁹⁸ ā⁷⁹⁹ ā⁸⁰⁰ ā⁸⁰¹ ā⁸⁰² ā⁸⁰³ ā⁸⁰⁴ ā⁸⁰⁵ ā⁸⁰⁶ ā⁸⁰⁷ ā⁸⁰⁸ ā⁸⁰⁹ ā⁸¹⁰ ā⁸¹¹ ā⁸¹² ā⁸¹³ ā⁸¹⁴ ā⁸¹⁵ ā⁸¹⁶ ā⁸¹⁷ ā⁸¹⁸ ā⁸¹⁹ ā⁸²⁰ ā⁸²¹ ā⁸²² ā⁸²³ ā⁸²⁴ ā⁸²⁵ ā⁸²⁶ ā⁸²⁷ ā⁸²⁸ ā⁸²⁹ ā⁸³⁰ ā⁸³¹ ā⁸³² ā⁸³³ ā⁸³⁴ ā⁸³⁵ ā⁸³⁶ ā⁸³⁷ ā⁸³⁸ ā⁸³⁹ ā⁸⁴⁰ ā⁸⁴¹ ā⁸⁴² ā⁸⁴³ ā⁸⁴⁴ ā⁸⁴⁵ ā⁸⁴⁶ ā⁸⁴⁷ ā⁸⁴⁸ ā⁸⁴⁹ ā⁸⁵⁰ ā⁸⁵¹ ā⁸⁵² ā⁸⁵³ ā⁸⁵⁴ ā⁸⁵⁵ ā⁸⁵⁶ ā⁸⁵⁷ ā⁸⁵⁸ ā⁸⁵⁹ ā⁸⁶⁰ ā⁸⁶¹ ā⁸⁶² ā⁸⁶³ ā⁸⁶⁴ ā⁸⁶⁵ ā⁸⁶⁶ ā⁸⁶⁷ ā⁸⁶⁸ ā⁸⁶⁹ ā⁸⁷⁰ ā⁸⁷¹ ā⁸⁷² ā⁸⁷³ ā⁸⁷⁴ ā⁸⁷⁵ ā⁸⁷⁶ ā⁸⁷⁷ ā⁸⁷⁸ ā⁸⁷⁹ ā⁸⁸⁰ ā⁸⁸¹ ā⁸⁸² ā⁸⁸³ ā⁸⁸⁴ ā⁸⁸⁵ ā⁸⁸⁶ ā⁸⁸⁷ ā⁸⁸⁸ ā⁸⁸⁹ ā⁸⁹⁰ ā⁸⁹¹ ā⁸⁹² ā⁸⁹³ ā⁸⁹⁴ ā⁸⁹⁵ ā⁸⁹⁶ ā⁸⁹⁷ ā⁸⁹⁸ ā⁸⁹⁹ ā⁹⁰⁰ ā⁹⁰¹ ā⁹⁰² ā⁹⁰³ ā⁹⁰⁴ ā⁹⁰⁵ ā⁹⁰⁶ ā⁹⁰⁷ ā⁹⁰⁸ ā⁹⁰⁹ ā⁹¹⁰ ā⁹¹¹ ā⁹¹² ā⁹¹³ ā⁹¹⁴ ā⁹¹⁵ ā⁹¹⁶ ā⁹¹⁷ ā⁹¹⁸ ā⁹¹⁹ ā⁹²⁰ ā⁹²¹ ā⁹²² ā⁹²³ ā⁹²⁴ ā⁹²⁵ ā⁹²⁶ ā⁹²⁷ ā⁹²⁸ ā⁹²⁹ ā⁹³⁰ ā⁹³¹ ā⁹³² ā⁹³³ ā⁹³⁴ ā⁹³⁵ ā⁹³⁶ ā⁹³⁷ ā⁹³⁸ ā⁹³⁹ ā⁹⁴⁰ ā⁹⁴¹ ā⁹⁴² ā⁹⁴³ ā⁹⁴⁴ ā⁹⁴⁵ ā⁹⁴⁶ ā⁹⁴⁷ ā⁹⁴⁸ ā⁹⁴⁹ ā⁹⁵⁰ ā⁹⁵¹ ā⁹⁵² ā⁹⁵³ ā⁹⁵⁴ ā⁹⁵⁵ ā⁹⁵⁶ ā⁹⁵⁷ ā⁹⁵⁸ ā⁹⁵⁹ ā⁹⁶⁰ ā⁹⁶¹ ā⁹⁶² ā⁹⁶³ ā⁹⁶⁴ ā⁹⁶⁵ ā⁹⁶⁶ ā⁹⁶⁷ ā⁹⁶⁸ ā⁹⁶⁹ ā⁹⁷⁰ ā⁹⁷¹ ā⁹⁷² ā⁹⁷³ ā⁹⁷⁴ ā⁹⁷⁵ ā⁹⁷⁶ ā⁹⁷⁷ ā⁹⁷⁸ ā⁹⁷⁹ ā⁹⁸⁰ ā⁹⁸¹ ā⁹⁸² ā⁹⁸³ ā⁹⁸⁴ ā⁹⁸⁵ ā⁹⁸⁶ ā⁹⁸⁷ ā⁹⁸⁸ ā⁹⁸⁹ ā⁹⁹⁰ ā⁹⁹¹ ā⁹⁹² ā⁹⁹³ ā⁹⁹⁴ ā⁹⁹⁵ ā⁹⁹⁶ ā⁹⁹⁷ ā⁹⁹⁸ ā⁹⁹⁹ ā¹⁰⁰⁰ ā¹⁰⁰¹ ā¹⁰⁰² ā¹⁰⁰³ ā¹⁰⁰⁴ ā¹⁰⁰⁵ ā¹⁰⁰⁶ ā¹⁰⁰⁷ ā¹⁰⁰⁸ ā¹⁰⁰⁹ ā¹⁰¹⁰ ā¹⁰¹¹ ā¹⁰¹² ā¹⁰¹³ ā¹⁰¹⁴ ā¹⁰¹⁵ ā¹⁰¹⁶ ā¹⁰¹⁷ ā¹⁰¹⁸ ā¹⁰¹⁹ ā¹⁰²⁰ ā¹⁰²¹ ā¹⁰²² ā¹⁰²³ ā¹⁰²⁴ ā¹⁰²⁵ ā¹⁰²⁶ ā¹⁰²⁷ ā¹⁰²⁸ ā¹⁰²⁹ ā¹⁰³⁰ ā¹⁰³¹ ā¹⁰³² ā¹⁰³³ ā¹⁰³⁴ ā¹⁰³⁵ ā¹⁰³⁶ ā¹⁰³⁷ ā¹⁰³⁸ ā¹⁰³⁹ ā¹⁰⁴⁰ ā¹⁰⁴¹ ā¹⁰⁴² ā¹⁰⁴³ ā¹⁰⁴⁴ ā¹⁰⁴⁵ ā¹⁰⁴⁶ ā¹⁰⁴⁷ ā¹⁰⁴⁸ ā¹⁰⁴⁹ ā¹⁰⁵⁰ ā¹⁰⁵¹ ā¹⁰⁵² ā¹⁰⁵³ ā¹⁰⁵⁴ ā¹⁰⁵⁵ ā¹⁰⁵⁶ ā¹⁰⁵⁷ ā¹⁰⁵⁸ ā¹⁰⁵⁹ ā¹⁰⁶⁰ ā¹⁰⁶¹ ā¹⁰⁶² ā¹⁰⁶³ ā¹⁰⁶⁴ ā¹⁰⁶⁵ ā¹⁰⁶⁶ ā¹⁰⁶⁷ ā¹⁰⁶⁸ ā¹⁰⁶⁹ ā¹⁰⁷⁰ ā¹⁰⁷¹ ā¹⁰⁷² ā¹⁰⁷³ ā¹⁰⁷⁴ ā¹⁰⁷⁵ ā¹⁰⁷⁶ ā¹⁰⁷⁷ ā¹⁰

līlā¹ dehi², sammamā sammvibhāgi³ o a⁴ allavati aho⁵ eiga⁶ti⁷ ca⁸, tamā⁹
 teva¹⁰ sīlma¹¹ c' eva¹² eiga¹³ ca a¹⁴ imasmim¹⁵ vimā¹⁶ modati, aṭṭhā¹⁷ aṭṭhā¹⁸ u
 indriyadama¹⁹.

Evam²⁰ vatvā Mātali rathan²¹ purato²² pesetvā²³ Sonadinnā-
 * devaputtassa²⁴ satta²⁵ kumkavimānāni²⁶ dassesi. So²⁷ tāni²⁸ ca²⁹ tassa³⁰
 ca³¹ sīrisampattin³² dīvā³³ teva³⁴ katakammam³⁵ pucchī, itaro³⁶ pi³⁷
 'ssa³⁸ ācikkhī;

27. Daddallamānā³⁹ ābhonti⁴⁰ vimānā⁴¹ satta⁴² uimmiṇā,
 tattha⁴³ yakkha⁴⁴ mahiddhika⁴⁵ akkhāḍḍakaraṇabhūṭo
 30 sammutā⁴⁶ āsupariyā⁴⁷ sāriganapurakkhato, 497.
 28. Vīti⁴⁸ hi⁴⁹ mmi⁵⁰ vinda⁵¹ sūta⁵² dīvā,
 pucchāmi⁵³ tam⁵⁴ Mātali⁵⁵ devasārathi/
 aya⁵⁶ nu⁵⁷ mace⁵⁸ kim⁵⁹ akāsi⁶⁰ sādham.
 30⁶¹ modati⁶² āggaputto⁶³ vimān. 498.
 29. Tassa⁶⁴ putt⁶⁵o⁶⁶ vyākāsi⁶⁷ Mātali⁶⁸ devasārathi,
 vipākā⁶⁹ puṇḍakummāsam⁷⁰ jānā⁷¹ akkhā⁷² ajānato: 499.
 30. Sonadinnā⁷³ gahapati⁷⁴ ova⁷⁵ dāsupatti⁷⁶ ahu,
 eva⁷⁷ pabbajit⁷⁸ uddisa⁷⁹ vibhā⁸⁰ satta⁸¹ kārayi, 500.
 31. Sakka⁸²ca⁸³ no⁸⁴ upatthāsi⁸⁵ bhikkhū⁸⁶ tatthavāsike,
 30 zechā⁸⁷lamā⁸⁸ ca⁸⁹ bhattā⁹⁰ ca⁹¹ sonā⁹²supadīpiya⁹³
 āsā⁹⁴ ajubbhūta⁹⁵ vippasā⁹⁶peva⁹⁷ cetā⁹⁸ā⁹⁹, 501.
 32. Cātuddasā¹⁰⁰ paṇḍasā¹⁰¹ yā¹⁰² pakā¹⁰³sa¹⁰⁴ aṭṭhamā¹⁰⁵ (IV¹⁰⁶ 22)
 pāṭhā¹⁰⁷riyapakkhā¹⁰⁸ ca¹⁰⁹ aṭṭha¹¹⁰gā¹¹¹sa¹¹²sa¹¹³māgata¹¹⁴, 502.
 33. Upocatha¹¹⁵ ca¹¹⁶ upavasi¹¹⁷ sādā¹¹⁸ sīlā¹¹⁹ sa¹²⁰hū¹²¹vuto,
 35 sa¹²²hūyano¹²³ sa¹²⁴mvibhāgo¹²⁵ ca¹²⁶ so¹²⁷ vimā¹²⁸na¹²⁹mi¹³⁰ modati¹³¹, 503.

Ta¹³² daddallamā¹³³ u¹³⁴ ja¹³⁵ma¹³⁶na, ābhonti¹³⁷ uimmiṇyo¹³⁸ viya¹³⁹ ābhā-
 sayani¹⁴⁰, tatthā¹⁴¹ u¹⁴² teva¹⁴³ pappā¹⁴⁴ti¹⁴⁵ thū¹⁴⁶sa¹⁴⁷ aṭṭhavināsa¹⁴⁸ o¹⁴⁹ devaputto,
 Sonadinnā¹⁵⁰ u¹⁵¹ mahā¹⁵²riya¹⁵³ aya¹⁵⁴ pabb¹⁵⁵ha¹⁵⁶ Kā¹⁵⁷sa¹⁵⁸pa¹⁵⁹ḍasa¹⁶⁰balava¹⁶¹ ā¹⁶²lo¹⁶³ Kā¹⁶⁴sa¹⁶⁵yo¹⁶⁶ ābhā-
 30 sayani¹⁶⁷ o¹⁶⁸gā¹⁶⁹ma¹⁷⁰ Sonadinnā¹⁷¹ o¹⁷²va¹⁷³ gahapati¹⁷⁴ dāsupatti¹⁷⁵ aho¹⁷⁶, so¹⁷⁷ pabbajita¹⁷⁸ uddisa¹⁷⁹
 aṭṭhavināsa¹⁸⁰yo¹⁸¹ ā¹⁸²sa¹⁸³yo¹⁸⁴ aṭṭhavināsa¹⁸⁵ bhikkhū¹⁸⁶ tatthi¹⁸⁷ puccheyhi¹⁸⁸ sakka¹⁸⁹va¹⁹⁰
 upatthahi¹⁹¹, upocathā¹⁹² upavasi¹⁹³, sādā¹⁹⁴ sīlā¹⁹⁵ ca¹⁹⁶ sādā¹⁹⁷ sa¹⁹⁸hū¹⁹⁹vuto²⁰⁰ aho²⁰¹, so²⁰² tam²⁰³
 aṭṭhā²⁰⁴ u²⁰⁵ upavasi²⁰⁶ modati²⁰⁷ a²⁰⁸, aṭṭhā²⁰⁹ ca²¹⁰ pāṭhā²¹¹riya²¹²pakkhā²¹³ u²¹⁴ itaro²¹⁵ pi²¹⁶
 aṭṭhā²¹⁷mi²¹⁸ upocathā²¹⁹ pucchagā²²⁰ma²²¹ni²²²upavasi²²³va²²⁴sa²²⁵ aṭṭhavināsa²²⁶yo²²⁷ cātudda²²⁸-
 35 paṇḍasa²²⁹mi²³⁰ pucchagā²³¹ma²³²ni²³³upavasi²³⁴va²³⁵sa²³⁶ itaro²³⁷ aṭṭhā²³⁸pi²³⁹pada²⁴⁰ ca²⁴¹
 aṭṭhā²⁴²yo²⁴³ ratham.

¹ līlā adāsi. ² C² eiga². ³ O³ ābhonti, B³ ābhanti. ⁴ B⁴ yo. ⁵ līlā teja⁵.
⁶ so aṭṭhā three MSS. ⁷ all three MSS -sattā. ⁸ B⁸ ābhā. ⁹ C⁹ cā⁹.
¹⁰ vāṭṭi. ¹¹ B¹¹ ā¹¹sa¹¹mi¹¹. ¹² C¹² o¹²va¹² cātudda¹².

Evam Sonadinnassa kammañ kathetvā purato ratham pe-
setvā phalīkavimānañ dassesi, tam abbedhato pañcaviśatīyo-
janāni¹ anekasantehi sattaratanaṃ mayathambhilehi samannāgatañ
anekasatakūṭāgārapatimāṇḍitañ kiṃkinikajālaparikkhitañ sa-
māssitasuvannarajatanamayadhajañ nānāpupphavicittanyyānavana-
vīhūṣitañ samagīyapokkharanīsamannāgatañ gītavādītādiṣu
chokāhi accharāhi samparikinnam, tam dievā rājā tasmañ accha-
rānañ pubbakammañ pucchī, itaro pi ācikkhi:

22. Pabbhānti idam² vyandhañ phalīkāṃ suvimānitañ
nārinuṇṇagunākinnaṃ kūṭāgāravaroḍitañ³ 18
upetaṃ suvapāṇehi naccagīṭhehi⁴ * ābhayañ⁵. 504.
23. Vitti hi mañ vīdadhī sūta dievā,
pucchāmi tam Mātulī devasārathī,
anā nu nariyo kim ākamañ sādham
yā modare uggapattā rimāve. 505. 19
24. Tassa puttā vyākāsi Mātulī devasārathī,
vipākāṃ puññakammānañ jānañ akkhāsi⁶ aṇato: 506.
25. Yā kāsi nariyo idha jīvatoke
[silavattiya⁷] upāsikā⁸ [dāme ratā]
nīcupasammaritā⁹ 20
sace thitā uposatha⁷ appamattā
samīyamañ suvivībhūgā va tū rimānaṃ⁸ modare ti. 507.

Tā vyandhañ ti vinānañ, pāṇḍe ti vuttasā heṭṭi, phalīkāṃ ti phalī-
kabbhitaṃ, kūṭāgāravaroḍitañ³ ti varakūṭāgīṭhehi oḍḍam, varoḍitañ ti a-
bhayaṃ ti abbhayaḥ, yā kāsi idam kīḍāpi aniyamevā vuttaṃ, ti paṇa 22
Kassapabuddhakāle Bāṇasīyasaṃ upāsikā-kutvā gaṇabaddhanena etāni vuttappa-
kāraṇi puggāni katra tam sampattim patā ti vedhābhi.

Ath¹ aṇa so purato ratham pesetvā ekam māpivimānañ
dassesi, tam samo bhūmibhūge patitṭhitam abbedhasampannañ
maṇipabbato viya obhāsamānañ tiṭṭhati dībbagītavādītanaḍitañ 20
bahūhi devaputtehi samparikinnam, tam dievā rājā tasmañ deva-
puttānañ katakammañ pucchī, itaro pi 'ssa akkhāsi:

¹ C¹ B¹ -nam. ² B¹ -saddam. ³ B¹ -viroḍitam. ⁴ B¹ -vantiyo. ⁵ B¹ -sadda yeva.
⁶ B¹ -nīcupasam-. ⁷ read: -th'. ⁸ all three MSS. -th. ⁹ B¹ -viro-.

21. Tabbhānti idam¹ vyutukhaṃ veḥurīyāsu nimmittaṃ
upetaṃ bhūmibhāgehi vilhataṃ bhūgno mitaṃ. 508.
22. Alambarā mutlāgā ca naccagītā sutāntā
dibhā saddā piucchānti savaneyyā² manuramā. 509.
- 3 23. Nāham evaṃgataṃ jāte³ evaṃsurasirāṃ pure
andhaṃ samabhijānāmi diṭṭhaṃ vā yathivā sutam. 510.
24. Vīṭi hi maṃ vindaṭi sūta divā,
puccāmi taṃ Mātali devasārathi:
imaṃ me maceṇ kīṃ nikkāsu sādham. 511.
25. Tassa pucchā tathāhi Mātali devasārathi,
vipākam piṇḍakammāsaṃ jānam akkhā⁴ ajānato. 512.
26. Ye keci maceṇ idha jīvaloke
alluranto upāsakā āraṃe udapāne ca
pupāsamkamaṇā⁵ ca. 513.
27. Arāhanto sūbhūte akkhaccaṃ paṭipādayam
citarāṃ piḍḍupātā⁶ ca paṇḍayāṃ saṃvāsanaṃ. 514.
28. Adhūva ajohūteva rippasambhavaṃ tesāṃ
cātuddasāṃ paṇḍasaṃ yāva paḍḍhasa⁷ añṇamā⁸. 515.
- 29 29. Pāṭhāriyapakkhā⁹ ca añṇāṅgasaṃmāgataṃ¹⁰
uposathā¹¹ ca uparasaṃ¹² andā sileṃ samvutaṃ,
sāṇṇasā samvithhāgā¹³ ca te vimānasaṃ¹⁴ vachā¹⁵ ti. 516.

Te veḥurīyāsu¹ ti veḥurīyebhūtā, bhūmibhāgehi² samanteyhi bhūmi-
bhāgehi upetaṃ, alambarā--ca ti sa sūta vallaṇṭi, maceṇ--ca ti mace-
21 nappakkānti maceṇ³ e' e'ya gītā⁴ ca aparasaṃ pi murtiyāsu⁵ suttāntā⁶ e' sūta
paratānti, evaṃgataṃ ti evaṃ manoramabhāvaṃ gataṃ, ye keci idam pi
kammaṃ aniyatasa⁷ vuttaṃ, te paṇḍa Kaccapadakkhalassa kīṃ Bāraṇasīnaṃ
upāsakā gacchandanena etāni piṇḍāni karā⁸ tam sampattāṃ parā⁹ ti vedhābhā,
te paṭipādayu ti pāpayūsa, tesam adama¹⁰ ti a, paṇḍayā¹¹ ti gūṇap-
29 paṇḍayā adama¹² ti, evaṃ nappakāntā¹³ dīpaṃ adama¹⁴.

Hi¹ esa so tesāṃ kammaṃ ācikkhivā purato ratham pe-
setvā aparaṃ pi phalikkavimāṇam daseesi, tam anekakūṭāgāra-
patimanditāṃ nānākosumasañchannāṃ taruvarapatimanditāṃ
īrāya vividhavihagaṇāṇādītāya nimmaṇasallīlaya nadiyā parik-

¹ Bā mūlā. ² Bā -niya. ³ Bā gītā. ⁴ Bā pū ca. ⁵ Bā -samāntā. ⁶
C¹ -suttāntā. C² -suttāntā. ⁷ all three MSS -suttāntā. ⁸ Bā aparānti murtiyāsu.
⁹ Bā -maceṇ.

khittam accharāgaṇaparivūṭasa¹ ekassa puññavato nivāsalhūtam,
tam diṣṭvā rājā tassa kammaṃ pucchī, itaro pi 'ssa ācikkhī:

307. Pabbhāsati idam² vyambhaṃ phalikkāsu sūnimmitṭam
nārivaragunākiṇṇam kūṭāgāravarocitam³ 517.
308. Upatam ammaññeḥi naccagīṭhe⁴ o' ābhayaṃ,
nañjo ca anupāriyāti nānāpupphadumūyutā. 518.
309. Vasi hi mam vindaṭi sūta diṣṭvā,
pucchāmi tam Mātali devasūratthi.
ayaṃ nu maro kīṃ akāsi sūdhama
yo modati saggaṇatto vimāne. 519.
310. Tassa paññhe cyāḥāsī Mātali devasūratthi,
vipākam puññakammānaṃ jñāṃ akkhā⁵ ajānato: 520.
311. Kimbhāṇyaṃ⁶ gaṇapati eṣa dīnapati ahu,
āraṇe udayāṃ ca pupphasamkammaṇi ca 521.
312. Atahante sūtibhūte sakkaccaṇṇa paṭipādayaī,
civataṃ piṇḍapātāṃ ca puccayaṃ ayaṇāmaṇaṃ 522.
313. Adhā ujjubbhūtesu vippasannaṃ cetanā,
cātuddasam pañcadasam yāva paḍḍhasa atthamim
pāṭihāriyapaḍḍhaṃ ca atthāṅgucsamāgatam 523.
314. Upasāṭimū o' uparasi⁷ indā silasa samvato,
samayamo samvibhāgo ca so vimānasmī⁸ modatīti. 524.

Ta. nañjo u. ammaññipallāsa, ekā modī tam vindaṭi paṭikkhīpīṭā gati
itā. dumaṇyaṃ o' aī modī anupapṇhehi dumeḥi ayutā, Kimbhāṇyaṃ⁶ u
eṣa maharāja Kaccapabuddhakāle Kimbhāṇyaro⁷ eko gaṇapati dīnapati ahu,
so ehiṇī Brāhmaropasāḍīti puññāni karaṇī bhavaṃ samvattitvā pette ti. 35

Evam aṣaṇa tena katalammaṇaṃ ācikkhītvā purato ratham
pesetvā aparam pi phalikkavimānaṃ dassesi, tam purimavimānatō
aricekāya nānāpupphaphalasañchannāya tarughaṭṭāya samanoḍ-
gatam, tam diṣṭvā rājā tāya samvattiyā samanoḍgatassa deva-
puttassa kammaṃ pucchī, itaro pi 'ssa ācikkhī:

315. Pabbhāsati idam² vyambhaṃ phalikkāsu sūnimmitṭam
nārivaragunākiṇṇam kūṭāgāravarocitam³ 525.

¹ Bā mūdasa. ² Bā -vī. ³ Bā kimbhāṇyaṃ. ⁴ Cā -vassatī. ⁵ all three MSS.
-vittā. ⁶ Cā -dīga, Bā mūbhā. ⁷ Bā -vīra.

112. Upeṭam anupānāhi maccegiṇhā e' ūbhayaṃ
naḷḷo ca anupariyāhi nānūpapphadumāyutā. 526.
113. Rājāyatunakapīṭhā [ca] ambasālā ca jāmahya
tindukā ca piyālā ca duma niccaphalā lahā. 527.
114. Viti hi nare vīdati sūta dīṭṭā,
pucchāmi taṃ Mātali devasārathī;
ayaṃ no macce kim akāsi sādham
yo modati saggaṇatto vimāne. 528.
115. Tassa puttḥo vyākāsi Mātali devasārathī,
vipākāhi puññakammaṇṇaṃ jāmaṃ akkhaṃ¹ ajānato. 529.
116. Mithilāyaṃ gubhaṇṭi esa dānapaṭi uhu,
ārāme udapāsu ca papāvaṃkammaṇāni sa. 530.
117. Arahaṇṭe sīlabbhūte sakaccaṃ puttapaḍaḍi,
sīṭṭaraṃ piṇḍapātāṃ ca paccayaṃ sayanāsaṇaṃ. 531.
118. Adāsi ujubbhūtesu rippasaṃvosa cetasa,
cātuddasāṃ paṇḍasaṃ yāva² pakkhasāṃ ajjhamāsi. 532.
119. Pāṭhārīyapakkhaṃ ca aṭṭhaṅgasamānāgataṃ
uposaṭhaṃ e' uparasi siddā sīhesu samvuto,
vaṇīyaṃ samvibhāgaṃ ca sa vimānami³ modati. 533.
120. Ta Mithilāyaṃ u esa mahatā Kaccapabuddhaḷḷe Vāḍharaṇṭhe Mithi-
laṇḍaṃ eko dānapaṭi etāni puṇṇāni kassā imaṃ sampattiṃ patto si.

Etam aṇṇa tenāpi katakammaṃ āciṅkhitvā purato rāthasāṃ
pesetvā purimasadiṇaṃ eva apuram pi veḷuriyavimānaṃ dā-
setvā tattha sampattiṃ anubhavantaṇṇa devaputtasā kammaṃ
121 puttḥo āciṅkhi:

122. Pabbāsati idam vyambhaṃ veḷuriyāṇaṃ nimmitam
upeṭam bhāṃsilbhūgehi viḍḍantaṃ bhāgasaṃ mitam. 534.
123. Alambarā mutiṅgā ca naccegiṇā suttādā
dibbā siddā niccharanti sarameyyā⁴ minnoraṇā. 535.
124. Nāham evaṃgataṃ jātuṃ⁵ evaṃhaurucciraṃ pure
siddhaṃ samabhojānāmi dīṭṭhaṃ vā yadivā sutam. 536.
125. Viti hi nare vīdati sūta dīṭṭā,
pucchāmi taṃ Mātali devasārathī:

¹ He pi ca. ² all three MSS. -amim. ³ Cā. -uṇṇā, Bā. -olā. ⁴ He jātam.

ayan nu maceo kim akāsi sādhanū

yo modati saṅgapatto rimāno. 537.

130. Tassa puttḥo vyākāsi Mātali devasārathi,
vipākam puññakammānaṃ jānam akkhā¹ ajānato: 538.

131. Bārāṇasīyaḥ² gahapati eṇa dānapati ahu,
ārāme udapāne ca papāsasokamanāni ca 539.

132. Arahante sītibhūte sakkaṇṇam paṭipādāyi,
civaraṃ piṇḍapātāṃ ca paṇḍarāṃ sayanāsanaṃ 540.

133. Adāsi ujubbhūtesu vipassanassa cetasā,
cātuddasaṃ pañcadasaṃ yāva pakkhassa añṇhamiṃ 541.

134. Pāṭhāriyapakkhaṇ³ ca añṇhāṇḍasasamāgataṃ
uposathāṃ c' uparasi sadā silesu samvuto,
sambyamo samvibhāgo⁴ ca so rimānassmi⁵ modatīti. 542.

Ath' asā purato rathaṃ pesetvā bālasuriyasaṃnibham
kaṇakavimānaṃ dassetvā tatthasamivāsīno devaputtassa sam- 13
pattiṃ puttḥo acikkhi:

135. Yatthā udayam ādicca hoti lobhako mahā
tathūpannam idam vyasaṃham jātarūpaṇa nimmitam, 543.

136. Vitti hi man viṇḍati eṭṭa ajarā,
puccāmi tam Mātali devasārathi: 544.

ayan nu maceo kim akāsi sādhanū
yo modati saṅgapatto rimāno, 544.

137. Tassa puttḥo vyākāsi Mātali devasārathi,
vipākam puññakammānaṃ jānam akkhā¹ ajānato: 545.

138. Sāvattihīyaṃ gahapati eṇa dānapati ahu,
ārāme udapāne ca papāsasokamanāni ca 546.

139. Arahante sītibhūte sakkaṇṇam paṭipādāyi,
civaraṃ piṇḍapātāṃ ca paṇḍarāṃ sayanāsanaṃ 547.

140. Adāsi ujubbhūtesu vipassanassa cetasā,
cātuddasaṃ pañcadasaṃ yāva pakkhassa añṇhamiṃ 548.

141. Pāṭhāriyapakkhaṇ³ ca añṇhāṇḍasasamāgataṃ
uposathāṃ c' uparasi sadā silesu samvuto,
sambyamo samvibhāgo⁴ ca so rimānassmi⁵ modatīti. 549.

Ta udayamādicca u udaya adicca vā, Sāvattihīyaṃ u Kāṇṇas- 14
boddhakāle Sāvattihīyagare.

¹ read: -māyam. ² so all three MSS. ³ all three MSS. -amhi.

Evam tena imeṣāṃ aṭṭhannaṃ vimāṇaṇaṃ kathitakāle
 Sakko devatājā „Mātali uttarāyāsi”¹ aparam pi javanadeva-
 puttinaṃ pesesi, so tassa vācenaṃ sutvā „na sakkā idāni cirā-
 yitun”² ti ekappahāren³ eva bahuvimāṇāni dassesi, rañño ca
 tattha sampattim acubbhavatānaṃ kammaṃ puttḥo Acikkhi:

100. Vohāyassa⁴ 'me bahukā' jātarūpassa nimittā
 daddallamānā ābheṇi⁵ vijju v' abbhaghamaṇāre⁶. 550.

101. Vitrī hi maṃ vudati sūta divā,
 pucchāmi taṃ Mātali devatānāhi:
 ime nu mācā kiṃ akāmaṃ sūdhūṃ
 ye modare saggaṃpatā rippāne. 551.

102. Tassa puttḥo vyākāsi Mātali devatānāhi,
 rippakāṃ poṭṭakammānaṃ jānaṃ akkhās⁷ aṇṇato: 552.

103. Saddhāya⁸ andeṭṭhāya⁹ saddhammaṃ supparedite
 akāmaṃ Sattḥa vuccamaṃ Saṃmaṇṣambuddhasāsaṇaṃ
 teṇaṃ etāni thānāni yāni teṇa rāja pameṇi. 553.

Te vohāyassa¹⁰ ti vohāyā ime ākāra¹¹ eva sandhāritā, ākāraṭṭhaka-
 rānāṃ ime ti vadati, vijjuraḍḍhaghamaṇāre¹² ti ghaṇavalekhanāre vata-
 māsa vijji vya, sannivijjhāya¹³ ti maggena āgatāni soppavijjhāya, i. e. h.:
 10 mahārāja eva pamaṇāyānākaḥ¹⁴ teṇaṃ pabbajivā paribuddhāni saṃsaddham-
 māni kammāni suttapattiphalāni saccikkāra¹⁵ akāmaṃ nibbattitvā¹⁶ sakkāmaṃ tatra
 etāni thānāni kamaṇīyānaṃ uppannā, eteṇa: Saṃsaddhambuddhasāsaṇāni etāni
 thānāni yāni teṇa rāja pameṇi, pama¹⁷ etāni mahārāja¹⁸ 'ti.

Evam aṇṇa ākāraṇavimāṇāni dassetvā Sakkaṃsaṃ santikāṃ
 10 gamanattikāya¹⁹ nassāhaṃ karonto aha:

104. Viditā te mahārāja ākāra²⁰ pāpakaṃmināṃ,
 aṭṭhe kalyāṇakammānaṃ²¹ thānāni viditāni te,
 eyyāhi dāma²² rājāni devatājassa²³ santike ti. 554.

Te ākāraṇā²⁴ ti mahārāja tatra pappamaṃ eva nersāyikānaṃ ākāraṇaṃ divā
 10 pāpakaṃminānaṃ thānāni viditāni, imāni paṇa ākāraṇavimāṇāni pameṇāna
 aṭṭhe kalyāṇakammānaṃ thānāni viditāni te, idāni devatājassa²⁵ santike sampattim
 dattitvāṃ eyyāhi.

¹ G^o aṇṇa-vimāṇā. ² D^o ābheṇi. ³ D^o vijjuraḍḍha-. ⁴ all three MSS. vidi-
 tāni - - - kammaṃ. ⁵ G^o -ni. ⁶ so all three MSS.

Evam ca paṇa vatvā purato rathaṃ pesetvā Sīseruṃ parivāretvā tñite satta paribhaṇḍapabbate dassesi, te diavā raṇḍo Mātaliṃ poṭṭhabhāvaṃ āvīkaronto Satthā āha:

110. Sahasrayuttisāṃ haṃvāhiṃ dībhāṃ yānāṃ udhūtthito
yāyamāno mahārājā addā sīdantare naga.
divānāmantayī sūtaṃ: ime ke nāma pabbatā ti. 555.

Ta. haṃvāhiṃ ti haṃvahi sāhjamānāṃ dībhāyānāṃ, udhūtthito ti dībhāyānaṃ rūḍho hūtvā, addā ti addāsa, Sīdantare ti Sīdāmahāsammuddhaseṃ antare, teṃsūtiṃ kiṃ sammuddo udākaṃ sūbhūmam moreparāṃ pi pakkhittāṃ pakkhittāṃ na sakkotī sīdar' vṇa, teṃsūtiṃ so Sīdāmahāsammuddo ti vṇatā, tass' te antare naga ti pabbate, ke nāma ti ke nāma nāpasaṃ ime pabbatā ti.

Evam Nīminā poṭṭho Mātali devaputto āha:

111. Sodassano Karaviko Iṇḍhara¹ Yagandhara
Nemindhara Vinatako Assakanno girīrahā 556.
112. Eto Sīdantare nagā anupubbasaṃuggatā
mahārājānaṃ āvāsā yāni traṃ rājā passasīti. 557.

Ta. Sodassano ti yaṃ mahārāja steṃsāṃ sabbabāhito 8-pabbate nāma, tadā-
nantato Karaviko nāma, so Sodassanato uccharato, ubbhūtaṃ pi paṇa teṃsūtiṃ antare
eko Sīdantarasammuddo², Karavikaso antare Iṇḍhara³ nāma, so kiṃ Karavi-
kaso uccharato, teṃsūtiṃ pi antare eko Sīdantarasammuddo, Iṇḍharaso antare Yu-
gandharo nāma, so Iṇḍharato uccharato, teṃsūtiṃ pi antare eko Sīdantarasammuddo,
Yagandharosāntare Nemindhara nāma, so Yagandharato uccharato, teṃsūtiṃ pi
antare eko Sīdantarasammuddo, Nemindharaṃ antare Vinatako nāma, so teṃ
uccharato teṃsūtiṃ pi antare eko Sīdantarasammuddo, Vinatakoṃ antare Assakanno
nāma, so Vinatako uccharato, teṃsūtiṃ pi antare eko Sīdantarasammuddo⁴, anu-
pubbasaṃuggatā ti eto sīdantarasammuddo satpabbatā anupapāpāṇā na-
muggatā sopānasaṃvāsaṃ hūtvā tñita, yānāṃ pabbatāṃ, teṃsūtiṃ mahārāja ime pab-
bate passasi, eto caṭṭhaṃ mahārājānaṃ āvāsā ti.

Evam assa cātummahārājikadevalokaṃ dassetvā purato
rathaṃ pesetvā Tāvālimasabhavanassa Cittaśūṭadvārakotṭhakaṃ so
parivāretvā tñita Indapaṇṇāṃ dassesi, taṃ⁵ diavā rājā pucchi,
itaro pi 'ssa ācikkhi:

113. Anakarūpaṃ roṇḍraṃ nānācitraṃ pakāseti
ākīṇaṃ Indaralīchi⁶ vyaggheh' vṇa sarakkhitāṃ. 558.

¹ Iḍḍharo. ² Iḍḍharo mahāsammuddo. ³ Iḍḍharo eto naga eto pab-
batā. ⁴ teṃsūtiṃ; tñi. ⁵ teṃsūtiṃ: -dīsa = dīsaṃ.

111. Sudhammā hi yam āhu paṇi' oṣā¹ dīvate sabhā,
veluriyāruṇā eṭṭā dīhāyanti eundamā² 567.
112. Apphāṇā oṣatā thambhā sabhā veluriyāruṇā
yathā devā tāvatiṇā³ sabhā Inda-purohitā 568.
113. Attham devamaṇḍasīnam cintayanti sammachare,
paṇi' etam rājā devānam anumodanam ti. 569.

Ta, idam ti nipāṇasāman, devasabham addasā ti a., paṇi' etā⁴ paṇi' oṣā,
veluriyāruṇā⁵ ti veluriyāruṇā, eṭṭā⁶ eṭṭā, dīhāyanti⁷ dīhāyanti
sabhā⁸ a., apphāṇā⁹ oṣatā thambhā dīhāyanti, Inda-purohitā¹⁰ ti
Inda, purahitaṇṇa pūrohitānaṃ kassā pūrohitānaṃ devamaṇḍasīnam attham a.,
tāvatiṇā¹¹ a., tāvatiṇā¹² ti tāvatiṇā maggaṇa yathā devā a., thambhā¹³ a.,
anumodanā¹⁴ a., anumodanā¹⁵ ti thambhā devānam anumodanam paṇi'.

Devāpi kho tassāgamanam olokentā nisinna¹⁶, te „rājā
āgato“ ti sutvā ca¹⁷ dībbagandhiyāsapupphabattihā yāva Uttā-
kūṭadvārakotṭhaka paṭimaggam gantvā Mahāsattamā gandhādīhi¹⁸
pajentā Sodhammasabham ānāyāsu, rājā rathā oraritvā de-
vasabham pāvisi, tattha naṃ devā ānāyā nimantayāsu, Sakko
ānāyā a' eva kāmehi ca¹⁹.

Tam attham pakārenti Sattā āha:

114. Tam devā paṭinanditā dīvā rājānam āgataṃ (IV. p. 101) 20
sāgataṃ te mahārāja aha te adurāgataṃ.
māda dāni rājā devarājānaṃ santeke 570.
115. Sakko pi paṭinanditā Vedham Mahāaggam
nimantay, ca kāmehi ānāyā ca Vāsaro: 571.
116. Sāhu kho a' anupatto āvāsaṃ vasavattiham,
vāsa devānaṃ rājāni sabhakāmasamāhāraṃ,
tāvatiṇānaṃ devānaṃ bhuṇṇā kāme ānāyā ti. 572.

Ta, paṭinanditā²⁰ ti paṭinanditā, bhattatṭhā²¹ bhattatṭhā, sampattekkhā²²
sabbakāmasamāhāraṃ ti sabbakāmasamāhāraṃ samāhāraṃ.

Evam Sakkena dībbakāmena nimantito rājā paṭikkhi-
panto āha:

117. Yathā yācakaṃ yācam yathā yācakaṃ dhanaṃ (IV. p. 102)
vrahasampadam ev' etam yam parito dānapaccayā. 573.

¹ Paṇi' oṣā. ² Eṭṭā oṣā. ³ Oṣā oṣā. ⁴ Paṇi' oṣā. ⁵ Paṇi' oṣā. ⁶ Paṇi' oṣā. ⁷ Paṇi' oṣā. ⁸ Paṇi' oṣā. ⁹ Paṇi' oṣā. ¹⁰ Paṇi' oṣā. ¹¹ Paṇi' oṣā. ¹² Paṇi' oṣā. ¹³ Paṇi' oṣā. ¹⁴ Paṇi' oṣā. ¹⁵ Paṇi' oṣā. ¹⁶ Paṇi' oṣā. ¹⁷ Paṇi' oṣā. ¹⁸ Paṇi' oṣā. ¹⁹ Paṇi' oṣā. ²⁰ Paṇi' oṣā. ²¹ Paṇi' oṣā. ²² Paṇi' oṣā.

126. So cāham etam lechāmi yam parato dānapaccayā,
sanyasikānāni poṭṭhāni tam me āveniyam dhammam. 574.

127. So 'haṃ gantvā manussesu kāhāmi kusināḥ bahum (cfr. II 312)
dānena sammacariyāya sahiyamena dānena ca
yam katvā sukhita hoti na ca paccakuntappattil. 575.

Ta.¹ yamparato dānapaccaya² ti yam parato tassa parato dānapar-
cayā³ tena dinnatā labhāmi tam paccakuntāmi hoti, tamvā vāhaṃ etam lechāmi,
sanyasikānāni yam pama mayā atanaṃ katāni poṭṭhāni tadeva⁴ manā pucchā
saddhānena āveniyam dhammam ti, sammacariyāya⁵ ti sikkā dānena sammacariyāya,
10 sahiyamena⁶ ti allarakkhaṇena, dānena⁷ ti Indriyadamaṇena.

Evam M. devānam madhurasaddena dh. d., dhammam
desento yeva manussaganāyā sattadivasaṇi jhatvā devaganam
tosetvā devagaṇamajjhe thito va Mātaliassa guṇam kathento ā:

128. Bahūpakāro no tthvām¹ Mātali devasārathī
yo me kalyāṇakammānaṃ pāpāni paṭisaṃsuyīti. 576.

Ta. yo me -- dāmasuyīti yo -- me mayham kalyāṇakammānaṃ devānaṃ
ca vasaṇīthānaṃ pāpākammanānaṃ nāsayitvā ca pāpāni jhānāni dassetvā ā.

Atha rājā Sakkaṃ āmantetvā „lechāmi¹ ahosi mahārāja
manussalokaṃ gantum“ ti ā., Sakko „tena hi samma Mā- Ni-
20 mirājānaṃ tatth² eva Mithilāṃ nehitī“ ā., so „sādhā“³ ti sam-
pañcehitvā ratham upatthapesi, rājā devaganena saddhiṃ
sammoditvā deve⁴ nivattetvā ratham abhirāhi. Mā- ratham
pesento pācīnabhāgena Mithilāṃ pāpuni, mahājano dittharatham
dīsvā „rājā no āgacchatiti“ pamodito ahuvi, Mā- Mithilāṃ
25 padakkhīpāṃ katvā tasmiṃ yeva sthapanūjaro Mahāsattāṃ
otāretvā „gacchāma mahārāja“⁵ ti āpucchitvā sakkatthānam eva
gato. Mahājano pi rājānaṃ parivāretvā „kiddiso davaloko“ ti
pucchā, rājā devānam Sakkaṃ ca devasāṇāṃ sampattim vag-
getvā „tumhe dānādito paṭṭhāni karotha, evam tasmiṃ deva-
30 loka oibhattissathā“⁶ ti dh. d. So āparabhāge kappakena
phalitassa jātabhāve ārocite phalitāni gaṇetvā jhapāpetvā kappā-

¹ Cfr. yatha. ² Bā dānapaccayā. ³ Bā tadeva. ⁴ Cfr. āveniyam. ⁵ Bā vāda
āpucchetvā.

kassa gāmavarāṇi datvā pabbajitukāmo puttān r. paticchāpesi,
tena ca „kasmā deva pabbajessiti“ vutte „uttamanagarahā
mayhan“ ti imān gāthān vatsā purimārājāno viya pabbajitvā
taṃhiṃ yeva āmbavanā viharanto cattāro Brahmavihāre bhā-
vetvā Brahmaḷokānago āhosi.

Toḥ² eṇa paḥḥaṇṭaḥḥavāṇi āvakaṇṭe Saithā oṣāṇḡātham āḥ :

ger. Idam euvā Nimirājā¹ Vedebo Mithilagruho

၂၀၁၈ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ ၁ ရက်နေ့မှ ၁၀ ရက်နေ့အထိ အချိန်ကာလ ၅ ရက် ၅၇၇

Ta idam vata d' uttamagatibā mayān ti imam gāhadi vata,
pūthayāham yajitvāni 'ti mahādānam dātā, samyamam ajjheyā- 10
gamāti allosamānam āpāgāte.

Putto poi' aasa Kalārajanako' uāme tam vadiśam upa-
chinditvā⁴ apātibajj⁵.

S. i. d. ā. ana bhikkhava idā' eva pubbe pi T. mahānaka-
khammaṃ nikkhami yevā' 'd vatvā j. a. 1. Tadā Sakko Amuruddho
ahosi, Mātān Anando, cāturaññārajesakhaṇṇam Buddhapaṇiṇā, Nānirāja
aham evā' d². Nimiṇṭakam.

7. Khandahāṇa (nāka).

Bhāṣā: lughakamme ti. Iham S. Gijjhakūṇḍe v. Dava-
dattam ā. k. Tassa vatthum* Saṅghabhedakakkhandhake āgutam 26
eva, tam tassa pabbajjato paṭṭhāya yāva Bhāhisārarnāṇo manasā
taṭṭhagutannayo* eva* vedhittabhiṃ. Tum paṇa mātāpetvā De- Ajāta-
sattinh upasāhkhavitvā ā. „mahārāja tam manoratho matthakam
patto, mama manoratho tava na pūpanāthi“. „Ke paṇa vo bhante
manoratho“ ti. „Dassabalam mātāpetvā Paddho bhāṇḍasānti“. 27
„Amhah* eva kiṃ kāmabbu-“ ti. „Dhanuggaho sannipātesum tatpa-
dā“. „Sāhu bhante“ ti tājā akkhaṇṇavedhissam dhanuggahānam
pañcassāhiṃ sannipātāpetvā tatā id ekalīṇsa jano uccitvā, therasa

[illegible]

- vacanañ karothū" 'ti De - ssa sutikam pāhe. So teva jettaka-
 kau āmantetrā „āvuso Samāno Gotamo Dījjhakūpe viharati, asukavehīya
 divaṭṭhāne vaṇkamati, tvaṃ tathā gantvā tam vāpātena sallena
 vijjhāsvā jīvitakkhayaṃ pāpetvā asukena nāma maggena ehi" poṇetvā
 1 tasmiṃ magge dve dhanuggahe ṭhapesi. „Tumhākam ṭhitamaggena
 eko puriso āgacchissanti, tam tume jīvā voropetvā asukamaggena
 nāma eha" 'ti tasmiṃ magge cattāro ṭhapesi. „Tumhākam ṭhita-
 maggena dve purisā āgacchissanti, tume te jīvā voropetvā asuk-
 10 maggena nāma eha" 'ti tasmiṃ magge aṭṭha jāne ṭhapesi. „Tum-
 hākam ṭhitamaggena cattāro purisā āgacchissanti, tume te jīvā
 voropetvā asukamaggena eha eha" 'ti tasmiṃ magge soḷasa
 purisā ṭhapesi. „Tumhākam ṭhitamaggena aṭṭha purisā āgacchissanti,
 tume te jīvā voropetvā asukamaggena eha" 'ti. Kasmā paṇ' esa
 etva akāsihi attano kammassa paṭicchadanattham. Atha so jettaka-
 12 dhanuggahe vāmato khaggaṃ¹ piṭṭhiyā tumbiraṃ² baddhivā mepa-
 kaṃṇamabhāḍhaṃ gabetvā Tathāgataṃ sutikam gantvā „vijjhis-
 sāmi maṃ" 'ti dhammā ropetvā sarasā sammāhivā kaḍḍhitvā viṇaṇṇe-
 ssaṃkhiṇ³, sakalasaṃsāraṃ thaddham yante piṭṭhākāraṃputtam viya ahoṃ,
 so marmabhaṇḍayasthito aṭṭhāsi. Atha maṃ S. devā madhuraśarataḥ
 10 nīrghāretvā „mā bhāyi, ito ehi" ā. So tasmiṃ khago ārudhān
 chaḍḍetvā Bhagavato padesu srasā paṭivā „māyamaṃ bhante aro-
 gamaṃ yathāhālam yathāmaṃsam yathāakāmalam, avāṇam tumhākam
 gūpe ajānanto andhakālaṃ De - ssa vacanena tume jīvā voro-
 petum āgato, khamatha me bhante" ti khamāpetvā ekamante nisīdi.
 11 Atha maṃ S. sacānī pakāsetvā sotāpattiṭṭhale paṭiṭṭhāpetvā „āvuso
 De - ssa ācikkhitamaggaṃ apātipajjivā⁴ ānāma maggena yāhi"
 tam vyyojesi, tam vyyojetvā ca paṇa samānaṃ aroḷha ānātanāmaṃ
 rokkaṃmaṃ nisīdi. Atha tasmiṃ dhanuggahe aṇḍacchānto itare dve
 „kinu su kho so chāyathī" paṇamaggaṃ⁵ gacchantā Dasaḷalam dāvā
 12 upasāṇakomūtvā caḍḍitvā ekamante ācāhāseu. 'So teva pi apocānī
 pakāsetvā sotāpattiṭṭhale paṭiṭṭhāpetvā „āvuso De - ssa kadhitaṃ
 maggaṃ apātipajjivā⁶ lūnā maggena gacchathā" 'ti vyyojesi, lūnā
 nāma upāyena itare⁷ pi āgatatvā nisīdo⁸ sotāpattiṭṭhale paṭiṭṭhāpetvā
 ānāma maggena vyyojesi. Atha so paṇamam āgato dhanuggahe

¹ Id eha purisā. ² Id aṭṭha. ³ Id adda jaggasi. ⁴ Id rūpitarāṇaṃ. ⁵ Id
 aṭṭha so sarasā ropetum asakkonto pācukā bhājjanti viya muthato thelana
 paṭṭhāntena ājantarūpa ahoṃ. ⁶ Id - aṭṭha. ⁷ Id - aroḷha. ⁸ Id - aroḷha.

De - aṃ upasāmetamāṃ De - a. aṃ. Sammasambuddhaṃ
jīvitā voropetum akāsi, mahiddhiyo so Bhagavā mahāsambhāro -
ti āvasesi. Te sabbe pi¹ „Sammāsambuddhaṃ nisāya ambehi jīvitam
laddham” ti Sathu sathike pabbajitvā arahattaṃ pāpopimā. Ayam
paravati bhikkhusaṃghe pākāṭā ahoṃ, bhikkhū dhammasambhāyaṃ kathaṃ
sammāthāpetum². „Avuso De - kira ekasmiṃ Tathāgato veracittena
bhūjanā jīvitā voropetum vāyāmaṃ akāsi, te sabbe pi Sattthāraṃ
nisāya jīvitam labbhimā” ti. S. āgantvā „k. n. bh. e. k. a.” ti p.
„i. u.” ti v., „na bh. i. p. pi De - nam ekam nisāya mayi veracittena
bhūjanā jīvitā voropetam vāyāmaṃ yevā” ti vuttā a. ā. 10

Aṭṭe ayam Bārāṇasī Puppavattī nāma ahoṃ. Ta. Vasa-
vattirañño putto ekarājā nāma e. kāresi. Tassa putto Candā-
kumāro nāma oparajam kāresi. Khandañño nāma brāhmano
purohito ahoṃ, so rañño atthañ ca dhammaṃ ca ānussāsati, tañ
kira rājā paṇḍito - ti vinicchaye niddāpesi. So lañcavittako hotvā 15
lañcam gahetvā assāmike sāmike karoti sāmike assāmike. Ath³
ekadivasam eko attaparājito puriso vinicchayaṭṭhānā upakkosanto
dikkhamitvā rājupatthānaṃ gacchantam Candakumāraṃ disvā
tassa padesaṃ pati. So „kim bho parisa” ti ā. „Sāmi Khandā-
ñño vinicchaye vilopam khādati, ahaṃ tena lañcam gahetvā parā- 20
jayam pāpito” ti. C - kumāro „mā bhuyāti” tañ assāsotvā vi-
nicchayaṃ netvā sāmikam akāsi. Mahājano mahāsaddena
sādhukāraṃ adāsi. Rājā sutvā „kimsaddo eso” ti pucchitvā
„C - kumārena kira Kh - lassa dubbhinchitam attam sovinnichitam,
tatr’ eso sādhukārasaddo” ti. Rājā tañ sutvā kumārāṃ āgantvā 25
vanditvā thitam „tāta eko kira te attō vinicchito” ti pucchi.
„Āma devā” ti. „Tena hi tāta ko patthāya tvam eva vi-
nicchayaṃ patthapehīti” vinicchayaṃ kumārassa adāsi. Kh - lassa
āyo pucchijji, so tato patthāya kumāre āghātaṃ bandhitvā
otārāpekkho acari. So pana rājā muddhappasanno⁴, so eka- 30
divasam paccūsasamaye supinantaṃ alamkatadvārakotṭhaham
sattaratanaṃ mayupākāraṃ satthiyojanikaṃ savāggaṃ mahāvithim

¹ Cā. ii. ² Itā mandapāṇḍita.

vojānassahasubbedham Vejayanāpāsādādīpatimanditam Nanda-
cavanādivanarāmapeyyakam Nandāpokkhanādīpokkharagīrāma-
peyyakasamannāgatam ākinnaderuganān Tāvarināsabhavaṇam
disvā ta. gantukāmo kutvā cintesi: „ācariya-Kh-lassa āgatave-
lāya Devalokagāmimaggam pucchitvā tena desitamaggena De-
valokam gamissāmi¹“. Kh-lo pi pāto va rājanīvesanān pavī-
sitvā rañño sokhasēyyam pucchī. Ath' assa rājā āsanam
dāpetvā pañham pucchī.

Tam attham pakāseṇto Suthā āha:

19. 1. Rājāsi Juddakammo¹ akarūjā² Poppaharatiyā³.
so pucchī brahmanandham Khamḍahātam puriṇātam mūlham, 578.
2. Suggamaggam⁴ ācikkha, evaṃ si⁵ brāhmaṇa dhammerinayakusalo,
yathā ho vajanāti Sugatiṃ narā puññāni katvānā⁶ 'ti, 579.

Ta rājāsīti rājā si, Juddakammo¹ ācikkhaṭṭhapharussakammo, Sugga-
15 moggam ti suggamān moggam, dhammerinayakusalo ti suttasiddhamma
ca Suttavinayo so kusalo, yathā ti yathā narā puññāni kartaṃ ita Sugatiṃ
pucchanti tam Suggamaggam ācikkhāhi pucchati.

Imam pana pañham sabbāññū-Buddham vā tassa āvake
vā alābhena⁷ Bodhisattam vā pucchitum vattati, rājā pana
20. yathā nāma sattāham maggamūlho puriso aññam addhamāsa-
mattam maggamūlham maggam pucchēyya evam Kh-lam
pucchī. So cintesi: „ayam me paccāmittassa piṭṭhū passana-
kālo, idāni C-kumāram jīvitaṭṭhayaṃ pāpetvā mama mano-
ratnam pūressāmi⁸“. Atha rājānam āmantetvā tatīyaṃ g. 4.:

22. 1. Atidānam daditsāna avajjhe deva ghātetvā
evaṃ vajanāti Sugatiṃ narā puññāni katvānā⁹ 'ti, 580.

T. a.: makhāraja. Suggam pucchatiā hīma atidānam dadanti avajjhe ghā-
tenti, esse Suggam gantukāmo tam pi tath' esse karohiti.

Atha nam rājā pañhasa attham pucchī:

29. 1. Kiṃ pana tam atidānam, ke ca avajjā imasmim lokaamin,
etaṃ¹⁰ ca kho no akkhāhi, yajissāma dāḍāma dāḍāniti, 581.

¹ C² adda al. ² C² addi ti. ³ B² -yāyam. ⁴ B² suggamammaggam. ⁵ B²
vassasi. ⁶ C² add al. ⁷ C² -bhe, C² -bho. ⁸ C² -ā.

So pi vyākāsi:

- „Puttehi deva yajitabbaṃ mahesihi negamehi ca
usabbehi ājāniyehi catūhi
sabbacatukkena deva yajitabbaṃ ti” 582.

vyākaraṇto ca Devalokamaggam puttḥo Nirayamaggam vyākāsi. 3

Ta „puttehi” itthano jātḥo piyaputtehi ¹ e’ eva piyadhiṭṭhi ca, mahesi-
kūṭṭhi piyabharipāḥ, negamehi itthakūḥ, negamehi sabbasatvānābharijātḥi,
ājāniyehi maṅgalasāhi, catūhi itthi sabbā’ eva addehi ca paṭṭhādiṭṭhi
catūhi catūhi evam sabbacatukkena deva yajitabbaṃ, evam sabbam āhaggam
vāso chandirā evantapāṭṭiyā galahitā gahetvā āraḥ pakkhipitvā yaññaṃ 10
sajajarājāna āraṇa’ eva sabbā Devalokam gacchanti mahārāja, samasabrah-
macakapaddhākevanibbāḥ, catūhi gāṇacchāpādīnāpādanam’ dānam eva
paratthā. Ime pana paṭṭhādiṭṭāyo māretvā tasmā galahitena ² sajajam ā-
dānāni nāma ti rājānaṃ sabbāpeti.

Iti so „sace C-kumārāṃ ekasāḥ deva gāhissāmi veracittena” 15
kārapam maññissanti” tam mahājānaṃsā antare pakkhipi.
Imam pana tesam kathentānaṃ katham sutvā antepurajano
bhītarasito ekappahārena mahāviraṇam viravi.

Tam uttham pakāseṇto Satthā gātham āha:

- „Tam sutvā antepure: kumārā ca’ mahesiyo ca maññantu
eko ahoṣi nigghoṣo bheamā accaggato vaddo ti.” 583.

Ta tan ti tam kumārā ca mahesiyo ca maññantu’ ti vaddam aṇṇā, eto
ti sakalarājānaṃsā eko va nigghoṣo ahoṣi, bheamā ti bhīṇāko, accagga-
to ti aṇṇi aggaṇṇa ahoṣi.

Sakalarājakulāṃ yugantavātāhataṃ viya sālavanāṃ ahoṣi, 25
brāhmaṇo pi rājānaṃ ā: „kiṃ mahārāja yaññaṃ yajitum sak-
koṣi na sakkosi”ti. „Kiṃ kathesi ācariya, yaññaṃ yajitvā
Devalokam gamissāmi”ti. „Mahārāja bhīruno’ dubbalajjhāsaya’
yaññaṃ yajitum samatthā nāma na honti, tumhe idha sabbe
sannipātetha, ahaṃ yaññāvāṇe kammaṃ karissāmi”ti attano 30
pahonakabalaṃ gahetvā nagraṃ nikkhamma yaññāvāṇaṃ sama-
talaṃ kārapetvāvatiyā parikkhipi, kasmā’ dhammiko pi samāgo vā
brāhmaṇo vā āgantvā vāreyyā’ ti yaññāvāṇe vatiparikkhepanaṃ

¹ B¹ samapaddham. ² B² adde yaññaṃ. ³ B³ omā ca. ⁴ B⁴ bhīṇā. ⁵
C⁵ omā kasmā. ⁶ B⁶ vāreyya.

cārittan ti katvā porāṇakabrāhmaṇehi thapītaṃ. Rājāpi puriso
pakkosāpetvā „tāta ahaṃ attano puttadhītare ca bhariyāyo
ca māretvā yaññaṃ yajitrā Devalokaṃ gamissāmīti, gacchatha
nesaṃ ācikkhitrā sabbe idhānethā“¹ ti puttānaṃ tēva ānaya-

natthāyo āha:

1. Gacchatha vadetha kumāre Canda-Suriyaṃ Bhaddasenaṃ ca
Sūraṇ ca Vāmagottaṇ ca:

pasurā kira hottha yaññatthāyā² ti. 584.

Ta, C-kumāro ca Saṭṭyakumāro ca dve Gotamāderiya aggaṃbhāsiyā putā,

10 Bhaddaseno ca paṇe Sūro ca Vāmagotto ca tesam vacanākkhātaro, pasurā
kira hotthā³ ti pasurā kira hottha, āhantā thāso tād hotthā⁴ ti āh' anta⁵ antho,

Te paṭhamāni C-kumārassa santikāṃ gantvā āhaṃsa:

„kumāra tumho kira māretvā tumhākaṃ pītā D-lokaṃ gantu-

kāmo, tumhākaṃ gāḥanattthāyā anthe pesesīti“.

15 „Kassa va-

canena maṃ gāḥāpetīti“.

„Kh-ḥassa devā“⁶ ti. „Kiṃ so

maṃ āeva gāḥāpeti udāhu aññe pītī“.

„Aññe pi gāḥāpeti,

catukkaṃ kira yaññaṃ yajāpetokāmo“⁷ ti. So ciutesi:

„tassa aññehi saddhimi veran a' atthi, vinīochayo vilopaṃ kātum na

labhāmīti“ pana mayi⁸ ekaṃniṃ verena babuṃ mārāpeti⁹, pitarāṇ

20 dāṭṭhum labhantaṃsa sabbesaṃ mocāpanaṃ mama bhāro“ ti.

Atha ne „tēva hī me pīto vacanaṃ karothā“¹⁰ ti. Te taṃ

natvā rājāṅgano ekamaṃte thapetvā itaro pi tayo ānetvā tass¹¹

eva santike katvā rañño ārocayīmaṃ:

„ānītā te deva puttā“¹² ti. So tesam vacanaṃ sutvā „tātā idāni me dhītaro ānetvā

25 tesāni āeva santike karotha“¹³ ti itaraṃ gātham āha:

1. Kumāriyo pi vadetha Upasenaṃ Kokkilaṃ Maḍḍitaṇ ca

Nandaṇ cāpi kumārā: pasurā kira hottha yaññatthāyā¹⁴ ti. 585.

Te „evam karissāmā“¹⁵ ti tēsam santikāṃ gantvā tā roda-

maṇā paridevaṃmaṇā¹⁶ ānetvā bhātikāmaṃ āeva santike karissu.

30 Tato rājā attano piyabhariyānaṃ gāḥanattthāyā itaraṃ g. āha:

1. Vijayaṃ pi mayhaṃ mahesitū ekaṃpatim Kesiṇiṃ Sunandaṇ ca

lakkhapavarāḥpapannaṃ pasurā kira hottha yaññatthāyā¹⁷ ti. 586.

¹ Hā hotthā ti ācikkhethā ti. ² C¹ -petvā ³ C² anta so, C³ ya

Te iakkhaṇe- ti uttamhi caṇḍaṇḍhiyā tithiakkhaṇhi upapannā, ahi
'ti pi vadethā 'ti a.

Te tūpi paridevaṇṇā ānetvā kumārānaṃ santike karimāu.
Atha rājā cattāro seṭṭhi ānāpento itarāṃ g. āha;

10. Gahapatayo pi vadetha Puṇṇamakkhaṃ Bhaddiyaṃ Siṅgalaṃ ca *
Vaddhaṃ cāpi gahapatidh:
pasurā kira hotha yaññatthāya 'ti. 587.

Rājapurisā gacchvā te ānāyidāu. Rañño puttadāre gayha-
māne sakalanagaraṃ na kiñci avoca, seṭṭhikulāni paṇa mahā-
sambuddhāni, tasamā tesamā gahitakāle sakalanagaraṃ sam- 10
khubbhivā „rañño seṭṭhi māretvā yaññam yajitum na dassāma”
’ti seṭṭhi parivāretvā va tesamā nātivaggena saddhim rājakulaṃ
agamāsi. Atha te seṭṭhi nātījanaparivutā rājānaṃ attano
jīvitam yācimāu.

Tam attānaṃ pakāseṇto Sattā āha:

11

11. Te ittha gahapatayo avocimāu [samāgatā] puttadāraparikkhaṃ:
sabbasakkhino dera karohi atthavā no dāso sāvethi. 588.

Te, sabbasakkhino ti sabbe amhe matthake cāṇaṃ thapetvā sūso
reṭṭhe karohi, mayam te reṭṭhakkeṇaṃ karissima, atthavā no dāso sāvethi
atthavā vaddhanta sabbe soṇḍy¹ amupāpetvā tesamā majjhe amhe dāso sāvethi, so
mayam te dāseṇaṃ paṇḍeṇṇasā ‘ti.

Te evaṃ yācanta jīvitam laddhum nāsakkhibu. Rāja-
purisā sese paṭikkamāpetvā te gahetvā kumārānaṃ yeva san-
tike nisidāpesuṃ. Tato rājā hatthilādīnaṃ ānayanatthāya²
ānāpento³ āha:

12

12. Abhayakkāram pi hatthiṃ Rājagiriṃ⁴ Accatavarupadantaṃ
anatha kho te khippam, yaññatthāya bhavissanti. 589.
13. Asataram pi Kesiṃ Surāṇṇamakkhaṃ Puṇṇakaṃ Vindakaṃ ca⁵
anatha kho ne⁶ khippam, yaññatthāya bhavissanti. 590.

¹ So C²; C² soṇḍy, B² soṇḍy. ² C² -dīni atthāya. ³ C² ānāpento. ⁴ B²
cūḷigiri. ⁵ B² asataraṇaṃ pi kesiṇā surāṇṇamakkhaṃ puṇṇakaṃ vindaṇaṃ
ca. B² ne.

11. Usabhe pi yāthapattino gavaṃpattino¹

mayhaṃ āvetha² samupakaroṇa.

sabbam yaṇissāma, dadāma dānāni. 591.

12. Sabbam paṭṭiyādettha yaṇṇam pana aggatamhi suriyamhi,

3 ānāpetha ca kumāre: abharumantu imam rattinū. 592.

13. Sabbam upaṭṭhāpettha yaṇṇam pana aggatamhi suriyamhi,

vaḍetha ca dāni kumāre: ajja vo pacchimā rattinī. 593.

Ta samupattarontu sabbam ti na kevalam vīṭṭham eva sammam pi,
sabbhe samuppadiganam eva pakāḍiganā³ ca sabbam catuttam karva rāṭṭa⁴ ka-
10 rontu, sabbavatukkam yaṇṇam yaṇissāma, yācakabrahmanimā⁵ ca dānam dānāma
'ti, sabbam paṭṭiyādetthā⁶ 'ti etim⁷ mayā vuttam āvassasam⁸ upaṭṭhāpettha,
aggatamhi⁹ aham pana yaṇṇam aggate sūtiye eva pīṭṭe va yaṇṇamhi, sabb-
ham upaṭṭhāpettha ti ssema pi sabbam yaṇṇopaharanam upaṭṭhāpettha.

Rāṇṇo pana mātāpitaro dharaṇi¹ yeva, ath' assa gantvā

11 mātu āroccamū: „ayye putto vo puttadāre māretvā yaṇṇam

yaṇitukāmo² ti. Sā „kim katheṭtha tātā³ ti hatthena hadayaṃ

dhāretvā⁴ rodamaṇā āgacchvā „saccam kira putta evarūpo te

yaṇṇo bhavissatī⁵“ pucchī.

Tam uttham pakāseṇto Satthā āha:

12. Tam tam mātā āvassā¹ rodanti² āgacchā³ vīmaṇato:

yaṇṇo kira te putta bhavissatī⁴ catthi⁵ puttakūṭi. 594.

Ta tantan ti tam etam rājānam, vīmaṇato ti etam vassanapāṇāto.

Rājā āha:

13. Sabbe mayhaṃ puttā cattā Candassmim haṇṇamānassmim,

14 puttēhi yaṇṇam yaṇitvāna sugatim Saggam gamiesāmi¹. 595.

Ta cattā ti C-kumāre haṇṇamāne yeva, sabbe pi yaṇṇantāya mayā
paṇṇenti.

Atha nam mātā āha:

15. Mā putta eaddasesi: sugati¹ kira hoti puttayaṇṇena,

16 nīrayān² eso maggo, n' eso maggo saggānam. 596.

¹ Bā makkham pi yudhapattim anojam nīcchham gavaṃpattim te pi. ² Cā rati.
³ Cā etim, Bā etam. ⁴ Cā eva-. ⁵ Cā dhamantī. ⁶ Bā pahatitā. ⁷ Cā -ca.
Bā āroccā. ⁸ all three MSS. -ti. ⁹ Bā -tiyā-, Cā -tim.

10. Dānāni dehī Kondañña, ahimsā [sabha] bhūtabbhavyānañ
esa maggo sugaliyā, na ca maggo puttayaññenā 'ti. 597.

Ta. nīrayānaṃ n' nīramiddhikā caṭṭhāni apāpāni esa maggo,
Kondañña 'ti sūtiyaṃ cittaṃdāpāni, bhūtabbhavyānaṃ n' bhavābhāsaṃ-
nāni¹, yaññāni² 'ti suttapāna puttayaññena mīreṭṭe yajana-kayaññena magga-
maggo nama n' attāhi.

Rājā āha:

11. Ācariyānaṃ vacanā ghāteṣaṃ Candāṇ³ ca Suriyaṃ ca,
puttehi yajitvā duccajehi sugatiṃ Saggam gamiṣsamāti. 598.

Ta. ācariyānaṃ vacanā 'ti omāsa n' eṇi mama attāno matā, kīra-
sikkhāpanakāsa⁴ pana me⁵ Kh-jassa ācariyāna eṇaṃ vacanāni eṇi anuṣaṭṭhi,
candā ahaṃ eṇi ghāteṣaṃ⁶, duccajehi puttehi yaññena yajitvā saggam ga-
miṣsamāti.

Attā⁷ asā mātā attāno vacanāni gāhāpetuṃ asakkontā
apagatā. Pītā taṃ pavattitvā suttvā āgantvā pucchā. 14

Tam attānaṃ pukkāseṇa Suttā āha:

12. Taṃ taṃ pītāpi avaca Vasavattī oṃeṇaṃ sakam puttam:
yañña⁸ kīra te putta bhavissati catūhi puttehi. 599.

Ta. Vasavattīti tassā nāman.

Rājā āha:

13. Sabbe pi mayhaṃ puttā cattā Candasmim haññamānaṃ,
puttehi yaññaṃ yajitvāna sugatiṃ Saggam gamiṣsamāti. 600.
Attha nam pītā āha:

14. Mā putta saddahesi: sugati⁹ kīra hoti puttayaññena,
nīrayān¹⁰ eso maggo, n' eso maggo saggānaṃ. 601. 22

15. Dānāni dehī Kondañña, ahimsā [sabha] bhūtabbhavyānañ
esa maggo sugatiyā, na ca maggo puttayaññenā 'ti. 602

Rājā āha:

16. Ācariyānaṃ vacanā¹¹ ghāteṣaṃ Candāṇ¹² ca Suriyaṃ ca,
puttehi yajitvā duccajehi sugatiṃ Saggam gamiṣsamāti. 603. 23

¹ C¹ bhavābhāsaṃ. ² C² candiyā. ³ B¹ omāsa me. ⁴ B¹ ghāteṣaṃ. ⁵ C¹ -e. ⁶ C² -tā, B¹ -ti. ⁷ all three MSS. -naṃ.

Attha nam piṭā āha:

- vi. Dānāni dehi Khaṇḍahāssa, ahimsā [sabba] bhūtabbhavyānaṃ
puttaparivuto tuvaṃ raṭṭhaṃ janapadaṃ ca pālehi. 604.

Ta puttaparivuto ti puttēhi parivuto, raṭṭham -- 'ti sakata-
* Kāraṭṭhaṃ ca tassa' eva tam tam² koṭṭhabbhūtaṃ janapadaṃ ca.

So pi tam attano vacunaṃ gāhāpetuṃ nāsakkhi. Tato
C-kumāro cintesi: „Imassa ettakassa janassa dukkhaṃ maṃ
ekakaṃ nissāya uppannaṃ³, mama pitaraṃ yācivā⁴ ettakassa
janassa maraṇadukkhato mocessāmhi!“ so pitaraṃ saddhiṃ salla-
10 panto āha:

11. Mā no deva avadhi, dāse no dehi Khaṇḍahāssa,
api nigalabandhakāpi hatthi asse ca pālema. 605.

12. Mā no deva avadhi, dāse no dehi Khaṇḍahāssa,
api nigalabandhakāpi hatthichakanaṃ ujjeṃma. 606.

13. Mā no deva avadhi, dāse no dehi Khaṇḍahāssa,
api nigalabandhakāpi asachakanaṃ ujjeṃma. 607.

14. Mā no deva avadhi, dāse no dehi⁵ yassa hanti tava kāmā
api raṭṭhā pabbajitā⁶ bhikkhācariyaṃ carissāmā⁷ ti. 608.

Ta nigajja -- piṭi apī nāma mayam mahāudgalehi bandhakāpi hanti,
10 yassa -- kāmā ti tassa pi khaṇḍahāssa dārukāmo aī tassa pi no dāse hatvā
dehi karissam⁸ asse dāsaḥamāno ti vadati, api raṭṭhā ti tassa amhiṃsam⁹ koci
dāse attāhi raṭṭhā no pabbajitā apī nāma raṭṭhā pabbajitāpi¹⁰ kapata viya ka-
pāṃ mahā bhikkhācariyaṃ carissāma, mā no avadhi dehi no jivitaṃ ti vāpī.

Tassa tam nānappakāraṃ vilāpaṃ sutvā rājā hadaya-
20 phalitāṃ¹¹ patto viya assupunnahi nettahi „na me koci putte
māretum lacchati, na mam¹² attā Devalokenā¹³“ ti sabbe te
mocetuṃ āha:

21. Dukkhaṃ kho me janayatha¹⁴ vilāpantā jīvitaṃ kāmāhi,
muñcatha dāni komāre, alam pi me hota puttayāññena¹⁵ ti. 609.

22. Tam rañño kathaṃ sutvā rājaputte ādiṃ katvā satthaṃ
tam pakkhipariyesānaṃ pāṇaṇaṃ viśajjesuṃ. Kh-lo pi

¹ Dehā suttakam in the place of tam tam. ² C¹ omī upp. ³ C² omī yā.
⁴ Dehā addo Khaṇḍahāssa. ⁵ C¹ pabbā. ⁶ Dehā kīṇā. ⁷ Dehā yāṇā.

yaññāvāte kamman: samvidahati, atha nañ eko parisā „arā
duṭṭha Kh-la raññā puttā viasajjitā, tvañ attano putte māretvā
tesam gaḇalohitena yaññam yajassu“¹ ti āha. So „kim nāma
raññā katan“² ti vegena gantvā āha:

11. Pubbe va kho aī³ vutto: dukkaram⁴

durabbhisambhavam c' etadī,

atha no upakkhaṭassa

yaññassā kasmā⁵ karosī vikkhepañ. 610.

12. Sabbe vajanti sugatim ye yajanti ye pi c' eva yājenti

ye cāpi anumodanti yajantānañ edisāñ mahāyaññañ ti. 611. 10

Tā⁶ pubbe ti mayā tvañ pubbe va vutto na tumhādisena kāmājātikena
sakkā yaññam yajanti yaññayajamā nām⁷ etam dukkaram durabbhisambhavam
ti, atha no idāni upakkhaṭassa paṭiyatassa yaññassa vikkhepañ karosī vikkham-
bhanṭi⁸ pi pābo paṭredheṇṭi⁹ a., mahārāja kasmā¹⁰ etam karosī, yattakā hi
yaññam yajanti vā yājanti vā anumodanti vā ethe sugatim eva vajanti ti¹¹ dasseti, 12

So anuḇhūto rājā tassa kodhavasikkassa katham gaḇetvā
dhammasaṇṇī¹² lutvā pana putte gaḇhāpesi. Tato C-kamāro
pitaram anubodhayamāno āha:

13. Atha kissa ca¹³ no pubbe sotthānañ brāhmaṇo avācesi,

atha no akāraṇasmā yaññatthāya deva ghātesī. 612. 20

14. Pubbe va¹⁴ no dahatake ca samāno¹⁵ na hanesi¹⁶ na ghātayesi¹⁷,

dahar¹⁸ ambā¹⁹ yodhanañ puttā adūsakā tāta haññāma. 613.

15. Hatthigate assagata sannaddhe paasa no mahārāja

yuddhe va yujjhamāno²⁰

na hi mādisā sūrā honti yaññatthāya. 614. 25

16. Paaccante vā kupite atavīso vā mādisa nyojenti,

atha no akāraṇasmā abhūmiyañ tāta haññāma. 615.

17. Yāpi hitā sakumīyo vasanti ttagharāni katvāna

tāsam pi piyā puttā, atha no tvañ deva ghātesī. 616.

¹ Bā edde ma. ² C¹ dukkham. ³ C² omī ka. ⁴ C³ -mhanṭi. ⁵ Bā ja.

⁶ C⁴ vā. ⁷ C⁵ -ko ca samāno. Bā dahatake. ⁸ Bā mīreṇ. ⁹ Bā -mīre.

¹⁰ C⁶ yodhāraṇṇa. ¹¹ Bā yuddhehi yujjhamānañ.

1. Mā tassa¹ saddaheṣi: na maññhā Khaggaḥālo ghātaye,
mamaññi hi so ghātetvāna anantaram pi tam deva ghāteyya. 617.
2. Gāṃavarāṇaṃ nigamavarāṇaṃ dādanti bhogañ pi² tassa mahārāja,
ath³ aggaṇḍikāpi kule kule h⁴ ete bhuñjanti. 618.
3. Tesam pi tādīsānaṃ lebhanti dubbhituṃ mahārāja-
yebbhuyyena ete akataññānaṃ brāhmaṇā deva. 619.
4. Mā no deva avadhi, dāse no dehi Khaggaḥālaṃ,
api nigajabandhakāpi hatthi nase ka pālema. 620.
5. Mā no deva avadhi, dāse no dehi Khaggaḥālaṃ,
api nigajabandhakāpi hatthicoḥakappaṇi ujjhema. 621.
6. Mā no deva avadhi, dāse no dehi Khaggaḥālaṃ,
api nigajabandhakāpi assachakappaṇi ujjhema. 622.
7. Mā no deva avadhi, dāse no dehi yassa honti tava kāmā,
api rajjhā pabbājita⁵ bhikkhūcariyaṃ carissāma⁶ 'ti. 623.
8. Ta pubbe ti ita yadi ahaṃ mānetabbo aha kammaṃ anāhitaṃ bhāṇānaṃ
pubbe mama jātāṃ brāhmaṇaṃ sotthānaṃ atīceṃ tūḍā hita Kh-le mama la-
bhāṇāni upadhāretvā tassa kumārassa na koci antarāyo bhavissati tūḍākeṃ
ayayamā r. āvassāṇi a. la-ssa purimā paṇḍitassa na sameti māsādi⁷
va. aha no tassa varāṇaṃ abhaya akāṇḍassa⁸ ti tikkāṇā jeta yathā-
10 thāya deva ghāteṣi, mā ambe ghātayi, ayam hi mayi akāṇḍaṃ varena melājanam
miccetukāmo, sikkhakaṃ sikkhikaṃ vāṇi⁹ ti, pubbe va na ti mahārāja nase
pi ambe miccetukāmo pubbe va na dahataṃ samāsa¹⁰ kammaṃ sayam vā na
hameṣi¹¹ aññahi vā na ghāṇāsi, idāni paṇḍitaṃ dāseṃ taruṇa paṇḍitaṃ
jhitā puttaḥāpahi vaṇḍhama, vāṇḍhāṇā tava¹² adāsaṃ va kāmāṇāṃ haññāma
15 'ti, pāsa so ti ambe cāṇḍa pi kāmāṇā, yujjhamaṇe ti paratthikāṇā,
bhagavāni parivāraṇi jhitāṃ ambaḥāṇa putte tehi saddhāni yujjhamaṇe pāsa,
amāsa hi rajjāna anāhi nāma honti, māsāṇā ti ambaḥāṇā, vāra ti kāmā-
ṇā¹³ na paññattiya miccetukā honti, nīyantaṃ netaṃ parivāraṇaṃ
vaṇḍhāṇāṇāṃ soṇḍa, aha na ti aha so, akāṇḍassa¹⁴ ti kāmāṇā, sikkhā-
20 māsāṇāṃ ambaḥāṇā jeta kāmā tita haññāma¹⁵ 'ti a. mā tassa¹⁶ saddaheṣi
mahārāja itam maññhā Kh-le na ghātaye ti mā tassa¹⁷ saddaheyyaṃ, bhogaṇ
pi¹⁸ tassa¹⁹ bhogaṇ pi tassa brāhmaṇaṇaṃ²⁰ rajjāna denti, aggaṇḍikāpi
aha te aggaṇḍikāṃ aggaṇḍikāṃ lebhanti aggaṇḍikāpi honti, tesampi
yessāni kule bhuñjanti itam pi evarāpānaṃ piṇḍadāyakaṃ²¹.

¹ Ed tassa, C² tassa. ² C² pubba-. ³ C² -ā. ⁴ Ed dahataṃ. ⁵ C² laṇḍi, Ed haññāsi. ⁶ Ed omite tava. ⁷ All these MSS. -to. ⁸ C² tassa. ⁹ C² kāmāṇā. ¹⁰ Ed brahmaṇaṇaṃ. ¹¹ Ed adāsa dubbhituṃ lebhanti.

Rājā kumārassa vilāpaṃ sutvā

47. Dukkhaṃ kho me janayatha¹ vilapaṇṭā jīvitaṃ kāmāhi,
muñcattha dāni kumāro, alam pi me hotu puttayaññaṇā² ti. 624.
imaṃ g. vātvā pana pi moresi. Kh-lo āgantvā pana pi
48. Pubbe va kho si³ vutto; dukkaraṃ durabbhisaṃbhavaṃ c'⁴ etaṃ,
atha no upakkhaṭṭassa
yaññaṃ kammā⁵ karoṃi vikkhepaṃ. 625.
49. Sabbe vajanti sugatīm ye yajanti ye pi c'⁶ eva yājenti
ye cāpi anuṃmodanti yajantānaṃ ediaṃ mahāyaññaṃ ti. 626.
vātvā pana gaphāpesi. Ath' assa anuṃyattamā⁷ kumāro āha: 10
50. Yadi kira yajitvā puttehi Devalokaṃ ito cutā yanti
brāhmaṇo tāva yajatu pacchāpi yajissate⁸ rājā. 627.
51. Yadi kira yajitvā puttehi Devalokaṃ ito cutā yanti
eso ca Khaṇḍahālo yajatu sakehi puttehi. 628.
52. Evaṃ jānanto⁹ Khaṇḍahālo kiṃ puttake na ghāteṃ
sabhaṃ ca hātijaṇaṃ attānaṃ ca na ghāteṃ. 629.
53. Sabbe vajanti nirayaṃ ye yajanti ye pi c'⁶ eva yājenti
ye cāpi anuṃmodanti yajantānaṃ ediaṃ mahāyaññaṃ ti. 630.

Ta brāhmaṇo itvā¹⁰ ti pethamaṃ Kh-lo rajam, puttakehiṃ sakehi
puttakehi, ath' etaṃ evaṃ yajitvā Devalokaṃ gacchati tam yajissati 20
deva, vidhuraṃ abhojanam pihitā¹¹ ubhoṃ viṃamāsaṃ¹² bhūṃjessī, puttamaṃsaṃ
yeva kammā viṃamāsaṃ tathesūhi dīpenti evaṃ āha, evaṃ jānanto¹³ putta-
dūttaro mīretvā Devalokaṃ gacchati evaṃ jantam bhūṃjessī attānaṃ puttaṃ ca
ghāti ca gāṇāṃ ca na ghāteṃ, eso hi param mīretvā Devalokaṃ gacchati attānaṃ
mīretvā Brahmaṇeṃ gacchati bhavissati, evaṃ yāññaṃ jantam param 25
mīretvā vā attā va mīretabbo sīyā, ayam jana tathā akatvā mama mārāpeti,
tathāpi kāraṇaṃ jina¹⁴ mahārāja yathā eva vinichaye vīṇapam kīṭum abhanto
evam kaccoti, ediaṃ ti evarūpam puttayaññaṃ.

Kumāro ettakam kabhento pīṭaraṃ ariyaṃ vacanaṃ gāhā-
petum asakkonto rājānaṃ parivāretvā (hitaṃ parisam ārab- 30
bha āha:

¹ H⁴ -pitha. ² H⁴ adda ma. ³ C⁴ vutthi kama. ⁴ H⁴ anudassanattamā. ⁵
H⁴ yajantīnam. ⁶ C⁴ jīṇam va. ⁷ so C⁴; H⁴ pihitam. ⁸ H⁴ viṃamāsaṃ,
C⁴ viṃamāsa. ⁹ C⁴ jīṇam. ¹⁰ H⁴ jānātha.

11. Kathaṇ ca kira puttakāmāyo
[gahapatayo] gharaniyo ca' nagarambhi
na uparavanti¹ rājānaṃ: mā ghātayi orasaṃ puttān. 631.
12. Kathaṇ ca kira puttakāmāyo
[gahapatayo] gharaniyo ca' nagarambhi
na uparavanti² rājānaṃ: mā ghātayi atrajān puttān. 632.
13. Rañño e' mihi atthakāmo hito ca sabbadā janapadasa,
na koci assa paṭighaṃ mayā janapado³ pavedetīti. 633.

Ta puttakāmāyo ti gharaniyo sandhaya suttaṃ, gahapatayo pama
10 puttakāmo nāma koma, na uparavanti⁴ na upakkasanti na vadanti,
atrajaṇ ti attho jātā, etān vutte pi koci rañño sandhaya kathaṇ ca
santiṃ nāma nāho, na koci assa paṭighaṃ mayā ti hito na hito ca
gahito iṣṭiyamādaṇa vā idam nāma dukkham kalam ti koci eko ti maya
sandhaya paṭighamāsa⁵ nāma nāho, janapado⁶ pavedetīti etān rañño
15 ca Janasā ca atthakāmasāpi mama pitāraṃ sām janapado gahassanāna te
puttā ti na paveteti na janapato a.

Evam vutte pi koci kiñci na kathaṇ. Tato rājakumāro
attano bhariyāyo tam yācanatthāya uyyojento dha:

17. Gacchatha bho⁷ gharaniyo tātaṇ ca vadetha Khaṇḍahālaṇ ca
20 mā ghāteṭha kumāro adūsake sihasanikāse. 634.
18. Gacchatha bho⁸ gharaniyo tātaṇ ca vadetha Khaṇḍahālaṇ ca:
mā ghāteṭha kumāro apekkhite sabbalokassa⁹ 'ti. 635.

Tā gantvā yācissu. Itthā no olokesi pi. Tato kumāro
anātho hutvā vilapanto

- 23 20. Yan nūndham¹⁰ jāyeyyaṃ
rathakārakulesu¹¹ vā pukkusakulesu¹² vā
vesseu¹³ vā jāyeyyaṃ,
na haṇṇa¹⁴ mān rāja yaṇṇatthāya¹⁵ ghāteyyā¹⁶ 'ti. 636.
- 24 21. Sabba simantiniyo gacchatha, uyyassa Khaṇḍahālaṇ
pādeṇ nīpatatha: aparādh¹⁷ āham na passāmi. 637.

¹ sand: va? ² C' uparavanti, B' uparavanti. ³ B' uparavanti, C' uparavanti.
⁴ B' adā na. ⁵ C' uparavanti, B' uparavanti. ⁶ B' -ghakato, ⁷ B' adā
na. ⁸ B' va. ⁹ B' sandhaya nāma. ¹⁰ C' -kulam. ¹¹ C' vesseu, C' vesseu
¹² B' xja? ¹³ B' adā. ¹⁴ C' samajja, B' iṣṭiyāyo uyya.

30. Sabbā śmantiniyo gacchatha, nyyassa Khandaśālasa
pādesu oīpatatha: kin te bhante mayam adāsamā¹ 'ti. 638.

Ta aparadhā -- ti ahaṃ seṭṭhi Kh-la amāno aparādhāṃ na paṇāmi,
kin te bhante ti ayya Kh-la mayam upaṇāmi kin dāsa² amha, aha C-kumā-
raṃ dāsa aṭṭhi tam khamethā³ 'ti veduṭṭha aha C-kumārassa kaṇṭhābhagīnī.⁴
Sakamāsi mīma sukāṃ senihāretum paṭṭhanti pīra pādamaṃṣe paṭṭhā paridevi.

Tam aṭṭham pakāseṃto Satthā āha:

31. Kappamū⁵ vilapati Seḷā dīerāna bhūtaṇa upanītatā:
yaṃṇo kira me ukkhipito tātena⁶ saṅgakkāmena⁷ 'ti. 639.

Ta upanītatā ti upanītasabbhāve, ukkhipito ti ukkhitto, saṅgakkā-
mena⁸ 'ti mama bhūtaṇa mātetā Sappam icchantaṃ tāta ime mātetā kin
Sappam kaṇṭhasīnī⁹ vilapi,

Rājā tassāpi katham na gacchi. Tato C-kumārassa putto
Vāsula mīma pitarāṃ dukkhitāṃ disvā „ahaṃ ayyakam jācivā
mama pitu jīvitam dāpeṣāmi¹⁰“ raṇṇo pādamaṃṣe paridevi.

Tam aṭṭham pakāseṃto Satthā āha:

32. Arattatī¹¹ ca paṭivattatī¹² ca Vāsula sammukhā raṇṇo:
mā no pitarāṃ vradhī, dahar' amhā syohhanam paṭṭā ti. 640.

Ti daharāṃhā syohhanappattā ti dāsa mayam jarupāṭṭāṃ na
āha syohhanappattā, amhāṃ pi tāta amhāmayā amhāṃ pitarāṃ mā vradhīti.

Rājā tassā paridevitaṃ sutvā bhūjāmānabhadayo viya hutvā
asappunnēhi nettehi kumārāṃ ālīṅgītvā „tāta asāsaṃ paṭilabha,
vassajjemi te pitarāṃ“ ti vatvā g. āha:

33. Eso te Vāsula pitā, [samehi pitarāṃ¹³]
dukkham kho me janaya¹⁴ [vilapanto uttarapurāsmih¹⁵],
muñcatha dāni kumāre, ahaṃ pi me hotu puttayaṇṇenā¹⁶ ti. 641.

Ta uttarapurāsmihā ti rājāntarāsmihā uttare.

Puna Kh-lo āgantvā āha:

34. Pobbhe va kho si vutto: dukkarāṃ durabbhisambhāṃ c' etaṃ,
atha no upakkhaṭassa
yaṇṇassa kasmā¹⁷ karosi vikkhepaṃ. 642.

¹ so C; C² adāsamā, B² adāsamā. ² C² -ti. ³ so all three NSS. ⁴ C² -ti

⁵ B² -vradhī. ⁶ B² -vradhī. ⁷ B² pitarā sahā. ⁸ B² asāsa pūreṣāmi. ⁹ C² omitt ka.

63. Sabbe vajanti sugatā ye yajanti ye pi e' eva yajenti
ye cāpi anuṇodanti yajantānaṃ¹ edissam mahāyaṇān ti. 643.

Rājāpi andhabālō puna tassa vacanena putte gacchāpasi.
Tato Kh-lo cintesi: „ayam rājā mudocitto kālena gacchāti
kālena vissajjati, puna pi dārakānam vacanena putte vissaj-
jeyya, yaṇṇāvāṭam deva nam nemāti²“. Ath' assa tatthagā-
manatthāya gātham āha:

64. Sabharatanassa yaṇṇo upakkhato ekarāju tava pāsādato³
abhinikkhamaṇaṃ deva, Saggam gato tvaṃ pamodissasīti. 644.

65. T. a: mahārijo tava yaṇṇo sabharatanāhi upakkhato paṭiyatto, nāhi te
abhinikkhamaṇāhi, tasmā abhinikkhama yaṇṇam yajitvā saggam gato pamod-
issasīti.

Tato Bodhisattam ādāya yaṇṇāvāṭagamanakāle tassa nrodhā
ekato va nikkhamissu.

66. Tam attham pekkāento Sattihā āha:

67. Dhamā suttasanta etā pana Candakassa bhariyāyo
keṇe parikiritvā⁴ rodantiyo maggam amayanti⁵. 645.

68. Aparā pana sokena⁶ nikkhanta⁷ Nandane⁸ viya devā
keṇe parikiritvā⁹ rodantiyo maggam amayanti¹⁰. 646.

69. Te Nandane viya devā ti N-vane sa samadhamonam devaputtam pariv-
āretvā devadhā viya.

Tatoparam tāsam vilāpo hoti:

70. Kāsikasucivatthadharaṃ kuṇḍalipo akalucandanavilittā¹¹
niyanti Canda-Suriyā yaṇṇatthāya ekarājassa. 647.

71. Kāsikasucivatthadharaṃ kuṇḍalino akalucandanavilittā¹²
niyanti Canda-Suriyā mātu katvā hadayaṇokam. 648.

72. Kāsikasucivatthadharaṃ kuṇḍalino akalucandanavilittā¹³
niyanti Canda-Suriyā janassa katvā hadayaṇokam. 649.

73. [Mahārasabhojanā¹⁴]

74. nāhāpakaṇṇahātā¹⁵ kuṇḍalino akalucandanavilittā
niyanti Canda-Suriyā yaṇṇatthāya ekarājassa. 650.

¹ O' nemati. ² B'd paṭiyatto. ³ B'd vilittitvā. ⁴ B'd -pāyāmon. ⁵ C'd vacana
sokena. ⁶ B'd -manā. ⁷ C'd add vane. ⁸ B'd aggaṇu. ⁹ C'd -jano. C'd -jine.
¹⁰ B'd nāhāpakaṇṇāpita.

- vi. Y' asu pubbe hatthivaradburagate¹ pattikā² anuvajanti
ty-ajja Canda-Suriyā ubho va pattikā yanti. 651.
- vii. Y' asu pubbe assavaradburagate pattikā³ anuvajanti
ty-ajja Canda-Suriyā ubho va pattikā yanti. 652.
- viii. Y' asu pubbe rathavaradburagate pattikā⁴ anuvajanti
ty-ajja Canda-Suriyā ubho va pattikā yanti. 653.
- ix. Ye hi 'ssu' pubbe niyyassu⁵ tapaniyakappanehi⁶ turagehi
ty-ajja Canda-Suriyā ubho va pattikā yantiti. 654.

Ti. kāsika -- ti kāsīyāci sūciā vatthūci dharayamānā, Canda -- ti
C-kundā va S-kundā co, mahāpaka -- ti mahāsaṃmānā ubbattitvā mahā- 10
pakehi kassapaikkammāya samāpāpā, yassu 'ti' asu ti nipātamatānā, ye
kūndā ti S, assavara -- ti assavarapattibhāgā, rathavara -- ti rathavarasamā-
jhaḡāte, niyyassu ti nikkhamitvā.

Evam tāsū paridevāntīsu yeva Bodhisattamā nagarā ni-
harimāsu. Sakalanagaram samābhūhita nikkhamitvā ārabhi. 12
Mahājāne nikkhamante dvārāni na-ppahanti. Brāhmaṇa at-
bahujanam disvā „ko jānāti kiṃ bhaviṣṣanti“ nagaradvārāni
chakāpesi. Mahājāno nikkhamitum alabhanto — autonagara-
dvārassa āsannaṭṭhāno uyyāsanā atthi taṣsa santike — mahāvira- 20
vān viravī, tena ravena sakkusaṃbhūto samābhūhito ākāsaṃ
pakkhanti. Mahājāno taṃ taṃ sakkum⁷ āmantāva vīla-
panto āha :

- x. Yadi sakkumamāsam icchasi dayassu⁸ pubbena Puppavatiyā,
yajat' ettha ekarājā sammūlho catūhi pottēhi. 655.
- xi. Yadisakuni mamsam icchasi dayassu⁹ pubbena Puppavatiyā, 25
yajat' ettha ekarājā sammūlho catūhi kaṇṇāhi. 656.
- xii. Yadisakuni mamsam icchasi dayassu¹⁰ pubbena Puppavatiyā,
yajat' ettha ekarājā sammūlho catūhi mahesīhi. 657.
- xiii. Yadisakuni mamsam icchasi dayassu¹¹ pubbena Puppavatiyā,
yajat' ettha ekarājā sammūlho catūhi gahapattīhi. 658. 30

¹ Hā -ti. ² Hā hatthīhi. ³ Hā assāhi. ⁴ Hā rathēhi. ⁵ Hā yassu. ⁶ Hā
niyyāssu. ⁷ Hā sakkakēhi. ⁸ Hā sūda ye. ⁹ Hā -gand. ¹⁰ Hā uyyassu.
¹¹ C² ye yassu. Hā uyyassu.

31. Yadi sakuni māmaam icchasi dayassu¹ pubbena Puppavatiyā,
yajat' ettha ekaṛājā sammūlho catūhi hatthhi. 659.
32. Yadi sakuni māmaam icchasi dayassu¹ pubbena Puppavatiyā,
yajat' ettha ekaṛājā sammūlho catūhi assehi. 660.
33. Yadi sakuni māmaam icchasi dayassu¹ pubbena Puppavatiyā,
yajat' ettha ekaṛājā sammūlho catūhi asabhehi. 661.
34. Yadi sakuni māmaam icchasi dayassu¹ pubbena Puppavatiyā,
yajat' ettha ekaṛājā sammūlho sabbacatukkenā² ti. 662.

Ta māmaam icchasi¹ti ambho satuni, sasu māmaam icchasi uyyassu¹
15 Puppavatiyā pubbena paratthimiyā dāhiya jaggāhāna etthi tattha gaccha, ya-
jati ettha² 'ti ettha. Ek-kassa vasanānaṃ gacchitvā ayyam sammūlho ekaṛājā catūhi
puthehi jajati, sabbacatukkena³ pi⁴ eva nayo.

Evam mahājāno tasmīm thāne paridevityā Bodhisattassa
vasanāyāthānaṃ gantvā pāsādaṃ paḍakkhinam karonto ante-
15 purakūṭāgāraṇyānādāni ca passanto gāthāhi parideri:

35. Ayyam assa pāsādo idam antepuram suramaṇiyam,
te dāni ayyaputtā cattāro vadhāya ninnitā. 663.
36. Idam assa kūtāgāram sovannaṃ pupphamaḷavikinnam⁵,
te dāni ayyaputtā cattāro vadhāya ninnitā. 664.
37. Idam assa uyyānaṃ supupphitaṃ⁴ sabbakālīkaṃ rammaṃ,
te dāni ayyaputtā cattāro vadhāya ninnitā. 665.
38. Idam assa asokavanaṃ supupphitaṃ⁴ sabbakālīkaṃ rammaṃ,
te dāni ayyaputtā cattāro vadhāya ninnitā. 666.
39. Idam assa kaṇikāravanaṃ
supupphitaṃ⁴ sabbakālīkaṃ rammaṃ,
te dāni ayyaputtā cattāro vadhāya ninnitā. 667.
40. Idam assa pāṭalivanaṃ supupphitaṃ⁴ sabbakālīkaṃ rammaṃ,
te dāni ayyaputtā cattāro vadhāya ninnitā. 668.
41. Idam assa ambavanaṃ supupphitaṃ sabbakālīkaṃ rammaṃ,
20 te dāni ayyaputtā cattāro vadhāya ninnitā. 669.

¹ Rd uyyassu. ² C² omitt ay-. ³ C² sikk-. ⁴ C² omitt an. ⁵ C² -vanityā
pupphitā.

- Ayam assa pokkharapī sāschaṇṇā padumapapṇarīkehi,
nāvā ca sovannavikātā popphāvāliya¹ vicittā² suramaṇiyā,
te dāni ayyaputtā cattāro vadhāya ninutthā. 670.

Te te dāni idāni te Candakumārāpamuttā smātiṇaṃ ayyaputtā eva-
rūpaṃ piṇḍam chaḍḍetvā vadhāya nīyanti, sovanna--ti suranavikātā su-
vannavāliya.

Ettakesu thāneṣu vilapitvā puna hatthiśālādīni upasañ-
kamitvā āhaṃsu:

1. Idam assa hatthiratanath Erāvapo gajo balidanti,
te dāni ayyaputtā cattāro vadhāya ninutthā. 671. 12
2. Idam assa assatatanam ekakhuro assa,
te dāni ayyaputtā cattāro vadhāya ninutthā. 672.
3. Ayam assa assaratho sālīkanigghoṣo subho ratanacitto
yatth³ assa ayyaputtā sobhimaṃ Nandane viya devā,
te dāni ayyaputtā cattāro vadhāya ninutthā. 673. 13
4. Kathaṃ nāma sāmasamasundarehi candanamarakatagattēhi⁴
rājā yajissate yaññaṃ sammūḷho catūhi puttēhi. 674.
5. Kathaṃ nāma sāmasamasundarāhi candanamarakatagattēhi⁵
rājā yajissate yaññaṃ sammūḷho catūhi kaṇṇāhi. 675.
6. Kathaṃ nāma sāmasamasundarāhi candanamarakatagattēhi⁶
rājā yajissate yaññaṃ sammūḷho catūhi mahesīhi. 676.
7. Kathaṃ nāma sāmasamasundarehi candanamarakatagattēhi⁷
rājā yajissate yaññaṃ sammūḷho catūhi gahapatihi. 677.
8. Yathā hontī gāmanigamā suññā amunssaakā brahmarāṇā
tathā hessatī Puppavatiyā⁸ yitthesu Canda-Suriyesu⁹ ti. 678. 14

Te Erāvapo o tassā hatthiṇaṃ nāmaṃ, ekakhuro ti sālīkavakhuro,
sāliya--ti gamanākāle sālīyānaṃ viya mukhureṇa (nigghosena samannāgate,
kathānūṇāṃ 'ti kathaṃ nāma², sāmasama--ti suranavāliya³ jātīya
sammāhi⁴ niddosaṭṭhaṃ sundarehi, candana--ti piṇḍacandanaṭṭhagattēhi gah-
patiṇarehi, sāmasamasundarehiṇi suranavāliya⁵ sāmānānaṃ jātīya⁶

¹ Or. -sāliya, Dd. popphavāliya. ² C² vinnā. ³ Dd. mudaka in the place
of marakata. ⁴ su all three MSS. ⁵ Dd² kama nāma ātamaṇa. ⁶ Dd. adda
na sālīyavāliya. ⁷ Dd. adda, ca.

esamehi anandarehi) sā ti a.; brahmacārahā yathā te¹ gīmanāṅgamaññāññā kīma-
nassa brahmacārahā honti tathā Papphavasīrāpi² paññāyāyikkasu vāṇeputtassa aññā-
nāññānāññā bhavissanti.

Bahi nikkhamānā alabhantā antonagare yeva vicaritvā
paridevimsu. So pi yaññāvātāṃ nito. Ath' asā māta Gotamī
nāma devī³ „puttānaṃ me jīvitaṃ dahi devā“⁴ 'ti rañño pāda-
mūle pavattitvā paridevamānā āha:

100. Ummattikā bhavissāmi bhūnahatā paṃsuna ca parikinnā
sace Candavaram hanti pānā me deva nirujjhaṃti⁵. 679.

101. Ummattikā bhavissāmi bhūnahatā paṃsuna ca parikinnā
sace Suriyavaram hanti pānā me deva nirujjhaṃti⁶. 680.

Ta bhūnahatā ti hatavajjhi, paṃsuna--ti paṃsuparikinnasārā
ummattikā hutvā cleasissāmi.

Sā evaṃ parideranti rañño santikā kiñci⁷ katham alabbitvā
102 „mama putto tamhākaṃ kujjhitvā gato bhavissati, kiṃso na
na nivattetha“⁸ 'ti kumārassa catasso bhariyāyo ālīṅgitvā pari-
deranti āha:

103. Kin nu 'mā na ramāpeyyuṃ⁹ aññamaññāṃ piyamvadā¹⁰
Ghaṭṭiyā Oparakkhū¹¹ ca Pokkharakkhū¹² ca Gāyikā

104 Canda-Suriyeso naccantiyo, samo tāsāṃ na vijjatīti. 681.

Ta tinnu mā na ramāpeyyuṃ⁹ ti kesa na kāsassa mā Ghaṭṭiyā
ti ālīṅgi catasso aññamaññāṃ piyamvadā C-S-kumārassa santikā naccantiyo¹⁰
mama putto na¹¹ ramāpeyyuṃ¹² nakkhāpāyāṃ, satā-Jambhūlipāṇināṃ hi
naces vādite tā samo añño voci tāsāṃ na vijjatīti a.

105 Iti sū sughāhi saddhiṃ paridevitvā aññāṃ gahetabbaga-
haṇṇāṃ apasanti Kh-lāṃ akkosamānā attha gāthā abhāsi:

106. Inaṃ mayhaṃ hadayasokaṃ

paṭimudatu¹³ Khaṇḍahāla tava mātā (cf. IV ²⁻³/₁₂)

yo mayhaṃ hadayasoko Candasmim vadhāya niṇṇite. 682.

¹ Bā-ram. ² so all three MSS. ³ C² gotamadevināma. ⁴ Bā mija-. ⁵ C² ramāye-, C² ramāye-. ⁶ Bā-lā. ⁷ Bā ora-. ⁸ Bā-rapi. ⁹ C² ramāye-.
¹⁰ C² adī gīyantiyo. ¹¹ C² ramāyāṃ. ¹² all three MSS. -naccanti.

100. Imañ mayhañ hadayasokañ
paṭimuñcatu¹ Khandahāla tava mātā
yo mayhañ hadayasoko Suriyasmim vadhāya ninnite. 683.
101. Imañ mayhañ hadayasokañ
paṭimuñcatu¹ Khandahāla tava jāyā
yo mayhañ hadayasoko Candasmim vadhāya ninnite. 684.
102. Imañ mayhañ hadayasokañ
paṭimuñcatu¹ Khandahāla tava jāyā
yo mayhañ hadayasoko Suriyasmim vadhāya ninnite. 685.
103. Mā putte mā ca paṭim addakkhi Khandahāla tava mātā
yo ghātesī kumāre adūsake sihasamkāse. 686.
104. Mā putte mā ca paṭim addakkhi Khandahāla tava mātā
yo ghātesī kumāre apekkhite sabbalokassa. 687.
105. Mā putte mā ca paṭim addakkhi Khandahāla tava jāyā
yo ghātesī kumāre adūsake sihasamkāse. 688.
106. Mā putte mā ca paṭim addakkhi Khandahāla tava jāyā
yo ghātesī kumāre apekkhite sabbalokassa. 689.

Ta imañ mayhañ ti imañ mayhañ², paṭimuñcatu³ ti paṭiyātu⁴
pāpūnā, yoghātesīti yo tava ghātesī, apekkhite ti sabbalokena elokite
dhammāne mārassāti s.

20

Bo. yaññāvatē pitarañ āyācanto āha:

107. Mā no deva avadhī, dāse no dehi Khandahālassa,
api nigalabandhakāpi hatthi assa ca pālema. 690.
108. Mā no deva avadhī, dāse no dehi Khandahālassa,
api nigalabandhakāpi hatthichakāṇāni ujjhema. 691.
109. Mā no deva avadhī, dāse no dehi Khandahālassa,
api nigalabandhakāpi assachakāṇāni ujjhema. 692.
110. Mā no deva avadhī, dāse no dehi Khandahālassa,
yassa honti tava kāmā, api ratthā pabbajitā⁵
[bhikkhūcariyañ carissāma]. 693.

20

¹ all these MSS. -mucatu. ² B4 mayhañ imañ. ³ B4 pavissatu. ⁴ Ccc
pabbā-.

117. Divyaṃ deva upayācanti puttattthikā daliddāpi¹
paṭibhānāni pi hitvā putte na hi labhanti akaecā². 694.
118. Assāsakāni karonti: puttā no jāyanta, tato puttā,
atha no akāraṇasmā yaññatthāya deva ghātesī. 695.
119. Upayācitakena puttāṃ labhanti, mā tāṃ no aghātesī³,
mā kicchuladdhakehi puttahi yaññittho imāṃ yaññāṃ, 696.
120. Upayācitakena puttāṃ labhanti, mā tāṃ no aghātesī,
mā kapaṇaladdhakehi puttehi ammayā no vipparivāsehi⁴. 697.

Ta. divyaṃ ti deva upanti¹ daliddāpi nāriyo pūṇattthikā kutvā bahum
10 paṇḍhāraṃ karitvā puttāṃ eā dāṭṭarāṃ eā labhīmā 'ti divyaṃ upayācanti,
paṭibhānāni pi hitvā ti dohaṇāni chaḍḍetvāpi, alabhittvāpi a., i. e. a. ma-
hārāja nārīnaṃ hi oppannam dohaṇaṃ alabhittvā gabbhaṃ eva² māsāṃ, mātā
ekaṃ putte alabbhamānā āpi laddham pi dohaṇaṃ pahāya aparibhūṇittvā na
labhanti kāci dohaṇaṃ alabbhamānā ca na labhanti, mayham pena mātā up-
15 pannaṃ dohaṇaṃ labhittvā paribhūṇittvā oppannaṃ gabbhaṃ anissetvā putte
paṭibhā, evaṃ yaññittho mā no acaḍḍhi³ yācā, assāsakāpi mahārāja imo
vattī āsā⁴ karonti kiṃ putā no jāyanti 'ti, tato puttā⁵ ti puttānaṃ pi
no puttā jāyanti 'ti, atha no akāraṇasmā ti atha evaṃ amhe akāraṇaṃ
yaññatthāya ghātesīti, upayācitakena⁶ 'ti devatānaṃ āyācānaṃ, kapaṇa--ti
20 kapaṇā rīya⁷ kutvā laddhakehi puttehi, amhehi acaḍḍhiṃ amhākaṃ ammayā
mā vipparivāsehi mā no mātaraṃ acaḍḍhiṃ vipparivāsaṃ kutvā vadati.

So evaṃ vadanto pi pitu santikā kīṇci vacanaṃ alabhittvā
mātu pādamaṃ nipajjivā paridevaṃvāno āhā:

121. Bahudukkhaposiyā⁸ Candāṃ amma tuvaṃ jīyyase puttāṃ,
25 vandāmi kho the pāde, labhatam⁹ tāto¹⁰ paralokaṃ. 698.
122. Handa ca maṃ upagūha¹¹, pāde¹² te amma vanditvā dehi,
gacchāmi dāni pavāsaṃ yaññatthāya ekarājassa. 699.
123. Handa ca maṃ upagūha¹³, pāde te amma vanditvā dehi,
gacchāmi dāni pavāsaṃ mātu katvā hadayasokaṃ. 700.
- 30 124. Handa ca maṃ upagūha¹⁴, pāde te amma vanditvā dehi,
gacchāmi dāni pavāsaṃ janassa katvā hadayasokaṃ ti. 701.

¹ C¹ add nāriyo. ² C² -cca. ³ B¹ aghātesī. ⁴ C³ vā, B² āsāṃ. ⁵ B³ paputtā. ⁶ C⁴ kapaṇa ya. ⁷ B⁴ -dukkhā posiyā. ⁸ B⁵ -ca. ⁹ C⁵ tato.
¹⁰ B⁶ -guyha. ¹¹ C⁶ -dī.

Ta bahudukkhapaṭiya¹ 'ti bhikkhū dukkhaṃ paṭiya². Candanā u
maṇi³ C-kumārāni evaṃ paṭivā idhū amma tvaṃ jīyase puttā, labhataṃ⁴
tāto⁵ -- ti piṭṭaṃ me bhōga-sampannāni parolokāni labhata, upagūhā⁶ 'ti āhiga⁷
parissaṃ, pavāsaṃ ti puna anāgamanatīya āraṇṇīyapparasaṃ⁸.

Ath' asse mātā paridevanti cataaso gāthā abhāsī:

120. Handa ca padumapattānuṃ molhā bandhasu Gotamiputta
campakadalivītimissāyo, eṣā te porāṇiyā⁹ pakati. 702.
121. Handa ca vilepanā te¹⁰ pacchimakāṃ caudanaṃ vilūpassu
yehi ca suviliṭṭa sobhasi¹¹ rājapariśāya. 703.
122. Handa ca mudukāni vatthāni pacchimakāṃ Kāsikāṃ vāsehi¹²
yehi ca suvivattho sobhasi¹³ rājapariśāya. 704.
123. Muttāmanikanakavibhūsitāni gaṇhasu batthābharagāni
yehi ca batthābharagāni sobhasi rājapariśāya. 705.

Ta padumapattānāni ti padumapattāveṇṇāni nāma¹⁴ evaṃ paṭidhanāni,
tam sandhā¹⁵ evaṃ ā, tvaṃ vipakāṇamollāni ukkhapitvā padumapattāveṇṇāni is
yejjetā bandhā¹⁶ ā. Gotamiputti¹⁷ ti C-kumārāni āpatti, campakadalli--ti
abhināyikāni campakadallīni māsāni vana-gaṇḍhasampannāni nānīpupphamāni
pīḍhassu¹⁸, eṣā te ti eṣā tvaṃ porāṇikā pakati, tam eva bhūṇijassu¹⁹ puttā
'ti paridevanti, yehi eṣā 'ti yehi loṭṭharaṇḍhanāvilēpanāni vilūṭṭa rājapariśāya
sobhasi²⁰ tāni vilūpassu 'ti ā, Kāsikā ti eṣā tvaṃ suvivattho gaṇḍhasu Kāsikā-
te vatthāni, gaṇhasu 'ti pīḍhassu.

Idāni 'ssa Candā nāma aggaṃasest²¹ pādamaṇḍe nipajjitvā
paridevamānā āha:

124. Na ha²² oṇṇāyaṃ ratthapālo, bhūmipati janapadassa dāyādo,
lokissaro mahanto²³ putte²⁴ sinehamā oṇṇayattū²⁵. 706.
Tathā sutvā rājā gātham āha:
125. Mayham piyā puttā attāpi piyo tumhe ca bhariyāyo,
Saggā ca patthayāno tena-m-aham²⁶ ghātayissāmīti. 707.

T. ā.: bhikkhāro puttāstheham na janemi²⁷ na kevalam Gotami²⁸ eva
atha kho mayham piyā puttā tathā²⁹ attā ca tumhe ca saggāyo ca bhariyāyo 12

¹ Bā - dukkhā paṭiya. ² Bā paṭiya, Cā - paṭi. ³ Cā - omā maṇi. ⁴ Bā - tu.
⁵ Bā - tāto. ⁶ Bā - gūyha. ⁷ Bā - āhigya. ⁸ Bā - adhi gacchissīti. ⁹ Bā - tā. ¹⁰ Cā -
vilūpassu. ¹¹ Bā - ā. ¹² Cā - mālābhandhasu. ¹³ Bā - gaṇhasu. ¹⁴ Bā
- ā. ¹⁵ all three MSS - ā. ¹⁶ Bā - ā. ¹⁷ Cā - tā. ¹⁸ Bā - puttā. ¹⁹ Cā - pu-
²⁰ Bā - tumheham. ²¹ Cā - janemi, Bā - janeti. ²² so all three MSS. ²³ Bā - aha kho

ex me piya yeva, evam santo pi Saggiñ ca paṭṭhayaṃ abhū Saggiñ paṭṭhayaṃ¹
tena kīrapena eṇe ghāṭeṣāmi, mā cūṭayitthi² sabbe y' eṇe mayi siddhīm deva-
loke ekato vaciṣaṃsihi.

Candā āha:

1. 100. Mañ paṭhamam ghāṭehi, mā me hadayaṃ dukkham aphāṇesi³,
alamkato andarako putto tava⁴ deva⁵ sukhumālo. 708.
101. Hañ⁶ ayya mañ⁷ hañṇeso, salokā⁸ Candiyena hañṇāmi,
puññam karassa vipulaṃ: vicarāma ubho va paraloke ti. 709.

Ta paṭhamam ti deva nama sīmikato paṭhamateram mañ ghāṭehi,
10 dukkham ti Candassa maraṇadukkham mama hadayaṃ aphāṇesi³, alamkato⁴
ti ayya nama eko va alam⁵ paṭṭhayaṃ¹ ti evam⁶ alamkato³, andarako nama
puttam mā⁷ ghāṭeyi⁸ maharaja ti dīpañ, hañṇaṃ ayya rājānañ
āpanti⁹ evam ā, salokā⁸ ti Candiyena siddhim salokā gamiṣāmi¹⁰, vica-
rāma--ti tayo ekam ghāṭeti ubho pi paraloke sūkham anubhavanti vicarāma
15 mā vo saggantarāyaṃ akāsi.

Raja āha:

102. Mā tvaṃ Candā rucci maraṇam¹¹, bahukā tava devarā¹²,
viśālakkhī te tañ ramayissanti yitthasmiñ Gotamiputte ti. 710.

Ta mā tvaṃ--ti mā tvañ attano maraṇam rucci, mā devarā¹² pi pātho
10 mā roddhi a. devarā¹² ti paṭikkatā.

Tatoparam Saithā

103. Evam vutto Candā attānañ hanti hatthatalakehū¹³
upaṇḍhag. ā. 711.

Tatoparam tassā yeva vilāpo hoti:

104. Alam atthu jivitena, pāyāmi¹⁴ viṣaṃ marissāmi. 712.
105. Na ha¹⁵ nūñ imassa rañño mittāmacca ca vijjare
sahadā yena vadanti rājānañ: mā ghāṭeyi orase-putte. 713.
106. Na ha nūñ imassa rañño nātimitā ca vijjare
sahadā yena vadanti rājānañ: mā ghāṭeyi orase-putte. 714.

¹ Ck^o -yemi, B^o -yento, B^o paṭṭhenta. ² Ck^o apā, B^o aḥā. ³ B^o andara, Ck^o omīta
deva. ⁴ Ck^o add paṭhamam. ⁵ B^o paraloke. ⁶ B^o anal-. ⁷ B^o sūkhamañña. ⁸
Ck^o pari-. ⁹ B^o adda na. ¹⁰ B^o adda anālāṅkato. ¹¹ Ck^o na, B^o na. ¹² B^o
māyeyāsi. ¹³ B^o paraloke bhavissāmi. ¹⁴ Ck^o omīti na-. ¹⁵ Ck^o devavarā.
¹⁶ B^o roddhihi. ¹⁷ Ck^o devavarā, Ck^o devavata. ¹⁸ Ck^o -tālākhin, B^o -tālākhin.
¹⁹ Ck^o paṭṭhāmi. ²⁰ B^o nī.

137. Ime te pi mayham puttā gupīno kāyāraddhāriṇo,
rājā tehi pi yajassu yaññam aha muccatu¹ Gotamiputte. 715.
138. Bilasataṃ mam katvā yajassu sattadhā mahārāja,
mā jetthaputtam avadhi addhakkam alhasamkāsam. 716.
139. Bilasataṃ mam katvā yajassu sattadhā mahārāja,
mā jetthaputtam avadhi apekkhitam saḥbalukkaṣṣā² ti. 717.

Ta. evam ti evam addhakkama vassajena vutte, hanthi deva tva nim³
etad kathamhi vateḥ kathamhihi attānam kanti, pāyama⁴ti⁵ pīvasanti. Ime te
pi tu ime pi Vāselekumārassa adbh⁶ katvā maddhake kambe gahetvā raṇṇe pāda-
mūle thitā evam āha, gupīno ti mūlīgūṇaḥkharinehi samannagatā, kāyāra- 10
dhāriṇo ti kāyārappasādhanaḥkāra, bilasataṃ ti mahārāja mam ghātata⁷
kottikkakkam⁸ katvā, sattadhā ti sattaso (kāṇṇeṇ yaññam) yaḥa.

Iti sū raṇṇe santike imāhi gāthāhi paridevittvā assāsam
alabhamānā Bodhisattass⁹ eva santikaṃ gantvā¹⁰ paridevamānā
atthāsi, aha nam so āha: „Cande mayi jīvamāna tuyham tas- 15
siniṃ tasmim¹¹ subhāpitesu¹² kathitesu uccāvacāni muttādini¹³ ba-
hāni ābharaṇāni dinnāni, ajja pana te idam paṇḍitamā dānaṃ
ti sarirārūḥham ābharaṇam dāma, gaṇhāhi na¹⁴“ ti.

Imam attham pakāseṇa Satthā āha:

140. Bahukā tava¹⁵ dinnā ābharaṇā uccāvacā subhāpitanāhi
muttā maṇiveluriyā idam te paṇḍitamam dānaṃ ti. 718.

C-devi pi tam sutvā tatoparāhi navahi¹⁶ gāthāhi vilapi:

141. Yesam pubbe khandhesu phullamālāguṇā vivattimso
tes¹⁷ ajja pītanisito¹⁸ nettimso vivattissati khandhesu. 719.
142. Yesam pubbe khandhesu citramālāguṇā vivattimso
tes¹⁹ ajja pītanisito²⁰ nettimso vivattissati khandhesu. 720.
143. Acirā²¹ vata nettimso vivattissati rājaputtānaṃ khandhesu
atha mama hadayaṃ na phalati²²
idva dalhabandhanaṃ ca me āsi. 721.

¹ so all three MSS. for mufam? ² C² pāyama⁴ti ³ B⁴ kottikkakkam. ⁴ C² omitt go-. ⁵ B⁴ add vattissamhi. ⁶ C² -ni-. ⁷ B⁴ maṇiveluriyā. ⁸ C² ka. ⁹ C² -anarāhi, C² -rānava. ¹⁰ so C²; B⁴ pāyama. ¹¹ B⁴ -am. ¹² B⁴ phāsi.

141. Kāsikasucivatthadharā kuṇḍalino akalucandanavillittā¹
niyyātha Canda-Suriyā yaññatthāya ekarājassa. 722.
142. Kāsikasucivatthadharā kuṇḍalino akalucandanavillittā¹
niyyātha Canda-Suriyā mātu katvā hadayasokam. 723.
143. Kāsikasucivatthadharā kuṇḍalino akalucandanavillittā¹
niyyātha Canda-Suriyā janassa katvā hadayasokam. 724.
144. [Maṃsarasabhojino²] nahāpakasunahātā
kuṇḍalino akalucandanavillittā¹
niyyātha Canda-Suriyā yaññatthāya ekarājassa. 725.
145. [Maṃsarasabhojino²] nahāpakasunahātā
kuṇḍalino akalucandanavillittā¹
niyyātha Canda-Suriyā mātu katvā hadayasokam. 726.
146. [Maṃsarasabhojino²] nahāpakasunahātā
kuṇḍalino akalucandanavillittā¹
niyyātha Canda-Suriyā janassa katvā hadayasokam ti. 727.

Ta. māṃsaraṇa ti pappadāmaṇi, taṃsajjā ti taṃsā ajja, vaṭṭimāsa ti
aṇṇa, cīvattissamātiṇi padāsaṇi, scirā³ vāṭā ti anṇena vāṭā, na phalaṇṇi na
bhijjati, tāva dāḥabandhanāṇa me jāni sūriya dāḥabandhanam me
hadayaṃ bhavissati a., niyyāsihā⁴ ti gaethaṭṭha.

147. Evaṃ taṃsā paridevantiyā va yaññāvāṇe saḥbhakammam
uññhāsi⁵. Rājaputtāṇi neṭvā gīvaṃ nāmetvā⁶ nisiddāpessuṇi.
Kh-lo savaṇṇapātiniṇi upanāmetvā khuggaṇi ālāya „tassa gīvaṃ
kantissāmiti“⁷ aññhāsi. Tam diṇvā C-devi „aññham me sarapaṇi
u“⁸ atthi, attano saṃcābalena sāmikassa sotthim karissāmiti⁹
148. añjalini paggayha parisāya antarena caranti saṃcākiriyāni akāsi.

Tam aññham pakāsaṇto Satthā āha:

149. Saḥbhassimā upakkhāsaṃmāni nisiddhe Candiyaṃmāni yaññatthāya
Pañcālarājadhītā pañjalikā saḥbhaparisaṃ anupariyāsi: 728.
150. Yena saṃcāna Khapḍahūlo pāpakatammāni karoti dummaddho
etena saṃcāraṇṇena samaṇgini sāmikena boni. 729.
151. Ye 'dh' atthi amānassā yāni ca yakkhahhūtabhavyāni
karonti reyyāvaṇṇikam, samaṇgini sāmikena boni. 730.

¹ Bā aggaṇa. ² Bā -jāni. ³ Bā -ram. ⁴ Bā bhikkhāsi. ⁵ Bā onā.

130. Yā devatā bhūgatā jāni ca bhūtakahavyāni
sarpesinīm¹ anāthaṃ² tīyatha maṃ, vācāṃ³ ahaṃ
[patī māhaṃ ajeyyāṃ⁴] ti. 731.

Ta sabbasamīm upakkhāsemaṃ ti sabbasamīm yaññasambhāre sajjhe
paṭṭaṃ, samāginiṃ sampayutā ekasamvāse, yodhatthi ti ye idha aṭṭhi,⁵
yakkhā -- ti deraśākkhā yakkhā ca sajjhātvā phīlā sabbasākkhā bhūti ca
idāni vaddhanakasattasākhāntāni bhavyāni ca, veyyā -- ti mayhaṃ veyyā-
vassāni karonti, tīyatha maṃ ti rakkhatha maṃ, vācāmaṃ ti ahaṃ vo
vācāmi, patīmāhaṃ ti patī mā ahaṃ ajeyyāṃ⁶.

Sakko devarājā taṃsa paridavaaddaṃ sutvā taṃ pavattitū⁷
ṇatvā jalitaṃ ayakūṭaṃ ādāya gantva rājānaṃ tāsento⁸ sabbe
vissajjāpesi.

Taṃ utthāya pakāseṇa Satthā āha:

131. Taṃ sutvā amānuso ayakūṭaṃ paribbhametvāna
bhayaṃ aṇa jāmyanto rājānaṃ idam avoca: 732.
132. Bujjhassu kha rājakallī mā⁹ ahaṃ matthakam nitālemi¹⁰,
mā jetṭhaputtam avadhī adūsakaṃ rāsasāmkāseṇa. 733.
133. Ko te diṭṭho¹¹ rājakallī puttahariyāyo haṇḍamānāyo
seṭṭhā ca gahapatayo adūsakā saggakāma¹² id¹³. 734.
134. Taṃ sutvā Khandaññālo ca rājā ca abhūtaṃ idam divāna
sabbesaṃ bandhanāni mocceṇa yathā taṃ apāpānaṃ¹⁴. 735.
135. Sabbesaṃ vippanntesa ye tattha samāgatā tadā āsura
sabbe ekekaloḍḍukā¹⁵ udāseṇa, aṇa vudho Khandaññālassa¹⁶ ti. 736.

Ta amānuso ti Sakko devarājā, bujjhassu ti jūṇa sallaḍḍhaṇi,
rājakallī ti rāja-Kālakau¹⁷ rājālmata, mā tāhaṃ ti pāpārjya bujja¹⁸ mā te
ahaṃ matthakam nitālemi¹⁹, ko te diṭṭho ti kukūṇa taya diṭṭhapubbo, saggā-
kāma hīti ettha hīti upāsamattaṃ, saggakāma saggāṃ puttahariyānaṃ ti a, taṃ
sutvā ti bhikkhava taṃ Sakkaṇa vassāna Kh-lo sutvā abhūtaṃ idam ti rājā²⁰
ca idam Sakkaḍḍasanaṃ pubbe abhūtepubbaṃ divā, yathā taṃ ti yathā apā-
pānaṃ²¹ mocceṇi aṇa aṇa mocceṇa, sathakakā -- ti hī. yattakā tasmiṃ
yaññārāte samāgatā sabbe ekekālāleṇa tatvā Kh-lassa ekekaloḍḍupakāreṇa
udāseṇa, aṇa vudho ti aṇa Kh-lassa vudho ahaṃ, tatth²² aṇa taṃ jivittakkha-
ṇaṃ pāpayamaṃ ti aṭṭho.

¹ C² bh - ni, C³ - ni. ² C² - ā. ³ so bhā. C² ajjyāṇ. ⁴ so bhā. C² ajjyāṇ.

⁵ Bh āseta. ⁶ Bh āthale. ⁷ so all three MSS. for diṭṭhā? ⁸ so all three
MSS. for -ānisi? ⁹ so C² = apāpānaṃ? Bh ānupagāhāṇ. ¹⁰ C² omi
tke. ¹¹ C² rājā muddhakāla. ¹² C² muddha. ¹³ C² rājānaṃ. ¹⁴ Bh ānupa-
ghāṇaṃ pānaṃ. ¹⁵ C² āṇa.

Tam pana māretvā mahājano rājasaṃ māretum ārabhi.
 Bo. pitaraṃ parisaṃjīvā' māretum na adāsi. Mahājano
 „jivitaṃ tava etassa pāparaṃṇo dema, chaṭṭaṃ paṇ' assa na-
 gare ca vāsāṃ na dassāma, caṇḍālāṃ katvā bahinagare vāsā-
 10 pessāma" 'ti vātvā rājasesaṃ haritvā kāsavaṃ nivāsāpetvā
 haliddapilotikāya ssaṃ veṭhetvā caṇḍālāṃ katvā caṇḍālarāta-
 kaṃ paliṇiṃsu. Ye paṇ' etaṃ' paṇḍhātakaṃ yaṇṇaṃ ya-
 jimsu c' eva yaḍḍhesu c' anamodiṃsu ca sabbe Nīraya-parā-
 yaṇā yeva ahesuṃ.

19 Tam attisaṃ pakāseṇṭe Satthā āha:

199. Sabbe palitvā Nīrayaṃ yaṇhā taṃ pāpakaṃ karitvāna
 na hi pāpakanamā katvā labbhā Sugataṃ ito gantum ti. 737.

So pi kho mahājano dve pi kālakaṇṇiyo hāretvā tatth'
 eva abhiśeṇasambhāre āharitvā C-kumāraṃ abhiññici.

13 Tam attisaṃ pakāseṇṭe Satthā āha:

199. Sabbesu vippanuttesu ye ca tattha samāgatā tadā āsuṃ
 Candam abhiññicimā samāgatā rājapariṇā ca. 738.

199. Sabhesu vippanuttesu ye ca tattha samāgatā tadā āsuṃ
 Candam abhiññicimā samāgatā rājakaṇṇāyo. 739.

20 199. Sabhesu vippanuttesu ye ca tattha samāgatā tadā āsuṃ
 Candam abhiññicimā samāgatā devapariṇā ca. 740.

199. Sabhesu vippanuttesu ye ca tattha samāgatā tadā āsuṃ
 Candam abhiññicimā samāgatā devakaṇṇāyo. 741.

199. Sabhesu vippanuttesu ye ca tattha samāgatā tadā āsuṃ
 celukkhapaṃ akaraṃ samāgatā rājapariṇā ca. 742.

199. Sabhesu vippanuttesu ye ca tattha samāgatā tadā āsuṃ
 celukkhapaṃ akaraṃ samāgatā rājakaṇṇāyo ca. 743.

199. Sabhesu vippanuttesu ye ca tattha samāgatā tadā āsuṃ
 celukkhapaṃ akaraṃ samāgatā devapariṇā ca. 744.

20 199. Sabhesu vippanuttesu ye ca tattha samāgatā tadā āsuṃ
 celukkhapaṃ akaraṃ samāgatā devakaṇṇāyo. 745.

199. Sabhesu vippanuttesu bahu ānandito' āhu' vameo, =
 nandipparesi' magaraṃ, laṇḍhaṇā mokkha ughosithā 'ti. 746.

¹ Ca - saṃjivā, Bā palisaṃjivā. ² C² paratetaṃ. ³ C² anandito, Bā ānanditā.
 C² ānandito. ⁴ C² Bā āhu. ⁵ so all three MSS. for vandim parasi?

Ta rājapariśā vā ti rājapariśāpi (ti) samāhehi abhikkhūci, rājakaṇḍāyo
pi khattiyadūtiaro pi tam abhikkhūci, devapariśā vā ti Sakko devarājā
Vijayuttarasakāhāni gahetvā devapariśāya soddhāni abhikkhūci, devateṇāṇāyo ti
Sujāpi devadūtihi soddhāni abhikkhūci, eka--ti nānavaṇṇehi vatthehi dhajā
ussāpetvā uttarāyaṇi¹ ikkha bhāmanā² celukkhapada karibhū, rājapariśā ti
itiare ca teyo kettihā ti abhikkhūci³ vāṇā pi kettihā karimā yeva.
inandito eha vamev ti inandipamodāni ahesu, naṇḍippavehi na-
garam ti Candakumārassa chaṭṭam usāpetvā negunipassitthakāle negare āva-
sihārehi āvāsi⁴ āhu vata ti yathā amākaṇ C-kumāro bandhanā mutte
evam evam sabbe bandhanāni imāseva⁵ 'ti, tena vuttaki bandhanā--ti ittha 'ti. 10

So, piṭu vattam⁶ paṭṭhapesi, antonagaram pama pavasitum
na labhati, paribbayaṇa khigakāle Bodhisatte uyyānakijā-
dham atthāya gacchante tam upasamkamitvā „pati 'mūhi"
na vaudati aṇḍalim pama katvā „cīram jīva sāmīti"⁷ vadati,
„ken' attho"⁸ ti vutte ārocesi, so paribbayaṇ dāpesi. So 12
dhammena r. kāretvā āyupariyosāne Devalokaṇ pūrayamāno
agamāsi.

S. i. dhammasaṅgahaṇi āharitvā „na bhikkhavaṇṇān' eva pubbe
pi Devadatto mām ekakam nissāya bahū māretum vāyāmaṇi akāsi"⁹
vatrā j. v.: „Tadā Kh-le Devadatto ahesi, Gotamāderi Mahasāyā,
Candā Rābulumātā, Vāsulo Rāhulo, Sela Uppalavanna, Sūro Vāma-
gotta Kaṇapo, Candasena¹⁰ Muggallāno, Suriyakumāro Sāriputto,
Candarājā āham evā 'd¹¹. Khandahāla-jātakaṇ.

6. Bhāridatta-jātaka.

Yam kiṇci ratanaṇ atthi ti. Idam S. Sāvaththyaṇ v. upo- 11
sathike upānāke ā. k. Te kira uposathadivaṇe pāto ca uposathāni
adhijjhāya dāmaṇ dātvā pacchā bhāttam gandhamālādīhattā Jetavanāni
gahetvā dhammasaṅgahaṇi āya ekamantaṇ nissidāsu. S. dhammasaṅgahaṇi
āgantvā ulamkatābuddhāne nissidtvā bhikkhusaṅghaṇi ākese. Bhik-

¹ Id uttarāyaṇikāni. ² Id thipenta. ³ Id -raṇ. ⁴ Cā vati. ⁵ ev. Bā. Cā
mudāntu, vati: -nāhi muc-? ⁶ Id vattam. ⁷ Cā piṭumūhi, pā pitaromūhi.
⁸ Id bhaddāsena. ⁹ Id vāṇe ahesi tadā sakko āvāsaṇḍhe ahesi. ¹⁰ Candarājā
pama āhamāva samudāmbuddhā loka udapidda ti vatrā j. 33 (351). The title
is wanting. 6. Cf. J. B. A. Soc. 1892 p. 77. Rs. & C. p. 85. L'Institut H Soc-
tion, 18 Année Tome 18 p. 23, 1895. N=āgā. U=uposatha.

khuāññen panna ye ārabhu dhammakathā samuññhātī tehi saddhīm
Tathāgataṃ sallapaṇṇi. taṃā aṇṇe upāsake ārabhu pubbacariyaṇa-
sādiyuttā¹ dhammakathā samuññhabhissutṭi² ñatvā upāsakehi saddhīm
sallapaṇṇo „uposathū³ aṭṭha upāsakā“ ti pucchivā „āma bhante“ ti
s vutte „idhu upāsakā, kalyāṇaṃ vo kataṃ, anācariyaṃ khaṇaṃ paṇ-
ṇaṃ yaṃ tamhe mādānaṃ Buddhovādaṇaṃ“ lakkhaṇā upasathānaṃ ka-
reyyātha, parāgahapupphā⁴ anācariyakāpi mahantaṃ yaṃāṃ paṭhāya
uposathānaṃ karissāṃ yevā“ ti suttā tehi yācīte a. ā. :

A. H. Brahmaṇatto r. k- to puttassa oparajjāṃ datvā tassa
10 mahantaṃ yaṃāṃ diṇvā „r. pi me ganheyyā“ ti uppannasāṃko
„tāta tvam ito nikkhamitvā yattha te rucati tattha vasitvā
mam’ accayena kulasantakam r. ganha“ ti ā. So „saddhā“
ti pitaraṇā vanditvā nikkhamitvā anukkāmena Yamunāṃ gantvā
Yamunāya ca samuddassa ca antare pappasālāṃ nāpetvā vasa-
15 mūlaphalākhāro paṭivasati. Tada samuddatṭṭhakaecāgabbhavaṇo⁵
ekā matapatikā nāgamānavikā aṇṇesaṃ sapatikānaṃ yaṃāṃ
phoketvā kilesaṃ nissāya nāgabbhavaṇā nikkhamitvā samuddatṭṭhe
caranti rājaputtassa padavaññāṇaṃ diṇvā padānaṃāreṇa gantvā
tam pappasālāṃ addasa. Tada rājaputto phalāphalattṭhāya
20 gato hoti. Sā pappasālāṃ pavasiṭvā kaṭṭhattharikaṃ⁶ ca sasa-
parikkhāre ca diṇvā ciñcesi: „idam ekassa pabbajitassa va-
sanaññhānaṃ, vimānheṇā⁷ minam, saddhapabbajito na khaṇa“ ti
„sace hi saddhapabbajito bhavissati nekkhammādhimutto“ na me
alamkatasayanam sādiyissati, sace kāmābhīrato bhavissati na
30 saddhapabbajito muma sayanasmim yeva nipajjissati, aṭṭha naṃ
gabhetvā attano sāmikam katvā idh’ eva vasiesamhi“ sā nāga-
bhavaṇaṃ gantvā diḥhapupphāni⁸ c’ eva diḥhagaodhu cāharitvā
pupphasayanam sajjitvā pappasālāya pupphupahāraṃ katvā
gaodhacūpaṇaṃ vikiritvā pappasālāṃ alamkaritvā nāgabbhavaṇam
40 eva gatā. Rājaputto sāyaṇhasāmaye āgantvā pappasālāṃ pa-
vitṭho tam kiriyam diṇvā „kena vo khaṇaṃ imam sayanaṃ saṇ-
-

¹ Ck- -ittem. ² Bā buddhaṃ evādiṇṇiyakam ācariyaṃ. ³ Bā samuddassa khaṇa
naga. ⁴ Bā kaṭṭhattharika. ⁵ Ck- -ābhīrato.

jīta¹“ ti phalāphalam paribhūjītvā „kho sugandhāni pupphāni,
 manāpam vata katvā sayanam paññattan²“ ti³ na saddhāya
 pabbajitabhāvena somenassajāto pupphasayane nīpanno niddam
 okkamitvā punadvase sūriyuggamane utthāya pappasālam
 asammajjītvā va phalāphalatthāya agamāsi. N-mānavikā tas-
 mīn⁴ khane āgantvā mīlātāni pupphāni diavā „kāmadhimutto esa,
 na saddhāya pabbajito, sakkā nam gahhitu⁵“ ti ātvā porāṇapup-
 phāni nīharitvā aññāni pupphādīni āharitvā uvaṃ sayanam sajjetvā
 pappasālam alaṅkaritvā caṃkame pupphāni vikiritvā n-bhava-
 nam eva gatā. So tam divasam pi pupphasayane sayitvā¹⁰
 punadvase cintesi: „ko nu kho imam pappasālam alaṅkaroti⁶“
 so phalāphalatthāya āgantvā⁷ va pappasālate avidūre paṭicchannu
 utthāsi. Itarāpi bahugandha c⁸ eva pupphāni cūḍāya assama-
 padam agamāsi. Rājaputto uttamarūpadharam n-mānavikam
 diavā va paṭibaddhacitto attānam adassetvā va tassā pappasā-¹⁵
 lām pavisitvā sayanam sajjanakkāle pavisitvā „kāsī tva⁹“ ti
 pucchi. „N-mānavikā sāmīti“. „Sassāmikāsi assāmikāsi¹⁰“.
 „Sāmi aham assāmikā vidharā“ ti, „tvam pana katthavāsiko
 sīti“. „Aham pana Bārāṇasīraṇṇo putto Brahmadvattaku-
 māro nāma, tvam n-bhavanam pabhāya kaemā vicarasīti“. ²⁰
 „Sāmi, aham tattha sassāmikanam n-mānavikānam yasaṃ olo-
 ketvā kilesam nīśāya ukkaphitā tato nikkhamitvā sāmikam
 pariyesanti carāmi¹¹“. „Aham pi na saddhāpabbajito, pitarā
 pana nīharitattā¹² idha āgantvā vasāmi, tvam mā cintayi, ahaṃ
 te sāmiko bhavissāmi, ubho pi idha samaggavāsam¹³ valessāma¹⁴“ ²⁵
 ‘ti. Sā „sādhū“ ‘ti sampaticchi. Tato paṭṭhāya te ubho pi
 tatth¹⁵ eva samaggavāsam vasintha. Sā attāno ānubhāvena
 mahāratham geham māpetvā mahāratham pallamkam āharitvā
 sayanam paññāpesi. Tato paṭṭhāya mūlaphalam na khādi,
 dibbanupānam eva ahosi. Aparabhāge n-mānavikā gabbham³⁰
 paṭilabbhitvā puttam vijāyī, tassa Sāgara-Brahmadatto ti

¹ Bhāddā. ² Cā. āg. ³ Cā. nīharitvā corr. so -jāto, ⁴ Cā. nīharitvā. ⁵ Cā. -gati.

nāman karimso. Tassa padasāgamanakāle n-māpasikā dhit-
 ram vijāyi, tassa samuddatire jātattā Samuddaja ti nāman
 karimso. Ath' eko Bārānasivāsi-vanacarako tam thānam patvā
 katapaṭisaṇṭhāro¹ rājaputtam sañjānitvā katipāham tattha va-
 5 sitvā „deva ahaṃ tumbhakaṃ idha vassanābhāvam rājakulassa
 āroccasāmiti“ nikkhamitvā nagaram agamāsi. Tada rāja kalam
 akāsi, amaccā tassa sarirakiccam katvā sattame divase sanni-
 patitvā „arājakarattiham na saṇṭhehati, rājaputtassa vassanāthā-
 nam vā atthibhāvam vā natthibhāvam vā na jānāma, phossa-
 10 ratham vasaṇṇetvā rājānam gantvissāma“² ti mantayissan. Tas-
 miṃ khane vanacarako nagaram patvā tam katham sutvā
 amaccānam santikam gantvā „ahaṃ rājaputtassa santike tayo
 cattaro divase vasitvā āgato“³ ti tam pavattihā āsiṃkhi. Tam
 sutvā amaccā tassa sakkāram katvā tena maggaṇḍayakena tattha
 11 gantvā katapaṭisaṇṭhāra raṇṇi kālakatabhāvam āroccitvā „deva
 r. paṭipajjā“⁴ ti āhaman. So „n-māpavikāya cittaṃ jānissāmiti“
 tam upasaṃkamū: „bhaddo piṭā me kālakato, amaccā moyham
 chattam nesaṇṇetum āgatā, gacchāma bhaddo, ubbo pi dvā-
 dasaṇḍayanikāya Hārāṇasiyam r. kāressāma, tvaṃ soḷasaṇṇam
 12 itihissahassānam jetthika bhavissasīti“⁵. „Sāmi na sakkā mayā
 gantun“ ti. „Kīṃkāraṇa“⁶ ti. „Mayam ghoraviṣā khippakopā
 appamattako pi kuḍḍhāma, sapattiroso⁷ nāma bhāriyo, sac' āham
 kiñci divā vā sutvā vā kuḍḍhā olokesāmi bhusamutthi viya
 vippakirissāsi, iminā kārapena na sakkā mayā gantun“ ti.
 13 Rājaputto punadivase pi yācat' eva. Atha naṃ evam āha:
 „ahaṃ tava kenaci pi pariyāyena na gamissāmi, ime puna me
 puttā na⁸ nāgakoṃārā, tava sambhavena jātā manussajātikā,
 sacce to mayi sineho atthi imeso appamatto bhava, ime kho
 pana udakabījā sukhumāḷā, maggam gacchantā vāṭṭapena
 14 kilāmitvā mareyyum pi⁹, ekam nāvam khapāpetvā¹⁰ udakassa
 pūretvā taya me udakakṣam kilāpento netvā¹¹ nagare pi nvaṇṇam

¹ Cat. - rath. ² Bā sapattiroso va. ³ Bā omitti na. ⁴ Bā siddhā āsāma. ⁵ so
 all three MSS. ⁶ Bā omitti na.

antovatthessimīṃ yeva pokkharaniṃ kāreyyāsi, evaṃ ete na
 kilamissanti¹“ evaṃ ca pana vatvā rājaputtaṃ vanditvā pa-
 dakkhiṇaṃ katvā puttake āliṅgitvā thanantare nipajjāpetvā sīsa-
 cumbitvā rājaputtassa niyyādetvā roḍitvā kanditvā tatth’ ev’
 antarāhitā n-bhavaṇaṃ agamāsi. Rājaputto pi demanaseappatto
 assupunnehi nettehi nivesanā nikkhamitvā akkhihi assāni puṇ-
 chitvā amacce upasamkama, te tatth’ eva abhisiṅcivā „deva
 aṇhakaṃ nagaraṃ gacchāma”² ‘ti vadimāsu, „tena hi siḅhaṃ
 nāvaṃ khaṇitvā” sakaṭaṃ āropetvā udakassa pūretvā udaka-
 pīttha vappagandhasampannaṃ nānāpupphāni vikīratha, mama
 puttā udakabijakā, te tattha kilantā sukhaṃ gamissanti³,
 amaccā tathā karimāsu. Rājā Hārāṇesiṃ jatvā alaṃkatana-
 garaṃ pavisitvā soḷasaśabassāhi nātakittihī amaccādihi ex-
 parivuto mahātale nisiditvā sattāhaṃ mahāpānaṃ pīvitvā puttā-
 naṃ atthāya pokkharaniṃ kāresi, te nibaddhaṃ tattha kilimāsu.
 Ath’ ekadivasaṃ pokkharaniyaṃ udake pavasiyamāne eko kac-
 chapo pavisitvā nikkhamanattāhānaṃ apaasanto pokkharanitale
 nipajjitvā dārakānaṃ kilanākāle udakato utthāya sīsaṃ nī-
 haritvā te oloketvā puna udake nimujji, te taṃ divā bhītā
 pītu santikaṃ gantvā „tāta pokkharaniyaṃ eko yakkho amhe
 tāsenti”⁴ āhaṃsu, rājā „gacchotha naṃ ganhātha”⁵ ‘ti porise
 āpāsesi, te jāḷaṃ khipitvā kacchapāṃ ādāya raṇṇo dassesun,
 kumārā taṃ divā „esa tāta piṣāco”⁶ ti viravimāsu, rājā puttā-
 alaṃheṇa kacchapassa kujjhitvā „gaccha tassa kammakaraṇaṃ
 karothā”⁷ ‘ti āpāsesi, tatth’ ekacce „ayaṃ rājaveriko, etaṃ
 udakkhalamasahehi pakkhipitvā koṭṭetvā cuṇṇotum vaṭṭati⁸
 āhaṃsu, ekacce „tīhi pākehi pacitvā khādituṃ”, ekacce „aṇḍāresu
 uttāpetuṃ”, ekacce „antokaṭāhe yeva naṃ pacitum vaṭṭati”⁹
 āhaṃsu, eko pana udakabbhūko amacco „Imaṃ Yamaṇāya
 āvatte pakkhipitum vaṭṭati, so tattha mahāvīnaṣaṃ pāpānissati,
 ovaṛūpaṃ”¹⁰ hi ‘ssa karaṇaṃ n’ atthāti” āha. Kacchapo tassa

¹ Bā khapāpetva. ² Cā mīsa. ³ Cā -pā.

hanta. ti

- katham sutvā aśeṣam uharitvā evam āha: „ambho, kiṃ te mayā
 aparādhaṃ yena maṃ evarūpaṃ kammakaraṇaṃ vicāresi,
 mayā hi sakka itarā kammakaraṇā sahitaṃ, ayaṃ pana atikak-
 khaḥ, mā evarūpaṃ avacā” ‘ti, tam sutvā rājā „etaṃ eva
 5 kāretuṃ vaṭṭatīti” Yamunāya āvatte khipāpesi. So ekam
 nāgabhavanagāmiṃ udakavāhaṃ patvā nāgabhavanam agamāsi,
 atha taṃ tasmīṃ udakavāhe kīṇantā Dhātaraṭṭha nāga-
 rañño puttā n-mānavakā diṣvā „ganhatha taṃ dāsu” ‘ti
 āhaṃsa, so cintesi: „ahaṃ Bārāpasirañño hatthā muccitvā
 10 evaṃpharusānaṃ nāgānaṃ hatthaṃ patto, kena na kho upā-
 yena muccieyyam” ‘ti cintetvā so „atth’ eso upāyo” ‘ti musā-
 vādem katvā „tumhe Dhātaraṭṭhassa n-rañño santikā hutvā
 kaṃmā evaṃ vadetha, ahaṃ Cittacūḷo nāma kacchapo Bā-
 rāpasirañño dūto Dhātaraṭṭhassa santikaṃ āgato, ambhakaṃ
 15 rājā Dh-assa dhītaraṃ dātukāmo maṃ pahinī, tassa maṃ da-
 seṭhā” ‘ti, te somanassa-jātā taṃ ādāya rañño santikaṃ gantvā
 tam atthaṃ ārocesuṃ. Rājā „ānetha pan” ‘ti pakkosāpetvā
 diṣvā va anuttamano hutvā „na evaṃlānakasārīrā dātakaṃmaṃ
 kātuṃ sakkoṇṭhi” ā, tam sutvā kacchapo „kiṃ rañño pana
 20 rājadūtehi tālappamānehi bhavitabbhaṃ, sarīraṃ hi khuddakaṃ
 vā mahantaṃ vā appamāṇaṃ gataṭṭhāne” kammaṇipphādanam
 eva peṇṇaṃ, mahārāja ambhakaṃ rañño bahū dārā, thala-
 kammaṃ manussā karonti, ākāse pakkhino, odake ahaṃ, ahaṃ
 hi Cittacūḷo nāma tbaṇantaraṃ patto rājavallabho, mā maṃ
 25 paribhāseṭhā” ‘ti attano gupāṃ vappesi, atha taṃ Dh-o
 pucchi: „kena pan’ atthena rañño pesito sīti”, „mahārāja rājā
 me evam āha: ‘mayā sakala-Jambudīpe rājōhi saddhiṃ mitta-
 dhammo kato, idāni Dh-nāgarāññā saddhiṃ’ kātuṃ mama
 dhītaraṃ Samuddajaṃ dammāti’ vatvā maṃ pahinī, tumhe pa-
 30 pañcam akutvā mayā saddhiṃ yeva paṇisaṃ pesetvā divasaṃ
 tṭhapetvā dārikaṃ ganhathā” ‘ti. So tussitvā tassa sakkaṃraṃ

¹ Iti gataṭṭhāne. ² Iti eḍḍa mittaḍḍamānaṃ.

katvā tena saddhīm cattāro n-mānavāke pesesi, „gacchatha, rañño vacanāni sutvā divasaṃ t̥hapetvā etthā“ 'ti, te „sādhū“ 'ti vatvā kacchapaṃ gahetvā nāgubhavanā nikkhamiṃsu. Kacchapo Yamunāya ca Bārāṇasīyā ca antare ekam padomasaram divā eken' upāyena palāyitukāmo evaṃ āha: „bho n-mānavakā, amhākaṃ rājā ca puttadāro c' assa maṃ odakato' carantaṃ rājanīvesanaṃ gataṃ divā 'padumāni no dehi, bhīṣṇmulāle duhīti' yācanti, ahaṃ tesam atthāya tāni gaṇhissāmi, ettha maṃ viśajjetvā maṃ apassanti pi puritarāṃ rañño santikāṃ gacchatha, ahaṃ vo tatth' eva pāsāmi“¹, te tassa saddahitvā² taṃ viśajjesuṃ, so tattha ekamante nīlye, itare' pi taṃ adivā „rañño santikāṃ gato bhavissati“³ gantvā mānavakavajjena rājānaṃ opasaṃkamaṃsu. Rājā patisaṃthāraṃ katvā „kuto āgat' atthā“ 'ti puechi. „Dh-assa santikā mahārājā“ 'ti. „Kīṃkāraṇā“ ti. „Mahārāja, mayam tassa dūtā, Dh-o vo ārogyaṃ puechati, yaṃ ca icchatha taṃ vo deti, tamhākaṃ kīra dhītaraṃ Samuddajaṃ amhākaṃ rañño pādapaṇḍarikāṃ katvā dethā“ 'ti imam atthaṃ pakāseṇā' paṭhamam gātham āhamu:

1. Yaṃ kiñci ratanaṃ atthi Dhataratthassa nīvesane sabbāni te upāyanti, dhītaraṃ dehi rājino ti. 747. 20

Ta. sabbāni - - ti tassa nīvesane sabbāni ratanaṃ tava nīvesanaṃ upāyantu upagacchanti 'ti x.

Tam sutvā rājā dutiyaṃ gātham āha:

2. Na no vivāho nāgehi katapubbe kudācanaṃ, taṃ vivāham asaṃyuttaṃ kathaṃ amhe karomase ti. 748. 21

Ta. asaṃyuttaṃ ti tīraccānehi saddhīm samsaṃggaṃ ananucchavikaṃ, amhe ti manussajātikā samānā ti kathaṃ tīraccānānaṃ sambandham āroma.

Tam sutvā te mānavakā „sace te Dh-ena saddhīm saṃbandhe ananucchaviko aha kaṃ attano upatthākaṃ Citta- ca cūḷakacchapaṃ 'Samuddajaṃ nāma te dhītaraṃ dhammīti' am-

¹ so C²; Ed -kh. ² C² -ro. ³ all three MSS. -to.

hākam rañño santikam pesesi, evaṃ pesetva idāni te ambhākam
rājānaṃ paribhavam karontassa¹ kattaḃbayuttakam mayam
jānissāma, mayam hi nāgā nāmā² 'ti vatvā rājānaṃ tājJayantā
dve gāthā abhāsīhan:

- 4 1. Jivitaṃ nūna te cattam³ ratṭham⁴ vā manujādhipa,
na hi nāge⁵ kupitamhi ciraṃ jivanti tādīsā. 749.
2. Yo⁶ tvadh deva manussa⁷ 'eī' iddhimantaṃ aniddhimā
Varuṇassa nīyaṃ puttāṃ Yamunaṃ atimaññaṃsīti. 750.

Ta ratṭham⁴ vā ti ekamaṇa tva jivitaṃ vā ratṭham⁴ vā paricattam,
10 tādīsā ti mukhādīsa evamamahānubhāva nāge kupita etaraṃ jivitaṃ na sakkonti
antaṃ⁸ vā⁹ antarahīyanti. yo tvam deva 'ti deva ya tvam manussa⁷ maniso,
Varuṇassa⁷ ti Varuṇanāgarījessa, nīyaṃ puttāṃ ti ajjhātīkappaṇaṃ,
Yamunaṃ⁷ ti Yamunāya bojjhā jātā¹⁰.

Tato rājā dve gāthā abhāsī:

- 12 1. Nātimaññaṃ rājānaṃ Dhataratṭham¹¹ yasassinaṃ,
Dhataratṭho hi nāgānaṃ bahunnaṃ apī lesaro. 751.
2. Ahī mahānubhāvo pi na me dhītarāṃ āraho,
khattiyo ca¹² Videhānaṃ, abhijātā¹³ Samuddajā ti. 752.

Ta, bahunnampi ti paṭṭhayaṇasatthakassa p-bhavanassa lesarabbhāso
20 saddhi¹⁴ evaṃ ā, na me dhītarāṃāraho ti evamamahānubhāvo pi paṭ' eva
abhijātakā mame dhītarāṃ āraho na ten¹⁵, khattiyo ca---ti idam mahā-
pakkhe āhāso¹⁶ dassento ā, Samuddajā ti yo ca Videharājasputto dhīti
Samuddajā ti (add: ca?) ubho pi abhijātā te aññamaññaṃ samvāso, aca-
hantī, na h' eva mahāpakkhikassa sappassa antarahīva¹⁷ ti ā.

- 24 N-māpavakā taṃ tatth¹⁸ eva nāsāvātēna māretukāma hutvāpi
„ambhākam divasaṃ ṭhapanatthāya pesitānaṃ imaṃ māretvā
gantvā na yuttam, gantvā rañño ācikkhitvā jānissāma¹⁹ 'ti te
tatth¹⁸ eva antarahitā gantvā „kin tātā laddhā vo rājadhitā²⁰ ti
raññā pucchitā²¹ kujjhitvā „kiṃ deva amhe akāraṇaṃ yattha vā
30 tattha vā pesesī, sacce pi māretukāmo si idh²² eva no mārehi. so

¹ tat paribhāvantassa to the place of p. k. ² C¹ ratṭham⁴ cattam. ³ C¹ nāgehi. ⁴ C¹ so. ⁵ C¹ manussa. ⁶ C¹ ca. ⁷ C¹ -uā. ⁸ C¹ jātā. ⁹ C¹ vā. ¹⁰ C¹ -to. ¹¹ B¹ - - pi so puna ahijāto taṃ mame dhītarāṃ āraho na hoti. ¹² C¹ āhāso. ¹³ B¹ so. ¹⁴ B¹ addā to.

tumhe akkosati paribhāsati attano dhītarāṃ jātimaḍena ūkkhi-
patīti¹ tēna vuttāṇ ca avuttāṇ ca vuttvā rañño kodhaṃ uppā-
dayiṃsu. So attano parisarā saṃnipātetaṃ āpāpento āha:

1. Kambalassantarā uṭṭhenta, sabbe nāge nivedaya:

Bārāpasīṃ pavajjantu² mā ca kiñci³ viheṭṭhayu ti. 753.

Ta kamb--ti kambalassantarā nama tassa mātṭapakkhikā Sinerupāde
vatanakā nāgā te ca uṭṭhantaṃ aṭṭhe ca rathen dīḷḷen carāsu amūḷḷaṃ yamāḷā
ca maggaṃ vatanakāra te sabbe nāge nivedaya gantvā janāpethe; khīḷḷeṃ kiṃ
saṃnipatāhi⁴ ti āpāpento ayaṃ ā, tato sabbe⁵ eva elhaṃ saṃnipatāhi kiṃ
karoma deṃ ti vutte sabbe pi me nāgā Bārāpasīṃ⁶ pavajjantu⁷ ti ā, tattha 16
gantvā kiṃ karābbaṃ deṃ kaṃ⁸ nāgavūṭṭappahīrena lānaṃ karoma ti ca
vutte⁹ jāḍḍhīari paribaddhacittatāya tassā viḷḷaṃ anicchanā mā kiñci¹⁰
viheṭṭhayu ti ā, tumheṃ koci kiñci (kañci?) mā viheṭṭhayu ti ā, ayaṃ
eva ā pāṭhe

Atha naṃ nāgā „sace koci manusso na viheṭṭhetabbo 10
tattha gantvā kiṃ karissāmi” ti. Atha ne „idaṃ ca karotha,
aham pi idaṃ nāma karissāmi” ācikkhanto gāthadvayaṃ ā.:

2. Nivesaneṃ sobbheṃ rathiyā caccareṃ ca

rukkhaggeṃ ca lambantu vitatā torapeṃ ca. 754.

3. Ahaṃ pi sabbasetena¹ mahatā samahatā purāṇ

parikkhīpissāṃ bhogehi Kāśīnaṃ janayaṃ bhayaṃ ti. 755.

Ta sobbheṃ ti pokkharapīṇa, rathiyā ti rathikīya, vitatā ti vitas-
sariṭṭā luvā, eteṃ c² eva nivesanādīṇa dīrātorapeṃ ca olambantu, attakāṃ nāgi
karontā, karontā ca nivesane tva³ naḍḍapīṇāṃ heṭṭhā re uparī ca anogabbhū-
dīṇa ca bahigabbhūdīṇa ca pokkharapīṇāṃ udakapīṭhe rathikādīṇaṃ passareṃ c⁴ eva 20
thalareṃ ca mahantāni sarīrāni upaveṭṭi mahante phare katvā kammataggaṃ
tiya dhamaṃāṇā vutvā ti vaddaṃ karontā olambathe c⁵ eva nīpajjarhe ca, aññama
papa tarunadīrāṇāṃ jāṇitūṇāṃ gabbhātūṇāṃ Samuddajāya cā ti
lūḷaṃ catunnāṃ mā ācayyāti, ahaṃ pi sabbasetena⁶ mahantena sarīreṃ
gantvā samahatāṃ Kāśīpurāṇa satikkhattuṃ bhogehi parikkhīpissāṃ, maha- 30
tēna ca naṃ phareṃ chāḍvetvā ekandhatāraṃ katvā Kāśīnaṃ bhayaṃ jānento
vutvā ti vaddaṃ māñissāmi.

Nāgā tathā ahaṃsu.

¹ vo all thre MSS. ² Cā -tiyaṃ. ³ Cā pavajjan-. ⁴ Bā khū. ⁵ Bā addo
ev. ⁶ Cā sabbe-. ⁷ Cā nivesanto. ⁸ Cā sabbe-

tehi Abhatapappākāraṇi gaheṭvā „tunhe gacchatha, ahaṃ dhi-
 taraṇi amaccānaṃ hatthe pahīnissāmi”¹ te uyyojetvā dhi-
 taraṇi pakkosāpetvā uparipāsādaṃ āropetvā sīhapañjaraṇi viva-
 rītṇā „amma passas’ etaṃ”² alaṃkatanagaraṇi, tvaṃ kira
 ettha ekassa cañño aggamahesi bhavissasi, na dāre ugaraṇi,
 ukkaṇṭhūtakkāle yeva āgantuṃ³ sakkā, ettha te gantabban”⁴ ti
 saññāpetvā sīsaṃ mahāpetvā sabbālaṃkārehi alaṃkaritvā chaṇḍa-
 yogge nisīdāpetvā maccānaṃ hatthe datvā pesesi. N-rājāno
 paecuggamaṇaṃ katvā mahāsakkāraṇi karīṃsu. Amaeā na-
 garaṇi pavasiṭvā taṃ tassa datvā bahūṃ dhanaṃ ādāya ni-
 vattiṃsu. Rājadhītaraṇi pāsādaṃ āropetvā alaṃkatadibha-
 sayano upajjāpesuṃ, taṃ khaṇaṃ ūeva taṃ māpavikā khujja-
 kādiveśaṇi⁵ gaheṭvā manussapariśārikāyo viya parivārayiṃsu.
 Sā diḥhasayano nipaṇṇamattā va dībhaphassam phusitvā nid-
 daṃ okkanti. Dī-o taṃ gaheṭvā saddhīm o-parisāya tatth’⁶
 ev’ antarahito n-bhavane yeva pātur’ ahoṣi. Rājadhīta pa-
 bujjihitvā alaṃkatadibhasayanaṃ ca nāñe ca evaṇḍamanimaya-
 pāsādādayo uyyānapokkharaniyo alaṃkatadevanagaraṇi viya
 n-bhavanaṃ dīsvā khujjādikā paricārikāyo pucchi: „Idaṃ na-
 garaṇi ativiya alaṃkataṃ, na aṇḍākaṃ nagaraṇi viya, kass’
 etaṃ”⁷ ti. „Sāṃkassa sātakaṃ te devīti, na appapuññā
 evaṇḍapaṃ sampattiṃ labhanti, mahāpuññatāya te ayaṃ laddhā”
 ti. Dī-o pi paḍeayojanasatike n-bhavane bheriṃ carāpesi: „yo
 Samuddajāya sappavaṇṇaṃ dasseti tassa rājāno”⁸ bhavissati”⁹,
 tasmā eko pi tassā sappavaṇṇaṃ dassetuṃ samattiho nāma
 nāhoṣi. Sā manussalokasaññāya eva ta. tena saddhīm sammo-
 damānā piyasahvāsāṃ vasi. Nagarakhaṇḍaṃ niṭṭhitaṃ.

Sā aparabhāge Dī-aṃ paṭicca gabbhaṃ paṭilabbhitvā puttāṃ
 vijāyi, tassa piyadassanattā Sudassano ti nāmaṃ karīṃsu.
 Puna aparaṃ puttāṃ vijāyi, tassa Datto ti nāmaṃ karīṃsu,

¹ C² pahīnissāmi. ² B² passetaṃ. ³ B² sakkā. ⁴ B² khujjavimānakkāli-.

⁵ C² sñāno, B² sñānāno.

40 pana Bo. Pon' ekam puttāṃ vijāyī, tassa Subhago ti
 nāmaṃ karissau. Aparāṃ pi vijāyī, tassa Ariṣṭho ti nāmaṃ
 karissau. Iti sā cattāro putte vijāyitvāpi nāgalhavanabhāvaṃ
 na vijānāti. Ath' ekadivasaṃ Ariṣṭhassa ācikkhissu: „tava
 45 mātā mānusi na nāginīti“. Ariṣṭho „vīmaṇṇissāmi na“ ti
 ekadivasaṃ tīṇaṃ pivanto va sappasariraṃ mēpetvā na-
 guṭṭheṇa mātu piṭṭhipāde ghaṭṭesi, sā tassa sappasariraṃ diṣvā
 bhittatasitā mahāravaṃ ravitvā taṃ bhūmiyaṃ khipitvā nakkheṇa
 tassa akkhiṃ bhindi, tato lobitaṃ pagghari. Rājā tassā sud-
 50 daṃ sutvā „kiss' esā viravattīti“ pucchitvā Ariṣṭheṇa katakiri-
 yaṃ¹ ti sutvā „ganhattha naṃ dāsuṃ, gahetvā jīvitaṃ kkhayaṃ
 pāpetthā“² ti tajjento āgañchi³. Rājadhīta tassa kuṇḍhana-
 bhāvaṃ ūtvā puttasiṃheṇa „deva puttassa me akkhi bhin-
 naṃ, khamath' etassa“⁴ ti. Rājā etāya evaṃ vadantiyā „kim
 55 sakkā kāten“⁵ ti khami. Taṃ divasaṃ „idaṃ n-bhavanaṃ“ ti
 aṇṇasi, tato paṭṭhāya ca Ariṣṭho Kāpāriṣṭho nāma jāto. Cat-
 tāro pi puttā viññataṃ pāpemiṃsaṃ. Atha nesaṃ piṭā yojana-
 satikaṃ yojanasatikāṃ katvā r. adāsi, mahanto yaso ahoṣi,
 soḷasa soḷasa n-kaṇṇāsahassaṃ parivārayiṃsaṃ. Pitu ekayo-
 60 janasatikāṃ eva r. ahoṣi, tayo puttā māse māse mātāpitaro
 passitaṃ āgacchanti. Bo, pana avaddhamāseṇa āgacchati,
 n-bhavane samuṭṭhitaṃ pañhaṃ Bo, va katheti, pitara saddhiṃ
 Virokkhamahārājassaṃpi upaṭṭhānaṃ gacchati, tassa santike sa-
 muṭṭhitaṃ pañhaṃ pi so va kathesi. Ath' ekadivasaṃ Vi-
 65 rukke⁶ n-parisāya saddhiṃ Tīlānapurāṃ gantvā Sakkam pari-
 vāretvā nisaṃse⁷ devānaṃ antare pañho⁸ samuṭṭhāsi, taṃ keci
 kathetuṃ nāsakkhi, pallamkavaragato pana hutvā M. va ka-
 thesi, atha naṃ devarājā dibbagandhapupphēhi pūjetvā „Datta
 tvaṃ paṭhavisaṃmānāya vipulāya paññāya samannāgato ito
 70 paṭṭhāya Bhūridatto hobhi“⁹ Bhūridatto ti¹⁰ aṃ nāmaṃ akāsi.

¹ C¹ add diṣvā. ² so C²; B¹ āgacchi. ³ B¹ so. ⁴ B¹ nisaṃsānaṃ. ⁵
 C² so. ⁶ B¹ hobhi, B² hobhi.

So tato paṭṭhāya Sakkassa upaṭṭhānam gacchanto alamkata-
 Vejeyantapāsādam devaccharāhi parikkham¹ atimāsoharam
 Sakkasampattiṃ ca disvā devaloke piham² katvā „kiṃ iminā
 maṇḍakabhakkhena attabhāvena, u-bhavanam gantvā uposatha-
 vāsam vasitvā imasmiṃ devaloke uppattikāraṇam karissāmi³“ 1
 cintetvā u-bhavanam gantvā mātāpitaro āpucehi: „amma tāta
 aham uposathakammam karissāmi“. „Sādhū tāta karohi,
 karonto pana hahi agantvā imasmiṃ yeva u-bhavo ekasmiṃ
 suññavimāne karohi, bahigatānam pana nāgānam mahantaṃ
 bhayan⁴ ti. So „sādhū“⁵ 'ti paṭisaṃvāsaṃ tatth⁶ eva suññavimāne 10
 āramuṃyyānesu uposathavāsam vasati, aha nam nāpāturīya-
 batthā u-kāṇhā parivārenti, so „na mayham idha vasantassa
 uposathakammam⁷ matthakam⁸ pāpunissati, manussapatham
 gantvā uposathakammam karissāmi“ cintetvā nīvāraṇabha-
 yena mātāpitunnam anārocetvā attano bhariyāyo āmantetvā 15
 „bhaddo, aham manussalokam gantvā Yamonāstre mahān-
 grodharukkhō attāhi, tassa avidūre vammikamatthake bhoge
 ābhūjītvā⁹ caturāṅgasamannāgataṃ uposatham adhiṭṭhāya nī-
 pajjītvā u-kammam karissāmi, anyā sabbarattā nīpajjītvā
 u-kamme kate aruṇuggamanavēdayam eva tomhesu¹⁰ dasa dasa 20
 janiyo¹¹ vārena vārena turīyabatthā mama santikam āgantvā
 mam gaudhehi papphehi ca pūjetvā gāyitrā naccitrā mama
 ādāya u-bhavanam eva āgacchantā¹² 'ti vatvā 25, gantvā vā-
 mikamatthake bhoge ābhūjītvā¹³ „yo mama sammam vā nā-
 hāram vā attāṃ vā cūḥaram vā icchati so haratū¹⁴“ 'ti catu- 25
 raṅgasamannāgataṃ uposatham adhiṭṭhāya nāḍgalasiamattam
 eva sarīram māpetvā nīpāno u-kammam akkhai, aruṇe uttha-
 hante yeva u-mānavikā gantvā yathānusiṭṭham paṭipajjītvā
 u-bhavanam Anenti, tassa iminā niyāmen¹⁵ eva u-kammam

¹ C¹ - rāhi, vuttitvā parikkham. ² B¹ - piyam. ³ B¹ - sava. ⁴ B¹ C¹
 matthakam. ⁵ B¹ bhogehi ābhūjītvā. ⁶ B¹ tomhe. ⁷ C¹ nīyo, B¹ tūhiyo
 ādāya. ⁸ B¹ gacchantā. ⁹ B¹ āharatū.

karontassa digho addhā vitivatto¹. Uposathakhaṇḍam
nīthitā².

Tadā eko Bārāṇasīdvāragāma³vāsi-brāhmaṇo⁴ Somadatta-
tena nāma puttena saddhiṃ araṇṇi⁵ gantvā sūlayantapāsa-
vāgurā oḍḍetvā mige vadhitvā maṃsaṃ kācena haritvā vikkī-
qanto jīvikaṃ kappeti. So ekadivasam⁶ antamaso godhaputaka-
mattam pi alaḥhitvā „tāta Somadatta, sace tucchahatthā ga-
missāma mātā te kujjhissati, yaṃ kiñci gaḥetvā va gamissāma”⁷
”ti Bo-assa nīpannavammikaṭṭhānābhimukho gantvā pāṇiyāṃ
10 pātun Yamunaṃ otarantānaṃ migānaṃ padavalāṇḍaṃ dīsvā
„tāta migamaḃgo paṇṇāyati, tvaṃ patikkamitvā tiṭṭha, ahaṃ
pāṇiyatthāya āgataṃ migam⁸ vijjhissāmi”⁹ dhanuṃ ādāya mige
olokento ekasmiṃ rukkhamaḷe aṭṭhāsi. Ath¹⁰ eko migo sā-
yanhasamaye pāṇiyam pātun āgato, so taṃ vijjhi, migo ta.
15 apatitvā saravegena tajjito lohiteṇa puggharunteṇa palāyi,
pītāputtā naṃ anubandhitvā patitattṭhāne maṃsaṃ gaḥetvā
araṇṇā nikkhamantā suriyatthagamanavelāyaṃ taṃ nigrodham¹¹
patvā „idāni akālo, na sakkā gantun, idh¹² eva vasissāma”¹³ ”ti
maṃsaṃ ekamante tṭhapetvā rukkham¹⁴ āruya vitapantare nī-
20 pajjissu, brāhmaṇo paccūsasamaye pabojjitvā migasaddasa-
vanāya sotam odahi, taṃ khāḃe nāgamānavikāyo āgantvā
Bo-assa pupphāsanaṃ paṇṇāpesuṃ, so ahisariraṃ antara-
dhāpetvā sabbālamkārapatimapdīraṃ dibbasariraṃ māpetvā
Sakkalīlāya popphāsane nisīdi, n-māpāvikāpi naṃ gandha-
25 mālādhi pūjetvā dibbaturiyaṃ vādetvā naccagitaṃ paṭṭhapesuṃ,
brāhmaṇo taṃ saddam sutvā „ko ne kho esa, jānissāmi naṃ”,
”ti „ambho puttā”¹⁵ ”ti vatvāpi puttaṃ pabodhetuṃ asakkonto
„sayatu esa, kilaṃto bhavissati, ahaṃ eva gamissāmi”¹⁶ rukkhā
oruya tassa santikaṃ agamāsi, n-māpāvikā naṃ dīsvā saddhiṃ
30 turiyehi bhūmīyaṃ nīmujjitvā n-bhavanam eva gatā. Bo. ekako

¹ Uṇ - viatī, Ce - viatī, Bḥ - viyattā. ² upo - - taṃ wanting in Cḥ. ³ Bḥ - uvaṇḍa-
brāhmaṇo.

va ahesi. Brāhmaṇo tassa santike thatvā pucchanto gāthā-
dvayaṃ abhāsī:

11. Puppābhāhārassa vanassa majjhe
ko lohitakkho vibatantarāṃso,
kā kambukāyūradharā suvatthā
tiṭṭhanti nariyo dāsa vandamācā. 760.
12. Ko tvam brāhmbāhu vanassa majjhe
virocasī ghaṭasitto va aggī,
mabesakkho¹ aññataro si yakkho,
odāhu nāgo si mahānubhāvo ti. 761.

Ta pupph--ti Bo-ssa pūjathāyābhārena dībhāpuppābhāreṇa sa-
mannāgataṃ; ko ti ko nāmo tvaṃ, loh--ti ratnakko, rih--ti pūbhā-
santarāṃso, kā kambu--ti savaṇṇakāyūradharā, brāhmbāhu² ti mahābāhu.

Tam sutvā M. „sace pi ‘Sakkādisu ancataro ahaṃ as-
miti’ vakkhāmi saddahissat’ evāyaṃ brāhmaṇo, ajja pana mayā³ sa-
saccam eva kathetum vattatīti” cintetvā attano nāgarājābhāvāṃ
kathento āha:

13. Nāgo ‘ham asmi’⁴ iddhiṃ tejasā⁵ duratikkamo
daseyyaṃ tejasā kuḍḍho phitaṃ janapadam api. 762.
14. Samuddajā hī me mātā, Dhatarattho ca me pitā,
Sudassanakaṇittho ‘smi, Bhāridatto ti maṃ vidū ti. 763.

Ta tejasāṃ viattejasa tejasā, duratikkamo ti aññama arakkhikānaṃ
satthūnāyyo, daseyyaṃ ti sacc’ āhaṃ kuḍḍho phitaṃ janapadam pi daseyyaṃ
paṭṭhāyāṃ mama dāṭṭhāya paṭṭamattāya soddhūṃ paṭṭhāyāṃ mama tejasā⁶ sahko
janapado Dhammāṃ bhareyyi⁷ ti⁸ viddat, Sudassana--ti ahaṃ mama bhātu
Sudassanassa kanittho, vidū ti evaṃ maṃ paṭṭheyyajanakassatiko nāgabhaveṇa
jānont.

Idaṃ ca pana vatvā M. cintesi: „ayaṃ brāhmaṇo caṇḍo
pharuso⁹ ahigundikassa¹⁰ ārocetvā¹¹ u-kammaṃ me antarāyaṃ
pi kareyya, yaṃ nūndhaṃ imaṃ n-bhavaṇaṃ netvā mahantaṃ
yaṃ datvā u-kammaṃ addhaṇiyaṃ kareyyaṃ” ti, aha naṃ

¹ C¹ -akkhī, C² B¹ -akho. ² C¹ B¹ asmitā. ³ so all three MSS. for tejasā?

⁴ C¹ -yāsatī, C² -yāsatī. ⁵ B¹ sacc’ sacc. ⁶ B¹ ahiko. ⁷ B¹ ārocetvā.

āha: „brāhmaṇa mahantaṃ te yasaṃ dassāmi, ramaṇīyaṃ
n-bhavanam ehi, te. gacchāma¹“ 'ti. „Sāmi, putto me atthi,
taṃhi āgacchanta ganiṣṣāmi²“. Atha taṃ Bo. „gaccha
brāhmaṇa, ānehi paṇ³“ ti vatvā attano āvāsaṃ ācikkhanto ā:

9 „Yam gumbhīraṃ sadāvaṭṭaṃ rahadaṃ bhesuṇaṃ avekkhaṇi
esa divyo mummāvaṇo anekasataporiso. 764.

10 „Mayūrakodēcābhīrudam nilodam vanamajjhato

Yamunam pavisa mābhito khemaṃ vattavataṃ sivaṃ ti. 765.

Ta, sadāvaṭṭaṃ ti sadāpavattanaṭṭaṃ, bhesuṇaṃ ti bhayānakam,
10 avekkhaṇi⁴ yaṃ eṇaṃ evaṇupamā rahodam paṇaṇi, mayūra--ti ubbesu
tīreṇa mahaghatāya vasaṇṭhi mayūrehi sa koṭṭhehi sa abhīrudam upaṭṭam,
nilodam ti nilasaṭṭham, vanamajjhato ti vanamajjhena sandaṭṭi, pavisa--ti
evaṇupamā Yamunam abhito kura pavisa, vattavataṃ ti vattasampunnānaṃ,
īcāravattānaṃ vasaṇabhūmiṃ pavisa, gaccha brāhmaṇa puttaṃ ānehi.

11 Brāhmaṇo gantvā puttassa taṃ attham ārocetvā taṃ
ānesi. M. te ubbo pi ādāya Yamunāya tīraṃ gantvā tīre
thito āha:

12 „Tattha putto sānucaro saha puttena brāhmaṇa
pūjito mayham kāmehi sukham brāhmaṇa vacchaṇti. 766.

13 Ta, putto ti tade ambhākaṃ bhavanam putto kura, mayham ti mama
santakka⁵ kāmehi pūjito, vacchaṇti ta. n-bhavane sukkam vasitvā.

Evam vatvā M. ubbo pi te pītāputte attano ānubhāvena
n-bhavanam abhīnesi, tesaṃ ta. dīlho attabhāvo pātubhavi,
atha nesaṃ M. dīlhasampattim dātvā cattāri cattāri nāga-
14 kaṇṇāsataṇi adāsi, te mahāsāmpattim ānubhavimesu. Bo. pi
appamatto o-kammaṃ karoti, anvaddhamāsaṃ mātāpitunnāṃ
upaṭṭhānaṃ gantvā dhammakathaṃ katheivā tato ca brāhma-
ṇassa santikaṃ gantvā ārogyaṃ pucchitvā „yena te attho taṃ
vadeyyāsi, anukkapīhamāno abhiramā“ 'ti vatvā Somadattena
15 pi saddhīm paṭisaṇṭhārāṃ katvā attano nivesanaṃ gacchaṇi,
brāhmaṇo saṃvaccharaṃ n-bhavane vasitvā mandapuṇṇātīya

¹ G² - gannaṃ, ² G² - santi.

ukkaṇṭhi, manussalokaṃ gantukāmo ahoṣi, a-bhavanam assa
Nirayo viya alamkatasāsoḍo bandhanāgāraṃ viya alamkata-
nāgakaḍḍhāyo yakkhiniyo viya upatṭhalimsu, so „aḥam tāva
ukkaṇṭhito, Somaḍattassa pi cittaṃ jānissāmīti“ tassa santikaṃ
gantvā āha: „kiṃ tāta na ukkaṇṭhasīti“. „Kasmā ukka-
ṇṭhasāmi, na ukkaṇṭhāma, tvaṃ pana ukkaṇṭhasi tāta“ 'ti.
„Āma tāta“ 'ti. „Kiṃkāraṇā“ ti. „Tava mātu c' eva bhāto-
bhaginiṇaṃ ca adassanena, ehi tāta Somaḍatta, gacchāma“ 'ti.
So „na gacchāmīti“ vatvā paṇappana pitarā yāciyamāno sādhu
'ti sampatīcehi. Brāhmaṇo „puttassa tāva me muno laddho,
sace paṇāhaṃ Bhūridattassa 'ukkaṇṭhito 'mhi' vakkhāmi
alīrekataṛaṃ me yasasā dassati, evaṃ me gamanāṃ na lha-
vissati, okena upāyen' ev' assa sampattiṃ vappetvā 'tvaṃ eva-
rūpaṃ sampattiṃ pahāya kiṃkāraṇā manussalokaṃ gantvā
u-kammaṃ karosīti" peccitvā 'saggaṭṭhāya' 'ti vutte 'tvaṃ
tāva evarūpaṃ sampattiṃ pahāya saggaṭṭhāya u-kammaṃ
karosī, kiṃaṇiṇa pana mayāṃ ye paravaddhena¹ jivikaṃ kap-
pema, aḥam pi manussalokaṃ gantvā ūstake dīsvā pabha-
jītvā samanadhammaṃ karissāmīti" naṃ saḍḍāpessāmi, aṭṭa me
sa gamanaṃ anjānissati" cinitvā ekadivasaṃ tenāgantvā²
„kiṃ brāhmaṇa" ukkaṇṭhasīti" peccito „tambhākaṃ santikā
ambhākaṃ na³ kiñci parihāyati" kiñci gamanapaṭibaddhaṃ⁴
avatrā ādito tāva tassa sampattiṃ vappento āha.

21. Samā samantā⁵ parito bahūtatagarā mahi'

iṇḍagopakasañchannā sobhati harituttamā. 767.

22. Rammāni vanacetyāni rammā haṃsūpakūjita

opopphapaḍumā tīṭṭhanti pokkharāṇiṇā sunimmitā. 768.

23. Atṭhaṃsā sukātā thambhā sabbe veluriyāmayā,

sahassathambhā pāsādā pūrā kaṇḍūhi jotare. 769.

¹ It' ye na paralīnena vābhāvena. ² C² tena. ³ C² add na. ⁴ It' amhi
na. ⁵ It' bandhaṃ. ⁶ It' -ta. ⁷ C² bahuta = mahi, It' bahukāraggarāmahi.

Ta abhiññāyā 'ti tam patthetvā, sukhe -- ti soṭṭasukkhānaṃ sukhe patthibhūtaṃ.

Tam autvā brāhmaṇo „idāni me okāso laddho“¹ ti so-
manasapputto gantvā āpucchanto gāthadvayam āha:

22. Ahañ ca migam esāno saputto pāvisiṃ vanaṃ, 5
tam maṃ mataṃ vā jivāṃ vā nābhivedenti nātaka, 774
23. Āmantayo Bhūridattaṃ Kāsiputtaṃ yasassināṃ:
taya vo samanunhātā api paṣṣemu nātaka ti. 775.

Ta nābhivedentiṃ na jānanti, karheṇa pi vessaṃ n' atthi, āmantayo
ti āmantayāmi, Kāsi - ti Kāśirājadhīnya puttaka. 10

Tato Bodhisatto āha:

24. Eso hi' vata me chando yaṃ va sesī mam' antike,
na hi etādisā kāmā sulabhā honti mānuse. 776.
25. Sace tvaṃ icchase vatthum mama kamehi pūjito
mayā tvaṃ samanunhāto soṭṭhiṃ paṣāhi nātaka ti. 777. 15
gāthadvayam vatvā cīntesi: „ayaṃ maṃ vīssāya sukhaṃ ji-
vanto kassaci nāciṃkkhisevati, etaṃsa sabbakāmadadaṃ maṃhiṃ
dassāmi“²; aha tassa tam dāyanto āha:

26. Dhārāy' imaṃ maṃhiṃ divyaṃ paṣuṃ³ putte ca vindati
arogo sukhiṭo hoti, gacch' evādāya brāhmaṇā 'ti. 778. 20

Ta paṣuṃ³ -- ti imaṃ maṃhiṃ dhāreṇaṃso imasānubhāveṇa paṣuṃ³
ca putte ca aṇṇaṃ ca paṃ⁴ loṇaṃ tam sukhaṃ labhati.

Tato brāhmaṇo gātham āha:

27. Kusalāṃ paṭinandāmi Bhūridatta vaco tava,
pabbajjissāmi jhūpo 'ami, na kāme abhipatthaye ti. 779. 25

T. a.: Bhūridatta tava vacanāṃ kusalāṃ anuttarāṃ tam paṭinandāmi na
paṭikkhāpāmi, abhūti pana jhūpo tasmā pabbajjissāmi na kāme patthāmi, kīṃ me
maṇicā 'ti.

Bodhisatto āha:

28. Brahmecariyassa ce⁵ bhaṇṇigo⁶ hoti bhogehi kārīyaṃ, 30
avikampamaṇo eyyāsi bahuṃ dassāmi te dhanan ti. 780.

¹ C² amhi hi. ² C² -u. ³ C² paṣuṃ. ⁴ C² -to. ⁵ C² -e.

„tata ettakaṁ kalam kuhiṁ gat' atthā" ti. „Amma Bhūri-
dattanāgarājena mahānāgabhavanam nitā, tato ukkaṇṭhivā
idāni āgatā" ti. „Kiñci vo ratanaṁ ābhataṁ" ti. „Nābhataṁ
ammā" ti. „Kiṁ tumhākaṁ tena na kiñci dīnanā" ti. „Amma
Bh-ena me pītu sabbakāmadado mapī dīno āsi, imiṇa pana
na gahito" ti. „Kimkāraṇā" ti. „Pabbajjissatī kira" ti. Sā
„ettakaṁ kalam dārake mama bhāraṁ karonto n-bhavane va-
sitvā idāni kira pabbajjissatī" kuṇṭhivā vihābhajjanadabbivā¹
piṭṭhiṁ poṭhaṁti „duṭṭha brāhmaṇa 'pabbajjissāmīti'" kira ma-
pīratanaṁ na gaṇhi, atha kasmā apabbajjivā idhāgato si,
nikkhama mama gharā sīghaṁ" ti santejjesi. Atha naṁ
„bhaṇde mā kuṇṭhi, araṇṇe migesa santesu ahaṁ taṁ ca dārake
ca posissāmīti" vatvā pūnadvase puttena saddhiṁ araṇṇam
gantvā purimaniyāmen' eva jivikaṁ kappesi. Vanappave-
sanakhaṇḍam nitthitam².

Tadā dakkhiṇamahāsasamuddassa disābbhāge Himavante³ sim-
balivāsī eko garuḷo pakkhavātehi samudda udakam viyūhivā
n-bhavanam otarivā ekaṁ n-rājānam sīse gaṇhi, — tadā hi
supanuṇṇam āge⁴ gabetum ajānana-kālo, Paṇḍarajātaka⁵ jā-
nītau — so pana tam sīse gabetvāpi udako anottharante yeva
ukkhipivā olambantam⁶ ādāya Himavanta-matthakena pāyasi,
tadā e' eko Kāśirattavāsī-brāhmaṇo isipabbajjam pabbajjivā
Himavanta-padese paṇḍarālam māpetvā paṭivasati, tassa cat-
thamanakoṭṭiyam mahānigrodharakkho, so tassa mūle divāvihāraṁ
karoti, supanno nigrodhamatthakena nāgam karati, nāgo olam-
bhanto mokkharithāya naūgotthena nigrodhavatāpana⁷ hi⁸ veṭhesi⁹,
supanno tam ajānanto va mahabbalatāya ākāse¹⁰ pakkhandi
yeva, nigrodharakkho nimmiḷo¹¹ uppātilo, supanno nāgam sim-
balivanam¹² netvā tuṇḍena paharivā kucchim¹³ phāletvā nāga-

¹ C² sīhijana, B² sīhīkhalāna. ² C² -mi. ³ vana - - waning in C². ⁴
so B². C² -samudda diṭṭi, omitting bhāge Himavante. ⁵ C² paṇḍarajātaka.
B² pācā p-ka. ⁶ C² -ti. ⁷ C² -pām. ⁸ so C² for pī? B² sūti hi. ⁹
B² pveṭhesi. ¹⁰ B² -vā. ¹¹ hi samūle. ¹² C² dīvanam. ¹³ C² sīda va.

medaṃ khādīvā sariraṃ samuddakuccimhi chaḍḍesi, nigro-
 dharukkho putanto mahantasaddam akāsi, supanno „kissa saddo
 eso“ ti adha olokento pi-rukkham diṣvā „kuto esa maya up-
 pāṭito“ ti cintetvā „tāpasassa caṃkamanakoṭṭiyam nigrodho
 5 eso“ ti tatvato¹ ātvā „ayaṃ tassa bahūpakāro, akusalam nu
 kho me pasutaṃ udāhu no“ ti „tam eva pucchitvā jānissāmīti“²
 mānavakavesena tassa santikaṃ agamāsi, tasmīṃ khayo tāpaso
 taṃ thānam samaṃ karoti, supannarājā tāpasam vanditvā aka-
 mantaṃ nisīno ajānanto viya „kissa thānam bhanto idam“ ti
 10 pucchi, „Eko supanno gocaratthāya³ nāgam haranto nāgena
 mokkhatthāya nigrodhaviṭapiya⁴ nañguṭṭhena veḥḥitvā attano
 mahabbalatāya pakkhanditvā gato⁵, ath⁶ ettha rukkho uppāṭito,
 idam tassa oppātinatthānam“ ti. „Kiṃ pana bhante tassa su-
 pannaassa akusalam hotīti“⁷. „Sace⁸ na jānāti acetanakaṃ⁹ nāma,
 15 akusalam na hotīti“¹⁰. „Nāgassa pana kiṃ bhanto“ ti. „So imaṃ
 nāsetum na gaṇhi, tasmā tassāpi na hoti yeva“¹¹ ti. Supanno tāpa-
 sassa tussitvā „bhante aham so su-rājā, tumhākaṃ hi pañhavēyya-
 karagena tuṭṭho, tumhe araṇṇe yeva vasatha, aham c¹² ekam
 20 ālambāyanamantaṃ¹³ jānāmi, anaggho manto, tam aham tum-
 haṃ ācāriyabhaḡaṃ katvā dammi, patigacchatha nu“ ti.
 „Ahaṃ mayhaṃ mantena, gacchatha tumhe“ ti. So taṃ pu-
 cchappuna jānitvā sampatichāpetvā mantaṃ datvā ca asadhāni
 ācikkhitvā pakkāmi. Tasmīṃ kālā Bārāṇasīyaṃ oko dālidda-
 brāhmaṇo bahum imāṃ gahetvā idāyikehi codiyamāno „kiṃ
 25 me idhavāseṇa, araṇṇaṃ pavisitvā mataṃ seyyo“ ti nikkha-
 mitvā anupubbeṇa taṃ assamapadam pavisitvā tāpasam vatta-
 sampadāya ārādhesi, tāpaso „ayaṃ brāhmaṇo mayhaṃ ativiya
 upakārako, su-rājena dīnaṃ diḥhamantaṃ assa dassāmīti“¹⁴
 cintetvā „brāhmaṇa ahaṃ ālambāyanamantaṃ¹⁵ jānāmi, taṃ te
 30 dammi, gaṇha na“ ti vatvā „alaṃ bhante na mayhaṃ

¹ B² satthato. ² B² bhajenatthāya. ³ B² -piyama. ⁴ C² teta. ⁵ B² vāḍa so.
⁶ B² -nakamama. ⁷ B² alampāyana-. ⁸ C² ālambana-. ⁹ C² alambayana-, C²
 ālambayana-, B² aham ālambāyana.

manten' attho" ti vutte pi punappuna nibandhitvā¹ sampaticchā-
petvā adāsi yeva, tassa ca mantassa anucchavikāni asadhāni
e' eva mantapacāraṃ ca sabbaṃ kathesi, brāhmaṇo „laddho
me jīvitopāyo" ti katipāṇaṃ vasitvā „vātābādho me bhante
bādhaṃ" apadesakam katvā tāpasena vissajjito taṃ vanditvā²
khamāpetvā araṇṇā olkhamitvā anupubbena Yamunānīlān
patvā taṃ mantam sajjhāyanto mahāmaggena gacchati, tasmim
kāle sahasamattā Bbūridattassa paricārikā n-mānavikā taṃ
sabbakāmadadaṃ maniratanam ādāya n-bhavanā nikkhamitvā
Ya-tīre vālukarāsīmatthake thapetvā tass' obhāseṇa sabbarattim
udakkhaṇi kṛitvā anupuggamane sabbālamkāreṇa attānaṃ alaṃ-
karitvā maniratanam parivāretvā sīrīm pavasayamānā nisi-
dīmsu, brāhmaṇo pi mantam sajjhāyanto taṃ thānaṃ pāpuni,
tā mantasaddaṃ sotvā va „vūlā supannena bhavitabban" ti
bhayatajjitā maniratanam agāhetvā³ va paṭhaviyaṃ nimujjitvā⁴
n-bhavanam agamamā⁵, brāhmaṇo maniratanam diśvā „idān' eva
me manto samiddho" ti tuṭṭhamānaso maniratanam ādāya pāyāsi,
tasmim khago so nekkālabr. Somadattena saḍḍhiṃ mīgavadhāya
araṇṇaṃ pavisaṇto tassa hattho taṃ maniratanam diśvā puttam
āha: „nann' esa so ambhakaṃ Bb-ena diṇṇamapiti", „Āma tān
eso su" ti. „Tena hi 'esa agunam kothetvā imaṃ brāhmaṇam
vañcetvā ganhām' etam maniratanam" ti. „Tāra tveṃ pubbe
Bb-ena diṇṇamānaṃ na gaphi, idāni pan' esa br. taṃ āeva
vañcessati, tophī hohiti". Br. „hote tāta, passissasi etassa
vā muma vā vañcannabhāvan"⁶ ti Ālambāyanena⁷ saḍḍhiṃ
sallapanto āha:

„Maniḥ paggayhi meḡgalyaṃ saḍḍhacittam manorupam
selaṃ vyaññanasampannaṃ ko imaṃ maññaṃ ajjhagā ti. 784.

Te meḡgalyaṇ ti mangalāsammatāni sabbakāmadadāni, ko imaṃ ti
kuttāro itaṃ maññaṃ adhiḡato ti.

30

¹ Ed. nipplāsetvā. ² C² agga-. ³ C³ āg-. ⁴ C⁴ vaṇa-. ⁵ C⁵ Ālambāyan-
ena. Bā ālambāyanena.

Tato Ālambāyano¹ gātham āha:

1. Lohitakkhasahassāhi samantā parivārītā

ajjnkālāni padam² gaccham ajjhagāham maṇim imam ti. 785.

T. a: aham ajjnkālāni pāto va padam³ mahamaggaṃ gacchento ramakkhi-
 5 kkhāhi sahassamantāhi s-mānāvikkhāhi samantā parivārītāni imam maṇim ajjhagā-
 mam divā hi sabhā ti bhayatajjhiā imam pahāya palāsi ti.

Nesādaputto tam vaḍceturkāmo maṇiratanaṃ agamam
 pakāseṇto attanā ganhitukāmo tiṇe gāthā āha:

11. Sūpacinno ayaṃ selo areṇto mahito⁴ sādā

10 sudhārīto sunikkhito sabbattham abhisādhaye. 786.

11. Upacāravipannaṃ nikkhepe dhārapāya vā

ayaṃ⁵ selo vināsāya paricinno ayoniso. 787.

12. Na imam akusalo⁶ divyaṃ maṇim dhāretum āraho,

paṭipajja satan nikkham deh⁷ imam ratanaṃ mamev ti. 788.

Tā sabbattham ti so tamā selam suttha upacārinam areṇto attano
 15 jittam vā mamāyitum suttha dhāretum suttha ca nikkhāpitaṃ jittam tass⁸
 eva sūpacinno areṇto mahito⁹ sudhārīto sunikkhito va sabbeva attanāni sādhanāni
 a., v-paṭhavāti ti so pama upacāravipanno hoti tass¹⁰ eva anupāyena paric-
 20 cinno vināsam eva vahanā vadan, dhāretumāraho ti dhāretum āraho paṭi-
 pajja -- ti sunikkham gehe dehā mamā mayam vāso gahetum jittam aham te
 nikkhasatam dasseti tam paṭipajja deh¹¹ imam ratanaṃ mamev ti, tassā pi gehe
 25 eko pi svaṇṇamānikkhe ti sutthi, so pana tassā māhito sabbakāmadadabhāyaṃ
 jittam too¹² assa vādā abhūti: aham satam mahito¹³ maṇim udakena paṭippha-
 sive nikkhasatam me dehāni vakkhanti eha me dasseti¹⁴ tam aham vāso
 30 dassetiṃti tassā vāso hoti vāso āha.

Tato Ālambāyano¹ gātham āha:

13. Na vā² m³ āyaṃ maṇi keyyo gohi vā rataneva vā,

seḷo vyaññajanaṃsampunn⁴, n⁵ eva keyyo maṇi mamev ti. 789.

14. Ta na vā⁶ māyaṃ ti āyaṃ maṇi mamev santikā⁷ kenaci vikkhātabbo
 20 nemo na hoti n⁸ eva keyyo ti, āyaṃ nemo maṇi lakṣaṇasaṃpunnā tassā n⁹
 eva keyyo kenaci vattunā vikkhātabbo nemo na hoti.

¹ C¹ al., 184 ālambāyano. ² B¹ paṭham. ³ B² ajjito māhito. ⁴ C¹ al., 184
 184 mayhamaṃ kusalak, read: nemo. ⁵ B² ajjito māhito. ⁶ eva C¹; 184
 nāvā. ⁷ B¹ al., ⁸ B² ca. ⁹ B² santiko.

Brāhmaṇo āha:

11. Nō ce tayā mañi keyyo gohī vā ratanena vā,
atha kēna mañi keyyo, tam me akkhāhi peccāhito ti. 790.

Ālambāyano¹ āha:

12. Yo me samse mahānāgaṃ tejasīṃ duratikkamaṃ
taṃsa dajjati imāṃ aslaṃ jalanta-r-iva tejasā ti. 791.

Ta jalantasi va tejasā ti pabbhūya jalantaṃ viya.

Brāhmaṇo āha:

13. Ko na brāhmaṇavayassena supaṇṇo patataṃ varo
nāgaṃ jigimsaṃ anvesi² anvesaṃ bhakkhaṃ attano ti. 792. 10

Ta ko nā ti idam vesāda brāhmaṇo attano bhakkhaṃ anvesamena
garuḷe³ sīṇa bhayālabbha ti chintevā ayaṃ āha.

Ālambāyano āha:

14. Nāhaṃ dijādhīpo homi, na dīttho garuḷo mayā,
āsviseena vīto ti⁴ vejjo⁵ maṃ brāhmaṇaṃ vidū ti. 793. 15

Ta maṃ vidū ti maṃ aya āsvisevittako⁶ Āl-a nāma vejjo ti jānanti.

Brāhmaṇo āha:

15. Kim na toyhaṃ balaṃ atthi, kim sippaṃ vijjato tava,
kissimā⁷ vā tvaṃ paratthaddho urugaṃ nāpacāyassiti⁸, 794.

Ta kissimā -- ti tvaṃ kissimā vā paratthaddho kurovā aha olamayaṃ 10
kassī urugaṃ āsvisevaṃ nāpacāyassiti⁹ jettakaṃ akavā ayaṃ jānanti tam pucchanti.

So attano balaṃ dīpento āha:

16. Araññakassa isino cirarattatāpassino
supaṇṇo Kosiyass¹ akkhā visavijjāṃ anuttaraṃ. 795.
17. Tam bhāvitatt² aññātaraṃ sammantaṃ pabbatantare 15
sakkaccaṃ taṃ upatthāsi rattindivam atandito. 796.
18. So tadā paricīṇo me vatavā brahmacariyavā
dibbaṃ pātukaṃ mantaṃ kāmasā bhagavā mamaṃ. 797.

¹ Bā āl. ² Uss - ti. ³ Bā vīto - aha, Uss vīto ti. ⁴ Uss vejjo, Bā vejjo. ⁵ Uss - vittako. ⁶ Bā kissi. ⁷ Bā nāpacāyassiti.

- vi. āham maṇṭe paratthaddho, nāhaṃ bhāyāmi bhogināṃ,
 ācariyo viṃghātānaṃ Ālambāno¹ ti maṃ viddi ti. 798.

Ta. Kasiyasaṅkhaṃ ti (Kasiyagottasaṃ) loka supunṇa ācikkā, tena
 ācikkāna kārūṇa pana saṃbhaṃ vithāmetvā karhetabbam, bhāyāmi² bhoginānaṃ
 ti bhāyānti³ naṃ lokaṃ ācikkānaṃ, sammantāna ti vassānaṃ, kāmāṃ ti
 ātāna lechaya, maṇṭe ti tena maṇṭaṃ mayhaṃ pakāseti, tyāham -- ti āha
 te maṇṭe paratthaddho āhaṃ, bhoginānaṃ ti bhogināṃ, ācariyo -- ti ācārīyā-
 kavajjānaṃ.

- Tam suttē pucchadabrahmaṇo cintesi: „ayaṃ Ālambāyano
 yvāssa⁴ nāgaṃ dasseti tassa maniratanāṃ deti, Bhūridattaṃ
 assa dassitvā maṇiṃ gaṇhiṣṣāmīti⁵“ tato puttēna saddhiṃ man-
 tento gātham āha:

- xi. Gaṇhāmase maṇiṃ tāra, Somadatta vijānāhi.
 mā daḍḍena sirīṃ pattāmi kāmāṃ pajahūṃhase⁶ ti. 799.

Ta. gaṇhāmase ti gaṇhāma, kāmāṃ ti ātānaṃ jutyā, daḍḍena pakāseti
 mā jehāma.

Somadatto āha:

- ii. Sakāṃ nivesanaṃ pattāmi yo tam brāhmaṇa pūjāyī
 evaṃkalyāṇakāriṣṣa kiṃ moha⁷ dūbhiṃ lechha⁸. 800.
 xii. Saḥe hi⁹ dhanakkāmo si¹⁰ Bhūridatto padaṇṇati¹¹,
 tam eva gantvā yācassa bahunṃ dassati te dhanan¹² ti. 801.

Ta. pūjāyīti dūbhekkimhehi pūjāyīti¹³ dūbhekkimhekkānaṃ kiṃ na tena
 evaṃkalyāṇaṃ mittānaṃ mittāddūbhekkimhekkānaṃ kalyāṇaṃ lechha¹⁴ tāṃ ti.

Brāhmaṇo āha:

- iii. Hatthagatāṃ pattagatāṃ nikkaṇṇāṃ khādītūṃ varaṃ,
 mā no sanditthiko attho Somadatta upaṇṇagā¹⁵ ti. 802.

Ta. hatthagatānaṃ ti tāṃ So. tena dāharaku Upaṇṇa-sittānaṃ na hi jōṇaṃ
 yam ti hatthagatānaṃ -- ete hont pāttagatā¹⁶ -- ete purāṇe ete nikkaṇṇānaṃ (pattagatānaṃ) na
 eva khādītūṃ varaṃ na dāra jhāma.

¹ Bā ālambāyano ² Bā yo me ³ Bā vijānāmaṃ ⁴ C¹ -am, C² -e ⁵ Bā
 (vass). ⁶ Bā -mest. C² -kāmeti ⁷ Bā -dattānaṃ padaṇṇati. ⁸ C¹ pūjāyānti.
⁹ so C², Bā patto.

Somadatto āha:

17. Paccati Nīraye ghore mahissam avadīyati¹
mittadūbhi hitaccāgi jivare cāpi sussa², 803.
18. Sace hi³ dhanakāmo si Bhāridatto padassati⁴,
mañño attakataṃ veram naciraṃ vedayissasi⁵, 804. 3

Ta mahissamavadīyati¹ ita mittadūbbhino jivantas² eva paccati³ bhijjisa vīcaran⁴ hoti, hitaccāgiti attano hitapaccāgā, jivarecāpi sussa⁵ sara ti jivamāno va assasi manussapeto hoti, attakataṃ veram ti attano kataṃ pāpaṃ, naciraṃ ti nacira⁶ eva vedayissasi⁷ maññasi.

Brāhmaṇo āha:

10

19. Mahāyaññaṃ yajitvāna evaṃ sujjhanti brāhmaṇā,
mahāyaññaṃ yajissāma, evaṃ mokkhāma pāpakā ti. 805.

Ta sujjhanti¹ ita Somadatto evaṃ daharo kiñci na jānāsi brāhmaṇa² nūna yaṃ kiñci pāpaṃ katvā yaññaṃ sujjhanti³ dassento evaṃ āha.

Somadatto āha:

15

20. Handa dāni apāyāmi nāhaṃ eja tayā saha
padam p⁴ ekam na gaccheyyam evamkibbisakāriṇā ti. 806.

Ta apāyāmi¹ apagacchāmi palāyāmi² ā.

Evaṃ varvāna paṇḍitamānava pitarāṃ attano vacanaṃ gāhāpetuṃ asakkonto mahantena saddheṇa devatā³ vjjhāpetvā⁴ 20
„avarūpena pāpakāriṇā saddhiṃ na gamissāmi⁵“ pītu pāsāntas⁶ eva palāyitvā Himavantam pavāṇitvā pabbajitvā abhiññā ca samāpattiyo ca nibbattetvā aparihīna⁷jjhāno Brahma-loka uppajji.

Tam utthaṃ pakāseto Saṭṭhā āha:

25

21. Idam ratvāna pitarāṃ Somadatto bahussuto
vjjhāpetvāna¹ bhūtāni tamhā² bhānā³ apakkamīti. 807.

Nesādan⁴. „Somadatto ihāpetvā⁵ attano gehaṃ kuhiṃ gamissati⁶“ cintento Ālambāyasaṃ thokaṃ anattamaṇaṃ diavā

¹ so Cā; Bā mahimayavinītyaṃ. ² so Cā; Bā jivarecāpi sussa. ³ Bā itaṃ.
⁴ Cā sassa, Bā -dattāṃ padassasi. ⁵ Bā mahimayamāpi vīhijitvā. ⁶ Cā -vīyāsi. ⁷ Cā byajjhā. ⁸ Cā vjjhāpetvā, Cā vjjhāpetvāni.

„Ālamhāyana mā cintayī, dassessāmi te Bhūridattan“ ti tam
ādāya n-rājassa uposathakaraṇapattihānaṃ gantvā vammikamaṭ-
thake bhoge¹ ābhujitvā² nīpannam n-rājānaṃ diṣvā avidūra
thito hattham paṇḍretvā dve gāthā abhāsī:

2. „Gaphāh' etaṃ mahānāgaṃ āhar' etaṃ maṇiṃ mama
indagopakavannābhā³ yassa lohitako siro. 808.

„Kappāapicurāsīva' esu kāy' asse diṣṣati,
vammikaggagato aeti, tam tvaṃ gaphāhi brāhmaṇā' ti. 809.

Ta. vāṇvābhā H indagopakarapaṇā⁴ vya abhā⁵, kappāapicurāsīva⁶
10 'ti aetiṭṭassa kappāapicuno vya.

M. akkhini ummiletvā nesādaṃ diṣvā „ayaṃ uposathassa
me antarāyaṃ kareyyā“ ti „imaṃ n-bhavaṇaṃ uttvā mahā-
sampattiyāṃ paṭiṭṭhāpesiṃ, mayā diṣyamānaṃ maṇiṃ gaphitaṃ
na icchī, idāni pana abigunthikaṃ gahetvā āgacchati, sac'
15 aham imassa mittadābhīno kujjheyyaṃ sīlam me khaṇḍaṃ bha-
vissati, mayā kho pana paṭhamaṃ ſeva cāturaṅgasamannāgato
uposatho adhiṭṭhito, so yathāthito va hotu, Āl-no mam chīn-
datu vā pacatu vā sūle vā bhīdatu n' ev' asse kujjhiessāmiti“
cintevā „sace kho paṇḍhaṃ imaṃ olokessāmi uposatham me
20 bhīdiessati“ akkhini nimiletvā⁷ adhiṭṭhānapāramiṃ puredā-
kaṃ katvā bhogantare sīsaṃ pakkhiplivā nīcealo hutvā nīpajī.
Sīlakhandaṃ nīṭṭhitaṃ⁸.

Nesādabr. pī, „kho Āl-a, imaṃ nāgaṃ gaha, dahi me maṇi“
ti ā. Āl-a nāgaṃ diṣvā va tutṭho maṇiṃ kīmañci“ agacchvā
25 „gaha brāhmaṇā“ ti tassa hatthe maṇiṃ khūpi, so tassa hatthato
galitvā paṭhavīyaṃ paṭitamatto va paṭhaviṃ pavisitvā n-bhavaṇaṃ
eva gato, brāhmaṇo maniratanato Bhūridattena saddhiṃ mittabhā-
vato puttato cā 'ti“ tīhi parihāyi, so „nippaccayo jāto 'mhi, paṭ-
tassa no vacanaṃ na katan“ ti paridevanto geham agamāsi, Āl-a

¹ Rd. abh. ² C² abhujj-. ³ so U²; Rd. vāṇvābhā. ⁴ C² -ressava = chavya? ⁵ C² -v.
⁶ C² abhūti. ⁷ Rd. -mūtā, C² -vāṇvā. ⁸ C² amhi. ⁹ sīl -
wanting in C². ¹⁰ C² -vā. ¹¹ C² amhi cā ti.

pī dibbosadhehi attano sarīraṃ makkhetvā thokaṃ khādītva an-
 tokāyaṃ pī paribhāvetvā¹ dibbamantam jāpanto² Bo-aṃ upa-
 samkamitvā naṅguṭṭhe gaḍetvā ākaḍḍhitvā³ «se dāham gaṇ-
 hanto mukham aṣaṇa vivaritvā osadham saṃkhādītva mukhe
 khaḍam opī⁴, socijātiko⁵ nāgarāja silabbhadabbhayaṇa akuḍḍhitvā⁶
 akkhehi vivaritvāpi na ummesa, aha naṃ osadhamantam katvā
 naṅguṭṭhe gaḍetvā heṭṭhā⁷ «isaṃ katvā sañcāletvā gaḍitagocaram
 chaḍḍāpetvā bhūmīyaṃ dighato nipaḍḍāpetvā masūrakam mad-
 danto viya hatthehi maddi, attāni cunṇiyamānāni viya abesaṇa,
 puṇa naṅguṭṭhe gaḍetvā dussam poṭhento viya poṭhesi⁸, M. 10
 evaṇupam dukkham anubhavanto pi n' eva kuḍḍhi.

Tam attam pakāseṇto Sattā āha:

„Ath' osadhehi dibhehi jāpam⁹ mantapadāni ca
 evaṇ taṃ saṃkhi saṭṭham¹⁰ katvā parittam attamo ti. 810.

Ta. saṃkhiḍ saṃkhi¹¹, saṭṭham¹² ti gaḍhitam.

11

Iti so M-aṃ dubbalaṃ katvā vallihi peḷaṇa sajjetvā M-aṃ
 ta. pakkhipi, sarīraṃ puṇa mahantaṃ ta. na pavisaṇi, aha
 naṃ paṇḍhi kottento pavesetvā peḷaṇa ādāya ekam gāmaṃ
 gaṇtvā gāmasajjhe otāretvā „nāgassa naṇṇam dattabokamā
 āgacchantū“¹³ ti saddam akāsi, sakalagāma-vāsīno saṇṇipatiṇṇo, so
 taṃvīm khaḍe Ālambāno „nikkhama mahānāgā“¹⁴ ti ā., M. cin-
 tesā: „ajja mayā paṇṇasāntena kiṇṇam vattati, evaṇ āl-o
 bahum dhanam labhivā tuṭṭho maṃ viasaḍḍessati, yaṃ yaṃ ca
 maṃ kiṇṇeti tam tam karissāmi“¹⁵, aha naṃ so peḷato nharitvā
 „mahā bohiti“¹⁶ ā., mahā ahesi, „khoddako vatto vippito“¹⁷ ekaphaṇo
 dviphaṇo tīphaṇo catuphaṇo pañcachaṣaṭṭantṭhaṇavadaṣaṇvati-
 tiṇṇasacattāṇṇasapaṇṇāṇaphaṇo sataphaṇo uccō nīcō dīssamānukāyo
 adīssamānukāyo nīcō pīto lohito odāto mañjetṭhako bohī¹⁸, jā-
 tam viasaḍḍehi¹⁹, udakam dhūmam viasaḍḍehi²⁰ imeṇ pi ākāresu

¹ so C¹; B¹ attano kīyaṃ paribhāvetvā. ² B¹ jāp-. ³ B¹ khelena pakkhipi.

⁴ C¹ socijātiko. ⁵ C¹ poṭhento-poṭhesi. ⁶ B¹ saṭṭham. ⁷ B¹ saṃkhi, B¹
 samantam ahesi. ⁸ so C¹; B¹ samphā. B¹ vappito. ⁹ B¹ kott. ¹⁰ C¹ -esā.

tena' vuttaniyāmena attabhāvaṃ¹ nimminivā naccam dassesi,
 tam diāvā koci assūni sandhāretum nāsakkhi, manussā bahum
 hiraññasuvannavattahālakārādim adāssu, iti tasmīn gāme yeva
 sutasahassamattam labhi, so kiñcāpi M-am ganhanto „sa-
 5 hassam labhivā etam² vīsaṃjessāmīti“ cintito³ strakam pana
 dhanam labhivā „gāmake pi tāva mayā ettakam dhanam
 luddham, nugasu“⁴ kīva bahum dhanam labhissāmīti⁵ dhanu-
 lobhena tam na mucci, so tasmīn gāme kutumbam saṅgha-
 petvā ratanamāyam⁶ pelam karivā ta. M-am pakkhipivā su-
 10 khayānakam ārogya mahantena parivārena nikkhamivā tam
 gāmanūgamādim kiḷāpento Bārāṇasīn pāpam, nāgarājassa
 pana madhulāje deti maṇḍoke māretvā deti, so gocaram na
 ganhāti avisaṃjassabhayena, gocaram aganhamtam pi pana tam
 cattāro dvāragāme sīdim kutvā ta. ta. māsamattam kiḷāpesi,
 15 punnārassapcsathadivase pana „bija tumbakam kiḷāpessāmīti“
 rañño ārocāpesi, rājā bheriṃ carūpetvā mahājanam saṃvapatā-
 pesi, rājāṇaṃ mañcātimañce bandhīssu. Kijjanakkaṇḍam
 nittitam⁷.

Ālambānena pana Bo-ssa gahitadivase yeva M-assa
 20 mātā supinantena kālena vattakkhīnā purisena asinā attano
 bāham ehiṇḍivā lohītena paggharantena niyyamānam addasa,
 sā bhūtātesū nittāya dakkhiṇabāhum parāmasivā supiṇa-
 bhāvam jāci, ahi⁸ assā etad abosi: „mayā kakkhaḷo pā-
 pasupino diṭṭho, catuṇnam vā me puttānam Dhatarattāha-
 25 rañño vā mama vā paripanthena bhavitaḷḷan“⁹ ti, api kho
 pana M-am eva ārabhha adhikataram cintesi: „kiṃkāraṇā
 assā attano n-bhavāne vasanti, itaro pana silajjhāsayuttā ma-
 cussalokam gantvā n-tammaṃ karoti, tassā kacel nu kho me
 puttam ahigūḍḍiko vā supanno vā gaṇheyya“¹⁰ ti tass¹¹ eva
 30 adhikataram cintesi, tato addhamāse atikkante „mama putto
 addhamāsātikkaṃ¹² maṃ vinā vattitum na sakkoti. addhāssa

¹ C¹ nāte, C² te. ² C¹ vuttisattā attabhāva. ³ Bā rebh. ⁴ Bā ssa. ⁵ C¹ nā.
⁶ Bā kīlāna, C¹ omi k. n. ⁷ Bā ssa.

⁸ Bā kīlāna, C¹ omi k. n. ⁹ Bā ssa.

kiñci bhayaṃ uppannaṃ bhaviṣṣatīti¹ domanassaṃ ahoṣi, māsa-
tikkameṇ² eva paṇ³ assā sakena assānaṃ apaggharaṇakavala
nāhoṣi hadayaṃ sussaṃ akkhini upuccameṇ, sā „idāni āgamiṣanti
idāni āgamissatīti“ tassāgamanamuggam eva olokeṇti⁴ nisīdi,
ath⁵ assā jettḥaputto Sudassano māsaaccayena mahatiyā pari-
sāya mātāpīṭunnaṃ dassanattāya āgato parisāṃ bāhi⁶ ṭhopenvā
pāsādaṃ āruhya mātaraṃ vanditvā ekamantaṃ atṭhāsi, sā
Bhūridattaṃ anussaccaṇṇi⁷ teṇa saddhīm na kiñci sallapī, so cin-
tesī „mayhaṃ mātā mayi pubbe āgate tassaṇṇi paṭisanthāraṃ
kareṇi, aṭṭha paṇa domanassappattā, kiṃ nu kāraṇaṃ“ ti, atha 10
naṃ pucchanto āha:

1. Mamasaṃ diṣvāna āyantaṃ subbakāmasamiddhināṃ
indriyaṇi abhaṭṭhāni sāmaṃ jātaṃ mukhaṃ tava, 811.

2. Padumaṃ yaṭhā hatthagataṃ pāpinaṃ parimadditaṃ
sāmaṃ jātaṃ mukhaṃ tuyhaṃ mamaṃ diṣvāna edisaṃ ti, 812. 12

Ta abhaṭṭhāni¹ na vippeṇaṇṇāni, ekaṃ ti kāsāṇḍhiṣṣavapaṇaṃ mukhaṃ
pi kāsakaṃ jātaṃ, hatthagataṃ ti haṭṭhena abhinnaṃ², edisaṃ ti evarūpaṃ
mekantena sīrasābhaggena muṭhiṇaṃ dassanattāya āgataṃ pi mamaṃ diṣvā.

Sā evaṃ vutte pi n³ eva kathesi, Sudassano cintesi: „kiṃ
nu kho kenaci akkuṭṭhā vā paribhaṭṭhā vā bhavessyā“⁴ ti, atha 20
naṃ pucchanto itaraṃ gāthaṃ āha:

3. Kaccin⁵ nu te nābhissasi⁶, kacci te n⁷ atthi⁸ vedanā,
yaṇ te sāmaṃ⁹ mukhaṃ tuyhaṃ
mamaṃ diṣvāna āgataṃ ti. 813.

Ta, kaccin¹na - ²ti kaci² nu tam kaci³ na abhinasi⁴ akkheva⁵ vā 22
paribhaṭṭhāya vā na vāṭṭhāni⁶ pucchati, tujhaṃ ti tava pubbe mamaṃ diṣvāna
āgataṃ edisaṃ mukhaṃ na haṭṭhi, yena paṇi⁷ itareṇa⁸ aṭṭha tava mukhaṃ sāmaṃ⁹
jātaṃ tam me abhiṭṭhā¹⁰ pucchati.

Ath¹ assa sā ālekkhanti āha:

4. Supinaṃ tāta addakkhīm ito mīsaṃ adbhogataṃ:

¹ Iti¹ itthidam. ² C¹ vāy. ³ Iti² paṇa n. ⁴ Iti³ yena āvāsa. ⁵ C² vāy.
C³ vāy. B¹ kaci⁴ abhinasi⁵ tam. B² abhinasi⁶. ⁷ Iti⁷ sāvaṃ. ⁸ C² vāy.
B³ ālekkhā ti.

ḍakkhiṇaṃ viya me bāhaṃ chetvā ruhiramakkhitāṃ
purisa adāya pakkāmi mamaṃ' rodantiyā sati. 814.

20. Yato' supiṇaṃ addakkhiṃ Sedassaṇa vijānaṃ
tato divā vā rattim vā sukhaṃ me nōpalabbhatī¹, 815.

¹ Ta, ite māsaṃ - ti taṃ hetthā makkhikāntaṃ ajja me diḍḍhasupinaṃ
māso hetthi dasseti, purisa ti eko lālo tatakkhipuriso, rodantiyā satīti
rodamānīyā satīyā, nōpalabbhatīti² mama sukhaṃ nāma na vijjati.

Evāṃ ca pana vatvā „tāta piyaputtako me tava kaṇṭṭho
na dissati, bhayaṇ' assa uppannaṃ bhavītabbaṃ“ ti paride-
10 vanti āha:

21. Yaṃ pubbe paricāriṃsu' kaṇṇā ruḍiraviggahā
hemajālapaṭicchanaṃ Bhūridatto na dissati. 816.

22. Yaṃ pubbe paricāriṃsu' pettimaṃavaradhāriṇo
kaṇṭikārā va' saṃphullā Bhūridatto na dissati. 817.

23. Hanta dānī gamissāmi Bhūridattānivesanaṃ,
dhammatthāṃ allaṃpaṇṇaṃ passāmi tava bhātaraṃ ti. 818.

Ta, saṃphullā ti avasaggaṃkāṇṭhābhāritīya saṃphullakāṇṭhikā viya,
haṇḍā ti varasaggaṃtiṇo nipāto, ehi tīra Bh-assa nivesanaṃ paṭchama³ ti rodanti.

Evāṃ ca pana vatvā tassa v' eva attano ca pariḍāya
20 saddhiṃ ta, agamāsi, Bhūridattabharīyāyo pana taṃ vāṃmka-
matthako adivā „mātu nivesane bhavissatīti“ avyāvaṭṭā ahe-
sum, tā „sasaḷ kira attano⁴ puttāṃ apaṇṇanti āgacchatīti“
satvā paṇḍuggaṃanaṃ katvā „ayye puttassa⁵ te adissantaṃsa⁶
ajja māso“ ti mahāparidevaṃ paridevaṃāṇā⁷ pādamūle paṭimsu.

24. Taṃ attano pakāseṇto Sattā āha:

25. Tū ca¹⁰ divāna āyanti¹¹ Bhūridattānaṃ mātaraṃ
bhāṇā paḍḍayha pakkaṇḍum Bhūridattānaṃ sāriyo¹², 819.

26. Puttaṃ t' ayye¹³ na jhāma ite māsaṃ adhogutaṃ
matam vā yadivā jīvaṃ Bhūridattam yaṇṇesinaṃ ti. 820.

¹ Itt māso. ² C² add taṃ. B² kaṇ. ³ C² na upā. ⁴ B⁴ parivā. ⁵ C²
viya. ⁶ C² no. ⁷ C² putta, C² nāṇasaṇṇa. ⁸ so C². B² -tānaṃ. ⁹ B²
addi (acc.). ¹⁰ C² tam a. ¹¹ C² -ti, B² -tāna. ¹² C² bhāṇa, C² bhāṇīyā. ¹³
B² ayye.

Ta. puttāṃ 13775 ti ayaṃ nāsaṃ parideramānagāthā.

Bhūridattamātā suṅhāhi saddhīm antaravithiyāṃ paride-
vitrā tā ādāya nassa pāsādaṃ āruya puttassa sayanaṃ ca
oleketvā parideramānā āha:

12. Sakuṇi hataputtā va suṅhāṃ disvā kulāvakaṃ 5
ciraṃ dukkhena jhāyissam Bhūridattam apassati. 821.
13. Sakuṇi hataputtā va suṅhāṃ disvā kulāvakaṃ
tena tena padhāvissaṃ piyaputtam apassati. 822.
14. Kurari hatachāpā va suṅhāṃ disvā kulāvakaṃ
ciraṃ dukkhena jhāyissam Bhūridattam apassati. 823. 16
15. Sā uṭṭa cakkavākīva pallalasmaṃ suṇḍake¹
ciraṃ dukkhena jhāyissam Bhūridattam apassati. 824.
16. Kammārāgaṇaṃ yathā ukkā anto jhāyati no bhi
evaṃ jhāyāmi sokena Bhūridattam appassati. 825.

Ta. apassatiṃ apassati, hatachāpā vā 'ti hataputā. 12

Evāṃ Bh-mātari vilāpamānāya Bh-nivesanaṃ anāvakucchi
viya ekasaddaṃ ahoṃ, eko pi sakahhāvena saṇḍhātunā nāsakkhi,
sakalanivesanaṃ yugantarātapaheṭṭaṃ viya sālavanāṃ ahoṃ.

Tam attham pakāseṇto Suttā āha:

17. Sālā va sampamattā² mālutena paṇḍitā³
ceti puttā ca dārā ca Bhūridattanivesana u. 826. 13

Ariṭṭho pi Subhago pi bhātaro mātāpitaṃ upatṭhānaṃ
gacchantā taṃ saddaṃ antvā Bh-nivesanaṃ pavāsitvā mātaraṃ
assāsāyithuṃ.

Tam attham pakāseṇto Suttā āha: 14

18. Idam antvāna nigghosaṃ Bhūridattanivesana
Ariṭṭho va Subhago va upadhāriṇu anantara⁴, 827.
19. Amuṃ assāsa mā soci, evaṃdhanuṃ hi pāṇiṃ
cāraṇti upapajanti, va⁵ assa parimāmitā ti. 828.

Ta. assāsa -- ti ceti upapajanti assa lokassa parivassitā, soci hi loka-
pavāsitā⁶, soci ceti attheti⁷ mitto⁸ nāma n⁹ attheti vadati.

¹ H¹ suṇḍa. ² C² -magga, H² sampatti, U² -paṇḍitā. ³ C³ atthā. ⁴ C⁴
-nāma. ⁵ C⁵ detthanti, C⁵ detthanti. H⁵ detthāgati. ⁶ C⁶ -3.

Samuddajā āha:

11. Ahaṃ pi tāta jānāmi: evaṃdhamanā hi pāṇino,
Sakeṇa eva pareṭ' asmi' Bhūridattam' apassanti. 829.

12. Ajja eva me imam' rattim — Sudassana vijānāhi —

13. Bhūridattam' apassanti manñe heṣṣāmi jīvitaṃ ti. 830.

Ta ajja eva me ti tāta Sudassana eva ajja imam' rattim Bh-e nama
dassanāhi nigamanāhi atthāheṇ tam' apassanti jīvitam' jahāssāmiṃ muḍḍasmi.

Puttā āhantiṃ:

14. Amma aśāsa mā soci, ācariyānaṃ bhātaraṃ,
15. ādāsiṃ gamissāma bhātu pariyesanaṃ caraṇi. 831.

16. Pabbate gīriduggesaṃ gāmesu nigamesu eva,
oreṇa dasarattassa¹ bhātaraṃ passa āgataṃ ti. 832.

Ta evaṃ ti amma tayo pi jāni bhātupariyesanam' caranti, dāso-
dāsiṃ - ti nam' aśāseṇam'.

17. Tato Sudassano cintesi: „sace tayo pi ekadisaṃ gamissāma
papaṇḍo bhavissati, tih' tih' thānāhi gantum' vattati: ekena
Devalokaṃ ekena Himavantaṃ ekena Manussalokaṃ, sace kho
pana Kāṇḍiyyo manussalokaṃ gamissati yatth' eva Bh-am'
passati tam' gāmaṃ vā nigamaṃ vā jhāpetvā essati, eva'²

18. kukkhaḷo pharusso, na sakkā etam' tattha pesetun' ti cintetvā
„tāta Ariṭṭha, tvaṃ d-lokaṃ gaccha, sace devatāhi dhammaṃ
sotukāmaḥi Bh-o' d-lokaṃ nito³ tato nam' ānehi⁴ Ariṭṭhaṃ
d-lokaṃ pahipi⁵, Subhagaṃ pana „tvaṃ tāta Himavantaṃ
gantvā pañcaasu mahānadiṃsu Bh-oni upadhāretvā ehi⁶“ Hi-am'⁷

19. pahini, sayam' pana m-lokaṃ gantukāmo cintesi: „sac' āhaṃ
māṇavakavaggena gamissāmi manussaṃ osappiṇṇanti⁸, mayā tā-
pasavesena gantum' vattati, manussānaṃ hi pabbujita piyā
maṇāpā⁹“ ti so tāpasavesam' gabetvā mātaraṃ vanditvā nik-
khami, Bo-assa pana Accimukhi nāma remāṇikabhāgiṇi atthi,
20. taasā Bo-e adhimatto sineho, sā Su-oni gacchantam' disvā ā:

¹ C¹ = -rattassa, B¹ = -rattāhi. ² B¹ = satta-. ³ C¹ = omitti - eva. ⁴ B¹ = -ānehi. ⁵ C¹ = nito, C² = itto, B¹ = itto. ⁶ C¹ = -ānehi. ⁷ B¹ = appiṇṇanti.

„bhāṭiya, ativiya kiṭamāmi. aham pi tayā saddhūh gamissā-
mīti“¹. „Attha na sakkā tayā gantuṃ“, aham pabbajitavesena
gacchāmīti“². „Aham khuddakamaṇḍāki hutvā tava jaṇantare
nipajjivā gamissāmīti“³. „Tena hi ehi“⁴ sā maṇḍakapotikā
hutvā tassa jaṇantare nipajji. So-o „mūlato paṭṭhāya vicinanto
gamissāmīti“⁵ Be-assa bhariyāyo tassa⁶ upasanthakaraṇapaṭṭhānam
pucchitvā paṭhamam ta. gantvā Ālambānena M-assa gahita-
tthāne lohitaṃ ca vallihi katapaṭṭhānaṃ ca diāvā „Bh-o ahi-
gundikena gahito“⁷ ti ṇatvā samuppannasoko assupunnahi net-
tehi Ālambānassa gatanaggena⁸ eva paṭhamam kiṭāpitagāmakaṃ
gantvā manusse pucchī: „evarūpo nāma nāgo kenaci ahi-
gundikena kiṭāpito“⁹ ti. „Āma Ālambānena ito māsamanthake
kiṭāpito“¹⁰ ti. „Kiñci¹¹ tena laddhaṃ“¹² ti. „Āma idh¹³ eva sata-
sahassamantham laddhaṃ“¹⁴ ti. „Idāni kuhūṃ gato“¹⁵ ti. „Asuka-
gamaṃ nāmā“¹⁶ ti So tato paṭṭhāya pucchanto anupubbena
rājadvāram agamāsi. tasmīṃ khape Ā-o pi sunahāto sūvilitto
paṭṭasāṭakam nivāseivā ratanapaṭṭaṃ gāhāpetvā rājadvāram eva
gato, mahājano sannipati, ruñṇe āsanaṃ paññattāṃ, so antoni-
vesane thito va āha: „āgacchāmi, nāgarājānaṃ kiṭāpeti“¹⁷ ti
pesesi. Ā-o citrattharake ratanapaṭṭaṃ thāpetvā vivaritvā „ahi
mahānāgarājā“¹⁸ ti saññam adāsi, tasmīṃ samaye So-o pi pari-
sante¹⁹ thito, M. āsanaṃ uṭharitvā sabbaṃ taṃ parisam olokeṃ,
nāgā dvilhi kāraṇehi parisam olokenti: supannaparipantham²⁰ vā
ṇātaka vā dassanattāya, te supanne diāvā bhūta na naccanti,
ṇātaka diāvā lujjamaṇā, M. paṇa olokento parisantare bhāṭikam
addasa, so akkhipūram āsanaṃ²¹ niggahetvā²² peḷato nikkhamma
bhāṭarābhimokho²³ pāyāsi, mahājano taṃ āgacchantam diāvā
bhūta paṭikkami, eke Sudassana va aṭṭhāsi, so gantvā tassa
pādapitṭhiyaṃ āsanaṃ thāpetvā roḍi. So-o pi roḍi, M. roḍitvā
divattitvā peḷam eva pāvāsi, Ā-o „imīṇā nāgena tīpase dattū
bhavissanti, assāseṣṣāmi naṃ“²⁴ ti upasamkamitvā āha:

¹ C¹ 22-; C² 22-; ² C¹ 22-; ³ Be adds āsanaṃ. ⁴ Be¹ gantvā. ⁵ Be
-gacchāmīti. ⁶ C¹ Be 22-; C² -o. ⁷ all three MSS. niga-. ⁸ so all three MSS.

37. Hatthā pamutto¹ urago pāde te nipati bhussān,
kacci² t' ānuddasī tāta³, mā bhāyī sukhito bhavā⁴ ti. 833.

Ta. mā bhāyīti tāta tāpasa aham ālo nāma mā bhāyī tava patijagganān
nāma mama bhāre ti.

38. Sudassano tena saddhīm kathetukāmo āha:
39. N' eva mayham ayaṃ nāgo alaso dukkhāya kāyaci,
yāvat⁵ atthi ahiggāho⁶ mayā bhīyyo na vijjatīti. 834.

Ta. kāyatihi kacceti appamattakacceti dukkhāssa uppādane ayaṃ mama
sammattho, mayā hi saddho ahiggaṇṇiko nāma n' atthi ti.

40. Ālambāno „asuko nām⁷ eso⁸“ ti ajānanto kujjhītvā āha:
41. Ko nu brāhmagavānena datto pariśam āgamā⁹
avhayanu suyuddhena, supāto pariśā mameṃ ti. 835.

Ta. datto ti daddho ālako¹⁰. avhayanu ti avayhanto ayaṃ eso vā
pāto, i. e. ā; ayaṃ pi ko si¹¹ hāsi amuttako mameṃ suyuddhena¹² avhayanu
42. atthā saddhīsi samasā kāmāto pariśam āgamā ti, pariśa mama vacchāsi
atthā¹³; mayham dāso n' atthi, mā kho me tujjhituā¹⁴ ti.

Attho nam So-o gāthāya ajjhabhāsi:

43. Tvam nam nāgona ālamba aham maṇḍūkachāpiyā,
hotu no abbhutaṃ tattha ā sahassehi pañcahīti. 836.
44. Ta. nāgona ti teva nāgona nāga saddhīm yujjha, aham maṇḍūkachā-
piyā tvaṃ saddhīm yujjhissāmi. ā sahassehi¹⁵ tevaṃ no-puddha yāva pañcahi
sahassehi pañcako¹⁶ hoti ti.

Ālambāno āha:

45. Alaso hi vasmā aḍḍho, tvam daliddo si mānava,
46. ko nu te pātibhog¹⁷ atthi¹⁸, upajūtaṃ ca kim siyā. 837.
47. Upajūtaṃ ca me asā pātibhog¹⁹ ca tādāso,
naso²⁰ no abbhutaṃ tattha ā sahassehi pañcahīti. 838.

Ta. ko nu te ti tava jīvasa²¹ ko pātibhogō atthi, upajūtaṃ ca ti
īmaṃnāṃ vā jūva upajūtakkepabbhūtaṃ kin nāma tava dhanam siyā, dāso²² me

¹ Bā me muto. ² Bā ālako. ³ Cā vāso, Bā nāga jagganānā. ⁴ Bā pā
vatthi ahiggāho, Dā vāvatthi ahiggāho. ⁵ Bā gāto. ⁶ Bā dānanto bhāso.
⁷ Bā āso. ⁸ Bā omūto so. ⁹ Bā sato. ¹⁰ so Cā; Cā pañcako, Bā abbhutaṃ.
¹¹ Cā pa. ¹² Bā hāsi. ¹³ Bā pabbajitasa.

o vedāhi, upajātaṃ me ti mayham pana ditabbhā upantāhepāthenam
vā thaputabbhapatibhogo¹ vā tiddho atthi. taṃ nā te. yāva pañcahi sahaasehi
abbhutam hoti² ti.

So-o tassa katham sutvā „pañcahi so sahaasehi abbhutam
hoti“³ ti abhito rājanivesanam āruya mātularañño santike⁴ e
phito gātham āha:

„Suñehi me mahārāja vacanam, bhaddam attho te,
pañcannam me sahaassānam pātibhogo“⁵ hi kiṛimā ti. 839.

Ta, āsiṃmā ti suñasatthasampadā.

Rājā „ayam tāpaso maṃ atibahum dhanam yāceti, kiṃ nu te
kho“⁶ ti cintetvā gātham āha:

„Pettikam vā iṇam hoti yam vā hoti sayamkatham,
kiṃ tvaṃ evaṃ bahum mayham
dhanam yācasi brāhmaṇa“⁷ ti. 840.

Ta pettikam vā ti pītā vā gahetvā khāyittam⁸ attam vā katham iṇam⁹
nāma hoti, kiṃ nuṃ pītā vā tvaṃ kāmato gahitvā atthi uddha mayā, kīṇ-
kāraṇa evaṃ bahum dhanam yācasi.

Evam vutte Sudassano dve gāthā abhāsī:

„Ālambāno hi nāgena mamam abhijigimsati,
aham maṇḍukachāpiyā dāmsayissāmi“¹⁰ brāhmaṇa. 841.

„Tam tvaṃ dattum mahārāja ajja rutthābhivadḍhana“¹¹
khattasamghaparibbālho niyyāhi abhidassanaṃ ti. 842.

Ta abhī--ti yuddhe jhāntam techaṃ, ta saccā hi so jiyessati¹² mayham pañ-
casahasāni dassati, sac¹³ aham jiyessāmi aham saccā dassāmi, taṃ nā te. lokum
dhanam yācāmi, tvaṃ ti taṃ tvaṃ mahārāja ajja abhidassanaṃ dattum¹⁴ so
niyyāhi.

Rājā „tena hi gacchāma“¹⁵ ti tāpasena saddhim yeva uik-
khami, tam disvā Ā-o „ayam tāpaso gantvā va rājānam gahetvā
āgato, rājakulūpako bhavissatthi“¹⁶ bhito tam anuvattanto g. ā.:

„N¹⁷ eva tam atimaññāmi sippavādena¹⁸ māyava,
atimatt¹⁹ āsi sippena, uragam nāpacāyasīti. 843.

¹ C¹ & -pati-. ² C² & pa-. ³ D¹ & khāyittam. ⁴ C¹ & santike-. ⁵ C¹ & pātibhavadḍhana.
⁶ all three MSS. ti-. ⁷ D¹ & -pādena.

Ta sippa+Idena¹ 'u māyasa aham attano sippena tam nātināññāmi,
tvaṃ pana sippena attanto imaṃ ugaṇṇo na pāpeti cāssa apacittikā karasitī.

Tato Sudassano dve gāthā abhāsī:

99. Mayam² pi nātināññāma sippavādena brāhmaṇam,
avisena ca nāgena bhūsam vañcayase janaṃ. 844.
100. Evaṃ ce tam jano³ jaññā yathā jānāmi tam aham
na tvaṃ labhasi Ālamba sattumaṭṭhiṃ⁴ kuto dhanan ti. 845.
Atha assa Ālambāno kojjhivā āha:

101. Kharājino jaṭṭi⁵ rummi⁶ datto paṇisaṃ āgato,
so tvaṃ evaṃgataṃ nāgaṃ 'aviso' atimaññāsī. 846.
102. Āsajja kho naṃ jaññāsī punnam uggaṇṇa tejasā⁷,
maññe taṃ bhasmarāsaṃ va khippam eso karissanti. 847.
Ta rummi⁸ maññitvā⁹gato, aviso--u nibbāso u evajñāso, āsajjā
'u uggaṇṇā, jaññāsī u jamaññāsī.

103. Atha tena saddhiṃ keṇiṃ karonto Sudassano gātham āha:
104. Siyā viṣaṃ sīluttaṇṇa deḍḍubhassa alābhuno
n' eva lohitaśāsana viṇaṃ ugaṇṇa vijjati. 848.
Ta sīluttaṇṇo¹⁰ u ghataṇṇaṇṇo, deḍḍubhassa¹¹ u udakaṇṇaṇṇo,
alābhuno u sīlapannaṇṇaṇṇaṇṇo. Hi hiḍḍhaṇṇo dassetā sīlanta viṇaṃ
105. siyā n' eva lohitaśāsanaṇṇaṇṇo¹² u āha.

Atha naṃ Ālambāno dvīhi gāthāhi aññabhāsī:

106. Sutaṃ me taṃ arāhataṃ saññatānaṃ tapassīnaṃ:
idha dānāni datvāna saggam gacchanti dāyaka,
jīvanto dehi dānāni yadi te attīhi dātave. 849.
107. Ayam nāgo mahiddhiko tejasī duratikkamo,
tena taṃ dāmaṇṇasāmi¹³, so taṃ bhasmam karissanti. 850.
Ta dātave u yadi te kiṇci dātabbam attīhi taṃ dehi.

(Sudassano:)

108. Mayāp' etaṃ sutaṃ samma¹⁴ saññatānaṃ tapassīnaṃ:
109. idha dānāni datvāna saggam gacchanti dāyaka,
tvaṃ eva dehi jīvanto yadi te attīhi dātave. 851.

¹ Bā aham. ² C² jamañ. ³ Bā bhūsa. ⁴ C² jaṭṭi, Bā jaṭṭi. ⁵ Bā rummi.
⁶ so aññ three MSS. ⁷ Bā dhammā. ⁸ Bā dhammā. ⁹ C² sammaṇṇaṇṇo.

116. Udukaṇ co nisiñcissam — Brahmaḍatta vijānāhi —

yavata udakaṇṇa pāṇā mareyyum macchakacchapa ti. 856.

Atha nam rājā ā: „tāta mayam na kiñci jānāma, yathā amhākaṇṇa raṭṭham na nassati taṇṇa upāyam tvam eva jānāhi“.

1 „Teṇa hi mahārāja imaṃsūṇa thāne paṭipāṭiya tayo āvāte khaṇapethā“ ti. Rājā khaṇapeṇi. So-o majjhimanā¹ āvātaṇṇa oṇṇābhacajjānaṇṇa pūrāpeṇi, dutiyaṇṇa gomayaṇṇa, tatiyaṇṇa dibbesadhaṇaṇṇa ñeva, tato majjhime² āvāte visabindūni pāṭesi, taṇṇa khaṇaṇṇa ñeva dhūmayitvā jalā utthahi, sā gautvā gomayāva-

10 taṇṇa gaṇhi, tato pi jalā utthāya itaraṇṇa dibbosadhapunnāṇṇa gaḥetvā oṇṇāhaṇṇa jhāpetvā nībhāyi. Al-o tassa āvūtassa avi-
dūre utthāsi, atha nam viṇṇumumā pahari, sariracchavi up-
pāṭetvā gata, setakuttāhi ahoṇi, so bhayatajjito „nāgarājānaṇṇa viṇṇajjemiti“ tikkhattum vācaṇṇa vīcehāresi. Taṇṇa sutvā Bō.

12 ratanapeḷḷāya nikkhemitvā saḍḍhāṇṇakārapasimāṇḍitaṇṇa attabhāvaṇṇa māpetvā Sakkadevarājajalāhāya iḥito. So-o pi Accimukhi³ pi

tathā eva utthameṇa. Tato So-o rājānaṇṇa āha: „aṇḍjānāsi no⁴ mahārāja kassa⁵ eto puttā“ ti. „Na aṇḍjānāmi“.

14 „Ambe tāva na aṇḍjānāsi⁶, Kāsiraṇḍā⁷ pana dhūta⁸ Samuddajāya Dha-

16 taratṭhassa diṇṇabhāvaṇṇa jānāsi“.

„Āma jānāmi, mayham aḍḍhaṇṇa khaṇṇibhagini“.

18 „Mayam tassā puttā, tvam no mātula“ ti. Taṇṇa sutvā rājā te āliṅgitvā sīse cūḍitvā roḍitvā pāsādaṇṇa āropetvā mahantaṇṇa sakkāraṇṇa kāretvā Bhūridattena saddhiṇṇa paṭisaṇṭhāraṇṇa karonto pucchā: „tāta tam evaṇṇa uggatejāṇṇa

20 katham ālambāno gaṇhi“.

o saḍḍhaṇṇa vīthāreṇa kaḥetvā „mahārāja raṇḍā nāma iminā niyāmena⁹ r. kāretuṇṇa vattānti“ mātulaṇṇa dh. d. Atha nam So-o āha: „mātula mama mātā

22 Bhū-ṇa apasanti kilamati, na sakkā amhehi bahi papañcam kātuo“ ti. „Sādhu tāta, tambe tāva gacchatha, ahaṇṇa pana

24 mama bhaginiṇṇa dattbhokāmo, katham tam passissāmi“.

26 „Mātula kaḥaṇṇa pana¹⁰ ayyako Kāsirāja ti. „Tāta mama bhaginiyā

¹ 856 pāṭhaṇṇa. ² 856 pi for nāma. ³ 856 jhā. Co -jānāmi. ⁴ 856 so. ⁵ 856 dāya. ⁶ 856 aḍḍha no.

vinā vattitum asakkonto r, pahāya pabbajitvā asokaranasaṅge
nāma vasaiti¹. „Mātula mama mātā tumhe e' eva ayyakañ ca
me dāṭṭhukamā, tumhe asokadivasanā mama ayyakassa santikān
gacchatha, mayam mātaram ādāya ayyakassa assamapadam
āgacchissāma, ta. nam tumhe pi passissatha² 'ti. Iti te mā-
tulassa divasañ thapetvā³ rājaniveśanā otarimān. Rājā bhāgi-
neyye uyyojjetvā roditvā nivatti. Te pi pathaviyañ nimujjitvā
nāgabbhavañ gajā. Nagarapaveśanakkhaṇḍam nittitām⁴.

Mahāsatte sampatte sakalanagarañ⁵ ekaparidevasuddam
ahosi. So pi māsañ peḍḍāya kilanto gilānaseyyāya sayi, tassa
santikān āgacchantānañ nāgānañ pamānañ n' aṭṭhi, so tahi
saddhim kathento kilamati. Kānāritṭho devalokañ gantvā
M-am adivā pathamam eva āgato, aha nam „esa cando
pharusa sakkhissati nāgaperisañ vāretun⁶ ti M-assa nippana-
tṭhañ devārikāñ karissu. Subhago pi sakala-Himavantañ vi-
cintivā tato mahāsamuddañ ca sesanadiya ca upadhāretvā
Yamunañ upadhārento āgacchati. Neśādabrahmaṇo pi Ālam-
bānañ kutthim⁷ diavā cintesi: „ayam Bhū-am kilametvā kutthi-
jāto, ahañ pana tam mayham tathā bahupakkārañ manilobheñ⁸
Ālambānañ dassesi, tam pāpañ nañ āgamissati, yāva tam
nāgacchati tāvad eva Yamunañ gantvā pāpavāhatitṭhe⁹ pāpa-
vāhanañ karissāmi¹⁰ ta. gantvā „mayā Bhūridatto mittadūbhi-
kammañ katañ pāpañ pavāheśāmi¹¹ udakoraṇakammañ¹²
karoti. Tasmim khare Subhago tam thānañ patto, tassa tam
vacanañ sutvā „imā kira pāpakammaṇa tava mahantassa
yasaṇa dāyako mama bhātā manimantassa¹³ kāraṇā Ālam-
bānañ dassito¹⁴, nāca jivitañ dassāmi¹⁵ naḍḍuṭṭheṇa oam
pādeṇa veṭhetvā ākaddhitvā udake osiddhetvā pīruvāsakāle
thokañ sūhilañ akāsi, so esam okkhipi, aha nam punākā-

¹ Iti divasa vasatthapeta. ² a. n. wanting in C¹. ³ Iti sakatābhāgavasañ.

⁴ Iti kilāsi. ⁵ C¹ manilobheñ. ⁶ Jāto payoguttitṭhe. ⁷ C¹ uṭṭhi. ⁸

C¹ -mittassa, B¹ -mittassa. ⁹ Iti vāda khavissati.

dhītvā osidāpesi, evaṃ bahuvāre teṇa kilamiyamaṇo nesāda-
hmagō eisaṃ ukkhipivā g. ā.:

111. Lokyaṃ sajjantaṃ¹ udakaṃ Payāgaṃmim² patitthitaṃ
ko nimm ajjhochari bhūto ogāhamaṃ Yamannaṃ naḍin ti. 857.

¹ Ta lokyaṃ ti pāpavāhanaṃmetthi ti lokasammāsaṃ, sajjantaṃ ti²
evārūpaṃ udakaṃ abhiśāṇantaṃ, Payāgaṃmim³ ti Payāgaṃmim⁴.

Atha naṃ Subhago gāthāya ajjhabhāsī:

112. Ya-d-esa lokādhīpari yassa⁵
Bārāṇasīṃ pakirapari⁶ samantato
13 tassāham⁷ putto uragūsaḥhaṇa⁸,
Subhago ti maṃ brāhmaṇa vedayantitī. 858.

Ta yassa⁵ ti yo me⁵, pakirapari⁶ samantato ti paccatthikānaṃ
upaharaṇasamantathāya⁷ pari⁸ samantato pakir⁹, saḥhaṇaṃ parikkhipitvā
opari phappaṇa chāḍesi.

113. Atha brāhmaṇo „ayaṃ Bhu-assa bhātā na me jīvitāṃ
dassenti, yaṃ nūnāhaṃ etassa c' eva mātāpītuṇnaṃ c' assa
vappaṇakittanena muddacittataṃ¹¹ katvā attano jīvitāṃ yūceyyaṃ¹²”
ti cintetvā gātham āha:

114. Sace hi putto uragūsaḥhaṇa⁸
14 Kamsassa¹³ raṇṇo amaraḍḍhipassa¹⁴
mahesaḥkko aññataro pitā te
macesu mātā pana te atulyā
na tādiso arahatī brāhmaṇassa
dāsaṃ pi ohātum¹⁵ mahānupphāvo ti. 859.

12 Ta Kamsassa¹³ ti aparena nāmena evaṇṇasimassa Kāṣṭhāṇṇo¹⁴ ti pi
raḍḍanti yeva, Kāṣṭhāṇṇāyāya gaṇṭhatā Kāṣṭhāṇṇaṃ pi tassa¹⁵ eva samāhamaṃ katvā
vappaṇa, amara- ti dīghāyātā¹⁶ amaraṇasikkhāritam nāgānaṃ adhipatiṇaṃ,
mahesaḥkko ti mahānubhāro, aññataro ti mahesaḥkkhānaṃ aññataro, dā-

¹ so C²; B² sajjantaṃ, B² sajjantaṃ. ² C² payāgaṃmim, C² payāgaṃmim. ³
B² sajj-; B² sajj-; C² payāgaṃmim. ⁴ C² payāga- ⁵ so B²; C² pakirapari,
⁶ reuḍ: -ha. ⁷ B² -go-. ⁸ C² yadā so me. ⁹ so B²; C² pakirapari, C²
pakirapari, cf. p. 100. ¹⁰ so C²; C² -amhāyāya, B² -amhāyā. ¹¹ C² pari. ¹²
B² pakira. ¹³ B² -cittam. ¹⁴ C² yūceyyaṃ. ¹⁵ B² kimsa. ¹⁶ B² -dibbassa.
¹⁷ B² ohātum. ¹⁸ B² kamsa. ¹⁹ B² kamsa -. ²⁰ B² -yūceyyaṃ.

example tidlo hi mahānubhāvo anubhāvarahitaṃ brāhmaṇassa dāsaṃpi odako
charitaṃ nūrahati pāpava mahānubhāvabrāhmaṇo ti vadati.

Atha naṃ Subhago „duṭṭhabrahmaṇa tvaṃ maṃ vañcetvā
muñcissāmiti maññasi, na te jīvitaṃ dhammī^o tena kasa-
kammaṃ pakāseṇto dho: 1

114. Rukkhaṃ nissāya vijjibbitho eneyyaṃ pātum āgataṃ,
so viddho dūraṃ asarā¹ saravēgena sekhavā². 860.
115. Tam tvaṃ patitaṃ addakkhi araññasmiṃ brahāvane
sa maṃsakācam ādāya sāyaṃ nigrodh³ opāgami 861.
116. Suvassāliyasamghuttham piṅgiyaṃ⁴ santhasīyutaṃ 10
kekilābhīrudaṃ rummaṃ dhuvaṃ haritasaddalaṃ. 862.
117. Tattha te so pātorahu iddhiyā yasaṃ jalāṃ
mahānubhāvo bhātā me kaṇṇāhi parivārīto. 863.
118. So tena paricīṇṇo tvaṃ sabbakāmaṃhi tappito
adūbhassa⁵ tvaṃ dūbhī, taṃ te veram idhāgataṃ. 864. 11
119. Khippaṃ givaṃ pasārehi, na te dassāmi jīvitaṃ,
bhāta pariaraṃ veram chedayissāmi te siraṃ ti. 865.

Ta, sāyaṃ -- ti vikkhe nigrodhaṃ opagato ti, piṅgiyaṃ⁴ ti pakkāsam⁶
vaṇṇena piṅgalam, santhasīyutaṃ ti pārehapattikūpaṃ, kekila -- ti keli-
lāhi abhīrudaṃ, dhuvaṃ -- ti odakabhoḍḍiyaṃ jūteti dhuvaṃ haritasaddala-
bhāgūttāgamaṃ, pātorahu ti taṃvāni nigrodhe dhiṃssa tava⁷ so mama bhāta
pakāseṇto⁸, iddhiyā ti paññātapena, so tenā⁹ ti so tvaṃ tena attano
bhavaneṃ netvā paricīṇṇo, pariaraṃ ti tvaṃ mama bhāta kataveram pāpa-
kammaṃ pāttasanto annessanto, chedayissāmi¹⁰ chindissāmi.

Atha brāhmaṇo „na me oṃ jīvitaṃ dassati, yaṃ kiñci as-
paṇa katvā¹ makkhatthāya vāyamaṃ vattatitī²“ g. ā.:

120. Ajjhāyako yācayogo āhutaṃ ca brāhmaṇo,
eteḥi tihi phāuehi avajjho bhavati brāhmaṇo ti. 866-

Etakhi¹ ajjhāyakaṭṭhāhi tihi² kareṃhi br. avajjho, na laḍḍhā brāhmaṇo
vadhūtaṃ, kiṃ tvaṃ vadeṃ, so hi br-vaṃ vadhūti so Nīroye nibbhaṇatī 40

¹ Bā āmeri. ² so Cā. Bā āghatī ³ Bā piṅgalam. ⁴ Bā aduḍḍassa ⁵ Bā
pārehapattikūpaṃ. ⁶ Cā oṃti tava ⁷ Cā addā paññāsi, Cā paññāsi. ⁸ Bā
vāsi.

Taṁ sutvā Subhago saṁsayaṇatto¹ hutvā „imaṁ u-bhavanāṁ netvā bhūtarō paṭipucchitvā jānissāmīti“² cintetvā dve gāthā abhāsī:

101. Yaṁ purāṇ Dhataratthassa ogāhaṁ Yamunāṁ nadim
 102. jotatē sabbasovannaṁ girim āhacca Yāmunāṁ³. 867.
 103. Tattha te purisavyagghā sudatiyā⁴ mama bhūtarō,
 yatthā te tattha vakkhanti tathā⁵ hevaṁsī brāhmaṇā⁶ 'ti. 868.

Te purāṇ ti nagaram, ogāhaṁ ti anuparittāṇāṁ, girim -- ti Yamunato sevādhre thitāṁ Himavantaṁ, āhacca jotatī, tattha te ti teṇhaṁ nagarē te
 10 mama bhūtarō vasaṁti, te nīte tatiyā⁷ yatthā te vakkhanti tathā bhavissasī, sace
 hi saccāṁ kathaṁ jīvissasī te sithā no ce tatth⁸ eva saccāṁ chindissāmīti.

Hi naṁ vtvā gīvāyaṁ gabetvā khipanto akkosanto pari-
 bhāṇanto M-assa pāsādadvārāṇ agamāsī. Mahāsatissa
 pariyesanakkhaṇḍaṁ utthirāṁ⁹.

104. Atha naṁ devārīko hutvā oṣṣuno Kāṇaritttho tathā kila-
 metvā āniyyamānaṁ dīvaṁ paṭimaggāṁ rantvā „Subhago, mā
 heṭṭhayī, brāhmaṇā nāma Mahābrahmuno puttā, sace hi Mahā-
 brahmā jānissasī 'mama puttāṇ' viheṭṭhayantīti' kuḷjhivā am-
 hākam sakalam u-bhavanāṁ vicāsevasasī, lokaṁhiṇ brāhmaṇā
 105 cāma seṭṭhā mahānubhāvā, tvaṁ tesāṁ ānubhāvāṇ na jānāsī,
 ahaṁ jānāmīti“¹⁰, Kāṇaritttho kira uttānāntare bhava yaññakara-
 brāhmaṇo¹¹ uhoṣī, tasmiṁ evaṁ ā., ratvā ca pana anubhūta-
 pubbavasena yajanasīlo¹² hutvā Subhagaṇ ca nāgaparisaṇ ca
 āmantetvā „ettha“¹³, yaññakārakabrahmaṇānaṁ co guṇe va-
 106 pessaṁti“¹⁴ ratvā yaññavannaṁ ārabhanto āha:

107. Anittarā itarasampayutā
 yaññā ca vedā¹⁵ ca subhoga loka,
 tad aggarayhaṁ¹⁶ hi vinindamāno
 jahāti vittaṇ ca sataṇ ca dhammaṇ ti. 869.

¹ C² sassa pakkhaṇḍe corr. to tassā, C³ saṁsaya pakkhaṇḍo. ² C² Bā ya. ³
 C² so-udatī, Bā sudatiyā. ⁴ C² katha. ⁵ Bā netvā in the place of nīte tatiyā
⁶ m. p. u. wanting in C². ⁷ C² so. ⁸ Bā -kīraka-. ⁹ C² bhāṇana-. ¹⁰
 Bā adda bho. ¹¹ Bā bhodā. ¹² Bā aggā.

Ta suttiarā ti bhoga imaṃsilo loka yaññā ca vedā¹ ca suttiarā na
līnaka mahācobbhā, te tīrachi brāhmanāhi samparutā, taṃkā brāhmanāpi
suttiarā ca jātā, tad aggarayhan² ti taṃkā aggarayhan brāhmanān vihindu-
māno dhanā ca paṇḍitadhammā ca jāhātū, idam kira ca līnā Bhūridatta
mānādhbhikamam katan ti vattun mā labhatū³ aroca.

5

Atha tath Kāpārittho „Subhaga” jānāsi pana ‘ayam loko
kena vihitō’⁴ ti pucchitvā⁵ „na jānāmīti” vutte „brāhmapānam
pitāmahena Brahmunā”⁶ ti dassetun itarāhi g. ā.

101. Ajjhenam ariyā paṭhavim janindā
vessā kaṭṭh paṇḍariyaṃ ca suddā
upāgu paccekaṃ yathā padesaṃ
katāhu ete Vasiṇā ti āhā ti 870.

10

Ta upāgu ti upagati, Brahmā kira brāhmanādayo nimmitte ariya⁷
tāva brāhmanā aha: tūmhe ajjhenam eva upagacchatha, mā aññam līnā ka-
ritthā, janindā⁸ ā: tūmhe paṭhavim yeva vihindu⁹, vessā ā: tūmhe kaṭṭh
yeva upethā, suddā ā: tūmhe paṇḍarā paṇḍariyaṃ yeva upethā¹⁰ ti,
tam paṭhāya ariyā ajjhenam janindā paṭharim vessā kaṭṭh suddā paṇḍariyaṃ
upagatā ti vedatī, paccekaṃ -- ti upagacchantā ca paṇḍariyaṃ attano kula-
padesaṃurūpeṇa Brahmunā vuttasāyamen¹¹ eva upagatā, āharān ete Vasiṇā ti
āhā ti evam kira tava Vasiṇā Mahābrahmanā katā¹² abhenti ti kathanū¹³.

15

20

Evam „mahāgūṇā ete brāhmanā nāma, yo hi etesa cittaṃ
pasādetvā dānam datī tassa aññattha paṭisaṇḍhi n’ atthi, deva-
lokaṃ eva gacchati”¹⁴ ratvā āha:

102. Dhātā¹⁵ Vidhātā¹⁶ Varuṇo Kūvero
Somo Yamo Candimā y’ āpi¹⁷ Suriyo
ete hi¹⁸ yaññān puthuso yañitvā
ajjhāyakānam atha sabbakāme. 871.

25

103. Vikāṭitā cāpasatāni pañca
yo Ajjuno balavā bhīmaseno
sahassabāhu asamo pathavyā
so pi tadā Adahi¹⁹ jātavedan ti. 872.

30

¹ Bā bhadd. ² Bā aggar. ³ Bā -atthi. ⁴ Bā Cā subhaga. ⁵ Cā omit pu. ⁶
Cā -atthi. ⁷ Cā -atthi. ⁸ Bā -atthi. ⁹ Bā -atthi. ¹⁰ Bā -atthi. ¹¹ Bā -atthi. ¹² Bā -atthi.
Cā datī. ¹³ Cā -atthi. ¹⁴ Bā -atthi. ¹⁵ so Cā. ¹⁶ Bā -atthi. ¹⁷ Cā -atthi. ¹⁸ Cā -atthi.
Cā -atthi.

Ta, ete bhū¹ ete bhī², Dhīnā³ ti idāgo devatāṇāṃ puthuso ti anekapa-
 tōram paññāso pajjivā, aha sabbakāme ti aha ajjhāyakkānaṃ brāhmaṇānaṃ
 sabbakāme dutvā etāni (kānāni) patu ti dasseti, vikkhātā ti āhosi (hita, rūpa-- ti
 na⁴ dhanupaṇṇasātāni⁵ paññācīpasatippamānaṃ pana mahādhanaṃ⁶, bhīma-
 2 saso ti bhayābhāssaso, sahasasabbhā⁷ ti na tassa bhūṇaṃ sahasasam, pañ-
 cannaṃ pana dhanuggaḥasātānaṃ bhūṇasahasasa āha (jāhita) sabbassa dhanuno
 āha (jāhita) eva evam vutto⁸, ādahi⁹ jātavadaṃ ti so pi cāji tasmān kārā
 brāhmaṇe sabbakāmaṃ satippa¹⁰ aggaṃ idahi⁹ patitthahitvā¹⁰ pariceti; ten¹¹
 eva kāraṇe devatāke nibbatta, tasmā brāhmaṇa nāma (tasmān) loka jetthakā ti ā.

10 So uttarim pi brāhmaṇe yeva vaṇṇento gātham āha:

101. Yo brāhmaṇe bhojyaṃ digharattaṃ
 annena pānena yathānubhāvaṃ
 paṇṇācīto anumodamāno
 subhoga devatānātaru ahoṣīti, 873.

11 Ta, yo ti yo so perāyako bhāṇasāstrāṇā ti dasseti, yathānubhāvaṃ ti
 yathābhāvaṃ, yad aha etthi tam sabbam parimajjivā bhojyaṃ, devatānātare ti
 so anātaru mahesakkhadevatāṇā ahoṣīti.

Evam brāhmaṇā nāma aggadakkhiṇeṇ¹² ti. Ath¹³ aha
 aparem pi kāraṇaṃ āharitvā dassento gātham āha:

12 102. Mahāsanam devam anomaṇavaṇṇam¹²
 yo sappiṇā asakkhi jetum¹³ Aggaṃ
 so yaññātan tam varato yaṇṇitvā
 dībbam gatim Mājālind¹⁴ ajjhagañcāhīti¹⁴. 874.

Ta, mahāsanam ti mahābbakkham, jetum¹³ ti santappem, yaññātan
 13 ti yaññāvidhānam, varato ti varassa Aggidevassa yaṇṇitvā, Mājālind¹⁴ ajjha-
 gañcāhīti¹⁴ Mājālind¹⁴ adbhigato, so kira pubbe Devatānātaru Mājālind¹⁴
 nāma rājā brāhmaṇe pattoṇeti aggaṃ maggaṃ pucchā, aha naṃ te brāhmaṇānaṃ
 ca brāhmaṇadevatāṇā ca sakkāram karehīti vatte kā nu brāhmaṇadevatā ti eutte
 Aggidevo ti tam anomaṇavaṇṇaṃ santappehīti āhamaṃ, so tathā āhosi.

16 Tam attham pakāseto aha imaṃ gātham āha:

103. Mahānubhāvo vassasahasañjiv¹⁵
 yo pabbajī dassaneṇṇo ujāro

¹ Bhū ete pi, ² Bhī ete. ³ Dhī datā. ⁴ C² omitti na. ⁵ Bhū adde paññācīpasatā-
 tāni. ⁶ C² -nā. ⁷ Bhū -am. ⁸ C² adhi. ⁹ C² adahi. ¹⁰ so C². ¹¹ Bhū
 patitthahitvā. ¹² C² -im. ¹³ Bhū bhojya-. ¹⁴ Bhū muḍḍa-, cfr. supra 82. ¹⁵
 asad; va sahasa-3

hitvā aparīyantaratham¹ sasenam
rājā Duṭṭipo² pi jagāma saggaṃ ti. 875.

Ta, pabbajitū paṭivassasattāni³ i. kītena brāhmaṇānaṃ saṅghāsaṃ kīretvā
aparīyantaratham sasenam⁴ hitvā (abhoj), Duṭṭipo pi ti so eṇāpi Duṭṭipo⁵ nāma
rājā brāhmaṇe pajjeyvā⁶ va saggaṃ gacā ti vadati. Duṭṭipo⁷ ti pi pātho.

Aparāṇi pi 'ssa udāharanāni daṣṣanto āha:

100. Ye aṅgarantaṃ Sāgaro vijitvā
yūpaṃ subhagāṃ sonnamayaṃ ujāraṃ
ussesi Vessānaram ādahāno
subhoga devaññātaro ahoṣi. 876.
101. Yaessānubhūveṇa subhoga Gaṇḍā
pavattatha⁸ dadhisannam⁹ samuddam
sa lomapādo paricariya-m-aggim
Aḍḍo sahasakkhapur' albhagañchiti. 877.

Ta sāgaranteṇa ti eṇāpariyantam pāthavā, usseva ti brāhmaṇe¹⁰
saggaṃaggam pucchitvā sonnamayūpaṃ ussipehiti vutto¹¹ paṇḍitaṭṭhāya ussa-
peh. vessānaramādahāno ti vessānaram jaggaṃ ādahāno, ussāraṇa ti pi¹²
pātho devaññātaro ti Subhoga¹³ so hi rājā aggaṃ jhāritvā¹⁴ aññātaro maha-
sakkhadevo ahoṣiti vadati. yaessāna--ti bho Subhoga¹⁵ Gaṇḍā va samudda
sa kama kato ti jānāti na jhānati kha jānassaṃ tam, brāhmaṇe yava poṭṭeṇa
janta, vāṭṭeṇa hi Aṅgo nāma lomapādo Bāṇasatrājā brāhmaṇe saggaṃaggam
pucchitvā tehi¹⁶ Himavanteṇa pavattitvā brāhmaṇe saṅghāsaṃ kīretvā aggaṃ paricari-
ya¹⁷ ti vutto¹⁸ aparimāṇaṃ gāvyaṃ va mahālayaṃ sa kīreya iti tam pavattitvā taṭṭhā kīre,
brāhmaṇeṇi bhūmāntarītiṇaṃ khīradaddhū¹⁹ kha kīreṇa ti so vutto chaddittha
ti āha, ta thekassa kīreṇa chadditthānaṃ kummediya ahesuṃ. haṇṭhassa
chadditthānaṃ Gaṇḍā pavattatha²⁰, taṭṭhā pana kīreṇa yatttha dadhi hure²¹
samuddamaṃ tthitvā tam yava samuddamaṃ nāma jāṇaṃ, ti so evarūpaṃ sakka-
saṃ kareṃ brāhmaṇeṇi vuttaviddhānaṃ aggaṃ paricariya sahasakkhassa, param
albhagañchiti.

Iti 'ssa idam attanā āharitvā i. g. āha:

102. Mahiddhiko devavaro yaessā
senāpati tidivo Vāsavaṃ

¹ Iti -ratham. ² Iti duṭṭipo, *cf.* *supra* 22. ³ Iti -ratham. ⁴ Iti pariyantara-
thesanikā. ⁵ Iti duṭṭipo. ⁶ so C¹ for duṭṭipo. ⁷ Iti duṭṭipo. ⁸ Iti
-ti. ⁹ C¹ -ā. ¹⁰ Iti -a. ¹¹ C¹ vassānante va -ā. ¹² Iti subhoga. ¹³ Iti jā-
Iti pajjeyvā. ¹⁴ C¹ va. ¹⁵ C¹ kīreṇa. ¹⁶ Iti -mika. ¹⁷ C¹ omitt hitvā.

aa' somayāgena malam vihanvā
subhoga devaññataro ahesiti. 878.

Ta somayāgena--ti bha subhoga, yo idāni Sakkesa somāpati mahā-
yaso devaputto so pi pubbe Bhāgīrasīja va brāhmaṇa vaggamaggam pucchitvā
tehi somayāgena attano malam paribheta devalekhaṃ pucchatīti vutto¹ br-ānam
mahantaṃ sakkesaṃ katvā tehi vuttavādhinaṃ somayāgaṃ katvā teṇa attano
malam vihanvā devaññataro jāto ti.

Imam atthaṃ pakāseṇo evam āha:

132. Akāsi yo² lokam imaṃ paraṃ ca
Bhāgīrasim Himavantaṃ ca Gijjhāṃ
yo liddhima devavaro yasasa
so pi tadā ādahi jātavedaṃ. 879.

133. Mālāgā³ Himavā yo ca Gijjho
Sudassano Nisabho Kākaneru
ete ca aññe ca nagā mahantā
cityā katā yaññakarehi-m-āhā ti. 880.

Ta so pi tadā--ti bhāṭṭa⁴ subhoga, yena Mahābrahmanā ayaṃ ca
loko paro ca loko Bhāgīrasīja⁵ ca Himavanta-Gijjha-pahara⁶ ca katā so pi
yadā Brahmapapattito pubbe mānavaḥ aha⁷ tadā aggrā eva ādahi, aggrā ju-
20 āhivā Mahābrahmā hura idam sabbam akāsi, evaṃ mahābhūta⁸ brāhmaṇa ti
āseṇti, cityā katā ti pubbe kīr' eko Nāmanatājā br-āna ā-maggam pucchitvā
br-ānam sakkesaṃ karohi⁹ vutto teṇa mahādinam paribhetaṃ mayham dāso
khu-m' atthi¹⁰ pucchitvā sabbam āva atthi br-ānam paṇa ānāmi na-ppahontīti
vutto Gijjhā¹¹ cityā¹² sabbam āva atthi br-ānam paṇa ānāmi na-ppahontīti
30 lantāvaṇa vaggatvā Mālāgādayo paharā jāta, evam ete yaññakarehi brāh-
manehi katā ti kathanāti.

Atha naṃ punāha: „bhātika, jānāsi paṇāyam samudde
kena kāraṇena apeyyo loṇodako jāto“ ti „na jānāmi Ariṭṭhā“
ti, aha naṃ „tvam brāhmaṇe yeva hiṃsitum jānāsi, suṇā-
30 hīti“ vatvā gātham āha:

134. Ajjhāyakam mantagunāpapaṇnam
tapassinam yācayogo ti cāha¹³.

¹ Bā yo. ² Bā -e. ³ Bā ākāsiyam. ⁴ Cā -rida. ⁵ Bā -ika. ⁶ Cā pūjehāti lo
the place of sakkesaṃ karohi. ⁷ Cā vinnā. ⁸ so Cā. ⁹ Cā vuttavāyagapūjehāti.
Bā vā cityā katā thapanitvā. ¹⁰ Bā -āhu.

tiṛe samuddass' udakaṁ vajantarā
taṁ sāgar' ajjhoḥarī, ten' apeyyo ti. 881.

Ta yācayogo ti vāhī¹ ti tam brāhmaṇaṁ yācayogo ti va loko āha².
udakaṁ - ti so ti³ śāśvatasā, pāpaparāśanastakamamāṁ karonto tiṛe tharvā
samuddāto udakaṁ gabettā ettasā upari⁴ sajetī abbhikkirati, atha nam evaṁ⁵
karuṇaṁ sajjhittvā⁶ sāgaro ajjhoḥari, tam karamā Mahāvratamā sutvā (tintā
āha me putto kato⁷ ti samuddāto apeyyo lopaṇiko bhavati⁸ ti abhisepi, tena
karamā eva⁹ apeyyo.

„Evarūpā ete brāhmaṇā nāmā“¹⁰ ti vatvā puna pi āhe:

100. Ayāgavattibhūti¹ purhā pathavyā
santvijjanti brāhmaṇā Vāsavaṣṣa,
purimaṁ disaṁ pacchimaṁ dakkhiṇuttaram
santvijjamānā janayanti vedā ti. 882.

Ta Vāsavaṣṣā ti purhe brāhmaṇaṁ dānaṁ dātvā Vāsavattam patissa
Vāsavaṣṣā², ayāgavattibhūti³ purhākkhettabhūti ayāgakkhineyyā purhā-
14 brāhmaṇā santvijjanti, purimaṁ disaṁ ti so idāni purimaṁ ratāṇaṁ dīḍḍhaṁ
santvijjamānā tassā Vāsavaṣṣa mahantāṁ vedāṁ janayanti pīṭṭhamanassāṁ āvānanti.

Evam Ariṭṭho cuddasahi gāthāhi brāhmaṇe ca yaññe ca
vede ca vaṇṇesi. Tassa tam kathaṁ sutvā M-assa gilānu-
patthānam⁴ āgatā bahonāgā⁵ „bhūtam eva katheti“ micchā-
gāham gūḥhanākārapattā jāta. M. gilānaseyyāya nipanno va
tam sabbaṁ assosi, nāgāpi⁶ 'ssa ārocesuṁ, tato Bo. cintesi:
„Ariṭṭho micchāmaggaṁ vaṇṇesi, vādam assa bhinditvā pari-
saṁ sammāditthikāṁ karissāmi“⁷ so utthāya uḍhatvā⁸ sabbā-
lamkārapatimandito dhammāsaṇe nisiditvā sabbāṁ nāgapaṇisaṁ
saṇṇipātetvā Ariṭṭhaṁ pakkosāpetvā „Ariṭṭha tvam abhūtaṁ
vatvā⁹ vede ca yaññe ca brāhmaṇe ca vaṇṇesi, brāhmaṇaṁ hi
vedavidhānena yaññayajanaṁ nāma anitthasammataṁ¹⁰ na sag-
gāvaṇaṁ, tava vādo“ abhūtaṁ passā¹¹ ti yaññābhe dāvādan
cāma ārahanta āha:

80

¹ Cā vāhī, Bā vāhū. ² Bā loko āha. ³ Bā adda sās. ⁴ Cā vadhi-. ⁵ Cā
dhavo. ⁶ Cā ayāga-. ⁷ Bā vakkasa. ⁸ Cā iyaṇ-, Cā ayāga-. ⁹ Bā -nathānam.

¹⁰ Bā adda ayam. ¹¹ Bā uḍhatvā. ¹² Bā karvā. ¹³ Bā anariya-. ¹⁴ Bā vādam.

101. Kañi¹ hi dhīrābhaṃ kaṭaṃ magānaṃ
bhavanti vedajjhagatā² Ariṭṭha
maṃsidhammaṃ asamekkhitatā,
māyāguṇā³ nātivahanti paññāṃ. 883.
102. Vedā na tāpāya bhavanti-rassa⁴
mittaddano bhūnahuno⁵ narassa,
na tāyato paricīṇo ca⁶ aggi
dosantaraṃ maccaṃ anariyakammaṃ. 884.
103. Sabbā⁷ ca maccā suthanā sabhogā
ādiṭṭaṃ dāru tipena missaṃ
dānaṃ na tappo asamaṭṭhatejo⁸,
ko taṃ subhikkhaṃ dirasaṇṇu⁹ koriyā¹⁰. 885.
104. Yathāpi khīraṃ vipariṇāmadhammaṃ
dadhi bhavitvā navaultaṃ pi hoti
evam pi aggi vipariṇāmadhammo
tejo samorohati yogayutto. 886.
105. Na dissete aggi-m-anoppavītṭho
sukkhesu kaṭṭhesu navesu cāpi¹¹,
nāmaṇṭhamāno¹² arapīnarena
nākammanā¹³ jāyati jātavedo. 887.
106. Sace hi aggi antarato vasesya
sukkhesu kaṭṭhesu navesu cāpi
sabbāni susseyyuṃ vanāni¹⁴ loke
sukkhāni kaṭṭhāni ca paḷḷaleyyuṃ. 888.
107. Karoti ca dārutipena puññāṃ
bhojaṃ nare dhūmasikkhīṃ patāpavath¹⁵
aṅgārīkā lonakārā ca sūḍā¹⁶
suffradāhāpi¹⁷ kareyyuṃ puññāṃ. 889.

¹ C² kañi. ² C² -gan. ³ B² -idassa. ⁴ C² bhānahato, C² bhūnahato. ⁵ C² na. ⁶ B² tappo. ⁷ B² apathatejo. ⁸ C² -va. ⁹ C² ki-, B² ki-. ¹⁰ C² vāpi. ¹¹ B² nāmaṇṭhamāno, C² na ma-. ¹² B² ammanā. ¹³ B² navānt. ¹⁴ C² -āhi - - vā, C² -āhi - - vā, B² -āhi - - vā. ¹⁵ C² sūḍā, C² C² sūḍā. ¹⁶ B² -āhāpi.

111. Atha ce hi¹ ete² na karonti puññaṃ
ajjhenamaggiṃ idha tappayitvā
na koci lokasmiṃ karoti puññaṃ
bhojaṃ nara dhūmasikkhiṃ patāpavaṃ³. 890.
112. Kathaṃ hi lokāpacito samāno
amanuṣṣayandhaṃ bahunnaṃ akantaṃ
yaḍ eva maecā parivajjayanti⁴
taḍ appasatthaṃ dīrasaṇḍu⁵ bhuñje. 891.
113. Sikkhiṃ hi⁶ devesu vadanti b⁷ eke,
āpaṃ milakkhā⁸ pana devaṃ āhu,
sabbe va ete vitathaṃ bhapaṃti,
aggi na devaṇṇatara na cāpo⁹. 892.
114. Niriṇdriyaṃ santaṃ¹⁰ asaṇṇakāyaṃ
vessānaraṃ kammakaraṃ pajānaṃ
paricariya-m-aggiṃ sugatiṃ kathaṃ vaḷe¹¹
pāpāni kammāni pakubbamāno. 893.
115. Sabbābhikkhū t¹² āhu 'dha jīvikatthā
aggissa Brahma paricārīko ti,
sabbānubhāvī ca vasi kimatthaṃ
animmito nimmitaṃ vandit¹³ aṇṇa. 894.
116. Hassaṃ¹⁴ anijjhācakkhamaṃ ataccaṃ
sakkārahetaṃ pakirimsu¹⁵ pubbe,
te lābhasakkāre apātubbhonto¹⁶
santhambhūtā¹⁷ jantuhī santidhammaṃ. 895.
117. Ajjhenam nriyā paṭhavim janindā
vessā kasiṃ paricariyaṃ ca suddā
upāgu paccekam yathā padesaṃ,
katāhu ete Vasiṇā ti āhu. 896.

¹ B⁴ pl. ² C¹ ete. ³ C¹ -khi-vā. ⁴ B⁴ -cevajayanti. ⁵ C¹ -a. ⁶ C¹ sikkhi-. ⁷ C¹ ekhi-. ⁸ B⁴ pl. ⁹ B⁴ -a. ¹⁰ C¹ vāpo. ¹¹ B⁴ daddham. ¹² B⁴ vaḷe. ¹³ B⁴ soyaṃ. ¹⁴ B⁴ parikarimsu. ¹⁵ B⁴ -bhūto, C¹ -bhonto. ¹⁶ C¹ -vama-. ¹⁷ B⁴ sammābhūtā.

101. Etañ ca saccañ vacanañ bhaveyya
yathā idañ bhāsitañ brāhmaṇehi
nākkhattiya jātu labhettha rajjam
nābrāhmaṇo mantapadāni sikkhe
2 pāṇātra vessehi kaṣiṇ kareyya
suddo na muḍce¹ varapessitāya². 897.
102. Yasmañ ca etañ vacanañ abhūtañ
musā c³ imo odariya bhapaṇṭi
tad appapaṇṇā abhisaddahaṇṭi
10 pessaṇṭi tañ paṇḍita aṭṭhañ ya⁴. 898.
103. Khattā ca⁵ vessā na balin haranti,
ādaya satthāni caranti brāhmaṇā,
tañ tādisañ suḍḍakubhitañ vibhinnañ
kaṣmā Brahmā n⁶ ujjukaroti lokam. 899.
104. Sace hi so issaro sabbaloke
Brahmā bahūbhūtapati pajānañ
kim sabbaloke⁷ vidahī alakkhiṃ
kim sabbalokaṃ na sukhin⁸ akāsi. 900.
105. Sace hi so issaro sabbaloke
Brahmā bahūbhūtapati pajānañ
māyāmusāvajjamadena cāpi
10 lokam adhammena kimatth⁹ akāsi¹⁰. 901.
106. Sace hi so issaro sabbaloke
Brahmā bahūbhūtapati pajānañ
adhammiyo¹¹ bhūtapati Ariṭṭha
dhamme sati yo vidahī adhammañ. 902.
107. Kiñ paṭaṇṇa uragā ca bhokā¹²
hantvā kimañ sojjhati maḍḍhikā ca,
ete hi¹³ dhammā anariyārūpā
20 Kambojakānañ vitathā bahunnañ ti. 903.

¹ Ed muḍce. ² Ed -pessitāya. ³ C² ca. ⁴ Ed khattiṇhi. ⁵ Ed -kaṣi. ⁶ C² -I,
B² -ā. ⁷ C² kimatthakāsi, C³ kimatthakāsi. ⁸ B² -ko. ⁹ C² hantvā, B² bhūṭā.
¹⁰ B² pi.

[illegible]

¹ *Id* =manana, ² *Id* =adda=hoti, ³ *Id* =kā, ⁴ *Id* =bodhayaṃ, ⁵ *Id* =omiti & c.

4 Cā ma-, 7 Hā-dāsi, 8 Hā-dā-, 9 Cā omi hā ti 10 Hā hāmi, 11 Hā
 patthātam, 12 Cā va, 13 Cā sī, 14 Hā-kā, 15 Hā te sabbe, 16 su Cā-
 fo -sāhi Hā omi gāti, 17 Cā amantijjo 18 Cā-āha, Hā dā-māsihā 19
 Cā adda va sam, 20 Hā kareyyaka, 21 Cā yā, 22 Cā omi aggi, 23 Cā omi
 tam, 24 Hā apātha-, Cā nam-, 25 Cā amāhi-? Hā apāthā-, 26 Cā -i--sā,
 27 Cā -i--sā, Hā -i--van, 28 Cā-nāgga, 29 Hā omi hanta, 30 Cā loka-,
 31 Hā-cāsi, 32 Cā-hā-dāsihā, 33 Cā omi ti, 34 Hā-n.

- 10 aśāññakāya¹ u aśāññajābaddham aśāññakāya² u aśāññam³ etam⁴ vāta-
 nach paññam paññāpikkamkaram vātanarakh aggāh paricattā pāpāni kām-
 mām karunta loke katham aggaṭṭhā gamissasi, idam u atītya dussāhitaṁ,
 aśāññābhūtiṁ dha jīṭhassitvā⁵ u imo brāhmaṇa attano jīṭhassitvā
 11 Mahābrahma aśāññābhūtiṁ u āhamas, aśāññā loke ten⁶ eva nimmitta u vadanti,
 pūna aggaṭṭha Brahma paṭhāraṇa u pi vadanti, so pi kira aggaṭṭha juho⁷ eva.
 aśāññābhūtiṁ et ca calet so pama joti aśāññābhūtiṁ⁸ ca valet so ettha kimat-
 tham sayam⁹ nimmitta kutaṁ attano u nimmittam vaddhā¹⁰ bhavereya, idam pi
 12 u dukkhāhitaṁ eva, haṁsa¹¹ u Arītha brahmanānam vātanā nūna ha-
 13 labhassitvā, paññānam nīṭṭhānam na āhamas¹², pakarimas¹³ u imo
 brahmaṇa vāṭṭapam mūsavadam attano lābhānakkāmetu paṭṭha paṭṭhānam¹⁴,
 vāṭṭābhūtiṁ¹⁵ -- u u etthāna¹⁶ lābhānakkāmetu upāpāpā¹⁷ jantvā aśāññā
 yojasā pūnāpāpānānāyutim attano tadāhitaṁ āhamaṇānakkāmetu aśāñ-
 14 dhamaṇā¹⁸ aśāññābhūtiṁ¹⁹ yāññassitvā namā sandhāyimas²⁰ u u, etāṇa
 15 vāccā u yad etam taṁ āhamaṇāniya u vāṭṭa vuttam etāṇ ca vāccā āha-
 vereya, nāṭṭhāniya u vāccā vāṭṭa āṭṭhāniya u nama na labhereya aśāññābhūtiṁ
 mantaṭṭhāni na āṭṭhāyimas, mūva etim u mūva et imo, vāṭṭāniya u vāṭṭa-
 nāṭṭhāni²¹ nāṭṭhāpāraṇa²² u, tadāppapaṭṭha u tadā tesam vāccānam appa-
 16 paṭṭha, attāna vā u paṭṭhā pama vāccā vāccānam vāccānam u attāna vā pa-
 17 vāṭṭa, tam tadāna u tadā tadāhitaṁ aśāññābhūtiṁ Brahmaṇaṁ paṭṭhānam
 18 jidam²³ bhūtiṁ u jidam aśāññābhūtiṁ bhūtiṁ loke so tava āhamaṇā āhamā
 nām na karoti, aśāññā u āhamaṇā aśāññā aśāññā vāṭṭha²⁴, kin u
 kin na āhamaṇānam eva aśāññānam etāṇ, lokevāṭṭha evo mūva tava
 19 Brahma u, mūva u mūva, āhamaṇāna āhamaṇā kīṭṭha²⁵ bhūtiṁ mūva
 20 āhamaṇāna āhamaṇāna loke āhamaṇānam²⁶ yojasā²⁷ u, Arīṭṭha²⁸ u A.
 tava bhūtiṁ āhamaṇāna so āhamaṇāna āhamaṇāna sāt dhamaṇāna eva āh-
 21 āhamaṇāna āhamaṇāna vāṭṭha, kīṭṭha u kīṭṭha²⁹ upāpāpāna pācattā³⁰, etā kīṭṭha
 pācā hantā mūva aśāññāni vāccā pi Kambhāraṭṭhānaṁ bhūtiṁ
 22 āhamaṇāna dhamaṇā, so pama etāṇ āhamaṇāna u dhamaṇā u vāṭṭa, tehi pi³¹
 23 tava Brahmaṇa u āhamaṇāni āhamaṇāni.

Idāni tesam³² vāṭṭhābhūtiṁ dāssento āha:

1. Sace hi so aśāññāni yo hanāti

hato pi so aggaṇa upeti tṭhānam

¹ C^o -āya. ² It arita. ³ It āhamaṇānaṁ pāṇānaṁ u the place of a
 vāccāna. ⁴ It vāccā. ⁵ It vāccā pāṇā. ⁶ It nimmittāna aggaṇa vāccā
 1 It haṁsa. ⁷ It na nīṭṭhānakkāmetu. ⁸ It parik. ⁹ It āhamaṇāna
 11 It āhamaṇāna -- vāṭṭhānam. ¹² It -ā. ¹³ It -āhamaṇā. ¹⁴ It vāccā-
 15 It āhamaṇāna. ¹⁶ so all three MSS. for āhamaṇā. ¹⁷ It -pācā. ¹⁸ It
 19 -ā. ²⁰ all three MSS. -āhamaṇā. ²¹ so C^o; C^o āhamaṇāna u, It āhamaṇā
 māhāni. ²² It āhamaṇāna. ²³ It yojasā. ²⁴ It āhamaṇā. ²⁵ It pācā-
 vāccāna. ²⁶ C^o is pi, It is pi hi. ²⁷ C^o omits tava.

- bhavadī bhavādina¹ mārayeyyūh
 ye cāpi tesam abhisaddaheyyūh. 904.
100. N² evā³ migā na-ppaso no pi gāvo
 āyācanti attavadhāya keci
 vipphandamānā⁴ idha jīvikatthā,
 yaññesu pāne pasam āharanti. 905.
101. Yūpassa no pasubandhe ca bālā
 cित्तेhi vagghehi mukhan nayanti:
 ayan te yūpe⁵ kāmaduho parattha
 bhavissati sassato samparāye⁶. 906.
102. Sace ca yūpe manisamkhamuttam
 dhaññam dhanam rajatam⁷ jātārūpam
 sukkhesu kaṭṭhesu navesu cāpi
 sace duhe⁸ tidive sabbakāme
 tevijjasamghā ca pathū yajeyyūh
 na brāhmaṇam kañci tam yajaveyyūh⁹. 907.
103. Kuto ca yūpe manisamkhamuttam
 dhaññam dhanam rajatam jātārūpam
 sukkhesu kaṭṭhesu navesu cāpi,
 kuto duhe⁸ tidive sabbakāme. 908.
104. Saṭṭhā ca luddā upaladdhabālā¹⁰
 cित्तेhi vagghehi mukhan nayanti:
 ādāya aggūh mama dēhi vittam¹¹
 tato sukhi hobhisi¹² sabbakāme. 909.
105. Tam aggihuttam saranam pavissa
 cित्तेhi vagghehi mukhan nayanti,
 oropayitvā kesamassam nakkhā¹³ ca
 vedehi vittam¹⁰ atigājayanti. 910.
106. Kākā ulūkam¹⁴ va raho labhītvā
 ekam samānam bahukā samecca¹⁵

¹ so all these MSS. ² Bē nera, C² terā. ³ so Bē, C² -no. ⁴ read yūpe ayan, omitting te? ⁵ C² -yam. ⁶ Bē ratañam. ⁷ C² ju-. ⁸ C² yāneyeyyūh, Bē nā brāhmaṇam ādēci na jayeyyūh. ⁹ Bē ca paladdhā. ¹⁰ C² ci-, Bē ru-. ¹¹ C² hobhisi, Bē hobhī. ¹² C² -kī, Bē -ka. ¹³ Bē samajja.

- annāni bhutvā¹ kuhakā kuhitvā
mundaṇā katvā² yaññapath³ ossajanti⁴. 911.
100. Evaṃ hi so vañcito brāhmaṇeḥ
eko samāno, bahukā⁵ samecca
5 te yogayogena viluppamānā⁶
diṭṭhaṃ adiṭṭheṇa dhanāṃ haranti. 912.
101. Akūsiyā rājūhi vānusiṭṭhā⁷
tad assa ādāya dhanāṃ haranti,
te tādissā cārasamā assantā⁸
10 vajjhā na haññanti Arittṭha loke. 913.
102. Indassa bahā-rasi dakkhiṇā ti
yaññesu chindanti palāsayaṭṭhiṇā,
tad ce pi⁹ saccam Maghavā chinnaḥāṇ¹⁰
ken¹¹ assa Indo asure jīṇāti. 914.
103. 103. Tañ c¹² eva tuccham, Maghavā samaṇgi
hantā¹³ avajjhe paramo sa¹⁴ devo,
mantā imo brāhmaṇā tucchārūpā
sandiṭṭhiyā¹⁵ vañcanā esa loke. 915.
104. Mālāgiri Himavā yo ca Gijjho (— p. 204₁₀₃)
Sudassano Nisabho Kākanero
10 ete ca añño ca nagā mahantā
cityā katā¹⁶ yaññakarehi-m-āho. 916.
105. Yathappakāraṇi hi iṭṭhakāni
cityā katā yaññakarehi-m-āho
15 na pabbatā bonti tathappakāra
aññādisā acalā iṭṭhasela¹⁷. 917.
106. Na iṭṭhakā bonti silā cirena pi¹⁸,
na tattha sañjāyati ayo na lobhaṃ,

¹ C¹ bhū-. ² B² karivā. ³ B² ayasanti. ⁴ C¹ bahubh. ⁵ C¹ -nam, B² viluppamānam. ⁶ C¹ cānu-. ⁷ C¹ -to. ⁸ B² tañcapl, C¹ yo hi. ⁹ so all three MSS. for abāhu? ¹⁰ C¹ hatā, B² hanvā. ¹¹ B² pu. ¹² B² -kā. ¹³ B² tathā. ¹⁴ B² ditta, C¹ diṭṭha. ¹⁵ B² omitta pi.

- yaññāñ ca etaṃ parivaṇṇayantā¹
 cītyā katā yaññakarehi-m-āhu. 918.
112. Ajjhāyakaṃ mantagunūpapannam
 tapassinam yācayogo ti-m-āhu,
 tīre samuddass' udakam sajjantam² 8
 tam sāgar' ajjhohari ten' apeyyo. 919.
113. Parosahassam pi samantavedo
 mantūpapanne nadiyo vahanā,
 na tena vyāpannarnasūdakaṃ nam³,
 kasmā samuddo atulo apeyyo. 920. 10
114. Ye keci kēpā idha jīvaloke
 lonūdakaṃ kūpakhanehi khāta
 na brāhmaṇajjhoharaneṇa⁴ tesu
 āpo apeyyo dirasaññu-r-āhu⁵. 921.
115. Pure puratthā kā kassa bhariyā,
 mano manussam aṇṇesi⁶ pubbe,
 tenāpi dhammena na koci hīno,
 evam pi vossaggavilhaṇṇam āhu. 922. 15
116. Candālaputto pi adhicca⁷ vedo
 bhāseyya mante kusalo mutimā,
 na tassa muddhāpi⁸ phaleyya sattadhā,
 mantā ime attavadhāya kattā⁹. 923. 20
117. Vācā katā giddhūkatā¹⁰ gahitā
 dummocayā kavyāpathānupannā,
 bālāna cittaṃ visame nivṛtṭham
 tad appapaññā abhiaddahanti. 924. 25
118. Sīhassa vyagghassa ca dīpino ca
 na vijjati porāyaṃ halena,
 manussabbhāvo ca¹¹ gavam va¹² pekkho
 jāti hi tesam asamaṃ samānā¹³. 925. 30

¹ B⁴ -ti. ² C² -vattantam. ³ so C²; B⁴ -ni. ⁴ C² B⁴ biab-. ⁵ B⁴ -ññamāhu.

⁶ C² -hi. ⁷ C² -ādiṇa. ⁸ B⁴ -ti. ⁹ B⁴ -kā. ¹⁰ B⁴ -gata. ¹¹ C² ca. ¹² C² ca.

¹³ C² ca. ¹⁴ so B⁴; C² -nam.

100. Sacc' ca rājā paṭhavīm vijitvā
 sajjivavā assavo.¹ pūrisasjjo
 sayam eva so sattusaṅgham vijeyya
 tassa pajā niccasakkhā bhareyya. 926.
101. Khattiyamantā ca tayo ca vedā
 atthena ete samakā bhavanti,
 tesaṃ ca attham avinicchinitvā
 ca bujjhati oghapatham va chaṇḍam.² 927.
102. Khattiyamantā ca tayo ca vedā
 atthena ete samakā bhavanti,
 lābho alābho ayaṃ yaṃ ca
 sabbe te sabbesaṃ catunna dhammā. 928.
103. Yathāpi lobbhā dhanadhaññahetu
 kammāni karenti puthā pathavyā
 tesijjasuṅghāpi.³ tath' eva aṇṇa
 kammāni karenti puthā pathavyā. 929.
104. Lobbhā hi ete samakā bhavanti,
 niccosakkā.⁴ kāmagūḍesu yuttā
 kammāni karenti puthā pathavyā,
 tad appapaññā dīraṇḍhū ārā.⁵ ti. 930.

Ta. bhavāditi brāhmaṇa, bhavadāna¹ mīrayeyyū ti brāhmaṇam eva²
 mīreyyūti, ya rāpiḥ ya cāpi brāhmaṇānam tam vacanam saddāheyyūti te
 sitano upajjhāke ya ca brāhmaṇe ca mīreyyūti. brāhmaṇa paṇe brāhmaṇe ca
 upajjhāke ca amāretvā nānappakāre itarechāno yaṃ marenti, hi jamaṃ vacanam
 20 mīrechā, kēcīti yaṃ ca³ no mīretha mayam sargam gamitvānti⁴ ti āgacchanti
 kēti n' atthi, paṇe paṇumākaranti⁵ mīradayo paṇe ca paṇi ca⁶ vip-
 phandamānaṃ jīvitantāya⁷ marenti, mukha--ti etesu yūpaṃ⁸ paṇan-
 dhuṃ⁹ itasūti te yaṃ sabham¹⁰ maggaṇṭhemmitam¹¹ dhaññadhamarajatajā-
 tarūpaṃ samūhitaṃ¹², ayaṃ te yūpe parattha kāmādūho bhavissati assata-
 30 bhāvaṃ āvāhasati¹³ citrehi kīraṇṇhi mukham parirenti¹⁴, tam tam varā mīrechā-

¹ Bā -ā, ² Cā Janam. ³ Bā -saṅkhāpi. ⁴ Bā niccassutūti. ⁵ Cā -ā rāte,
 Cā -ā tāne, Bā dīraṇḍhū ārā. ⁶ so Cā Bā; Cā dūka. ⁷ Cā -pamara, Cā
 -pacava, Bā -pamavara. ⁸ so Cā; Cā ya ca, Bā yañña. ⁹ Bā -irabhanṭi. ¹⁰
 Cā pasanti. ¹¹ Cā -tathāya. ¹² Bā yūpaṇṇam. ¹³ Bā -āha ca. ¹⁴ Cā -ā,
 11 Cā -yuttā, 12 Cā -rūpa, Bā dhaññam dhanam rajatam jātarūpaṃ --, 13
 Bā -amit.

gīhah gāhantīti ā, paca cā 'ti paca ca yūpe vā sarakajhāsa cā etara-mānāsi
 tihāyeyya tiddhe vā sabbakāmadāhuta: sasa tevijjagāso ca' purāṇa hantvā yajñāni
 yajeyyāsi bahudhanatīya¹ vā saggakāmatīya va aññam brāhmaṇam va ya-
 jeyyanti yaṃvā pama uttara-va dhanam paccasāhasāni aññam pi yajanti ātama
 aññāterādīna ti vaditabbā, kuto cā 'ti uttariṇi va yūpe va sarakajhāsa va
 kuto etara māna idāni katra vijjāmanāna eva kuto tiddhe sabbakāma dūhāsa
 sabbathāpi aññātam eva teṃsa varanāni, aṭṭha cā ludda va upaliddha-
 bāhi² ti Atiṭṭha ime brāhmaṇā nāma karāṇṭhā³ eva nikkharuṇi ca⁴ te bhāṇitakam
 palobheta upalāpetvā⁵ vītereti karamēhi sukkaṃ paṇḍanti⁶, sabbakāma ti
 aggaṇa ādīya taṇ⁷ ca dubā⁸ amāsa⁹ ca vittaṃ dehi tato sabbakāma lābhivā eva
 bhūti¹⁰, teva saggahitāni -- ti tathā vijānāsi sājamaḥkammam vā ādīya sagg-
 hūtarāhūtam soham pavāpēti, āropayitvā ti etāzini karamāni vadanti kama-
 mānāni v' sasa nikkhaṇ¹¹ va āropayitvā, atigālayantiṇi vuttatīya tayo vade
 nāyāya idāni dātabham idam karabham ti vadanti vedhī tassa sarakāma dhanam
 atigālayanti vīnāseṇi vidāhamāsaṇi, annāni bhūtvā -- ti te kuhāṇi ānappa-
 karam kukakakammam karvī yajñāni¹² vāgēvā vedhēva tassa sarakāma va-
 nagatasaḥkajjanam bhūṇṭi¹³ vā nam amājam karvī yajñāpāthe sarakāni
 tam¹⁴ gahetvā bāhi yajñāvatam gacchanti ā, jagayagāṇi¹⁵ ti brāhmaṇā
 etā¹⁶ bahūti¹⁷ samāva¹⁸ tva tva jagāsa tīya taya yutīya vīnāpamāna¹⁹
 dīṭṭham paccakkham tassa dhanam adijjhāva devatākeva adijjhāva devatākeva
 samāva²⁰ amāvatthāna²¹ keta karāṇi, akāyā rājāni ānāyā²² ti
 idāni cā idāni va bahūni gahetvā²³ ti rājāni annatīya akāyāsaḥkhaṇā²⁴ tīya
 yutīti vā, tadāva²⁵ ti tam eva dhanam ādāya haranti, vāsaṇā²⁶ ti aññāni.
 bahūgahetvā sandhābhedaśaraṇāni, vājñā²⁷ ti vedhāzāni avatīpā pāpaḥkammā
 lābhī loka na lābhānti, bhāṇā²⁸ ti bhāṇi²⁹, i v. h. i. idam pi Atiṭṭha tehi
 annānam pi mupāśādam paca te³⁰ kta yajñāni mahatim pāśāyāṇṭim Jodasa
 vāṇā³¹ dakkhiṇā³² ti vāṇi cchinānti, ta' otesam varanāni sarakāni aṭṭha cchinā-
 hāni vāṇam ken' sasa bhūṇitāna Joda sara jñānti, samāyā³³ ti bhūṇāsaṇā
 sakhāsaḥkajja āroga pava³⁴, pavaṇa ti uttama purāṇāḥkammānāgato aññāma
 vājñā, brāhmaṇā³⁵ ti brāhmaṇāni³⁶, tvaṇā³⁷ ti tvaṇāsaḥkajja³⁸ upa-
 jāhā, vedhāva³⁹ ti ya te brāhmaṇāni meva⁴⁰ nāma eva⁴¹ loka sandhānti
 vāṇā, yajñāpakāraṇiṇi yajñāni tīṭhānti gahetvā yajñākarēhi etiyā katā⁴²
 ti amānti, vīṭṭhāsa⁴³ ti pabbhāsi⁴⁴ ācāsi tīṭhā⁴⁵ upetiṇi akāghāṇi vāṇāya
 ca⁴⁶ tīṭhānti cānti na ca akāghāṇi na vāṇāyāni, pavāṇāyānti⁴⁷ ti

¹ Id. ya. ² Id. paluddhā ca bhāṇi. ³ Id. vāra loka ca. ⁴ Id. omite upa. ⁵
 Id. ānānti. ⁶ Id. vāṇi. ⁷ Cā dubāni. Id. jaha. ⁸ Cā heṇi. Id. adda sabbā-
 kāmaṇi, sabbakāmaṇi palobheta pahāṇanti. ⁹ Cā pakha. ¹⁰ Id. samājja sama-
 gantvā param in the place of yajñāni. ¹¹ Cā amī tam. ¹² Id. adda āyā-
 kama. ¹³ Cā bahūti. ¹⁴ Id. samājja. ¹⁵ Id. ānappa-. ¹⁶ Id. arāhata-. Id.
 āharapa-. ¹⁷ Cā -khata. ¹⁸ Id. bāhi loka. ¹⁹ Cā so. Id. -tati. ²⁰ Id. adda
 karāṇi ti sarakāma karvī. ²¹ Id. bhūṇāsaṇāni. ²² Cā -sahagā. ²³ Id.
 vedhā. ²⁴ Cā vā. ²⁵ Cā vīṭṭhāsa, Cā cchinānti. ²⁶ Id. bhūṇāni, Cā dīṭṭhā.
²⁷ Id. ca. ²⁸ Id. -ti.

- evam yādham vandentā¹ brāhmaṇā², samantavada³ ti paripūrnaveda brāh-
maṇa⁴, vakantīm eṣam pi śrāvṇam patita vakantī, śiṣyāpetya śrīrākhā-
yāḥ pāpanti, na tena--kīnan⁵ ti ettha eko nakhin pucchanto⁶ hoti, nany
tena vyāpanṇarāṣṭakā nadiyo⁷ ti hi nam pucchanto evam āha, kasmā ti kesa
2 kīranena tēva uchiṣamānāda va apyāto kato, kim Mahābrahmaṇaṁ naṭṭeṇ udākaṁ
apayyāṁ katam na aṅkoti samudho yeva aṅkoti, āyasaññā⁸ dūrā⁹ ti dīra-
siñña¹⁰ aha jito ti ā, pure puratā¹¹ ti ito pure abhagaratī¹² abhagapathama-
kappābhāḥ, ā kassa bhariyā ti ā kassa bhariyā nāma jātā, mā na va-
sa n' atthi, pucchā methunadharmarāsaṁ mātāpitara nāma jātā, mā na va-
10 sūsaṁ ti tadā hi mano yeva manussā¹³ Ajānū¹⁴, manussā¹⁵ sari¹⁶ nibbattimā¹⁷
ti ā, tenāpi dhammā¹⁸ ti tena pi kīrṇena tena abhāṭitena na keci jātā¹⁹
hiṇe idāma, na ki tadā khattiyā²⁰ dāsa, atthi, tasmā yam brāhmaṇa²¹ vadanti
brāhmaṇo va jātiya²² seṭṭhi²³ itare hiṇe ti tam mīrechā, aṅgāpī²⁴ evam vattimā²⁵
loke porāṇavattimā²⁶ jāhite²⁷ pucchā attena²⁸ pakāṇḍitvā²⁹ kūtinaṁ³⁰ vāsaṁ
15 khattiyā³¹ dāsa³² cattāro³³ borihā³⁴ jātā, evam vaṇṇagatibhāṅgaṁ āhu, attanā³⁵ va
katehi³⁶ kammavāsaṅgehi³⁷ itaṁ³⁸ kattānaṁ³⁹ akāre⁴⁰ khattiya⁴¹ jātā akāre⁴² brāh-
maṇā⁴³ yo ti imam vibbāṅgaṁ⁴⁴ katham⁴⁵ tasmā brāhmaṇo va seṭṭhi ti vacanam
mīrechā, attāda⁴⁶ ti yadi Mahābrahmaṇo⁴⁷ brāhmaṇānaṁ⁴⁸ āva⁴⁹ āyo⁵⁰ veda⁵¹ dīna⁵²
na aññesaṁ⁵³ ca⁵⁴ jātāna⁵⁵ manā⁵⁶ bhāṣantā⁵⁷ mudhā⁵⁸ attāda⁵⁹ phaleyya⁶⁰ na va
20 phaleti, tasmā⁶¹ imāhi⁶² brāhmaṇā⁶³ attāda⁶⁴ ya⁶⁵ manā⁶⁶ kūtā, attanā⁶⁷ yeva⁶⁸ tasmā⁶⁹
mudhā⁷⁰ attāda⁷¹ ita⁷² pakāṇḍitvā⁷³ kūtinaṁ⁷⁴ āva⁷⁵ āyo⁷⁶ veda⁷⁷ dīna⁷⁸
na aññesaṁ⁷⁹ ca⁸⁰ jātāna⁸¹ manā⁸² bhāṣantā⁸³ mudhā⁸⁴ attāda⁸⁵ phaleyya⁸⁶ na va
30 anupā⁸⁷, tasmā⁸⁸ yathā⁸⁹ tasmā⁹⁰ tathā⁹¹ manā⁹² kūtā⁹³ baddhā⁹⁴, baddhā⁹⁵ ti tenam⁹⁶ hi
baddham⁹⁷ vīram⁹⁸ vāsaṁ⁹⁹ vīraṇam¹⁰⁰ tasmā¹⁰¹ attāda¹⁰² āva¹⁰³ āyo¹⁰⁴ veda¹⁰⁵ dīna¹⁰⁶
na aññesaṁ¹⁰⁷ ca¹⁰⁸ jātāna¹⁰⁹ manā¹¹⁰ bhāṣantā¹¹¹ mudhā¹¹² attāda¹¹³ phaleyya¹¹⁴ na va
40 kavatā¹¹⁵ va¹¹⁶ pakāṇḍitvā¹¹⁷ kūtinaṁ¹¹⁸ āva¹¹⁹ āyo¹²⁰ veda¹²¹ dīna¹²²
na aññesaṁ¹²³ ca¹²⁴ jātāna¹²⁵ manā¹²⁶ bhāṣantā¹²⁷ mudhā¹²⁸ attāda¹²⁹ phaleyya¹³⁰ na va
50 kavatā¹³¹ va¹³² pakāṇḍitvā¹³³ kūtinaṁ¹³⁴ āva¹³⁵ āyo¹³⁶ veda¹³⁷ dīna¹³⁸
na aññesaṁ¹³⁹ ca¹⁴⁰ jātāna¹⁴¹ manā¹⁴² bhāṣantā¹⁴³ mudhā¹⁴⁴ attāda¹⁴⁵ phaleyya¹⁴⁶ na va
60 kavatā¹⁴⁷ va¹⁴⁸ pakāṇḍitvā¹⁴⁹ kūtinaṁ¹⁵⁰ āva¹⁵¹ āyo¹⁵² veda¹⁵³ dīna¹⁵⁴
na aññesaṁ¹⁵⁵ ca¹⁵⁶ jātāna¹⁵⁷ manā¹⁵⁸ bhāṣantā¹⁵⁹ mudhā¹⁶⁰ attāda¹⁶¹ phaleyya¹⁶² na va
70 kavatā¹⁶³ va¹⁶⁴ pakāṇḍitvā¹⁶⁵ kūtinaṁ¹⁶⁶ āva¹⁶⁷ āyo¹⁶⁸ veda¹⁶⁹ dīna¹⁷⁰
na aññesaṁ¹⁷¹ ca¹⁷² jātāna¹⁷³ manā¹⁷⁴ bhāṣantā¹⁷⁵ mudhā¹⁷⁶ attāda¹⁷⁷ phaleyya¹⁷⁸ na va
80 kavatā¹⁷⁹ va¹⁸⁰ pakāṇḍitvā¹⁸¹ kūtinaṁ¹⁸² āva¹⁸³ āyo¹⁸⁴ veda¹⁸⁵ dīna¹⁸⁶
na aññesaṁ¹⁸⁷ ca¹⁸⁸ jātāna¹⁸⁹ manā¹⁹⁰ bhāṣantā¹⁹¹ mudhā¹⁹² attāda¹⁹³ phaleyya¹⁹⁴ na va
90 kavatā¹⁹⁵ va¹⁹⁶ pakāṇḍitvā¹⁹⁷ kūtinaṁ¹⁹⁸ āva¹⁹⁹ āyo²⁰⁰ veda²⁰¹ dīna²⁰²
na aññesaṁ²⁰³ ca²⁰⁴ jātāna²⁰⁵ manā²⁰⁶ bhāṣantā²⁰⁷ mudhā²⁰⁸ attāda²⁰⁹ phaleyya²¹⁰ na va
100 kavatā²¹¹ va²¹² pakāṇḍitvā²¹³ kūtinaṁ²¹⁴ āva²¹⁵ āyo²¹⁶ veda²¹⁷ dīna²¹⁸
na aññesaṁ²¹⁹ ca²²⁰ jātāna²²¹ manā²²² bhāṣantā²²³ mudhā²²⁴ attāda²²⁵ phaleyya²²⁶ na va
110 kavatā²²⁷ va²²⁸ pakāṇḍitvā²²⁹ kūtinaṁ²³⁰ āva²³¹ āyo²³² veda²³³ dīna²³⁴
na aññesaṁ²³⁵ ca²³⁶ jātāna²³⁷ manā²³⁸ bhāṣantā²³⁹ mudhā²⁴⁰ attāda²⁴¹ phaleyya²⁴² na va
120 kavatā²⁴³ va²⁴⁴ pakāṇḍitvā²⁴⁵ kūtinaṁ²⁴⁶ āva²⁴⁷ āyo²⁴⁸ veda²⁴⁹ dīna²⁵⁰
na aññesaṁ²⁵¹ ca²⁵² jātāna²⁵³ manā²⁵⁴ bhāṣantā²⁵⁵ mudhā²⁵⁶ attāda²⁵⁷ phaleyya²⁵⁸ na va
130 kavatā²⁵⁹ va²⁶⁰ pakāṇḍitvā²⁶¹ kūtinaṁ²⁶² āva²⁶³ āyo²⁶⁴ veda²⁶⁵ dīna²⁶⁶
na aññesaṁ²⁶⁷ ca²⁶⁸ jātāna²⁶⁹ manā²⁷⁰ bhāṣantā²⁷¹ mudhā²⁷² attāda²⁷³ phaleyya²⁷⁴ na va
140 kavatā²⁷⁵ va²⁷⁶ pakāṇḍitvā²⁷⁷ kūtinaṁ²⁷⁸ āva²⁷⁹ āyo²⁸⁰ veda²⁸¹ dīna²⁸²
na aññesaṁ²⁸³ ca²⁸⁴ jātāna²⁸⁵ manā²⁸⁶ bhāṣantā²⁸⁷ mudhā²⁸⁸ attāda²⁸⁹ phaleyya²⁹⁰ na va
150 kavatā²⁹¹ va²⁹² pakāṇḍitvā²⁹³ kūtinaṁ²⁹⁴ āva²⁹⁵ āyo²⁹⁶ veda²⁹⁷ dīna²⁹⁸
na aññesaṁ²⁹⁹ ca³⁰⁰ jātāna³⁰¹ manā³⁰² bhāṣantā³⁰³ mudhā³⁰⁴ attāda³⁰⁵ phaleyya³⁰⁶ na va
160 kavatā³⁰⁷ va³⁰⁸ pakāṇḍitvā³⁰⁹ kūtinaṁ³¹⁰ āva³¹¹ āyo³¹² veda³¹³ dīna³¹⁴
na aññesaṁ³¹⁵ ca³¹⁶ jātāna³¹⁷ manā³¹⁸ bhāṣantā³¹⁹ mudhā³²⁰ attāda³²¹ phaleyya³²² na va
170 kavatā³²³ va³²⁴ pakāṇḍitvā³²⁵ kūtinaṁ³²⁶ āva³²⁷ āyo³²⁸ veda³²⁹ dīna³³⁰
na aññesaṁ³³¹ ca³³² jātāna³³³ manā³³⁴ bhāṣantā³³⁵ mudhā³³⁶ attāda³³⁷ phaleyya³³⁸ na va
180 kavatā³³⁹ va³⁴⁰ pakāṇḍitvā³⁴¹ kūtinaṁ³⁴² āva³⁴³ āyo³⁴⁴ veda³⁴⁵ dīna³⁴⁶
na aññesaṁ³⁴⁷ ca³⁴⁸ jātāna³⁴⁹ manā³⁵⁰ bhāṣantā³⁵¹ mudhā³⁵² attāda³⁵³ phaleyya³⁵⁴ na va
190 kavatā³⁵⁵ va³⁵⁶ pakāṇḍitvā³⁵⁷ kūtinaṁ³⁵⁸ āva³⁵⁹ āyo³⁶⁰ veda³⁶¹ dīna³⁶²
na aññesaṁ³⁶³ ca³⁶⁴ jātāna³⁶⁵ manā³⁶⁶ bhāṣantā³⁶⁷ mudhā³⁶⁸ attāda³⁶⁹ phaleyya³⁷⁰ na va
200 kavatā³⁷¹ va³⁷² pakāṇḍitvā³⁷³ kūtinaṁ³⁷⁴ āva³⁷⁵ āyo³⁷⁶ veda³⁷⁷ dīna³⁷⁸
na aññesaṁ³⁷⁹ ca³⁸⁰ jātāna³⁸¹ manā³⁸² bhāṣantā³⁸³ mudhā³⁸⁴ attāda³⁸⁵ phaleyya³⁸⁶ na va
210 kavatā³⁸⁷ va³⁸⁸ pakāṇḍitvā³⁸⁹ kūtinaṁ³⁹⁰ āva³⁹¹ āyo³⁹² veda³⁹³ dīna³⁹⁴
na aññesaṁ³⁹⁵ ca³⁹⁶ jātāna³⁹⁷ manā³⁹⁸ bhāṣantā³⁹⁹ mudhā⁴⁰⁰ attāda⁴⁰¹ phaleyya⁴⁰² na va
220 kavatā⁴⁰³ va⁴⁰⁴ pakāṇḍitvā⁴⁰⁵ kūtinaṁ⁴⁰⁶ āva⁴⁰⁷ āyo⁴⁰⁸ veda⁴⁰⁹ dīna⁴¹⁰
na aññesaṁ⁴¹¹ ca⁴¹² jātāna⁴¹³ manā⁴¹⁴ bhāṣantā⁴¹⁵ mudhā⁴¹⁶ attāda⁴¹⁷ phaleyya⁴¹⁸ na va
230 kavatā⁴¹⁹ va⁴²⁰ pakāṇḍitvā⁴²¹ kūtinaṁ⁴²² āva⁴²³ āyo⁴²⁴ veda⁴²⁵ dīna⁴²⁶
na aññesaṁ⁴²⁷ ca⁴²⁸ jātāna⁴²⁹ manā⁴³⁰ bhāṣantā⁴³¹ mudhā⁴³² attāda⁴³³ phaleyya⁴³⁴ na va
240 kavatā⁴³⁵ va⁴³⁶ pakāṇḍitvā⁴³⁷ kūtinaṁ⁴³⁸ āva⁴³⁹ āyo⁴⁴⁰ veda⁴⁴¹ dīna⁴⁴²
na aññesaṁ⁴⁴³ ca⁴⁴⁴ jātāna⁴⁴⁵ manā⁴⁴⁶ bhāṣantā⁴⁴⁷ mudhā⁴⁴⁸ attāda⁴⁴⁹ phaleyya⁴⁵⁰ na va
250 kavatā⁴⁵¹ va⁴⁵² pakāṇḍitvā⁴⁵³ kūtinaṁ⁴⁵⁴ āva⁴⁵⁵ āyo⁴⁵⁶ veda⁴⁵⁷ dīna⁴⁵⁸
na aññesaṁ⁴⁵⁹ ca⁴⁶⁰ jātāna⁴⁶¹ manā⁴⁶² bhāṣantā⁴⁶³ mudhā⁴⁶⁴ attāda⁴⁶⁵ phaleyya⁴⁶⁶ na va
260 kavatā⁴⁶⁷ va⁴⁶⁸ pakāṇḍitvā⁴⁶⁹ kūtinaṁ⁴⁷⁰ āva⁴⁷¹ āyo⁴⁷² veda⁴⁷³ dīna⁴⁷⁴
na aññesaṁ⁴⁷⁵ ca⁴⁷⁶ jātāna⁴⁷⁷ manā⁴⁷⁸ bhāṣantā⁴⁷⁹ mudhā⁴⁸⁰ attāda⁴⁸¹ phaleyya⁴⁸² na va
270 kavatā⁴⁸³ va⁴⁸⁴ pakāṇḍitvā⁴⁸⁵ kūtinaṁ⁴⁸⁶ āva⁴⁸⁷ āyo⁴⁸⁸ veda⁴⁸⁹ dīna⁴⁹⁰
na aññesaṁ⁴⁹¹ ca⁴⁹² jātāna⁴⁹³ manā⁴⁹⁴ bhāṣantā⁴⁹⁵ mudhā⁴⁹⁶ attāda⁴⁹⁷ phaleyya⁴⁹⁸ na va
280 kavatā⁴⁹⁹ va⁵⁰⁰ pakāṇḍitvā⁵⁰¹ kūtinaṁ⁵⁰² āva⁵⁰³ āyo⁵⁰⁴ veda⁵⁰⁵ dīna⁵⁰⁶
na aññesaṁ⁵⁰⁷ ca⁵⁰⁸ jātāna⁵⁰⁹ manā⁵¹⁰ bhāṣantā⁵¹¹ mudhā⁵¹² attāda⁵¹³ phaleyya⁵¹⁴ na va
290 kavatā⁵¹⁵ va⁵¹⁶ pakāṇḍitvā⁵¹⁷ kūtinaṁ⁵¹⁸ āva⁵¹⁹ āyo⁵²⁰ veda⁵²¹ dīna⁵²²
na aññesaṁ⁵²³ ca⁵²⁴ jātāna⁵²⁵ manā⁵²⁶ bhāṣantā⁵²⁷ mudhā⁵²⁸ attāda⁵²⁹ phaleyya⁵³⁰ na va
300 kavatā⁵³¹ va⁵³² pakāṇḍitvā⁵³³ kūtinaṁ⁵³⁴ āva⁵³⁵ āyo⁵³⁶ veda⁵³⁷ dīna⁵³⁸
na aññesaṁ⁵³⁹ ca⁵⁴⁰ jātāna⁵⁴¹ manā⁵⁴² bhāṣantā⁵⁴³ mudhā⁵⁴⁴ attāda⁵⁴⁵ phaleyya⁵⁴⁶ na va
310 kavatā⁵⁴⁷ va⁵⁴⁸ pakāṇḍitvā⁵⁴⁹ kūtinaṁ⁵⁵⁰ āva⁵⁵¹ āyo⁵⁵² veda⁵⁵³ dīna⁵⁵⁴
na aññesaṁ⁵⁵⁵ ca⁵⁵⁶ jātāna⁵⁵⁷ manā⁵⁵⁸ bhāṣantā⁵⁵⁹ mudhā⁵⁶⁰ attāda⁵⁶¹ phaleyya⁵⁶² na va
320 kavatā⁵⁶³ va⁵⁶⁴ pakāṇḍitvā⁵⁶⁵ kūtinaṁ⁵⁶⁶ āva⁵⁶⁷ āyo⁵⁶⁸ veda⁵⁶⁹ dīna⁵⁷⁰
na aññesaṁ⁵⁷¹ ca⁵⁷² jātāna⁵⁷³ manā⁵⁷⁴ bhāṣantā⁵⁷⁵ mudhā⁵⁷⁶ attāda⁵⁷⁷ phaleyya⁵⁷⁸ na va
330 kavatā⁵⁷⁹ va⁵⁸⁰ pakāṇḍitvā⁵⁸¹ kūtinaṁ⁵⁸² āva⁵⁸³ āyo⁵⁸⁴ veda⁵⁸⁵ dīna⁵⁸⁶
na aññesaṁ⁵⁸⁷ ca⁵⁸⁸ jātāna⁵⁸⁹ manā⁵⁹⁰ bhāṣantā⁵⁹¹ mudhā⁵⁹² attāda⁵⁹³ phaleyya⁵⁹⁴ na va
340 kavatā⁵⁹⁵ va⁵⁹⁶ pakāṇḍitvā⁵⁹⁷ kūtinaṁ⁵⁹⁸ āva⁵⁹⁹ āyo⁶⁰⁰ veda⁶⁰¹ dīna⁶⁰²
na aññesaṁ⁶⁰³ ca⁶⁰⁴ jātāna⁶⁰⁵ manā⁶⁰⁶ bhāṣantā⁶⁰⁷ mudhā⁶⁰⁸ attāda⁶⁰⁹ phaleyya⁶¹⁰ na va
350 kavatā⁶¹¹ va⁶¹² pakāṇḍitvā⁶¹³ kūtinaṁ⁶¹⁴ āva⁶¹⁵ āyo⁶¹⁶ veda⁶¹⁷ dīna⁶¹⁸
na aññesaṁ⁶¹⁹ ca⁶²⁰ jātāna⁶²¹ manā⁶²² bhāṣantā⁶²³ mudhā⁶²⁴ attāda⁶²⁵ phaleyya⁶²⁶ na va
360 kavatā⁶²⁷ va⁶²⁸ pakāṇḍitvā⁶²⁹ kūtinaṁ⁶³⁰ āva⁶³¹ āyo⁶³² veda⁶³³ dīna⁶³⁴
na aññesaṁ⁶³⁵ ca⁶³⁶ jātāna⁶³⁷ manā⁶³⁸ bhāṣantā⁶³⁹ mudhā⁶⁴⁰ attāda⁶⁴¹ phaleyya⁶⁴² na va
370 kavatā⁶⁴³ va⁶⁴⁴ pakāṇḍitvā⁶⁴⁵ kūtinaṁ⁶⁴⁶ āva⁶⁴⁷ āyo⁶⁴⁸ veda⁶⁴⁹ dīna⁶⁵⁰
na aññesaṁ⁶⁵¹ ca⁶⁵² jātāna⁶⁵³ manā⁶⁵⁴ bhāṣantā⁶⁵⁵ mudhā⁶⁵⁶ attāda⁶⁵⁷ phaleyya⁶⁵⁸ na va
380 kavatā⁶⁵⁹ va⁶⁶⁰ pakāṇḍitvā⁶⁶¹ kūtinaṁ⁶⁶² āva⁶⁶³ āyo⁶⁶⁴ veda⁶⁶⁵ dīna⁶⁶⁶
na aññesaṁ⁶⁶⁷ ca⁶⁶⁸ jātāna⁶⁶⁹ manā⁶⁷⁰ bhāṣantā⁶⁷¹ mudhā⁶⁷² attāda⁶⁷³ phaleyya⁶⁷⁴ na va
390 kavatā⁶⁷⁵ va⁶⁷⁶ pakāṇḍitvā⁶⁷⁷ kūtinaṁ⁶⁷⁸ āva⁶⁷⁹ āyo⁶⁸⁰ veda⁶⁸¹ dīna⁶⁸²
na aññesaṁ⁶⁸³ ca⁶⁸⁴ jātāna⁶⁸⁵ manā⁶⁸⁶ bhāṣantā⁶⁸⁷ mudhā⁶⁸⁸ attāda⁶⁸⁹ phaleyya⁶⁹⁰ na va
400 kavatā⁶⁹¹ va⁶⁹² pakāṇḍitvā⁶⁹³ kūtinaṁ⁶⁹⁴ āva⁶⁹⁵ āyo⁶⁹⁶ veda⁶⁹⁷ dīna⁶⁹⁸
na aññesaṁ⁶⁹⁹ ca⁷⁰⁰ jātāna⁷⁰¹ manā⁷⁰² bhāṣantā⁷⁰³ mudhā⁷⁰⁴ attāda⁷⁰⁵ phaleyya⁷⁰⁶ na va
410 kavatā⁷⁰⁷ va⁷⁰⁸ pakāṇḍitvā⁷⁰⁹ kūtinaṁ⁷¹⁰ āva⁷¹¹ āyo⁷¹² veda⁷¹³ dīna⁷¹⁴
na aññesaṁ⁷¹⁵ ca⁷¹⁶ jātāna⁷¹⁷ manā⁷¹⁸ bhāṣantā⁷¹⁹ mudhā⁷²⁰ attāda⁷²¹ phaleyya⁷²² na va
420 kavatā⁷²³ va⁷²⁴ pakāṇḍitvā⁷²⁵ kūtinaṁ⁷²⁶ āva⁷²⁷ āyo⁷²⁸ veda⁷²⁹ dīna⁷³⁰
na aññesaṁ⁷³¹ ca⁷³² jātāna⁷³³ manā⁷³⁴ bhāṣantā⁷³⁵ mudhā⁷³⁶ attāda⁷³⁷ phaleyya⁷³⁸ na va
430 kavatā⁷³⁹ va⁷⁴⁰ pakāṇḍitvā⁷⁴¹ kūtinaṁ⁷⁴² āva⁷⁴³ āyo⁷⁴⁴ veda⁷⁴⁵ dīna⁷⁴⁶
na aññesaṁ⁷⁴⁷ ca⁷⁴⁸ jātāna⁷⁴⁹ manā⁷⁵⁰ bhāṣantā⁷⁵¹ mudhā⁷⁵² attāda⁷⁵³ phaleyya⁷⁵⁴ na va
440 kavatā⁷⁵⁵ va⁷⁵⁶ pakāṇḍitvā⁷⁵⁷ kūtinaṁ⁷⁵⁸ āva⁷⁵⁹ āyo⁷⁶⁰ veda⁷⁶¹ dīna⁷⁶²
na aññesaṁ⁷⁶³ ca⁷⁶⁴ jātāna⁷⁶⁵ manā⁷⁶⁶ bhāṣantā⁷⁶⁷ mudhā⁷⁶⁸ attāda⁷⁶⁹ phaleyya⁷⁷⁰ na va
450 kavatā⁷⁷¹ va⁷⁷² pakāṇḍitvā⁷⁷³ kūtinaṁ⁷⁷⁴ āva⁷⁷⁵ āyo⁷⁷⁶ veda⁷⁷⁷ dīna⁷⁷⁸
na aññesaṁ⁷⁷⁹ ca⁷⁸⁰ jātāna⁷⁸¹ manā⁷⁸² bhāṣantā⁷⁸³ mudhā⁷⁸⁴ attāda⁷⁸⁵ phaleyya⁷⁸⁶ na va
460 kavatā⁷⁸⁷ va⁷⁸⁸ pakāṇḍitvā⁷⁸⁹ kūtinaṁ⁷⁹⁰ āva⁷⁹¹ āyo⁷⁹² veda⁷⁹³ dīna⁷⁹⁴
na aññesaṁ⁷⁹⁵ ca⁷⁹⁶ jātāna⁷⁹⁷ manā⁷⁹⁸ bhāṣantā⁷⁹⁹ mudhā⁸⁰⁰ attāda⁸⁰¹ phaleyya⁸⁰² na va
470 kavatā⁸⁰³ va⁸⁰⁴ pakāṇḍitvā⁸⁰⁵ kūtinaṁ⁸⁰⁶ āva⁸⁰⁷ āyo⁸⁰⁸ veda⁸⁰⁹ dīna⁸¹⁰
na aññesaṁ⁸¹¹ ca⁸¹² jātāna⁸¹³ manā⁸¹⁴ bhāṣantā⁸¹⁵ mudhā⁸¹⁶ attāda⁸¹⁷ phaleyya⁸¹⁸ na va
480 kavatā⁸¹⁹ va⁸²⁰ pakāṇḍitvā⁸²¹ kūtinaṁ⁸²² āva⁸²³ āyo⁸²⁴ veda⁸²⁵ dīna⁸²⁶
na aññesaṁ⁸²⁷ ca⁸²⁸ jātāna⁸²⁹ manā⁸³⁰ bhāṣantā⁸³¹ mudhā⁸³² attāda⁸³³ phaleyya⁸³⁴ na va
490 kavatā⁸³⁵ va⁸³⁶ pakāṇḍitvā⁸³⁷ kūtinaṁ⁸³⁸ āva⁸³⁹ āyo⁸⁴⁰ veda⁸⁴¹ dīna⁸⁴²
na aññesaṁ⁸⁴³ ca⁸⁴⁴ jātāna⁸⁴⁵ manā⁸⁴⁶ bhāṣantā⁸⁴⁷ mudhā⁸⁴⁸ attāda⁸⁴⁹ phaleyya⁸⁵⁰ na va
500 kavatā⁸⁵¹ va⁸⁵² pakāṇḍitvā⁸⁵³ kūtinaṁ⁸⁵⁴ āva⁸⁵⁵ āyo⁸⁵⁶ veda⁸⁵⁷ dīna⁸⁵⁸
na aññesaṁ⁸⁵⁹ ca⁸⁶⁰ jātāna⁸⁶¹ manā⁸⁶² bhāṣantā⁸⁶³ mudhā⁸⁶⁴ attāda⁸⁶⁵ phaleyya⁸⁶⁶ na va
510 kavatā⁸⁶⁷ va⁸⁶⁸ pakāṇḍitvā⁸⁶⁹ kūtinaṁ⁸⁷⁰ āva⁸⁷¹ āyo⁸⁷² veda⁸⁷³ dīna⁸⁷⁴
na aññesaṁ⁸⁷⁵ ca⁸⁷⁶ jātāna⁸⁷⁷ manā⁸⁷⁸ bhāṣantā⁸⁷⁹ mudhā⁸⁸⁰ attāda⁸⁸¹ phaleyya⁸⁸² na va
520 kavatā⁸⁸³ va⁸⁸⁴ pakāṇḍitvā⁸⁸⁵ kūtinaṁ⁸⁸⁶ āva⁸⁸⁷ āyo⁸⁸⁸ veda⁸⁸

pujñitvā¹ v. dātābham nama na bhavēyya, sayam² eva so sākko va bhāvanā-
 gham vijēyya, evam satti yuddhādakkhobbhāseva³ tassa pana pajh⁴ nirodhanā⁵
 bhavēyya, eva⁶ ca n' atthi sampāpi tassa vasaṇā mlecchā, khattijamanā⁷
 ti vājanāthā⁸ ca tepe⁹ va vada attham lōpiyā¹⁰ ruzijā idam eva kattābham ti
 parasiṇṇā¹¹ atthena ete samakkā bhavanti, avinirechinittvā¹² ti tasmā khattiyō-
 mantānam khattiyō pi vedānam brāhmaṇo pi attham vinirecchamitvā¹³ sūvaseva¹⁴
 eva gacchante tam attham udakoghena rājanam maggam viya na bujjhanti,
 atthasū¹⁵ ete ti cecamatthēsa¹⁶ ete samakkā bhavanti, kōṭṭakāra¹⁷ brāhmaṇo va
 vettā¹⁸ añño vappo kīḷo ti vadanti yeva, sākko¹⁹ va ti so sabbe lōbhādayo
 lokadhammā sabbe te sabbeva catunnam pi vuttasam dhammā kassatto pi ti²⁰
 etehi muttakō nāma n' atthi, brāhmaṇā lokadhammā apasānuttā vasaṇā
 vettā²¹ magga ti magga katham, tūbhā²² ti gahapatikā, te vijjasaṅghāpi²³
 brāhmaṇā²⁴ tath²⁵ eva puthū na kasīrakkhōṇi²⁶ kaummā karonti, nirodhanā²⁷
 ti²⁸ nirodhanā²⁹ dakkhejā³⁰ rādhājā³¹, tad appapannā³² dīrasaṇṇā³³ arā³⁴ ti tasmā
 khattikā dīrasaṇṇā³⁵ nippaṭṭhā³⁶ brāhmaṇā³⁷ arā³⁸ te dhammā, paṇā³⁹ ki⁴⁰ brāhmaṇa-
 dhammā⁴¹ arā⁴² samakkā⁴³ sādheva⁴⁴ atthi.

Evam M. tesaṃ vādaṃ bhinditvā attano vādaṃ patitthā-
 pesi, tassa dhammakathaṃ sutvā nāgaparisaṃ somanassajātā
 ahoṣi. M. nesāḍabrahmaṇaṃ nāgabhavanaṃ niharāpesi, pari-
 bhāsamanītam pi paṇ¹ ussa nākāsi. Sāgarabrahmadatto pi²⁰
 thapitadivasāṃ anutikkamitvā caturāṅginiyā senāya parivato
 pīruvasanattāḥaṃ agamāsi. M. pi „mātulaṃ ca ayyakāṃ ca
 passasāmiti³“ bheri⁴ carāpetvā mahantena sīrisabhaggena Ya-
 munato uttaritvā tam eva asaṃsaṃ ārabha pāyāsi, avasesa-
 bhātaro ca tassa mātāpitaro ca pacchato pāyidhe. Tasmā⁴⁵
 khaṇo S-brahmadatto M-nā mahatiyā parisāya āgacchantāṃ
 asaṅjanitvā pītaṃ pucchante āha:

100. Kassa bheri¹ mutiṅgā ca samkhā paṇavadendimā (V² 12)
 purato potipanoṇi³ bāsayanā⁴ rathesabham. 931.

101. Kassa kaṇḍapattēna puthunā vijjavanninā⁵
 yuvā kalāpasannaddho, ko eti siriya⁶ jaladh. 932.

102. Ukkāmukhe pahaṭṭham va khadiraṅgūrasaṇṇibham
 mukham cāru-rivābbhā⁷ti⁸, ko eti siriya⁹ jaladh. 933.

¹ C¹ a., ² B² yuddh., ³ C¹ paṭ., ⁴ C¹ ārya., ⁵ C¹ adda samā., ⁶
 C¹ -sakkā, B² dīrasaṇṇā., ⁷ B² adda kīṇagunasa., ⁸ C¹ -dakkhejā, D¹ -dakkhejā,
 B² -ān ārakkā., ⁹ C¹ a., ¹⁰ C¹ ak., ¹¹ C¹ -pittā.

100. Kassa jāmbonadāṃ chattaṃ saṇḍākaṃ manoramanā
ādiccaramāsaṃvarapaṇā, ko eti siriyaṃ jaladā. 934.
101. Kassa amikam¹ pariggayha vālavijānim uttanamā
carate varapaṇḍassa muddhani oparūpari. 935.
102. Kassa pekkunahatthāni vicitrāni modūni ca
tapaṇḍamaṇḍaṇḍāni² esanti ubhatomukhaṃ. 936.
103. Khadiraṅgāravapaṇḍhā ukkāmukhapahamā³
kass⁴ eto kuṇḍalā vaggū abhanti ubhatomukhaṃ. 937.
104. Kassa vātana chopā niddhanti mudokāḥakā
sabhayanti nālātantaṃ nahhā vijjā-r-iv⁵ uggatā. 938.
105. Kassa etāni akkhāni āyatāni puthūni ca,
ko sabbhanti viśākkhā, kass⁶ etam ānājan mukhaṃ. 939.
106. Kassa te lapamā suddhā⁷ suddhasamkhavarūpamā⁸
bhāsamānassa abhanti dantā kuppiḥasā⁹. 940.
107. Kassa lākhārasasamā hatthapādā sukha thirā,
ko so bhimbottahasampanno divā suriye va bhāsati. 941.
108. Himaccaye¹⁰ hemavato¹¹ brahṇsālo va pupphito
ko so odātapāvāro jayati ludo va sabbhanti. 942.
109. Suvappapilakākiṇṇam maṇḍaṇḍavicittitaṃ
ko so parisam ogayha¹² iṣo khaggaṃ va muḍcati¹³. 943.
110. Suvappacitakā¹⁴ cītrā sukātā cītrasibbanā¹⁵
ko so omuḍcate pādā nāmo katvā mahesino ti. 944.

Ta, paṭṭapaṇḍitā kass¹ etāni siriyaṃ purato paṭṭapaṇḍitā, kassāyanti
ti etam rājānaṃ kassāyanti, kassāna-- ti kassa nālātantaṃ baddhena mukha-
111 paṭṭena vijjāyā meghamukhaṃ sija varamukhaṃ ujjetatitā pucchati, yvā-- ti
taruno ammaḍḍhadhaukkhāpo, ukkā-- ti sammānuddhāna pakkatthasamānāna
vija, khadiraṅgāra-- ti bhittakhadiraṅgārasamānāna, jāmbonadāna ti tāsa-
suvappamāyāna, amikam² pariggayhā ti samatiggahatṭa amikam³ pariggayhā
kassa, vālavijā-- ti ammanā vālavijāna, pekkunā-- ti mōrapāḍḍhatthā-
112 naṃ, vicitrāṇi saccarāmanavācānaṃ, tapaṇḍā⁴-- ti tapaṇḍasamānāna ca

¹ Hā sāgama. ² Hā savaṇṇamāṇā. ³ Cā ukk. ⁴ Hā kassate lapamāṇā sū-
ling sūdhā. ⁵ Hā sūdhā. ⁶ Cā kucchā, kujjā. ⁷ Cā sū. ⁸ Hā ti.
⁹ Hā ogayha. ¹⁰ Cā hā. ¹¹ Hā hā-- pamaṇḍa. ¹² Hā vikatā. ¹³ Hā vā-
lino, Cā sūpṭha. ¹⁴ Cā Hā sāgama. ¹⁵ Hā savaṇṇa.

maññi sa khaññatāpāṇi, ubheto mukhaṃ ti mukhaṃ ubhampassanā paranti,
 eṭṭha--ti viṭṭhaṃ, iddhaṃti ti aniddhaṃti¹, nāḷaṃti ti kasa² etc
 evaṃpā keḷi nāḷaṃti upasāhanti, kabbha ti kabbha aggaṭṭi viḷḷa viya,
 mūḷaṃti ti khaññatāpāṇi viya paripūṇaṃ, lāpasaṃti³ ti mukhaṃti⁴, kuppila-
 eḍḍiṭṭi ti mantāḷakamakhaññatā⁵, sukhe ttiṭṭi ti sukhaṃti⁶, jāyati
 ludo vā 'ti jāyappati ludo viya, evaṃvā--ti evaṃvāpāṇi⁷ ikkhaṃti,
 maṇi--ti maṇiṭṭhaṃti viḷḷatā, evaṃvāpāṇi⁸ ti evaṃvāpāṇi⁹,
 ti sāttarāṇi¹⁰, evaṃvā ti evaṃvā, evaṃvāpāṇi¹¹ ti evaṃvāpāṇi¹²,
 ko--pāṇi ti ko eva pāṇi evaṃvā pāṇi omuḷḷatā.

Evam puttana S-brahmadattoṃ puttā iddhimā abhiññā- 10
 lābhitaṃso „tāta etc Dhātaraṭṭhassa rañño puttā tava lāgi-
 neyyā nāgā“ ti ācikkhanto gātham āha:

100. Dhātaraṭṭhā¹ hi te nāgā iddhimanto yasassino

Samuddajāya oppannā nāgā etc mahiddhikā ti. 945.

Evam etesaṃ kathaṃtānaṃ āeva nāgapariṣā patvā tāpa- 15
 sassa pāde vauditvā ekamantaṃ nādi. Samuddajāpi pitarāṃ
 vauditvā roditvā nāgapariṣāya saddhim n-bhavanam eva gata.
 S-brahmadatto tatthi² eva katipāhaṃ vasitvā Bārāṇasim eva
 gato. Samuddajā n-bhavaṃ yeva kalam akāsi. Ko yāvajjivam
 ssaṃ rakkhitvā upasathakammam katvā āyupariyosāne saddhim 20
 nāgapariṣāya saggapadaṃ³ pūresi.

S. i. d. ā. „Evam upāṇakā porāṇakapaṇḍitā anuppanne pi Haddhe
 evaṃvāpā nāgapariṣāṃ pāṇiṃ upasathakammam karimā yevā“ ti
 vatrā j. v. i. „Tadā mātāpitaro mahārājakulāni ahesuṃ, nāgāḥābrū-
 mmo Devadatto, Samudatto Anando, Arimukhi Uppalavannā, Su-
 dāsaṃ Sāriputto, Subhogo Moggallāno, Kāṇarippho Sunakkhatta,
 Bhūridatto ahaṃ evā 'ti'. Bhūridattajātakaḥ.

7. Mahānārada-kassapa-jātaka.

Āha rājā Videhāsu n. Idam S. Laṭṭhiraṇṇyāno vāraṇto
 Uruvelakassapaḍamano ā. b. Yathā hi S. pavattarāṇāhammacakko¹ 20

¹ Cā iddhaṃ, Cc aniddhaṃti aṭṭi, Bā aniddhaṃti. ² Bā-jāta. ³ so Bā; Cc
 maddhikamakhaññatā, Cc mantāḷakamakhaññatā. ⁴ Bā Cc -vikaṭṭi. ⁵ Bā Cc
 -sippina. ⁶ Cc eṭṭha, Bā Cc -sippināyo. ⁷ Cc dhātaraṭṭhā, Bā -bassa, omittā
 hi. ⁸ Bā Cc -pāṇi. ⁹ Bā Cc ahaṃ eva sammāsamuddhe loka nāgapāṇi.

¹⁰ Bā pavattita-

Uruvelakasaṃpādaya jātū dametvā Magadharaṇassa paṭissarāṇa muḍ-
 cetim¹ parivasaṃsaṃsajātūlaparivuto Laṭṭhiraṇṇuyyānaṃ ngamāsi. Tada
 dvādasamahutāya parisāya saddhīm āgantrā Dasabalāni vanditvā
 nimittānaṃ Magadharaṇāni parivantare brāhmacariyagahupatākānaṃ vinakku
 1 appajji: „kin nu kha Uruvelakasaṃpā mahāsamāṇe brahmacariyaṃ ca-
 rati añhu mahāsamāṇo Uruvelakasaṃpā“ ti. Atha Bh. „Kassapaṇa
 mama santike pubbaḥitābhāvaṃ jhāṇessāmhi“ imasā gātham āha:

Kim eva diṇṇā Uruvelatī (vol. I p. 10. VII. I p. 10.)

paṇṇāsi aggim kiṃko vadāna,

16 pucchāmi taṃ Kassapa etaṃ attham:

katham paṇṇasi tava agghuttam ti.

Thero pi Bhagavato adhippāyāni vāditvā:

Rūpe ca sadde ca atho cese ca

kāṃhithiyo cābhivradanti yaṇṇā.

13 Etaṃ maṇa ti upadhiṃ āvatrā

taṃ nā yaṇṇhe na hute nraṇṇa ti

imasā gātham vatrā uttama sāvakaḥāṇāni pakāṇamātham Tassa pāda-

piṇṇhe evaṃ thapetvā „sāthā = bhante Bh., sāvako ‘ham aasmhi’-

vatrā ekuttānaṃ dritānaṃ thāna ti yāva sattatāḥappamāṇaṃ sattak-

20 khuttam vahaṇaṃ abbinggantrā oruṇa Tāni vanditvā ekamantaṃ

siḍḍi. Tam pāṭhāriyaṃ diṇṇā mahājāna „aha mahānīlāhāro Boddhe,

evadhāmagatadipphiko nāma attācam amhā ti manāṇamāno U-kassapa

dipphijālaṃ bhinditvā Tena dametvā“ ti² Sattlu gupakuthaṃ ōva

kathesi. S. „anacehariyaṃ idāni sabbanāṇānaṃ pattaṇa mayā imassa

25 damanaṃ, evāhaṃ pubbe varāgakāle pi Nārado nāma brahmaṇ hute

imassa dipphijālaṃ bhinditvā imasā nibbiseranaṃ akāse“ ti vatrā tāva

parisāya yācito a. ā.

Atha Videharatṭhe Mithilāyaṃ Amgati³ nāma rājā
 r. kāresi dhampiko dhammarājā. Rujā nāma dhīta ahoṣi
 30 abhirūpā pāsādikā kappasatasāhassam patthitaparathanā mahā-
 puṇṇā aggamahesiya kucchimim nibbattā. Sesā paṇ⁴ aasa
 soḥasasāhassā itthiyo vaṇṇhā ahesum. Tassa sā dhīta piyā
 ahoṣi manāpā. So tassā nānāpupphapāre paṇcaviṣatipuppha-
 samugge eukhamaṇi ca vatthāni „imehi attānaṃ alaṃkarotū“

¹ Bh moretum. ² C² damitti. ³ C² sūgati.

'ti devasikāṇaṃ pahlanti' „khadaniyabhojanīyassa 'pamāṇaṃ n'
attā, anvaḍḍhamāseṃ dānaṃ detū' 'ti sahasaṃ pereti. Tassa
kho pana Vijayo Sunāmo Alāto ti tayo amaccā ahesuṃ.
So komudiya cātummāsiniyā chaṇe vattamāne devanagare¹ viya
nagare v' eva antepure ca alamkate sunahāto avillito sabbā-
lakkārapatimandito² vivatasīhapañjare mahātale amaccagana-
parivuto visuddhagaganatalaṃ abhilaṃghamānaṃ candamaṇḍa-
laṃ diya³ „ramaṇīyā vata bho domā ratti, kāya nu kho aṇṇa-
ratiyā abhirameyyamā⁴ 'ti amaceo pucchī.

Tam attham pākāseṃto Satthā āha:

1. Aha rājā Vilehānaṃ Amagati⁵ nāma khattīyo
pahlāyogge dhanimā anantahalaṃperito. 946.
2. So ca pannarusiṃ rattim porimo yāme āvāgate
cātumassakomudiya⁶ amaceo sunnipātayi: 947.
3. Paṇḍito sutasampanne mhiṭṭapubbe vicakkhame
Vijayaṃ ca Sunāmaṃ ca senāpatim Alātakaṃ: 948.
4. Tam anupucchī Vedehe: paccēkaṃ brūtha maṃ ruciṃ,
cātumassakomud⁷ aṇṇa, jūṭhaṃ. vyapagataṃ tamaṃ,
kāy⁸ aṇṇa ratiyā rattim viharema imaṃ utuṃ ti. 949.

Ta pahlāyogge ti pahlānaṃ hatthiyoggaḍḍhiṃ samannāgato, ananta-
halaṃperito ti anantahalaṃkiyo, āvāgate ti pariyoḍḍhaṃ appaṃ anattikkamaṃ
ti a., cātumassā 'ti cātumassā vasaṃkhamānaṃ paccittānārasaṃhāriyā, komu-
diyā ti phullakomudiya, mhiṭṭapubbe ti pajhamam attam kate pucchī ka-
thānaṃ, tam anupucchīti tam teṃ amaceo ekaṃ amaceo anupucchī,
paccēkaṃ brūtha maṃ⁹ ruciṃ 'ti sabbava tande attam rutiṃ paccēkaṃ
majham katheha, komudājjā¹⁰ 'ti komudi aṇṇa, jūṭhaṃ ti nīlappahlāraṃ candā-
maṇḍalaṃ abbhoggaṃ, vyapagataṃ tamaṃ ti teṃ sabbasādhakāraṃ vi-
hataṃ, utuṃ ti aṇṇa ratiṃ imaṃ avarūpaṃ utuṃ kāya zaliyā vihareyyamā¹¹ 'ti
amaceo pucchī.

Tena te pucchitā atrano attano aṇṇāsayānurūpaṃ katham
kathayitvā.

Tam attham pākāseṃto Satthā āha:

1. Tata senāpati rāṇo Alāto etad abhavi:
hattham yoggaṃ lalaṃ sabbam sannaṃ sammāhayaṃmaṃ. 950.

¹ Hā pahlā. ² Hā -ram. ³ Hā -patimandito. ⁴ Cā āvāto. ⁵ Hā cātumassā.
⁶ Hā yam.

1. Niggyāma deva yuddhāya* anantabulaperisā.
ye te vasaṃ na āyanti vasaṃ upanayāmasa,
eṣā mayham vaktā diṅhi: ajitam ujānāmasa. 951.
2. Alātasā vaco sutvā Sundāsa etad abravī:
sabbhe tuyham mahārāja smittā va samagatā, 952.
3. Nikkhattasatiḥā pacattā nirātaṃ anuvattare,
uttamo ussavo aḷḷa, na yuddham manā ruccati. 953.
4. Amam jānaṃ ca khajjaṃ ca khīppam aḷḷharaṇṇa te,
raṃassa deva kāmehi naccagātesu vāḍḍe. 954.
5. (1.) Sundāssa vaco sutvā Vijayo etad abravī:
sabbhe kāmā mahārāja ācraṇṇa tara-m-apaṭṭhiṇā. 955.
- (2.) Na h' ete dullaḅhā deva tara kāmehi modituṃ
smiḍḍi kāmā lūḷhanti† n' etum cittaṃ mataṃ‡ manā. 956.
6. Samaggaṃ brāhmagāṃ vāpi upāseṃu bahussutaṃ
yo n' aḷḷa vinayo kamkham atthadhammaridū§ iṃ. 957.
7. Vijayassa vaco sutvā rājā Amgati-n-abravī*:
yuthā Vijayo bhagati mayham p' et' eva ruccati. 958.
8. Samaggaṃ brāhmagāṃ vāpi upāseṃu bahussutaṃ
yo n' aḷḷa vinayo kamkham atthadhammaridū iṃ. 959.
9. Sabbhe va [santā] karatha matim: kam upāseṃu paṇḍitaṃ,
ko n' aḷḷa vinayo kamkham atthadhammaridū iṃ. 960.
10. Vedheṇa vaco sutvā Alāto etad abravī:
atth' āyūṃ migadāyasmim* acelo dhīrasammato 961.
11. Guṇo Kassapagott' āyūṃ suto ciraṇṇatthi gaṇi,
taṃ deva payirupāsaṃ, so na kamkham vinassati. 962.
12. Alātasā vaco sutvā rājā cadesi sārathim:
migadāyasm' gamissāma, yuttam yānaṃ lūḷhaya' ti. 963.

Ta katthan ti tattham, ojānāmasa ti yam na ajitam tam jīnāma, eva-
mam' ajjāsaṃ ti, rāji tara katthan n' eva peḷḷhesi aḷḷhanda. Sundāsa
20 etad abravīd' ajjanam Alātasā vasaṃ na āyanti vasaṃ upanayāmasa
divā nāyam rāji yuddhajjāsaṃ etam sabbhe tuyham ti ādīnassam abravī, Vijayo
vapaṇḍitaṃ cittaṃ etad sabbhe tuyham ti ādīnassam abravī, Vijayo
etad abravīd' rāji Sundāssa vasaṃ na āyanti vasaṃ upanayāmasa, tara Vijayo
ayam tassam dīṇam pi vasaṃ na āyanti vasaṃ upanayāmasa, tara Vijayo
30 dhammasvapaṇḍitā honti, dhammasvapaṇḍitaṃ eva vappaṇḍitaṃ cittaṃ etam
sabbhe kāmā ti ādīnassam abravī, tattha tara-m-apaṭṭhiṇā ti tara upaṭṭhiṇā,

* Cā yuddhā. † Bā sūlabbhā. ‡ Bā matī. § Cā amgatiṃ. * Bā -dhīrasammato.

moditum ti tava kimehi moditum abhayaṃtiṃ tathāya ehi na hi eie lānā
 dullahe, ¹ ti etam eittam matah² mama³ ti etam tava kimehi abhayaṃtiṃ
 nāma mama eittamam⁴ na hoi. na ettha eittam pakkhandati, yo n⁵ ajjā⁶ ti
 ya no eja, atthadhammayidū ti pālattha⁷ ⁸ eva pāḍhamma⁹ va lānante,
 loe ti eittaguno, Amgati¹⁰ maharavi¹¹ Amgati¹² ahravi, mayham peteva
 ruccati¹³ mayham pi etam heva ruccati, sabbe va anuā¹⁴ ti sabbe va suṃhe
 idha vijjāma, maṃhe karoha eittatha, Aḷito etad ahravi¹⁵ taṃhe katham
 suvā syam mama kulūpeko Guno nāma kīriko rājyāne tavā tām paravā-
 eṭṭhā rājakulūpakam karosimhi eittatvā etad aḷitāya ti aḷi tavamev ahravi,
 eittā dārasammāte ti paṇḍito sammāte, Kaccapagottīya¹⁶ ti Kaccapa-
 gotte syam, eṭṭi ti labhasse, pavā gassattha, eṭṭasāli āṇepi.

12. Tassa yānam ayojeyam dantam rūpiyapakkharam
 sukkamaṭṭhaparivāram paṇḍaram doṣanāmukham. 964.
13. Tatrāsam kumudā yuttā cattāro sindharā haryā
 anḷupamaṇḍuppādā¹ eudantā soṇṇamāḷlo 965. 13
14. Setacehattam setaratho setasā setavijani,
 Vedehe ehi² amacechi niyyam Cando va eobhathu. 966.
15. Tam anayāyū³ bharo itthikhaḡḡedharā⁴ hali
 anḷupamaṇḍupādā⁵ dhirā nara naravarāḍḍipam. 967.
16. So muhuttam va yāyitvā yānā oruyha khattiya
 Vedehe ehi⁶ amacechi patti Gūnam upāgami. 968. 30
17. Ye pi tattha tadā āsūh brāhmaṇibhihā samūgatā
 na te apānayi rājā akatah⁷ bhūmim āgate ti. 969.

Ta, tassa yānam ti tassa taṃhe tattha yajayitvā, dantam ti danta-
 mayam, rūpiyapakkharam ti rājapakkharam, sukkamaṭṭhaparivāram¹
 ti pariuddhaapharuvathaparivāram, doṣanāmukham ti vāgatoṣāya patti²
 mukham viya, candamāḷam ti ca, tatrāsam ti tatra āsūm, kumudā ti
 kumudavagga, sindharā ti sindharavagga, anḷupamaṇḍuppādā³ ti vā-
 eṭṭasāveṭṭi, setacehattam ti tasmiṃ tathā samuṇḍipitā eṭṭam pi setam
 ahoṭi, setaratho ti so pi tattha aho jeto, setasā ti aṇḍpi sotā, setavi-
 janitū vijani pi sotā, niyyam ti tona tattham niyyanto amacechatvā Vede-
 hara Cando viya eobhi, naravarāḍḍipam ti naravarāḍḍam adhipati⁴ rājāki-
 rajam, so muhuttam va yāyitvā ti so rājā muhuttam⁵ eva niyyamam gantva,
 patti Gūnam upāgami⁶ pattihe va Gūnam ājirikaṃ upāgami ya pi tattha
 tadā āsūh ti ya tasmiṃ uppihe tadā parivāram gantvā tam ājirikaṃ payi-
 ropamaṇḍā eittatvā āsūh, na te apānayit⁷ amukham eva dāso ya mayam

¹ It¹ mat. ² It² eittam mat. ³ C¹ aḷi. ⁴ C² -pati, C³ -patā. It³ anḷu-
 pakumuppādā. ⁵ It⁴ anu. ⁶ It⁵ indakhagga-. ⁷ It⁶ apatam. ⁸ C⁴ -pati, C⁵
 -uppā, It⁷ anḷupakumuppādā.

pacchi āgamanā tuncā mā calāsa¹ ti te brāhmaṇe ca lābhe ca tāhā e' eva
 añhaya añhaya añhaya añhaya² bhūmā āgata na māññamā kāraṇā āpanāyī.

Tāya³ pana omāsaakaparisaṭṭhāya parivuto va ekamantaṇṇi ni-
 siddhivā paṭisanthārānā akāsi.

- 7 Tam añtham pukkāseṇa Satthā āha:
 1. Tato [so] mudukābhāsiyā muducittakajandake
 muduparacattāte sājā ekamantaṇṇi upāsi, 970.
 2. Nāajja sājā sammādi kathamā sārūṇiyam tato:
 kaccī yāpaniyam bhante vātānna aviaggatā, 971.
 10 3. Kaccī akasirā vutti, lābhhati⁴ piḍḍayāpemaṇṇi,
 appābhāho v' aṇi kaccī cakkhuṇṇi na parihāyati, 972.
 4. Tam Guṇo paṭisammādi Vedeham rimāya tatam:
 yāpaniyam mahārāja sabbam etaṇṇi tad ābhayaṇṇi, 973.
 5. Kaccī toyham pi Vedeha paravutā na baṭṭhāre.
 15 kaccī ārogaṇṇi yuggaṇṇi te, kaccī rakhi vāhanāṇṇi.
 kaccī te ryādhaṇṇi n' añhi sarirā⁵ upatāpikā⁶, 974.
 6. Paṭisammāditā⁷ sājā tato pucchī anantārā
 añtham dhammaṇṇi ca āyāṇṇi ca dhammakāmo ratthesabho, 975.
 7. Kathamā dhammaṇṇi cure macce mātāpitūna Kassapa,
 20 kathamā cure ācariye puttadāre kathamā cure, 976.
 8. Kathamā careyya vaddhena⁸ kathamā samagghabrahmaṇṇi,
 kathamā ca balakāyaṇṇi kathamā jānapade⁹ cure, 977.
 9. Kathamā dhammaṇṇi caritūna pecca gacchati saggatā,
 kathamā c' eke adhammaññhā patanti niraṇṇa añho ti, 978.

- 10 1. Ta mudukābhāsiyā ti mudutāya suttasamphassāya bhāsiyā, mudu-
 cittakajandake ti suttasamphassasattattharakā¹⁰, muduparacattāte ti
 muduṇṇi paracattāreṇa paracattāte, sammādi ti ājivikā sabbhiṇṇi sammā-
 dānīyakaṭṭham akāsi¹¹, tato ti nāajjanato¹² anantareṇa eva sārūṇīyakathamā
 20 bhāsiṇi a. taṭṭha kaccī yāpaniyam ti kaccī vo bhante vātānna¹³ paravayhi
 11 yāpemaṇṇi sakkā, vātānna¹⁴ aviaggatā ti kaccī vo añho vāyodharāyo sam-
 mappavattā¹⁵, vātānna¹⁶ aviaggatā¹⁷ n' añhi, taṭṭha taṭṭha vaggavaggi¹⁸ āyā-
 21 vāṇi na bādḍhayanā¹⁹, akasirā ti mudukāhā, vutti²⁰ jivitaṇṇi, appā-
 bhāho ti triyāparibhāṇṇīyakeṇa bādḍhena viraḍḍi, cakkhuṇṇi ti kaccī vo rakku-

¹ Id - āgata. ² C¹ añhaya. ³ Id lābhe. ⁴ Id - ya. ⁵ C¹ - te. ⁶ C¹ ba-
 ḍḍa va. ⁷ C¹ jānapadeṇi, C² jānapadeṇi, Id jānapade. ⁸ Id - rāsa. ⁹ Id
 kathamā. ¹⁰ C¹ nāajjato. ¹¹ C¹ sammā-, Id sammappavattāṇṇi. ¹² Id -
 aggaṭṭhā. ¹³ Id vaggā-. ¹⁴ C¹ bādḍhanti.

ādini indriyaṇi na parikkhayaṇṇi pucchati, paṭisaṃmodiṭṭi sammōdeniya-
kathōya paṭikkhessā, tathā sabbhaṃ, vāso ti yam yathāvuttam vāṭṭanam aṭṭag-
gaṇā ti sabbhaṃ taṇh' taṇh' eva, tadubbhayaṇ ti yam pi taṇh' appāhāḍha¹ v' aṭṭ
kaccā cakkhūṇā nā parikkhayaṇṇi vuttam taṇh' pi ubbhayaṇ taṇh' eva, nā kaṭṭi-
yare² ti nābhikkhavaṇṇi eva kuppanti, aṇṇatara³ ti paṭisaṇṭharimāntarā paṇham⁴
pucchā, tathā aṭṭhaṇḍa⁵ dhammaṇḍa⁶ eva āḷḷaṇḍa⁷ eva⁸ 'ti pāḷḷaṇḍa⁹ eva pāḷḷā¹⁰ eva
kāraṇayuttā¹¹ eva¹² so hi kattaṇḍa dhammaṇḍa¹³ care ti pucchanto mātāpitūḷḷaṇḍa
paṭipattiḍḍipakaṇḍa¹⁴ pāḷḷā eva pāḷḷaṇḍa¹⁵ eva kāraṇayuttā¹⁶ eva me kathethā¹⁷ 'ti taṇhā
aṭṭhaṇḍa¹⁸ eva dhammaṇḍa¹⁹ eva āḷḷaṇḍa²⁰ eva pucchā, tathā kattaṇḍa²¹ eva²² adhammaṇḍa²³
ti akāsa²⁴ adhamma²⁵ tithā kattaṇḍa²⁶ uttayaṇ²⁷ v' eva adho sassaṇḍa²⁸ eva parantūḷḷa²⁹, 10

Salhaṇṇābuddha-puccakabuddha-boddhasāvaka-mahābodhi-
sattessa purimassa, purimassa alābhena¹ pacchimaṇḍa² pacchimaṇḍa³
pucchitabbayuttakam mahesakkiapaṇḍha⁴ rājā kiñci ajānantarā
naggaḥhogaṇḍa⁵ niasirikaṇḍa⁶ andhabāḷaṇḍa⁷ ājivikaṇḍa⁸ pucchā, so evaṇ
pucchito pucchānurūpaṇḍa⁹ vyākaraṇaṇḍa¹⁰ adatvā carantaṇḍa¹¹ goṇaṇḍa¹²
paharanta¹³ viya bhattapātiyaṇḍa¹⁴ kaccavaraṇḍa¹⁵ khipanta¹⁶ viya „suṇa
mahārājā¹⁷ 'ti okāsaṇḍa¹⁸ kāretvā attano micchārādaṇḍa¹⁹ paṭṭhapesi.

Tam aṭṭhaṇḍa²⁰ pakāseṇ²¹ Sattā āha:

1. Vedeḥaṇḍa²² vāso sutvā²³ Kassaṇḍa²⁴ utud aḷḷaṇḍa²⁵
suḷḷā me mahārāja²⁶ saccāṇḍa²⁷ avitathāṇḍa²⁸ padanā²⁹, 979. 20
2. N' aṭṭhi dhammacaritaṇḍa³⁰ phalaṇḍa³¹ kaṭṭhāṇḍa³² pakam.
n' aṭṭhi deva para³³ loka, ko tato hi lāhāḍa³⁴, 980.
3. N' aṭṭhi deva pītara³⁵ vā, kuto mātā kuto pītā,
n' aṭṭhi ācariya nāma, adantaṇḍa³⁶ ko damissaṇḍa³⁷, 981.
4. Samatūḷḷāṇḍa³⁸ khūṭāṇḍa³⁹, n' aṭṭhi jeybhāḍa⁴⁰ pūṇḍa⁴¹,
n' aṭṭhi baḷaṇḍa⁴² vā viriyaṇḍa⁴³ vā, kuto uḷḷāṇḍa⁴⁴ pūṇḍa⁴⁵,
niyatāṇḍa⁴⁶ hi bhūṭāṇḍa⁴⁷, yathā goṇaṇḍa⁴⁸ taṇhā⁴⁹, 982.
5. Laddheyyaṇḍa⁵⁰ laḥḥanta⁵¹ mucce, tathā dāṇaphalaṇḍa⁵² kuto,
n' aṭṭhi dāṇaphalaṇḍa⁵³ deva, avaso dev⁵⁴ avīrya⁵⁵, 983.
6. Bāḷehi dāṇaṇḍa⁵⁶ paṇḍitaṇḍa⁵⁷ paṇḍitehi⁵⁸ poṭṭeḥḥitaṇḍa⁵⁹,
avaso⁶⁰ denti⁶¹ dhīraṇḍa⁶² bāḷā⁶³ paṇḍitaṇḍa⁶⁴ ti. 984. 20

Ta iddhāḍa⁶⁵ ti tato paralekato iddhāḍa⁶⁶ nāma n' aṭṭhi, pītara⁶⁷ vā ti
deva aṇṇāḍa⁶⁸ vā⁶⁹ n' aṭṭhi, taṇhā⁷⁰ saccāṇḍa⁷¹ kuto mātā kuto pītā, yathā

¹ Bā - yomaṇḍa⁷² eva. ² Cā - lha. ³ Bā - āḷḷa. ⁴ Bā - bhāṇḍa⁷³. ⁵ Cā -
dhammaṇḍa⁷⁴, Cā dhammaṇḍa⁷⁵ nora, 10. - sava. ⁶ Bā para. ⁷ Cā - go. ⁸ Cā aṇṇa-
aṇṇāḍa⁷⁶, Cā aṇṇaṇṇāḍa⁷⁷, Bā aṇṇaṇṇāḍa⁷⁸. ⁹ Cā mātā.

geṭṭavīṇa¹ ti geṭṭavīṇa¹ ruceti paścīmahandho, yaṭṭā vāṇṇa paścīmahandho-
nāram eva anugacchati tathā ime sattā aliyetaṃ eva anugacchanti tadā, aṇṇo
devavīriyo ti etadā dīnaphalaṃ aṇṇi so koci kālo dehi nama so aṇṇo viriyo
na attano vaṇṇa² balena dehi dīnaphalaṃ pana attitthi saññāyo aññeṣāṃ anṭha-
bālānaṃ saddahitvā dehiṃ ālpeti, kālehi dānaṃ paññatāraṃ ti dānaṃ dā-
tabbhaṃ ti anṭhaḍḍhehi paññatāraṃ anuññatāraṃ, tasmā dānaṃ kālā yeva dehiṃ paññā-
geṭṭanti.

Evam dānaṃ nipphalataṃ vappetrā idāni pāpassa phalā-
bhāvaṃ³ vappetuṃ āna:

- 10 41. Satt' ime sassaṭṭā kāyā acchejjā⁴ avikopino:
tejo paṭṭhavi⁵ āpo ca vāyo sukhaḍḍhaṃ⁶ c' ime⁷
jīvo ca⁸, satt' ime kāyā⁹ yasaṃ chettā na vijjati, 985.
42. N' atthi hantā vā chettā vā haññare vāpi¹⁰ koci sam,
antaren' eva kāyānaṃ attihāni viṭvattare, 986.
- 10 43. Yo p' āyasa¹¹ sirasaṃ ādāya pasesaṃ nīṇṇānaṃ
na so chinḍati te kāye, tattha pāpaphalaṃ kuto, 987.
44. Cullakīṭṭimāhākappe sabbe sūjjhanti sammāraṇa,
anāgate tamhi kāle saññato pi na sūjjhati, 988.
45. Curivāpi bahum bhudraṃ n' eva sūjjhanti nāgate,
pāpaṃ so pi bahum katvā tam khaṇaṃ nāṭvattare, 989.
46. Anupobbena no euddhi kappānaṃ cullasīliya,
niyatim nāṭvattāma volantam iṃa sāgara ti, 990.

Ta kāyā ti sammā, avikopino ti vikopetuṃ na saṃhā, jīvo cā¹² ti¹³
jīva¹⁴ cā¹⁵ ti pi pāṭhe, ayaṃ ev' arho: satt' ime kāyā ti ime satta kāyā,
25 haññare vāpi kociṇaṃ ti yo haññeyya so pi n' att' eva, viṭvattareti
imeṣāṃ samānāṃ kāyānaṃ antare yeva vasaṃ chinḍimā na saṃkonti, sirasaṃ
ādāya ti pasesaṃ sīṇaṃ gahetvā nīṇṇānaṃ ti nīṇṇaṃ sīṇaṃ chinḍatthi
ruceti, so pi te kāye na chinḍati paṭṭhavi paṭṭhaviṃ eva upeti āpādeyo āpā-
diko sukhaḍḍhaṃ¹⁶ jīva¹⁷ ālāsa¹⁸ pakkhandaṭṭhi dāsaṃ, sammāraṇa ti sammā-
30 vāyo ime satta imeṣāṃ paṭṭhavi sammāraṇakhalam katvāpi attāko kappe sam-
vassatthi sūjjhanti aññeṣa hi sammāraṇattho vedhetum samattho nama n' att'hi,
sabbe sammāraṇa¹⁹ eva sūjjhanti, anāgate tamhi kāle ti yaṭṭavutte pana
vassatthi kāle anāgate appaṭṭa sutarā sussaṇṇato pi parinuddhaṃ pi na sūjjhati,

¹ Cā geṭṭavīṇo. ² Cā add. na. ³ Cā -sāphala-, Bā -esa nīphala-. ⁴ Cā -vīṇa,
Bā -vī. ⁵ Bā sukhaṃ dukkhaṃ jīva. ⁶ Cā jīvo va, Bā sattima sassaṭṭā kāyā.
⁷ Cā cāpi. ⁸ Bā cāpi. ⁹ Bā jīvi va, Cā jīvo vā. ¹⁰ Cā add. jīvo va. ¹¹
Cā Bā jīvo. ¹² Cā -dukkhejīvo. ¹³ Cā ākāraṃ.

taṃ khaṇaṃ ti taṃ vuttappakkāsaṃ kilāsa, anupubbena so ti amhikāsaṃ vāda
anupubbena suḍḍhi, sabbesaṃ pi amhikāsaṃ anupubbena suḍḍhiṃ pi attaho.

Iti so nāchedavādo attano thāmena sakavādaṃ nippade-
sāto kathesiṭṭi.

19. Kassapassa raco sutvā Alāto etad ābravī:
yathā bhaddanto bhapaṭi mayhaṃ p' etad ca' rocenti. 991. 4
20. Ahaṃ pi purimmaṃ jātinaṃ sare sammariṭ' attano,
Piṅgalo nāṃ' ahaṃ āsinaṃ luddo goghātako pure. 992.
21. Nārassasiyaṃ phitāya' bahum pāpaṃ katam mayā,
bahū mayhaṃ' hatā pāpā: imhāsaṃ ākarāṃ ajā. 993. 10
22. Tado euta idha jāto iddho senāpatikule
a' attāhi nūna pholam pāpe' so 'haṃ ca nirayam gata ti. 994.

Ta Alāto ead ābravīti so kira Kassapadesābhāsa cettys anu-
papphaṇṇena pujaṃ kati merasamaya sūhena kaṃmena yathānubhāvaṃ
khitte samaṃse vātharanto akāsa pāpikammassa nisandhaṃ goghātako nib- 15
battitvā bahum pāpaṃ akāsi, ath' sova maraṇāle bhaṇṇapaccāhaṃ viya
eggi etakam kilāsa (kilāsaṃ taṃ puṇḍakammam akāsaṃ akāsi, so tassānubhāvaṃ
idha nibbattitvā taṃ viḍḍhiṃ patta jātinaṃ sarina' pata sūhānatarato parim
saṇṇim asakkanta goghātakammam kati idha nibbatta 'amhi saḍḍhiya tassa
vūlam upāthambhanta idam yathā bhaddanto ti ādivaṇaṃ ābravī, tathā 20
sare sammariṭtāno ti attano sammariṭam aṇṇim, senāpatikule ti senā-
patikulamhi.

23. Ath' ettha Hījako nāma dāsa āsi palaccari'.
upavatham upavasanto Guṇasantikam apāgami. 995.
24. Kassapassa raco sutvā Alātesu ca bhāsitam 25
pūssasanto mahum upam' rudam assūni vatrayitī. 996.

Ta etthetthā 'ti aha etthā' Mithikya palaccariti' dāhiddo kapaṇo,
Guṇasantikamupāgamaṃ Guṇassa santikam khitvā eva kīraṇam sovaṃsiṭi 20
upāgato ti vatthabho.

25. Tam anuppuochi 21 Vedeho: kīmatthim samma vedasi,
kiṃ to sutam vā diṭṭham vā, kiṃ nuṃ vedasi vedanaṃ ti. 997. 20

1 C^o potava, B^o potam va. 2 C^o pūtya, B^o pūtiyam. 3 B^o mayā. 4 B^o
pāpaṃ. 5 C^o B^o jāti --, C^o jātiaranto. 6 C^o palaccari, C^o palaccari, B^o pa-
thichari. 7 B^o ruṇam. 8 B^o saḍḍya. 9 B^o palaccari. 10 B^o sovaṃsiṭi.
11 C^o B^o ano.

Rājā paṭhamam Gunassa santikam gantvā vanditvā pañ-
ham pucchī, gacchanto' pana na' vanditvā va gato¹, Guṇo
attano agunatāya² vandanam pi nālaṭṭha³, piṇḍādikaṃ sakkā-
raṃ kim eva lacchaṭi, rājāpi taṃ rattiṃ vītināmetvā puna-
3 divase amacce sannipātetvā „kāmaguṇe me upatṭhāpetha, ahaṃ
ito paṭṭhāya kāmasukham evānubhavissāmi, na me aññāni kie-
ccāni ārocetabbāni, vinicchaya-kiccam asuko ca asuko ca karotū⁴“
‘ti vaṭṭvā kāmaratiparo⁵ va ahesi.

Tam attisaṃ pakāseṇe. Sattā āha:

- 10 11. Tato rājā viraṇṇe upatṭhānamhi āṇaṭṭi
amacce sannipātetvā itam vacanam abravī: 1011.
12. Candako no rimānassam sadā kāme vidhentu me,
mā m' ūpagañchom⁶ attheṣu gūyhaṃpākāsiyeṣu⁷ ca. 1012.
13. Vijayo ca Sunāmo ca seṭṭhapaṭi Alātako
15 ete attisaṃ nisidanto vobhārasaṃsā itya. 1013.
14. Itam vaṭṭvāna Vedehe kāme ca bahumānātha,
na rūpi lūbhamaññittheṣu atthe kiṃmiññi vyācanto ti. 1014.

Tā upatṭhānasmhīti attano upatṭhānaṭṭhāne, Candako 1) mama sen-
tako Candakapiṇḍa, vidhantu me ti niveram mayham kāme samvidahantu
20 upatṭhantu, gūyhaṃpākāsiyeṣu⁸ ‘ti gūyheṣu pi pāṭṭhāṇeṣu pi attheṣu
ūpagañṇeṣu mam koci mā upagañchi⁹, atthe ti attakāṭṭhe vinicchayaṭṭhāne
nisidanto ‘ti mayā kattaṭṭhakkāraṇassa karantikaṃ seṭṭhapaṭi sadāham nī-
danto ‘ti.

- 16 17. Tato dvesattaratassā Vedehasa¹⁰ utrajā piyā
rājakaññā Rujā nāma dhātīmātaram abravī: 1015.
18. Alañṇakarotva mam khippam, sakkhiya ca karontu me,
evā paṇḍaraso dīḷho, gacchaṃ isarasaṃtiko. 1016.
19. Tassā seniyam¹¹ abhūharimeṣu candanū ca mahārāhaṃ
maggaṇṇikkhamantīratanam nānūratte ca ambare. 1017.
20 21. Taṃ ca soraṇṇaye piṭhe nānānam bahukūṭṭhiya
paṭikīriya asobhiṃsa Rujāṃ suviravappiṇa ti. 1018.

Ta, tato ti rājā kāmapiṇḍo lagaddhassam paṭṭhāya, dvesattarat-
tassā ‘ti candassam divase, dhātīmātaram abravīd phusaṇṭikam gantu-

¹ B¹ ag-, ² B² a., ³ B³ agato., ⁴ C¹ go-, ⁵ B⁴ -taddham., ⁶ B⁵ -nimaddo.,
⁷ B⁶ -gaccha., ⁸ C² gūyhaṃpā-, ⁹ C³ -gacchaṃ, C⁴ -gacchaṃ, B⁷ mam kessā
mā upagañcha., ¹⁰ read: mayā.

[illegible]

11. Sā ca sahlāmajhagatā sahlābharuṇabhūṭā
vāteratā abhham iya Candakam pāyitī Rujā. 1019.

४. उपसंनिकमित्वा Vedeham vanditvā viṁśaye ratāḥ
 surāṇāmāṅkate pāthe ekamantam unśileti. 1020.

¹ C¹ - bhāma, B¹ - bhūmma, ² B² rāji kīraṣa, ³ B³ karoti, ⁴ B⁴ saṇḍa-
rīggaḥita, ⁵ C⁵ - kīraṣa, B⁵ paṇḍhākaṇḍa, ⁶ C⁶ omi gaṇḍitum, ⁷ B⁷
kathāhi kīrma-ṇe tito, ⁸ B⁸ paṇḍhāti, ⁹ all three MSS. -, ¹⁰ C¹⁰ dīḥo
su divaso, ¹¹ B¹¹ odde vīḍhaṇḍā, ¹² C¹² sulāḥ, B¹² rucati.

Ta. Aṅguttaraṁbravāṇi bhī. so Aṅguttarāṇi putha vyākṛto et amma bhī-
 nam. Sabhi aśārasam dārik tath dīṭṭam jātito et mīchādāsaṇam' gahīṇam
 adāṭa dāṭa bahūni viṇāṭan ti idī abravī, nīyāṭam aśhūtiṭṭhaṇ ti
 etam nīyāṭaṇam taye aśhūtiṭṭhaṇam bhāṭaṇ, bhūḍjantāṇam pi aśhūḍjantā-
 nam pi n' atthi puṭṭham, eabbhāḍi eutāṭaṇamāṭaṭṭe aṇṭhāmāṭe viṇjāṭaṭṭhaṇ ti.

49. Yāra Ruje jīvaḥ no^a mā^b bhāttam apamāṇasyi^c,
o^a mūli bhaddo paro^b loke kim nirattham vihaṇāsi^c. 1030.

[illegible]

13. Vedehassa vaco sutā Hujā ruciravagūhī
jānāṃ paṭhūparāṃ dharmam pīṭaram etad abravī: 1031.
14. Sutam eva pure āsi sakkhi diṭṭham hiṃsa mayā:
kālūpavē¹¹ yo hoti bāṭa va sammappaṭṭha. 1032.
15. Mūḷhe hi mūḷham āgamaṃ bhūyyo mehaṃ āgaccha,
paṭhūparāṃ Alāṭasa Hīḷakena ca manyitū¹² ti. 1033.

[illegible]

¹ so Cho; B4 -cassa. ² Co jivāṇo, B4 jivāṇā. ³ Cho pa. ⁴ B4 āgā. ⁵
 natthi amma para-. ⁶ B4 sammagga. ⁷ Cho appa. ⁸ Cho su. ⁹ B4 kha
 dānaṃ deṃ khaṃ vīṇāṃ rakkhāsi. ¹⁰ B4 āraṇṇaṃ kha. ¹¹ all three MSS. -1
¹² B4 maddita. ¹³ B4 attā. ¹⁴ B4 ādāga-. ¹⁵ B4 attāṃ ābhijāṇa. ¹⁶
 B4 maddi.

22. Tvañ ca devāsi¹ appamāṇo dhiro atthassa korido.
katham bālehi² sadisaṃ hīnam³ dīḥham⁴ upāgamī. 1034.
23. Sace hi⁵ samāsi⁶pathena⁷ eqjijhati
niraṭṭhiyā⁸ pabbajjā⁹ Gopassa.
kīḥo¹⁰ va¹¹ aggim¹² Jalitam¹³ apāparam¹⁴
upapajjati¹⁵ momuho¹⁶ naggabhāvaṃ. 1035.
24. Samsārauddhiti¹⁷ pure¹⁸ niviṭṭhā¹⁹ kammaṃ vidārenti²⁰ bahū ajānānū
pubbe²¹ kaḷi²² duggabho²³ va²⁴ atthā²⁵ dummocaya²⁶ baṭṭiā²⁷ umbujo²⁸ vā²⁹ ti. 1036.
- Ta appamāṇo ti yaavapapubbattithavāsayontasomanasā³⁰kkacchāsaena
25 laddhiya³¹ pefiṇiya³² sappamāṇo, ten³³ eva³⁴ kīraṇena³⁵ dhiro³⁶ dhiratāya³⁷ atthānuttarassa³⁸
kīraṇākarapaṇassa³⁹ korido, bālehi⁴⁰ sadisaṃ ti yathā te⁴¹ bālā⁴² opagatā⁴³ katham
atthā⁴⁴ eva⁴⁵ hīnam⁴⁶ dīḥham⁴⁷ opagato, apāparam⁴⁸ ti apa⁴⁹ ipatam⁵⁰, paranto⁵¹ ti
attho, idam⁵² vuttam⁵³ hantī⁵⁴ ita⁵⁵ samsārena⁵⁶ uddhitiyā⁵⁷ atthi⁵⁸ yathā⁵⁹ pataṇṇā⁶⁰yo⁶¹ ratti-
bhāva⁶² jallam⁶³ aggim⁶⁴ diavā⁶⁵ tappaccayam⁶⁶ dukkhā⁶⁷ ajāntva⁶⁸ mohena⁶⁹ itthi⁷⁰ ya-
26 anto⁷¹ mahādukkhaṃ⁷² ipajjati⁷³ itthi⁷⁴ Guṇo⁷⁵ pi⁷⁶ pāṇakāmaguṇa⁷⁷ pabhāya⁷⁸ māmūho⁷⁹
ti⁸⁰ niraśādanam⁸¹ naggabhāvaṃ⁸² upapajjati, pure⁸³ niviṭṭhā⁸⁴ ti⁸⁵ ita⁸⁶ samsārena⁸⁷
uddhiti⁸⁸ kassaci⁸⁹ vāsanam⁹⁰ sūritā⁹¹ pathamam⁹² eva⁹³ niviṭṭhā⁹⁴ n⁹⁵ atthi, sukāya-
dukkāsanam⁹⁶ kammānam⁹⁷ ghaṭam⁹⁸ ti⁹⁹ gahitā¹⁰⁰ bahujānā¹⁰¹ ajānānū¹⁰² kammaṃ¹⁰³ vidā-
renti¹⁰⁴ tam¹⁰⁵ dūrenti¹⁰⁶ kammaphalam¹⁰⁷ pi¹⁰⁸ dōrenti¹⁰⁹ yava¹¹⁰, evam¹¹¹ vevam¹¹² pubbe¹¹³ gahito¹¹⁴
27 kaḷi¹¹⁵ parājayaṇṭho¹¹⁶ duggabho¹¹⁷ va¹¹⁸ honti¹¹⁹ attho, dummocaya¹²⁰ baṭṭiā¹²¹ umbujo¹²² vā¹²³
ti¹²⁴ de¹²⁵ puna¹²⁶ evam¹²⁷ ajānānti¹²⁸ mīnchā¹²⁹saṇṇena¹³⁰ attham¹³¹ gahetvā¹³² jhīrā¹³³ bālā¹³⁴ yathā¹³⁵
nāma¹³⁶ baṭṭam¹³⁷ gīṭivā¹³⁸ jhito¹³⁹ maccho¹⁴⁰ baṭṭiā¹⁴¹ dummocaya¹⁴² hantī¹⁴³ evam¹⁴⁴ samā¹⁴⁵ atthā¹⁴⁶
dummocaya¹⁴⁷ honti¹⁴⁸.
28. Upamāṇo¹⁴⁹ te¹⁵⁰ karissāmi¹⁵¹ mahārāja¹⁵² tav¹⁵³ atthiyā¹⁵⁴,
29 upamāya¹⁵⁵ pi¹⁵⁶ eka¹⁵⁷ere¹⁵⁸ attham¹⁵⁹ jānanti¹⁶⁰ paṇḍitā. 1037.
30. Vāṇjānam¹⁶¹ yathā¹⁶² uṇvā¹⁶³ appamāpaharā¹⁶⁴ garā¹⁶⁵
atthhāram¹⁶⁶ samādhāya¹⁶⁷ appave¹⁶⁸ avasīdati¹⁶⁹ 1038.
31. Evam¹⁷⁰ eva¹⁷¹ mato¹⁷² pāpaṃ¹⁷³ thokathokam¹⁷⁴ pi¹⁷⁵ ācinam¹⁷⁶
atthhāram¹⁷⁷ samādhāya¹⁷⁸ nīraye¹⁷⁹ avasīdati. 1039.
32. Na¹⁸⁰ tāra¹⁸¹ bhāro¹⁸² puripūro¹⁸³ Alāta¹⁸⁴ssa¹⁸⁵ mahīpati¹⁸⁶
ācināti¹⁸⁷ etam¹⁸⁸ pāpaṃ¹⁸⁹ yena¹⁹⁰ gacchati¹⁹¹ duggasiṇo. 1040.
33. Pubbe¹⁹² c¹⁹³ aṇṇa¹⁹⁴ kataṃ¹⁹⁵ puñṇam¹⁹⁶ Alāta¹⁹⁷ssa¹⁹⁸ mahīpati¹⁹⁹,
tassa²⁰⁰ eva²⁰¹ deva²⁰² nīssando²⁰³ yaṇ²⁰⁴ c²⁰⁵ eso²⁰⁶ lābhate²⁰⁷ sukham. 1041.
34. Khīyante²⁰⁸ c²⁰⁹ aṇṇa²¹⁰ taṃ²¹¹ puñṇam²¹² tathā²¹³ hi²¹⁴ aguṇo²¹⁵ tato,
ujumaggam²¹⁶ avahāya²¹⁷ kummaggam²¹⁸ amdhārenti. 1042.

¹ C¹ deva, ² B² hīna-, ³ all three MSS. -i, ⁴ all three MSS. aggi, ⁵ C⁵ -than, ⁶ B⁶ mohamulho, ⁷ so C⁷, ⁸ C⁸ apa⁸ ipatam, B⁸ api⁸ ipatam, ⁹ B⁹ sūritā⁹ vā⁹ sūritā⁹ va, ¹⁰ B¹⁰ anutthā, ¹¹ B¹¹ adde¹¹ uttari¹¹ pi¹¹ udāheranadi¹¹ khatanti¹¹ āha, ¹² so all three MSS. for -yam?, ¹³ C¹³ -hīrā, B¹³ -phīrā, ¹⁴ B¹⁴ geruṇ, ¹⁵ C¹⁵ pati-, ¹⁶ B¹⁶ yathā¹⁶ so, ¹⁷ C¹⁷ apāhāya.

100. Tula yathā paṇḍitā abhite tulanandale
unnuneti tulāñāṇa bhāre oropite sati 1043.
101. Evaṃ eva nare puññaṃ tlokaṭhokam pi śīnam
aggātīmāso dāso va Bījako rātave rato ti. 1044.

Ta nīraye ti aṭṭhaviḍḍha mahānīraya soḷasaṭṭhāya uṇḍasūtrāya lokanta-
raṇḍīyā va bhāre ti tāta na tīva¹ asa² akusalebhāre pūreṭṭi, tassa³ vā 'ti nāsa
pubbe kutaṃ puñña⁴ eva nīsanāṇo yaṃ so Alito anūpāṭi ajja⁵ sukhaṃ
labhati, na hi tāta etaṃ goyhatākakammassa phalaṃ pāpa⁶ hi nīsa vipāka
tiṭṭhe kanto bhavissati⁷ aññāṇa etaṃ, agga⁸ rato ti attha h' eva idāni
akusalekamma rato, ujj⁹ umagga¹⁰ ti dokaṇḍakammupāpikamaggaṃ, abhite
tulanandale ti bhāṇḍapāṭicchedanāṭṭhāya tulanandale laggetvā thapite, u-
nna¹¹ eti uddhamakkhipeti, śīnam ti tlokaṭhokam pi puññaṃ śīnanāṇo pāpa-
bhāraṃ oṭṭevā nare kalyāṇakammassa śīsaṃ okkhipitvā devalekkaṃ gacchati,
aggātīmāso ti agga aṭṭhāso saggasampipake aṭṭhāphale kalyāṇakamma abhi-
rato, aggādhimāso ti pi pāṭhe saggāṃ adhiharaṇa¹² kato thitacitto ti attha,
rātave rato ti va Bījako dāso rātave¹³ madhuravipāke kusalakamma yeva rato,
so nīsaṃ pāpakammassa khīṇakāle kalyāṇakammassa phalaṃ devalekka¹⁴ nib-
battiṇa¹⁵ti, yaṃ paṇ' eva idāni dīṇatāṇi upagato na taṃ kalyāṇassa phalaṃ
tathāñāṇavattāṇikam hi eva pubbe kutaṃ pāpaṃ bhavissati¹⁶ ti (tiṭṭha) ettha
gantabbā ti.

Imaṃ aññāṇaṃ pakāseṇti āha:

102. Yaṃ ajja¹⁷ Bījako dāso dukkhaṃ paṇḍitī attam
pubbe tassa¹⁸ kutaṃ pāpaṃ tam so paṇḍitvati. 1045.
103. Khīyate¹⁹ c' asa²⁰ tam pāpaṃ tathā hi vinaye cito
Kāraṇaṃ vā samāpajja²¹ eva h' ev' uppathaṃ āgama²² ti. 1046.

Ta mī he uppathamāgama²³ ti tāta tam paṇa imam²⁴ saggam²⁵ Kāra-
ṇaṇikam upaganivā mī heva nīrayagāmin²⁶ uppatham²⁷ āgama²⁸ pāpaṃ akkheṭṭi
piṭṭam ovaṭi.

Idāni eva pāpūpasavannāya dosaṃ kalyāṇamūṭṭūpasavannāya ca
gannaṃ dassenti āha:

104. Yaṃ yaṃ hi rājā bhajati satam²⁹ vā yadivā³⁰ asaṃ (IV³¹)
silarantam³² viṣṭam³³ vā vasaṃ³⁴ tassa³⁵ eva gacchati. 1047.
105. Yādikaṃ kurute mittam³⁶ yādikaṃ c' āpasovallī³⁷
so pi tādisake³⁸ hoti saharāso³⁹ hi⁴⁰ tādiso. 1048.

¹ Bā jiva ātama. ² Cā pecca. ³ Bā adhihāraṃ. ⁴ Cā etc. ⁵ Cā yadājjja.

⁶ Bā vasaṃ. ⁷ Cā vasa. ⁸ Bā rūp-. ⁹ Bā pi.

144. Sevamāno sevamānam samphuttho¹ samphusam¹ param
saro dīdho² kalāpam va alitum upalimpati,
upalepahhaya³ dhīro n' eva pāpasakkhō siyā. 1049.
145. Pūtimaccham kusaggena yo nāro upanayhati
kusāpi pati⁴ vāyanti, evam bālūpasavama. 1050.
146. Tagarañ ca palāsema yo nāro upanayhati
pattāpi surabhi⁵ vāyanti, evam dhīrūpasavama. 1051.
147. Tasmā phalapaṭasa⁶ra hātvā sampākaṃ attāno
asanto n' upaseveyya santo seveyya paṇḍito.
148. asanto nirayam nemi, santo pūpentī suggatiṃ tē. 1052.

Ta. satam tē al sapputtam vā, yadivā asan ti asapputtam vā, saro
dīdho¹ kalāpam vā 'ti sambhāya yathā nāma kalāhalavallito saro sarakalāpe
khiṭṭo sabbam tam dāma alitum pi sarakalāpam līmpati vīradīdham² eva
karoti evam eva pāpamūḍo pāpam³ sevamāno attānam⁴ sevamānam parame tene
ca samphuttho⁵ tam samphusanto⁶ alitum pāpam parame attāni vājjhāyama
karonto upalimpati, vāyanti tasmā te kusāpi āggaṇḍham vāyanti, taga-
rañ cā 'ti tagarañ ca sīdhañ ca gaṇḍhaxampannañ cā gaṇḍhājānañ, evam ti
sevarūpa dhīrūpasavama, dhīro ti attānam sevamānam dhīram eva āram, tasmā
phalapaṭasa⁷ vā 'ti tasmā tevarādīpavethanañ paṇṇam pi viganthama
hanti tasmā palāsapattapaṭasa⁸ra paṇḍitūpasavama⁹ abam pi paṇḍito phasā-
māli evam hātvā sampākaṃ attāno ti attāno paripākaṃ paṇḍitābhāva
paripākaṃ hātvā sante pāya paṇḍito sante upaseveyya, nirayam nemi
etiha Devadattaññi ca nirayam ācāpattattharādhi¹⁰ va nuzariñ nūḍam vasaṃ
vāḍharaññi¹¹ thāsiṭṭhiñ.

149. Evam vājadhūṭā chahi gāthāhi pīṭa dhammam kachetvā dāni attā
ettanā anubhūtam dukkhaṃ dāsevā¹² āha:
150. Abam pi jātiyo sutta saro sabbavarā¹³ attāno
anāgatāpi¹⁴ satti¹⁵ eva yā gambhaṃ te sutā. 1053.
151. Tā me vā suttamā jāti āhā¹⁶ pubbe janādhīpa
kammūraputto Magadhe[su]¹⁷ āhā¹⁸ Rājagaha pure. 1054.
152. Pāpam talāyama āgamaṃ balam pāpam katam mayā
paradūraṃa beṭṭento¹⁹ carimha²⁰ amara²¹ vīya. 1055.
153. Tam kammam nibhitaṃ aṭṭhā bhāsmāroḥama²² va pātako,
etiha aññehi kammehi ajāyima Vasaḥkhūmiyam 1056.

¹ C¹ - pu-. ² C² dīdho, duḥho ³ all three MSS. -l. ⁴ C² dīdho, B⁴ dīho.
⁵ C² -dīdam, B⁴ -dītham. ⁶ B⁴ para. ⁷ B⁴ tam. ⁸ B⁴ -lepi. ⁹ C² āhu.
¹⁰ C² āhā, C³ āhu, B⁴ sut. ¹¹ B⁴ pothenta. ¹² B⁴ caranha.

Tam attham dassenti gātham āhu:

111. Sātappitā mayā rūḥhā¹ piṭṭhiyā ca rathena ca,
tassa kammassa nisāando parādāragamanassa me ti. 1063.

Ta. sātappitā u amareppitā, tassa kammassa² 'u deva Rorasa
5 mahāniraya paccanā³ ca chakalakkā bhūppitāna⁴ ca piṭṭhūkanayānakayajha-
nini ca sabbe p'⁵esa tassa kammassa nisāando parādāragamanassa me ti.

Tato pana cavitrā arāṇṇe kapiyoniyāṇa paṭṭāndhiṇa gaḥhi⁶.
atha nam jātaḍḍhase yūthapato dassesum, so 'ānetha me puttā⁷ u
dajham gabetrā tassa viravantassa dantehi phalāni uppāṇesi. Tam
10 attham pakāsentī āhu:

112. Tato cut' āham Vedeha kapi ām brahārane
nilicchitaphalo⁸ yeva yūthapena pagabbhinā,
tassa kammassa nisāando parādāragamanassa me ti. 1064.

Ta. nilicchitaphalo⁹ yeva 'u tattha p' āham¹⁰ pagabbhena yūtha-
15 parāni luḍḍitvā¹¹ uppāṭṭaphalo yeva āhoḍu ti.

Ath' aparāpi jātiyo dassenti āhu:

113. Tāto cut' āham Vedeha Dasaṇṇesu¹² pasū aluṇ¹³
nilicchito¹⁴ jaro¹⁵ bhadro, yoggam rūḥham eṇam mayā,
tassa kammassa nisāando parādāragamanassa me. 1065.

114. Tato cut' āham Vedeha Vajjisa kulam āgamaṇ¹⁶.
a' ev' lili¹⁷ ca punā¹⁸ ām munassatte sudullabhe,
tassa kammassa nisāando parādāragamanassa me. 1066.

115. Tato cut' āham Vedeha ajāyīṇa Namane rane,
bhavane Tāvatiṇi¹⁹ āham accharā kāmavaggaṇi²⁰. 1067.

116. Vicittavattihābharaṇā āvuttamaṇḍikupphalā
kusalā naccagītassa Sakkassa paricārīkā. 1068.

117. Tattha (hūḥham) Vedeha varāmi jātiyo imā
anāgutaṇi²¹ sut²² eva yā gamissam ito cutā. 1069.

118. Pariyāgatan tām kusalam yam me Kosumbhiyā katam
deto o' eva manussu ca sandhāvissam ito cutā. 1070.

119. Suttajocā²³ mahārāja niccāṇa sakkatappūjā²⁴.
rūbhāvāpi na mucceṇam chatti²⁵ nigatiyo imā. 1071.

¹ C² mājhā, B² rūjhā. ² B² para-. ³ B² bhūppāda-. ⁴ C² -i, C² B² -i. ⁵ B² niluḍḍi-. ⁶ B² pāḍam. ⁷ B² luḍḍi-. ⁸ B² dassesum. ⁹ B² āhu, C² āham, C² ikam. ¹⁰ B² niluḍḍe-. ¹¹ C² -u. ¹² C² -mā, B² āgatā. ¹³ C² -mo. ¹⁴ B² varāṇṇa-. ¹⁵ B² -lepi. ¹⁶ C² -cra. ¹⁷ C² -u. ¹⁸ ev. C²; B² chaḥ.

107. Sattamā sa gati deva; devaputto mahāddhiko
pūmadava¹ bhavissāmi devakāyasmim uttama. 1072.
108. Ajjāpa santānāmayyū mālaṃ gaṇṭhenti Nāpāne
devaputto Jaro nāma ye me mālaṃ paṭicchati. 1073.
109. Mahutto viya so dībho imūni vassāni añjana.
raṭṭindiro ca so dībho mānusi² carado sutad. 1074.
110. Iti kammūni anventi amūkkhēyyāpi jātiya
kalyāṇaṃ yadivā pāpam, na hi kammam pāpasaṭṭhi³. 1075.

Ta. Dasanuesū⁴ ti Dasanarātthe⁵, para ti goṇa āheṇa, nīllec-
chito⁶ ti vacchakāḍḍha yeva mañ evam manāpo bhavissāmi nibbhaṭam ākaccha. 10
so 'nam nīllecchato⁷ niddhatābbo jaro bhādro āheṇa⁸. Vajjien kulam āga-
man⁹ ti goṇamāra varivā Vajjirātthe ekatūṭha mahābhogakūle nibbatti ti das-
senā, navāṭṭhi na pūma¹⁰ ti sapunakattam amūhīyāha, bhavāno tīvatthi-
sāhaṇa ti Tavatthasāhavanā āhā, tattha tīvattham Vadeha varāmi
jātiya imā ti aḥ kira taṃmāṃ devaloke tīṭhā āhā svarūpaṃ devalokaṃ āga- 15
cchenti kuto na kho āgatā ti olokenā Vajjirātthe mahābhogakūle sapunakatta-
bhāvato¹¹ varivā tattha nibbattābhāvaṃ pūsa, tato kesa na kho kammāna svarūpe
raṃsiye thāne nibbatto 'mhiṭ olokenā Kosambhiya seṭṭhikūle nibbattivā
kātā dānādikkakammamā diṇṇe etassa phāḍa nibbatto 'mhiṭ kāvā ananta-
rāṭṭhe sapunakattābhāve nibbattamāṃ kuto āgat' amhiṭ olokenā Dasanuesu 20
goṇanyam mahādukkhassa amūhībhāvaṃ aññā, tato anantaram jātā
amūsarāmā vānarejanyam niddhataphalābhāvaṃ addā, tato anantaram
Bhagavate¹² chakalejanyam niddhatābhāvaṃ jamaṇā, tato anantaram
amūsarāmā Rorore nibbattābhāvaṃ amūsa, aṭṭ¹³ aṭṭa nāya āraṇḍhāyū-
yā ca amūhīyā dukkhā amūsarāntiya bhayam apajji, tato kesa na kho 25
kammāna svarūpaṃ dukkhā amūhīyā mayā ti chātṭha jātā olokenā
māya jāyā Kosambhiyanagare kātā kalyāṇakammamā diṇṇe sattiṃam olokenā
Magadhārātthe pāpasaṭṭhiyaṃ nīllecchā kātā parādikkakammamā diṇṇe etassa me
phāḍa¹⁴ etam mahādukkham amūhīyā ti aññā, aṭṭa ito varivā anāgate kūḍha
nibbattissāmi olokenā yavasyukam jhāvā pūma bhāḍa¹⁵ eva paricariṭā kūtā 30
nibbattissāmi aññā, evam punappunam olokeyamāṃ tatthi pi attābhāve
Sakkasā¹⁶ eva paricariṭā kūtā nibbattissāmi tatthi caṭṭhe paṇḍama pāna
saṃmā yeva devaloke Javanadevaputtassa aggaṃhesā kūtā nibbattissā ti
kāvā anantaram olokenā chātṭhe attābhāve ito Tavatthasāhavanā varivā
Aḅḅatirūṭṭhe¹⁷ aggaṃhesiye kucchiṃhi nibbattissāmi Rājā¹⁸ ti me nāma 35
bhāṇāmi kūtā tato anantaram kūḍha nibbattissāmi olokenā sattiṃāya
jāyā tato varivā Tavatthasāhavanā mahāddhiko devaputto kūtā nibbattissāmi

¹ Bā punā. ² Cā -alā, Bā -al. ³ Bā -vīn-. ⁴ Bā dasana-. ⁵ Bā dasana-.
⁶ Bā nīllecchita. ⁷ all three MSS. -ti. ⁸ Cā -oḍ, Bā -gatā. ⁹ Cā puna. ¹⁰
Bā bhāṇāgata. ¹¹ Cā aññā. ¹² Bā rucā.

Ta, horun ti bhāsiṇaṃ, sabbasamaṃsaṃbhoga ti paripuṇṇasāḥbhoga,
 vuccitāna ti antihucitānaṃ kalyāṇakammaṃ kataṃ, kammassaṃkā ya¹ ti
 kammassaṃkā attānaṃ kṛtakammassa² eva vipākaṇṇatāraṇṇatāraṇṇa, na hi mātāpitūhi
 kṛtakammāni puttādākiṇaṃ³ nāpi tehi⁴ kṛtaṃ kammaṃ mātāpitunnaṃ vipākaṃ
 dehi, secehi kṛtaṃ seceṇaṃ kim eva dāseti, lūghā⁵ ti codanattānaṃ nipāto, 5
 ānucintānaṃ ānucinteyya⁶, yā te ima ti yā ima soḥsa saḥsaṃ lūghā tam
 upatthahanti ima te kuroṇṇānaṃ, kiṃ nipaṇṇitā niddiyantānaṃ lūghā udāḥu
 puttādākiṇaṃsaṃdākiṇaṃ⁷ pāpāni kṛtā⁸ idu kalyāṇakammaṃ dāseti
 lūghā ti idu tva attānaṃpi cinteyyāsi deṇā⁹ ti.

Evam ā pitarāni ānucāsi. Tāni attānaṃ pakkāseṇa Satthā āha: 10
 10. Iccāraṇaṃ pitarāni kaṇhā Rājā tveva Aṅgatiṃ.
 mūḥhasaṃ maggaṃ ācikkhi, dhammaṃ akkhāṇaṃ sabbatā ti. 1083.

Ta, iccāraṇa ti bhī. ti imaṃ vāṇapēhi madhuraṃmadhuraṃ vacanaṃ ā
 rājakaṇhā pitarāni tveva, mūḥhasaṃ maggaṃ tiya tassa aṅgatiṃmaggaṃ ācikkhi.
 nūḥṇayēhi sūcāṇāni dhammaṃ akkhāṇaṃ, dhammaṃ kathaṃti yeva ā sabbatā 15
 suṇḍaravāṇā attānaṃ attāṇajētiyo pi kathaṃti yeva.

Evam pubbanhato patthāya sabbarattim piṭu dhammaṃ
 deṇetvā „deva mā naggaṃsa micchādittthikāssa vacanaṃ gaṇhi,
 ‘atthi ayaṃ loko atthi paraloko atthi sokaṭadukkaṭāṇaṃ kam-
 māṇaṃ phalaṃ’ ti vadantaṃsa mādisassa kalyāṇamūttassa va- 20
 cānaṃ gaṇha, mā atitthēna pakkhanditī” āha. Evam sante pi
 pitarāni micchādassanā vīrocetāni nāsakkhi, so hi kevalaṃ
 tassā madhuraṃvacanaṃ sutvā tussī, mātāpitāro hi piyaṃputtānaṃ
 vacanaṃ piyāyanti na paṇa taṃ dāssanaṃ viśasajjenti. Nagare
 pi „kōjā kira rājadhītaṃ piṭu dhammaṃ deṇetvā micchādassā- 25
 naṃ viśasajjāpetitī” ekakolāhalaṃ aheṇi, „paṇḍitā rājadhītaṃ ajja
 pitarāni micchādassanā mocetvā nagaravāṇānaṃ sotthibhāvaṃ
 karissatitī” mahājano tussī. Sā pitarāni bodhetāni āsākonti vīri-
 yaṃ avissajjetvā va „yena kenaci upāyena piṭu sotthibhāvaṃ
 karissāmītī” sirasī aṅgaliṃ patthapetvā dasadāṇā namussitvā 30
 „maṃsīmā loka lokasandāṇakā dhammikā sannaṃabrahmāyā
 nāma lokapāladevatā nāma Mahābrahmāṇo nāma atthi, te
 āgautvā attānaṃ balēna mama pitarāni micchādassanaṃ viśasajjā-

¹ It se. ² It adds vipākaṃ dehi. ³ so Ch; It lūghā. ⁴ It paripuṇṇaṃ
 ānucinteyya. ⁵ C = ānucintā, It ānucintā, ānucintāyānaṃ. ⁶ It adds lūghā.

pentu, etassa guṇe aati pi mama guṇena mama balena mama
 saccena āgantvā imam micchādassanam viśajjāpetvā sakala-
 lokassa sotthim karontū¹ 'ti namassi. Tada Bodhisatto Nārado
 nāma Mahābrahmā ahośi Bodhisatta² ca nāma attano mettā-
 5 bhāvanāya anuddayāya mahantabbhāvena suppatipannaduppati-
 panne³ satte dassanattam kālānukālān lokam oloketi⁴. So
 tathā divasaṃ lokam volokento tam rājadhīraram pito micchā-
 diṭṭhivimocanattam lokasandhārakā devatā namassamānam
 divā „thapetvā maṃ aṇṇo etaṃ micchādassanam viśajjāpetum
 10 samatto nāma a⁵ atthi, aṇṇa mayā rājadhītiya aṇṇaham raṇṇo
 ca saparijānassa sotthibhāvam katvā āgantū⁶ vaṭṭati, keno
 nu vesena gamissāmīti⁷ cintetvā „manussānam pabbajitā piyā
 e⁸ eva garuṇa⁹ ca ādeyyavacca¹⁰ ca, tasmā pabbajitavesena
 gamissāmīti¹¹ sannitthānam katvā pāḍīkam suvaṇṇavaggaṃ
 15 manussattabbhāvaṃ māpetvā manussānam jaṭamaṇḍalam bandhitvā
 jaṭantare kaṭṭapāsūciṃ odahitvā antorattam¹² uparittam cira-
 kam¹³ nivāsetvā ca suvaṇṇatārakacittam¹⁴ rajatamayam ajina-
 cammam ekamsagatam katvā muttāsikkāya pakkhittam su-
 vaṇṇamayam bhikkhābhājanam ādāya tiso thānesu vadhka-
 20 gatam¹⁵ suvaṇṇakāṣeṇ khandhe katvā muttāsikkāya eva pa-
 vāḷakamaṇḍalam ādāya iminā isivesena gaganatale Cando viya
 virocamaṇo śkāsenāgantvā Alamkata-Candapāsādamahātalam
 pavāsetvā raṇṇo purato ākāse atthāsi.

Tam aṭṭham pakkāseṇto Saṁhā dhu:

- 22 103. Athāgamā Brahma-lokā Nārado mānussim pajāni.
 Jambodīpam avekkhanto adda¹⁶ rājānam Aṅgatiṃ. 1084.
 104. Tato patijjhā pāsādo Vedehussa paratthato
 taṃ ca devā abhupattam Rujā nim anandathā¹⁷ 'ti. 1085.

23 Ta. adda¹⁸ 1) Brahma-lokaṃ gacchitvā ca Jambodīpam avekkhanto¹⁹ Guṇājina-
 2) tassa samāno gacchitmicchādassanam rājānam Aṅgatiṃ addesa, tasmā āgate ti 3)
 tato patijjhā ti tato so Brahmā tassa raṇṇo āmaṇṇasāparivāsaṃ nistimassa

1) Cā pā-so. 2) Cā-nanam duppatipannam. 3) Bā adda-ro vāraṇṇi. 4) pā Bā
 three MSS. 5) Bā karuṇā. 6) Bā antorattapattam. 7) Bā-rattavācāram. 8)
 Bā-bhāṣaṇam. 9) Bā-onam. 10) Bā adda. 11) Bā ita.

pureto samitā pīṇde apade padam¹ dassento ākṣe paṇḍitah, suṣṭuttan
 u pattaḥ āgataḥ, taṁ u tīrveṇāgataḥ 8, taṁ u āha, arandathā 'u
 mamluṅgghena mama pīṇaḥ kāmūṣam karvā sū devarājā āgato bhaviṣṣati
 rūṭhapaṭhāpā vātibhikṣasvapaṇakāḍaḥ tīṣṭe anamitā Nārada-Mahābrahmānam
 vanti.

Rājāpi tam dīavā Brahmatejasa taljito attano āsane san-
 tḥātum asakkonto oruḥa bhūmīyam thatvā āgataṭṭhānaḥ ca
 nāmagottaḥ ca pucchī.

Tam attamā pakāseṇa Satthā āha:

100. Athāmanamhū oruḥa rājā vyamhitaṁānaso 10

Nāradaṁ paripucchanto idāṁ vacanam abravī: 1085.

101. Kuto nu āgacchasi devarājā

obhāsayam samvarim Candimā va.

akkhāmi te pucchito nāmagottaṁ

jānanti tam jānanti mānussaloke ti. 1087. 11

Ta vyamhitaṁānaso u bhāsiṇo, kuto nu 'u kaccī nu kko vijjī-
 dharo bhāsejā 'u māññamāsa aranditvā etado pucchī.

Atha so „ayam rājā 'paraloko n' atthitī' maññati, para-
 lokam eva tāv' assa acikkhissāmitī" cintetvā gātham āha:

102. Aham hi devato idāni emi obhāsayam samvarim Candimā va, 10

akkhāmi te pucchito nāmagottaṁ

jānanti mañ Nārado Kassapo eā 'ti. 1088.

Ta devato u devalokaṁ, Nārado Kassapo eā 'u mañ nāmaṇa Nā-
 rado gacche Kassapo u jānanti.

Atha rājā „imaṁ pucchāpi paralokam pucchissāmi, iddhīyā 10
 laddhakāraṇaṁ tāva mañ pucchāmitī" cintetvā gātham āha:

103. Acchariyarūpaṁ vata yādisaṁ ca

vehāsayam gacchasi tiṭṭhasi va,

pucchāmi tam Nārada etam attamā:

atha kena vappena tavāyam iddhitī. 1089. 10

Ta yādisaṁ eā 'u pāṇeṇ ca teva sapthānaṁ pañ ca tam ākṣe gac-
 chasi ca tiṭṭhasi ca idam acchariyajāṭkem².

¹ Bā ākṣe aparāparam in the place of apade p. ² Bā -jāṭam.

Nārado āha:

111. Saccaṃ ca dhammo ca dāmo ca cāgo
 guṇā maṃ¹ ete pakatā purāṇā,
 teḥ² eva dhammeḥi susevitehi
 5 manojavo yena kāmaṃ gato 'smiṃ. 1090.

Ta saccaṃ ti vacceccam, dhammo ti tividhasurariyadhammo c' eva
 kilesaparikkhamajjhānadharmā ca, dāmo ti indriyadamanasā, cāgo ti kilesa-
 pariccāgo ca dāyadhammapariccāgo ca, pakatā purāṇā ti mayā purimabbave
 10 paricāritehi, manojavo ti manojavassullesajavo, yena kāmaṃ gato 'smiṃ
 yena devatāhāna ca manussatāhāna ca gantun techanam ihuṃ gato 'smi ti a.

Rājā tasmih evaṃ kathento pi micchādassanassa suga-
 hitattā paralokam asaddahanto „atthi ou kho puññānaṃ vi-
 pāko“ ti vatrā gātham āha:

112. Acchariyam ācikkhase puññasiddhiṃ,
 sacce hi ete tvaṃ³ yathā vadesi
 pacchāmi taṃ⁴ Nārada etam atthaṃ,
 20 puṇṇo ca me tādhu viyākarohi. 1091.

Ta puññasiddhiṃ ti puññanam siddhiṃ phaladāyakaram ācikkhanto
 20 acchariyam ācikkhase.

Nārado āha:

113. Pucchassu maṃ rāja, tav' esa attho,
 yaṃ saṃsayam kuruse⁵ bhūmipāla,
 ahaṃ taṃ nissamsayatanṃ gamemi
 25 nāyehi nāyehi ca hetubhi⁶ cā 'ti. 1092.

Ta tavosa attho ti pucchitabbam⁷ nāma tava esa attho, yaṃ saṃ-
 sayam ti yaṃ khamiṃha ete attho saṃsayam karosi taṃ maṃ pucchā, nissamsa-
 sayatanṃ ti ahaṃ taṃ nissamsayabbhāvaṃ gamemi, nāyehi nāyehi kuruvanaranehi,
 30 nāyehi nāyehi, hetubhi⁸ paricāyehi puññānamatten⁹ eva avatā ānāma
 peṭṭhebhūmihā¹⁰ Nāradasaraneva tesu dhammānaṃ samutthāpaka-paricāyehi taṃ
 nissamsayam karissāmi attho.

¹ teḥva - - ti attho «andig in C». ² Cā sacce hi vati. Bā saccehi «atthi tavah.

³ Bā hāmi. ⁴ Bā - ta. ⁵ in C. ⁶ Bā - bhāko. ⁷ Bā par-

Rājā āha:

137. Pocchāmi tam Nārada etam attham
 puṭṭho ca me Nārada mā musā bhani:
 atthi nu¹ devā pitaro nu atthi
 loko paro atthi jano yam āhū² ti. 1093.

Ta. jano yamāhū³ 'ti yam jano evam āha atthi devā atthi pitaro atthi
 paraloko 'ti tam abham atthi no kho ti pocchati.

Nārado āha:

138. Atth⁴ eva devā pitaro ca atthi
 loko paro atthi jano yam āhu,
 kāmesu giddhā ca narā pamūḥā
 lokam param na vidū mohayutā ti. 1094.

Ta. attheva⁵ 'ti mahāraja d. ca j. ca atthi yam pi jano paralokam āhu
 so pi atth⁶ eva, na vidū ti kāmesugiddhā puta mahamūḥā janā paralokam na
 vidū na sandanti tam na jñanti.

Tam sutvā rājā parihāsaṃ karonto gātham āha:

139. Atthīti ce⁷ Nārada saddahāsi
 nivesanaṃ paraloke matānaṃ
 idh⁸ eva me pañca satāni dehi
 dassāmi te paraloke sahasaṃ ti. 1095.

Ta nivesanaṃ ti nivesanagātham, pañca satāni ti pañcaśatāpadesāni.

Atha naṃ M. parisamajjhe va garahanto āhu:

140. Dajjemu kho pañca satāni bhoto
 jaññāma⁹ ce sīlavantaṃ vadaññam¹⁰,
 luddaṃ taṃ bhontaṃ niraye vasaṃtaṃ
 ko eodaya paraloke sahasaṃ. 1096.
 141. Idh⁸ eva yo hoti akammaṣṣo¹¹
 pāpācāro alaso luddakamma
 na paṇḍitā tasmān īnaṃ dadanti,
 na hi āgamo hoti tattha vidhamaḥ. 1097.

¹ C² naṃ. ² C² te. ³ Dd - mu. ⁴ C² - Q. ⁵ Dd adhamma-.

101. Dakkhañ ca posam manujā¹ viditvā
 uttāsanakam silarantañ vadaññum²
 sayam bhogehi nimantayanti,
 kamman karitvā punam āhareṭṭi. 1008.

8 Ta. jaḍḍhama³ ce ti yedi mayeñ bhavantañ⁴ silarā esa vadaññū ti⁵
 dhammikasamanabhāṣanānam imasmiñ kāle imiñā nāma⁶ janitvā tassa kīlāseṇa
 kīrake vadaññū ti jīneyyāma ātha te saḍḍhiyā peṇa satāni dadeyyāma, teṇhi
 pana juddo sāhasiṇo micchādassanānañ pahetvā dīnasālam viddhabeṇeṇa paridāraṇa
 aparajjhasi, ite ruto nīraye uppejjaṇi⁷, evaṃ laddau tañ bhantañ nīraye va-
 10 sentaṇi tattha gantvā ko sahasaṇaṃ na dehihi codayāsi, tathāvidhataṃ hi
 tāḍitvā puriṇā dīnasāseṇa imassa puna āgamaṃ nāma na hoti, dakkhañ ti dha-
 nuppadanākaṇṇaṇaṃ, puna mīhāreṭṭi⁸ ānāso kamman karitvā dhaṇaṃ uppi-
 detvā puna amāhāṇaṃ vataṇṇaṃ āharuṇṇāsi, mā nikkāmaṃ mā vaṇṇi sayam eva
 nimantenti.

14 Iti rājā tena niggaṃhamāno appaṭṭibhāno āhosi. Mahājano
 haṭṭhatutṭho hutvā „mahiddhiko devaṇi“, ajja rājānañ micchā-
 dassanañ viṣajjāpeṇasatṭi⁹ sakalanagarañ ekakolāhalañ āhosi.
 Mahāsattaasānobbhāveṇa tadā sattayojanikāya Mithilāya tassa
 dhammadesanañ asuṇanto nāma nāhosi. Atha M. „ayaṃ rājā
 20 ativiya dalham katvā micchādassanañ gacchi, nīrayabhayena
 tañ tajjetvā micchaditṭhiñ viṣajjāpetvā puna devalekeṇa
 assāseṇasatṭi¹⁰ cintetvā „mahārāja sace ditṭhiñ na viṣajjes-
 saṇi evaṃ anantadukkhāñ nīrayaṃ gamissaṇi¹¹“ evtvā nīraya-
 kathaṃ paṭṭhapesi.

22 102. Ito gato¹² dakkhasi tattha rāja
 kākolasaṅghehi pi kaḍḍhamānañ¹³
 tañ khajjamānañ nīraye vasaṇtañ,
 kākehi giṇṇhehi ca senakehi¹⁴
 sañichinnagattañ ruhirañ savantañ,
 26 ko codaye paraloke sahasaṇaṃ ti. 1009.

Ta. kākolasaṅghehi ti lohasuppehi kīlāsaṅghehi pi, kaḍḍhamānañ¹⁵
 ti atṭṭhaṇaṃ ākaḍḍhiyamānañ ittha nīraye vasaṇtaṇi, tañ ti tañ bhavantañ.

¹ Cā -jañ. ² Cā -ū. ³ Bā -ū. ⁴ so Cā; Bā bhante, Cā bhavanti. ⁵ Cā
 omi ti. ⁶ so Cā; Bā nāmasiṇo ti. ⁷ Bā uppa-. ⁸ Cā -hi, Bā dāro pi. ⁹
 Bā ruto. ¹⁰ Bā kaḍḍha-. ¹¹ Bā soṇa-.

Tam paṇa Kākolānirayaṃ vaṇṇetvā „ace pi ettha na nibbattissasi Lokantarāniraye nibbattissasi”¹ vatvāna taṃ nira-
yaṃ daṣeṭṭuṃ gātham āha:

110. Aḍḍhaṃ tamaṃ tattha na Canda-Suriyā,
nirayo sadā tumulo ghorarūpo,
eā n' eva ratti na divā² ti³ paññāyati⁴,
tathāvidhe ko vicare dhanatthiko⁵ ti. 1100.

Ta aḍḍhamāsaṃ ti mahārija yaṃhi Lokantarāniraye micchādīṭṭhi⁶
nibbantaṃ tattha sakkhaviññāsa⁷ uppatitvānaṃ aḍḍhamāsaṃ, sadā tu-
mulo ti eā nirayo micchabhāsaṇḍhako, ghorarūpo ti bhikkhavanajīyo⁸, eā ti
niraya ratti ti yā ettha ratti vā divaso⁹ eā n' eva tattha paññāyati, ko
vicare ti ko uddhāraṃ aḍḍhanto¹⁰ vicarissati.

Tam pi 'ssa Lokantarānirayaṃ vitthārena vaṇṇetvā „ma-
hārāja micchādīṭṭhiṃ avasesajjanto na kavalāṃ etad eva aññam
pi dukkhaṃ anubhavissasi”¹¹ daṣeṭṭo imaṃ gātham āha:

111. Sabalo ca Sāmo ca dūve sūvānā¹²
pavaddhakāyā¹³ ballo mahantā
khādanti dantehi ayomayehi
ito paṇṇaṃ paralokapattaṃ ti. 1101.

Tattha ito paṇṇaṃ ti imaṃ mānasaṃ eṭṭaṃ.

Paratonirayeso pi eā eva nāyo, tasmā saḍḍhāni tāni thā-
nāni nīrayapālānaṃ upakkamehi saddhīm¹⁴ hetthāvuttanayen¹⁵
eva vitthāretvā tāsāṃ tāsāṃ gāthānaṃ aruttānāni padāni
vaṇṇetabbāni.

112. Tam khajjamānaṃ niraye vasaṇṇaṃ
luddehi vālehi aghammige¹⁶ ca
saṃchinnagattaṃ ruhiṇaṃ savantaṃ
ko codaye paroloke saḥassaṃ ti. 1102.

Ta luddehi ti dārmikā, vālehi ti dutthehi, aghammige¹⁷ aghāva-
hehi mige¹⁸ dukkhāvehehi, saṃchinnagattaṃ attho.

¹ C² rattindiyā. ² B⁴ omīti ti. ³ so all three MSS. for āssati³. ⁴ C² cak-
kham-. ⁵ B⁴ -ko. ⁶ C² eā-, Cr eāento. ⁷ C² supānā. Cr -pa. ⁸ B⁴ pa-
vaddha-. ⁹ B⁴ aghammikāhi.

100. Uṣōhi sattihī sūmissitāhi
 hananti vijjhanti ca paccamittā¹
 Kāḷāpakāla nirayamhi ghore
 pubbe naram dukkaṭṭakammakārin ti. 1103.

7 Ta. hananti vijjhanti ca 'ti jāṇīya ayapothavīyā pāṭeṇi saḥasāsaṇṇam
 chiddāvachchiddam karonti paharanti e' eva vijjhanti ca. Kāḷāpakāla ti avam-
 nāmabā², nirayamhiṇi tasmān tasmā ghore vasaṇa Kāḷāpakālaṇṇakāle nīraye.
 dukkaṭṭakammakārin ti uttekhāditthirasaṇa dukkaṭṭānaṃ kammānaṃ kāyakaṇṇa.

101. Taṃ haññamānaṃ nīraye vajantaṃ
 kucchiamhiṇi passaṃhiṇi viphalitūḍaram
 sañchinnagattaṃ ruhiram savantaṃ
 ko codaye paraloke sahasāsaṇ ti. 1104.

12 Ta. taṃ ti taṃ bhavantaṃ tatha nīraye tathā haññamānaṃ, vajantaṃ
 ti ito e' ito ca dhāvantaṃ, kucchiamhiṇi ti kucchiyā ca, passaṃhiṇi ti passa-
 13 ca, haññamānaṃ ti vijjhiyamānaṃ ti aṇṇa.

102. Sattisūṭomarabhindivālā³
 vividhāvudhā⁴ vassati tattha devo⁵
 patanti aṅgāra-m-iv⁶ accimanto⁷,
 silāsaṇi vassati luddakamme ti. 1105.

20 Ta. aṅgāraṇṇi vassimanto⁸ ti jalliaṅgāṇi vīya accimanto āvudharasaṇi
 patanti, silāsaṇiṇi jalliaṅgāṇi, vassati luddakamme ti jathā nāma
 devo vassanto aṇṇi patati evam eva silāsaṇi samutthāya vīradhāyamaṇaṇi jallia-
 25 ṅgāraṇṇaṇi tasmā luddakammaṇaṇi upari patati.

103. Uṇho ca vāto nīrayamhi dussaho,
 na taṃhi⁹ sukhaṃ labbhati itaram pi,
 taṃ taṃ vidhāvantaṃ aṇṇam ātoram
 ko codaye paraloke sahasāsaṇ ti. 1106.

Ta. itaram pi ti paritakam pi, vidhāvantaṃ ti vidhāvantaṃ.

104. Sandhāvamānaṃ¹⁰ taṃ rathesu yuttam
 sajotibbhūtaṃ paṭhaviṇi kamantaṃ

¹ Iti pethayanti. ² Iti adda nīrayapālā. ³ C¹ khonḍi-, Iti bhindivālā. ⁴ C¹
 -dham, ⁵ so C¹ for devo? Iti vassanti tatha devo. ⁶ so all three MSS. ⁷
 Iti tamhi. ⁸ C¹ sandhar-, Iti sandhāvamānaṃ.

patodalatthi en codiyantari

ko codaye paraloke sabhassan^{ti}. 1107.

Ta. raiheon yurtaa ti sitona khradi teon jaitalabarathoon yurtaa,
kamentan ti aikkamann, ayyodiyantaa ti aurtu codiyantaa.

100. Tam Arhaṇṭaṁ khurasāṇaṇṭaṁ giriṁ
vibhīḍaṇaṁ' pajjalitaṁ bhayānakam
sañchinnagattam ruhiram savantaṁ
ko codaye paraloke sahaṇṇaṁ ti. 1108

Ta. ramāruhantam ii tathā bhāvanāy jñātyudhāpahāre asādhivā jñāta-
bhūtvā sañjñitā jñātaudhāpabbatāni dūhanāni.

123- Tam aruhamāṇaṃ pabbataśaṇṇikānaṃ
 aṅgātarāsiṃ jalitam bhayaṇakam
 andadāḍḍhagataṃ² kapaṇaṃ rudantaṃ
 ko codaye paraloke sahasaṇaṃ ti. 1109.

Tattha sandaḍḍhagattāni ti suttāni dāḍḍhakarūnā.

12. Abbhakūtasamā uocā kaṇṭakāpaciṭṭā² duma
ayomayehi rikkhehi naraḥeḥitaṇḍeḥiḥiti. 1110.

Ta kantakūpaciā³ ti jaitakamukacitā, ayomayabiti idam jvoti
tantakēhi⁴ ātā te dānetorū vuttam.

10. Tam āruṇanti nāriyo³ nārā ca parādārago
coditā sattihatthehi Yamaniddesakārīṇi. 1111

Ta tamāyukāntitit (uk overlapani) nimbollikkāchā āśhanti. Yamānīd-
deshākrīhīt Yamāsa vacanākārohi, nīrayupāhītīl āśhu

190. Tam ārubhantam nirayaṁ śimbalim ruhiramakṣhitam
viduṭṭhakāyaṁ^a vitacath^b āturam gālhavedanam 1112.

197. Paṇasantañ mohañ uhañ pubbakammāparādhiñ
damaḡge vitacagattam^a ko tañ yāceyya tañ dhanan ti. 1118.

Ta. vīḍuṭṭhakkāya¹ ā vīḍhantakkāya², vīṭaṇ³ ā cāmaṇaṇṇakāraṇ
 vīṭhāṇṇakāraṇ⁴ pācchāṇṇa vīṭ⁵.

1. *Id vithisa-*, 2. *Id vidadḍha-*, 3. *Id -niemē*, 4. *Cv-add ta*, 5. *Cvā na-*, 6. *Id vidadḍha-*, 7. *Cv vithasā-*, 8. *so Id*; *Cv dummaggatāpaggatā-*, 10. *-karam*.
9. *Id vidadḍha-*, 12. *so Cv*; *Id -ekkaṃ bhikkhāvasthiddhā cātummāya avallāsa-*
pupphitam vya kienkappupphā- vya

100. Abbhakūtasamā uccā asipattācittā¹ duma
ayomayehi tikkhehi naralohitapāyihiti. 1114.
Ta asipattācittā² ti asomayehi pattehi nimitā.
101. Tam āsupattam³ asipattapādapaṃ
asīhi tikkhehi ca chijjamānaṃ
sañchinnagattaṃ ruhiram savantaṃ
ko codayo paraloke sahassan ti. 1115.
Ta tamāsupattam⁴ ti tam bhavantaṃ nirayapālitaṃ āduthappakāra
sahitā āsupattam⁵.
102. Tato nikkhantamattan tam asipattāniraya⁶ dukkhā⁷
sampatitāṃ Vetaraṇiṃ ko tam yāceyya tam dhanan ti. 1116.
Ta sampatitāṃ ti patteṃ.
103. Kharā kharodikā tattā duggā Vetaraṇi naññi
ayopakkharasañchannā tikkhapattehi⁸ sandatiti. 1117.
Ta kharā ti pharua, ayopakkharasañchannā ti ayomayehi tikkha-
pattānāññi pakkharapattehi sañchannā, pattedhi ti tehi pattehi aññi naññi
bura sandati.
104. Tattha sañchinnagattaṃ tam vuyhantaṃ ruhiramakkhitaṃ
Vetaraṇiṃ anālamba ko tam yāceyya tam dhanan ti. 1118.
Ta Vetaraṇiṃ ti Vetaraṇidāsa Nirayakhandam aññitāṃ⁹.
Imaṃ paṇa M-assa Nirayakatham sūtvā rājā samviggā-
hadayo M-ānā sēva tānagavesi hutvā āha:
105. Vedhāmi rakkho viya chijjamāno,
disaṃ ca jānāmi pamajhasaṇṇā¹⁰,
bhayasāntappāmi¹¹ mahā ca me bhayā¹²
sūtvāna gāthā tava bhāsitaṃ ise. 1119.
106. Ādutte vārimajjhaṃ va dīpaṃ v¹³ oghe-riv¹⁴ appave
andhakāre va pajjoto tvaṃ no si saranaṃ ise. 1120.

¹ C¹ - pattehi. ² B² tamāsupattam. ³ B⁴ āsupattam. ⁴ B⁵ asipattāniraya-
cittānā. ⁵ C⁶ tikkhe. ⁶ C⁷ omitti nirayakhandam aññitāṃ. ⁷ B⁸ -o. ⁸
B⁹ bhayā. ⁹ so all three MSS.

370. Atthañ ca dhammañ ca anusāsa mañ ise,
attam addhā aparādhitañ mayā,
ācikkha me Nārada suddhimaggam
yathā ahañ so niraya pateyyan ti. 1121.

Ta bhāyasañnatappāmlī¹ attanā katassa pāpāna bhāyena anutappāmi, 5
mañ ca me bhāyā ti mahantañ ca me nirayebhayam uppannam. ātman
voghe ti ātman va oghe, idam attam hoti; addite ātme yārimaggihañ rīya
bhāyasañnatānañ oghe vā attāya vā patittam añāhamānañan ātman rīya
anāhāragātināñ pāpāna rīya ca vañ so so nirayañ, attamaddhā apa-
rādhitañ mayā ti āhamāna mayā añāhamāna² aparādhitañ vādrāhitañ, 10
kusalāñ añāhamānañ añāhamāna eva katam ti.

Ath' assa M. suddhimaggam ācikkhitum³ sammāpatipācāna
porānakarājāno udāharanavasena dassento aha :

371. Yathā aha Dhatarattho Vessāmitto ca Atthako
Yāmataggi⁴

13

Usinnaro⁵ cāpi Sivi ca rājā

parivārakū⁶ samanabrāhmaṇānañ 1122.

372. Ete c' aññe ca rājāno ye Sakkavisayam⁷ gatā
adhammañ parivajjetvā dhammañ cara mahipatī. 1123.

373. Annahattā ca te vyamhe ghosayantu pure tava :
ko chāto ko ca tasito ko mālam ko vilepanaṇ
nānārattānañ vatthānañ ko naggo paridāhessati, 1124.

20

374. Ko panthe chattam ādeti⁸ pādekā⁹ ca mudā subhā,
ti sāyañ ca pāto ca ghosayantu pure tava. 1125.

375. Jippam posam gavassañ ca mā-ssu yuñji¹⁰ yathā pure,
parihārañ ca dajjāsi, adhikārakato bālīti. 1126.

25

Ta, etc. vā ti yathā etc. ca Dhatarattho Vessāmitto Atthako Yāmataggi
Usinnaro¹¹ Sivi ca rājāno aññe ca dhammañ caritvā Sakkavisayam¹²
evam vañ ti adhammañ parivajjetvā dhammañ cara, ko chāto ti mahārāja
tara vyamhe ca pure ca aññamānañ ca naggo ca annābhāṇā purisā ko chāto
ko tasito ti tevañ ānāyānāyāna ghosayantu, ko mālam ti ko mālam lechati

¹ Bhāyasañna-. ² Bhāyasañna-. ³ Cā. -i. tam. ⁴ Bhāyamataggi. ⁵ something
wanting? ⁶ Bhāyamataggi. ⁷ Bhāyamataggi. ⁸ Bhāyamataggi. ⁹ Bhāyamataggi. ¹⁰ Bhāyamataggi. ¹¹ Bhāyamataggi. ¹² Bhāyamataggi.

ko vālepanaṃ lechaṃ bahārattamaṃ rathanaṃ yaṃ yaṃ lechaṃ taṃ taṃ ko
 nugga paridāhasevīti phosento, ko paṇāḍe vhattaṃ ādiyatiṃ ko paṇāḍe
 chattiṃ dhārayaseti, pāḍukā¹ eā 'ti upāṇāḍe ca modā vubhā ko lechaṃ, jō-
 5 tam pūsaṃ ti jo te upaṇṇāḍe amere vā āvā eā pūbhe karupakāro jaṇe.
 jinnakāle yaṃṃ porāṇeṃ kammaṃ kīṭuṃ na sakkenti jo pi te gavaṇādayo
 jinnatīya kammaṃ kīṭuṃ na sakkenti teṃ ekaṃ pūbhe vīṇa kammaṃ mā
 yojayī, jinnakālemaṃ hi te tūlī kammaṃ kīṭuṃ na sakkenti, parihāṇe eā
 'ti idha parihāṇe parihāṇe ti vutto, idha vuttāṃ hoti; jo eā te baḷi karevā
 adbhūtarakato vā pūbhe karupakāro hoti tassa jaṇijinnakāle yaṃṃ porāṇeṃ pari-
 10 hāṇe dadeyyasī, saṃpurisā hi attano upakārahātāḥ upakārah kīṭuṃ samattā-
 hāle yeva samattāṇaṃ karonti samattāhāle na oloketi, saṃpurisā pana sa-
 mattāhāle pi teṃṃ taṃ'eva vāḷāṇeṃ karonti, taṃṃ teṃṃ pi ekaṃ kareyyāṇīti.

Iti M. saṇṇo dānakathaṃ eā silakathaṃ eā katvetaṃ idāni
 yaṃṃ ayaṃ rājā attano attā' hāve rathena upamevā² vanni-
 15 yaṃṃṃ tussati taṃṃṃṃ saḷvakaṃṃṃduharāṇihopamāya dham-
 maṃ desento āha:

121. Kāyo te rathasaṇṇāto manesārathūko lahu
 avihimsāsārītakkho saḷvibhāgapaṇicchade³ 1127.
122. Pāḍasaṇṇāmanameyo batthasaṇṇāmapakkhāro
 20 kucchisaṇṇāmanabhūto vācāsaṇṇāmakūjano 1128.
123. Saccavākyasamattāṅgo apesūñṇasusaṇṇāto
 gīrāsakkhilāṇaṅgo mitabhāṇijālāsito⁴ 1129.
124. Saddhālobhasasāṅkhāro nivātaṇṇajalīkubbaro⁵
 arthaddhātānattisāko silasāṇavaranaudhano 1130.
- 25 125. Akkodhanamanugghātī dhammapaṇḍaracattako
 bāhusaccamapālāmo⁶ ṭhītasāṇamupādhiyo 1131.
126. Kāsaṇṇūttācittasāro vesāraṇṇajātidaṇḍako
 nivātavuttīyottako⁷ anātimāṇeyugo lahu 1132.
127. Añṇasāṇasāṇhāro vaddhasavī⁸ rajohato,
 30 sātī patodo dhīrassa, dhīti yogo⁹ eā rasmiyo, 1133.
128. Mano dantaṃ path¹⁰ anveti¹¹ samadantehi vāḷīhi
 icchā lobho eā kummaṅgo, ujummaṅgo eā saṃṇāmo. 1134

¹ Eā pāṇado. ² Cā upamevā. ³ Id -to. ⁴ Bā silāsito. ⁵ Bā -kubbaro. ⁶ Bā
 -amplā. ⁷ Bā -yuttāṅgo. ⁸ Bā vaddhasavī. ⁹ Cā yogo. ¹⁰ Bā dantapathāni neti.

389. Rūpe sadde rase gandhe vāhanassa padhāvato
paññā ākoṭaṇi rāja tattha attā va sārathi. 1135.

[illegible]

1 Bā-co 2 Bā-tens. 3 Bā adda abbaññatāho mābhiññāti pi pāṭha. 4 Bā-
-kollāno. 5 Bā samuṃsāro. 6 so C²; Bā ālissito. 7 so C²; Bā ālissena. 8
Bā-āhira. 9 Bā-mupa-. 10 Bā npa-. 11 Bā diṇṇakālo. 12 Bā dabbha-. 13
Bā-mayāssa. 14 Bā rāho. 15 Bā viśeḍḍabbhavaṃsa-. 16 Bā-āyotiśāro. 17 Bā
navatāśa-

samannāgato, maddanā hi dhammāyuttena buddharatham sūdhavā sūtham vahanā,
 evam tassāpi kāyatho paṇḍitānam avāsavattisiya ābaddho sukham yāsi 'ti e.
 anattimānasyago jahā 'ti anattimānassamkhātena labhena yugena samannā-
 gato, alinacattiasamkhāro ti yathā ratho nāma dānīyamayena ulīrena samkhā-
 5 rama sabbhāti etam tava kāyavatho pi¹ alluassasakuttituttīrasamkhāro hotu,
 vaddhasavā rajohoro² ti yathā ratho nāma vīkāmena rajuttīhanamaggena
 paccante rajakīno na sabbhāti samena vīrajana maggena paccante sabbhāti
 etam tava kāyavatho pi paḍākaruddhisevītiya³ samasālam ujumaggāni pat-
 10 pajjitvā hatarājo pi hotu, assī patode dhirassā 'ti dhirassa tava tassmim
 kāyavatho uppattitthā assī patode hotu, dhīti yogo⁴ ca raamiyo ti so-
 bhocchinuavīriyassamkhātā dhīti hitapaṭipattijāni yadjanabbhārasamkhāto yogo ca
 tava tassmim ratho avattitthā thirā raamiyo honto, manodantado pātham-
 15 veti⁵ samadanteti⁶ vāhikāti yathā nāma ratho rasamadanteti⁷ sūdhaveti
 uppatham bhājati⁸ samadanteti⁹ samaakkhātehi yūta ujupatham eva acveti
 20 etam manō pi dāntam nibbāraṇam kumaggāni pahāya ujumaggāni gacchati,
 tassā sudantā⁹ ādāsaṃpācācittāni tava kāyavathassa sūdhavakīraṇam ā-
 dharu, iecā lobhā eā 'ti tassā appattissu vātham iecā patissu lobhā ti
 ayam iecā ca lobhā ca kumagga nāma kūtīlo anujumagga apāyam eva na
 dāsaṃsalakammapathavassena pana appakālikamaggavassena vā pavetto alluam-
 25 yamo ujumaggo nāma so te kāyavathassa maggo hotu, rāpa ti etam manāpi-
 yaso rūpānāni kumaggunesu nimittāni gacchati dhāraṇassu tava kāyavathassa
 uppathapaṭipannassa rājāthassu sūdhava ākoteṭṭā nīvīraṇapātoḍasattijā viya
 paṇḍā koṭṭhā hotu, eā hi tam uppathagamanāto ulīratvā ujum anattisamaggā¹⁰
 āropessati, tattha attā vā ti tassmim pana te kāyavatho sūdhā sūthāti nāma
 30 o' antī tava attā va sūthāti hotu, ete etena yānena¹¹ 'ti mahārāja yaso
 etam avāṇipam yānam, iecā etena yānena samacariyā dāṭhā dhiṭṭi
 yaso samacariyā ca dhiṭti ca dāṭhā hoti thirā so etena yānena yasmā eā ratho
 sabbakamaduho rāja pathāpatthāte sabbe kāmā dehi tassā na jānu nīra-
 35 yam vāja ti ekāman¹² etam vāceti¹³, etarūpena yānena nīrayam na
 40 gacchati¹⁴.

„Iti kho mahārāja yam manō avaca 'Reikkha me Nārada
 sūddhimaggāni yathā sūthāni na nīrayāni pateyyāni' ti ayam te
 45 so¹⁵ mayā anekapariyāyena akkhāto¹⁶ ti. Evam assa dhammāni
 devetrā micchādīṭṭhāni hāretvā sīle patitthāpetvā „ito patthāya
 50 pāpamitte pahāya kalyāṇamitte upasamkama, niccāni appa-
 matto hohiti¹⁷ naṃ ovaḍitvā rājadhīte guṇe vaṇṇetvā rāja-

¹ Iti eāda dānādinā.

² Iti buddhisevī.

³ Iti -buddhi-.

⁴ Cā -pi.

⁵ Iti

pathamā patti.

⁶ Iti yati.

⁷ Iti sūdhāraṇa.

⁸ Iti dhāretī.

⁹ Iti gacchati.

¹⁰ Iti amitta so.

parisāya ca rājorodhānaṃ ca ovādāni datvā mahantenāmbhā-
vena tesāṃ passantānaṃ heva Brahma-lokaṃ gato.

S. i. d. ā. ana bhikkhave idāṃ¹ eva pubbe pi mayā ditthajānaṃ
bhinditvā Uruvelakassapo damito yevā² ti vatvā jātakāṃ samodhā-
nento esāhe imā gāthā abhāsāi:

101. Alāto Desadatto 'd. Sunāmo āsi Bhaddajī.

Vijayo Sāriputto 'd. Mogallāno 'd. Bījako. 1137.

102. Samakkhanto Lācchaviputto Gogo āsi acalako,
Anando ca Rujā āsi yā rājānaṃ paṇḍayī. 1138.

103. Uruvelakassapo rājā pāpadiṭṭhi tadā aho.

Mahābrahmā Bodhisatto. evaṃ dhāratha jātakāṃ ti. 1139.

Mahānārada-kassapa-jātakaṃ³.

8. Vidhurapanditajātaka.

Puṇḍu Kisiyāsi duhbalā ti. Idāṃ S. J. v. paṇḍāpāramiṇi
ā. k. Ekadivasaṃ hi bhikkhū dh. k. v. i. āraso S. mahāpāṇo
puṭhapaṇḍu⁴ hāsup. jarasap. tikkaṇap. nibbedhikaṇap. paravādappama-
dano attano paṇḍācūbhāvena khattiyapaṇḍitādīhi abhi-sūkhato sukha-
mapaṇḍe⁵ bhinditvā nibbiserano katvā saraṇosū c' eva silesa ca pa-
tiṭṭhāpetvā amatagāminimaggaṃ paṭipādoti⁶. S. āgantvā .k. n. bh.
e. k. a.⁷ ti p. d. n.⁸ ti v. ānācchāryaṃ bhī. yam T. paramā-
bhisaṃbodhippattā parappavāde bhinditvā khattiyādayo viṇeyya⁹, pa-
rissabharasmiṇe hi bodhiṇḍāpadi pariyesanto pi T. paṇḍavā parappa-
vādamaṇḍano¹⁰ yeva. tatthā hi ahaṃ Vidhura-kumārakāle saṃhiyaṇaṇ-
bedhe Kāṣapabharasmiṇḍhāni¹¹ Puṇḍakāṃ nāma yakkhaṃ¹² acchāpatu
nānahaṇe¹³ eva dametvā nibbiseranaṃ katvā attano jivitaṇḍānaṃ dā-
pesiṃ¹⁴ ti vatvā ā. ā.:

A. Kururatthe Indapattanagare Dhanañjayakorabho r. kā-
resi¹⁵. Vidhurapaṇḍito¹⁶ nāma amācco tassa atthadhammā-
nusaṅako ahoṣi, so madhura-katho mahādhammakathiko sakala-
Jambudīpe rājāno hatthikantavijāsarena¹⁷ paluddhahatthino¹⁸

¹ Idāṃ nārada-jātakaṃ nīhitam. S. VI. = Vidhura. ā. = Sāro. N. = nāgo.
Pu. = Puṇḍako. ² Idāṃ adā gambhīrap-. ³ Ck. -paṇḍo. ⁴ Idāṃ dameyya. ⁵
Idāṃ -madhano. ⁶ Idāṃ ājāgati-paṇḍito-. ⁷ Ck. Idāṃ yakkha. ⁸ Ck. kārento. ⁹ so
often written vidhura in the MSS., cf. IV 221. ¹⁰ Ck. -ra. ¹¹ Ck. -dāho hatthi.

viya attano madhuradhammadessanāya palobhetvā tesam saka-
 sakarājāni¹ gantum adadamāno Buddhahitāya mahājanas-
 dh. desento mahantena yesena tasmim nagare paṭivasi. Bā-
 rāpasīyam pi kho gihī sahāyakā cattāro brāhmaṇamahāsālā
 5 kāmesu ādinavam disvā Himavantam pavasitvā isipabbajjam
 pabbajitvā abhiññā ca samāpattiyo ca nibbattetvā vanamūla-
 phalāhārā tatth² eva ciram vasitvā loṇambilasevanattbhāya cāri-
 kam caramānā Aṅgaratthe Kālacampānagaram bhikkhāya pa-
 risimau, tattha cattāro sahāyakā kuṭimbi³ tesam iriyapathe
 10 pasiditvā vanditvā bhikkhābhājanam gahetvā ekekam attano
 attano nivesane paṭṭonāhārena parivisittvā paṭiññam gahetvā
 uyyāne yeva⁴ vāsesum, cattāro tāpasā catunnam pi kuṭimbi-
 kānam gāhe bhuñjitvā divāvihāratthāya eko Tāvātinnabhava-
 nam gacchati eko Nāgabharanam eko Supannabhavanam eko
 15 Koravyassa rañño Migācīruyyānam⁵, tesa yo Devalokam gantvā
 divāvihāram karoti so Sakka⁶ssa yasm oloketvā attano upaṭ-
 thākassa tam eva vaṇpeti, yo Nāgabh. gantvā divāvihāram k.
 so nāgarājassa⁷ sampattim oloketvā attano up. tam eva v., yo
 Supannabh. gantvā di. karoti so supannarājassa vibhūtim o.
 20 attano up. tam eva v., yo Koravyassa uyyāne divāvihāram k.
 so Dhanañjaya⁸rañño sirisobhagam o. a. u. tam eva v., te
 cattāro pi janā tam devatthānam patthetvā dānādini puññāni
 katvā āyupariyosāne eko Sakko hutvā nibbatti eko saputta-
 dāro Nāgabhavane nibbatti eko simbalidabavināne⁹ supanna-
 25 rājā hutvā nibbatti eko Dhanañjaya⁸rañño aggamahesiyā kuc-
 chimbi nibbatti, te pi tāpasā Brahmaloke nibbattissan. Kara-
 vyakumāro vuddhim anvāya pitu accayena rajjo patitthahitvā
 dhammena r. kāresi, jītavittako¹⁰ pana ahoṣi, so Vidhura-
 paṇḍitasso ovāde thativā dānam dehi aṭṭam rakkhati uposatham
 30 upavasati, so ekadivasam samādinuuposatho „vivekam anu-

¹ C² sakalarājāni. ² C¹ eva. ³ Pā mahājanam nāma uyyānam. ⁴ C² -rañ-
 ṇassa. ⁵ Pā amita dāsa. ⁶ C² dānāditako, C¹ dānāditako corr; so -vittako

brūhissāmiti“ uyyānaṃ gantvā manuññatthāne nisiditvā sa-
 manadhammaṃ akāsi, Sa- pi samādinuposatho „Devaloke
 palibodho hotīti“ manussaloka tatth' eva' uyyānaṃ gantvā
 manuññatthāne nisiditvā samanadhammaṃ akāsi, Varuṇo nā-
 garājāpi samādinuposatho „Nāgabhaveṇa palibodho“ ti tatth' 4
 eva gantvā ekasmiṃ manuññatthāne nī. s. akāsi, Supannarājāpi
 samādinuposatho „Supannabhavane palibodho“ ti tatth' eva
 gantvā ekasmiṃ m. nisiditvā s. akāsi, Te cattāro pi sāya-
 hasamaye sakaṭṭhānehi nikkhamitvā maṅgalapekkharantīre
 samāgatā aññamaññaṃ vāloketvā pubbasinehavasena samaggā 10
 sammohamānā hutvā aññamaññaṃ mettiṃ paccapaṭṭhāpetvā
 madhurapaṭṭhasanthāraṃ katvā 'nisidimsu', Sakko maṅgalasīlā-
 paṭṭa nisīdi, hare attano yuttam okāsaṃ' āitvā nisidimsu.
 Atha ne Sa- ā.: „mayhaṃ cattāro pi rājāno va, amhesu pana
 kuseṇa sīlaṃ mahantaṃ“ ti. Atha naṃ Varuṇo nāgarājā ā.: 15
 „tumbhakaṃ tiṇaṃ janānaṃ sīlato mayhaṃ sīlaṃ mahantaṃ“
 ti, „kim ettha kāraṇaṃ“ ti: „ayaṃ tāva Supannarājā ambhakaṃ
 jātānaṃ pi' ajātānaṃ pi paccāmitta, ahaṃ evarūpaṃ ambhakaṃ
 Jivitaṃ kkhaya-kāraṇaṃ paccāmittaṃ disvāpi kedhaṃ na karomī,
 iminā kāraṇena mama sīlaṃ mahantaṃ“ ti vatvā 20

„Yo kopaneyye na karoti kopam (IV.p.14)

na kuḍḍhati sappuriso kadāci

kuḍḍho pi so' nāvikaṇṇoti kopam

taṃ ve paraṃ samanaṃ āhu loke ti

Imam Daṣṣapāte Catuposatha-jātakaṇa paṭhamam g. ā.

26

27

Ta yo n khatiyadān yo koṭi, kopa- ti kuḍḍhatthayuttake puggale Khanti-
 vidatṭipaso vya kopam na karoti. kadāceti yo ra khameti āhe na kuḍḍhat-
 eva. kadācāpiṭi sava pi pana so sappuriso kuḍḍhat aha kuḍḍho pi ta-
 kopam nāvikaṇṇoti Cālabodhitipaso vya, taṃ ve paraṃ ti mahārāja taṃ
 parānaṃ samitapāpātiya loke paṭṭiṭṭha samanaṃ ti khatenti.

30

1 C² tadaro, B² tamava. 2 C² omitt ti. 3 B² juttasānaṃ. 4 C² omitt pi.

5 read: yo?

6 B² 02.

„Imo pana guṇā mayi santi, tasmā mam' eva¹ sīlam mahantaṃ“ ti. Tañ sutvā Supanṇarājā „ayadhi nāgo mama aggabakkho, yasmā panāham evarūpaṃ aggabakkhaṃ diśvāpi khudaṃ adhiṃsaetvā āhārahetu pāpaṃ na karomi tasmā mama sīlam mahantaṃ“ ti vatvā

„Unādaro yo² sabbaṃ jighaccham
danto tapassī mitapānabhojano
āhārahetu na karoti pāpaṃ
tañ ve naraṃ samanaṃ āhu loke ti imaṃ g. ā.

10 Ta danto ti Indriyasaṃvaraṃ samantagato, tapassī ti tapanesitakho, āhārahetu ti anjighacchho pi yo lāmakam kammaṃ na karoti dhamma-saṇṇepi Sīripurattthero vya, ahaṃ pana ajja āhārahetu pāpakammaṃ na karomi, tasmā mama sīlam mahantaṃ ti.

Tato Sa- devarājā „ahaṃ nānappakāraṃ sukhapaḍaṭṭhā-
15 nam devalokaśampattiṃ paḍāya sīlam rakkhatthāya manussa-
lokaṃ āgato, tasmā mama sīlam mahantaṃ“ ti vatvā

„Khiddam ratinṃ vippajahetva sabbaṃ
na cālikam bhāsati kiñci³ loke
vibhūsanatthānā virato methunasamā⁴

20 tañ ve naraṃ samanaṃ āhu loke ti imaṃ g. ā.

Ta khiddam ti kāyācetasikkam¹ āham, ratin ti dibbakāmaggaṇattham, kiñci appamattakam pi, vibhūsanatthānā ti mahavibhūṣā chavivibhūṣā ti dve vibhūṣā, tañ ajjhaheraṇṇiyāhāro manasvibhūṣā nāma mūlāpaḍaḍḍhiṃ chavivibhūṣā nāma, yena akusalacintana vā² karitvā³ tañ tassa⁴ jhānaṃ, tato pavivirato, methunasamā ti methunasasavato ca yo pavivirato, tañ ve naraṃ samanaṃ āhu loke ti, ahaṃ ajja devaccharā paḍāya bhāgavāṇā samana-dhammaṃ karomi, tasmā mama sīlam mahantaṃ ti.

Evam Sa- pi attano sīlam eva vāṇesi. Tañ sutvā
Dhanañjayarājā „ahaṃ ajja mahantaṃ pariggahaṃ soḷasa-
25 sahasanāṭakittiparipuṇṇam antepuraṃ cajirvā uyyāso samana-
dhammaṃ karomi, tasmā mama sīlam mahantaṃ“ ti vatvā

¹ C² add guṇam. ² B⁴ anudaro yo, C¹ unādareso, C² unādareṣi. ³ C² ka-
ra-. ⁴ so all three MSS., read: vibhūṣanā vā - -? ⁵ C² kāyācetasikkam. ⁶
C² ya, B⁴ tañ. ⁷ C² karitvā, C³ kayitvā, B⁴ dhārayat. ⁸ C² tassa.

1. Pariggahaṃ lobhadhammaṃ ca sabbam
 * ye ve pariññāya pariccajantī
 dantaṃ thitattaṃ amamaṃ nirāsaṃ
 taṃ ve naraṃ samanaṃ āhu loke ti imaṃ g. ā.

Ta, pariggahaṃ ti nānappakāraṇaṃ vatthukāmaṃ, lobhadhammaṃ ti 3
 tassatthi uppaḍḍantabhaṃ, pariññāya 'ti ānupariññā dīpanapariññā pahāsa-
 pariññā ti imāhi tīhi pariññāhi parijāntvā, tatha khaṇḍhīdinaṃ saṅkhīvajāca-
 naṃ ānupariññā, teṇa aggaṃ apuccharetvā dīpanapariññā, teṇa dāsaṃ
 dīvaṃ chaṇḍariggaṃ apakāḍḍanaṃ pahāsapariññā, ye imāhi tīhi pariññāhi
 parijāntvā vatthukāmaṃlokaṃ pariccajantī chaḍḍetvā gacchantī, dantaṃ ti 10
 nibbāraṇaṃ, thitattaṃ ti micchāritakkābhāsaḥ¹ thitasaṅghāvaṃ, amamaṃ
 ti mamakāraṇabhāsaṃ, nirāsaṃ ti puttadīraḍḍaṇaṃ nirāsaṃ², taṃ ve ti eva-
 rūpaṃ puggalaṃ samāha³ ti vadanti.

Ii te sabbe pi attano sīlam eva mahantaṃ ti vaṇṇetvā
 Sakkādayo⁴ Dhanañjayaṃ pucchūsu: „mahārāja atthi pana 13
 koḍi tuṃhākaṃ santikaṃ paṇḍito ye no imaṃ kaṃkhaṃ vīno-
 deyyā“⁵ 'ti, „āma mahārājāno mama atthadhammaṇuseśaṃ asa-
 madhuro Vidhurapandito nāma atthi, so no kaṃkhaṃ vīno-
 dessatī, tassa santikaṃ gacchāmā“⁶ 'ti, „sādhū“⁷ 'ti sampa-
 ticchīmaṃ. Atha sabbe pi uyyānā nikkhamitvā dhammasaḅhaṃ 20
 gaṇtvā alomkārapetvā Bodhisattaṃ paḷḷamkamañjhe nisīdāpetvā
 paṭisanthāraṃ katvā ekamantaṃ nisīnā „paṇḍita, amhākaṃ
 kaṃkhā uppannā, taṃ no vīnodehūti“⁸ vatvā

2. Pucchāma kattāraṃ⁹ suṇamapaññāṃ,
 gāthāsu¹⁰ no viggaho atthi jāto,
 chind¹¹ ajja kaṃkhaṃ vicikicchitāni,
 taṃ¹² ajja kaṃkhaṃ vitaremu sabbe ti imaṃ g. āhamsu¹³.

21

Ta kattāraṃ⁹ ti kattabbaputtakāmaṃ kattāraṃ¹⁰, atthi jāto ti eko
 sīlavatṭhaḥ sīlavādo uppanno atthi, chindajjī¹¹ 'ti amhākaṃ taṃ kaṃkhaṃ
 tūlī ca vicikicchitāni vajjira Sīnenaṃ paḥaranto vīja ajja chinda, vitaremu 30
 'ti vitareyyāma nithareyyāma.

¹ C¹ - ākakkhā. ² C² - dīvaṃ nirāsaṃ, B² - dīvaḍḍaṇaṃ micchandariggaṃ. ³ B³ -
 -paṇ. ⁴ C⁴ - omāṃ sak-. ⁵ C⁵ - vīneyyī. ⁶ B⁶ - ta. ⁷ B⁷ - kathaṃ. ⁸ C⁸ - āha.
⁹ B⁹ - ta. ¹⁰ B¹⁰ - yuttakaṃ kīraṇa.

Paṇḍito tesam katham sutvā „mahārājāno¹ tumhākaṃ
 ssaṃ nissēya uppannavivādagāthānaṃ² katham sukathitadek-
 kathitam jāmissānāti“ vatvā

6. Ye paṇḍitā atthadassā bhavanti
 5 bhāsaṃti te yoniso tattha kāle,
 katham nu gāthānaṃ³ abhāsītānaṃ
 attham nayeyyuṃ kusalā janindā ti i. g. ā.

Ta atthadassā ti atthadassanevamatthi, tattha kāle ti samāhita vig-
 gaha āroḍḍhe yuttapayuttakāle paṇḍitā tam attham āvikkhanti yoniso bhāsaṃti,
 10 attham nayeyyuṃ kusalā ti kusala ebhikkhāpi sūmānā abhāsītānaṃ gāthānaṃ⁴
 katham nu attham āroḍḍhe nayeyyuṃ, janindā ti rājāno ālapati, samā jātā
 tīre na vadetha.

7. Katham have bhāsaṃti Nāgarājā,
 katham pana Garulo venateyyo.
 11 Gandhabbarājā pana kim vadeti,⁵
 katham Kurūnaṃ pana⁶ rājasettṭho ti.

Ta Gandhabbarājā ti Sakkaṃ sandhāyāha.

Ath' aṣṣa te imāṃ gātham āhaṃsu:

8. Khantim have bhāsaṃti Nāgarājā
 16 appāhāraṃ Garulo venateyyo
 Gandhabbarājā rativippahānaṃ
 ākiñcanaṃ Kurūnaṃ⁷ rājasettṭho ti.

T. a.: paṇḍito nāgarājā ssaṃ⁸ kopaneyya pi paṇḍito akuppannakkhitaṃ⁹
 adhivāsanakkhantiṃ vaṇṇeti Garulo appāhāraṃrativippahānaṃ āhāraṃsu pāpasaṃ
 18 akaraṇaṃ So- pañcānāmaguṇaratiṇaṃ paṇḍitā Kurūrajā nippaṭṭhokkabhāvaṃ.¹⁰
 vaṇṇeti.

Tesam katham sutvā Mahāsatto imāṃ gātham āha:

9. Sabbhāni etāni sabbhāsītāni,
 na h' eṭṭha dubbhāsītāni aṭṭhi kiñci,
 19 yasmā eṭṭāni paṭiṭṭhitāni

¹ C² -rāja. ² C² -gāthā, B⁴ -dekatham. ³ B⁴ kathānaṃ. ⁴ B⁴ -g. ⁵
 C² B⁴ pana kurūnaṃ, C² pana kurūnaṃ. ⁶ C² kurū. ⁷ C² sabbā, C² ssa.
⁸ B⁴ akodhasaṃ-, ⁹ C² nippa-

arā va nabhyā¹ susamohitāni
catubbhi dhammehi samaṅgibhūtaṁ
taṁ ve naraṁ samaṇaṁ āhu loke ti.

Ta, ekaṇiṭṭhi ekaṇi cattāro pi ghoṣajāṇi yaṁniṁ puggale sakataṇḍhiyem
saṭṭhusamohitā² arā viya paṭiṭṭhitāni catubbhi³ p' aṭṭhi dhammehi samaṇṇagataṁ
puggalaṁ paṇḍitaṁ samaṇaṁ āhu loke.

Evam M. catunnam pi sīlāṁ⁴ ekasamam eva akūṣā. Taṁ
antvā cattāro pi janā⁵ tassa tuṭṭhā tṭuntīm karontā imam
gātham āhamsu:

10. Tvaṁ⁶ nū seṭṭho tvaṁ anuttaro si,
tvaṁ dhammagū dhammavidū sumedho,
paṇḍīya paṇḍhaṁ samadhiḅḅhassetvā
accheccā⁷ dhiro vicikicchitāni,
accheccā⁸ kaṁkhaṁ vicikicchitāni
cundo yathā nāgadamāṁ khareṇā⁹ 'ti. 15

Ta tvaṁ anuttaro¹⁰ 'ti¹¹ tvaṁ¹² anuttaro esi¹³, n' aṭṭhi tayaṁ uttariaro
nama, dh - gū n dhammasaṁ gopake e' vva dhammagū¹⁴ ca, dh - vidū n pāṇḍa-
dhammo, sumedho ti suṇḍarapaṇḍho, paṇḍīya¹⁵ 'ti uttaro paṇḍīya amāḷḷam
paṇḍhaṁ saṁjha adhiḅḅhassetvā idam eṭṭha kīraṇaṁ ti. yathābhūtaṁ āsvā, ac-
checcā¹⁶ tvaṁ dhiro amāḷḷam vicikicchitāni chindī, evaṁ chindanto va chindī¹⁷
aṭṭhe kaṁkhaṁ vicikicchitāni imam amāḷḷam yāsaṁ saṁpāḍanto accheccā
kaṁkhaṁ vicikicchitāni, cundo -- khareṇā¹⁸ ti yathā dantaḅḅhe kakacena
tathā dantaḅḅhe chindīya evaṁ chindīti s.

Evam te cattāro pi janā tassa paṇḍavyākaraṇena tuṭṭha-
mānasā ahesuṁ. Atha naṁ Sa- dhibbadukūleṇa pūjeti Garulo¹⁹
suvannamālāya Varuṇo n-rājā maṇiṇā Dhanañjaya-rājā gava-
sa-hassādīlīti, ten' evaṁ āha:

20. Gavaṁ saḥassaṁ usabhaṇ ca nāgaṁ
ājaṇṇayutte ca rathe dasā ime
paṇḥassa veyyākaraṇena tuṭṭho
dadāmi te gāṇavarāni soṇasā²⁰ 'ti 25

¹ Cā arā --, Bā arā va nabhyāṁ, ² Cā - tṭunt, ³ Cā - sīlāṁ, ⁴ Bā rājāṇo, ⁵ Cā evaṁ, ⁶ Cā accheccā, Bā accheccā, ⁷ Cā tvaṁ nū, ⁸ Cā tvaṁ, ⁹ Cā si, ¹⁰ Cā anuttaro, ¹¹ Cā anuttaro, ¹² Cā anuttaro, ¹³ Cā anuttaro, ¹⁴ Cā anuttaro, ¹⁵ Cā anuttaro, ¹⁶ Cā anuttaro, ¹⁷ Cā anuttaro, ¹⁸ Cā anuttaro, ¹⁹ Cā anuttaro, ²⁰ Cā anuttaro.

Sakkādayo M-aṃ pūjetvā sakaṭṭhānam eva gamiṃsu. Cato-
posathakhaṇḍaṃ utṭhitam¹.

Tesu nāgarājassa bhariyā Vimalā devī nāma, sā tassa
gīvāya pīlandhanamaninā apassanti pucchī: „deva kahaṃ pana
* te maṇi²“, „bhaddo Candabrāhmaṇaputtassa³ Vi-paṇḍitassa
dhammakathaṃ sutvā pasannacitto ahaṃ teṇa maṇinā taṃ
pūjesiṃ, na kevalaṃ ahaṃ eva Sa- pi taṃ dībbadukālena pū-
jesi Sopanṇarājā suvaṇṇamālāya Dh-rājā gavaśaśaśādīhī⁴,
„dhammakathiko so devā“⁵ ti, „bhaddo kiṃ vadesi Jambodī-
10 patale Buddhuppādo viya vattati, sakala-Jambodīpe ekasata-
rājāno tassa madhurakathāya bajjhivā haṭṭhikantavināsaṛeṇa⁶
paluddhā mattavāraṇā viya attano rajjāni na gacchanti, evarūpā
so madhuradhammakathiko“⁷ ti, sā Vi-paṇḍitassa guṇakathaṃ
sutvā tassa dhammakathaṃ sotukāmaṃ hutvā cintesi: „sac⁸
15 āhaṃ vakkhāmi 'deva, ahaṃ tassa dh-kathaṃ sotukāmaṃ, idh'
eva taṃ ānehi⁹ na me taṃ ānessati, yān nūnāhaṃ tassa 'me
hadaye dōhaḥ uppanno' ti gilānālayaṃ kareyyaṃ“¹⁰ ti, sā tathā
katvā paricārikānaṃ assūnaṃ datvā upajji, nāgarājā upaṭṭhā-
navelāya naṃ apassanto „kahaṃ Vimalā“¹¹ ti paricārikāyo
20 pucchitvā „gilānā devā“¹² ti vutte tassa saṅgikaṃ gantvā sa-
yanapasse nisīditvā sariraṃ omaddanto paṭhamam g. ā.:

1. Paṇḍu kisiyāsi dubbalā,

vaunarūpaṃ¹ na tav² edisaṃ³ pure,

Vimale akkhāhi pucchitā:

21 kīdisi tvaṃhaṃ sariravedanā ti. 1140.

Tā paṇḍu ti paṇḍupalāsaṛeṇā, kisiyā ti kiṃ, dubbalā ti appa-
rīhā, vaunarūpaṃ¹ na tav² edisaṃ³ pure ti tava saṃpadesakkhātā rūpaṃ
pure edisaṃ na hoti niddesaṃ suvaṇṇaṃ taṃ idāni parivattitvā amānūṇa-
bhāvaṃ jhānā, Vimale ti taṃ āpatti.

30 Ath' assa sā ācikkhanti dutiyaṃ gātham āha:

¹ C^o omitt. catu - - utṭhitam. Cfr. IV p. 14. ² C^o tendra-. ³ C^o -re. ⁴ B^o -pa. ⁵ C^o -si, B^o -si. ⁶ C^o -m, C^o B^o -si.

3. Dhammo manujesu mātinam
 dōhale nāma janinda vuccati,
 dhammāhaṇam nāgakuñjara
 Vidhuraṇḍa haday' ābhīpatthaye ti. 1141.

Ta dhammo ti sabbāvo, mātinam ti lūhinam, janindī 'ti nāga-
 nassa inda, dhammāhaṇam -- haday' ābhīpatthaye ti i. nāgaseṭṭha¹
 akam dhammena samena sūhasipakammena āhaṇam V-assa hadayam ābhī-
 patthayāmi, tam me labhamānāya jīvīti² atthi alabhamānāya idh' eva maraṇam
 ti tassa paṭhamam sabbhāy' evam āha.

- Tam sutvā nāgarājā tatīyam gātham āha: 10
 4. Candam kho tvaṃ dōhaḍḍasi'
 Suriyam vā athavāpi Māntam
 dullaḍḍhe' hi Vidhuraṇḍa dassave'
 ko Vidhuraṇḍa idha-m-ānāyissatīti. 1142.

Ta dullaḍḍhe' hi -- na ti samadhurassa Vidhuraṇḍa dassavame eva 10
 dullaḍḍham, tassa hi sakala-Jambudīpe rājāno dhammāharakkhārapagustim'³
 paccupatthapetvā vicaranti passitum pi na kho labhanti, idha ko ānāyissa-
 tīti vadati.

Sā tassa vacanam sutvā „alabhamānāya me idh' eva ma-
 raṇam“ ti parivattitvā piṭṭhiṃ dassetvā sātakakappaṇa mukham 20
 pidahitvā nīpajji, n-rājā attano sirigabbham gantvā sayanapitthe
 nisīdno „Vimalā Vidhuraṇḍa hadayamaṇsam āharāpetīti“ saṇḍi'⁴
 butvā „paṇḍitassa hadayam alabhantiya Vimalāya jīvītam n'
 atthi, katham nu kho tassa hadayamaṇsam labhissāmi“ cin-
 tesī, ath' assa dhūṇā Iradati nāma nāgakuñḍā sabbālamkāra- 25
 patimāṇḍitā mahantena sirivilāsena upatthānaṃ āgūtā pitarāṃ
 vanditvā ekamantaṃ ṭhitā, sā tassa indriyavikāraṃ disvā
 „tāta atīya domānassapatto si, kin nu kho kāraṇa“ ti puc-
 chantī gātham āha:

1. Kin nu tāta tvaṃ pajjhāsi'. 30
 padumaṃ hatthagataṃ va te mukham,

¹ C² -am. ² C² -jāsi, C² -jasi. ³ so C², B² -am. ⁴ B² -stamb, B²
 dhammāharakkhā- ⁵ B² -saṇḍi. ⁶ C² kinam tvaṃ pajjhāsi, C² -pajjhāsi.

kīṃ dummānārūpo eī¹ issara,
mā tvaṃ soci amittatāpanā 'ti. 1143.

Ta paṇḍitāya² paṇḍitāya³ cīṇesi, hatthagatan ti hatthena pari-
madditapadūman viya te makkha jātā. Issarā 'ti paccayojanassatikkassa Mañ-
3 jerikāṇḍabharavassā sīmī.

Dhīta vacanam sutvā nāgarājā tam attīham ārocento āha:

1. Mātā hi tava⁴ Irandati
Vidhurassa hadayam vaniyati⁵,
dullabhe⁶ hi Vidhurassa dassano⁷
10 ko⁸ Vidhūram idha-m-ānayissanti. 1144.

Ta vaniyanti⁹ pāṇesi.

Atha natī „amma, mama santike Vi-ram ānetum samattho
n¹⁰ attī, tvaṃ mātā jīvitam dehi, Vi-am ānetum samattham
bhattāram pariyessāhi¹¹“ vyyojento upadḍhagātham ā:

15 2. Bhatta pariyessanaṃ cara
yo Vidhūram idha-m-ānayissanti. 1145^a.

Ta carā 'ti vīra.

Iti so kilēśratibhāvena¹² dhīto ananucchavikam pi ka-
tham kathehi.

20 3. Pituno ca sū sutvāna¹³ vākyaṃ
rattim¹⁴ nikkhamma avassutim cariti¹⁵. 1145^b.

Ta avassutim¹⁶ bhī sū nāgamācāka pīva vacanam sutvā pīva
assācetvā mīto santikāni gantvā tam pi assācetvā attano sītigabbham gantvā
sabbālakārehi attānaṃ akāṅkaritvā ekam kusumbharatīvattham¹⁷ nivāsetvā
25 ekam akāṅkasaṃ katvā tano eva rattim udakam dviddā katvā nāgabharavato nā-
khamitā Himavanāpadesa samuddatīre tīrtam saṃhiyojanubhedham ekagbharā
Kālapabbatam nāma ajātagatim gantvā avassutim¹⁸ carī kilēśratentim¹⁹ bhattu
pariyessanti caritvā ā.

¹ so C²; B¹ kīṃ tu tvaṃ dummāno ā. ² C² paṇḍitāya³ cīṇesi. ³ roṇi tava.

⁴ C² vaniyati, C³ vaniyati? B² dhanīya. ⁵ C² -am. ⁶ C² kori. ⁷ C² carī, B² dhani.

⁸ so C²; B¹ -sābhīratibhāvena. ⁹ C² carā. ¹⁰ B² ā.

¹¹ C² avassutim carī, C³ avassutim caritvā, B² avassutim caritvā. ¹² C² avassutim, C³ avassutim, B² avassutim. ¹³ C² avassutim, C³ avassutim, B² avassutim. ¹⁴ B² -rattim, C² -rattim.

Caranti ca¹ yāni Himavante vānagandharasasampannāni
pupphāni tāni āharitvā sakalapabbutaṃ maṇim aggūyaṃ viya
slakkaritvā uparitale pupphasantharaṃ katvā manoramenā-
kāreṇa noccitvā madhuraṃ gītaṃ gāyaṃti sattamaṃ g. ā.:

1. Ke² gandhabbe³ ca rakkhase⁴
nāge⁵ kimpurise⁶ ca mānuse⁷
ke⁸ paṇḍite⁹ sabbakāmade¹
digharattaṃ bhaddā² bhavissatīti. 1146.

Ta. ke - - so ti ke gandhabbe tā rakkhase tā. ke paṇḍite - - so ti so
steṇ gandhabhāḍiteṇ paṇḍite sabbakāmaṃ dāyaṃ samattho so¹ Vi-assa hadaya- 10
manasadohaññitvā mama mītu manoratham matibhavaṃ pāpetvā mayham digha-
rattaṃ bhaddā bhavissati.

Tasmīn khage Vessavaṇṇamahārājassa bhāgiṇeyyo Puṇ-
nako pāma Yakkhasenāpati tigāvutappamāṇaṃ manomayaṃ
sindhavaṃ abhiruyha Kālapabbatamatthakena manosiñātale 10
yakkhasamāgamam gacchanto taṃ tassa gītasaddaṃ assosi,
anantare attabhāve anubhūtapubbāya lūthiyā gītasaddo¹ chavi-
ādini chinditvā atthim² āhaṇṇa atthāsi, so paṭibaddhacitto hutvā
nīvattitvā sindhavapitṭhe misinno va „bhaddo, ahaṃ mama pañ-
ñāya dhammena samaṇa Vi-assa hadayaṃ ānetum samattho, 10
mā cintayīti“ taṃ assāsento atthamam g. ā.:

2. Assāsa hessāmi te pati,
bhaddā te [hessāmi] anindilocene,
paññā hi mama³ tathāvidhā,
assāsa hessasi bhariyā⁴ mamaṃ ti. 1147.

Ta. anindilocene ti anindilabblocene, tathāvidhā ti Vi-assa hadaya-
manasadohaññitvā.

3. Atha naṃ avacāsi⁵ Iradati
pubbapathānugataṇa cetasā:

¹ Dā. omī avatenti - - caranti. ca. ² so all three MSS. ³ B4 adds me. ⁴ so
all three MSS. ⁵ B2 adds tassa. ⁶ B4 atthimūcam. ⁷ read mamā. ⁸ read
bhāriyā? ⁹ read -o.

ehi gacchāma pītu' mam' antike,

eso' ca te etam attham pavakkhatīti. 1148.

Ehi gacchāma 'ti hi. so Yakkhasenāpati' evam vacā (mam' assepiṭṭhikā
 āropetvā nassāmañi pabbatamattake¹ ocaritvā tassa gahenattikam hattham pass-
 5 resi, sā antaro hattham paññitum adatrā tena paśāritvattikam ayaṃ gahetvā
 pubbapathānngatena amantare attabhāve bhūtapubbasiṃhe tamisā pubbe-
 pathen' eva anugata eva²: sūmā nāma antikā, mayham pītū Varuṇo
 n-³thj). mitā Vimalā devī, ehi mama pītu santikam gacchāma, eso ca te yathā
 vutthākam maṅgalakīrtiyā bhavittabbam etam tam attham pavakkhatīti āvāsi.

10 11. Alamkāta' suvasanā mālinī candanaseṇḍā

yakkham hatthe gahetvāca pītu santikam' upāgamitī. 1149.

Ta pītu - - mitū pītu santikam upāgamī.

Punnako pi kho yakkho paṭihāretvā nāgarājassa santikam
 gantvā Irandatim vārento āha:

12 11. Nāgavara vaco supohi me:

patirūpam paṭipajja sūhkiyam,

patthemī' aham Irandatim,

tāya samaṅgikaroḥi me tuvaṃ. 1150.

13 11. Satam hatthi satam aṇḍā satam assatarī rathā

20 satam vaṇḍhiyo punnā nānāratanasā kevalā —

te nāga paṭipajjassu, dhītaram dehi' Irandatim tī. 1151.

Ta sūhkiyam ti antaro ānupadesānurūpam dhītu sūhikam dhānam
 paṭipajja paṭha. samaṅgikaroḥi mam tīya saddhikā samaṅgibhūtam karohi.
 vaṇḍhiyo ti bhāṇasakāṭiyo, nānāratanasā kevalā ti nānāratanasā
 25 sakalapariṇamā.

Atha nam nāgarājā āha:

11. Yāva amantaye bhātī mitte ca suhadarā janāni,

anāmanta katam kamman tam pacchā-m-anutappatīti. 1152.

Ta yāva - - ti bho Yakkhasenāpati' ehaṃ tvaṃham dhītaram demī nana
 20 demī, thokam pana āgamaṃhi. yāva-bhātīti bhāteke pi¹ tīva jānāpami, tam
 pacchā - - ti jñāhiyo hi gacchāma abhiramant pi, anabhirathālle bhātekeyo

¹ read pītū. ² read so. ³ [d] - ⁴ read 'antik'. ⁵ C² paṭha. ⁶ read
 deh'. ⁷ C² hi.

andhehi laddhina anāmantavā kassakammam nāma vvarūpanaṃ hotiṃ usakkhaṃ
na karonti, evaṃ taṃ kammam paccā suttāpanaṃ āvāhatīṃ.

14. Tato so Varupo nāgo pavasitvā nivesanaṃ
bhariyaṃ āmantayitvāna idaṃ vacanaṃ abhavi: 1153.
15. Ayaṃ so Punnako yakkho yācati maṃ Irandatīṃ,
bahunā vittalābhena tassa dema piyaṃ mamaṃ ti. 1154.

Pavasitvā ti [Punnakoṃ tathā] eva thepetvā sayam utthāya yatth' assa
bhariyā nippanā taṃ nivesanaṃ pavasitvā; piyaṃ mamaṃ ti mama piyadhi-
saraṃ tassa bahunā vittalābhena demā 'ti' pucchati.

Vimalā āha:

16. Na dhanena na vittena labbhā ambaṃ Irandatī,
sace hi kho¹ hadayaṃ paṇḍitassa
dhammena laddhā idha-m-āhareyya²
etena vittena kumārī labbhā,
n' aññaṃ dhanam uttari patthayāma³ 'ti. 1155.

Ta ambaṃ Irandatīṃ amhākaṃ dham L, etena vittena 'ti' etena
vittalābhena.

17. Tato so Varupo nāgo nikkhamitvā nivesanā
Punnak' āmantayitvāna idaṃ vacanaṃ abhavi: 1156.
18. Na dhanena na vittena labbhā ambaṃ Irandatī,
sace tuvaṃ hadayaṃ paṇḍitassa
dhammena laddhā idha-m-āhareṃ
etena vittena kumārī labbhā,
n' aññaṃ dhanam uttari patthayāma³ 'ti. 1157.

Punnak' āmantayitvāna 'ti' Punnakoṃ āmantayitvā 25

Punnako āha:

19. Yaṃ paṇḍito ty-eka⁴ vadanu⁵ loka
tam eva bālo ti panāhu aññe,
akkhāhi me, vippavadanti ettha,
kaṃ paṇḍitam nāga tuvaṃ vadesāti. 1158.

¹ C² so, B² sace ca kho. ² B² -yyaṃ. ³ C² teko. ⁴ C² bhavanu.

Yam paṇḍita ti so kira hadayam paṇḍitassa 'ti suttaṃ suttaṃ: yam
 eka paṇḍita ti vadanti tam ev' ahaṃ bho ti kathaṃ, bhikkhū! me Iraddatya
 Vidhuro ti akkhāda tathāpi tavaṃ jantum pucchāmi! na ti teasmā evam ā

Nāgarājā āha:

9. Koravyarājassa Dhanañjayaassa
 yadi te suto Vidhuro nāma kattiā
 ānehi tam paṇḍitaṃ, dhammaladdhā
 Iraddatī paddhacarā te hotū 'ti. 1159.

Ta. dhammaladdhā ti dhammena lahhiṭvā, paddhacarā ti pāda-
 10. parivāṇā.

11. Idaṃ ca sutvā Varuṇassa vākyam
 utthāya yakkho paramappatto
 tatth' eva santo¹ purisaṃ asāma²:
 ānehi ājaññaṃ idh' eva yuttam ti. 1160.

12. Ta. asāmaṃ attano upatthākam āsiṃsā, ājaññaṃ ti kārāṇakāraṇā-
 13. nākaśāśādhavaṃ, yuttam ti kappiam.

14. Jātarūpamayā kaṇṇā, kācambhamayā³ khurā,
 jambonadassa pākassa suvaṇṇassa uracchado ti. 1161.

15. Ta. Jātarūpamayā ti tam eva śāśādhavaṃ, sapento āha, tassā hi māno-
 16. mayasindhasassa Jātarūpamayā kaṇṇā kācambhamayā⁴ khurā vattasamāmayā ti a,
 jambonadapākapakkhasa⁵ vattasuvannassa uracchado ti.

So puriso tāvad eva tam śāśādhavaṃ ānesi, Punnako tam
 abhiruyha ākāseṇa Vessavaṇassa⁶ santikaṃ gantvā nāgabhavaṇam
 vappetvā tam pavattim ārocesi, tass' atthassa pakāśanattāhaṃ
 17. idaṃ vuttam:

18. Devavābhavaṇam yānam asam⁷ āruyha Punnako
 alamkato kappitakesamaṇṇa
 pakkāmi vehāsayam antallikkho⁸. 1162.
 19. Sa⁹ Punnako kāmavegena¹⁰ giddha
 20. Iraddatīṃ nāgakaññaṃ jigimsam

¹ in all three MSS., cfr. v. 53. ² so C²; B² kārāṇakāraṇā, ³ B² jambonadassa pākassa. ⁴ C² asak. ⁵ B² -āh. ⁶ B² so. ⁷ B² -rūgeṇa.

gantvāna tam bhūtapatiṃ yasassim
iccābravi Vessavaṇṇaṃ Kaveram, 1163.

13. Bhogavati nāma maṇḍire¹
vāsā Hiraññavatitī vuccati,
nagare² nimmitē³ kañcānamaye⁴ 5
maṇḍalaṣṣa uragassa niṭṭhitam, 1164.
14. Atṭṭhalakā otṭhagiviyo
lohitamkamasāragallino⁵,
pāsād⁶ ettha silāmayā (add: envaṇṇā?)
sovaṇṇaratanena chādita, 1165. 10
15. Ambā tilakā ca jambuyo
sattapaṇṇā mucalindaketaḥ
piyakā⁷ uddālakā saha⁸
oparihbaddakā sinduvāritā 1166.
16. Campeyyakā nāgamālikā 12
bhaginimālā aṭṭha-m-ettha koliyā
ete dhamā parināmitā (add: va?)
sobhayanti uragassa mandiram, 1167.
17. Khajjur⁹ ettha silāmayā sovaṇṇadhuvapupphitā
hahu yattha vasat¹⁰ opapātiko 20
nāgarājā Varuṇo mahādhūhiko, 1168.
18. Tassa komārikā bhariyā
Vimalā kañcānavelliviggahā
kāḷā taruṇā va uggatā
puṇimandathau¹¹ cārudasaṇṇā 1169. 25
19. Lākhārasarattasevachavi
kaṇikāro va¹² nivātapupphito¹³
tidivokacarā va accharā
vūj¹⁴ albbhaghaṇā¹⁵ va nissatā¹⁶. 1170.

¹ In all three MSS. ² read: kañcāni. ³ C¹ lohitamkamasāragallino, B¹ -rahkamasāragallino. ⁴ B¹ piyūḷḷu. ⁵ C¹ saha. ⁶ C¹ -datha. ⁷ B¹ -va. ⁸ C¹ -ro va. ⁹ B¹ -rā. ¹⁰ B¹ vūjjanabho. ¹¹ C¹ nissava, B¹ nissā, ¹² C¹ nissava, B¹ nissā, ¹³ C¹ nissava, B¹ nissā, ¹⁴ C¹ nissava, B¹ nissā, ¹⁵ C¹ nissava, B¹ nissā, ¹⁶ C¹ nissava, B¹ nissā.

2. Sā dokaññiṃ suvimhitaṃ

Vidhuraṣṣa hadayaṃ vaniyati¹,

taṃ tesaṃ dadāmi issara

tena te denti Iradatim² mamaṃ ti. 1171.

- 3 Ta. vahiṭṭabbo ti vāho, devassasākhāteṃ vīḥam vahaṃti devavāhavaḥam,
yanti etena⁴ 'ti yāsam, kappita--ti manjanavassena vanaḥvahiṭṭakassamassu,
devānaṃ pana kassamassukarapaṃ nāma u' antā, jiggimhaṃ ti patihayanā⁵,
Vessavaṇo ti Vissatājjadhūtiyā⁶ rājānaṃ, Kuvveraṃ ti evaṇṇamāhamaṃ,
Bhogavati nāmi⁷ 'ti sampannabbogatiye⁸ evaṇṇaddhanam⁹, mandira ti
10 mandiraṃ bhavanam ti a, viśā Hiraññavati ti n-rājasa vasaṇṇāṭṭhānattā viśā
ti ca, kaṭṭanavatiyā savaṇṇapāṭikānaṃ parikkhānattā Hiraññavati ti ca vuccati,
nagara--ti nagaraṃ aluṃmitaṃ, kaṭṭanāmaye ti savaṇṇamayaṃ, maṇḍa-
lāsa¹⁰ ti bhogamaṇḍalaṇaṃ samannāgatasaṃ, nikkhātaṃ ti karanaṇṇaṇṇāṭṭhānaṃ¹¹,
offhagāviyo ti offhagāvaṇṇāṭṭhānena kaṭṭaṃ savaṇṇamāṇṇāṭṭhānamāyā añṭāṭṭā¹²
15 pāsādati¹³ 'ti ettha nāgabhaveṇa pāsāṭṭā, añṭāmayā ti manjanayā, savaṇṇa-
tāvaṇṇā¹⁴ ti savaṇṇasamākhāteṇa sataṇṇaṃ savaṇṇāṭṭhāṇā¹⁵ chāḍḍi ti a, eha
ti saṭṭhā, uparikkhāddaka ti uparikkhāddakaṃ yeva rukkhāṃ campoyyā¹⁶ nā-
gamāliki ti campā¹⁷ ca nāga ca bhagīnimāli ca, aṭṭhamattha koṭṭiyā ti
bhagīnimāli¹⁸ 'ti eva ettha ettha n-bhaveṇa¹⁹ koṭṭiyā nāma ca rukkhā, ete duma
20 parināmitā ti ete pupphāpaga phalāpaga rukkhā añṇamāṇṇāṃ savaṇṇā²⁰ ā-
khāya parināmitā ākūṭṭamālika, khaṇḍarattā²¹ ti khaṇḍarattā²² ettha.
añṭāmayā ti luṇṇāṇṇamāyā, savaṇṇamādhavaṇṇapupphā²³ ti te pana su-
vaṇṇapupphāṇi nīcesapupphā, yattha--ti yattha n-bhaveṇa opapāṭiko n-rājā
vassā, kaṭṭanavāṇṇāṭṭhāṇā²⁴ ti savaṇṇamāṇṇāṇṇāṇṇā²⁵, kālā taruṇā
25 va uggaṭṭā ti vīṇāyuttatāya maṇḍavāṇṇāṇṇāṇṇāṇṇā²⁶ vīya uggaṭṭā, puṇ-
ṇamāṇḍathanā²⁷ nimbaphalassāṇṇāṇṇāṇṇāṇṇā²⁸, lakkhaṇasavattāṇṇā²⁹
chavā³⁰ ti haṭṭhāpūṇḍalāchavā³¹ sandhāya vuttāṇṇā, tiddhāṇṇā³² ti tiddha-
bhavanāṇṇā, vijjūtāḍḍhagghāṇā³³ ti abbhagghāṇā³⁴ ghaṇavāḍḍhāṇṇā³⁵
nīcesā³⁶ vijjullatā vīya, taṃ tesaṃ dadāmi ti taṃ tesaṃ hadayaṃ ahaṃ tesaṃ
30 dāmi evaṃ jñāssu, issara³⁷ 'ti māmanāṇṇāṇṇā.

Iti so Vessavaṇo ananūñātā³⁸ gantum avisanhityā taṃ
jānāpetum etā etikkā gāthā kathesi. Vessavaṇo pana tassa
kathāṃ na supāti³⁹, dvimaṃ devaputtānaṃ vimānāṇṇāṇṇā⁴⁰ paric-
chindati⁴¹. Punnako attano vacanassa assutabhāvaṃ ātvā va

¹ Bā dhani-. ² Cā -ti. ³ Cā yathayanā, Cā yapatthayanā, Bā patthayanā.

⁴ so Cā; Bā vīśāyariyāṇṇāṇṇā. ⁵ Cā -bbogāya. ⁶ Bā -mem. ⁷ Bā kassā-
pari-. ⁸ Cā savaṇṇāṇṇāṇṇāṇṇā tehi, Cā -kāni tehi. ⁹ Cā -nā. ¹⁰ Cā -kā-

¹¹ Cā -pavāṇam. ¹² Cā -thana. ¹³ Cā savaṇṇāṇṇāṇṇā, Cā savaṇṇāṇṇāṇṇā. ¹⁴ Bā
vijjūtāḍḍhā. ¹⁵ Bā omā ghaṇatā. ¹⁶ Bā nīcesāṇṇā. ¹⁷ Cā Bā -ti. ¹⁸ Bā
adde kikkāṇṇā. ¹⁹ Cā paric-

jinakadevaputtassa¹ santike aṭṭhāsi. Vessavago aṭṭam vi-
niechinivā parājitaṃ apatṭhapetvā² itaraṃ „gaccha tvaṃ, tava
vimāne vasābhi“ ā. Puṇṇako „gaccha tvaṃ“ ti vuttakkhabe
yeva „maghaṃ mātulena mama pesitabhāvaṃ jānāthā“³ ti
katicī⁴ devaputte sakkhimkatvā hetthāvuttanayen⁵ eva aṇ-
dhavaṃ āpāpetvā⁶ abhīruhitvā pakkāmi.

Tam attham pakāseṇa Satthā āha:

12. So Puṇṇako bhūtapotiṃ yasaṃsim
āmantaya⁷ Vessavagaṃ Kuveraṃ
tathā⁸ eva sataṃ⁹ porisaṃ aṇḍhaḥ:
ānehi ājāṇāṃ idh¹⁰ eva yuttinā. 1172.
13. Jātarūpanagā¹¹ kappā, kaccambhamayā¹² khurā,
jambonadassa pākassa¹³ savaṇṇassa urucchade. 1173.
14. Devavāharaṃ yānaṃ assaṃ āruya Puṇṇako
alamkato kappitakesamaṃsu
pakkāmi vehūsayam antalikkhe ti. 1174.

Ts. āmantaya⁷ ti āmantatvā.

So ākāseṇa gacchanto yeva cintesi: Vidhurapaṇḍito mahā-
parivāro, na sakka¹⁴ taṃ gaṇhituṃ, Dhacañjayakoravyo pana
jūtavittako¹⁵, taṃ jūteṇa¹⁶ jinitvā V-aṃ gaṇhissāmi, ghare paṇ¹⁷ so
assa bahūni ratanāni, appagghena lakkheṇa jītaṃ na kiṭṭhissati.
mahaggharatanaṃ haritoṃ vaṭṭati, aṇṇaṃ ratanaṃ rājā na
gaṇhissati, Rājagahanaṃ aṃanta¹⁸ - Vepullapabbatabbhantare
cakkavattirañño paribhogamaṇiratanaṃ atthi mahānubhāvaṃ,
taṃ gaṇetvā teṇa rājānaṃ palobhetvā rājānaṃ jinissāmūtī¹⁹. 20
So tathā akāsi.

Tam attham Satthā dassetum²⁰ āha:

15. So agamā Rājagahaṃ surammaṃ
Aṅgasa²¹ rañño nagaraṃ durāyutaṃ
pahūtabhakkhaṃ bahumnapāṇaṃ
Masakkasāraṃ viya Vāseṇa 1175.

¹ C² jinnaka. ² B² ann. ³ B² tatipaya. ⁴ B² āharipetvā. ⁵ C² -yitvā.
C² -yī. ⁶ B² -to. ⁷ so C²; B² kaccampicamayā. ⁸ C² dūta. ⁹ B² -ti.

¹⁰ B² samatthasī pakāseṇa satthā.

11. Mayūrakōṣṭhagaganapaghatthān
 dījābhigajjham dījasaṅghasevitan
 nānāsaṅgātābhīrudan sūbhagaganāḥ
 pupphābhikīganāḥ ilūvatan va pabbataḥ. 1176.
12. Sa Puṇṇako Yepullam ābhīruceṭṭi
 siluceyyam kīmpuṭṭānucīṇṇam
 nūvātānāṇo [maṇi] ratannāṇaṇaṇa
 tam addasā pabbataakūṭamajhe ti. 1177.

Ta. A. rañño ti tati Añurakkhā sa Magadharañña sūsi, ten' eva
 10 vutthi, duriyāta ti paratthikhi dūrāsaṇa, Maṇḍaka -- ti Maṇḍakāra-
 akkhāte Sīharumattikha mūpitā Maṇḍakkāsa ti laddhānamā Sīharu-
 bhavaṇa vīya, dīlakkhi -- ti aññhi pekkhīhi abhiggaṇṇaṇa, nānā -- ti ma-
 dhuvaṇṇaṇa gīyātehi vīya nānādhīkhi sakuṇehi abhiraṇa, abhiggaṇa ti a,
 eubhaggaṇa' ti sūndaraṇa sūgaṇa mānuṇḍatālaṇa', Himavānrapa-
 15 batā' ti Himavānpabbataṇa vīya, Vepullamābirucchi' tti so Pa-
 vārpam Vepullapabbataṇa abhīkhi, pabbatahāsa -- ti pabbatāpabbataṇa
 manā aññā.

- 10 29. Disvā mañiṇ paḥassaraṃ jātimaṇṇaṃ dhanāḷharaṃ
[maṇiratanaṃ uḥāraṃ] daddallamaṇṇaṃ yassaṃ yasaṃsinaṃ
obhāsaṃ vijjā-r-iv' antalikkhe. 1177.
30. Taṃ aggahī vejjariyaṃ mahagghaṃ
maṇḍharaṃ nāma mahānubhāvaṃ,
ājaṇṇaṃ āruyaṃ anomavaṇṇo
pakkāṃ vebhāsaṃ antalikkhe ti. 1178.

23 Ta. dhanā - ti manasā paṭhissa dhanassa āharaṇamattānaṃ, dadd - ti
 jelaṇṇaṃ, yakkāḥ ti paṭirāṇanāgarānaṃ, obhāṇāṃ ti taṃ manātrāṇaṃ
 ākhe vija - s - ssa obhāṇā, samaggāḥ ti taṃ manātrāṇaṃ Kūṇḍhira nāma
 yakkhā bumbhāṇaṃ āntasāhavaṇaparivāro, m¹ pāṇa tena² Kūṇḍhira sikkānāṇaṃ³
 eva bhikkhāṇāṃ paṭṭhānaṃ sikkānaṃ āpabbhātanāṃ ākheṇaṃ pāṇāṃ kāmāṇāṃ ākheṇaṃ
 20 ājāṇā, ti taṃ palāpāṇaṃ Pāṇāṇaṃ manātrāṇaṃ āgāḥ, manātrāṇaṃ
 ti manasā cintānaṃ⁴ āhāṇāṇaṃ sikkāṇāṃ āpabbhātanāṃ⁵.

11. So agamā nagaraṃ Indapattam
 oruyha cāgañchi¹⁸ sabhaṃ Kurūnaṃ.

¹ Bā mraṅgaṇam. ² Bā Himavantaṇab-. ³ Bā -rūhi, Cā abbiracchi. ⁴ Cā -nam tālam. ⁵ Bā -rūhi, Cā -abbiracchi. ⁶ Cā yā. ⁷ Cā te. ⁸ Cā -māh. Bā adda dhaṇam. ⁹ Cā adda māh. ¹⁰ Bā pag-.

samāgama ekaṣaṭaṭh samagga

avhettha yakkho avikampamāno: 1179.

13. Ko n' idha raññath' varam ābhijeti,

kam ābhijeyyāma' varābhānena

kam anuttaraṭh ratanavaraṭh jhāma

ko vāpi no jeti varam dhanānaṃ¹. 1180.

Ta. eruyha rāgaññhi² -- ti bhī. so Pu. yakkho samapāṭhito eruyha
asam adisammāvarūpaṃ³ [hoperā māvāhavaṃjanta Kurūnaṭh saṭṭhaṃ apagato,
ekaṣaṭaṭh ti ekaṣaṭaṭhijāno. samābhito hutvā ko oiddhi 'ti vadanto dēhena
vhettho, ko niddhi 'ti ko na hūsamān rāsamāgama, raññāso ti rājānaṃ so
amāro, varamābhijeti ti amhākaṃ samākaṃ saṭṭharaṇaṃ ābhijeti āhaṃ
jhāmaṃti varam vachati, kamābhijeyyāma' ti kam vā mayam jhāyāma-
vataṃ dhanena 'd uttamādhānena, kamānuttaraṃ ti jhānto ca katarāṃ⁴
rājānaṃ anuttaraṃ ratanavaraṃ jhāma, ko vāpi no ti ittha vā ko rājā amhe'
varābhānena jeti

Iti so catūhi padehi Koravyam evaṃ ghaṭṭesi. Atha
rājā „mayā ito pubbe evaṃ⁵ sūro hutvā kathento nāma na
dijṭhapubbe, ko nu kha. eso" ti cintetvā pucchanto g. ā:

14. Kahiṃ nu raṭṭhe tava jātābhāmi,

na Koravyaṃ⁶ eva vaco tav' etaṃ⁷,

ābhībhoṣi⁸ no vaṇṇanibhāya sabbe,

akkhāhi me nāmaṃ⁹ ca bandhave eā¹⁰ 'ti. 1181.

Ta. na ka -- ti Kururajṭhānāṭṭhāsa' eva tava vacanam na hoti.

Taṃ kutvā itaro „ayaṃ rājā mama nūṇaṃ pucchati,
punnako ca dāso hoti. so' āhuṃ 'Punnako 'smi' vakkhāmi¹¹
'esa eko dāso, kasuṃ maṃ pagabbhatāya evaṃ vadetthi"¹²
avamaññissati anuttarāṃti attabhāve nāman aesa kathesā-
mhi" cintetvā gātham āha:

15. Kaecāyano mānavako 'smi rājā,

Ānānāmo itī m' avhayanti,

¹ C¹ raññā, ² C² kamāraja-, ³ B¹ varābhānena, ⁴ B² pāg-, ⁵ C³ -igga-
rūpaṃ, ⁶ C⁴ jhānāvataraṇaṃ, ⁷ ti jhāntā ca katarāṃ, ⁸ C⁵ amhā, ⁹ B³
avarūpa, ¹⁰ C⁶ tava, C⁷ tavamaṃ, B⁴ tavamaṃ, ¹¹ B⁵ -tesā, ¹² C⁸ nāma, ¹³
C⁹ nā, ¹⁴ so C⁹; B⁶ itamā maṃ -- vadetthi.

Añgeṣu me ūātayo bandhavā ca,
akkhena dev' asmi¹ idhānappatto ti. 1182.

Ta. añḍhaññāmo ti ne ānhañño, imhā añḍha pomaññam² eva pa-
hehannāññā kareṭṭha. (ti) mahāyanti ti mahā avhayanti pakkānanti,
6 Añgeṣu 'ti Añḍhaññhe Kālacampānagare vassanti, akkhena - 'ti ti deva jūte³
kijānattitena idh' eva anappatto 'smi.

Atha naṃ rājā „māgava tvaṃ jūte jīte kiṃ dassasi, kiṃ
te atthi⁴“ pucchanto gātham āha:

11. Kiṃ māgavassa ratanāni atthi
ye⁵ taṃ jīnanto hare akkhadhutto,
bahūni⁶ rañño ratanāni atthi,
te⁷ tvaṃ daliddo katham avhayesīti. 1183.

T. a.: kittaṃ kiṃ⁸ bhoṇa māgavassa taruṇassa ratanāni atthi, ye taṃ - - ti
yāni taṃ jīnanto akkhadhutto āhara⁹ 'ti vattā hareyya, rañño pana nivesana
15 bahūni ratanāni atthi, te rājāno evaṃ¹⁰ bahudhana tvaṃ daliddo samāno
katham jūteva avhayesī.

Tato Puṇṇako:

22. Manoharo¹¹ oāma maṇi mamāyaṃ,
dhanāharaṃ¹² maṇiratanāṃ uḷāraṃ
30 imāṃ ca ājāññaṃ amittatāpanaṃ
etaṃ me jetvā¹³ hare akkhadhutto ti g. ā. 1184.

Pāḷipottakheṇu pana maṇi mama¹⁴ vijjati lohitaṃko ti lakkhaṇa, so
pana maṇi reḷuriyo, maṇi idha me vassam eti. Ta. ājāññaṃ u. imāṃ ājāñ-
yassaṃ ta. maṇi ca 'ti etaṃ me avhayasi¹⁵ hareyya akkhadhutto ti vassam
35 dassanti evaṃ āha.

Taṃ sutvā rājā gātham āha:

27. Eko maṇi māgava kiṃ karissati,
ājāniy¹⁶ oko pana kiṃ karissati,
bahūni rañño maṇiratanāni
40 ājāniyā vātajavā anappaka ti. Dohaḷakkhaṇḍam. 1185.

¹ Id akkhena devassamīti. ² Id atthena devassamīti. ³ Id pucchakāṇḍam, Id pucchā-
koti nīman. ⁴ Id darajūta. ⁵ Id ye. ⁶ Id ki. ⁷ Id so. ⁸ Id kittaṃ kiṃ.
⁹ Id ara. ¹⁰ Id -ra. ¹¹ Id -ro. ¹² Id me jetvā. ¹³ Id me jīnanti. ¹⁴ read:
maṇi maṇi. ¹⁵ Id upāyaṃ.

So raṇṇo kathaṃ sutvā „mahārāja kio pāṃ” etaṃ vadetha,
eko asso assasahassam¹ pi lakkhaṃ hoti, eko maṇi manisa-
hassam² pi, na hi sabbe assā ekasadiā, imassa tāva javāṃ
pasanthā³ ”ti vatvā assaṃ abhirūhītvā pākāramatthakena pesesi,
sattayojanikaṃ nagaraṃ assaṃhi gīvāya givāṃ paharantehi⁴
parikkhittāṃ viya abosi, athānukkamena asso na pañṇāyi
yakkho na pañṇāyi, udaro baddharattapatto va ekaparikkhittāṃ
viya abosi, so assato oruṃha „dittho te mahārāja assassa
vego” ti vatvā „āma dittho” ti vutte „Idaṃ passa mahārāja”
”ti vatvā assaṃ antonagaruṃyāno” udkkapitthe pesesi, kha-
raggāni atemento va pakkhandi, aṭṭha naṃ paduminipaggesu
vīcarāpetvā pāpiṃ paharītvā haṭṭhaṃ pasāreti, asso āgantvā
pānitale patiṭṭhāsi, tato⁵ „vaṭṭat’ eva evarūpaṃ” assaratanaṃ
daridā⁶ ”ti vatvā „vaṭṭati māgavā”⁷ ”ti vutte „mahārāja,
assaratanāṃ tāva tiṭṭhato, maniratanassānubhāvaṃ passā” ti⁸
vatvā tassānubhāvaṃ pakāseṇto āha:

- „ Idaṃ ca me maniratanāṃ passa tvaṃ dipaduttama:
iṭṭhināṃ viggahā⁹ c’ ettha purisānaṃ ca viggahā¹⁰, 1186.
„ Migānaṃ viggahā¹¹ c’ ettha sakunānaṃ ca viggahā,
nāgarāja’ supunṇa¹² ca manimhi passa nimmitaṃ ti. 1187. ”

Iṭṭhināṃ ti tassāṃ hi maniratanāṃ alamkārapattipattā anekatthiviggahā
purisāviggahā cūṇappakāri migapakkhiesūgheṇaṃ sasaṅgidini va pañṇāyanti, tāni
dassento evaṃ āha, nimmitaṃ ti idaṃ evarūpaṃ soḍḍhaṃ manimhi passa
aparāṃ pi:

- „ Haṭṭhānkaṃ rathānkaṃ asse patiṭṭhaṃ dhaṇi ca¹³ 1188.
caturaṅginīṃ imāṃ senāṃ manimhi passa nimmitaṃ. 1189.
„ Haṭṭhārohe anikāṭṭhe rathike patikāṭṭike
balaggāni¹⁴ viyūḍḍhāni manimhi passa nimmitaṃ ti. 1190

Balaggāni¹⁵ balāni ca, viyūḍḍhāni pabbhakaravasaṇaṃ tīlāṇi ti.

¹ C² .ass. ² C² .hassam ³ B² .add. pakkharuṃyāno. ⁴ B² .add. naṃ
⁵ C² .santūpanaṃ. ⁶ C² .am. ⁷ B² .ja. ⁸ C² .o. B² .ā. ⁹ B² .āvaṃvikkha.
¹⁰ B² .balānāni.

bhūmim¹ aḥḥesi elatima sutheṇ² ca. 3) iṭṭhe u aḥḥe, piḍḍhara u
piḍḍhapaḥḥe gāyante, kumbha - u ghaṭṭadaddarāḍḍaka³.

91. Passa: bheri mutiṅgā ca saṃkhāpenavadendimā,
sabbā ca tālavacaram maṇimhi passa nimmitam. 1199.

92. Sammatālan⁴ ca vīṇā ca naccagitaṃ suvāditaṃ
turiyāṭṭhasaṃgubhoṭṭham maṇimhi passa nimmitam. 1200.

93. Laṃghikā muṭṭhikā e⁵ ettha māyākārā ca sobhiyā,
vetāḷike ca jalā ca maṇimhi passa nimmitam. 1201.

Sammatālan u khaṇḍāḍḍamāḥ e⁶ eva khaṇḍāḍḍa ca, turiyā - u
nāṭṭatūṇam pathamaṭṭhikā e⁷ eva saṃgubhoṭṭha ca, muṭṭhikā u malā, so- 10
bhīyā u nagarasobhanā sampasādupā puttā, vetāḷike u vetāḷā⁸ utthā-
paka⁹, jalā u māsāṇi karone nāḥḥita.

94. Samajjā o¹⁰ ettha vatanti ākiṇṇā naranāribhī,
mañcātimañce¹¹ bhūmiyo maṇimhi passa nimmitam. 1202.

Mañcātimañce¹² u mañcānam upaṇi baddhamañce¹³, āhūmiyo u sa- 15
mañcamañcābhūmiyo.

95. Passa malle saṃajjasmim poṭṭhente¹⁴ diguṇam bhujam
nibhate nibhatamāne¹⁵ ca maṇimhi passa nimmitam. 1203.

Samajjasmim u mallaṇṇe, nibhate u nibhatvā¹⁶ dāte, nibhata- 20
māne¹⁷ u parijā¹⁸.

96. Passa: pabbatapādeṇa pāṇāṃmigagaṇā bahū
sivavyagghavarāḥ ca acchakoḍataracchayo¹⁹ (V 122). 1204.

97. Palasatā ca gavaṇā ca mahisā rohitā rurā
eneyyā ca varāḥ ca²⁰ gaṇino nikkasākārā 1205.

98. Kadallimigā bahocitrā bāḷārā saṃkappakā,
pāṇāṃmigagaṇākiṇṇam²¹ maṇimhi passa nimmitam. 1206.

Palasatā²² u khaggamigā, palasatā u pi pāṭho, gavaṇā e²³ u gavaṇa,
varāḥ u sū māgajā, rohitā gaṇino e²⁴ eva nikkasākārā ca, bahū - u mā-
happakā nīramigā, bāḷārā u arāḥṇe bāḷārā, saṃk - u saṃk ca kappakā ca.

¹ C¹ apāṇa-, C² apāṇa-, B³ apāṇa-. ² B⁴ -dudḍarāḍḍikā-. ³ B⁵ sammatā-. ⁴ C⁶
-la-, C⁷ -lām, B⁸ vetāṇa. ⁵ B⁹ upatthā-. ⁶ C¹⁰ -ca. ⁷ C¹¹ -ca. ⁸ C¹² -ca.
⁹ B¹³ pavente. ¹⁰ so all three MSS. ¹¹ so C¹⁴; B¹⁵ nibhatvā jūṭṭvā. ¹² so all
three MSS. ¹³ C¹⁶ -ya, ¹⁴ C¹⁷ -ca. ¹⁵ C¹⁸ -ca. ¹⁶ C¹⁹ -ca.

9. Najjāyo supatittihāyo¹ soṇṇavālukaśaṇṭhatā²
accā savantī ambūni macchagambhūlaevitā³. 1207.
10. Kumbhīlā makarā c'⁴ ettha samsūmārā ca kacchapā
pāthīnā⁵ pāvusa⁶ macchā vālaṇṇā⁷ muṇḍasohitā. 1208.
- ¹ Najjāyo ti nadīyo, soṇṇa -- ti soṇṇavālukaṇṇa saṇṭhatatā, kum-
bhīlā ti hīna evatūpā jalasatā sūtenadīyāni sīharanti, ta pi manīchi passā⁸ ti
11. Nānādomagaṇākiṇṇā nānādijagaṇāyutā
veluriyakaro dāya⁹, maṇimhi passa nimmitān. 1209.
- Veluriyakaṇṭhākyo¹⁰ ti veluriyapaṇṇe paharīṇā¹¹ saddam karuṇīyo.
12. Pass¹² ettha pokkharāṇiyo sūvibhattā catuddisā
nānādijagaṇākiṇṇā puthulomanisevitā. 1210.
13. Samantūdakasampannāni mahim sāgarakūṇḍalaṇi
upetaṃ vanarājehi maṇimhi passa nimmitān. 1211.
- Puttha -- ti marhaṇevitā, vāna -- ti samantā[ll]hi, ayam eva sū pāṭho.
14. Purato Videhe passa Goyāniyo ca paccato
Kuruyo¹³ Jambudīpaṇi ca maṇimhi passa nimmitān. 1212.
15. Passa Candāni ca Suriyaṇi ca obhāsanta catuddisā
Sīneruṇi¹⁴ anupariyanta, maṇimhi passa nimmitān. 1213.
16. Sīneruṇi Himavantaṇi ca sāgaraṇi ca mahiddhikaṇi¹⁵
cattāre ca mahārāje maṇimhi passa nimmitān. 1214.
17. Ārāme vanagumbe ca pāṭiye¹⁶ ca sīlaccaya
raṃme kimpurīsākiṇṇe maṇimhi passa nimmitān. 1215.
18. Phārusakaṇi cittalataṇi missakaṇi Nandanaṇi vacam
Vejayantaṇi ca pāsādaṇi maṇimhi passa nimmitān. 1216.
19. Sudhammaṇi Tāvātīsaṇi ca Pāricchattaṇi ca pupphitaṇi
Erāvaṇaṇi nāgarāṇi maṇimhi passa nimmitān. 1217.
20. Pass¹⁷ ettha devakaṇḍīlāyo nabhā viju-riv'¹⁸ uggaṭā
Nandane vicarantiyo, maṇimhi passa nimmitān. 1218.

¹ so Bā; C¹ sūpatittihāyo, C² sūpatittihāyo, readi sūpatittihāyo? ² C¹ so-tam,
Bā-ambha. ³ C¹ Bā pāṭha. ⁴ Bā bahukā. ⁵ Bā bala. ⁶ so Bā; C² veluri-
yapahala. ⁷ Bā sūda kesa saddam rukkhacakūṇḍāyo ⁸ C¹ tūriyo, C² ku-
riyo, ⁹ C¹ so. ¹⁰ Bā mahitān. ¹¹ Bā pīhiye

21. Pass' ettha devakaṇḍāyo devaputtapalobhinī

devaputte caramāne¹, manimhi passa nimmitam. 1219.

Videha² u Pubbavidehadīpaṃ, Geyāṇīye u Aparagayānadīpaṃ, Kuruyo u Ucharakurū ca dakṣiṇeṣṭe Jambudīpaṃ ca³, anupariyante u ste Canda-dūriya Sineru anupariyāyante, pāṭiya⁴ u pariharitvā itaphe vya⁵ pītthiphalāne.

22. Parosahasapāsāde veluriyaphalasanthate⁶

pajjalantena⁷ vappena manimhi passa nimmitam. 1220.

23. Tāvatiṃse ca Yāme ca Tusite cāpi nimmite

Paranimmitābhīratino⁸ manimhi passa nimmitam. 1221. 10

24. Pass' ettha pekkharāṇiyo vippasansodikā suci

maṇḍalakhe saṅghanaṃ padumuppalakhe ca. 1222.

Parosabheru u Tāvatiṃsanagara atirekasahasasū pāsāde

25. Das' ettha rājiyo setā dasa piḥā manoramā

cha piṅgalā paṇṇarasaṃ haliddā ca catuddasā. 1223. 15

26. Visatī tattha sovaṇṇā visatī rajatāmayā

indagopakavaṇṇabhā tāva dīssanti timsatī. 1224.

27. Das' ettha kāḷiyo chā ca⁹ mañjethā paṇṇavīsati

missā bandhukapupphehi nūluppalavicittitā. 1225.

28. Evaṃ sabbaṅgasampannam accimantam pabhassaram

odhisuṅkani mahārāja passa tvaṃ dipaduttama. 1226. 20

Dasattha -- ti etasmiṃ maṇḍākaṇṭhe dasa setarājīyo, chapīṅgalā -- ti cha ca paṇṇarasa ca¹ ti ekaṃsaṃ piṅgalarājīyo, haliddā u haliddhagṇā ca-ruddhā, timsatīti indagopakavaṇṇā timsarājīyo, cha ca² ti dasa ca cha ca adasa kīlarājīyo, paṇṇavīsattīti paṇṇavīsati mañjethavaṇṇā passa, missā -- ti 12 ti kāḷamañjethavaṇṇarājīyo ethehi pupphehi missā vicittitā passa, ettha hi kīlarājīyo bandhukapupphehi missā mañjetharājīyo nūluppalehi vicittitā, odhisuṅkani ti suṅkakotthāsā, yo maṃ jūṇe jīṇasati tva³ maṃ suṅka-kotthāsāṃ passa⁴ ti etatī, Atthakathōyam paṇa hotu⁵ suṅkam mahārāja⁶ ti pūṭhe, tva⁷ attho: dipaduttama passa tvaṃ maṃ jūṇe sovaṇṇam manisa idam eva 20 mahārāja suṅkam hotu⁸, yo maṃ jūṇe jīṇasati tva⁹ maṃ bhavapattīti Mañjehagaram.

¹ 12 ramma. ² C² = missā kuruyo -- ti paṇṇa. ³ H² pīṭhiyo. ⁴ C² = katthate, H² = antate. ⁵ H² = te ca. ⁶ H² = tavaasavattiko. ⁷ H² = chereca, C² = jūṇa. ⁸ C² = hotu. ⁹ C² = hoti.

Evam vatvā Puṇṇako „mahārāja, ahaṃ tava jātē jito
 inam maṇiratanaṃ dassāmi, tvaṃ pana kiṃ dassasīti“¹ ā,
 „tāta mama sāriraṃ ca“² ketucchattaṃ ca thapetvā mama aṇṭa-
 kaṃ suṃkaṃ hoti“³ ti, „teṇa hi deva mā cirāyi, ahaṃ dūrā-
 gato“⁴, jñānamādalāṃ sajjāpehīti“⁵, rājā amacce āṇḍhesi, te
 khippaṃ jūtasālam sajjetvā rañño varapothhakattharanam“⁶ esa-
 rājānaṃ vāpi āsanāni paññāpetvā Puṇṇakassaṃpi patirōpaṃ
 āsanam ūtvā“⁷ rañño kālam ārocayīmau. Tato Pu-
 rājānaṃ gāthāya sajjahāsi:

- 10 „Upagataṃ rāja upeli lakkhaṃ“⁸,
 n“ etiḍḍisaṃ maṇiratanaṃ“⁹ tav“¹⁰ atthi,
 dhammena jiyvāma“¹¹ asāhasena,
 jito ca no khippam avākarehīti. 1227.

T. a. mahārāja jñāsatīya sammasa upagataṃ nittikāsa, etiḍḍisaṃ maṇira-
 15 tanam tava n“ atthi, tū papāḥaṃ karuṃ upeli lakkhaṃ, akkhehi āṇḍasāhanam
 upagaccha, kilantā ca mapas dhammena jiyvāma“, no asāhasaṃ jayo karu,
 esse pana tvaṃ jito bhavissasīti attho no khippam avākarehi, papāḥaṃ akare
 va jito āsanam dadeyyasīti vuttam kati.

Atha nam rājā „mānava“¹² tvaṃ mama“¹³ ‘rājā’ ti mā bhāyi
 20 dhammen“¹⁴ eva no asāhasena jayaparājayo bhavissasīti“¹⁵ ā. Tam
 sutvā Pu- „amhākaṃ dhammen“¹⁶ eva“¹⁷ jayaparājayaḥbhavaṃ jā-
 nāthā“¹⁸ ti“¹⁹ rājāno anakkhiṃṣakareṇto gātham āha :

- 30 „Pañcūla paṇḍugata Sūrasena
 Macchā ca“²⁰ Madilā saha Kekakhehi
 40 pāsantu no te asathena yuddham
 na no saḥbhāyaṃ na karuṃ kiñcīti. 1228.

Ta. paṇḍugataṃ n“ upagataṃ paññāsatīti pāṇḍuṇaṃ Pañcūlārājānaṃ „Khe-
 35 paṇḍu, Macchā 42“ ti tvaṃ ca sammasa Maccharaṃthe rāja, Madilā n“ M-rajtha
 rāja, saha -- ti Kekakhehi sūrasa janapadeṇa saha vattimāna Kekarāja tvaṃ ca

¹ all three MSS. - CH. ² Hā adda sāriraṃ. ³ Hā dūrā āg-. ⁴ C² -katharānaṃ?
⁵ C¹ -potakatharānaṃ, B² -potakak-, ⁶ Hā paññāpetvā, ⁷ B² lakkha, H² upeli
 lakkhaṃ. ⁸ read: maṇiratanaṃ. ⁹ so C², C³ jiyvāma, B² jiyvāma. ¹⁰ Hā jiyvā-
 sīma, C² adda dhammasena. ¹¹ C² sāmanāna. ¹² Hā mama, ¹³ no asāhasena
 jayo karu -- dhammasena vuttam in Ca. ¹⁴ Hā adda te pl. ¹⁵ B² va.

atthāri sahaṃdāna Kakkāṭṭhi¹ padāsa parichato tūpapa paccuggāta² ti yva
 addā³ ca Sūrasavāsasāsa⁴ katvā Paṇḍita paccuggāta Sūrasa Maṇḍi⁵ ca
 Maḍḍa-Kakkāṭṭhi⁶ aha⁷ amārijāna⁸ cā⁹ 'ti eva¹⁰ p' ettha ettha dajjhakko¹¹ pāsa¹² ena
 na re 'ti anāhika¹³ dāna¹⁴ ete rājāsa¹⁵ aṅgama¹⁶ akkayadham¹⁷, na no sabbā-
 yasa¹⁸ na karonti khattiya¹⁹ pi brahmana²⁰ pi karonti yeva, tamā²¹ sava²² khatti²³ akkama²⁴
 uppajjati²⁵ na no enta²⁶ dhiṭṭha²⁷ ti²⁸ vattati²⁹ na³⁰ lakkhaṇa³¹, appamā³²ṭi³³ ho³⁴i³⁵ 'ti³⁶
 sakkhasaṃpattirājāna³⁷ sakkhina³⁸ aha³⁹i.

Atha rājā⁴⁰ ekasatārājaparivuto⁴¹ Pa⁴²-am⁴³ gahetvā⁴⁴ jūtasāsa⁴⁵
 pāvāsi⁴⁶, sabbe⁴⁷ patirūpāsamesu⁴⁸ nisīdimesu⁴⁹, rajataphaḥḥa⁵⁰ka⁵¹ suvaṇṇa-
 pāsake⁵² thapayisva⁵³. Pā⁵⁴-turita⁵⁵ „mahārāja⁵⁶ pāsakesu⁵⁷ āya⁵⁸ nāma⁵⁹,
 mālikam⁶⁰ sāvataṃ⁶¹ bahulaṃ⁶², sa⁶³nti⁶⁴ bhadrādayo⁶⁵ vatuvīsati⁶⁶ tesu⁶⁷
 tūmhe⁶⁸ attāno⁶⁹ rucana⁷⁰kaṃ⁷¹ āya⁷²ṃ gaṇhathā⁷³ 'ti⁷⁴ it⁷⁵, rājā⁷⁶ „sādhū⁷⁷“
 'ti⁷⁸ bahulaṃ⁷⁹ gaṇhi⁸⁰ Pa⁸¹-sāvataṃ⁸², aha⁸³ nāma⁸⁴ rājā⁸⁵ ā⁸⁶: „ena⁸⁷ hi⁸⁸ tāta⁸⁹
 māma⁹⁰va⁹¹ pāsake⁹² paṭṭhe⁹³ti⁹⁴“, „mahārāja⁹⁵“ paṭhamam⁹⁶ mama⁹⁷ vāru⁹⁸
 na⁹⁹ pāpūnāti¹⁰⁰, tūmhe¹⁰¹ pāṭhe¹⁰²ti¹⁰³ 'ti¹⁰⁴, rājā¹⁰⁵ „sādhū¹⁰⁶“ 'ti¹⁰⁷ sampaticechi¹⁰⁸.
 Tassa¹⁰⁹ pana¹¹⁰ tatiye¹¹¹ attabbhāve¹¹² mātā¹¹³ va¹¹⁴ Arakkhadavatā¹¹⁵, tassa¹¹⁶
 anubhāvena¹¹⁷ rājā¹¹⁸ jūta¹¹⁹ jīnāti¹²⁰, sā¹²¹ avidūre¹²² thitā¹²³ aho¹²⁴i, rājā¹²⁵ deva-
 tam¹²⁶ anussaritvā¹²⁷ jūlagātaṃ¹²⁸ gāyitvā¹²⁹ pāsake¹³⁰ hatthe¹³¹ vaṭṭetvā¹³²
 ākāsa¹³³ khupi¹³⁴, Puṇṇakasaṃcūbhāvena¹³⁵ pāsakā¹³⁶ rājānaṃ¹³⁷ parājīnanta¹³⁸
 lha¹³⁹sa¹⁴⁰nti¹⁴¹, rājā¹⁴² jūta¹⁴³ppamhi¹⁴⁴ sūhasa¹⁴⁵si¹⁴⁶ṭṭāya¹⁴⁷ pāsake¹⁴⁸ attāno¹⁴⁹ parā-

¹ Cōr. nadi. ² so Cōr; Pa -yam. ³ Cōr -rucana. ⁴ Bā -pate. ⁵ Bā adds pāsake-
 sasu. ⁶ Bā mākhāṭṭapūṭhi. ⁷ Bā adds after jūlagātaṃ the following verses
 which I am unable to correct: pāpanto¹ lha²sa³nti⁴ gātham⁵ aha⁶:

1. Sabbā¹ nadi² vattana³di⁴ sabbe⁵ khatti⁶ vāḍḍhaya⁷
 sabbūthiyo⁸ kare⁹ pāpato¹⁰ lakkhasaṃpattirājā¹¹
2. Devato¹² brajjo¹³ rakkhadeti¹⁴ poma¹⁵ mā¹⁶ mama¹⁷ viḍḍaveyya¹⁸
 amāmapaki¹⁹ patthi²⁰ re²¹ poma²² bhadrā²³di²⁴ rakkhito²⁵
3. Lambodanayam²⁶ pāsake²⁷ carumā²⁸ amāthā²⁹gull³⁰
 etthi³¹di³² parisa³³ma³⁴ṭhe³⁵ sakkhā³⁶ṇa³⁷ṇa³⁸ḍo³⁹ phayo⁴⁰
4. Devato⁴¹ na⁴² jayati⁴³ dhi⁴⁴ poma⁴⁵ mama⁴⁶ appabha⁴⁷ṇa⁴⁸na⁴⁹
 mātana⁵⁰ka⁵¹mpiko⁵² poma⁵³ addi⁵⁴ bhadrā⁵⁵ni⁵⁶ poma⁵⁷
5. Aṅgama⁵⁸ mā⁵⁹lita⁶⁰ vuttam⁶¹ attā⁶²ṭṭa⁶³ ca⁶⁴ ekasam⁶⁵ amā⁶⁶
 vatā⁶⁷ka⁶⁸m⁶⁹ bahula⁷⁰m⁷¹ āya⁷²ṃ⁷³ devā⁷⁴na⁷⁵dhura⁷⁶ndhi⁷⁷lakkhadatam⁷⁸
6. Catuvīsati⁷⁹ āya⁸⁰ ca⁸¹ mātana⁸²na⁸³ pāsake⁸⁴ti⁸⁵ ti⁸⁶
 mā⁸⁷lika⁸⁸ ca⁸⁹ dūre⁹⁰ khatti⁹¹ sāvaggo⁹² magghā⁹³ rati⁹⁴
 bahula⁹⁵ nemi⁹⁶ sampatice⁹⁷ti⁹⁸ sa⁹⁹nti¹⁰⁰ bhadrā¹⁰¹ ca¹⁰² lakkhā¹⁰³ti¹⁰⁴ ti¹⁰⁵

Itajjī¹⁰⁶ eva¹⁰⁷ jūlagātaṃ¹⁰⁸ gāyitvā¹⁰⁹ pāsake¹¹⁰ hatthena¹¹¹ parivattitvā¹¹² ākāsa¹¹³ etc.

jayāya bhassante natvā ākāse yeva samkaddhanto gahetvā
 pouākāse khipi, dutiyam pi attano parājayāya bhassante natvā
 tath' eva aggahesi. Tato Pu- cīntesi: „ayam rājā mādiassa
 yakkhena saddhim jūtaṃ kīṇto bhassamāne pāsake sam-
 kaddhitvā gaṇhatī, kin eva kho kārāṇaṃ“ ti, so tassa ārakkha-
 devatāya ānubbhāvaṃ natvā akkhinī ummiletvā kuddho viya
 nam olokesi, aā bhūtiā palāyitvā Cakkavālapabbatamatthakam'
 patvā kampamānā atthāsī. Rājā tatiyam pi pāsake khipitvā
 attano parājayāya bhassante natvāpi Punnakassānubbhāvena
 10 hattham pasāretvā gaṇhitum nāsakkhi, te rañño parājayāya
 patinhu. Tato Pu- pāsake khipi, te attano jinantā patinhu',
 ath' assa parājītabhāvaṃ natvā¹ appoṭhetvā mahantena sad-
 dena „jitam me, jitam me“ ti tikkhattum naḍi, so saddo
 sakala-Jambudīpaṃ phari. Tam attham pakāseṇto Sattā āha:

- 15 1. Te pavisaṃ akkhamadena mattā
 rājā Kurūnaṃ Punnako [ca] pi yakkho,
 rājā kalin vicinaṃ aggahesi,
 kaṭam aggahī Punnako pi yakkho. 1229.
 2. Te tattiha jūte ubhaya samāgate²
 20 raññaṃ sakāse sakkhinaṃ ca majjhe,
 ajesi yakkho naraviriyasettham,
 tattiha-ppanādo tumulo babbhūvā 'ti'. 1230.

Ta pavisaṃ ti jūtaṃsaṃ pavisaṃ, vicinaṃ ti rājā samvāsitaṃ āyena
 vicinanta kalin parājayagāham aggahesi, kaṭamaggahīti Pu- nāma yakkho
 25 jayagāham gaṇhi, te tattiha jūte-- ti te tattiha jūtaṃsaṃ jūte samapagata
 ubho jūtaṃ kīṇto 'ti a, raññaṃ ti atha tassa ekasāśānena rājānaṃ sakāse
 sakkhinaṃ sa sakkhinaṃ majjhe eva yakkho naraviriyasettham rājānaṃ ajesi,
 tattiha-ppanādo-- ti tumulo jūtamādele rañño parājītabhāvaṃ jātūtha jūtaṃ
 me jitam me ti mahanto saddo āhesi.

30 Rājā parājito anattamano aḥosi, atha naṃ samasāseṇto
 Pu- gātham āha:

¹ Ck' anti pabbata.

² tato punnako-- patinhu wanting in C⁴, B⁴ jinanta.

³ B⁴ adds punnako. ⁴ in all three MSS. for -sīy ⁵ vv. n and m ought to
 have been printed in smaller type.

21. Jayo mahārāja parājayo ca
 ayūhataṃ aññatarassa hoti,
 jayinda jito si' varasiddhanena
 jito ca me khippam avākaroḥīti. 1231.

Ta. āyūhataṃ ti dvimam vāyamānānaṃ aññatarasā' eva hoti, tasmā parā-
 jito 'mbhī mā cintayī, jito si'ti² parihīno si'³, varasiddhanena 'ti vara-
 ddhanena⁴, khippam avākaroḥīti khippam me jayam dāhi.

Atha „naṃ gaṇhathā“ ti vadanto gātham āha:

22. Hatthi gavassā maṇikundalā ca
 yaṃ cāpi mayham⁵ ratanaṃ pathavyā
 gaṇhāhi Kaccāna⁶ varaṃ dhanānaṃ,
 ādāya yen' icchasi tena gacchā 'ti. 1232.

Puṇṇako āha:

23. Hatthi gavassā maṇikundalā ca
 yaṃ cāpi tuyham⁷ ratanaṃ pathavyā
 tesam varo Vidhuro nāma kattā,
 so me jito, tam me avākaroḥīti. 1233.

Ta. so me jito ti mayā hi tava vijjite uttameratanam jhānī, so⁸ ca
 eiddaratanānaṃ varo tasmā so mayā jito nāma hoti, tam me dāhi.

Rājā āha:

24. Attā ca me so saraṇaṃ gati ca
 dīpo ca leṇo ca parāyano ca,
 asantuleyyo mama so dhanena,
 pānena me sadiso esa kattā ti. 1234.

Ta. attā ca me so ti so hi mayham attā ca⁹ mayā ca attānaṃ (hapetvā
 tesam dāsaṃ) vuttaṃ, tam mā gaṇhi, na kovalāṃ ca attā va aha kho me
 saraṇaṃ ca gati ca dīpo ca leṇo ca parāyano ca, asantuleyyo -- ti na sattha-
 riddhena ratanaddhanena saddhikāṃ rutesabbha.

Puṇṇako āha:

25. Ciraṃ vicādo mama tuyham assa,
 kāmaṃ ca pucchāma tam eva gantvā,

¹ C² jineṣi, B² jineṣi. ² B² jineṣi. ³ B² abam jinaṃ aṃhi. ⁴ B² para-
 mādha-. ⁵ B² aṇḍam. ⁶ C² B² -yana. ⁷ C² -yo. ⁸ C² ra, C² amha ca. ⁹
 read: mayam ca -- dāsaṃ hi?

eso va¹ no vīvaratu² etam atthaṃ,
yañ vakkhati³ hoto katthā⁴ ubhinnaṃ ti. 1235.

Ta vīvaratu² -- ti ya tava attā vā na vā ti etam jetham so va pa-
lāso, hoto katthā -- ti yaṃ no vakkhati sū so no ubhinnaṃ katthā hoto
2 tam jamaṇaḍi⁵ koto⁶ 'ti x.

Rājā āha:

9. Addhā hi saccam bhāṣasī na ca māpava-sāhasam,
tam eva gantvā pucchāma, tena tvaṃ d'm' ablu janā si⁷. 1236.

Ta na ca -- ti paṇṇa siddhantaṃ rāṇaṃ vā na bhāṣasi.

10. Evaṃ vatvā rājā ekasantaṃ ca rājāso Punnakaṃ ca ga-
hetvā tuṭṭhamānaso vegena dhammasattham agamūsi, paṇḍito
āsanā oṇṇha rājānaṃ vanditvā ekamantaṃ atthāsi, atha Pu-
Mahāsantam āmanetvā „paṇḍita tvam dhammo tthito, jivita-
heto pi muḍā na bhāṣasīti kittiāaddo te⁸ sakalaloke pharito⁹,
11 aham pana te rājā dhammo tthitabhaṇṇam janissāmiti¹⁰“ vatvā g. ā.

12. Saccam na devā vidahū Kurūṇam
dhammo tthitam Vidyuradū uḥm¹¹ amaccam,
dāso si¹² raṇḍo nda vāsī āti

Vidyuro ti samkhā katamāsī loka ti. 1237.

13. Ta saccanū -- māraṇa u Kurūṇam rāṇiḥ Vi- uḥm¹¹ amacco¹² dhammo
tthito jivitaḥeta pi muḍā na bhāṣasīti¹³ evaṃ devā vidahū yidāhaṇi katheṇi
pakāṇṇi, evaṃ vidāhaṇi te devā saccam na vidāhaṇi udāhaṇi abhūtarasī
jara te ti¹⁴, Vi -- katamāsīti¹⁵ loka ti pi so Vidyuro ti loka samkhā
paṇḍitū ca katamā si¹⁶ evaṃ pakāṇṇi¹⁷, āha¹⁸ raṇḍo dāso pharitarasīti
14 udāhaṇi amā¹⁹ vā attarasiṇ vā ātiṇi idam āha mā katthā dāso si²⁰ raṇḍo
nda vāsī ātiṇi.

Atha M. „ayaṃ maṃ evam pucchati, ahaṃ kho pan' etam
'raṇḍo ātiṇi' pi 'raṇḍo attarasiṇo' ti pi 'raṇḍo na kiñci homīti'
pi sātāpetuṃ sakkomī²¹, imasmim pana loka saccasamo

¹ C^o va. ² C^o vīva-. ³ C^o pathi, B^o katthā. ⁴ C^o jananti. ⁵ C^o natena.
C^o nat. ⁶ C^o pathi, B^o pakato. ⁷ B^o nima āmacco. ⁸ so all three MSS.
for bhāṣasīti. ⁹ B^o -tāsi jara ti, C^o -vāsi jara an. ¹⁰ C^o -māsi. ¹¹ so
B^o for ātiṇi? C^o si, C^o ti. ¹² C^o pakāṇṇi, something ram. ¹³ B^o āha. ¹⁴
C^o saccasamo. ¹⁵ B^o adda evaṃ nante pi.

avassayo nāma n' atthi, saccam eva kalhetum vattatitī" cintetvā „māpava n' evāhaṃ rañño hāri na uttaritaro, catunnum pana dāsānam aṭṭataro" ti dasasetum gāthadvāyam āha:

100. Āmāyaddāsāpi bhavanti b' eke,
dhanena kīṇāpi bhavanti dāsā,
sayam pi b' eke upayanti dāsā,
bhayā panunnāpi bhavanti dāsā. 1238.

101. Ete marāṇaṃ cātaro va dāsā,
addhā hi yonito aham pi jāto,
bhavo ca rañño abhavo ca rañño,
dās' āham' devassa param pi gantvā
dhammena maṃ māpava tūyaṃ dajjā ti. 1239.

Ta imāyaddāsā ti dāsasā¹ āhāyā kucchimhi jātaddāsā sayam pi dāsa ti. ye keci upajjhājanā sabbe te sayam dāsethavaṃ upagatā dāsa-nāma, bhaya panunna ti rājahayena vā corahayena vā attama vasaṇṇākhato panunna-
10 karamaṃ kutvā paratassam gatvāpi dāsa yeva nāma, addhā hi² yonito aham pi jāto³ ti mānasa ekameva⁴ eva aham pi soham dāsayuntā cāto sayam dāsayonto nibbādetissa⁵, bhavo ca rañño ti rañño rājā va bho evadāhi vā na sakki mayā maya bhavissa, param pi dīṭṭam gantvāpi aham devassa dāso yeva, dajjā ti maṃ soḍa jayadhanena āharetvā tūyaṃ deva
15 dhammena samosa sabbāso⁶ eva dāseyya.

Tam sutvā Po- hotthatuttho pana appoṭhetvā⁷:

102. Ayam duttiyo vijayo mam' ajja
piṭṭho hi kammā vivar' eṭṭha⁸ pañhaṃ,
adhammarūpo vata rājasēṭṭho,
subhāsitaṃ n' anujānāsi⁹ mayhaṃ ti. 1240.

Ta rājasēṭṭho ti ayam rājasēṭṭho adhammarūpo vata, subhāsitaṃ ti Vi- paṇḍitena evakāṭṭham evaṇṇecchitaṃ, namo --¹⁰ ti idān' aham Vidhurapanditam mayhaṃ kamma cārujanāsi kimattho¹¹ ca dāsaṃ vataṃ.

Tam sutvā rājā „mādhama yasadāyikam anoloketvā idāni
dūṭṭhamāpavakam olokesi" M-assa kujjhivā „sāso dāso" ga-
hetvā gacchā¹² ti gātham āha:

¹ B¹ āsoham; read: dāsa' āha? ² B² adda yutto pi, B³ omitta dāsasā. ³ C¹ kati. ⁴ C² dāso. ⁵ C³ āttāso va. ⁶ B⁴ -tetvā. ⁷ B⁵ viparuttha, C⁵ vi-
gattukam, C⁶ viparuttha. ⁸ B⁶ ānān-. ⁹ B⁷ mānasa aha so dāso na bhavēyya.

110. Evañ ce no so vivar' ettha pañham
 'dāso 'ham assmi, na ca kho 'smi ātā'¹
 gaghāhi Kaccāna varadh dhanānāb,
 ādāya yen' icchasi tena gacchā 'ti. 1241.

1. Ta. evaṃce no--ti sace so amhākam pañham dāso ham assmi na ca
 kho smi ātāhi evam vivar' ettha parissamanāse² aha kho acchasi sakkāleke
 dhanānam varadhānam etam gaha gahivā ca yen' icchasi tena gacchā 'ti
 Akkhaḥkhaṇam³.

Evañ ca pana vatvā rājā cintesi⁴: „paṇḍitam gabetvā
 12 mānava yathāruciṃ gamissati, tassa gatakalato paṭṭhāya mayham
 madhurādhammakathā dallabhā bhavissati, yan nūn' imam⁵
 thāne thapetvā⁶ gharāvāsapañham puccheyyan⁷ 'ti, atha nam
 evam āha: „paṇḍita tumhākaṃ gatakalā mama madhura-
 dhammakathā dallabhā bhavissati, aluṃkatadhammāsaṇe ni-
 13 siditvā attano thāne thavā mayham gharāvāsapañham kathethā⁸
 'ti, so „ādhā⁹ 'ti sampaticchitvā aluṃkatadhammāsaṇe ni-
 ditvā raññā pañham paṭṭho viṣajjesi, tatrāyaṃ pañho:

141. Vidhura vasamānaṇa gahatthassa sakkam gharadh
 khemā vattī¹⁰ katham assa, katham nu assa saṃgahe. 1242.
 142. Avyāpajjham katham assa, saccavādi ca mānava
 assmā lokā param lokam katham pecca na socatīti. 1243.

Ta khemā--ti katham gharāvāsam vasamānaṇa khemā sikkhayaṃ vattī
 bhavēyya, katham assa saṃgahe ti catobbhāso ca saṃgahevatthassa sikkhāto
 saṃgahe assa katham bhavēyya, avyāpajjham ti niddukkhādi, saccavādi ca
 143 'ti katham ca mānava saccavādi nāma bhavēyya, pecca 'ti paralokam gantvā¹¹.

144. [Taṃ] tattha gatiṃā dhītiṃā mutiṃā attadassimā
 samkhātā¹² sabbadhammānaṃ Vidhura etad ābravi: 1244.
 145. Na sūdhārapadār' assa, na bhūñja sādum ekato,
 na seve lokāyatikāṃ, n' etam paññāya vaddhanaṃ. 1245.
 146. Sīlavā vattasampanno appamatto vicakkhano
 nivātavutti atihaddho surato sakkilo mudu 1246.

¹ Cā omīti akkha. ² Pa adāsa mayā paññito mānavaṇa dāso. ³ Pa mem.
⁴ Pa adāsa aluṃkatadhammāsaṇe nīdāpetā. ⁵ Pa vattī. ⁶ Pa -to. ⁷ Pa
 adāsi: tam eva paññito rañño pañham kathesi tam ahiṃ paññāto etthā āha.

112. Saṃgaho tāva mittānaṃ saṃvibhāgī viññānavā
tappeyya annapānena sadā samagabrāhmaṇe. 1247.
113. Dhammakāmo sutādhāro bhaveyya paripucchako
sakkacca paylupāseyya sīlavanta habussute. 1248.
114. Gharam āvasamānassa gahaṭṭhassa sakam gharam
khemā vatti siyā evaṃ, evaṃ na ssa saṃgaho. 1249.
115. Avyāpajjho siyā evaṃ saccavādī ca mānava
asmā lokā parahi lokam evaṃ pecca na socatīti. 1250.

Ta. 1247. tattha 'D. bhī so 1247. tājanam tattha dhammasambhājanam
Eppasattā gatiṃ ābhocchinnasārijjasa dāhīmā mātīmā motīmā saṃhasu- 16
kinnapajjho sutādhāro bhāveṇa attadassanā paricchindīti jñānāññā-
sakkhītiya paññāya sabbadhammānaṃ samkhīlā¹ Vi-pucchito, etāni na siddha-
raṇadāraṇā 'D. ādivasaṇaṃ abhavi, tattha yo parivāsi dāreṇ aparaṭṭhāti so
viññānavādāro nāma tādānāṃ nāma bhaveyya, sādānākatā 'D. sādānāpapaṭi-
tthojanāṃ aññesaṃ sādāva etāke so na bhāveyya, lokāyatikāṃ 'D. anattā- 18
nāyatikā eppasāggaṇāṃ sādāyatikāṃ aniyyāntikāṃ vīṇādhānāpam lokāyatikavādāṃ
na siveyya, nāvati -- 'D. na hi etāni lokāyatikāṃ² paññāya viññānaṃ, sīlavā
'D. sīlavādāni paññāni sīlavā sammānigata, vattasampannaṃ 'D. gharāvāsavattena
so rājavattena 'D. sammānigata, eppasavāto 'D. kusaladhammānaṃ eppasavāto,
ni-āsvavuttīti sīlavānaṃ etāva nīcavānāni avādhānānaṃ paricchakā³, attad- 20
dho 'D. itthādhamaṇḍariyārahito, sutatā 'D. saccavāda e-gato, sakkhīti 'D. po-
maniyavassano, muddā 'D. kāravacīcīcīti apārasa, saṃgaho -- 'D. mittasā-
gahāro dānādāni yo yena saṃgahāṃ gacchati tassa ten' eva saṃgahako,
saṃvibhāgīti dhammikāsamānabrāhmaṇānaṃ 'D. eva kapaṇādīnaṃ ex sam- 25
vibhāgikāro, viññānavā 'D. etānāni kile kappiṃ vattāni imānāni vapiṇa 'D.
evaṃ sakkhīcīcīti viññānasampannaṃ, tappeyyā 'D. gahṇagāhīrahijjanāni
pāreva dādanāni tappeyya, dhammakāmo 'D. pavuḍḍhammāṇaṃ pi euccurita-
dhammāṇaṃ pi kāmayamāno parihayamāno, sutādhāro 'D. sutāsa siddhābhīti,
paripucchako 'D. dhammikāsamānabrāhmaṇaṃ upasamkammīti kim bhante kuaṇāṇ
'D. ādivasaṇāni pucchānāni, sakkaccaṇaṃ 'D. gharavāsa, evaṃna ssa saṃgaho 30
'D. saṃgaho pi 'ssa evaṃ kato nāma bhaveyya, saccavādīti evaṃ piṭṭhanna
yeva saccavādīti nāma siyā.

Evaṃ M. rañño gharāvāsapaṇḍham kathetvā pallabhakā
oruyha rājanāṃ vandi. Rājāpi 'ssa māsāsakkāraṃ katvā aka-
satarājaparivuto attano nīvasanāṃ eva gato. Gharāvāsa- 33
paṇḍham⁴.

¹ D² -to. * C² -yatanaṃ. ² D² -vijjāsaṃ samparicchakā. * C² -vatti gharā-.

M. pana nivatto, aha nañ Puṇṇako āha:

110. Ehi dāni gāmissāmi, diṇno no issarena me,
tam ev' atthaṃ paṭipajja esa dhammo saṇantano ti. 1251.

Ta. no ti nipatimattā, issarena mayhaṃ diṇno ti. a. saṇantano ti
mama atthaṃ paṭipajjantena hi tayi attho sūlhasa aha paṭipanno he-
ya c' eṇa sūlhasa atthakāraṇa vāso esa dhammo saṇantano poroṇa-
paṭṭhānam sabbānam.

Vidhurapandito āha:

111. Jānāmi mānava: tayāhaṃ aśmī,
112 diṇno 'haṃ aśmī tava issarena,
tihañ ca taṃ vāsayemu' agāre
yeṇ' aḍḍhunaṃ anusāseṃ putta ti. 1252.

Ta. tayāhaṃ aśmī ti tayi tadāha 'haṃ aśmī jānāmi tiṭṭhanta ca hi
aḍḍhunaṃ diṇno, diṇno 'haṃ aśmī tava issareṇa' ti mama issareṇa yaññā
113 ahaṃ tava diṇno, tihañ ca 'ti mānavaṃ ahaṃ tava bahūpakāro, jānāmi
anuloketvā sevaṃ eva kīṭvāmi', jñānaṃ tayi tadāha, tvaṃ mama mahā-
takkāraṇo' jātū, mayhaṃ tvaṃ diṇno ti taṃ 'attho agāre vāseṃ, tasmā' tvaṃ
yeṇ' aḍḍhunaṃ yattāseṃ kīṭvā mayhaṃ puttadāro anusāseṃ taṃ kīṭvā aḍḍhaseṃ ti.

Taṃ sutvā Pe- „saccat paṇḍito āha, bahūpakāro esa mama,
114 'sattāhaṃ pi adḍhamāsaṃ pi nisidāpehīti' vutte adhivāsetaḥkhaṃ
eva" ti cintetvā

115. Tam me tathā hotu vasesu tīhaṃ,
kṛutā bhav' ajja ghareṇa kiccath,
anusāsatam puttadāro bhav' ajja
116 yathā tayi pacchā' sukhi bhareyyā' ti. 1253.

Ta. tam me ti yaṃ tvaṃ vasiṭi sabbāro tvaṃ mama tathā hotu, bha-
va]lā' ti bhavati ajja paṭhāya tīhaṃ anusāsatam, tayi pacchā' ti yathā tayi
gate pacchā tvaṃ puttadāro sukhi bhareyya tvaṃ tvaṃ aṇuṇṇā' ti.

Evam vatte Pe- Mahāsatteṇa saddhūṃ āeva tassa nive-
117 sanam pāvisi.

¹ Ca vāsayam, Ca vāsayoma, De vāsayoma; taññā: -aḍḍh ev agāre vāsayema?

² Cā -ti. Bā āttheti. ³ Cā mahānāgryābhāram. ⁴ Bā omiṭti tam. ⁵ Bā
tasmā. ⁶ Cā omiṭti m-. ⁷ Cā pūra.

Tam uttham pakāseṇto Saṁhā āha:

114. Sādhū 'ti vatvāna pahūtukāma
pakkhāmi yakkho Vāthurena saddhīm,
tam kuṇḍarājeṇṇahayāveccinnaṁ
pārekkhī antoparāṇaṁ nriyaseṭṭho ti. 1254.

3

Ta. pakāsa -- ti mahābhoga, kuṇḍarāje -- ti kuṇḍarehi ca ājāṇahayehi
ca sammānena, ariya -- ti vāraariyena uttama, Pa- yakkho ca tassa anto-
paraṇaṁ pāraṇaṁ.

Mahāsattassa pana tinnāṇi uttānāni atthāya tayo pāsāḍā,
tesu eko Koṇca nāma eko Mayūro nāma eko Piyaketo nāma, te
te sandhāya ayaṁ gāthā vuttā:

115. Koṇcaṁ Mayūraṁ ca Piyāṁ ca Ketam
opāgami tattha surammatūpaṇi
pahitabhakkhaṁ bahuvannapānaṁ
Masakkasāraṁ viya Vāsavassā 'ti. 1255.

12

Ta. tatthā 'ti tena tisu pāsāḍesu yatthe tasmā 'ti sammāyo attanā varati
tam surammatūpaṇi pāsāḍaṁ Punnaṁ ādāya upāgami.

Upaganivā ca alambitapāsāḍassa sattamāya bhūmiyā sa-
yanagabbhaṇṇā¹ c' eva mahātalaṇṇā² ca sajjispetvā³ sirisayanāṇi⁴ paññā-
petvā⁵ sabhaṇṇā⁶ annapānādividhiṇi⁷ upaṭṭhapetvā⁸ devakaṇṇā⁹ viya¹⁰
paññeasatā itthiyo „inaṁ te pādapaṇicārīkā¹¹ honto, anukkaṇṭha-
citto¹² idha vasāhīti¹³ tassa nriyadevā¹⁴ attano vasaṇatṭhānaṁ
gato, tassa gatakāle tā itthiyo nānūtarīyāni¹⁵ gahetvā¹⁶ Punna-
kassa paricariyāya¹⁷ naaccādinī¹⁸ paṭṭhapesuṇi.

Tam uttham pakāseṇto Saṁhā āha:

13

116. Tattha naccanti¹ gāyanti² vchayanti³ varāvarāṇi⁴
accellurā⁵ viya devaṇa⁶ nāriyo⁷ sammalambitā⁸ ti. 1256.

Ta. vchayanti -- varato¹ varanā² naccatā³ ca⁴ gāṇā⁵ ca karentiyo.

117. Samasagikātvā¹ pamadāhi² yakkhaṁ
annena³ pānena⁴ ca Dhammapālo⁵

16

¹ Bā yasmā. ² Cā - ā. ³ Cā - dhā. ⁴ Cā - jhānto, Cā - jhānto. ⁵
Cā - naccanti.

254. 17.

atthattam evānūvicintayanto
pavekkhi bhariyā tadā sakāse ti. 1257.

Ta. pamadāhiḥ pamadāhi s' eva anuśipinena ca samadāgikarē, dham-
mapālo ti dhammessa pālako gopāyiko, arihārittham evā 'ti atthabhiññam eva
1 attham, bhariyāyā ti sambhājetthikāyā bhariyāya.

12. Tam candanagandharasānūlittam
suvaṇṇajambonadanikkhasādisam
bhariyam vacā¹: ehi sunohi bhoti,
puttāni² āmantaya tambanette. 1258.

12 Ta. bhāriyam vacā ti jettābhāriyam avaca, āmantayā 'ti pakkosa³.

13. Suttvāna vākyam patino Anujjā⁴
suñisam vaca tambanakhisunnattam:
āmantaya vammadhārāni Ceto
puttāni indivarapupphasāmo. 1259.

13 Anujjā⁴ ti evamānukā, suñisam⁵ vaca tamba--ti sī tassā vaca-
nām suttā assunnāhi yudamāni sayam gantvā putte pakkosittam syuttam
suñisam yosamāniti tassā nibbesamāttāham gantvā sī tamhanakhisunnattam
suñisam avaca, āmantayā 'ti pakkosa, vammadhārāniti vammadhara vāra-
samatthe ti s., bhārasambhāsam eva līha vammam ti adhippetam, tassā
30 bhārasambhāsa ti pī s., Ceto ti tam nāmevālapati, puttāniti mama putte eva
dhitāro eva, indivara--ti tam ālapati.

Sā „sādhū“ ti pāsādam anūvicaritvā „pitā vo evādam
dātukāmo pakkosari, idam kira vo tassā paccchimadassananā“
ti sabham ev' assa suhājjanañ ca puttadūttaro ca sannipātesi,
20 Dhammapālakumāro pana tam vacanam suttvā ya rodanto ka-
nīttābhātiparivuto pīti santikam agamāsi, p. te diāvā ya saka-
bhāvena saññātum asakkonto asupunnahi nettehi āhūyitvā āso
cumbitvā jettāputtam mubuttam hadaye nipajjāpetvā hadaya
otāretvā sirigabbhato nikkhamma mahātale pallamakamajjho
30 nisīditvā puttasaṁhassassa evādam adāsi.

¹ sī three MSS. vaca. ² Cā puttāni. ³ It -aya. ⁴ It anujā. ⁵ sī
three MSS. suñisam.

Tom aitham pakāśento Satthā āhu:

111. Te āgate muddhimi Dhammapālo
 eumhitrā putte avikampamāno
 āmantayitvā ca avoca rākyam:
 dīna¹ āhām raññā idha mūnavassa. 1200. 8
112. Tare² ajj³ ahāsi attasakhi vidheyyo,
 ādāya yu⁴ icchati teṇa gacchati,
 ahañ ca vo suattum⁵ āgato⁶ ami:
 kathāsi ahañ aparittāya⁷ gacche. 1201. 10
113. Sace vo rājā Kurukhettivāsi⁸
 Jamsandhu puccheyya pahūtakāmo
 kim ābhijānātha puro parāṇaṃ
 kim vo plā⁹ anuśāse paratthā 1202.
114. Samāmanā hotha mayā va¹⁰ sahe
 ko n¹¹ idha rañño abbhutiko manussa
 tum ājjalim¹² karim¹³ vadetha evaṃ:
 mā b¹⁴ eva¹⁵ deva na hi eva¹⁶ dhammo,
 viyaggharājasañ nibhinajaso
 samāmano deva kathāsi bhareyyā¹⁷ ti. 1203. 15

Ta Dhammapālo n Mahāsetto, ditvāthen ti aham jayadhama¹ āhe- 10
 jeta² raññā dīna, tassa jayadhama -- ti aha paṭṭhāya dhamattān aham iminā
 attāno aitham attam³ sukhi tataparāsi pana tassa mūnavassāham vidheyyo
 hoṃsi, so hi llo caruttho divase vāhasse teṇa ādāya yath⁴ icchati tattha
 gacchati, aparittāya⁵ ti tumhākaṃ parittāso⁶ ahañ kathāsi gaccheyyan
 ti⁷ anuśāse āgato⁸ ami, Jamsandhu ti paṇṇaganthasena⁹ mitta¹⁰ 25
 anūthāso¹¹, puro parāṇaṃ ti llo pabbe tumhe kim parāṇaṃ¹² ābhijānātha,
 anuśāse ti anuśāsi, evam tumhe raññā paṭṭhāsi anūthāso plā¹³ tma¹⁴ c¹⁵ tma¹⁶
 na evāhañ adāsi¹⁷ katheyyātha, samāmano -- ti sace pana vo rājā mayā dī-
 nassa evāhañ katthakāle eha tumhe aha mayā saddhīm samāmanā hotha, ko
 nīdha -- ti idha rājāno tumhāsi¹⁸ ahañ ko na rañño abbhutiko manussa 30
 ti attāno āhāse nibbidipēyya, tumājjalim¹⁹ ti aha tumhe ājjalim karitvā tam
 rājānañ evam vadēyyātha: deva evam mā arope na hi tumhākaṃ aha parā-
 dhammo, viyaggha -- ti kēseriāso²⁰ kīrajaso jaraṃgulo deva kathāsi sa-
 manāso bhareyya, yath²¹ āhe²² ahañ samāmano na hoṃsi tath²³ eva mayam
 tumhākaṃ ti²⁴. 35

¹ B¹ anuśāse. ² C¹ aparittāya ca. B² parittāya. ³ C² ahañ. ⁴ B³
 hoṃsi. ⁵ C³ so. ⁶ B⁴ jayā dhamma. ⁷ B⁵ aha. ⁸ C⁴ aparittāya, B⁶
 aham parittāya. ⁹ B⁷ parittam. ¹⁰ B⁸ ti. ¹¹ B⁹ -anūthāso. ¹² B¹⁰
 samāmano. ¹³ B¹¹ -anūthāso. ¹⁴ C⁵ -ha. ¹⁵ B¹² adāsi katheyyātha.

Imaṃ paṇ' aśsa kathaṃ sotvā puttadhītaro ca ṇātiṃ-
hajjādāsaporisā ca sabbe sakabhāvova saṇṭhāturuṃ uzakkontā
mahāviraṇaṃ viraviraṇaṃ, te M. saññapeṇti. Laṅkhaṇapāṇi.

Atha te ṇātayo upasamkamitvā tumbhūto diṇvā „tāṃ
a mā cintayittha, sabbe saṅkhārā aniccā, yaso nāma vipatti-
pariyosāno, apī ca tumbhākaṃ rājavasaṭṭiṃ nāma yasapatilābha-
kāraṇaṃ kathessāmi, taṃ ekaggacittā suṇāthā”¹ ti Buddha-
līlāya rājavasaṭṭiṃ nāma paṭṭhapesi.

Tam attham pakāseṇto Satthā āha:

10 120. So ca mitte amitto ca ṇātayo subhaddajāno²
ānāmanasamkappo Vidhuro etad abravī: 1264.

121. Eṭṭ' ayyo rājavasaṭṭiṃ uxiḍḍitvā supotha me
yathā rājakuḷaṃ patto yasaṃ³ poṇo nigacchati. 1265.

12 122. Ta subhaddajāno⁴ ti subhaddajāno⁵, aṭṭhaṃ ayyo ti aṭṭhaṃ ayyo pīyasaṃuḍḍi-
kāro pūto āpatti, rājavasaṭṭi ti yaso vuccamāṇaṃ rājapariṇesīyaṃ su-
ṇātha, yathā ti yaso kāraṇaṃ rājakuḷaṃ upasamkamanto rāṇo suṇātha
vanto poṇo yasaṃ nigacchan taṃ kāraṇaṃ suṇāthā⁶ ti a.

123. Na hi rājakuḷaṃ patto aññāto labhate yasaṃ
nāsūro na pi dummadho na ppamatto kuddacchari. 1266.

12 124. Yaddāsa⁷ aṭṭam paññaṃ ca socceyyaṃ cādbhigacchati
atha vissasate⁸ tyamhi⁹ gūyhaṃ¹⁰ c' aśsa na rakkhati. 1267.

12 125. Aññāto apākeṭṭaguno avidhāsamāpadāno¹¹, nā sūro ti na sūro bhūro-
jāto, yaddāsa- ti yadd aśsa soccāsa rājakuḷaṃ ca paññaṃ ca socceyyaṃ ca
cādbhigacchati jīvasampattiṃ ca ābhavati¹² ca sukhikāraṃ¹³ ca jīvaṃ, aṭṭha
12 126. vissasate¹⁴ tyamhi¹⁵ aṭṭha rājā tamhi vassati¹⁶ vassāṇaṃ karoti attano ca
gūyhaṃ aśsa na rakkhati na pūhati kutheti.

127. Tola yathā paggaḥitaṃ samadandā sudhārītā
ajjhāṭṭho na vikampeyya sa rājavasaṭṭiṃ vase. 1268.

12 128. Tola yathā paggaḥitaṃ samadandā sudhārītā
sabbāni abbisambhonto sa rājavasaṭṭiṃ vase. 1269.

¹ 10 120; C¹ subhaddajāno. ² C² caruṇa. ³ B¹ subhaddajāno. ⁴ C³ yaddāsa
⁵ C⁴ vasaṭṭi, B² vasaṭṭi. ⁶ B³ vasaṭṭi, C⁵ tyamhi. ⁷ B⁴ caruḥkane. ⁸ B⁵
suṇātha. ⁹ C⁶ nā, B⁶ tamhi. ¹⁰ B⁷ vasaṭṭi.

Tulā--ti jathā eva uttappakkāṇi tulā na ohamati na unnamati evam eva¹
rājasevako khamidā eva kamma rañño idam hāma karohi ajjhijjho ānatto
chandiḍagattivaseṇa na kampeyya sabbakiccāsu paggaḍḍhatulā vya vanto bhā-
veyya, sa rājavasatim ti so svarūpe sevako rājakulo vassā vasseyya rājanam
paricariyya evaṃ parivārento sa paṇa yasam labheyya² ti 4. sabbāni abbhī-
sambhonto ti sabbāni rājakiccāni karonto.

119. Divā vā yadi vā rattim rājakiccāsu paṇḍito
ajjhijjho nā vikampeyya sa rājavasatim vase. 1270.

120. Divā vā yadi vā rattim rājakiccāsu paṇḍito
sabbāni abhisambhonto sa rājavasatim vase. 1271. 30

121. Yo³ c' assa sukato maggo rañño soppaṭṭiyādito
na tena vutto gaccheyya sa rājavasatim vase. 1272.

Na vikampeyya⁴ ti kampamāṇe tām kiccāni kareyya, yo⁵ c' assa⁶ ti
yo sa rañño gamanāmagga sukato assa rañño soppaṭṭiyādito sumpaddito tām
maggaṃ gacchā⁷ ti vanto na gaccheyya⁸. 31

122. Na rañño samakam⁹ bhūñje kāmabbhoge kodācanam
sabbattha pacchato gacche sa rājavasatim vase. 1273.

123. Na rañño sadisaṃ yattham na mālā na vilepanam
ākappaṃ sarakuttiṃ vā na rañño sadisaṃ ācare
aññaṃ kareyya ākappaṃ sa rājavasatim vase. 1274. 30

Na rañño ti rañño kāmabbhoga samsā kāmabbhogaṃ na bhūñeyya,
kodācanaṃ ti rāja kuḍḍhaṃ, sabbattha¹⁰ ti sabbhaṃ rūpānaṃ kāmabbhogaṃ rañño
pacchato vā gaccheyya, hinataṃ¹¹ eva seveyya¹² ti 2. aññaṃ kareyya¹³ ti
rañño ākappato aññaṃ eva ākappaṃ kareyya, sa rāja--ti sa paggaḍḍha rañño
upagantvā vassā vasseyya. 31

124. Kiṇe rājā¹⁴ amaccehi bhariyāhi parivārīto,
nāmacco rājabhariyāsu bhāvaṃ kabbetha paṇḍito. 1275.

125. Anuddhato acapalo nipako samvutthodriyo
manopapiddhisampanno sa rājavasatim vase ti. 1276.

Ta bhāvaṃ ti vācārasena adhippāyato, acapalo ti amandanasilo. so
nipako ti paripakkāyato, samvut--ti piddhachandriyo rañño vā ege-
paripakkāyato orodho c' assa¹⁵ na olokeyya, mano--ti acārasena vuttho (hapi-
tama cittaṃ) samannāgato.

¹ C² vanto. ² C² 30. ³ C² maggaṃ na gacchā ti vanto pi tena gaccheyya.
⁴ It' sadisaṃ. ⁵ 40 C²; Q² It' ki-. ⁶ C² seveyya. ⁷ It' rāja. ⁸ It' āhe
vā na tena vācāsa.

100. Nāssa bhariyāhi kīḷeyya na manteyya rahogato
nāssa kosādhanaṃ gaṇhe sa rājavasaṭṭhiṃ vase. 1277.
101. Na niddhaṇaṃ¹ bahūṃ mañño² na madāya suraṇi piva
nāssa dāye migaṃ haṇṇo sa rājavasaṭṭhiṃ vase. 1278.
102. Nāssa pīḷhaṃ na pallamkaṃ na koechaṃ na nāgaṃ³ rathaṃ
saṃmato⁴ 'mūti ārūhe sa rājavasaṭṭhiṃ vase. 1279.
103. Nāridūra bhava⁵ rañño nāccāsaṇṇe vicakkhaṇo,
saṃmukhe⁶ o'assa tiṭṭheyya sandisaṇṇo sabhattuno. 1280.
104. Na ve⁷ rājā saṃkhā hoti na rājā hoti methuno,
kippaṃ kuḷḷhanti rājāno eḷken⁸ akkhiṃ⁹ va ghaṭṭitaṃ. 1281.
105. Na pūjito maññaṃaṇo medhāvī paṇḍito dāro
pharasaṃ putimanteyya rājānaṃ parisaṃkitaṃ¹⁰. 1282.

Na manteyya¹¹ 'ti tassa rañño khatiyāhi saddhīm¹² n' eva kīḷeyya na raho
13 manteyya, kosādhanaṃ na rājavasaṭṭhiṃ vase, na madāya¹³ 'ti tassa rājavasa-
ṭṭhiṃ vase nāma madatthiṃ suraṇi na piveyya, dāye¹⁴ ti dānābhaye migaḍāye, koe-
chaṇo¹⁵ ti baddhapīḷhaṃ, saṃmatomūti¹⁶ tassa saṃmānā¹⁷ hūva eva karomūti
na ārūheyya, saṃmukhe¹⁸ - ti tassa rañño purato khuddakamehantassa katham
savaṇṇaṇṇaṃ¹⁹ tiṭṭheyya, sandisaṇṇo - ti tassa purato tassa khatunā dāsa-
20 saṇṇaṇṇaṃ tiṭṭheyya, eḷken²⁰ 'ti akkhiṃ pattiṇa viḷeḷḷā²¹ ghaṭṭitaṃ
akkhi²² jahattikāraṃ jahantaṃ²³ 'ti tassa kuḷḷhanti nāma eva kuḷḷhanti, na tassa
vissāso kīḷhaṇo, pūjito maññaṃaṇo²⁴ ti tassa rājapūjito 'mūti maññaṃaṇo,
pharasaṃ²⁵ ti tassa sa kuḷḷhanti tathārōpaṇaṃ na manteyya.

106. Laddhavāro²⁶ labhe vāraṃ²⁷ n' eva rājūnaṃ vissāso.
21 aggivā yato²⁸ tiṭṭheyya sa rājavasaṭṭhiṃ vase. 1283.
107. Puttaṃ²⁹ vā bhātaraṃ³⁰ aṇṇaṃ³¹ vā sampaggaṇhāti khattiyo
gāmehi nigamehi vā³² rattihe³³ janapadehi vā³⁴
tuṇṇibhūto upekkheyya³⁵, na bhane chekapāpakatū. 1284.

¹ so. C¹; C² dīdānaṃ, B² niddhaṇaṃ. ² B² maññaṃ. ³ B² nāgaṃ. ⁴ C¹ bhava, B² bhaja. ⁵ B² saṃmukhe, C² saṃmekkhaṇa. ⁶ B² me, B² en. ⁷ C¹ aṇṇesaṃkhiṇṇaṃ, B² aṇṇesaṃkhiṇṇaṃ, B² -saṃkhiṇṇaṃ. ⁸ B² saṃmato. ⁹ C¹ saṃ-
matthiṇṇaṃ, C¹ saṃmatā. ¹⁰ C¹ viḷeḷḷā, C¹ viḷeḷḷā, B² viḷeḷḷā. ¹¹ B² jahati. ¹² B² -dāro. ¹³ C¹ B² dāraṇaṃ, C¹ dāraṇaṃ. ¹⁴ C¹ va sato, B²
aggi vā sampatā. ¹⁵ B² saputtaṃ. ¹⁶ C¹ -rā. ¹⁷ B² omiṇa saṃ. ¹⁸ B² ra.
¹⁹ B² -ekhi. ²⁰ B² adikkhaṇa.

Laddhāvāro¹ jatho vāra² ti akam utpattikāro laddhāvāro³ ti
 appattikāro⁴ na patiso puna pi vāra⁵ laddhāvāro⁶ patikāro⁷ na patiso⁸ yā⁹ ti
 a. yā¹⁰ ti appamāti¹¹ hutā. bhāra¹² sam¹³ vā ti sabbhāra¹⁴ vā,
 sampagga¹⁵ bhāra¹⁶ sabbhāra¹⁷ vā sabbhāra¹⁸ vā vāro¹⁹ domi²⁰ ti sabbhāra²¹ vā
 sabbhāra²² sabbhāra²³ khatti²⁴, na bhāra²⁵ - ti tadā gūṇa²⁶ vā gūṇa²⁷ vā na bhāra²⁸.

107. Hatthārūhe¹ antikatthe² rathike³ pattikārike⁴
 tesam⁵ kamūvadānena⁶ rājā⁷ vaddhati⁸ vetanadi⁹
 na tesam¹⁰ antarā¹¹ gacche¹² sa rājavasati¹³ vase. 1285.
 108. Cāpo¹⁴ v¹⁵ ānudaro¹⁶ dhiro¹⁷ vamsa¹⁸ vāpi¹⁹ pakampaye²⁰
 patilomam²¹ na vatteyya²² sa rājavasati²³ vase. 1286.
 109. Cāpo²⁴ v²⁵ ānudaro²⁶ assa²⁷ maccho²⁸ v²⁹ assa³⁰ ajivhava³¹
 appāla³² nipako³³ sūro³⁴ sa rājavasati³⁵ vase. 1287.

Tesam¹ antarā² ti tesam³ lābhassa⁴ antarā⁵ na gacche⁶ antarāyem⁷ na ko-
 rēyya⁸. rāma⁹ ti yathā rāma¹⁰ gumbato¹¹ nggatarāma¹² rāma¹³ pabha¹⁴ kille¹⁵ kampā¹⁶
 vāna¹⁷ kampā¹⁸, cāpo¹⁹ vānudaro²⁰ ti yathā cāpo²¹ mahodaro²² na hūti²³
 vāna²⁴ na mahodaro²⁵, sūro²⁶, ajivhava²⁷ ti yathā maccho²⁸ ajivhava²⁹ na khatti³⁰
 tathā³¹ mendakhattiya³² ajivhava³³ bhāra³⁴, appāla³⁵ bhāra³⁶ mātā³⁷.

110. Na¹ bāham² itthim³ gaccheyya⁴ sampassam⁵ tejasamkhaya⁶,
 kāsam⁷ sāsam⁸ darām⁹ bāyam¹⁰ khīpamedho¹¹ nigacchati. 1288.
 111. Nāivelam¹² pabbhāseyya¹³, na¹⁴ tunhi¹⁵ sabbadā¹⁶ sūyā,
 avikiṇṇam¹⁷ mitam¹⁸ vācam¹⁹ patte²⁰ kālo²¹ udīraye. 1289.
 112. Akkodhano²² asamghatto²³ sacco²⁴ saho²⁵ apesupo²⁶
 samphan²⁷ giram²⁸ na²⁹ bhāseyya³⁰ sa rājavasati³¹ vase³². 1290.

Na¹ bāham² ti punappunam³ gaccheyya⁴, vā- ti vāna⁵ gacchante⁶ hi purisā⁷
 tejasamkhaya⁸ rūpā⁹, sam¹⁰ sampassam¹¹ bāham¹² na¹³ gaccheyya¹⁴, darām¹⁵ ti
 kāyadarām¹⁶, bāyam¹⁷ ti dabbalābhāva¹⁸, khīpa¹⁹ ti punappunakilesavāsa²⁰
 khīpapañño²¹ purisā²² vā²³ kāyāda²⁴ nigacchati²⁵, vācam²⁶ ti tita²⁷ rājanam²⁸ sandha²⁹
 pumhā³⁰ kīlāntam³¹ na³² bhāseyya³³, patte³⁴ ti attano³⁵ varanakkāle³⁶ sampatte³⁷, saho³⁸
 ghatto³⁹ ti parām⁴⁰ samghattante⁴¹, samphan⁴² ti niratthakam⁴³.

¹ Bā - dāro. ² Bā - dāra. ³ all three MSS. dāra. ⁴ C¹ yatho, C² sato¹
 Bā - samyato. ⁵ C¹ - rā. ⁶ Bā - omīta sam. ⁷ Bā - roha. ⁸ C¹ samūvadānena.
⁹ C² kamūvadānena, Bā kamūvadānena. ¹⁰ C¹ cāpavānudaro, C² cāpavānudaro, Bā
 cāpavānudaro. ¹¹ C¹ cāp. ¹² C¹ - pīya, C² - pī. ¹³ C¹ cānudaro, Bā cān-
 udaro. ¹⁴ Bā - hatī. ¹⁵ C¹ cūna, C² cūna, Bā vāna. ¹⁶ C¹ rāpāthana. ¹⁷
 C² - ram. ¹⁸ C¹ - kathamāyā, Bā savahe mādakhattiya, ¹⁹ C¹ Bā sampan-
 na. ²⁰ Bā adde; mātā bhātibhāro assa kule jethāpaccāyiko hīruttappasampanno s.
 r. v., Bā savahe mātā savahe mātā udīraye.

121. Vinīto sippavā danto katatto¹ nīyato mudu
appamatto suci dukkhe sa rājavasatim vase. 1291.
122. Nivātavutti voḍḍhesu sappatisso sagāruvo
surato anukhaṃbhāso² sa rājavasatim vase. 1292.
123. Ārakā parivajjeyya sahitom³ pahitum janam,
bhattāraṃ ūv⁴ udikkheyya anaṇṇassa ca⁵ rājino. 1293.

Vinīto ti sikkhasampanno, sippavā ti attano kulo sikkhitabhasippa-
samannāgato, danto ti sāsano dāraṇa nibbāsevāso, katatto¹ ti sampāditano.
nīyato ti yasaṃ dāro uttāyo anukhaṃbhāso, mudū² ti anadimāni, appamatto
19 ti karīṭṭhakkasasu paṇḍaṇasam, dukkhe ti upatthāno choke, nivātavutti
nīcevatthi, anukhaṃbhāso ti gummābhāso vasaṇṇāro, sahitum³ pahitum
ti parivajjati, sahitom³ sahitam gajabakkhāraṇa sa parivajjanapākatāraṇa-
raṇa sa pahitum, pahitum ti sikkhāro ki sikkhāro kīḥento, pahitum samannāgato
ti sikkhāro, bhattāraṃ ūv⁴ udikkheyya ti attano sikkhāro eva sikkheyya.
20 anaṇṇassa ca⁵ rājino ti sikkhāro sikkhāro sikkhāro sa sikkheyya.

124. Samane brāhmaṇe cāpi sīlavante bahussute
sakkaccaṃ payirupāseyya sa rājavasatim vase. 1294.
125. Samane brāhmaṇe cāpi sīlavante bahussute
sakkaccaṃ anuvāseyya sa rājavasatim vase. 1295.
- 20 126. Samane brāhmaṇe cāpi sīlavante bahussute
tappeyya annapānena sa rājavasatim vase. 1296.
127. Samane brāhmaṇe cāpi sīlavante bahussute
āsajja paṇḍu sevetha ākankha vuddhim attano. 1297.

Sakkaccaṃ payirupāseyya¹ ti gāṇeṇa paṇḍupānena upasāhāseyya,
21 anuvāseyya² ti upasāhāseyya vasaṇṇa anuvāseyya, tappeyya³ ti yasaṃ dāro
dāro tappeyya, āsajja⁴ ti upasāhāseyya, paṇḍu ti paṇḍu, sevetha⁵ ti
sevajjanapānena ti s.

128. Dinnapubbam na kāpeyya dānam samanabrāhmaṇe,
na ca kiñci nivāreyya dānakāle vanibbake. 1298.
- 30 129. Puñṇavā buddhisampanno vidhānavidhikovidho
kāṇṇṇu samayaṇṇu ca sa rājavasatim vase. 1299.

¹ B⁴ yatatto. ² C⁴ -anukhaṃbhāso. ³ B⁴ sahitum. ⁴ B⁴ na ca sikkheyya. ⁵ B⁴
yatatto. ⁶ B⁴ sikkheyya. ⁷ C⁴ sikkheyya.

102. Utthātā kammadheyyesa appamatto vicakkhaṇo
 asanāvihītakammanto sa rājavasatthi vase. 1300.

Dhānapubbhaṃ ti pakatipatiyamadānarattham, samāpattiṃvānāna ti
 samāna vā brāhmaṇa vā, vanibhaka ti dhammāna vanibhaka agate dāra kīṇā
 na ubhāgeyya; paññarā ti vicārasappaññāya yutto, budhhi ti arakkhaṇabuddhi-
 sampatino, vidhānariddhikovidā ti ānāpākaṇṇa dārapariśuddhāna bahubhā-
 kasaṅkheṭṭhasu chuko, kālaññū ti ayaṃ dāmanā dāmanā ayaṃ ellāna rekāḥḥitāna
 ayaṃ upasathakammāna dāmanā kāle ti jāneyya, samāpattiṃvā ti ayaṃ kama-
 namāya ayaṃ vapanaṃ ayaṃ vohāna, ayaṃ upatthāna, ti jāneyya, kamma-
 dheyyesa ti attāna kammadheyyaṃ.

103. Khuladhā sālāṃ paṇṇu khettāṃ gantā¹ c' assa² abhikkhapaṇṇu
 mitam dhaññam niddhāpeyya mītaṃ ca pācayo ghare. 1301.

104. Puttaṃ vā bhātaraṃ³ saṃ vā allesu asanāvhitam
 anāgavā hi⁴ te bālā yathā petā tatth' eva te
 coḷaṇṇa ca nesāṇi piṇḍaṇṇa ca āśīṇānaṃ vā⁵ dāpaye. 1302.

105. Dāse kammakaro pesse⁶ silāso susamāhite
 dakkhe utthānāvampanne sādhipaccasmi thāpaye. 1303.

Paṇṇu khettāna ti gūḷaḷā c' eva samāpattiṃvānāna, gantā¹ ti gāmanattho.
 mitam ti² mūlāna eṭṭhaṇa ti dātā kīṇāna niddhāpeyya, ghare ti ghare pi
 petṭhaṇam gahetvā mitam eva pācāpeyya, allesu -- ti eṭṭhāpāna dānaṇṇa anā-
 āgavaṃ kīṇāna sādhipaccasmi³ na thāpeyya⁴ ti n., anāgavā hi te⁵ bālā
 ti aligāna akūḍhi⁶ mānasaṇṇaṃ bhāṇā loke petuvānti⁷ kīṇāpi petṭhaṇatthā-
 bhāṇāro āgāmanatthā⁸ āgāna ti vāṇā, loka paṇṇa dānaṇṇa kīṇāna āgāmanā na
 kīṇāna yathā paṇṇa eṭṭhaṇā petā mītaṃ tatth' eva te, samā bālāna sādhi-
 paccasmi⁹ na thāpetvā, kūtumbāna hi te vīṇāna, vīṇāthakūṇṇaṇṇa ca
 dānaṇṇa sa rājavasatthi¹⁰ nāma na sampajjati, āśīṇāna ti āgānaṇṇa nīlāna-
 naṃ pītābhāṇāna¹¹ vīya dāna gāhacchāṇānaṇṇaṇṇa dāpeyya, utthāna -- ti
 utthānāvhitāna samānāgata.

106. Silavā ca alolo ca anuratto¹² ca¹³ rājino
 aviraho hito tassā¹⁴ sa rājavasatthi vase. 1304.

107. Chandaññū rājino nasa eittattho c' assa rājino
 asamākusavatti¹⁵ ssa sa rājavasatthi vase. 1305.

¹ Al' three MSS. gantā. ² B' tassā. ³ C' vā. ⁴ B' ti. ⁵ B' dānaṇṇa pa.
⁶ B' pesse. ⁷ B' gantā. ⁸ B' adde dhaññam. ⁹ C' sādhipaccasmi, B' sādhi-
 paccasmi. ¹⁰ C' anāgavānti, C' anāgavānti. ¹¹ so B' C' dānaṇṇa. ¹²
 B' anuratto. ¹³ C' vā. ¹⁴ B' dānaṇṇa. ¹⁵ B' dānaṇṇa. ¹⁶ B' dānaṇṇa.

103. Uccādaye¹ ca nahāpaye dhove pāde adhosiraṃ
āhato pi na kuppeyya sa rājavasaṃtiṃ vase. 1306.

Ajelo ti sluddho, cittaṭṭho ti ceto jhāto, rājavasaṃtiṃ ti a., saas-
kucakavattirasi² 'ti appaṭṭhamaranti vasa, adhosiraṃ ti pāde dhovanto pi
1 straso adhoketvā heṭṭhāmukho sa dhoveyya, sa sañño mukham ullokeyyā 'ti a.

104. Kumbhāṃ paṇḍalāṃ kariyā³ vāyasam vā⁴ padakkhiṇam
kim eva sabbakāmānam dātāraṃ dhīraṃ uttamam 1307.

105. Yo deti sayanam vattham yānam āvasatham gharam
paḷḷanno-e-va bhūtāni bhogehi-m-abbhivaseati. 1308.

106. Es⁵ ayyo rājavasati tattamāno yathā naro
ārādhayati rājānam pūjam labhati bhattasū⁶ 'ti. 1309.

Kumbhāṃ paṇḍalāṃ kariyā³ vāyasam vāpi⁴ padakkhiṇam ti
vuddhiṃ paccasimsanto hi puriso udakabharitāṃ kumbhāṃ dīpā tassa añjalāṃ
kareyya vāyasam vāpi⁴ satūnaṃ ca padakkhiṇam kareyya añjalāṃ katvā padak-
1 khiṇam karontassa kīnci dānum na sakkonti, kim eva 'ti yo puriso sabbakāmānam
dātā dhīro⁵ ca tam vāḷḷanam kīṇkārāni na namaseyya, rājā jeta hi namasi-
tebbo ca ārādhatebbo vā 'ti. paḷḷannoriva 'ti meggo siya, sayyo -- t
ayyo yā⁷ sayam mayā kattihi⁸ sū rājavasati nāmo rājavasaṃtiṃ anussatihi, yathā
ti yāya rājavasatiyā tattamāno naro rājānam kīṇkārāni rājānaṃ ca samāse pūjam
20 labhati paṇḍamam ti.

Evam saamadhuro Vidhuro Buddhāṃbhaya rājavasaṃtiṃ
kathesīti. Rājavasaṃtikhaṇḍam.

Evam puttadārasuhajjādayo anussasantas⁹ eva tassa tayo
divasā¹⁰ jāṇā¹¹, so divasassa¹² pārīpūriṃ ātāvā pāto va nānagga-
13 rasabbhojanam bhuñjitvā „rājānam apaloketvā māgavena sad-
dhiṃ gamissāmīti“¹⁴ ātiganaparivato rājanivesanam gantvā
rājānam vanditvā ekamantaṃ tūto vattabbayuttakam va-
canam avoca.

Tam attham pakāseṇo Saṭṭhā āha:

107. Evam sumanussitvā kātisaṃgham vicakkhapa
parikkhaṇṇo suhānāhi rājānam upasamkamī. 1310.

¹ Dā aroho. ² Dā kumbhāṃ paṇḍalāṃ kariyā. ³ Dā kumbhāṃ paṇḍalāṃ kariyā. ⁴
Dā rūpācāpi. ⁵ Dā kumbhāṃ paṇḍalāṃ kariyā. ⁶ Dā kumbhāṃ paṇḍalāṃ kariyā.
1 Dā rūpācāpi. ² Dā rūpācāpi. ³ Dā rūpācāpi. ⁴ Dā rūpācāpi. ⁵ Dā rūpācāpi. ⁶ Dā rūpācāpi. ⁷ Dā rūpācāpi. ⁸ Dā rūpācāpi. ⁹ Dā rūpācāpi. ¹⁰ Dā rūpācāpi. ¹¹ Dā rūpācāpi. ¹² Dā rūpācāpi. ¹³ Dā rūpācāpi. ¹⁴ Dā rūpācāpi.

177. S' ev' esa¹ dhammo, na pun' etath' kiccaṃ,
 ayiro hi dāsassa janinā issaro
 ghātetuṃ jhāpetuṃ atho pi hantūṃ,
 na ca mayha kudd' attū vaṇṇi cāhan ti. 1317.

1 Ta mā-bavadhammesu² 'd mā b' eva sādhammesu anutthven apaññāro
 eva attam paṇḍito³ a. paṇḍa ti paṇḍa kammanā karrāpi ajasamāro na hoti
 alha kho pacchā nirayam eva upapajjeyya dhi-rattim tam kamman ti, aro⁴ eva
 'd a' eva esa, ayiro ti ayiro-sam⁵, ghātetuṃ ti sādhi ghātiṇa attam
 ayiro dāsassa issaro sabbā⁶ etad' attam lakkhā, mayham mānaso appamattāro
 10 pi kuddo n' attā, āramakkāro paṭṭhāya cittaṃ sandhāretum vattiati, vaṇṇi
 nariṇā 'd āha.

Evam vātvā M. rājānam vanditvā rājarodhe ca rājaporiṣadū
 ca ovaditvā tesu sakabhāvena asanṭṭhabhiva māvāviravam vira-
 vanteṣu pi rājāniresanā nikkhami, sakalanagaravāsino „p. kīra
 10 māpavena saddhim gacchati, eha passissāma nan⁷ ti rājasi-
 gane yeva naṃ passimsu, to pi „mā cintayittha, sabbhe sad-
 khārā aniccā, dānādāsu yeva appamattā hotthā⁸ ti ovaditvā
 nivattitvā attano gehābhimmukho pāyāsi. Tasmiṃ khaṇe Dham-
 mapālakumāro bhāṭiganapavivuto „pito paccaggamanam karissā-
 20 miti⁹ nikkhamto nivesanadvāre yeva pito sammukho nhesi, M.
 tam dievā sakam sandhāretuṃ aarikkanto tam upaguyha vā
 nipajjapetvā nivesanath pāvasi.

Tam attam pakāseto Suttā āha:

129. Jeṭṭhaputtam upaguyha rinoyya hadaye daradā
 20 asappunṇehi petteti pāvasi so mahāgharaṇ ti. 1318.

Gharesu paṇ' asan sabbasaputtā sahasasadhitaro sabbasa-
 bhariyā sattavanopadāsasatāni, tehi e' eva avasesadāsakamma-
 karaṇānimittehi ca sakalanivesanāni yugantavātābhigghāṭapattitehi
 sālāhi sālavanāni viya nirantaram nhesi.

30 Tam attam pakāseto Suttā āha:

131. Sālā va sampamāṭhitā mālutena panuddhā
 senti puttā ca dārā ca Vidhuraṇa nivesan. 1319.

¹ Heṭṭhavaṇṇa. ² Heṭṭhavaṇṇa. ³ Heṭṭhavaṇṇa. ⁴ Heṭṭhavaṇṇa. ⁵ Heṭṭhavaṇṇa. ⁶ Heṭṭhavaṇṇa. ⁷ Heṭṭhavaṇṇa. ⁸ Heṭṭhavaṇṇa. ⁹ Heṭṭhavaṇṇa.

1301. Ithiṣaṇḍaṇṇaṃ bhariyāṇaṃ dāṣeṇṭṭaṇṇāni ca
bāhā paṇḍayha paḥkandun̄ Vidhuraṇṇa nivesane. 1320.
1302. Orodhā ca kumārā ca veṣiyānā ca brāhmaṇā
bāhā paṇḍayha paḥkandun̄ Vidhuraṇṇa nivesane. 1321.
1303. Hatthārūhā anikāṭṭhā rathikā paṭṭikārikā bāhā etc. 1322. 8
1304. Samāgatā jānapadā negamā ca samāgatā bāhā etc. 1323.
1305. Ithiṣaṇḍaṇṇaṃ bhariyāṇaṃ dāṣā¹ sattaṇṇāni ca
bāhā paṇḍayha paḥkandun̄, kaṃmā no vijahessasi. 1324.
1306. Orodhā ca kumārā ca veṣiyānā ca brāhmaṇā
bāhā paṇḍayha paḥkandun̄, kaṃmā no vijahessasi. 1325. 10
1307. Hatthārūhā anikāṭṭhā rathikā paṭṭikārikā bāhā etc. 1326.
1308. Samāgatā jānapadā negamā ca samāgatā etc. 1327.

Ta. sattaṇṇāni mahātale ekūṇṇapādā eṭṭa² paṭṭi sattaṇṇāni sayanāni, bhari-
yāṇaṃ ti bhariyāṇaṃ eṭṭa iṭṭhaṇṇaṃ aṇḍaṇṇaṃ, kaṃmā no ti kama kāranaṃ
sukha vijahessasiṭṭi paridevānaṃ. 13

M. sabbaṃ taṃ mahājanāṃ assāsetvā avasesāni kiccāni
katvā antejanāṃ³ ovaditvā ācikkhittabbayuttakam̄ sabbaṃ
ācikkhittvā Puṇṇakassa santikam̄ gantvā attano sūṭṭhittakiccaṃ
taṃ⁴ ārocesā.

Tam attanam pakāseṇṭo Sattā āha:

1309. Katvā gharasu kiccāni amuddhitvā saṅkhaṃ janāṃ
mittānaceṇ ca suhaṃṇe puttadāre ca ānandhāre. 1328. 20
1310. Kaṃmāntaṃ samvidhessāna⁵ ācikkhittvā gharu dhanuṃ
niddhā ca ānandhāre ca Puṇṇakam̄ etad aṭṭhavi. 1329.
1311. Avasi tvaṃ mayhaṃ tūhaṃ agāre,
katāni kiccāni gharasu mayhasi.
amuddhitā puttadārā mayā ca.
karoma Kassāna⁶ yathāmatā⁷ te ti. 1330. 23

Ta. kaṃmāntaṃ samvidhessāna⁵ 'd' sattaṇṇāni eṭṭā ca kāmā yattatiṇ
ghare kaṃmāntakāṃmāṇaṃ samvidhessitvā, niddhā ti attāni tathā niddhāṇṇaṃ, ca
yathāmatā te ti idāni tvaṃ ajjāseṭṭhāpimurūpaṃ karoma⁶ 't.

¹ Cā dāsa, Bā - si. ² Cā chinnapāṇaṃ, suttatīṇaṃ eṭṭa. ³ Bā adda bhājanāṃ.

⁴ Bā tassa. ⁵ Bā - dāṇṇā. ⁶ Bā kiccaṇi.

Punnako āha:

199. Saccē hi katte' anussāsītā te
puttā ca dārā ca anujjvino ca
hapd' esa hīdāni taramānārūpo
2 dīgho hi addhāpi ayam puratthā. 1331.

200. Asambhūto va gaṇhāhi ajāṇiyassa vāladhirh,
īdam pacchimakam tuyham jīvalokaassa dassanam ti. 1332.

Ta, katte ti samanassappatto jakkho Mahāsattam āpatti, addhāpiṇ
gantabhamaggo¹ pi dīgho, asambhūto va 'ti'² īdam so heṭṭhāpabbhāso anota-
30 rīvā rāto gantakāmo aracca.

Atha nam Mahāsatto āha:

201. So 'ham kīṣānubhāyissam' yassa me n' atthi dukkhaṁ
kāyena vācā manasā yena gaccheyya duggatīn ti. 1333.

Ta, soham kīṣānubhāyissam' ti īdam M. asambhūto va gaṇhāhi
10 vattatā evam āha.

Evam M. sīhanādam naditvā asambhūtakesari viya nib-
bhayo hotvā „ayam sātako mama aruciya mā muccitī“¹ adhiṭ-
thānapāramitā puracārikam katvā daḥham nirāsetvā assasasa
vāladhiṁ viyāhūtā ubbhoḥi hatthehi daḥham vāladhiṁ gahetvā
20 dvīhi padehi assam' āruṇa palivethetvā „māpavaka, gahito me
vāladhi, yathāruciyā yāhīti“² ā., tasmīm khaṇe Punnako
manomayasādhavassa saṇṇam adāsi, so paṇḍitaṁ ādāya
ākāse' pakkhaṇḍi.

Tam attham pakārento Satthā āha:

21 200. So asarājā Viddharam tuhaṇto
pakkāmi vadhāyanaṁ antakāḷhe.
sākhūn seḷoṇa saṇḍamāho
Kālāgiriṁ khippam upāganāḷti. 1334.

Ta, sākhūn - - ti Pu- kha dīgha: ādāsa āpantvā va īdam Rima-
30 xantapadesa mukhapabbhāso yathasam māsetvā khaṇayamassam ādāya kuleharam

¹ Itā kanti. ² Itā gaṇhāhi. ³ O' vāpi, O' capi. ⁴ O' kīṣānubhāyissam.
O' kīṣānubhāyissam. ⁵ O' kīṣānubhāyissam. ⁶ Itā vattatā. ⁷ O' soha.
Itā aracca. ⁸ Itā -ena.

paḍḍasentare chaḍḍeṇā u-bhavaṇaṁ gamiṇeṇāpi so rukkhā ca paṇḍita ca aparī-
 haritvā¹ teṣaṁ majjhare² so aṇḍi pessa, Mahāsattasānubhikkhena rukkhāni pi
 paḍḍatāni pi teṣaṁ sarīraṇa ubhoṇa pāṇeṇa cetasamattassa paṭikkamaṇi, so
 mato vā so vā ti parivattitvā M-assa mukhaṁ olōkento kaḥṇasaddhena ita
 viṇṇasānāṇaṁ diṇvā eyaṁ evaṁ na maraṇi (dāni) vāṭṭābhāṇeṇa cūṇaṇeṇa
 karissāṇi kothābhikkhūto cūṇetvā sattaṃ vāṭṭābhāṇaṁ paḍḍhaṇi, tato
 veruṇḍhāvāṭṭhi pi teṣaṁ antarāyābhikkhūṇa pāṇeṇa ita diṇvā Kālapaḍḍataṁ
 agamāṇi, teṇa cūṇetvā: apāḍhe --, tathā aṇḍi) amāṇo ti āgamaṇiṇo apāṭi-
 hāṇeṇaṇo Vi-ṇaḍḍitaṁ vahaṇo Kālapaḍḍatanutthāṇaṁ upāgato.

Evam Punnakeṇa M-āṇi gahetvā gataḷe paṇḍitaṇa puttā- 10
 dayo P-kassa vasaṇaṭṭhāṇaṁ gantvā M-āṇi adisvā chinnapādā
 viya patitvā³ aparāparam pavattamāṇā mahāsaddena paridevhiṇo

Tam aṭṭhaṁ pakāṇento Saṭṭhā āha:

137. Itthiṇaṇṇassaṇṇaṁ bhariyāṇaṁ dāṇā⁴ vattasatāṇi ca
 tāṇhā paḍḍayha paḍḍandam, [yakkho brāhmaṇavaraṇeṇa] 13
 Vidhuraṇaṁ ādāya gacchati. 1335.
138. Oredhā ca kumārā ca vesiyāṇā ca brāhmaṇā
 h. p. p., [yakkho br.] Vidhuraṇaṁ ādāya gacchati. 1336.
139. Baṭṭhārūhā aṇikaṭṭhā rathikā paṭṭikārīkā
 h. p. p., [yakkho br.] Vidhuraṇaṁ ādāya gacchati. 1337. 20
140. Samāgutaṁ jāṇapadā negamā ca samāgutaṁ
 h. p. p., [yakkho br.] Vidhuraṇaṁ ādāya gacchati. 1338.
141. Itthiṇaṇṇassaṇṇaṁ bhariyāṇaṁ dāṇā⁵ vattasatāṇi ca
 tāṇhā paḍḍayha paḍḍandam: paṇḍito so kubbhā gato. 1339
142. Oredhā ca kumārā ca vesiyāṇā ca brāhmaṇā
 h. p. p.: paṇḍito so kubbhā gato. 1340. 22
143. Baṭṭhārūhā aṇikaṭṭhā rathikā paṭṭikārīkā bāhāṇto. 1341.
144. Samāgutaṁ jāṇapadā negamā ca samāgutaṁ etc. ti. 1342.

Mahāsattaṇaṁ gahetvā ākāṇeṇa gacchantāṇaṁ diṇvā ca sutvā
 ca evaṁ pi kaṇḍitvā te sabbe paṇḍa sakalanagaravāsīhi sad- 20
 dhiṇaṁ kaṇḍantaṁ rājadvāraṇaṁ agamaṇeṇa. Rājā mahantaṁ pari-
 devasaddhaṁ sutvā allipaṇḍjaraṇaṁ vivaritvā „kasmā paridevathā“
 'ti pucchī, ath' itaṇ te „deva so kira māpāvo na brāhmaṇo
 yakkho brāhmaṇarūpeṇa āgantvā paṇḍitaṇaṁ ādāya gato, teṇa

¹ Bā apāṭi. ² Ch' apāṭam. apāṭitvā, Ch' apāṇāṇi apāṭitvā. ³ Ch' dāṇa, Bā dāṇa.

vinā amhākaṃ jīvitam a' atthi, sace ito sattame divasa mā-
gamissati sakaṭṭasatehi¹ sakaṭṭasabāsatehi² dārūni samhaddhūtvā³
sabbe aggiṃ pavisaissāmā⁴ ti.

Imam attham pakāseṇto Satthā āha:

- 1 100. Sace so⁵ suttarattena paḍiṭṭo māgamiṣṣati
sabbe aggiṃ pavakkhāma, a' atthi⁶ attha jīvitena so ti. 1343.

Sammāsamuddhāsa⁷ parinibbūti⁸ pi „mayam aggiṃ pavattvā mara-
sīmā⁹ ti“ suttare uḍḍesam, aho suttasam¹⁰ Mahāsatteva nagaramhūti¹¹.

- Rājā tesam katham sutvā „madhurakatho p. māpavam
10 dhammakathāya palobhetvā¹² attano pādesu pātīvā na cīrass'
ev' esa assamukkhāno¹³ hāseṇto agamissati, mā socitthā¹⁴ ti g. ā.:

100. Paḍiṭṭo ca viyatto ca vibhāvī ca vicakkhāno

khuppaṃ mocessat' attānam, mā bhātha agamissatiti. 1344.

- Ta, viyatto ti veyyavīyā vicāraṇapāṇḍitya samasādhano, vibhāvīti
12 atthasatthakavānīkāramam bhāseṇa dāseṇa ā'hetum samattho, vicakkhāno
ti samakṣahe¹⁵ 100 (bhāṇṇaputtikāya kīṇasāsaṇḍaṇḍapāṇḍīya¹⁶ yutto, mā bhātha
'ti mā bhāyathā¹⁷, khuppaṃ attānam mocessat' agamissatīti¹⁸ asāsaṇḍa, māgasiṇi
paḍiṭṭi¹⁹ raḍḍo kathetvā gato bhāṇissatīti²⁰ asāsaṇḍa paribhāṇissat' ti. Aṇa-
'saṇḍa pāyāsaṇḍa²¹.

- 10 Puṇṇako pī M-am Kālāgirimattikake tṭhapetvā „imasmāhi
jīvamāno mayham vaddhi²² pāma a' atthi, imam māretvā²³ hada-
yamāṇasam gabetvā²⁴ u-bhavanam gantvā Vimalāya dutvā Iraṇḍa-
tīm gabetvā²⁵ devalekaṃ gamissāmi²⁶“ cintesi.

Tam attham pakāseṇto Satthā āha:

- 15 101. So tathā gantvāso vācchayanto
uccāvacā cetanakā²⁷ bhavaṇti
imassa jīveṇ so h' atthi²⁸ kiñci
hantvā²⁹ imam hadayam³⁰ laddhiṣṣam³¹ ti. 1345.

- Ta, so ti so Puṇṇako, atthasam³² ti gantvā tathā Kālāgirimattikake tṭhap,
20 cetanā³³ ti khāṇe khāṇe uppajjāmiṇā cetanā uccāpī³⁴ asāpī³⁵ uppajjanti, (hānam
kho jan' etam vūjati³⁶ yam mam' etassa jīvitadānaccetanāpi³⁷ uppajjeyyā³⁸ ti

¹ Ceto, ² Bā - dāsa. ³ Bā sū sūthā, ⁴ Bā sagatāhi. ⁵ Cā assānimmā.

⁶ Bā - gantvāso. ⁷ Bā antirapāyāsaṇḍa sūthā. ⁸ Bā cetanā. ⁹ Bā may-
massa jīveṇ samatthi. ¹⁰ Bā āṇasam, ¹¹ Bā cetanā. ¹² Cā - dāsa.

imassa pana jhena¹ tathā n-bhavaṇe mama² appamattakāṃ pi kiñci kiccaṃ
n' aṭṭhi, idh³ ev⁴ imamā kantvā asā hadayaṃ ādilyassāmīti⁵ samuṭṭhāsamākkhāmi⁶ a

Tato pana cintesi: „yaṃ rūndhaṃ imaṃ sahaṭṭhena amā-
retvā bhavarūpadassanena jīvitakkhayaṃ pāpeyyun⁷ ti bhava-
varakkhasarūpaṃ nimminivā gacchanto āgantvā tam pāpetvā
antare katvā khāditekāmo viya ahoṣi, M-assa lomahaṃsamattam
pi nāhoṣi, tato aharūpena mattamahāhatthirūpena ca āgantvā
dāṭhāhi c⁸ eva dantehi ca ovijjhitekāmo viya ahoṣi⁹, tathāpi
abhiyāntassa ekadonikānāvappamāṇaṃ mahantaṃ sappavarūpaṃ
nimminivā assasanto¹⁰ āgantvā sakasāriraṃ¹¹ vethetvā matthake
phayaṃ dhāresi, tassa sārājjamattam pi nāhoṣi, atha „naṃ
pabbatamatthake thapvā pavitvā cuppavicuṇṇaṃ karissāmīti“
mahāvataṃ samuṭṭhāpesi, so tassa kesaggaṃmattam pi n' eva
cālesi, atha naṃ tatthi¹² eva pabbatamatthake thapetvā batti
viya khajjirūrokkhaṃ pabbataṃ aparāparaṃ cālesi, tathāpi
naṃ thitattānato kesaggaṃmattam pi cāletuṃ nākkhi, tato
„andhasantāsen¹³ asā¹⁴ hadayaphālaṇaṃ katvā māressāmīti“
antopabbataṃ pavatitvā paṭhaviṃ ca nabhaṃ ca ekavinnāṇaṃ
karonto mahānādaṃ andi, evaṃ pi 'sa sārājjamattam pi nā-
hoṣi, jānāti hi M. „yakkhasahatthinaṃ garājavesana hi āgato
pi vātavuṭṭhipabbatacalanānaṃ kārako pi antopabbataṃ pavi-
sitvā nādaṃ viśaṃjanto pi mānava yeva¹⁵ na aṇḍo“ ti, tato
yakkho cintesi: „nāhaṃ imaṃ bāhirupākkamehi māretuṃ sak-
komi, sahaṭṭhen¹⁶ eva tam māressāmīti“ so M-am pabbata-
muddhaṃ thapetvā pabbatapādaṃ gantvā mapikkhandhe¹⁷ paṇ-
ḍitaṃ¹⁸ pavasento viya nadanto antopabbatena uggaṇivā
M-am dāhaṃ gahetvā parivattetvā adhosiṃ¹⁹ anālambe
ākkhe viśaṃjjesi, tena vuttanhi:

¹ B² jhena. ² C² mah. ³ B² āsya. ⁴ C² katvā. ⁵ C² assasanto. B²
assasanto pavasento aya ti andhaṃ āsanto. ⁶ B² mahāntassa sakasāriraṃ.
⁷ C² saddehamāssanena. ⁸ C² yaṃ. ⁹ B² -khaṇḍe. ¹⁰ B² paṇḍaravutaṃ.
¹¹ B² eḍḍe katvā.

100. So tattha gantvā pabbatantarasmiṃ¹
 anto pavasitvā paduttasacitto
 asañvatasmiṃ jagatippadeso
 adhosiraṃ dhārayi Kāṭiyāno ti. 1345.

1. Ta gantvā ti pabbatamantarakā pabbatapādaṃ gantvā tattha pabba-
 tantaso thavā sassa² anto pavasitvā³ p-matthake thitasā heṭṭhā paṇḍīyemāno
 asañvato khūmapadeso dhārayati; na idāto va dhārayi, tattha pana taṃ khīpitrā
 pannaṃsaṃyojanamattāṃ bhāṭṭhakālo p-muddhaṃ thito va hatthasā vacchettā
 adhosiraṃ bhāṣantāṃ pāde gahetvā adhosiraṃ eva ukkhīpitrā mukhaṃ oloketvā
 10 marasitā āsitrā duriyaṃ khīpitrā āsaṃyojanamattāṃ bhāṭṭhakālena tathā⁴ eva
 ukkhīpitrā mukhaṃ olokento jhantam eva dīpā cīneti: sassa idāni satthiyo-
 janamattam pi bhāṣetvā na marasitā pādesu taṃ gahetvā p-muddhaṃ po-
 thetvā māreṣṣamānā, aha naṃ tatiyaṃ pi khīpitrā satthiyojanasā bhāṭṭhakālo
 hatthasā vacchettā pādesu gahetvā ukkhīpi, M. pi cīneti: ayaṃ naṃ paṭha-
 12 māṃ pannaṃsaṃyojanasā khīpi duriyaṃ āsaṃyojanasā tatiyaṃ satthiyojanasā,
 idāni pana na khīpasaṃ, ukkhīpanto yeva pana p-muddhaṃ gahetvā mā-
 reṣṣeti, yeva naṃ ukkhīpitrā p-matthake na potheti tīva naṃ adhosira cīne-
 hanto va māreṣṣārasāṃ pucchāsatamāni so abhito asantānto tathā akkhi, sassa
 vīṭamā dhārayi Kāṭiyāno ti ukkhāttaṃ khīpitrā dhārayitvā a.

101. So lambamāno sarake papāte
 mahabbhaya lomaharise vidugge
 asantasaṃ Kurunaṃ kattaseṭṭha⁴
 iccāhravā Pannekadā nāma yakkhaṃ: 1347.

102. Ariyāvakkāso si anariyarūpo⁵
 21 asaññato saññatasannikāso,
 accāhitaṃ kammaṃ karosi Indram⁶,
 bhāve ca te kusalaṃ n⁷ atthi kiñci. 1348.

103. Yāṃ māṃ papātasmiṃ pamuttam icchasi
 30 ko nu tav⁸ attho maraṇena mayhaṃ,
 amānusaṃ⁹ eva te ajja vanna,
 acikkha me tvaṃ katasāsi devatā. 1349.

So lamb- ti so Kurunaṃ kattaseṭṭha² tatiyavāso lambamāno, ariyā-
 vakkāso ti rūpeṇ ariyasaddho devānaṃ balaṃ vasaṃ, asaññato ti āyādiṃ

¹ Cīo pabbatamantarasmiṃ. ² Bā pabbatapādasuttaṃ. ³ Bā tattha. ⁴ Bā pa. ⁵
 Cīo tattha. ⁶ Cīo anariyo caṇḍ. ⁷ Bā Indram. ⁸ Cīo katta.

asāñhale dussalle, asesañhiteṇ ti khāṇṭhikāntaṃ aṭṭi aṭṭam vā, bhūṇa ca te ti
tara eṭṭe appamattānaṃ pi n' aṭṭi āsalam, saṃgāṃ ti aṭṭe tavaḍaṃ kīraṇaṃ
amanussaṃ¹ eva, deraṭṭa ti yakkhānaṃ antare katarapakkhe nāma tvaḍa.

Punnako āha:

113. Yadi te suto Punnako nāma yakkho, 8
rañño Kuveraṣṣa hi so sajjivo,
bhūmānādhare Varuṇo nāma nāgo
brahā suḷ vaṇṇabalūpapanno. 1350.
114. Tassaṇujarū dhitararū kāmayaṃmi,
Iraddattī² nāma sā nāgakañṇā,
tassaṇṇaṃ sūmajjhāya piyāya hetu
patārāyini³ tuyha⁴ vadhāya dhitrā⁵ ti. 1351.

Ta, sajjivo ti sajjivo amaro, brahā ti śrāvassampanno utthāpitakāṇḍa-
rūpasādhāro, saṃgāṃ - ti saritavaggaṃ kalyāṇaṃ ca upagato, tassaṇujarū ti
tassaṇṇaṃ anujātam, patārāyini² ti cittaṃ paratīrāṣiṇi, saṇṇitthānaṃ akāṣiṇi ti s.
12

Tam sutvā M. „ayam loko duggahitena nassati, nāgamā-
pavikaṃ patthontassa mama maraṇena kiṃ payojanam, tatvato
jānissāmūti“ cintetvā g. ā.:

115. Mā h' eva tvaṃ⁶ yakkha ahoṣi mūlho⁷,
naṭṭhā bahū⁸ duggahitena loko⁹,
kiṃ te sūmajjhāya piyāya kiccaṃ
maraṇena me, imhaṃ sapoma sabbaṃ ti. 1352.

Atb' aṣṣa Punnako ācikkhanto āha:

116. Mahānubbhāvassa maharagaṣṣa
dhittukkamo ṇāṭigato¹⁰ kam nemi,
taṃ yācamānaṃ saṃuro avoca
yathā maṃ sōḍḍimaṃ sukāmasiṇaṃ, 1353.
117. Dajjemo kho te suttaṇaṃ sūnettaṃ
sacimhitaṃ candanaṭṭitagattin
sace tvaṃ hadsayam paṇḍitaṣṣa
dhammeṇa jaddhā idha-m-āharaṣi¹¹,
20

¹ C¹ -tiṃ, B¹ -ti. ² B¹ pakki. ³ C¹ -hā. ⁴ B¹ mū ho va te, C¹ mū ho tvaṃ.

⁵ B¹ mūho. ⁶ B¹ mūho, aṇ three MSS. taṃ. ⁷ so all three MSS. for loko?

⁸ B¹ dhittakkamo ṇāṭigato.

etena vittena¹ kumāri labbhā,
nāññaṃ dhanaṃ ottariṃ patthayāma. 1354.

111. Evadh na mūlho 'smi, aṇṇhi katte,
na cāpi me duggahit' atthi kiñci,
hadayena te dhammaladdhena nāgā
Irandatim nāgakaññaṃ dadanti. 1355.

112. Tasmā ahaṃ tuyhaṃ vadhāya yutto²,
evaṃ mam' attho marapena tuyhaṃ,
idh' eva taṃ narake pātayitvā
hantvāna taṃ hadayaṃ ādiyissan³ ti. 1356.

13. Ta. dhiṭṭhukāmo⁴ ti dhiṭṭu aññāya vicarimī, ālāgate⁵ ti dhiṭṭhakatō
nāma ahaṃ⁶, taṃ ti taṃ nāgakaññaṃ yācamānaṃ, yathā maṃ ti yaṃā nāma
sutthū esa kāmā nāto ti evakāmanāna aññāmaṃ issaro dajjemā kha te ti vā
avoca, taṃhā dajjemā⁷ ti dadeyyāma, sutthāna ti sūndarassatīraṃ, idhaṃā-
14. hāreṃti idha āharēyyāsi.

Tassa taṃ kathāṃ sutvā M. cintesi: „Vimalāya mama
hadayena kiccaṃ n' atthi, Varupena pana dhammakathāṃ
sutvā maṇiṇā maṃ pūjetvā tattha gatena mama dhamma-
kathikabāhavo vaṇṇito bhavissati, tato Vimalāya mama dhamma-
15. kathāya dohaḥ oppanno bhavissati, Varupena duggahitaṃ
gabettvā Pu- āpatto bhavissati, av-āyaṃ⁸ attanā duggahitena
maṃ māretuṃ evarūpaṃ dukkhaṃ pāpeṃ, mama paṇḍitabāho
cānopattikāraṇaviudaggaṃamatthatā⁹, imaṃmaṃ maṃ mārento
kim karissati, haṇḍa naṃ mānava, sādhanaradhammaṃ nāma
16. jānāmi, yāvāhaṃ na marāmi tāva maṃ p-muddhāni nīdāpetvā
sādhanaradhammaṃ supā, pacchā yaṃ iccheāsi taṃ karēyyā-
sīti¹⁰ vatvā sādhanaradhammaṃ vaṇṇento attano jīvitaṃ āharā-
peyyān¹¹ ti so adbhosiṃ olambanto yeva g. ā.:

113. Khīppaṃ mamaṃ uddhara Kāṭiyāna
17. hadayena nā yadi te atthi kiccaṃ,

¹ C'e cittaṃ. ² B'd vadhāyassuho. ³ B'd ānyā-. ⁴ B'd dhiṭṭhukāmo. ⁵ B'd ālā-
gate. ⁶ B'd ti taṃā nāma dhiṭṭhakatō nāma ahaṃ smi. ⁷ B'd yāyā. ⁸
B'd -cintana-.

ye kec' ime sādhanarassa dhammā
sabbe va te pātukaromi ajjā 'ti. 1357.

Tam autvā Pu- „ayaṃ paṇḍitena devamanussānaṃ aka-
thitaputṭho dhammo bhavissati, khippam eva naṃ uddharitvā
sādhanaradhammaṃ sossāmiti”¹ ciutvā M-am nakkhipitvā s
pabbatamuddhani nisīdāpesi.

Tam attham pakāseṇto Satthā āha:

135. So² Puggako Kurunam kassasattṭham³
nagamuddhani khippam patisṭṭhapetvā
assattham āsānaṃ⁴ sammakkhiyānaṃ⁵ 10
paripucchī kattāraṃ ananupāṇaṃ: 1358,
136. Samuddhato me si tvaṃ papātā,
hadayena te ajjā naṃ⁶ atthi kiccaṃ.
ye kec' ime sādhanarassa dhammā
sabbe va me pātukaromi ajjā 'ti. 1359. 15

Ta assatṭhan ti laddhasāsaṃ hoti nāstamaṃ, sammakkhiyānaṃ⁷ ti
dā, sādhanarassa dhammā nerasa sādhanadhammā sanderadhammā.

Mahāseṇto āha:

137. Samuddhato ty-aami⁸ ahaṃ papātā,
hadayena me yadi te atthi kiccaṃ 10
ye kec' ime sādhanarassa dhammā
sabbe va te pātukaromi ajjā 'ti 1360.

Ta tyasmīti⁹ taya aami

Atha naṃ M. „kiliṭṭhasarīro”¹⁰ amī, nahāyāmi tāvā”¹¹ 'ti ā,
yakkho „sādhū”¹² 'ti nahānodakam āharitvā nahātakāle M-assa s
dibbadussadibbagandhamālādīni datvā alamkatapaṭiyattakāle
dibbabhojanaṃ addāsi, M. bhuttabhōjano Kāṭṭhagiri-mathakam
alamkārapetvā āsanaṃ paṇḍapāpetvā alamkatāsane nisīditvā
Buddhatilbhāya sādhanaradhammaṃ desento g. ā.:

138. Yātānuyāyi¹³ ca bhavāhi¹⁴ māpava,
addāṇ ca¹⁵ pāṇiṃ¹⁶ parivajjayassu, 20

¹ Bā eussāsaṃti. ² Bā so. ³ C² katta-. ⁴ C² Bā āsā-. ⁵ C² -akkhiyā, Bā
-yāna. ⁶ Bā -nā. ⁷ Bā -māna. ⁸ all three MSS. tyasmīnti. ⁹ C² yāni-. ¹⁰
Bā -vāmi, ¹¹ Bā āhāssa. ¹² C² pāṇi ca. C² pāṇiṃ ma, Bā pāṇi.

111. Apī hāyatu¹ nāgakulassa attbo,
alam pi me nāgakeññāya hotu,
so tvaṃ saken² eva subhāsitenā
mutto si me ajja vadhāya paññā ti. 1369.

8 Ta. upaṭṭhito amhi tvaṃ upaṭṭhito sami; vīsaḍḍamahanā³ ti oja-
sajjemi aham tam⁴, kāmā ti ekasāma, vadhāya⁵ 'ti vadhato, paññā⁶ ti
paññāvaṇṇa⁷.

Atha nam M. „māyava tvaṃ⁸ maṃ tāva⁹ attano gharāḍi
mā¹⁰ peschi¹¹ n-bhavanam eva maṃ nehi¹² vadaṇto g. ā.:

10 111. Handa tvaṃ yakkha mamam pi nehi
sacoran nu¹³ te, attham mayi carāssu,
aham pi nāgādhipativimānaḥ¹⁴
dakkhemo nāgassa aditṭhapubban ti. 1370.

12 Ta. handā 'ti vavassaggaṇhe upāto, sacorānu¹⁵ -- ti tava sacorānu
13 centikāḥ¹⁶, attham mayi carā¹⁷, mā nāyā¹⁸, nāgādhipativimānaḥ¹⁹ ti
nāgādhipatī ca vimānaḥ c' aṇṇa nāgassa aditṭhapubban paṇeṇṇa²⁰.

Puṇṇako āha:

121. Yaṃ ve narassa ahitāya aṇṇa
na tam pañño²¹ arahatī dassanāya,
13 attha kena vappena amittagāmanāṃ
tvaṃ icchasi uttamapañña gantun ti. 1371.

Ta. ahitā -- ti amittassa vavāsaḍḍānaḥ, amittasamāgamaṇaṃ ti a.

Mahāsatto āha:

141. Addhā pajānāmi aham pi etam
15 na tam pañño arahatī dassanāya,
pāpaḥ ca me n' atthi karam kuliñci
taṃ nā samke maraṇāgamāyā²² 'ti. 1372.

Ta. maraṇāgamāyā 'ti maraṇassa āgimāya.

¹ C¹ hāyatu. ² C² vīsaḍḍakāmaṇ, C³ vīsaḍḍamahanā, B⁴ vīsaḍḍamahanā. ³ C⁵ amhi tam. ⁴ C⁶ tam. ⁵ omitted in C⁷, ⁶ C⁸ peschi, ⁷ so C⁹, B¹⁰ omittu nu. ⁸ C¹¹ -thā, B¹² -ti. ⁹ B¹³ ānta-. ¹⁰ B¹⁴ carāssu. ¹¹ B¹⁵ -schi. ¹² C¹⁶ -nā, B¹⁷ -ti. ¹³ C¹⁸ -ya. ¹⁴ C¹⁹ -am; read: pañño na tam?

„Api ca devarāja mayā tādiso kakkhajo dhammakathāya
 palobhettvā mudukato, idān' eva mam' alam me n-māpavikāya,
 attano gharām yāhiti' vadesi, n-rājassa mudukarape' mamako
 bhāro, nahi yeva mam' tatihā" 'ti. Tam sutvā Pu- tassa va-
 canam „sādhū" 'ti sampaticechivā ā.:

133. Haṇḍa ca¹ thānam atulānubbhāvam
 mayā saḥā² dakkhisi, ehi katte
 yatth' acchati³ naccagitehi nāgo
 rājā yuthā Vessavaṇo Nalīnām. 1373.

134. Tam nāgakaṇḍā⁴ caritam gapena
 nikijitam niccam aho va rattim⁵
 pahūtamalyam bahopupphachannam
 obhāsati viju-r-iv⁶ antalikkhe. 1374.

135. Annena pānena apetarūpam
 nacceti⁷ gitehi ca vāditehi
 paripūra⁸ kaṇḍāhi alamkātaḥi
 upasobhati vatthapilandhavanā 'ti. 1375.

Ta. kaṇḍā ca¹ 'ti nīpāramattam eva, thānam ti n-rājassa saṇḍaṭṭhā-
 nam², Nalīnām ti Nalīniyam nāma rājadhāniyam, caritam gapenā 'ti
 tam n-kaṇḍānam gapena caritam, nikijitam ti niccam aho ca rattim ca n-kaṇ-
 ḍāhi kījjanukijjitam.

136. So Puṇṇako Karuṇam kattuseṭṭham⁹
 nisidayi pacchato āsannamūḥ,
 ādāya kattāram anomaṇḍānam
 opānaya bhavanam nāgarakāṇḍo. 1376.

137. Patvāna thānam atulānubbhāvam
 atthā¹⁰ kattā pacchato Puṇṇakassa,
 sammaggiḍḍakkhi pana¹¹ nāgarāja
 puṇḍa va jāmataram ajjhabhāsatha. 1377.

¹ Bā - nam. ² Cā varr. ³ all three MSS - aha. ⁴ Cā yatta-. Cā tattha-. Bā
 patthicekkaḥi. ⁵ so Cā; Bā - ānam. ⁶ Bā abhorattim. ⁷ Bā - puṇṇam. ⁸ Cā
 ratī. ⁹ Cā odd pacchato. ¹⁰ Cā katta-. ¹¹ Bā aḥi. ¹² Bā māni

- So Pu- ti bhī. so Pu- evaṃ n-bhavanam vaṇṇetvā paṇḍitān attano
ajāṇhān āropetvā n-bhavanān uṇṇā, chāṇaṃ ti n-rājanā vasaṇṇijjhānān, pāc-
chato -- ti Punnakāya kira etad' ehesi: sace n-rājā paṇḍitān diavā mudu-
citto bhāviṇti 'ce-vaṃ ānaṃ uṇṇā tamā tamā apasāntam' eva sindhavanā
āropetvā ādāya gamhasīmhi, aha¹ naṃ paṇḍito thajesi, tena rutān: p.
P-kāsa² ti, sāmaggī --³ sīnaggā pakkhamānā, sāmānā avekkhīti pi pāṭho,
attano jāmātarān passitvā pāṭhamatarān sayam eva ajjhahbhāsīhā⁴ ti a.

Nāgarājā āha:

100. Yan nu tvam āgamā maccalokam
anvessamāno hadayam⁵ paṇḍitaassa,
kacci samiddhena idhānupatto
ādāya kattārān anomaṇaṇṇān ti. 1378.
Kacci -- ti tena anomaṇaṇṇena samiddhena nippānena⁶ idhāgato
ajti pucchā.

101. Punnako āha:

101. Ayaṃ hi so āgato yaṃ tvam⁷ icchasi,
dhammena laddho mama dhammapālo,
taṃ passathā⁸ sammukhā bhāsamānaṃ,
sukho bhavo sappurisehi saṃgamo ti. 1379.
Ta. yaṃ icchasi laddho yaṃ tvam icchasi, yaṃ tvam icchasi vā pāṭho,
bhāsa -- ti taṃ lokapātakaṃ dhammapālaṃ idānī modhurana sarena dhammaṃ
bhāsamānaṃ sammukhā vā passatha, sappurisehi ekatthāna saṃgamo hi nāma
sukho hoti. Kāḷāṅkikānaṃ jām.

Nāgarājā Mahāsattān diavā gātham āha:

102. Adittapubbam divāna macco maccubhayaddito⁹
vyamhito nābhivādeti, na ida¹⁰ paṇḍavatām iva. 1380.

Ta. vyamhito ti bhūto, i. e. h. i. paṇḍito tvam adittapubbam n-bha-
vanam diavā maccubhayena va attito bhūto huto¹¹ yaṃ naṃ na abhivādeti idam
kāṭhān paṇḍavantiṇān na haṭi.

103. Evaṃ n-rājānaṃ paccāsimsantaṃ M. „na tvam mayā va-
ditabbo“ ti avatvā va attano nīṇatāya upāyakosallena „ahaṃ
vajjhappattabhāvena taṃ na vandāmi“ vadanto g-dvayam āha:

¹ Bā tasmā. ² Bā pakkhimānā. ³ read: hadam? ⁴ C² nippa-. ⁵ C² -cha,
Bā passā dhammaṃ. ⁶ Bā -yaṃitto. ⁷ Bā naya-; read: nēdam.

101. Na c' amhi vyambhito nāga na ca maccubhayaddito¹
na vajjho abhivādeyya vajjhañ vā nābhivādaye. 1381.
102. Kathaṃ no² abhivādeyya abhivādāpayetha³ va
yadā nara⁴ hantum iccheyya
tañ kammañ na upapajjatīti⁵. 1382.

T. a.: n' evāhañ n-rāja adittapubbañ u-bhavanācā dīpā bhīto maraṇa-
bhayena tajjito, mādhassāa hi maraṇabhayañ māma n' etthi, vajjho pana abhi-
vādesuñ vajjhañ vā evajjho pi abhivādetuñ⁶ na tikkhati, yadā hi nara hantum
iccheyya tañ kathaṃ nu abhivādeyya kathaṃ vā tena uttāneñ abhivādāpayetha
va⁷, tassā hi tañ kammañ na upapajjati, tvañ ca kira mañ mārapetuñ lōha te
lōhapeti⁸, kathañ ahañ tañ vandāmeti.

Taṃ satvā nāgarājā Mahāsattassa thutim karonto dve
gāthā abhāsī:

103. Evam etam yathā brūsi sacenāñ bhāsasī paṇḍita:
na vajjho abhivādeyya vajjhañ vā nābhivādaye. 1383.
104. Kathaṃ no⁹ abhivādeyya abhivādāpayetha¹⁰ va
yam nara¹¹ hantum iccheyya
tañ kammañ na upapajjatīti. 1384.
- Idāñi M. nāgarājena saddhīm paṭisanthārāñ karonto āha:
105. Asasatāñ asasatan no tavōdāñ¹²
iddhi jūti balaviriyūpapatti,
pucchāmi tañ nāgarāj' etam atthañ:
kathaṃ nu te laddhañ idāñ vimānañ. 1385.
106. Adhicca laddhañ pariṇāmajāñ¹³ te (V. 121)
sayamkatañ udāhañ¹⁴ devehi dinnāñ,
akkhāhi me nāgarāj' etam atthañ
yath' eva te laddhañ idāñ vimānañ ti. 1386.

Ta. tava idāñ¹⁵ ti idāñ tava paṇḍitāñ vimānañ vā asasatāñ sayam-
kattañ mā kha yesañ¹⁶ nissāya pāpañ akkhetī tinnā padena ettano jittāñ yaci,
iddhiñ udāddhi ca nāga-jūti kīyabalañ cetasāviriyāñ ca u-bhavanā upapatti¹⁷

¹ Bā - yattito. ² Bā nu. ³ Cā - payetha, Cc - payetha, Bā - payeta. ⁴ Bā nara.
⁵ Bā sampajjati. ⁶ Bā - dāpetuñ. ⁷ Cc ca. ⁸ Bā imāñ āhā. ⁹ Bā - ta. ¹⁰
Cc nu tava idāñ, Bā nu tavayidāñ. ¹¹ Bā viparī. ¹² yadā; idu. ¹³ Bā
tavayidāñ. ¹⁴ Cc yadā.

ca yaṃ ca te idaṃ vimānaṃ, pucchāmi taṃ n-rāja etam attam: katham eva te
 etam sabbaṃ laddhaṃ ti, edhacca laddhaṃ ti kīṃ na sayā idam vimānaṃ
 evaṃ sampannaṃ n-bhavanam edhacca akāraṇaṃ laddhaṃ udāku upapariṇāma-
 jam te idaṃ udāku sayam sahattho' eva katim udāku devehi te dinnam yath'
 8 eva te idaṃ laddhaṃ etam me attam akkhāhi.

Nāgarāja āha:

337. Nādhicca laddhaṃ na pariṇāmajam me (V $\frac{171}{22}$)
 na sayamkatam na pi devehi dinnam,
 sakehi kammehi apāpakehi
 10 puññehi me laddhaṃ idaṃ vimānaṃ ti. 1387.

Ta. apāpakehihi alimakehi.

Mahāsatto āha:

338. Kīṃ te vataṃ kīṃ pana brahmacariyaṃ (V $\frac{172}{22}$, Sumaṅ-
 gala V. 1. p. 117)
 12 kissa suciṇṇassa ayaṃ vipāko
 iddhi joti balaviriyaṇapatti
 idaṃ ca te nāga mahāvimānaṃ ti. 1388.

Ta. kīṃte vataṃ ti n-rāja parimabbare kīṃ dānam kīṃ vataṃ abho! ko
 brahmacariyaṃ dāno katarasuciṇṇassa' ev' esa iddhi-iddho vipāko ti.

Nāgarāja āha:

339. Ahaṃ ca bhariyā ca manussaloke (Sumaṅgala I p. 117)
 20 saddhā ubho dānapatti ahumhā,
 opānabbhūtaṃ me gharaṃ tadāsi, (V $\frac{173}{22}$)
 santappitā samaṇabrahmaṇā ca. 1389.
 340. Mālaṃ ca gandhaṃ ca vilepanaṃ ca
 22 padīpiyaṃ seyyam upaseyyaṃ ca
 acchādanaṃ sayanaṃ aṇṇapānaṃ
 sakkacca dānāni adamba tattha. 1390.
 341. Tam me vataṃ tam pana brahmacariyaṃ, (V $\frac{174}{22}$)
 24 tassa suciṇṇassa ayaṃ vipāko
 iddhi joti balaviriyaṇapatti
 idaṃ ca dhīra mahāvimānaṃ ti. 1391.

Ta, manussaloke ti Angaratthe Kāḷasampānagare, tamme vatan ti
 reṇ vakkaccaṃ dīnussāṇaṃ eva mayhaṃ vataṃsuṇṇaṃ ca brahmacariyaṃ ca
 abhoṇi, taṃ¹ eva sūnatāvaṃ ayaṃ liddhā²ti vāpāṇu.

Mahāsatto āha:

132. Evañ ce³ te laddham idaṃ vimānaṃ 5
 jānāsi puññānaṃ phalūpapattim⁴,
 taṃvā hi dhammañ caṇa appemaṭṭo
 yathā vimānaṃ punaṃ āvasesīti. 1392.

Ta, jānā⁵ti saccā-vaṃ dānānubhāven⁶ etadā laddham evaṃ vante jānā⁷ti to
 nāma puññānaṃ phalaṃ ca puññaphalaṇa nibbattaṃ⁸ upapattim⁹ va, taṃvā¹⁰ ti
 yaṃvā puññā¹¹ti vaṃ laddham taṃvā punaṃāvasesīti yathā puna¹² pi
 imaṃ u-bhavaṇaṃ ajjhāvaṇaṃ etadā dhammaṃ vaṇa.

Nāgarājā āha:

133. Na idha santi¹ samaṇabrāhmaṇā va² 15
 yes³ annapūnāni dademu katte,
 akkhāhi me pucchito etam atthaṃ
 yathā vimānaṃ punaṃ āvasesā⁴ 'ti'. 1393.

Mahāsatto āha:

134. Bhogī hi te santi idh¹ ūpapaṇṇā 20
 puttā ca dārā anujivino ca,
 teṇ tuvaṃ vacasā kammanā ca
 asampaduṇṇho va bhavāhi niccaṃ. 1394.
 135. Evañ tavam nāga asampadosaṃ 25
 anupālayā² vacasā kammanā ca,
 thatvā idhā³ yāvatāyaṃ vimāna
 uddhaṃ ito gacchasi devalokaṃ ti. 1395.

Ta, bhogīti bhogino, nāgī ti n., taṃvā⁴ 'ti taṃ puttādīni bhogīti vā-
 vāpa ca kammaṇa va niccaṃ asampaduṇṇho bhava, anupālayā⁵ 'ti etadā puttā-
 dīni v⁶ eva anasattama va mettābhāvanā⁷ etadā asampadosaṃ anupālayā, nā-
 ghaṃ ito ti u-bhavanato uparidevalokaṃ gacchasi, mettābhāvaṃ 'ti dānato
 attābhāvaṃ puññaṃ ti.

¹ all three MSS. -i. ² C¹ -uṇṇa. ³ R⁴ mayidha; read: naddha santi. ⁴ pu
 ca, C² + ti. ⁵ C² + -vasesi. ⁶ all three MSS. -va.

Nāgarājā M-sassa dhammakatham sutvā „na sakka paṇḍitena balaṃ papañcam kātom, Vimalāya¹ dassetvā aubhāsitaṃ sāvetaṃ dohaṃ paṭippassambhetvā Dhanañjaya-rājānaṃ tosetvā paṇḍitaṃ pesetum² vaṭṭatitī³“ cintetvā g. ā.:

1. iii. Addhā hi so socati⁴ rājasettṭho
 tayā vinā yassa tuvaṃ sajjvo,
 dukkhūpanito pi tayā sammacca
 vindeyya poṣa sukkhaṃ āturo pīti. 1396.

Ta sajjvo ti sajjto va⁵ amaro, sammacca⁶ ti tayā sabb sammāgantvā,
 10 āturo pīti bāluhagāno pi samāno.

Tam sutvā M. nāgassa thutim karonto itaram g. ā.:

11. iii. Addhā satam bhāsasi nāga dharmacam
 anuttaram atthapadam sucinnam,
 etādisiyyāsu⁷ hi⁸ āpaddaṃ
 16 paññāyate mādisānaṃ viṣesa ti. 1397.

Ta addhā satam ti addhā⁹ asutānaṃ paṇḍitānaṃ dharmacam bhāsasi,
 atthapadam ti nibhāsojñānam¹⁰, etādisiyyāsu¹¹ ti evaṃpāṇe āpaddaṃ edhe
 bhaye opatikkhe mādisānaṃ paññāyutānaṃ viṣesa paññāyati.

Tam sutvā nāgarājā atirekatarāṃ totṭho gātham āha:

- 20 iii. Akkhehi¹² no t' āyaṃ mudhā nu laddho,
 akkhehi¹³ no t' āyaṃ ajesi jāte¹⁴,
 dhammena laddho iti t' āyaṃ āha,
 katham¹⁵ tuvaṃ¹⁶ hartham imassa-m-āgato ti. 1398.

Ta akkhehi¹⁷ no ti akkhehi ambhāsa, tīyaṃ ti tam āyaṃ, mudhā--ti
 25 kin na mudhā amūlen¹⁸ so labhi nāka jāte ajesi, iti tīyaṃ aha¹⁹ ti āyaṃ
 Punnako dhammena me paṇḍito laddho ti vadati, imassam-āgato ti tuvaṃ
 katham imassa hartham²⁰ āgato.

Mahāsatto āha:

- 30 iii. Yo m' issaro tathā ahoṃ rājā
 tam āyaṃ²¹ akkhehi ajesi jāte,

¹ C² vassā. ² C² peṇi. ³ C² vā. ⁴ C² ca. C² ma. It omits va. ⁵ ad three MSS. -aj. ⁶ C² lhi. C² ti. ⁷ It ekamasa. ⁸ It lita. ⁹ It akkhāhi. C² akkhehi. ¹⁰ It jāte. C² dūte. ¹¹ It adhe nu. ¹² 41 three MSS. tuvaṃ. ¹³ It hartham. ¹⁴ so It; C² āyaṃ, C² ama.

so mañ jito rājā imass' adāsi,
dhammena laddho 'ami asāhasanā 'ti. 1399.

Ta. yo mīsanato ti yō me jūro, imassa adāsīti imassa adāsi.

1399. Mahorago attamano udaggo
sutvāna dhīrassa subhāsītāni
hatthe gahetvā anomapaññān
pāvekkhī bhariyāya tadā akkāse. 1400. 5
1400. Yena trañ Vimala pañdu yena bhattān na roccati
na ca-m-etādiso vaṇṇo ayaṃ 'eso tamenudo. 1401.
1401. Yassa te hadayen' attho āgar' ayaṃ pabbhāṅkaro,
taṇṇa vākyān nissāmehi, dollabbhān dassanān puna. 1402. 10

Pāvekkhīti pavitho, yena 'ti bhaddo Vimala yena kīraṇena trañ pañdu
c' eva¹ na ca te bhattān² roccati, na ca-m-etādiso³ vaṇṇo ti pethavitho
vā devdoko vā na ca etādiso vaṇṇo aññāso kassaci atthi yādān etassa gūḥa-
vāno paṭhato, ayaṃ eva so tamenudo ti yaṃ nissāya tara dohaje ap- 15
panno ayaṃ so sabbalekaṇa tamenudo, punā⁴ ti puna etassa dassanān nāma
dullabbhān ti vadati.

1402. Divāna tañ Vimalā bhūripaññān
dasañgulin pañjalim paggahetvā
hatthēna bhāvena paṭṭarūpā
icc-abravī Kurunān kattuseṭṭham⁵. 1403. 20

Ha t i h e n a - ti hatthēna cittaṇa, paṭṭi arūpā ti samanassajātā, iteparān⁶;

1403. Adiṭṭhapubbān divāna macco maccubhayaddito
vyambhito nābhivādeti⁷, na idam⁸ paññavatañ iya. 1404.
1404. Na c' amhi vyambhito nāgi⁹ na ca maccubhayaddito,
na vajjho abhivādeyya vajjhañ vā nābhivādaye. 1405. 25
1405. Kathaṃ no¹⁰ abhivādeyya abhivādāpayetha va
yaṃ naro hantam iccheyya tañ kamman na upapajjati. 1406.
1406. Evam etam yathā brūsi saccaṃ bhāsasi pañḍita:
na vajjho abhivādeyya vajjhañ vā nābhivādaye. 1407. 30

¹ Ck' teva, Ck' nava. ² Ck' cittaṇ. ³ Ck' manta cūḍān. ⁴ Ck' puna. ⁵ Ck'
katte- ⁶ It' addā: almalāya va mahāsatṭhaṇa ca vacanapaṭṭhānagathā. ⁷ Ck'
-tenābhī-, It' -cānābhī-sādeh. ⁸ It' yi-: vada: noḍam. ⁹ Ck' -tenāni, Ck'
-tenābhī. ¹⁰ It' en.

119. Kathaṃ no¹ abhivādeyya abhivādāpayetha ve
yaṃ nara bantum iccheyya taṃ kammaṃ na upapajjati. 1408.
120. Asassataṃ sassaṭaṃ nū tava-y-idaṃ²
iddhi jutt balaviriyyūpapatti³,
pucchāmi taṃ nāgakaṇṇhe taṃ atthaṃ:
kathaṃ no te laddhaṃ idaṃ vimānaṃ ti — pe —⁴. 1409.
121. Adhicca laddhaṃ pariṇāmajan te (V 172)
sayamkantaṃ udāhu devehi dinnam,
akkhāhi me nāgakaṇṇhe taṃ atthaṃ
yathā ca te laddhaṃ idaṃ vimānaṃ. 1410.
122. Nādhicca laddhaṃ na pariṇāmajan me
na sayamkantaṃ nāpi devehi dinnam,
sakehi kaminelhi apāpakehi
poṇṇehi me laddhaṃ idaṃ vimānaṃ⁵. 1411.
123. Kin te vatāṃ kin pana brahmacariyaṃ (Sumaṅgalā-V. I p. 177)
kassa saccipussa ayaṃ vipāko:
iddhi jutt balaviriyyūpapatti
idaṃ ca te nāgi mahāvimaṇaṃ. 1412.
124. Ahaṃ ca kho sāmiko cāpi mayhaṃ
saddhā ubho dānapati ahumhā,
opānabhūtam me gharāṃ tadāsi,
santuppiṭṭā samanabrāhmaṇā ca. 1413.
125. Mālaṃ ca gandhaṃ ca vilepanaṃ ca
padīpiyaṃ seyyam apassayaṃ ca
acchādanam sayanaṃ annapāṇam
sakkacca dāndoi adamha tattha. 1414.
126. Tam me vatāṃ tam pana brahmacariyaṃ
tassa saccipussa ayaṃ vipāko:
iddhi jutt balaviriyyūpapatti,
idaṃ ca me dhīra⁶ mahāvimaṇaṃ. 1415.

¹ Ed. no. ² read: tavaṭṭam. ³ read: -viriya-. ⁴ C* -antti, Ed. -nam. ⁵ C*
vutt. ⁶ 173-74 ⁷ Ed. dhīra, C* sīra; cfr. Sumaṅgalā I p. 178.

111. Evañ ca te laddham idarā vimānañ,
jānāsi puññāna phalūpapattiñ¹,
tasmā hi dhammañ cara appamatto
yathā vimānañ punaṃ āvasosi. 1416.
112. Na-y-idha-m-atthi² samāṇabrahmaṇā ca³
ye⁴ annapānāni dademu katte,
akkhāhi me pucchito etaṃ atthañ
yathā vimānañ punaṃ āvasema. 1417.
113. Bhogi hi ye⁵ santi idh⁶ āpapaṇṇā
puttā ca dārā amjivino ca
tesaṃ tuvañ vacasā kammanā ca
asampaduṭṭhā hi bhavāhi nīccam. 1418.
114. Evañ tuvañ nāgi asampadosaṃ
anupālayā⁷ vacasā kammanā ca,
īhatvā idha⁸ yavatāyuma vimāne
uddharā ito gacchasi devalokañ. 1419.
115. Addhā hi so sōcati rājasetthe
tayā vinā yasa tuvañ sajjivo,
dukkhājananto pi tayā samecca
vindeyya poṣa sukham ācuro pi. 1420.
116. Addhā satañ bhāsasi⁹ nāgi dhammañ
anuttaraṃ atthapadañ suciṇṇaṃ,
etiādiyāsu hi āpadāsu
paññāyati mādisānañ viṇesa. 1421.
117. Akkhehi¹⁰ no t¹¹ āyam¹² mudhā na laddho,
akkhehi no t¹³ āyam¹⁴ ajesi jūte
dhammena laddho iti t¹⁵ āyam āha,
kathaṃ tuvañ hattham imassa-m-āgato. 1422.
118. Yo w¹⁶ lasso tattiha ahoṣi rājā
tam āyam¹⁷ akkhehi ajesi jūte,

¹ Co Bā -thi, C² -ti. ² C² arhi, Bā nayidha santi. ³ Bā omits ca. ⁴ C² is. ⁵ all three MSS -ya. ⁶ all three MSS, idha. ⁷ C² -ti. ⁸ Bā akkhāhi. ⁹ C² āya. ¹⁰ Bā āyam.

so maddi jito rājā imāsa' addāsi,
dhammena laddho 'ami asāhasenā 'ti. 1423.

Indam gāhānāsi hejñāvetṭanayen' ev' attho vadāhāso.

142. Yād' eva Varuṇo nāgo paṭṭhadi pucchittha paṇḍitān
1 tad' eva nāgakaṇḍāpi paṭṭhān pucchittha paṇḍitān. 1424.

143. Yath' eva Varuṇān nāgān dhīro tosesi pucchito
tath' eva nāgakaṇḍān pi dhīro tosesi pucchito. 1425.
Evam tonitā pana.

144. Ubbā pi te attamaṇe viditvā
10 mahoragān nāgakaṇḍān eva dhīro
acchambhī abhito alomahatṭho'
icc-abravī Varuṇān nāgarājān: 1426.

145. Mā bethayī' nāga, ay' aham aemi',
yena tava attho idān sarirān

15 hadayena matṭhena karoti' kiccān,
sayam karissāmi yathāmatin te ti. 1427.

Acchambhīti nākampe, alomahatṭho ti bhayena shatthaloma, tara-
bravīti vimamasaṇasena iti abravī, mā bethayīti' muttadubbhāsamam kare-
mīti mā bhayī, bethān nu kho imam idān bāhūlānīti mā etṭhayaī, 423 'ti
20 Varuṇam āpadi, ayāhamasmiṃti' ayam' aham aami, ayam' eva et piṭṭe,
sayam karissāmiṃti are tam āhama¹² vāntike dhammo vuto ti nam mat-
tān na etṭhāsi aham¹³ eva yathā tava ajjhāsayo tathā sepaṇ karissāmiṃti

Nāgarājā āha:

146. Paṭṭhā bhava¹⁴ hadayān paṇḍitānān,
20 te ty-amha paṭṭhāya mayam eutṭṭhā¹⁵,
Aññanāmo labhat' aṇṇa dāraṇ,
ajj' eva tam Kuruyo pāpayātū 'ti. 1428.

Ta tyamhā 'ti te mayam tava paṭṭhāya eutṭṭhāsi, eutṭhā -- ti sampunha-
sāmo Pu- pakkhavanāpati, labhayaṇṇa -- ti labhāsi aṇṇa dāraṇ, dāraṇ --
20 dāraṇān āraṇḍān, pāpayātū 'ti ajj' eva tam Kurutaṭṭhā Pu- pāyena

¹ Bā yath. ² Bā tath. ³ read: alomahatṭho abhito acchambhī? ⁴ Bā rodhayī,
Cā bethayī. ⁵ Bā āyiyamāmi. ⁶ Cā -- ti; read: karoti? ⁷ Bā rodhayīti. ⁸
Cā ayam ahamasmiṃti, Bā āyāhamasmiṃti. ⁹ Bā ayo. ¹⁰ Bā ayam. ¹¹ Cā
add me. ¹² Cā ayam. ¹³ Bā āva. ¹⁴ Cā aṭṭh.

Evam vātvā Varano braṇḍatiḥ Punnakassa addasi, so tam
labhivā tuṭṭhacitto Mahācattena saddhimi sallapi.

Tam aṭṭham pakāsoṭṭa Satthā āha:

191. Sa Punnako attamano udaggo
braṇḍaṭṭhaṃ nāgakaṇṇhaṃ labhivā
hatthena bhāvena paṭitarūpo
loc-abravī Kurunnaḥ kattuseṭṭhaṃ¹: 1429. 2
192. Bhariyāya maṃ tam ekaci sannaṅgī²,
ahaṃ ca te Viḍḍura³ karomaṃ kīṇam,
imaṃ ca te mapirataṃ⁴ daddāmi.
ajj⁵ eva tam Kuruyo pāpayaṃ⁶. 1430. 10

Ta maṃti--ti paṇḍita ahaṃ te gūṇaṃ paṇḍito aṭṭhimi⁷ ravānuccha-
rikaṃ⁸ kīṇam, tamā imaṃ ca te rakkaratṭhapaṭhogaṃ mapirataṃ⁹ daddāmi, ajj¹⁰
eva ca tam Indapattāṃ pāpam.

Atha M. thutim karonto itaram gātham āha: 12

193. Ajeyyam¹ eṣā tava hotu mettī²
bhariyāya Kaccāna piyāya saddhimi,
ānandacitto³ sūmano paṭito
dātvā maṃti⁴ maṃ ca nay⁵ Indapattāṃ ti. 1431.

Ta ajjeyyameṣā ti eṣā ita bhariyāya saddhimi piyassinnasamettī ajeyyā⁶ so
hotu, ānandacitto⁷ ti aṭṭhi pi sannaṅgikīṇam⁸ eṣā eva vāṭṭi, nay Inda-
pattāṃ ti nayā Indapattāṃ.

194. Sa Punnako Kurunnaḥ kattuseṭṭhaṃ¹
nīlidayi purito āsannaṃ²,
ādāya kattāram ānomaṇḍhaṃ
upānayaṃ nagaram Indapattāṃ. 1432. 25
195. Maṃ mānasaṃ yathāpi gacche
tato pi saṃkhippataṃ³ āhosi.
sa Punnako Kurunnaḥ kattuseṭṭhaṃ⁴
upānayaṃ nagaram Indapattāṃ. 1433. 10

¹ C¹ katta-. ² B¹ dā sannaṃ. ³ C¹ sannaṃ, C² sannaṃ, C³ sannaṃ. ⁴ so at three MSS.
for dātvā. ⁵ vāṭṭi. ⁶ B¹ āhosi. ⁷ B¹ āhosi. ⁸ B¹ āhosi āhosi. ⁹ so at three
MSS. ¹⁰ C¹ sannaṃ. B¹ mettī. ¹¹ C¹ sannaṃ. ¹² C¹ na. ¹³ C¹ ānandito.
¹⁴ C¹ katta-. ¹⁵ so C¹; B¹ saṃkhippataṃ.

Attha nam āha:

104. Et'¹ Indāpattam nagaram padissati
rammāni ca ambavanāni bhāgaso,
ahañ ca bhariyāya samañgibhūto,
1 tuvañ² ca patto si sakati niketam. 1434.

Yathāpi gacche ti manā noma³ na gacchati, dūre ārammapaṇi gachanto
puna gato ti vuccati, tasmā manasa ārammanagahanato⁴ pi khippataram tassa
manamayaṇato bhavassa gamanam abhavitī evam ettha attā dāṭṭhabbo, etidā-
pattam⁵ ti assapittā nīlānassa⁶ eva⁷ dassanto⁸ evam ā, sakam -- ti tvañ ca
15 attāno nīlavanassa sampatto ti ā.

Tasmāhi puna divase paccāsakkāle rājā supinam addasa,
evarūpo supīno ahoṣi: rañño nivasanādvāre paññakkhandho
sīlasākhappasākhā⁹ pañcagorasaphalo alaṇkātataṭṭhāsāpattie-
channo mahārakkho thūto, mahājano tassa mahāsakkāram katvā
13 añjalini puggayha namassati, attha kha kanhapuriso rattasāta-
kanivatto rattapuppakannapūro¹⁰ āvudhabattāro āgautvā mahā-
janassa paridevantaas¹¹ eva tam rakkham mūle¹² chinditvā kaḍ-
dhanto ādāya gantvā¹³ puna āharitvā pakatitṭhāne yeva thāpetvā
pakkhāmi, rājā tam supinam pariṇahanto „mahārakkho viya na
16 añño koci Vi-pandito, mahājanassa paridevantaas¹⁴ eva mūlam
chinditvā ādāya gatapuriso viya na añño koci, p-am gabetvā
gatamānava, puna tam rakkham āharitvā pakatitṭhāne thāpetvā
gato viya so¹⁵ mānava p-am ānetvā dhammasabbhādvāre thāpetvā
pakamissati, addhā mayam aḷḷa p-am passissāmā”¹⁶ ti sanitṭhā-
18 nam katvā somanassappatto sakalanagaram alaṇkārapetvā
dhammasabbham sajjāpetvā alaṇkātataṭṭanawandapo dhammā-
sanam paññāpāpetvā ekasatarājaamaccagagananagaravāsijanapada-
parivato „aḷḷa tumhe p-am passissatha, mā bhāyitṭhā”¹⁷ ti
mahājanam¹⁸ assāseṇto p-assa āgamanam olokeṇto dhammasa-
20 bhāyam nīlādi, Po- pi p-am otāretvā dā-sabbhādvāre parisa-
majjhe thāpetvā Iraddatim ādāya attāno devanagaram eva gato.

¹ Itā ek. ² all chise MSS. tvañ. ³ Itā adda kīṇapī. ⁴ Itā -gachanto. ⁵ Itā
ekko. ⁶ Itā -mo yeva. ⁷ C² Itā dassanto. ⁸ Itā allamayaṇikkho. ⁹ Itā -dhara.
10 Itā -am. 11 Itā gato. 12 C² aye. 13 Itā socinā. 14 C² -no, C³ -no.

Tam attham palāyanto Saṭṭhā āha:

137. So¹ Puṇṇako Kammaṃ kammaseṭṭham²
arupaya³ dhammasubbhāya majjhe
ājāṇaṃ āruya anomaṇṇo
puḍḍhū⁴ vehāṇayam antalikkhe. 1435.

138. Tam diṇvā rūpā parameppatito
attāhāya bādhā⁵ palisaṇṇitvā
avikampayam dhammasubbhāya majjhe
nissīdāyī pamukhaṃ āmaṇṇam ti. 1436.

Ta anoma--ti akkharāṇaṃ anomaṇṇo. avikampayan ti bhī. so 10
rūpā parameppatito palisaṇṇitvā mahājanamajjhe akampanto anoliyento yeva hattho
gahetvā sitāna abhivaddhā⁶ kassā ābhikkhā⁷ dhammasāna nissīdāpessī.

Atha teṇa saddhimi sammudicvā maḍhurapaṭisaṅkhāraṃ
kāroṇto gātham āha:

139. Tvaṃ na vīnetāsi⁸ ratham vā naddham⁹,
nandanti taḍa Kuruyo⁶ daṣṣanena,
akkhāhi me pucchito etam attham:
katham pamokkhe¹⁰ ahu mānavassā¹¹ 'ti. 1437.

Ta naddham⁹ ti yathā naddham⁹ ratham karatthi vīneti⁸ etam tvaṃ 20
amikkhaṃ kīraṇena dayena hitakīriyā¹² vīneti⁸, nandanti taṃ ti taḍa diṇvā
huṃ kurayaṭṭharūṇā¹³ taḍa daṣṣanena nandanti, mānavassā¹¹ 'ti mānavassa saṭ-
ṭhā katham tam pamokkhe¹⁰ aho¹⁴ yo eṇā¹⁵ naṃ¹⁶ mūḍḍhā¹⁷ mājavassā pamokkhe
te keṇa kīraṇena aho¹⁴ ti a.

Mahāsaṭṭo āha:

140. Yam mānava ty-abhivādī janinda
na so maṇṇasso naraviriyasetṭha,
yadā te euto Puṇṇako nāma yakkho
raṇṇo Kūverassa hi so sajjivo. 1438.

141. Bhūmindaṇḍaro Varuṇo nāma nāgo
brahā aucīvaṇṇabalāpapaṇṇo¹⁸,
tassāṇujam dhītaraṃ kāmāyāno
irapadatiṃ¹⁹ nāma sa²⁰ nāgakaṇṇā²¹. 1439.

¹ Bā so. ² C² kama-. ³ so C² for -yī? B² -yivā. ⁴ B² puṇṇetā. ⁵
B² naddham. ⁶ C² kurayo. ⁷ Bā -jaya. ⁸ C² kampa-. Bā kampa-. ⁹ C²
kūverassa. ¹⁰ Bā -ti. ¹¹ C² B² aḍ. ¹² B² -t.

100. Tassa samaññhāya piyāya hetu
 patārayittvā¹ maraṇāya mayham,
 so c' eva bhariyāya samaññgābhūto
 akaṇṇ c' annūññāto² manī ca laddho ti. 1440.

3 Ta yam mā - ti jandhā yam tram mānaso ti abhivadaṃ, bhūmindaḥaro ti bhūmindaḥarabhavanavari, 4ª nāsaḥaṇṇā ti yam so kāmeyamāno mama maraṇāya patārayi¹ sū o-kaṇṇo, sandatthānūmayyāya² hetu³ 'ti.

„Mahārāja, so hi n-rājā catuposathikapañhaviśasajjano⁴ pa-
 sanno mañ maninā pūjetvā n-lokaṃ gāto Vimalāya nāma de-
 10 viyā 'kāham te manīti' pucchito mama dhammakathikabhāvaṃ/
 voppeṣi, sū dhammakatham sotukāmaṃ hutvā mama hadaya de-
 haḥam oppādeṣi, n-rājā duggahitena dhitarāṃ Iradatim āha:
 'mātā te Vidhuraṃ hadayamañso' dōhaṇi, tassa hadaya-
 mañsam āharitum samattham sāmīkam pariyeṣa⁵ 'ti, sū pari-
 15 yeṣanti Vessavaṇṇassa bhāgineyyaṃ Punnakaṃ nāma yakkham
 diṣvā taṃ attani paṭibaddhacittam hatvā pītu santikaṃ neṣi,
 aha nuṃ an 'Vi-paṇḍitaṃ hadayamañsam āharitum sakkoṃto
 Iradatim labhissasīti' ā., so Vopullapabbhatato cakkavattipari-
 bhogaṃ manin āharitvā tumhehi saddhīm jūtaṃ kiṭṭvā mañ
 20 labhītvā tiham mama nivesano vasītvā mañ asassa vāladhīb
 gāhāpetvā Himavante rukkhesu ca pabbatesu ca pothetvā māre-
 tum asakkonto sattame vātakkhanda verambamukhe pakkhanditvā
 saṭṭhiyojambhedhe Kāṭāgirimatthake thāpetvā āhavesādivasina
 idaṃ c' idaṃ ca⁶ katvā māretum asakkonto mayā attano mā-
 25 raṇakāraṇaṃ⁷ puttā sabbam pavattim⁸ ācikkhi, aṭṭi⁹ asakkam
 sādhanaparadhamme kathesiṃ, taṃ sutvā pasannacitto mañ¹⁰
 idaṃ netukāma akosi, athāham taṃ ādāya n-bhavanam gantvā
 n-raṇṇo ca Vimalāya ca dhammaṃ kathesiṃ, sabbā ca n-pariā
 pasādi, n-rājā tatiha mayā chāham vutthakāle¹¹ Iradatim

¹ C¹ - nika, Bā mānāseyyitva. ² C² - manumāto. ³ Bā ca. ⁴ Bā sūda sūnam
 parivattā. ⁵ so aṭṭi thero MSS. ⁶ Bā - meṃ. ⁷ Bā - karitva. ⁸ C¹ - aṇṇi, C²
 - aa. ⁹ Bā sūda rūpaṃ. ¹⁰ C¹ ma. ¹¹ C² - aṇṇi sabbam pavattim, ¹² C¹
 mañ. ¹³ aṭṭi thero MSS. sutta.

Punnakassa adāsi, so tam labhivā pasannacitto maññamā-
 rāṇena pūjetvā nāgarājenāpatto maññamānomaṃyasaṃbhavaṃ
 āropetvā ayaṃ majjhimāsane nisiddhivā brahmacariyaṃ paccāpāsaṇa
 nisiddhāpetvā idhānetvā maññamānomaṃyasaṃbhavaṃ
 ādāya attano nagaram eva gato, evaṃ mahārāja so Pu-
 nna-
 kassa¹ pūjāya² hota³ patārayi⁴ maraṇāya⁵ mayham⁶, ath⁷
 evaṃ maññamānomaṃyasaṃ so c⁸ eva bhariyāya⁹ samāgāhita¹⁰, mama
 dhammadassanaṃ sutvā pasannaṃ n-rājena ahaṃ ca anuññāto,
 tassa¹¹ Punnakassa¹² suttikā ayaṃ sabbakāmadado cakkavatti-
 paribhogamāni ca¹³ laddhā, gāghaṭṭha deva manin¹⁴ ti manin¹⁵
 raṇho adāsi. Tato rājā paccāpāsaṇe attanā dīṭṭhasūpināṃ
 nagaravāsināṃ kathetukāmo¹⁶ „bho¹⁷ nāgaravāsi¹⁸ ajja mayā dī-
 ṭṭhasūpināṃ suvāṇṇa¹⁹“ ti vatvā āha:

100. Rukkho hi mayham padvāresa²⁰ jāto,
 paṇḍā khandho silamay²¹ assa sakkhā,
 atthe ca dhamma ca tthito nipāko
 gavapphala²² hatthigavāsasachanno. 1441. 19
101. Nacengitaturiyābhinnādite²³
 ucchiṇṇam²⁴ enam²⁵ purisa²⁶ adāsi²⁷,
 so no ayaṃ āgato sanniketam²⁸,
 rukkhas²⁹ imassāpacitīm³⁰ karoṭha. 1442. 20
102. Ye keci vuttā mama pacayena
 sabbe va³¹ te patukarontu ajja,
 tibhāni katvāna³² upāyanāni
 rukkhas³³ imassāpacitīm³⁴ karoṭha. 1443. 21
103. Ye keci baddhā mama aṭṭhi ratṭhe
 sabbe va te bandhanā mocayantu,
 yathā³⁵ ev³⁶ ayaṃ bandhanaasmāpi³⁷ mutto
 ime ca te muccate bandhanasina³⁸, 1444. 22

¹ C¹ punna. ² B² pūjāya. ³ C³ patārayivā pūjāyitva. ⁴ B⁴ adāsi me. ⁵ C⁵ maraṇāya. ⁶ C⁶ kathaṇṇa. ⁷ B⁷ khanda. ⁸ B⁸ -vassina. ⁹ C⁹ -ra. ¹⁰ B¹⁰ divāsaṇa. ¹¹ B¹¹ gati. ¹² C¹² -naddha. ¹³ C¹³ -naddha; read: sabbā parica. ¹⁴ B¹⁴ ucchiṇṇa-maṇṇa. ¹⁵ C¹⁵ ucchiṇṇamānā. ¹⁶ C¹⁶ adāsi. ¹⁷ B¹⁷ adāsi. ¹⁸ all three MSS. imassa ap. ¹⁹ C¹⁹ ca. ²⁰ C²⁰ katvā. ²¹ B²¹ pa.

297. Unnaṅgalā mānaṃ imaṃ karontu,
mamsodanāṃ brāhmaṇā bhakkhayanā,
amajjapā majjarahā' pipanta
puggāhi thālahi paṭissutāhi. 1445.

300. Mahāpathaṃ niccā samahayanā,
tibbāṃ ca rakkhaṃ vidahantu' ratthe
yathā' sūñāmaññaṃ na viheṭṭhayyanti,
rakkhaṃ imassāpacitū' karothā 'ti. 1446.

29. +llamajjavā 'ti etassa rakkhassa sūñāya sikkā, attho ca--ti
10 tadāhiyaṃ ca sabbāva ca tisso, nipāko ti so paññāmayarukkhe paṭṭhāno.
parapphāto' ti parivāṭṭhagāraṃphāto, karitthi--ti sūñānāhi karitthi-
vāsaṃhi sūñānāhi, saccaṅgātaturipāṭṭhānādiṃ ti atth' assa rakkhassa pa-
jāṇ' karontiṃ mahajāṇaṃ tasmā rakkha etthi saccaṅgāhi abhinādiṃ' eto
karhapurisa āgantvā tam rakkhaṃ uccāhāsi parivāṭṭha pūṭṭha sūñāṃ paṭi-
15 parā aṅgā', so' puna rakkho āgantvā etthāṃhi sūñānādiṃ yaso tisso, so
yaṃ mahārakkhasaṃ paṭṭhāno sūñānādiṃ āgato, tasmā sabbā va tisso rakkhaṃ
imassa apacitū karotha mahācārikāraṃ pavatissa, amāsa parāyana 'ti
amāso amāsa ya keṃ man sūñāya tadāṃ yaso vāso tūṭṭhānā te sabbā
etassa vāso parāyana, tibbānāhi bahāṃ mahānāhi, upāyānāhi
20 pūṭṭhānā, ya keṃ sūñānāhi karitthāya' baddha udapakkhi upāyā, mu-
sāsa ti musāntu, unnaṅgalā--ti imā māsā tasmā unnaṅgalāni unnaṅgalā
etasmā (hapetā) upāyā vāso upāyā sabbā māsāni mahācārikā
karontu, bhakkhayanā 'ti bhikkhayanā, amajjapā ti etāso nipātamāna,
majjapā purisa majjarahā' ti etāso etāso apacitūṃhi sūñāni pāvāsi 'ti
35 a, punnāhi--ti punnāhi rakkhā, paṭissutāhi atpāṇāhi parāyanaṃhi,
mahāpāṭhaṃ--ti sūñānāhi mahāpāṭhaṃ rājānānaṃ sūñāni tisso sūñāni
niccāsamahānaṃ sūñānāhi sūñāni sūñānā 'ti a, tibbānā ti gāṇā,
yathā ti yathā rakkhāya' sūñānāhi unnaṅgalā hūvā rakkhaṃ imassa
apacitū karontā sūñānādiṃ na viheṭṭhayyanti etāso rakkhaṃ sūñānādiṃ 'ti a.

30. Evam¹¹ vutte

300. Orodhā ca kumārā ca vesiyānā ca brāhmaṇā
bahū annā ca pānā ca paṇḍitassabhihārayuṃ. 1447.

301. Hatthāruhā anikāṭṭhā rathikā pattikārikā
bahū annā ca pānā ca paṇḍitassabhihārayuṃ. 1448.

¹ as 1st for majjarahā'. ² C¹ majjarahā. ³ C²--antā. ⁴ all three MSS --aa
apa-. ⁵ B² gati-. ⁶ B² adds uccāhāsi tam sūñāni purisa āgantvā. ⁷ C¹
abhi. B² gatiyā gati āgantvā in the place of abhi. ⁸ C¹ omit aa. ⁹ B²
ājanatthāya. ¹⁰ C¹ majjarahā. ¹¹ C¹ rakkhāya. ¹² B² adds rakkhā.

111. Samāgatā jānapadā negamā ca samāgatā bahum etc. 1449.

112. Bahujjano pasanno 'a' diavā paṇḍitam āgate,

paṇḍitanhi anuppatte celakkhepo avattathā' 'ti. 1450.

Abhikkhūyān ti 'evam' 'rañño āgate mahābhāṇo paṭiyidāva sabbha-
bendhasāni moventū etc. āroddhādayo nimmappakāraṇaṃ paṇḍitāraṃ sajjhetā tesa
saṇḍitā. annaṃ ca pānaṃ ca paṇḍitessa pessevā. paṇḍitamāgate ti paṇḍite
āgate taṃ paṇḍitaṃ diavā bahujjano pasanno abho.

Ohano māseva osānari agamāsi. M. Buddhakīleṣaṃ sādhanṭo
viya mahājanassa dh. desento rājānaṃ anusāsanto yāvatāyukam
ḥatvā sagga-parāyano abho, tassa evāde ḥatvā rājānaṃ ādīm 10
katva sabbe pi Kururaṭṭhavāsīno dānādāni puṇḍāni karitvā¹
āyupariyosāno sagga-padam eva² parayimsu.

S. i. dhammadessanāṃ śharitvā „ca bhī, idāṃ" eva pubbe pi T. puṇḍāya
sampaṇno upāyakuṇṭho yerā³ 'ti vatvā j. s.: „Tadā paṇḍitaṃ mātā-
pitaro mahārājakulāni āhesuṃ. Jeṭṭhabharīyā Rāhulacātā, Jeṭṭhaputto 12
Rāhuto, Varuṇo nāgarājā Sāriputto, sujanmarājā Moggallāno, Sakko
Anuruddho, Dhanañjayaarājā āvando⁴. Vidhurapaṇḍito paṇa aham evā⁵
'ti". Vidhurapaṇḍita-jātakaṃ.

9. Mahāsamagga-jātaka.

Pañcālo sabbhasevāyā 'ti. Idam S. J. v. paṇḍāpāraṇiṃ ā. k. 19
Ekadivasaṃ bhikkhū dhammasambhāṇo T-ssa paṇḍāpāraṇiṃ va-
penti „mahāpaṇḍo āvuso T. puthupaṇḍo hāsupaṇḍo jayupaṇḍo bh-
khaṇḍo paravāḍappamaddhuno attano paṇḍānātibhāven" eva Kāpadantā-
dayo brūhmaṇṇe Sāhhiyādayo¹ paribbājako Aṅgalimāḍīdayo coro Ajura-
kādayo yakkhe Sakka-dayo dave Bahkādayo brahmāṇe² ca āmetvā 22
nibbhaevāno akāsi. bahū c' anena jānatā³ pubbañjam datvā magga-
phaleṃ paṭiṭṭhāpitā. evam mahāpaṇḍo āvuso S.⁴ ti Saṅgho gūḇa-
kathuṃ pakāseutā nisīdīmu. S. āgontvā „k. n. bh. v. k. s." ti „i. n."

¹ Bā par. ² Bā katvā. ³ Bā sagga-pāraṇi. ⁴ Bā adda paṇḍito ehaṃ abho
pariṇā buddhakarito āhesuṃ. ⁵ Bā eva samāsamantāni loke nāpadiṃ. 9.
D. Mahāsamagga-jātaka. P. = paṇḍito. ⁶ Cā saṇḍidayo, Bā saṇḍhiḍādayo. ⁷ Bā
mahābhāṇo. ⁸ Cā jānatā, Cā jānetā, Bā bahujjanāyā aṃu dāmitā, Bā
bahujjanāyā ca.

ti r. „u. bh. T. bhāṇ“ eva paññavā aṭṭa pi aparipakkāṇāno bodhānā-
nāthāya catuṣaṁ caranto pi paññavā yevā“ ti evaṁ a. ā.:

- A. Mithilāyaṁ Vedaṁhe nāma raṭṭhe r. karente tassa
dhammānusaṁsākā cattāro paṇḍitā sasanā. S. nako Pukkaso
9 Kāvindo Devindo ti. Tada rājā Bodhisattassa paṭisaṁdiggā-
hapaḍivase pucchāsakāle evarūpaṁ supinaṁ addasa; rājagana
catuṣa kammesa cattāro aggikkhandhā mahāpakarappamāṇe¹
utthāya jālanti, tesarū majjhe khajjepanaskappamāṇe² aggī
utthahitvā tamkhaṇe yeva cattāro aggikkhandho atikkamitvā³
10 Brahmalokappamāṇe⁴ utthāya sokkacakkavāṇaṁ obhāseva
thito, bhūmīyaṁ patitaṁ⁵ sāsapabijam pi paññāyati, sadevako⁶
loke mālīgandhadhī pūjeti, mahājāno jālantaren⁷ eva carati,
lomakūpamattam pi⁸ anham na gaphāti. Rājā imas su-
pinaṁ dievā bhūtatasitā utthāya „kin na kho bhavissatīti“
13 cintoento ommānako⁹ va aruṇaṁ utthāpeṣi. Cattāro pi paṇḍitā
pāto va āgastvā „kacci deva sukham asayitthā“ ti sukha-
seyyam pucchimāsu. So „kuto me sukham, evarupo me supina
diptho“ ti kathesi. Atha nam S. paṇḍito „mā bhāyi mahārāja,
maññasapino esa, vaddhi te bhavissatīti“ vtvā „kissakaraṇā“
20 ti vutte āhar „mahārāja, amhe cattāro p-te abhivhavitvā oṇṇapāṇe
kaivā añño vo paṇḍum p. uppajjissati, mayam hi cattāro janā
cattāro aggikkhandhā viya homa¹⁰, majjhe uppannaaggikkhandho
viya paṇḍamo p. uppajjissati sadevake loke asamadhāro asa-
dho“ ti, „idāni paṇ“ eva kham“ ti, „mahārāja aṭṭa tassa paṭi-
23 saṁdiggāhapaṇe vā nātukucchito uikkhamanena vā bhavitakhaṇā
ti attano alppabalaṇa¹¹ dībbacakkhūnā dievā viya“ vyākāsi,
rājā tato patthāya tam vacanam sari. Mithilāya pana catuṣa
dvāresu pācīnayavamaṇṇhako dakkīnayavamaṇṇhako pācīmāya-
vamaṇṇhako uttarayavamaṇṇhako ti cattāro nigamā¹², teṣu

¹ Id. - āṇṇa. ² Id. - māsā. ³ C^o - khajjū. ⁴ Id. yeva brahmaloka. ⁵ Id.
- tā. ⁶ Id. tam sode. ⁷ Id. adda aggt. ⁸ C^o - ap. ⁹ Id. teva. Id. tam. ¹⁰
Id. sakkā. ¹¹ C^o - dītho, Id. dievā viya pucchito. ¹² Id. mahājānā sasanā

pācimsyavamaññhake Sirivaḍḍhako' nāma setthi aho! Sumanā-
 devi nāṃ' assa bhaviyā, atha¹ M. tam divasaṃ raṭṭhā supina-
 dīṭṭhavelāyāṃ eva Tāvatisabbhavanato cavitvā tassa kucchimhi
 patisaṃdhiṃ gaṇhi, aparaṃ pi devaputtasāhassaṃ Tāvatisa-
 bhavanato cavitvā tasmim yeva gāme setthānnaṃ setthānāṃ kulesu
 patisaṃdhiṃ gaṇhihaṃ, Sumanādevi āsamāśaccayena savaṇṇa-
 vappasū pattāsi vijāyi. Tasmim khāṇe Sakko manussalokaṃ
 clokento M-assa mātā kucchito nikkhamaṇabhāvaṃ ātvā „Idaṃ
 Buddhakuraṃ sadevake loke pākataṃ kātub vattāsi“ M-assa
 mātā kucchito nikkhantakkhaṇe adissamānakāyo āgantvā tassa
 hatthe ekam oṣadhiḥṭṭikam tṭhapetvā sakutthānam eva gato.
 M. tam mutthikarvā² gaṇhi, tasmim pana mātakucchito nik-
 khante mātā appamattakam pi dukkhaṃ nāhoṃ, dhammakata-
 kato udakam iya sukheṇa nikkhami, mātā tassa hatthe oṣ-
 dhiḥṭṭikam āvā „tāta kin te laddha“ ti āha, „oṣadhaṃ“
 amma“³ ti diḍḍhasadhaṃ mātuhatthe tṭhapesi, „amma imaṃ
 oṣadhaṃ gahetvā yena kenaci āśādhena āśādhikānam deha“
 ti ā. sā tūṭṭhapabattā Sirivaḍḍhakesetthino ārocesi, tassa
 pana sattavassiko sāsābādho atthi, so tūṭṭhapabattā hatvā
 „ayaṃ mātukucchito jāyamāno oṣadhaṃ gahetvā āgato jātaka-
 khāṇe yeva mātaraṃ sadāhiṃ kathesi, evarūpeṇa' puñṇavatā
 dinnam oṣadhaṃ mahānubbhavaṃ bhavissaṃti“⁴ tam oṣadhaṃ
 gahetvā nīsadāya ghaṇṇetvā thokam palāpanto⁵ makkhesi, katta-
 vassiko sāsābādho padumapattāto udakam iya vīṇivattetvā gato,
 „mahānubbhavaṃ oṣadhaṃ“ ti somanassaṃpattāto ahoṃ, M-assa
 oṣadhaṃ gahetvā āgataṇṇāvo sabbattha pākato ahoṃ, ye keci
 āśādhikā sabbe setthiṃssa gehaṃ āgantvā oṣadhaṃ yācanti,
 sabbesaṃ nīsadāya ghaṇṇetvā thokam gahetvā udakena ālosetvā
 denti⁶, diḍḍhasadheṇa satīre makkhītanante yeva sāsābādha
 vīṇasammanti, to sakutā manussā „Sirivaḍḍhasetthino gehe
 oṣadhasaṃ mahanta nubbhava“ ti vaupentā pakkhamanti, M-assa

¹ Bā-ss. ² Cā-ant. āha. ³ Cā-muttikaṃ, Bā-ant. ⁴ Bā-ss. vā. ⁵ Bā-ss. ⁶ Bā-ss.

- nāmagahana-divaso mahāseṭṭhi „mama puttassa ayyakāddhaṃ
 nāmen' attho n' atthi, asadhamānake va hoti" 'ti vattvā Ova-
 dhakumāro t' ev' assa nāman akāsi, idaṃ c' assa ahoṣi: „mama
 putto mahāpuṇṇo", na ekako va nibhattissati, iminā saddhim
 * jānādārakehi bhavitabbān' ti so olokāpento dārakasahassānaṃ
 diṭṭhabhāvān' evvā¹ sabbesaṃ pi kumārakaṇaṃ² pīlandhaṇṇi
 dātvā dhāsiyo pesesi, „puttassa me upatthakā bhavissanti" ³
 Bodhisattena saddhim yeva tesāṃ maṅgalaṃ kāresi, dārake
 alamkaritvā divase divase M-assa upatthiṇṇaṃ⁴ āneṇti, B. tehi
 10 saddhim kīlanto vadḍhivā⁵ sattavaṣṣikakāle suvaṇṇapātimaṃ viya
 abhirūpe ahoṣi, ath' aṣa gāmanajjhe⁶ tehi saddhim kīlantaṃ
 hatthiāddisa āgacchantaṃ kīlamanḍalaṃ bhijjati, vātātapakāle
 dārakā kīlanti, ekadivasaṃ tesāṃ kīlantaṇaṃ⁷ akālamagho
 upphahi, taṃ divā nāgabala M. dhāvivā ekam sālaṃ pāvīsi,
 15 itare dārakā pucchato dhāvantaṃ aññamaññaṃ pādeṣaṃ pakkha-
 litvā pativā jaṇṇikabhedādnī pāpupīṇṇa, B. „imaṇṇiṃ thāne
 kīlasālaṃ kāmā vattati, evaṃ na kīlamiṣṣāma" 'ti cintetvā te
 dārake dha: „imaṇṇiṃ thāne vāte vā ātape vā vasse vā thā-
 naṃ sajjanaṣayanaṃ khamāṃ ekam sālaṃ karēyyāma"⁸, ekakaṃ
 20 kaḍḍapapaṃ āharathā" 'ti d., te sahasasādarakā tathā akāma,
 M. mahāvadḍhakim pakkosāpetvā „imaṇṇiṃ thāne sālaṃ kara-
 hīti" sahasaṃ adāsi, sa „saddhi" 'ti sahasaṃ gaheṭvā bhūmi-
 samāṃ kārāpetvā khānūke koṭṭetvā suttam pasāresi, taṃ Mahā-
 sattacittāṃ⁹ na gauhi¹⁰, M. tassa suttapaṣāraṇavīdhānaṃ del-
 25 khanto¹¹ „evaṃ pasāretvā" sādhuṃ kaṃ pasārehīti" d., „sāmi
 sataṃ" attano sippānurūpeṇa pasāresim, ito aññathā na jāna-
 mīti", „evaṃ ettakam pi aññanto ambhākaṃ dhūnaṃ" gaheṭvā
 sālaṃ kaṭṭhaṃ karttasaṃ, āhara suttam pasāretvā te dasāṃmiti"¹²
 suttam āharāpetvā sāyanaṃ pasāresi, Viṣākammaṇa pasāritam

¹ C² - puṇṇo. ² C² - ayo. ³ B² ātāsi. ⁴ C² kumāra. ⁵ B² upatthānaṃ.

⁶ C² kīlantaṇaṃ. ⁷ C² kīlantaṇaṃ. ⁸ B² karēyyāma. ⁹ C² mahāseṭṭhi.

¹⁰ B² omīti. ¹¹ taṃ - gauhi. ¹² B² karēyyāma. ¹³ B² ātāsi. ¹⁴ B² ātāsi. ¹⁵ B² ātāsi.

¹⁶ C² māraṇaṃ.

viya ahoṣi, tato vadḍhakim āha: „evaṃ suttaṃ pasāretun-
 sakkhissasīti“, „na sakkhissāmi sāmīti“, „mama vicārapāya'
 pana kātun sakkhissasīti“, „sakkhissāmi sāmīti“ 6., M. tassā
 sālāya yathā ekasmiṃ sesaḍgantukamanussānāṃ ekasmiṃ
 padese suṭṭhānāṃ vasaṇaṭṭhānāṃ hoti ekasmiṃ padese an-
 ṭṭhānāṃ¹ itthiṇaṃ vijāyanaṭṭhānāṃ ekasmiṃ āgantukasamaṇa-
 brāhmaṇānaṃ vasaṇaṭṭhānāṃ ekasmiṃ sesaḍgantukamanussānāṃ
 ekasmiṃ āgantukavāṇijānaṃ bhaṇḍakaṭṭhapanaṭṭhānāṃ hoti,
 tathā sabbāni tāni ṭhānāni bahimukhāni katvā sālāṃ vicāresi,
 tatthi' eva kīlamanḍalāṃ tatthi' eva vinicchayaṃ² tatthi' eva
 dhammasatthāṃ kāresi, kaṭipāṇaṃ³ eva niṭṭhāya sālāya citta-
 kāre pakkosāpetvā sayāṃ vicāretvā ramaṇiyāṃ cittakammaṃ
 kāresi, sālā Sudhammadevasabbhāpatibhāgā ahoṣi, tato „na
 ettāvata sālā sobhaṭi, pokkharapaṇiṃ pana kāretuṃ vaṭṭatīti“⁴
 pokkharapaṇiṃ khaṇāpetvā itthakavadḍhakim pakkosāpetvā sayāṃ
 vicāretvā mūlāṃ datvā sahasasavakkaṃ satatitthaṃ pokkhar-
 aṇiṃ kāresi, sā pañcavidhapaḍumasācchannā Nandanavanapok-
 kharāni viya sobhaṭi, tassā tīre pupphaphaladhara nānārakkhe
 ropāpetvā Nandanavanasaḍḍhaṃ vyyāsaṃ kāresi, tam eva ca
 sālāṃ nissāya dhammikasamaṇabrāhmaṇānaṃ o' eva āgantuka-
 gamikāḍḍhaṃ ca dānavaṭṭaṇṇi⁵ paṭṭhapesi, sā tassa kīriya sab-
 battha pākaṭā ahoṣi, bahumanussa ocaranti, M. sālāyaṃ nist-
 diya sampattasampattānaṃ kassakāraṇaṃ yuttāyuttaṃ kathesi,
 vinicchayaṃ paṭṭhapesi, Buddhappāḍakālo viya ahoṣi. Tasmim
 kāle Vadeharāḍḍā suttaṃ vassaṃcayena⁶ „cattāro p. tambe abhi-
 bhavitvā pañcama p. uppajjisīti“ me kathayimāsa, kattha so
 etarabūti⁷ sariṭvā „tassa vasaṇaṭṭhānāṃ jānātha“⁸ ti catthi
 dvārohi cattāro amācā pesesi, sesadvārehi nikkhamā M-āṇ-
 na paṇḍitaṃ, pañcadvāreṇa nikkhamā sālāḍḍi diya „paṇḍitena
 nāma mīṇaṃ sālāya kārakena vā kārāpakena vā bhavitabbaṃ“

¹ C¹ = dāsa. ² C¹ = sālāṭṭha. ³ B¹ = mūlāṃ satthāsa vā. ⁴ B¹ = vattam ⁵ B¹ =
 addi etaresi

ti cletetvā manussa pucchī: „ayam sālā kataravaddhakiṇā katā“
 ti, manussa „nāyam vaddhakiṇā attano balena katā, Sirivaḍ-
 ḍhakiseṭṭhiassa pana puttassa Mahāvadhapaṇḍitassa vicāraṇāya
 esa sālā katā“ ti vadimau, „kativasso pana p.“ ti, „pari-
 5 purasattavasso“ ti amacco rañño ditṭhasupinadivassato pat-
 thāya gacchvā „rañño supinadassanam sameti, ayam eva so
 p.“ ti rañño dūtaṃ pāhesi: „deva pācīnayavamaññakagāma
 Sirivaḍḍhaseṭṭhiputto Ma-paṇḍito nāma sattavassiko va samāno
 evarūpaṃ nāma sālāṃ kāresi, pokkharapaṃ pi oyyānaṃ pi kāresi,
 10 imam p-am gahetvā ānemi mā¹ ānemīti“ rañño āsanaṃ pessaṃ,
 rājā tam sutvā va tuṭṭhacitto Senakam pakkosāpetvā tam
 aṭṭhaṃ ārocetvā „kiṃ Senaka ānema p-am“ ti pucchī, so vaṇṇam
 maccharāyanto² „mahārāja sālādīnaṃ kārāpītamattaken³ eva p.
 nāma na hoti, yo koci etāṃ kāreti, appakam etao“ ti ā., so
 15 taasa kathasā sutvā „bhavitabham ettha kārāgaṇā“ ti tenhi
 hutvā „tatthi⁴ eva vassanto tāva⁵ p-am vīmaṃsaṃti“ ti amaccassa
 dūtaṃ paṭipessesi, tam sutvā amacco tatthi⁶ eva vassanto p-am
 vīmaṃsi, tat⁷ idam vīmaṃsaṃuddānaṃ:

„Mattham gopa gaṇṭhi suttam putto⁸ goḷarathena ca
 20 dandaṃ aṭṭam ahi c⁹ eva kukkuto manī vijāyamaṃ¹⁰
 odanam vāṇikā¹¹ cāpi talakoyyānaṃ gadrabho maṇḍi¹².”

Ta mattham ti ekadivassam Bodhiante¹³ vijāmaṇḍalam gacchante¹⁴ oke
 sasu cūḍāphalakata¹⁵ muddasapasaṃ gacchvā ākāsam patthamaṃ, tam dāra dārakā
 muddasapasaṃ cāṇḍīpasaṃti¹⁶ ti senam sabbamāhinaṃ, seno tve c¹⁷ ito va dū-
 25 tat, te dūtaṃ cletetvā taasa pucchato pucchato gacchantaṃ pācāḍīnaṃ upa-
 kachāpīti ākāsamaṃ, ettha taasa p. āha: cāṇḍīpasaṃ nan¹⁸ ti, cāṇḍīpasaṃ vāṇhi,
 seno ti paṇṇaṃ¹⁹ ti so dūtaṃ aṇḍakavā va cāṇḍīpasaṃ dāṇḍīvā senassa
 cūḍīyaṃ ākāmīvā pācāḍīyaṃ pabhaṇṇīyaṃ mahāraṇḍaṃ eva, taasa tejena so vadda so-
 30 nasso kucchīyaṃ cūḍīyāpīti²⁰ niccharito²¹ tiya, ethe, so bāho mattham
 cāṇḍīvā, M. muddasam²² cāṇḍīyāpīti²³ taṭṭa cūḍīyaṃ cletetvā bāhoḍīyaṃ

¹ Bā dūḍhuna. ² C¹ vaṇṇam. Bā ākāsamaṃ. ³ C¹ eva. Bā amita siva.

⁴ All three MSS. putto. ⁵ C¹ paṇḍīyamaṃ. C² mahāvijāyamaṃ. Bā maṇḍīyā-
 sam. ⁶ All three MSS. -kaṇ. ⁷ C¹ aṭṭa p. m. ⁸ All three MSS. -ito. ⁹
 Bā -ra, adding tva. ¹⁰ Bā sava. ¹¹ C¹ sava. Bā p-mattha nan. ¹² Bā
 muddīva. ¹³ Bā niccharanto. ¹⁴ C¹ muddam.

[illegible]

¹ *Id* supi. ² *Id* -*st*. ³ *Cx* -*lam*. ⁴ *Id* *gakaazitham*. ⁵ *Id* *janitri*. ⁶ *Id* *chis sithu senaka ti*. ⁷ *Cx* -*st*. ⁸ *Id* -*sa*. ⁹ *Cx* *paribaddha? Id* *paribaddha*.

¹⁰ so Cl₂; Nd³⁺ vishchislila. ¹¹ Cl₂-org.

- ayam aspo ayam aspdhūlā kikkhi, asam vntianayam eva¹ kukkuto ti sū²
 ekadivasaṃ pācīyayamaññhakāgāmiyaśālo ambhātam saḍḍeetadā pācīyavīśāṃ sū³
 kakkhīlāh⁴ tayo kile anattikhamitvā madantam crahham pesenti noca pesenti
 sahassam⁵ dappo ti pakkhīṇam, ajānenti p-am pucchīṇam, so āha: vāḥ so
 1 saḍḍeetam kukkutam āharūpeti⁶, so hi pādanakhaṇṇa⁷ padevānaṃ nāma sū⁸
 cūḷiya⁹ sū¹⁰akakkudho¹¹ nāma ukkhattam vassanto tayo kile a naddi nāma.
 tamā evārūpam kukkutam pesethā ti ā., to paccājīva; anattā Sakkāya
 Kusāraṇā dīnam amakkhādhā sū¹²ham thūṇam tamā ahoi, tassa natam
 chinnam, kosi purāṇasuttam niharitvā navaṇṇam pavessam na sakkoti, sū¹³
 divasāṃ imambhā amakkhādhā purāṇa. niharitvā navaṇṇam pavessanti ti¹⁴ pacc-
 yīṇam, gāṇṇāsīno n¹⁵ eva purāṇam niharitvā na navaṇṇam pavessam sakkhīṇam.
 sakkhāntā p-asa kikkhīṇam, so mī vīṇayāṇā ti madhubbudam āharūpethi ti
 āharūpeti manīso dīnam pavessam chiddam madhuna¹⁶ makkhetvā kambhalasuttam
 vattetvā kēḷiyam madhuna makkhetvā thokam chidde pavessetvā kēḷīkkaṇam
 12 makkhamanattikāṇa (hapē), kēḷīkka madhubbudāna sū¹⁷ makkhamitvā manūchi
 purāṇasuttam khāḍamānā gatrā¹⁸ kambhalavattakopīyam gahetvā jayitvā¹⁹ kēḷ-
 īhanā sū²⁰ma pavessa niharitvā, p. pavessabbhavam ātra raṇṇa dāḥ ti
 gāṇṇāsīnam addi, to raṇṇa paccājīva, so paccājīvapāṇam sū²¹va tūḷi vīḷ-
 yāna²² ti ekadivasaṃ kila raṇṇa māṃgalasabbham bahimāsa kakkhīpeti
 20 mahōdaraṃ kila vīḷṇāni dūḍḍitvā tesaṃ makkhetvā kakkhīyā mahāpetā pā-
 cīyayamaññhakāgāmiyaśālo pakkhīṇam. imāso kila paccājīva ayā so raṇṇa
 māṃgalasabbho pakkhīṇagabbho etam vīḷyāpetvā sū²³veccam pesethā apavattānāṃ
 aḥassam²⁴ dappo ti, gāṇṇāsīno na sakkī māh kām kila so kila karīṇāni
 ti p-am pucchīṇam, so imū pakkhāpakkhīreṇa bhavittabbe ti vīḷyāpetvā sū²⁵
 25 khīṇāsa pa²⁶ sū²⁷am raṇṇā sū²⁸dhūṇā kakkhamasāṇam vīḷṇāni purāṇam laddam
 ti pucchī²⁹, na garukam etam paṇḍita ti, tesa hi nam pakkhāpethā ti, so
 pakkhāpīyāṇam, aho nam M. āha: sū³⁰hi tamā hio purāṇa tava lāsa pīṭhīyam³¹
 vīḷitvā nānappekarakam kīṇāpadevaṇam pavessanto rājadrāṇā gacche
 sū³²dhūṇā pucchito kīṇā aratā pavidera raṇṇā pana pakkhāpethā paviderakkhāpam
 30 pucchito amāno pīti me dera vīḷyāṇam na sakkāni affi suttamā divasa pāc-
 īyayam, me kakkhī vīḷyāṇāpīyam asa kakkhīti vattā raṇṇā kila vīḷyāpam
 attānāṃ etam purāṇa nāma vīḷyāntā n³³ sū³⁴hi tūḷi asa dera vattā suttam
 aha pācīyayamaññhakāgāmiyaśālo katham māṃgalasabbham vīḷyāp-
 35 vīḷyāntā, so sū³⁵dhūṇā ti sampatticchitvā tatha akāsi, vīḷi kē³⁶ imā pakkhāp-
 35 vīḷyāntā sū³⁷ti ti pucchitvā Mahōdarakapāṇḍitā ti sū³⁸dhūṇā tūḷi sū³⁹dhūṇā ti
 apavattānā divasa p-am vīḷyāntā⁴⁰ ti pācīyayamaññhakāgāmiyaśālo am-
 bhātam sū⁴¹dhūṇāṇamānāṇāṇāṃ ambhōdānam gacitvā pesenti tati imūṇā sū⁴²dhū-

¹ so C²⁰; B⁴ -kukkutam. ² B⁴ -asa. ³ B⁴ -si. ⁴ B⁴ -nakhasikkhāya. ⁵
 B⁴ sū¹⁰cūḷiya. ⁶ B⁴ -kukkuto. ⁷ B⁴ adda apavattānāṃ saḍḍeetadā ti. ⁸
 C² -chijjāṇukha madhubbudam. ⁹ C² kūḷiya. B⁴ amittā dīḷi. ¹⁰ B⁴ āg-
 B⁴ jamaṇi. ¹¹ C² vīḷyāna. ¹² B⁴ -asa. ¹³ B⁴ -ira. ¹⁴ B⁴ vīḷi.

[illegible]

¹ C^a ca uddhane agga, B^a na uddhane na agga, C^b uddhane na agga, omitting na before uddhane; this is, in spite of the Comment, perhaps the right reading. ² B^a -aa. ³ C^a -li. ⁴ C^b -hi. ⁵ C^a -tath. ⁶ C^b -liya. ⁷ C^a -am. ⁸ B^a kopa-. ⁹ all three MSS. agga. ¹⁰ B^a dāruhi, C^a dāru. ¹¹ B^a lahetā, C^a laḥeti. ¹² B^a -an. ¹³ C^a jinnah. ¹⁴ C^a vane-, B^a paṭe-. ¹⁵ C^a vādātha, omitting vā. ¹⁶ C^a omi ca. ¹⁷ C^a pahimānā, B^a pahimātha. ¹⁸ B^a -Būe vāṭatā. ¹⁹ C^a poth-, B^a podhanti. ²⁰ B^a pesetha. ²¹ C^a add cant.

ānāraṁ śāmanāraṁ niruddi. M. pi alambakāpariyayito dīrghakassasāparituro alambakatarāhe nīlādīva sagarāṁ pavārento paribhāpīti¹he ekam gadrabham dīva itthamasampantā māvāse āpāpeti: etam gadrabham āvabarūhīva gahetvā yathā addam na karoti etam aṁsa mutthabandhanasā kettā ākasmā aññarāhe vaṣṣetvā aññabhāḍīya pucchathā² 'ti, te tathā karīṁsu. Do- pi mahānirvāṇa parivāraṇa sagarāṁ pāvīti, mahājāno aṁsa kira Sīrīvāḍḍhakassāpihino putiṁ Mahācandho p. uḍḍāma aṁsa kira jīyamāno amdhaghatikāhe katthena gahetvā jāto tinnā kira te uttakkāraṁ vīramānāpārahīṇāṁ paribhāḍā³ hāsi⁴ ti. M-ade abhūthitavanto alo- kanto va tinnā na parichāsi, so vāḍḍatāraṁ gantvā aṁsa āgataśāmanā paribhāḍesi, rājā aṁsā va tuḍḍatāpihā moma putiṁ Ma - - te khīppam āgarahā⁵ 'ti a. 10
 so dīrghakassasāparituro paṇḍito abhūthīva rājānaṁ vāṇḍivā ākasmāntam aññhāsi, rājā tam dīva⁶ va amācassāpattā hūtvā modhāpattāntāraṁ kettā paṇḍita parirūpaṁ ākasmā hāsi nīlā⁷ 'ti ā, so pitarāṁ ālokehi, aṁsa⁸ aṁsa pīṭa aññāsaññāya aññāya p-a ākasmā ākasmā nīlā⁹ 'ti ā, so ākasmā nīlā¹⁰, tam tinnā nīlāntam dīva¹¹ va Soma-Pokkusa-Kāṇḍa-Daṇḍā¹² c' eva aññā
 ca aññāhāsi ti pūṇim paharivā mahāśāntānaṁ hāsi¹³va imam andhāḍam p. ti vāṇḍeti so pitarāṁ ākasmā aññāpetvā ayaṁ nīlāsi tinnā p. ti vāṇḍeti ayaṁ
 ti paribhāṇā karīṁsu, rājāpi dummukko aho¹⁴si, aṁsa na¹⁵ M. pucchā: kīṁ mahārāja dummukko¹⁶ aṁsa 'ti, āma p-a dummukko¹⁷ nakti ayaṁ eva te mātā-
 pana ākasmāṁ amānāpāṁ Jātaṁ ti, kīṁkārāṁ ti, pitarāṁ ākasmā vūṭṭāpetvā
 nīlāntā¹⁸ ti, kīṁ pana etam mahārāja sabbatthānāṁ putiṁ pīṭā¹⁹ va uttama
 ti mahāseṭṭhi, aṁsa paṇḍitā²⁰ 'ti, aṁsa nam M. nāṁ mahārāja mūḍhehi sūhāḍam
 āsatarā²¹ va²² pūṇeto aññatarāṁ va²³ ti ākasmā pahāraṁ ti vāṇḍeti ākasmā vūṭṭāya
 te mātāna aloketvā tinnāhehi gahitāgadrabbhaṁ āvethā²⁴ 'ti āpāpetvā raḍḍo pāda-
 mālā aññāpiṇḍevā mahārāja ayaṁ gadrabho kīṁ agghatīti pucchā, aṁsa upakā-
 rāhe aññakakāpāṇa agghatīti, imam pana gadrabham pāṭice aññāyasetatāya
 ānecchādi vūṭṭāsaṁsaro²⁵ kīṁ agghatīti, ānaggaḥ p-a 'ti, dāva ākasmā evam
 kakkāka nāṁ tinnāhehi lālo²⁶ eva vuttam sabbatthānāṁ putiṁ pīṭā²⁷ va uttama
 ti aṁsa tam ākasmā tinnāḍam cālo²⁸ āsatarato gadrabho uttama ho²⁹ti kīṁ
 mahārāja tinnāḍam p-a ākasmā pi pūṇim ānecchānta pūṇim paharivā ākasmā
 aṁsa tinnāḍam p-aṁam pāṇḍīsaṁpatti kuro va eva laddhā ti rāṇāro pi p-a
 paribhāṇetvā³⁰ rājānaṁ imaya Ekampiṭa gūthāya aññāhāsi³¹:

= Hāsi³² 'ti etam etam tinnāḍeti³³ veyya (Cfr. I, 154)

putiṁ pīṭā³⁴ 'ti³⁵ rājaseṭṭha

hāsi³⁶ āsatarāse te ayaṁ (add. p. 7)

āsatarāse³⁷ hi gadrabho pīṭā³⁸ ti.

T. a.: yadi tade rājaseṭṭha sabbatthānāṁ veyya putiṁ pīṭā³⁹ etam
 mahāseṭṭhi, hāsi⁴⁰ āsatarāse te ayaṁ ti tade āsatarato pi ayam veyya ho⁴¹ti
 'ti a., bhikkārāṇā āsatarāse hi gadrabho pīṭā⁴² ti. Nvā⁴³ ca pana evam āma

¹ Bā āga. ² Bā - a. ³ Bā āyānānta. ⁴ Cā pīṭa. ⁵ so all three MSS.

⁶ Bā āpāpeti āvabarū. ⁷ Bā pāḍa. ⁸ Cā Bā - hāsi. ⁹ so Cā; Bā hāsi.

¹⁰ Bā mahāseṭṭhi. ¹¹ Bā hi.

„po-yam kira maniratanam paññāyati, katham tam gaṇhāpema“
 “ti pucchitvā „udakam harāpetvā“ gaṇhitum vattatīti“ vutte
 „tena hi evam karohīti“ tassa¹ eva bhāram akāsi, so bahu-
 mannessa sannipātāpetvā udakaṃ ca kaddamuṃ ca harāpetvā²
 bhūmim³ bhinditvāpi maṇim na addasa, puna punnāyaṃ pok-
 kharaniyā maṇicchāyā paññāyi, so puna pi tathā katvā u⁴ eva
 addasa, tato rājā p-am āmantavā „po-yam eko maṇi paññā-
 yati, Senako udakakaddamanam harāpetvā bhūmim⁵ bhindāpetvāpi
 na addasa, punnāya po-yā puna paññāyati, sakkhissasi tam
 maṇim gaṇhāpetum“ ti, so „u“ etam mahārāja garu⁶, etha
 dassessāmīti“, rājā tussitvā „passissāmī“ ajja p-assa āṇa-
 balan⁷ ti mahājānaparivuto pokkharanittiram garo, M. tire
 thavā maṇim olakento va „nāyam maṇi po-yam, tālarukkhe
 iminā bhavītabban“ ti ātvā „u“ atthi deva po-yam maṇi⁸
 vatvā „nana udake paññāyatīti“ vutte udakapātim āharāpetvā⁹
 „passa¹⁰ deva, nāyam maṇi po-yam yeva paññāyati pātiyam pi
 paññāyatīti“ vatvā „p-a kattha pana maninā bhavītabban“ ti
 vutte „deva po-yam pi pātiyam pi chāyā va paññāyati na
 maṇi, maṇi pana etasmim tālarukkhe kākakulāvake, purisam
 āropetvā atarāpehīti“ ā., rājā tathā maṇim āharāpesi, p. tam
 gaheva rāṇo hatthe thapesi, mahājāno p-assa ādhukāram
 datvā Senakam paribhāsanto „maniratanam tālarukkhe kāka-
 kulāvake atthi“, Senako balavapurisahi pokkharaniṃ¹¹ yeva
 bhindāpeti“, p-ena nāma Mahasaddhasadisaṇa (add na?) bhavi-
 tabban¹² ti M-assa thutim akāsi, rājāpi tassa tuṭṭho attano
 givāya piṇḍhanam muttāhāram datvā dāraśasabassassa muttā-
 valiyo dāpesi, Bo-assa ca parivārassa ca vīnā¹³ patihāreṇa¹⁴
 upaṭṭhānam anjāni. Ekānavīsati paṇho nittito.

Pun' ekadivasam rājā p-ena saddhim uyyānam agamāsi,

¹ Bā nhadiva. ² Bā kha-. ³ Bā bhūmī. Cā -niyam. ⁴ Cā -iyam. Bā
 bhūmim. ⁵ Bā garim. ⁶ Cā -mhi. ⁷ Cā tassa. Bā passatha. ⁸ Cā thapetvā
 in the place of kha- atthi. ⁹ Cā -niyam. ¹⁰ Bā senaka hālo bahumanussahi
 po-ām yeva bhindāpeti. ¹¹ so Cā; Bā imā. ¹² so Cā Bā; Cā paṭhā-.

tadda eko kakantako torapagge vasati, so rājānam āgacchantam
 diavā oṭaritvā bhūmīyam nipaṭṭhi, rājā tassa kiriyaṃ diavā „p-a
 ayaṃ k. kiṃ karotīti“ puechi, „mahārāja tamho sevatīti“,
 „sace evaṃ tvaṃ ambhakaṃ sevā nipphalaṃ hotu, bhogam assa
 1 dāpehīti“, „deva, nāssa bhogena kiccam attīhi, khādaniyamattam
 alam etassā“ ti, „kiṃ paṇ' esa khādattīti“, „mathasā devā“
 'ti, „kittakam laddham vaṭṭattīti“, „kakaṇikagghanaṃ devā“
 'ti, rājā ekaṃ purisaṃ āgāpesi, „rājadāyo' nāma kakaṇikumatto
 na vaṭṭattīti imassa nibaddham aññhamāsakassa mamaṃ āha-
 2 rīvā dehīti“, so „saddhā“ ti tato paṭṭhāya tatthā akāsi, so
 ekadivasaṃ uposathamāghāte' mamaṃ alabhitvā tam eva
 aññhamāsakam vijjhitvā attakena āvunītvā tassa gīvāya pi-
 3 jandhi, ath' aṣa tam nissāya māno uppaṭṭhi, tam divasam eva
 rājā puna uyyāsam agamāsi, so rājānam āgacchantam diavā
 4 dhamam nissāya uppannamānavasena „Vedeha, tvam manu' kho
 mahaddhano, ahaṃ nu' kho“ ti tatthā saddhim attānaṃ samam
 karonto anotaritvā torapagge yeva ssaṃ cārento nipaṭṭhi, rājā
 tassa kiriyaṃ oloketvā „p-a, esa pubbe viya aṭṭha na oṭarati,
 kiṃ nu' kho kārāṇaṃ“ ti puechanto paṭhamam gātham āha:

10 . Nāyaṃ pure uppannatī' torapagge kakantako;
 Mahosadha vijānāhi kena thaddho kakantako ti.

Ta uppannatīti' tatthā aṭṭha anotaritvā torapagge yeva ssaṃ cārento
 uppannatī' evaṃ pure (add na) uppannatī', kena thaddho k. ti kena ka-
 rāṇena thaddhabhāvaṃ apānno.

24 Paṇḍito „uposathamāghāte' mathasā alabhanena rāja-
 puriseva gīvāya laddhamaññhamāsakam nissāya tassa mānena'
 bhavirabban' ti ātēvā imam gātham āha:

1. Aladdhapubbam laddhāna aññhamāsam kakantako
 atimaññati rājānam Vedeham Mithilaggahan ti.

1. B² rājādāyo. 2. B² -the māghāte. 3. B² nu. 4. C² ima-, B² esa-, B² etam-?

5. B² esa-, B² ora-? 6. B² na prasaṇḍo. 7. C² omīti etam - - ti. B² has etam
 pure uppannatī, 8. B² -the mā- 9. C² add uppanno.

Rājā tam purisaṃ pakkosāpetvā pucchī, so yathābhūtaṃ
ārocesi, rājā „kañci’ apucchitvā va sabbaññūbuddhena viya
paṇḍitena kakaṇṭakassa aññāsayaṃ ñāto” ti ativiya pasāditvā
p-assa catūsu dvāresu sūnikam dāpesi, kakaṇṭakassa pana rājā
kujjhutvā vattaṃ haretuṃ¹ ārabhi, p. pana „ayuttas” ti ni-
vāresi. Kakaṇṭakapañho niṭṭhito.

Ath’ eko Mithilavāsi Piṇḍuttaro nāma māgavo² Takkaśilaṃ
gantvā diśāpāmokkhācariyassa santike sippaṃ sikkhanto khil-
paṃ eva sikkhi, so anoyogaṃ dātvā „gacchāṃ’ ahaṃ” ti āca-
riyaṃ apucchī, tasmāhi pana kule sace pi veyyappattā dhītā³
hoṭi Jeṭṭhantovāsikassa dātubhā ti vattaṃ en⁴, tassācariyassa
ekā dhītā atthi abhirūpā devaccharapaññihāgā, atha naṃ „dhi-
taraṃ te tāta dassāmi, tam ādāya gamissasīti” ā. so pana
māgavo dubbhago kālakaṇṇi, kumārikā mahāpaññā, tassa
taṃ diavā cittaṃ nālliyati, so taṃ ārocento⁵ pi „ācariyassa
vacanam na khindissāmīti” sampajjicchi, brāhmaṇo dhitaraṃ
tassa addesi, so rattihhāge alaṃkatasārisayane nipaṇṇo tāya
āgantvā sayanam abhirūḥamattāya tintināyamāno⁶ sayanā ota-
ritvā bhūmiyaṃ nipaṇṇi, sāpi otaritvā tassa santikam gata, so
uṭṭhāya puna sayanam abhirūhi, sāpi puna sayanam abhi-
rūhi, so pana sayanā otari, kālakaṇṇi nāma siriya saddhim na
sameti, kumārikā sayane yeva nipaṇṇi, so bhūmiyaṃ yeva sayi,
evaṃ sattāhaṃ vitināmetvā taṃ ādāya ācariyaṃ vanditvā nik-
khami, antarāmagge allāpasallāpamattam pi n’ atthi, aniccha-
mānā va ubho pi Mithilam patta, Piṇḍuttaro nagarā avidūre
ekam phalasampannam udumbaraṃ diśvā khedāya piṇṇo abhi-
rūhitvā udumbarāni khādi, sāpi chātajjhata⁷ rukkhamaṇam
gantvā „mayham pi phalaṇi pāethā” ti ā., „kim tava hattha-
pādā n’ atthi, sayam pi abhirūhitvā khādā” ti, sā abhirūhitvā
khādi, so tassā abhirūḥabbhāvaṃ ñatvā sīgham otaritvā ruk-

¹ He killed. ² He visited his. ³ He visited them. ⁴ He visited in the place of
vattāna. ⁵ In all these MSS. for ārocento? ⁶ He enjoyed himself. ⁷ He enjoyed himself.

- khaṃ kaṇṭakehi parikkhipitvā „mutto 'mhi kālakaggiyā" ti
 varvā palāyi, sā otaritvā gantum asakkonti tatthi" nisīdi. Atha
 rājā uyyāne kilītvā haṭṭhikkhaudhe nisīno sayaphasamāya na-
 garam pavasanto taṃ tattha diāvā paṭibaddhacitto hutvā „sa-
 * pariggahā apariggahā" ti pucchāpesi, sā „atthi me sāmi kula-
 dattiko-pati, so pana! mahā idha nisīdāpetvā chaddetvā palāto"
 ti ā., amacco taṃ kāraṇaṃ rañño ārocesi, rājā „assāmikabhaḍ-
 ḍaṃ oāma rañño pāpuṇāti" taṃ otarāpetvā haṭṭhiṃ āropetvā
 nivesanaṃ netvā abhiśiñcitvā aggamaheśiṭṭhāne ṭhapesi, sā
 10 tassa piyā ahoṣi manāpā, udambhārarukkhe diṭṭhatā Udum-
 bārādevī¹ eva nāmaṃ sañjānīsu, ath' ekadivasāṃ rañño
 uyyānagamanatthāya dvāragāmaṃvāsikehi maggāṃ paṭijaggā-
 pesuṃ². Piṇḍuttaro pi bhūtiṃ karonto kacchaṃ baodhitvā
 kuddāleṃ maggāṃ tacehati, magge anīṭṭhite yeva rājā U-deviyā
 15 saḍḍhiṃ rathe ṭhatvā cūkkhami, U-devī pi taṃ kālakaggiṃ
 maggāṃ tacehantaṃ diāvā evarūpaṃ sirīṃ dhāretuṃ nāsakkhi,
 „ayaṃ kālakaggi" taṃ oloketi hasi, rājā taṃ basamānaṃ diāvā
 kuṇṭhitvā „kaṃhā hasi" pucchi, „deva ayaṃ maggatacehako
 puriso mayhaṃ porāṇakassāmi³, esa maṃ udumbārakkhaṃ
 20 āropetvā kaṇṭakehi parikkhipitvā gato, im' āham oloketvā eva-
 rūpaṃ sirīṃ dhāretuṃ nāsakkhiṃ", „ayaṃ kālakaggi" cintetvā
 hasi⁴ ti, rājā „tvam mosā kathesi, aññaṃ kañci" diāvā
 hasitaṃ tayā, māressāmi taṃ" ti usiṃ aggahesi, sā bhayappattā
 „deva paṇḍite tāva pucchā" ti ā., rājā Senakaṃ pucchi:
 25 „tvam imissā vacanaṃ saddahasīti", „na saddahasāmi deva, ko
 nāma evarūpaṃ itthiṃ paḥāya gamhesatthi" ā., sā tassa kathaṃ
 sutvā atirekataraṃ⁵ bhūta ahoṣi, atha rājā „Senako kiṃ jānāti",
 p-aṃ pucchissāmi⁶ cintetvā taṃ pucchanto i. g. ā.:
 „Itthi siyā rūpavati sā eva sīlavati siyā, (vol. II p. 111)
 30 puriso taṃ na iccheyya saddahāsi Mahosaddhā" ti.

¹ C¹ - pūtesu. C² paṭijaggantesu. ² At these MSS. -L. ³ Kā āt-. ⁴ C² na.

⁵ C¹ atirekatarā, C² atirekatarā. ⁶ C² jānāti.

Ta, sīlavasīlī bhārasampannā.

Taṃ sutvā paṇḍito gātham āha:

„Saddahāmi mahārāja: puriso dubbhago sīyā,¹
sīri ca kāḷakaṇṇo ca na samenti kodācanañi.

Ta, na samentīti samuddassa² oratirapāratirāṇo³ vīra nabhatalapathavīti⁴ 5
sīya ca na samāgarhanti.

Rājā tassa vacanena taṃkārūṇā na kujjhi⁵, hadayam aśa
nibhāyi, so tassa tussitvā „p-a sacc tvam idha na bhavissasī
ajjāham bāla-Sonakassa kathāya thatvā evaṃsipaṃ itthiratanam
na labhissam, idāni taṃ nissāya mayā esā laddhā“ ti p-assa 10
katasahassena pūjati kāresi, tato devī pi rājānam vauditvā
„deva, p-am nissāya mayā jīvitaṃ laddham, im⁶ āham kaṇṭṭha-
bhātikatṭhāne⁷ thaṇetuṃ varaṃ varamīti“⁸, „sādhū devī gaṇ-
hāsi⁹, dammi te varaṃ“ ti, „devāhaṃ aṇṇa¹⁰ paṭṭhāya mama
kaṇṭṭham viṇā na kiñci madhurarasaṃ khādiyāmi, ite paṭṭhāya 15
vellāya va avellāya vā dvāraṃ vivarāpetvā imassa madhura-
rasaṃ pesetuṃ lābhunakavarasā¹¹ gaṇhāmi“¹², „sādhū bhaddē
imam varaṃ gaṇhāhīti“. Sīrikaḷakannipāṇho niṭṭhito.

Aparasmīm divase rājā katapātaraṇsalhatto alighantare¹³
caṃkamaṇṇo dvārāpānantareṇa¹⁴ ekam eḷakaṇ ca sunakhaṇ ca 20
mittasanthavaṃ karonte addasa, so kira eḷako hatthiśālāya
hatthiessa purato khittam anāmatṭhatṭiyam¹⁵ khādi, atha nam
hatthigopakā poṭhetvā¹⁶ alharimso, viravitvā palāyamānaṃ ca
eko vegena gantvā piṭṭhiyaṃ dandena pahari, so piṭṭhīm nā-
metvā vedanāmatto gantvā rājagehe mahābhittim nissāya piṭhi- 25
kāya nipajji, taṃ divasam eva raṇḍo mahānāse aṭṭhicammā-
dīno khāditvā vadḍhitasunnakho bhattakārake bhattim sampādetvā
lāhi thatvā sarire sedam nibbāpente macchamaṃsagandham
adhivāsetuṃ asakkonto mahānasaṃ pavasitvā pidhānam pāietvā

¹ Ca taṃ kāraṇaṃ kujjhi, B² taṃ kāraṇaṃ sutvā tassa kujjhitvā. ² Tā yāsa-
mā. ³ B² gaṇhāsi. ⁴ B² ajjato. ⁵ B² isikkabharasam. ⁶ B² pāṇḍitāyā.
⁷ B² vāraṇāsi. ⁸ C² anāmatto. B² anāmattha. ⁹ B² poṭhi.

- maṇḍasam khādi, bhattakārako bhājanasaddena pavasitvā tam
 sunakham diavā dvāraṃ pidahitvā tam leḍḍudandāditi pothesi,
 so khāditamāṇasam mukhaṃ¹ eva chaddetvā viravitvā piḍḍham,
 bhattakārako pi 'ssa niḍḍhantaḍḍhāvaṃ ſatvā anubandhitvā
 5 piṭṭhiyaṃ tīriyaṃ daḍḍena pahari, so piṭṭhiṃ nāmetvā ekam
 pādaṃ ukkhīpitvā ejaḥassa nipannaṭṭhāvaṃ eva pāvīsi, atha
 naṃ ejaḥ „samma kiṃ tvaṃ piṭṭhiṃ nāmetvā āgacchaṃsi, kiṃ
 te vāto vijjhatīti“ pucchī, sunakho „tvam pi piṭṭhiṃ nāmetvā
 nipanno, kiṃ tava sarīre² vāto vijjhatīti“ pucchī, so attano
 10 pavattim āroceti, atha naṃ ejaḥ pucchī: „kiṃ pana tvaṃ puṇa
 bhattagehaṃ gantum sakkhissasīti“, „na sakkhissāmi, gataṃ
 me jīvitaṃ o' atthīti“, „tvam pana hatthiśālāṃ gantum sak-
 khissasīti“, „mayāpi tattha gantum na sakkā, gataṃ me
 jīvitaṃ o' atthīti“, te „kathan na kho mayam idāni jīvissāma“,
 15 'ti upāyaṃ cintesum, ath' ejaḥ āha: „sace mayam samaggā³
 vāsaṃ vasitum sakkoma atth' eso upāyo“ ti, „tena hi kathe-
 hīti“, „samma tvaṃ ito paṭṭhāya hatthiśālāṃ yāhi, 'nāyaṃ
 tiṇaṃ khādati' tayi hatthigopakā āsatikam na karissanti, tvaṃ
 mama tiṇaṃ āhareyyāsi, ahaṃ pi bhattagehaṃ parississāmi,
 20 'nāyaṃ māhaṃ khādako' ti bhattakārako mayi āsaṃkam na
 karissati, ahaṃ pi te māṇsaṃ āharissāmi“, te „atth' eso
 upāyo“ ti ubho sampañcchitvā sunakho hatthiśālāṃ gantvā
 tiṇakalāpaṃ⁴ ḍasitvā ānetvā mahābhittiṭṭhiḍḍikāyaṃ ṭhapesi,
 itaro pi bhattagehaṃ gantvā māṇsakhapḍaṃ mukhapūraṃ
 25 ḍasitvā ānetvā tatth' eva ṭhapesi, sunakho māṇsaṃ khādati
 ejaḥ tiṇaṃ khādati, te iminā upāyena samaggā sammodayānā
 mahābhittiṭṭhiḍḍikāya vasanti, rājā tesam mittadhaṃmaṃ diavā
 cintesi: „aditṭhapubbhaṃ vata me kāraṇaṃ⁵ dīṭṭham, ime
 peccāmittā hutvāpi⁶ samaggavāsaṃ vasanti, idam kāraṇaṃ
 30 gabetvā pañhaṃ katvā paṇḍita pucchissāmi, imā ca pañhaṃ
 ajānante rutṭhā pabbājessāmi, tam jānantaṃ 'evaṃ upo paṇḍito

¹ B¹ khādi. ² B² sarīre. ³ B³ ā. ⁴ C¹ tiṇakalāpaṃ; C² tiṇakalāpaṃ. ⁵
 B⁵ vāto ajja. ⁶ C⁶ nāhi pi.

o' atthāti¹ sakkāraṁ karissāmi, ajja tava avēdā sva upatṭhāna-
kāle āgata pucchissāmi² so punadivase paṇḍitesu upatṭhānam
āgantvā nisinneso paṇḍhaṁ pucchanto i. p. ā.:

„Yesaṁ na kadāci bhūtapabbhaṁ
sakkhiṁ sattapādam pi³ imaṁsi loke
jātā amhitā dve⁴ sahāyā⁵
paṭisaṁbhāya caranti kissa hetu⁶ 'ti.

Ta paṭisaṁbhāya 'ti saddhivā ghaṭṭā⁷ hutvā.

Idaṁ ca paṇḍa vatvā puna āha:

„Yadi me ajja pūtarāsakāle
paṇḍhaṁ na sakkupetha vattum etaṁ
pabbhājāyissāmi⁸ vo sabbe⁹,
na hi m' attho duppaṇḍajātikehi¹⁰.

Senako aggasāno nisinnō p. āsannapariyante, so taṁ paṇ-
ḍhaṁ upadhārento atthaṁ adivā cintesi: „ayaṁ rājā dādhā- 11
dhātuko imaṁ paṇḍhaṁ cintetvā sammācāhituṁ asamatto,
klāci tena diṭṭhaṁ bhavissati, ekadivasaṁ okāsaṁ labhanto
imaṁ paṇḍhaṁ nharissāmi¹¹”. Se- „kenaci upāyena ajja oka-
divasamuttaṁ adhivāsāpetuṁ vaṭṭasīti¹²”, itara pi cattāro
andhakāragatubhaṁ pavitṭhā viya na klāci passimsu, Se- „kin 12
na kho Mahosadhassa pavattīti¹³” Bo-andi olokesi, so pi taṁ
olokesi, Se- Bodhisattassa olokitākāraṇ' eva¹⁴ tassādhippāyāṁ
jātvā tassa paṇḍitassa¹⁵ pi na upatṭhātīti sallakkhesi ayaṁ ajja
etaṁ kathetuṁ asakkonto ten' ekadivasaṁ okāsaṁ icchati, pā-
reassāmi¹⁶ esa manorathān ti raṇṇā saddhiṁ viśāssena mahāhasitaṁ 13
hasitvā „kim mahārāja sabbe va¹⁷ amhe paṇḍhaṁ kathetuṁ asak-
konte pabbhājessasīti¹⁸” ā., „āma paṇḍitā¹⁹ 'ti „etaṁ pi eko gaṇṭhi-
paṇḍho ti tvaṁ sallakkhesi, na mayaṁ etaṁ paṇḍhaṁ kathetuṁ
sakkoma, apī ca thokaṁ adhivāsehi, gaṇṭhipaṇḍhu esa na sakkā
mahājanamaṁjhe kathetuṁ, ekamanta cintetvā pacchā tumhākaṁ 14

¹ read: -dam, omitting pi. ² read: dāve. ³ Hā sahāyaka. ⁴ Hā ghaṭṭā. ⁵ Hā rathā pabb-. ⁶ read: sabbe vo? or so va sabbe? ⁷ read: -mhitā. ⁸ Cā -ietu ti. ⁹ Hā se- bodhisattassa olokitasādhāya. ¹⁰ Hā passimsu.

yeva kathessāma, okāssa no dehāti" M-ah takketvā' jmañ
gāthadvayam āha:

21. Mahājanasamāgamamhi ghora
janakolāhahasamāgamamhi jāte
4 vikkhittasmanā assekacittā
pañham na sakkugoma vattum etañ.
22. Ekaggacittā (add pi?) ekamekā
rabasi gata attham nicintayitvā
paviveka-sammasitvāna dhīrā
10 aha vakkhanti janinda attham etañ ti.

Ta sammasitvāna 'ti' āyasettevako jhū' tva dhīrā imā pañham
sammasitvā aha te eta attham vakkhanti.

- Rājā tassa katham sutvā anattamaṇo butvāpi „sādhu
cintetvā kathetha, akathente pabbajessāmi" tujjesi yeva, cat-
15 tāro pi p-a jāsada otarimsu, Se- itare „tātā, rājā sukhumā-
pañham pucchī, akathite mahantañ bhayañ bhavoyya, tumhe
sappāyabhojanam bhujjītvā samma upadhārethā" 'ti', p- pi
utthāya U-deviyā santikaṁ gantvā „devi aja vā hiyyo vā rājā
kattha cirañ atthāsi" pucchī, „tāta dighantare vātapānena
20 olokento camkamati" tato B. cintesi: „rañña imā passena
kiñci dīṭṭhañ bhavissati", so tato gantvā bahi olokento
„ekasamakhānam kiriyam diavā rañño¹ pañho abhisamkhato"
ti sannīṭṭhānam katvā gehaṁ gato, itare tayo pi cintetvā
kiñci adisvā Senakassa santikaṁ agamīma, so te pucchī:
25 „dīṭṭho² vo³ pañho" ti, „na dīṭṭho ācariyā" ti, „yadi evaṁ
rājā vo pabbajessati⁴, kiṁ karissanthā" ti, „tumhehi pana
dīṭṭho" ti, „aham pi na passāmi", „tumhesu apassanteva
mayam kiṁ passāsamā 'ti' rañño pana santike cintetvā
kathessāma 'ti' sīhanādam vaditvā āgat' amha, akathite rājā
30 kujjhissati, kiṁ karomā⁵ 'ti', „ayam pañho na sakkā amhehi

¹ Bā oloketrā. ² C² adā satvā (C² avatā) atthāno atthāno geham gatā. ³ Bā -6.

⁴ C² te. ⁵ C² -dā. ⁶ Bā -sāma kiyya. ⁷ Bā karissāma, smutitvā ti.

daṭṭham, p-ena satagunam katvā cintito bhaviyassati¹“; „etha
tassa santikam gacchāmā“² 'ti te cattāro pi B-assa gharā-
dvāram gantvā thitabhāvam ārocāpetvā geham pavisitvā paṭi-
santhāram katvā ekamantam thitā M-am pucchimsu: „kīm
p-a cintito te pañho“³ ti, „mayi acintite añño ko cintessati, āma
cintito“⁴ ti, „tena hi amhākam pi kathethā“⁵ 'ti, p. „sac“ āham
etesam na kathessāmi rāja te⁶ ratthā pabbājessati mañ sattahi
ratanehi pājessati, ime balā mā nassanto kathessāmi tesaṃ“⁷ ti
cintevā te cattāro pi nīcāsane nisīdāpetvā añjalim pagganhā-
petvā rañño dīṭṭhakam ajānāpetvā „rañño pucchitakāle evam⁸
katheyyāthā“⁹ 'ti catunnam pi catasso gāthā bandhivā Pālim
eva uggaḥāpetvā uyyojesi, te dutiyadivase rājupatthānam
gantvā paññattāsane nisīdimsu, rāja Senakam pucchi: „ñāto
te S-a pañho“¹⁰ ti, „mahārāja mayi ajānante añño ko jānissatīti“,
„tena hi kathethīti“, „supātha devā“¹¹ 'ti uggaḥitaniyāmen¹² eva¹³
gātham āha:

11. Uggaputtarājaputtiyānam
urabbbhamaṃsam¹ piyam manāpam,
na te sunakhassa² adenti manisaṃ,
atha meṇḍassa supena sakhyam³ assā 'ti.

70

Ta. ugga - - 'ti uggaṭṭham amaraaputtānaṃ⁴ e' eva rājaputtānaṃ ca.

Gātham vatvāpi S-o attham na jānāti, rāja pana attano
pākaṭatthatāya⁵ jānāti, tasmā „Senakena tāva ñāto“⁶ ti „Pokku-
sāṃ tāva pucchissāmiti“⁷ P-am pucchi, so pi 'ssa „kīm aham
eva apaṇḍito“⁸ ti vatvā uggaḥitaniyāmen⁹ eva g. ā.:

71

12. Cammam vibhananti eṭakassa
assapiṭṭhattharapussa¹ heto,
na te sunakhassa atttharanti,
atha meṇḍassa supena sakhyam² assā 'ti.

¹ B² -ssati. ² C² v. p. ³ read: urabbbhassa manisaṃ? ⁴ read: -bhassa'. ⁵
C² sakkhim, B² sakkhymā. ⁶ B² attano attatā pa. ⁷ B² assapiṭṭha-
C² assapiṭṭhattharapussakassa. ⁸ B² sakkham.

Tassāpi attho apākaṭo yeva, rājā pana attano pākaṭattā
„imīnāpi āto“ ti Kāvindam pucchi, so pi gātham āha:

„Āvelitasilḅgiko¹ hi meḍo,
na sonakhaṣṣa viśāṇāni² atthi,
tipabhakkho maṇṣabhojano ca,
atha meḍassa supena sakhyam³ assā⁴ ti.

Rājā „imīnāpi āto“ ti Devindam pucchi, so pi uggaḥita-
niyāmen⁵ eva gātham āha:

Tipamāsi palāsamāsi meḍo,
na sannaḅho tipamāsi no palāsam,
gaṇheyya supo sasam bilāram,
atha meḍassa supena sakhyam⁶ assā⁷ ti.

Ta tipamāsi -- ti sonakkhāko⁸ c' eva punnakkhāko ca, no palāsam
ti tipam pi paṇṇam pi na khāsat.

15 Atha rājā p-am pucchi: „tāta tvaṃ imam pañham jānā-
sīti“, „mahārāja Aveḷito yāva Bhavaggā maṃ ṭhapetvā ko
aṇḍo etam jūnissatīti“, „tena hi kathehīti“, „supa mahārāja“
ti tassa kiccassa⁹ attano pākaṭabhāvaṃ pakāseto imam gātha-
dvayam āha:

16 Addhaṭṭhapādo¹⁰ catuppadassa
meḍo atṭhanakho adissamāno
chādiyaṃ āharatt¹¹ ayaṃ imassa,
maṇṣam āharatt¹² yaṃ amassa.

17 Pāsādagato Vilehasett¹³ho¹⁴
vītiḥaram aṇḍamaṇḍabhojanānaṃ¹⁵
addakkhī kira sakkhī taṃ janīdo
bhobhukkassa¹⁶ ca puṇṇamukhaṣṣa c' etan ti.

Ta addhaṭṭhapādo¹⁷ ti vyañjanakuselaṭṭha eḷakassa catuppādāṃ saṃ-
dhāyāha, meḍo ti eḷako, atṭhanakho ti eḷakassa eḷakamāni pāde dvinnam
29 dvinnam khurānaṃ taso¹⁸ etam sandhāya vuttaṃ, adissamāno ti maṇṣam
hārasakāle appaṇḍāyamāno, chādiyaṃ ti gaharabhāḍanattāya ti a. ayaṃ imassa

¹ C² āveli-. ² read: viśāṇāni sonakhaṣṣa? ³ B² saḅḅham. ⁴ C² kiccām. ⁵ B² atṭhaḍḍha-. ⁶ all three MSS. -ti. ⁷ B² ya-. ⁸ C² -amḅho-. ⁹ B² bhubb-.

'ti sikkhā sikkhassa, vīṭhāraṇaṃ vīṭhāraṇaṃ, aññamaññabhojanānaṃ
ti aññamaññāssa bhojanānaṃ vīṭhāraṇaṃ, manujā hi sikkhāssa bhojanānaṃ
kuraṇi so tassa vīṭhāraṇi, sikkhā pi tassa kuraṇi itaro vīṭhāraṇi, addakkhīti
tasmā tassa aññamaññānaṃ bhojanānaṃ vīṭhāraṇaṃ, sakkhīti attapaṇakkhānaṃ
kuraṇi addāsa, bhobhukkāsa¹ 'O bhobhukkāsa sikkhāssa' puṇṇasikkhāssa
manujāssa, etamā tassa mittaḍḍhammaṃ rāja sayasaṃ paṇṇiṭṭhi.

Rājā itarehi B-am nissāya ātābhāvaṃ ajānanto „pañca
p' ete attano attano paṇṇābalaṃ' eva jānīmā² 'ti maññamāno
somanassappatto kuraṇi imāṃ gāthāṃ āha:

„Lābhā vata me anappārūpā
yassa me edisā³ paṇḍitā kulamhi,
gambhīragataṃ nīpunaṃ⁴ attamaṃ
pativijjhanti sobhāsitaṃ dhīrā⁵ ti.

10

Ta pativijjhaṇḍiṇi sobhāsitaṃ vīṭhāraṇi kathaṇṭhi.

Atha nesaṃ „santutṭhena nāma tutṭhākāro kattabbo⁶ ti is-
saṃ karonto gāthāṃ āha:

„Assatarirathaṃ⁷ ca ekamekaṃ
phītaṃ⁸ gāmavaraṇaṃ ca ekamekaṃ
sabbesaṃ vo dammi paṇḍitānaṃ
parappattitamaṇa⁹ subhāsitaṃ¹⁰ 'ti

10

vataṃ sabbaṃ dāpesi. Dvādasanipāṭe Menḍakapañho nī-
tṭhito. (IV p. 122.)

Udumbaradevi pana itarehi p-am nissāya paṇḍassa ātā-
bhāvaṃ ātvā „raññā muggamāse nibbīse¹¹ karontena viya
pañcānaṃ samako va sakkāro kato, nāno mayhaṃ kaṇitṭhassa
vīsesaṃ sakkāraṃ katoṃ vattatīti¹² rañño santikaṃ gantvā
pucchī: „deva kena te pañho kathito¹³ ti, „paṇḍaḥ paṇḍitehi
bhaddo¹⁴ ti, „deva cattāro jānā tām pañhaṃ kaṇ nissāya jā-
nīmā¹⁵ 'ti', „az jānāmi bhaddo¹⁶ ti, „mahārāja te kiṃ jānanti,
p. pana 'mā nassantu ime bālā' ti pañhaṃ uggaṇḍāpesi, tumhe

¹ Bā bhaddo. ² Bā bhobhukkāsaḍḍakarnāsaṃ su. ³ Bā omīte edisā. ⁴ read:
nīpū. ⁵ Cā -vataṃ. ⁶ Cā phītaṃ, Bā phītaṃ, Cā omīte this pāda. ⁷ Cā para-
matṭa-, Cā paramatṭa-, Bā paramappatṭa-, ⁸ Bā -assakam. ⁹ Cā add maññāsa-

sahhasaṃ samaṃ sakkāraṃ karoṭṭha, ayuttaṃ c' etaṃ, p-assa
 viessaṃ kātaṃ vaṭṭatīti¹, rājā „attānaṃ nissāya ūtābhāvaṃ na
 kaṭhesīti“ p-assa tussitvā atirekaṃ sakkāraṃ kātukāmo cintesi:
 „hotu mama puttāṃ ekaṃ pañhaṃ pucchitvā kaṭhitakāle ma-
 8 hāsakkāraṃ karissāmi²“ so pañhaṃ cintento Sīrīmandapañhaṃ
 cintesi, cintetvā ekadivasaṃ pañcannaṃ paṇḍitānaṃ upatthānaṃ
 āgantvā sukhanisinnakāle „Senaka pañhaṃ pucchissāmi³“,
 „puccha devā“ 'ti, rājā Sīrīmandapañhe paṭhamāṃ g. ā.:

„ Paññāy' upetaṃ siriya vibhinaṃ
 10 yasassināṃ vāpi apetaapaññaṃ
 pucchāmi taṃ Senaka etaṃ atthaṃ:
 kam' ettha seyyo kusalā vadanti.

Ta. kam' - ti tmesu dvīsu katarāṃ paṇḍitā seyyo ti vadanti.

Ayaṃ ca kira pañho Senakassa vaṃsānugato, tena taṃ
 15 khippam' eva kaṭhesi:

„ Dhūrā ca bālā ca hāva janinda
 sippūpapannā⁴ ca asippino ca
 sujātimaṇḍo pi ajātimassa
 yasassino pessaṅkarā bhavanti,
 20 etaṃ pi diṣvāna ahaṃ vadāmi:
 pañño nihīno sīrīmā va seyyo ti.

Ta. p'aññā' s'ujāto ti paññā' nihīno tassu uttamo ti sūto.

Rājā tassa vacanāṃ sutvā kare tayo apucchitvā nisinnāṃ
 Mahosadhapaṇḍitaṃ āha:

„ Tvaṃ pi pucchāmi anomapaññaṃ
 25 Mahosadha⁵ kevaladhammadassī:
 bālāṃ yasasīṃ paṇḍitaṃ⁶ appabbhogaṃ
 kam' ettha seyyo kusalā vadanti.

Ta. kevaladhammadassīti sabhadhammadassī.

¹ 'ti sippasannapanno. ² so all three MSS. for -dhi? ³ read: paṇḍit'.

Ath' assa Mahāsaatto „supa mahārājā“ 'ti kathesi:

14. Pāpāni kammāni karoti bālo
idham eva seyyo iti maññamāno,
idhalokadassi paralokaṃ¹ adassi,
ubhayattha bālo kalim aggahesi,
evam pi diāvāna ahaṃ vadāmi:
pañño² va seyyo na yasassibālo ti.

Ta, idham eva 'ti idhaloke idam lasariyam eva mayham satthan ti mañña-
māno, kalimaggahesi³ti bala lasariyamadena pāpakammāni katvā utrayādisu
uppalanto paraloke, puna tatā igantvā nicakāle dukkhabhojano⁴ kutvā nib- 10
hattamāno idhaloke -ā⁵ 'ti, ubhayattha parājayaṃ eva gahāti, etam pi ahaṃ
kāraṇam diāvā paññasampañño va uttamo, lasaro pi pana bālo na uttamo⁶
ti vadāmi.

Evam vutte rājā S-kaṃ oloketvā „nanu Mahosadho pañña-
vantam eva uttamo ti vadatīti“ ā., S-ko „mahārāja, M-dho 15
daharo, ajjāpi 'ssa mukhaṃ khiragandhaṃ vāyati, kiṃ esa
jānatīti“ vatvā imaṃ gātham āha:

16. Na sippam etaṃ vidadhātī bhogaṃ
na bandhavā⁷ na sarirāvakaśo⁸,
pass' ejaṃūgaṃ sukhaṃ edhamānaṃ
sirihīnaṃ⁹ bhajate Gorimandaṃ,
etam pi diāvāna ahaṃ vadāmi:
pañño nihīno sirimā va seyyo ti.

Ta, ejaṃūgaṃ ti paggharissālamukhaṃ, Gorimandaṃ¹⁰ ti so kira
taṃtūṇa āra nagare ākikkheppiharo seṭṭhi virūpa, nāssa putto na dhītā, na 25
kīṇci sippam jānāti, kathentassa¹¹pi 'ssa bandhava ubbhehi passehi lādhārā
paggharanti, devaccharā viya dā itthiyo sabbālamkārehi vibbhāsitā supoppalita-
nūluppallāni gahetvā ubbhesu passesu thitā tam lādhā nūluppalehi paricchitvā
uppalāni abhajanti, sarāsoṇā pānāgrasaṃ parivesantā nūluppalehi altha sādā tassa
gahetvāraṇaṃ gantvā ekaṃ Gorimanda seṭṭhi¹² vadanti, so tesaṃ saddhaṃ sutvā 30
vācāpāso tharevā kiṃ tātā 'ti vadati, ath' assa lādhā paggharanti, tā itthiyo tam
nūluppalehi paricchitvā nūluppallāni antaravithiyam khīpanti, surādhutā tām¹³

¹ read: -lok'. ² C¹ se. ³ C² -bhā-. ⁴ C¹ vā. ⁵ C² va-. ⁶ C¹
bandhava. ⁷ B² sariravajjo. ⁸ C² sirihīnaṃ. ⁹ C¹ sirihina, B² sirivihīnaṃ. ¹⁰
B² gorarindaṃ. ¹¹ C¹ sādā.

gahetvā udake vikkhāletvā pīlāndhītvā pānīgāraṃ pavasaṃti, evaṃ aśīsaṃpanno
 ahoṃ, Soṇako taṃ udāharanāṃ iharītvā dassetvā evaṃ āha.

Taṃ sutvā rājā „kīdisaṃ tāta Mahosadhapanḍitā“¹ 'ti, p.
 „deva kiṃ S-ko jānāti, odanaasitthaṭṭhāne“² kāko viya dadhiṃ³
 5 pātum āradḍhasunnakho viya ca sayam eva passati, sise patana-
 kaṃ mahānuggaraṃ na passati, suṇohi devā“⁴ 'ti imaṃ g. ā.:

= Laddhā sukhaṃ majjati appapañño⁵

dukkheṇa puttḥo pi pamohaṃ eti,

āgantunā sukhadukkheṇa puttḥo

10 pavedhati vāricaro va ghaṇṇe,

etaṃ pi diṣvāna ahaṃ vadāmi:

pañño va seyyo na yasasibhālo ti.

Ta sukhaṃ ti ācāryasukhaṃ lahlitvā bālo majjati pamajjati, pamatto
 pāpāṃ karoti, dukkheṇā ti ācāryasatthadukkheṇa, āgantunā ti na ajjhat-
 15 tikheṇa, suṇohi hi sukhaṃ pi dukkhaṃ pi āgantukaṃ eva na hiropappavattāno,
 ghaṇṇe ti udakā odāharitvā ātpe khittamereṇo viya vīḍānāti a.

Taṃ sutvā rājā „kīdisaṃ ācāryā“⁶ 'ti ā., S-ko „deva
 kim esa jānāti, tiṭṭhantu tāva manussā“⁷ araññe saṅjātarakkhaṃ
 pi phalaṣaṃpannam eva pakkhi bhajantīti“⁸ imaṃ g. ā.:

20 = Dumhaṃ yathā sādūphalaṃ⁹ araññe

samantato samabhīcaranti¹⁰ pakkhi¹¹

evam pi aḍḍhaṃ sadhanaṃ sabhogāṃ

bahujāno bhajati attahetu,

etaṃ pi diṣvāna ahaṃ vadāmi:

25 pañño nibbāno sirimā va seyyo ti.

Ta bahujāno ti bahujānā.

Taṃ sutvā rājā „kīdisaṃ tātā“¹² 'ti āha, p. kim esa maho-
 dare jānāti, suṇa devā“¹³ 'ti imaṃ gātham āha:

= Na sādho balavā bālo sāhasaṃ vindate dhanam,

30 kandantam eva dummedham kaḍḍhanti nirsaye bhusaṃ,

¹ C¹ -satta-, B¹ -sāhassa-. ² C² B² dadhi, C³ adhi. ³ C⁴ -pañño. ⁴ B⁴ -a.

⁵ B⁵ sādho-. ⁶ B⁶ -bhajanti. ⁷ B⁷ -ino. ⁸ B⁸ bahuko jano.

etam pi disvāna ahañ vadāmi:

pañño va seyyo na yasassibālo ti.

Ta. sāhasan ti sāhasena sāhasikāni hammañ karvā janam piṭṭvā dha-
nam vīdanti, aha nam nirayapālā kaṇḍantam eva dummaddham balavaredhānā
nirayam kaḍḍhanti. 5

Puna S-ko raññā „kiñ Senakā“ 'ti vutte imam g. ā.:

„Yā kāci naḷḷo Gaṅgam abhisavanti¹

sabbā va tā nāmagottañ jaṇanti,

Gaṅgā samuddam paṭipajjamānā²

na khāyate, iddhiparo hi loko,

etam pi disvāna ahañ vadāmi:

pañño nihito sirimā va seyyo ti.

10

Ta. naḷḷo ti muḍā kutvā sandamānā antamaṇo kaṇḍariyo pi upādāya³,
jaṇanti Gaṅgā 'ti eva⁴ sammāham gacchanti anāro nāmagottañ jaṇanti, na
khāyate ti sāpi puna tīraṅgā samuddam paṭipajjamānā na paññāyati samuddo 15
'ti eva⁵ nimanā labhati, evam eva⁶ mahāpañño pi tesam paṭi⁷ na khāyati
na paññāyati samuddam paṭittha-tīraṅga vīya kottu ā.⁸

Puna rājā „kiñ paṇḍitā“ 'ti ā., so „supa mahārāja“ 'ti
vatvā imam gāthādvayam āha:

„Yam etam akkhā ndadhīm mahantañ

savanti naḷḷo sabbakālañ⁹ asarikkhat⁷,

so sūgaro niccam ulāravego

velaṇ na necti mahāsamaddo.

20

„Evam pi bālassa paṇḍapitāñ

paññañ na necti siri kadāci,

etam pi disvāna ahañ vadāmi:

pañño va seyyo na yasassibālo ti.

25

Ta. paṇḍitamaḷḷhā ti yam etam (eva) akkhāñ vedeti, eva⁹ kāha¹⁰ ti
agatānañ kālañ, velaṇ na necti¹¹ ulāravego pi kutvā Gāṇḍhāravānā ukkhi-
piti¹² sāpi velaṇ atikkamitum na akkhe¹³ velaṇ paṭi¹⁴ asaricā¹⁵ sabbadūmiyo bhij- 30
janti, eva¹⁶ pi bālassa paṇḍapitāñ pi evam eva¹⁷ paññāvañ¹⁸ atikkamitum

¹ read: āsavanti? ² B⁴ -so kuttinadiyo pi gaṅgam abhisavanti. ³ B⁴ teva. ⁴
B⁴ tassāyappaṭito. ⁵ B⁴ kūtī, C¹² kottī. ⁶ read: -kā'. ⁷ B⁴ -kāya. ⁸ B⁴
-kāya. ⁹ B⁴ necti. ¹⁰ C¹² -kāya.

na sakkonti tam parivā va bhāṇanti, paṇḍitaṃ nāccetiti paṇḍitavantaṃ ari
nāma vāṭṭikkhamati, na hi koṇi atthānethe uppatumahakkho paṇḍitavantaṃ atthika-
mūṭṭa bāḷassa issarassa pādamūḷam¹ gacchati², paṇḍīvato yeva pādamūḷe vi-
nīcchaya nāma labhhatiti s.

3 Tam sutvā rājā „kiṃ Senakā“³ 'ti ā., so „supa devā“⁴ 'ti
imam gātham āha:

2. Aasaṇḍato ce va⁵ paresam attham
bhayati saṇḍhānagato⁶ yasaas⁷
tass⁸ eva tam rūhati ātīmajjhe
10 sirihinaṃ⁹ kārayato na paṇḍā¹⁰,
etam pi disvāna aham vadāmi:
paṇḍo¹¹ nihino sirimā va seyyo ti.

Ta aasaṇḍato ce vā 'ti tassaro hi sace pi kāyādhlī aasaṇḍato dussālo
saṇḍhānagato⁶ vinīcchaya thito hotvā paresam attham bhayati tassam vinīccha-
10 yamandale mahapativāraparikkamassa mupā vatvā samikkam pi aasaṇḍam karontassa
tass⁸ eva tam varanam rūhati sirihinaṃ tathā⁹ kārayato¹⁰ na paṇḍā¹¹, tassam
paṇḍo nihino tassaro¹² va seyyo ti vadati.

Puna raṇḍā „kiṃ tāṭā“¹³ 'ti vutte p. „supa deva, kiṃ jānāti
lāla-Senako“¹⁴ ti vatvā imam gātham āha:

20 2. Parassa vā attano vāpi hetu
bālo muṣā bhāsati appapaṇḍo,
so¹⁵ nindito hoti sabhāya majjhe
peccam pi¹⁶ so duggatigāmi hoti,
etam pi disvāna aham vadāmi:
25 paṇḍo va seyyo na yasasibālo ti.

Tato Senako gātham āha:

2. Attham pi ce bhāsati bhūripaṇḍo
anālayo appadhano daliddo
na tassā tam rūhati ātīmajjhe

¹ C¹ aḍḍi na. ² C² -anti. ³ B⁴ pl. ⁴ C⁵ saṇḍhāna-, C⁶ saṇḍhāna-. ⁵ C⁷
-hinam, B⁸ sirihinaṃ. ⁶ B⁹ kārayato na paṇḍā. ⁷ C¹⁰ paṇḍā-. ⁸ C¹¹
saṇḍhāna-. ⁹ B¹² tathā. ¹⁰ B¹³ kārayato. ¹¹ B¹⁴ -o, aḍḍing appaṇḍassa vada-
nati. ¹² B¹⁵ sirimā. ¹³ B¹⁶ bāḷassa issarassa pādamūḷam olokati na parikkamā,
¹⁴ C¹⁷ -o. ¹⁵ B¹⁸ pacchiṭṭi.

siri ca paññāgavato na hoti,
 etam pi disvāna ahaṃ vadāmi:
 pañño' nihino sirimā va seyyo ti.

Ta aṭṭhampiṭi kāraṇam pi eva bhāsatī, ūtīmajjhe ti parissamajjhe,
 paññāgavato ti mahārāja āhuvantassa ca sīllobhaggappattān paṭvā paṭi- 5
 tiyā vijjamaññapi etī nāma na² hotī, so hi tassa saṅkhā sūryuggamāna khajjo-
 penako vija bhāyati dasseti.

Puna rañña „kiddisaṃ tātā“¹ ti vutte p. „kiṃ jānāti S-ko,
 idhalokamattam eva olokoti na paralokaṃ“ ti vatvā imaṃ g.ā.:

„ Parassa vā attano vāpi hetu 10
 na bhāsatī' alikaṃ bhōripañño,
 so pūjito hoti sabhāya majjhe
 peccaṃ va so suggaṭṭigāmi hoti,
 etam pi disvāna ahaṃ vadāmi:
 pañño va seyyo na yasaasibhālo ti. 15

Ta. postan ti paralokaṃ, gaṇḍhantassa kaṭi² na hotīti aṭṭho³.

Tato Senako gātham āha:

„ Hatthi gavāssaṃ maṇikuṇḍalā ca
 nariyo ca iddhesu kulesu jātā
 sabbā va tā upabhogaṃ bhavanti 20
 iddhassa posassa aniddhimanto,
 etam pi disvāna ahaṃ vadāmi:
 pañño nihino sirimā va seyyo ti.

Ta. iddhassa⁴ ti isarassa, aniddhimanto ti na kevalam tā nattho
 va aṭṭha kho sabbe aniddhimanto satti tassa upabhogaṃ bhavanti. 25

Tato p. „kiṃ esa jānāti“ ekaṃ kāraṇam āharitvā das-
 sento imaṃ gātham āha:

„ Asamvīhitakammantaṃ bālaṃ dummantamantinaṃ
 siri jahati dummedhaṃ jīṇaṃ va vrago tacatī,
 etam pi disvāna ahaṃ vadāmi: 30
 pañño' va seyyo na yasaasibhālo ti.

¹ C³ -ā. ² B² -ppattassa saṅkhādi gantvā. ³ C² omitt na. ⁴ all three MSS.
 -ti. ⁵ C² kaṭi. ⁶ aṭṭha -- aṭṭho wanting in B².

Ta. sīri jāhatīti padassa Ceṭṭajātakassa aṭṭha saṃneṭṭabbo

Atha S-ko rañṇā „kiddisaṃ“ ti rutte „deva kiṃ esa taruno
dārako jānāti, suṇāthā“ ti „paṇḍitaṃ appaṭibhānam karissā-
mīti“ cintetvā imaṃ gātham āha:

- 8 „ Pañca paṇḍitā mayam bhadaṇṭe
 sabbe pañjalikā upatṭhitā,
 tvaṇ no abhiḥhuyya issaro ‘sī’
 Sakko bhūtapatiṇa devarājā,
 etaṃ pi disvāna ahaṃ vadāmi;
10 pañño nihīno sīrimā va seyyo ti.

Idaṃ sutvā rājā „sādhurūpaṃ S-kena kāraṇaṃ āharitaṃ“,
sakkhissati no kho me putte imassa vādam bhinditvā aññaṃ
kāraṇaṃ āharitva“ ti cintetvā „kiddisaṃ paṇḍita“ ti ā. S-kena
kira imasmiṃ kāraṇe āhaṭe¹ tṭhapetvā B-aṃ añño taṃ vadam
11 bhinditum samattho n² atthi, tasmā M, attano ānubalena
tassa vadam bhindaṇṭe „mahārāja, kiṃ esa bālo jānāti, mayam
eva oloketi pañṇāya vīsesaṃ na jānāti, suṇa mahārāja“ ti
vatvā imaṃ gātham āha:

- „ Dāso va pañṇassa yasassibālo
12 atthesu jātesu tathāvidhesu,
 yaṃ paṇḍito nipuṇaṃ samvidhetti
 sammeḥam āpajjati tathā bālo,
 etaṃ pi disvāna ahaṃ vadāmi;
 pañño va seyyo na yasassibālo ti.

23 Ta. atthesu ‘ti kīcesu, samvidhettīti sammādhettīti.

Sīnerupādato suvaṇṇavālukaṃ uddharanto viya gaganatale
punnacandaṃ atṭhapento viya mayam³ kāraṇaṃ dassesi, evaṃ
M-ena⁴ pañṇānubhāvaṃ dassetvā⁵ kathite⁶ rājā S-kaṃ āha:
„kiddisaṃ Senaka sakkonto ottariṃ kathehi“, so koṭṭha tṭha-
20 pitadhiṇaṃ viya ugghaṭitaṃ⁷ kṭhetvā appaṭibhāno maṃkubbhūto

¹ C² = itṭhasi. ² B² ābharati. ³ B² ābharati. ⁴ B² naya. ⁵ C² = ito tam. C²
= ito na. ⁶ C² = omīti dā. ⁷ C² = takālo, additug tato. ⁸ B² = hitakam.

paññāyanto nisīdi, sace pi¹ so aññam kārṇam āhareyya
gāthāsahassena pi imam jātakam niṭṭhapeyya², tassa pāṇa
appaṭibhūnassa ṭhitakāle gambhīram³ ogham ānento viya M,
uttarim pi paññam eva vaṇṇento imam gātham āha:

— Addhā hi paññā va satam pasatthā,
kantā siri bhogarātā manusasā,
ñāṇaṃ ca buddhānam atalvarūpaṃ,
paññam⁴ nāceti⁵ siri kadāceti.

Ta. sace u Buddhānam appaṭibhūnā, bhogarātā u mahārāja yaṃ
andhabhāsi manusasā bhogarātā va taṃ tēva siri kantā, yaso nām⁶ eso p-ahi 10
zarahito bhāṇanto pi, ayam⁷ aṭṭho Bhogajātakaṃ vaṇṇetabbo, buddhānam⁸
u ānento⁹ ruddhānam¹⁰, kadāceti¹¹ khameti kile ānaramāṇu¹² siri nāma tā-
tikhameti devā 'u.

Tam sutvā rājā M-assa pañbhavyākaraṇena tuṭṭho¹³ ghana-
vassam vassanto viya M-am dhaṇena pūjento gātham ā: 14

— Yam tam apucchimha akkhatayī¹⁴ no
Mahosadham¹⁵ kevaladhammadaassi¹⁶,
gavam saḥassam usatthā ca nāgaṃ
ājaññayutte ca rathe dasā imv
pañhassa veyyakaraṇena tuṭṭho
dadāmi te gāṃavarāṇi soḷasa¹⁷ 'u.

Ta. usatthā uca nāga u tato gavasahassam¹⁸ usattham kateṭi elam-
katapattiyattam ārahanīyam āgaṃ dāṃmhi ā¹⁹ Visuddhīpāṇe Sīrimanda-
pāṭṭho²⁰ uttiko.

Tato paṭṭhāya Bo-assa yaso mahā āhoṇi, tam sabham 22
U-davi yava vicāreti²¹, sā tassa soḷasavassakāle cintesi: „mama
kanṭṭho mahallako jāto, yaso pi 'ssa mahā, āvāham assa
kātam vattatīti²², sā rañño tam attham ārocesi, rājā tam sutvā
somanassappatto hutvā „sādhu jānāpehi nan²³ ti ā. sā tam

¹ Bā hl. ² C¹ niṭṭhāyetha. ³ C² -ra. ⁴ C² -ā. ⁵ C¹ Bā na-. ⁶ C² u āyasa.
⁷ C² vada-. ⁸ C² āna. ⁹ Bā sabbāhiṃ buddhānam ca ānaṃ. ¹⁰ C²
nācavataṃ. ¹¹ Bā adda mahāmagho. ¹² C² atikkayī. ¹³ u C² for -āhā
Bā -āha. ¹⁴ C² -ā. (fr. supra v. 22. ¹⁵ Bā -haṇam. ¹⁶ C² add sabbam
dāpeti. ¹⁷ Bā -māṇa-, cf. IV p. 412. ¹⁸ Bā -at.

jānāpetvā tena sampatṭicchite „tena hi tāta kumārīkaṃ āpema”¹
 ‘ti ā., M. „kadāci imehi ānītā mama na rocceyya, sayam eva
 tāva upadhāreṇūti” cintetvā evam āha: „devi, katipāhaṃ mā
 kiñci rañño vadetha, ahaṃ ekaṃ dārikam sayam pariyeasitvā
 5 mama cittarucitāṃ² tūbhākaṃ³ ālekkhissāmīti”, „evam karohi
 tāta” ‘ti, so devīm vanditvā attano gharāṃ gantvā saḥāyakā-
 naṃ saññaṃ datvā aññataravesena tūnāvāyapakaraṇāni⁴ ga-
 hetvā ekako va uttaradvārena nikkhamitvā uttaradvārayava-
 majjhakaṃ⁵ pāyāsi, tadā pana tāttha purāgaseṭṭhikulaṃ pari-
 10 jñānaṃ abhosi, tassa kulassa dhitā Amarādevī nāma abhīrōpā
 sabbalakkhaṇasampannā puññavati, sā taṃ divasaṃ pāto va
 yāgum pacitvā ādāya „pitu kasaṇaṭṭhānaṃ gamissāmīti” nik-
 khamitvā taṃ eva maggaṃ paṭipajji, M. taṃ āgacchantiṃ⁶
 dīsvā „lakkhaṇasampannā itthi, sace apariggahā imāya me
 15 pādaparicārikāya bhavitum vaṭṭatīti” cintesi, sāpi taṃ dīsvā
 va „sace avarūpassa purisaṃsa gehe bhaveyyaṃ sakkā mayā⁷
 kuṭumbaṃ saṇṭhapetu” ‘ti cintesi, atha M. „imiasā apariggaha-
 apariggahabbhāvaṃ na⁸ jānāmi, hatthamuddāya naṃ⁹ pucchissāmi,
 sace paṇḍitā bhavissatī jānissatīti” cintetvā dūre phito va muṭṭhiṃ
 20 akāsi, sā „ayaṃ me sassāmikabbhāvaṃ pucchatīti” ātvā hat-
 thaṃ vikāse¹⁰, so¹¹ ātvā samūpaṃ gantvā „bhadde kā nāma
 tvaṃ” ‘ti pucchi, „sāmi ahaṃ atitānāgate vā etarahi vā yaṃ
 u’ atthi taṃsāmikā” ‘ti, „bhadde, loke amaraṃ nāma u’ atthi,
 tvaṃ Amarā nāma bhavissasīti”, „evam sāmīti”, „bhadde kassa
 25 yāgum harasīti”¹², „sāmi pubbadevatāya” ‘ti, „pubbadevatā”
 nāma mātāpitaro, tava pitu harissasi maññe”¹³, ‘ti, „evam bha-
 viṃsati” sāmīti”, „tava pitā kiṃ karotīti”, „ekam dve” karo-
 tīti”, ekassa dvīdhākarapaṇaṃ nāma kasaṇaṃ, „kasati bhadde”

1. Hā āpessāmi. 2. C¹ tūnāmāya, H¹ tūnāsiya. 3. H¹ uttarayasaṃmajjhaka-
 gāmaṃ. 4. H¹ -tam. 5. C¹ styā. 6. C¹ omīti na. 7. so C¹; H¹ -mutthavāyā-
 naṃ. 8. H¹ paṇḍasā. 9. H¹ ādā apariggahabbhāvaṃ. 10. C¹ haratū, H¹ ha-
 riṃsati. 11. H¹ bhadde pūbba-. 12. H¹ ādā vena. 13. H¹ omīti bha-. 14.
 H¹ dvīdhā.

ti, „evam sāmīti“, „kaemiṃ pana thāne te piṭā kasati“,
 „yattha sakhiṃ¹ gatā² na eutīti³“, „sakhiṃ gatānaṃ napaccā-
 gamanattīhānaṃ⁴ nāma susānaṃ, susānasantike kasati bhaddhe“
 ti, „evam sāmīti“, „bhaddhe aji⁵ eva essatīti“, „sace essati
 na essāmi, nocē essati essāmīti“, „bhaddhe piṭā te maññe na-
 dītīre kasati“, udake ente na essasī anento essasīti“, „evam
 sāmīti“, ettakam allāpasallāpaṃ katvā Amarādevi „yāguṃ
 pīvissasī sāmīti“ nimantesi, M. „paṭikkhipanan nāma amañ-
 galan“⁶ ti ciotetvā „āma pīvissāmīti“ ā. sā yāgughaṭaṃ otāresi,
 M. „sace pātiṃ adhovitvā hatthadhovanaṃ adatvā va dassanti
 etth⁷ eva naṃ pahāya gamissāmīti“ ciotesi, sā pana pātiyā
 udakam āharitvā hatthadhovanaṃ datvā tucchapātiniṃ hatthe
 aṭhapetvā bhūmiyaṃ katvā ghaṭaṃ āloketvā⁸ yāguyā pūresi,
 tattha pana sitthāni maṇḍāni, aṭṭha naṃ M. ā. „kiṃ bhaddhe
 atibahalā yāgū“ ti, „udakam no⁹ laddhaṃ sāmīti“, „kedārehi
 udakam na laddhaṃ bhavissati maññe“ ti, sā „evam sāmīti“,
 sā piṭu yāguṃ ṭhapetvā B-assa adāsi, so pīvitvā mukhaṃ vik-
 khāletvā „bhaddhe mayam tomhākaṃ geham gamissāma, mag-
 gam no ācikkhā“¹⁰ ti ā. sā „sādhū“ ti vatvā ācikkhanti Eka-
 nipāte gātham āha:

„Yena sattu hilaṅgā ca¹¹
 dviguṇapālāso ca pupphito
 yenādāmi¹² tena¹³ vadāmi
 yena nādāmi¹⁴ na tena vadāmi“
 esa maggo Yavamajjhakassa
 etaṃ channapathaṃ vijānāhīti.

T. ā. cāmi antegāmaḥ pavetivā ekam sattoḷpanam parissasāsi tato kaṇḍiya-
 spanam, tenam parato dviguṇaspano kottaro pupphito, tamā vrami yena sattu

¹ Bā patiṃ. ² Bā adda macchi. ³ Bā eutī tasmim thāne sāmīti. ⁴ Cā na
 paricā-, Bā panapaccā-. ⁵ Bā -aji, Cā essatā ti. ⁶ Cā -gū, Bā dipāre
 kasati. ⁷ Bā evam-. ⁸ so C+, Cā āloketvā, Bā āloketvā. ⁹ Bā na. ¹⁰ so
 all three MSS. ¹¹ Bā yena dadāmi, ¹² read: tenā? ¹³ Bā yena na dadāmi,
 Cā ye nā dāmi. ¹⁴ Bā tena na vadāmi, wanting in C.

blāṅṅā ca kottāro ca pupphito tena ganivā kottāramūle (kavāḍakā khinnā¹ gapha
 vāma² muḍa³ eva maggo Tavama)[bhāsa, Tavama][bhāsa pati](bhāsa amhākam
 gebasa⁴ etam eva paṭicchādita⁵ mayā vutta⁶ channapatha⁷ channapada⁸ eva
 paṭicchama⁹ āraṇa¹⁰ vijāṇhīti, atha hi y¹¹ o¹² dāmi¹³? yena kattiṇa¹⁴ ādāmi¹⁵
 1 dakkhiṇabhatta¹⁶ samūhāya vutta¹⁷ itara¹⁸ vāma¹⁹ bhatta²⁰, eva²¹ eva tassa magga²²
 ācikkhivā²³ pū²⁴ pū²⁵ gahetvā²⁶ āgami²⁷. Channapathapaṭṭha²⁸ nūttā²⁹.

So tāya kattiṇamaggena taṃ gehaṃ gato, atha na³⁰
 Amarādeviyā mātā diavā va āsanaṃ daivā „yāgum³¹ vaḍḍhemi³²
 sāmīti³³“ ā., „amma kamīṭṭhabhagīniyā me A-deviyā thoka³⁴ yāgu
 10 dinnā³⁵“ ti, „dhito me atthāya āgatena bhavitaḍḍha³⁶“ ti aññāsi,
 M. tesaṃ duggatabhāvaṃ jānanto pi „amma ahaṃ tunnavāyo,
 atthi kiñci sikkhitabba³⁷“ ti „sāmi atthi, mūlaṃ pana n³⁸ atthīti³⁹“,
 „amma mūlona kamma⁴⁰ n⁴¹ atthi, ānetha sikkissāmīti⁴²“, sā
 jippakāni pīṭikāni āharitvā adāsi. Bo. ānatāhaṃ mūṭha-
 15 pesi yeva, paṇḍavantaṇaṃ kiriyaṃ nāma ijjhati, atha na⁴³
 „amma vithisabhāgaṇaṃ⁴⁴ ārocehīti⁴⁵“ ā., sā sakalagāme āro-
 cesi. M. tunnakammaṃ katvā ekāheṇ⁴⁶ eva sahasaṃ⁴⁷ up-
 pādesi, mahallikāpi⁴⁸ 'ssa pātara⁴⁹ sabbhattaṃ pacitvā daivā sā-
 yaṃ „tāta kitta⁵⁰ kaṃ pacāmi⁵¹“ ā., „amma yattakā⁵² imas-
 20 miṃ gehe bhu⁵³ janti tesaṃ pamāṇena⁵⁴“ ti, sā anekasūpa-
 vyañjanaṃ bahubbhattaṃ paci, A-devi pi sāyaṃ sīsena dāru-
 kalāpaṃ ucchaṅgena paṇṇaṃ ādāya araṇhato āgantvā pure-
 dvāre⁵⁵ dārūni nikkhipitvā pacchimadvārena gehaṃ pāvisi, pitā
 pa⁵⁶ assā sāyatarā⁵⁷ āgami, M. nānaggarasehi bhu⁵⁸ ji, itarā
 25 mātāpitaro bhu⁵⁹ jetvā pacchā bhu⁶⁰ jītvā mātāpitunnaṃ pāde dho-
 vitvā M-assa pāde dho⁶¹ vi, so taṃ parigaḥanta katipāha⁶² tatth⁶³
 eva vaasi, atha na⁶⁴ vimaṃsanto ekadivasā⁶⁵ ā.: „bhadde A-devi
 aḍḍhanā⁶⁶ jikamattaṃ taṇḍulaṃ gahetvā tato mayhaṃ yāgu⁶⁷ ca
 pūva⁶⁸ ca bhatta⁶⁹ ca pacāhīti⁷⁰“, sā „sādhū⁷¹“ ti sampati⁷² cchitvā
 30 te taṇḍule kottetvā mūlatāṇḍulehi yāguṃ majjhimatāṇḍulehi
 bhattaṃ kaṇikāhi pūva⁷³ paci⁷⁴ tvā tadapurūpa⁷⁵ vi⁷⁶ yañjanaṃ
 sampādetvā M-assa savya⁷⁷ ñjanaṃ yāguṃ⁷⁸ adāsi, yāgu mukhe

¹ Id - namagga. ² Id yena dāmi. ³ Id dāmi. ⁴ Id pīvaṇa. ⁵ Id
 -kam. ⁶ C - gema. ⁷ Id adda kaṇḍapana. ⁸ Id pūṭṭhadevā, Id pūṭṭhadevā.
⁹ Id C -; Id sūpāṇaṃ. ¹⁰ Id sūpāṇaṃ. ¹¹ Id sūpāṇaṃ.

thapitamattā va rasaharanīyo¹ pharivā atthāsi, so tassā vi-
 mahāsaṇṭhaṃ eva² „bhaddhe pacitum ajānantī kimatthaṃ
 mama teṇḍole nāsesīti“ yāgum saha kheḷena nittubhittvā bhū-
 miyaṃ pātesi, sā akujjhivā va „sace yāgu na sundarā pūvaṃ
 khāda sāmīti“ pūvaṃ adāsi, tam pi tatth³ eva akāsi, bhatte
 pi tatth⁴ eva paṭipajjivā „tvam pacitum ajānantī mama sātta-
 kaṃ kimatthaṃ nāsesīti“ kuddho viya tto pi ekato madditvā tassā
 sisato paṭṭhāya sakulasarīraṃ vilimpitvā⁵ „dvāre nisidā“⁶ ‘ti ā.,
 sā akujjhivā va „sādhu sāmīti“ tathā akāsi, so tassā nihata-
 mānabbhāvaṃ ātvā „bhaddhe ebhīti“ ā., sā ekavaccaṇen⁷ eva
 āgata. M. pana āgacchaṇto kaḍāpanasahassena saddhiṃ ekam
 sātakaṃ tambulapasibbake thapetvā āgato, atha so tam sātakaṃ
 niharitvā tassā hatthe thapetvā „bhaddhe tava sahāyikāhi sad-
 dhiṃ nahāyitvā imaṃ sātakaṃ nivāsetvā ebhīti“ ā., sā tathā
 akāsi, p. uppāditadhanaṃ ca āhatadhanaṃ⁸ ca sabbam tassā⁹ 13
 mātāpītuṇaṃ datvā te samassāsetvā tam¹⁰ ādāya nagaram eva
 gantvā vimahāsaṇṭhāya tam dovārikassa gehe nisīdāpetvā
 dovārikabhariyāya ācikkhivā attano nivesanaṃ gantvā purise
 āmantetvā „asukagehe itthiṃ thapetvā āgato ‘mhi, imaṃ sa-
 hassaṃ ādāya gantvā tam vimahāsaṇṭhā“¹¹ ‘ti sahassaṃ datvā 10
 pesesi, te tathā karissu, sā „imaṃ mama sāmikassa pāda-
 rajaṃ na agghatīti“ na icchi, 10 gantvā paṇḍitassa āroccaṇaṃ,
 puna pi yāvatatiyaṃ pesetvā catutthe vāre „tena hi tam hatthe
 ghetvā kaḍḍhantaṃ ānetā“¹² ‘ti ā., te tathā karissu, sā M-am
 mahāsaṃpattiyā thūtaṃ na sañjāni oloketvā ca pana hasi c¹³ 11
 eva rodī ca, so ubhinnaṃ pi kāraṇaṃ pucchī, atha tam sā
 evam ā.: „sāmi ahaṃ hasamānā tava saṃpattiṃ oloketvā ‘ayaṃ
 saṃpatti na akāraṇena“ laddhā purimabhava pana kusalāṃ ktvā
 laddhā bhavissati, aho purāṇaṃ phalaṃ nāma¹⁴ ‘ti hasiṃ¹⁵
 rodamānā pana ‘idāni parassa rakkhitaḥapitavattumhi apu- 12

¹ Itd suttarasaharasūyasaṃsaṇṭhi. ² C¹ -etthame, C² -etthāmeva, Itd -etthāyameva.

³ C¹ vijjumitvā, Itd thapitvā. ⁴ Itd ābhata. ⁵ C¹ tassā. ⁶ C¹ 10. ⁷ C¹ an-
 an-. ⁸ C¹ nakā. ⁹ All three M.S., lost.

rājjhītvā Nirayaṃ gamissatīti¹ tayi kāruṇṇeṇa rodin² ti³, so
 taṃ vīmaṇsītvā suddhabhōvaṃ ātvā „gacchatha, naṃ taṭṭh⁴
 eva nethā“ ti⁵ vatvā pesetvā puna tūnārāyaveṣaṃ gahetvā
 gantvā tāya saddhiṃ taṃrattiyam sayitvā punadivase pāto
 5 va rājakulam pavisitvā Udumbarādeviyā ārocesi, sā raṇṇo āro-
 cetvā A-deviṃ⁶ sabbālamkārehi alambkaritvā mahāyogge nisīdā-
 petvā mahantena sakkāreṇa M-assa gehaṃ ānetvā maṅgalaṃ
 kāresi, rājā B-assa saṃassamūlaṃ paṇṇākāraṃ pesesi, dovāriko
 ādikkatvā sakalanagaravasāno paṇṇākāre pahīṇiṃsu, A-devi
 10 raṇṇā pahitaṃ paṇṇākāraṃ dvīdha bhīṇitvā ekaṃ koṭṭhāsaṃ
 raṇṇo pesesi, etau⁷ upāyena sakalanagaravāsīnaṃ pi paṇṇā-
 kāraṃ pesetvā nagaraṃ saṃgaṇhi, tato paṭṭhāya M. tāya sad-
 dhiṃ saṃaggavāsaṃ vasaṃto raṇṇo atthaṃ ca dhammaṃ ca
 anusāsī, ath⁸ ekadivasaṃ Senako itare tayo attano saṅgikāṃ
 15 āgataṃ āmantetvā „ambho mayam gahapatiputtassa Mahosa-
 dhass⁹ eva na-ppahoma, idāni pana tena attano vyattatarā
 bhariyā ānīta¹⁰ ti, kimi naṃ [raṇṇo antare paribhindeyyāma¹¹
 ti a., „ācāriya, mayam kiṃ jānāma, tvam eva jānāsīti“¹², „hotu,
 mā cintayittha, atthi upāyo ti“, ahaṃ raṇṇo cūḷamaṇiṃ the-
 20 netvā āharissāmi, Pukkusa tvam savaṇṇamālaṃ āhara, Kāvinda
 tvam kambalaṃ āhara, Devinda tvam suvaṇṇapādukaṃ“ ti, te
 cattāro pi upāyena tāni āharīṃsu, tato „ajānikam¹³ katvā gaha-
 patiputtassa gehaṃ pesessāma¹⁴“ ti Se- tāva maṇiṃ takka-
 ghaṭo pakkhipitvā dāsiyā hattha pesesi, „imaṃ takkaghaṭaṃ
 25 aṇṇesaṃ gaṇhantānaṃ adatvā sace Mahosadhassa geha gaṇ-
 hanti¹⁵ ghaṭen¹⁶ eva saddhiṃ dehīti“, sā p-assa gharadvāraṃ
 gacchvā „takkam gaṇhathā“ ti aparāparaṃ saṅcarati, A-devi
 dvāre ṭhitaṃ tassa kiriyam dīsvā „ayaṃ aṇṇattha na gacchati,
 bhavītabbam ettha kāraṇaṃ“ ti lūgitasaṇṇāya¹⁷ dāsiyo poṭik-
 kamāpetvā sayam eva taṃ dāsiṃ „amma ehi, takkam gaṇhi-

¹ B⁴ -siti. ² C³ rodanti. B² rodhanti. ³ C² -eti, B⁴ -viji. ⁴ C³ aṇṇa, C²
 aṇṇā, B⁴ aṇṇā. ⁵ B⁴ jānāsīti. ⁶ B⁴ oṇḍa ti. ⁷ so C²; not in B⁴. ⁸ B⁴
 gacchati. ⁹ B⁴ lūghata-.

sāmā“ 'ti pakkosivā tassā āgatakāle dāsinaṃ saddam' datvā
 anāgacchantiṃ „gaccha dāsiyo pakkosā“ 'ti tam eva pesetvā
 ghaṭe hattham otāretvā maṇim diṣṭvā tam āgataṃ pucchī:
 „amma tvam kassa santakā“ ti, „Senakapaṇḍitaassa dāsi-mhīti“,
 tato tassā ca mātu c' assā nāman pucchitvā „tena hi takkam 5
 dahitū“ vatvā „ayye tumhesu gaphantiṃ mūleṇa me ko attho,
 ghaṭo“ eva saddhim gaphathā“ 'ti vutte „tena hi yāhiti“ tam
 uyyojetvā „asukamāse asukadivase Senakācariyo asukadastdhi-
 taya asukāya nāma hatthe ruṇṇo cūḷamaṇim paheṇakatthāya'
 pahitūti“ paṇṇe likhitvā¹ gaṇhi, Pukkuso svaṇṇapamālaṃ sumana- 10
 pupphacandogake ṭhapetvā pesesi, Kāvindo kambalaṃ paṇṇa-
 pacchiyaṃ ṭhapetvā pesesi, Devindo svaṇṇapādakaṃ yavakalā-
 pantare bandhitvā pesesi, sā sabbāni pi tāni gahetvā paṇṇe
 nāmarūpaṃ āropetvā M-assa ācikkhitvā ṭhapesi, te pi cattāro
 jaṇā rājakulaṃ gantvā „kiṃ deva tumhākaṃ cūḷamaṇim na 15
 pilandhatthā“ 'ti āhameṃ, rājā „pilandhiesāmi, āharissathā““ 'ti
 ā, maṇim na passimaṃ, itarāni' pi na passimsu yeva, atha te
 cattāro pi „deva tumhākaṃ ābharaṇāni Mahosadhasa gehe,
 so tāni sayam valāṇeti, paṭisattu te mahārāja gahapatiputto“
 ti tam paribhindiṃhaṃ, ath' assa atthacarukā² gantvā p-assa 20
 ārociṃhaṃ, so „rājānaṃ diṣṭvā jānissāmi“ rājūpaṭṭhānaṃ aga-
 māsi, rājāpi kujjhivā „va jānāmi idha āgantvā kiṃ karissatthi“
 attānaṃ passitum nādāsi, p. pana ruṇṇo kuddhabhāvaṃ jānitvā
 attāno nivesanam eva gato, rājā „gaṇhatthā na“ ti ānāpesi,
 p. atthacarakānaṃ sutvā „apagantum vattatthi“ A-deviya saṇḍam 25
 daivā aññātakavesena nagarā nikkhamitvā dakkhiṇayavamej-
 jhakaṃ gantvā kumbhakāragohe kumbhakārakummaṃ āhāsi,
 nagare pi „p. palāto“ ti ekakolāhalaṃ jātum, Senakādayo
 cattāro pi tassā palātabhāvaṃ hitvā „mā cintetu“, mayam kiṃ
 spaṇḍita³ ti aññamaññaṃ ajānāpetvā va A-deviya paṇṇākāraṃ 30

¹ B² saṇḍam. * B⁴ gahapatthāya. * B⁴ adda takkam. * B⁴ āharathā. * B²
 itare. * B⁴ adda manussā. * B⁴ -tuyittha.

pahīṇiṇṇa, sā catūhi pi pesitaṃ gahetvā¹ „asukavelāya āgac-
 chantū“² ‘ti vatvā te āgate khuramunḍe karetvā gūthakūpe
 khipāpetvā mahādukkhaṃ pāpetvā kilāṇjapacchisa³ nīpajjāpetvā
 raṇṇe ārocetvā tehi saddhiṃ cattāri pi ratanāni gāhāpetvā
 2 rājanīvesanaṃ gantvā raṇṇe vanditvā ṭhitā: „deva Ma-paṇḍito
 na coro, ime corā, etesa hi Se- maṇicoro, Pu- svaṇṇamālaca,
 De- suvaṇṇapādukaḥ, asukamāse a-dīvasa a-dāsīdhitāya nāma
 hatthe imeh⁴ etāni pahenakathaya pesitāni, imāni paṇṇaṃ
 paasatha, attano santakāṃ gahatha, core ca paṭicchatha⁵
 10 devā“⁶ ti cattāro pi jāne mahāvippakāraṃ pāpetvā rājānaṃ van-
 dītva gehaṃ eva gatā, rājā Bo-assa palātabhāvena tasmīṃ⁷
 āsāṃkāya aṇṇesaṃ paṇḍitamantīnaṃ abhāvena tesāṃ kiñci
 avatvā „nahaivā attano gebhāci gacchathā“⁸ ‘ti pesesi⁹. Ath¹⁰
 assa chatte adhivutthadevatā Bo-assa dhammadesanāya saddhaṃ
 15 asunnanti „kin nu kho“¹¹ ti āvajjamānā taṃ kāranaṃ ṭatvā
 „paṇḍitassa āyayanakāraṇaṃ kariyāmiti“¹² rattibhāge chatta-
 piṇḍikavivare ṭatvā rājānaṃ Catukkanipāte Devatāpaṇṇa (III
 p. 152) āgate hanti hatthehi pādehi¹³ ādike cattāro paṇṇe
 pucchī, rājā ajānanto „ahaṃ na jānāmi, aṇṇe p-e pucchissā-
 20 miti“¹⁴ ekadivasāṃ parihāraṃ¹⁵ jācītva puṇḍivase „āgacchantu
 kirā“¹⁶ ‘ti p-tānaṃ sāsanaṃ pesetvā tehi „mayāṃ khuramunḍā,
 vithiṃ oṭarantā lujjāma“¹⁷ ‘ti vutte cattāro nāhipaṭṭe¹⁸ pesesi
 „ime sīsesu katvā āgacchantū“¹⁹ ‘ti, tadā kira te paṭṭā²⁰ up-
 paṇṇā, te āgantvā paṇḍattāsāne nisīdiṇṇa, atha rājā „Se-a
 25 aṇṇa rattibhāge chatte adhivutthadevatā maṃ cattāro paṇṇe
 pucchī, ahaṃ ajānanto ‘p-te pucchissāmiti“²¹ avacaṃ, katthehi
 me te paṇṇe“²² ti paṭhamāṃ pātham āha:

„Hanti hatthehi pādehi mukhaṃ ca parisaṃbhanti

sa ve rājā“²³ piyo hoti, kau tena-m-abhīpessati,

30 Senako kiṃ hanti kaṃ hantīti taṃ taṃ vippalapitvā n’ ev’

¹ C¹ add asukavelāya. ² C¹ - līṇa, not in B¹. ³ B¹ sūlipo-. ⁴ so C¹ B¹; C¹ kasmīṃ. ⁵ B¹ addā asbberavanathasū nīthī. ⁶ B¹ okāsaṃ. ⁷ B¹ - patta.
⁸ B¹ paṭṭā. ⁹ C¹ raja.

antañ na koṭṭim paṇṇi, sesāpi appaṭibhāṇā va ahesam, rāḷā
vippaṭisārī abhosi, puna rattibhāge devatāya „pañño te ñāto“
ti puṭṭho „cattāro me p-a puṭṭhā, te pi na jānīmaṃ“¹ ti ā.,
devatā „kio te jānissanti, ṭhapetvā M-paṇḍitaṃ añño ete ka-
thatūṃ samattho nāma n' atthi, sace tam pakkosāpetvā ete
pañhe na kathāpessasi“² iminā te Jalitena ayakūṭena sīsam
bhindiasāmiti³ rājanam rajjetvā „mahārāja aggina atthe sati
khajjopanakarā dhammitūṃ khīrena vā atthe sati visāpanā du-
hītaṃ na vaṭṭatīti“⁴ yatvā imam Pañcanipāte Khajjopanaka-
pañham udāharī:

10

„Ko nu santamhī pajjote aggipariyesanam cararā (III p. 107)
addakkhī rattim khajjotam jānivedam amaññatha“.

„Sv-āssa gomayacūppāni abhūmattham tināni ca
viparītāya saññāya nāsakkhī sāsāletave.

„Evam pi anupāyena attham na labhate mago“⁵
visāgato gavam doham⁶ yattha khīram na vīdati.

11

„Vividhehi opāyehi attham papponti māgavā
niggaheva amittānam mittānam paggaheva ca.

„Senimokkhapalābhena“⁷ vāliabhānam nayana ca
jagatiṃ jagatipālā āvasanti vasundharan ti.

12

Ta pajjote ti aggimhī sante, naren ti caranto, add- ti paṇṇi, diva ca
puna vappasimābhāṇā⁸ tath jānivede ayaṃ bhavissatīti atthe evam amañ-
ñatha⁹, sesā¹⁰ ti vā sesaṃ khajjopanakāre uparī mukhumiṇi gomayacūppāni
r' eva tināni ca, abhūmattham ti bhūtihaṃ ghaṇḍasivā okhanto¹¹ jappatāhi
bhūmīyam paṭṭhāya mātthena dhamento jānissāmi¹² van ti viparītāya saññāya¹³
dhamento pi sañjāletum¹⁴ nāsakkhī, ko nām' ayo ti magasāloko andhakālo,
evam anupāyena pariyesanto attham na labhati, yatthi¹⁵ ti paṇḍitaṃ rājāna
khīram, eva n' atthi tato gāvaṃ¹⁶ dohamo¹⁷ ayaṃ vā attham na vīdati, seni-
mokkhapalābhena¹⁸ ti senipamukhānam amaccānam¹⁹, vāliabhānam ti

13

1 Bā kuthessasi. 2 Bā -ittha. 3 Bā mago. 4 Bā du-. 5 Bā dū-. 6 Cā seni-
mokkha-. 7 Cā senimokkha-. 8 Bā senimokkhapalābhena. 9 Cā Bā add ca, Bā has
khajjopanakam in the place of tam. 10 Cā amarasāvāṇi sīlanti. 11 Cā amaññessasi.
12 Bā amaññessam. 13 Bā ās-. 14 Bā jāle-. 15 Cā add vā. 16 Bā -jā. 17
Cā Bā gāvi. 18 Cā senimokkha-. 19 Cā senimokkhopala-. 20 Bā senimokkhapala-.
21 Bā palābhena.

piyamanāpānaṃ viśuddhikaṃmarasānaṃ nayaṇa-va, imaṃ ca sūsamākhātinaṃ tatana-
naṃ dhāraṇato vaṇṇadharan ti laddhānāmanam jagatim jagatipālā rājina brāhmaṇi.

„Na tayā sadisa' hutvā aggimhi vijjamāne' yeva khajjo-
panakaṃ dhamenti, tvaṃ pana aggimhi sati khajjopanakaṃ
5 dhamento viya tulaṃ chaḍḍetvā hatthena talento viya' khīren'
atthe jāte viśāpato duhanto viya Senakādayo gambhīrapaññaṃ
pucchasi, ete kiṃ jānanti, khajjopanakasadiṣa' ete, mahāaggik-
khaṇḍhasadiṣo Mahesadho paññāya jalati, taṃ pakkosāpetvā
puccha, imaṃ hi te paññaṃ ajānantaṃ jīvitaṃ n' atthi"
10 rājānaṃ tajjetvā antaraḍḍhāyī. Khajjopanakapañño nittihito.

Atha rājā maraṇabbayatajjito punadivase amacce pako-
sāpetvā: „tāta cattāro pi tomhe cattāsu rattheṇa thatvā cattābhi
nagaradvārehi nikkhamitvā yatth' eva me puttāṃ Ma-paṇḍitaṃ
passatha tatth' ev' assa sakkāraṃ katvā khippaṃ āvethā"¹ ti
15 pesesi, tesu tayo jana p-taṃ na passimaṃ, dakkhiṇadvārena
nikkhanto pana dakkhiṇayavamañjhagāmake M-aṃ makkhaṃ
āharitvā ācariyassa cakkam vattetvā makkhāmakkhitasariraṃ²
palālapitthake nisīditvā mutthim mutthim katvā appasūpaṃ
yavahhattaṃ bhūñjamānaṃ paasi. Kaṃā pa' eṇa taṃ³ kam-
20 maṃ akāsi ti „rājā kira 'paṇḍito Ma-dho ulasathsayaṃ rājānaṃ
gaphissatthi' āsikkhito 'so kumbhakāraṇakammaṇa jīvātthi' sutvā
nirāsaṃko bhavissatthi"⁴ cintetvā evaṃ akāsi. So amaccaṃ dievā
attaṇo santikaṃ āgatabhāvam ātvā „mayhaṃ yaso patipāka-
tiko bhavissati, Amarādeviyā sampāditaṃ nānaggaraṇabbhattam
25 eva bhūñjissāmhi"⁵ gahārahattapiḍaṃ chaḍḍetvā utthāya
mukhaṃ vikkhālesi. Tasmim khane so amacco upasādhikam, so
pana Senakapakkhiko. Tasmā taṃ ghaṭanto „paṇḍita ācariya
Senakassa' eva vacanaṃ niyyānikaṃ, tava uḥma yase parihāne"⁶
tathārūpā pañña patitthā hotuṃ⁷ nāsakkhi, idāni makkha-
30 makkhito palālapitthake nisīditvā evarūpaṃ bhattaṃ bhūñjasati"⁸
vatvā imaṃ Dasanipāte Bhūripaṇḍo gātham āha:

¹ C¹ = tajjetvā. ² C² = nā. ³ C³ = omā etya. ⁴ B¹ = -va. ⁵ B² so kamma evarūpaṃ. ⁶ C⁴ = -no. ⁷ B³ patitthāpetuṃ.

- „ Saccam kira tvaṃ api bhūripaṇṇo¹, (IV p. 33)
 yā tādisi siri dhiṃ muti ca
 na tāyate 'bhāvavasa' ūpaniṭam²
 yo yāvakaṃ bhuṇṇasi³ appasūpaṃ.

Ta. saccam kira 'u' āriya So- yam āha' tam kira saccam eva, siriṃ¹ 5
 āriyam dhiṃti abbhucchinnaviriyaṃ, na tāyate bhāvavasaūpaniṭam² u
 abbhāvassa avajjhāya vassam ūpaniṭam tam na rakkhati patijjhā hotum³ na sak-
 koṭi, yāvakaṃ u ti yavataṃ/ulabhataṃ.

Atha nam M. „andhabāla ahaṃ attano paṇḍābalena puṇa
 tam yasaṃ pāṇtikam kātukāmo evaṃ karomīti“ vatvā idam 10
 gāthadvayam āha:

- „ Sukhaṃ dukkhena⁴ paripācayanto
 kālākālaṃ vicinaṃ chaṇḍachanno
 atthassa dvārāni avāpuranto
 tenāhaṃ tussāmi yavodanena.
 „ Kālāṃ ca ṇatvā abhiññānāya
 mantehi attham paripācayitvā
 vijambhissam sīhaviijambhitāni
 tāy' iddhiyā dakkhasi maṃ punāpīti.

Ta. dukkhaṇā¹ u imiṇā kāyikacetaṇḍadukkhaṇā attano paripācayanto 20
 paripācayitvā attano paripācayanto vadjhento, kālākālāṃ u ayam pattechanassa
 kutaṃ caranakkālo ayam napaṭtechanassa² u evaṃ kālāṃ ca akkhaṇa ca vicinante
 raṇḍo dukkhaṇā channena³ caritabbam u ṇatvā chandena attano rariyā channo
 pattechanassa kutaṃ kumbhakkarakammassa jivanto attano atthassa kāraṇasamkhāṇāni
 dvārāni avāpuranto viharāmi, tena kāraṇasamkhāṇā⁴ yavodanena tussāmi ā, 25
 abhiññānāya⁵ u viripakataṇṇassa mantehi attham paripācayitvā attano āgama
 mame yasaṃ vadjhataṃ manussikāle sīhe viya vijambhissam tāya iddhiyā maṃ⁶
 puṇa pi evaṃ paṇḍasādit.

Atha nam amacco āha: „paṇḍita, chatte nibbattadevatā
 rājānam paṇḍam pucchī, rājā cattāro p- e pucchī, eko pi paṇ- 30
 haṃ kathetum nāsakkhī, tamā rājā tava santikam maṃ pahigīti“.

¹ Co- paṇḍe, Bā tavamapi bhūripaṇṇo, B* tavamapi bhūripaṇṇo. ² Co- bhāva-
 caṇḍo... ³ Co- u. ⁴ Bā pattechanassa. ⁵ read: dukkhaṇa. ⁶ Bā chandena. ⁷
 Co- nāyam. ⁸ Co- tam iddhiyā.

„evaṃ sante paññāya ānubhāvaṃ¹ na passasi, evarūpe kāle na
 issariyaṃ patitṭhā hoti, paññāsampanno va patitṭhā hoti²“
 M. paññānubhāvaṃ vappesi, atha amacco raññā³ „paṇḍitaṃ
 diṭṭhaṭṭhāne yeva nahāpetvā acchādetvā ānetā⁴“ ‘ti vutte⁵
 3 dinnasahassaṇ ca dussayugaṇ ca M-assa hatthe ṭhapesi, kum-
 bhakāro „Ma-paṇḍito kira mayā pessa-kammaṃ kārāpito“ ti
 bhayaṃ āpajji, taṃ M. „mā bhāyi ācariya, bahūpakāro tvaṃ am-
 hākan“ ti assāsetvā tassa saḥassaṇ datvā mattikamakkhiten⁶
 eva sarirena rathe nisīditvā nagaraṃ pāvisi, amacco raññā
 10 ārocetvā „kuhiṃ te tāta p. diṭṭho“ ti vutte „dēva dakkhiṇa-
 yavamaṃjḥake kumbhakāra-kammaṃ katvā jīvati, tucchehi ‘pakke-
 sathā’ ‘ti’ vutte anabāyītvā va mattikamakkhiten⁷ eva sarirena
 āgato“ ti āha, rājā „sace mayhaṃ paccatthiko assa issariya-vidhiṇā
 careyya, nāyaṃ mama paccatthiko“ ti cintetvā „mama puttassa
 15 attano ghaṛaṃ gantvā nahāyītvā alaṃkaritvā mayā dinnavi-
 dhānen⁸ eva āgantuṃ vadatha“ ‘ti ā., taṃ sutvā p. tatthā katvā
 āgantvā „pavisato“ ‘ti vutte pavisitvā rājānaṃ vanditvā eka-
 mantaṃ atṭhāsī, rājā tena saha paṭisaṃthāraṃ katvā p-aṃ
 vimaṃsaṇto lmaṃ g. ā.:

20 „Sukhī hi eke na karonti pāpam
 avaṇṇasāṃsaggahayā paṇ⁹ eke,
 pahā¹⁰ samāno vipulattḥaciṇi
 kikkāraṇā me na karosī dakkhaṇa ti.

Ta sukhīti p-a ekece hi mayhaṃ sukhino sampattissariyā¹¹ alaṃ no attā-
 25 kenā ‘ti uttarīti¹² issariyālaṇṇā pāpam na karonti, ekece vitarūpassa me yasa-
 dāyakaṃ sikkāsaṃ aparaṃjḥantūnaṃ avayho bhavissati¹³ avayhaṇṇasāṃsaggahayā
 na karonti, eke assaṇṇaṃ hoti, eke maṇḍapaṇṇo tvaṃ p-aṃ samattho ca vi-
 pulattḥaciṇi ca¹⁴, teḥanta ekece-Jambudīpa rajjāṇa pi karissāṃ, kikkāraṇā
 mama rajjāṇa gahetvā dakkhaṇa na karosīti.

30 Bodhisattō āha:

 „Na paṇḍitā attasukkhassa hetu
 pāpāni kammāni samācaranti,

¹ Bā adda karoti. ² Bā -o. ³ Cā omīti vutto. ⁴ Cā -satti. ⁵ Cā paṇḍita, Bā
 bāhi ⁶ Cā -ya, Cā yam. ⁷ Bā -ti. ⁸ Bā adda sace pana.

dukkhena puttā khalitāpi¹ santā
chaudā ca dosā ca na jhanti dhammā ti.

Ta. khalitattā² ti sampatitto khalitā vipattiyaṃ dhammābhāvaṃ kutvāpi,
dhammā ti povenidhammāni suttatitadhammāni na jhanti³ eva.

Puna rājā tassa vīmaṃsanatthān khattiyamāyaṃ kathento
imaṃ gātham āha:

u. Yena kenaci vannaṃ modunā dāruṇeṇa vā
uddhare dhuṃsi attānaṃ, pacchā dhammāni samācare ti.

Ta. dhuṃsi ti duggataṃ attānaṃ uddharitvā sampattiyaṃ yeva thesya.

Ath' asā M. rukkhūpamaṃ dassento imaṃ gātham āha: 10

u. Yassa rukkhassa chāyāya nisīdeyya anyeṇa vā (= ²¹/₁₀)
na tassa sakkā bhañjeyya, mittadūbhi hi pāpako ti

evaṃ ca pana vātvā „mahārāja yadi paribhūttarukkhassa sāk-
khaṃ bhañjanto pi mittadūbhi hoti kimaṅga panna maṇṇassa ghā-
tako⁴, yehi tumhehi mama pitā njāre issariye patiṭṭhāpito ahaṃ 15
ca mahantena anuggahena anuggahito tesu tumhesu aparajjhanto
aham kathān nāma mittadūbhi bhavēyyaṃ⁵ ti sabbathāpi⁶ at-
tano amittadūbhi bhāvaṃ kathetvā raṇṇo apacāraṃ⁷ codento:

u. Yassa⁸ hi dhammāni manujō vijaṇṇā
ye c' asā kamkhamā vinayanti santo
taṃ hi 'asa dīpaṃ ca pariyānaṃ ca
na tena mittam jārayetha' paṇṇo ti.

10

T. a.: mahārāja yassa pūtiṇassa santikā puriso appamattakam pi dham-
māni kīraṇam jhēyya ye c' asā uppannāni kamkhamā vinayanti taṃ tassa
patitthāthhena⁹ dīpaṃ eva pariyānaṃ ca, sādheṇa saddhā p. mittabhāvaṃ nāma 25
na jhēyya¹⁰ na nīdeyyā¹¹ ti a.

Idāni nam ovaḍanto imaṃ gāthadvayaṃ āha:

u. Alaso gihī kāmabhogī na sādhu, (= III ¹²/₁₁)
asaṇḍato pabbajito na sādhu,
rājā na sādhu anisammakārī,
yo paṇḍito kodhano so¹² na sādhu.

20

¹ so B2. ² C² - tatāpi. ³ so all three MSS. ⁴ kimaṅga - = tako (not in C²).

⁵ B4 - bhāpi. ⁶ B4 attabāraṇa. ⁷ so all three MSS. ⁸ B2 jārayetha. ⁹ B4 patitthāthhena. ¹⁰ B4 vinayetha. ¹¹ C² taṃ.

10. Nissamma khattiyo kayirā nānisamma disampati,
nissammakārino rāja yaso kitti ca vaḍḍhatī.

Ta na siddhā 'ti na (atthako', anissammakārino yam kiṭṭi sutvā
anupadhāretī attano paṇḍakkham akkheḍā karako, yaso kitti ca 'ti (anattiya-
1 parivāro ca gūḍabhāvan ca 'kanten' eva vaḍḍhatīti. Bhāriyapāṇho olābhito

Evam vutte rājā M-am saṃmāsittasatthacchatte rājapallāṃke
nissāḍapetvā sayam nīcāsane nisīditvā ā.: „p-a setthacchatte nib-
battādevatā maṃ cattāro paṇhe pucchī, ten' evāhaṃ p-a puc-
'chīm, na cattāro p-ā jānāsu, kathēhi me tāta paṇhe“ ti,
10 mahārāja chatte nibbattādevatā vā hotu cātummahārājādayo
vā bontu yena kenaci puttapaṇhaṃ kathessāmi, vada ma-
hārāja devatāya pucchitapaṇhe“ ti ā., rājā devatāya pucchi-
taniyāmen' eva kathento paṭhamam gātham āha:

11. Hanti hatthehi pādehi mukhaṃ ca parisumbhati,
sa ve rājā' piyo hoti kaṇ tena-m-abhipassasīti.

M-assa gātham sutvā vā gagāṇatale cando viya attho pā-
kaṭo ahoṣī,

Āha M. eua mahārāja 'ti vattā karitū paharati parisumbhatīti
paharati yeva, sa ve ti so evam karento piyo hoti, kaṇṭanamabhipassasī-
20 tīti tena kārāṇa piyaṃ¹ hontam² katarapuggalaṃ³ evam rājā⁴ abhipassa-
sīti evam taṃ devatā paṇhaṃ pucchī, tassāya attho: yadā hi smān amhe nī-
punnā dahare hatthatuṭṭhe ālānto mātaram hatthapādehi paharati keva bhūcari
mottāhi⁵ mukhaṃ paharati tadā nam ā coraputta katham no evam paharasīti
āhīti pavassan' eva vattā pamaṃ dhāreṇaṃ asakkonti ālāntvā āmanāsa
25 nipajjāpetvā parisumbhatī⁶, iti so tassā svarūpa kāle piyataro hoti tathā phūṇo ti

Evam gagāṇamajjhe auriyaṃ utthāpento viya pākāṇaṃ katvā
paṇhaṃ kathesi, taṃ sutvā devatā chattapindikavivarato nikkha-
mitvā upaḍḍhasarīraṃ dassenti „sakathito paṇho“ ti madhurassa-
rena sādhuakāraṃ datvā ratanasaṃgoṭakam pūrevā dibbapuppha-
30 gandhavāsehi M-am pūjetvā antaradhāyi, rājā M-am pupphādīhi

¹ B⁴ sundaro. ² C² rāja. ³ C² piyā, B⁴ pi. ⁴ B⁴ hontī. ⁵ B⁴ kaṇṭanam-
ce kara-. ⁶ C² rājāṃ. B⁴ rājā, C² rājāṃ. ⁷ B⁴ smān parisampati, C²
parisumbhati.

pūjetvā itaram pañham āyācivā „vada mahārāja“¹ ti vutte dutiyam gātham āha:

„ Akkosati yathākāmaṃ āgamaṃ c' assa icchati²

sa ve rājā³ piyo hoti kaṃ tena-m-abhipassasīti.

Atha M. „mahārāja, mātā vacanapesanāṃ kātum samat-
tham sattavassikam puttam⁴ 'khettaṃ gaccha, antarāpapaṃ
gacchā⁵“ ti ādini vatvā⁶ 'sace me idaṃ c' idaṃ ca khādaniyam
bhojaniyam dassasi gamissāmi⁷ vatvā⁸ 'handa putta⁹ ti vatvā
datvā tam khādītvā¹⁰ 'tvam sītāya gharacchāyāya nisīdasi, ahaṃ
tava bahipessakammaṃ karissāmi¹¹ ādini batthavikāramukha-
vikāram katvā¹² āgacchantaṃ kupitā daṇḍakam gahetvā¹³ 'tvam
mama santakam¹⁴ khādītvā¹⁵ khetto klāci kātum na icchasi¹⁶ ti
talleṇti naṃ vegena palāyantaṃ anubandhitvā¹⁷ gahitum asak-
konti¹⁸ 'gaccha, corā tam khandākkhandikaṃ chindanta¹⁹ ti ādini
vatvā yathākāmaṃ yathājjhāsayam akkosati, yaṃ pana mukheṇa
bhāṇati²⁰ tato²¹ appamattakam²² sāpi na icchati²³ āgamaṇāṃ c'
assa²⁴ icchati, so divasabhāgam kilītvā sāyam gehe pavisitum
avisahanto²⁵ nūtakānaṃ santikam gacchati, mātāpi tassa āga-
manamaggaṃ olokeṇti anāgacchantaṃ dievā²⁶ 'pavisitum na vi-
sahati, maññe²⁷ ti sokassa hadayaṃ pūretvā assuppannehi netthehi
dātighare upadhāreṇti puttam dievā ālīṇitvā cumbītvā ubho-
hi hatthehi dajhaṃ gahetvā²⁸ 'putta mama pi nāma vacanaṃ hadaye
thapesi²⁹ ti atirekatarāṃ pemam uppādeṇi³⁰, evaṃ mahārāja mātā
putto kuddhakāle³¹ piyataro nāma hoti³² ti dutiyam pi pañham
kathesi, devatā tath' eva pūjeti, rājāpi pūjetvā³³ tatiyam pañham
āyācivā „vada mahārāja“ ti vutte itaram gātham āha:

„ Abbhakkhātī³⁴ abbūtena alikena-m-abhisārāye,

sa ve rājā³⁵ piyo hoti, kaṃ tena-m-abhipassasīti.

Ath' assa M. „mahārāja yadā jayampatikā rahogatā lo-

¹ C¹ na icch-., ² C² rājā., ³ B¹ adda gato., ⁴ C³ adda dhanam., ⁵ C⁴ bhana., ⁶ C⁵ ro., ⁷ C⁶ -kassāti, C⁷ -kassāti., ⁸ B² hāyāpi., C⁸ omīti sāpi-.,
⁹ B³ adda na., ¹⁰ B⁴ -dasi., ¹¹ B⁵ mātujā kuddhakāle putto., ¹² B⁶ ecehā
abbhikkhā.

kassādaratīyā kilantā 'tava mayi pemaṃ u' atthi, bahigataṃ
kīra te hadayan' ti evaṃ aññamaññāṃ abhūtena abbhācikkhanti
alikeṇa sārenti codenti tadā te atirekatarāṃ aññamaññāṃ pi-
yāyanti, evaṃ assa pañhass' atthaṃ jānāhīti¹ kathesi, devatā
tath' eva pūjesi, rājāpi pūjetvā itarāṃ pañhaṃ āyācītvā „vada
mahārāja" 'ti vutte catuttham gātham āha:

„Haraṃ annaṃ ca pānaṃ ca vatthasenaśanāni ca
[aññadattḥu harā² 'anta]

te ve rājā piyā hontī³, kaṃ tena-m-abhipassasīti,

10 Ath' assa „mahārāja, ayaṃ pañho dhammikasamaṇabrāh-
mane sandhāya vutto, saddhādīni hi kulāni idhalokaparalokaṃ
saddahitvā denti e' eva dātukāmaṇi ca hontī, tāni tathārūpe⁴
samaṇabrāhmaṇe yācanto pi laddhaṃ haritvā paribhuṇjante pi
disvā 'amhe yeva yācanti, amhākaṃ yeva santakāni suṇādīni
15 paribhuṇjantīti' tesu atirekatarāṃ pemaṃ karonti, evaṃ te
aññadattḥu harā ekasāsen' eva yācakaṃ eva⁵ laddhaṃ harantā
vasamānā piyā hontīti⁶, imaṃvīm papa pañhe kathite devatā
tath' eva pūjetvā sādhuakāraṃ datvā sattaratanaṇṇapūraṃ ratana-
camgotakam „geṇha paṇḍitā" 'ti M-assa pādamūle khipi, rājāpi
20 paṇḍitvā senāpatiṭṭhānaṃ adāsi, tato paṭṭhāya M-assa yaso
mahā ahesi. Devatāpucchitapañho nittihito.

Puna te cattāro janā „gahapatiputto idāni mahantatara
jāto, kim karomā" 'ti mantayimāsu, aha ne Se- āha: „hotv,
diṭṭho me upāyo, g-puttaṃ upasaṃkamitvā 'rahassaṃ nāma
25 kassa kathetum vattatīti' pucchissāma, so 'na kassaci' ti
vakkhatī, aha naṃ 'g-putto deva tvaṃ paṇḍitiko jāto'
ti paribhindsāma⁷ 'ti vatvā te cattāro p-assa gharaṃ
gantvā paṭisanthāraṃ katvā „p-a pañhaṃ pucchitukāṃ' amhā"
'ti vatvā „pucchathā" 'ti vutte Se- pucchi: „p-a parisaṇa-
30 nāma katha paṭiṭṭhātābbaṃ" ti, „sacce" ti, „sacce pa-

¹ Ca bhāṣā. ² C¹ rājā --. B¹ sa -- rājā piyā hontī. ³ B¹ adde kile. ⁴ B¹ jā-
vanti eva. ⁵ C¹ --tam.

tiṭṭhitena kiñ kātābbaṃ¹ ti, „dhanam uppādetabbaṃ² ti,
 „dhanam uppādetvā k. k.“³ ti, „manto⁴ gahetabbo⁵ ti, „taṃ
 gahetvā k. k.“⁶ ti, „attano rahassaṃ parassa na kathetabbaṃ⁷
 ti ā, te „sādhū p-ā“⁸ 'ti tuṭṭhamānasā hutvā „idāni g-puttassa
 piṭṭhīm passissāmā“⁹ 'ti raṇḍo santikaṃ gantvā „mahārāja
 g-putto te paccatthiko jāto“¹⁰ ti vadimsu, rājā „nāhaṃ tumbhākaṃ
 saddahāmi, na so mayhaṃ paccatthiko bhavissati“¹¹ paṭikkhiṇi,
 „saccaṃ¹² mahārāja saddahātha asaddahanto¹³ pana taṃ eva
 pucchatha: 'p-a attano rahassaṃ¹⁴ kassa kathetabbaṃ' ti, sacce
 pana paccatthiko na bhavissati 'asukassa nāma kathetabbaṃ' ti
 vakkhati, sacce bhavissati 'kassaci na kathetabbaṃ, manorathe
 pana pariponne kathetabbaṃ' ti vakkhati, tadā ambhākaṃ sad-
 dāhivā nikkamkka bhavēyyātha“¹⁵ 'ti, so „sādhū“¹⁶ 'ti sampāṭicchitvā
 ekadivasaṃ sabbesu samāgantvā nisinnesu Vīsatinipāte Paṇḍita-
 paṭhassa (IV p. 473) paṭhamam gātham āha:

a. Pañca paṇḍitā samāgatā¹,

pañho me paṭibhāti, taṃ anupātha:

nindiyam attham passissiyam vā

kass' evāvīkareyya² guyhaṃ atthan ti.

Evam vutte Se- „rājānam pi ambhākaṃ ñev³ antare paṭik-
 khipissāmā“⁴ 'ti ciotetvā imam gātham āha:

a. Tvam pi⁵ avīkarohi bhūmipāla,

bhattā bhārasaḥo tuvaṃ vad⁶ etasā⁷,

tava chandaṃ ca rucirā ca sammāsivā

aṭha vakkhanti janinda pañca dhīrā ti.

Ta bhattā ti tvam ambhākaṃ bhattā e¹ eva uppeccassa ca bhārasa saḥo
 paṭhamam tava tvam eva etasā vadohi, tava chandaṃca rucirā² 'ti pucchā
 tava chandaṃ e³ eva rucanahāraṇāci ca sammāsivā⁴ ime paṇḍitā vakkhanti.

Atha rājā attano khesavasāikatāya imam gātham āha:

a. Yā silavatī ananādhēyyā

bhuttucchandavasānugā manāpā

¹ C¹ mīto. ² so B¹. C² sacce. ³ C³ asaddahanto. ⁴ B⁴ adda na. ⁵ B⁵
 adda dāni. ⁶ B⁶ kassaci. ⁷ C⁷ evanto. ⁸ B⁸ vadetha.

nindiyam atthaṃ paṣaṃsiyaṃ vā
bhariyāyāvīkareyya gūyham atthaṃ ti.

Ta. anābhā- ti kilesavassena aññena agahetabbā ti a.

Tato Se- „pakkhitto dāni me attano antare rājā“ ti tus-
sā sīvā sayamkatakāraṇam eva dipento gātham āha:

a. Yo¹ kiechagatassa āturaṇṇa
saraṇaṃ² hoti gatī parāyanaṃ ca
nindiyam atthaṃ paṣaṃsiyaṃ vā
sakhino vāvīkareyya gūyham atthaṃ ti.

10 Atha rājā Pukkusaṃ pucchī: „kathaṃ Pu-a tvaṃ³ pa-
sasi, kassa rahasaṃ kathetābhaṃ“ ti, so imaṃ g. ā.:

a. Jeṭṭho aha majjhimo kanīṭṭho
so ce⁴ aṭṭasamāhito tūhātto —
nindiyam atthaṃ paṣaṃsiyaṃ vā
15 bhātu vāvīkareyya gūyham atthaṃ ti.

Ta. tūhātto ti patijjhitasabbhāvo nibbiseranno.

Tato rājā Kāvindaṃ pucchī, so imaṃ gātham āha:

a. Yo ve⁵ hadayaṇṇa paddhagū
anujāto pitaraṃ anomaṇaṇṇo
20 nindiyam atthaṃ paṣaṃsiyaṃ vā
puttassāvīkareyya⁶ gūyham atthaṃ ti.

Ta. paddhagū ti paṇanākāṇiko, yo pitussa paṇanādi karoti, pitu sittaṇṇa
vāso vattati, aṇḍakāḥamo hoti a., a. anujāto ti tayo puttā, anuppanṇaṃ yaṇaṃ
uppadento anujāto nāma, kulamguro⁷ kulapacchimako dhanavināsko avajāto nāma,
25 kulavāntikulaparentakāḥako paṇa anujāto nāma, tam sandhāy⁸ evam āha.

Tato rājā Devindaṃ pucchī, so imaṃ gātham āha:

a. Mātā dipadājanindasetṭha
yo naṃ poseti chandaṇṇa piyena
nindiyam atthaṃ paṣaṃsiyaṃ vā
30 mātā vāvīkareyya⁹ gūyham atthaṃ ti.

¹ Bā yo ce, Bā ya ve, Cā ya. ² Cā -nā. ³ Cā omis tvaṃ. ⁴ Jā yo ce. ⁵ Bā
add pitu. ⁶ Cā puttassasi-, Bā puttassa vāsi-. ⁷ Cā -guro. ⁸ Bā mānugāvi-

Te, dipadājanindasettihā 'ti dipodānam settha jenuḍa, chanda+ā
pityanā 'ti chandana c' eta pemena ca.

Te pucchitvā rājā p-am pucchī: „katham passasi p-ā" 'ti
vutte so lmañ gātham āha:

a. Guyhassa hi guyham eva sādhu,
na hi guyhassa pasattham āvikammam,
anippādāya¹ saheyya dhīro
nippaunnattho² yathāsukkam bhāṇeyyā³ 'ti.

Ta anippādāya¹ 'ti mahārāja yāva attano lechitān na nippajjesasi
tāva p-o adhvāṇeyya na kassaci kathēyyā 'ti a.

10

Paṇḍitena evaṃ vutte rājā anattamano ahesi, tato Se-
rājānam rājāpi Se-assa mukham olokesi, Bo, tesam kiriyam
divvā va jāni: „ime cattāro paṭhamam eva mañi rañño pari-
bhindimsu, vīmaṇṣanavasena pañho pucchito bhavissatī"⁴,
tesam pana kathentānam āeva suriyo attham gato dipā jalitā,
p-o „rājakammāni nāma bhāriyāni, na āyati⁵ kiñ bhavissati,
khippam eva gantum vattatīti"⁶ utthāyāsanā rājānam vanditvā
nikkhamanto cintesi: „imeso eko 'sahāyassa kathetum vattatīti'
ā., eko 'bhātū' eko 'puttassa' eko 'mānyā k. vattatīti' ā.,
imehi katam etam bhavissati, dīṭṭhakam ev' etam bhavissatī
dīṭṭhakañ c' eva kathentīti maññāmi, hotu ajj' ev' etam jānissā-
mīti"⁷ sannitṭhānam akāsi, te pana cattāro pi aññesu divaseṣu
rājakulā nikkhamitvā rājanivesanadvāre ekaṣa bhattammaṇṇassa
piṭṭhe nisiditvā kiecakaraṇiyāni mantetvā gharāni gacchanti,
tasmi p. „ahāñ ca tesam rahassath⁸ ammaṇṇassa heṭṭhā nī-
pajjitvā jānitum sakkuṇeyyan"⁹ ti cintetvā tam ammaṇṇam ukkhi-
pāpetvā ta, attharakam attharāpetvā a. heṭṭhā pavasitvā puri-
sānam saññam¹⁰ adāsi: „tumho cattāsu p-essu mantetvā gatesu
āgantvā mañ othā¹¹ ti, te „sādhū" 'ti paṭikkamimsu¹², Se-
pi rājānam ā.: „mahārāja tumho amhākañ na saddahatha, so

¹ Itā anippaunnāya, B¹ anippaunnāya. ² B⁴ nippaunnāvattova. ³ B⁴ anippaun-
nāya. ⁴ B⁴ paññāyanti ko jēnāti. ⁵ C¹² adā jēnanto. ⁶ B⁴ sasu. ⁷ B⁴
āneyyāthā. ⁸ B⁴ paṭka.

idāni kīdisan"¹ ti, so bheda-kānaṃ vacanaṃ gahetvā anisāmetvā
 va bhūtatassito „idāni kiṃ karoma Senaka p-a"² 'ti pucchī, „ma-
 hārāja papañcaṃ akatvā kañci ajānāpetvā g-puttaṃ māretuṃ
 vattatīti"³, „Senaka⁴ thapetvā tumhe⁵ añño mama atthakāmo
 5 nāma n' atthi, tumhe va attano sohaḍe gahetvā dvārantare
 thavā g-puttassa pāto vā upaṭṭhānaṃ āgacchantassa khaggena
 sīsaṃ chindathā"⁶ 'ti attano khaggaratanaṃ udāsi, te „sādhū
 deva, mā bhūyi, mayaṃ naṃ māressāmā"⁷ 'ti vatvā nikkhamitvā
 „dīṭṭhā no paccāmittassa piṭṭhīti"⁸ gantvā bhattammaṇapiṭṭhe
 10 nīśdimen, tato Se- A.: „ambho ko g-puttaṃ paharissatīti"⁹,
 itare „tumhe yeva ācariyā"¹⁰ 'ti tass' eva bhāraṃ akāmsu, atha
 te Se- pucchī: „tumhe rahassaṃ nāma asukassa ca asukassa
 ca kathetabban ti vadittha¹¹, kiṃ vo etam kataṃ udāhu dīṭṭhā
 ādu sutan"¹² ti, „tīṭṭha¹³ etam ācariya, yaṃ tumhe rahassaṃ nāma
 15 sabhāyakassa kathetabban ti vadittha etam katan"¹⁴ ti, „kiṃ vo
 etenā"¹⁵ 'ti¹⁶, „kathetha ācariyā"¹⁷ 'ti, „imaṃsūṃ rahasse rañño
 ūāto mayaṃ jīvitāṃ n' atthīti"¹⁸, „mā bhāyathācariya, idha
 tumhākaṃ rahassaṃ bhodako nāma n' atthi, kathethācariyā"¹⁹
 'ti. So nakhena ammaṇaṃ koṭṭetvā „n' atthi na kho imasen"²⁰
 20 heṭṭhā g-putto"²¹ ti A., „ācariya g-putto attano issariyena eva-
 rūpaṃ thūnaṃ na pavisati, idāni yasena pamatto bhavissati,
 kathetha tumhe"²² ti. Se- attano rahassaṃ kathamā A.:
 „imaṃsūṃ yeva nagarā asukaṃ nāma vesiyāṃ jānāthā"²³ ti,
 „āma ācariyā"²⁴ ti, „idāni sā paññāyati"²⁵, „na paññāyati
 25 ācariyā"²⁶ 'ti, „ahaṃ sālavanvyyāne tāya saddhiṃ purisa-
 kiccaṃ katvā tassā piṇḍhanaṃ lobbheṇa taṃ māretvā tassā
 yeva sātakena bhaṇḍikaṃ katvā āharitvā ambhākaṃ ghare asu-
 kabhūmikāya asukagabbhe sāgadante olaṃbesiṃ, valañjetuṃ

¹ Id kiṃ karissathā in the place of kīdisan. ² Id -kath. ³ Id -ehl. ⁴ Id
 vadatha. ⁵ Id katham udāhu dīṭṭhāṃ sutan ti katham etan, ācariyā ti udāhu
 dīṭṭhāṃ etan ti dīṭṭham eva vo sutan ācariyā ti yaṃ tumhe rahassaṃ nāma
 sabhāyakassa kathetabban ti vadatha kīdi va etam kataṃ udāhu dīṭṭhāṃ sutan
 ti katham etan maya ti. ⁶ Cā imasenti.

na viśahāmi, purāṇabhāvaṃ aśa olokemi, evarūpaṃ pi rājā-
 parādhakammaṃ katvā mayā ekassa sahāyakassa kathitaṃ,
 tena na kassaci kathitapubbaṃ, iminā kāraṇena 'sahāyakassa
 gūyaṃ kathetabbaṃ' ti mayā kathitaṃ¹ ti ā., p. tassa ra-
 hassaṃ ādāhakaṃ vavatthāpervā sallakkhesi. Pukkuso pi
 attano r. kathento „mama ūryā kuṭṭhaṃ atthi, kaṇiṭṭho me
 pāto va kañci ajānāpetvā taṃ dhoritvā bhessajjena makkhetvā
 upari pīlotikaṃ datvā bandhati, rājā mayi muducitto 'ehi Puk-
 kusa' 'ti maṃ pakkosīvā yebhuyyena mama ūryaṃ yeva
 sayati, sace puna jāneyya' mārāpeyya, taṃ kammaṃ mama
 kaṇiṭṭhaṃ ṭhapetvā ādāso jānanto nāma o' atthi, tena kāraṇena
 'r. nāma bhātu' kathetabbaṃ' ti mayā vuttaṃ² ti ā. Kāvindo
 pi attano r. kathento: „maṃ kālapakkhe uposathadivase Nara-
 devo nāma yakkho gaṇhati, ahaṃ ummattakasunakho viya
 viravāmi, sv-āhaṃ taṃ atthaṃ puttassa kathesiṃ, so mama
 yakkhena gahitabhāvaṃ ūtvā maṃ autogehe bandhitvā ni-
 pajjāpetvā dvāraṃ pīdāhitvā nikkhamitvā mama saddaṃ patie-
 chādanatthaṃ dvāro samajjaṃ kāreti, iminā kāraṇena 'r. nāma
 puttassa kathetabbaṃ' ti mayā vuttaṃ³ ti ā. Tato tayo pi
 Devindaṃ pucchimsu, so pi attano r. kathento: „mayā maṃ pi-
 paḷhaṃsaṇaṃ⁴ kammaṃ karontena raḍḍho santakaṃ Sakkena
 Kosarājassa dinnāṃ śiripavesanaṃ maṅgalamaniratanāṃ thesetvā
 mama mātuyā dinnāṃ, ād kañci ajānāpetvā mama rājakuḷaṃ
 pavisaṇakālo taṃ mayhaṃ deti, ahaṃ tena maṇinā sirīṃ pave-
 setvā rājanivesanaṃ gacchāmi, rājā tundehi saddhiṃ akathetvā
 pathamataraṃ mayā saddhiṃ katheti, devasikaṃ aṭṭhasoḷasa-
 dvattimsacatusaṭṭhiṃ⁵ kaḍḍapaṃ paribhayatthāya mayhaṃ deti,
 sace tassa maniratanassa chaṇḍabhāvaṃ⁶ rājā jāneyya mayhaṃ
 jīvitaṃ n' atthi, iminā kāraṇena 'r. nāma mātuyā kathetabbaṃ'
 ti mayā vuttaṃ⁷ ti ā. M. saḅbesaṃ pi gūyaṃ paccakkhaṃ⁸

¹ B⁴ sace puna etam rājā na jāneyya maṃ. ² B⁴ kaṇiṭṭhohhita. ³ B⁴ maṅgala-
 maniratanā. ⁴ C² ādā vā. ⁵ B⁴ kaṇḍhāraṃ.

akāsi, to pana attano udaram phāletvā¹ antam bāhiram karon-
 tā² vīya r. aññamaññam kathetvā³ appamattā „pāto va āgac-
 chatha, g-puttam māressāmā“⁴ ti vatvā utthāyāsanā pakka-
 minen. Tesam gatakkāle paṇḍitassa purisā āgantvā ammagamā
 9 okkhipitvā M-am ādāya gamiṃsu. So nahāyitvā alomkaritvā
 subhojanam bhañjitvā „ajja me bhaginti Udumbarādevī rājage-
 hato me sāsanam pessessasīti“⁵ ñatvā drāro paccāyikam purisam
 thapesi: „rājagehato āgataṃ siḡham pavasetvā mama dā-
 seyyāsīti“, evaṃ ca pana vatvā sayanapīṭṭhe nipaṇṇi, tasmīn
 10 khaṇe rājāpi sayanapīṭṭhe nipunno p-assa guṇam saritvā „Ma-
 hosadhapaṇḍito sattavassikkakālato paṭṭhāya maṃ upaṭṭhahanto
 na kiñci mayham anattam akāsi, devatāpucchāya⁶ paṇḍite asati
 jīvitam pi me na siyā, veripaccāmittānāṃ vacanāṃ gabetvā
 ‘aamadhuraṃ paṇḍitāṃ mārethā’ ti khaggaṃ dentena⁷ ayuttasā
 15 mayā kataṃ, ave dāni naṃ passitum na iabbissāmīti“⁸ sokam
 uppādesi, sarīrato sedā mucciṃsu⁹, sokaṃ samapplito cittaśāśadāṃ
 na labhi, U-devī tena saddhim ekasayanagatā taṃ ākuraṃ diavā
 „kin nu kho mayham koci aparādho atthi udāhu aññāṃ devassa
 kiñci sokakāraṇaṃ uppannaṃ“ ti pucchanti i. g. ā.:

16 10. Kin nu tvaṃ vimano¹⁰ si rāja,
 dipadīndavacanaṃ supoma n’ etaṃ¹¹,
 kiṃ cintayamāno dummano si,
 na hi deva aparādho atthi mayham ti.

Atha rājā gātham āha:

20 11. Paṇḍo vajjho Mahosadho ti,
 ācatto me vadhāya bhūripaṇḍo,
 taṃ cintayamāno dummano ‘smi,
 na hi devi aparādho atthi tuyham ti.

Ta ācatto ti bhaddo vattāro p-ā Ma-paṇḍitam mama paccattiko ti
 25 kathaṃsiṃsu, mayā tatvato avicinitvā vadhetu naṃ ti bhūripaṇḍo vadhāya ācetto,
 taṃ kīraṇaṃ cintayamāno varaṃ mama maraṇaṃ na paṇḍitassa¹² ti dummano
 ‘smi ti.

¹ so C²; C¹ udāram phāletvā vīya. B² udāraṃ dālaññata vīya. ² C¹ karontāro, ³ B²
 karā tumbhe [in the place of antam--kathetvā] ⁴ B² devatāya pucchitapaṇḍo pi.
⁵ C¹ dāseyyāsi, ⁶ B² maddāsi, ⁷ C¹ dummano. ⁸ B² metāṃ.

Tuesā tam sutvā va Mahāsatta¹ pabbatamatto soko uppaṭṭi,
 sā cintesi: „eken² upāyena rājānaṃ assāsetvā raṭṭho niddokka-
 manakālo mama kaniṭṭhasaṃ sāsanaṃ pahiccesāmi³“, atha nam
 sā āhu: „mahārāja taya v⁴ etaṃ kataṃ gahapati puttah⁵ ma-
 hante issariye patitṭhāpentena, tumhehi⁶ so senāpatitṭhāne tho-
 pito, idāni kira tumhākaṃ yeva paccatthiko jāto, na kho pana
 paccāmitta khuddako nāma atthi, hāretabbo⁷ va so, tumhe mā
 cintayitthā“ ti rājānaṃ assāsesi, so tanubhūtasoko niddaṃ
 okkami, dehi utṭhāya gabbhaṃ pavasiṭvā „Mahosadha, cattāro
 p-ā taṃ paribhimpimsu, rājā kuddho sva dvārantare tava va-
 dhaṃ āpāsesi, sva rājakulaṃ na āgaccheyyāsi, āgacchanto⁸
 pana nagaraṃ hatthagataṃ katvā samattho hutvā āgaccheyyā-
 ssi⁹“ paṇṇaṃ likhivā modakassa anto pakkhipiṭvā modakaṃ
 suttakena veṭhetvā navabhājano katvā vāsetvā¹⁰ lañcheivā¹¹
 atthacarikāya itthiya adāsi: „Imaṃ modakaṃ āharitvā mama
 kaniṭṭhasaṃ dehi¹²“, sā tathā akāsi, „rattim kathaṃ vikkhanta¹³
 ti na¹⁴ cintetabbhaṃ, raṭṭhā paṭhamam eva deviyā varo dinno,
 tena taṃ na koci vāsesi, Bo. paṇṇākāraṃ gahetvā uyyojesi,
 sā gantvā dinnabhāvaṃ ārocesi, tasmim khaṇe devī gantvā
 raṭṭhā saddhim nipaṭṭi, Bo. pi modakaṃ bhinditvā paṇṇaṃ vā-
 setvā tam attham ātva katabham kiccāṃ vicāretvā sayane
 nipaṭṭi. Itaro cattāro jana pāto va khaggahatthā dvārantare
 thātvā p-āṇi apasassāṇā dhammā hutvā raṭṭho suttikaṃ gantvā
 „kīm paṇḍita¹⁵ hato vo g-putto“ ti vutte „na passāma devā“
 ti āhamaṃ. M. pi aruṇaggamane yeva nagaraṃ attano hattha-
 gataṃ ātva¹⁶ ta. ta. ārakkaṃ datvā¹⁷ mahājanaparivuto rathaṃ
 āruhya mahantena parivārena rājadvāraṃ agamāsi, rājā siha-
 paṭṭjaraṃ ugghāṭetvā olokento utṭhāsi, atha nam M. ratthā
 otusitvā vandi, rājā cintesi: „sac¹⁸ āyaṃ mama paccatthiko

¹ Itā sū. tassa vānaṃ sutvā va mahāsattassa atthāya. ² so C¹. Itā mahārāja tumhehi so g-putto. ³ Itā pana tumhehi. ⁴ Itā māretabbo. ⁵ Itā -te. ⁶ Itā chādetvā. ⁷ C¹ lañje. Itā lañci. ⁸ C¹ hadd. ⁹ C¹ -te. ¹⁰ Itā katvā. ¹¹ Itā dhapetvā.

bhaveyya na mañ vadeyyā¹ 'ti, atha nañ pakkosāpetvā rājā
sayane nisīdi, M. pi gantvā ekamantam nisīdi, cattaro pi p-ā
tatt² eva nisīdīnaṃ, atha nañ rājā kiñci ajānanto viya „tāta
tvam hiyyo gato³ idāni⁴ agacchasi, kiñ mañ evaṃ paricca-
⁵ jāsīti⁶ vatvā imañ gātham āha:

1. Abhidosagato idāni⁷ esi⁸,
kiñ sutvā kiñ āsamkate mano te,
ko te kiñ avoca bhūripaṇṇa,
imha tañ vacanaṃ sunoma, brūhi me tan ti.

10 Ta. abhi--ti hiyyo pathamayāme gato, kimāsamkate ti kiñ āsamkate,
kimavocā 'ti kiñ rājā santikam māganthi tam ko⁹ avoca.

Atha nañ M.: „mahārāja tayā me catunnañ p-tānañ va-
canañ gahetvā vadhe āpatto, tenāhañ na emiti¹⁰ codento i. g. ā.:

2. Paṇṇo vajjho Mahosadho ti
15 yadi te mantayitam janinda dosam
bhariyāya rahogato aṇaṃsi
guyham pātukataṃ sutam mam¹¹ etan ti.

Ta. yadita ti yasma tayā, mantayitam ti kathitam, dosam ti abhi-
dosam, rattibhāge ti a., āsaso kathitam ti bhariyāya, tam hi tassa imam artham
20 rahogato aṇaṃsi, guyham -- ti yuthi svarūpam attama rahassaṃ pākataṃ hatam,
sutam mametan ti mayā pañ etan tassūhi yeva khaṇe sutam devā 'ti vadati.

Rājā tañ sutvā va „imāya tañ khaṇam yeva sāsaṇaṃ
pahitam¹² bhavissatīti¹³ kuddho devīm olokasi, tañ natvā M.
„kiñ deva deviyā kujjhatha, ahañ attitānāgatapaccuppannañ
25 sabbañ jānāmi, deva tumhākañ rahassaṃ tava¹⁴ deviyā kathi-
tañ hota, ācariya-Senakassa Pukkāsādinaṃ vā¹⁵ rahassaṃ
mama kena¹⁶ kathitam, ahañ etesam pi rahassaṃ jānāmi yeva¹⁷
'ti Senakassa tāva rahassaṃ kathento imañ gātham āha:

3. Yañ sāvanaṃmim¹⁸ Senako
30 pāpakamunam akāsi¹⁹ asabbhīrūpaṃ

¹ It' gantvā. ² C² repeat tāni. ³ C² esasi. B² esasi. ⁴ C² pahitātam. ⁵
B² tumhākañ tāva rahassaṃ mama. C² t. t. tava mama. C² t. t. tava ma. ⁶
C² omitt vā. ⁷ C² tena. ⁸ read: -esi. ⁹ read: āha.

sakhino va rahogato asamsi,
guyham pātukataṁ sutam mam' etan ti.

Ta asabbhi--ti sakhijātakaṁ¹ lāmakaṁ akusalekammam² akāsi, imas-
sinn³ yeva nagare sankaṁ nūna⁴ vevha⁵ aññamvuyyāna⁶ mūretā⁷ alaṁkāraṁ gahetvā
tassa⁸ yeva sātakaṁ bhaujikaṁ⁹ katvā attano ghere¹⁰ asukaṁhāne¹¹ thapesi, so
khino¹² vā¹³ ti ettha¹⁴ naṁ mahārāja¹⁵ ekaṁ¹⁶ sahāyakaṁ¹⁷ rahogato¹⁸ kutvā¹⁹ akkhāsi,
tam²⁰ pi mayā²¹ sutam, aññam²² devassa²³ paccantiko²⁴ jito²⁵ Senako²⁶ paccantiko,²⁷ yadi
te²⁸ paccatthikena²⁹ kammam³⁰ attihī³¹ Senakaṁ³² garhāpehīti.

Rājā Senakaṁ oloketvā „saccaṁ“ ti pucchitvā „saccaṁ
devā“³³ ti vutte³⁴ tassa³⁵ bandhanāgāraṁ³⁶ pavesanam³⁷ āpāpesi.³⁸ 10
Paṇḍito³⁹ pi Pukkasaṁ⁴⁰ rakkhaṁ⁴¹ kathento⁴² i. g. ā:

„Pukkasa-purisassa⁴³ te⁴⁴ janinda
uppanno⁴⁵ rogo⁴⁶ arājayutto‘,
bhātuo⁴⁷ ca⁴⁸ rahogato⁴⁹ asamsi,
guyham⁵⁰ pātukataṁ⁵¹ sutam⁵² mam' etan ti.“ 15

Ta arājayutto‘ ti mahārāja⁵³ ekaṁ⁵⁴ koṭṭharogo⁵⁵ uppanno,⁵⁶ so⁵⁷ rājānaṁ
pattim⁵⁸ ayutto,⁵⁹ cāpanamucchaviko⁶⁰ na⁶¹ hoti, tanno⁶² ca⁶³ Pukkasaṁ⁶⁴ āra mudoko
ti⁶⁵ pebhuyyena⁶⁶ tassa⁶⁷ eva⁶⁸ āramhī⁶⁹ nipajjato,⁷⁰ so⁷¹ pan' eva⁷² vacabandhanapīlokaṁ⁷³
phassa⁷⁴ devā⁷⁵ ti.

Rājā⁷⁶ naṁ⁷⁷ pi oloketvā „saccaṁ“ ti pucchitvā „āma⁷⁸ devā“⁷⁹ so
ti⁸⁰ vutte⁸¹ tam⁸² pi⁸³ bandhanāgāraṁ⁸⁴ pavesāpesi.⁸⁵ Paṇḍito⁸⁶ Kāvīn-
dassa⁸⁷ pi⁸⁸ rakkhaṁ⁸⁹ kathento⁹⁰ āha:

„Ābādho⁹¹ 'yam' asabbhirūpo,
Kavindo⁹² Nara⁹³devena⁹⁴ puṭṭho
puṭṭassa⁹⁵ rahogato⁹⁶ asamsi,
guyham⁹⁷ pātukataṁ⁹⁸ sutam⁹⁹ mam' etan ti.“ 20

Ta asabbhi--ti¹⁰⁰ yeva¹⁰¹ so¹⁰² ābādheṇa¹⁰³ puṭṭho¹⁰⁴ namattakamunakko¹⁰⁵ vya-
vra¹⁰⁶so¹⁰⁷ so¹⁰⁸ nara¹⁰⁹devayakkhābādho¹¹⁰ asabbhi¹¹¹ jānko¹¹² lāmako,¹¹³ tena¹¹⁴ puṭṭho¹¹⁵ rāja-
kulam¹¹⁶ pavetīnaṁ¹¹⁷ ayutto¹¹⁸ mahārājā¹¹⁹ ti.

¹ C¹ jānitam. ² C² asti. ³ C³ omitt po-. ⁴ C⁴ arājayutto. ⁵ C⁵ ara-
jappo. C⁶ arājayutto. ⁶ C⁷ omitt pattim. ⁷ ppatto ti - - phassaṁ wantig
in C⁸. ⁸ so⁹ li¹⁰. C¹¹ ābādhaṁ¹¹ naṁ. C¹² ābādhanam. ⁹ so¹⁰ all three MSs. for
-deva- eva? ¹⁰ C¹¹ nara¹²devayakkho¹³ ābādo. li¹⁴ so¹⁵ nara¹⁶devaṁ¹⁷ yakkheṇa¹⁸ gahito
ābādho. ¹¹ C¹² natana. C¹³ utana.

Rājā tam pi „saccam Kāvindā“¹ ‘ti pucchitvā „saccan“²
ti vutte tam pi bandhanāgāraṃ pavesāpesi. P. Devindasaa
rahassaṃ kathento i. g. ā.:

7. Atthavaṃkaṃ³ maṇḍitaṇaṃ⁴ ulāraṃ
8 Sakko te addā piṭamahasaa,
Devindasaa gataṃ tad ajja hattham,
māno ca⁵ rahogato asamsi,
guyhaṃ pātukaṇaṃ sotaṃ maṃ⁶ etan ti

Te piṭamahasā ‘ti tava piṭamahasā Kusarīhasa, tadajja- ti tam
10 maṇḍitasammitaṃ maṇḍitaṇaṃ ajja Devindasaa hatthagataṃ mahirājā ‘ti.

Rājā tam pi „saccam kirā“⁷ ‘ti pucchitvā „saccan“⁸ ti
vutte tam pi bandhanāgāraṃ pavesāpesi. Eran te „Bodhi-
sattaṃ vadhasāma“⁹ ‘ti sabbe sambandhanam pavittā. Bo.
pi „iminā kāraṇaṇḍham ‘attano guyhaṃ parawā na kathe-
12 tabban“¹⁰ ti vadāmi, kathaṃ vaṭṭatīti vadanta pana mahāvina-
saṃ patā“¹¹ ti vatvā uparidhammaṃ desento imā gāthā abhāsi:

13. Guyhasa hi guyhaṃ eva sādhu,
na hi¹² guyhasa pasattham āvikammaṃ,
anippadāya¹³ saṃheyya dhīro,
14 nippaṇnattho¹⁴ yathāsukham bhāṇeyya.
15. Na guyhaṃ atthaṃ vivareyya, rakkhēyya naṃ yathā nīdhiṃ,
na hi pātukato sādhu guyho attho pajānata
16. Thiyā guyhaṃ na saṃheyya amittassa ca paṇḍito (V p. 11)
yo cānisaṇa saṃbhīro hadayaṭṭhe¹⁵ no ca yo nāro.
17. Guyhaṃ attham saṃbuddhāṃ saṃbuddhayati yo nāro
18 mantabbheḍabhaṇḍaṃ tassa dāsaḥhāto titikkhati.
19. Yāvanto pariasa¹⁶ atthaṃ guyhaṃ jānanti mantinaṃ
tāvanto tassa ubbega¹⁷, tasmā guyhaṃ na vissaṇa.
20. Vivicca bhāṇeyya¹⁸ divā rahassaṃ
21 rattim gīraṃ nāṭivelaṃ paṇuṇce,

¹ Bā attha. ² so atthi tīrso MSS. ³ Bā māraṇa. ⁴ Cā omi hi. ⁵ so Cā;
Ca anippadāya, Bā anippaṇnatthiya. ⁶ Bā nippaṇnattho, Cā nippattho, C
nippaṇnattho? ⁷ Cā -tiho. ⁸ Bā ubbhigga. ⁹ Cā bhāṇeyya.

- vicāremi, mayā appamattena bhavitum vattatīti¹ so nagare mahāpākāraṃ nāma kāresi, tathā anupākāradvārattālake an-
tarattālake² udakaparikkhaṃ kaddamaparikkhaṃ sukkhaparikkhaṃ
ti tisso parikkhā kāresi, antonagare pi jinnagehāni paṭisaṃkhārā-
pesi, mahāpokkharapiyo kārāpetvā tassa udakanidhānaṃ³ kāresi,
nagare sabbakotṭhagārāni dhañṇassa pūrāpesi, Himavantapade-
sato kulūpagatāpasehi kaddamakumudabījā⁴ āharāpesi, uda-
kaniddhamanāni sodhāpetvā bahinagare pi jinnapaṭisaṃkhāra-
kammaṃ kārāpesi, kiṃkārapā: anāgatabhayaṃ paṭibāhanatthaṃ,
10 tato tato āgatavāṇijake pi⁵ „kuto āgatā“ ti pucchitvā „asu-
kaṭṭhānato nāma“⁶ ti „tumbhākaṃ raṇṇo kiṃ piya“ ti „asu-
kaṃ nāma“⁷ ti sutvā tesaṃ sammānaṃ kāretvā nyyojetvā
attano ekasatayodhe pakkosivā „sammā mayā diṇṇapaṇṇākāro
gahetvā ekasatarājadhāniyo gantvā ime paṇṇākāro attano pi-
15 yakāmatāya tesaṃ rājūnaṃ datvā te yeva upaṭṭhahantā tesaṃ
kiriyaṃ vā mantāṃ vā ṇatvā mayhaṃ⁸ pesentā tatth⁹ eva
vasatha, ahaṃ vo puttadāraṃ posessaṃmīti¹⁰ vatvā kesañci kun-
ḍale kesañci suvaṇṇapādūkāyo kesañci suvaṇṇamālā¹¹ akkharāni
chinditvā „yadā mama kiccaṃ hoti tadā paññāyatu“¹² ti adhiṇ-
20 ṭṭhitvā tesaṃ hatthe datvā¹³ pesesi, te ta, ta, gantvā tesaṃ
rājūnaṃ paṇṇākāraṃ datvā „tumhe upaṭṭhātum¹⁴ āga“ amhā¹⁵
ti vatvā „kuto“ ti puttā āgatatṭhānato aṇṇāni ṭhāpāni ācik-
khitvā tehi¹⁶ „sādhū“¹⁷ ti sampajicchite upaṭṭhahantā tesaṃ ab-
bhantarikā ghesuṃ. Tada Ekabalaratṭhe¹⁸ Saṃkhaṇḍapālo nāma
25 rājā āvudhāni sajjāpeti senaṃ samkaḍḍhati, tassa santike upa-
nikkhattapuriso p-assa sāsaṇṇaṃ pesesi: „ayaṃ idha pavatti,
‘idan nāma karissatīti’¹⁹ na jānāmi, pesetvā sayāṃ tatvato jānā-
thā“²⁰ ti. Atha M. suvaṇṇapatakāni āmanetvā: „sammā gantvā
Ekabalaratṭhe“ Saṃkhaṇḍapārājā idan nāma karotīti ṇatvā

¹ C¹ omite sotara-, B¹ sampakāraṇa dvārattālakaṃ antaratṭālakaṃ. ² B¹ -nid-
dhamanāni. ³ B¹ kudrusakumuda bījāni. ⁴ C¹ -kehi. ⁵ B¹ adda āsannaṃ. ⁶
B¹ -māliyo ti so tathā tathā. ⁷ B¹ -yantu. ⁸ C¹ omite datvā. ⁹ C¹ -ṭṭhānaṃ.
¹⁰ B¹ teva hi. ¹¹ C¹ ekabala- or ekakhala-. B¹ ekakampala. ¹² C¹ -ti, C¹
-tu, B¹ jānāsu.

sakala-Jambudīpaṃ āhūṇitvā mayhaṃ pavattiṃ āharathū¹ 'ti
 vatvā madhulājāṃ khādāpetvā madhupānīyaṃ pāyevā sata-
 pākasaṇhassapākehi telehi pakkhantaram makkheivā pācīnasāha-
 pañjare thātvā viṣajjesi, so ta. gantvā tassa purisassa santikā
 tassa rañño pavattin tadvato ātvā Jambudīpaṃ parigaṇhanto
 Kampillaratthe² Uttarapañcālanagaraṃ pāpuṃ. Tadā tattha
 Cūḷani-Brahmadatto nāma rājā r. kāresi, tassa Kevatto nāma
 brāhmaṇo aṭṭhaṃ ca dhammaṃ ca anusāsati p. vyatto, so paccū-
 sakāle pabujjhītvā dīpālokena alambakasirigabhaṃ olokeno³
 mahantaṃ yasaṃ diṣvā „ayaṃ mama yaso kassa santako“⁴ ti 10
 cintoento „na aññassa Cūḷani-Brahmadattassa santako, evarū-
 passa pana yasassa dāyakaṃ rājānaṃ sakala-Jambudīpe ag-
 garājānaṃ kītuṃ vaṭṭati, ahaṃ ca aggapurohito bhaviṣṣāmi“
 cientesi, so pāto va rañño santikaṃ gantvā enkhasayyaṃ pce-
 chitvā „deva mantetabbaṃ atthi“⁵, „vada ācariyā“⁶ 'ti, „deva 15
 autonagare raho nāma na sakkā laddhuṃ, nyyānaṃ gacchāma“
 'ti, so „sādhū ācariyā“⁷ 'ti rājā tena saddhiṃ nyyānaṃ gantvā
 balakāyaṃ bahi thapetvā ārakkaṃ kārāpetvā brāhmaṇena
 saddhiṃ nyyānaṃ pavaiṣivā maṇḍalasilāpatte nialdi, sūrapotako
 taṃ kiriyāṃ diṣvā „bhavitabbaṃ ettha kārāṇa, aḷḷa p-assa 20
 ācikkhitabbayuttakaṃ kiñci suniasāmi“⁸ nyyānaṃ pavaiṣivā
 maṇḍalasālarakkhasa pāttantare alliyivā⁹ nialdi, rājā „kathēhi
 ācariyā“¹⁰ 'ti ā., „mahārāja tava kappo lito karohi“, outukappo
 yeva manto bhaviṣṣati, sace mahārāja mama vacanaṃ karohi¹¹
 sakala-Jambudīpe taṃ aggārājānaṃ karomi“¹², so mahātaphāya 25
 tassa vacanaṃ sutvā somanassappatto hotvā „kathethācariya,
 karissāmi“, „deva mayāṃ senaṃ sambhaddhītvā paṭhamāṃ
 khuddakanagaraṃ rumhītvā¹³ gaghissāma, ahaṃ hi cūḷadvāreṇa
 nagaraṃ pavaiṣivā rājānaṃ vakkhāmi: 'mahārāja tava yuddheṇa
 kiñcaṃ n' atthi, kevalaṃ ambhakaṃ santako hohi, tava r. tav' 30
 eva bhaviṣṣati, yujjhanto pana ambhakaṃ balavāhanassa ma-

¹ Bā kampate. ² Bā adde aṭṭhaṇo. ³ Bā alliyivā. ⁴ Cā karohi. ⁵ Bā ka-
 reyyāsi. ⁶ Bā yujjhāsi.

hantatāya ekante¹ eva parajjhāsa²sīti³, sace me vacanam
 karissasi sadigahāsa⁴ma taṁ noco yajjhivā jīvitakkhayaṁ pā-
 petvā dve⁵ senā gahetvā aññaṁ nagaraṁ tato aññaṁ ti eten⁶
 upāyena a-Jambudīpe r. gahetvā jayapānaṁ pivissāma⁷“ ti
 5 vatvā „ekasatarājāno ambhākaṁ nagaraṁ ānetvā uyyāne āpāna-
 mandapam karetvā ta. nisinne visamvessakam suram pāyevā
 sabbe pi te jīvitakkhayaṁ pāpetvā Gaṅgāya khīpityā ekasata-
 rājadhānīna r. ambhākaṁ hatthagataṁ karissāma, evaṁ tvaṁ
 a-Jambudīpe aggarājā bhavissasīti⁸, so „sādhū ācariya, evaṁ
 10 karissāmi⁹“, „mahārāja, catukkanno manto nāma, ayam hi na
 saṅkā aññaṁ jānitum, tasmā papañcam akatvā sīgham nikkha-
 mathā“ ti, rājā tassitvā „sādhū“ ti sampañicchi. Surapotaḥ
 taṁ sutvā tesam mantapariyosāne sākḥayaṁ¹⁰ olambakaṁ otā-
 rento¹¹ viya Kevattassa asse chakapanipīḍaṁ pādetvā „kin etan¹²“
 15 ti mukhaṁ vivaritvā oddham olokentassa aparaṁ mukhe pādetvā
 kirīti vasaanto sākḥāto uppatitvā „Kevatta tvaṁ catukkanno me
 manto¹³ ti maññasi, idāṁ eva chakanno jāto, puna aṭṭhakanno
 bhavitvā anekasatakanno bhavissasīti¹⁴“ vatvā „gaṇhatha gaṇha-
 thā“ ti vadantānaṁ āeva vātavegena Mithilam gantvā p-assa
 20 nivesanaṁ pāvīsi, tassa pana idam vattam: „sace pana kutoci
 āgatasāsanam paṇḍitass¹⁵ eva kathetabbam hoti ath¹⁶ assa am-
 sakūṭe otarati, sace Amaradeviyāpi sotum vaṭṭati ucchaṅga
 otarati, sace mahājanena sotabbam bhūmiyaṁ otarati, so p-assa
 amsakūṭe otari, tāya saññāya „rahasena bhavitabbam“ ti ma-
 25 hājano paṭikkami, p. taṁ gahetvā uparimatalaṁ abhiruyha „kin
 te tāta dīṭṭham kin sutan ti pucchī, ath¹⁷ assa: „so aham dera
 a-Jambudīpe aññaṁ raṭṭo santike kiñci bhayaṁ¹⁸ na paasāmi,
 Uttarapaccālanagare pana C-Brahmadattassa purohito Kevatto
 oāma rājaseṁ uyyānaṁ netvā catukkannamantaṁ gaṇhi, aham
 30 sākḥantare nisīditvā tassa mukhe chakapanipīḍaṁ pādetvā āgato
 ‘mhīti¹⁹“ vatvā sabbaṁ dīṭṭham sutam p-assa kathesi, „raṭṭā

¹ C¹ = ssa. ² C² omīti dve. ³ C³ = mi. ⁴ C⁴ omīti sā. ⁵ Bā otaṁsa.

⁶ Bā gajham.

pana sampaticechitan¹ ti vutte ca „sampaṭicechitaṃ devā“² ti
 ā, p. tassa katabbayuttakaṃ saṅkharāṃ karetvā taṃ mude-
 paccattiharane suvaṇṇapaṇḍare nipajjāpetvā „Kevaṭṭo mama
 Mahosadhabbhārāṃ na jānāti maññe, na idāni 'ssa mantiman-
 taṇṇa matthakaṃ pāpuṇituṃ dassāmīti“³ ciotetvā nagarato dug-
 gatakulāni ulharāpetvā bhi vāsesi, rajthajanapadadvāragāmesu
 samiddhāni isarakulāni ānetvā nagare vāsesi, bahūṃ dhana-
 dhaññāṃ saṇnicayaṃ kāresi. C-Brahmadatto pi Kevaṭṭassa
 vacanaṃ gahetvā senaṇḍiparivuto gantvā ekaṃ nagaraṃ pa-
 rikkhipi, Kevaṭṭo vuttanayena ta, pavisitvā taṃ rājānaṃ saññā-
 petvā attano santakaṃ katvā dve senā ekato katvā aññāṃ
 rājānaṃ ti evaṃ C-Brahmadatto Kevaṭṭassa evāde tīṇo tha-
 petvā Vedeharājānaṃ sese s-Jambudīpe rājāno attano santaka
 akāsi. Bodhisattassa upanikkhittakapurisā „Brahmadattena
 ettakāni nagarāni gahitāni, appamatto hoti“⁴ ti nīceṇ sāsaṇaṃ
 pesesun⁵ ti, so pi nesaṃ „ahaṃ idha appamatto, tumhe
 anukkantantaṃ appamattā katvā vasaṭhā“⁶ ti pesesi. Brahma-
 datto sattadivasasattamasādhikehi suttahi saṇvacecharehi Vede-
 harajjaṃ thāpetvā⁷ sese s-Jambudīpe r. gahetvā Kevaṭṭaṃ āha:
 „ācariya Mithilāyaṃ Vedeharajjaṃ gahāmā“⁸ ti, „mahārāja
 Mahosadhapaṇḍitaṇṇaṃ vasaṇanagare r. gantirudh na saṅkhi-
 sāma, so hi evaṃpaññāya sampanno upāyakusalo“⁹ ti, ti so
 vitthāretvā candamaṇḍale pabbhante¹⁰ viya Ma-assa guṇaṃ ka-
 thesi, ayaṃ hi¹¹ sayāṃ pi upāyakusalo va, tasmā „Mithila-
 rajjaṃ nāma deva appamattakaṃ, s-Jambudīpe r. amhākaṃ
 pahoti, kin no etena“¹² ti upāyen¹³ eva rājānaṃ sallakkhāpesi,
 sesarājāno pi „mayāṃ Mithilāya r. gahetvā va jayapāsaṃ pi-
 vissāmā“¹⁴ ti vadanti, Kevaṭṭo te pi vāretvā „Videharajjaṃ
 gahetvā kiṃ karissāma, so rājā amhākaṃ santako va, nivatta-
 thā“¹⁵ ti upāyen¹⁶ eva bodhesi, te tassa vacanaṃ sutvā nivat-
 tiṇṇu, Mahāsattassa purisā sāsaṇaṃ pesayimsu: „Brahmadatto
 ekasatarājaparivāro Mithilāṃ āgacchaato va nivattitvā attano

¹ Bā vājere. ² Bā -taṃ uṭṭhapento. ³ Cā ahaṃhi, Bā ayaṃ hi bodhanta.

nagaram eva gato" ti, so pi tesam „ito paṭṭhāya tassa kīriyaṃ
 jānātū" ti paṭipeseṣi. Brahmaḍatto pi Kevaṭṭena saddhiṃ
 „idāni kiṃ" kiccāṃ karissāma" ti mantetvā „mayāṃ jaya-
 pānaṃ pivissāma" ti uyyānaṃ alaṃkaritvā „cāṭṭisabbesu
 5 suraṃ ṭhapetha, nānāvidhāni ca macchamāṃsāni upanethā"
 'ti sevakā āpāpesi, tam pi pavattim p-assa upanikkhittapurisā
 pesayimso, te pana „visaṃ yojetvā rājāno māretukāmo" ti na
 jānanti, M. pana sukāpotakassa santikā sutattā jānāti, so „ne-
 saṃ surāpānadivasāṃ tatvato jānitvā mama pesethā" ti sā-
 10 ramaṃ paṭipeseṣi, te tathā karimso, tam evā p.: „na yuttaṃ
 mādisse paṇḍito dharamāno ettakānaṃ rājānaṃ maraṇaṃ, avassa-
 yo tesāṃ bhaviṣṣāmiti" cintevā sahajātāṃ yodhasabhesāṃ
 pakkosāpetvā „amma" C-Brahmaḍatto kira uyyānaṃ alaṃ-
 karāpetvā ekasatarājaparivato suraṃ pātukāmo, tumhe ta-
 15 gantvā rājānaṃ āsanesu paññatṭesu klāṃhaci anisinne" yeva
 'C-Brahmaḍattassa anantaraṃ mahārāḥaseanaṃ ambhakaṃ raṇṇo"
 ti gahetvā tesāṃ purisēhi 'tumhe kassa parisā' ti vutte 'Vide-
 harājassa' 'ti vadeyyātha, te' 'tumhehi saddhiṃ mayāṃ satta-
 divasaṃsattamāsādhikāni suttavassāni 7 gaḥantā ekadivasaṃ pi
 20 Videharājānaṃ na passāma, kiṃrājā naṃ' esa, gaṇḍhath' assa"
 pariyaṇte āsanaṃ gaḥathā' ti vadantā kalahaṃ karissanti,
 tumhe 'ṭhapetvā Brahmaḍattaṃ aṇṇo ambhakaṃ raṇṇo uttarī-
 taro va n' atthīti' kalahaṃ vadḍhetvā 'ambhakaṃ raṇṇo āsana-
 mettāṃ pi alabhantā idāni vo (add: n' eva) suraṃ pātun na
 25 macchamāṃsāṃ khādituṃ dassāma' ti nadantā vaggantā sadden'
 eva tesāṃ tāsāṃ janetvā mahantehi laḡuḡehi sabbacāṭṭiyo bhū-
 ditvā macchamāṃsāṃ vippakiritvā aparibhogāṃ katvā javena
 senāya antaraṃ pavasiṭvā devanagaraṃ pavittā asurā viya-
 ulloḡaṃ utthāpetvā: „mayāṃ Mithilānagare Ma-paṇḍitassa parisā",
 30 sakkontā amhe gaḥathā' ti tumhākaṃ gatabhāvaṃ" jānāpetvā
 āgaṇḍhathā" ti vatvā pesesi, te „sādhū" ti tassa vacanaṃ

* C² m. * so all three MSS. * C² -o. * C² omitt te. * C² gaṇḍha-
 tassa, B² gaṇḍhathā? * B² add: sara. * B² āgata-.

sampaṭicchitvā vanditvā sannaddhapañcāvudhā nikkhamitvā ta,
 gantvā Nandanavāṇam eva alambakataṣṣyaṇaṁ pavasiṭvā sa-
 mmasaṭṭaseṭṭacchatte ekasatarājapallamaṁ ādīm katvā patiyattam
 taṁ siribhāvaṁ diṣvā M-ena vuttaniyāmen' eva sabbam katvā
 mahājanaṁ saṁkkoḍḍhetvā Mithilābhūmikkā pakkaminna, rāja-
 purisāpi tesam rājānaṁ taṁ pavattim ārocesum, Brahmaḍatto
 „evarūpassa nāma viṣayogassa antarāyo kato“ ti kuṇḍhi, rājāno
 pi „ambhakaṁ jayapānaṁ pātum nādasīti“ kuṇḍhiṁsu, balasāyo
 pi „mayam amūlakaṁ suram pātum na' labhimā“ ti ku-
 ṇḍhiṁsu, Brahmaḍatto pi te rājāno āmantetvā „atha bho M-
 10 thilam gantvā Videharājassa eṣam khaggeṇa chinditvā padehi
 akkamitvā nisonā jayapānaṁ pīyasāma“ ti, „seṣam gamana-
 sajjam kerothā“ ti vatvā puna rahegato Kevattassāpi tam
 attham kathetvā „ambho' evarūpassa vattassa' antarāyakaram
 paccamittam gaṇhissāma, ekasatarājūnaṁ atthārasaakkhobhi-
 15 saṁkkhāya seṇāya parivutā taṁ nagaram gacchāma, ettha āca-
 riya“ ti ā., brāhmaṇo attano paṇḍitabhāveṇa eṁtesī: „Ma-paṇ-
 ditanā jinitum nāma na sakkā, ambhakaṁ yeva lajjitabbakaṁ'
 bhavissati, nivattessāmi rājāna“ ti, aha naṁ eva āha: „ma-
 hārāja na eṣa Videharājāno thāmo, Ma-paṇḍitassa samvidhānam
 20 etam, mahānubhāvo paṇ' eṣa, tena rakkhitā Mithilā siharak-
 khitā gahā viya na sakkā kenaci gaḍetum, kevalam ambhakaṁ
 lajjanakaṁ bhavissati, alam ettha gamaseṇā“ ti, rāja pana
 khattiyamāseṇa Issariyamadena ca matto hutvā „kiṁ sō ka-
 rissatīti“ vatvā ekasatarājaparivuto atthārasaakkhobhisamkkhāya
 25 seṇāya' nikkhami, Kevatto pi attano katham gaṇhāpetum
 asakkonto „raṇḍo paccanikavutti nāma ayuttā“ ti tena saddhīm
 yeva nikkhami. Te pi yodhā ekaratten' eva Mithilam patvā
 attanā katam kiccaṁ p-assa kathayimāsu, paṭhamam pahīta-
 upasikkhittapurisāpi 'asa sāsanaṁ pahiyimāsu: „C-Brahmaḍatto
 30 'Videharājānaṁ gaṇhissāmiti' ekasatarājaparivāro āgacchati,
 paṇḍito' appamatto hotu“ ti', „ājja asakatthānaṁ nama āgato,

¹ Ed a. ² Ed ambhaka. ³ Ed mantassa. ⁴ Ed -labham. ⁵ Ed add: saddhīm.

⁶ Ed -m. ⁷ Ed bho, omittung ti.

eja asukattānaṃ, aṭṭha nagaraṃ pāpuṇissatīti¹ pi² ssa nibbaddhaṃ sāsanaṃ pesenti yeva, taṃ sutvā M. appamattataro ahosi, Videharāja pana „Brahmadatto kira imaṃ nagaraṃ gaheṇaṃ āgacchatīti“ paramparāghosena assosi, atha Brahmadatto³ aggapudose yeva ukkāsatasahasena dhāriyamābena⁴ āgantvā sakalanagaraṃ parivāresi, atha naṃ haṭṭhipākārarathapākāra-assapākārehi parikkhipāpetvā tesu tesu thānesu balagumbhaṃ thāpesi, manussa unnadaṇṭā appothentā seḷentā naccantā gajjantā atthamaṃsu, dipobhāsena o⁵ eva alamkārobhāsena ca sakalasatta-
 10 yojanikā Mithilā ekobhāsā ahosi, haṭṭhiassarathapattituriyādisaddhehi paṭhavīyā bhijjanakāle viya ahosi, cattāro paṇḍitā ullola-saddhaṃ sutvā ajānantaṃ raṇṇo santikaṃ gantvā „mahārāja maha ullolasaddo“, na kho pana jānāma kiṃ nāṃ⁶ etaṃ, vi-mahesitum vaṭṭati mahārājā⁷ ‘ti, taṃ sutvā rāja „Brahma-
 15 datto nu kho āgato bhaveyyā“ ‘ti sīhapañjaraṃ vīvaritvā olōkento tassāgatabhāvaṃ ātvā bhūtatasiṭo „o⁸ atth⁹ amhākaṃ jivitaṃ, svo dāni no sabbe jīvitakkhayaṃ pāpessatīti“ tehi saddhiṃ sallapanto nisīdi, M. pan¹⁰ assāgatabhāvaṃ ātvā sīho viya sambhūto sakalanagare¹¹ ārakkhaṃ sadhivadhitvā „rājānaṃ
 20 assāsesamīti“ rājanivesanaṃ abhīrūhitvā vanditvā ekamantaṃ atthāsi, rāja naṃ diṇvā paṭiladdhaśāso hutvā „thāpetvā mama puttāṃ Ma-paṇḍitaṃ aṇṇo maṃ imambā dukkhā moco-tum samattho nāma o¹² atthitī“ cintetvā tena saddhiṃ salla-panto āha:

- 25 1. Pañcālo sabbasenāya Brahmadatto samāgato,
 sāyaṃ Pañcaliyā senā appameyyā Mahosadha 1451.
 2. Piṭṭhimatī pattimati sabbasaṃghāmakovidā
 ohāriṇi saddavati bherisaṃkhappabodhana 1452.
 3. Lohavijjāalamkāra¹³ dhajanti vāmarohiṇi
 40 sippiyehi susampaṇṇā sūrehi suppatitthitā. 1453.
 5. Das¹⁴ eṭṭha paṇḍitā āhu bhūripaṇṇā rahogamā
 mātā ekādaśi raṇṇo Pañcaliyam pasamsati. 1454.

¹ B¹ dhāriyamāno. ² B² adda jāto. ³ C¹ -ram. ⁴ C² -vijjāalamkāraḥ.

1. Ath' etth' ekasatam khatyā anuyuttā¹ yasassino
acchinnarattā vyathitā² Pañcālinam³ vasam gatā. 1455.
2. Yamvadā takkarā rañño akāmā piyabhāgino
Pañcālam anoyāyanti akāmā⁴ vasino gatā. 1456.
3. Tāya senāya Mithilā tisandhiparivārītā⁵
rājadhānī Videhānam samantā parikkhaññati. 1457.
4. Uddham tārakajātā⁶ va samantā parivārītā,
Mahosadha vijānāhi: katham mokkhe bhavissatīti. 1458.

Ta, sabba-senāyā¹ ti sabba-ekasatarijadhānīyā² apbhārasakkhūti-
kāya saddhām āgate kira tūti. 'C. Pañcāliya ti Pañcālarañño samantā. pi- 19
thimatīti pītthiyā ānte dabbasambhāre gahetvā vāraṇasena vajjadhūkalena
samantagatā. sabba-saṅgāmakovidā ti sabba-saṅgino³ kusalā, ohārinīti
autaram pavittā⁴ speṇḍāyanti⁵ eva hatitum samatthā⁶, andāxatīti dāxhi and-
dhehi avitūti, bhāri- -nā ti ettha yūtha yuggathā mē pajjathā ti idhi ta.
vaṇṇabhedena jīvaṇṇetum na sakkā tūlīnāti paṇ⁷ attha kiccāni bhārasaddhasamkha- 20
raddhasādhānen⁸ eva bhedhantīti bhārasamkhaṇṇapahodhana, jūhavi⁹ ti jūhavi-
pānī, sātaratana-paṭṭamaṇḍitānam āvāra-samantā/ābhārasa-samantānam¹⁰ etim
nāman. elāhātārā ti rājarijamaśāmatīti¹¹ ānam elāhāri, teasmā loharijjāhi e¹²
eva elāhāri¹³ etā bhāsatīti loharijjādalāhārikāhā ti ayam ettha attho, dhaja-
niti suramaṇḍipattamaṇḍitehi nānāvatthasamajjalehi vatthādhūrasamantā¹⁴ eva 25
dhajalehi samantagatā. vāmarohitīti hatthī va sasa va ānāhāti vāmapasama
ārohanatīti vāmarohitūti vueranti, tehi samantagatā, apacholāhatthārasasamkhaṇṇi
ti s., alppiyāhiti hatthāpappasasappādānam atthārasam alppeu ulpphatthā
pattalehi su(tthasampannā vāsānāklehi). vārohi¹⁵ tiā ssa kira senā elāhasamāna-
parakkamehi surayodhehi uppatthikā, āhū ti dāsa kira ettha senāya paṇḍitā¹⁶ 30
ti vadanti, rāhogamā ti rāhoga-samantā rāho bhāditvā mantanānti te kira
ekāham dvītham cintetvā labhantī patharāni paricattatvā akāse gapphāni kīrūni
samatthā. ekādasatī tehi kira paṇḍitehi allobhāntapajjā¹⁷ rāñño mātā, sā
teasmā ekādasā hutvā Pañcālinam¹⁸ senam parādhvāni amāxatī; ekādivasam kī¹⁹
eko puriso ekam tādānāntā²⁰ ssa putabbhattā²¹ ssa kāhāpamasasasam²² ssa gahetvā 35
hadhā tarāsekatīti etimā hadhājjham patvā hatitum sakkhontī kira tūti ma-
nasse evam. 2. sabbhe manā hatthā ekatādānāntā²³ putabbhattam kāhāpamasasasam²⁴
sā atthi, ito me yam suvatī tathā dāssāmi, yo sakkoti ap manā unāretū²⁵ 'ti,
atth' āko thamasampanno puriso gūham²⁶ nikkāmetvā nadim ogabha²⁷ tam hatthā
gahetvā unāretvā²⁸ dahi me dārabban²⁹ ti s., tādānāntā³⁰ ssa bhāsatvānam vā 40

¹ Bā anuyuttā. ² Bā vyathitā. Cā vyadhitā. ³ Cā -ma. ⁴ Cā -atpaka-.
Bā -rājānāyikā. ⁵ Cā -ma. ⁶ Cā -o. ⁷ Bā paricattatvā apabhāyāntena pa-
rasena ekam āharitvā samatthā. ⁸ Bā teasmā kīratthā senāya dāsa p., Cā -cra-
pāṇḍā, Bā -rāpāṇḍā. ⁹ Bā dājjham. ¹⁰ Cā agayitvā, Cā ogabhitvā.

- gaṇḍhā 'ti, āhaṇi mama jīvitāni agaccheyā tehi uttāraṇāni, na me etahi attā, kaḥapaṇe me dehi, āhaṇi im mama yaṇi rucati tehi dāsaṇiṇi uttāraṇi, idāni me yaṇi rucati tehi dāsaṇi, līchanta paṇḍhāni, so samīpa jhāna¹ etassa kaḥesi, so pi tehi eva attāno rucanakaṃ tava dehi² evaṃ gaṇḍhā 'ti ā., so
- 1 nāhaṃ gaṇḍhesuṇiṇi tehi ādāya vinīchayam gaṇḍhā vinīchayāmaccaṇaṃ āroceti, te pi sakkaṃ sutvā taṃ³ evāhaṃ, so tevaṃ vinīchayena āsāraṇiṇi⁴ saḍḍho āroceti, rājā vinīchayāmaccaṃ pakkaṇḍapetvā tevaṃ sandhā ubbhinnam pi vasaṇam sutvā taṃ⁵ eva vataṃ vinīchitvā ajānanta attāno jīvitam pakāya paḍāhi otinnam paraṇijāpeti⁶, tassāhi āhaṇe saḍḍho mātā Tetaṇḍerā⁷ nāma avīḍḍe uttāraṇā
- 10 saḍḍho dubbhinīchitabbāram āsavā tāta haṃsa añṇam āsavā vinīchāṇi⁸ 'ti ā., amma āhaṇi ettakam jānāmi sace tumba uttāraṇam jānāṇi vinīchāṇi⁹ 'ti, so evaṃ kaṇḍhesuṇiṇi vataṃ taṃ pūṇam pakkaṇḍapetvā: ahi tāta tava kaṭṭhagaṇḍhāni ciṇi pi bhūmiyaṃ thapeti¹⁰ piṇḍāni¹¹ thapetvā evaṃ udake vuyhamāno¹² (māsa kīṇ kaḥesiṇi pucchitvā idāni nāma 'ti vutta tehi hi idāni tava rucanakaṃ gaṇḍhā
- 15 'ti ā., so āhaṇatthavāṇam gaṇḍhā, aṭṭha naṃ sā thakam gaṇḍhāni pakkaṇḍapetvā tāta āhaṇam tava rucatiṇi pucchitvā imā rucatiṇi vutta tāta tava tva me yaṇi rucati taṃ dāsaṇiṇi (māsa vuttaṃ na vuttaṃ ti vuttaṃ dehi¹³ tehi hi imāni āhaṇam etassa dehi¹⁴, so vānanta paṇḍevanto adāti, tassāhi āhaṇi rā-jāpi ammaṇḍi¹⁵ tvaṇṇi¹⁶ ādāṇikāram pavattayimān, tato paṭṭhāya tassā paṇḍi-
20 bhāve ābbattha yākaṇe jāto, tehi sandhāya Vīḍḍerājā¹⁷ mātā ekādaṇḍi ā., āha-tyā 'ti khattiyā, ācchiṇṇarajjha ti ārahmadattena ācchiṇḍivā gaṇḍhāraṇi¹⁸, vyādhā¹⁹ ti maraṇabhayaḥkhilā adāṇi gaṇḍhabhagaṇam āpenti, Paṇḍo-ṇṇam vasaṇi gata ti etassa Paṇḍikarāṇḍo vasaṇi gata ti ā., ānāvaṇṇattho hi etam upayogavaccaṇam, yaṇevādi iṇḍharā ti yaṇi mūḍḍha vāṇā²⁰ 'ti tehi
- 25 saḍḍho karam ākkanto²¹ va, vasaṇo gata ti pubbe āyavasaṇo idāni paṇ²² etā vasaṇi gata ti ā., āsaṇḍhi²³ pethamaṇi kaṭṭhipākāreṇa²⁴ paṇḍhāni tato rathap. tato āṇap. tato yodhapattip, ti imehi catūhi samābhēpi, āsaṇḍhi-
30 parivāritā ti kaṭṭhirathāṇam antare āko āndhi, rathāsaṇḍam antare āko āndhi āsaṇḍhiṇam ā. āko ti, paṇḍikāṇḍariti²⁵ khaṇḍiyati²⁶ imehi idāni up-
35 pāṭeti gaṇḍhikāmi vāya samantato āhaṇāni, nūḍḍhamāraṇajā²⁷ etā. etā 'ti tāta yāya amāya samantā parivāritā āi ānāsaṇḍasāhaṇāni dandaṇḍipkāni nūḍḍhamā-
40 rāṇajāni vāya khāyati, vijāṇāhi tehi āhaṇāni Avāḍḍa yāva Phavagā āṇḍo tvaṃ vadiṇi upāyakuṇḍo p. nāma ā²⁸ attā paṇḍikābhūto va nāma eva-
rūpaṇi (hānā: paṇḍiyati tassā eva jāna kaṭṭham ito dukkhā mūḍḍho
45 bhavāssati ā.

Imam saḍḍho katham sutvā M. cintesi: „ayam rājā uttīya maraṇabhayaḥkhilā, gilānaṇa kha pana vejje paṇisaraṇam etiā-

¹ C² -ham va dehi. C³ rucatiṇi me dehi. ² B² parāpeti. ³ B⁴ jāṇā. ⁴ B² aṭṭha vinīchāṇā. ⁵ C² -petvā, B⁴ vinīchāṇā. ⁶ B⁴ tāta gaṇḍe teva udake vuyhamāno, C² mīyyamāno, C³ vyamāno? ⁷ B² paṇḍikarājā. ⁸ B⁴ vyādhāni, read: vyādhā. ⁹ B⁴ vāṇā. ¹⁰ so āi thāra MSS. for -eti? ¹¹ C² yodhapattip. ¹² C² khaṇḍiyati, B⁴ khaṇḍiyati.

tassa bhojanam pipāsānassa pānīyam, imassa pi ṭhapetvā mam
 aññam paṭisarupam n' atthi, assāsasānū na¹ ti, atha nam
 M. manosilātale nadanto elho viya „mā bhāyi mahārāja rajja-
 sukham anubhava, ahañ leḍḍum gahevē kāko viya dhannam
 gahevē makkato viya ca imañ aṭṭhārasakkhohinisenam udare
 buddhasāṭṭhakānam pi assānikam katvā² palāpessāmīti³“ vatvā
 imam gātham āha:

„Pāde deva passārehi bhūṣja kāme ramassa ca

hūtvā Pañcālīyam senam Brahmadaṭṭo pamāyati⁴“.

T. a.: imañ deva yathānukkam attano rajjasukhasamikkhāto pāde passārehi
 passārento ca saṅgimacittam akatvā bhūṣja kāme ramassa ca, eṣo Brahmadaṭṭo
 imam senam chaḍḍetvā palāpessāmi.

P. rājānam samassāsetvā nikkhamitvā nagare chapabheriṃ
 carāpetvā nāgare āha: „ambho tumhe mā cintayittha, sattāhañ
 mālāgandhavilepanam pānabhōjanādini⁵ sampādetvā chaṇakīlañ
 paṭṭhapetvā⁶ ti. ta. manussā yathānūrūpam mahāpānam pīvanta
 gandhabbān karanta vādentu naccantu⁷ seḷentu nadantu⁸ ap-
 poṭhentu, paribhaya⁹ vo mama¹⁰ antako hoto, ahañ Ma-paḍḍito
 nāma, passatha¹¹ me ānubhāvañ“ ti nāgare assāsesi, te tattha
 kariṃsu, gītavādītādisiddhān bahinagare ṭhitā supanti, cōḷa-
 dvāreṇa manussā pavisanti, ṭhapetvā paṭisattum¹² diṭṭhaditṭham
 na gaḥhanti, taṃtā sañcāro na chijjati, nagaram pavitṭhā
 chaṇakīlānissitāni janam¹³ passanti, Cōḷani-Brahmadatto pi na-
 gare kolāhalam eutvā amaccu evam āha: „ambho anhesu
 aṭṭhārasakkhohinīyā senāya nagaram parivāretvā ṭhitesu na-
 garavāsīnañ bhayañ vā sārajjam vā n' atthi, ācanditā pīti-
 somanassappattā appoṭhenti nandanti seḷenti gāyanti, kin nāma¹⁴
 etan¹⁵ ti, atha nam upanikkhittakapurisā musāvādam katvā
 evam ābrahmu: „deva mayam ekena kammena cōḷadvāreṇa
 nagaram pavāsitvā chapamāsitañ mahājanam dvāvā pucchimha:“

¹ so C¹, B⁴ bhoḍhasāṭṭhakānam pi akorikam akatvā. ² B⁴ palāyitvā. ³ C¹
 -nam. ⁴ B⁴ -tha. ⁵ B⁴ vaggantu. ⁶ B⁴ nadantu naccantu gāyantu. ⁷ B⁴
 mo pama. ⁸ B⁴ passasetha. ⁹ C¹ -satham, C² -santam. ¹⁰ C² chapam.

anūho sakala-Jambudīpe rājāno āgantvā tumhākaṃ nagaraṃ
 parikkhipitvā tñhā, tumhe pana atipamattā, kin nām'etan"
 ti, te evam āhanta: „amhākaṃ rañño kumārakāle eko mano-
 ratho aho: sakala-Jambudīpe' rājūhi nagare parivārīte chaṇaṃ
 5 karissāmi, tass' ajja manoratho matthakaṃ patto, taamā
 chaṇabheriṃ carāpetvā sayam mahātale mahāpānam pīvatīti",
 rājā tesam kathaṃ sutvā kujjhivā senaṅgaṃ ānāpēsi: „khip-
 paṃ ito e' ito ca nagaraṃ avattharivā parikkhaṃ bhinditvā
 pākāraṃ maddantā dvāraṇṇālāke bhindantā nagaraṃ pavisitvā
 10 sakatehi kumbhaṇḍāni viya mahājānassa sisāni gaṇhatha, Vī-
 dharañño sīsaṃ ānethā" 'ti, tam sutvā sūrayodhā nānāvīdha-
 vīdhaḥatthā dvāraṇṇāpāṇaṃ gantvā paṇḍitassa purisehi pakka-
 mājakalalasiṇcanapāsāpataṇḍīhi¹ upadduta paṭikkamanti,
 „pākāraṃ bhindissāma" 'ti parikkhaṃ otīssa² pi antarāṇṇāssa
 15 tñhā osusattitomaṇḍīhi mahāvīnāsaṃ pāpenti, p-assa yodhā
 Brahmādattassa yodhe hatthavikārādīni dassetvā nānappakārehi
 akkosaṃti tajjenti: „tumhe pi alabhanta" thokaṃ pīvesatha
 khānissatha" 'ti suravittakāni³ e' eva macchamaṇḍasaṇḍāni ca
 pasāretvā sayam eva pīvanti khādanti anupākāre caṃkamaṃti,
 20 itare kiñci katuṃ asakkontā C-Brahmadattassa santikaṃ gantvā:
 „deva tñapetvā iddhimanto aññehi nūttaritoṃ na sakka" ti
 vadiṃsa, rājā catupaṇḍāhaṃ⁴ vasitvā gaḥetabbagahaṇaṃ⁵ apas-
 saṃto Kevattaṃ pocehi: „ācariya nagaraṃ gaṇhituṃ na sakka,
 eko pi upasaṃkamitoṃ samattho nāma n'atthi, kiṃ kātubhaṃ"
 25 ti, „hote mahārāja, nagaraṃ nāma bahūdakaṃ hoti, udakak-
 khayena gaṇhissāma, manussa udakena kilanta⁶ dvāraṃ ti-
 varissaṃti", so „atth' eso upāyo" ti sampaticchi, tato paṭ-
 thāya udakaṃ pavisitūṃ na denti, p-assa upanikkhittakapuriṇā
 paṇḍaṃ likhivā kaṇḍe bandhitvā tam pavattinū posesuṃ,
 30 „tena pi paṭhamam eva āpattaṃ yo yo kaṇḍe paṇḍaṃ passati

¹ B² -pa. ² so C² for -mala-? C³ pakkamākalala-, B³ sakkaṇḍakāḍḍama-, B⁴
 kaddamavāḍḍakakāḍḍa-. ³ all three MSS. -o. ⁴ B⁴ kilamanti atthā. ⁵ so C²; B³
 āṇṇapāḍḍakāni. ⁶ B² catupaṇḍāhaṃ. ⁷ B² -tubbayuttakam. ⁸ B³ kilamanti.

pi diavā Brahmadatto „ambho kim etan¹ pākāramatthakena oḷḷam
 hotvā paññāyati²“, p-assa upanikkhittakapurisā rañño vacanam
 mukhato luñcivā gahantā³ viya „deva gahapatiputto kira Maho-
 sadho anāgarabbhayaṃ diavā rajjhato dhaññam āharāpetvā kottā-
 5 gārāḍḍhi pūrāpetvā sesaṃ dhaññam pākārapasse nikkhipāpesi, te
 kira⁴ vīhi ārape sakkhantā vasse teventā tatth⁵ eva sassaṃ Jue-
 suni⁶, aham pi ekadivasaṃ ekena kammena cūḷadvārena pavāsitvā
 pākārapasse vīhiraṣiṭo vīhiṃ hatthena gahetvā vīthiyam⁷ chaḍ-
 desim, aha maṃ paribhāsantā⁸ chāto⁹ sīti maññe, vīhiṃ dasanto
 10 bandhivā tava gehaṃ baritvā pacāpetvā bhuñjāhīti¹⁰ vadimsu“,
 rājā tam sutvā Ke-am āha: „ācariya dhaññakkhayena p¹¹ etan¹²
 gahetoṃ na sakkā, ayam pi anupāyo¹³“ ti, „tana hi deva dā-
 rukkhayena gahhasāma, nagaraṃ nāma bahūdārukam hoti“,
 „evam¹⁴¹⁵¹⁶¹⁷¹⁸¹⁹²⁰²¹²²²³²⁴²⁵²⁶²⁷²⁸²⁹³⁰³¹³²³³³⁴³⁵³⁶³⁷³⁸³⁹⁴⁰⁴¹⁴²⁴³⁴⁴⁴⁵⁴⁶⁴⁷⁴⁸⁴⁹⁵⁰⁵¹⁵²⁵³⁵⁴⁵⁵⁵⁶⁵⁷⁵⁸⁵⁹⁶⁰⁶¹⁶²⁶³⁶⁴⁶⁵⁶⁶⁶⁷⁶⁸⁶⁹⁷⁰⁷¹⁷²⁷³⁷⁴⁷⁵⁷⁶⁷⁷⁷⁸⁷⁹⁸⁰⁸¹⁸²⁸³⁸⁴⁸⁵⁸⁶⁸⁷⁸⁸⁸⁹⁹⁰⁹¹⁹²⁹³⁹⁴⁹⁵⁹⁶⁹⁷⁹⁸⁹⁹¹⁰⁰
 evam¹⁴¹⁵¹⁶¹⁷¹⁸¹⁹²⁰²¹²²²³²⁴²⁵²⁶²⁷²⁸²⁹³⁰³¹³²³³³⁴³⁵
 15 pākāramatthakena vīhiṃ atikkamtvā paññāyamānam⁴ dārurāsiṃ
 kāresi, manussā Brahmadattassa parisohi saddhīm paribhāsaṃ
 karontā „chār¹⁵“ attha yāgubbhattaṃ pacitvā bhuñjathā¹⁶“ ti
 mahantamahantāni dārūni khipanti, rājāpi „pākāramatthakena
 dārūni paññāyante¹⁷, kim etan¹⁸“ ti pucchitvā „p-putto kira anā-
 20 garabbhayaṃ diavā dārūni āharāpetvā kulānam¹⁹ pacchāgehesu²⁰
 ṭhapāpetvā atirekāni pākāraṃ nissāya ṭhapāpesi²¹“ upanikkhitta-
 kūvaṃ yeva santikā sutvā Ke-am ā: „ācariya dārūkkhayenāpi
 na sakkā ganhitum, haretha tuṃ²² upāyo²³“ ti, „mā ciutayi
 mahārāja, añño upāyo atthi²⁴“, „ācariya, kiṇopāyo nāma²⁵ esa,
 25 nāhaṃ tava upāyassa antaṃ passāmi, na sakkā ambhehi Vīdehaṃ
 ganhitum, ambhākaṃ nagaraṃ gamissāmā²⁶“ ti, „deva C-Brahma-
 datto ekasatehi khattiyehi saddhīm Vīdehaṃ ganhitum na sak-
 khīti²⁷ ambhākaṃ lajjanakaṃ bhavissati, na Mahosadho yeva p.,
 aham pi p. yevā, ekaṃ lesaṃ karissāmā²⁸“ ti, „kim lesaṃ
 30 nāma ācariyā²⁹“ ti, „dhammayuddhaṃ nāma karissāmā³⁰“ ti,

¹ Bā vacanam āvā. mukhato cimbhi luñcanto. ² Cā kira te. ³ Bā sassaṃ
 cūḷāyā. ⁴ Cā paññāyapannānam. ⁵ Bā -tāni. ⁶ Bā pucchābhigāhaṃ. ⁷
 Bā āharathakam.

„kim etaṃ dh-yuddhaṃ nāma“¹ 'ti, „mahātāja na tenā yuj-
 jhissanti, dvīnam pi pana rājānaṃ dve paṇḍitā ekatthāne bha-
 viessanti“, tesu yo vandissati tassa parājayo bhaviessati, Ma-dho
 pana imaṃ mantam na jānāti, ahaṃ mahallako so daharo, so
 a diavā vandissati, tadā Vedho parājito nāma bhaviessati,²
 atha mayam Vedham parājetvā aittano nagaraṃ gamissāma,
 evaṃ no lajjanakaṃ na bhaviessati, idam dh-yuddham nāma“³ 'ti,
 p. tam pi rahassaṃ parimanāyen⁴ eva ūtvā „sace Kevattaṃsa
 parajjhissāmi“⁵ nāma na paṇḍito 'smīti“⁶ cintesi, Brahmaddatto pi
 „sabbhaṃ ācariya opāyo“⁷ ti vatvā⁸ „sve dh-yuddham bhaviessati“⁹
 dvīnam paṇḍitānaṃ, dhammena samena jayaparājayo bhavis-
 sati,¹⁰ yo dh-yuddham na karissati so parājito va nāma bha-
 viessati“¹¹ pannaṃ likhāpetvā cūladvārena Vedhaṃsa¹² pesesi,
 tam sutvā Vedho p-am pakkosāpetvā tam attham ācikkhi, p.
 „sādhu deva, 'sve pāto va pacchīmadvāre dhammayuddha-
 maṇḍalaṃ sajjessanti“¹³ dh-yuddhamāṇḍalaṃ āgacchantū“¹⁴ 'ti
 pesetha deva“¹⁵ 'ti, tam sutvā āgatadūṭṭasa¹⁶ eva paṇḍam dāpesi,
 p. punadivase „Kevattaṃsa“¹⁷ eva parājayo hotū“¹⁸ 'ti pacchīma-
 dvāre dh-yuddhamāṇḍalaṃ sajjāpesi, te pi kho ekasatapurisā
 „ko jānāti kim bhaviessanti“¹⁹ p-assa ārakkhathāya²⁰ Ke-am pari-
 vārayimsu, te pi ekasatarājāno dh-yuddhamāṇḍalaṃ gantvā
 pācīnadisaṃ olokeṇā atthamsu, tathā Ke-brāhmano, Bo. pana
 pāto va gandhodakena nahāyivā satasahasasagghanakam Kāsi-
 vattham nivāsetvā sabbāsamkhārapatimāṇḍito nāmaggarasakho-
 janaṃ bhūjivā mahaatena parivārena rājadvāraṃ gantvā²¹
 „pavisatu me putto“²² ti vutte pavāsetvā rājānaṃ vauditvā eka-
 mante thatvā „kim tāta Mahosadhā“²³ 'ti vutte „dh-yuddha-
 māṇḍalaṃ gamissāmi“²⁴ ā. „mayā kim kātuṃ vattatī“²⁵, „deva
 Ke-brāhmanaṃ mapiṇā vācietukāmo 'mhi, atthavamkamāgi-
 ratanaṃ laddhum vattatī“, „gaṇha tātā“²⁶ 'ti, so tam gabetvā²⁷
 rājānaṃ vauditvā²⁸ otiṇṇo sahaajātehi yodhasahasasehi parivato

¹ Hā vassissanti. ² C¹ parajji-, Hā parajjhā, Hā parajjhanti. ³ C¹ omi ti vattā.

⁴ C¹ asati, ⁵ C¹ vā. ⁶ Hā sajjessanti. ⁷ C¹ -tiya. ⁸ Hā addo rājagohato.

gīvāyam gahetvā khīpi, so asabhamattatthānaṃ patitvā utthāya
 palāyi, magiratanena pana M-assa manussā va gahitvā, Bo-
 ussa pana „utthetha utthetha mā maṃ vandathā“¹ ti vacighoso
 sakalapariṇāmaṃ chādetvā aṭṭhāsi, „Ke-brāhmaṇena p-assa pādā
 vanditā“ ti parisāpi ‘ssa ekappahāren’ eva unnādādini akāsi.
 Brahmādattham ādīm katvā sabbe pi te rājāno K-am M-assa
 pādamaṃle onatam² addasamvā yeva, te „amhākaṃ p-ena M-dho
 vandito, idāni parājit’ amha, na no jīvitaṃ dassati“³ attano attano
 asse āruhya Uttarapaṇḍalābhīmukhā palāyitvā ārabbhīsu, te
 palāyante disvā Bo-assa parisā „C-Brahmadatto ekasatakkhattiye⁴
 gahetvā palāyatīti“⁵ puna ukkuṭṭhim akāsi, tathā sutvā te rājāno
 marapabbhayaabhīta bhīyyosomattāya palāyantaṃ senāṅgam bhin-
 dimvā, Bo-assa parisāpi cadanti vagganti sutṭhutarāṃ kolā-
 halam akāsi, M. senāṅgaparivuto nagaram eva pāvisi, Brahma-
 dattassa senā tīni mattāni yojanāni pakkhandi, Ke-ussam⁶
 āruhya nalāte lohitaṃ pañcamāno senam patvā assapiṭṭhiyaṃ
 nisīno „bho“ mā palāyatha, nāhaṃ g-puttāṃ vandāmi, tittṭhatha
 tittṭhatha“⁷ ti ā., senā aṭṭhvā gaccha⁸ eva Ke-am akkosanta
 paribhāsanta: „pāpadhamma dutṭhabrahmaṇa ‘dhammayuddham
 nāma karissāmi’⁹ gantvā nattumattam¹⁰ pi appahantaṃ vandi“,
 n’¹¹ attīhi tava akattābhan“ ti tassa katham āsugantaṃ va gac-
 chaṃ¹² eva, so vegena gantvā seṇam sampāpunītvā „bho“ va-
 canam saddahatha mayham, nāhaṃ naṃ vandāmi, magiratanena
 maṃ vañcesīti“, sabbe pi te rājāno nācākārapehi bodhetvā¹³
 attano katham gaṇḍāpetvā tathā pabbhāsaṇam paṇinivattesi,
 so pana tāva mahatī senā sace paṇḍumuttīm vā ekekaṃ
 leḍḍam vā¹⁴ gahetvā¹⁵ khipeyya parikham pūretvā pākārapa-
 māparāsi bhavēyya, Bodhisattānaṃ pana adhippāyā ijjanatīti
 eko pi paṇḍumuttīm vā leḍḍam vā nagarābhīmukham khīpanto
 nāma nāhoi, sabbe nivattetvā¹⁶ attano khaṇḍhāvāratthānam eva¹⁷

¹ all three MSS. opa. ² B2 bhanta. ³ B4 natta-. ⁴ B2 vandat. ⁵ B2
 sabbpūhetvā. ⁶ C2 omitt vā. ⁷ B2 adda nagarābhīmukha. ⁸ so all three MSS.
 for -mittā?

- paccāgamimāsu, rājā Ke-am pucchi: „kim karoma ācariyā“¹ ‘ti,
 „dera kasaaci eḷḷadvārena nikkhamitum adanta“² saṅcārath
 chindāma, manussa nikkhamitum oḷabbanta³ ukkaṇṭhitvā dvāraṃ
 vivarissanti, atha mayam paccāmitte gahissāmā“⁴ ‘ti, p. tam
 pavattim purimanayen’ eva sutvā cintesi: „imeṣu ciraṃ idha
 vasantesu phāsukaṃ nāma u’ atthiti upāyeco’ eva palāpetum
 vattatīti“⁵ so „mantena te palāpessāmiti“⁶ ekaṃ mantakusalāṃ
 amaccam upadhārento Anukevattāṃ nāma diṣvā pakkosāpetvā
 „ācariya ambhākaṃ ekaṃ kammaṃ oṭṭharitum vattatīti“⁷ ā,
 „kim karomi p-a, vadehiti“⁸, „tumhe anopakāre ṭhatvā ambhā-
 kaṃ manussānaṃ pamādaṃ oloketvā antaraṇṭarā Brahmaddattassa
 manussānaṃ pūvamacchamamsādinī khipitvā ‘ambho idaṃ c’
 idaṃ ca khādatha mā ukkaṇṭhatha, aṇṇaṃ katipāhaṃ vasitum
 vāyamatha, nagaravāsino paṇjare baddhakukkuṭā viya ukkaṇ-
 ṭhitā nacirass’ eva vo dvāraṃ vivarissanti, atha tumhe Vedehaṃ
 ca dṭṭhagahapatiputtaṃ ca gaṇṭhathā“⁹ ‘ti vadeyyātha, ambhākaṃ
 manussaṃ taṃ kathaṃ sutvā tumhe akkositvā tajjetvā Brahma-
 dattassa manussānaṃ passantānaṃ heva tumhe haṭṭhapādeṣu’
 gabetvā¹⁰ vejopenakādihi paharanta viya hutvā oṭāretvā paṇḍa
 eḷḷā gāhāpetvā iṭṭhakaccuṇṇāni’ okiritvā kaṇṇaveramālaṃ¹¹ gabetvā¹²
 katipayapahāre datvā piṭṭhiyaṃ rājiyo’¹³ daṇṇetvā pākāraṃ āro-
 petvā sikkā’¹⁴ pakkhipitvā yotten’ oṭāretvā ‘gaeccha mantabhhe-
 dakacorā’¹⁵ ‘ti Brahmaddattamanussānaṃ daṇṇanti¹⁶, te tam raṇṇo
 santikaṃ nassanti, rājā ‘ko te aparādhū’¹⁷ ti pucchissatī, ath’
 aasa evaṃ vadeyyāsi: ‘mahārāja, mayhaṃ pubbe yaso mahanto,
 g-putto mantabhedo’¹⁸ ti kujjhivā raṇṇo kathetvā sabhaṃ¹⁹
 acchindi. ahaṃ mama yasavilopakassa²⁰ gahapatiputtassa sisam
 gaṇṭhāpessāmiti tumhākaṃ manussānaṃ ukkaṇṭhitasakena²¹

¹ C^o -to, B² adava. ² C^o nam. ³ B² ambhākaṃ haṭṭhapādeṣu, C^o tumhe haṭṭhapāde. ⁴ B² omite ga-. ⁵ B² -monena. ⁶ C^o -vero-, B² kaṇṇṭhatthamālaṃ, B² kaṇṇṭhamālaṃ. ⁷ C^o galetvā, B² katvā, B² kaṇṇetvā. ⁸ C^o rājiyam. ⁹ B² sikkāya. ¹⁰ B² -ent. ¹¹ B² meṃ na bhajati, B² macchariyona meṃ paratāṭṭh. ¹² B² aḍḍe me sabbhavaṃ. ¹³ B² yasasiddhataṇṇa. ¹⁴ so ṭhā; C^o ukkaṇṭhāno-.

bhito' etesam khādanīyabhojanānyam demī, ettakena mañ porā-
 ṇakaveram hadaya katvā imaṃ vyasanam pāpesi tam sabbam
 tumhākaṃ manussā jānanti mahārāja' 'ti cānākāraṇehi' tam
 saddahāpetvā vissāse uppanne 'mahārāja tumhe mama laddha-
 kālato patthāya mā cintayittha, dāni Vedehassa ca g-puttassa
 ca jīvitam n' atthi, aham imasmim nagare pakārassa ca thi-
 ratthāmaṃ ca dubbaṭṭhānaṃ ca parikkhāyam kumbhilaḍḍinam
 attitthānaṃ ca uttitthānaṃ ca jānāmi, nariren' eva vo na-
 garam gahetvā dassāmi' vadeyyātha, aha so rājā saddahitvā
 sakkāram karissati senāvāhanam puttechāpessati, ath' asā
 senam vājakumbhilaṭṭhānesu yeva otāreyyātha, tassa senā kum-
 bhilabhayena na otarissati, tadā tumhe 'senā te deva g-puttana
 bhinnā, sabbe rājāne ācariya-Kevattaṃ ca ādīm katvā (add:
 na) kenaci jaṇco gahito n' atthi', kevalam ete tumhe pari-
 vāretvā caranti, sabbe pana g-puttass' eva santakā, aham ev'
 oko tumhākaṃ puriso, sacce me ca saddahatha sabbe rājāno
 'alanīkaritvā mañ dassaṇḍāya āgacchantū' 'ti pesetha, aha tesam
 g-puttana attano nāmarūpaṃ likhivā dinnesu vatthālanīkāra-
 khaggādāsu akkharāni diśvā nittam gaccheyyāthā' 'ti vadey-
 yāthā 'ti vutte so tathā katvā tēni diśvā nittam gantvā te
 bhitarasito te rājāno nyyojetvā 'idāni kim karoma p-a' 'ti
 tumhe pucchissati, tam enim evam vadeyyātha: 'mahārāja
 g-putto bahumāyo, sacce aññāni katipayaḍḍivasāni vasāseṭhu
 sabbam vo senam attano hatthe katvā tumhe gahissati, pa-
 paṇcaṃ akatvā aji' eva majjhimayāmasamaṇantare assapitthi-
 yam nisiditvā palāyissāma, mā no parahatthe maraṇam hoti'
 'ti, so tumhākaṃ vacanam sutvā tathā karissati, tumhe tassa
 palāyanaveḍḍāya nivattitvā ambhākaṃ manusse jānapeyyāthā' 'ti,
 tam sutvā Anukevattabrāhmano „sādhū p-a, karissāmi te va-
 canam" ti ā, „tena hi katicī' pahāre sahittam vattatūti" vatvā so

1 B4 amhe bhi. 2 B4 nānappekāre. 3 B4 na kenaci jaṇco agahito nāma
 cañhi. 4 C4 karhaṭi.

„p-a mama jīvitaṃ ca hatthapāde ca t̥hapetvā assaṃ attano
 rociyasena karohīti“, so tassa gehe manussānaṃ sakkāraṃ
 kāretvā Anukevaṭṭaṃ vuttanayena vippakāraṃ pāpetvā yotten'
 otāretvā Brahmā dattamanussānaṃ dāpesi, rājā taṃ vīmaṇ-
 5 sīvā' saddahitvā sakkāraṃ assa katvā senaṃ patiechāpesi, so
 pi taṃ vālakumbhilaṭṭhānessa yeva otāresi, manussa kumbhillelu
 khajjamānā attālake' t̥hitehi ussattitomarehi' vijjhiyamānā
 vīnasaṃ pāpunanti, tato paṭṭhāya bhayena upagantunā na sak-
 kanti, Anuke- rājānaṃ upasamkamitvā „mahārāja, tumhākaḥ
 10 atthāya yujjhanakā nāma n' atthi, sabbehi laṇḍo gahito, sace
 maṃ saddahanti rājāno pakkosāpetvā nivatthavattadāsu
 akkharāni olokethā" 'ti ā., rājā tathā katvā sabbesaṃ vatthā-
 dāsu akkharāni diṣvā „addhā imehi laṇḍo gahito" ti piṭṭhaṃ
 gantvā „ācariya idāni kiṃ kātābbaṃ" ti pucchitvā „deva aññaṃ
 15 kātābbaṃ n' atthi, sace papaṇḍaṃ karissatha g-putto vo ga-
 hīssati, mahārāja ācariya-Kevaṭṭo pi kevalaṃ naḷāte vaṇaṃ
 katvā vicarati, laṇḍo pana etenāpi gahito va, ayaṃ manirata-
 naṃ gahetvā tumhe tiyojanaṃ palāpetvā puna' saddahāpetvā ni-
 vatteṣi, ayaṃ pi paribhūḍako' va, ekarattivāso pi mayaṃ
 20 na ruccati, ajj' eva majjhimayāmasamanantare palāyituṃ vaṭṭati,
 maṃ t̥hapetvā añño tava sahādayo nāma n' atthīti" vutto „tena
 hi ācariya tumhe yeva me assaṃ kappetvā yānaṃ sajjasi ka-
 rotha" 'ti ā., brāhmano tassa nicchayena' palāyanabhāvaṃ
 ātvā „mā bhāyi mahārāja" 'ti assāsetvā bahi nikkhamitvā
 25 upanikkhittakaparisaṇaṃ „ajja rājā palāyissati, mā niddāyitthā"
 ti avādaṃ datvā raṇḍo assaṃ yathā ākaddhito aṭṭhutaraṃ
 palāyati' evaṃ avakappanāya' kappetvā majjhimayāmasama-
 nantare „kappito te deva asso, velaṃ jānāhīti" ā., rājā assaṃ
 abhirūhītvā palāyi, Anuke- pi assaṃ abhirūhītvā tena saddhiṃ
 30 gacchanto viya thokaṃ gantvā nivatto, avakappanāya' kappita-

1 C^o -petvā. 2 C^o -ravassahi. 3 C^o -ravasshi. 4 B^o -kessu. 5 C^o -palāyana pi.

6 C^o -bhinnako. 7 B^o -vūti-. 8 B^o -jissati. 9 B^o -kappanāya, C^o -kam-
 panāya. 10 B^o -kappanāya.

aso ākaḍḍhiyamāno pi rājānaṃ gahetvā palāyi, „Anukevaṭṭo
 senāya antaraṃ paviseitvā „C-Brahmadatto palāto“ ti ukkettāhiṃ
 akāsi, upanikkhattakamānassaāpi attano manussesi saddhiṃ
 upakkosimso, sesarājāno taṃ saddaṃ sutvā „Ma-paṇḍito dvāraṃ
 vivaritvā nikkhanto bhaviṃsati, na idāni no jīvitaṃ dassatīti“
 bhittatasitā opabbhogaparibhogabhaṇḍāni pi asoloketvā tato palā-
 yimso, manussa „rājāno palāyanti“ suttantaraṃ upakkosimso,
 sesā taṃ saddaṃ sutvā dvārattālakādisu thitāpi unnadimso
 appoṭṭhayimso, iti tasmiṃ khape paṭhavi viya bhijjamānā sa-
 nuddo viya saṃkkuhito sakalanagaraṃ anto ca bahi ca eka-
 nimnādaṃ ahosi, atthārasaṃkkuhohinsamkhāmanussa „Maho-
 sadhapanditena kira Brahmadatto ca ekasatarājāno ca gahitā“
 ti maraṇabhayaḥhitā attānā asaraṇā udare baddhasātakam pi
 chaddetvā palāyimso, khandhāvāraṭṭhānaṃ tucchāṃ ahosi,
 C-Brahmadatto ekasatakhattiyo gahetvā attano nagaraṃ eva
 gato, punadivasa pāto va nagaṇavārāni vivaritvā balakāyā
 nagarā nikkhamitvā mahāvīlopaṃ disvā „kīṃ karoma p-3“ ti
 M-assa ārocayimso, so āha: „etehi chadditadhaṇaṃ amhākaṃ
 pāpupāti, sabbesaṃ pi rājūnaṃ santakaṃ amhākaṃ raṇṇo
 deṭṭha, seṭṭhiṇaṃ ca Kevattaḥbrahmaṇassa ca santakaṃ amhākaṃ
 āharatha, avasesaṃ nagaṇavāsīno gahantū“ ti, tesam ma-
 haggharataṇḍibhaṇḍam¹ eva āharantānaṃ addhamāso vitivatto,
 sesaṃ pana catūhi māsehi āharimso, M. Anukevaṭṭassa ma-
 hantaṃ sakkāraṃ adāsi, tato paṭṭhāya ca kira Mithilavāsīno
 sahirāṇḍā jātā, Brahmadattassāpi tehi rājūhi saddhiṃ Uṭṭara-
 pañcālānagare vasantassa ekaṃ vassaṃ attam. Ath² ekadi-
 vasaṃ Kevatto ādāsena makkhaṃ olokeno palāte vaṇṇaṃ disvā
 idam g-puttassa kammaṃ, ten³ amhi ettakānaṃ rājūnaṃ antare
 lajjāpitō⁴ ti cintetvā samuppannakodho hotvā „kadā es kho
 tassa piṭṭhiṃ paasitum⁵ ammattha bhaviṃsāmīti“ cintento „atth⁶
 eso upāyo“ ti, „amhākaṃ raṇṇo dhittā Pañcālacaṇḍi sīma

¹ C² samagga-

- uttamasūpadharā devaccharapaṭibhāgā, taṃ Vedeharāṇṇo das-
sāmā¹ 'ti vatvā „Vedeham kāmena palobhetvā gilītabhāsaṃ
viya macchaṃ saddhiṃ Mahosadheṇa ādetvā ubho pi te mā-
retvā jayapāṇaṃ pivissāmā² 'ti sannittibhāsaṃ katvā rājānaṃ
5 upasankhamitvā ā.: „deva ako manto atthīti“, „ācariya tava
mantan nissāya uttarasāṭakassāpi sāmāno na jāi' amha, idāni
khu karissasi, tuṃhi hohīti“, „mahārāja iminā upāyena sadiṇo añño
upāyo nāma n' atthīti“, „tena hi bharaṇhīti“, „mahārāja ambhehi
devīhi yeva bhavitom vaṭṭatīti“, „evaṃ hotū³ 'ti, aṭha naṃ
10 brāhmaṇo aparipāsādataṃ āropetvā ā.: „mahārāja Vedeharā-
jānaṃ kilēsaṇa palobhetvā idhānetvā saddhūṃ g-puttam mā-
ressāmā⁴ 'ti „sundaro ācariya upāyo, kathaṃ paṇa naṃ palo-
bhetvā ānessāmā⁵ 'ti, „mahārāja, dhītā vo Pañcālacaṇḍī uttama-
tassā rūpaṃpattis ca cāturiyavilāso ca⁶ kavihi gilītabandhanena⁷
15 bandhāpetvā tāni kabbāni⁸ Mithilāyaṃ gāyāpetvā⁹ 'evārūpaṃ
itthiratanam alabhantaṃsa Videhanarindassa kiṃ rajjēnā¹⁰ 'ti
tassa savanasāmasaggena bandhābhāvaṃ ūtvā ahaṃ gantvā diva-
sāṃ thapessāmi, so mayi divasaṃ thapetvā āgate gilītabandho
viya maccho g-puttam gaḥetvā āgamissaṃti, aṭha te māressāmā¹¹
20 'ti, rājā tassa vacanaṃ sutvā tuṃsitvā „sundaro upāyo ācariya,
evaṃ karissāmā¹² 'ti sampatiṇcehi, taṃ paṇa mantam C-Brahma-
dattassa sayanapālikā sājikasakunīkā sutvā paccakkham akāsi,
rājā nipuṇo kabbakāre pakkosāpetvā bahum dhanam datvā
dhītānaṃ tesam dassetvā „nānā etissā rūpaṃpattim nissāya
25 kabbath karothā¹³ 'ti ā., vo atīmanoharāni gītāni bandhitvā
rājānaṃ sāvayimsu, rājā bahum dhanam adāsi, kavīnaṃ santikā
naṭā¹⁴ sikkhitvā¹⁵ samajjamandale gāyimsu¹⁶, iti tāni vitthāritāni
abhesuṃ, tesu manussānaṃ antare vitthāritattaṃ gatesu rājā
gāyake¹⁷ pakkosāpetvā ā.: „tātā tomhe mahāsakune gaḥetvā
30 rattim rokkham āruya ta, ulsinā gāyitvā¹⁸ paccūsakāle tesam

¹ so C²; B² raturūthiyasthāso. ² B² kavihiḥṭam, omittim bandhanam. ³ B² kabbāni. ⁴ B² nāpāṭibhāso. ⁵ B² sikkhāpetvā. ⁶ B² gāyāpetvā. ⁷ C² -ne.

givāsu kaṁsatāle bandhivā te utthāpetvā¹ otarathā² 'ti, so
 kira „Pañcālarañño dhlta sarīravaggaṁ devatāpi gāyantīti“
 pākajabhāvakaraṇattham tathā kāresi, puna rājā te kavi pakko-
 sāpetvā „tāṁ itī tumhe ‘eva rūpā kumārikā Jambudīpatale
 aññassa rañño aññucchavikā Mithilāyaṁ Videharañño aññucha-
 vikā’ ti rañño issariyaṁ ca imāya ca rūpaṁ vappetvā gītāni
 bandhathā³’ ti ā., tathā katvā rañño ārocayimāsu, rājā tesam
 dhanam datvā „tāṁ Mithilāṁ gantvā ta. iminā va upāyena
 gāyathā⁴’ ti pesesi, te tāni gāyantaṁ anupabbena Mithilāṁ gantvā
 samañjamaṇḍale gāyimāsu, tāni sutvā mahājano akkuttisambha- 10
 sāni pavattevā tesam bahom dhanam aññasi, te rattisamaye
 rukkhena pi gāyivā paṇḍasakāle sakupānam givāsu kaṁsatāle
 bandhivā otaranti, ākāse kaṁsatālasaddam sutvā „Pañcāla-
 rājadhītu sarīravaggaṁ devatāpi gāyantīti“ nagare ekakulābhalaṁ
 ahoṣi, rājā sutvā kabbakūre pakkosāpetvā attano nivesana 15
 samañjam kāretvā „eva rūpaṁ kira uttamarūpadhāraṁ dhlta-
 rājanīrājā mayham datukāmo“ ti tuasitvā tesam bahom dhanam
 aññasi, te pi āgantvā Brahmadattassa ārocayimāsu, atha naṁ
 Ke- ā.: „idāṁ āham mahārāja divasaṁ vavatthāpanāya ga-
 miessāmiti“, „sālu ācariya, kiṁ laddhum vaṭṭatīti“, „thokaṁ 20
 paṇḍakāraṁ“ ti, „gaṇhathā“ ti dāpesi, so taṁ ādāya mahā-
 tana parivārena Videharattham sampāpuni, tassāgamanaṁ
 sutvā nagare ekakulābhalaṁ jātam: „Cūlanīrājā ca kira Vedehe
 ca mittasanthavaṁ karissanti, Cūlani attano dhltaṁ rañño
 dasanti, Ke- kira divasaṁ vavatthāpetum eti“, Videharājāpi 25
 taṁ suṇi, M. pi sutvā paṇ’ assa etad ahoṣi: „tassāgamanaṁ
 mayham na rucanti, tatvato taṁ jāniessāmiti“ so Cūlanīsaṁtike
 upaṇikkittiparisānam āsanaṁ pesesi, „imam mantam tatvato
 na jānāma, rājā ca Ke- ca sayanagabhke nisīditvā mantayimāsu,
 rañño puna sayanapālīkā sālikasakunīkā’ etaṁ mantam jāneyyā“ 30
 ti paṭipesayimāsu, taṁ sutvā M. cintesi: „yathā paccāmittānaṁ

¹ Bā upāpetvā. ² Cva add anti.

ekāso na hoti evaṃ savihātaṃ katvā sajjitaṃ¹ nagaraṃ
 ahaṃ Kevattaṃsa dattvheṃ na dāsaṃti² so nagaradvārato
 yāva rājagehaṃ rājagehato yāva attano gehaṃ ubhoṃ passesu
 kilāñjehi parikkhāpētvā matthake pi kilāñjehi³ paṭicchādāpetvā
 2 cittaḥammanāṃ kāretvā bhūmīyaṃ pupphūni vitkritvā punnaghaṭṭe
 thapetvā kadaliyo bandhāpetvā dhaṇe paggaḥhapesi, Ke-
 tani nagaraṃ pavasiṭvā savihātaṃ nagaraṃ apassanto raṇṇā⁴ me
 maggo alaṇikārāpito⁵ u cientes, nagaraṃsa adassanattthaṃ kata-
 bhāvaṃ na jānāti, so gantvā rājānaṃ dieva pappākhāreṃ pa-
 10 tiucchāpetvā paṭisanibhāraṃ katvā ekamaṇte nisiditvā raṇṇo kata-
 sakkārasanumāno attano āgatakārapaṃ ārocanto dve g. alhāsi:

16. Rājā santhavakāmo te ratnaṇṇi pavecchati,

āgaecchantu tato⁶ dātā maṭṭukā piyabhāḍino, 1460.

11. Bhāsaṇte mudakā vācā yā vācā paṭinanditā

12. Pañcālā ca Videhā ca ubho ekā bhavantu te ti. 1461.

Ta santhavakāmo ti mahārāja amhākaṃ rājā teṇa saddhima muni-
 santhavakāmo, ratanaṇṇi lūhitaranum attano dūhitarāṃ lūhikātvā mudakāṃ
 sabharatanāni dehi, āgaecchantu⁷ u ho paṭṭhāya kira Uttarapañcālānagareṇa
 paṇḍitarāṃ gahetvā madhuvāraṇa piyabhāḍino dūtā tūbhāgaecchantu ho ca ta.
 20 gaecchantu, ekābhavantu⁸ u Gāṇḍakāṃ vija Yammodakena saddhima muni-
 sandantā ekasandhā va bhontā⁹ u.

Evaṃ ca paṇa naṃ vatvā „mahārāja amhākaṃ aṇṇaṃ
 mahāmaccaṃ peṣetukāmo hutvāpi 'aṇṇo' manāpaṃ katvā sā-
 sanam ārocetum na sakkhissatīti¹⁰ maṃ pesesi“, „ācariya tumhe
 25 rājānaṃ sādhukaṃ bodhetvā ādāya āgaecchatha¹¹“¹² u, „gaeccha
 mahārāja¹³ seṭṭhaṃ abhirūpaṃ ca kumārīkaṃ labhissatha, am-
 hākaṃ ca raṇṇā¹⁴ saddhima mettā ca vo paṭiṭṭhabhissatīti¹⁵“, so
 tassa vacanum sotvā va tuṭṭhamānaso „uttamarūpadharaṃ kira
 kumārīkaṃ labhissāmiti¹⁶“ savanasāmaṃsaggena bandhite¹⁷ „ācariya
 30 tumhākaṃ ca kira Mahosadhapaṇḍitaṃsa ca dhammayuddhe
 vivādo akosi, gaecchatha puttāṃ me passatha, ubho pi paṇḍitā

¹ Rā vasaḥ. ² Cā - ja. ³ Cā raṇṇo. ⁴ Rā te. ⁵ Rā raṇṇo. ⁶ Cā gaeccha-
 thā u. ⁷ so Cā; Rā gaecchatha rājā. ⁸ Cā raṇṇo. ⁹ Rā bhjhitvā.

aññamaññaṃ khamāpetvā mantevā etthā¹ 'ti ā., tam suvā Ke-
 „passissāmi paṇḍitaṃ“ ti tam paasitum agamāsi, M. pi tam
 divasaṃ „tena me pāpadhammena saddhiṃ sallāpo mā hotū“
 'ti pāto va thokaṃ sappiṃ pivi, gehaṃ pi 'ssa baharena alla-
 gomayena limpissu', thambhe telena makkhesuṃ, tassa nipaji-
 jānakaṃ ekum paṭṭamaññanakaṃ² thapetvā seṣāni mañcapphāni
 oṭharitvā, so manussānaṃ saññaṃ adāsi: „brāhmaṇa kathetum
 āradde evaṃ vadēyyūtha: 'brāhmaṇa paṇḍitena saddhiṃ mā
 kathaya, aṇṇa tena³ sappi pītaṃ' ti mayi pi tena saddhiṃ katha-
 nākāraṃ karonto⁴ pi 'deva sappi vo pītaṃ, mā kathethā' 'ti
 vāreyyūthā“ ti, evaṃ vicāretvā M. rattaputtam nivāsetvā sat-
 tamesu dvārakoṭṭhakesu manasse thapetvā⁵ paṭṭamaññake nipajji,
 Ke- pi 'ssa paṭṭamadvārakoṭṭhake thapvā „kahaṃ paṇḍito“ ti puc-
 chi, atha naṃ te manussā „brāhmaṇa mā mahāaddaṃ tiri, sace-
 si⁶ āgantakāmo tuṃhi hutvā ehi, aṇṇa paṇḍitena sappi⁷ pītaṃ, ma-
 hāsaddam kātum na labbhati“ āhamaṃ, seṣadvārakoṭṭhakesu pi
 naṃ evaṃ evaṃ āhamaṃ, so sattamadvārakoṭṭhakaṃ olikkamivā
 p-assa santikaṃ agamāsi, p. kathanākāraṃ dassesi, atha naṃ
 „deva, mā kathayittha, tikhiṇasappi vo pītaṃ, kiṃ vo imiṇa duṭṭha-
 brāhmaṇena saddhiṃ kathitena“ 'ti vatvā vārayissu, itī so
 p-assa santikaṃ gantvā n' eva nisīditum na āsanam nissāya
 tittanattthānaṃ labhi, allagomayaṃ olikkamivā⁸ aṭṭhāsi, atha
 tam oloketvā eko akkhinī khami⁹ eko bhamaṇaṃ akkhīpi, eko
 kapparaṃ kondūyi, so tesuṃ kiriyam diṣvā maṃkubhūto
 „gacchāmi“ ahaṃ p-ā¹⁰ 'ti vatvā aparena „aro duṭṭhabrāhmaṇa
 mī saddam karitī“ vutte „saddam eva karosi, aṭṭhina te bhin-
 dissāmitī“ vutte bhittatasāto hutvā nivattitvā olokesi, atha naṃ
 añño velupesikāya piṭṭhiyaṃ tālasi, añño givāya gahetvā khipi,
 añño piṭṭhiyaṃ hatthatalena pahari, so dipimukhā muttanigo
 viya bhittatasāto nikkhamivā rājagehaṃ gato, rājāpi ciutesi: so

¹ Bā lepaṇam. ² Bā tassa nippannemaññakam. ³ Bā te. ⁴ Cā -to. ⁵ Cā
 me - - ke, and omit manasse thapetvā. ⁶ Bā pi. ⁷ Bā olikkasappi. ⁸ Bā
 olikkamivā. ⁹ Bā itamhi.

„ajja mama putto imad pavattim sutvā tuṭṭho bhaviṣṣati, divi-
nam p-ānam mahatiyā dhammasākkacchāya bhavitabham, ajja
nho pi aññamaññam khamāpeṣanti, lābhā vata me“ ti, so
Ke-am divā p-ena saddhim samsanditākāram¹ pucchanto g. ā. :

11. Kathaṃ nu Kevatta Mahasādhena
samāgamo āsi, tad imha brūhi,
kacci te paṇinijjhato kacci tuṭṭho Mahasādhō ti. 1462.

Ta. paṇinijjhato ti dhammayuddhamudāsa pavattariggahavūpessama-
natho kacci vata tena so na teyā nijjhato khamāpiho, kacci tuṭṭho ti
10 kacci imāññam aññā peṭṭapavattim sutvā tuṭṭho ti.

Evam vutte Kevatta „mahārāja tumhe taṃ paṇḍito ti
gahervā vicaratha, tato asappurisatara nāma n' atthiti“ g. ā. :

12. Anariyarūpo puriso janinda asamodako²
thuddho asabbhūrūpo [yathā mūgo va baddhiro va³]
10 na kiñce⁴ attham abhāsatha⁵ ti. 1463.

Ta. asabbhūrūpo ti apucchagāhiko, na kiñce attham ti mayā eha kiñce
attham na bhāsatha, ten⁶ eva naṃ apucchito ti mahāsamāsi Bo-assa apunā kathaṃ.

Rājā tassa vacanam anabhinanditvā apaṭikkosetvā tassa
ca tena saddhim āgatānaṃ ca paribbayaṃ c⁷ eva nivāsagahaṃ
10 ca dāpetvā „gacchathācariya vissamathā“ ti taṃ uyyojetvā
„mama putto p-o paṇisanthārakosalo iminā kira saddhim n' eva
paṇisanthāram akāsi na tuṭṭhim pavadesi, kiñce tena anāgata-
bhayaṃ dīṭṭham bhavissati“ sayam eva g. samuṭṭhāpesi:

13. Addhā idam mantapaḍaṃ sandaddasaṃ,
attho sūddho naravīriyena dīṭṭho,
tathā hi kāyo mama sampavedhati,
hītvā sayam ko parahattham ekaṃti. 1464.

Ta. idam ti yam yam mama puttena dīṭṭham addhā idam mantapaḍam
addhena itaraputtena⁸ sandaddasaṃ, para- ti vīriyavattena narena sūddho attho
10 dīṭṭho bhavissati, sayam ti akarattham hītvā ko parahattham gantissati.

¹ Na samsandāna-. ² so B; C² asammodako. ³ so C²; B² ca baddhiro va
reḍḍi - - rūpo na yathā mūgo baddhiro va? ⁴ Na hira-.

„Mama puttēna brāhmaṇassa āgamane daso diṭṭho bhavi-
 ssaṁ, ayaṁ hi āgacchanto na mīttasanthavattihāya āgami-
 ssaṁ, paṇa kāmēna palobhetvā nagaraṁ netvā gaḥṇanattihāya
 āgatena bhavītabban“ ti, „taṁ anāgataḥhayaṁ diṭṭhaṁ bh-
 avi-ssaṁ paṇḍitenā“¹ ti tassa taṁ atthaṁ āvajjetvā² bhīlatasitassa
 nainnaakāle cattāro paṇḍitā āgamissu, rājā Senakaṁ pucchī:
 Senaka ruccati te Uttarapañcālanagaraṁ gantvā Cūlanrājassa
 dhītū ānayaṇaṁ“ ti, „kiṁ kathetha mahārāja, na hi sirīṇ āgac-
 chaṁtiṇ paḥarītvā palāpetum vaṭṭati, sace tumhe ta. gantvā taṁ
 gaḥṇissaṁtha thapetvā U-Brahmadattaṁ aṇṇa tumbhehi samo Jam-
 budipatale na bhavissati, kiṁkāraṇā: jetṭharājassa dhītāya gaḥi-
 tatti, so hi ‘sesarājāno mama manussā, Vedehe eko’ mayā sadiso’
 ti sakka-Jambudīpe uttamarūpadharaṁ dhīraṁ tumbhakaṁ dāt-
 tākāmo jāto, karoti’ assa vacanaṁ, mayam pi tumhe nissāya
 vatthālamkāre labhissimā“³ ti, rājā sese pucchī, te pi taṁ⁴ eva
 kathesum, tassa tehi saddhiṁ kathentaṁ⁵ eva Kavattabrāhmaṇo
 nīvāsagehā nikkhamitvā „rājānaṁ āmanteivā gamissāmi“ āgantvā
 „mahārāja, na sakka ambhehi papañcaṁ kāmum, gamissāma
 mayam narindā“⁶ ti, rājā tassa sakkaṁ katvā taṁ uyyojesi,
 M. tassa gatabhāvaṁ⁷ ātvā nahāyitvā alamkaritvā rājopattihā-
 naṁ āgantvā rājānaṁ vanditvā ekamantaṁ nisīdi, rājā cintesi:
 „putto me Ma-paṇḍito mahāvaṇṇo mantapadrogato attānāgata-
 paccuppanno atthe jānāti, ambhakaṁ ta. gantum yuttabhāvaṁ
 vā ayuttabhāvaṁ vā p. jānissatīti“⁸ so attano⁹ pathamaṁ cinti-
 tva¹⁰ aṭṭhatvā¹¹ rāgaratto mahamūḷho hutvā taṁ pucchanto g. ā.:
 11. Channaṁ hi ekā va maṁ sameti

ye paṇḍitā uttamabhūripattā,
 yānaṁ ayānaṁ āhavaṁ pi thānaṁ¹²

Mahosadha tvaṁ pi maṁ karohīti. 1465.

Ta. channaṁ ti p-a Kavattabrāhmaṇassa eva mama eva manussā catthasā 39
 ti channaṁ ambhakaṁ ekā va maṁ eko ajjhāsiyo Gāghodakān viya Tamunoda-

¹ so ill. three MSS. ² Cte eko. ³ Bā gamasabb-. ⁴ Cte attānaṁ. ⁵ Bā
 cintitvā evaiva. ⁶ Cte jānati.

keṇa sohaṇḍatī sametī, ye mayāṃ cha pi' jānā p-a nīṣamabbhūripattī¹ tesam po chaṇṇam pi C-rājagiddhā ānayaṇaṃ ruceti², tīhāna³ 'ti tīh' eva rāso, matīm karoti⁴ tī amhākaṃ ruceti⁵ nāma appamāṇaṃ tvaṃ pi cintetvā kīṃ amhākaṃ lībhathīya⁶ it. yānaṃ odākaṃ ayānaṃ kīṃ tīh' eva rāso ruceti⁷.

Tam sutvā p. ayaṃ rājā atīviya kāmagiddho, andhabālābhāvena imesaṃ catunnadī vacanaṃ gahāti, gamane dosanā kathetvā nivattessāmi uan⁸ ti cintetvā catasso g. abhāsi:

15. Jānāsi kho rājā: mahānubhāvo

mahābhālo Cūlanibrahmadatto

16. rājā ca tam icchati kāravatthas⁹

mīgān yathā okarareṇa¹⁰ tuddo. 1466.

17. Yathāpi maccho balisaṃ vāṃkaṃ māmeṇa chāditeṃ

āmagiddho na jānāti maccho va¹¹ maraṇam attano. 1467.

18. Evaṃ eva tvaṃ rājā Cūlanīyaṇa¹² dhītarāṃ

19. kāmagiddho na jānāsi maccho va¹³ maraṇam attano. 1468.

20. Sace gacchasi Puṇḍalāṃ khīppam attanā jahissasi

mīgān pathānupannaṃ¹⁴ va mahantaṃ bhayaṃ essatīti. 1469.

Ta. rājā ti Vidhane āgati, mahānubhāvo ti mahāyeṇa, mahābhālo ti atthārasakkhobhīpīṣajakkhātīna balena samannāgato, kāravatthas⁹ ti maraṇakāraṇeṇa¹⁰ atthāya, okarareṇa¹¹ ti okaravīriya¹², tuddo hi -kame mīgān sikkhāpetvā rajjūkaṃ bandhītvā evadāma netvā mīgānaṃ gacchati¹³ (thapessatī¹⁴), sā balamīgān attano vāṃkaṃ chāditeṃ¹⁵ vāṃkaṃ¹⁶ āmagiddho jānati¹⁷ vitarati¹⁸, tesā evadāma sutvā balamīgo mīgānaparivuto āmagiddho mīgānaṃ samamīgeṇa saṇḍākaṃ katvā¹⁹ tassa evatthasāmagge²⁰ baddho vutthāya 21. sikkhāmetvā gīvaṃ sikkhāpetvā kīṃamāṇa tam mīgān upaganitvā tuddo²¹ mahāpāṇaṃ dattaṃ ti (tvaṃ, tam evaṃ so sikkhāya vuttīyā vijjhītvā jettasikkhāya²² pipeti, ta. tuddo vīya C-rājā okaravīri²³ vīya tassa jhūṭā tuddassa jettā evadāma vīya Kevajjībhūṭamāṇa, hi yathā okarareṇa tuddo mīgān kāravatthāya²⁴ icchati evaṃ so rājānaṃ icchati²⁵ it, āmagiddho ti vyāmaṇṇasamhīti²⁶ udākaṃ vāṇṇo pi tesam balā²⁷ vāṃkaṃ pathānaṃ chāditeṃ (thā āmagiddhā²⁸ āmagiddho katvā. balānaṃ gīvaṃ, attano maraṇam na jānāti, dhītarāṃ ti Cūlanīyāṇaṇaṃ K-rīṭhamaṇaṇaṃ chāditeṃ (thāna, āmagiddhaṃ tassa

¹ Cā yānaṃ. ² Bā marāpe-. ³ Bā āka-. Cā aṇe-. ⁴ Bā evaṃ va. ⁵ Bā -neyyassa. ⁶ Cā patha-. Bā maṇḍhīnubhāṇaṃ. ⁷ Bā mī-. ⁸ Bā maraṇeṇa. ⁹ Bā okar-. ¹⁰ Bā āka-. Cā -carivīya. ¹¹ Bā thapeti. ¹² Bā -mo. ¹³ Bā -vuddiya. ¹⁴ Bā vuddiya-. ¹⁵ Bā vāṃka-. ¹⁶ Bā vāṃka. ¹⁷ Bā -vuddiya. ¹⁸ Bā -vuddiya. ¹⁹ Bā -vuddiya. ²⁰ Bā -vuddiya. ²¹ Bā -vuddiya. ²² Bā -vuddiya. ²³ Bā -vuddiya. ²⁴ Bā -vuddiya. ²⁵ Bā -vuddiya. ²⁶ Bā -vuddiya. ²⁷ Bā -vuddiya. ²⁸ Bā -vuddiya.

rañḍo dhāraṇa kāmāgādīho kṛtvi mārcho¹ aṭṭano māraṇasamāhāṭṭam āmīṣeṭṭi
vīyo na jīṇṭeṭi, Paṇḍitāno² ti Uṇṇapaṇḍitānagarāṇo, aṭṭan ti aṭṭāṇam, pa-
ṭṭāṇupannaṇu³ ti yaṇṇi gāṇḍaṇṇamaggaṇo anupattāṇa⁴ mīḥṇa mahāṇṇa
bhāyaṇa eṣṣeṭṭi taṇṇaṇṇa mahāṇṇaṭṭhāya⁵ āvuddhāṇi gāṇṇeṇa nikkāṇṇeṇaṇṇa ma-
naṇṇeṇa ya ya paṇṇeṭṭi te te mīṇṇeṭṭi vāṇi Uttara - - nāṇaṇṇa gacchāṇṇaṇṇa tam
yā māraṇṇabhāyaṇa eṣṣeṭṭi upaṇṇaṇṇeṭṭi caṭṭhī gāṭṭhī rāṇṇeṇa nāṇaṇṇaṇṇa kāṇṇeṇa.

So atinigganbanto¹ kujjhitrā „ayam mam attavo dāsam
 viya maññati, rājā ti saññam pi na karoti, aggarājena² 'dha-
 tarāṃ daseṇāṃti' mama santikaṃ pesitaṃ ūtvā ekam pi
 maṅgalapaṭisaṃyuttam³ na kathetvā maṃ 'lāsamigo⁴ viya gi-
 jitaḥḥisamacco viya pathāsupannamigo⁵ viya ca maraṇaṃ
 pāpuṇisaṃti⁶ vadatiiti⁷ kujjhitrā anantarāṃ p. ā.:

m. Mayam eva bāl' amhaṣe elamūgā

ye ditamatthani taya lapimha.

kim eva tvam nañgalakotivaddho

attihāni jānāsi yathāpi aññe ti. 1470.

[illegible]

Iti tam akkositvā paribhasitvā „g-putto mama māṅgalan-
tarāyam karoti, niddhamath' etso" ti niharāpetum g. d.:

२३. Imañ gale gahetvāna nāsetha vūṭṭa mama

yo me ratanālābhassa antarāyāya bhāsatīti. 1471

So rañño kuddhabhāvaṃ ātva „sace kho pana maññ koci
rañño vacanaṃ gahetvā hatthe vā gīvāya vā parāmaseyya tam
me alaṇi assa yāvajjivaṃ lajjitum, tasmā sayam eva nikkha-

¹ C¹ maccā, ² C¹ paṭṭa, B² paṭṭānūsaṅkhaṇa ³ B² anubandham, C¹ anup-
pannatā, ⁴ so C¹; B² mārapaṭṭiya, ⁵ so all three MSS. for -tē? ⁶ C¹
rājīnam, ⁷ B² adda kethani, ⁸ B² hāla-, ⁹ C¹ paṭṭa-, B² paṭṭānūsaṅkha-
¹⁰ C¹ B² -tā, ¹¹ C¹ mīamaratanapaṭṭibbā, omitting kārmanī.

- missāmīti¹ cintetvā rājanam vanditvā attano geham gato, rājā
kevalam kodhavasen² eva³ vadati, Bodhisatte pana garucittatāya
na kiñci tathā⁴ kātum āpāsesi, atha M. cintesī: „ayam rāja
hālo, attano hitāhitam na jānāti, kāmagiddho hutvā⁵ tassa dhi-
taram labhissāmi yevā⁶“ ti anūgatabhayam aññitvā gacchanta
mahāvindasam pāpunīyati, mayā nāssa katham hadaye kātum
vaṭṭati⁷, bahupakkāro me eṇa mahato yasassa dāyako, imassa
mayā paccayena bhavitabbam vaṭṭati, paṭhamam kho pana so-
vapotakam pesetvā tatvato ḍatvā⁸ paccā sayam gamissāmīti⁹
10 cintetvā suvapotakam pesesi.

Tam attanam pahāsetto Satthā āha:

11. Tato en so apakkamma¹ Vedhasa upantikā
atha āmantayī dīṭṭam Mātharam² suvapandham. 1472.
12. Eḷi summa haripakkha, veyyāvaceṇ³ karohi me.
13. attā Paṇḍalurājase⁴ sikkā sayanapūlikā 1473.
14. Tam pattharena⁵ pucchassu, vā hi sabbassa koridā,
vā tesam sabbam jānāti⁶ raṇḍo en Kosiyassa en. 1474.
15. Amoti⁷ so pajjasutvā⁸ Maṭṭham⁹ suvapandito
agnuṇṇi haripakkho sikkāya upantikam. 1475.
16. Tato en kho so gantvāna Mātharo¹⁰ suvapandito
atha āmantayī suḥharom¹¹ sikkam mañjubbāpikam. 1476.
17. Kaccī te sughare khamanīyam¹², kaccī vesse¹³ anāmayam,
kaccī te madhuna¹⁴ lājā¹⁵ labbhate sughare tava¹⁶. 1477.
18. Kusalā e¹⁷ eva me samma attho samma anāmayam,
19. attho me madhuna¹⁸ lājā¹⁹ labbhate suvapandita²⁰. 1478.
20. Kuto nu samma āgama²¹ kassa vā pahito tavaṇṇo.
na en me aī ito pubbo dīṭṭho vā yadī vā aṭṭo ti. 1479.

Tā haripakkho ū haritapattasamāpikkha, veyyāvaceṇ a eḷi
summa² ti vutto āgantvā anto ulunnam summa eḷḷena manussabhūtena³
20 kīṭṭam sakkapēyyam man⁴ ekkam kīyaveyyavāṭṭikam karohīti 5, kīṭṭ karom

¹ C² katha. ² C² -iti. ³ B² -kkama. ⁴ B² midha-. ⁵ C² puccharena, B²
bandhanena. ⁶ C² s² ne sabbam pajjanti. ⁷ so C² for ānā ti? B² ānāti?
⁸ C² omīta en. ⁹ so B²; C² kamanīyam, resā: khemā or kuasā? ¹⁰ B²
kīṭṭi vesse, C² kacco vesse. ¹¹ B² kīṭṭi te en. lājam, C² lāja. ¹² B² tavaṇṇo.
¹³ B² lājam. ¹⁴ C² -tam. ¹⁵ so all three MSS. for āgama? ¹⁶ C² -dīṭṭha,
C² -dīṭṭha.

Jāta 'ti sa totto samma Ka-brāhmanassa dīṭṭeyyehāgatahārapadaṃ āpattiṃ rājāno
 ca Ketattā¹ ca aṭṭhe na jānanti, ubho va taṃhe sūyānagabbho nānānaṃ manta-
 yānaṃ, tassa paṇa aṭṭhi Paṇḍitaṃ aṭṭhā sayanapālāki² aṃ kira tam³ rakassaṃ jānāti.
 evaṃ ti, gantvā tīya saddhima methunapaṭṭambyuttam⁴ viśaṇam katvā⁵ tevaṃ rakassaṃ
 tam⁶ paṭṭharena pucchassaṃ, tam⁷ aṭṭhikam⁸ paṭṭeḥanna padma⁹ yaṭhā tam¹⁰ koṇi na
 jānāti evaṃ pucchā, taso hi te koṇi saddham¹¹ sugāṭi jīvitam¹² te n' aṭṭhi, haṃhi
 paṭṭeḥannatthānaṃ sanikam¹³ pucchā 'ti, aṃ nesaṃ sabbam¹⁴ ti aṃ nesaṃ taṃhe
 Kosiyagottassa va Kevaṭṭasa¹⁵ 'ti dīṇam¹⁶ pi jānassā sabbam¹⁷ tam¹⁸ rakassaṃ
 jānāti, aṃā rīti¹⁹ 'bhi, so suvaṇṇatako paṇḍitena puriṇanayen²⁰ eva aṭṭhikam²¹
 katvā²² viśaṭṭhe, imā ti²³ tassa vacanam²⁴ paṭṭhasvā²⁵ ā-kam²⁶ vanditvā padakkhīnam²⁷
 katvā²⁸ viyaṭṭhihapāṭṭharena²⁹ nikkhamitvā³⁰ sāmaggaṃ Sīvatṭhe Aritṭhapuram³¹ tava³²
 gantvā³³ ta³⁴ parakkāṃ salakkhetvā³⁵ Uttaraṭṭhāram³⁶ aṭṭhikāya³⁷ santikam³⁸ gato, kaṭham³⁹
 hi; so rājānasevassāsa kaḍḍhatthūpikāya⁴⁰ nāditvā⁴¹ rogatāṭṭhaṃ madhuparivāṇa⁴² ca-
 kiṇṇāraṇa⁴³ imam⁴⁴ saddham⁴⁵ sutvā⁴⁶ aṭṭhikā⁴⁷ paṭṭhavaṇṇa⁴⁸ ravāsaṭṭi, tīya⁴⁹ saṇḍiāya⁵⁰ aṃā
 santikam⁵¹ gamissāmīti, aṭṭhi tassa saddham⁵² sutvā⁵³ viyaṭṭhihapāṭṭhaṃ⁵⁴ sanikā⁵⁵ sutvā-
 paṭṭhāra⁵⁶ nāditvā⁵⁷ aṭṭhikā⁵⁸ katvā⁵⁹ aṭṭhikā⁶⁰ viśaṭṭhe⁶¹ rāvaṇi, so⁶² thukam⁶³ gantvā⁶⁴ puna-
 pama⁶⁵ saddham⁶⁶ katvā⁶⁷ tīya⁶⁸ kassasaddhānaṇṇena⁶⁹ kaṇṇena⁷⁰ eḥapaṭṭhārammāre⁷¹ āhitvā⁷²
 parissayābhāvaṃ⁷³ cōketvā⁷⁴ taso⁷⁵ santikam⁷⁶ gato, aha tam⁷⁷ aṃ aṭṭhi samma suvaṇṇa-
 paṭṭhāra⁷⁸ nāditvā⁷⁹ 'ti ā, so gantvā⁸⁰ nāditvā⁸¹ āmantayīti⁸² evaṃ so gantvā⁸³ methuna-
 paṭṭambyuttam⁸⁴ viśaṇam⁸⁵ kaṇṇikāna⁸⁶ katvā⁸⁷ tam⁸⁸ āmantasā⁸⁹, augharaṇa⁹⁰ ti kaḍḍha-
 paṭṭhāra⁹¹ vassatīya⁹² ānandarūpam⁹³, vasso ti⁹⁴ vassāṇa⁹⁵ vassajātika⁹⁶ hi, aṭṭhikā⁹⁷ kira
 sakkeṇa⁹⁸ vassajātikā⁹⁹ nāma, tesa tam¹⁰⁰ evaṃ āpatti, tava¹⁰¹ 'ti aughara¹⁰² tava
 vaddham¹⁰³, karoti te madhūna¹⁰⁴ saddhima¹⁰⁵ tīya¹⁰⁶ labhassā¹⁰⁷ pucchati, āgammā¹⁰⁸ 'ti
 samma kuto āgantvā¹⁰⁹ tava¹¹⁰ tīya¹¹¹ pavitthe¹¹² ti pucchati, āgāsa¹¹³ vā ti āma¹¹⁴ aṃ
 pavito¹¹⁵ tava¹¹⁶ iddhāgato¹¹⁷ ti.

So tassā vacanam¹¹⁸ sutvā¹¹⁹, „ac” āham¹²⁰ 'Mithilāto āgato 'mbhiti'¹²¹
 vakkhāmi¹²² esā maramāṇāpi¹²³ mayā¹²⁴ saddhim¹²⁵ viśaṇam¹²⁶ na¹²⁷ karis-
 saṭi, Sīvatṭhe¹²⁸ khu¹²⁹ paṇ¹³⁰ aṃmā¹³¹ Aritṭhapuram¹³² salakkhetvā¹³³
 āgato, tassā¹³⁴ musāvāṇam¹³⁵ katvā¹³⁶ Sīvirājena¹³⁷ pesito¹³⁸ hotvā¹³⁹ tato
 āgatabhāvaṃ¹⁴⁰ kathessāmīti¹⁴¹ cintetvā¹⁴² ā.

॥. Abosm¹⁴³ Sīvirājassa¹⁴⁴ pāsāde¹⁴⁵ sayanapālako¹⁴⁶,

tato so dhammiko¹⁴⁷ rājā¹⁴⁸ baddhe¹⁴⁹ mocesi¹⁵⁰ bandhanā¹⁵¹ ti. 1480.

Te, baddhe¹⁵² ti atteso¹⁵³ dhammikatāya¹⁵⁴ sabbe¹⁵⁵ baddhake¹⁵⁶ bandhanā¹⁵⁷ mocesi,
 evam¹⁵⁸ /mocento¹⁵⁹ maṃ¹⁶⁰ pi¹⁶¹ saddhā¹⁶² mūḍhasi¹⁶³ na¹⁶⁴ ti ā, so¹⁶⁵ tam¹⁶⁶ viyaṭṭhihapā-
 paṭṭhāra¹⁶⁷ nikkhamitvā¹⁶⁸ bahiḥāṇa¹⁶⁹ yaṭṭhe¹⁷⁰ teḥamā¹⁷¹ ta¹⁷² gacaram¹⁷³ gacartvā¹⁷⁴ suvaṇṇa-
 paṭṭhāra¹⁷⁵ yeva¹⁷⁶ vassanti, yaṭhā¹⁷⁷ evam¹⁷⁸ na¹⁷⁹ evam¹⁸⁰ niccāṇam¹⁸¹ paṭṭhāra¹⁸² yeva¹⁸³ aṭṭhāmīti.

¹ C¹ āmant. B² āmant. ² C² āmant. ³ B³ āmant. ⁴ C⁴ āmant. B⁵ te. ⁵
 C⁵ āma vadāmi, wanting in C⁵; B⁶ has tam pucchāmi. ⁶ C⁶ B⁷ ājāmi. ⁷
 āmantasā - - tam⁸ wanting in C⁸. ⁸ B⁹ maramāṇāpi, C⁹ maramāṇāpi. ⁹
 C¹⁰ add kiṇṇi. ¹⁰ read: gacra. ¹¹ C¹¹ eva.

Ath' assa sā attano atthāya suvaṇṇatattake ṭhapite ma-
dhulāje ca madhūdakañ¹ ca datvā „samma tvaṃ dūrato āgato,
keñ' atthena idhāgato sīti“ pucchī, so tassā vacanam sutvā
rahassam sotukāmo musāvadam kutvā ā.:

11. Tassa mekā dutiyāsi sālikā mañjubhāṇikā

taṃ tattha avadhi sene pekkhato sughare' mama ti. 1481.

Te tassa mekā ti tassa mayham ekā, dutiyāsi ti parāseduniyā aho,

Atha naṃ sā pucchī: „katham pana te bhariyaṃ sene
vadhīti“, so tassā ācikkhanto „supa bhaddo: ekadivassam am-
10 hākam rājā udakkajjāṃ gacchanto mam pi pakkosi, ahaṃ bhari-
yaṃ ādāya tena saddhim gantvā kilivā āyaphassamaye ten' eva
saddhim paccāgantvā raññā saddhim yeva pāsādam āruhya sarī-
raṃ sukkhāpanatthāya bhariyaṃ ādāya elhapañjarena nikkha-
mitvā kūṭāgarakocchiyam nisidim, tasmim khaṇe eko sene kūṭāgarā
15 nikkhamante' ambe gahitum pakkhandi, ahaṃ maranabhayaabhito
vegena palāyim, sā pana tadā garubbhārā aho, tasmā sā vegena
palāyiton: nāsakkhi, aha so mayham passantassa' eva taṃ mā-
retvā ādāya gato, aha maṃ tassā sokena rodamanam diavā
amhākam rājā 'kim samma rodasīti' pucchitvā taṃ attiam
20 sutvā 'alaṃ samma mā rodi, aññam bhariyaṃ pariyesa' 'ti
vatvā 'kim deva aññāya anācārāya dussilāya āoltāya' pi, varam
ekaken' eva caritum' ti vutte 'samma ahaṃ ekam sakunikaṃ
silācārasampannam passāmi tava bhariyāya sadisam eva, C-rā-
jassa hi sayasapalika sālikā ovarūpā, tvaṃ ta. gantvā tassā
25 manam pucchitvā okāsam karetvā sace te rucati āgantvā am-
hākam ācikkha, aha ahaṃ vā devī vā gantvā mahantena pari-
vārena taṃ ānessāmi' ti vatvā maṃ idha pahigī, ten' amhi
kāraṇagato“ ti vatvā ā.:

12. Tassā kamābhissammanto' āgato 'smi tay' antike,

30 sace kareyyāsi' me okāsam ubhayo va vasāmasa'. 1482.

¹ B⁴ madhurodappā. ² C¹ si-. C² si-. ³ C² -to. ⁴ all three MSS. ant-.
so C²; B⁴ kimehi samādijjō. ⁵ B⁴ kareyya. ⁶ B⁴ ubhayeva tassa.

Sā tassa vacanāni sutvā aśmanassappattā ahoṣi, attano
pana bhāvaṃ ajānūpetvā aniccamānā¹ viya āha:

11. Suvā va² suvān kāmeyya sālīko pana sālīkaṃ,
anvassa sālīkāya ca³ saṃvāso hoti kiṇṇiso ti. 1483.

Ta, suvā va⁴ ti samma sutrapaddhā suvā va suvān kāmeyya, kiṇṇiso ti
asamāvajūḥḥaṃ samvāso nāma kiṇṇiso hoti, suvā ki samāvajūḥḥaṃ suvān
dāyā ciraścaṇḍitā⁵ pi sālīkaṃ jākhesati, so piyavippejogo mahato⁶ dukkhāya
bhāviṇṇatīti samāvajūḥḥaṃ samvāso nāma na sametīti.

Itaro taṃ sutvā „ayaṃ maṃ na paṭikkhipatī, pariḥāraṃ
eva karotī, addhā maṃ icchissatī, nānāvidhāhi naṃ upamāhi⁷
saddahāpessāmīti“ ciutetvā ā.:

12. Yaṃ yaṃ kāmī⁸ kāmeyati api caṇḍalīkām api
sabbekī⁹ sadiso hoti, n¹⁰ atthi kāme asadisā ti. 1484.

Ta, caṇḍalīkāmapi¹¹ caṇḍalīkām pi, sadiso ti cittaasaddhāya sabb-
ekā¹² saṃvāso sadiso va hoti, kāme ti kāmamānā ki cittaṃ eva pamāṇaṃ¹³
na pana jātī¹⁴.

Evam pana vatvā manussesu nānājātipamāṇabhāvadaasa-
nattham aitham¹⁵ āharitvā dassento anantaram g. ā.:

13. Atthi Jambāvatī nāma mātā Sibbissa rājino

sā bhariyā Vāsudevasa Kaṇhasa mahesī piyā¹⁶ ti. 1485. 20

Ta Jambāvatīti Sīhiraṇṇo mātā J, nāma caṇḍalī ahoṣi, sā Kaṇhāyasa-
gottasa dāsaḥḥatīkānaṃ jēṭṭhasa Vāsudevasa piyā mahesī ahoṣi, so kiṇṇ-
śadivāsoṃ Deivavattiso sikkhamitvā uyjānaṃ pucchanto Caṇḍalīgāmato ketacchid
eva karāpiyena nagaṇaṃ pavassantiṃ ekam ekamanta (hīna) abhīḥḥaṃ komāri-
kaṃ dāyā va paṭibaddhaḥḥito hūtvā kīṇḥḥatīti ti pucchāpetvā caṇḍalījātīkā ti 25
sutvāpi paṭibaddhaḥḥitāyā vippatṭhāṇī hūtvā asāṇḍakabhāvaṃ pucchāpetvā
asāṇḍikā ti sutvā taṃ kīḥḥaṃ tato va uttāritvā nivesanam utvā ratanarāṇḍamhi
thapāpetvā aggamahesīm ākāsī, sā¹⁷ Sīyā¹⁸ nāma puttaṃ vijjīti, so piṇḍa acca-
yena Deivavattiyah r. kāreṇ, taṃ saṇḍhāy¹⁹ etam vuttam.

¹ B⁴ aniccamā, C⁴ -cchayamānā. ² B⁴ ca. ³ B⁴ -yeva, C⁴ -yāca. ⁴ B⁴ ca.
⁵ C⁴ -satthā, B⁴ ciraścaṇḍitānaṃ. ⁶ so C⁴; B⁴ mahāto. ⁷ B⁴ yo yaṃ kāmā.
⁸ B⁴ sabbekī. ⁹ B⁴ -kamapīti. ¹⁰ B⁴ sabbā. ¹¹ C⁴ jātīyati, B⁴ na nānā-
jātīkā ti. ¹² B⁴ attham. ¹³ B⁴ kaṇhasa ca mahesīyā, ¹⁴ C⁴ amīti vā, ¹⁵
C⁴ aṇḍa, B⁴ vīti.

Iti so idaṃ udāharanāṭṭha āhariteva „evārāpo pi nāma khattiyo caṇḍāliya¹ saddhiṃ vasaṃ kappeṣi, amhesu tiracchānagatesu kiṃ vattabbaṃ, aññamaññaṃ sañvāsarocanāsu ñeva² pamāṇaṃ³ ti vatrā aparaṃ pi u. āharanto āha:

a. 10. Rathavati kimpurisa⁴ sāpi Vacchaṃ akāmayi

manusso⁵ migiya⁶ saddhiṃ, u⁷ aṭṭhi kāme naḍḍiso ti. 1486.

Ta Vacchaṃ ti evaṇṇākaṃ rūpasāṭṭha, kathāṃ pana eṃ tam kīṃsiyāti, aññamaññaṃ hi samāya eka brāhmaṇa kīme ādīnvevaṃ divā mahantaṃ yasaṃ paḍāya tēpabbajjasaṃ pabbajjivā⁸ Ilmaranta paṇḍasāṭṭha vāpetvā⁹ vaṭṭi, inesa paṇḍasāṭṭha vaddhā ekaṃ gūhāya bahukinnarā¹⁰ vasaṃ, tatth¹¹ eko makkakako vaṭṭi, so jīṇaṃ vasaṃ tesaṃ ekaṃ bhūṇḍivā¹² lohitāṃ pīvaṭi, kinnarā nāma dubbhāḷa¹³ hoṃsi bhūṇḍivā¹⁴, so pi makkakako mahā aṭṭivāṭṭha, so tassa kiṇeṃ kīṇaṃ aṭṭakontā¹⁵ taṃ tēgasaṃ upasaṃkhameva¹⁶ kaṭapaṭṭisāṭṭhā¹⁷ agumana¹⁸ kīraṇaṃ puṇḍhā¹⁹ deva eko no m. Jīvitaṃ harati aññāṃ paṭṭasāṭṭhaṃ na paṭṭama, tam mārapuṭṭi ambhākaṃ aṭṭichāvaṃ karohāti. tēpasa²⁰ p' eṭṭha na maḍḍi²¹ paṇḍipāṭṭha²² karontitī²³ apasāḍḍesi, tesaṃ Rathavati nāma kinnarī²⁴ aṭṭimā²⁵ aṭṭha, so tam aṭṭakāṭṭhā²⁶ rūpasāṭṭha²⁷ aṭṭikāṃ vaṭṭi deva ayaṃ so paḍapaṭṭisāṭṭhā²⁸ botu ambhākaṃ paṭṭasāṭṭha²⁹ vaṭṭivā³⁰ āhamaṃ, tēpasa³¹ tam divā va paṭṭibaddha³² kīraṇaṃ tēya³³ aṭṭakāṃ aṭṭikāṃ kappevā³⁴ gūhādivā³⁵ jhāvā³⁶ goṇḍāya³⁷ aṭṭakāṃ aṭṭikāṃ muggareva³⁸ poṭṭavā³⁹ jīvā⁴⁰ kīraṇaṃ pāpasi, so tēya⁴¹ saddhiṃ⁴² aṭṭagga⁴³ vasaṃ vasaṃ paṭṭasāṭṭha⁴⁴ vaṭṭi⁴⁵ vaddhā⁴⁶ tatth⁴⁷ eṃ vā⁴⁸ kīraṇa⁴⁹ aṭṭha, eṃ vā⁵⁰ tam kīraṇaṃ, aṭṭapaṭṭa⁵¹ jīṇaṃ u. āhariteva⁵² Vacchā⁵³ tēpasa⁵⁴ tēva⁵⁵ manusso⁵⁶ kīraṇa⁵⁷ tiracchānagatā⁵⁸ kinnarīya⁵⁹ saddhiṃ⁶⁰ aṭṭikāṃ kappeṣi, aññamañña⁶¹ pana mayam⁶² hi ubbo⁶³ paṭṭikāṃ va⁶⁴ tiracchānagata⁶⁵ va⁶⁶ ti⁶⁷ dipanta⁶⁸ manusso⁶⁹ migiya⁷⁰ saddhiṃ⁷¹ ti ā., eṃ vā⁷² manusso⁷³ tiracchānagatā⁷⁴ saddhiṃ⁷⁵ aṭṭikāṃ kappeṣi, aṭṭapaṭṭa⁷⁶, u⁷⁷ aṭṭhi⁷⁸ kāme⁷⁹ naḍḍiso, cīṭṭam⁸⁰ v' eṭṭha⁸¹ paṭṭasāṭṭha⁸² ti.

Sā tassa vacanaṃ aṭṭavā⁸³ „āṇaṃ⁸⁴ cittaṃ⁸⁵ tēva⁸⁶ sabbakālo⁸⁷ eka⁸⁸ aṭṭasāṭṭha⁸⁹ na hoti, piyavīppayogaṃ⁹⁰ bhāyā⁹¹ mīti⁹² ā., so paṇḍito⁹³ itthimāyāsu⁹⁴ kusaḷo⁹⁵ tēva⁹⁶ vīṇa⁹⁷ māsanto⁹⁸ paṇa⁹⁹ g. ā.:

a. 10. Haṇḍa¹⁰⁰ kīro¹⁰¹ haṇḍa¹⁰² gamissāmi¹⁰³ sāṇiko¹⁰⁴ mañjubbhāṇiko¹⁰⁵

pacca¹⁰⁶ kkhānupadaṃ¹⁰⁷ h' eṭṭam¹⁰⁸, aṭṭamañña¹⁰⁹ nāma¹¹⁰ man¹¹¹ ti. 1487.

Ta. pacca¹¹² kkhā¹¹³ - heṭṭam¹¹⁴ ti yam¹¹⁵ vasa¹¹⁶ vasa¹¹⁷ sabbam¹¹⁸ eṭṭam¹¹⁹ pacca¹²⁰ kkhā¹²¹ nāma¹²² aṇupadaṃ¹²³, pacca¹²⁴ kkhā¹²⁵ nāma¹²⁶ pacca¹²⁷ kkhā¹²⁸ nāma¹²⁹ paṇa¹³⁰ v' eṭṭa¹³¹, aṭṭamañña¹³² nāma¹³³ man¹³⁴ ti¹³⁵ man¹³⁶ ti¹³⁷ eṭṭam¹³⁸ aṭṭakāṃ¹³⁹ mañña¹⁴⁰, so

¹ Iti aṭṭakāṃ cīṭṭamāyāsu. ² Iti ā. ³ Iti aṭṭakāṃ. ⁴ Iti aṭṭakāṃ. ⁵ Iti aṭṭakāṃ. ⁶ Iti aṭṭakāṃ. ⁷ Iti aṭṭakāṃ. ⁸ Iti aṭṭakāṃ. ⁹ Iti aṭṭakāṃ. ¹⁰ Iti aṭṭakāṃ. ¹¹ Iti aṭṭakāṃ. ¹² Iti aṭṭakāṃ. ¹³ Iti aṭṭakāṃ. ¹⁴ Iti aṭṭakāṃ. ¹⁵ Iti aṭṭakāṃ. ¹⁶ Iti aṭṭakāṃ. ¹⁷ Iti aṭṭakāṃ. ¹⁸ Iti aṭṭakāṃ. ¹⁹ Iti aṭṭakāṃ. ²⁰ Iti aṭṭakāṃ. ²¹ Iti aṭṭakāṃ. ²² Iti aṭṭakāṃ. ²³ Iti aṭṭakāṃ. ²⁴ Iti aṭṭakāṃ. ²⁵ Iti aṭṭakāṃ. ²⁶ Iti aṭṭakāṃ. ²⁷ Iti aṭṭakāṃ. ²⁸ Iti aṭṭakāṃ. ²⁹ Iti aṭṭakāṃ. ³⁰ Iti aṭṭakāṃ. ³¹ Iti aṭṭakāṃ. ³² Iti aṭṭakāṃ. ³³ Iti aṭṭakāṃ. ³⁴ Iti aṭṭakāṃ. ³⁵ Iti aṭṭakāṃ. ³⁶ Iti aṭṭakāṃ. ³⁷ Iti aṭṭakāṃ. ³⁸ Iti aṭṭakāṃ. ³⁹ Iti aṭṭakāṃ. ⁴⁰ Iti aṭṭakāṃ. ⁴¹ Iti aṭṭakāṃ. ⁴² Iti aṭṭakāṃ. ⁴³ Iti aṭṭakāṃ. ⁴⁴ Iti aṭṭakāṃ. ⁴⁵ Iti aṭṭakāṃ. ⁴⁶ Iti aṭṭakāṃ. ⁴⁷ Iti aṭṭakāṃ. ⁴⁸ Iti aṭṭakāṃ. ⁴⁹ Iti aṭṭakāṃ. ⁵⁰ Iti aṭṭakāṃ. ⁵¹ Iti aṭṭakāṃ. ⁵² Iti aṭṭakāṃ. ⁵³ Iti aṭṭakāṃ. ⁵⁴ Iti aṭṭakāṃ. ⁵⁵ Iti aṭṭakāṃ. ⁵⁶ Iti aṭṭakāṃ. ⁵⁷ Iti aṭṭakāṃ. ⁵⁸ Iti aṭṭakāṃ. ⁵⁹ Iti aṭṭakāṃ. ⁶⁰ Iti aṭṭakāṃ. ⁶¹ Iti aṭṭakāṃ. ⁶² Iti aṭṭakāṃ. ⁶³ Iti aṭṭakāṃ. ⁶⁴ Iti aṭṭakāṃ. ⁶⁵ Iti aṭṭakāṃ. ⁶⁶ Iti aṭṭakāṃ. ⁶⁷ Iti aṭṭakāṃ. ⁶⁸ Iti aṭṭakāṃ. ⁶⁹ Iti aṭṭakāṃ. ⁷⁰ Iti aṭṭakāṃ. ⁷¹ Iti aṭṭakāṃ. ⁷² Iti aṭṭakāṃ. ⁷³ Iti aṭṭakāṃ. ⁷⁴ Iti aṭṭakāṃ. ⁷⁵ Iti aṭṭakāṃ. ⁷⁶ Iti aṭṭakāṃ. ⁷⁷ Iti aṭṭakāṃ. ⁷⁸ Iti aṭṭakāṃ. ⁷⁹ Iti aṭṭakāṃ. ⁸⁰ Iti aṭṭakāṃ. ⁸¹ Iti aṭṭakāṃ. ⁸² Iti aṭṭakāṃ. ⁸³ Iti aṭṭakāṃ. ⁸⁴ Iti aṭṭakāṃ. ⁸⁵ Iti aṭṭakāṃ. ⁸⁶ Iti aṭṭakāṃ. ⁸⁷ Iti aṭṭakāṃ. ⁸⁸ Iti aṭṭakāṃ. ⁸⁹ Iti aṭṭakāṃ. ⁹⁰ Iti aṭṭakāṃ. ⁹¹ Iti aṭṭakāṃ. ⁹² Iti aṭṭakāṃ. ⁹³ Iti aṭṭakāṃ. ⁹⁴ Iti aṭṭakāṃ. ⁹⁵ Iti aṭṭakāṃ. ⁹⁶ Iti aṭṭakāṃ. ⁹⁷ Iti aṭṭakāṃ. ⁹⁸ Iti aṭṭakāṃ. ⁹⁹ Iti aṭṭakāṃ. ¹⁰⁰ Iti aṭṭakāṃ. ¹⁰¹ Iti aṭṭakāṃ. ¹⁰² Iti aṭṭakāṃ. ¹⁰³ Iti aṭṭakāṃ. ¹⁰⁴ Iti aṭṭakāṃ. ¹⁰⁵ Iti aṭṭakāṃ. ¹⁰⁶ Iti aṭṭakāṃ. ¹⁰⁷ Iti aṭṭakāṃ. ¹⁰⁸ Iti aṭṭakāṃ. ¹⁰⁹ Iti aṭṭakāṃ. ¹¹⁰ Iti aṭṭakāṃ. ¹¹¹ Iti aṭṭakāṃ. ¹¹² Iti aṭṭakāṃ. ¹¹³ Iti aṭṭakāṃ. ¹¹⁴ Iti aṭṭakāṃ. ¹¹⁵ Iti aṭṭakāṃ. ¹¹⁶ Iti aṭṭakāṃ. ¹¹⁷ Iti aṭṭakāṃ. ¹¹⁸ Iti aṭṭakāṃ. ¹¹⁹ Iti aṭṭakāṃ. ¹²⁰ Iti aṭṭakāṃ. ¹²¹ Iti aṭṭakāṃ. ¹²² Iti aṭṭakāṃ. ¹²³ Iti aṭṭakāṃ. ¹²⁴ Iti aṭṭakāṃ. ¹²⁵ Iti aṭṭakāṃ. ¹²⁶ Iti aṭṭakāṃ. ¹²⁷ Iti aṭṭakāṃ. ¹²⁸ Iti aṭṭakāṃ. ¹²⁹ Iti aṭṭakāṃ. ¹³⁰ Iti aṭṭakāṃ. ¹³¹ Iti aṭṭakāṃ. ¹³² Iti aṭṭakāṃ. ¹³³ Iti aṭṭakāṃ. ¹³⁴ Iti aṭṭakāṃ. ¹³⁵ Iti aṭṭakāṃ. ¹³⁶ Iti aṭṭakāṃ. ¹³⁷ Iti aṭṭakāṃ. ¹³⁸ Iti aṭṭakāṃ. ¹³⁹ Iti aṭṭakāṃ. ¹⁴⁰ Iti aṭṭakāṃ.

mayhoni sarakhi jinhai, shadi rajpajito, na mayhoni bharfya hullaahi, aadhai
bharfandi parivaraadai.

Sā tassa vacanam suttā va bhijjāmānahadaya viya tassa
saha dassanē' eva uppannāya kāmaratīyā anudāyhamānā viya
hūtvā dividdhagātham A.:

49. Na siri taramānassa Māthura suvapaṇḍita,
idh' eva tāva acchasse yāva rājānam dakkhisi,
sossā¹ saddam' mutiṅgānam ānubhāvā ca rājino ti. 1488.

Tu. na sirlu samma suranapadita ataramnava siri badi taraminene
katin tamman na sathati, gharava nam' ova garuta. sinteva karabbe, lida' 10
ova tira. accha jita mahantena yena samanaggarah amhitan rajinath pas-
savaai, soxali ajyachannaya kinnarissamvathibadi uttamarupadharahi karahi
vajjandannam muttigannam akhama ra gharidinnam adden suppavaai, rekkha
ra amhavan mahantah sirisobhaggarah passavaai, samma kida trin tarite,
khesam of na linala. accha tava vachhi kinnasam' a. 11

Atha te śāyaphaṣaṃamanantare methunasamvāsam karīṃsu,
 samaggā sammodamānā piyassamvāsā ahesuṃ, atha naṃ suva-
 petako „na dān’ eṣā mayhaṃ rāhassaṃ nigūhiesuṃ, idāni taṃ
 porchitvā gantuṃ vaṭṭatīti” cietvā „sāḷhe” ti ā. „kiṃ sā-
 mīti”, „āhaṃ kiñci te vaṭṭukāmo ’mhi, vadāmi naṃ” ti, „vada
 sāḷhīti”, „hotu, ambhākaṃ ajja maṅgaladivaso, aññaasmiṃ divaso
 jānissāmīti”, „sace maṅgalapaṭisaṃyuttaṃ” kathehi noce mā
 kathehi sāṃmīti”, „maṅgalakathā taṃ’ eṣā” ti, „tena hi kathe-
 hīti”, „sace sotukānā bhavissasi kathasāṃmī te” ti vātvā taṃ
 rāhassaṃ pucchanto divaddhaṃ gātham āha:

२२. Yo na kha 'yam tibbo' saddo tiro' janapadam' auto
dhitā Pañcālarājassa osadhi viya vappini
tam dassati Vīdehānath so rivāho bhavissatīti. 1489.

T. 4 : 10 nu kho ayuṃ vaddo dibba sukhā¹ Hrojanapada² eute para-
 ratihem paraṃjanapadehem virogo paṇḍito patthaho kho nu dhiṭṭi P-sūyasa ova-
 dharakkā sa vīracamānī tīḷā³ eva samūvaccanīnī atthi tam eo Vidāhānam
 jasseti so vīrāho bhavissati so evam patthaho vaddo, ahañ tam sutvā cintesidh:

¹ Hā soai. ² Hā nibla kathā bhavissati. ³ Cā tiro. ⁴ Cā nibbo. ⁵ Cā -da

* Подъездная. * Подъездная. * Подъездная.

vyasā kumārā uttamarūpadharā, Vīdharājā C-rañño paṭtevatṭa¹, añño² bañ-
ṭṭāno Brahmadattassa sasavattino santi tesam³ odāva kīṃkārapī Vedeheṇa
dhītaras⁴ dehi⁵.

Sā tassa vacanaṃ sutvā evaṃ ā.: „sāmi kīṃkāraṇā mañ-
9 galadivase avamaṅgalaṃ kathesi⁶“, „ahaṃ maṅgalaṃ ti kathomi
ivaṃ avamaṅgalaṃ ti vadasī, kiṃ nu kho etaṃ“ ti, „sāmi amīt-
tānaṃ pi tesam⁷ evarūpā maṅgalakiriya mā hotu“ ti, „kathēhi
tāva bhaddē“ ti, „sāmi na sakkā kathetun“ ti, „bhaddē tayā
viditarabassam⁸ mama akathanakālate paṭṭhāya n⁹ etthi nāma
10 amhākaṃ samaggavāso“ ti, sā tena nippīḷiyamānā „tena hi
sāmi sunāhīti“ vatvā

11. Ediso mā¹⁰ amittānaṃ vivāho hotu Māṭhara

yuthā¹¹ Pañcālārājassa Vedeheṇa bhavissatīti. 1490.

imaṃ g. vatvā puna tena „bhaddē kasmi evarūpaṃ katham¹²
12 kathesi¹³“ vutte „tena hi supa¹⁴, ettha deṣam¹⁵ kathesaṃmiti¹⁶“
vatvā itaraṃ gātham āha:

13. Anayitvāna Vedeham¹⁷ Pañcālānaṃ rathesaṃho

tato tam ghātayissanti nāssa sakhi¹⁸ bhavissatīti. 1491.

Ta tato tam -- ti yudh¹⁹ so imaṃ nagaram āgato bhavissati tadd²⁰ tena
14 saddhīṃ sakhihāraṃ²¹ mittasaddhammaṃ na karissati, dappham²² pi²³ ssa dhītaras²⁴
na dasseti, sō ki²⁵ ssa paṇa etthasaddhamminasāko Ma-paṇḍito nāma etthi,
tena saddhīṃ ghātessati, te ubbo pi jāhe ghāteva jayapānaṃ pīrissāmi²⁶ 'n ke-
raññi²⁷ saddhīṃ maṇḍeva²⁸ tam²⁹ gabbhiv³⁰ āgantuṃ³¹ gae ti

Evaṃ ā gūyhamantaṃ nissesaṃ katvā suvapaṇḍitassa
15 kathesi, so tam sutvā suvapaṇḍito „ācariyo³² upāyakasalo, se-
chariyaṃ tassa rañño evarūpeṇa upāyena ghātanaṃ“ ti Ke-
vaṃ vappetvā „evārūpeṇa avamaṅgaleṇa amhākaṃ ko attho, tuṇhī-
bhūto seyyo³³“ ti³⁴ āgammakammassa nipphattim³⁵ katvā tam
rattim³⁶ tāya saddhīm³⁷ vasitvā „bhaddē ehaṃ Siviraṭṭhadi³⁸ gantvā
16 manāpāya bhariyāya laddhabhāvaṃ Sivirañño ārocessāmiti³⁹
gamaṇaṃ anujānāpetam⁴⁰“ āha:

¹ B¹ add¹ abosi. ² C² so. ³ C³ te. ⁴ C⁴ te. ⁵ B⁵ sakhi. ⁶ B⁶ puna. ⁷
C⁷ sakhi. ⁸ C⁸ sakhi. ⁹ B⁹ add⁹ Mithlāra. ¹⁰ B¹⁰ acariyakasalo. ¹¹ so
li. ¹² C¹² at¹² sayā. ¹³ B¹³ add¹³ vatvā. ¹⁴ C¹⁴ anujānāhiti.

11. Haṇḍa [khe] maṁ anujānāhi rattiyo sattamattiyo
 jāvāhaṁ Sīvirāṇassa ārocemi mahesino
 laddho ca¹ me āvasatho sāḷikāya upantikaṁ² ti. 1492.

Ta mahesino ti mahesiyā³, āvasatho ti vasaṇṭṭhānam, upantikaṁ⁴ ti eṭha ne viassa⁵ saṇṭhāṇaṁ gacchāmi ti vatvā aṭṭhame divase idhānetvā mā-
 khaṇena parivārena taṁ gahetvā gamissāmi, jāva manāpamanāṁ tāra mā ok-
 kaṇṭhā⁶.

Taṁ sutvā sāḷikā tena saddhīm viyogaṁ aniechamānāpi
 tassa vacanaṁ paṭikkhipitum asakkonti anantaraṁ g. ā.:

12. Haṇḍa [khe] taṁ anujānāmi rattiyo sattamattiyo,
 sace tvaṁ sattarattena nāgacchasi maṁ⁷ antika
 mañño⁸ okkantasantāṁ⁹ maṁ matāya āgamiṣṣattī¹⁰. 1493.

Ta mañño okkantasantāṁ maṁ ti evaṁ ante ahaṁ upagajjissāṁ
 mataṁ sāḷikkhemi, so tvaṁ aṭṭhame divase nāgacchanto mayi matāya āga-
 miṣṣasi, tasmā mā paṇaṁ akāsi.

Itaro pi „bhaddo kiṁ vadesi, mayhaṁ pi aṭṭhame divase
 taṁ apassantassa kuto jivitaṁ“ ti vācāya vatvā „hodayena¹¹ na
 pana jivavāma¹²“, kiṁ tayā mayhaṁ¹³ ti cintetvā utthāya tho-
 kaṁ sīviratthābhūmikaṁ¹⁴ gantvā nivattitvā Mithilāṁ gantvā
 paṇḍitassa aṇṇakūṭe otaṛitvā M-ena uparipāsādaṁ āropetvā so
 puṭṭho sabbaṁ taṁ pavattitū āroceti, so pi ‘ssa purimaṇṇen’
 eva sabbaṁ ankkāraṁ akāsi.

Sattāḥ taṁ aṭṭhaṁ pakāseṇto āha:

13. Tato ca khe so gantvāna Māḥaro surapaṇḍito
 Mahosindhassa akkhāsi: Sāḷyā-vacanaṁ¹⁵ idan ti. 1494.

Idan Sāḷyavacanaṁ¹⁶ ti sabbaṁ cūṭharena akkhāsi¹⁷.

Tam sutvā M. cintesi: „rājā mama aniechāyāpi“ gami-
 sati, gantvā mahāvīnāsaṁ pāpupissaṇṇaṁ, aha mayhaṁ evarū-

¹ C² anta ca. ² B² -kā. ³ so C²; B² mahesiyā vasa. ⁴ B² -kā. ⁵ so C², B² aha ne eṭha tassa. ⁶ C² añño. ⁷ C² -antika. ⁸ so añ thren MSS. for -all. ⁹ B² -ya. ¹⁰ so C²; B² na pana jivitaṁ vā maraṇaṁ vā, C² na pana jivitaṁ maraṇaṁ vā, read: na pana jivā vā maraṇaṁ vā? ¹¹ B² -khe. ¹² B² sāḷika. ¹³ B² adde Surabhaṇḍam nīḥitaṁ. ¹⁴ B² aniechamaṇṇeva.

passa yasadāyakaassa rañño vacanaññ hadaye katvā tassa sañ-
 gahaññ akarontassa¹ garaḥā uppajjissatī, mādisv ca p-e vijja-
 māne kinikāraṇā esa nassissatī, rañño puretaraññ gantvā Cōja-
 nīm disvā sūvibhattaṇñ katvā Videharañño nivesanaṇagaraññ
 5 māpetvā gāvutamattaññ jaṃghamaṇṇaṇñ addhayaṇanikaṇñ mahā-
 ummaṇṇaṇñ karetvā O-rañño dhītarāññ abhisinḍevā ambhākaṇñ
 rañño pādapaṇicārīkaṇñ katvā aṭṭhāraṇaṇṇakkhohīṇibaleṇa akasa-
 tarāṇṇṇu parivāretvā ṭhitesv-eva² ambhākaṇñ rājānaññ Rāhn-
 mukhata Candam viya mocetvā ādāya āgamaṇaṇa nāma mama
 10 bhāro³ tī, tass⁴ evaṇñ cintentaṇṇa sarīre pīti uppajjī, so pīti-
 vegaṇa udānaṇñ udāvento

„Yass⁵ eva ghare bhūṇṇeyya bhogaññ

tass⁶ eva atthaññ paṇiso careyyā⁷ tī imaññ upaḍḍhaṇñ ā. 1495.

T. a.: yassa rañño santikā puriso mahānāṇaṇñ isarīyaṇñ labhātvā bhogaññ
 15 bhūṇṇeyya akkasaṇṇataṇṇaḍḍhī paribhāṇṇataṇṇaḍḍhī geṇe gahetvā ukkasaḍḍhantaṇṇaḍḍhī tass⁸
 eva atthaṇñ hitaṇñ rājāṇaṇñ p. kīyadārāḍḍhī tīhi pī drāreṇī careyya na hi
 mitadāḍḍhikamaṇṇaṇñ nāma p-eṇa tātaṇṇaṇñ tt.

So pahāyitvā alaṇṇkaritvā mahāntena yasena rājakuḷaṇñ
 gantvā rājānaṇñ vanditvā ekamaṇṇaṇñ ṭhito ā.: „kiṇi deva
 20 gacchissath⁹ eva Uttarapañcālanaṇṇagaraṇñ¹⁰ tī. „āma tāta Pañ-
 cālacaṇḍīṇ alabhaṇṇataṇṇa mama kiṇi rājena¹¹, mā maṇṇ paṇicecaṇa
 mayā saddhīṇ yeva ehi, ta. na gataḥāraṇā dve atthā oippajjie-
 santī: itthirataṇṇaṇñ ca lecchāmi rañṇā ca me saddhīṇi maddī
 paritṭhaṇṇissatī¹², attha naṇñ p. „tena hi deva ahaṇñ puretaraññ
 25 gantvā tumhākaṇñ nivesanaṇñi māpemi, tumho mayā pahita-
 aṇṇaṇaṇa āgaccheyyāthā¹³ tī vadanto dve gāthā abhāsi:

„Haṇḍābaṇñ gacchāmi pure jaṇiṇḍā

Pañcālārājassa puraṇñ suramaṇṇaṇñ

nivesanaṇñi māpetuṇñ Vedeḥassa yasassīṇo tī. 1496.

10 „Nivesanaṇñi māpetvā Vedeḥassa yasassīṇo

yadā te paḥiṇeyyāmi tadā eyyāsi khattiyā¹⁴ tī. 1497.

¹ Ck¹ na kiṇi. ² H² akkhaṇḍiṇaṇṇakkhetṭi akasatarāṇṇu p. ṭhitesv-eva, Ck³
 ṭhitesv-eva. ³ Ck⁴ -nāḍi.

Ta Vedehassa 'ti Videharājassa, ayyasūti āgaccheyyati.

Tam sutvā rājā „na kira math p. paricevajattī“ haṭṭha-
tuttiho hutvā ā.: „tāta tava purato gacchantassa kim laddhurū
vaṭṭatīti“, „balavāhanam devā“ 'ti, „yattakam iocchasi tattakam
ganha tāta“ 'ti, p. „cattāri bandhanāgārāni vivarāpetvā corā-
nam samkhalikabandhanāni bhindāpetvā te pi mayā saddhiṃ
pesehi deva“ 'ti, „yathāruciṃ karohi tāta“ 'ti, M. bandhanā-
gārāni vivarāpetvā sūre mahāyodhe gatagataṭṭhāne kammam
upphādetum samatthe oṭharāpetvā „math upaṭṭhabathā“ 'ti
vatvā tesam sakkāram karetvā vaḍḍhakikammāracammakāra-
cittakā:ādinoānāsippakusalā¹ aṭṭhārassa seṇiya ādāya vāsipharaṇa-
kuddālakhaṇittīādīni bahūni upakaraṇāni gāhāpetvā mahābala-
parivato nagarā nikkhami.

Tam uttham pakāseṇto Saṭṭhā āha:

42. Tato ca pāyāsi pure Mahasādho 12

Pañcālarājassa puram surammarā

nivesanāni māpetum Vedehassa yamasmo ti. 1498.

M. gacchanto yojanayojanantaro ekekaṃ gāmaṃ nivesetvā²
ekekaṃ amaccam „tunhe rañño Pañcālaccandim gahetvā ni-
vattanakāle haṭṭhiassarathe kappetvā rājānam ādāya paccāmitte³
paṭṭhabhantā khippam Mithilam pāpeyyātibā“ 'ti vatvā tṭhapesi,
Gaṇḍāttramā pana patvā Ānandakumārāni nāma pakkosāpetvā
„Ānanda tvaṃ tīni vaḍḍhakīsatāni ādāya Uddhagaṇḍam gantvā
sāradārūni gāhāpetvā tisatamattā nāvā māpetvā nagaraṃ⁴ aṭṭhāya
tatth' eva daṇḍasambhāre tacchāpetvā sallahukānam [dārūnam]
nāvāyo pūrāpetvā khippam gacchathā“ 'ti pesesi, sayam pana
nāvāya Pāragāṇḍam gantvā⁵ ottonaṭṭhānato paṭṭhāya pada-
saññāya eva gaṇetvā „idaṃ adḍhayaṇaṭṭhānam“, ettha mahā-
ummaggo bhavissati, imaṃim tṭhāne ambhākaṃ rañño nivesana-
nagarāni bhavissati, ito paṭṭhāya yāva rājagehā gāvutamatte⁶

¹ C² -jūti. ² C² -kula. ³ Bā nivesanam māpetvā. ⁴ Bā nāvāya Gogam ta-
ritvā. ⁵ C² aṭṭha-.

thāne' jamghummaggo bhavissatīti¹ paricchinditvā nagaram pāvisi.
 C-rājā Bo-assa āgamanaṃ sutvā „idāni me manoratho pūris-
 sati", paccamittānaṃ piṭṭhūṃ passissāmi², imasmiṃ pana āgata
 Vadeho pi naciraas' eva āgamissati, atha ne ubbo pi māretvā
 5 Jambudīpe ekarajjam karissāmi³ paramatutthippattro ahoṃ,
 sakalanagaraṃ saṃkhubhi, „esa kira Ma-paṇḍito, iminā kira
 ekasatarājāno ledḍhunā kāko viya palāpitā" ti, M. nāgareṇ
 attano rūpasampattiṃ sampassantesu yeva rājadvāraṃ gantvā
 rathā oruḃha rājānaṃ⁴ paṭivedetvā „etiā"⁵ ti vutte pavisitvā
 10 rājānaṃ vanditvā ekamante utthāsi, atha naṃ rājā paṭisa-
 thāraṃ katvā pucchi: „tāta rājā kadā āgamissatīti", „mayā
 pesitakāle devā" ti, „tvaṃ pana kīmatthāya āgato sīti", am-
 hākaṃ rañño nivesanaṃ māpetuṃ devā" ti, „sādhū tāta" ti,
 ath' assa senāya paribbayaṃ dāpetvā M-assa mahantaṃ sak-
 15 kārāṃ kārāpetvā nīvasageham dāpetvā: „tāta yāva te rājā
 āgacchati" tāva anukkaṇṭhamāno amhākaṃ pi kattabbayuttakaṃ
 karonto va vasa tāta" ti ā., so ca kira rājanivesanaṃ abhi-
 rūhanto va sopānapādamūle thatvā „idha jamghummaggadvāraṃ
 bhavissatīti" sallakkhesi, ath' assa etiā ahoṃ: „rājā 'amhākaṃ
 20 pi kattabbayuttakaṃ karohīti' vadati, ummagge khaññaṃāno
 yathā imaṃ sopānaṃ na osakkati tathā kātum vaṇṇatīti"⁶ cintetvā
 atha rājānaṃ evaṃ āha: „deva, ahaṃ pavisanto va sopāna-
 pādamūle thatvā navakamināṃ olokeno mahāsopāne dosaṃ
 passim, sace va ruccatī ahaṃ dārūni labhanto manāpaṃ katvā
 25 atthareyyan" ti, „sādhū tāta attharā" ti, so „idha mā' um-
 maggadvāraṃ bhavissatīti" sādhukaṃ sallakkhetvā taṃ so-
 pānaṃ haritvā yattha ummaggadvāraṃ bhavissati ta. paṃsuno
 apafanathāya phalakasanthāraṃ kūretvā yathā na okkamati⁷
 evaṃ niccalaṃ katvā sopānaṃ atthari, rājā taṃ kārānaṃ⁸
 30 ajānanto „mama sīnehena karotīti"⁹ maññi, evaṃ taṃ divasaṃ

¹ C² omite thāne. ² B² matthakaṃ pāpogissanti. ³ C² -mihi ⁴ B² rañño. ⁵ B² pavisitī. ⁶ B² nāga-. ⁷ so C² for mahāy B² omite mā. ⁸ B² osakkati.

⁹ C² antarāhi, C² omite kī-.

navakammen¹ eva vitināmetvā punadivase rājanam ā.3 „deva
 sacce amhākaṃ rañño vasaṇatṭhānaṃ jāneyyāmi manāpari katvā
 paṭijaggeyyāmi“² 'ti, „sādhū p-a ṭhapetvā mama nivesanaṃ
 sakalanagare yaṃ nivesanaṃ icchasi taṃ gaṇhā“³ 'ti, „mahā-
 rāja, mayam āgantukā tumhākaṃ bahuvallabhā yedhā te attano
 gehesu gayhamānesu amhehi saddhīm kalahaṃ karissanti, ma-
 yaṃ kiṃ karissāma“⁴ 'ti, „p-a tesaṃ vacanaṃ mā gaṇhatha,
 tava ruccanattṭhānaṃ eva gaṇhāhīti“, „deva, punappuna te
 āgantvā tumhākaṃ kathessanti, tena tumhākaṃ cittaṣukhaṃ na
 bhavissati, sacce puna iccheyyātha yāva mayam nivesanaṃ ga-
 ṇhāma tāva amhākaṃ yeva manussaṃ dovarikā assu, tato dvāraṃ
 alabbhivā gamissanti“⁵, evam sante amhākaṃ pi tumhākaṃ pi
 cittaṣukhaṃ bhavissatīti“, rāja „sādhū“⁶ 'ti sampatiṇṇi, M.
 sopānapādamūle sopānasīse mahādvāre ti sabbaṭṭha attano
 manusse yeva ṭhapesi, „kassaci pavisitum mā odatthā“⁷ 'ti,
 aha rañño mātu nivesanaṃ gantvā bhinnākāraṃ⁸ dassethā⁹ 'ti
 manusse āṇāpasi, te dvārakoṭṭhukāḷindato paṭṭhāya iṭṭhaka ca
 mattikā ca apanetaṃ ārabhiṃsu, rājamātā taṃ pavattiṃ sutvā
 āgantvā „kissa tāta maṃsa gehaṃ bhindathā“¹⁰ 'ti ā., „Ma-pan-
 ḍito bhindāpetvā attano rañño nivesanaṃ karetukāmo“¹¹ ti,
 „yadi evam idh¹² eva vasatthā“¹³ 'ti¹⁴, „amhākaṃ rañño mahantaṃ
 balavāhanaṃ, idaṃ na-ppahoti aññaṃ mahantaṃ gehaṃ kā-
 resāmi“¹⁵ 'ti, „tumbo maṃ na jānātha, ahaṃ rājamātā, idāni
 puttassa santikaṃ gantvā jānissāmi“¹⁶, „mayam rañño vacaneṃ
 eva bhindāpema“, sakkonti nīvārehi“¹⁷, sā kujjhātvā „idāni vo
 kattabhaṃ jānissāmi“¹⁸ rājadvāraṃ agamāsi, aha naṃ „mā
 pavāṇi“¹⁹ vārayiṃsu, „ahaṃ rājamātā idā“²⁰ ti, „mayam taṃ
 jānāma, mayam rañña“²¹ kassaci pavesanaṃ mā daditthā“²² 'ti
 āgattā, gaccha tvaṃ“²³ ti, sā gabetabbagahanaṃ apassanti ni-
 vattitvā attano nivesanaṃ oloketi atṭhāsi, aha naṃ eko „kiṃ“²⁴

¹ Bā nāge. ² Bā bhindatā. ³ Cā vasaṇatī. ⁴ Bā bhindāmi. ⁵ so Bā;
 Cā sakkonti vārehi, Cā sakkontvārehi, Bā sacce sakkonti vārehi. ⁶ Cā so.
⁷ Bā odatthā.

idha karosi, gacchasīti¹ utthāya givāya gahetvā bhūmīyaṃ
 pātesā, sā cintesi: „addhā raṇṇā ānatto bhavissanti ita-
 rathā² evaṃ kātuṃ na sakkhissanti, p-aes³ eva santikāṃ ga-
 missāmiti“ gantvā „tāta Ma-dha kasmā nivesanāṃ bhindāpe-
 6 hīti“ ā., so tāya saddhīm na katheṣi, santike thitapuriso paṇ-
 assā „devi kiṃ katheṣīti“ vatvā „tāta p. kasmā gehaṃ bhin-
 dāpeti“ „Videharaṇṇo vasanaṭṭhānaṃ kātuṃ“ ti, „kiṃ tāta
 ‘evaṃ mahante nagare aññattha nivasaṇaṭṭhānaṃ va labbha-
 10 tīti’ maññati, idam sataśahassam laṅgam gahetvā aññattha
 kāretu“ ti, „sādhu devī tumhākaṃ gehaṃ viśaṃjāpessāma, laṅ-
 gassa gahitaḥhāvaṃ pana mā kassaci kathayittha mā no aññe
 pi laṅgam dātvā gehāni viśaṃjāpetukāma āssu“ ti⁴, „tāta
 ‘raṇṇo mātā laṅgam adāsīti’ mayham pi laṅganakam eva“, „tam
 na kassaci kathessāmiti“, so „sādhū“ ti tassā santikā sataśa-
 15 hassam gahetvā gehaṃ viśaṃjeyvā Kevaṭṭassa gehaṃ agamāsi,
 so rājadvāraṃ gantvā velupesikāhi piṭṭhiyaṃ⁵ sammuppāṇaṃ
 labhītvā gahetaḥhagahaṇaṃ opassanto sataśahassam eva adāsi,
 eten⁶ upāyena sakalanagare gehaṭṭhānaṃ gahantaṇa laṅgam
 katra⁷ laddhakahāpaṇānaṃ āeva navakoṭiyo jāta, M. sakala-
 20 nagaraṃ vicaritvā rājakulam agamāsi, aṭṭha nandī rājā pucehi:
 „kiṃ p-a laddhaṃ te vasaṇaṭṭhānaṃ“ ti, „mahārāja adentā⁸
 nāma n’ atthi, apī ca kho pana amhesu gayhamānesu“ kīla-
 manti, tesaṃ piyavippayogaṃ kātuṃ amhākaṃ pi ayuttam,
 bahinagare ito⁹ gāvutamattatṭhāne gaṇḍāya ca nagarassa ca
 25 antare asukaṭṭhāna nāma amhākaṃ raṇṇo vasaṇanagaraṃ kē-
 resāma¹⁰ ti, rājā tam sutvā „antonagaresu yujjhītum pi duk-
 khaṃ, n’ eva sakasenā na parasenā nātum sakkā, bahinagare
 pana sukhari yuddham kātuṃ, tasmā bahinagare yva“ te

¹ so C² B²; C² gacchasi na gacchasīti. ² B² addhā ime r. ānattā bhavissanti
 itarathā. ³ B² -āsi. ⁴ C² omīti na, B² na na labhissasīti. ⁵ C² asanti, C²
 asanti, B² asanti. ⁶ so all three MSS. ⁷ B² -hi porrio piṭṭhi. ⁸ so C², B²
 gahetvā. ⁹ B² -o. ¹⁰ so C² for gayhamānesu? B² gehesu gayhiyamānesu. ¹¹
 C² kato, C² omīti ito. ¹² C² kīlūṃ antonagare va.

kottetvā māressāmā¹ 'ti tassitva „sūdu tāta tayā sallakkhi-
 taṭṭhāne yeva kāreḥīti“ 2. „mahārāja ahaṃ kāressāmi, tum-
 hākaṃ paṇa manussehi dārupannādināṃ atthāya ambhākaṃ nava-
 kanmaṭṭhānaṃ na gantabbādi, gacchāntānaṃ³ hi⁴ kalahaṃ
 karissanti, tena n⁵ eva tumhākaṃ pi na ambhākaṃ pi oṭṭa-
 sukkaṃ bhavissatīti“, „sūdu p-a tena passena nissaṇḍāraṃ⁶
 karohīti“, „deva ambhākaṃ hatthi udakābhīratā udake yeva
 kiṇanti, udake aṇi⁷ jāte 'Ma-dhassa āgatakalato paṭṭhāya pa-
 sannodakam pātuṃ na labhāmā⁸ ti aace nāgarā kojjhanti tam
 pi sahitabhaṇa⁹ ti, rājāpi 'ssa¹⁰ 'tumbhākaṃ hatthi kiṇanti¹¹ 'ti 10
 vatvā nagare bheriṃ carāpesi: „yo ito eikkhamitvā Ma-paṇḍi-
 tassa nagaraṃpīṭapaṭṭhānaṃ gacchati sahasaṃ dappo¹² ti, M.
 rājānaṃ vanditvā attano paṇaṃ ādāya nagarā nikkhamitvā
 yathāparicchinnaṭṭhāne nagaraṃ māpetuṃ ārabhi¹³, Pārugaṇḍāya
 tāva¹⁴ Gaggalligāmaṃ¹⁵ nāma kāretvā hatthiassavāhanaṃ c¹⁶ eva 15
 gabolivaddaṃ ca ta, tṭhapetvā nagaraṅkaraṇaṃ vicārento „ettakā
 idaṃ ettakā idaṃ karonti“¹⁷ ti saḍbhakamāni vibhajitvā ommagge
 kammaṃ paṭṭhapesi, mahānummaggaḍvāraṃ Gaṇḍatīthe ahoṣi,
 saṭṭhamattāni yodhasatāni mahānummaggaṃ khaṇanti, mahati-
 cammamālekādhi¹⁸ paṇeṃ haritvā Gaṇḍāya pāteṃti, pātita- 20
 pātitaṃ paṇeṃ hatthi maddhanti, Gaṇḍā āluḍā sandati, nagara-
 vāsino „Ma-dhassa āgatakalato paṭṭhāya paṇaṇaṃ udakam
 pātuṃ na labhāma, Gaṇḍā āluḍā va vabati kiṃ nu kho etaṃ“
 ti vadanti, ahaṃ nesam p-assa upanikkhittakapuriā ārocenti:
 „Ma-dhassa kira hatthi udakakīṇaṃ kiṇanti Gaṇḍāya¹⁹ oddha- 25
 kaddamaṃ karonti, ten²⁰ esā āluḍā sandatīti“, Bodhisattānaṃ
 adhippāya nāma ijjhanti, taṃ ommagge mūlāni vā pāsānāni
 vā sabbe bhūmiyaṃ pavasiṃsu, jaṇghummaggaṃ dvāraṃ tas-
 midhi nagare ahoṣi, saṭṭhamattāni paṇasatāni jaṇghummaggaṃ

¹ B² āgacchā. ² B² adda ambhākaṃ manussehi. ³ so C²; C² tissaḍvāraṃ, B² ta manusse udasōcraṃ. ⁴ B² rājā viessakā. ⁵ B² tassa sahasasaddappo. ⁶ B² ārabhi, C² oṇi ārabhi. ⁷ B² pārugaṇḍatīre. ⁸ B² vaggali-. ⁹ so C²; B² mātṭhiṭṭhi cammapasāṭṭakāni vālekādhi. ¹⁰ C² gaggā.

gopurattālako rājanīvesanāḍḍini nīvesanāni batthiṇḍālādayo pokkharāṇiyo ti sabbam eva niṭṭham agamāsi, iti mahāmmaggo jarighammaggo nagaran ti sabbam etaṃ catṭhi māsehi niṭṭhitam. Atha M. catumāsaccayena raṭṭho āgamanatthāya dūtān pāhesi.

Tam attham pakāseṇto Satthā āha:

- “Nīvesanāni māpetvā Vedehussa yasmasmo
ath’ ussa pahīni dūtān: [ehi dāni mahārāja],
māpitaṃ te nīvesanaṃ ti. 1499.

Ta. pahīni peseti.

Rājā dūtassa vacanān sutvā tuṭṭhacitto mahautena parivārena nikkhami.

Tam attham pakāseṇto Satthā itaraṃ gātham āha:

- “Tato ca rājā pāyāsi sonāya caturāṅgiyā
anantavāhanaṃ daṭṭhuṃ phītaṃ Kampilliyān purān ti. 1500.

Ta. sonāya -- d aparimāṣeṇḍivāhanam, Kampilliyān -- d Kampillirājāni māpitaṃ nagaram.

So anupubbena Gaṅgāttram pāpuṇi, atha naṃ M. pacceg-gantvā attanā katanagaraṃ pavesesi, so ta. pāsādavaragato nānaggarasabhojanam bheṭṭhitvā thokam viśamitvā sāyaṇhasa-maye attano āgatabhāvaṃ nāpetum¹ Cālanīraṭṭho dūtān pesesi.

Tam attham āvīkarento Satthā āha:

- “Tato ca kho so gantvāna Brahmadattassa pāhīni:
āgato² smi mahārāja tava pādāni vanditum. 1501.
“Dadāhi dāni me bhariyaṃ nāriyaṃ sabbaṅgasobhanān
suvannena paṭicchanaṃ dāṇīgaganapurakkhatan ti. 1502.

Ta. vanditum ti Vedeha mahallako C-rājā tassu puttanam³ pi na hoti⁴, āvīkareṇacitto paṇa kareṇi jīmāta⁵ nāma osaro vandiyo ti anantavā tassu cittaṃ anujānanto⁶ vandanaśleṣaṇam pahīni. dadāhi dāniṃ ahaṃ teyā dūtaraṃ dāṇīṃti pakkoṣeṭṭo naṃ me dāni dehiṃ pahīni, suvaṇṇena -- d an suvaṇṇāḍḍāṇīkīrapatimāṇīti.

¹ C¹ naṃti nāpetum. ² B¹ puttanastamanta. ³ so C¹; B¹ nappahiti. ⁴ B¹ jīmātaṇa. ⁵ B¹ ajīnanto.

Uḍḍāni dāsaṃ kathaṃ sutvā somanassappatto „idāni me paccāmitto kuhūṃ gamissaṃ, abhinnaṃ pi teṣaṃ sāsāni chin-
ditvā jayapānaṃ pivissāma” ti¹ kevalaṃ² somanassaṃ dassento
dūtassa sakkāraṃ katvā anantaraṃ gātham āha:

- 8 11. Svāgataṃ tena³ Vedeha atho te adurāgataṃ,
nakkhattaṃ heva paripucchā, nāhaṃ kaṇṇaṃ dadāmi te
suvappena paṭicchannaṃ dāsigaṇapapurakkhattaṃ ti. 1503.

Ta, Vedeha⁴ ti Vedehassa sāsanaṃ sutvā taṃ purato gātham viya āropeti,
athavā⁵ evaṃ Brahma-dattassa vuttān ti vadekkhī⁶ dūtān āropento evaṃ ā.

- 10 Taṃ sutvā dūto Vedehassa santikaṃ gantvā „dēva ma-
galakiriyaṃ anucchavikāṃ nakkhattaṃ kira jānāhi, te dhitaraṃ
demiti vuttān” ti⁷ ā, so „ajj” eva nakkhattaṃ sobhanaṃ⁸ ti puna
dūtān pahīti.

Taṃ uttāraṃ pakāseṃte Saṭṭhā āha:

- 12 14. Taṃ ca rājā Vedeha nakkhattaṃ paripucchatha,
nakkhattaṃ paripucchitvā Brahma-dattassa pāhiṃ: 1504.
15 15. Dadāmi dāni me bhariyaṃ nāraṃ sabbaṅgasobhanaṃ
suvappena paṭicchannaṃ dāsigaṇapapurakkhattaṃ ti. 1505.
C-rājāpā:

- 20 16. Dadāmi dāni me bhariyaṃ nāraṃ sabbaṅgasobhanaṃ
suvappena paṭicchannaṃ dāsigaṇapapurakkhattaṃ ti. 1506.

- Imaṃ g. vatvā „idāni pesemi, idāni pesemīti” musāvādaṃ
katvā ekasataraṅgūnaṃ saṇṇaṃ adāsi: „aṭṭhārasahi akkhohigūḍi
saddhiṃ sabbe yuddhasajjā hutvā nikkhamanta, abhinnaṃ pi
25 paccatthikānaṃ sāsāni chinḍitvā sva jayapānaṃ pivissāma” ti,
te sabbe pi nikkhamiṃsu, sayāṃ nikkhamanto pana mātaraṃ
Talatādeviṃ ca⁹ aggamahesiṃ¹⁰ Nandadeviṃ ca puttāṃ¹¹ Pañcāla-
capḍāṇaṃ ca¹² dhitaraṃ Pañcālacapḍiṇā ca¹³ ti caṭṭhāro jano orodhehi
saddhiṃ pāsāde nivāsāpetvā va¹⁴ nikkhami. So, Vedeharaṇṇo
30 c’ eva tena saddhiṃ āgamasenāya ca mahantaṃ sakkāraṃ

¹ Cko kodha. ² so B²; C² ti; read: anāgataṃ te? ³ C² aha. ⁴ C² dehi.

⁵ C² dehi. ⁶ C² -vā, B² mātaraṃca talatādeviṃca. ⁷ B² -vāca. ⁸ C² -
nandadevī puttān. ⁹ C² -pān. ¹⁰ B² -dhi. ¹¹ C² -pān. ¹² C² -pān. ¹³ C² -pān. ¹⁴ C² -pān.

kāresi, keci manussa suraṇ pīvanti keci macchamamsādini
 khādanti keci dūramaggā¹ āgatattā kilantā sayanti, Vedecharājā
 pana Senakkādayo paṇḍito gahetvā amaccagapaparivuto alam-
 katamahātale nisidi. C-rājāpi atthārassakkhobhipissamkhāya
 aenḍya nagaraṇ tisandhīcatusamkhēpaṃ parikkhipitvā aneka-
 satasahasasāhi ukkāhi dhāriyamācāhi aruṇe uggacchante yeva
 gahapussaḷḷo kutvā atthāsi, tam āitvā M. attano yodhānaṃ tīni
 satāni pesesi: „tumhe jaṃghummagga² gantvā raṭṭho mātaraṃ
 ca aggamahesiṇi³ ca puttaṃ ca dhītaraṃ ca jaṃghummaggena
 ānetvā mahāummaggena⁴ netvā umumaggadvārato bahi akatvā⁵ 10
 auto umumagga⁶ yeva yāva ambhākaṃ āgamaṇā rakkhantā thatvā
 ambhākaṃ āgamaṇakāle umumaggā oharitvā umumaggadvāre ma-
 hāvīsalamāḷake thāpethā“⁷ ti, te tassa vacanaṃ sampaticchitvā
 jaṃghummaggena gantvā sopānapādamūle padarattharaṇi⁸ ag-
 ghāṭetvā sopānapādamūle sopānasise mahātale ti ettake thāno 12
 ārakkhamanosse ca khujjādiparivārādayo ca hatthapādesu
 bandhivā mukhaṃ thaketvā⁹ ta. ta. paticehannaṭṭhāne thāpetvā
 raṭṭho patiyattakhādanti¹⁰ kiṇci khādittvā¹¹ cunnaviṇṇaṇaṃ katvā¹²
 upari pāsādaṃ abhirūhimsu, tadā Talatādevī Nandādeviṇi ca
 rājaputtaṃ ca rājadhītaraṃ ca „ko jānāti kiṃ bhavissatīti“ mañña- 20
 mānā attanā sandhiṃ ekasayane sayāpesi, te yodhā galbhā-
 dvāre thatvā pakkosimsu, sā nikkhamitvā „kiṃ tātā“ ti ā.,
 „devī ambhākaṃ rājā Vedehaṃ ca Mahosadhaṃ ca jīvītukkha-
 yaṃ pāpetvā sakāla-Jambudīpe ekarājjaṃ katvā ekasatarāja-
 parivuto mahantena yasena mahāpācaṃ pīvanto tumhe cattāro 23
 pi gahetvā ānetuṃ omhe pūhinīti“, te pāsādaṃ otaritvā sopāna-
 pādamūlaṃ agamiṃsu, aṭha ne gahetvā jaṃghummaggam pavi-
 simso, te āhāso: „mayam ettakaṃ kalam idha vasantaṃ imaṃ
 vīthiṃ na oṭṭhupubbā“ ti, „imaṃ vīthiṃ na sabbadā otaranti,
 maṇḍalavīthiṃ nāmi¹³ esā, sija maṇḍaladivasabhāvena rājā iminā 30

¹ C² -gam, ² B² phalakaamhāraṃ, ³ C² kothetvā, B² pīdetvā, ⁴ so C²
 for -yasaṭ B² -dantiabbhājanijam, ⁵ B² adda kiṇci bhādetvā, ⁶ B² adda
 sparibhogam katvā chaḷḷetvā.

maggena ānetum āgāpesi¹, te tesam saddahimāu, ath' ekacce
 te cattāro pi gahetvā gacchimāu, ekacce nivattitvā rājasiya-
 sase ratanagabbhaṃ vivaritvā yāvadicchakaṃ dhūnasāraṃ ga-
 hetvā āgaminīu, itare pi cattāro² perato mahāummaggāṃ gau-
 5 tvā³ alamkatadevasabbaṃ vīya ummaggaṃ diṅvā „rañño ariyāya
 „ajjita⁴“ ti saññam karimāu, atha u= Mahāgaṇḍāya avidāraṭṭhā-
 naṃ netvā anto ummagge alamkatagabbhe nīśāpetvā ekacce
 ārakkhaṃ gahetvā acchimāu, ekacce tesam āntabuddhāvaṃ gautvā
 Bo-assa ārocesuṃ, so tesam katham sutvā „idāni me mano-
 10 ratho mātthakaṃ pāpuppesati⁵“ somanassa-jāto rañño saṅgikāṃ
 gantvā ekamantaṃ atthāsi, rājāpi killesāturaṭṭhāya „idāni me
 dhītaraṃ pesessati, idāni me pesessati“ pallamkato vuttthāya
 vātapānena olokeno anekahi ukkāsatasahaesehi ekobhāsaṃ
 jātam nagaraṃ mahatiyā senāya parivutaṃ diṅvā saṅkhitapari-
 15 saṅkito „kio nu kho etaṃ“ ti paṇḍitehi saddhiṃ mantento g. ā.

17. Hatthi assā rathā patti senā tittanti vammitā,

ekkā paṇḍitā jhāyanti, kio nu maññanti paṇḍitā ti. 1507.

Ta. kiṇu maññanti C-rāja saṅgikā tittanti udāhe ruttā⁶ u kiṇu
 nu p-a maññanti parāhi.

20 Taṃ sutvā Senako āha: „mā cintayi mahārāja, atibaho
 ukkā paññāyanti, rāja tumhākaṃ dātuṃ dhītaraṃ gahetvā oti,
 maññe“ ti, Pukkuso pi „tumhākaṃ āgantukasakkāraṃ kātuṃ
 ārakkhaṃ gahetvā tūto bhavissati“ yaṃ yaṃ tesam ruccati
 taṃ taṃ kathayimāu, rājāpi „saṅkatthāne senā tittanto, sa-
 22 katthāne ārakkhaṃ gaṇḍattha, appamuttā hoṭhā“ ti vadantaṃ
 saddam supanto sannaddhaṃ ca suṇaṃ passanto marapabhaya-
 tāj्जito hutvā Mahāsaṅgassa katham paccāsimānto itaraṃ g. ā.:

23. Hatthi assā rathā patti senā tittanti vammitā,

ukkā paṇḍitā jhāyanti, kio nu kāmanti paṇḍitā ti. 1508.

24 Ta. kiṇu -- u p-a kiṇu cintesi kiṇu senā⁷ saṅgikā kiṇu karissanti⁸.

¹ B¹ adda khamṭṭā ² B² parā ³ B³ kuddho ⁴ B⁴ kiṇu senāya. ⁵ B⁵
 karissanti,

Taṃ sutvā M. „imaṃ andhabālāṃ thokaṃ santāsetvā
pacchā mama balaṃ' daasetvā assāsessāmiti" cintetvā ā:

10. Rakkhati taṃ mahārāja Cūlanīyo mahabbalo,
paduṭṭho te Brahmadaṭṭo, pāto taṃ ghārayīyasatīti. 1509.

Taṃ sutvā sabbe maraṇabhayaṭṭajjitā, rañño kaṇṭho sussi,
mukhe kheḷo chijji¹, sarīre dāho uppaṭṭi, so maraṇabhayaḍḍito
paridevanto dve gāthā abhāsī:

11. Ubbedhati me hadayaṃ mukhaṃ ca parisussati,
nibbutiṃ nādhigacchāmi aggidaḍḍho va ātape. 1510.

12. Kammārāsaṃ yathā ukkā anto jhāyati no bahiṃ² 10
evam pi hadayaṃ mayhaṃ anto jhāyati no bahiṃti. 1511.

Ta, ubbedhatiṃ tiā Ma-c hadayaṃ me mahāvāteritāṃ vīya pallavaṃ
kampati, anto jhāyatiṃ so ukkā vīya mayhaṃ hadayaṃmahāsaṃ abbhāntare
jhāyati bāhi paṇa na paññāyatiṃ paridevati.

M. tassa paridevitaṃ sutvā „ayaṃ andhabālo aññesu di- 13
vasesu mama vacanaṃ na kareyya, bhīyyo naṃ niggaṇhissā-
miti" cintetvā āha:

13. Pamatto mantanāḍḍito bhinnamanto si khattiya,
idāni kho taṃ' tāyaṃ paḍḍitā mantino jaṇā. 1512.

14. Akatvāmacchassa vacanaṃ atthakāmahitesino 20
attapittirato rājā migo kūṭe va obhito. 1513.

15. Yathāpi maccho haḷḷasaṃ vakkamaṃsena chāditaṃ
āmagijjho³ na jānāti maccho maraṇaṃ attano 1514.

16. Evam eva tuvaṃ rāja Cūlaneyyassa dhītarāṃ
kāmagiddho na jānāsi maccho maraṇaṃ attano. 1515. 25

17. Sace gacchasi Pañcālāṃ khippuṃ attāṃ jahessasi
nūgaṃ pathānupannaṃ⁴ va māhantaṃ bhayaṃ essati. 1516.

18. Anariyārūpo puriso janinda
ahīva uccaṇṇagato⁵ daseyya,
na teṇa mettūṃ kayirātha pañño⁶, 30
dukkho bhava⁷ kāpurisena saṇṇamo. 1517.

¹ B¹ paññābalāṃ. ² B¹ paricchaṭṭi. ³ C¹ B¹ bāhi. ⁴ B¹ māhantaṃ, C¹ ā. ⁵

19 C¹ for -giddho? B¹ kāmagiddho. ⁶ C¹ pathānapattiṃ. ⁷ C¹ pathānapannaṃ,
B¹ bandhānubandham. ⁸ C¹ -heto. ⁹ C¹ mit pañño. ¹⁰ B¹ hāva.

22. Yun tv-eva¹ jāññā purisaṃ² jāninda
 ['silāvāyaṃ bahusanto']
 ten' eva mettīm kayirātha pañño³,
 sukho bhaye⁴ appurisaṇa saṅgamo ti. 1518.

- 3 Ta. pamatto ti mahārāja tvaṃ kīmeṇa pamatto, mantanāñño ti mayā
 anigatabhayaṃ divā paññāya paricchindivā mantissamantaṇaṃ sikkanto, bhīṇa-
 manto ti mantanāññkantattā yeva bhīṇamanto⁵. Senakādīhi saddhīhi manto⁶
 gahito eṇa eṇ' bhīṇo ti pi bhīṇamanto e jato; paññitā ti imo Senakādāyo
 cattāro jānā⁷ idāni tathā rakkhantu passāma nesaṃ balaṃ ti dīpeti, akatvā--ti
 10 mama uttamanāmaṇaṃ vacanaṃ akatvā, attapittirato ti attano kilesapittiyā
 abhūto kutvā; kūtē--ti yathā nāma bhāṇapalobhenāgate imo kūtāpāse ba-
 jhatti evaṃ mama vacanaṃ agahetvā Paṇḍitasaṃvāsaṃ lobhācānanti lobhenaganta
 idāni kūtāpāse baddho imo rīya jōse sī, yathā marcho ti gūḍhāya⁸ tadā
 mayā ayaṃ upamaṃ āha⁹ ti dassetuṃ vuttam, naca gaccha¹⁰ti gāthāya pi
 15 na¹¹ kesaṇaṃ etam eva imato pi te upamaṃ āharo ti dassetuṃ vuttam¹², suxi-
 yarāpo ti Kevattābhīmanasaṇḍiso asappurisaññitiko nillajjaporisso, na tena
 mettīm ti idāmeva saddhīhi mittaḍhammaṃ na kayirātha, tvaṃ pana Ke-
 savaṃ saddhīhi kutvā tassa vacanaṃ gahīti, dukkho ti evarūpaṇa s. saṅgamo nāma
 ekasācāra karo idhatoke pi paratoke pi mahadukkhavahanāno dukkho¹³ hoti,
 20 paṇṭevā¹⁴ ti yaṇ c' eva¹⁵ ayaṃ eva vā pāṭha, sukho ti idhatoke pi para-
 toke pi dukkho yeva.

Ātha naṃ „puttāṃ evarūpaṃ na kariyasati“ attūhutarāṃ
 niggaṇhaṇto pubbe raṇṇā kathitakathaṃ uharitvā dassetto

22. Bālo tvaṃ elamūgo sī rāja
 25 yo uttamattāpi mayi lapītha¹⁶,
 kim evāhaṃ naṅgalakoṭṭivaddho
 attāhi jānissam¹⁷ yatthāpi añño. 1519.
 23. Imam gale gahetvāna nāsetha vijitā manā
 30 yo me ratanālabhassa antarāyāya bhāseti¹⁸ ti 1520.
 30 imo dve gāthā vatvā „mahārāja ahaṃ gahapatiputto yathā
 tava añño Senakādāyo p-ā attāhi jānanti tathā kim eva jā-
 nissam, agocaro eṇa mayhaṃ, gahapatīsippam evāhaṃ jānāmi,
 ayaṃ attā Senakādīnaṃ pākato, te p-ā bhontā¹⁹ aṇṇa te

¹ Bā yadeva, Cā yatreva, Dā yantevā. ² Bā eṇa. ³ Cā omitti pañño. ⁴ Bā
 tabo. ⁵ Bā adda taya. ⁶ Cā omitti manto. ⁷ so Cā; Bā eṇa. ⁸ Cā omitti
 jānā. ⁹ Bā gāthādvayam. ¹⁰ Bā āhata. ¹¹ Cā omitti na; Bā gāthāpi na.
¹² Cā .ā. ¹³ Cā .ā. ¹⁴ Cā yatreva; Bā yadeva. ¹⁵ Bā yathā eṇa. ¹⁶ Cā
 jo- ritha. ¹⁷ Bā jānanti. ¹⁸ Bā hoti, omitti na paṇḍitā.

aṭṭhārasahi akkhohiṇiṇi parivāritassa avassayā hontu, mañ
 pana givāya gaheṭvā nikkagghitum āpāpehi, idāni mañ kaṃmā
 pucchasi¹ evaṃ suṇiggahitān niggaḥi², taṃ sutvā rājā cīn-
 tesī: „p-o mayā katadosam eva katheti, pubbe h' idāni anā-
 gataḥhayaṃ jāni³, tena mañ ativiya niggaṇhati⁴, na kho pana
 ettakam kālam nikkammako⁵ acchissasi, avassam iminā mayhaṃ
 sotthibbhāro⁶ kato bhavissasi⁷“, atha naṃ parigaṇhanto dve
 gāthā abhāsī:

11. Mahosadha atitena nānuvijjhanti paṇḍitā,
 kim mañ assaṃ va sambandham⁸ patodeṇ⁹ eva vijjhasi. 1521. 10
 12. Sace ca¹⁰ passaṃsi mokkham¹¹ khemaṃ vā pana passaṃ-
 ten¹² eva mañ anussāsa, kim atitena vijjhasi. 1522.

Te nānuvijjhanti atitadōsaṃ gaheṭvā mokkhasiṇi¹³ na¹⁴ vijjhanti,
 sambandham¹⁵ ti suttasāya perisutatta suttuṃ baddhivā thapitā assaṃ vā
 kiñ mañ vijjhasi, teneva mañ ti evaṃ te mokkhe bhavissasi evaṃ khemaṃ
 ti tena sotthibbhāro¹⁶ eva mañ anussāsa assāsehi, ima hi thapetvā aññam me
 patikkāsaṃ o¹⁷ arāhi.

Atha M. „ayaṃ rājā ativiya andhabālo, purisavisesaṃ na
 jānāti, thekaṃ kilametvā pacchāssa avassayo bhavissāmi¹⁸“
 cintetvā āha:

13. Atitaṃ mānasaṃ¹⁹ kammaṃ dukkaraṃ durabbhisambhavaṃ,
 na taṃ sakkomi mocetuṃ, tvam pi²⁰ jānassu khattiya. 1523. 10
 14. Santi vehāsayā nāgā iddhimanto yasassino,
 te pi ādāya gaccheyyuṃ yassa honti tathāvidhā. 1524.
 15. Santi vehāsayā assā iddhimanto yasassino,
 te pi ādāya gaccheyyuṃ yassa honti tathāvidhā. 1525. 15
 16. Santi vehāsayā pakkhī²¹ iddhimanto yasassino, te etc. 1526.
 17. Santi vehāsayā yakkhā iddhimanto yasassino, te etc. 1527.
 18. Atitaṃ mānasaṃ²² kammaṃ dukkaraṃ durabbhisambhavaṃ,
 na taṃ sakkomi mocetuṃ antalikkhena khattiya²³ ti. 1528. 20

¹ B⁴ niggaṇhi. ² B⁴ jānāti. ³ B⁴ -hāsi. ⁴ C⁴ nikkh-. ⁵ C⁴ -vaṇ. ⁶ so
 all three MSS. for -buddham? ⁷ B⁴ omits so. ⁸ B⁴ adda vā. ⁹ C⁴ -suttāhi.
¹⁰ C⁴ omits va. ¹¹ C⁴ mānassakāṇ, B⁴ mānassam. ¹² B⁴ pa. ¹³ all three
 MSS. -i.

Ta kamman' ti mahārāja idān' ito mocetum' nāma attham' mēnasshi
kattabbam' kamman' attham' dukkaram' durabbhasambhavam' n' eva kīṭum' na so-
hītum' sakkomī¹ aham' tam' ito mocetum' na sakkomī, tvaṃ pi² jānassu
khattiya' ti mahārāja tvaṃ ev' ettha' kattabbam' jānassu, vehākyā' ti āhā-
5 ssa gaimanasamathā' haṭṭhū, yassa' ti yassa' rañño' tathāvidhā' chaddanta-
kule' vā upasātakule' vā jātā' nāgā' hontū' tam' rājānam' te' śāya' gaccheyyūn,
assa' ti vaṭṭhakassa' rājakule' jātā' assā, paṭṭhā' ti Garuḷān' sandhāyāha, yakkhā
ti Sāggrīdayo, antaliṅkkena' ti aham' antaliṅkheṇa' mocetum' na sakkomī,
tam' śāya' āhāseṇa' Mithilān' neṭṭu' na sakkomī³ a.

10 Rājā tam' sutvā appaṭṭibhāno nisīdi, atha Senako cintesi:
„idāni' rañño' ca amhākaṇ' ca' tṭhapetvā' p-añ' aññam' paṭisa-
raṇam' n' atthi, rājā' paṇ' assa' katham' sutvā bhayatajjito kiñci
vattum' na sakkoti, aham' p-añ' yācissāmī⁴ yācanto' dve
gāthū' abhāsī:

15 10. Attradassī' puriso mahante ndakappave
yattha' so labhate' gādhām' tattiha' so vindate' sukham. 1529.
20. Evañ' amhā⁵ ca' raññañ' ca' tvaṃ paṭitṭhā' Mahosadha,
tvaṃ no' si' mantinam' seṭṭho, amhe' dukkhā' pamocayā' ti. 1530

Ta attradassī' samudde' bhinnanāva' gāṇh' apassanto, yatthū' ti
25 Umāgabbhāto' itaranto' yamhiṇ' padessa' paṭitṭham' labhati, pamocayā' ti
pubbe' pi' Mithilān' parivāretvā' (itakālo' tayo' va' mori' amhā' idāni' pi' tvaṃ
eva' amhe' dukkhā' mocchhī' yaci.

Atha nam' niggaṇṭhanto' M. gāthāya' ajjhabhāsī:

31. Atthañ' mānusakam' kamman' dukkaram' durabbhasambhavam'
35 na nam' sakkomī' mocetum', tvaṃ pajānassu' Senakā' ti. 1531.

Ta tvaṃ pajānassu' -- ti Senako aham' na sakkomī' tvaṃ tam' rājā-
nam' āhāseṇa' Mithilān' neṭṭu.

Rājā gāhetabbagāṇam' apassanto' maragabbhayatajjito
M-ena' saddhīm' kathetum' asakkonto' „kadāci' Senako' pi' kiñci
40 upāyam' jāneyya, pucchāmi' tāva' na⁶ ti' pucchanto' g. ā.:

41. Sugohi' mētañ' vacanañ: passas' etañ' mahabbhayam,
Senakam' dāni' pucchāmi: kim' kiccañ' idha' madhāsīti. 1532.

¹ Bā kīṭum' na sambhavītu, sakkā' na' tam' sakkomīti. ² Bā pa. ³ C² 400
vā, Bā yakkhā. ⁴ Bā yācāmi. ⁵ Bā amhākaṇ. ⁶ Bā rañña. ⁷ Bā adde' et.
⁸ C² piṇṇa.

Ta kiñ kiccaṃ ti kiñ kīṭabbayuttakaṃ idha maññasi Ma--an' amhi paricatto yañi tvaṃ jānāsi vadehiti.

Tam sutvā Se- ,rājā upāyaṃ pucchati, sohhano vā hotu mā vā kathessāmi 'saa etaṃ upāyaṃ' ti cintetvā g. ā.:

21. Aggim' dvārato² dema, gaṇhāmase vikattanā³,
aññamaññāṃ vadhitvāna khippaṃ hessāma⁴ jīvitaṃ,
mā no rājā Brahmaddatto ciraṃ dukkhena mārayīti'. 1533.

Ta dvārato ti dvāraṃ pidaḥitvā ta. aggim' dema, vikattanā³ ti aññamaññāṃ vikattanāṃ⁴ satthaṃ gaṇhāma, hessāma⁴, ti jīvitaṃ khippaṃ jahlāma, alambakapāśādo yeva no dāruṇatiko bhavissati. 10

Tam sutvā rājā anattamano ahoṃ, attano puttadārassa eva-
rūpaṃ citakaṃ⁵ karohīti⁶ cintetvā Pukkusaḍdayo pucchi, te pi
attano anurūpaṃ bālakathaṃ kathayisso, tena vuttaṃ:

22. Suppi etaṃ vacanaṃ: passa⁷ etaṃ mahabbhayaṃ,
Pukkusaṃ dāci pucchāmi: kiṃ kiccaṃ idha maññasi. 1534. 14
23. Vesaṃ khāditaṃ miyyāma, khippaṃ hessāma⁴ jīvitaṃ,
mā no rājā Brahmaddatto ciraṃ dukkhena mārayi. 1535.
24. Suppi etaṃ vacanaṃ: passa⁷ etaṃ mahabbhayaṃ,
Kāvindaṃ dāci pucchāmi: kiṃ kiccaṃ idha maññasi. 1536.
25. Rajjuyā bajjha miyyāma, papātā⁸ papatemaṃ,
mā no rājā Brahmaddatto ciraṃ dukkhena mārayi. 1537.
26. Suppi etaṃ vacanaṃ: passa⁷ etaṃ mahabbhayaṃ,
Devindaṃ dāci pucchāmi: kiṃ kiccaṃ idha maññasi. 1538.
27. Aggim' dvārato dema, gaṇhāmase vikattanā³,
aññamaññāṃ vadhitvāna khippaṃ hessāma⁴ jīvitaṃ,
na no sakkomi⁹ mocetaṃ, sakhe¹⁰ eva Mahosadho ti. 1539.

Api ca tesu Devindo „ayaṃ rājā kiṃ karoti, aggimhi
sante khajjopaukakaṃ dhamati, thapetvā Ma-am añño¹¹ idha
sottibhāvaṃ kātuṃ samatto nāma n' atthi, ayaṃ¹² taṃ

¹ Bā adda vā. ² read: dvārato. ³ Bā vikandanāṃ. ⁴ Bā hi-. ⁵ Bā hadayāti or modayāti. ⁶ Bā vikaḍḍana. ⁷ so Bā; O² citāṃ. ⁸ citadakkhaṇa. ⁹ so C²; B² hoti. ¹⁰ Bā pabbatā. ¹¹ Bā vikaḍḍana. ¹² Bā sakkoti. ¹³ C² añño. ¹⁴ Bā adda rājā.

apacchitvā amhe pocchati, mayam kiṃ jācāmā¹ 'ti cintetvā
aññam upāyaṃ apassanto Senakena kathitaṃ eva kathetvā
M-am vaṇṇento dve pāde ā.:

22. Tatthāyaṃ adhippāyo mahārāja:

mayam sabbe pi paṇḍitaṃ eva yācāma,
sace paṇa yāciyamāno¹ pi
na no sakkoti mocetuṃ² sukken³ eva Mahosadho
atha Senakassa vacanaṃ karissāmā⁴ 'ti. 1540.

Tam sutvā rājā pubbe Bo-assa kathitadosaṃ⁵ saritvā tena
10 saddhiṃ kathetuṃ asakkonto tassa sugentassa paridevanto ā.:

23. Yathā kadallino sīraṃ anvesaṃ nādhigacchati
evaṃ anvesamānā naṃ paññam⁶ nājjhagamāmase⁷. 1541.

24. Yathā simbalino sīraṃ anvesaṃ nādhigacchati
evaṃ anvesamānā naṃ paññam⁶ nājjhagamāmase⁷. 1542.

25. Adese vata no vuttham kuṇḍarānaṃ v' anūdake
sakkāse dummaggaśānānāṃ bālānaṃ avjānataṃ. 1543.

26. Ubbedhate me hadayaṃ, naṃhañ ca parisussaṃti,
nibbatiṃ nādhigacchāmi aggidaḍḍho va ātape. 1544.

27. Kammārānaṃ yathā ukkā anto jhāyati no bahi
20 evaṃ pi hadayaṃ mayham anto jhāyati no bahiti. 1545.

Ta kadallino ti yathā kaṭṭhalikkhandhassa nissarattā sīratthiko puriso
anvesanto pi tato sīraṃ nādhigacchati evaṃ mayam imasmā dukkhā mucchanu-
pāyaṃ⁸ paññam pañce paññito pocchitvā anvesamānāpi paññam nājjhagamā-
mase, amhehi pocchitvā upāyaṃ apassantā mayam paññam⁶ nādhigacchāma,
25 deṭṭiyagāthāya pi 22¹ eva nayo, kuṇḍarānaṃ -- ti yathā kuṇḍarānaṃ anūdā-
kajjānaṃ vuttham² nāma hoti te hi tathārūpe nīrūdake vaṇṇagahane deṇṇa vaṇṇaḍḍi
khippam eva pacchimānaṃ vataṃ gacchanti evaṃ amhehi pi imesaṃ dummā-
nussenaṃ bālānaṃ sakkāse vassenti adese vuttham³, sutānaṃ hi paññitena
eko pi na lālo paṇḍarānaṃ v' aritū⁴ nānātibhava āgati.

30 Tam sutvā p. „mayam rājā ativiya kilamati, sace tam na
assāseasāmi hadayena phaliteṇa marissatitī“ cintetvā assāsepi.

¹ Bā jācāmāno. ² Bā adda apā. ³ C² katam doṇam. ⁴ C¹ paññā. ⁵ so
C²; Bā nājjhaga-. ⁶ Bā muhe-. ⁷ C² paññam. ⁸ Bā vuttham. ⁹ Bā adda
dāṭṭevā.

Tam añham pakāseṇto Sattā āha:

99. Tato so paṇḍito dhīro añhindassī Mahosadho
Vedeham dukkhitam disvā idam vacanam ābravi: 1546.
100. Mā tvaṃ bhāyi mahārāja mā tvaṃ bhāyi rathesabha,
aham taṃ mocayissāmi Rāhu-gahitaṃ va Candimam. 1547. 3
101. Mā tvaṃ bhāyi mahārāja mā tvaṃ bhāyi rathesabha,
aham taṃ mocayissāmi Rāhu-gahitaṃ va Sūriyam. 1548.
102. Mā tvaṃ bhāyi mahārāja mā tvaṃ bhāyi rathesabha,
aham taṃ mocayissāmi punaḥ sannam¹ va knūjarāṃ. 1549.
103. Mā tvaṃ bhāyi mahārāja mā tvaṃ bhāyi rathesabha,
aham taṃ mocayissāmi peṭṭhaddham va paṇṇagam². 1550. 10
104. Mā tvaṃ bhāyi mahārāja mā tvaṃ bhāyi rathesabha,
aham taṃ mocayissāmi maceho jātugate-riva. 1551.
105. Mā tvaṃ bhāyi mahārāja mā tvaṃ bhāyi rathesabha,
aham taṃ mocayissāmi sayoggam³ tatavāhanam. 1552. 15
106. Mā tvaṃ bhāyi mahārāja mā tvaṃ bhāyi rathesabha,
I'ñcāham vāhayissāmi kākaseṇam va Jeḍḍham. 1553.
107. Adu paññā kimaṭṭhiyā⁴ amaceo vāpi tādāso
yō tādā⁵ sambādhapakkhantam⁶ dukkhā im⁷ parimocaye⁸ ti. 1554.

Ta. Idan ti davadāhadajjhe arāṇhe ghanavassam⁹ vassapento vija tādā so
assāseṇto imam¹⁰ mā tvaṃ bhāyi mahārāja 'ti idāham vacanam ābravi, ta
sannam¹¹ ti leggam, peṭṭhaddham¹² ti peṭṭha abhāntaragatam, Paññājan d
vam vram mahantam pi Paññāstāṇṇo senam, vāhayissāmi¹³ palipessāmi,
addā ti antmathe nipāte, paññā nāma kimaṭṭhiyā ti añho, amaceo vāpi
tādāso ti peṭṭhiya samannāgato tādāso paññāsampanno amaceo vāpi kimaṭṭhiyo¹⁴
yō tam evam maraṇavemhādhappattam¹⁵ dukkhā na mocaye, mahārāja aham pa-
ṭhamāstam¹⁶ jātugateṇto nāma kimaṭṭham¹⁷ jātō ti maññasi, mā bhāyi aham tam
imam¹⁸ dukkhā mocessāmi¹⁹ assāseṇti.

So pi tassā vacanam sutvā „idāni me jīvitam laddham“ ti
assāseṇti, Bodhisattena sihanādo kate sabbe va tassimsu, aha
Se- puechi: „paṇḍita tvaṃ sabbe amhe gahetvā gacchanto ken'
upāyena gamissasīti“, „atamkatanimmaggenā ti“, tomhesajjā heṭṭhā²⁰
'ti vatvā unimaggadvāram²¹ vivarapattam²² yodhe ānāpento g. ā.:

¹ C² sannam. ² so B⁴. C² kimaṭṭhiyā, C² kimaṭṭhiyā. ³ C² ā, B⁴ tvaṃ.
⁴ B⁴ -pakkhantam. ⁵ C² -yā, B⁴ -yā. ⁶ B⁴ idam. ⁷ B⁴ assāseṇti, B⁴ kima-
ṭṭhiyā. ⁸ B⁴ -na mocessāmi.

100. Etha māṇava¹ uṭṭhettha, mukhaṃ sodhatha sandhino,
Vedehe saḥ² amaccehi ummaggena gamisevatti. 1555.

Ta māṇavī³ ti uṇṇādhivaraṇaṃ, mukhaṃ sodhetthā⁴ ti ummagga-
dvāraṃ vivaratha, sandhino ti ghaṭṭasandhino⁵ sodhetvā ekasatānaṃ ayya-
gabdhānaṃ dvāraṃ vivaratha atthasatānaṃ dīpāyānaṃ dvāraṃ vivarathā⁶ ti.

Te uṭṭhāya ummaggaṃ dvāraṃ vivarāṃsu, sakalaum-
maggo ekobhāso alamkatadevasabhaṃ viya viroci.

Tam nithaṃ pakāseṇa Satthā ūha:

101. Tassa taṃ vacanaṃ sutvā paṇḍitasāmaṇāriṇo
10 ummaggaḍvāraṃ vivarāṃsu yantayutte ca aggaḷe ti. 1556.

Ta sūnāṇiṇo⁷ ti veyyavoccekarā, yantayutte⁸ ca aggaḷe ti sōcighe-
tassampannāni dvāraṇāvāṇi.

Te ummaggaḍvāraṃ vivaritvā M-assa ārocesuṃ, so rañño
saññaṃ adāsi: „kālo deva, pāsādā utarathā“⁹ ti, rājā utari,
10 Se- eisato nāḷivattaṃ apaṇeti, sātakaṃ oṇṇecati, aha naṃ
M. disevā „kirā karosīti“¹⁰ paccehi, „p-a ummaggena gacchantehi
nāma veṭhanam mocetvā kacchaṃ dajhaṃ bandhitvā gantabban“¹¹
ti, „Senaka¹² ummaggaṃ pavisaṇto onamitvā onamitvā jaṇṇukehi
patitṭhāya pavaiṣṣāmīti“¹³ mā saññaṃ adāsi, sace hatthina
20 gantukāmo si hatthiṃ abhirūha, ucco ummaggo uṭṭhāra-
hatthubhedho viśāḍadvāro, tvaṃ yaṭhāruciyaṃ alamkatapaṭiyatto
rañño purato gacchā“¹⁴ ti ā., Be- pana Senakaṃsa gamanaṃ
purato vicāretvā rājānaṃ majjhe katvā ayyaṃ pacchato ahoṃ,
kḷḷhāraṇā¹⁵: „alamkataummaggaṃ olokento mā saṇḍikaṃ aya-
30 māṇeti“, ummagge mahājanaṃsa yāgubhattakkhādantiyādīni¹⁶ ap-
paṇāpāni abhesuṃ, te manasaṃ khādantaṃ pivantaṃ ummaggaṃ
olokentaṃ gacchanti, M. pi „yātha“ mahārājā“¹⁷ ti codento pac-
chato yāti, rājā alamkatadevasabhaṃ viya ummaggaṃ olo-
kento yāti.

¹ C¹ māṇava, B¹ māṇava. ² C² māṇava. ³ B³ adda va dvāraṃ. ⁴ B⁴ -carino.
⁵ C⁵ -mā. ⁶ C⁶ pavisaṇ-, B⁶ pavisaṇ-. ⁷ B⁷ adda rājā. ⁸ C⁸ -dinaṃ. ⁹
C⁹ yaṭhā mahārāja yaṭhā.

Tam attamāṃ pakāseṇto Saṭṭhā āha:

107. Purato Senako yāti pacchato ca Mahasaddho
majjhe ca rājā Vedeha amaceparivārito ti. 1557.

Raṇṇo āgatabbhāvaṃ ūtvā te māgavā raṇṇo mātaraṃ ca
deviṃ ca puttaṃ ca dhītaraṃ ca ummaggā niharitvā mahāviesāla-
mālake ṭhapessuṃ, rājāpi Bō-ena saddhīṃ ummaggā nikkhami,
te rājānaṃ ca p-aṇ ca dievā „nissamsayam parahatthagat” amha,
amhe gahetvā āgarehi p-assa purisehi bhavitabban” ti marana-
bhayatojjitā bhūtaravaṃ ravimāu. Cālantrājāpi kira Vedeha-
raṇṇo palāyanabbhayena — yena Gaṇḍā tena¹ gāvotamattatṭhāne
ahosi² so — sannissimāya rattiyaṃ tesam ravaṃ sutvā³ „Nandā-
deviya viya saddo” ti vattukāmo ahoṣi, „kuhiṃ N-deviṃ p-asa-
sīti”⁴ paribhāsabbhayena na kiñci ā., M. tassmā thāne Pañcāla-
caṇḍikumārikam⁵ catanarāsīmhi ṭhapetvā abhisācivitvā „mahārāja
tvaṃ imissā kāraṇā āgato, āyaṃ te aggamahesi hoṭi”⁶ ti ā.,
tloṇi nāvāsātāni utṭhāpessuṃ, rājā visālamālakā otaritvā alaṇ-
katanāvam abhirūhi, te pi cattāro khattiyaṃ nāvaṃ abhirūhissu.

Tam attamāṃ pakāseṇto Saṭṭhā āha:

108. Ummaggā nikkhamitvāna Vedeha nāvaṃ āruhi
abhirūhaṃ ca taṃ ūtvā annasī Mahasaddho. 1558. 10
109. Ayam te sasuro deva ayam sasū jandūhipa,
yathā mātu paṇṇatti evaṃ te hotu sasurā, 1559.
110. Yathāpi niyako bhātā suaduriya ekamātuko
evam Pañcālacaṇḍo te dayitabbo rathesabha, 1560.
111. Ayam Pañcālacaṇḍi te rājaputti abbiḷḷhitā,
kāmaṃ karohi te tāya, bhātiyā te rathesabbhā ’ti, 1561. 20

Ta annasīti evaṃ hr’ asa ahoṣi; kadāci tassmā¹ kuḷḷitva Cālan-
traṇṇo mātaraṃ nisteyya abhirūpāya Nandādeviyaṃ saddhīṃ sambrāmaṃ kappeyya
rājakumārā ca māreyya, paṭṭhānaṃ assa gahessimhi, tassmā ayam te ti bhīṇi
evantaṃ annasīti, ta, ayam te sasuro ti ayam tava sasurassa Cālantraṇṇo p-uro
Pañcālacaṇḍiyaṃ kuḷḷitabbhānto ayam te bhāni sasuro, ayam sasū ti ayam
imissā māh N-devi nāma tava sasū yathā mātu puttā vattapaṇṇattitaṃ āraṇṇi

¹ Hā gaṇḍāro in the place of yena-tena. ² Hā aḷḷāsi. ³ One omits sutvā. ⁴
Hā p-asa-sīti. ⁵ C’p’-āhā. ⁶ Hā-asa.

even te etheṣu homa balavanāna saññāna upaṭṭhapetvā mā nam kaddesi lobha-
cittena slobheṣi, nīyako ti ajjhāsiṭṭho ekapittaro*, ekamātukaro, samānīyā
jūo, deyyatabbo ti piyāyitabbo, bhāsiyā ti ayaṃ te bhāsiyā imā etheṣu ssa-
mināna akkheṣu sañño patiṭṭhānaṃ gahhi.

- 9 Rājā „sādhū“ ti sampaticcehi. M.* rājamāturam pana
ārabbha na kinci kathesi, kimkārapā: tassā mahallikābhāven'
eva, idaṃ pana sabbaṃ Bo- tīre ṭṭhāvā kathesi. Atha nam
rājā mahādokkhatō mutto nāvāya gantukāmo hutvā „tāta tvaṃ
tīre ṭṭhito va kathesiṭi“ vatvā g. ā.:

- 10 117. Āruya nāvam taramāno kiṃ nu tīramhi tiṭṭhasi,
kicchā mutt'amaṃ dukkhato*, yāma dāni Mahosadhā'ti. 1562.
M. „deva tumhehi saddhim gamanam nāma mayham ayuttan“
ti vatvā āha:

118. N' esa dhammo mahārāja yo "ham senāya nāyako
12 senaṅgaṃ parihāpetvā attānaṃ parimocaye. 1563.
119. Nivesanamhi te deva senaṅgam parihāpitaṃ
tam' dīnaṃ Brahmadattena ānāyissam rathesabhaṃ ti. 1564.

Ta dhammo ti sabbāro, nivesanamhi te ti tam nāgareṃ samāhāyāha,
parimocaye ti parimoceyya, parihāpitaṃ ti chaddhānaṃ.

- 20 Tesu hi monasseṣo* sudharmaggaṃ* āgatattā keci kilantā
niddam okkantā keci khādantā pivantā amhākaṃ nikkhanta-
bbhāvaṃ na jānanti keci gīlānā mayā saddhim cattāro māse
kammaṃ katvā mama upakāramanussā c' ettha' bahū. na
sakkā mayā ekamanussam pi chaddetvā gantum, ahaṃ pana
21 nivattitvā sabbaṃ pi tam tava senam Brahmadattena dīnaṃ
appaṭividdham āneṣāmi, tumhe mahārāja katthaci avilambantā
sīgham gacchatha, mayā vo antarāmagge hatthivāhanādini ṭṭha-
pitāni, kilantāni kilantāni pahāya samatthasamatthehi sīgham
Mithilam eva pavisaṭhā' ti. Tato rājā gātham āha:

- 30 118. Appaseno malāsenam kattham viggayha* ṭṭhasasi,
dubbalo balavantena vihaññissasi paṇḍitā ti. 1565.

* B4 ekavestitthiko * C4 omitt M. * B3 -ato. * C4 omitt tam. * C4 -ehi
* B4 gā. * B4 peṭṭha. * B4 nigge-

Ta. *viṇṇasyhā*¹ 'ti paṭippaharivā², +ihaññāssaṇṇi haññāssaṇṇi.

Tato Bodhisatto gātham āha:

112. Appaseno pi ce manā mahāsenari amantinaṃ
jināti rājā rājāno ādicco v' udayan' tamaṃ ti. 1566.

Ta. mātāṇi manāya samannāgato paññavā upāyakuṇṇo, amantinaṃ ti³
annupāyakuṇṇaṃ jināti paññava dappaññaṃ jināti, rājā rājāno ti eko pi ce
evayupo rājā bahū pi dappaññarājāno jināti yeva, yathā kin ti: ādicco--eva⁴
ti ādicco nānto tamaṃ viḍhamitvā ālukko dāsaṇṇi evaṃ jināti v' eva suttijo
vija virocati.

Idaṃ vatvā M. rājānaṃ vauditvā „gacchatha tunhe“ ti⁵
vatvā vuyyosi, so „mutto vat' amhi amittahatthato imissā ca
laddhattā manoratho pi me matthakaṃ patto“ ti Bo-assa
gunaṃ āvajjhivā uppannapittipāmojjo p-assa guṇo Senakassa
kathento gātham āha:

113. Susukhaṃ vata sabbvāso paṇḍitehūti Senaka,
pakkhiva pañjare baddhe macche jālagato-r-iva
amittahatthahagato⁶ mocayi no Mahosadho ti. 1567.

Ta. susukhaṃ vatā 'ti sūsukhaṃ vata idaṃ, katarāṃ: so⁷ sabbvāso
p-hi, itthi kīraṇattho ti otto. i. r. h.: yasmā amittahatthagato mocayi no
Ma- tasmā So- vādāmi susukhaṃ vata idaṃ so⁸ eva p-hi sabbvāso ti,
30

Tuṃ suttvā So- pi p-assa gunaṃ kathento āha:

114. Evaṃ etaṃ⁹ mahārāja paṇḍitehi sukhāvahaṃ¹⁰,
pakkhiva pañjare baddhe macche jālagato-r-iva
amittahatthahagato mocayi no Mahosadho ti. 1568.

Atha Vīdeharājā naḍim¹¹ uttaritvā yojanantaro M-ena¹²
kāritagāmanā sampatto, tatr' assa Bo-ena thapitamānassa
hatthivāhanādīni c' eva annapānādīni ca adāmaṇ, so¹³ kilanto
hatthiassarathe nivattitvā¹⁴ itare ādāya tehi saddhiṃ sññaṃ
gāmaṇ pāpaṇi, eten' upāyena yojanasattamaggaṃ atikkamitvā
punaḍivase pāto va Mithilaṃ pāvasi, Bo- pi ummaggaḍvārāṃ¹⁵

¹ Bā nig-; ² Bā niggaheva; ³ Cā ev-; ⁴ B- -hatthato-, Bā amittassa
hatthagato; ⁵ Bā ya; ⁶ Bā eva; ⁷ Cā -bo; Bā -hā; ⁸ Cā dīnaṃ; ⁹ Bā
adda rājā; ¹⁰ Cā -uttvā; Bā dīpavā;

gantvā attanā sannaḍḍhakaggam omuñcivā ummaggaḍḍvāre
vālukam viyūhivā thepesi, thepetvā ummaggam pavasitvā
ummaggena gantvā tam nagaram pavasitvā gandhodakena nahā-
yitvā sūnaggarasabhojanam bhūḍḍitvā sayanavaragato, „mano-
ratho me matthakam patto“ ti āvajjanto upajji, atha tassa
rattiyā accayena C-rājā sannaḍḍgam vicārayamāno tam nagaram
opāgami.

Tam uttham pakārento Sattā āha:

119. Rakkhātā kassam rattim Cālanīyo mahabbalo
odentaṃ aruṇaggaṃhi Upakārīṃ opāgami. 1569.
120. Āryha pararam nāgam balavanam satthihāyanaṃ
rājā avoca Pañcālo Cālanīyo mahabbalo. 1570.
121. Sannaḍḍho maggammesu gharāṃ ādāya pāṇinam
pessyo ajjhabhāsīttha putthugumba samāgate ti. 1571.
122. Ta kassam ti sakalam, odentaṃ ti odento, Upakārīṃ ti Pañcālo-
nagaram upādāyo M-va karitattī Upakārīti laddhamam tam nagaram opā-
gami, avoca ti attano sannaḍḍha avoca, pessyo ti attano pesanākarako, ajja-
bhāsīttha ti adbhābhāsīttha paretarum va abhāsīttha, putthugumba ti
bahūro sippesi paṇṇālo sannaḍḍhaṇṇa.
123. Idāni te saripato dassetam
124. Hatthāroho^a sūkkatto^b rathiko^c patthikāro^d
upāsannamhi katahattho vālavetho samāgate ti vuttam. 1572.
- Ta upāsannamhi dhanuṣṭpe, katahattho ti aruḍḍhanavedhātāya
samyannahāttha.
125. Idāni rājā Vedeham jivagāham gaṇhāpetam āpāpento ā:
126. Pesetha kuṇḍare danti balavante satthihāyano,
maddanto kuṇḍarā nagaram Vedeheṇa samāpitam. 1573.
127. Vacehadānamukhā^e senā ukkhagga^f atthivedhino
paṇṇuṇṇā^g dhanuvegena sampatantu taritarām. 1574.
128. Māṇavā vammiso sūra citradanḍayutāvudhā
pakkhaudino mahāuḍā hatthinam honto sammukhā. 1575.
129. Sattiyo teladhotāyo accimantā^h pabhassarā
vijjotamānā tiṭṭhanti sataramsilvaⁱ tarakā. 1576.

^a C^o pesetha. ^b B^o -ratho. ^c B^o ukkhagga. ^d C^o paṇṇuṇṇā, B^o paṇṇuṇṇā.
C^o -ant. ^e C^o -āḍḍiya.

1201. Āvudhabalavantānaṃ guṇikāyūradhārināṃ
etādisānaṃ yodhānaṃ saṅgāme apalāyinaṃ
Vedehe kuto muccissati sace pakkhiva kāhati. 1577.
1202. Timsā me purisā¹ nāvuto² sabbe v' ekekaniechitā
yesaṃ samāṃ na passāmi kevalaṃ mahimaṃ carāṃ. 1578. 9
1203. Nāgā ca kappitā dantī balavantā saṅghāyana
yesaṃ khandhesu sobhanti kumārā cārudassanā. 1579.
1204. Pūḍalaṅkāra pīṭavasanā pītuttaranivāsana³
nāgakkhandhesu sobhanti devaputtā va Nandane. 1580.
1205. Pāṭhāvanāṇṇā nettimsā teḷadhotā pabbassarā
niṭṭhitā naravīrehi samadhārā sunissitā 1581. 10
1206. Vellāḷino⁴ vīṭamaḷā sikāyasamaya⁵ daḷhā
gabhitā balavantehi suppahārappahārihi⁶. 1582.
1207. Savannacārusampannā lohitakacchūpavādītā⁷
vivattamānā⁸ sobhanti vijju v' abbhaghaṇantare. 1583. 10
1208. Pataḷāvaṃmino⁹ sūrā asīcaṃmussa kovidā
tharuggahā¹⁰ sikkhītāro nāgakkhandhātīpatīno¹¹ 1584.
1209. Edisehi parikkhitto n' atthi makkho ito tava,
pabbāvan te na passāmi yena tvaṃ Mithilaṃ vaje tī 1585.

Ta. dantī dī sampannādante, ratcha -- ti nikkhādanasodhānamukhā. pa- 20
nunū¹² ti rīcattā, sampalantu¹³ ti avarūpāra sārīteram¹⁴ sampalantu
samūpachantu, ghaṇamagharasamā vīya sarayassam yasmāhi¹⁵ ti ālāpeti, mīnavā
ti sarupayodhā, vāmūmā ti sammahattā, etradāṇḍa -- ti etradapḍayutthi
āvudhehi samānigatā, pakkhandīno ti paṅgāmapakkhandhā, mahānāgā ti
mahānāgaso khandhānāṇā katvā āgacchantosā nīcattā phatvā tesam dante pakkhivā 25
luḷḷittosā samatthayodhā vīya, satarachāḷa¹⁶ -- ti satarachāḷā vadhārikā vīya,
āvudha -- ti āvudhabaleṇa yuttānaṃ, guṇi -- ti guṇi vasmā kavacā, kav-
cāni¹⁷ c' eva kāyārabharāṇi ca dhārentānaṃ kavassasikkhātūlā vā kāyāntī
dhārentānaṃ, sace pakkh -- ti sace pakkhī vīya ākīse pakkhandānaṃ kāhati
tathāpi kīhi¹⁸ muccissatī vadati, timsā me purisā¹⁹ nāvuto ti puri- 30
sānaṃ timsāsaṃsāni navutī ca satāni²⁰ timsānāvuto ti vuccatī²¹, sabbe-

¹ B² -sa; read: poss? ² so all three MSS. ³ C² -ravāssā. ⁴ B² -lino. ⁵ so
C²; B² sikāyasam mayā. ⁶ B² -rīhi, C² yugirāghappahārihi, C² suppahārihi.
⁷ so C² for -pādītā? B² -pādīrītā. ⁸ B² vīcīsa-. ⁹ C² pāpāki. B² pathakā.
¹⁰ B² āhanuggahā. ¹¹ B² -dho nīpātīno. ¹² B² panunā, C² paunūḷi, C² pa-
nunū. ¹³ B² -rā. ¹⁴ C² -sā vīya. ¹⁵ C² kīcī. ¹⁶ B² -sa. ¹⁷ B² navutī-
sahassāni. ¹⁸ B² vuccanti.

- vakkhaṇīyehi¹ ti ettha² mayhaṃ³ pameṣṣaṃ karhata āvuddhaṃ gahetvā
 paṇḍitānaṃ⁴ āsāpānasaṃmatthā ekekaṃ vicinitvā gahitā anivattino yodhā ti
 5 dāsa⁵, kavalasā mahimam caran ti sakaleṃ pi tvaṃ mahimam caranto⁶
 yesaṃ⁷ adisaṃ na pameṣṣi te yeva me yodhā ettha⁸ ti dāsa⁹, cāruḍassamā
 10 ti cāru vuccoti eutaṅgaṃ, savaṇṇavaṇṇa¹⁰ ti s., piṭṭhamaṅkāra¹¹ ti piṭṭhapaṇḍita-
 māṇā, piṭṭhavaṇṇa¹² ti savaṇṇavaṇṇavathā, piṭṭharaṇṇavaṇṇa¹³ ti piṭṭharaṇ-
 ṇaṇḍā, pāṭhina--ti pāṭhamaṇḍakasaṇḍiḥ, natthime¹⁴ ti khaggā, nara--ti
 viriyavaṇṇa¹⁵ paṇḍita¹⁶, sūnisaṇḍi¹⁷ ti sūnisaṇḍi¹⁸ sūnisaṇḍi, vaṭṭaṇṇa¹⁹ ti
 (bhaṇḍa)ṇṇaṇḍi²⁰ carito viya vijjasaṇḍi, ākāyasaṃmayā²¹ ti sattaṃsā koḍḍasaṃ-
 15 khaḍḍapetrā gahitena ākāyasaṃ²² āsa, suppaṭṭhāraṇṇaṇḍi²³ dalhappanḍi²⁴
 yodhā, lohitakaraḍḍapaṇḍi²⁵ ti lohitavaṇṇaṇḍi²⁶ koḍḍi samannāgati,
 paṭṭhā²⁷ ti ṭṭhā paṭṭhamaṇḍi, ākāyasaṃmayā--ti sattaṃsā gahana
 kamaṇḍi, tharugahā²⁸ ti tharugahā²⁹, sikkhāro³⁰ ti sikkhāro tharugahā³¹
 20 aditya sikkhā, ākāyasaṃmayā³² ti ākāyasaṃmayā³³ ti ākāyasaṃmayā³⁴ ākāyasa
 25 khinditvā pānasaṃmatthā, natthi³⁵ mokkha³⁶ ti sattaṃsā Yodha³⁷ cakkā³⁸ paṭṭh-
 maṇḍi gahapattiputtasaṃbhāvaṇḍi³⁹ muti⁴⁰ ti dāsa⁴¹ paṇḍi⁴² āsa⁴³ mokkha⁴⁴ ti
 vadati⁴⁵ paṭṭhāvaṇḍi⁴⁶ ti dāsa⁴⁷ rājasaṃbhāvaṇḍi⁴⁸ na⁴⁹ paṭṭhāvaṇḍi⁵⁰ yeva⁵¹ tvaṃ⁵² Mithilaṃ
 gahitaṇḍi⁵³ kupa⁵⁴ paṭṭhamaṇḍi⁵⁵ viya⁵⁶ hi⁵⁷ āsa⁵⁸ jā⁵⁹ āsa⁶⁰.

- Vedekam tājento „idāni nam gahissāmīti“ vajiramkuseṇā
 10 nāgaṃ codento „gahatha bhindatha vijjatha“ ti seṇaṃ ān-
 pente Cāṇamirājā Upakārinagaram avattharanto viya opāgami.
 Atha nam M-assa upanikkhattakaperisā „ko jānāti kim bha-
 vissatīti“ attano upatthāke gahetvā parivārayimāsu. Tasmim
 15 khaye Bo- sirisayanā vutthāya katasarirapaṭijaggano bhutta-
 20 pātarāso alamkatapaṭiyatto satasahasasagghapakam Kāsikam¹
 nivāsetvā rattakambalam ekameva katvā sattaratanaclitām
 laṇḍadandakam² ādāya savaṇṇapādulā³ abhiraṇṇa devaccharā
 viya alamkatapathiyā⁴ vālavijaniyā vijamāno alamkatapāsaḍḍe
 25 sithapaṇḍaram vivarivā Cāṇamirāṇḍi attānaṃ dassento Sakka-
 30 devarājajihāya aparāparam cakkami. C-rājā paṇḍi⁵ nasa rūpa-
 sirim oloketvā cittaṃ pasādetum nāsakkhi, „idāni nam ga-

¹ all three MSS. sikkhā. ² Bā add. yodhā. ³ Cā - jākā. ⁴ as U; Bā ma-
 him ca. Cā mahimādevaṇḍi? ⁵ Bā add. mah. ⁶ Cā - gahitaṇḍi. ⁷ Cā - omi
 sikkhā. ⁸ Bā - Bā. ⁹ Bā sikkhā. ¹⁰ Bā - paṭṭhiti. ¹¹ Cā - jākā, Bā paṭṭhiti.
¹² Bā dhammā. ¹³ Bā - dha upāgami. ¹⁴ Cā - dha. ¹⁵ Bā tvaṃ. ¹⁶ Cā - omi
 na. ¹⁷ Bā jākā. ¹⁸ Cā - ti only. Bā add. cāṇamirājā. ¹⁹ Bā - ākāyasaṃmayā. ²⁰
 Bā vakkhaṇīyehi, Bā vakkhaṇīyehi. ²¹ Bā - kupa. ²² Bā - jākā.

hissāmīti¹ turitāturito hatthim eva pesesi. P. cintesi: „ayaṃ²
 ‘Vedehe me laddho’ ti saññāya turito āgacchati”, na jāhāti
 attano dārake gahetvā amhākaṃ rañño gatabhāvam³, suvaṇṇa-
 dāsasadiṣaṃ mama mukhaṃ dassetvā kathessāmi tena saddhiṃ⁴
 ti so vātapāce jhito va madhurassaraṃ vicchāretvā tena sad-
 dhiṃ kathento āha:

100. Kīṇa na santaramāno va nāgaṃ pesesi kuñjaraṃ,
 pabattāharūpo āpatasi⁵, laddhattho ‘amūti’⁶ maññasi. 1586.
 101. Ohar’ etaṃ dhanuṃ cāpaṃ, khurappam paṭisaṃhara,
 ohar’ etaṃ subhaṃ vammaṃ⁷ vejjurīyamaññisāntaṭaṇ ti. 1587, 10

Ta kuñjaraṃ ti seṭṭham, āpatasīti āgacchasi, laddhattho amīti up-
 phannaṭṭhe ‘amī manoratho me matthakaṃ patto ti maññasi, oharataṇ ti imaṃ
 nipatacchāritāṃ dhanuṃ kara chaḍḍhehi ko na oten’⁸ oītho, paṭissamharā ‘ti
 āpanetvā aññasaṃ vā dahi paṭṭeḥannaṃ vā (dhāna phoḍhehi kīṇa khurappama kati-
 ssa), vammaṃ⁹ ti etaṃ vammaṃ¹⁰ pi āpaneti idhaṃ teyā hiyyo paṭimukhaṃ
 bhavissati chaḍḍhehi nam ma te sarīraṃ uppanṇakaṃ ahoṃ ahlāmetvā gato¹¹ va
 tava nagaraṃ patito¹² ti rañña saddhiṃ keliso akāsi.

So tassa vacanaṃ sutvā „gahapatiputto mayā saddhiṃ
 kelīṃ karoti, aṇṇa te kattaḍḍhaṃ jānissāmīti”¹³ taḷḷetvā g. ā.:

102. Paṣaṇṇamukkhavaṇṇo si, mihitaṇṇaḍḍhaṃ¹⁴ ca khāsasi,
 hoti kho maraṇakāle¹⁵ iḍḍisi vaṇṇasampadā ti. 1588.

Ta mihitaṇṇa¹⁶ = ti paṭhamam ātano ātva paṇḍa bhāssento mihitaṇṇam
 eva iḍḍhasi mam kīṇasīti¹⁷ na gavesi, hoti kho ti maraṇakāle oṃa vaṇṇa-
 sampadā hoti yeva tasmā tvaṃ vīrociṣi aṇṇa te sīṇaṃ chīṇasīti jāyamaṇaṃ
 pīṇasīti¹⁸.

Evam tassa tena saddhiṃ kathanaṅkāle mahābalakāyo
 M-assa rūpasirīṃ diṣvā „amhākaṃ rājā Ma-paṇḍitena saddhiṃ
 manteti”, kinu kho kathenti”, etesaṃ kathaṃ supāṇāma¹⁹ ti rañño
 saṅgikam eva āgamāsi. P. pi tassa katham sutvā „na maṃ
 Ma-paṇḍito ti jānāsi”²⁰, nāhaṃ attānaṃ māretuṃ daṇḍāmi, manto

¹ C¹ āhaṃ. ² C² -eva for tena. ³ B⁴ adds maññasi. ⁴ B⁴ ātapaṇḍa. ⁵ B⁴
 mūḍha. ⁶ B⁴ ca-. ⁷ B⁴ pāṇa. ⁸ B⁴ mīta-. ⁹ C² -he-. ¹⁰ C² repeat ki-,
 B⁴ has kīṇasīti. ¹¹ B⁴ -ā. ¹² B⁴ -gi. ¹³ B⁴ -ti.

te bhinnō, Kevattena ca tayā ca hadayena civiltam na jātam
mukhena kathitam eva pana jātan¹ ti pakāsento ā:

133. Moghan te gajjitam rāja, bhinnamanto si khattiya,
duggaṇho hi² tayā rājā³ khaḷumkenōva sindhavo. 1589.

134. Tisso hiyyo rājā Gaṅgath sāmacco saparījjano,
bamsarājāṃ yathā dhamko⁴ anujavāṃ⁵ patisaasati⁶. 1590.

Ta bhinnu -- ti ye tayā Kevattena saddhūṃ vayanapabbho maso gabho
tāṃ mama⁷ na jhāsiṃ mā saḍḍam karī pag eva so mayā āto, bhinnamanto
si jāto, duggaṇho hi² tayā ti mahārāja smhākam rājā sabbhaḷumkeno sin-
13 dhavo viya duggaṇho², ghaṭakam³ āruḷḷhona jassampannam ājāṇiyam āruḷḷha⁴
gacchanto viya gabhoṃ na saḍḍanti a., khaḷumko viya hi Ke-. tam āruḷḷha-
putiso viya tam, jassampannasindhavo viya sham, tam āruḷḷhaputiso viya am-
hākam rājā si dassasi, tisso ti hiyyo va uttaro, so ca kha saparījjano ekako
va palāyito gato, anujavāṃ⁵ ti soce pana tam¹¹ anujavissasi sunham-
13 dhassasi¹² āha¹³ yathā anujavahamastāṃ anujavanto dhamko¹⁴ antari pa-
patati¹⁵ evaṃ papattissasi¹⁶ antari va sindhavo pāpattissanti vadati.

Idāṃ asambhittakesari viya ndāharanāṃ āharanto ā:

137. Sigālā rattibhāgena phullam divāna kimamkam
mamsapesiti maññantā paribbujhā migādhama 1591.

138. Vittivattāsu rattisū oggataamim divākaro
kimsukam phullitam divā¹ āsāchinā² migādhama 1592.

139. Evam eva tuvaṃ rāja Vedeham parivāraya³
āsāchinno⁴ gamissasi sigālā kimsukam yathā ti. 1593.

Ta divā¹ ti candālokena olokavā, paribbujhā ti pāto va manna-
23 pesiṃ khāditvā gamissam⁵ ti parivaretvā ajjhamu, vittivattāsu⁶ ti te yāni
yāni rattisū evaṃ ajjhamu tāni tāni attisū, divā¹ ti suriyālokena kim-
vutam divā na idam mannaṃ ti divā chinnaṃ hutvā palāyitvā, sigālā ti
yathā sigālā kimsukam parivaretvā āsāchinno⁴ gati evaṃ tam pi idha Vedeha-
raṇṇo uttārabhāvāḥ hutvā gamissasi evaṃ gabhoṃ palāyissanti dipeti.

140. Rājā tassa tam asambhittavacanam sotvā cintesi: „ayaṃ
gahapatiputto atisaṃ hutvā katheti”, nissamsayam Vedeho
paṭato⁷ bhavissati⁸ ativiya kujjhivā „pubbo mayam gaha-

¹ Bā al. ² all three MSS. rāja. ³ Cā vakkho. ⁴ Cā anujā. ⁵ so Bā; Cā
papattissati. ⁶ Bā madd. ⁷ Bā addo al. ⁸ Bā khaḷumkam. ⁹ Cā āruḷḷha. ¹⁰
Cā anujā. ¹¹ Bā addo tam; ¹² Cā anujavissati. ¹³ Bā addo tam. ¹⁴ Cā
vakkho. ¹⁵ Bā antari va sampattissati. ¹⁶ Cā sampā. ¹⁷ Cā -ana. ¹⁸ Cā
kimsukam. ¹⁹ Bā āsāch-. ²⁰ so Cā; Bā -yī, read: -vāṇiya. ²¹ Bā āsāch-. ²²
Bā -at. ²³ Bā palāyito.

patiputtaṃ dīssāya uttarasāṭṭhakassāpi assāṃkā¹ jāta, idāni tena ambhākaṃ hatthapathaṃ āgato paccāmitto palāyito, bahussa² vata no anutthassa kāraṇo, ubhinnaṃ kaitabbhakāraṇaṃ imaas³ eva karissāmiti⁴ tassa kāraṇaṃ kātuṃ āpāpento ā.:

100. Imassa hatthe⁵ pāde ca kannanāsāṃ ca chindatha 2
yo me amittāṃ hatthagataṃ Vedehaṃ parimocayi. 1594.
101. Imassa⁶ manāsā ca pātabbhaṃ sālā katvā pacanta naṃ
yo me amittāṃ hatthagataṃ Vedehaṃ parimocayi. 1595.
102. Yathāpi āsabhaṃ⁷ cammaṃ pathavyā vitaniyyati⁸
sihassa siho⁹ vyagghassa hoti sammāsammābataṃ¹⁰ 1596. 10
103. Evaṃ taṃ vitanivāna¹¹ vedhayissāmi sattiya
yo me amittāṃ hatthagataṃ Vedehaṃ parimocayiti. 1597.

Ta pātabbhaṃ ā pātābhayuttakaṃ mādāḥṇaṃ manasaṃ siya imaṃ pa-
hapatiputtaṃ sīssa tevuttā paṇṇa, sihassa siho² vyagghassa³ 'd' sīssa
ca yathā cammaṃ sammāsammābataṃ⁴ hoti, vedhayissāmiti vijjhāpessāmi. 10

Taṃ sutvā M. sītaṃ¹² katvā „ayaṃ rājā na jānāti attano
deviyā ca bandhavānaṃ ca mayā Mithilāṃ pahitabbhāvaṃ, tena
me idaṃ kammakāraṇaṃ vicāreṇi, kodhavasena paṇa maṃ
nsuṇā vijjhaya sīlānaṃ vā attano ruccanaṃ kāreyya, sokā-
turaṃ vedanāmatthaṃ katvā hatthipīṭhe yeva naṃ visaṇḍaṃ 20
nīpajjāpetuṃ taṃ kāraṇaṃ ārocessāmiti¹³ cintetvā ā.:

104. Sace me hatthe [ca] pāde ca kannanāsāṃ ca checcasi¹⁴
evaṃ Pañcālacaṇḍaasa Vedehe chedayissati. 1598.
105. Sace me hatthe [ca] pāde ca kannanāsāṃ ca checcasi
evaṃ Pañcālacaṇḍiyyā Vedehe chedayissati. 1599. 25
106. Sace me hatthe [ca] pāde ca kannanāsāṃ ca checcasi
evaṃ Nandīya deviyā Vedehe chedayissati. 1600.
107. Sace me hatthe [ca] pāde ca kannanāsāṃ ca checcasi
evaṃ te puttadārassa Vedehe chedayissati. 1601.

¹ Bā asāpiti. ² Bā bahu. ³ C¹ hatthā, Bā hatthe ca. ⁴ C¹ imam. ⁵ Bā
ambha. ⁶ Bā sīha. ⁷ C¹ add pt. ⁸ C¹ -gataṃ. ⁹ C¹ yathā. ¹⁰ Bā
bataṃ. ¹¹ Bā chindasi, C¹ chejjasi, throughout.

113. Sace¹ mañsañ ca pātābhañ sūle katvā pacissasi
evañ Pañcālacanḍassa Vedeho pācayissati. 1602.
113. Sace¹ mañsañ ca pātābhañ sūle katvā pacissasi
evañ Pañcālacanḍiyyā Vedeho pācayissati. 1603.
114. Sace¹ mañsañ ca pātābhañ sūle katvā pacissasi
evañ Nandāya deviyyā Vedeho pācayissati. 1604.
113. Sace¹ mañsañ ca pātābhañ sūle katvā pacissasi
evañ te puttadārassa Vedeho pācayissati. 1605.
114. Sace mañ vitānitvāna² vedhayissasi sattiya³
evañ Pañcālacanḍassa Vedeho vedhayissati. 1606.
117. Sace mañ vitānitvāna vedhayissasi sattiya³
evañ Pañcālacanḍiyyā Vedeho vedhayissati. 1607.
114. Sace mañ vitānitvāna vedhayissasi sattiya³
evañ Nandāya deviyyā Vedeho vedhayissati. 1608.
115. 118. Sace mañ vitānitvāna vedhayissasi sattiya³
evañ te puttadārassa Vedeho vedhayissati,
evañ no mantitam raho, Vedeheva mayā sāha⁴. 1609.
110. Yathā phalassatañ cammañ kontimantissanīṭṭhitā⁵
upeti tanutānāya sarānañ paṭikantave 1610.
111. Sukhāvaho dukkhanudo⁶ Vedeheva yasasino
matim⁷ te paṭibhāṇāmi usum phalassatena vā⁸ 'ti. 1611.

Ta chodayissati⁹ paṇḍassa kira Cūḍasā¹⁰ petchapāḍi chinā¹¹ 'ti
suvā¹² ta chodayissati puttadārassa 'ti mama sūssa chinapaccayā¹³ tara dvin-
nam puttinam yeva aggaṇḍesīya¹⁴ cā 'ti tinnam pi janīnam anūhāṇam rājā¹⁵
chodayissati, evaṇ no mantitam raho 'ti mahārāja mayā¹⁶ ta Vedeheva¹⁷ eva
evaṇ raho¹⁸ mantitam, yam pañ idha maggaṇ C-rājā karoti tam tad- ta, tassa
puttadārassam sūtabhañ¹⁹ ti, phalassatañ ti phalassatappamāṇam bahukāra²⁰ kī-
ḍḍipetvā mudubhāṇā²¹ upacittasamam, kontimantissanīṭṭhitā²² 'ti konti-
mañ²³ vassati²⁴ cammakāra²⁵, antthiyya²⁶ kontiya²⁷ likhanti²⁸ karana²⁹ anttho³⁰ ni-
ṭṭhanti, tanutānāya³¹ 'ti yathā tam cammañ sarānañ paṭikantave³² vasiṭṭhena
upeti³³ sara³⁴ paṭikantivā³⁵ sarānañ³⁶ rakkhati, sukāvaho³⁷ ti mahārāja aham³⁸ pi

¹ Hā addo mē. ² Hā viba-. ³ vedheva m. a. wanting in C. ⁴ Hā konti-
mañā-. ⁵ Hā dukkhā-. ⁶ Hā mañā. ⁷ C² -pāḍi chināni, Hā -pāḍi chin-
dāṭṭā. ⁸ Hā chiddana-. ⁹ Hā -mantā-. ¹⁰ so all three MSS. ¹¹ so B4;
C² -anti. ¹² Hā -kārā kīyakantanaḷakkhāṇam³⁸ vassena³⁹ tatanti.

sukkhānaṃ raḍḍho paccāmittān¹ vārapajjhāya tam sarsaparittānācammānaṃ viya
sukkhārāṇaṃ, dukkhānandō² ti kiyitassatikkasānkhānaṃ ārahāni dāḍḍhaṃ andentī,
marit³ te ti teṇā tava matthā⁴ piṇḍānaṃ uttamā tava phalaṃatācammānaṃ viya
attānaṃ matthā paṭṭhaṇṇasāni.

Tam sutvā rājā cintesi: „g-putto kim katheti, yathā kira
aṇaṃ otassa evaṃ Videharājā mama puttadārassa kammakā-
raṇaṃ karissati⁵, na jānāti mama puttadārakānaṃ āraḁkhaṇaṃ
susasavihitabhāvaṃ, idāni māressatīti⁶ maraṇābhayaṇa viḷapati⁷,
nāssa vacanaṃ saddahāmitī⁸. Mahāsatto „ayam 'mama bha-
yena' kathetvīti⁹ maññati, jānāpessāmi taṃ¹⁰ ti cintetvā ā: 10

100. Iṃgha paṇṇa¹¹ mahārājā suññāṃ antepuraṃ tava
orodhā ca kumārā ca tava mātā ca khattiya
ummaggā niharitvāna Videhassa¹² upanāmitā ti. 1612.

Ta ummaggā ti mayā attano māpate pesetvā pāsāni śarīrapavā up-
magga¹³ eva¹⁴ śharīrapavā mahānumaggā niharitvā bandhavi te Videhassa¹⁵
upanāmitā.

Tam sutvā rājā cintesi: „p. ativiya dāḍḍhaṃ katvā katheti,
mayā ca rattibhāge Gaṅgāya paṇṇa¹⁶ Nandadeviyā saddo pi¹⁷
suto, mahāpaṇḍito p. kadāci saccāṃ bhāveyyā¹⁸ ti uppanna-
balavasoko dhītīm npatthāpetvā asocanto viya ekam amaccaṃ¹⁹
pakkosāpetvā jānanaṭṭhāya pesento itaraṃ gātham āha: 20

100. Iṃgha antepuraṃ mayhaṃ gantvāna vicinātha naṃ
yathā maṇṇa vacanaṃ saccāṃ vā yadi vā mṇṇā ti. 1613.

So aparivāro rājanivesanaṃ gantvā dvāraṃ vivaritvā auto
pavisitvā batthapāde bandhītvā mukhaṃ pidahitvā nāgadanteṃ²¹
olambhino²² antepurapālāke ca khujjavānaṇakādayo²³ ca bhā-
janāni ca bhinditvā ta. ta. vippakiṇṇaṃ²⁴ khādanīyabhojanīyaṃ
ratanagharadvārāni vivaritvā kataratanavilopam²⁵ vivatadvārāni
sīrigabbhaṃ yathāvivaṭeḥ²⁶ eva vātapānehi pavisitvā caramānaṃ

¹ B¹ -tta. ² B² dukkhā-. ³ B³ maritī. ⁴ B⁴ marit. ⁵ B⁵ idāni ti vedan. ⁶
C⁶ marissatīti. ⁷ C⁷ -riti. ⁸ B⁸ -hāmitī, C⁸ -hi. ⁹ B⁹ mādī marapābhayaṇa.
¹⁰ C¹⁰ eva. ¹¹ B¹¹ jaṅgamaṇigena. ¹² B¹² gaṅgapaṇṇaṇa. ¹³ B¹³ viya. ¹⁴ so
all three MSS. for bhāveyya? ¹⁵ B¹⁵ olaggita. ¹⁶ C¹⁶ khudda-. ¹⁷ C¹⁷ B¹⁷
-poka. ¹⁸ C¹⁸ katarā.

kākaḡaṇāṃ cā 'ti chaḡḡitaḡamaśaḡisam' aśśānabhūmiṃ viya nīśśīrīkaṃ rājabhavanam' diśvā rañño ārocanto ā.:

104. Evam' etam' mahārāja yathā āha Mahasādho

suññam' autepuram' ¹ sabbam' kākaḡaḡaṇam' yathā ti. 1614.

* Ta. kākā - - ti mañchinam' gāndhī āgacchī kākchī samāhito amuddhā - tīra chaḡḡitaḡamāho viya.

Rāja catunnam' janānam' vippayogasambhavana' sokena kampamāno „idaṃ dukkham' mama' gahapatiputtaṃ' nissāya uppannaṃ' ti dandena' ghaḡḡitāśśivā viya Bo-assa' ativiya' kujjhi.

105. M. tassaḡkāram' diśvā „ayaṃ' rājā mahāyaso kadāci' kodha - rasena' 'kiṃ me' etahīti" ² khattiyamānena' mam' vibethoyya, yaṃ nūnāham' N-deviṃ iminā' adīḡḡhapubbaṃ' viya karonto tassa' sarīravannam' vaṇṇeyyaṃ, atī' ³ esa' tam' aṇussaritvā 'sac' āham' Mahasādham' māressāmi' avarūpaṃ' itthiratanam' na' labhiesāmi" ⁴ attano' bhariyāya' ānebhena' ⁵ na' kiñci' mayham' karissatīti" ⁶ eto - letvā' attarakkhanattham' pāsāde' ⁷ thito' va' rattakamibalanatarena' sovaṇṇavannabāham' niharitvā' tassa' gataṃuggāśīkkanavasena' vannaṃ' kabhento ā.:

106. Ito' gatā' mahārāja nāri' sabbāṇḡasobhanā' ⁸

20 kosaṃbhaphalakasasūsoṇi' haṃsagaggasabbhāḡiṇi. 1615.

107. Ito' nīḡa' mahārāja nāri' sabbāṇḡasobhanā' ⁹

koseyyavasana' sūmā' jātarāpasumekhalā' 1616.

108. Surattapādā' kalyāṇi' sovaṇṇamaṇimekhalā'

pārevaḡakkhi' ¹⁰ sutaṇṇā' bimbottā' tanumaḡḡhimā' 1617.

21 109. Sojātā' bhujalaḡḡhiva' ¹¹ velliva' ¹² tanumaḡḡhimā' ¹³ diḡhasakessa' ¹⁴ aśīta' ¹⁵ Isakaggapavellitā' ¹⁶ 1618.

110. Sojātā' migachāpā' va' ¹⁷ hemaṇḡaggiakkhā-r-iva'

nadiva' giriḡuggesa' saḡchanna' khuddavejūhi' ¹⁸ 1619.

¹ Cā ante-. ² Cā te-. ³ Bā aha so. ⁴ Mā aśśā aśśivento' pana' tam' labhī - samīti. ⁵ Bā ānebhena, Cā pīḡebhā. ⁶ Cā -tana, Cā -ta. ⁷ Bā -pa. ⁸ Cā mahārāja' Ito' nīḡa. ⁹ Bā -ta-. ¹⁰ Bā -leḡḡhiḡa, Cā bhujalaḡḡhi en. ¹¹ Bā vellivā. ¹² Cā aṇu-. ¹³ Bā -aśīta-. ¹⁴ Cā aśīti, Cā aśīta. ¹⁵ Bā teḡa. ¹⁶ Cā migachāpā. ¹⁷ Bā -hā.

Iti M. ettakena thānena Nandam eva vappesi na itarā¹,
 kinkāraṇā: sattā hi piyabharīyāsu² viya sasesu ālayam na ka-
 ronti, mātaraṃ vā saranto puttadhitāro pi sarissasitī tam eva
 vappesi. rājā³ mātaraṃ pana mahallakabbāven⁴ eva⁵ vappesi,
 3 nānāsampanne Mahāsatte madhurassarena vappento yeva
 Nandā devī āgantvā raṇṇo purato thitā viya ahosi, tato rājā
 cintesi: „thapetvā Ma-am aṇṇo mama bharīyasm ānetvā dāton
 samattho n⁶ attthūti“, ath⁷ aesa tām sarantassa soko uppajji,
 atha nam M. „mā cintayi mahārāja, devī ca te putto ca mātā
 10 ca tayo pi āgacchissanti, mama gamanam ev⁸ ettha pamāṇam,
 tvaṃ assāsam paṭilabha varinda“⁹ ti rājānam assāsesi, atha
 rājā cintesi: „aham attano nagaram surakkhitam sugopitam kā-
 rētvā imam Upakārīnagaram ettakena balavāhanena parikkhū-
 pitvā thito, ayaṃ pana paṇḍito¹⁰ evam sugopitāpi mama nagarā
 15 devī ca me puttā ca mātaraṃ ca ānetvā Vedehasa dāpesi,
 amhesu ca evam parivāretvā thitesv-eva ekassāpi ajānantassa
 Vedetaṃ sasenāvahanam yāpesi“, kin pu kho dībbamāyasm
 jānāti udāhu cakkhumohanam¹¹ ti, atha nam pucchanto ā:

112. Dībbam adhiyase māyam akāsi cakkhumohanam

19 yo¹² me amittam hatthagataṃ Vedeham parimocayitī. 1622.

Tam sutvā M. „mahārāja, aham dībbamāyasm jānāmi, paṇ-
 ḍitā hi dībbamāyasm oggūhivā bhaye sampatte attānam pi
 param pi dukkhato mocenti yevā¹³ ti ā:

113. Adhiyanti¹⁴ mahārāja dībbamāy¹⁵ idha paṇḍitā

25 te mocayanti attānam paṇḍitā mantine jaṇā. 1623.

114. Santi mānavaputtā me kusalā sandhichedakā

yessam katena maggena Vedeho Mūhilaṃ gato ti. 1624.

115. Dībbamāyidhā¹⁶ 'u dībbamāyasm idha¹⁷, mānavaputtā u upaṭṭhā-
 katanutayadhā, yessam katena¹⁸ u yohi katena, maggena¹⁹ u sandhikata-
 29 ummaggena.

¹ B4 adda tayo jaṇe. ² B3 -yā. ³ C¹ rājā. ⁴ C² omī na. ⁵ C³ omī paṇ-
 ḍito. ⁶ B4 palāpeti. ⁷ B4 vo. ⁸ C¹ adda me, C² es. ⁹ C³ tattha māyidhā
 'u mā idha.

Idam pana atvā „alāṅkataummaggena kira gato“ „kidāso
na kho ummaggo“ ti rājā ummaggaṃ dapphukāmo ahoṃ, aha
assa lūgitaṃ ātva M. „rājā ummaggaṃ dapphukāmo, dasses-
sāmi 'ssa ummaggaṃ“ ti dassento ā.:

100. Ingha passa mahārāja ummaggaṃ sādhu māpitaṃ,
haṭṭhinaṃ aha assānaṃ rathānaṃ aha pattinaṃ
ālokaḍḍataṃ tiṭṭhantaṃ ummaggaṃ sādhu niṭṭhitaṃ ti. 1625.

Ta. haṭṭhinaṃ si pethakammettakaṃmavassena¹ kaṭṭhaṃ steṇaṃ haṭṭhi-
ādinaṃ pethi² upasabbhitaṃ alāṅkataḍḍevassabbhāsedisaṃ ekabhiṇṇaṃ kura-
tiṭṭhantaṃ ummaggaṃ passa devā 'ti.

10

Evaṃ ca pana vatvā „mahārāja mama paññāya māpita
Candassa ca Suriyassa ca³ utṭhitatṭhāno viya pākate⁴ alāṅ-
kataummagge asitimahādvārāni catuṣaṭṭhicūḍādvārāni akasata-
sayanagabbho anekasatadipagabbhake⁵ ca passa, mayā saddhiṃ
samaggo sammōdamaṇo hutvā sitano balena saddhiṃ Upakāri-
nagaraṃ pavisa devā“⁶ 'ti nagaradvārāni vivarāpesi, rājā eka-
satarājaparicāro nagaraṃ pāvisi, M. pāsādā oruḥa rājānaṃ
vanditvā apārivārāṃ ādāya ummaggaṃ pāvisi, rājā alāṅkata-
devanagaraṃ viya ummaggaṃ disvā Bo-assa gūṇaṃ vānento ā.:

101. Lābhāvata Videhānaṃ yassa[mā]edisa⁷ paṇḍita⁸ (cfr. v. 18 p. 111) 20
ghara vasaṃti vijite⁹ yathā ivam si Mahosadha 'ti. 1626.

Ta. Videhānaṃ ti svarāpānaṃ paṇḍitānaṃ akasassa utṭhāna[ṭhāna]bhū-
tassa¹ Videhānaṃ janapadasa lābhā vata, yassa mā edisa ti yassa [mā] vā-
rāpā paṇḍitā upāyakuṇḍā ekagharo ca ekajanapado ti ekarattiho vā vācchati
māpiti lābhā, yathā ivam ahi yathā ivam si tādissa paṇḍitena saddhiṃ 20
va ekarattiho ekajanapado ekagharo ekagharo vācchati lābhanti² ivam Videha-
rajaparicāro c' eva Mithilānagaravāsiṇaṃ eva tathā saddhiṃ ekato vācchati
lābhantaṃ lābhā ti vadati.

25

¹ Bā [re]bhitaḥ. ² C^o potta-. B^o po [ṭhaka]kamma-. ³ B^o mamihi. B^o pantihi.
⁴ C^o paññā va nandassa āna suriyassa ca, C^o paññā-candassa āna suriyassa
ca. ⁵ C^o mūḍa viya pā-. ⁶ C^o -sedisa-. B^o -gabbha. ⁷ B^o yassa[mā]edisa, read:
māedisa? ⁸ C^o add vācchati. ⁹ B^o nam ārakkhaṇa upajhāmbhūtaṃ. ¹⁰
C^o lābhati.

- Ath' assa M. ekasatasayanagabbho dassesi: ekassa dvāro
 vivarṇe sabbhesam¹ vivarṇiyati² ekassa pihite sabbhesam³ pithiyyati⁴,
 rājā ummaggaṃ olokento purato gacchati p. pacchato, sabbhā
 sēnā ummaggaṃ eva pāvīsi, rājā ummaggaṃ nikkhami, p. tassa
 10 nikkhantabbhāvān⁵ ātva sayam⁶ nikkhamitvā aññesaṃ nikkha-
 mitum⁷ adattvā ummaggadvāraṃ pidahanto āgim⁸ akkami, assti-
 mahādvārāni entusattṭhileśadvārāni ekasatasayanagabbhadvārāni
 anekasatthipagabbhadvārāni ca ekappahārāni pidahimān, sakalo
 ummaggo lokantariko⁹ viya andhakāro ahoṣi, mahājano bhūta-
 15 tasito ahoṣi, M. bhīyyo ummaggaṃ pavisaṃto yaṃ¹⁰ khaggaṃ¹¹
 thapesi tam¹² gahetvā bhūmito atthārasabattatthānam¹³ ākāse
 lamghitvā¹⁴ oroyha rājānaṃ¹⁵ jhatthe gahetvā asim¹⁶ oggirivā tasetvā
 „mahārāja sakala-Jambudīpe rājān¹⁷ kassa rājān¹⁸“ ti pucchi,
 so bhūto „tuyhaṃ p-tā“¹⁹ ti vatvā „abhayaṃ me dehīti“ ā.
 20 „mā bhāyi mahārāja, nūhaṃ tam²⁰ māretukāmetāya khaggaṃ
 parāmesin²¹, mama pana paññānubhāvān²² dassetuṃ parāmesin²³
 ti khaggaṃ rañño adāsi, aṭṭha naṃ khaggaṃ gahetvā thitān²⁴
 āha: „sace si mahārāja maṃ māretukāmo idān²⁵ eva maṃ iminā
 khaggena mārehi, aṭṭha abhayaṃ dātukāmo abhayaṃ me dehīti“
 25 ā., „paṇḍita mayā tuyhaṃ abhayaṃ dinnam²⁶ eva, tvaṃ mā
 cintayitī“ asim²⁷ gahetvā ubbo pi aññamaññān²⁸ adubbhāya sa-
 pathaṃ karissu, aṭṭha rājā Bo-ni ā.: „p-a evarūpapaññālalā-
 sampaṇno kutvā r. kosmā na gahesitī“, „mahārāja, nūhaṃ
 30 icchamāno ajja sakala-Jambudīpe rājāno māretvā r. ganheyyaṃ,
 paraṃ māretvā yasagahapaṃ²⁹ pana paṇḍitehi na-ppasattṭhaṃ³⁰
 ti“, „p-a mahājano dvārān³¹ alabhamāno paridevati, ummagga-
 dvārān³² vivaritvā mahājanoesa jīvītadānaṃ dehīti“, so dvārān³³
 vivari, sakalaummaggo ekobhāso ahoṣi, mahājano aesaṃ pati-
 jabbhi, sabbhe rājāno attano seṇīya saddhimi nikkhamitvā p-assa
 35 santikaṃ agamassu³⁴, so rañño saddhimi viśālamālake atthāsī,

¹ B¹ addo dvārāni. ² B¹ -yanti. ³ C¹ sabbhe, B¹ addo dvārāni. ⁴ B¹ pitha-
 hanti. ⁵ C¹ -kz, B¹ lokantariko. ⁶ B¹ sayam. ⁷ B¹ addo vīlakte. ⁸ B¹
 ophārahathubhedham. ⁹ B¹ ākāse lamghitvā. ¹⁰ so B¹; C¹ r. karissu. ¹¹
 B¹ addo na so. ¹² so B¹; C¹ atthāna. ¹³ aṭṭha hā. ¹⁴ B¹ addo aṭṭha naṃ
 rāṇe hā. ¹⁵ B¹ āgamiṃsu.

atha nañ te rājāno āhañsu: „p-a, tam nissāya no jīvitam
 laddham, sace mahuttam ummaggaadvāram na vivarītha sabbe-
 sam tatth' eva maraṇam abhaviṣṣā 'ti', „na mahārājāno' idāñ'
 eva pubbe pi tumhe mañ ñeva nissāya jīvitam labhīthā" 'ti,
 „kadā p-ā" 'ti, „thapetvā ambhakañ nagaram sakala-Jambudīpe
 r. gahetvā Uttarapañcālānagaram gantvā cyyāne jayapānam
 pātum surāya paṇiyattakālam sarathā" 'ti, „āma p-ā" 'ti, „indā
 esa rājā Kevattena saddhīñ duminantitena visayojitāya surāya
 c' eva macchamamaññhi ca tumhe māreñam kiccem akkha,
 athākañ 'mā ime mayi passante anāthamarāṇam maraṇā" 'ti te
 attano purisa pesetvā sabbhājanāñ bhindāpetvā etesañ man-
 tañ bhinditvā tamhākañ jīvitadānañ adāsuñ" 'ti, te sabbe pi
 ubbiggamānassā hutvā Cōlasīñ pucchīñsu: „saccam kira ma-
 hārājā" 'ti, „āma mayā Ke-assa katham gahetvā katañ, saccam
 eva p-o karhetthi", te sabbe pi M-am ālīngitvā „p-a, tvam
 sabbesam no patitthā jāto, tam nissāya mayam jīvitam labhīmā"
 'ti sabbe pāsādhāññhi Bo-assa pūjam karīñsu, p. rājānañ āha:
 „mahārāja, tumhe mā cintayittha, pāpamittasāhisaggass' esa
 doṣo, ime rājāno khamāpethā" 'ti, rājā „mayā dupporisañ
 nissāya tumhākañ evarūpañ katañ, esa mayham doṣo, kha-
 matha me, na puna evarūpañ karissāmiti" khamāpesā, te añña-
 maññañ accayañ¹ desetvā samaggā ahesuñ. Atha rājā ba-
 huñ khādaniyabhojanīyagandhamālādīñ āharāpetvā sabbehi tehi
 saddhīñ sattāhañ ummagge yeva klītvā nagaram pavāsitvā
 M-assa mahāsakkārañ kūretvā ekasatarājaparivuto mahātale
 nisīditvā p-am attano santike vasāpetukāmetāya ā:

111. Vuttin ca paribhārañ ca diguṇañ bhattavetaṇañ
 dādāmi vipulā² bhoge³, bhūñja kāme ramassu ca,
 mā Vīdehañ paścāgami, kiñ Vīdeho karissatthi. 1627.

Te. vuttin ti yasantesīti jīvitārāññhi, paribhārañ ti gāmanīyamāññañ, bhattavetaṇañ ti nivāpañ, vetanañ ti paribbayañ, bhoge ti aññe pi te vipulā bhoge dādāmi.

¹ p-ā bhaviṣṣatthi. ² 3rd -rājā. ³ 2o Bā bahū. ⁴ Bā ājjāyam. ⁵ Cā -jānañ bhogañ.

Pandito paṇa tam paṭikkhipanto āha:

171. Yo ca jetha mahārāja bhattāraṃ dhanakāraṇā
ubhinnaṃ hoti gārayho attano ca parassa ca,
yāva jiveyya Vedehe nāññassa¹ puriso² siyā³. 1628.

172. Yo ca jetha mahārāja bhattāraṃ dhanakāraṇā
ubhinnaṃ hoti gārayho attano ca parassa ca,
yāva tiṭṭheyya Vedehe nāññassa vijite vasa ti. 1629.

Ta attano -- ti evurūpaṃ hi dhanakāraṇā tam eva⁴ attano bhattāraṃ
pariccujjantena pāpaṃ katan ti attā⁵ garahati iminā dhanakāraṇā attano
10 bhattā pariccanto pāpadharmā ayaṃ ti paro pi garahati, taṃ nā na sakki taṃhi
dharanta mayā aññassa vijite vasiṃ ti.

Atha naṃhi rāja ā: „tena hi p-a tava rañño devattaṃ⁶
gatakalē iddhāganton paṭṭhānaṃ dehitī“, „jivanto āgamissāmi
mahārāja“⁷ ti, ath⁸ assa rāja sattāhaṃ mahāsakkāraṃ katvā
15 sattāhaaccayena puna āpucchana kalē⁹ „ahaṃ te p-a idaṃ c¹⁰ idaṃ
ca dammitī“ vadanto gātham āha:

181. Dammi nikkhasahassan te gāmaṃsi ca Kāsiaṃ
dāśasatāni cattāri dammi bhariyāsataṃ ca te,
subbasena āgamā ādāya sotthim gaccha Mahosadhā¹¹ ti. 1630.

20 Ta nikkha -- ti pañcavappanikkhena nikkhānaṃ sahasaṃ, gāmaṃ ti
ye gāmaṃ saṃvaccareṇa¹² satasahasapañcāśakā¹³ te dammi, Kāsia ti¹⁴ Kāśtrapīṭhe,
tam Vedeharatthasena dāssanaṃ, taṃ nā satth¹⁵ assa satthi gāme adāsi.

So pi rājānaṃ āha: „mahārāja tumhe bandhavānaṃ mā cin-
tayittha, ahaṃ mama rañño gainanakaḷe yeva ‘mahārāja Nandā-
25 devaṃ mātittāne thapeyyāsi Pañcālacandam kaṇitthattāne’ ti
vatvā dhitāya vo abhisekam dāpetvā rājānaṃ uyyojesiṃ, mātaraṃ
ca dehiṃ ca vo puttāṃ ca siṅham eva pesessāmi ti“, rāja „sādhū
p-a“¹⁶ ti attano dhitu dātābhāni dāśāśavattathālamkārahiraññasu-
vaṇṇaśālmakatahatthīnassarathādīni „imāni tassā dadeyyasīti“
30 M-am¹⁷ paṭicchāpetvā sevāvāhanassa kattābhakīceṇa vicārento ā:

¹ C¹ na aññ. ² B¹ puriso. ³ so all three MSS. ⁴ C² vataṃ in the place of
ten eva. ⁵ B² attanā mi attānaṃ. ⁶ B² devaṃ. ⁷ C³ apu-. ⁸ B² samvacc-
chare samvaccare. ⁹ C³ -kaṃ. ¹⁰ B² -ana.

101. Yāvaṃ dadantu batthinaṃ aśānaṃ dvigupāṇividhaṃ,
tappentu annapānena rathike pattikārike¹ ti. 1631.

Ta. yāvaṃ ti ta karalāṇa dighuṇaṃ eva yāva pahoti tīva batthinaṃ ca aśānaṃ eva yavagaddhūmādividhaṃ dethi² ti vadati, tappentu³ ti yattakena⁴ antarāmagga okkhamantā gacchevoti tattakam dadantu⁵ tappentu.

Evāṃ ca pana vatvā paṇḍitaṃ uyyojento āha:

102. Hatthi assā rathā patil⁶ gacch⁷ evādāya⁸ paṇḍita,
passatu taṃ mahārāja Vadeho Mithilāṃ gataṃ⁹ ti. 1632.

Ta. Mithilāṃ gataṃ¹⁰ ti sothhiṇā tam Mithilānagarāṇi sampattāṇi passatu.

Iti so p-assa mahantaṃ saṅkāraṇi katvā uyyojesi, te pi 10
ekasatarāṅgiṇo Mahāsattassa saṅkāraṇi¹¹ katvā bahūṃ paṇḍakāraṃ
adaṃsa, tesaṃ santike upanikkhittapurisā p-am-eva parivāra-
yitva, so mahantena parivārena maggaṃ paṭipajjitvā antarā-
magge yeva Cūḷavīraṇḍā dinnagāmehi¹² āyaṃ āharāpetuṃ purise
peṣetvā Videharattham sampāpogī, Senako pi kira antarā- 15
magge¹³ purisaṃ tḥapesi, „C-vaṇḍo pana āgamanuṇaṃ vā anā-
gamanāṃ vā jāna¹⁴, yassa kasaaci āgamanakāle¹⁵ ca mayhaṃ
ārocehi¹⁶, so tiyojanamāthake yeva M-am diavā āgantvā
„p- mahantena parivārena āgacchatīti¹⁷ ārocesi, taṃ sutvā rāja-
kulāṃ agamāsi, rājāpi pāsāde¹⁸ tḥito vātapānena¹⁹ olokeno 20
mahatiṃ senaṃ diavā „Ma-assa senā mandā, ayaṃ ativīya
mahati, kacce²⁰ nu kho Cūḷani āgato siyā²¹ ti bhittatasīto tam
atthaṃ pucchanto ā:

103. Hatthi assā rathā patil²² senā paḍissate²³ mahā
cataraṅgiṇi bhīmasarūpā, kiṃ nu maññanti paṇḍitā ti. 1633. 25
Ath²⁴ aasa Senako taṃ atthaṃ ārocento āha:
104. Ānando te mahārāja uttamo patidissati:
sabbasenaṅgam ādāya sothhiṃ patto Mahosaddho ti. 1634.
Tam sutvā rājā āha: „Se-a, paṇḍitaasa mandā senā, ayaṃ

¹ Bā - rathā. ² Bā adda te. ³ Bā gacchapādāya. ⁴ Bā mīdhilaggahatā. ⁵ Cā - mahāsaṅkāraṇi. ⁶ Bā - nāto. ⁷ Bā adda ātāno. ⁸ Bā jāntvā. ⁹ Bā āgama-
nāṃ. ¹⁰ Bā āroceyyasīti. ¹¹ Bā - atāle. ¹² Bā adda bahl. ¹³ Bā kīm. ¹⁴ Cā - ānando, Bā paḍissante.

pana atimahatitī¹, „mahārāja, C-rājā² tena pasādito bhavissati,
ten' assa pasannena dinnā bhavissatitī³, rājā nagare bheriñ
carāpeṇi: „nagarān aṭṭhakaritvā p-assa paccuggamunān ka-
rontū⁴ 'ti, nāgarā tathā karissu, p. nagarān pavasiṭvā rāja-
5 kulān gantvā rājānam vandi⁵, aha nañ rājā utthāya ālīṅgitvā
pallāṅkavaragato paṭisanthārān karonto ā.:

119. Yathā petān susānasmim chaddetvā caturo jaṇā
evam Kampilliyaratthe⁶ chaddayitvā idhāgata⁷. 1635.

120. Atha tvañ kena vaṇṇena kena vā pana hetonā
10 kena vā utthajātenā attānañ parimocayitī. 1636.

Ta caturo jaṇā ti p-a yathā sāna khalakatañ caturo jaṇā maggesu
sukānān netvā chaddetvā anapakkhā gacchanti evam Kampilliyaratthe⁸ tam
chaddetvā mayā idhāgati ti a., vaṇṇeñ⁹ 'ti kīraṇeṇa, hetonā ti paccayena,
utthajātenā¹⁰ 'ti attheṇa jēṇeṇa, a. parimocayitī smāṭṭhathagato kena
15 paccayena ken' attheṇa tvañ attānañ mocayitū.

Tato Mahāsatto āha:

121. Attham attheṇa Vedeḥa mantañ mantena khattiya
parivarayissam¹¹ rājānañ Jambudīpaṃ va sāgara ti. 1637.

T. a.: ahañ mahārāja tehi¹² cintitān attham attānañ cintitena attheṇa tehi¹³
20 mantāna mantañ attāna mantena parivareṇa, na kevalā ca etadeṇa khaṭṭa-
rājaparivāraṃ pana tam pi rājānañ Jambudīpaṃ sāgara tiya parivārayissam ti
sabbeñ attāna kevalakammān vuttāretvā kassaci.

Tam sutvā rājā tussā, ath' assa p. C-raṇṇo attāno dinna-
paṇṇākāraṇ ācikkhanto ā.:

25 122. Dinnān olkkhasahassam me gāmasitī ca Kāsisa
dāṇissatāni cattārī dinnān bhariyāsatañ ca me
sabbañ¹⁴ senaṅgam ādāya sotthin' amhi idhāgato-ti. 1638.

Tato rājā atituttapapaṭṭho M-assa gupān vaṇṇento tam
eva udānañ udānesi:

¹ C² rājā. ² C¹ vanditvā, B² vanditvā ekamantam upādi. ³ C¹ kampilliyar-
attheṇā, C² kampilliyattheṇā, B² kampillaya tyambā, B³ kampilliya tumbā. ⁴
C¹ .to. ⁵ B² kampillase rājho. ⁶ B² -yi. ⁷ B² tena. ⁸ C² sabbe.

133. Susukhaṃ vata saṃvāso paṇḍitehi¹ Senaka,
pakkhiva paṇjare² baddhe macche jālagate-r-iva
amittahatthahagata³ mocayi no Mahosadho ti. 1639.
Senako pi 'ssa vacanaṃ sampaticchanta tam eva p. 2.
134. Evaṃ eva mahārāja paṇḍitaṃhi⁴ sukhāvahā,
pakkhiva paṇjare baddhe macche jālagate-r-iva
amittahatthahagata⁵ mocayi no Mahosadho ti. 1640.
Atha rāja nagare chapabheriṃ⁶ carāpetvā „uttāhaṃ chapab-
haroetu, yesaṃ mayi sineho atthi sabbe p-assa saṅkharasammā-
naṃ karontu” ti.

Imaṃ atthaṃ pakāseṃto Satthā āha:

135. Aluṇṇanta sabhaviṇṇā bheriyo deḍḍimāni ca
madanta⁷ māgadhā saṃkhā, vaggu vadatu⁸ dundubbhīti. 1641.
Te, ābhāseṃti⁹ ti vādiyantu¹⁰, māgadha saṃkhā ti Magadhataṭṭhe
saṅgāti saṃkhā, dundubbhīti mahābheriyo.

Nāgarā ca jānapadā¹¹ ca pakatiyā p-assa saṅkharāṃ kato-
kāmaṃ va bherim aitivā atirekaṃ¹² akāseu.

Tam atthaṃ pakāseṃto Satthā āha:

136. Oṇḍhā ca kumārā ca vesiyāṃ ca brāhmaṇā (cfr. p. 11. 11)
bahuṃ annoṃ ca pāṇā ca paṇḍitasābhihārayuṃ, 1642.
137. Heṭṭhārubbā añṇaṇṇhā ratthikā patikārikā
bahuṃ annoṃ ca pāṇā ca paṇḍitasābhihārayuṃ, 1643.
138. Saṇḍagatā jānapadā¹³ negamā ca amāgatā
bahuṃ annoṃ ca pāṇā ca paṇḍitasābhihārayuṃ, 1644.
139. Bahujjano pannaṃ¹⁴ 'ti divā paṇḍitaṃagata¹⁵,
paṇḍitaṃhi anuppatte caḷukkhope pavattathā¹⁶ ti. 1645.

Te, vrodhā ti Udumbariderha idha itatī antapurā, abhihārayuṃ
ti abhihāreṇu pahintuṃ¹⁷ ti a, bahujjano ti bhikkhave nagaravāsiṇo ca
carodvāggaṃvāsiṇo ca jānapadānaṃ ca bahujjano pannaṃ āsi, divā
paṇḍitaṃagata¹⁸ ti paṇḍito Mithilāṃ itato divā, pavattathā¹⁹ ti paṇḍi-
taṃhi Mithilāṃ anuppatte ayaṃ no pathamaṃ eva paccāmittavasiṇo gataṃ rājā.

¹ Bā amittase hatthagata. ² so Oḥ for -ti hi? Bā -tehi. ³ Oḥ chano. ⁴ O
chano. ⁵ Bā dhameṃto. ⁶ Bā madanta. ⁷ Bā nadriyantu. ⁸ Bā ja-. ⁹ Bā
-katarāṃ. ¹⁰ Bā vau. ¹¹ Oḥ atthethā, Bā pavattithā. ¹² Bā pavattithā,
Oḥ vattithā.

nam murevā pesesi pesāhā vāstasirājāno aññamāññānā khamāpessā samagga-
katvā Cūlanānā pavaḍḍetvā teṇa dinnānā mahantam yasaṇa āliya āgato ti evaṇ
suttacittena jānena ¹ pavaḍḍito eḷakkāhepa pavattatha².

Atha M. chanāvāsādo rājakulānā gantvā „mahārāja C-raṇṇo
mātaraṇ ca devīn ca puttān ca sikhān pesetun vattatissī“ ā,
„āsihu tāta pesēhissī“ so tassān tinnān janānān mahantam
sakkāram katvā attanā saddhīm āgatasenāya pi sakkārasammā-
nān kāretvā te tayo mahanteṇa parivāreṇa attano parisehi
saddhīm pesesi, raṇṇā attano dinnasatabhariyāyo ca vattāri
15 dāsisatānī ca Nandadeviyā saddhīm pesesi, attanā saddhīm
āgatasenam pi tehi saddhīm pesesi, te mahanteṇa parivāreṇa
Uttarapañcālānagarān pāpuṇṇesu, atha rājā mātaraṇ pucchī:
„kiṃ amma Vedeharājena vo saṅgaho kato“ ti, „tāta, kiṃ
kathesi, mañ devatāthāne tthapetvā sakkāram akāsi“ Nandā-
20 devīn pi mātittthāne tthitabhāvañ kathesi Pañcālacaṇḍīn ka-
nītthabhāṭikāttthāne ti, tam sutvā rājā ativiya tussitvā bahun
paṇḍakāram pesesi, tato paṭṭhāya uttha samaggā sammōdamānā
vasāmsū³ ti. Mahāsummaggaḥhandam niṭṭhitam.

Pañcālacaṇḍī raṇṇo piyā ahoṇī manāpā, ā dutiya sam-
25 vacchare puttān vijjāyī, tassa dasame samvacchare Vedeharājā
kālam akāsi, so tassa chātān ussāpetvā „deva ahuñ tava
nyyakassa Cūlaniraṇṇo santikān gamissāmi“ āpucchī, „paṇḍita,
mā mañ daharaṇ chaggetvā gamittha, aham tam pitittthāne
tthapetvā sakkāram karissāmi“, Pañcālacaṇḍī pana „p-a tumbākam
30 gatakālo nūnān paṭisarapaṇān n⁴ suthī, mā gamitthā“ ti yāci,
so pi „mayā raṇṇo patiṇṇā dinnā, na sakkā na⁵ gantan“ ti
mahājānassa karupā⁶ paridevantaes⁷ eva attano upaṭṭhāke ga-
hetvā nikkhamitvā Uttarapañcālānagarān gato, rājā tassā-
gamanaṇ sutvā paccuggantvā mahanteṇa sakkāreṇa nagarañ
35 pavesetvā mahantān gehaṇ tassa datvā tthapetvā paṭhama-

¹ Bā mahājanassa.

² Bā parinibbā. B² eḷakkā avatthāyā ti pi pātho so jev³ artho.

³ Bā a.

⁴ Bā kaluṇān.

dinne¹ asātigāme² aññam bhogam odāsi, so tam rājānam
 upaṭṭhāsi. Tada Bheri nāma paribbājikā niccaṃ rājagehe
 bhuñjati sā paṇḍitā vyattā, tīya M. na diṭṭhapubbā, „Maha-
 sadhapapaṇḍito kira rājānam upaṭṭhātīti“ saddam eva suvāti, te-
 nāpi sā na diṭṭhapubbā, „Bheri nāma p-kā rājagehe bhuñjati“³
 saddam eva suvāti, Nandadevi pana „piyavippayogam katvā
 amhe kilamesi“ Bodhisatto⁴ aontamanā ahoṃ, sā pañca⁵ valla-
 bhūthiyo ānāpesi: „Me-assa ekam dasam upadhāretvā raṇṇo
 antare bhinditum⁶ vāyamathā“⁷ ti, „tā tassa antareṃ oloketiyo
 vīcaranti, ath⁸ ekadivasam sā paribbājikā bhuñjitvā nikkha-
 manti Bo-am rājupatṭhānam āgacchantādi rājāṇaṃ paṇḍi-
 vanditvā atṭhāsi, sā cintesi: „ayam kira p., jānissāmi tāv⁹
 assa paṇḍitabhāvaṃ vā apapaṇḍitabhāvaṃ vā“ ti batthamaddāya¹⁰
 paṇḍam pucchanti Bo-am oloketvā battham vikāsesi¹¹, sā kira
 „kiddisam p-am rājā paradesato ānetvā idāni paṭijaggati na
 paṭijaggatīti“ manasā paṇḍam pucchi, Bo- „batthamud-
 dāya¹² paṇḍam pucchati“ itvā paṇḍam viassaṃento muṭ-
 ṭhim akāsi, so kira „ayyo¹³ mama paṭiññam gaheva pakkosa-
 petvā idāni rājā gāhamutṭhijāto na me pubbam kiñci detīti“¹⁴
 manasā paṇḍam viassaṃesi, sā tassa katham itvā battham
 nikkhipitvā attano sām parāmasi, ten¹⁵ idam dasseti: „p-
 aṃ kilamasi mayam viya kasmā na pabbajasi“¹⁶, tam itvā
 M. attano kucchim parāmasi, ten¹⁷ idam dasseti „ayyo, mama
 posetabbayuttā bahū, tena na pabbajāmi“¹⁸, itī sā batthamud-
 dāya¹⁹ paṇḍam pucchitvā attano āyāsam eva agamāsi, M. pi
 tam vanditvā rājupatṭhānam gato, Nandadeviya payuttā valla-
 bhūthiyo sīhapajare phitā tam kiriyaṃ dīvā O-raṇṇo satti-
 kam gantvā „deva Ma-dho Bheriparibbājikāya saddhim ekato
 hutvā tumbākam r. gaṇhitakāmo te paccatthiko hotīti“²⁰ pari-
 bhinditvā, rājā ā.: „kim vo diṭṭham va sotam vā“²¹ ti „mahā-

¹ C² - dūna, B² pathamam dūna asātigāme? ² C² - gāme. ³ B² - rājā ⁴
 B² paṇḍitā. ⁵ B² paribb. ⁶ B² - muṭṭhaya ⁷ B² paṇḍesi. ⁸ B² battham-
 thāya man. ⁹ B² ayyo. ¹⁰ C² apubham. B² dāhamutṭhaya jāto na kiñci deti-
 nam pubbantī. ¹¹ B² - muṭṭhaya.

rāja paribbajikā bhuñjitvā otaranti Ma-am divā rājānaṃ
 hatthataṇaṃ viya khalemaṇḍalaṃ viya ca samaṃ katvā ¹ r.
 attano hatthagataṃ kātum na ² sakkosīti ³ hattham vikāsesi.
 Ma-dho pi khaggagahagākāraṃ dassento 'katijāhaccayen' assa
 5 ssaṃ chinditvā r. attano hatthagataṃ karissāmīti ⁴ mutthim
 akāsi, sā 'sisam chindāhīti' attano hattham ukkhipitvā ssaṃ
 parāmasi. Ma-o 'majjhe va naṃ chindissāmīti' udaraṃ parā-
 masīti ⁵, appamatto mahārāja hotha, Ma-am ghātetum ⁶ vatta-
 titi ⁷, so tāsāṃ katham sutvā cintesi: „na sakkā paṇḍitena
 10 mayi ⁸ dussitum, paribbajikam pucchissāmīti ⁹” so punadivassena
 paribbajikāya bhuttakāle taṃ upasāhkanitvā pucchi: „ayye
 kaccī vo Ma-paṇḍito diṭṭho ¹⁰” ti, „āma mahārāja hiyyo me ito
 bhuñjitvā nikkhamantiyā diṭṭho ¹¹” ti, „koci pana vo kathasallāpo
 ahesīti”, „sallāpo n' atthi, tam ¹² pana paṇḍito ti sutvā ¹³ sace
 15 p. idam jānissatīti ¹⁴ hatthamoddāya naṃ pañhaṃ pucchim ¹⁵ p-a
 kaccī te rājā pasāritahattho na samkucitahattho, kaccī saṅ-
 gahatī na saṅgahatīti ¹⁶” hattham vikāsesim ¹⁷ pi, 'rājā mamaṃ ¹⁸
 paṭiññaṃ gahetvā pakkosivā idāni na kiñci detīti' mutthim akāsi,
 aṭṭhaṃ ¹⁹ sace kilamasi mayam viya pabbajāhīti ²⁰ ssaṃ parāma-
 20 siṃ ²¹, so 'mama posetabbā bahū, udarāni pāretabbāni, tena na
 pabbajāmīti' attano kecchim parāmasīti ²², „p. ayye Mahosadho ²³
 ti, „āma mahārāja paṭhavittale paññāya tena sadiso n' aṭṭhīti”,
 rājā tassā kathasā sutvā taṃ vanditvā nyyojesi, tassā gatakāle
 p. rājupatthānam pavuttho, aṭṭha naṃ pucchi: „kaccī te p-a
 25 Bheriparibbajikā diṭṭhā ²⁴” ti, „āma mahārāja hiyyo ito nikkha-
 mantim ²⁵ passim, hatthamoddāya sā evam pañhaṃ pucchī,
 aham pi ²⁶ ssa ²⁷ tath' eva vissajjesi ²⁸” ti tāya kathitaniyāmen'
 eva kathesi, rājā tam divasaṃ paṇḍitvā p-assa senāpatipphānam
 adāsi, sabbakiccāni tam eva paṭicchāpesi, tassa yaso maha
 30 ahoṣi, rañño yasānantaro va ²⁹. So cintesi: „rañño ³⁰ akappahāren'

¹ B¹ omitta na. ² C¹ -gāh. ³ B⁴ -masi. ⁴ B⁴ ghātetum. ⁵ B⁴ mayham. ⁶ B⁴ sa. ⁷ C¹ -ma nūpanh-. ⁸ all three MSS. -si. ⁹ B⁴ mama. ¹⁰ C¹ -ti. B⁴ -ti. ¹¹ B⁴ rañño dīpanayakantassameva.

va mayhaṃ atimahantaṃ issariyaṃ dinnam, rājāno kho pana
 māretukāmaṃpi evaṃ karonti yuva, yaṃ nūnāhaṃ 'mama suha-
 dayo vā na vā' ti rājānaṃ vīmaniseyyam, na kho pana nūño
 jānāmi saṅkhāssati, Bheriparibbājikā āpāsampaṇṇā, sā eken'
 upāyena jānissatīti¹ bahūni gandhamālādini gahetvā paribbāji-
 kāya āvāsam gantvā taṃ pūjervā vanditvā „ayye tumbhehi
 rañño mama gopakathāya kathitadivasaṃ paṭṭhāya rājā ajjhot-
 tharitvā mayhaṃ mahantaṃ yasaṃ doti, taṃ² kho pana saṅkhā-
 vena vā doti na vā ti na jānāmi, sādhū vat' assa sace eken'
 upāyena rañño mayi bhāvam³ jāneyyāthā⁴“ ti ā., sā sādhū 'ti
 paṭisaṇitvā punadivase rājagehaṃ gacchamānā va Dakarakkha-
 sapāṇhaṃ cintesi, evaṃ kiṃ⁵ assā ahoṣi: „carapuriso⁶ viya
 ahutvā upāyena rājānaṃ paṇhaṃ pucchitvā 'p-assa suhadayo
 vā na vā' ti jānissāmīti⁷“ sā gantvā katabhattakiceṣā nistidi,
 rājāpi naṃ vanditvā ekamantaṃ nistidi, tassā etad ahoṣi: „sace
 rājā p-assa upari⁸ duhadayo bhavissati paṇhaṃ paṭṭhe attano
 duhadayaṇṇāvaṃ mahājanamaṃjhe yeva kathessati, taṃ ayuttaṃ
 ekamante naṃ paṇhaṃ pucchissāmīti⁹“ sā „raho paccāsimsāmi
 mahārāja“ ti ā., rājā manusse paṭikkamāpesi, atha naṃ sā ā.:
 „mahārāja taṃ paṇhaṃ pucchissāmīti“, „pucchā ayye, jānanto
 kathessāmīti“, ath' assa sā Dakarakkhasapaṇhe paṭhamam p. ā.:
 100. Sace vo vnyhamācānam sattantaṃ udakaṇṇave (V. p. 11)

manussatthalim ekaṃ oḷvaṃ gaṇheyya rakkhāso

anupubbaṃ katham datvā muñcesī dakarakkhato¹⁰ ti. 1646.

Ta sattanān ti tumhākaṃ nallā ca Nandadevi ca Tikāṭṭhamanākkumāro
 ca Dharmakassābhya¹ ca purahito ca Mahāradho ca tumbhe sā 'ti lueṣam sat-
 tanaṃ, udakaṇṇave ti gaṇhāre vutthāte udake, manussa-- ti manussas-
 satthalim gacchanto, gaṇheyya² ti mānasaṃpanno dakarakkhaso udakam dādetvā
 tatvā nikkhamitvā taṃ oḷvaṃ gaṇheyya gahetvā ca pana mahārāja imo eha
 jete maṃ³ anupapāṭiyā dāhi taṃ saccassānāni vadheyya aha evaṃ anu-
 pubbaṃ katham datvā muñcesī⁴ dakarakkhato⁵ ti¹⁰ taṃ paṭhamam datvā
 -pe- kam⁶ chettham datvā dakarakkhato muñceyyāsi.

¹ C¹ na. ² B¹ sūmahāsi. ³ B² ahaṃ. aṭṭhacarasaputto. ⁴ B³ -sānānti. ⁵
 B⁴ utari. ⁶ C² no? B⁵ -sa. ⁷ C³ -saka-. ⁸ C⁴ maṃ. ⁹ C⁵ -casi. ¹⁰
 C⁶ andi ti. ¹¹ B⁶ ka, C⁶ tam.

Tam suvā rājā attano yathājñāsayam kathento i. g. 8.:

100. Mātaraṃ paṭhamam dajjam bhariyam datvāna bhātaraṃ
tato suhāyam datvāna pañcamaṃ dajjam brāhmapariṃ
chatth' āham dajjam attānam,
1 n' eva dajja Mahosadham ti. 1647.

Ta chaṭṭhāhan ti ayya pañcama khāṇḍo adāham tto dākarakkhaṃ
mukhaṃ vīṇā 'ti evaṃ tena mukhe vīṇā dajjam karāmaṃ haṇḍitvā tmaṃ
cājjasārah agantvā lāhiṃ maṃ khāṇḍo 'ti tassa mukhe paṭeyyam na eva jñā-
māno Ma-paṇḍitāro dadeyya ti. ettakena ayaṃ paṭho nūṭhito.

- 10 Nātam paribhāṣikāya rañño Mahāsante subhayaṭṭaṇṇaṃ na
pana ettaken' eva p-assa guṇo pākato hoti, ten' assā etad
ahoṣi: „āham' mahājanamañjhe -tesaṃ guṇam kathessāmi rājā
tesaṃ agupadā kathetvā p-assa guṇam kathessati, evaṃ p-assa
guṇo nahe cando viya pākato bhavissati" sā sabbaṃ' ante-
12 purāvacaraṃ janam sannipātāpetvā ādito paṭṭhāya puna rājā-
naṃ tam eva paṭhaṃ pucchitvā tena tath' eva vutte „mahā-
rāja tvaṃ 'paṭhamam mātaraṃ dassāmi" vadasi', mātā nāma
mahāguṇā tvaṃ ca mātā na aññesaṃ mātā adisa, bahūpa-
kāra te esā" ti tassa guṇam kathaṇi gāthadāyam ā:
10 100. Posetā' te janeti ca digharattānukampikā
Chambhī' taya paduṭṭhasmin' paṇḍitā atthadassini
aññaṃ upanisaṃ katvā vadhā tam parimocayi. 1648.
100. Tam ādissim pānadadim orasaṃ gabbhadhārinam
mātaraṃ kena dosena dajjāsi dākarakkhato' ti. 1649.

- 10 Ta posetā' ti dākarakkhā dve taya vāro nahāpetvā pñeyvā poseti, di-
gha -- ti rirakkāma mudurā kiṇṇasena anukampikā, Chambhī' taya pa-
duṭṭhasmin ti yadā taya Chambhī' nāma brāhmaṇa padmaṃ tadā lasmiṃ taya
paduṭṭha eva paṇḍitā atthadassini aññaṃ tva parupakaṃ katvā tam vadāsi¹
parimocayi². Cūṭasaṃ kiṇṇo Mahācūṭaṃ nāma pūti ahoṣi, evaṃ tassa dākarakkhā
10 parohitena sādāhim mekhanam paṭisevīvā tam rājānam vīṇā mamevā brāh-
maṇassa cāṭṭam uasāpetvā tassa aggaṃhaṇāṃ hutvā tena³ ekādhitam⁴ amma

¹ Cāṇ. ayaṃ. ² Cāṇ. ahoṣi. ³ Bā -vā. ⁴ Bā poseti. ⁵ Cā jambhī, Bā chaṭṭhī.
⁶ Bā paduṭṭhasmi. ⁷ Bā -tma, Cā -ana. ⁸ Cā jambhī, Bā chambhī. ⁹ Cā jambhī,
Cā Bā chambhī. ¹⁰ Cā vadāsi. ¹¹ Cā parimoceti, Cā parimoceti. ¹² Cā
omti tena. ¹³ Cā add cūṭakomāraṃ.

"mūhi" eutte puttassa bhūtena¹ bhajjakaṃ dāpeti, ahaṃ nam uṇṇakkhā
 parivāraṇiṃso, so tvaṃhi ninnamakkhikāṃ karvā khaddasamīti ttheva patikkhamāya
 bhūmiyaṃ phāṇṭaheṇṇa² pūterā³ attano samāhiko makkhikā⁴ peṭṭeva⁵ pāṇṇo,
 tā gantvā itarāṃ phāṇṭiṃ parivāraṇiṃso, so ninnamakkhikāṃ karvā bhajjakāṃ
 khadditvā⁶ hatthe dhoritvā mukhāṃ⁷ sikkāpaletvā⁸ pakkhāsi, brāhmaṇo tassā kīṇyaṃ
 divā⁹ vinnasi: ayam idha¹⁰ eva¹¹ tvaṃ upāyena ninnamakkhikāṃ phāṇṭiṃ khaddesi
 vuddhippatto mama¹² t. na dassasi idha¹³ eva¹⁴ naṃ māreṇi¹⁵?, so tam aṭṭham
 Taṭṭhāsi¹⁶ āroesi, so eḍḍha¹⁷ dora ahaṃ tvaṃ sīnheṇa¹⁸ attano sāmikāṃ pi
 māreṇi, tvaṃ me te aṭṭhe, mahājāṇikā¹⁹ pema²⁰ aharā²¹ rebhaṇeṇa²² naḃ mā-
 reṇi²³ 'ti brāhmaṇaṃ vāṇṇeti²⁴ aṭṭh²⁵ so upāyo ti paṇṇitā²⁶ upayokutā²⁷ 10
 bhāṭṭakīrakāṃ²⁸ pakkosāpetvā²⁹ samuṇa³⁰ mame³¹ pūta C-kumāro³² tava³³ putto Dhanu-
 sakkāṇamoro³⁴ na³⁵ ekadivasaṃ³⁶ jāti³⁷ ekato³⁸ va³⁹ kumārāpariṇheṇ⁴⁰ eva⁴¹ vāḍḍhā⁴² piya-
 sakhāya, Chāmbhī⁴³. mame⁴⁴ puttiṃ māretukāmo, tam tassā sīvā⁴⁵ dāṇam⁴⁶ dehi⁴⁷
 vevā⁴⁸ eḍḍha⁴⁹ dori⁵⁰ hīṃ⁵¹ karomi⁵² vutte⁵³ mame⁵⁴ putto⁵⁵ abhinnaṃ⁵⁶ tava⁵⁷ geha⁵⁸ hoṃ
 vevā⁵⁹ ca⁶⁰ so ca⁶¹ kappāham⁶² nīrasamakkhavarāṇhāya⁶³ mahānaso⁶⁴ yeva⁶⁵ supatha⁶⁶ tava⁶⁷ 15
 nīrasamakkhāvaṃ⁶⁸ hetvā⁶⁹ tumbhāsi⁷⁰ ayaṃvāṇhā⁷¹ vākaṭṭhā⁷² iṭṭapeta⁷³ manasā⁷⁴
 naṃ⁷⁵ upajāṇaveṇi⁷⁶ mahānaso⁷⁷ aggaṃ⁷⁸ dāvā⁷⁹ haṇi⁸⁰ vāṇṇepeta⁸¹ mama⁸² ca⁸³ tava⁸⁴ ca
 piṇṇam⁸⁵ gahetvā⁸⁶ aggaḍḍhāreṇ⁸⁷ eva⁸⁸ nikkhamāmitvā⁸⁹ tiroraṭṭhaṃ⁹⁰ gantvā⁹¹ mame⁹² puttasā
 rājaputtābhāvaṃ⁹³ avatīkaritvā⁹⁴ sīvitaṃ⁹⁵ anarakkha⁹⁶ 'ti⁹⁷ t. so eḍḍh⁹⁸ 'ti⁹⁹ samparito¹⁰⁰,
 aṭṭh¹⁰¹ so¹⁰² na¹⁰³ rāṇasamakkāṃ¹⁰⁴ adāsi, so¹⁰⁵ tathā¹⁰⁶ karvā¹⁰⁷ kumaraṃ¹⁰⁸ dāya¹⁰⁹ Madharaṭṭhe¹¹⁰ 20
 Nāgaṇaparaṃ¹¹¹ gantvā¹¹² rājāṇam¹¹³ upajāhi, so¹¹⁴ porāṇakabbhāṇakārakāṃ¹¹⁵ upaṇerā¹¹⁶
 tassā¹¹⁷ tvaṃ¹¹⁸ jamaṇṭarāṇā¹¹⁹ adāsi, diva¹²⁰ pi¹²¹ kumārā¹²² tona¹²³ eḍḍhiṃ¹²⁴ yeva¹²⁵ rājāṇasamakkāṃ¹²⁶
 gacchanti, rājā¹²⁷ kesa¹²⁸ so¹²⁹ kumārā¹³⁰ ti¹³¹ pucchā, bhāḍḍā¹³² kumārā¹³³ mayham¹³⁴ jūti¹³⁵ ti¹³⁶ ā-
 nāso¹³⁷ eḍḍhi¹³⁸ ti¹³⁹, diviṇam¹⁴⁰ itthiṇam¹⁴¹ putta¹⁴² dāsi¹⁴³ 'ti¹⁴⁴, te¹⁴⁵ gacchanti¹⁴⁶ kām¹⁴⁷ sīrasakkā¹⁴⁸
 hatvā¹⁴⁹ Madharaṭṭhe¹⁵⁰ dhātṛya¹⁵¹ eḍḍhi¹⁵² rājāṇasamakkāṃ¹⁵³ yeva¹⁵⁴ āvāsi, aṭṭha¹⁵⁵ C-kumārā¹⁵⁶ va¹⁵⁷ 25
 rājadhīya¹⁵⁸ va¹⁵⁹ abhivuddhasamānena¹⁶⁰ aṭṭhamadḍhaṃ¹⁶¹ patibhaddharitvā¹⁶² āvāsi, āvāsi¹⁶³ tathā¹⁶⁴
 kumārā¹⁶⁵ rājadhīyaraṃ¹⁶⁶ khaṇḍakam¹⁶⁷ pi¹⁶⁸ piṇṇam¹⁶⁹ pi¹⁷⁰ āvāsi¹⁷¹ pūti, āvāsi¹⁷² tathā¹⁷³
 pāṇṇāṃ, so¹⁷⁴ ruda¹⁷⁵, aṭṭh¹⁷⁶ so¹⁷⁷ eḍḍhaṃ¹⁷⁸ avāsi. rājā¹⁷⁹ kesa¹⁸⁰ me¹⁸¹ dhātā¹⁸² pāṇṇā¹⁸³ ti¹⁸⁴
 vadati, dhātṛya¹⁸⁵ agantvā¹⁸⁶ pucchanti, kumārā¹⁸⁷ so¹⁸⁸ aṭṭha¹⁸⁹ tvaṃ¹⁹⁰ pāṇṇā¹⁹¹ khaṇḍā¹⁹²
 ekkhāsi¹⁹³ pi¹⁹⁴ me¹⁹⁵ sīrasā¹⁹⁶ rājapāṇā¹⁹⁷ karissasi¹⁹⁸ samup¹⁹⁹ āvāsi²⁰⁰ na²⁰¹ khaṇḍā²⁰². nāham²⁰³ 30
 khaṇḍā²⁰⁴ pāṇṇā²⁰⁵ 'ti²⁰⁶ vadati, aṭṭh²⁰⁷ ekadivasaṃ²⁰⁸ rājā²⁰⁹ pāṇṇāṃ²¹⁰ āvāsi, divā²¹¹ tassā²¹²
 vevā²¹³ aho²¹⁴: ayam²¹⁵ kumārā²¹⁶ na²¹⁷ bhāṭṭakīrakā²¹⁸ soḷḷe²¹⁹ abhikūpo²²⁰ paṇḍiko²²¹ avāsi²²²
 samābhāsi, so²²³ tvaṃ²²⁴ tassā²²⁵ puttiṃ²²⁶ na²²⁷ bhavāsi²²⁸ ti²²⁹ so²³⁰ tava²³¹ pāṇṇā²³² tam²³³ par-
 gacchati, dhātṛya²³⁴ āvāsi²³⁵ ttheva²³⁶ khūḍḍaniyaṃ²³⁷ āvāsi²³⁸ rājadhīyā²³⁹ danti, so²⁴⁰ āvāsi²⁴¹
 pi²⁴² darakkāṃ²⁴³ dori, so²⁴⁴ jaṇu²⁴⁵ pāṇṇā²⁴⁶ āvāsi²⁴⁷ āvāsi²⁴⁸ gacchati, C-kumārā²⁴⁹ āvāsi²⁵⁰
 va²⁵¹ hatthā²⁵² āvāsi²⁵³ āvāsi²⁵⁴ gacchati, rājā²⁵⁵ tam²⁵⁶ pi²

¹ Bā adde eadābhi. ² Bā -easāmit. ³ Bā mahābhāṣā kam pañā ajānāpava. ⁴ Bā -aṇ. ⁵ C¹ -āhara. ⁶ Bā tāñā pañā tava. ⁷ Bā suppaṭṭha. ⁸ Bā hi. ⁹ Bā -āñā pañāñā. ¹⁰ C¹ Bā (kāma). ¹¹ C² aṇ. ¹² Bā nañā dīva aadāhā. ¹³ Bā gaddā. ¹⁴ All three MSS. -ti. ¹⁵ Bā ge.

- vissamīti¹ daddakena nīharivā paṇhi, rājā sam. pi kīrijadhā divā nīkassamāyasa²
 eva³ na bhattakāḥkassa pūṇa ti tam pakkasāpetvā kasa⁴ eva pūṇa ti pucchā.
 maggham deṇi 'ti, ahaṃ tva pūṇaṃ ca apūṇaṃ ca jānāmi, sabbāssa me kucchā.
 no ca kassasi jīritāṃ te o' aṭṭhāni khaggaṃ aggiri, so manasabbhayaḥkhilo kathamā
 5 deva rāho nama paccāsisāmaṇḍaṃ vavā raṭṭhā okāso kato abhayaṃ yācīvā paṭṭi-
 bhūtaṃ kīreṇa, rājā tīrato natvā attano dhitaraṃ alamkāritvā tassa pāḍapari-
 cīrikāṃ katvā adāsi, ti tassaṃ pana palledhīvaṃ bhattakāḥko C-kumāro ca
 bhattakāḥkaputto ca mahāssa padhita yeva daḍḍhā ti sakulānapare kolāhalaṃ
 ahoṃ, Talatādevi⁵ tam pavatāṃ sutvā brahmanassa āroceti; deva amāhama⁶
 10 manurātho matthakāṃ paṭṭo, te āro tayo pi bhattaghe yeva daḍḍhā ti, so
 tatṭṭhāṭṭhe ahoṃ, Talatādevi⁷ C-kumārassa aṭṭhāni⁸ vakkāṭṭhāni āharāpetvā
 brāhmanassa dāvetvā daḍḍhāpeti. Imam aṭṭhaṃ sandhīya paribhāṭṭhi adāṇaṃ
 upanāṇaṃ katvā vadhā tam parimuccayāti k., s. 41 vakkāṭṭhāni manurātho⁹ / āṭṭhi
 dāvetvā tam vadhā mameṃ, āroceti ti yāya tam aro katvā vaddhito āroceti
 15 piyaṃ manāpadi, gāthā - - ti yāya vām kucchāni dhāriti evārūpaṃ mātaraṃ
 kesa dosena dākarakkhassa dāssati.

Tam sutvā rājā „ayye bahū¹ mama mātā guṇā², ahaṃ o'
 assā mama upakārabbhāvāni jānāmi, tato pi pana mam' eva
 guṇā³ bahutarā“ ti mātā aggaṇaṃ kathanā gāthadvayaṃ ā.⁴

- 20 124. Dāharā viya alamkāraṃ dhāretī apīṇandhaṇaṃ,
 dovarāke ankaṭṭhe ativelam pajaggahati, 1650.
 125. Tato pi paṭirājāṇaṃ anyam dūtāni āsāti,
 mātaraṃ tena dosena dajji⁵ āham dākarakkhato⁶ ti, 1651.

- Ta dāharā viya 'ti mabhaṭṭāpi katvā tatraṇi viya, dhāretīti pīṇandhaṇaṃ,
 21 apīṇandhaṇaṃ ti pīṇandhaṇaṃ pi¹ ayuttāṇa, s. 41a vāṇasphūṭṭhaṃ kaccāna-
 magghalaṃ pīṇandhaṇaṃ raṭṭhā amaccāṭṭi vaddhitaṃ mahātaṃ mātānākaṃ apārāparaṃ
 tātāmatā, mekkhāṇandhaṇaṃ rajanivasaṇaṃ okāṇaṃ buri, pajaggahati² eva
 dovarākeṇaṃ ca haṭṭhācāṇiyāṭṭhe ankaṭṭhe eva ye etāṇi mekkhāṇaṃ pi bhū-
 ṭṭhaṃ ayuttarūpaṃ te pi manāpadi tehi vaddhito ativelam mahāṇandhaṃ kasa³,
 26 paṭirājāṇaṃ ti paṭirājāṇaṃ, sayam dūtāni āsāti⁴ mama vāṇaṃ
 sayam paṇṇaṃ lakkhā dōsa pessa, mama mātā kame paribhāṭṭhānāvayaṇaṃ
 yeva (hita) ankaṭṭhā kīya agantvā tam sutvā⁵ 'ti, te maggaṃ raṭṭhā upaṭṭhā-
 kasaṃ no evam vadevāṃ paṭipavāṇāni pessa, tena paṭisamajjāṇaṃ vāṇasphūṭṭhaṃ
 mama aṭṭhaṃ mātānākaṃ viya kati, tena tam dosena Dākarakkhassa dāssati.

¹ Bā natvā sayanaṃ ca pavasāmi. ² Cā mātānāka. ³ Cā kati, Bā mātā-

⁴ Bā mātānāka. ⁵ Bā kati ti vaddhāya. ⁶ Cā bahum. ⁷ Cā guṇaṃ. ⁸ Cā
 manāpadi aggaṇa, Bā manāpadi aggaṇa. ⁹ Cā -ano, Bā -ino. ¹⁰ Cā omi pi. ¹¹
 Cā haṭṭhi. ¹² Cā natvā

„Mahārāja' mātaram tāva iminā dosena delhi, bhariyā pana
te gunavattitī¹⁰ taasā guṇam kathenti

101. Iṭṭhigumbassa pavārā accantapiyavādinī¹¹

anuggatā¹² allavati chāyā va anapāyini 1652.

102. Akkodhanā¹³ paññavati paṇḍitā atthadassini,

ubbarim kena dosena dajjāsi dakarakkhato¹⁴ ti āha. 1653.

Ta. Iṭṭhigumbassa 'U Iṭṭhigumbassa, anuggatā¹² ti daharakkato patthaya
anuggatā¹², akkodhanā ti ādhe pan' apa guṇa kathenti¹⁰ Maddarathhe Sīgela-
nagara vassakkāle pāṭṭi¹¹ pī¹² tava ākkatāpabbhaya¹³ 1011 anudena mātā-
pūmmam na katheti, etam mā akkodhanā paññavati p-ā atthadassini, idam 10
daharakkato akkodhanāpabbhaya¹³ anudhāyā, ubbarim ti opodham, etam guṇa-
sampaṇnam Nandidevhi¹⁴ kena dosena dakarakkhassena¹⁴ dassanāti¹⁴ radāhi.

So taasā agupe kathento

103. Khiddāratissamāpunnam anutthavassam āgataṃ

sā mam sakānam puttānam ayācam¹⁵ yācate dhanam. 1654. 15

104. So 'ham dadāmi sāratto babuṃ uccāvacuṃ dhanam,

suduccajam cajitvāna pacchā socāmi dummamo,

ubbarim tena dosena dajjāmi dakarakkhato¹⁶ ti āha. 1655.

Ta. anutthavassamāgataṃ ti¹⁵ khiddāratīya¹⁵ samatīya¹⁵ anutthavassamā-
nam kileśanam¹⁵ etam āgataṃ mam iditvā, sa mam ti ā Nandidevī¹⁶ mam 20
sakānam puttānam ti yam mayā uttano puttānam na dhiṭṭvā¹⁶ na bhanyānā¹⁶
na dinnam¹⁶ piṇḍanānam tam ayācatepabbhaya¹⁷ mayham delhi yācanti¹⁷,
pacchā socāmi¹⁸ ā dūtiyadivasa¹⁸ iminā¹⁸ piṇḍanāmi¹⁸ radāhi¹⁸ mama dinnam¹⁸ dha-
ratī¹⁹ radāhi¹⁹ tesaṃ rodanānam¹⁹ anudhāyā¹⁹ gacchati, atthāham¹⁹ te rodanāna¹⁹
mama¹⁹ anuttham¹⁹ igate¹⁹ diva¹⁹ pacchā¹⁹ socāmi¹⁹ etam¹⁹ dosakūlā¹⁹ evā, iminā¹⁹ nam 25
dhanam¹⁹ dakarakkhassena¹⁹ dassanāti¹⁹.

Atha nam paribbājikā „imam tāva iminā dosena delhi,
kanittho pana Tikkipamantikumāro upakārako, tam kena dosena
dassanāti²⁰ pucchanti

¹ 101 aṭṭha paribbājikā mahārāja. ² 102 bahupakāra. ³ 103 -bhāṇat. ⁴ 104
anutthavā. ⁵ 105 akkodhanā, 106 akkodhanā, 107 akkodhanā. ⁶ 108 -ano, 109 -ino,
110 -anubhavi. ⁷ 111 so all three MSS. ⁸ 112 katheti. ⁹ 113 C² sūda n. ¹⁰ 114 B²
pāṭṭi, 115 pīṭṭi. ¹¹ 116 ākkatāpabbhaya, 117 ākkatāpabbhaya, 118 ākkatāpabbhaya, 119 ākkatāpabbhaya,
120 -ino. ²¹ 121 B² sūda tiya. ²² 122 ākkatāpabbhaya, 123 ākkatāpabbhaya, 124 ākkatāpabbhaya,
125 ākkatāpabbhaya, 126 ākkatāpabbhaya, 127 ākkatāpabbhaya, 128 ākkatāpabbhaya, 129 ākkatāpabbhaya.

100. Yen' ocitā jānapadā' acitā ca paṭiggahaṃ

ābhataṃ' pararajjehi' abhiṭṭhāya' baham dhanam 1656.

101. Dhanuggahānaṃ pavaraṃ sūraṃ Tikkhinamantīnaṃ

bhātaraṃ kena dosena dajjāsi dakarakkhato' ti āha. 1657.

5. Ta. ocitā ti vaddhita, paṭiggahaṃ ti yena va tumba paradesa vasanta puna geham āhita, abhiṭṭhāya 'ti abhiṭṭharitvā, Tikkhinamantīnaṃ ti Tikkha-paṭṭhaṃ, so kira mita brāhmaṇe vaddhita¹ vasaṇakāle jato, ath' aṇṇa vuddhippattissa brāhmaṇe khaggaṃ hatthe datta imasā gahetvā maṃ upatthata² 'ti ā, so brāhmaṇaṃ pita so ti sūriyāya upatthāti, atha tam' oṇo amāro kusaṇa na tvaṃ etassa putto tava kucchigatakkāle Talaṇḍhova³ rajjamaṃ mīreṣṭa vasaṇa chāṭṭhe uṇḍapeṇ tvaṃ Mahāśūlānirāṇhēṃ puttā ti ā, so kucchitvā akusaṇa maṃ upāyena mīreṣṭamūlā⁴ rūjakulāṃ pavasaṇo tadā khaggaṃ etassa pūṭamūlāṇaṃ dattā upatthāsi āha: tvaṃ rūjakulāre maṃ' eṇa khaggo ti imā vaddhita vīraḍḍaṃ karayyāsiṃ tava pavasi, so kassāham ākaṃṇa, so khaṃ eṇa kulāḥo ti ekasā purisaṃ
12. pessa, so agantva khaggaṭṭhāya 'ti ā⁵, brāhmaṇo antva khaṃ eṇa ti pūrehi, so kira tumbhāi maṃa dīṇakāḥḥo vaddhassa sattaṇa ti khaṃ vadasi tva' 'ti⁶, tvaṃ hi āharappemi⁷ vaddhāṇaṇṇaṃ tam ti āharappeti, so tam āharappetvā⁸ kusaṇa mīkkaṇḍhāṇaṃ pessaṇā⁹ 'ti¹⁰ vaddhāṇaṇṇaṃ tvaṃ upagantvā āharappāraṇa' ev' eṇa ākaṇa chāṭṭhita āraṇa pūṭamūle pūṭeṇ, tava rūjakulāṃ paṭṭiggahitvā nagaraṃ
20. etamkaritvā tassa vaddhāṇa upantāsi mātā Cūlanikumaṇḍassa Meddaraṇṇhe vasaṇa-
bhāvaṃ seṭṭhhi, tadā sutvā rūjakumāro vasaṇagāṇṇaṇṇaṃ tvaṃ pantaṃ bhātaraṃ kusaṇa t. paṭṭerhāpeṇ, tava paṭṭhāya tam Tikkhinamantīnā vaddhāṇaṇṇaṃ, paribhāṇitvā tam avatāpaṃ bhātaraṃ kena dosena dakarakkhaṇṇaṃ dassaṇitvā pucchā.

Rājā tassa dosam kathento

21. 102. Mayācitā¹¹ jānapadā acitā ca paṭiggahaṃ

ābhataṃ pararajjehi abhiṭṭhāya' baham dhanam, 1658.

103. Dhanuggahānaṃ pavaraṃ sūro Tikkhinamantī ca¹²

mayā so¹³ sukkitto rājā atimaññaṇi dārako, 1659.

104. Upatthānaṃ pi me ayye na so' et) yathā pure,

20. bhātaraṃ tena dosena

dajj' āhaṇi dakarakkhato' ti āha. 1660.

Ta. pararajjehitvā imassa mayā pararajjato¹⁴ baham dhanam Tikkhaṇaṃ, ayaṇ¹⁵ ca pararajje vasaṇto puna imasā geham kusaṇa eṇa mayā mahatā yena

¹ C² - vasaṇa. ² B² āpa. ³ C² B² - abhi. ⁴ B² - itthāya. ⁵ C² - aṇṇa, B² - aṇṇa. ⁶ C² - ā, B² - itta, omittung ti. ⁷ B² tam ākaṇa āraṇa in the place of āha. ⁸ B² itta, omittung ti. ⁹ B² - pūṭe. ¹⁰ B² vaddhāṇaṇṇaṃ na āha so tam āharappetvā: ¹¹ B² pessaṇa ti. ¹² so C² for may' ocitā? B² pavesitā. C² mayā-citā. ¹³ so B²; C² B² - mantāṇa, C² - mantāṇa. ¹⁴ B² yaṇa. ¹⁵ C² āpaṇa-jato. ¹⁶ C² ayaṇ, B² āhaṇi.

paṭṭibhūto ti mahāradā, yathā pure ti pure pāte va āgacchati tīhā pana
na tathā eva, imināham dosena dākarakkhasena dāsamūhi.

Paribbajikā „bhātu tāva doko hoto, Dhanasekkhakumāro
pana tayi aṇehagunayutto bahūpakāro“ ti tassa gonaṃ kathenti

111. Ekarattena ubhayo tvaṇ ca' Dhanasekhavā
ubhato jāti' ettha Pañcālā sahāyā susamāvayā', 1661.

112. Cariyā tam anubandhithe ekadukkhasukho tava
nasukko te divārattim sabbakiccesu vyāvato,
sahāyaṃ kema dosena dajjasi dākarakkhato' ti. 1662.

Ta Dhanasekhavā ti dhanasekhiyā Dhanasekkhakumāro ca 'ti a., 10
etthā 'ti idh' eva nagare, Pañcālā ti Uttarapañcālānagare jātā evamavahā,
susamāvayā' ti sūtiha samāvayā', cariyā tam anubandhithe ti dākarak-
khe jaggadacārikāya pakkantam tam anubandhi bhīyā va na etjahi, nasukko
ti tava kiccesu rattindivam nasukko chandajāto niccavyāvato, tam kema dosena
dākarakkhasena dāsamūhi.

Ath' esa rājā dokaṃ kathento

113. Cariyāya' ayaṃ ayyo' pajagghittho mayā saha,
ajjāpi tena vaggena ativelam pajagghati. 1663.

114. Ubhariyāpi me ayye mantayāmi rahogato
anāmanti' pavisati pubbe appaṭivedito. 1664.

115. Laddhavāro' katokāso ahiritam anādaram
sahāyaṃ tena dosena dajji' āham dākarakkhato' ti. 1665.

Ta ajjāpi tena vaggena 'ti yathā cariyāya' pubbe mahā ann-
bandhanto mayā anāthena sadāhim ekato bhūjjanto veyanto kattham paharito
mahahantam haṃ ajjāpi tath' eva haṃ daggatāko' vya vāṇa pāsanti', 11
anāmanti ti raho N-devīyā sadāhim mantanto pi mayā ajjāpavā sūhāṃ pa-
vīsati, iminā dosena tam ahiritam anādaram dākarakkhasena dāsamūhi.

Paribbajikā „etassa tāv' esa doko hoto, purohito pana te
bahūpakāro“ ti tassa gonaṃ kathenti

116. Kusalo asbhanimittānaṃ rudaññā āgatāgamo
appāde supiṇe yutto niyyāne ca pavesane 1666.

¹ Ekā vāṇa, Bā vāṇa. ² so Bā, Cā -cayā, Cā -arā. ³ Cā -ano, Bā -ino.
⁴ Cā -arā. ⁵ Cā -arā, Cā samāsa. ⁶ Bā cariyāmahā. ⁷ Cā ayyo, Bā
ayyaṃ ayyo. ⁸ Cā -tāva, Bā -to. ⁹ Bā -dāro. ¹⁰ Cā -tāya. ¹¹ Bā sam.
¹² Cā dūta. ¹³ Bā sarati.

111. Padāho¹ bhummantaḥikkhesmim nakkhattapadakovido,
brāhmaṇam kena dosena dajjāsi dakarakkhato ti āha. 1667.

Ta, sabbe -- ti lokaṃ uttāmetta idam bhāriyaṃ loke idam ti sabbanti-
mittam kesaḥ, sudaḥḥu ti sabbarivam jānāmi, uppāde ti sandaggāham suri-
¹ yaggāham ukkappādiṇāḥikkhesmim² uppāde, supiṇe yutto ti supiṇe sa tassa
nippaṭṭhiṇi jūṇaṃvaseṇa yutto, niyyāne sa pavaseṇa ti loke nakkhattena
niyyāyitabbam jūṇā paritabbam ti jānāmi, padāho³ ti eko paṭibalo bhū-
mīyam amakkhe va dosaggaṇe jānāmi amakkhe, nakkhatta -- ti attha⁴lokiyā
n-kotthāseva eko, tam kena dosena dakarakkhasa dassamhi.

112. Rājā dosam katham
113. Parisaṃyam pi⁵ me ayye ummiletvā⁶ udikkhati,
tasmā ajja⁷ bhāṇam luddam
dajj⁸ āham dakarakkhato⁹ ti āha. 1668.

Ti a. ayye sa maṃ parisaṃyamhe lokanta pi akkhiṃ ummiletvā¹ koddho
113 viya udikkhati, tasmā evam atthamitvā² (luddamam³) roṇa⁴ udikkhatta-
mukam viya luddam bhāṇākam āham tam dakarakkhasaṃ dassamhi.

- Tato paribhājikā „mahārāja tvaṃ mātaram ādīm katvā
ime pañca dakarakkhasaṃ dammiti vadasi, evaṃupāṇe ca siri-
vibhavaṃ agantvā attano jīvitam pi⁵ Mahosadhapaṇḍitaṃ
114 atthāya⁶ dammiti vadasi, kā tassa gupāṃ passiti⁷“ pucchanti
imā gāthā abhāsi:

115. Sasamuddapariyāyam mahim sāgarakuṇḍalam
vasundharāṃ āvāsasi amaccaparivārato. 1669.
116. Cāturanto mahāratto vijitāvi mahabbalo
117. pathavyā eharājāsi, yaso te vipulam gato⁸. 1670.
118. Solasirithisahasān) āmuttamanikuṇḍalā
nānājanapadā nariyo⁹ devakaṇḍūpamā sabhā. 1671.
119. Evaṃ sabbasāsaṃpannam sabbakāmasamiddhīnam
aukhitānam piyam digham jīvitam āhu khattiya. 1672.
120 121. Atha tvaṃ kena vaṇṇena kena vā pana hetonā
paṇḍitam anurakkhato pāpam cāsi duccajam ti. 1673.

¹ 10 C¹; B¹ paṭhu. ² C¹ = pattaṇḍalā. ³ C¹ = parisaṃyam. ⁴ C¹ = niyyāyita,
B¹ ummiletvā. ⁵ B¹ khesa. ⁶ C¹ = ayo. B¹ = lo. ⁷ B¹ = jītam. ⁸ B¹ = amaccā-
pā. ⁹ C¹ = amiti pi. ¹⁰ C¹ = omi atthāya. ¹¹ C¹ = laggato. ¹² B¹ = gāthā.

Ta sassa mudā -- ti samuddapacchikkhepasa samannāgatan, sūzara -- ti
parikkhēpitvā thūssa sūzaraṇa kuṇḍalabhūten, vijjītiṣṣi vijjāsamūhāmo,
ekarāja ti sūhassa atthani sūhassa rāṇḍo abhivato evo -- va rājā sabbha-
kāma -- ti sūhessam pi vatthukāmakilesakimāṇam samiddhāya samannāgata-
nani, vukkhīṇam ti evarūpānam vukkhīṇam uttānam evam sabbhūgassam-
pattam Jvitanā digham eva piyaṇ na te appam Jvitanā lochanāni paṇḍitā
vadanti, piṇam ti evarūpam attano Jvitanā kassam p-am anurakkhanto rajaseti.

So tassā kathamānuttvā p-assa guṇe kathento imā g. abhāsai:

111. Yato pi' āgato ayye mama hattham Mahosadho.
nābhijānāmi dhīraṇa anumattam pi dukkatarā. 1674. 10
112. Sace ca' kismilei' kāle maraṇam me pure siyā
putte ca me paputte ca sukhāpeyya Mahosadho. 1675.
113. Anāgataṁ paccuppannam sabbam attham vipassati
anāparādhakamman tam na dajjam dakarakkhato' ti. 1676.

Ta kismileti' kismileti', sukhāpeyya 'ti sukhassam yeva patitthā- 10
peyya, sabbam attham ti sam anāgataṁ paccuppannam 'ti eva attham co
sabbam attham sabbāṇi Boddha viya jānti, anāparādhā -- ti kiythakam-
maṇḍan sparādhakamman, na dajjam ti ayye evam āsamedharan p-am nāham
dakarakkhassam dasseti Mahāsatissa guṇe candaṁajala paharanto' viya
nikkhipvā kattheti.

10

Iti imam jātakam yathānusandhippattam'. Atha paribhā-
jikā cintesi: „ettakenāpi na paṇḍitaṇa guṇā pākāṭā honti,
sakalanagaravāsinam majjhe sāgarapittthe vāsitatelaṁ' vīppa-
hīraṇṭi viya te' pakaṭe karissāmi" rājānam¹⁰ gabetvā pāsādā
oruyha rājāṇane āsannaṁ paññāpetvā ta, nīlāpetvā' nāgare 15
sannipāṭāpetvā puna rājānam ādito patthāya Dakarakkhaṇ-
paṭham pucchivā tenn heṭṭhā kathitanayen' eva kathitakāle
nāgare āmantetvā

114. Idam anuṭṭha Pañcālā Cūṇaniyassa bhāsitaṁ

paṇḍitaṁ anurakkhanto pāpam cajiati dacejjaṁ. 1677. 20

¹ C² yathāpi. ² Iti va. ³ Iti kismileti. ⁴ C² -ano, Iti -no. ⁵ C² kismileti, C¹
kismileti. ⁶ Iti evam so mahāsatissa g. candaṁajalam udharanto. ⁷ Iti -dhiṇā
metthakam patiti hanti. ⁸ Iti vāsitatelaṁ. ⁹ Iti -hīraṇṭam tassā guṇe. ¹⁰ C²
rājānam. ¹¹ C² nīlāpetvā.

112. Māta bhariyā ca bhāturo ca sakhīno brāhmanasas ca
attano cāpi Pañcālo channam cajati jivitaṃ. 1678.
113. Evaṃ mahiddhikā paññā nipuṇā sādhuçittanti
diṭṭhadhamme hitatthāya samparāye sukhāya cā 'ti. 1679.

2. Ta mahiddhikā āmahantam utthāṃ gahetvā (hita, diṭṭhadhamme -- ti
[manam] yeva ca uttāhāva hitatthāya parolokasukkhatthāya ca hoti.

- Iti ratanagharsasa maṇikkhandhena kṛtām gaṇhanā vīya
Mahāsattassa gupehi desanākkṛtān gaṇhi. Dakarakkhasa-
paṇho nīṭhito. Nīṭhita va' saḅbaso Mahānimmaggassa
10 vānnaṃ. Jātakasamodhiṇ' ettha*;
110. Bheri Uppalavannāsi, piṭā Sudhodano ahu,
mātā āsi Mahāmāyā, Amarā Bimbhasundari. 1680.
111. Suvo abosi Ānando, Sāriputto 'si' Cūḷani,
Mahosadho lokanātho, svam dhāretha jātakaṃ ti*. 1681.
15 112. Kevatto Devadatto 'si' Talatā' Cullānandikā*,
Pañcālacaṇḍi sundari*, devī cāsi yasaesikā. 1682.
113. Ambattho āsi Kāvindo, Poṭṭhapādo ca Pukkuso,
pilutiko ca Devindo, Senako cāpi saccako. 1683.
114. Devī 'dumbarā diṭṭhamāṇgalikā Sālikā cāpi kuṇḍali
20 Videho Lājūdyitī*. 1684.

* It'ca. * It'vannāsi utthā imāhi dhammadassanāni akhīrītā evaṃ na bhū-
khāva tathāgato idhūva paññivā pabbhe pi paññāva yeva ti evaṃ jātakaṃ sa-
modhiṇanto cānagāhiṃ āka. * It'vāsi brahmadatta anukerujjo moggalāno.
* It'āsi devadatto. * It'cullā. * It'ānandā va nandadevī ca ampicā. *
Cū - ra. * It'andā tūva: sundari cūḷā malikā ahu] uttamparādevī gotamā,
ambattho āsi kāvindo] poṭṭhapādo ca pukkuso] anuruddho ca pañcālacaṇḍo]
devindo supadantako, senako kassa, o ahu, vedheho lājūdyitiko] mahosadho loka-
nātho] evaṃ dhāretha jātakaṃ] mahosadhajātakaṃ nīṭhitaṃ] Et' after lājūdyitī
addo: paññāvaṇṇā pātā meyyham sajjitā manamandirā tanyasvāni janam saḅbaso
vaddhiṇ gaṇhato sebbaso] pañcānādhimānāni bhūgā cānāpātakattāyo dānam
ālamasā paṇḍā mama hotu bhāva bhāve].

10. Vessantara-jātaka.

Phusanti varavasaṃsāhe ti. Idam S. Kapilavatthum
 upanisiya Nigrodhārāme¹ r. pokkharavassam ā. kaṭṭhe. Yasā ti S.
 parattatāraddhammasakko anukkamena Rājagahaṃ gantvā ta, hemantam
 vīṭṭhāmetvā Udāyithoreṇa maggaḍḍhikena viṇatikhīṇāsvasaṃsāhapari-
 vuto paṭhamagamanena K-vatthum agamāsi tadā Sakyarājāno „am-
 bhākam ātiseṭṭhaṃ passheṣmā“² ti sannipatitvā Bhagavato vasaṃsāthā-
 nam vīṇamāsamānā „Nigrodhasukkaṃskāraṃo ramaṇiyo“³ ti sallaḅbhatvā
 ta. abhāvaṃ paṭṭhaggaṇavidhūṃ katvā gaṇḍhapupphādihattā paecugga-
 manam karitvā sabhāsenakārapatimandite dahanadāhate nāgaradārake⁴
 ca nāgaradārīkāyo ca paṭhamam paḷḷimāso tato rājakumāre ca r-ku-
 māriyo ca. tesam anantarā sāmaṃ gaṇḍhapupphatṭhānāpādiṃ S-tam pājaya-
 mānā Bhagavantaṃ gahetvā N-ārāmaṃ eva agamanāso, ta, Bh. viṇati-
 sahaṃsukhīṇāsvaparivuto paṇḍittavaraḥuddhāraṇo nīdī. Sākiyā mā-
 najātīyā⁵ mānathoddhā, te „Siddhattakumāro ambhehi dahanataro⁶
 ambhākaṃ kaṇiṭṭho bhāginoyyo putto natthā“⁷ ti cintetvā te dāhara-
 dāhate rājakumāre āhāso: „vandatha, mayāṃ tumhākaṃ piṭṭhito
 nīdīsāma“⁸ ti, tesu avanditvā nīlāneṇ Bh. tesam aṇḍhāsayam olo-
 ketvā „na maṃ ātāyo vandanti, kanta dāṃ vandāpessamāti“⁹ abhūṇā-
 pādakaṃ jhūṇam samāpajjitvā ruttāya ākāsaṃ abhuggantvā tesam¹⁰
 vīso pādapaṇḍum okāmaṇe viya gaṇḍhanbarukkhamulē¹¹ yamakapāti-
 hāriyaṃsānam pāṭihāriyaṃ akāsi. Rājā maṃ acchariyaṃ divā āha:
 „bhaṇto tumhākaṃ jātadivase Kāḷadevalassa vandanaṭṭham“¹² upanā-
 nam vā pāde parituttetvā brāhmaṇassa matthake jhite divā āham
 tumhe vandāmi, ayaṃ me paṭhamavandana, vappamaṇḍalaḍḍivase jaṃ-
 buccāyāya vīṇāyaṇe nīlānāsaṃ vā jambuccāyāya aparivattanaṃ
 divāpi tumhākaṃ pāde vandāmi, ayaṃ me dāyavandana, idāṃ mayā¹³
 udiṭṭhapubbapāṭihāriyaṃ divāpi tumhākaṃ pāde vandāmi, ayaṃ me
 ratiyavandana“ ti, ruṇṇā¹⁴ paṇa vandite avanditvā jhātum samattho
 nāma eka-Sākiyo pi nāhoi, abbe vandāhaṃ yeva. Il Bh. ātāyo¹⁵
 vandāpetvā ākāsaṃ otaritvā paṇḍittāsaṇe nīdī, nīlāne ca¹⁶ Bhagavati
 sallaḅhatto¹⁷ ātisaṃsāgamo āhoi. abbe ekaggaṇḍitā haivā nīdīmaṇ,
 tato mahāmegha ruttahitvā pokkharavassam vasi, tamharappaṃ¹⁸
 ulukam heṭṭhā viravantum gochati, ye tenetukāma¹⁹ te tementi, utemetu-

10. Cfr. Bv. & Up. p. 78. Bigandet, Gaudama p. 36. Bod., Catena p. 2.
 J. B. A. Soc. 1870 p. 170. Reichen, Tibetan Tales p. 237. ¹ Bā-ukā. ² Bā-o.
³ Bā-ko. ⁴ Bā-vandāpanattham. ⁵ Bā-imam. ⁶ Cā-o. ⁷ Cā-va. ⁸ Cā-
 sallaḅhatto, ⁹ vīṇāpatto. ¹⁰ Cā-panam. ¹¹ Bā-imam.

kāmasa carite bindumattam pi na patati, tam diṣṣā sabbe anchari-
yabhhutaṁsā¹ jāta ahesuṁ, „aho anchariyam aho xbhutaṁ aho
Buddhāpaṇaṁ ānubhāvata² yesuṁ ātīsamāgame evaṇipam pekkhaṁ-
vassam vasshi“³ kathaṁ samuṭṭhāpesuṁ. Tam sutvā S. „na bhi, i.
p. pi mama ātīsamāgame mahāmegho p-vassam vassī yevā“⁴ ‘ti sutvā
tahi⁵ yācīta A. ā.;

Attis Siviraṭṭhe Jetuttaranagare Sivimahārāja
nāma r. karonto⁶ Sañjayan⁷ nāma puttam paṭilabbi. So tassa
vayappattassa Maddarājadhītaras Phosatiṁ nāma rājakaṇṇaṁ
10 ānetvā r. niyyādetvā Phosatiṁ aggamaheṣiṁ akāsi. Tassāyaṁ
pubbayoga. Ite hi ekanavutikappe Vipaseṭi nāma Sattthā luke
udapādi, tasmīṁ Bandhumatīnagaras upanissāya Kheme migā-
dāye viharante eko rājā raṇṇo Bandhumassa anagghena cao-
danasārena saddhiṁ sataśahasasagghanikaṁ suvaṇṇamālāṁ pe-
12 sesī, raṇṇo pana dve dhīrare ahesuṁ, so tam paṇṇākāraṁ
tāsaṁ dātukāmo hutvā c-sāraṁ jetthikāya adāsi su-mālāṁ
kaṇṭhāya adāsi, tā ubho pi „na mayāṁ idam attano sarire
upanesāma“, Sattthāraṁ eva pūjessāma“⁸ ‘ti cintetvā rājānaṁ
ākaṁsu: „tāra c-sārena ca so-mālāya ca Dasabalāṁ pūjessāma“⁹
10 ‘ti, tam sutvā rājā „sādhū“¹⁰ ‘ti sampaṭicchi, jetthā candana-
cūppaṁ kāretvā¹¹ suvaṇṇasamuggaṁ pūretvā¹² gaṇhāpesi, kaṇṭhā-
bhugūṇi pana su-mālāṁ oracchadamālāṁ kāretvā suvaṇṇa-
samuggena gaṇhāpesi¹³, tā ubho pi migadāye viharāṁ gantvā
jetthā candanacūppena Dasabalassa suvaṇṇavaggaṁ sariraṁ
12 pūjetvā sesarunṇāni gandhakuṭiyas vikīritvā „bhante anāgate
tumahādisassa Buddhassa mātā bhavēyyaṁ“¹⁴ ‘ti paṭṭhannāṁ akāsi,
kaṇṭhā Tathāgatassa suvaṇṇavaggaṁ sariraṁ so-mālāya ka-
tena¹⁵ oracchadena¹⁶ pūjetvā¹⁷ „bhante yāva arabhattappatti tāva
idam pasādhanaṁ mama sariraṁ mā vīgataṁ hotu“¹⁸ ‘ti paṭṭha-
14 nāṁ akāsi, S. tāsaṁ anumodanaṁ akāsi. Tā ubho pi yāvutā-

¹ Cā .bhūta-. Bā .yabuta-. ² so Cā, D* .mā, Bā mahānubhāva. ³ Cā .vassā-

⁴ Cā karanta ⁵ Bā āhāyāṁ. ⁶ Bā pīkkhāsiṁsa. ⁷ Bā adāsi .dīṭṭhā.

⁸ Cā .vassī .vassā. ⁹ Cā .cchādana, C* .cchādana. ¹⁰ Bā adāsi bhagavatam

vanditvā.

yukam' thatvā devaloke nibbattiṃsa, tāsu jetṭhabhagini deva-
lokato manussalokaṃ m-lokato d-lokaṃ saṃsaranti ekaun-
vutikappāvassāṇe Buddhamātā Māyā devī abosi, kaniṭṭhabha-
gini tatth' eva saṃsaranti Kassapadasambalassa kāle Kikkisa-
rañño dhītā hutvā nibbatti, cittakammena' katāya viya uraccha-
damālāya alsukkatena ureṇa jātattā Uracchadā nāma kumārīkā
hutvā soḷasavassakāle Sattha bhaddānumodanaṃ sutvā sotā-
pattiphalo patitṭhāya aparabhāge bhaddānumodanaṃ suṇauten'
eva pitarā sotāpattiphalam' puttadivase yeva arahattaṃ pavā-
pabbajitvā paricibbāyi, Kikirājāpi aññā satta dhītaro labhi,
tāsaṃ nāmāni:

Samant' Samanā* Guttā ca bhikkhūn' Bhikkhudāsikā*

Dhammā c' eva Sudhammā ca Saṅghadāsi' ca sattamā ti.

Tā imasmiṃ Buddhappāde

Khemā Uppalavannā ca Paḷācārā ca Gotamā

24

Dhammadiṇṇā Mahāmāyā Viśākhā cā 'ti sattamā ti,

tāsu Phusati Sudhammā nāma hutvā dānādāsi peṇḍāni katvā
Vipassīnāmabuddhassa katāya candaṇṇapūjāya phalena rotta-
candanarassasamupphositenā' viya sarīrena deveṣu ca manussesu
saṃsaranti aparabhāge Sakkaṃ devarañño aggamahesi hutvā
nibbatti, ath' assā yāvatāyukam' thatvā paṇḍasu pubbanimittesu
uppannesu Sakko devr, tassā parikkhināyukataṃ* ātvā ma-
hantena yasena tam' ādāya Nandanavagunyyānaṃ gantvā ta- tam'
alaṃkatasayanapitṭhe nipaṇṇam' sayam' sayanapasse nidditvā
etaḍ avoca: „bhaddo Phusati dasa te vare demī, paṇḍasā,"
'ti vadanto imasmiṃ gāthāsahasapattimaṇḍite Mahāvessantara-
jātaka paṭhamam' gātham' āha:

1. Phusati' varavannābhe varassu dasadhā vare

pathavyā cāropubbaṅgi yaṃ tuyham' manaso piyaṃ ti. 1685.

* Bā - kumārā. * Bā - sama. * Bā - dāyikā. * Bā - saṅghadāyī. * Bā - candaṇṇa-
sāraparippositenā. * Bā - yukam'. * so C' Bā for - assā? C' garhasā. * all
three MSS. - cā.

Evam esā Mahāveśṣantaradhammaḍḍesaṇā devaloke paṭiṭṭhāpiṭṭā
nāma hoti.

Te Phussaṇiṇi ten nāmaṇḍapattī. *ara--ti variya sappiṭṭhāya sa-
mannāgata, dāsaḍḍhū ti dāsaḍḍhe koṭṭhāse, paṭhavyā ti paṭhasiyam, gāhe-
1 talhe kiṭṭā varassu gāṭhāsaṇ¹ 'ti vadati, sārubbhaṅgīti sārubbhaṅgīyena
sammānāgata, yaṃ tuyhaṇ² -- ti yaṃ yaṃ tava mūlāsa piyaṃ tam tam dāsaḥ
koṭṭhāseḥ gāṭhāṭṭhi vadati.

Sā attano cavaṇadhammataṃ ajānanti pamattā hutvā do-
tiyaṃ gātham āha:

10 1. Devarāja numo ty-attho, kinī pāpaṃ pakataṃ mayā,
raṇṇā cāveṣi maṃ ṭhāṇā vāto vā dharaṇīruhaṇ ti. 1686.

Te numo -- ti numo te attho, kinīpāpaṇ ti kinī mayā tar' antara³
pāpaṃ kattaṃ ti pucchati, dharaṇī -- ti raṇṇam vija⁴.

Ath' assā pamattabhāvaṃ ātvā Sakko dve gāthā abhāsi:

15 2. Na c' eva te kutam pāpaṃ, na ca me tvaṃ asī appiṇṇā,
puṇṇā ca te parikkhīnaṃ yena t' evaṃ vadāmi ahaṃ. 1687.

3. Santike maraṇaṃ tuyhaṃ, vinābhāvo bhavissati,
paṭigaṇḍhāhi me ete vare dāsa pavucchato⁵ ti. 1688.

Te, yena tevaṃ ti yena tam evaṃ vadāmi, tuyhaṃ vinābhāvo ti
20 tava ambhā siddhāro vijogo bhavissati. pavucchato⁵ ti dadaminassa.

Sā Sakkassa vacanaṃ ātvā nicchayena attano maraṇaṃ
ātvā varaṃ gaṇhanti āha:

4. Varaṇ ce me aḍo Sakka sabbabhūtānaṃ issara
Sivirājassa bhaddaṃ te tattha assaṃ nivesaṇo. 1689.

21 5. Nilanettā nilabhamu nilakkhi ca⁶ yathā mīgi
Phosoti nāma nāmena tattha p' assaṃ Poridada. 1690.

6. Pattaṃ labhetha⁷ varadaṃ yācayogaṃ amaccaraṃ⁸
pūjitaṃ patirāje⁹ kīrtimantaṃ yasassinaṃ. 1691.

30 7. Gabbhaṃ me dhārayantiyā majjhimaṇḍaṇaṃ anunnataṃ
kucchi anunnato assa cāpaṃ va likhitaṃ samaṃ. 1692.

¹ Cū omi ga.

² Bā tava santike.

³ Bā omi vja.

⁴ Bā pavucchato.

⁵ Bā pavucchato.

⁶ Bā va.

⁷ so all trees MSS. for labhessyaṃ.

⁸ Cū rjmi.

⁹ Bā patirāje.

7. Thanā me na-ppapateyyum, palitā nassantu' Vāsava,
kāya rāgu' na lippetha, vajjhañ cāpi pamocaye. 1693.
10. Mayūrakocēcābhirade nārivaragañāyute
khujjatecalakkhakākinne' sūdamāghatavannite' 1694.
11. Citraggalerughusite surāmaṇsappabodhane
Sivirājassa bhaddan te tattha aasaṁ mahesiya' ti. 1695.

Ta Sivirājassa 'ti Jambodīpataṇe sīkenti attano anurūpikam Svī-
raṇṇo nivesanāṁ dīpaṁ ta aggaṁahesibhāvaṁ paṭhanti evaṁ āha, yaṭhā
māgāṁ ekavassāṁ 'ti migaputtā nimmāṇānāneṭṭi' hoti, ten' evaṁ ā, ta
aasaṁ ti tattha pi lūnā va nūmāsa aasaṁ, labhayaṁ puttāṁ varaṇṇān 10
ti' alakkatacācākkhiyugālakadāyamaṇṇasānta-chaṭṭadīreṇa jattayachassa vara-
bhāḍassa dāyakaṁ, ārocchīti majjhimaṇḍan ti vuttam sarūpaṇo dāsaṁ, lakkhi-
tan ti yaṭhā cākaṁ dhanakāreṇa samāṁ lakkhiṇḍanāṁ anuṇṇatāmajjhaṁ guḍi-
tattam' samāṁ hoti sarūpaṇo me kucchī bhavaya, nappapateyyum ti puttā
lambā na bhavayaṁ, palitā -- ti Vāsava devasāṭṭha palitāṁ pi me dāsaṁ 15
nivesanāṁ mā paṭhāyissāṁ, palitāṁ cīrūka ti pi pāṇo, vajjhañcāpi ti kī-
lakkhiṇḍanāṁ rājapāṭṭhikāṁ vajjhappattam corāṁ attano balena pamocetum so-
metthi aasaṁ, lūnā attano jessāyabhiram dīpaṁ, sūdamāghatavannite' 2
ti kīrjānākilādīṇa thūṇasāna' kāṇa kīrjānāṁ 10 sūdaṁ 11 ā' eva magha-
kheṭṭi 12 ta vāṇṇe, citraggaṇerughavāṇa ti paṇḍitāṇaṁ katuriyasādaṇḍāṇaṁ ma-
nassamaṇaṁ varāṁ varāṇṇi suttatāṇaṁ cīrūka dīrākarāṇṇi āggaṇṇe, surāmaṇ-
sappabodhane 13 ti pīratha khādāṭhā 'ti surāmaṇṇi' 14 pebedhāyamaṇḍanaṁ
sarūpaṇo Sivirājassa nivesanāṁ taṇṇa aggaṁahesibhāvaṁ bhavayaṁ ti, jūṇa dāsa
vare gāhī, tattha S-rājassa aggaṁahesibhāvaṁ pethama vare, nīṇṇasāṇa dūtiyo,
nīṇṇamukataṁ tatiyo, Pīṇṇasīṇi nīṇṇam varutiho, puttapaṭṭhāṇo paṇḍama, anu- 15
nāṇakucchīti chaḍḍho, alambethānāṇa suttama, apalītabhavo aṭṭama, sūdamā-
ghatavannite aasaṁ, vajjhapaṇḍanaṁ suttatāṇaṁ dāsaṁ ti.

Sakko āha:

11. Ye te dāsa varā dinnā mayā sabbaññasobhane
Sivirājassa vijjite sabbe te lacchaṇā vare' 16. 1696.

50

1 Bā na aasa. 2 Cā rājo, Bā rājo cor: ta rājo. 3 so Cā; Bā khujjāṇḍocāpa-
kādāṇa; read: khujjāṇḍocākkhiṇṇa? 4 so Cā; Bā sūdamāghatavannite, Bā
sūda- or sūddha-; read: sūdamāghatavannite? 5 Bā omāṇa nī. 6 Cā labhethā
ti labhayaṁ puttāṁ varaṇṇāṇi, Bā tatthethā ti labhayaṁ varaṇṇāṇi. 7 Bā cūṭi-
8 Cā puttā, Cā vuta-, Bā sūdamāghatavannite. 9 Cā pāṇi, Bā anu-. 10 Bā cīrūka
11 Cā eva, Bā sūddha. 12 Bā migaputtā. 13 Bā sūda-. 14 Bā sūda- aṭṭama
sakko ā r. paṇḍitāṇaṁ dāsa vare sūdaṁ dīrā ca pāṇa evaṁahesibhāvaṁ bhaddo pīṇṇasāṇa
tāva sabbe; samīkethā ti varā anuṇṇāṇi tīnatthāṇi paṇḍama sūdaṁ āha.

11. Idam vatvāna Maghavā devarājā Sujampati
Phusatiyā vatam datvā anumodittha Vāsavo ti. 1697.

Te, anumoditthā 'ti sabbe te tacehaṃ vare ti evam vare datvā pama-
dita tūṭhamānaso ahesi. Dasa-veragāhī' nīṭṭhi.

12. Ii sā vare gahetvā tato cutā Maddaraṇṇo aggamaheṣiṇi
kucchimhi nibhatti, jāyamāṇa ca candana-cūppa-parikinnera
viya sarīrena jātattā tassa nāmagahapadivasso Phusati tv-eva
nāmaṃ karimāsu, sā mahantena parivārena vaḍḍhitvā soḷasa-
vassakāle uttamarūpadharā ahesi, atha maṃ Sivimāhārājā put-
10 tassa Saṇḍayakumārassa' atthāya ānetvā tassa chaṭṭam' usā-
petvā taṃ soḷasannaṃ itthi-sahassānaṃ jetṭhakaṃ katvā aggama-
heṣiṭṭhāne thapeṃ, tena vuttaṃ:

11. Tato cutā sā Phusati khattiye upapajjatha,

Jetuttarumhi nagare Saṇḍayena samāgamāmi. 1698.

12. Sā Saṇḍayassa piyā manāpā ahesi, atha Sakko āvajjamāno
„mayā Phusatiyā dinnavaresu nava varā samiddhā" ti diāvā
„eko pana puttavaro tvaṃ na samijjhati, tam pi 'ssa samijjhā-
peṇ-sāmiti" cintesi. Tadā M. Tāvatimsadevaloke vasati āyuṃ
c' aesa parikkhīṇaṃ ahesi, imi ūtvā Sakko tassa eantikam
20 gantvā „mārisa tayaṃ manussalokaṃ gantum vaṭṭati, tatth' eva
S-raṇṇo aggamaheṣiṇi Phusatiyā kucchimhi paṭisaṇḍhiṃ ga-
hitum vaṭṭatāti" tassa c' eva mūhesaṃ ca cavanadhammānaṃ
eṭṭhisahassānaṃ devaputtānaṃ paṭiññaṃ gahetvā sakatṭhānaṃ
eva gato. M. pi tato cavitvā tatth' upapanno, sesadevaputtāpi
30 eṭṭhisahassānaṃ amaccānaṃ geheṣu nibbattimāsu, M-e kucchi-
gate Phusati dokaḷloḷi hutvā catṭhaṃ nagaradvāreso nagaramajjhe
nivesanadvāre ti cha dānasālāyo kārāpetvā devasikāṃ cha
satasaḥassāni viṣṣajjētvā dānaṃ dātukāmaṃ ahesi, rājā tassa
dokaḷam' sutvā nemittaka pucchitvā „mahārāja, deviyā kuc-
40 chimhi dānābhirato satto uppanno" dāneṇa tittim' na gamissa-
tthi" sutvā tūṭhamānaso vuttinappakāraṃ dānaṃ paṭṭhapesi,

1. Bā. Aetiā. 2. Bā. upapanno.

Bodhisatassa paṭisaṇḍhigahaṇakālato paṭṭhāya raṇṇo āyassa
pamāṇam nāma nāhosi, tassa puṇḍānubhāveṇa sakala-Jambudīpe
rājāno paṇṇākārāṇi pahīṇanti, devī mahantena parivāreṇa ga-
bhāṇi dhārenti¹ dasamāse paripuṇṇe nagaraṇi daṭṭhukāma
hutvā raṇṇo āroṇesi, rājā nagaraṇi devanagaraṇi viya alaṇ-
kārapetvā devīm rathavaraṇi āropetvā nagaraṇi padaḍḍhiṇaṇi
kāresi, tassa vessānaṇi vithiyā vemaḍḍhiṇi paṭṭakāle kammaja-
vātā calissu, raṇṇo ārocayissu, so vessavithiyā² yeva tassa
saṭṭigharaṇi katvā gaḇhāpesi, sā ta. puttāṇi vijāyī, tena vuttam:

11. Dasamāse dhārayitvāna karonti purāṇi padaḍḍhiṇaṇi
vessānaṇi vithiyā maḍḍhe jānesi Phussaṇi mamaṇ ti. 1699.

M. māta kucchito nikkhamanto³ visado⁴ hutvā akkhiṇi
ummettvā nikkhami, nikkhamanto yeva māta haṭṭhaṇi pasāretvā
„amma dānaṇi dassāmi, atthi kiṇcīti“ ā., ath⁵ assa⁶ „tāta
yathajjhāsayena dānaṇi dehi“ pasāritabhatthe saḥassasattavikāṇi
thāpesi. M.⁷ Ummagga-jātaka imasmiṇi jātaka pacchimattabhāve
ti tiṣṇe thānesa jātāmatte yeva⁸ kathesi. Ath⁹ assa nāmagā-
haṇadivase vessavithiyāṇi jātattā Vessantara ti nāmaṇi
karissu, tena vuttam:

12. Na mayhaṇi mattikaṇ¹ nāmaṇi, na pi pettikasambhavaṇi²,
jāto mhi vessavithiyāṇi, tasmā Vessantara abhu ti. 1700.

Jātadivase yeva paṇ³ assa ekā ākāsaśālini kaṇṇurukā abhi-
maḇḇalasammataṇi sabbasetāṇi haṭṭhipotakaṇi ānetvā maḇḇala-
haṭṭhiṭṭhāno thāpetvā pakkāmi, tassa M-assa⁴ paṇṇayāṇi katvā
appaṇṇattā Pacceyyo te-eva nāmaṇi karissu. Rājā M-assa
atidighādidoso vajjetvā madhurakkhira catuṣsaṭṭhidhātīyo upaṭṭha-
pesi, tena saddhiṇi jātānaṇi saṭṭhiyā⁵ dāraḇḇasahassānaṇi pi⁶
dhātīyo dāpsei, so saṭṭhisahassehi dāraḇḇakēhi saddhiṇi mahan-
tena parivāreṇa vadḍhati, ath⁷ assa rājā satasahassaggaṇikaṇi
kumārapiḇḇaudhaṇaṇi kārapetvā adāsi, so catupaṇṇavaseikakāle so

¹ C¹ add. ā. ² B¹ -yaṇi. ³ C¹ nikkhamto. ⁴ B¹ viuddho, B² viaro. ⁵ B¹
add. mhi. ⁶ B¹ add. ti. ⁷ B¹ add. mātari saddhiṇi. ⁸ C¹ -kā. ⁹ B¹ nāpi
pitaka. ¹⁰ B¹ mātāntato. ¹¹ B¹ saṭṭhi. ¹² B¹ add. ekakā.

tam muñcitvā¹ dhātinaṃ datvā puna tāhi diyyamānaṃ na
 gaṇhi, tā naṃ pavattin rañño ārocayissu, rājā „mama puttena
 dīnaṃ sudiṇnaṃ Brahmaḍeyyaṃ eva hotū“² ti aparāṃ piḷau-
 dhaṇaṃ kārāpesi, kumāro tam pi dāraḥakāle yeva dhātinaṃ
 6 navavāre piḷandhaṇaṃ adāsi, aṭṭhavaasikakāle pana sayanapitthe
 nisīno cintesi: „ahaṃ bāhiraḍānaṃ eva demī, tam maṃ na
 paritoseti, aṭṭhattikaḍānaṃ dātukāmo ‘mhi, sace maṃ koci
 hadayaṃ yāceyya uraṃ blinditvā hadayaṃ niharitvā dadeyyaṃ,
 sace akkhinī yāceyya akkhinī uppiṭetvā dadeyyaṃ, sace sarī-
 10 ramāṃsaṃ yāceyya sakkasasirato maṃsaṃ chetvā dadeyyaṃ“³
 ti. Tassa⁴ evaṃ sabhāvaṃ sarasacittam⁵ cintentaṃsa satunahu-
 tādhikadriyajanasaṭasahassaṃbhaḥalā ayaṃ paṭhavi mattavara-
 vāraṇo viya gaṇṇamaṇḍā pakampi, Sineru pabbata⁶rājā suseḍḍi-
 vettamkura viya onamitvā naccamāno viya ca Jetuttaraṇa-
 15 gaṇḍhīmukho aṭṭhāsi, paṭhavisaddena dāvo gaṇṇanto khaṇḍa-
 vassaṃ⁷ vassi, vijjullatā niccharimbu, sāgare ubhatti⁸, Sakko
 devarājā appothesi⁹, Mahābrahmā sādhu¹⁰kāraṃ adāsi, yāva
 Brahma¹¹loka ekakolāhalaṃ ahoṃ, vuttam pi c’ etaṃ:

1. Yaddāhaṃ dārako homi jātiyā aṭṭhavaasiko
- 20 tadā nisajja pāsāde dānaṃ dātuṃ vicintayin: 1701.
2. Hadayaṃ dadeyyaṃ cakkhum pi maṃsaṃ pi rudhiraṃ pi ca
 dadeyyaṃ kāyaṃ-sāvetvā¹ yadi koci yācesye mamaṃ². 1702.
3. Sabhāvaṃ cintayantaṃsa akampitaṃ asanthitaṃ
 akampi tattha paṭhavi Sineru-vanavaṭaṃsakā ti. 1703.
4. So, soḷasaṭṭasakāle yeva saḥhasippe nippattiṃ pāpuṃi,
 25 aṭṭha piṭā r. dātukāmo mātaraṃ saddhiṃ mantetvā Maddarāja-
 kulato mātuladhītaraṃ Maddinī cāma ānetvā soḷasaṇṇaṃ itthi-
 saḥasānaṃ jeṭṭhikaṃ aggamahesiṃ katvā M-aṃ rājje nāhiṃci,
 M. rājje paṭiṭṭhitakālato paṭṭhāya devasikaṃ cha saṭṭasahasāni
 30 viṇasajento mahāḍānaṃ pavatteṃ. Aparabhāge Maddi devī

¹ B² omv., ² B⁴ omis para., ³ B² ghaṇṭha., ⁴ B² sakkabuddhi., ⁵ B² -peṭi.

⁶ C² kāyasaḍḍhitvāna. ⁷ C² yācesu mamaṃ, B² yācesu maṃ.

puttam vijāyi tam kañcunajālena paṭicchimāsu, ten' assa Jāli-
kumāro tv-eva nāmaṃ karimāsu, tassa padaṣā gamanakkāle
dhitaraṃ vijāyi, tam kaṇhājīnena paṭicchimāsu, ten' assā Kaṇ-
hājīnā tv-eva¹ n. k., M. ekamāsaṣaṣa² chakkhattuṃ alaṃkata-
batthikkhandhavaragato chadānasālā oloketi. Tada Kālīnga.
ratthe dubbhatthikā ahoṣi, assāni na sampajjissu, mahantaṃ
chātakaṃ pavutti, maṇussa jīvituṃ asakkontā corakammaṃ
karonti, dubbhikkhapīṇā jānapadā rājaggaṃ sannipatitvā upa-
kosimāsu, tam sutvā raṇṇā „kiṃ tātā“³ 'ti vutte tam atthaṃ
ārocayimāsu, rājā „sādhū tātā, devaṃ vassāpessaṃmīti“⁴ te uyyo-
jetvā samādinnaṣṭhe upasathavāsaṃ vasanto devaṃ vassūpetuṃ
nāsakkhi, so nāgare sannipātāpetvā „ahaṃ samādinnaṣṭhe
sattāhaṃ upavasitvāpi devaṃ vassūpetuṃ nāsakkhiṃ, kiṃ nu
kho kātābhaṃ“⁵ ti pucchitvā „sace deva devaṃ v. na sakkosi
esa Jetuttaranagaraṃ Saṅghajayāṇaputto Vessantaro dānābhirato:
tassa saḍḍaseto maṅgalahatthi atthi, tassa gatagataṭṭhāne devo
vassati“, brāhmaṇe pesetvā tam batthiṃ yācāpetvā ānothā⁶ 'ti,
so „sādhū“⁷ 'ti sampatiucchitvā brāhmaṇe sannipātetvā tesu
atthi jano vicisitvā tesu paribhayaṃ dātā „gacchatha, Ves-
santarā“⁸ hatthiṃ yācitvā ānothā⁹ 'ti pesesi, brāhmaṇā ano-
pubbena Jetuttaranagaraṃ gantvā dānagge dānaṃ¹⁰ bhuñjitvā
uttamaṃ carimāṃ rajaparikinnuṃ paṇḍumakkhitāṃ katvā puṇḍu-
madivase rājānaṃ batthiṃ yācituṃkāmaṃ hutvā raṇṇo dānaggaṃ
āgamanakkāle pācīnadvāraṃ agamamāsu, rājāpi „dānaggaṃ olo-
kessamīti“¹¹ pāto va soḷasagandhodakaghaṭehi nahātvā¹² bhuñjitvā
alaṃkaritvā alaṃkatabatthikkhandhavaragato pācīnadvāraṃ
agamāsi, brāhmaṇā satth' okāsaṃ alaḥhitvā dakkhiṇadvāraṃ
gantvā unnotappadesaṃ thatvā raṇṇo pācīnadvāro dānaṃ¹³ olo-
ketvā d-dvāraṃ āgamanakkāle hatthe pasāretvā „jayatu bhavaṃ
Vessantaro“¹⁴ ti āhaṃsu, M. brāhmaṇe diṣvā hatthiṃ tesu
ghatattānaṃ pesetvā batthikkhandhe nisīno va paṭhamāṃ g. ā.:

¹ Cā. tva. ² Hā. omite aka. ³ Cā. vassati. Cā. vassati. ⁴ Bā. -tassa. ⁵ Bā. bhat-
tā. ⁶ Cā. nahātvā, Hā. nahātvā. ⁷ Hā. dānaggaṃ.

20. Parāḷhakaecchanakhalomā¹ paṃkadantā rajasastrā
paggayha dakkhiṇabāhaṃ kiṃ maṃ yācanti brāhmaṇā ti. 1704.
Tam sutvā brāhmaṇā āluḥsu:
21. Ratanam² deva yācāma Sivinaṃ ratthavaḍḍhana³,
dadāhi pavaraṃ nāgaṃ leḍḍantaṃ urūḷhavan ti. 1705.
Ta urūḷhavan ti ubbhānaṃsattham.
Tam sutvā M. „ahaṃ sīsaṃ ādiṃ katvā ajjhattikadāsaṃ
dātukāmo, ime bhāhiram eva yācanti, pūressāmi tesāṃ mano-
rathan⁴ ti cintevā hatthikkhandhavaragato 3.:
22. Dadāmi na vikampāmi yaṃ maṃ yācanti brāhmaṇā⁵
pabbhinnaṃ kuṇḍaraṃ dantiṃ opavuyhaṃ⁶ gajuttamaṃ, 1706.
paṭijānitvā ca
23. Hatthikkhandhato oruyha rājā cāgādhimāneso
brāhmaṇānaṃ adā dānaṃ Sivinaṃ ratthavaḍḍhanaṃ ti. 1707.
24. Ta opavuyhaṃ⁷ ti opavuyhaṃ rājatthanaṃ, sīgā-- ti vāṇa adhi-
kamāneso, adā ti vāṇassa anāḷakkatthilānaṃ olakkattham ukkhatuṃ po-
dakkhiṇaṃ katvā anāḷakkatthilānaṃ adikā kusumamāsesakā⁸ paṇḍhodaka-
kharitāṃ savaṇṇabhinikāraṃ gahetvā ho: etthi⁹ ti alamāstaraṇadimāsaḍḍhaṃ
hatthavaḍḍhaṃ tesāṃ hatthā ṭhapetvā ulakam¹⁰ pūṭevā alamāstaraṇaṃ adāsi.
25. Tassa catthāso pādeso alamkāro cattāri sataśaḥassāni ag-
ghatī, ubboṣu pāsesu dve sataśaḥassāni agghatī, hetthā udaro
kambalaṃ sataśaḥassam, piṭṭhiyaṃ mottājālaṃ kaṇḍaṇḍajālaṃ
maṇḍijālaṃ ti tīpi jālāni tīpi sataśaḥassāni, ubboṣu kappesu¹¹ dve
sataśaḥassāni¹², piṭṭhiyaṃ attharaṇakambalaṃ sataśaḥassam,
26. kumbhālamkāro sataśaḥassam, tayo vatamsakā¹³ tīpi sataśa-
haṃsāni, kappacūlālamkāro dve sataśaḥassāni, dvinaṃ dantā-
naṃ¹⁴ alamkāro dve sataśaḥassāni, soṇḍāya sovatthikālamkāro
sataśaḥassam, naṇḍutthālamkāro sataśaḥassam, ṭhapetvā unag-
ghaṃ bhaṇḍaṃ kāyārūḷhapasādhanaṃ dvēvisatisataśaḥassāni,
27. ārohaṇanisseṇi sataśaḥassam, bhūṇḍanakaṭṭhaṃ sataśaḥassam

¹ Bā -kacchā-. ² Bā -naṃ. ³ Bā opagu-. ⁴ Bā opagu-. ⁵ Bā kienmbhamaṃsam.

⁶ C¹ ghaṇṭā. ⁷ C² omitt. a. k. d. s. ⁸ C² -kīni.

ti, idam tava ettakam¹ catuvatsatisatassassani agghati, chatta-
pūṭṭhiyam² pana maṇi cūḷameṇi³ muttāhāre maṇi añhase maṇi
hatthino kappaveṭṭhanamuttāhāre maṇi hatthikumbhā mapiti
imāni cha anagghāni, hatthi anaggho yevā⁴ ti hatthiā saddhimi
satta anagghāni, tāni sabbāni brāhmaṇānaṃ adāsi, tathā hat-
thino paricārakāni pañcakuḷasatāni hatthimeḍḍahatthigopakehi⁵
saho, dānen⁶ eva paṇ⁷ assa hatthāvuttanayen⁸ eva paṭṭharikam-
pādayo slesun.

Tam attakam pakāseṇa Satthā āha:

1. Taddāsi yaṃ bhīmasanakaṃ taddāsi lomahamaṇaṃ 10
hatthiāṅge padinnamhi medini samakampathā¹. 1708.
2. Taddāsi yaṃ bhīmasanakaṃ taddāsi lomahamaṇaṃ
hatthipūṅge padinnamhi khubbhūttha nagaraṃ tadā. 1709.
3. Samākulam purath āsi ghoṣo eva vipulo mahā
hatthiāṅge padinnamhi Sivimaṃ raṭṭhavaddhane² ti. 1710. 15

Ta, taddāsi ti tadā āsi?, hatthi -- ti hatthiśūkhāto nāge, khubbhū-
tthā -- ti Jeyasānagaram śūkhābhūtam ahoṭi³, brāhmaṇā kira dakkhiṇa-
dāreṇa hatthiṇo lakkheṇ hatthipūṅghe viśidhite mahājanaṇṇatīreṇa nagaramajjhena
pāyinen, mahājano dīreṇa sabbho brāhmaṇā añhāseṇa hatthim añhīrūṭṭhē kuro
maṇa im hatthiṇo ti āha, brāhmaṇā Vessantaramaharājena no hatthi dīneṇ ān 10
tumhe ti mahājaneṇ hatthavikārādīhi ghattete nagaramajjhena gantūṃ anara-
dīreṇa vikkhamisseṇa, nāgarā devatāvasthaneṇa Bodhisattaveṇa kuddhā rūḍḍavāre
samipattireṇa mahantaṃ upakkāseṇa ākaṇṇe.

Tam attakam pakāseṇa Satthā āha:

1. Ath' ettha vattati saddo tumulo bheravo mahā 20
hatthiāṅge padinnamhi medini samakampathā. 1711.
2. Ath' ettha vattati saddo tumulo bheravo mahā
hatthiāṅge padinnamhi³ khubbhūttha nagaraṃ tadā. 1712.
3. Ath' ettha vattati saddo tumulo bheravo mahā
hatthiāṅge padinnamhi Sivimaṃ raṭṭhavaddhane ti. 1713. 30

Ta, khubbhūttha nagaram tadā ti evaṃ khubbhūttha nagaram tadā,
ghoṣo ti upakkāseṇa saddo paṭṭharitī tumulo vaddhamaṇasatā mahā, Sivimaṃ
raṭṭhavaḍḍhane ti Siviraṭṭhavaṇa vaddhikāre.

¹ Bā adda dhanam. ² Bā - pūṭṭhiyam. ³ C¹ - cūḷāni-, C² - cūḷāni-. ⁴ Bā adda
saddhite adāsi. ⁵ Bā sampa-. ⁶ so C² Bā; Bā - no. ⁷ Bā add yaṇi yadā.
⁸ C² - soṭṭi jeyasānagaram śūkhābhūtam ahoṭi. ⁹ C² - onit medini -- pa-
dinnamhi.

Ath' aasa dānena saṁkhubhinacittā hutvā nagaravāsīna
rañño ārocesum, teṇa vuttam¹:

1. Uggā ca rājaputtā ca vesiyānā ca brāhmaṇā
hatthārūhā anikattā cāthikā pattikārikā 1714.
2. Kevala cāpi nigamo Sivayo² cāpi samāgatā
diavā nāgaṃ nīyyamānaṃ te rañño paṭiveduym³: 1715.
3. Vidhamasī deva te rattham, putto Vessantaro tava
katham no hatthinaṃ dajjā nāgaṃ ratthassa pūjiteṃ. 1716.
4. Katham no kuṣjaraṃ dajjā bhādantaṃ nṛjhavuṃ
khettaññuṃ sabbayuddhānaṃ sabbasetam gajuttamam⁴ 1717.
5. Paṇḍukambhalaasācchannam pahhinnaṃ sattumaddanaṃ
dantiṃ savāḷavijānaṃ setam Kelāsa-sādicam 1718.
6. Sasatacchattam saupatheyyam⁵ sathabbanam⁶ sathatthipam⁷
aggayānam rājavāhīṃ brāhmaṇānaṃ adā dhanam⁸ ti. 1719.
7. Ta uggā ti uggaṭṭi paṇḍitā, nigamo ti oggama-kurumbhakkajano, vidha-
mam -- ti deva tava rattham vidhamam⁹, katham no -- ti katha karama
amhakkam hatthinaṃ abhināyagalamamamam Kallipattiphe-sāpam¹⁰ brāhmaṇānaṃ
dādeyya¹¹, khettaññuṃ sabbayuddhānaṃ ti sabbayuddhānaṃ khetraḥkū-
mānaṃ jānatacchattam. dantiṃ ti manasamaddantiyuttam, savāḷa -- ti sa-
vāḷavijānaṃ¹², saupatheyyam¹³ ti sathatthipam¹⁴ sathabbanam¹⁵ ti
sathatthipam, sathatthipam ti pottakānam¹⁶ paṇḍanaṃ kula-sādicam¹⁷ hatthi-
menajhatthigopakam¹⁸ ca vassena sathatthipam.

Evāñ ca pana vatvā puna āhamasū:

8. Annapānāñ ca yo¹⁹ dajjā vatthasandāsanāñ ca
etaṃ kho dānupatirūpaṃ etaṃ kho brāhmaṇārāham 1720.
9. Ayam te vaḷṣarājā no Sivinaṃ ratthavaddhana¹⁹,
katham Vessantaro putto gajem bhājeti Sañjaya. 1721.
10. Saco tvaṃ na karissasi Sivinaṃ vacanam idam
maṇe tam saha puttana Sivi hattho karissare ti. 1722.
11. Ta vaḷṣa -- ti paventiyā Agato mahārājā, bhājeti ti detti, Sivi -- ti
Siviratthavāsīno saha puttana tam attano hattho karissanti.

¹ nagara -- not in C². ² B² aliyā. ³ B² anurupādheyyam. ⁴ B² siddhappā-
nam. ⁵ B² dānam. ⁶ B² vidhamamam. ⁷ adā dhanam -- dādeyya wanting
in C². ⁸ B² saha --. ⁹ B² sa satharānam. ¹⁰ B² hatthipam. ¹¹ B² so.
¹² C² -nam, B² -no.

Taṁ sutvā rāja „ete Ve-raṁ māretoni iecchanti“¹ saññāya ā.:

11. Kāmaṁ janapado māsi, raṭṭhañ cāpi vinassatu,
nāhaṁ Sivinaṁ vacanā rājaputtaṁ adūsakam
pabbājeyyaṁ sakā raṭṭhā, putto hi mama oraso. 1723.
12. Kāmaṁ janapado māsi, raṭṭhañ cāpi vinassatu,
nāhaṁ Sivinaṁ vacanā rājaputtaṁ adūsakam
pabbājeyyaṁ sakā raṭṭhā, putto hi mama atrajo. 1724.
13. Na cāhaṁ tassa dubbhayaṁ, ariyasallavato hi so,
asiloko pi me assa, pāpañ ca pasave babudh,
kathaṁ Vessantaraṁ puttaṁ satthena ghātayāmaṣe ti. 1725. 20

Ta, māsihi mā si!² mā haṁ ti a., ariyasallavato ti ariyena sallavatena.
ariyāya ca icchāsampannāyā samannāgato, ghātayāmaṣe ti ghātessāmi.³

Sivayo avocun:

14. Mā naṁ daḍḍena satthena, na hi so bandhanūraho,
pabbājehi ca naṁ raṭṭhā, Vasiṁhe vasatu pabbatē ti. 1726. 21

Ta mā naṁ -- ti deva turehe taṁ daḍḍena vo satthena vā mā ghāta-
yittha, na hi so -- ti rajā pabbājehi naṁ ti.⁴

Rāja āha:

15. Eso ce Sivinaṁ chando chandaṁ na paṇudāmaṣe,
imaṁ so vasatu rattin kāme ca paribhuñjatu. 1727. 22
16. Tato ratyā vivaṣaṇe⁵ suriyasē⁶ uggamaṇaṁ pati
samaggā Sivayo hutvā raṭṭhā pabbājayantu tān ti. 1728.

Ta vasati ti paṇudāmaṣe ovādaṁ daḍḍamaṇo vasatu akarattitv⁷ e' assa
okāsaṁ deṭṭā ti vadati.

Te „ekarattimattaṁ vasatū“ ti rañño vacanaṁ sampatic- 23
chimsu. Atha ne nyyojetvā puttaṁ aśanaṁ pesento katta-
raṁ āmanatetvā tassa santikāṁ pexesi, so „ādhū“ ti sampa-
ticchutvā Vessantaraśivasanaṁ gantvā taṁ pavattin ārocesi.

¹ Cā ahoṁ. ² Cā - mi. Bā ghātayāmaṣe. ³ Bā so bandhanūraho pi na haṁ
yeva. Bā so bandhanaṁ na vasiṁhe yeva (in the place of raṭṭhā --). ⁴ Bā - ahaṁ.

Tam anṭham pakāsetam ānā gāthā vuttā:

11. Upphehi katto, tarumāno gantvā Vessantarān vada:
Sivayo deva te kuddhā negamā ca samāgatā 1729.
12. Uggā ca rājaputtā ca vesiyānā ca brāhmaṇā
hatthārūhā¹ anikaṭṭhā rathikā pattikārikā
kevala cāpi nigamo Sivayo² cāpi samāgatā, 1730.
13. Aasmā ratyā vivasane suriyasā³ uggamanam pati
samaggā Sivayo hutvā ratṭhā pabbājayanti⁴ taṁ. 1731.
14. Sa kattā tarumāno va Sivirājenu peḍḍho
āmuttahaṭṭhābharaṇo soraṭṭho candanābhūṣito 2732.
15. Sivam mahāto udake so āmuttamāṇkuddalo
upāgamū purāṇaṁ ramamāṇaṁ Vessantarānivesanam. 1733.
16. Tatthā addasa kumārāṇaṁ so ramamāṇam sako puro
parikiṇṇam amaccehi tiddasāṇam va Vāsavaṁ, 1734.
17. So tattha gantvā tarumāno⁵ kattā Vessantarān hrati:
dukkhaṁ te vedayissāmi, mā me kuṇṇhi rathesabha. 1735.
18. Vauditrā rodamāno so kattā rājānam abravī:
bhaddā me si mahārāja sabbakāmarasāhara,
dukkhaṁ te vedayissāmi, tattha asāsanyantu maṁ, 1736.
19. Sivayo deva te kuddhā negamā ca samāgatā
uggā ca rājaputtā ca vesiyānā ca brāhmaṇā 1737.
20. Hatthārūhā anikaṭṭhā rathikā pattikārikā
kevala cāpi nigamo Sivayo⁶ cāpi samāgatā, 1738.
21. Aasmā ratyā vivasane suriyasā⁷ uggamanam pati
samaggā Sivayo hutvā ratṭhā pabbājayanti⁸ taṁ ti. 1739.

Ta. kumārān ti mātāphinnam atthitāya-kumāre¹ eva² sabbkham-gataṁ
rājānaṁ. ramamāṇam ti attanā dīpanāśanassa vapasaṁ kathayamāṇam soma-
nassappattak³ hutvā ullekhanaṁ, amaccehi⁴ attanā⁵ sahaṇāhi⁶ kaddhān se-
ṭṭhesi amaccehi parivutaṁ sammasitāsaṭṭheṭṭhesi rājase ullekhanaṁ, ved--ti
kathayissāmi, ta. ssa--maṁ ti taṁdūṇaṁ dukkha-sāsaṭṭheṭṭhesi kīlantaṁ maṁ deva-
pattā asāsantu⁷ vhesaṭṭhe kaddhāti maṁ vedatā⁸ ⁹ti adhippāyaṇ¹⁰ vram āha.

Mahāsatto āha:

22. Kismim me Sivayo kuddhā, nāham¹⁰ passāmi dukkaṭṭhaṁ,
taṁ me katto vīyācikkha kasmā pabbājayanti maṁ ti. 1740.

¹ B⁴-gobhā. ² so all three MSS. for atvī. ³ B⁴-tu. ⁴ C¹² ramamāṇam. ⁵ pi-
vra. ⁶ B⁴-ro. ⁷ C¹² sinit attanā. ⁸ B⁴-roṭṭhe kathetvā atvāhantam
kīlantaṁ maṁ deva asāsantu. ⁹ B⁴ vedatā. ¹⁰ B⁴ yo na.

Ta kāmān ti sāsanaṃ kareṇ¹, viyā -- ti cūṭhāro kathesi.

Kattā āha:

21. Uggā ca rājaputtā ca vesiyāṇā ca brāhmaṇā
hatthārūhā anikaṭṭhā rathikā pattikārikā
nāgadānena khīyanti, tasmā pabbājayanti taṃ ti. 1741. 3
Ta khīyantiṃ kuḍḍanti².

Taṃ sutvā Mahāsatto somanassappatto āha:

22. Hadayam cakkhum p' ahaṃ³ dājjam,
khu me bāhurakam dhanam:
hiraṇṇam vā suvaṇṇam vā muttā veḷuriyā maṇi. 1742. 10
23. Adakkhinam vāp' ahaṃ⁴ bābhum divā yācakamāgate
dadeyyam na vikampeyyam, dāne me ramati mano. 1743.
24. Kāmaṃ maṃ Sivayo sabbe pabbājentu hanantu vā,
n' eva dānā viraṃissam, kāmaṃ chindantu sattadhā ti. 1744.

Ta yāca -- ti yācā āgate yācāṃ divā, neva -- ti neva dānā vira-
missam⁵.

Taṃ sutvā kattā⁶ n' eva raṇṇā dinnam na pāgarehi din-
nam attano matiyā evam aparāṃ sāsanaṃ kāthento āha:

25. Evam taṃ Sivayo āhu negamā ca samāgatā:
Kontimārāya tirena girim Āraḍjaram pati 30
yena pabbājitaṃ yanti tena gacchatu subhato ti. 1745.

Ta. Konti -- ti Kontimārāya nāma nadiyā tire, giri -- ti Āraḍjaram
nāma girim aḥimukho hutvā, yena⁷ 'ti yena maggena rajhā pabbājitaṃ rājāno
gacchanti tena subhato Vesantaro pi gacchatu⁸ ti evam Sivayo kāthento āha.

Idam kira so devatāya niggahito⁹ hutvā kathesi. Taṃ 30
suvā Bo. „sādhū dosakāraḥāṇam gamanāmaggena gamissāmi,
maṃ kho pana nāgarā na aññena dosena pabbājenti, mayā
hatthidānassa dinnattā pabbājenti, evam sante ahaṃ sattasata-
kaṃ mahādānaṃ daseṃmi, nāgarā me ekadivasam dānaṃ dātum
okāsaṃ dentu, aye¹⁰ dānaṃ datvā tatiyadivase gamissāmi¹¹ ā. 30

¹ C¹ -veto, B² kareṇ. ² C¹ omits kuḍḍanti, B² has khīyakuḍḍanti. ³ B² cak-
khumāham. ⁴ 22 C¹; B² dakkhiṇam vāpāham. ⁵ B² adds devatāniggahiteṇa.
⁶ B² devatāniggahito. ⁷ C¹ 20.

22 So 'bhaṃ tena gamissāmi yena gacchanti dūsakā,
rattimdivaṃ me khamatha yāva dānaṃ dadāmi' ahaṃ ti. 1746.

Kattā „sādhū deva nāgarānaṃ vakkhāmiti“ vatvā pakkāmi.
M. taṃ nyyojetvā sonaguttāṃ pakkasāpetvā „ahaṃ sva satta-
2 satakaṃ nāma dānaṃ dassāmi, satta haṃṭhisatāni satta asa-
satta yatha- satta itthi- satta dhenu- satta dāsi- satta dāsa-
satāni ca paṭiyādehi“, nānappakārāni ca annapāsādinī anta-
maso suraṃ pi sabbaṃ dātabbayottakam upaṭṭhāpehīti“ satta-
satakaṃ mahādānaṃ vicāretvā amacce nyyojetvā „kako va
10 Maddiyaṃ vasanattihānaṃ gantvā siricayanapāṭṭhe nisidditvā tāya
saddhīṃ kathāṃ pavattesi.

Tam atthaṃ pakāseto Satihā āha:

23. Anantayittha rūjā naṃ Maddiṃ sabbaṅga-sobhaṇaṃ
12 yaṃ te kiñci mayā dānaṃ dānaṃ¹ dānānaṃ² ca vijjati 1747.
24. Hiraṇṇaṃ vā suvappaṇaṃ vā muttā yejuriyā haṃ
sābhaṃ taṃ nidaheyyāsi yaṃ en te pettikaṃ dānaṃ ti. 1748.

Ta. nidaheyyāsiṃ niddhāṃ katvā thapeyyāsi, pettikaṃ ti pūta³
ābhutasi⁴.

25. Tam abravī rājaputti Maddiṃ sabbaṅga-sobhaṇaṃ:
kuhiṃ deva nidaheyyāsi⁵ tam me akkhāhi pucchito ti. 1749.

Ta. tamabravīti mayhaṃ sīmāṃ Vā-ṇa-ottakam kīlaṃ dānaṃ nidahe-
hīti⁶ na vuttapubbam bhīṃ⁷ evaṃ vedati kuhiṃ me khaṃ niddhetabbam pucchā-
sāmi naṃ ti cintetvā tam abravī.

26 Vessantara āha:

26. Silavanteṇa dajjāsi dānaṃ Maddi yathārahaṃ,
na hi dānā⁸ paraṃ atthi paṭiṭṭhā sabbapācīnaṃ ti. 1750.

Ta. dajjāsiṃ bhadda Maddi⁹ koṭṭhāpāṭṭhā¹⁰ antidehitvā anugāha-
niddhāṃ niddhamānā silavanteṇa dadeyyiṃti, dānā paraṃ ti dānaṃ attaritarāṇaṃ
20 paṭiṭṭhā sāma na hi atthi, n¹¹ atthi sammaya¹².

¹ C¹ -hīti. ² C² -na. ³ C³ pūtaṃ, C⁴ pūto. ⁴ B⁵ āge. ⁵ B⁶ -hāmi. ⁶ B⁷ niddhāpāṭṭhā, C⁸ paṭiṭṭhāpāṭṭhā. ⁷ C⁹ dānaṃ. ⁸ C¹⁰ bhadda. ⁹ B¹¹ koṭṭhāpāṭṭhā, B¹² koṭṭhāpāṭṭhā, C¹³ koṭṭhāpāṭṭhā. ¹⁴ nantissamayaṃ not in B¹⁵.

Sā „sādhū“¹ ti tassā vacanaṃ sampaṭicchī, atha naṃ
uttarīm ovadanto ā.:

1. Puttesu Maddi dayyāsī² saseyyā asuramhi ca,
yo ca tambhattā maññeyya sakkaccaṃ tam upaṭṭhahe. 1751.

2. No ce tambhattā maññeyya mayā vippavasena te
aññaṃ bhattāraṃ pariyesa, mā kisittha³ mayā vinā ti. 1752.

Ta dayyāsīti¹ dayam² mettam³ kareyyāsi, yo ca tam - ti bhaddo yo
ca mayi gate aham⁴ esa bhattā bhavissāmīti maññissati tam pi sakkaccaṃ
upaṭṭhaheyya, mayā vippavasena te ti mayi saddhīm⁵ tava vippavasena
sace koci ahaṃ te bhavissāmīti tam no maññeyya atha sajam eva⁶ aññaṃ bhat- 10
tāraṃ pariyesa, mā kisittha⁷ ti mayi vinā bhūta⁸ mā kiā bhava, mā
kissamīti⁹.

Atha naṃ Maddi „kīṃ nu kīṃ esa V-ro evarūpaṃ vaca-
naṃ bhanaṃti“¹⁰ cintetvā „kaṃmā deva imam ayutakathaṃ ka-
thesāti“¹¹ pucchī, M. „bhaddo mayā hatthiessa dinnattā Sivayo¹²
kuddhā maṃ reṭṭhā pabbājenti, sva¹³ ‘ham’ sattasatakamahā-
dānaṃ dutvā tatiyadivase nagarā nikkhamissāmīti“¹⁴ vatvā ā.:

3. Aham hi vanam gacchāmi ghoram vālamigāyutaṃ,
samsayo jīvitam mayham akakassa brahāvaṇe ti. 1753.

Ta samsayo ti na ekantīkaṃ¹⁵ aññamāssa mama vane vasato kuro¹⁶
jīvitam¹⁷ olocayena marissāmīti¹⁸ adhiṭṭhāya¹⁹ esam āha.

4. Tam abravī rājaputti Maddi sabhaṅgasobhanā:
abhummo²⁰ katham²¹ bhanaṃ, pāpakaṃ vata bhāsa. 1754.

5. N¹ esa dhammo mahārāja yaṃ tvaṃ gaccheyya ekako,
aham pi teṇa gacchāmi yesa gacchasi bhattīya. 1755. 22

6. Maraṇaṃ vā tayā saddhīṃ jīvitam vā tayā vinā,
tad ova maraṇaṃ seyyo yaṃ ce jīve tayā vinā. 1756.

7. Aggīṃ nijjalayitvāna²² ekajālasamāhitam,
tattha me maraṇaṃ seyyo yaṃ ce jīve tayā vinā. 1757.

¹ B² dayesi. ² C¹ ekisittha, C² sakittha. ³ C¹ dayiṃ, C² dayi. ⁴ C¹ aha-
samva. ⁵ B² hutā. ⁶ B² bhavi mā khamasati, C² amti the latter mā. ⁷
B² sobham¹ evaham. ⁸ B² anekapancathite ekikassa. ⁹ B² abhume, ¹⁰ C²
kathamnu. ¹¹ B² uḷla.

10. Yathā āraṇḍakam nāgam dantiṁ¹ anveti hatthini² (Cfr. V. 111)
jessantam³ giriduggesa samesu visamesu ca 1758.
11. Evan taṁ anugacchāmi putte ādāya pacchato,
subharā te gamissāmi⁴, na te hessāmi dubbharā it. 1759.

8. Ta, abhūme⁵ it abhūtam⁶ vata na kabbeyyāsi⁷ tvam, nesa dhamma
it na esa sabbāro⁸ n' etam kīraṇam, tādevā⁹ it paṇe sūyā sandhāro maraṇam
taṁ esa sūyo, tatthi¹⁰ it tamho akajjābhūto dīrucchako, jessantam¹¹ it
vicarantam¹².

Evaṁ vatvā puna sū ditthapubbam viya Himavantappa-
10 desam vappenti ā.:

11. Ime kumāre passanto mañjuka piyabhāgino
āsine vanagumbasmiṁ na rajjassa sarissasi, 1760.
12. Ime kumāre passanto mañjuka piyabhāgino^{*}
kilante vanagumbasmiṁ na rajassa sarissasi. 1761.
13. Ime kumāre passanto mañjuka piyabhāgino^{*}
assame ramanīyamhi na rajjassa sarissasi. 1762.
14. Ime kumāre passanto mañjuka piyabhāgine
kilante assame ramme na rajjassa sarissasi. 1763.
15. Ime kumāre passanto mālādhārī alamkate
assame ramanīyamhi na rajjassa sarissasi. 1764.
16. Ime kumāre passanto mālādhārī alamkate
kilante assame ramme na rajjassa sarissasi. 1765.
17. Yadā dakkhisi¹³ naccante kumāre mālādhārīne^{*}
assame ramanīyamhi na rajjassa sarissasi. 1766.
18. Yadā dakkhisi naccante kumāre mālādhārīne^{*}
kilante assame ramme na rajjassa sarissasi. 1767.
19. Yadā dakkhisi mātaṅgam kuṇjaram saṭṭhihāyanam
ekam araṇḍo vicarantam na rajjassa sarissasi. 1768.
20. Yadā dakkhisi mātaṅgam kuṇjaram saṭṭhihāyanam
sāyam¹⁴ pāto vicarantam na rajjassa sarissasi. 1769.

¹ all three MSS. -it. ² B² -ni, C² -nihi. ³ B² jessantam. ⁴ B² bhari-. ⁵
B² abhūme. ⁶ B² abhūtam. ⁷ C² kabbeyyāsi. ⁸ C² vira-. ⁹ B² -no. ¹⁰
B² dakkhisi throughout. ¹¹ C² sūyā.

11. Yaddā kapereṣṣaṃghaṣṣa yūṭhaṣṣa¹ purato vajam
koḍḍam² kāhiti³ mātāṅgo kuṇjaro satthihāyano
taṣṣa taṇhī nadato sutvā na rajjassa sarissasi. 1770.
12. Dubbato vanavikkāse yaddā dakkhiṇi kāmadaṇḍa⁴
vane⁵ vālamigākkhine na rajjassa sarissasi. 1771.
13. Migam diṣvāna sāyaṇhaṇḍa⁶ pañcamālinadh⁷ āgataḍḍi
kimpurise ca naccante na rajjassa sarissasi. 1772.
14. Yaddā sossasi⁸ nigghosaṃ sandamānāya sindhuyā
gitaṃ kimpurissānaṃ ca na rajjassa sarissasi. 1773.
15. Yaddā sossasi nigghosaṃ girigabbharacārino
vassamānaṣṣa⁹ lūkaṣṣa¹⁰ na rajjassa sarissasi. 1774.
16. Yaddā aṭṭhaṣṣa vyagghaṣṣa khaggaṣṣa gavaṣṣa ca
vane sossasi vājānaṃ na rajjassa sarissasi. 1775.
17. Yaddā morṭhi parikkamaṃ barihinaṃ¹¹ matthakāśinaṃ
moram dakkhiṇi naccantaṃ na rajjassa sarissasi. 1776.
18. Yaddā morṭhi parikkamaṃ andajam citrapekkhunaṃ¹²
moram dakkhiṇi naccantaṃ na rajjassa sarissasi. 1777.
19. Yaddā morṭhi parikkamaṃ oḷlagvaṃ sikkhaḍḍinaṃ
moram dakkhiṇi naccantaṃ na rajjassa sarissasi. 1778.
20. Yaddā dakkhiṇi hemante popphite dharaṇṭruhe
surahhiṣampavāyante na rajjassa sarissasi. 1779.
21. Yaddā hemantike māse haritaṃ dakkhiṇi mediniṃ
indagopakaṣṣaṇḍhaṇḍaṃ na rajjassa sarissasi. 1780.
22. Yaddā dakkhiṇi hemante popphite dharaṇṭruhe
kuṭajam bimbaḷāṇaṃ ca popphitaṃ lomapaddamaṃ¹³
surahhiṣampavāyante na rajjassa sarissasi. 1781.
23. Yaddā hemantike māse vanaṃ dakkhiṇi popphitaṃ
opopphāṇi ca padmaṇḍi na rajjassa sarissasi. 1782.

¹ C¹ yutasa, C² utasa, B² yudhassa. ² B² kuṇjam. ³ B² kāhiti. C² kāhiti.
C² gihiti. ⁴ B² -do. ⁵ C² maha. ⁶ C² sāyantaṃ, B² sāyanta. ⁷ C² -nithi.
⁸ B² sossasi throughout. ⁹ B² vasa-. ¹⁰ C² B² -lūkaṣṣa, B² -lūkaṣṣa. ¹¹
C² barhisaṃ, B² parihinaṃ. ¹² B² -pakkaṇa-. ¹³ B² lomapaddamaṃ.

Iti sã karuṇaṃ paridevitaṃ puttāñ ca sunisañ ca assāsivā
rañño santikaṃ gantvā ā:

100. Madhūni va palātāni¹ ambā ca patitā ehamā²
evaṃ hessaṭi te raṭṭhaṃ, pabbājenti aññasaṃ. 1788.

101. Hamaṃ nikkhāpattā³ va pallasaṃsīṃ anūdaṇe
apaviddha⁴ amaccehi eko rāja vihiyyasi. 1789.

102. Tam taṃ brūmi mahārāja atthe te mā upaccagā,
mā naṃ Sivinaṃ vacanā pabbājesi⁵ aññasaṃ ti. 1790.

Ta palātāni¹ paṭṭamaṃkikkāni madhūni viya, patitā ehamā u
bhūṇiyam puttāni ambapakkini viya ca evaṃ mama putte pabbājite deva² 10
raṭṭhaṃ sabbasādhāraṇaṃ bhavissanti dāsaṃ, nikkhāpattā³ ti paggharita-
pattā⁴, amaccehi mama puttasa sahaṃjeyhi saṃhāsaṃsaṃ amaccehi rha-
dho kusa, vihiyyasi ehamasāsi, Sivinaṃ -- ti Sivinaṃ vacanasa mā naṃ
aññasaṃ puttasa pabbājesi.

Tam sutvā rāja āha:

103. Dhammasa⁶ 10 apacitāṃ kamma Sivinaṃ vinayaṃ dhajāṃ
pabbājemi sakam puttāṃ, pāṇā piyatara hī me ti. 1791.

T, a.: Uddhe eham Sivinaṃ dhajāṃ Vesantara-kammāsaṃ vinayanto
pabbājento Siviraṭṭha porāṇakāṇḍasaṃ pavohiyadhammasa¹¹ apacitāṃ kamma
karomi, tamā sasa pi me pāṇā piyatara hī me so tathāpi naṃ pabbājenti. 10

Tam sutvā devī paridevamānā āha:

104. Yassa pubbe dhajaggāni kaṇikārā va⁷ pupphitā
yāyantam⁸ anuyāyanti sv-ājj⁹ eko¹⁰ va gamissati. 1792.

105. Yassa pubbe dhajaggāni kaṇikāravanāni va
yāyantam¹¹ anuyāyanti sv-ājj¹² eko va gamissati. 1793.

106. Yassa pubbe anikāni kaṇikārā va pupphitā
yāyantam¹³ anuyāyanti sv-ājj¹⁴ eko va gamissati. 1794.

107. Yassa pubbe anikāni kaṇikāravanāni va
yāyantam anuyāyanti sv-ājj¹⁵ eko va gamissati. 1795.

¹ C¹ va phalitaṃ, C² va pallitaṃ. ² C¹ -mam. ³ C¹ nikkhā-, C² nikkhā-, ⁴
Bd pavhā. ⁵ C¹ -jenti. ⁶ C¹ pallāniti, C² phalittanti. ⁷ Bd tva. ⁸ C¹ hī
nikkhaṇa-. ⁹ Bd ādā-riya. ¹⁰ all three MSS. -asa. ¹¹ C¹ pavahiyā-. ¹²
C¹ va. ¹³ C¹ -mā. ¹⁴ Bd evaṃjha. ¹⁵ C¹ repeat this verse.

119. Indagopakavappābhā Gandhārā paṇḍokambalā
yāyantaṃ anuyāyanti, ev-ājj' eko va gamissati. 1796.
120. Yo pubbe hatthiṇā yāti sīvīkāya rathena ca
ev-ājja Vessantarō rājā kathaṃ gacchati pattiko. 1797.
121. Kathaṃ candanalittasāgo naccagittappabodhanaṃ
kharājinaṃ¹ pharasaṃ² ca³ kharikājam va hāhiti⁴. 1798.
122. Kasmā nābhiharīyanti⁵ kāsāvā ajināni vā,
pavisantaṃ brahāraṇṇaṃ kasmā ciraṃ na bajjhare. 1799.
123. Kathaṃ nu ciraṃ dhārenti rājapabbajitā janā,
kathaṃ kusamayaṃ ciraṃ Maddi⁶ paridhessati. 1800.
124. Kāsiyāni ca dhāretvā khomakodumbarāni ca
kusaccitrāni dhārenti⁷ kathaṃ Maddi⁸ karissati. 1801.
125. Vayhāhi pariyāyitvā sīvīkāya rathena ca
sā kath' ajja anuccaṅgi pathaṃ gacchati pattikā. 1802.
126. Yāsa mudutalā hatthā caraṇā ca sukhe tīṭṭhā
sā kath' ajja anuccaṅgi vanaṃ gacchati bhīrukā. 1803.
127. Yāsa mudutalā pādā caraṇā ca sukhe tīṭṭhā
pāḍokāhi suvaṇṇāhi pīṭamānā⁹ va gacchati¹⁰
sā kath' ajja anuccaṅgi pathaṃ gacchati pattikā. 1804.
128. Yāsu¹¹ iṭṭhisahassassa¹² purato gacchati mālini
sā kath' ajja anuccaṅgi vanaṃ gacchati ekikā. 1805.
129. Yāsu¹³ sīvāya¹⁴ sutvāna muhuṃ uttasate pure
sā kath' ajja anuccaṅgi vanaṃ gacchati bhīrukā. 1806.
130. Yāsu¹⁵ Indasea gottassa ulūkassa pavassato
sutvāna nadato bhīṭā Vārzpiva pavedhati
sā kath' ajja anuccaṅgi vanaṃ gacchati bhīrukā. 1807.
131. Sakuntī hatapottā va suññaṃ diṣvā kulāvakaṃ
ciraṃ dukkhena jūṭṭhissaṃ suññaṃ āgam' imaṃ puraṃ. 1808.

¹ C¹ -nā. ² C² paraṣaṭṭa, B² pharasaṭṭa. ³ C³ gāhiti, B³ -kājāṇṇa na hāhiti.
⁴ B⁴ -nābhiharīyanti. ⁵ all three MSS. -i. ⁶ B⁶ pīṭ-. ⁷ C⁷ va accchati. ⁸
C⁸ B⁸ yassu, B⁹ yassa. ⁹ B⁹ -sāman. ¹⁰ C¹⁰ pīṭā. ¹¹ B¹¹ sīvāya. ¹² C¹²
yasa, C¹³ pīṭi, B¹³ yassu.

109. Sakunī hataputtā va anūḥam diṇvā kulāvakaṃ
kiṣā paṇḍu bhaviṣṣāmi piye putte apassati¹. 1809.
110. Sakunī hataputtā va anūḥam diṇvā kulāvakaṃ
tena tena padhāvissam piye putte apassati¹. 1810.
111. Kurarī² hatachāpā va anūḥam diṇvā kulāvakaṃ
ciraṃ dukkhena jhāyissam anūḥam āgam³ imam paraṃ. 1811.
112. Kurarī² hatachāpā va anūḥam diṇvā kulāvakaṃ
kiṣā paṇḍu bhaviṣṣāmi piye putte apassati¹. 1812.
113. Kurarī² hatachāpā va anūḥam diṇvā kulāvakaṃ
tena tena padhāvissam piye putte apassati¹. 1813.
114. Sā nūna cakkavākīva pallalasmim anūḍake⁴
ciraṃ dukkhena jhāyissam anūḥam āgam³ imam paraṃ. 1814.
115. Sā nūna cakkavākīva pallalasmim anūḍake
kiṣā paṇḍu bhaviṣṣāmi piye putte apassati¹. 1815.
116. Sā nūna cakkavākīva pallalasmim anūḍake
tena tena padhāvissam piye putte apassati¹. 1816.
117. Evaṃ ce⁵ me vilāpantiyā rājaputtam adūsakam
pubbajesi⁶ vanam⁷ ratthā maññe hessāmi⁸ jivitaṃ ti. 1817.

Ta. kaṇṭhā vā 'd' surapōṣṭharopasuranyavathapatinasādhatti anupaj-
gāṇā kantiṇā vā, jāyantaṃ -- ti uppannavatthādhānam anūḥa garabhaṇṇaṃ 20
anuppannavatthā¹, vājjeko ti so aṇṇa eka kumā gaminatī, vāḷānāti hatthā-
kattā, ānandhāra -- ti ānandharattho uppena satvāḥasagghānā vāṇya
pāruḷ ratnakambhā, kakkittā² ānandho kato herasanti, pavāntaṃ ti
pavāntaṃ, kasmī -- ti kasmā bādhāntaṃ jhanta vāṇāṇaṃ na bādhanti,
rājaputtajitā ti rājāno hitā pabbajitā, khesa -- ti³ Koḍḍamarattho 25
uppannavatthā⁴, vā kakkittā⁵ 'd' vā kakkittā aṇṇa, anuppannavatthā
hānāṇa, pīṇamā⁶ vā⁷ vā⁸ ti kakkittā kakkittā ti⁹ ānandhā¹⁰ vā¹¹ garabhaṇṇaṃ,
yasaṃ itthi -- ti ānandhā pādāṇa ānandhā¹² ti nipāṇa, yā ti ānandhā, yā ānandhā ti vā pādāṇa,
vāṇya¹³ ti vāṇya, pura ti pabbhā¹⁴ nagara, vassanti¹⁵, Indassa vassanti¹⁶
'd' kassayagantassa, Vāṇya¹⁷ ti vāṇya¹⁸ vāṇya¹⁹ vāṇya²⁰ vāṇya²¹ vāṇya²² vāṇya²³ vāṇya²⁴ vāṇya²⁵ vāṇya²⁶ vāṇya²⁷ vāṇya²⁸ vāṇya²⁹ vāṇya³⁰ vāṇya³¹ vāṇya³² vāṇya³³ vāṇya³⁴ vāṇya³⁵ vāṇya³⁶ vāṇya³⁷ vāṇya³⁸ vāṇya³⁹ vāṇya⁴⁰ vāṇya⁴¹ vāṇya⁴² vāṇya⁴³ vāṇya⁴⁴ vāṇya⁴⁵ vāṇya⁴⁶ vāṇya⁴⁷ vāṇya⁴⁸ vāṇya⁴⁹ vāṇya⁵⁰ vāṇya⁵¹ vāṇya⁵² vāṇya⁵³ vāṇya⁵⁴ vāṇya⁵⁵ vāṇya⁵⁶ vāṇya⁵⁷ vāṇya⁵⁸ vāṇya⁵⁹ vāṇya⁶⁰ vāṇya⁶¹ vāṇya⁶² vāṇya⁶³ vāṇya⁶⁴ vāṇya⁶⁵ vāṇya⁶⁶ vāṇya⁶⁷ vāṇya⁶⁸ vāṇya⁶⁹ vāṇya⁷⁰ vāṇya⁷¹ vāṇya⁷² vāṇya⁷³ vāṇya⁷⁴ vāṇya⁷⁵ vāṇya⁷⁶ vāṇya⁷⁷ vāṇya⁷⁸ vāṇya⁷⁹ vāṇya⁸⁰ vāṇya⁸¹ vāṇya⁸² vāṇya⁸³ vāṇya⁸⁴ vāṇya⁸⁵ vāṇya⁸⁶ vāṇya⁸⁷ vāṇya⁸⁸ vāṇya⁸⁹ vāṇya⁹⁰ vāṇya⁹¹ vāṇya⁹² vāṇya⁹³ vāṇya⁹⁴ vāṇya⁹⁵ vāṇya⁹⁶ vāṇya⁹⁷ vāṇya⁹⁸ vāṇya⁹⁹ vāṇya¹⁰⁰ vāṇya¹⁰¹ vāṇya¹⁰² vāṇya¹⁰³ vāṇya¹⁰⁴ vāṇya¹⁰⁵ vāṇya¹⁰⁶ vāṇya¹⁰⁷ vāṇya¹⁰⁸ vāṇya¹⁰⁹ vāṇya¹¹⁰ vāṇya¹¹¹ vāṇya¹¹² vāṇya¹¹³ vāṇya¹¹⁴ vāṇya¹¹⁵ vāṇya¹¹⁶ vāṇya¹¹⁷ vāṇya¹¹⁸ vāṇya¹¹⁹ vāṇya¹²⁰ vāṇya¹²¹ vāṇya¹²² vāṇya¹²³ vāṇya¹²⁴ vāṇya¹²⁵ vāṇya¹²⁶ vāṇya¹²⁷ vāṇya¹²⁸ vāṇya¹²⁹ vāṇya¹³⁰ vāṇya¹³¹ vāṇya¹³² vāṇya¹³³ vāṇya¹³⁴ vāṇya¹³⁵ vāṇya¹³⁶ vāṇya¹³⁷ vāṇya¹³⁸ vāṇya¹³⁹ vāṇya¹⁴⁰ vāṇya¹⁴¹ vāṇya¹⁴² vāṇya¹⁴³ vāṇya¹⁴⁴ vāṇya¹⁴⁵ vāṇya¹⁴⁶ vāṇya¹⁴⁷ vāṇya¹⁴⁸ vāṇya¹⁴⁹ vāṇya¹⁵⁰ vāṇya¹⁵¹ vāṇya¹⁵² vāṇya¹⁵³ vāṇya¹⁵⁴ vāṇya¹⁵⁵ vāṇya¹⁵⁶ vāṇya¹⁵⁷ vāṇya¹⁵⁸ vāṇya¹⁵⁹ vāṇya¹⁶⁰ vāṇya¹⁶¹ vāṇya¹⁶² vāṇya¹⁶³ vāṇya¹⁶⁴ vāṇya¹⁶⁵ vāṇya¹⁶⁶ vāṇya¹⁶⁷ vāṇya¹⁶⁸ vāṇya¹⁶⁹ vāṇya¹⁷⁰ vāṇya¹⁷¹ vāṇya¹⁷² vāṇya¹⁷³ vāṇya¹⁷⁴ vāṇya¹⁷⁵ vāṇya¹⁷⁶ vāṇya¹⁷⁷ vāṇya¹⁷⁸ vāṇya¹⁷⁹ vāṇya¹⁸⁰ vāṇya¹⁸¹ vāṇya¹⁸² vāṇya¹⁸³ vāṇya¹⁸⁴ vāṇya¹⁸⁵ vāṇya¹⁸⁶ vāṇya¹⁸⁷ vāṇya¹⁸⁸ vāṇya¹⁸⁹ vāṇya¹⁹⁰ vāṇya¹⁹¹ vāṇya¹⁹² vāṇya¹⁹³ vāṇya¹⁹⁴ vāṇya¹⁹⁵ vāṇya¹⁹⁶ vāṇya¹⁹⁷ vāṇya¹⁹⁸ vāṇya¹⁹⁹ vāṇya²⁰⁰ vāṇya²⁰¹ vāṇya²⁰² vāṇya²⁰³ vāṇya²⁰⁴ vāṇya²⁰⁵ vāṇya²⁰⁶ vāṇya²⁰⁷ vāṇya²⁰⁸ vāṇya²⁰⁹ vāṇya²¹⁰ vāṇya²¹¹ vāṇya²¹² vāṇya²¹³ vāṇya²¹⁴ vāṇya²¹⁵ vāṇya²¹⁶ vāṇya²¹⁷ vāṇya²¹⁸ vāṇya²¹⁹ vāṇya²²⁰ vāṇya²²¹ vāṇya²²² vāṇya²²³ vāṇya²²⁴ vāṇya²²⁵ vāṇya²²⁶ vāṇya²²⁷ vāṇya²²⁸ vāṇya²²⁹ vāṇya²³⁰ vāṇya²³¹ vāṇya²³² vāṇya²³³ vāṇya²³⁴ vāṇya²³⁵ vāṇya²³⁶ vāṇya²³⁷ vāṇya²³⁸ vāṇya²³⁹ vāṇya²⁴⁰ vāṇya²⁴¹ vāṇya²⁴² vāṇya²⁴³ vāṇya²⁴⁴ vāṇya²⁴⁵ vāṇya²⁴⁶ vāṇya²⁴⁷ vāṇya²⁴⁸ vāṇya²⁴⁹ vāṇya²⁵⁰ vāṇya²⁵¹ vāṇya²⁵² vāṇya²⁵³ vāṇya²⁵⁴ vāṇya²⁵⁵ vāṇya²⁵⁶ vāṇya²⁵⁷ vāṇya²⁵⁸ vāṇya²⁵⁹ vāṇya²⁶⁰ vāṇya²⁶¹ vāṇya²⁶² vāṇya²⁶³ vāṇya²⁶⁴ vāṇya²⁶⁵ vāṇya²⁶⁶ vāṇya²⁶⁷ vāṇya²⁶⁸ vāṇya²⁶⁹ vāṇya²⁷⁰ vāṇya²⁷¹ vāṇya²⁷² vāṇya²⁷³ vāṇya²⁷⁴ vāṇya²⁷⁵ vāṇya²⁷⁶ vāṇya²⁷⁷ vāṇya²⁷⁸ vāṇya²⁷⁹ vāṇya²⁸⁰ vāṇya²⁸¹ vāṇya²⁸² vāṇya²⁸³ vāṇya²⁸⁴ vāṇya²⁸⁵ vāṇya²⁸⁶ vāṇya²⁸⁷ vāṇya²⁸⁸ vāṇya²⁸⁹ vāṇya²⁹⁰ vāṇya²⁹¹ vāṇya²⁹² vāṇya²⁹³ vāṇya²⁹⁴ vāṇya²⁹⁵ vāṇya²⁹⁶ vāṇya²⁹⁷ vāṇya²⁹⁸ vāṇya²⁹⁹ vāṇya³⁰⁰ vāṇya³⁰¹ vāṇya³⁰² vāṇya³⁰³ vāṇya³⁰⁴ vāṇya³⁰⁵ vāṇya³⁰⁶ vāṇya³⁰⁷ vāṇya³⁰⁸ vāṇya³⁰⁹ vāṇya³¹⁰ vāṇya³¹¹ vāṇya³¹² vāṇya³¹³ vāṇya³¹⁴ vāṇya³¹⁵ vāṇya³¹⁶ vāṇya³¹⁷ vāṇya³¹⁸ vāṇya³¹⁹ vāṇya³²⁰ vāṇya³²¹ vāṇya³²² vāṇya³²³ vāṇya³²⁴ vāṇya³²⁵ vāṇya³²⁶ vāṇya³²⁷ vāṇya³²⁸ vāṇya³²⁹ vāṇya³³⁰ vāṇya³³¹ vāṇya³³² vāṇya³³³ vāṇya³³⁴ vāṇya³³⁵ vāṇya³³⁶ vāṇya³³⁷ vāṇya³³⁸ vāṇya³³⁹ vāṇya³⁴⁰ vāṇya³⁴¹ vāṇya³⁴² vāṇya³⁴³ vāṇya³⁴⁴ vāṇya³⁴⁵ vāṇya³⁴⁶ vāṇya³⁴⁷ vāṇya³⁴⁸ vāṇya³⁴⁹ vāṇya³⁵⁰ vāṇya³⁵¹ vāṇya³⁵² vāṇya³⁵³ vāṇya³⁵⁴ vāṇya³⁵⁵ vāṇya³⁵⁶ vāṇya³⁵⁷ vāṇya³⁵⁸ vāṇya³⁵⁹ vāṇya³⁶⁰ vāṇya³⁶¹ vāṇya³⁶² vāṇya³⁶³ vāṇya³⁶⁴ vāṇya³⁶⁵ vāṇya³⁶⁶ vāṇya³⁶⁷ vāṇya³⁶⁸ vāṇya³⁶⁹ vāṇya³⁷⁰ vāṇya³⁷¹ vāṇya³⁷² vāṇya³⁷³ vāṇya³⁷⁴ vāṇya³⁷⁵ vāṇya³⁷⁶ vāṇya³⁷⁷ vāṇya³⁷⁸ vāṇya³⁷⁹ vāṇya³⁸⁰ vāṇya³⁸¹ vāṇya³⁸² vāṇya³⁸³ vāṇya³⁸⁴ vāṇya³⁸⁵ vāṇya³⁸⁶ vāṇya³⁸⁷ vāṇya³⁸⁸ vāṇya³⁸⁹ vāṇya³⁹⁰ vāṇya³⁹¹ vāṇya³⁹² vāṇya³⁹³ vāṇya³⁹⁴ vāṇya³⁹⁵ vāṇya³⁹⁶ vāṇya³⁹⁷ vāṇya³⁹⁸ vāṇya³⁹⁹ vāṇya⁴⁰⁰ vāṇya⁴⁰¹ vāṇya⁴⁰² vāṇya⁴⁰³ vāṇya⁴⁰⁴ vāṇya⁴⁰⁵ vāṇya⁴⁰⁶ vāṇya⁴⁰⁷ vāṇya⁴⁰⁸ vāṇya⁴⁰⁹ vāṇya⁴¹⁰ vāṇya⁴¹¹ vāṇya⁴¹² vāṇya⁴¹³ vāṇya⁴¹⁴ vāṇya⁴¹⁵ vāṇya⁴¹⁶ vāṇya⁴¹⁷ vāṇya⁴¹⁸ vāṇya⁴¹⁹ vāṇya⁴²⁰ vāṇya⁴²¹ vāṇya⁴²² vāṇya⁴²³ vāṇya⁴²⁴ vāṇya⁴²⁵ vāṇya⁴²⁶ vāṇya⁴²⁷ vāṇya⁴²⁸ vāṇya⁴²⁹ vāṇya⁴³⁰ vāṇya⁴³¹ vāṇya⁴³² vāṇya⁴³³ vāṇya⁴³⁴ vāṇya⁴³⁵ vāṇya⁴³⁶ vāṇya⁴³⁷ vāṇya⁴³⁸ vāṇya⁴³⁹ vāṇya⁴⁴⁰ vāṇya⁴⁴¹ vāṇya⁴⁴² vāṇya⁴⁴³ vāṇya⁴⁴⁴ vāṇya⁴⁴⁵ vāṇya⁴⁴⁶ vāṇya⁴⁴⁷ vāṇya⁴⁴⁸ vāṇya⁴⁴⁹ vāṇya⁴⁵⁰ vāṇya⁴⁵¹ vāṇya⁴⁵² vāṇya⁴⁵³ vāṇya⁴⁵⁴ vāṇya⁴⁵⁵ vāṇya⁴⁵⁶ vāṇya⁴⁵⁷ vāṇya⁴⁵⁸ vāṇya⁴⁵⁹ vāṇya⁴⁶⁰ vāṇya⁴⁶¹ vāṇya⁴⁶² vāṇya⁴⁶³ vāṇya⁴⁶⁴ vāṇya⁴⁶⁵ vāṇya⁴⁶⁶ vāṇya⁴⁶⁷ vāṇya⁴⁶⁸ vāṇya⁴⁶⁹ vāṇya⁴⁷⁰ vāṇya⁴⁷¹ vāṇya⁴⁷² vāṇya⁴⁷³ vāṇya⁴⁷⁴ vāṇya⁴⁷⁵ vāṇya⁴⁷⁶ vāṇya⁴⁷⁷ vāṇya⁴⁷⁸ vāṇya⁴⁷⁹ vāṇya⁴⁸⁰ vāṇya⁴⁸¹ vāṇya⁴⁸² vāṇya⁴⁸³ vāṇya⁴⁸⁴ vāṇya⁴⁸⁵ vāṇya⁴⁸⁶ vāṇya⁴⁸⁷ vāṇya⁴⁸⁸ vāṇya⁴⁸⁹ vāṇya⁴⁹⁰ vāṇya⁴⁹¹ vāṇya⁴⁹² vāṇya⁴⁹³ vāṇya⁴⁹⁴ vāṇya⁴⁹⁵ vāṇya⁴⁹⁶ vāṇya⁴⁹⁷ vāṇya⁴⁹⁸ vāṇya⁴⁹⁹ vāṇya⁵⁰⁰ vāṇya⁵⁰¹ vāṇya⁵⁰² vāṇya⁵⁰³ vāṇya⁵⁰⁴ vāṇya⁵⁰⁵ vāṇya⁵⁰⁶ vāṇya⁵⁰⁷ vāṇya⁵⁰⁸ vāṇya⁵⁰⁹ vāṇya⁵¹⁰ vāṇya⁵¹¹ vāṇya⁵¹² vāṇya⁵¹³ vāṇya⁵¹⁴ vāṇya⁵¹⁵ vāṇya⁵¹⁶ vāṇya⁵¹⁷ vāṇya⁵¹⁸ vāṇya⁵¹⁹ vāṇya⁵²⁰ vāṇya⁵²¹ vāṇya⁵²² vāṇya⁵²³ vāṇya⁵²⁴ vāṇya⁵²⁵ vāṇya⁵²⁶ vāṇya⁵²⁷ vāṇya⁵²⁸ vāṇya⁵²⁹ vāṇya⁵³⁰ vāṇya⁵³¹ vāṇya⁵³² vāṇya⁵³³ vāṇya⁵³⁴ vāṇya⁵³⁵ vāṇya⁵³⁶ vāṇya⁵³⁷ vāṇya⁵³⁸ vāṇya⁵³⁹ vāṇya⁵⁴⁰ vāṇya⁵⁴¹ vāṇya⁵⁴² vāṇya⁵⁴³ vāṇya⁵⁴⁴ vāṇya⁵⁴⁵ vāṇya⁵⁴⁶ vāṇya⁵⁴⁷ vāṇya⁵⁴⁸ vāṇya⁵⁴⁹ vāṇya⁵⁵⁰ vāṇya⁵⁵¹ vāṇya⁵⁵² vāṇya⁵⁵³ vāṇya⁵⁵⁴ vāṇya⁵⁵⁵ vāṇya⁵⁵⁶ vāṇya⁵⁵⁷ vāṇya⁵⁵⁸ vāṇya⁵⁵⁹ vāṇya⁵⁶⁰ vāṇya⁵⁶¹ vāṇya⁵⁶² vāṇya⁵⁶³ vāṇya⁵⁶⁴ vāṇya⁵⁶⁵ vāṇya⁵⁶⁶ vāṇya⁵⁶⁷ vāṇya⁵⁶⁸ vāṇya⁵⁶⁹ vāṇya⁵⁷⁰ vāṇya⁵⁷¹ vāṇya⁵⁷² vāṇya⁵⁷³ vāṇya⁵⁷⁴ vāṇya⁵⁷⁵ vāṇya⁵⁷⁶ vāṇya⁵⁷⁷ vāṇya⁵⁷⁸ vāṇya⁵⁷⁹ vāṇya⁵⁸⁰ vāṇya⁵⁸¹ vāṇya⁵⁸² vāṇya⁵⁸³ vāṇya⁵⁸⁴ vāṇya⁵⁸⁵ vāṇya⁵⁸⁶ vāṇya⁵⁸⁷ vāṇya⁵⁸⁸ vāṇya⁵⁸⁹ vāṇya⁵⁹⁰ vāṇya⁵⁹¹ vāṇya⁵⁹² vāṇya⁵⁹³ vāṇya⁵⁹⁴ vāṇya⁵⁹⁵ vāṇya⁵⁹⁶ vāṇya⁵⁹⁷ vāṇya⁵⁹⁸ vāṇya⁵⁹⁹ vāṇya⁶⁰⁰ vāṇya⁶⁰¹ vāṇya⁶⁰² vāṇya⁶⁰³ vāṇya⁶⁰⁴ vāṇya⁶⁰⁵ vāṇya⁶⁰⁶ vāṇya⁶⁰⁷ vāṇya⁶⁰⁸ vāṇya⁶⁰⁹ vāṇya⁶¹⁰ vāṇya⁶¹¹ vāṇya⁶¹² vāṇya⁶¹³ vāṇya⁶¹⁴ vāṇya⁶¹⁵ vāṇya⁶¹⁶ vāṇya⁶¹⁷ vāṇya⁶¹⁸ vāṇya⁶¹⁹ vāṇya⁶²⁰ vāṇya⁶²¹ vāṇya⁶²² vāṇya⁶²³ vāṇya⁶²⁴ vāṇya⁶²⁵ vāṇya⁶²⁶ vāṇya⁶²⁷ vāṇya⁶²⁸ vāṇya⁶²⁹ vāṇya⁶³⁰ vāṇya⁶³¹ vāṇya⁶³² vāṇya⁶³³ vāṇya⁶³⁴ vāṇya⁶³⁵ vāṇya⁶³⁶ vāṇya⁶³⁷ vāṇya⁶³⁸ vāṇya⁶³⁹ vāṇya⁶⁴⁰ vāṇya⁶⁴¹ vāṇya⁶⁴² vāṇya⁶⁴³ vāṇya⁶⁴⁴ vāṇya⁶⁴⁵ vāṇya⁶⁴⁶ vāṇya⁶⁴⁷ vāṇya⁶⁴⁸ vāṇya⁶⁴⁹ vāṇya⁶⁵⁰ vāṇya⁶⁵¹ vāṇya⁶⁵² vāṇya⁶⁵³ vāṇya⁶⁵⁴ vāṇya⁶⁵⁵ vāṇya⁶⁵⁶ vāṇya⁶⁵⁷ vāṇya⁶⁵⁸ vāṇya⁶⁵⁹ vāṇya⁶⁶⁰ vāṇya⁶⁶¹ vāṇya⁶⁶² vāṇya⁶⁶³ vāṇya⁶⁶⁴ vāṇya⁶⁶⁵ vāṇya⁶⁶⁶ vāṇya⁶⁶⁷ vāṇya⁶⁶⁸ vāṇya⁶⁶⁹ vāṇya⁶⁷⁰ vāṇya⁶⁷¹ vāṇya⁶⁷² vāṇya⁶⁷³ vāṇya⁶⁷⁴ vāṇya⁶⁷⁵ vāṇya⁶⁷⁶ vāṇya⁶⁷⁷ vāṇya⁶⁷⁸ vāṇya⁶⁷⁹ vāṇya⁶⁸⁰ vāṇya⁶⁸¹ vāṇya⁶⁸² vāṇya⁶⁸³ vāṇya⁶⁸⁴ vāṇya⁶⁸⁵ vāṇya⁶⁸⁶ vāṇya⁶⁸⁷ vāṇya⁶⁸⁸ vāṇya⁶⁸⁹ vāṇya⁶⁹⁰ vāṇya⁶⁹¹ vāṇya⁶⁹² vāṇya⁶⁹³ vāṇya⁶⁹⁴ vāṇya⁶⁹⁵ vāṇya⁶⁹⁶ vāṇya⁶⁹⁷ vāṇya⁶⁹⁸ vāṇya⁶⁹⁹ vāṇya⁷⁰⁰ vāṇya⁷⁰¹ vāṇya⁷⁰² vāṇya⁷⁰³ vāṇya⁷⁰⁴ vāṇya⁷⁰⁵ vāṇya⁷⁰⁶ vāṇya⁷⁰⁷ vāṇya⁷⁰⁸ vāṇya⁷⁰⁹ vāṇya⁷¹⁰ vāṇya⁷¹¹ vāṇya⁷¹² vāṇya⁷¹³ vāṇya⁷¹⁴ vāṇya⁷¹⁵ vāṇya⁷¹⁶ vāṇya⁷¹⁷ vāṇya⁷¹⁸ vāṇya⁷¹⁹ vāṇya⁷²⁰ vāṇya⁷²¹ vāṇya⁷²² vāṇya⁷²³ vāṇya⁷²⁴ vāṇya⁷²⁵ vāṇya⁷²⁶ vāṇya⁷²⁷ vāṇya⁷²⁸ vāṇya⁷²⁹ vāṇya⁷³⁰ vāṇya⁷³¹ vāṇya⁷³² vāṇya⁷³³ vāṇya⁷³⁴ vāṇya⁷³⁵ vāṇya⁷³⁶ vāṇya⁷³⁷ vāṇya⁷³⁸ vāṇya⁷³⁹ vāṇya⁷⁴⁰ vāṇya⁷⁴¹ vāṇya⁷⁴² vāṇya⁷⁴³ vāṇya⁷⁴⁴ vāṇya⁷⁴⁵ vāṇya⁷⁴⁶ vāṇya⁷⁴⁷ vāṇya⁷⁴⁸ vāṇ

paṭe puttassa nibbessanā āgata¹, piye puttā u Vessantarā ca Mahā² ca sandhāyha, hatācchāpā vā 'l' hatācchā³, pabbhājesi⁴ vanaṃ u yathidam Ye-roṇi ratthā pabbhājesi⁵.

Tam attham pakāseṇa Saṭṭhā āha:

111. Tassā lūlappitum eutvā saṭṭhā antepure bahu⁶
bāhā paggayha pakkandam Sīvhaṇṇā samāgata⁷. 1818.
112. Sālā va sampamāthitā māluteva pamaḍḍitā⁸
senti puttā ca dārā ca Vessantarānivesane. 1819.
113. Tato ratyā viraṇe sariyase⁹ uggaṇṇanam pati
atha Vessantaro rājā dānam dātum upāgami: 1820.
114. Vatthānī vatthakāmaṇaṃ soḍḍānaṃ deṭṭha vārupiṃ
bhojanam bhojanatthinaṃ samuṇṇa deṭṭha paricchatha¹⁰. 1821.
115. Mā ca kaṇḍi¹¹ vanibhake heṭṭhāyittha lūlāgate,
cappetha amupāneṇa, gacchanta pati/pājita¹². 1822.
116. Te su matṭā kīṇṭā ca¹³ sampatanti vanibhaka
nikkhamante mahārāja Sīvhaṇṇa ratthavuddhane. 1823.
117. Acchechuṃ¹⁴ rata bho rukkhāṃ nānāphaladharāṃ dumaṃ
yathā Vessantaraṃ ratthā pabbhājenti adūsakam. 1824.
118. Acchechuṃ rata bho rukkhāṃ sabbakāmaḍḍadāṃ dumaṃ
yathā Vessantaraṃ ratthā pabbhājenti adūsakam. 1825.
119. Acchechuṃ rata bho rukkhāṃ sabbakāmaṇaṃ sārāṇaṃ
yathā Vessantaraṃ ratthā pabbhājenti adūsakam. 1826.
120. Ye vadāhā ye ca dāharā ye ca majjhimaṇṇaṇā
bāhā paggayha pakkandam nikkhamante mahārāja¹⁵
Sīvhaṇṇa ratthavuddhane. 1827.
121. Atiyakkhā vassavara¹⁶ lūlāgāruṇ ca rājāno
bāhā paggayha pakkandam nikkhamante mahārāja¹⁷
Sīvhaṇṇa ratthavuddhane. 1828.
122. Thāyo pi tattha pakkandam yā taṇhi nagare ahu
nikkhamante mahārāja Sīvhaṇṇa ratthavuddhane. 1829.
123. Ye brāhmaṇā ye ca samāṇā aṇṇe cāpi vanibhaka
bāhā paggayha pakkandam: adhammo kira bho tū 1830.
124. Yathā Vessantaro rājā yajamaṇo sako pure
Sīvhaṇṇa vanevatthena samhā ratthā nīrajati¹⁸. 1831.

¹ Bā gantā. ² C² hatācchāpā bā hatācchāpā. ³ C² vā cehl. ⁴ Bā aha. ⁵ Bā sammaḍḍeva paricchatha. ⁶ so C¹; C² kaṇḍi, Bā kiṇḍi. ⁷ Bā vā. ⁸ Bā acchejjam. ⁹ so all three MSS. ¹⁰ Bā vassavara. ¹¹ Bā nīrajati, C² nīrajati.

127. Satta batthiṇante datvā saḍḍhāṇṇakārahbhūṇite
suvaggiṇeṇa mātāṅge hemakappanavāsase¹ (cf. supra ¹²⁷), 1832.
128. Arūḷhe gāmaṇḍiyehi tonaramāṇasapāṇhi² (V ¹²⁸)
esa Vessantaro rājā sambhā ratthā nirajjati³, 1833.
129. Satta nassanto datvā saḍḍhāṇṇakārahbhūṇite
ajāniye ca jātiyā⁴ āndhava sīgghavāḷḷu 1834.
130. Arūḷhe gāmaṇḍiyehi illiyācāpadhārhi⁵
esa Vessantaro rājā sambhā ratthā nirajjati⁶, 1835.
131. Satta rathānta datvā sannadāhe nassitaddhaje
dipe nīho pi veyyaggho saḍḍhāṇṇakārahbhūṇite 1836.
132. Arūḷhe gāmaṇḍiyehi cāpahatthehi vammilo esa etc. 1837.
133. Satta itthiṇante datvā akamekā rathe phāṇā
sannadāhā ukkharajjāhi svaggiṇe⁷ alamkāṭā 1838.
134. Pīṭṭhāṇṇakā pīṭṭhāṇṇa pīṭṭhāraṇṇabhūṇitā
ajārapamukhā⁸ haṇṇā sussaṇā⁹ tarumajjhimā
esa Vessantaro rājā sambhā ratthā nirajjati¹⁰, 1839.
135. Satta dhenuṇte datvā saḍḍhā kamaṇḍipadhāraṇā esa etc. 1840.
136. Satta dāṇṇānta datvā satta dāṇṇāntāni ca esa etc. 1841.
137. Itthiṇāntarante datvā nāṇḍo ca alamkāṭā esa etc. 1842.
138. Tadāsi yam bhūṇṇanakaṇ tadāsi lomahāṇṇanakaṇ
mahāḍāṇe padmaṇṇhi modini tamakampatha. 1843.
139. Tadāsi yam bhūṇṇanakaṇ tadāsi lomahāṇṇanakaṇ
yam pañjalikata rājā sambhā ratthā nirajjati¹¹, 1844.

Te 81-ikaṇṇā ti bhī-Phussarīyo paridassatīdam sutvā ashiṇṇi Saḍḍhāṇṇakārahbhūṇitā pīṭṭhā sūmagatā ānava pakkhandun vedhena, Vessantarajātaka- 25
niveṇa¹ ti te. Itthiṇaṇ pakkandissandham sutvā Ve-ssaro niverane² māt³ eva
pakkanditvā dīḷu pi rājakulaseṇa koci sakabhaṭṭena soṇḍhātum asakkhontū vāta-
sagena sampamachhi⁴ eḷḷi vīya pavitva parivattamāṇā paridaviman, taso datvā
ti bhī- tato tassā ratthijā svaggiṇe sutvā aggaṭṭe dāṇḍevaggiṇe⁵ dīṇam paṇi-
yiditvā ti rattho āruce⁶, atthā Ve-rājā pāto va nahāre saḍḍhāṇṇakārahbhūṇi- 30
manjito sādḍhāraṇṇakārahbhūṇitā mahāṇṇakārahbhūṇitā sūmagatā sūmagatā
dīṇam dīṇaggaṇi upāgami, deṭṭhā ti te. paṇṇā sūmagatā sūmagatā
evā⁷ itthi vāruṇi ti majjāṇṇu sūma upāgata⁸ ti jānati, evā⁹ sūma pi
sūmagatā dīṇaggaṇi pariv Ve-ssaro dīṇaggaṇi sūma na sādḍhā¹⁰ ti vattamā
sādḍhā¹¹ ti dāṇḍe, rājakulaseṇa ti rājakulaseṇa koci eḷḷi eḷḷi pi yānata 35
mā sādḍhāyittha, paṇḍitijā¹² ti mayā pūjita kute¹³ yathā maṇḍi thovayamāna

¹ C¹ - niverane, C² - itthiye, B¹ - niverane. ² B¹ - nirajjati. ³ B¹ - va jāniye. ⁴
B¹ - ratthiye, C¹ - illye, C² - illyedpi. ⁵ B¹ - ehi. ⁶ C¹ - āramukha, C² - rapa-
mukha. ⁷ - on all three MSS. for sussaṇā? ⁸ C¹ - dāṇḍe. ⁹ B¹ - āramukha.
¹⁰ B¹ - ratthiye.

Api ca khe devatā sakala-Jambudīpe rājūnam „Vo- khatti-
tiyakauñḍānaṃ mahādānaṃ detitī” ārocayissu, tasmā khattiyā
devatānubhāvena rathenāgantvā khattiyakauñḍādayo tassa dānaṃ
gahetvā pakkamissu, evaṃ khattiyahrāmapavessaṇḍādayo
tassa dānaṃ gahetvā pakkamissu¹, tassa dānaṃ dettassa
eva sāyaṃ ahoṣi, so attano nivesanum eva gantvā „mātā-
pitaro vanditvā anve gamissāmiti” alamkarathena mātāpitun-
nam vasanattānaṃ gato, Maddidevī „aham pi iminā saddhim
gantvā mātāpitaro anujānāpeyyaṃ” ti teṇa saddhim gata, M.
pitarāṃ vanditvā attano gamanabhāvaṃ kathesi.

10

Tam aññam pakāseṇto Suttā āha:

101. Amantayūtha rājānaṃ Sañjayaṃ dhammānaṃ² vāraṇ
avaruddhaṃ maṃ deva, Vāṇikā gacchāmi pabbataṃ. 1845.

102. Ye idh keci mahārāja bhūtā ye ca bhavissare
mittā yeva kāmehi gacchanti Yamaṇḍanaṃ³. 1846.

15

103. So 'haṃ sako abhissam yajamāno sako pure.
Sivinaṃ vacanathena samhā rattā niraḍḍhaṃ⁴ aham⁵. 1847.

104. Aghaṃ tam pativessam vane [vāṇikāpākāṇe⁶ khaggāḍḍhipiṇṇe⁷]
aham puñṇāni karomi⁸.

tumha paṇḍitaṃ siddhā⁹ ti. 1848.

20

To, dhammānaṃ² = ti dhammakāraṇaṃ antare varuṃ uttamaṃ, a-
varuddhaṃ³ rattā niraḍḍhaṃ⁴ ti idh bhavissare ti ye ca ahagato bhaviss-
santi paruppanno ca nibbutā, so haṃ sako abhissam ti so aham strano
nagaravāso yeva piṇṇā⁵ kim karoto yajamāno sako pure ti Pāṇyam
pura so haṃ ti bhikkhu, niraḍḍhaṃ⁶ ti nikkhanto aham, aghaṃ⁷ ti
yam arāḍha vasaṇaṃ pativessam⁸ dukkham tam pativessāmi, paṇḍitaṃ⁹
ti tumha paṇḍitaṃ siddhā⁹ ti.

Iti M. imāhi catuṃ gāthāhi pitarā saddhim kathetvā mātā
santikaṃ gantvā pabbajjāṃ anujānāpeṇto āha:

105. Anujānāmi maṃ amma, pabbajjā imama roccati,

25

so 'haṃ sako abhissam yajamāno sako pure,

Sivinaṃ vacanathena samhā rattā niraḍḍhaṃ⁴ aham⁵. 1849.

¹ Iti api ca khe pana devatānubhāvena khattiyahrāmapavessaṇḍādayo tassa dānaṃ
gahetvā pakkamissu. ² Iti - pakkam. ³ Iti - kam. ⁴ all these MSS. - rathā.
⁵ Iti niraḍḍhaṃ. ⁶ so all these MSS. ⁷ all these MSS. - si. ⁸ Iti niraḍḍhaṃ.

144. Aghaṃ taṃ patisevissasāṃ
vane [valamigākīṇeṃ khagga] dīpinīsevite,
asāṃ paññāni karomi,
tumhe paṃkamhū ādathā' 'ti. 1850.

8. Taṃ sutvā Phussa āha:

145. Anujānāmi taṃ putta, paḍhājā te samijjhātu,
ayaṃ ca Maddi kalyāṇi sasaññā tannamajjhima
acchataṃ suha puttahi, kim araññe karissasīhi. 1851.

Ta samijjhātū 'ti jhānena samijjhātu samiddhā hetu, acchataṃ o
15 acchataṃ, idā' eva horū 'ti vadati.

Vessantarō āha:

146. Nāhaṃ akāma dāsim pi āraññasāṃ netum, ussahe,
sace icchati anvetu, sace n' icchati acchataṃ 'ti. 1852.

Ta, akāma' ti amma kīṇa nāṃ' etam kathesha asāṃ suttebhāya dāsim pi
15 netum na ussahehi.

Tato puttassa katham sutvā rājā taṃ yācitaṃ paṭipajjī.

Tam etthaṃ pakāseento Sattthā āha:

147. Tato suphaṇṇ mahārājā yācitaṃ paṭipajjatha:
mā caṇḍanaśumācāre rajejallāṃ adhārayi, 1853.
10 170. Mā kāsīyāni dhāretvā kassaciraṃ adhārayi,
dukkhe vāso araññaśumim, mā hi teṇaṃ laḍḍhapaṇe gamiṃ' ¹. 1854.

Ta paṭipajjatha 'u bhī- putassa katham sutvā rājā suphaṇṇaṃ yācitaṃ
paṭipajjī, aha mā caṇḍana -- ti laḍḍhapaṇeṃ paṭipajjassare, mā hi teṇa
laḍḍhapaṇe vamaṇṇagare mā hi ² teṇa araññaṃ gamissasīti.

148. Tamo abravī rājaputti Maddi sabbaṅgasobhanā:
nāhaṃ taṃ sukhaṃ iccheyyaṃ yam me Vessantarāṃ vinā u. 1855.

Ta samabravīti āsurasāṃ abravī.

149. Tamo abravī mahārājā Sīrināṇaṃ ratthavagghaṇe:
līgha Maddi nisāmeti vane ye hanti dussahā. 1856.
10 171. Bahu kīṇa paṭaṅgā ca nakkā mādhumaḍḍhikā
te pi taṃ tatha himseyyāṃ, taṃ te dukkhatarāṃ diyā. 1857.

¹ 184 sakkaṃ acchetaṃ paḍḍantaṃ in the place of tumhe --. ² Cha --rājasiddhaya.

³ O² = themiti. ⁴ O² = 14.

111. Apara pāsa santāpe nadīn' ūpa nisevite' :
suppā ajagarā nāma avīā te mahabbhāṣā. 1858.
112. Te munassam' inigam vāpi apīm-āsamnam' āgatan
parikkhigittvā bhogeli vasaṃ ānenti uttaro. 1859.
113. Aññe pi kaṣṭhajajino' acchā nāma aghammigā
na tehi putiso dīttvo rukkhū āruḥḥa muccati. 1860.
114. Saṃghajjayanā sīghāni tikkhaggā tippahāriṇo
mahāā vicurunt' ettha nadīn' Sotumbaras' pati. 1861.
115. Dīvē mājñam yūthāni' gavaṃ sañcaratam' raso
dheva vā vacchagiddhā va katham' Maddi karissasi. 1862.
116. Dīvē sampatīre ghore dumaḥge duplacangamo'
akkhettaññāya te Maddi bhavitaṃ te' mahabbhāyam. 1863.
117. Yā²⁸ tvaṃ sīrāya²⁷ suttvāna maham' uttasayi²⁶ pure
sā tvaṃ Vamkam' anuppatā katham' Maddi karissasi. 1864.
118. Tīlto majjhantike kālā samutisāneṃ paḍḍhān
sante va brahāraññam²⁵. tattha kiṃ gantam' lochasaṃ. 1865.

Ta. tamahraṣṭi tvaṃ maham' abravī, apara pāsa santāpe ti aññe
santāpe pekkha²⁴, nadīnūpanisevite¹ ti nadīnam²³ ūpa nisevite²² āsa-
napphāno vadikkite vasaṃ ti a, avīā ti nikkhāṇa, apīmāsamnam²¹ ti samnam
uttaro varissasamphassam' āgatan ti²⁰ a, aghammigā ti aḥkārā migā¹⁹, duk-
khārahā ti a, nadīn' Sotumbaras' pati¹⁸ Sotumbarāya²⁰ nāma nadīyā
dīve, yūthānam¹⁷ ti yūthāni, gavaṃ so vā pūṭṭha, dheva vā vacchagiddhā
vā¹⁶ ti tara dīrāḥ apasāṇi vā¹⁵ vacchagiddhā dheva vā katham' karissasi,
sante per' ettha upāsanto va, sampatīre ti sampatante, ghore ti virūpe,
duplacangamo¹⁴ ti mekkhā, akkhettaññāya¹³ ti araññe akkhamānāya¹²,
bhavitaṃ¹¹ ti bhavissati te, suttvāna ti sīrāya¹⁰ sadḍhaṃ suttvā maham'
ti nagare vasaṃ pi punappuna uttasasi, suttvā vā⁹ ti sannatantaṃ⁸ vā
bhavissati.

119. Tam' abravī rājaputti Maddi saḅbañḇasobhanā:
yāni etāni akkhāsi vasaṃ paṭibhayāni me
saḅhāni abhisambhossam, gaccham' āvaṃ rathesaḅha. 1866.

¹ C²⁰ nadīnūpanisevite. B² nadīnūpanisevite. ² C²⁰ -a. ³ C² apīmāsamnam, C² apīmāsamnam. ⁴ B² kaṣṭhajajitā. ⁵ B² andu-. ⁶ B² -mah. ⁷ C² -caritam, C² -caritam. ⁸ B² dupla-. ⁹ B² bhavissati. ¹⁰ C² yaṃ. ¹¹ B² sīrāya. ¹² B² -sate. ¹³ C² -ññā. ¹⁴ B² -pe bhayaṇake pekkhaṃ. ¹⁵ C²⁰ nadīyam. ¹⁶ C²⁰ upasavite. ¹⁷ C²⁰ apīmāsamnam. ¹⁸ C² āgati, C² āgati. ¹⁹ C² aghammigā, C² onti aḥkārā migā. ²⁰ C²⁰ -ram. ²¹ B² ya. ²² B² dupla-. ²³ C² -ññāya. ²⁴ C² -kūḍāya, B² araṇṇābhāmi akkhamāyā. ²⁵ B² bhavissati. ²⁶ B² sīrāya. ²⁷ so B²; C² nadati.

100. Kāśān kasaṁ potakkaṇā¹ usirān amājapabbhajaṁ
uraṣā padabhesāmi², nāsa hessāmi dunnayā. 1867.
101. Bahūhi vata cariyāhi kumārī vindate patinā
udarasā³ uparodhena⁴ golanubbehanena ca. 1868.
102. Aggissa paricariyāya adakummajjanena ca
vedhabham⁵ kaṭakam loke gacchaṁ āva rathesabbha. 1869.
103. Apī⁶ asā hoi appatto ucchiṭṭham apī bhinājitam
yo⁷ naṁ hatthe gahvāna akāmaṁ⁸ parikoḍḍhati.
vedhabham⁵ kaṭakam loke gaccham āva rathesabbha. 1870.
104. Kesaggahagumakkhepā bhanyā ca paribumbhaṇā
dairā ca nopaḍḍhamati bahum dukkham anappaham.
vedhabham etc. 1871.
105. Sukkasehavi vedhaverā⁹ dairā subhagamānina
akāmaṁ⁸ parikoḍḍhanti ulūkam āva¹⁰ vāyasa, ve- etc. 1872.
106. Apī sātikkule phūte¹¹ kamsapajjotana vasaṁ
n¹² evātivākyam na labhe bhūyāhi sakkikāhi ca, ve- etc. 1873.
107. Naggā nudi apodakā¹³ naggam raṭṭham arājjhām
itthi pi vidhavā naggā yussūpi dāsa bhātaro, ve- etc. 1874.
108. Dhajo rathassa paṇḍāgah¹⁴, dhāmo paṇḍāgah¹⁵ Aggino,
rājā rathassa paṇḍāgah¹⁶, bhattā paṇḍāgah¹⁷ itthiyā ve- etc. 1875.
109. Yā daliddhi daliddassa ajjāḥ ajjāhassa kittaṁ
taṁ ve derā pāsaṁvanti dukkarām hi karoti sā. 1876.
110. Sānikam anubandhissam tadā kārayavāsaṁ,
pachayāpi abhejjamīyā¹⁸ n¹⁹ icche Vesantaram vinā, ve- etc. 1877.
111. Apī sāgarapariyāntam bahum vittadharām mahām
nāndratanaaparipūrām n²⁰ icche Vesantaram vinā. 1878.
112. Katham nū tāsāṁ hadayam, eubharā vata itthiyā
yā sāṁke dukkhitamhī sukham icchanti attano. 1879.
113. Nīkkhamante malārāje Sīvinam raṭṭhavajjhaṇe
tam aham anubandhissam, satthakāṁmadu hi me ti. 1880.

Ta samavratāhi hi- Madhī rāho vacanāṁ sutvā tam rājano abarī,
abhiṣambhavaṇe ti sabbāmi adbhavaṇāmi, potakkaṇā¹ ti potakkaḍḍ-
haṇā² nāsa padabhesāmi³ dvandhi⁴ karā purato gamissāmi, udarasā⁵ - - ti
uparodhena⁶, golanubbe - - ti vialakajjanatantaratapasaṁvāduṭṭhyo⁷ sāmikam

¹ Cte pota- ² all three MSS. paroda ³ Cte utadassapo- ⁴ Bā vedharyam
⁵ Cte an- ⁶ Bā -ma- ⁷ Cte sakkā-, Bā saka- ⁸ so all three MSS ⁹ Bā
phūte Cte phū- ¹⁰ Bā ang- ¹¹ Cte paṇḍāgah, Bā -nam ¹² Bā -nam ¹³ Bā
chū- ¹⁴ Cte vjdhā, ¹⁵ Bā adda khuddadbhavaṇe. ¹⁶ Cte -kattiyā utarapasaṁv-

labhanti¹ kare² gahana³ kṛtishālekam⁴ kṛtishāpa⁵ ve⁶hanam⁷ paśāni upa-
 me⁸zā kumārīkṣi⁹ paśāni paśālabhanu¹⁰, karu¹¹ka¹² n¹³ viddhama¹⁴, gaccha¹⁵ ā¹⁶śā
 't¹⁷ gamiśāmi yeva, appatto¹⁸ t¹⁹ tassa viddhāpa²⁰ viddhābhakam²¹ paribhoh²²ṭṭam
 anan²³ucchaviko yeva, yu²⁴ na²⁵ t²⁶ yu²⁷ ābhajere²⁸ tam viddhātam²⁹ antechama³⁰nam³¹ ā³²śā
 bhā³³ṭṭha gahetā³⁴ ka³⁵ḍḍhati, kva³⁶ggahapa³⁷matthhe³⁸pā³⁹ bhū⁴⁰myā⁴¹ vā⁴² parisa⁴³um-
 bhā⁴⁴no⁴⁵ t⁴⁶ ā⁴⁷śā⁴⁸mikam⁴⁹ tithi⁵⁰na⁵¹ pā⁵²ṇena⁵³ kva⁵⁴ggahapa⁵⁵matthhe⁵⁶pā⁵⁷ bhū⁵⁸myam⁵⁹ pā⁶⁰ṇenti,
 eva⁶¹ ā⁶²śā⁶³mā⁶⁴ṇi⁶⁵ nā⁶⁶ṭṭhikama⁶⁷ni⁶⁸, datvā⁶⁹ vā⁷⁰ 't⁷¹ ā⁷²śā⁷³mikā⁷⁴ tithi⁷⁵yā⁷⁶ ā⁷⁷śā⁷⁸rū⁷⁹pam⁸⁰ ta⁸¹h⁸²am
 ā⁸³ṇappakam⁸⁴ dukkhā⁸⁵m⁸⁶ pā⁸⁷ṇo⁸⁸ purā⁸⁹na⁹⁰ datvā⁹¹ na⁹² vā⁹³ pakkama⁹⁴ni⁹⁵ n⁹⁶ā⁹⁷śā⁹⁸mā⁹⁹ko¹⁰⁰ o¹⁰¹-
 kanto¹⁰² vā¹⁰³ tithi¹⁰⁴ṭṭi, sukka¹⁰⁵ucchav¹⁰⁶it¹⁰⁷ā¹⁰⁸ nā¹⁰⁹ā¹¹⁰ntiyam¹¹¹ena¹¹² upa¹¹³ṭṭhi¹¹⁴ṭṭha¹¹⁵carissā¹¹⁶,
 vā¹¹⁷dhavā¹¹⁸ vā¹¹⁹ tithi¹²⁰harit¹²¹hā¹²²ṭṭi¹²³, datvā¹²⁴ 't¹²⁵ kī¹²⁶ṭṭi¹²⁷ vā¹²⁸ appamatta¹²⁹kam¹³⁰ dhamā¹³¹.
 datvā¹³², ā¹³³śā¹³⁴hagamā¹³⁵ṇi¹³⁶no¹³⁷ t¹³⁸ mayam¹³⁹ ā¹⁴⁰śā¹⁴¹hā¹⁴²ṭṭi¹⁴³ t¹⁴⁴ mād¹⁴⁵ḍamā¹⁴⁶ni¹⁴⁷, ā¹⁴⁸śā¹⁴⁹man¹⁵⁰ t¹⁵¹ t¹⁵²am
 vā¹⁵³dhava¹⁵⁴m ā¹⁵⁵śā¹⁵⁶mikam¹⁵⁷ ā¹⁵⁸śā¹⁵⁹mam¹⁶⁰ n¹⁶¹id¹⁶²kam¹⁶³ vā¹⁶⁴ya¹⁶⁵ni¹⁶⁶ vā¹⁶⁷ paribhoh¹⁶⁸ṭṭanti, kama¹⁶⁹ vā¹⁷⁰
 pi¹⁷¹jjotana¹⁷² vā¹⁷³ ā¹⁷⁴śā¹⁷⁵manā¹⁷⁶hā¹⁷⁷ya¹⁷⁸ joranta¹⁷⁹ vā¹⁸⁰ vā¹⁸¹ni¹⁸² ā¹⁸³śā¹⁸⁴rū¹⁸⁵pā¹⁸⁶ pi¹⁸⁷ nā¹⁸⁸ṭṭikā¹⁸⁹ vā¹⁹⁰ā¹⁹¹mā¹⁹²ni¹⁹³,
 nā¹⁹⁴ā¹⁹⁵nti¹⁹⁶ā¹⁹⁷kyam¹⁹⁸ na¹⁹⁹ lab²⁰⁰he²⁰¹ t²⁰² ayam²⁰³ ā²⁰⁴śā²⁰⁵mā²⁰⁶ṇi²⁰⁷ yā²⁰⁸va²⁰⁹jitam²¹⁰ ā²¹¹śā²¹²mikam²¹³ ā²¹⁴śā²¹⁵ vā²¹⁶dhā²¹⁷ṭṭi²¹⁸
 jhā²¹⁹ t²²⁰ t²²¹it²²²ā²²³ vā²²⁴ā²²⁵ni²²⁶ vā²²⁷ā²²⁸nti²²⁹ bhā²³⁰ṭṭi²³¹ pi²³² vā²³³dhā²³⁴ṭṭi²³⁵ j²³⁶ā²³⁷st²³⁸ā²³⁹kyam²⁴⁰ gahā²⁴¹-
 vā²⁴²ā²⁴³nti²⁴⁴ vā²⁴⁵ na²⁴⁶ lab²⁴⁷hā²⁴⁸ t²⁴⁹, lab²⁵⁰hā²⁵¹ti yeva, pa²⁵²ṭṭhā²⁵³ vā²⁵⁴ t²⁵⁵ pā²⁵⁶ṇapā²⁵⁷hā²⁵⁸ṭṭarā²⁵⁹nam²⁶⁰, yā²⁶¹
 ā²⁶²śā²⁶³ḍḍi²⁶⁴ dā²⁶⁵va²⁶⁶ṭṭi²⁶⁷ā²⁶⁸mpama²⁶⁹ vā²⁷⁰ tithi²⁷¹ ā²⁷²śā²⁷³mā²⁷⁴ni²⁷⁵ ā²⁷⁶śā²⁷⁷mā²⁷⁸ni²⁷⁹ dā²⁸⁰ḍḍā²⁸¹ vā²⁸² dukkhā²⁸³ppa²⁸⁴-
 tana²⁸⁵ kī²⁸⁶le²⁸⁷ ayam²⁸⁸ pi²⁸⁹ dā²⁹⁰ḍḍi²⁹¹ vā²⁹²ā²⁹³ni²⁹⁴ dukkhā²⁹⁵ vā²⁹⁶ hā²⁹⁷ t²⁹⁸ā²⁹⁹ ā³⁰⁰śā³⁰¹hā³⁰² vā³⁰³ kī³⁰⁴le³⁰⁵ t³⁰⁶ā³⁰⁷
 vā³⁰⁸ dā³⁰⁹ḍḍā³¹⁰m³¹¹ ā³¹²śā³¹³hā³¹⁴ vā³¹⁵ dukkhā³¹⁶ppatā³¹⁷ hā³¹⁸ t³¹⁹am³²⁰ pi³²¹ dā³²²va³²³ṭṭi³²⁴ pama³²⁵nti³²⁶, ā³²⁷śā³²⁸ḍḍā³²⁹ vā³³⁰
 t³³¹ ā³³²śā³³³ḍḍā³³⁴nti³³⁵, nā³³⁶ vā³³⁷ t³³⁸ tithi³³⁹yā³⁴⁰ sakalapa³⁴¹ṭṭhā³⁴² vā³⁴³ bhā³⁴⁴ṭṭi³⁴⁵ vā³⁴⁶ ā³⁴⁷śā³⁴⁸hā³⁴⁹ vā³⁵⁰ paribhoh³⁵¹ṭṭi³⁵²
 vā³⁵³ vā³⁵⁴ t³⁵⁵ā³⁵⁶ vā³⁵⁷ tithi³⁵⁸pi³⁵⁹ vā³⁶⁰dhā³⁶¹ṭṭam³⁶² karu³⁶³ka³⁶⁴m³⁶⁵ vā³⁶⁶ 't³⁶⁷ vā³⁶⁸, ā³⁶⁹śā³⁷⁰hā³⁷¹ vā³⁷²
 tithi³⁷³yā³⁷⁴ vā³⁷⁵ tithi³⁷⁶yā³⁷⁷ hā³⁷⁸ya³⁷⁹, vā³⁸⁰dhā³⁸¹ vā³⁸² vā³⁸³ vā³⁸⁴ tithi³⁸⁵yā³⁸⁶.

107. Tam ābravi mahārāja Maddhā¹ vā²dhā³ṇṇasobhanā⁴;
 imo⁵ te⁶ ā⁷śā⁸rū⁹ puttā¹⁰ Jālī¹¹ Ka¹²ṇhā¹³jī¹⁴ṇā¹⁵ vub¹⁶ho¹⁷.
 nikkhippa¹⁸ lakkha¹⁹ṇa²⁰ gaccha²¹, mayam²² te²³ posiyā²⁴masa²⁵ t²⁶i. 1881. 25

Ta Jālī--vub²⁷ho²⁸ t²⁹ Jālī³⁰ vā³¹ Ka³²ṇhā³³jī³⁴ṇā³⁵ vā³⁶ 't³⁷ ā³⁸śā³⁹ vā⁴⁰ nikkhip⁴¹ṭṭi⁴²va⁴³ gaccha⁴⁴ 't⁴⁵.

108. Tam ābravi rājaputti¹ Maddhā² vā³dhā⁴ṇṇasobhanā⁵;
 piyā⁶ me⁷ puttakā⁸ dā⁹va¹⁰ Jālī¹¹ Ka¹²ṇhā¹³jī¹⁴ṇā¹⁵ vub¹⁶ho¹⁷.
 ty-ā¹⁸mbam¹⁹ tattha²⁰ tama²¹ssanti²² ā²³śā²⁴ṇā²⁵ Jī²⁶vasakā²⁷na²⁸ t²⁹i. 1882. 30

Ta tyambam³⁰ t³¹ te³² dā³³va³⁴ ā³⁵śā³⁶ṇā³⁷ vā³⁸ ā³⁹śā⁴⁰ṇā⁴¹, Jī⁴²vasakā⁴³na⁴⁴ t⁴⁵ vā⁴⁶-
 zā⁴⁷śā⁴⁸ṇā⁴⁹m⁵⁰ hā⁵¹ya⁵²m⁵³ tama⁵⁴ssanti⁵⁵ vā⁵⁶.

¹ Bā¹-thalakam¹ kṛtishā- ² Bā² vā²dhakā² ³ Bā³ ā³śā³ṇā³, Cā³ ā³śā³ṇā³, ⁴ Bā⁴-
 -jā⁴. ⁵ so⁵ Cā⁵; Cā⁵ vā⁵ ā⁵śā⁵manā⁵ṭṭhikā⁵manā⁵, Bā⁵ vā⁵ ā⁵śā⁵manā⁵ṭṭhikā⁵manā⁵. ⁶
 Bā⁶ para⁶. ⁷ Bā⁷ datvā⁷ vā⁷ pā⁷ṇa⁷ vā⁷ pā⁷ṇā⁷manā⁷. ⁸ Cā⁸ -ka⁸. ⁹ Bā⁹ vā⁹dhā⁹, Cā⁹
 vā⁹dhā⁹. ¹⁰ Cā¹⁰ -na¹⁰. ¹¹ Cā¹¹ -vā¹¹dhā¹¹, Bā¹¹ vā¹¹dhā¹¹manā¹¹ purā¹¹ṇa¹¹. ¹² al¹² -na¹².
 MSS. -mā¹². ¹³ Cā¹³ -vā¹³dhā¹³. ¹⁴ Bā¹⁴ vā¹⁴dhā¹⁴manā¹⁴ṭṭhikā¹⁴manā¹⁴ pi¹⁴jjotanta¹⁴. ¹⁵ Bā¹⁵
 -vā¹⁵dhā¹⁵. ¹⁶ Cā¹⁶ -lab¹⁶hā¹⁶, Cā¹⁶ vā¹⁶dhā¹⁶ vā¹⁶. ¹⁷ Cā¹⁷ -vā¹⁷dhā¹⁷. ¹⁸ Cā¹⁸ vā¹⁸dhā¹⁸, Cā¹⁸ vā¹⁸dhā¹⁸
¹⁹ Bā¹⁹ vā¹⁹dhā¹⁹. ²⁰ Bā²⁰ posiyā²⁰masa²⁰. ²¹ Bā²¹ Jālī²¹.

100. Tam āhravi mahārājā Sīvinam ratihavaḍḍhano:
sālinam odanum ihutvā sucin mānūpasecanum
rukkhaphalāni bhūṇanta katham kāhanti dārakā. 1883.
101. Bhutvā sataphale kāmase sōvunne autārūḷhe
rukkhapattese bhūṇanta katham kāhanti dārakā. 1884.
102. Kāṣṭhāni ca dhāreṭṭā khomakodumbarāni ca
kumārāni dhāreṭṭā katham kāhanti dārakā. 1885.
103. Vayhāni pariṇyāyivā sīvīkāya rathena ca
puttikā paridhāvanta katham kāhanti dārakā. 1886.
104. Kūṭṭhāre sayivāne nivāse plassitaggale
sayanta rukkhaniḍḍasani katham kāhanti dārakā. 1887.
105. Pallakheṇ sayivāne gonake cittaśanthare
sayanta tippasanthare katham kāhanti dārakā. 1888.
106. Candhikena¹ rūḷupatā agorucandanena² ca
rajojalām dhāreṭṭā katham kāhanti dārakā. 1889.
107. Cāmaramarahatthehi³ vijjitaṅgā⁴ sukhe jhīṭā
duttā⁵ daṇḍehi mukasehi katham kāhanti dārakā ti. 1890.

Ta. kassā ti phalasetena kassā kassanapattiyā, gonake cittaśanthare
ti mahāpittihiyam¹ kassakojava² c' eva vijjitakā³ santhare ca⁴, cāmara--⁵ ti
10 cāmasehi c' eva maramahatthehi ca vijjitaṅgā⁶.

Evam pi tesam sallapantānam deva aṭha ratti vibhāyi,
vibhātāya rattiya sūriyo uggaṇṇhi. Mahāsattassa catumindhava-
yutram alamkatarathena suetvā rājadevare ṭhapayimāsu. Maddi
sussasasare vanditvā esitthiyo āpucchitvā apaloketvā dve putte
22 ādāya Vessantarato paṭhamataram gantvā rathe aṭṭhāsi.

Tam aṭṭham paḍḍesanto Saṭṭhā āha:

108. Tam āhravī rājaputtī Maddī sabbhāṅgasohānā:
mā deva parideresi mā ca tram vīmano uhu,
yathā mayam bhavissāma tathā hessanti dārakā. 1891.
109. Idam vatrām pukkāmi Maddī sabbhāṅgasohānā,
Sīvinaggena aṭṭesi putte ādāya lakkhaṇā ti. 1892.

Ta. Sīvi-- ti Sīvināṇṇe paṇḍhamaggan¹ eva, aṭṭesiti, tam² agamāsi,
paḍḍi sthāritvā ratham abhirupya jhīṭi ti a.

¹ Bā gandha-. ² Bā aggaṇṇ-. ³ Bā cāmase. ⁴ so C² for vi-. Bā bijja-. ⁵ Bā
phutthā. ⁶ C² gonakojava. ⁷ Bā adde santhare. ⁸ Bā omiṭṭa tadā.

212. Tato Vessantaro rājā dānam datvāna khuttiyo
pitu mātun ca¹ vanditvā katvā ca nam padakkhiṇam 1893.
213. Caturābhīm ratham yuttam aḍḍham āruhya sandanam
ādāya pottadāraṇi ca Vamkam pūyāsi pabbatan ti. 1894.

Ta tato ti bhī. tassa Māttiyā ratham abhirūhita yuttakāle, datvā ti² bhūyo³ dānam datvā, katvā ca -- ti padakkhiṇam va katvā, nam ti nipāta-
matam.

214. Tato Vessantaro rājā yenaṇi bahukko jano
āmanā kha tam gacchāma ārogaṇ hontu nātayo ti. 1895.

T. a.: bhī- taso Ve- raji yenaṇi thāne vijānāni paritassamā⁴ 'ti bahuko
jano thito aṭṭi ta ratham peesitvā mahājanam ārocchanta āmanā kha tam gac-
chāma ārogaṇ hontu nātayo ti 2., ta- ten ti nipātamattam, bhī- taso Ve- nātayo
ti: tumhe āmantetvā mayam gacchāma, tumhe sukhitā hontu nātayāsi ti.

Evam Mahāsatto mahājano āmantetvā „appamattā dāna-
dīni puṇṇāni karothā⁵” ‘ti tesam ovādaṇi ca datvā gacchante
pana Bodhisattassa mātā⁶ „putto me dācavittako dānam detu⁷”
‘ti abharapehi saddhīm sattaratanapūrāni sakatāni ubbosu
passesu porosi, so pi attano kāyārūḥham eva ābharapabbhajaṇi
omūcivā sampattayācakkāmaṇi atthārassa vāre datvā avasesam
sabbham udāsi, so nagarā nikkhamtvā ca parivattitvā⁸ oloketu-
kāmo ahoṣi, ath⁹ aasa manam paṭicca¹⁰ rathappamāṇe thāne
paṭhavi bhūjivā¹¹ parivattitvā ratham nagarābhimukham okāsi,
so mātāpītunnaṇi vaasaṇatthānaṇi olokesi tena kāraṇena¹² paṭha-
vikampādayo abhesuṇi, tena vuttam:

215. Nikkhamtvāna nagarā parivattitvā oloketi
tadāpi paṭhavi kampi Sineravanavajamsakā ti 1896.
216. sayam pana oloketvā Maddim pi olokāpetam gātham āha:
217. laggha Maddi nāimehi rammarūpaṇi va dīssati
vārao Siraetthānaṇi peṭṭikāni bhavaṇaṇi maman ti. 1897.

Ta nāimekhitā oloketi

¹ C² pūṇṇārocca. B² parimāṇam ca. ² B² hi-. ³ B² adda cintasi. ⁴ B²
-vattetvā, C² aṭṭi parivattitvā. ⁵ C² paṭicca. ⁶ B² adda katāsi cakkam vya-
⁷ C² kāraṇāna.

Atha M. saha jāte satthiṣaṣaṣe amacce ca sesajanaṃ ca
 aloketvā nivattāpetvā ratham pājento Maddim ā: „bhaddo
 sacce pacchato yācaka āgacchanti upadhāreyyāhe”¹, aḍḍi olo-
 kantī nisīdi, ath’ asā sattaṣaṣakamahādānaṃ sampāpanitum
 5 asakkantā cattāro brāhmaṇā nagaraṃ āgantvā „kuhiṃ rāja”
 ti pucchitvā „dānaṃ datvā gato” ti vutte „kiñci gahetvā gato”
 ti vatvā „rathena gato” ti sutvā „asā naṃ yācissāma”² ti
 anubandhimāsu, atha Maddi te āgacchanto diṇvā „yācaka devā”
 ’ti ārocesi, M. ratham ṭhapesi, te āgantvā asā yācissāsu, M.
 10 caturo haṃ teṣaṃ adāsi.

Tam artham pakāśento Saithā āha:

11. Tade brāhmaṇā anvaṃamāsi, te taṃ asā ayācissāsu,
 yācīto paṭṭipādesi catunnaṃ caturo haṃ ti. 1898.

Assesu pana diṇṇesu rathadhuraṃ ākāse yeva atthāsi,
 15 atha brāhmaṇesu gatamāṭṭesu yeva cattāro devaputtā rohitami-
 gāvaggeṇa āgantvā sampaticchitvā āgamiṃsu³, M. teṣaṃ deva-
 puttabhāvaṃ satvā imāṃ gāthāṃ āha:

12. Idṛgha Maddi nisānehi: ccharūpaṃ vā dāvati,
 migurohitavaggeṇa⁴ dakkhiṇevā vahaṃti maṃ ti. 1899.

16 Te dakkhiṇ - - ti sukkhāntasā vā maṃ vahaṃti.

Atha naṃ evaṃ gacchantāṃ uparā brāhmaṇo āgantvā
 ratham yāci, M. puttadāraṃ otāretvā ratham taṃ adāsi,
 rathe⁵ pana diṇṇe⁶ devaputtā antaradhāyissāsu.

Rathassa pana diṇṇabhāvaṃ pakāśento Saithā āha:

23 13. Aih’ ettha pañcama āgā, su taṃ ratham ayācatha⁷,
 taṃ taṃ tadā yācīto dāsi, na e’ asā⁸ pahato maṃ. 1900.

14. Tate Vesāntaro cājā oropetvā⁹ sakadā jamaṃ
 anāṃsu¹⁰ asā ratham brāhmaṇassa dhanessu ti. 1901.

Te, etthetthi¹¹ ’ti at’ otasmiṃ ṭhāne, na eṣaṃ - - ti na e’ asā sīlā¹²,
 20 anāṃsu¹³ti paritassento¹⁴ nityādesi.

¹ C^o 42- ² C^o 102- ³ C^o -su. ⁴ Id’ ayacitha. ⁵ so all three MSS.
 for ratha. ⁶ B² orohitā. ⁷ B² na eṣaṃ maṃ sīlā. ⁸ C^o paritassento.

Tato paṭṭhāya pana sabb' ete paṭṭikā vā abhesam, atha
M. Maddhiṃ avoca:

111. Tvaṃ Maddi Kaphājanāṃ gonha, lahukā vaṃ kumbhikā,
aham Jālīm gaphasāmi, garuko bhātiko hi so ti. 1902.

Evaṃ ca pana vatvā ubho pi dve dārake amkenādāya a
pakkamimāsu.

Tuṃ aṭṭhaṃ pakāseṇa Saṭṭhā āha:

112. Rājā kumārāṃ ādāya rājaputṭi ca dārikam
vaṃmadamānā pakkhāmaṃ aṇṇamaṇṇaṃ piyavadaṃ ti. 1903.
Dānakkhaṇḍam nīḍitam.

Te paṭipathe gacchante manussa diṣvā „kuhiṃ Vaṃkapaḥ-
bato“ ti pacchanti, manussā „dūre“ ti vadanti, tena vuttam:

113. Yadi keci manujā eṇi' anuṃagge paṭipathe'
maggaṃ te paṭipucchāsu: kuhiṃ Vaṃkapaḥbato, 1904.
114. Te tathā amhe pavatvā karuṇaṃ pariderayum,
dukkhaṃ te paṭivedenti: dūre Vaṃkapaḥbato ti. 1905.

Maggassa ubhato passe² vividhaphaladhārino rukkhē diṣvā
dārakā kandanti, M-assānubhāvena phaladhārino rukkhā oṇa-
mitvā hatthasaṃphassaṃ⁴ āgacchanti, tato sapakkaphalāni ucci-
nitvā tesam doṭi, tam diṣvā Maddi⁵ acchariyaṃ pavadeṃ, 70
tena vuttam:

115. Yadi passanti pavane dārakā phalite duma
tesam phalānaṃ hetūhi⁶ uparodanti dārakā. 1906.
116. Roḍante dārake diṣvā ubbiggā vipulā⁷ duma
sayam ev' oṇamitvāṃ upagacchanti dārake. 1907.
117. Idam accherakam diṣvā abbhutaṃ lomahamaṇṇaṃ
sādhukāraṇaṃ paratṭesi Maddi saḥṇāgacchanaṃ: 1908.
118. Acchernaṃ vata lokasmiṃ abhūtaṃ lomahamaṇṇaṃ
Vesantaraṇṇa tejena sayam ev' oṇatā duma ti. 1909.

¹ Eṇi' keci manujā eṇi. ² all three MSS. pagḥ. ³ Eṇi ubhoṇa passeṇa. ⁴ O¹
-passam, C² passam. ⁵ C² -āhi, B⁴ -ām. ⁶ C² -āhi, B⁴ -amhi, B⁵ -usāhi. ⁷
B⁴ -ābhiddhi vipulā. C² ubbiggā vipulā.

Mahājāno tañ Maddiñ ca Ve-rañ ca putte c' assa anātha-
gamano' āgate diavā gantvā rājānañ āroceti, satthisahassaraājāno
rodantā paridevantā tassa santikañ āgaminhu¹.

Tam attam pakāseto Satthādhīha:

110. Tam diavā Cetupāmekkhā rodamānā upāgamuñ :
kacchā nu devo kusalañ, kacci deva anāmayañ,
kacci pitā² ārogo³ te Sivinañ ca anāmayañ. 1914.
111. Ke te balam mahārāja, ke nu te rathamaddalañ.
anassako arathako digham addhānam āgato.
kacc' āmītehi pakato⁴ anuppatto⁵ s' imañ dhan ti. 1915. 16

Ta diavā ti dūraio va pasitvā, Cetupā - ti Cetarājāno, upāgamuñ
ti upagamimāno, kusalañ ti ārogyam, anāmayañ ti uddakkhebbivañ, ke te
balān ti kuhūnāva balakāyo, ratha - - ti yonhet alankātarathenāgato so kuhūn
ti puerhanti, anassako ti na assako⁶ ti yava, arathako ti ayinako, digham - - ti
dighameggam āgato, pakato ti abhikkhuo.

11

Atha nesam rājānañ M. attano āgamaṇakāraṇaṇi kathento ā. :

112. Kusalañ c' eva me samma, atho samma anāmayañ,
atho pitā urogo⁷ me Sivinañ ca anāmayañ. 1916.
113. Ahāsi hi kuñjaroṃ dājjāṃ jēdantañ urūbharañ (cfr. supra v. 33)
khettaññuṃ sabbayuddhānañ sabbasetam gajottamañ 1917. 20
114. Paṇḍukambhāsañchannaṃ pubbhinnāñ sattumaddamañ
dantiñ savālarūjanti⁸ settha Kelāsa-sādiṇiñ 1918.
115. Sasatacehattaṇṇaṃ saupatheyyaṇ⁹ sāthabbanuṇ¹⁰ sahatthipam
aggayānañ rājavāhaṇṇaṃ brāhmaṇānaṃ adā¹¹ ahaṇ. 1919.
116. Tasmā me Sivaya kuddhā, pitā c'¹² upahato¹³ mano,
araruddhati¹⁴ mañ rājā. Vañkam gacchāmi pubbatam,
okāsaṃ samuṃ jānātha vane yutha vaśāmaso¹⁵ ti. 1920. 21

Ta - tasmā me ti tasmā kāraṇe mayhañ Sivaya kuddhā, upahato - - ti
upahatattito kuddho va hutvā mano rajjā pabbajesi, yuthā - ti yasmā vane
mayhañ vaśāyāma ta. ne vaśanokāsaṃ jānāthā ti ā.

22

Te rājāno āhamāsu:

¹ so C¹, B¹ anāthāgamanaṇa. ² C² ag-, B² āgamaṇu. ³ C³ pitā. ⁴ C⁴
urogo, O⁴ arogo, B⁴ arogo. ⁵ C⁵ kacci āmītehi kuto. ⁶ C⁶ anassako. ⁷ C⁷
-gā. ⁸ B⁸ saupāthēyyaṇ, B⁸ saupāthēyyaṇ, ⁹ C⁹ sabbabbanu, B⁹ sabbabbanu.
¹⁰ C¹⁰ ca. ¹¹ so all three MSS. ¹² B¹² -dāhāsi, C¹² -rudāhāsi. ¹³ B¹³ vaśe-

iv. Svāgataṃ te mahārāja, attho te adurāgataṃ.

Isaro aḷ¹ anuppatto yaṃ līh² attū parodaya- 1921.

iii. Sākaṃ bhīsaṃ madhuṃ caṇḍasaṃ siddhisaṃ cāṇisaṃ odanaṃ
parihīsuja mahārāja, pāhuna³ no aḷ āgato ti. 1922.

5 Ta. parodaya⁴ 'ti līh⁵hi, sēbhak paṇḍādevā daseṇa, bhīsaṃ aḷ bhī-
saṃlāsaṃ paṇ līh⁶hi lāḍḍajāsaṃ aḷ.

Vessantaro āha:

iii. Paṭiggahitaṃ yaṃ dīṇaṃ sabbasaṃ agghiyaṃ kataṃ,
avaruddhuta⁷ maṃ rājā, Vaṅkaṃ gacchāmi pabbataṃ.

10 okāsaṃ samisa jānūtha vaṇe yattha vassīsaṃ ti. 1923.

Ta. paṭiggahitaṃ ti sēbhak etāḥ tumhehi dīṇaṃ maya⁸ aḷ paṭigge-
hitaṃ eva totu sabbasaṃ tumhehi mayaḥ⁹ agghiyaṃ ti agghiyaṃ niveditiyaṃ
kataṃ, rājā paṇa maṃ avaruddhuta¹⁰ti¹¹ rājā pabbajeti¹², taṇaṃ Vaṅkaṃ eva
gacchāmi¹³, taṇaṃ me vassīsaṃ vassuṇṇhāsaṃ jānūthi¹⁴ ti.

15 Te rājāno āhaṃsu:

iii. līh¹⁵ eva tāva acchassa Cetarajjho rathesālha

yāva Cetā gamisanti raṇṇo santikaṃ yācituṃ

nijjhāpetuṃ mahārājaṃ¹⁶ Sīvaṇaṃ raṭṭharuddhamaṃ. 1924.

iii. Taṃ taṃ Cetā parakkhata¹⁷ patitā¹⁸ laddhapasāya¹⁹

10 parivāretrāna gacchanti, evaṃ jānāhi khattiya²⁰ ti. 1925.

Ta. raṇṇo -- ti raṇṇo santikaṃ yācantaṭṭha²¹ gamisanti²², nijjhā-
petuṃ ti tumhākaṃ niddosabhāsaṃ jānāpetuṃ, laddha -- ti laddhapatijjhi,
gacchanti²³ti gamisanti²⁴ti.

Mahāsatto āha:

12 iii. Mā te rucetiṭha gamanaṃ raṇṇo santika²⁵ yācituṃ

nijjhāpetuṃ mahārājaṃ. rājā tattha na isaro²⁶. 1926.

iii. Accuggatā hi Sīvaṇo balatthā²⁷ negamaṃ ca ye

te padhamasetuṃ lochanaṃ rājānaṃ mama kāraṇā²⁸ ti. 1927.

10 Te, tatthā²⁹ 'ti taṇaṃ mama niddosabhāsaṃ nijjhāpetaṃ, rājāpi anisaro,
accuggatā ti atikūddhā, balatthā³⁰ ti balakṛt³¹, padhamasetuṃ te rāj-
jate nīharitum, rājānaṃ ti rājānaṃ pi.

¹ C² aḷ. ² so aḷ thyeṇ MSS. ³ B² -aḷ. ⁴ B² -ruddhāsi. ⁵ B² -aḷ. ⁶ C² -ja. ⁷ C² -gamaṇaṃ. ⁸ B² -lāsa. ⁹ B² rājāpi tatthānaḷsaṃ. ¹⁰ B² baladaggi. ¹¹ B² balaggi. ¹² C² balakṛtyanāyanaṃ.

Te rājāno āharāsu:

99. Sace evā pavati¹ otha ratthasamim ratthavaiddhana
iddi² eva rajjasi karehi Cetchi parivārito. 1928.
100. Iddham phītañ³ e⁴ idam rattham iddham janapada mahā,
matim karehi tvaṃ deva rajjassa-m-anussāsitam ti. 1929.

Ta sace evā -- ti sace atsamim ratthe evā pavati, rajjassa -- ti
rajjasi anusāsitam, ayaṃ eva vā pātho.

Vessantara āha:

101. Na me chando malā⁵ atthi rajjassa-m-anussāsitam
pabbājitaṃ ratthasamā, Cetāputtā vanātha me. 1930. 10
102. Atuṭṭhā Sīvayo assu⁶ balatthā⁷ negamā ca ye
pabbājitaṃ ratthasamā, Cetā rajje hi secayum. 1931.
103. Assammedhiyaṃ pi vo assa accantam mama kāraṇā⁸
Sīrimu bhaddanā⁹ cāpi, riggaḥo me va rucati. 1932.
104. Atha¹⁰ assa bhaddanā¹¹ ghoram sampahāro amappako¹²,
ekassa kāraṇā mayham himseyyū¹³ bahuko jano¹⁴, 1933. 11
105. Paṭiggahutaṃ yam diṇṇam sabbassa agghiyam katam,
avaruddhati¹⁵ mam rājā, Vamkam gacchāmi pabbataṃ,
okāsam samuṇā jānātha vane yattha vasaṃsaṃ ti. 1934.

Ta, Cetā rajjasi -- ti Cetarajjavasiṇo kira Ve-ram rajje abhinūcetaṃ 90
ti tumhākaṃ kappi te atuṭṭhā assu⁶, assammedhiyaṃ āsamaggyam, assa¹⁰ ti
mayham ekassa kāraṇā tumhākaṃ bhaddanā¹¹ bhāsiṃti.

Evam M. anekapariyāyena yācīto pi r. na icchi, atha¹⁰ assa
te pana rājāno mahantaṃ sakkāraṃ karimāsu, so sagarāṃ
pavāsetam na icchatī, atha nam sālāṃ eva alamkaritvā sāpiyā¹¹
parikkhepaṃ katvā mahāsayanam paññāpetvā sabbe ārakkhaṃ
katvā parivārayimāsu, so ekadivasam¹² ekarattim vasitvā tehi
gahitārakkho sālāyaṃ vasitvā punadivase pāto va nānaggarasa-
lhojanam paribhūṇitvā tehi rājūhi parivuto sālāya nikkhamī,
saṭṭhisahassa¹³ khattiyā tena saddhim paunnarasayojanam muggaṃ¹⁴ 12

¹ Bā samu. ² Bā balagga. ³ Cā -ressa sampako, Cā -ressa tappako. ⁴ Cā him-
seyyūṃ bahuko kopam, Cā himseyyūṃ bahuko jano, Bā himseyya bahuko jano.
⁵ Bā -at. ⁶ Bā assu. ⁷ Bā omiṭṭa-ekadhi.

gantvā vanadvāre tathā purato pannarasanyojanān maggaṃ
 ācikkhantā āhataṃ:

221. Taggā te mayān akkhāma yathāpi kusālā tatthā
 rājasi yathā sumanti āhutaṃgi samāhita, 1935.
222. Eka soto mahārāja pabbato¹ Gamhamāduṃ
 yathā tvaṃ saha puttā saha bhariyāya e² acchasi³. 1936.
223. Tam Cetā⁴ amāsaṃsān amāsetā⁵ rudammukhā,
 ito gaccha mahārāja ujju yen⁶ uttarānukho, 1937.
224. Atha dakkhāsi bhaddā te Vipulā⁷ nāma pabbatān
 nānāduṃgagāṅgānān ātaccāyān manoranān. 1938.
225. Tam atikkamma bhaddā te atha dakkhāsi āpakā⁸
 nānā Ketumatān nāma gambhīrān girigabbharān. 1939.
226. Puthulomamācchāṅgānān appatitthān mahodakān,
 tatthā nabhāvā pīvitā ca amāsetvā aputtake. 1940.
227. Atha dakkhāsi bhaddā te nigrothān maddhuvipphalān
 rāmaṇake akkhā⁹ jātaṃ ātaccāyān manoranān. 1941.
228. Atha dakkhāsi bhaddā te Nālikān nāma pabbatān
 nānāduṃgagāṅgānān sēlān kimpurāyutān. 1942.
229. Tassa uttarapabbata Mucalinda nāmaso saro
 puṇḍarikā¹⁰ sañchaṇṇo setasagandhiyehi ca, 1943.
230. So vanaṃ meghasāṅkāsān dhurān haritasaddalān
 sibo vāmaṇapokkharā vanaṇḍān vigāhiya
 puppharukkhehi sañchaṇṇān phalārakkhehi e¹¹ ābhayaṃ. 1944.
231. Tatthā līdussarā vaggū nānāvaggū bahū dijā
 kuṇḍantā¹² apakuṇḍantā uttasampupphāte dume. 1945.
232. Gantvā girividdugānān nadinān pabbatān¹³ ca
 so¹⁴ dakkhāsi¹⁵ pokkharānān karnājakakudhāyutān. 1946.
233. Puthulomamācchāṅgānān appatitthān mahodakān
 samānā ca caturassaṃ ca¹⁶ sādūn appatigandhiyān. 1947.
234. Tassa¹⁷ uttarapabbata puṇḍarālān amāpaya
 paṇḍarālān amāpetvā uñchacariyāya ihathā¹⁸ 'ti. 1948.

Ta. rājasi rājāno tatthā pabbatā, samāhitaṃ āhutaṃgi, 222 'ti
 dakkhāpabbatān akkhāpītvā iminā pabbatapāleṇa gacchathā 'ti ācikkhantā¹⁹ vadanti.

¹ C¹ sabbato. ² B² acchasi. C³ bhariyā ca acchasi. C⁴ gariyā ca a. B⁵ gariyā
 ca a. ⁶ C⁶ cetā, B⁷ jetu. ⁸ C⁸ amā. ⁹ B⁹ repulān. ¹⁰ C¹⁰ ākāsān,
 B¹¹ āpakān. ¹¹ C¹¹ -am. ¹² C¹² B¹³ -im. ¹³ C¹³ pabbatān. ¹⁴ C¹⁴ ya. ¹⁵
 B¹⁵ addasa. ¹⁶ B¹⁶ caturāssaṃsa. ¹⁷ B¹⁷ tassā. ¹⁸ B¹⁸ ācchānti.

accāsaḷḷ¹ vasaṇaḷḷ², āpakaḷḷ³ ti uḍḍh⁴ āpaḷḷ⁵, gīrigabbharaṇaḷḷ⁶ ti gīri-
kucchiḷḷ⁷ pavattam, mādhuviṇṇapphalaḷḷ⁸ ti madhuraphalaḷḷ, sammaḷḷ⁹ ti
samanyo, kimpurisaḷḷyutaḷḷ¹⁰ ti kimpuriseḷḷi ḷyutam parikṇṇam, aṭṭa-
gandhiyehiḷḷi nānappakkehiḷḷi cetapupphehiḷḷi¹¹ a' eva eogandhiyehiḷḷi va samannā-
gatam, siho vāntasapakkhehiḷḷi āmisaḷḷi patthento siho viya, bindussarāḷḷ¹² ti
piṇḍitasara, vaggū ti madhurasarā, kuḷḷentam - ti¹³ pethamaḷḷi kuḷḷemānaḷḷ
pakkhehiḷḷi paccā upakuḷḷanti, uta - ti¹⁴ nicchāsamayaḷḷi puppho duma nāḷḍitvā
kuḷḷantam amakuḷḷanti, so dakkhaṇiḷḷi¹⁵ so tvaḷḷi pannaḷḷi¹⁶ a, karaṇa - ti
karaṇajaraḷḷhehiḷḷi va kakudharakkhehiḷḷi va samparikṇṇam, appaṭigandhiyaḷḷi
ti patikāḷḷagandharahitaḷḷi madhurodakaḷḷaḷḷi sampunnaḷḷi nānappakārapadumuppali-
dhiḷḷi saḷḷhannaḷḷi pappasāḷḷam, amāpayā¹⁷ ti pappasāḷḷam māpasaḷḷi¹⁸, amā-
payaḷḷi ti māpetvā, uḷḷeharariyāya ḷhaṭṭā¹⁹ ti aṭṭa tumbaḷḷi dāva uḷḷeharariyāya
yipento appamaḷḷi ḷhaṭṭa, āradhaviṇṇiḷḷi buvā viharayyāṭṭa²⁰ ti a.

Evam te rājāno tassa pannarasayojanaḷḷi maggaḷḷi ḷelk-
khitvā taḷḷi uyyojetvā Vessantarassa antarāyabhayaḷḷi vinoda-
nattham „mā kociḷḷi eva paccāmitto okāsaḷḷi labheyyā“ ti cin-
tetvā ekam vyattam susikkhitam Cetaputtam „tvaḷḷi gacchante
ca āgacchante ca parigaḷḷhāḷḷi“ vanadvāre ārakkhathāya ṭha-
petvā sakalanagaraḷḷi²¹ eva gamiḷḷen, Ve-pi saputtadāro Gaudha-
mādanam gantvā taḷḷi divasaḷḷi ta, vasitvā tato uttarābhimukho
Vipalapabbhatapādena²² gantvā Ketumatiyā nāma nadiyā tīre
nisḷḍitvā vanacarakena dinnam madhumamsaḷḷi khādītva tassa
savappasāciḷḷi datvā nahātvā pivitvā ca paṭippassaddhadaratho²³
nadiḷḷi²⁴ uttaritvā sānupabbatasikkhare ṭhitassa nigrodhaḷḷaḷḷi
mūle thekam nisḷḍitvā nigrodhapphalāḷḷi khādītva utthāyāsanaḷḷi²⁵
gacchanto Nālikam nāma palbatham patvā pariharanto Moca-
lindasaratthēna pabbuttarakannaḷḷi patvā ekapadikamaggena
vanaghaṭam pavisi tvātam atikkamma gīridugganadipabbhavaḷḷam²⁶
purato taḷḷi caturassapokkharapiḷḷi²⁷ sampāpupi, tasmīḷḷi khane
Sakko devarājā²⁸ āvajjanto taḷḷi karaṇam ḷatvā „M. Himavaḷḷi²⁹
taḷḷi pavittho vasaḷḷatthānaḷḷi laddhum vaṭṭatitī“ cintetvā Vissa-

¹ Bā vach-. ² Cā āvakaḷḷi. ³ Cā nadi. ⁴ Bā ti uḍḍavīhanadi āvattam, Bā
āvatanam tu the place of nadim āpaḷḷi. ⁵ Bā -rippalaḷḷi, Bā madhurapphalan,
⁶ Bā -tim-. ⁷ Bā addasaḷḷi ti. ⁸ Bā pannaḷḷi. ⁹ Bā māpayaḷḷi. ¹⁰ so all
three MSS. for sakkāḷḷi. ¹¹ Bā vappalaḷḷi. ¹² Cā -ā. ¹³ Bā nadiḷḷi, ¹⁴ Bā
atikkamma gīridugganadim nadipabbhavaḷḷam? ¹⁵ Bā -rahapaḷḷi. ¹⁶ Cā add non.

kammañ pakkosāpetvā „gaccha iṣṭa tvañ Vadhkapabbata-
 kucchinhi ramaṇiye thāne assamapadam māpetvā chitī“ Vissa-
 kammañ pesesi, so tā gantvā dve paṇṇasālayo dve caṅkame
 rattitṭhānadivattṭhānāni ca māpetvā caṅkammakotiyañ tesu
 5 tesu thānesu nānāpupphagacche kadālivanāni ca dassetvā sabbe
 pabbajitaparikkhāre ca paṭiyādetvā „ye keci pabbajitakāma
 gaṇhantū“¹ ti akkharāni likhittvā amānasse ca bhārasadde
 migapakkhino ca paṭikkamāpetvā sakatṭhānañ eva gato, M. pi
 ekapadikamaggañ diāvā „pabbajitānañ vasaṇattṭhānañ bha-
 10 vissatitī“² Maddhi ca dve putte ca assamapadadvāre thāpetvā
 sayam assamapadam pavasiṭvā akkharāni oloketvā „Sakken'
 amhi diṭṭho“³ ti natvā paṇṇasāladvārañ vitaritvā pavasiṭvā
 khaggañ ca dhanañ ca apanetvā sātaka omuḍetvā isivesam
 gaṇetvā kattaradandam ādāya paṇṇasālato vikkhamitvā caṅ-
 15 kamāñ āruya aparāparañ caṅkamitvā paccekaboddheṇa sadi-
 ssa upasameṇa⁴ puttadārānañ santikañ agamāsi, Maddhi
 M-assa pādeṇa patitvā roditvā ten' eva saddhiṃ assamapadam
 pavasiṭvā attano paṇṇasālañ gantvā tāpasavesam gaṇhi, pacche
 putte pi tāpasakumārake karimā, cattāro khattiyā Vadhka-
 20 pabbatakucchinhi vasiṃsu, atha Maddhi M-ari varam yāci:
 „deva tvaṃ phalāphalattṭhāya agantvā putte gaṇetvā idh' eva
 hoṭho, ahaṃ phalāphalañ āharissāmitī“, tato paṭṭhāya sā
 arañṇato phalāphalāni āharitvā tayo jano paṭijaggati, Bo- pi
 tam varam yāci: „Maddhi mayam ito paṭṭhāya pabbajitā nāma
 25 itthi ca nāma brahmacariyassa malañ, ito paṭṭhāya akāle
 mama santikaṃ mā āgacchāhiti“, sā „sādhū“⁵ ti sampañjechi,
 M-assa mettānobbhāveṇa samantā tiyojane sabbe tiracchānāpi
 aññamaññañ mettañ paṭilabbhima, Maddhi devī pi pāto va
 30 utṭhāya pāṇiyañ paribhojanīyañ upattṭhāpetvā mukhodakam
 āharitvā dantakattṭhañ datvā assamapadam samajjitvā dve
 putte ca pita santike thāpetvā pacchikhanittisāṃkusahatthā

¹ Bā akkheva dīṇaṃ amhi. ² Cā upasame

araṇṇaṃ pavasiṭvā vanamūlaphalāphalāni ca ādāya pacchhiṃ
pāretvā sāyanhasamaye āgantvā paṇṇasāle phalāphalāni tha-
petvā nahātu 'ti' putte nahāpeti³, aha cattāro pi khattiyā
paṇṇasāladvāre nisīditvā phalāphalāni paribhuñjanti, tato Maddi
devaputte ādāya attano paṇṇasālāni gacchati, iminā niyāmena
pabbatakuechimihi sattamāse vasiṃseu 'ti. Vanap'pavesana-
khaṇḍaṃ nīttāsihi.

Tada Kālīngaratihe Duunivittahabrāhmaṇagāmavāsī Jōjako
nāma brāhmaṇo bhikkhācariyāya kahāpaṇasatani labhivā ekas-
miṃ brāhmaṇakulo thapetvā puna dhanaṃ pariyesanattāya
gato, tasmim ciraṇte brāhmaṇakulā kahāpaṇe⁴ vasañjetvā
pacchā itarena āgantvā codiyamāṇā⁵ kahāpaṇe⁶ dātau asak-
kontā Amittatāpanaṃ nāma dhītaraṃ tassa adāseu, so taṃ
ādāya Kālīngaratihe Dun--gāmaṃ gantvā vasi, Amittatāpanā
sammā brāhmaṇaṃ paricarati, ath' aññe va taruṇabrāhmaṇā
tassa⁷ ācārasampattiṃ diya⁸ „ayaṃ mahallakabrāhmaṇaṃ paṭi-
jaggati, tamhe amheṃ kiṃ pamajjathā“ 'ti attano bhariyāyo
taljenti, tā „imaṃ Amittatāpanaṃ imamhā gāmaṃ palāpessāma"
'ti nadittitthādisu sannipatitvā taṃ paribhāsimeu.

Tam attam pakāseṃto Sattā āha:

20

10. Alu vāsi⁹ Kālīngara Jōjako nāma brāhmaṇa-
tasehi¹⁰ dātau bhariyā nāma-Amittatāpanā. 1949.

20. Tā taṃ¹¹ tattha gatā vocuṃ nadittakahārikā
thiyo taṃ paribhāsimeu samāgantvā kucūhāsi. 1950.

30. Amittā nūna te mātā Amittā¹² nūna te pitā
ye taṃ paṇṇasa pādameu evaṃ dātauṃ sūti. 1951.

40. Ahitaṃ vata te ātā mantayimeu rahogatā
ye taṃ paṇṇasa pādameu evaṃ dātauṃ sūti. 1952.

50. Dukkaraṃ vata te ātā mantayimeu rahogatā ye etc. 1953.

60. Pāpakaraṃ vata te ātā mantayimeu rahogatā ye etc. 1954.

70. Amanaṃ vata te ātā mantayimeu rahogatā ye etc. 1955.

30

¹ Bā oṇṇa for nhatvā. ² Bā oṇṇepi. ³ Bā -paṇ. ⁴ C¹ bhadiya, B¹ bhadiya.

⁵ Bā tassa. ⁶ Bā vasi, C¹ ahuceti. ⁷ C¹ tassa. ⁸ C¹ taṃ nāma, C² tā taṃ.

⁹ as all three MSS.

202. Aṃanūpaṇāṇaṃ vasaṃ evaṃ dahariyaṃ sati
yā tvaṃ vasaṃ jiggassa, mataṃ te jīvitā vasaṃ. 1956.
203. Na hi nūna tvaṃ kalyāṇi piṭā mātā ca sabbhaṃ
aṇṇaṃ bhuttāraṃ vindaṃsa [ye taṃ jīṇa pādānaṃ]
evaṃ dahariyaṃ sati. 1957.
204. Duiyittamaṃ¹ te navamiyaṃ² akataṃ agghittakam ya etc. 1958.
205. Samāṇe brāhmaṇe nūna brāhmacariyaparāyaṇe
eṇ tvaṃ loke abhiṇasi sīlavante lahasate
yā tvaṃ vasaṃ jiggassa evaṃ dahariyaṃ sati. 1959.
206. Na dukkhaṃ hiṇaṃ daḍḍhaṃ na dukkhaṃ vattiyā hatam
taṃ ca dukkhaṃ ca tippaṃ ca³ yaṃ passe jiggakam patim. 1960.
207. N⁴ atthi kluḍḍhā n⁵ atthi rotī jiggasa patimā saha,
n⁶ atthi allāpasaṇḍāpo, jagghitum pi na sabbhāti. 1961.
208. Yuddā daharo daharā ca mantayanti rahogatā
sabbhāṇaṃ sokā nassanti⁷ ye keci madayanissitā. 1962.
209. Daharā tvaṃ rūpavatī purisānaṃ abhiṇatthitā⁸,
gaccha sātthikāle accha, kiṃ jīṇa ramayissanti. 1963.

Ya, aḥu 'ti abasi, vasi Kalāṇassa 'ti Kalāṇasatthe Dhammā[ḥ]abrah-
managāmatāsi, tū naḥ tartha -- ti ta. gāṃ lūḥyo naḍḍudakāhāntā kṛtvā
20 gātā naḥ avocun, tūḥyo naḥ -- ti tūyo lūḥyo na aḥṇam kiṇci avocun aḥa
lūho tem paribhāṇaṃ, butāhala ti kuttāhalaḥḥā vāya kṛtvā, samāgantvā ti
samanatato parikkhāpāyā, dahariyaṃ ti daharim taruṇiḥ sabbaggaṇṇattam
samānaḥ, jiggassa 'ti jarāḥṇassa geḥ, duiyittamaṃ¹ te navamiyaṃ² ti
taya navamiyaṃ³ yāgam⁴ duiyittamaṃ⁵ bhavissati, so te yāgato⁶ pathamaḥ
25 mahallakakākena gahito bhavissati, duiyittā⁷ te navamiyā ti pi petha nava-
miyā taya duiyittā⁸ bhavissanti a, akataṃ -- ti agghittakam pi taya aka-
tam bhavissati, abhiṇasitū akāṇsi, tassa te pāpasa idam phalaṃ ti adhiṇṇāyaṇ⁹
evaṃ āhama, jagghitam pi -- ti āhamaḥḥante vīvaritā bhavissāṃ mahalla-
hassa bhavim pi na sabbhāti, sabbhāṇaṃ sokā nassanti¹⁰ sabbhe sīraṇaṃ
30 sokā nassanti¹¹, kiṃ jīṇa ti ayāḥ jīṇa taḥ paṇḍhi āmaṇḍavhi kṛtāḥ
ramayissati

Sā tāsāṃ santikā parihāsaṃ¹² labbitvā udakaghaṭam ādāya
rodamaṇā gharāṃ gantvā „bhoti kiṃ rodasitī“ brāhmaṇeṇa
puṭṭhā tassa ārocentī imāṃ gātham āha:

¹ C² duiyattamaṃ, C³ duiyattamaṃ, B⁴ duiyattamaṃ. ² B⁵ navamiyā, C⁶ navamiyaṃ
³ C⁷ nippaṇṇa. ⁴ so C⁸; B⁹ sabbā sokā nassanti. ⁵ C¹⁰ -ittikkā, B¹¹ puriṭā
trasmābhiṇatthitā. ⁶ C¹² duiyattamaṃ, B¹³ duiyattamaṃ. ⁷ B¹⁴ navamiyā. ⁸ C¹⁵ miyaṃ,
B¹⁶ navamiyā. ⁹ B¹⁷ yāga. ¹⁰ B¹⁸ yāga. ¹¹ C¹⁹ duiyattā, B²⁰ duiyittā. ¹² C²¹
duiyattā, B²² duiyittā. ¹³ C²³ onti sokā ti-. ¹⁴ B²⁴ -bhāsa.

497. Na te brāhmaṇa gacchāma nadīm udakahāriyā,
thiyo mañ paribhāsanti tayā jippena brāhmaṇā 'ti. 1964.

T. a. : brāhmaṇa tayā jippena mañ (thiyo paribhāsanti), tasmā ho pat-
thiyo tava udakahatikkā hutvā nadīm na gamhesāmīti.

Jājako āha:

497. Mā me tvañ akarā kammañ, mā me udakam āhari,
ahañ udakam āhissam, mā bhoti kupitā ahū 'ti. 1965.

Ta. udakamāhissam ti ahañ udakam āharissāmīti.

Brāhmaṇi āha:

498. Nāhañ tamhi kule jātā yañ tvañ udakam āhare,
evañ brāhmaṇa jānāhi na te vacchām' ahañ ghare. 1966.

498. Sace me dāsañ dāsīñ vā nūnayissasi brāhmaṇa
evañ brāhmaṇa jānāhi na te vacchāmi santike ti. 1967.

Ta. nāhañ ti tamhi kule sāmikkā kammañ karonti¹ nāhañ ta- jātā, yañ
tvañ ti yañmā² yañ udakam tvañ āharissasi na mayhañ ten' sitho. 19

Jājako āha:

499. N' atthi me sippatthānañ³ vā dhanadhaññāñ vā brāhmaṇi
kuto 'hañ dāsañ dāsīñ vā ānayissāmi bhotiys,
ahañ bhotiñ upatthissam, mā bhoti kupitā ahū 'ti. 1968.

Brāhmaṇi āha: 20

499. Ehi te ahañ akkhissam yathā me vacanañ eutañ:
esa Vessantaro rājā Vahiṇe vasati pabbate, 1969.

499. Tam tvañ gantrāna yācassu dāsañ dāsīñ ca⁴ brāhmaṇa,
so te dassati yācīto dāsañ dāsīñ ca⁴ khattiyo ti. 1970.

Ta. ehi te -- ti ahañ te akkhissāmi (dāsañ vā devatādhiggahitā hutvā) āha. 25

Jājako āha:

499. Jippo 'ham asemi abalo, diḥho c' addhā suduggamo,
mā bhoti paridevesi, mā ca tvañ vimaṇā ahu,
ahañ bhotiñ upatthissam, mā bhoti kupitā ahū ti. 1971.

Ta. jippo -- ti bhaddo ahañ jippo katham gamhesāmīti. 30

¹ B⁴ karonti. ² B⁴ tuamā. ³ B⁴ sippatthānañ. ⁴ so at three MSS.

Brāhmaṇi āha:

179. Yathā āgantvā¹ saṃgāmanā² ayuddho va³ parājito
evam eva tuvaṃ brahṃe āgantvā va parājito. 1972
180. Sace me dāsaṃ dāsīm vā nānayissasi brāhmaṇa
evam brāhmaṇa jānāhi, na te vacchāma⁴ khaṃ ghare,
amanāpaṃ te karissāmi, taṃ te dukkhaṃ bhavissati. 1973.
181. Nakkhatte utupubbesu yadā maṃ dukkhaṃ⁵ 'jaṃkataṃ'
aññehi⁶ saddhīm ramamānaṃ taṃ te dukkhaṃ bhavissati, 1974.
182. Adassaneva mayhaṃ te jhāpasa paridevato
19 bhiyyo Vaṃkā ca palitā⁷ bahu hessanti brāhmaṇā ti. 1975.

Ta. amanāpanta ti. Yessantatassa suttikāṃ gahetvā dāsaṃ vā dāsīm vā
sakkhamāsa ta¹ aruccanakaṃ² kassameṃ karissāmi, nakkhatte³ - ti duk-
khatayogatarena vā channaṃ aññam⁴ tassa tassa pubbaṃsaṃ vā pavattāṃ chapeṃ.

Tam aññam pakāseṃto Suttā āha:

183. 179. Tāto so brāhmaṇo bhūto brāhmaṇyā vaṇaṇṇo
aññito kāmārūpeṇa brāhmaṇiṃ etad ābravi: 1976.
184. Pātheyyaṃ me karohi brahṃ saṃkulā⁸ saggajū⁹ ca
madhupiedikā ca sukātāya sattubbhattā¹⁰ ca brāhmaṇi. 1977.
185. Anayissam¹¹ mekkhame ulūka dāvakumārake,
20 te tam paricariṇṇanti¹² suttindivam atanditā ti. 1978.

Ta. aññito ti upaddanto upajijjhā, saggajūti vā 'ti saggajūpa, sattu-
bhatten ti baddhasattū¹ vā eva abaddhasatta pūvabbhattā² ca, mekkhame
ti jhiggaṇṇapadesaṃti suttas, dāvakumārake ti dāva dāsaṃbhāya³ kumārake.

- Sā khippaṃ pātheyyaṃ paṭiyādetvā brāhmaṇassārocesi,
18 so gehe dubbalaṭṭhānaṃ thīraṃ katvā dvārā⁴ paṭikamkharitvā
arañña⁵ dārūni āharitvā ghaṭeṇa udakaṃ āharitvā sabbabhā-
janāni pūretvā tatth⁶ eva tāpasavesaṃ gahetvā „bhaddo ito
paṭṭhāya vikāle mā nikkhami, yāva mamāgamaṇā appamattā
hohīti⁷ ovaditvā opāhanam⁸ āruya⁹ 19 pātheyyapaṇibbakaṃ amāse
20 laggetvā Amittatāpanam padakkhiṇaṃ katvā assapunnasā
nettehi pakkāmi.

¹ C¹ he ag-. ² C² agāman, he agge-. ³ C³ ayuddho eva. ⁴ satti; man-
sakkhaṃti tām karoti, omittitvā yadā? ⁵ B⁵ vaṇāpanta ca. ⁶ B⁶ tūh an-
ucchavikkhā. ⁷ B⁷ sakkāṇi. ⁸ C⁸ -ijjāya. ⁹ C⁹ -ni. ¹⁰ U¹⁰ or-.

Tam attham pakāseṇto Saṭṭhā āha:

104. Idam katvā¹ brahmacandhu paṭimūḍaṃ upāhannu²,
 into so mantayitvāna³ bhariyaṃ katvā padakkhiṇaṃ 1979.
 105. Pakkāmi so ruṇṇamukho brāhmaṇo sahitaḥḥata
 Siviṇṇaṃ nagaraṃ phitaṃ⁴ dāmapariyesannam caran ti. 1980. 3

Ta. ruṇṇamukho ti ruḍamukho, sahitaḥḥato ti sammādharmato,
 sahitaṭṭiparivāso ti s., caran ti dāmapariyesannam caranto Siviṇṇaṃ nagaraṃ
 ārabha paṭṭheṭi.

So tam nagaraṃ gantvā sannipatitaṃ janadh „Ve- kuhin“
 ti pucchā. 19

Tam attham pakāseṇto Saṭṭhā āha:

106. So tattha⁵ gantvā aroca ye tatthāhaṃ annāgatā:
 kuhin Vesantare rājā, kattha paṇṇuṃ khattiyaṃ. 1981.
 107. So jano tam arocaṃ ye tatthāhaṃ annāgatā:
 tumhehi brahmo pakato atidāmana khattiyo 13
 pabbhājito sakā raṭṭhā, Vamke vasati pabbate. 1982.
 108. Tumhehi brahme pakato atidāmana khattiyo
 ādāya puttadāraṃ ca Vamke vasati pabbate ti. 1983.

Ta. pakato ti upedāto pūṭo attano nagare vasitum slabbhitaṃ idam
 V- pabbate vasati. 19

„Evaṃ amhākaṃ rājānam nūsetvā puna pi āgato“, idha
 tiṭṭhā⁶ 'ti te' leḍḍadandādihattā brāhmaṇaṃ anubandhimaṃ,
 so devatādhiggaḥito hotvā V-pabbatamaggam eva gacchi.

Tam attham pakāseṇto Saṭṭhā āha:

109. So rodito brāhmaṇiṇā brāhmaṇo kāmāgiddhimā 13
 aghuṃ tam paṇṇavittā⁷ rane [vājamāgākinne
 kīṃga]diphiṇṇevite. 1984.
 110. Adāya beḷuraṃ daṇḍam aggihuttaṃ kāmāgaddhuṃ
 so pāriṇ brahāraṇṇam yattā aroca kāmāhaṃ. 1985.
 111. Tam pavittāṇaṃ brahāraṇṇaṃ kekū naṃ pavāraṇṇam. 10
 rikhandi so⁸ vippanattā dūre paṭhā⁹ apakkami. 1986.
 112. Tato so brāhmaṇo gantvā bhogaluddho¹⁰ avasāto
 Vamkassa¹¹ charane paṭṭho¹² mō gāthā abhāsathā¹³ ti. 1987.

¹ Bā varvā. ² Cā -nā. ³ Bā ām-. ⁴ Cā pītam. ⁵ Cā ita, Cā ucca. ⁶ Cā
 oṇṇi āgato. ⁷ Cā tiṭṭhathā. ⁸ Cā vuttā te. ⁹ Bā -vīṇaṇṇi. ¹⁰ Cā ya. ¹¹ so
 Bā; Cā paṭṭhā. ¹² Cā ājuddo. ¹³ Bā -arohane nathe

Ta, agghentaṃ ti taṃ mahājanena sambandhanadakkhaṇa¹ ca vanaṃ pariyogāhanadakkhaṇa² ca, agghentaṃ ti agghijāhanadakkhaṇaṃ, kokaṃ nam parivārayaṃ ti so amūḍhaṃ parivāraṃ V-pabbataḥimlaggaṃ ajānato magga-mūḍho kutaṃ vasaṃti, aṭṭha nam āraḥkhatikāya nisthaneṣa Cetaputtasā sannaḥhā³ parivārayimaṃ⁴ ti a., vikkāṇḍi so ti so rukāhaṃ āruya mahājanena ravane haṇḍi, vippasattho ti vinatthamagga, dūra paṭhā⁵ ti V-pabbataḥimlagga-paṭhato⁶ dūra apakkhaṇi, bhogaluddho⁷ ti aṭṭha bhogaluddho⁸, aṭṭhaṇḍi ti dūreṇ, oharapa⁹ ti V-pabbataṃ gumaṇmagga vippasattho¹⁰, so sannaḥhā parivāraṃ rukāhe nisthano va ima gāthā abhāṇtha:

- 10 104. Ko rājaputtānaṃ nisahhaṃ jayantaṃ aparājitaṃ
tāya khemasa dātāraṃ ko me Vessantarāṃ vidū. 1988.
105. Yo yācantaṃ paṭiṭṭhāsi bhūṭānaṃ dharaṇi-r-iva
dharaṇūpamaṃ mahārājaṃ ko me Vessantarāṃ vidū. 1989.
106. Yo yācantaṃ gaṇi āsi savaṇṭānaṃ va¹ sāguro
udāḥūpamaṃ² mahārājaṃ ko me Vessantarāṃ vidū. 1990.
107. Kalyāṇatīthānaṃ supiḍa³ sītādhamaṃ⁴ manoramaṃ
paṇḍarīkehi saṇḍhaṇḍaṃ yuttaṃ kūjjakkharaṇaṃ⁵
raḥadūpamaṃ mahārājaṃ ko me Vessantarāṃ vidū. 1991.
108. Aṇḍatthāṃ va paṭhe jātaṃ sītacehāyaṃ manoramaṃ
santānaṃ viṣṇumetāraṃ⁶ kilantānaṃ paṭiggahaṃ
tathūpamaṃ mahārājaṃ ko me Vessantarāṃ vidū. 1992.
109. Nigroḍḍhaṃ va paṭhe jātaṃ sītacehāyaṃ manoramaṃ
santānaṃ viṣṇumetāraṃ⁷ kilantānaṃ paṭiggahaṃ
tathūpamaṃ mahārājaṃ ko me Vessantarāṃ vidū. 1993.
110. Aṇḍam iva paṭhe jātaṃ sītacehāyaṃ manoramaṃ
santānaṃ viṣṇumetāraṃ⁸ kilantānaṃ paṭiggahaṃ
tathūpamaṃ mahārājaṃ ko me Vessantarāṃ vidū. 1994.
111. Sālaṃ iva paṭhe jātaṃ sītacehāyaṃ manoramaṃ
tathūpamaṃ viṣṇumetāraṃ⁹ kilantānaṃ paṭiggahaṃ
tathūpamaṃ mahārājaṃ ko me Vessantarāṃ vidū. 1995.
112. Dumaṃ iva etc. 1996.
113. Evaṃ ca me vīḍapato pavijṭhasa brahāraṇe
āṇaṃ jānaṃ ti yo vājā-nandīṃ so janaye mamaṃ. 1997.
114. Yo me evaṃ vīḍapato¹⁰ pavijṭhasa brahāraṇe
āṇaṃ jānaṃ ti yo vājā [tāya so ekavārāya]
paṇḍare poṇḍaṃ anappakaṃ ti. 1998.

¹ so B¹, C² paṭhā. ² C² paṭhato, B¹-gāmi ca maggaṃ. ³ C² -luddho. ⁴ C² amā sīṭiya āṇa-. ⁵ C² āṇaṇḍi, B¹ oharapa naḥha. ⁶ B¹ -naḥha. ⁷ C² -naḥ ca. ⁸ B¹ āṇḍapamaṃ. ⁹ so C², B¹ aṇḍamaṃ. ¹⁰ B¹ sītādhamaṃ, C² sītacehāyaṃ. ¹¹ B¹ kūjjakkhaṇa-. ¹² C² -tānaḥ. ¹³ B¹ evaṃ so vī-.

Ta jayanān ti maccheravijitān¹, vijayanān², ko me--ti ko mayham Vessantarān³ aññheyyā⁴ 'ti vadati, pati(ghāṣeti) pati(ghāṣeti) sañcānaṇa ti pariyañānaṇa⁵, aññānāna ti sanggahānānaṇa, paṭiggahaṇa ti paṭiggahaṇaṇa⁶ pati(ghāṣeti), ahaṃ jānāmi yo vaṇṇo ti ahaṃ Ve-rassa jānāmi yo vadēyya⁷ 'ti.

Tassa taṃ paridevasaddaṃ sutvā⁸ āraḁkhatthāya thapito⁹ Cetaputto migaluddako butvā araṇṇe vicaranto cintesi¹⁰ „ayaṃ brāhmaṇo Ve-rassa vasaṇaṭṭhānatthāya paridevati, na kho paṇ¹¹ eṇa dhamme sudhammatāya āgato, Maddiṃ vā dārake vā yācissati, idh¹² eva naṃ māressāmi¹³“ tassa saṅgikāṃ gantvā „brāhmaṇa na¹⁴ te jīvitaṃ dassāmi¹⁵“ so dhanuṃ ākaḁḁhitvā tājjesi.¹⁶

Tam attham pakāseṇa Satthā āha:

312. Tassa Ceto paṭhasasi araṇṇe luḁḁako caram:
tumbhehi brahmo pakato aññānaṇa khattiyo,
pabbājito sakā raṭṭhā Vamke vasati pabbato. 1999.
313. Tumbhehi brahmo pakato aññānaṇa khattiyo
āḁāya puttadāraṇā eṇa Vamke vasati pabbato. 2000.
317. Akiccekāri dummaddho¹ raṭṭhā viraṇṇaṃ āgato
rājaputtam gavesanta hako maccham ivāḁake. 2001.
319. Tassa ty-āham nā dassāmi² jīvitaṃ idha brāhmaṇa,
ayaṃ hi te mayā nunno³ aro paṇṇati⁴ lohitāṇa. 2002.
319. Siro te rājajayitvāna hadayam chetvā saḁandhanam
panthasakunnaṃ⁵ yajjissāmi tuyhaṃ māheṇa brāhmaṇa⁶. 2003.
319. Tuyhaṃ māheṇa maḁena matthakeṇa eṇa brāhmaṇa
ahutisi paṇṇabessāmi chetvāna hadayam tara. 2004.
321. Tam me ayyajjhaṃ vuhutaṇe tuyhaṃ māheṇa brāhmaṇa
na eṇa tvaṃ rājaputtassa bhariyam putte eṇa nassasīti. 2005.

Ta akiccekāriṇi tam akiccekāriṇo, dummaddho ti nippaṇṇo, raṭṭhā--ti raṭṭhato mahāraṇṇaṇā āgato, aro paṇṇati¹¹ aro piṇṇati¹² rājajayitvāna¹³ 'ti¹⁴ māreṇā rūkḁhi paṭṭassa te āḁam tāḁaphalaṇa viya luḁḁitvā saḁandhanam hadayamaṇaṇa chutvā paṇṇadevatāya¹⁵ paṇṇasaku-
naṃ¹⁶ nāma yajjissāmi, na eṇa tvaṃ ti eṇa aro tvaṃ rājaputtassa bhariyam vā putte eṇa na nassasīti.

¹ so B; B² maccheravijitān, C² maccheravijitān. ² so C² for pariyañānaṇa?

B² pariyañānaṇaṇa. ³ C² -lab. ⁴ C² omi sutvā. ⁵ C² antā for cintesi.

⁶ C² omi na. ⁷ C² -dha. ⁸ C² nunno corr. to nunno, B² aṇṇāṇa mayā

rājho. ⁹ so C², B² aṇṇaṇa, C² paṇṇati, B² piṇṇati. ¹⁰ so C², B² aṇṇaṇa,

C² paṇṇa. ¹¹ C² -paṇ. ¹² B² piṇṇati. ¹³ C² aḁā maṇa. ¹⁴ B² aṇṇaṇa,

C² paṇṇa.

So tassa vācenaññi suttvā maragabbhayaṭṭajjito musā kaṭṭento āḥ:

117. Aṭṭajjho brāhmaṇo dūto, Cetaputta supola me,
taṃpā dūtaṃ na haṃanti, eṇa dhammā sannaṃsino. 2006.
118. Nijjhātā Siraya sakhe, piṭā naṃ ḍoṭṭhuno loḍhuti
māṭā va dubbalā tassā¹, acirā cakkhūni jiyare². 2007.
119. Tes³ āhaṃ pahito dūto, Cetaputta supola me,
rājaputtam sayiasāmi, yaḍi jāsāsi saṃso me ti. 2008.

Ta nijjhātā⁴ ti sūḍhātā⁵, acirā--⁶ ti aciraṃ⁷ roḍḍanāna naṭṭasa⁸ eva cakkhūni jiyasāmi⁹.

120. Tada Cetaputto „Ve-raṃ kira ānetum gacchaṭṭi“¹⁰ soma-
nassappatto sunakhe bandhivā ṭhapetvā brāhmaṇaṃ¹¹ otāretvā
sākhāyāntare nisidāpetvā imaṃ gātham āha:

121. Piyaṃ me piya dūto, pupuputtam dadāmi te
imaṃ va madhuno tumbam nigasaṭṭhāṃ va brāhmaṇa.
122. tuṃ ca te desam akkheṣāmi yattha sammati kāmado ti. 2009.

Ta piyaṃ me ti mama piyaṃ Vessantarassa tvaṃ piya dūto, taṃ aṭṭhāyapūraṇam pupuputtam dadāmi¹². Jōjakakkhaṇaṃ¹³ utṭhātam.

- Cetaputto brāhmaṇaṃ bhojetvā pāṭheyyatthāy¹⁴ assa madhu-
lāhuṃ c¹⁵ eva¹⁶ paḍkamigassatthiṃ ca¹⁷ datvā magge ṭhapetvā
10 dakkhinahattham ukkhipitvā Mahāseṇṭassa vasaṇokāsaṃ āci-
khanto āha:

123. Eṇa vālo mahābhāṇo pabbato Gandhamādana
yattha Vessantaro rājā saha puttehi sammati 2010.
124. Dhārento brāhmaṇaṃ¹⁸ vannaṃ āsadaṃ va masāṃ jeyam,
20 sammārāsi chammā eṭṭi jātavedhaṃ namasanti. 2011.
125. Eṭṭe piṭā padisaṃti oḍḍāphaladharaṃ dumaṃ
uggatā abbhakūjā va piṭā sājjanapabbatā. 2012.
126. Dhavassakkaṇṇā khadiraṃ vālā phundannamūluraṃ
saṃpavedhanṭi vāṭena sakkaṃ piṭā va māṇava. 2013.
30 127. Upari dummariyāyasa¹⁹ saṃgitiyo va sūyare,
sajjunā²⁰ kekikā²¹ saṃgihā saṃpafanti domā dumaṃ 2014.

¹ C¹² tassā. ² C¹² jiyati. ³ B² sathāṭṭi. ⁴ C¹² aṭṭa. ⁵ B² āgato ti. ⁶ B² adda rukakhe. ⁷ C¹² jōjakabbam. ⁸ B² madhuno tumbāṃ eva. ⁹ B² paṭṭapūgassatthiṃ. ¹⁰ B² brahmaṇa. ¹¹ C¹² -pariyāsa. ¹² C¹² -bhā. ¹³ B² at Akro MSS.

111. Athayant' eva gacchantam sakkhāpattiasameritā'
ramayant' eva āgantum modayanti nirāsiṇum
yattha Vessantarō sūjā saha puttēhi sammati. 2015.
112. Dhārento brāhmaṇam' vappasā āmāsaṃ ca mazaññajam.
cammavāsī chammā ceti jātaredam namasentiti. 2016.

Ta. Gandhamādanā ti eva U-pabbato, etassa pāḍena nitarāhīnukha
gacchanto yattha Sakkaḍattiyā assame Ve-ro sūjā e. puttēhi vasati tato pa-
sijjassati a. brāhmaṇam¹ vappasā ti ettham pabbajjhassam, āmāsaṃ -- ti
ākaḍḍhivā phalīnam gacchantam sakkhāpattiasameritā² ca³ agglahanaṃ⁴ ca⁵ jataṃ ca
dhārento, cammavāsīti ajñacammavāsīro⁶, chammā ceti paṭharīyāṃ paṇṇa-
santharo vappasā, dhāvanta⁷ kappā khadira⁸ ti dhavā ca vassakappā ca khadira
ca, sakim -- ti dhātaram eva pūti majjapānasodā viya, uparidumapari-
jāyanta⁹ ti¹⁰ rakkhassikkhā, samgatiyo -- ti nānāsakquṇṇam vassatānam
dibbasamgatiṃ viya sūjāti, mazaññā¹¹ ti mazaññakupā, sammavāsīti vihiṇṇā
vīrasanti, sakkhāpattiasameritā ti sakkhānam puttēhi samghatā hanta etā-
jantā sakupā¹², vīrasa sameritā paṇṇasikkā¹³ pava¹⁴ ti¹⁵, āgantum ti āgantukajjānam,
yattha ti¹⁶ paṇṇim sammavāso Ve- vasati ta. paṇṇaṃ jūṇam assamapattiasam-
pattinā paṇṇasati.

Tato uttarim pi assamapadaṃ vappento āha:

113. Ambā kappithā pamaṃ sālā jambū vibhūtakā¹⁷
haritakā āmalukā nasaṭṭhā padarāsi ca 2017.
114. Cūru tūbarukkhā e' ettha nigrodhā ca kappithanā
madhumadhukā¹⁸ tberanti nīce pakkā e' udumbarā 2018.
115. Pārevarā bhavayyā ca modhikā ca modhanthikā¹⁹
madhumā savelakam tattha sakum ādāya bhūṇjare. 2019.
116. Aññ' ettha pupphirā ambā aṇṇe tiṭṭhanti deriḍā²⁰
aṇṇe āmā ca pakkā ca bhokuvaggā²¹ tadūbhayanā. 2020.
117. Ath' ettha heṭṭhā puriso ambapakkāsi gonhati
āmāsi e' eva pakkāsi vassagavadharaṇuttimā²². 2021.
118. Ath' eva me²³ neccariyam bhikkhāro²⁴ paṭibhāti mam
devānam ita āvāse sathati Nandanūpama. 2022.
119. Vibhedikā nāḷikerā khajjurīnam brahāvane
mālā va gunthitā ṭṭhanti²⁵ dhaḷaggā²⁶ eva dīssare
aṇṇāvaggehi pupphēhi nabham tārācītām ita 2023.

¹ Bā - itthā. ² Bā brahmaṇa. ³ Bā sakkhassikkhā. ⁴ Bā agglahanaṃ kaccu-
vāhānamassaro. ⁵ Cā sūjāna. ⁶ Cā - pariyaṇ. ⁷ Cā - bhā. ⁸ Bā - pāṇach.
⁹ Bā samgatiṃ paṇṇasikkāyo ca. ¹⁰ Bā vibhedikā. ¹¹ Cā madhumadhukā. ¹²
aa Cā. ¹³ Cā Bā - mālā. ¹⁴ Cā āmāsi. ¹⁵ Bā bhūṇjā. ¹⁶ Bā - mam. ¹⁷ aa
Bā; Cā - vassamā me. ¹⁸ Cā bhikkhāro for bhikkhāro. ¹⁹ Cā paṇṇi.

ārohaṇakāreṇa¹ aṭṭhi, vāṇa--² iṃsa³ ti⁴ aṭṭhi vāṇāṭṭhi⁵ uttamāni, vāṇa⁶ ca
 aṇḍarīyaṇ⁷ ti⁸ aṇḍarīya⁹ me aṇḍarīyaṇ¹⁰, kiṃkāre¹¹ ti¹² kiṃ¹³ ti¹⁴ karāṇaṇ¹⁵, vā-
 bhādiṇa¹⁶ ti¹⁷ iṇḍa, māṭṭhavaṇṇaṭṭhi¹⁸ ti¹⁹ samphusaṇṇarūḥḥāṇaṇ²⁰ uparī gaṇḍhiṇā
 māṭṭhi²¹ ti²²ya puripphāṇi²³ ti²⁴ya utṭhāṇi, āha²⁵ jaggāṇeṇā²⁶ ti²⁷ iṇḍi²⁸ aṇḍakataḍḍha²⁹ jaggāṇi
 ti³⁰ya āṇaṇṇi, kaccajikarūṭṭhagāra³¹ ti³² aṇḍarī³³ naṃ³⁴ vā³⁵ sukāhāṇi³⁶ kuttā³⁷ ca
 māṭṭhagāṇeṇā³⁸ ca, āṇipannāgi³⁹ ti⁴⁰ māḥāpannāgi⁴¹, āhāṇi⁴²ya⁴³ ti⁴⁴ bhāṇirūḥḥā
 āṇaṇṇa, paṭṭaṭṭhaḥḥāṇaṇṇi⁴⁵ ti⁴⁶ iṇḍaṇ⁴⁷ kuttā⁴⁸ paggharūṭṭhapphaleḥḥāṇaṇṇi⁴⁹
 ti⁵⁰ vadanti, poṭṭharaṇṇi⁵¹ caṭṭharaṇṇi⁵² kharāṇi, Saṇḍana⁵³ ti⁵⁴ S-⁵⁵ena⁵⁶ Saṇḍa-
 poṭṭharaṇi⁵⁷ ti⁵⁸ya, purippharaṇṇaṇṇi⁵⁹ ti⁶⁰ purippharaṇṇi⁶¹ mātṭi⁶² caṭṭi⁶³, māḥa-
 raṇḍakhi⁶⁴ kiṇḍakkharāṇi⁶⁵, āṇaṇṇaṇṇi⁶⁶, poṭṭharaṇi⁶⁷ poṭṭharaṇi⁶⁸ ti⁶⁹ pa-
 ṇḍaṇṇaṇṇaṇṇi, iṇḍa iṇḍa⁷⁰ ki⁷¹ kiṇḍakkharā⁷² vāṇa⁷³ āṇaṇṇi⁷⁴ poṭṭharaṇṇaṇṇi⁷⁵ āṇaṇṇi
 āṇi, āṇa⁷⁶ poṭṭhāṇi⁷⁷ ti⁷⁸ āṇaṇṇi⁷⁹ āṇi⁸⁰ āṇa⁸¹ vāṇa⁸² vāṇa⁸³ vāṇa⁸⁴ vāṇa⁸⁵ āṇaṇṇi⁸⁶,
 āṇi⁸⁷ āṇi⁸⁸ āṇi⁸⁹ āṇi⁹⁰ ti⁹¹ āṇaṇṇi⁹² āṇi⁹³ āṇi⁹⁴ āṇi⁹⁵ āṇi⁹⁶ āṇi⁹⁷ āṇi⁹⁸ āṇi⁹⁹ āṇi¹⁰⁰ āṇi¹⁰¹ āṇi¹⁰² āṇi¹⁰³ āṇi¹⁰⁴ āṇi¹⁰⁵ āṇi¹⁰⁶ āṇi¹⁰⁷ āṇi¹⁰⁸ āṇi¹⁰⁹ āṇi¹¹⁰ āṇi¹¹¹ āṇi¹¹² āṇi¹¹³ āṇi¹¹⁴ āṇi¹¹⁵ āṇi¹¹⁶ āṇi¹¹⁷ āṇi¹¹⁸ āṇi¹¹⁹ āṇi¹²⁰ āṇi¹²¹ āṇi¹²² āṇi¹²³ āṇi¹²⁴ āṇi¹²⁵ āṇi¹²⁶ āṇi¹²⁷ āṇi¹²⁸ āṇi¹²⁹ āṇi¹³⁰ āṇi¹³¹ āṇi¹³² āṇi¹³³ āṇi¹³⁴ āṇi¹³⁵ āṇi¹³⁶ āṇi¹³⁷ āṇi¹³⁸ āṇi¹³⁹ āṇi¹⁴⁰ āṇi¹⁴¹ āṇi¹⁴² āṇi¹⁴³ āṇi¹⁴⁴ āṇi¹⁴⁵ āṇi¹⁴⁶ āṇi¹⁴⁷ āṇi¹⁴⁸ āṇi¹⁴⁹ āṇi¹⁵⁰ āṇi¹⁵¹ āṇi¹⁵² āṇi¹⁵³ āṇi¹⁵⁴ āṇi¹⁵⁵ āṇi¹⁵⁶ āṇi¹⁵⁷ āṇi¹⁵⁸ āṇi¹⁵⁹ āṇi¹⁶⁰ āṇi¹⁶¹ āṇi¹⁶² āṇi¹⁶³ āṇi¹⁶⁴ āṇi¹⁶⁵ āṇi¹⁶⁶ āṇi¹⁶⁷ āṇi¹⁶⁸ āṇi¹⁶⁹ āṇi¹⁷⁰ āṇi¹⁷¹ āṇi¹⁷² āṇi¹⁷³ āṇi¹⁷⁴ āṇi¹⁷⁵ āṇi¹⁷⁶ āṇi¹⁷⁷ āṇi¹⁷⁸ āṇi¹⁷⁹ āṇi¹⁸⁰ āṇi¹⁸¹ āṇi¹⁸² āṇi¹⁸³ āṇi¹⁸⁴ āṇi¹⁸⁵ āṇi¹⁸⁶ āṇi¹⁸⁷ āṇi¹⁸⁸ āṇi¹⁸⁹ āṇi¹⁹⁰ āṇi¹⁹¹ āṇi¹⁹² āṇi¹⁹³ āṇi¹⁹⁴ āṇi¹⁹⁵ āṇi¹⁹⁶ āṇi¹⁹⁷ āṇi¹⁹⁸ āṇi¹⁹⁹ āṇi²⁰⁰ āṇi²⁰¹ āṇi²⁰² āṇi²⁰³ āṇi²⁰⁴ āṇi²⁰⁵ āṇi²⁰⁶ āṇi²⁰⁷ āṇi²⁰⁸ āṇi²⁰⁹ āṇi²¹⁰ āṇi²¹¹ āṇi²¹² āṇi²¹³ āṇi²¹⁴ āṇi²¹⁵ āṇi²¹⁶ āṇi²¹⁷ āṇi²¹⁸ āṇi²¹⁹ āṇi²²⁰ āṇi²²¹ āṇi²²² āṇi²²³ āṇi²²⁴ āṇi²²⁵ āṇi²²⁶ āṇi²²⁷ āṇi²²⁸ āṇi²²⁹ āṇi²³⁰ āṇi²³¹ āṇi²³² āṇi²³³ āṇi²³⁴ āṇi²³⁵ āṇi²³⁶ āṇi²³⁷ āṇi²³⁸ āṇi²³⁹ āṇi²⁴⁰ āṇi²⁴¹ āṇi²⁴² āṇi²⁴³ āṇi²⁴⁴ āṇi²⁴⁵ āṇi²⁴⁶ āṇi²⁴⁷ āṇi²⁴⁸ āṇi²⁴⁹ āṇi²⁵⁰ āṇi²⁵¹ āṇi²⁵² āṇi²⁵³ āṇi²⁵⁴ āṇi²⁵⁵ āṇi²⁵⁶ āṇi²⁵⁷ āṇi²⁵⁸ āṇi²⁵⁹ āṇi²⁶⁰ āṇi²⁶¹ āṇi²⁶² āṇi²⁶³ āṇi²⁶⁴ āṇi²⁶⁵ āṇi²⁶⁶ āṇi²⁶⁷ āṇi²⁶⁸ āṇi²⁶⁹ āṇi²⁷⁰ āṇi²⁷¹ āṇi²⁷² āṇi²⁷³ āṇi²⁷⁴ āṇi²⁷⁵ āṇi²⁷⁶ āṇi²⁷⁷ āṇi²⁷⁸ āṇi²⁷⁹ āṇi²⁸⁰ āṇi²⁸¹ āṇi²⁸² āṇi²⁸³ āṇi²⁸⁴ āṇi²⁸⁵ āṇi²⁸⁶ āṇi²⁸⁷ āṇi²⁸⁸ āṇi²⁸⁹ āṇi²⁹⁰ āṇi²⁹¹ āṇi²⁹² āṇi²⁹³ āṇi²⁹⁴ āṇi²⁹⁵ āṇi²⁹⁶ āṇi²⁹⁷ āṇi²⁹⁸ āṇi²⁹⁹ āṇi³⁰⁰ āṇi³⁰¹ āṇi³⁰² āṇi³⁰³ āṇi³⁰⁴ āṇi³⁰⁵ āṇi³⁰⁶ āṇi³⁰⁷ āṇi³⁰⁸ āṇi³⁰⁹ āṇi³¹⁰ āṇi³¹¹ āṇi³¹² āṇi³¹³ āṇi³¹⁴ āṇi³¹⁵ āṇi³¹⁶ āṇi³¹⁷ āṇi³¹⁸ āṇi³¹⁹ āṇi³²⁰ āṇi³²¹ āṇi³²² āṇi³²³ āṇi³²⁴ āṇi³²⁵ āṇi³²⁶ āṇi³²⁷ āṇi³²⁸ āṇi³²⁹ āṇi³³⁰ āṇi³³¹ āṇi³³² āṇi³³³ āṇi³³⁴ āṇi³³⁵ āṇi³³⁶ āṇi³³⁷ āṇi³³⁸ āṇi³³⁹ āṇi³⁴⁰ āṇi³⁴¹ āṇi³⁴² āṇi³⁴³ āṇi³⁴⁴ āṇi³⁴⁵ āṇi³⁴⁶ āṇi³⁴⁷ āṇi³⁴⁸ āṇi³⁴⁹ āṇi³⁵⁰ āṇi³⁵¹ āṇi³⁵² āṇi³⁵³ āṇi³⁵⁴ āṇi³⁵⁵ āṇi³⁵⁶ āṇi³⁵⁷ āṇi³⁵⁸ āṇi³⁵⁹ āṇi³⁶⁰ āṇi³⁶¹ āṇi³⁶² āṇi³⁶³ āṇi³⁶⁴ āṇi³⁶⁵ āṇi³⁶⁶ āṇi³⁶⁷ āṇi³⁶⁸ āṇi³⁶⁹ āṇi³⁷⁰ āṇi³⁷¹ āṇi³⁷² āṇi³⁷³ āṇi³⁷⁴ āṇi³⁷⁵ āṇi³⁷⁶ āṇi³⁷⁷ āṇi³⁷⁸ āṇi³⁷⁹ āṇi³⁸⁰ āṇi³⁸¹ āṇi³⁸² āṇi³⁸³ āṇi³⁸⁴ āṇi³⁸⁵ āṇi³⁸⁶ āṇi³⁸⁷ āṇi³⁸⁸ āṇi³⁸⁹ āṇi³⁹⁰ āṇi³⁹¹ āṇi³⁹² āṇi³⁹³ āṇi³⁹⁴ āṇi³⁹⁵ āṇi³⁹⁶ āṇi³⁹⁷ āṇi³⁹⁸ āṇi³⁹⁹ āṇi⁴⁰⁰ āṇi⁴⁰¹ āṇi⁴⁰² āṇi⁴⁰³ āṇi⁴⁰⁴ āṇi⁴⁰⁵ āṇi⁴⁰⁶ āṇi⁴⁰⁷ āṇi⁴⁰⁸ āṇi⁴⁰⁹ āṇi⁴¹⁰ āṇi⁴¹¹ āṇi⁴¹² āṇi⁴¹³ āṇi⁴¹⁴ āṇi⁴¹⁵ āṇi⁴¹⁶ āṇi⁴¹⁷ āṇi⁴¹⁸ āṇi⁴¹⁹ āṇi⁴²⁰ āṇi⁴²¹ āṇi⁴²² āṇi⁴²³ āṇi⁴²⁴ āṇi⁴²⁵ āṇi⁴²⁶ āṇi⁴²⁷ āṇi⁴²⁸ āṇi⁴²⁹ āṇi⁴³⁰ āṇi⁴³¹ āṇi⁴³² āṇi⁴³³ āṇi⁴³⁴ āṇi⁴³⁵ āṇi⁴³⁶ āṇi⁴³⁷ āṇi⁴³⁸ āṇi⁴³⁹ āṇi⁴⁴⁰ āṇi⁴⁴¹ āṇi⁴⁴² āṇi⁴⁴³ āṇi⁴⁴⁴ āṇi⁴⁴⁵ āṇi⁴⁴⁶ āṇi⁴⁴⁷ āṇi⁴⁴⁸ āṇi⁴⁴⁹ āṇi⁴⁵⁰ āṇi⁴⁵¹ āṇi⁴⁵² āṇi⁴⁵³ āṇi⁴⁵⁴ āṇi⁴⁵⁵ āṇi⁴⁵⁶ āṇi⁴⁵⁷ āṇi⁴⁵⁸ āṇi⁴⁵⁹ āṇi⁴⁶⁰ āṇi⁴⁶¹ āṇi⁴⁶² āṇi⁴⁶³ āṇi⁴⁶⁴ āṇi⁴⁶⁵ āṇi⁴⁶⁶ āṇi⁴⁶⁷ āṇi⁴⁶⁸ āṇi⁴⁶⁹ āṇi⁴⁷⁰ āṇi⁴⁷¹ āṇi⁴⁷² āṇi⁴⁷³ āṇi⁴⁷⁴ āṇi⁴⁷⁵ āṇi⁴⁷⁶ āṇi⁴⁷⁷ āṇi⁴⁷⁸ āṇi⁴⁷⁹ āṇi⁴⁸⁰ āṇi⁴⁸¹ āṇi⁴⁸² āṇi⁴⁸³ āṇi⁴⁸⁴ āṇi⁴⁸⁵ āṇi⁴⁸⁶ āṇi⁴⁸⁷ āṇi⁴⁸⁸ āṇi⁴⁸⁹ āṇi⁴⁹⁰ āṇi⁴⁹¹ āṇi⁴⁹² āṇi⁴⁹³ āṇi⁴⁹⁴ āṇi⁴⁹⁵ āṇi⁴⁹⁶ āṇi⁴⁹⁷ āṇi⁴⁹⁸ āṇi⁴⁹⁹ āṇi⁵⁰⁰ āṇi⁵⁰¹ āṇi⁵⁰² āṇi⁵⁰³ āṇi⁵⁰⁴ āṇi⁵⁰⁵ āṇi⁵⁰⁶ āṇi⁵⁰⁷ āṇi⁵⁰⁸ āṇi⁵⁰⁹ āṇi⁵¹⁰ āṇi⁵¹¹ āṇi⁵¹² āṇi⁵¹³ āṇi⁵¹⁴ āṇi⁵¹⁵ āṇi⁵¹⁶ āṇi⁵¹⁷ āṇi⁵¹⁸ āṇi⁵¹⁹ āṇi⁵²⁰ āṇi⁵²¹ āṇi⁵²² āṇi⁵²³ āṇi⁵²⁴ āṇi⁵²⁵ āṇi⁵²⁶ āṇi⁵²⁷ āṇi⁵²⁸ āṇi⁵²⁹ āṇi⁵³⁰ āṇi⁵³¹ āṇi⁵³² āṇi⁵³³ āṇi⁵³⁴ āṇi⁵³⁵ āṇi⁵³⁶ āṇi⁵³⁷ āṇi⁵³⁸ āṇi⁵³⁹ āṇi⁵⁴⁰ āṇi⁵⁴¹ āṇi⁵⁴² āṇi⁵⁴³ āṇi⁵⁴⁴ āṇi⁵⁴⁵ āṇi⁵⁴⁶ āṇi⁵⁴⁷ āṇi⁵⁴⁸ āṇi⁵⁴⁹ āṇi⁵⁵⁰ āṇi⁵⁵¹ āṇi⁵⁵² āṇi⁵⁵³ āṇi⁵⁵⁴ āṇi⁵⁵⁵ āṇi⁵⁵⁶ āṇi⁵⁵⁷ āṇi⁵⁵⁸ āṇi⁵⁵⁹ āṇi⁵⁶⁰ āṇi⁵⁶¹ āṇi⁵⁶² āṇi⁵⁶³ āṇi⁵⁶⁴ āṇi⁵⁶⁵ āṇi⁵⁶⁶ āṇi⁵⁶⁷ āṇi⁵⁶⁸ āṇi⁵⁶⁹ āṇi⁵⁷⁰ āṇi⁵⁷¹ āṇi⁵⁷² āṇi⁵⁷³ āṇi⁵⁷⁴ āṇi⁵⁷⁵ āṇi⁵⁷⁶ āṇi⁵⁷⁷ āṇi⁵⁷⁸ āṇi⁵⁷⁹ āṇi⁵⁸⁰ āṇi⁵⁸¹ āṇi⁵⁸² āṇi⁵⁸³ āṇi⁵⁸⁴ āṇi⁵⁸⁵ āṇi⁵⁸⁶ āṇi⁵⁸⁷ āṇi⁵⁸⁸ āṇi⁵⁸⁹ āṇi⁵⁹⁰ āṇi⁵⁹¹ āṇi⁵⁹² āṇi⁵⁹³ āṇi⁵⁹⁴ āṇi⁵⁹⁵ āṇi⁵⁹⁶ āṇi⁵⁹⁷ āṇi⁵⁹⁸ āṇi⁵⁹⁹ āṇi⁶⁰⁰ āṇi⁶⁰¹ āṇi⁶⁰² āṇi⁶⁰³ āṇi⁶⁰⁴ āṇi⁶⁰⁵ āṇi⁶⁰⁶ āṇi⁶⁰⁷ āṇi⁶⁰⁸ āṇi⁶⁰⁹ āṇi⁶¹⁰ āṇi⁶¹¹ āṇi⁶¹² āṇi⁶¹³ āṇi⁶¹⁴ āṇi⁶¹⁵ āṇi⁶¹⁶ āṇi⁶¹⁷ āṇi⁶¹⁸ āṇi⁶¹⁹ āṇi⁶²⁰ āṇi⁶²¹ āṇi⁶²² āṇi⁶²³ āṇi⁶²⁴ āṇi⁶²⁵ āṇi⁶²⁶ āṇi⁶²⁷ āṇi⁶²⁸ āṇi⁶²⁹ āṇi⁶³⁰ āṇi⁶³¹ āṇi⁶³² āṇi⁶³³ āṇi⁶³⁴ āṇi⁶³⁵ āṇi⁶³⁶ āṇi⁶³⁷ āṇi⁶³⁸ āṇi⁶³⁹ āṇi⁶⁴⁰ āṇi⁶⁴¹ āṇi⁶⁴² āṇi⁶⁴³ āṇi⁶⁴⁴ āṇi⁶⁴⁵ āṇi⁶⁴⁶ āṇi⁶⁴⁷ āṇi⁶⁴⁸ āṇi⁶⁴⁹ āṇi⁶⁵⁰ āṇi⁶⁵¹ āṇi⁶⁵² āṇi⁶⁵³ āṇi⁶⁵⁴ āṇi⁶⁵⁵ āṇi⁶⁵⁶ āṇi⁶⁵⁷ āṇi⁶⁵⁸ āṇi⁶⁵⁹ āṇi⁶⁶⁰ āṇi⁶⁶¹ āṇi⁶⁶² āṇi⁶⁶³ āṇi⁶⁶⁴ āṇi⁶⁶⁵ āṇi⁶⁶⁶ āṇi⁶⁶⁷ āṇi⁶⁶⁸ āṇi⁶⁶⁹ āṇi⁶⁷⁰ āṇi⁶⁷¹ āṇi⁶⁷² āṇi⁶⁷³ āṇi⁶⁷⁴ āṇi⁶⁷⁵ āṇi⁶⁷⁶ āṇi⁶⁷⁷ āṇi⁶⁷⁸ āṇi⁶⁷⁹ āṇi⁶⁸⁰ āṇi⁶⁸¹ āṇi⁶⁸² āṇi⁶⁸³ āṇi⁶⁸⁴ āṇi⁶⁸⁵ āṇi⁶⁸⁶ āṇi⁶⁸⁷ āṇi⁶⁸⁸ āṇi⁶⁸⁹ āṇi⁶⁹⁰ āṇi⁶⁹¹ āṇi⁶⁹² āṇi⁶⁹³ āṇi⁶⁹⁴ āṇi⁶⁹⁵ āṇi⁶⁹⁶ āṇi⁶⁹⁷ āṇi⁶⁹⁸ āṇi⁶⁹⁹ āṇi⁷⁰⁰ āṇi⁷⁰¹ āṇi⁷⁰² āṇi⁷⁰³ āṇi⁷⁰⁴ āṇi⁷⁰⁵ āṇi⁷⁰⁶ āṇi⁷⁰⁷ āṇi⁷⁰⁸ āṇi⁷⁰⁹ āṇi⁷¹⁰ āṇi⁷¹¹ āṇi⁷¹² āṇi⁷¹³ āṇi⁷¹⁴ āṇi⁷¹⁵ āṇi⁷¹⁶ āṇi⁷¹⁷ āṇi⁷¹⁸ āṇi⁷¹⁹ āṇi⁷²⁰ āṇi⁷²¹ āṇi⁷²² āṇi⁷²³ āṇi⁷²⁴ āṇi⁷²⁵ āṇi⁷²⁶ āṇi⁷²⁷ āṇi⁷²⁸ āṇi⁷²⁹ āṇi⁷³⁰ āṇi⁷³¹ āṇi⁷³² āṇi⁷³³ āṇi⁷³⁴ āṇi⁷³⁵ āṇi⁷³⁶ āṇi⁷³⁷ āṇi⁷³⁸ āṇi⁷³⁹ āṇi⁷⁴⁰ āṇi⁷⁴¹ āṇi⁷⁴² āṇi⁷⁴³ āṇi⁷⁴⁴ āṇi⁷⁴⁵ āṇi⁷⁴⁶ āṇi⁷⁴⁷ āṇi⁷⁴⁸ āṇi⁷⁴⁹ āṇi⁷⁵⁰ āṇi⁷⁵¹ āṇi⁷⁵² āṇi⁷⁵³ āṇi⁷⁵⁴ āṇi⁷⁵⁵ āṇi⁷⁵⁶ āṇi⁷⁵⁷ āṇi⁷⁵⁸ āṇi⁷⁵⁹ āṇi⁷⁶⁰ āṇi⁷⁶¹ āṇi⁷⁶² āṇi⁷⁶³ āṇi⁷⁶⁴ āṇi⁷⁶⁵ āṇi⁷⁶⁶ āṇi⁷⁶⁷ āṇi⁷⁶⁸ āṇi⁷⁶⁹ āṇi⁷⁷⁰ āṇi⁷⁷¹ āṇi⁷⁷² āṇi⁷⁷³ āṇi⁷⁷⁴ āṇi⁷⁷⁵ āṇi⁷⁷⁶ āṇi⁷⁷⁷ āṇi⁷⁷⁸ āṇi⁷⁷⁹ āṇi⁷⁸⁰ āṇi⁷⁸¹ āṇi⁷⁸² āṇi⁷⁸³ āṇi⁷⁸⁴ āṇi⁷⁸⁵ āṇi⁷⁸⁶ āṇi⁷⁸⁷ āṇi⁷⁸⁸ āṇi⁷⁸⁹ āṇi⁷⁹⁰ āṇi⁷⁹¹ āṇi⁷⁹² āṇi⁷⁹³ āṇi⁷⁹⁴ āṇi⁷⁹⁵ āṇi⁷⁹⁶ āṇi⁷⁹⁷ āṇi⁷⁹⁸ āṇi⁷⁹⁹ āṇi⁸⁰⁰ āṇi⁸⁰¹ āṇi⁸⁰² āṇi⁸⁰³ āṇi⁸⁰⁴ āṇi⁸⁰⁵ āṇi⁸⁰⁶ āṇi⁸⁰⁷ āṇi⁸⁰⁸ āṇi⁸⁰⁹ āṇi⁸¹⁰ āṇi⁸¹¹ āṇi⁸¹² āṇi⁸¹³ āṇi⁸¹⁴ āṇi⁸¹⁵ āṇi⁸¹⁶ āṇi⁸¹⁷ āṇi⁸¹⁸ āṇi⁸¹⁹ āṇi⁸²⁰ āṇi⁸²¹ āṇi⁸²² āṇi⁸²³ āṇi⁸²⁴ āṇi⁸²⁵ āṇi⁸²⁶ āṇi⁸²⁷ āṇi⁸²⁸ āṇi⁸²⁹ āṇi⁸³⁰ āṇi⁸³¹ āṇi⁸³² āṇi⁸³³ āṇi⁸³⁴ āṇi⁸³⁵ āṇi⁸³⁶ āṇi⁸³⁷ āṇi⁸³⁸ āṇi⁸³⁹ āṇi⁸⁴⁰ āṇi⁸⁴¹ āṇi⁸⁴² āṇi⁸⁴³ āṇi⁸⁴⁴ āṇi⁸⁴⁵ āṇi⁸⁴⁶ āṇi⁸⁴⁷ ā

133. Ayaṃ ekapadī eti, ujaṃ gucchati asannam.

Idaṃ pi Accoto tattha paṇhadanto rajassiro 2037.

134. Dhārento brāhmaṇam vaṇṇam āsedaṃ ca masaṇṇaṇaṃ,

saṃmaṇṇācī cchinnā ceti, jātavedam namasanti,

135. taṃ tvaṃ gacchāna pucchassu, so te maggāṃ parakkhantīti. 2038.

Ta samāhaṇaṃ ti jāḍeyyāṃ, etitv to ekapadikamaggo sabbhāṃ abhi-
mukhaṃ eti taṃ asannam ujaṃ gacchati, Accoto ti evaṃvissakko idaṃ taṃ vasaṇṇaṃ,

136. Idam surā brāhmaṇabandhu Cetam katvā padakkhipam

ndaggacitto paṇḍitū yonhi Accoto lanti. 2039.

137. Ta yonhiṃ yasmā bhāso A idaṃ ahaṃ taṃ gacā u. Cullavassā-
sāḍḍasāṃ nūṭhā.

138. Gucchanto Bhāradvāja so addhaṃ Accotam icchā,

divāna taṃ Bhāradvāja saṃmodi binnā ahaṃ. 2040.

139. Kacci su bhoto kusalaṃ, kacci bhoto anāmayam, (cfr. V p. 100)

140. kacci añchena yāpemi, kacci mālaphalā bhū. 2041.

141. Kacci ḍamaṃ ca makasā ca appam eva siriṇṇasapā,

vaṇṇe vāṇaṃgāhigge kacci himsā na vijjati. 2042.

Ta, Bhāradvāja ti Jūjako, appameti¹ 'ti appā² reva, himsā ti tesam
saṃsaṃ mukhāṃ bhāso.

142. Tāpaso āha:

143. Kusalaṃ c³ eva me brahmo atho brahmo anāmayam,

atho añchena yāpemi: atho mālaphalā bhū. 2043.

144. Atha ḍamaṃ ca makasā ca appam eva siriṇṇasapā,

vaṇṇe vāṇaṃgāhigge himsā mayham na vijjati. 2044.

145. Bhūṇi vassapūgāṇi asanne vanto manā,

akkhijjānāmi uppannam ābādham amamumamā. 2045.

146. Srūgataṃ te mahābrahmo atho te adhrūgataṃ.

nato parisa bhaddaṃ te, pāde paṇḍitāyasaṃ te. 2046.

147. Tīḍḍakāṇi piyālāni madhake kāsūmāriyo

148. plūḍḍāni khuddakappāni bhūḍḍa brahmo varasā varasā. 2047.

149. Idam pi pāṇiyam sītam ābhataṃ girigabbharaṃ,

tato pira mahābrahmo vasaṃ tvaṃ abhikamkhasi. 2048.

Jūjako āha:

¹ C³ appam., C² appa.

344. Paṭiggaḥitaṃ yam' dīpanaṃ satthāssa ugghāyāṃ kutāḥ,
Sañjayaṃsa sukāṃ putiṇaṃ Sivīhi vippavāṇitaṃ
tam ahaṃ dassanāṃ āgato, yadi jānāsi sūssa me ti. 2049.

Ta tath' ahaṃ -- ti ahaṃ tam dassanāya āgato.

mit' -- iṭṭhaṃ.

5

345. Na bharaṃ eti puṇṇatthāḥ Sivirājassa dassanāṃ,
maññe bharaṃ paṭṭhayaṃi maññe bhariyaṃ paṭibhataṃ. 2050.
346. Maññe Kuḇhājāṇaṃ dāsaṃ Jāṇaṃ dāsaṃ ca icchasi,
athavā tayo mātāputte araṇṇā utum āgato.
na tassa bhogaṃ vūjjanti dhanadhaṇḍā ca brāhmaṇā 'ti. 2051.

Ta, na tassa bhogaṃ ti hīṃ brahmo tassa Ve-tassa araṇṇa vjherantassa
n' ara bhogaṃ vūjjanti, dhanadhaṇḍā ca na vūjjanti, duggato kūtā vasaṃ, tassa
saṅghaṃ gacchā kīṃ bhāṇassāṃ.

Tam antvā Jājakō āha:

347. Akuddharūp' āhaṃ bhota¹, nāhaṃ yācitum āgato.
sādhū dassanāṃ ariyānaṃ, sannivāso eadā sukho. 2052.
348. Adīṭṭhaputtho Sivirajā Sivīhi vippavāṇito,
tam ahaṃ dassanāṃ āgato, yadi jānāsi sūssa me ti. 2053.

1 v. h. i. ahaṃ bho tāpasa akuddharūpo, ahaṃ evāṇi, ahaṃ pana na
kīṃ Ve-raṃ yācitum āgato, ariyānaṃ pana dassanāṃ sādhū, sannivāso pi
eti adīṭṭhaṃ sukho, ahaṃ tassa bhariyabrahmaṇaṃ maññā ca v' yato² Sivīhi
vippavāṇito tato paṭṭhaya adīṭṭhaputtho, tathāhaṃ kīṃ dassanāya āgato, yadi
tassa vasaṃ (tānaṃ) jussā sūssa me ti.

So tassa³ saddahitvā „hota samsāsāmi te, ajja tāva idh'
eva tāva vasaṃ“ 'ti tam phalāphaṇeḥ santiappetvā punadivase
maggaṃ dassanto hatthaṃ paśāretvā a.:

349. Eṣa soḷo mahābrahmo pabbato Gandhamādanaṃ
yattva Vesantaro rājā saha puttāni asmiṃti. 2054.
350. Dhāreto brāhmanāṃ vaṇṇaṃ āvadaṃ ca maseṇjāṇaṃ,
sammavāṇi ahaṃ eṭṭi, jātaṇḍaṃ sammavāṇi. 2055.
351. Eṭṭe nīlā padīssanti nānāphalaḍḍharā dumaṃ
uggatā abbhakūtā va nīlā añjanapabbatā

¹ Bho bhoto. ² Cāṇi. ³ It' adda dassanāṃ.

- dharu-sahagṇā kṣudrā sūyā pṛaṇḍanāmlavā
 sampavedhenti tāṇaṁ sakun pītū va māṇava. 2056.
 205. 204. 203. = 330. 331. 332. 2057—59.
 206. Kureṇimālā vitatā bhūmibhāge manurama
 8 suṇḍalā haritā bhūmī. — 2056¹ udhamasāṁ rajo. 2060.
 207. Mayūragivāsasnikāṁ tulaphaṣṣasamūpamā
 10 dṛṣṭvā abhivṛttanti samantā catuṣṣaṅgulā
 ambā jambū kṣapittā ca nīce pokkā c² adumbarā
 paribhogehi sukhābhi ranam tam ratiradḍhayanāṁ 2061.
 10 208. Veluriyavappasasnikham³ macchagunbhāṣa⁴ vīṭam⁵
 vucim sugandham saṅgam āpo tattha pi sandati⁶. 2062.
 209. Tūśāvātūre pokkharani bhūmibhāge manurama
 paṭṭamuppalasāṁchannā⁷ devānam iṣa Nandana. 2063.
 210. Tīpī uppalajārām tasmā sarasī lāḍamapo
 20 vīṭram⁸ nīlā⁹ ekāni veta lobhikāni cā¹⁰ u. 2064.

- Tat¹ vitha betha vīṭamāṁ va, kureṇimālā² haritapuppakā vītā,
 suṇḍalā³ — u dharu-sahagṇā⁴ haritā, na tattha⁵ — u tasmā⁶ (kure appa-
 masāṁ) pi rajo na udhamasā⁷, Tulaphaṣṣasamūpamā⁸ u mudaphaṣṣasā⁹
 20 dṛṣṭvā¹⁰ abhivṛttanti. vīṭāni¹¹ — u tūlā¹² ambā bhūmijā mayūragivāsasnikā¹³ dṛṣṭvā
 samantā¹⁴ catuṣṣaṅgulā¹⁵ ambā¹⁶ vattanti, tam puna¹⁷ utari¹⁸ na vattanti, ambā
 30 jambū — u veta¹⁹ ca jambū ca kṣapittā²⁰ va, paribhogehi²¹ sukhābhi²²
 ranamāṁ²³ Vankapabbhā²⁴ kunnasā²⁵ ātaraṇam²⁶ dṛṣṭvā²⁷ sandati²⁸ pāvatitthi²⁹ va,
 vīṭram³⁰ nīlā³¹ ekāni³² veta³³ lobhikāni³⁴ cā³⁵ vīṭā³⁶ lobhikāni³⁷ veta³⁸
 15 vīṭī³⁹ uppalajārām⁴⁰ tam sarasī⁴¹ vīṭram⁴² uppalapuppasāṁchannā⁴³ vīṭā⁴⁴
 vāṭṭā⁴⁵ dāveti

Evam catorasapokkharani⁴⁶ vappetvā puna M acalind-
 sarasā vappento āha:

211. Khemā va tattha paṭṭamā⁴⁷ vīṭasagārahagēhi⁴⁸ cā
 20 kulambakehi⁴⁹ vāḍḍhamā Macalinda sāma va vata. 2065.
 212. Ath⁵⁰ vitha paṭṭamā⁵¹ phullā⁵² āpariyantā⁵³ va divāre
 gūṇhā⁵⁴ hemantikā⁵⁵ phullā⁵⁶ jannuragghā⁵⁷ ipattharā⁵⁸. 2066.
 213. Surabhī sampavāyanti⁵⁹ vīṭitā⁶⁰ pupplasaṁthetā⁶¹
 bhāmavā⁶² pupphagandhena⁶³ samantā⁶⁴ n⁶⁵ abhināḍitā⁶⁶ u. 2067.

¹ C¹ -sahagṇāṁ, C² -sahagṇāṁ, ² D¹ -kureṇimālā. ³ C¹ -suṇḍalā.

⁴ C¹ -dharu. ⁵ D¹ -dharu-sahagṇāṁ. ⁶ ca D¹; C¹ -sandati in the place of
 āpo —. ⁷ D¹ -udhamasā.

200. Ath' ettha odakantasmim bahujāto phuppijako
muggatiyo karatiyo vevālasmukam bahu. 2076.
201. Uddhā' pavattān' nillhitam makkhikā hīngujālakā
dāsamakāṇako' e' ettha bahu niccalambakā. 2077.
202. Elambarakasamhannā' rukkhā ujjhanti brāhmaṇa
sattāham dhārayamānānān' gandho tesam na chiyyati. 2078.
203. Ujjhato saras' mualindam pupphā ujjhanti sebhacā'.
indivarehi sañchannān' vanaṃ tam upasevhitam'.
addhamāsam dhārayamānānam gandho tesam na chiyyati. 2079.
204. Nilapupphirukādūārī' pupphitā girīkūṇṇikā.
katerukkhohi sañchannam vanaṃ tam tuṇasāhi va. 2080.
205. Sammadhū' era' gaudhena pupphasākhāhi tam vanaṃ,
bhamarā pupphagandhena samantā-ro-ahhanāṇā. 2081.
206. Tīṇi kakkurujātāni tesam saras' brāhmaṇa
kumbhamattāni e' ekāni muraḥamattāni tā' ubho ti. 2082.

Ta phapijjako' u' uddhāko, muggatiyo u' olā muggajako, karatiyo
ti' khamiyo, vevālasmukam ti' ime pi¹⁰ gacchāi yeva, apl' e' sikkhān' ti
rutacandanam' rutam, uddhā' pavattam -- ti' tam upakam' thammayī dāha-
dhamm' vāḥḥatam' uttuttam' hūvā ujjhanti, makkhikā -- ti' hīngujālakasamhāto
20 pi' vāḥḥatapupphagaccho' pāṇavagāni' mūḥamakkhikā madhurasena' vāḥḥatitū
ta' vicarantīti', dāsamakāṇako' e' ettha' u', imāpi' dve' rukkhajatiyo' etthā,
niccalambakā ti' niccalambakā, elambarakasamhannā ti' vana' nāma-
kāya' vāḥḥatā sañchannā, tesam u' tesam' tassā' vāḥḥatā pupphānam' sebhacānam' pi
tesam' dāsamakāṇam' pupphānam' vanaṃ' gaudho' na' chiyyati' eva' gaudho-
25 samantāni' pupphāni' vāḥḥatapupphānam' vanaṃ' gaudho' na' chiyyati' eva' gaudho-
u' tesam' indivarepupphānam' gaudho' addhamāsam' na' chiyyati, nilapupphitū
ākhā' pupphavalliyā, tuṇasāhi e' u' tuṇasagacchāhi' e', kakkurujātāni
vāḥḥatāni, ta' ekāni' vāḥḥatāni' muraḥamattāni' dvayam' mūḥam-
attāni, teva' rutam' mūḥamattāni' ta' ubho' ti.

207. Ath' ettha āsāpo bahuko nādiyo¹¹ haritāyuto
na' tālā va ujjhanti chejjā indirarā bahū. 2083.
208. Apphojā¹² suriyavallī' ca kāḥḥiyā¹³ madhugandhiyā
anukā' mūḥayāni' ca vāḥḥatā khuddapupphāyo. 2084.
209. Koramāka' anojā' ca pupphitā nāgavallikā¹⁴
20 rukkhāni' āruyha' ujjhanti phullā' kūsukavalliyā. 2085.

¹ C¹ uddhā. ² C² makkhikā. ³ J¹ elambarakasamhāto. ⁴ B¹ hīngujā. ⁵ B² vāḥḥatā
samantāni. ⁶ B³ vāḥḥatā. ⁷ B⁴ samantāni. ⁸ B⁵ vā. ⁹ C¹ pa-. ¹⁰
C² hi. ¹¹ C³ makkhikā. ¹² B¹ muraḥamattāni' ta'. ¹³ B² nādiyo. ¹⁴ C¹ nā-
gavallī. ¹⁵ B¹ kūsukā.

colāṭṭakā piṅgulāyo ti dāsa sakunajāṭyo sa, tatthā podhakkā āḍḍabentī ti
vaggā ti sarakasakunā¹, ukunakārā ti ukkā.

100. Ath' ettha sakunā santi ulākā² maḍḍubbhāpākā
modanti saba bhariyāho aññamaññāna pakūjīna. 2101.
101. Ath' ettha sakunā santi diḍḍā maḍḍusarā sitā³
sotacchā⁴ bhadrakkhā andajā citrapokkharā⁵. 2102.
102. Ath' ettha sakunā santi diḍḍā maḍḍusarā sitā
ulhamaññagiyāho aññamaññāna pakūjīna. 2103.
103. Kakkutthakā⁶ kuṭṭrakā⁷ hetṭhapokkharasātākā⁸
kāḍḍaroyyā⁹ bhāṭṭakkhā kadambā¹⁰ surasāḷikā¹¹. 2104.
104. Hāḷḷodā¹² bahurā¹³ andā¹⁴ ath' ettha ulākā¹⁵ bahū
vārasā¹⁶ bhūgarājā¹⁷ en kadambā¹⁸ surakokkīlā¹⁹. 2105.
105. Kakkusā²⁰ kumārā²¹ kāmāsā²² ājā²³ parivandantikā²⁴
pākakhamasā²⁵ atthajā²⁶ appujā²⁷ jyaṇṇavaka²⁸. 2106.
106. Pāraparā²⁹ ravāṇasā³⁰ cūḷakavīḷā³¹ nadīcarā³²
vārasā³³ bhūrasā³⁴ samā³⁵ abho³⁶ kāḷipakūjīna. 2107.
107. Ath' ettha sakunā santi aññavaggā³⁷ bahū diḍḍā
modanti saba bhariyāho aññamaññāna pakūjīna. 2108.
108. Ath' ettha sakunā santi aññavaggā³⁸ bahū diḍḍā
sabbho³⁹ maḍḍūni⁴⁰ kūjanti⁴¹ Mucalindana⁴² abhito⁴³ saram. 2109.
109. Ath' ettha sakunā santi karavī⁴⁴ nāma⁴⁵ te diḍḍā
modanti saba bhariyāho aññamaññāna pakūjīna. 2110.
110. Ath' ettha sakunā santi karavī⁴⁶ nāma⁴⁷ te diḍḍā
sabbho⁴⁸ maḍḍūni⁴⁹ kūjanti⁵⁰ Mucalindana⁵¹ abhito⁵² saram. 2111.
111. Enayyapasaḍḍikkhamā⁵³ vāgasamā⁵⁴ sevhitā⁵⁵ vasaṇā⁵⁶
aññānā⁵⁷ āḍḍabentī⁵⁸ kadambā⁵⁹ sevhitā⁶⁰. 2112.
112. Ath' ettha sakunā⁶¹ bahū⁶² nīvarā⁶³ varakā⁶⁴ bahū
sā⁶⁵ āḍḍabbhāpākā⁶⁶ sa⁶⁷ uccā⁶⁸ tattha⁶⁹ appupakā⁷⁰. 2113.
113. Ayam⁷¹ ekapadī⁷² eti, ujum⁷³ gaṇḍhātī⁷⁴ asannam,
bhūrasā⁷⁵ piṅḍasā⁷⁶ aratī⁷⁷ tattha⁷⁸ patto⁷⁹ an⁸⁰ vīdatī⁸¹
tattha⁸² Vesantaro⁸³ ājā⁸⁴ saba⁸⁵ puttā⁸⁶ sammarā⁸⁷. 2114.
114. Dhārento⁸⁸ brāhmacārī⁸⁹ vaṇṇasā⁹⁰ āḍḍabentī⁹¹ sa⁹² masāḍḍajātā⁹³
sammarā⁹⁴ chetā⁹⁵ eti⁹⁶ jāṭavedhā⁹⁷ namā⁹⁸ vatī⁹⁹. 2115.

¹ Bā piṅgulā, Bā etthā. ² Bā C²; D² ukkā. Bā ukkā. ³ C³ ukkā. ⁴ C⁴ -
pokkharā, Bā -pakharā. ⁵ Bā kakkutthakā. ⁶ Bā -kakkā. ⁷ Bā bhāṭṭakā. ⁸
Bā ukkā. ⁹ Bā kumārā. ¹⁰ C¹⁰ ukkā. ¹¹ Bā parivandantī. ¹² D¹² kūjanti
¹³ Bā abhito. ¹⁴ C¹⁴ kūjanti. ¹⁵ Bā vāṇā¹⁵ bahū.

Ta nīlaka¹ ti vijjamatipatti², māḍḍasari³ sīlā⁴ ti nīladdha-
madhura⁵, viṇṇaṇṇa⁶ bhadrakāṇḍā⁷ ti vāḍḍasaru⁸ sūchi⁹ akkhi-
kujāti¹⁰ samannagatā¹¹ sunderakkhā¹²; anāḍḍe¹³ pakkhānā¹⁴ ti andha jhā-
ciraṇṇā¹⁵, kuḍḍa¹⁶ ti kakkajā¹⁷, kottā¹⁸ ti kḍḍa sakka¹⁹ va, vāraṇā²⁰ ti
8 haritvāṇā²¹, kaṇṇā²² ti vakkasā²³ gehā²⁴, anvaḍḍā²⁵ ti kottā²⁶
saddhā²⁷ viṇṇaṇṇā²⁸ ti²⁹ s' eva kottā³⁰ va, kuttu³¹ ti kakkajā³², ku³³ - - -³⁴
ti vakkajā³⁵, āḍḍā³⁶ ti daddhā³⁷ kakkajā³⁸, parivāḍḍā³⁹ - - -⁴⁰ kuttu⁴¹
jātā⁴², āḍḍā⁴³ - - -⁴⁴ samannagatā⁴⁵ vāraṇā⁴⁶, vāḍḍā⁴⁷ - - -⁴⁸ sūchi⁴⁹ patti⁵⁰ pakkhā-
pādā⁵¹ ekantā⁵² kakkajā⁵³ vāraṇā⁵⁴, āḍḍā⁵⁵ - - -⁵⁶ ti vakkajā⁵⁷ va pakkhā⁵⁸
10 va kuttu⁵⁹, ti patti⁶⁰ ti kuttu⁶¹ Vessantarā⁶² assama⁶³ patti⁶⁴ patti⁶⁵ ti
assama⁶⁶ chittā⁶⁷ vā pāṇi⁶⁸ pāṇi⁶⁹ vā⁷⁰ vā⁷¹ pāṇi⁷² vā⁷³ pāṇi⁷⁴.

an. Idāni sutvā brahmanandito⁷⁵ loṇi⁷⁶ kuttvā⁷⁷ padakkhāpam
adagga⁷⁸ pakkāmi⁷⁹ yathā⁸⁰ Vessantara⁸¹ abh⁸² ti. 2116.

Ta yathā⁸³ - - -⁸⁴ yasmā⁸⁵ jhāne⁸⁶ Ve⁸⁷ abh⁸⁸ ti⁸⁹ loṇi⁹⁰ gāṇe⁹¹ ti Mahā-
12 rāṇa⁹² pakkhā⁹³.

Jōfako⁹⁴ pi Accutāpaxena⁹⁵ kathitamaggena⁹⁶ gantvā⁹⁷ catu-
rasārapakkharāṇi⁹⁸ patvā⁹⁹ „ajja¹⁰⁰ atisāyaṇho, idāni¹⁰¹ Maddi¹⁰² araṇ-
ṇato¹⁰³ āgamissāmi, māyā¹⁰⁴ hi nāma¹⁰⁵“ antarāyako¹⁰⁶ hoti, eva¹⁰⁷
tassā¹⁰⁸ araṇṇagatakāle¹⁰⁹ assamapadam¹¹⁰ gantvā¹¹¹ Ve¹¹² rāṇi¹¹³ dārake¹¹⁴ yā-
20 citvā¹¹⁵ tāya¹¹⁶ anūgātāya¹¹⁷ te gahetvā¹¹⁸ pakkamissāmi¹¹⁹, ath¹²⁰ assa¹²¹
avidūre¹²² ekasmiṃ¹²³ sāvapabbatam¹²⁴ āroya¹²⁵ phāsukaṭṭhāne¹²⁶ nīpajji,
tāni¹²⁷ rattāni¹²⁸ paccūsakāle¹²⁹ Maddi¹³⁰ supinam¹³¹ addasa, eva¹³² rāṇi¹³³ sa-
pino¹³⁴ abh¹³⁵: eko¹³⁶ puriso¹³⁷ kaṇho¹³⁸ dve¹³⁹ kāsāyāni¹⁴⁰ paridahitvā¹⁴¹ dāsa¹⁴²
kappesu¹⁴³ rattamā¹⁴⁴ pīḍā¹⁴⁵ pīḍā¹⁴⁶ āvuddha¹⁴⁷ tājento¹⁴⁸ āgan-
30 tvā¹⁴⁹ pappasāla¹⁵⁰ pavisitvā¹⁵¹ Maddi¹⁵² jāṇa¹⁵³ gahetvā¹⁵⁴ ākaḍḍhitvā¹⁵⁵
bhūmiya¹⁵⁶ attāna¹⁵⁷ pātētvā¹⁵⁸ viravantiyā¹⁵⁹ tassā¹⁶⁰ dve¹⁶¹ akkhini¹⁶² up-
pātētvā¹⁶³ dve¹⁶⁴ bāhāni¹⁶⁵ chinditvā¹⁶⁶ uram¹⁶⁷ bhinditvā¹⁶⁸ paggharantam¹⁶⁹
lobhēbindum¹⁷⁰ hadayamaṇḍam¹⁷¹ ādāya¹⁷² pakkāmi, sā¹⁷³ pabujjitvā¹⁷⁴
bhitarasitā¹⁷⁵ „pāpako¹⁷⁶ me¹⁷⁷ supino¹⁷⁸ dīṭṭho, supinapāṭhako¹⁷⁹ pana¹⁸⁰ me
40 Vessantara¹⁸¹ sadi¹⁸² nāma¹⁸³ v' atthi, pucchissāmi¹⁸⁴ na¹⁸⁵“ ti cin-

¹ B¹ sūlā. ² so C²; B² citrāṇi² patti. ³ B³ jhā. ⁴ B⁴ sūlā. ⁵ B⁵ sūlā. ⁶ B⁶ sūlā. ⁷ B⁷ sūlā. ⁸ B⁸ sūlā. ⁹ B⁹ sūlā. ¹⁰ B¹⁰ sūlā. ¹¹ B¹¹ sūlā. ¹² B¹² sūlā. ¹³ B¹³ sūlā. ¹⁴ B¹⁴ sūlā. ¹⁵ B¹⁵ sūlā. ¹⁶ B¹⁶ sūlā. ¹⁷ B¹⁷ sūlā. ¹⁸ B¹⁸ sūlā. ¹⁹ B¹⁹ sūlā. ²⁰ B²⁰ sūlā. ²¹ B²¹ sūlā. ²² B²² sūlā. ²³ B²³ sūlā. ²⁴ B²⁴ sūlā. ²⁵ B²⁵ sūlā. ²⁶ B²⁶ sūlā. ²⁷ B²⁷ sūlā. ²⁸ B²⁸ sūlā. ²⁹ B²⁹ sūlā. ³⁰ B³⁰ sūlā. ³¹ B³¹ sūlā. ³² B³² sūlā. ³³ B³³ sūlā. ³⁴ B³⁴ sūlā. ³⁵ B³⁵ sūlā. ³⁶ B³⁶ sūlā. ³⁷ B³⁷ sūlā. ³⁸ B³⁸ sūlā. ³⁹ B³⁹ sūlā. ⁴⁰ B⁴⁰ sūlā. ⁴¹ B⁴¹ sūlā. ⁴² B⁴² sūlā. ⁴³ B⁴³ sūlā. ⁴⁴ B⁴⁴ sūlā. ⁴⁵ B⁴⁵ sūlā. ⁴⁶ B⁴⁶ sūlā. ⁴⁷ B⁴⁷ sūlā. ⁴⁸ B⁴⁸ sūlā. ⁴⁹ B⁴⁹ sūlā. ⁵⁰ B⁵⁰ sūlā. ⁵¹ B⁵¹ sūlā. ⁵² B⁵² sūlā. ⁵³ B⁵³ sūlā. ⁵⁴ B⁵⁴ sūlā. ⁵⁵ B⁵⁵ sūlā. ⁵⁶ B⁵⁶ sūlā. ⁵⁷ B⁵⁷ sūlā. ⁵⁸ B⁵⁸ sūlā. ⁵⁹ B⁵⁹ sūlā. ⁶⁰ B⁶⁰ sūlā. ⁶¹ B⁶¹ sūlā. ⁶² B⁶² sūlā. ⁶³ B⁶³ sūlā. ⁶⁴ B⁶⁴ sūlā. ⁶⁵ B⁶⁵ sūlā. ⁶⁶ B⁶⁶ sūlā. ⁶⁷ B⁶⁷ sūlā. ⁶⁸ B⁶⁸ sūlā. ⁶⁹ B⁶⁹ sūlā. ⁷⁰ B⁷⁰ sūlā. ⁷¹ B⁷¹ sūlā. ⁷² B⁷² sūlā. ⁷³ B⁷³ sūlā. ⁷⁴ B⁷⁴ sūlā. ⁷⁵ B⁷⁵ sūlā. ⁷⁶ B⁷⁶ sūlā. ⁷⁷ B⁷⁷ sūlā. ⁷⁸ B⁷⁸ sūlā. ⁷⁹ B⁷⁹ sūlā. ⁸⁰ B⁸⁰ sūlā. ⁸¹ B⁸¹ sūlā. ⁸² B⁸² sūlā. ⁸³ B⁸³ sūlā. ⁸⁴ B⁸⁴ sūlā. ⁸⁵ B⁸⁵ sūlā. ⁸⁶ B⁸⁶ sūlā. ⁸⁷ B⁸⁷ sūlā. ⁸⁸ B⁸⁸ sūlā. ⁸⁹ B⁸⁹ sūlā. ⁹⁰ B⁹⁰ sūlā. ⁹¹ B⁹¹ sūlā. ⁹² B⁹² sūlā. ⁹³ B⁹³ sūlā. ⁹⁴ B⁹⁴ sūlā. ⁹⁵ B⁹⁵ sūlā. ⁹⁶ B⁹⁶ sūlā. ⁹⁷ B⁹⁷ sūlā. ⁹⁸ B⁹⁸ sūlā. ⁹⁹ B⁹⁹ sūlā. ¹⁰⁰ B¹⁰⁰ sūlā. ¹⁰¹ B¹⁰¹ sūlā. ¹⁰² B¹⁰² sūlā. ¹⁰³ B¹⁰³ sūlā. ¹⁰⁴ B¹⁰⁴ sūlā. ¹⁰⁵ B¹⁰⁵ sūlā. ¹⁰⁶ B¹⁰⁶ sūlā. ¹⁰⁷ B¹⁰⁷ sūlā. ¹⁰⁸ B¹⁰⁸ sūlā. ¹⁰⁹ B¹⁰⁹ sūlā. ¹¹⁰ B¹¹⁰ sūlā. ¹¹¹ B¹¹¹ sūlā. ¹¹² B¹¹² sūlā. ¹¹³ B¹¹³ sūlā. ¹¹⁴ B¹¹⁴ sūlā. ¹¹⁵ B¹¹⁵ sūlā. ¹¹⁶ B¹¹⁶ sūlā. ¹¹⁷ B¹¹⁷ sūlā. ¹¹⁸ B¹¹⁸ sūlā. ¹¹⁹ B¹¹⁹ sūlā. ¹²⁰ B¹²⁰ sūlā. ¹²¹ B¹²¹ sūlā. ¹²² B¹²² sūlā. ¹²³ B¹²³ sūlā. ¹²⁴ B¹²⁴ sūlā. ¹²⁵ B¹²⁵ sūlā. ¹²⁶ B¹²⁶ sūlā. ¹²⁷ B¹²⁷ sūlā. ¹²⁸ B¹²⁸ sūlā. ¹²⁹ B¹²⁹ sūlā. ¹³⁰ B¹³⁰ sūlā. ¹³¹ B¹³¹ sūlā. ¹³² B¹³² sūlā. ¹³³ B¹³³ sūlā. ¹³⁴ B¹³⁴ sūlā. ¹³⁵ B¹³⁵ sūlā. ¹³⁶ B¹³⁶ sūlā. ¹³⁷ B¹³⁷ sūlā. ¹³⁸ B¹³⁸ sūlā. ¹³⁹ B¹³⁹ sūlā. ¹⁴⁰ B¹⁴⁰ sūlā. ¹⁴¹ B¹⁴¹ sūlā. ¹⁴² B¹⁴² sūlā. ¹⁴³ B¹⁴³ sūlā. ¹⁴⁴ B¹⁴⁴ sūlā. ¹⁴⁵ B¹⁴⁵ sūlā. ¹⁴⁶ B¹⁴⁶ sūlā. ¹⁴⁷ B¹⁴⁷ sūlā. ¹⁴⁸ B¹⁴⁸ sūlā. ¹⁴⁹ B¹⁴⁹ sūlā. ¹⁵⁰ B¹⁵⁰ sūlā. ¹⁵¹ B¹⁵¹ sūlā. ¹⁵² B¹⁵² sūlā. ¹⁵³ B¹⁵³ sūlā. ¹⁵⁴ B¹⁵⁴ sūlā. ¹⁵⁵ B¹⁵⁵ sūlā. ¹⁵⁶ B¹⁵⁶ sūlā. ¹⁵⁷ B¹⁵⁷ sūlā. ¹⁵⁸ B¹⁵⁸ sūlā. ¹⁵⁹ B¹⁵⁹ sūlā. ¹⁶⁰ B¹⁶⁰ sūlā. ¹⁶¹ B¹⁶¹ sūlā. ¹⁶² B¹⁶² sūlā. ¹⁶³ B¹⁶³ sūlā. ¹⁶⁴ B¹⁶⁴ sūlā. ¹⁶⁵ B¹⁶⁵ sūlā. ¹⁶⁶ B¹⁶⁶ sūlā. ¹⁶⁷ B¹⁶⁷ sūlā. ¹⁶⁸ B¹⁶⁸ sūlā. ¹⁶⁹ B¹⁶⁹ sūlā. ¹⁷⁰ B¹⁷⁰ sūlā. ¹⁷¹ B¹⁷¹ sūlā. ¹⁷² B¹⁷² sūlā. ¹⁷³ B¹⁷³ sūlā. ¹⁷⁴ B¹⁷⁴ sūlā. ¹⁷⁵ B¹⁷⁵ sūlā. ¹⁷⁶ B¹⁷⁶ sūlā. ¹⁷⁷ B¹⁷⁷ sūlā. ¹⁷⁸ B¹⁷⁸ sūlā. ¹⁷⁹ B¹⁷⁹ sūlā. ¹⁸⁰ B¹⁸⁰ sūlā. ¹⁸¹ B¹⁸¹ sūlā. ¹⁸² B¹⁸² sūlā. ¹⁸³ B¹⁸³ sūlā. ¹⁸⁴ B¹⁸⁴ sūlā. ¹⁸⁵ B¹⁸⁵ sūlā.

teivā paṇṇasālam gantvā Mahāsattassa paṇṇasāladvāraṃ āko-
 ttesi, M. „ko eso“ ti ā, „ahaṃ deva Madditi“, „bhadde sm-
 hākeṃ katikavattam bhūditvā kasmā akāle agatā“ ti, „deva
 na kilasavasenāgacchāmi, api ca kho me pāpako supino diṭṭho“
 ti¹, „tena hi“ katheti Madditi“, sā attanā diṭṭhanīyāmeno² eva
 kathesi, M. supinam pariyaṇhītvā „mayham dānapārami“ pā-
 rīessati, eva mayham yācako āgantvā putte yācissatīti, Maddim
 assāsetvā uyyojessāmīti“ cintetvā „Maddi tava dussayana-
 dubbhojanehi cittaṃ ālūtam bhavissati, mā bhāyīti“ mohetvā
 assāsetvā uyyojesi, sā vibhātīya rattiyaṃ asbham kattabbayutta-
 kam katvā dve putte ālīngitvā sīsam cumbitvā „ajja me
 dussupino diṭṭho, appamattā tātā bhaveyyāthā“ ti evaditvā
 „deva dāraṃ appamattā hothā“ ti Mahāsattam³ putte pa-
 ticchāpetvā pacchādiṇi ādāya assaṇi puñjanī mūlaphalathāya
 vanam pāvisi, Jhāko pi „idāni gatā bhavissatīti“ sūnupabbatā⁴
 oruḃha okapadikamaggena assamābhimukho agamāsi. M. pi
 paṇṇasālatō nikkhamitvā pāsānaphaḷo⁵ sūvannapaṭimā viya
 nielāditvā „idāni yācako āgamissatīti“ pipāsito viya surāsoṇḍo
 tassāgataṃmaggaṃ⁶ olokento va nielādi, puttapi ssa pādamaḷe
 kilānti, so maggaṃ olokento brāhmanam āgacchantaṃ dievā⁷
 sattamāse nikkhittadānadhuraṃ akkhipanto viya „ehi tvam
 tāva brāhmanā“ ti somanassapputto Jālikumārāṃ āmantento
 imam gātham āha:

... Uṭṭhethi Jālī potāṭṭha, parāṇam viya dīssati,

brāhmanam viya passāmi, sandiyo⁸ m⁹ ābhikīraṃ ti. 2117. 46

Ta. potāṇam - = ti pubbe Jetavanarāmagere nānāṭṭhā¹ yācānāṃ āgama-
 nam viya ajja yācānāṃ āgamanam dīssati, sandiyo² mābhikīraṃ ti
 etassa brāhmanassa diṭṭhakālatō paṭibhīyo man somanassatū ābhikīraṇi ābhikī-
 kamantī ghammābhītattassa eḷle ālūḷakassa phajassasabhaṃ ābhīlāpamāṇo
 viya jito ti.

Tam sūtvā kumāro āha:

¹ E¹ -ti. ² C² -yān. ³ devam in the place of tena hi. ⁴ C⁴ -ho. ⁵ C⁵ -tia,
 B⁵ -tāsa. ⁶ C⁶ -pāṭha. ⁷ B⁷ tassāgataṃmaggaṃ. ⁸ C⁸ -sandiso. ⁹ B⁹ -santi.

100. Aham pi tūta passāmi, ya so brahūā va sissati,
atthiko¹ vira āyāti, atthi² na bhavānatti 2118.

vatvā ca pana kumāro tassa apacittidā karonto utthāyāsana
brāhmaṇaṃ paccaggaṇṭvā parikkhāragahanaṭṭhaṃ āpucchī, brāh-
101. maṇo taṃ oloketvā „ayaṃ V-rassa putto Jālikumāro nāma
bhavissati, ādito paṭṭhāy³ eva ca pharusavaseṇaṃ kathessā-
mhi⁴“ eintetvā „apehi apehīti“ accaṇṇaṃ pahari, kumāro āgacchvā
„ayaṃ brāhmaṇo ativiya pharuso kin na kha“ ti tassa sariraṃ
olokento atthārassa purisadossā paṇṇi, brāhmaṇo pi Ho-siṃ apa-
102. sāmikamitvā paṭisaṇṭhāraṃ karonto āha:

100. Kaccī na bhūto kassāmi, kaccī bhūto anāmayasā, (V²²¹, ²²²/₂₂₁)
kaccī oṇḍhena yāpettha, kaccī mālaphalā bahū. 2119.

101. Kaccī dāṇṇā ca makkaṃ ca⁵ appam eva sīmasapā,
vāso vālamigūkappa kaccī himsā na vijjati. 2120.

102. Ho, teṇa saddhiṃ paṭisaṇṭhāraṃ karonto āha:

100. Kussalā⁶ c⁷ eva na brahmo āha brahmo anāmayasā,
attho oṇḍhena yāpettha, attho mālaphalā bahū. 2121.

101. Attho dāṇṇā ca makkaṃ ca⁸ appam eva sīmasapā,
vāso vālamigūkappa kaccī himsā na vijjati. 2122.

102. Satta na māsā vasaṇṇaṃ araṇṇaṃ pīrasokkimaṃ⁹
imam¹⁰ pi paṭhosiṃ passāmi brāhmaṇaṃ devavaggaṇṇaṃ
āḍāya heluvam dandāṃ aggihuttāṃ kammaḍḍatāṃ. 2123.

103. Svāgataṃ te mahābrahmo attho te adarogataṃ,
anto purisa āhaddaṃ te, pade pekkhāyasaṃ te. 2124.

104. Timalakāṇi¹¹ piyāṇāni madhaka kaccumāriya
phalāni khuddakappāni, āpūjya brahmo varam vataṃ. 2125.

105. Idam pi pāṇiyam sītam āhataṃ girigakkharā,
anto jiva mahābrahmo soto itaṃ abhikkamikkhasi 2126.

vatvā ca pana M. cintesi: „ayaṃ brāhmaṇo na akāraṇeṇa imam
106. brāhmarūṇaṃ āgato, āgamaṇakāraṇaṃ ātvā taṃ papaṇḍeṇaṃ
akatvā pucchissāmi naṃ“ ti eintetvā imam gātham āha:

¹ Bā addhiko. ² Bā omitti ca. ³ Bā jiti. ⁴ C¹ Bā jita. ⁵ Bā madda.

111. Atha itam keṇa saṃgena keṇa vā paṇa hetunā
anuppatto brāhmarūṭhik. tam me akkhāhi paṇehito ti. 2127.

Ta. keṇa saṃgena¹ ti keṇa karama, hetunā² ti paṇeyena.

Jajako āhu:

112. Yathā vārisaḥ pūro sabbakāle³ na khīyati
evam taṃ yācīti⁴ āgañchīti, patto me dehi yūcīto ti. 2128.

Ta. vāri-ako ti paṇasa mahāsaṃṭhānaṃ ulāsaḥ, na khīyati⁵ piyāvatthi
āyento katihehi pi khīyanti⁶ pi paṇāmetā khīyamāno⁷ pi na khīyati⁸ evam tam
yācīti⁹ samāhanti¹⁰, tam pi sabbakāle¹¹ pūritānā¹² avāṇṇa yeva¹³ ti mahāsaṃ-
āhāṇa tam yācīti¹⁴ āgañchīti, patto me - - ti mayā yūcīti¹⁵ tata patto mayhaḥ¹⁶ ti
dāvatthaya dehi¹⁷.

Tathā antvā M. somanassajāto hutvā pasāritabhattho¹⁸ sa-
hassatthavikāṃ śhapento viya paṇbatapīdaṃ unādetto i. g. ā. :

113. Daddāmi na vikampāmi, itareṇa mayā brāhmaṇa,
pāto gatā¹⁹ rājaputti²⁰ sāyāṃ anāhato oho, 2129.

114. Ekantītiṃ vaṇṭṭāna pāto gacchāmi brāhmaṇa
tassa mahāte upagāte²¹ atha na²² mānāhāṇe 2130.

115. Ekantītiṃ vaṇṭṭāna pāto gacchāmi brāhmaṇa
nānāpapphehi sañchaṇṇe nānāgandharikhiḥḥite
anānāphalāḥḥite gacchāmi²³ ādāya²⁴ brāhmaṇā²⁵ ti. 2131.

Ta. itareṇa²⁶ ti itam manā paṇāsaṃ itareṇa²⁷ mānāḥ hutvā²⁸ otto²⁹ mayā
mayhaḥ, api na kha³⁰ paṇ³¹ etad³² karama³³ antvā³⁴ soman³⁵ mātā³⁶ rājaputti³⁷ phala-
phatattaya³⁸ pāto³⁹ gatā⁴⁰ sāyāṃ anāhato⁴¹ āgañchāmi⁴² tāpa⁴³ dehi⁴⁴ mahāsaṃphalā-
phatāni⁴⁵ paribhūjīti⁴⁶ tōh⁴⁷ na⁴⁸ jhāṇe⁴⁹ at⁵⁰ akantīti⁵¹ vaṇṭṭā⁵² pāto⁵³ na⁵⁴ dāvatthā
gacchāmi⁵⁵ paṇāsaṃ⁵⁶, tassa⁵⁷ mahāte⁵⁸ ti ita⁵⁹ mahāte, upagāte⁶⁰ ti at-
tanti⁶¹ upadāḥḥite⁶², atha⁶³ na⁶⁴ mānāhāṇe⁶⁵ ti⁶⁶ ti atha⁶⁷ vaṇṭṭāna⁶⁸ māliya
anānāsa⁶⁹ māliya⁷⁰ bahanta, pāto⁷¹ gacchāmi⁷² pāto⁷³ atha⁷⁴ na⁷⁵ mānāhāṇe⁷⁶ ti⁷⁷ dāvatthā,
tassa⁷⁸ atha⁷⁹ na⁸⁰ vaṇṭṭe, mānāphalāḥḥite⁸¹ ti⁸² mānāpāṇāyasa⁸³ atthāya⁸⁴ dāvatthā
anānāphalāḥḥite⁸⁵ ādāya⁸⁶ gacchāmi⁸⁷ ti⁸⁸ gamissāmi⁸⁹.

Jajako āhu:

¹ Bā - tam. ² Cā - me, Bā - samāna. ³ Bā - aḥ na - sabbakāle. ⁴ Bā - evam - tam
yācīti⁵ āgañchīti. ⁵ Cā - aḥ yeva. ⁶ Cā - tam - katihe. ⁷ Bā - gata; gata⁸ wanting
in Cā. ⁸ at - tassa - Mā - ti. ⁹ Bā - upagāte. ¹⁰ Bā - gacchāmi¹¹ ādāya. ¹¹ Bā
eva. ¹² Cā - aḥ. ¹³ Bā - tam. ¹⁴ Cā - aḥ - gā. ¹⁵ Bā - upagāte. ¹⁶ Cā
āvatthā. ¹⁷ Cā - āgañchāmi. ¹⁸ Cā - me. ¹⁹ gacchāmi - - wanting in Bā.

112. Na rāsam ahhurocāmi, gamanāṃ mayha ruonti,
antārāyo pi me sava, gacchaṃ āeva rathesahha. 2132.
113. Na h' etā yācayogī nam, antārāyassa kūriyā,
nithiye¹ mantam jānanti, sabbam gacchanti vāmato. 2133.
114. Saddhāya dānam dadāto māsam addakkhi mātaram,
antārāyam pi sā kayiṃ, gacchaṃ āeva rathesahha. 2134.
115. Amantayassu te putte, mā te mātaram addasum,
saddhāya dānam dadāto etam puñṇam paraḍḍhati. 2135.
116. Amantayassu te putte, mā te mātaram addasum,
mādhassa dhanam datvā rājauggam gamessathī. 2136.

Ta na kei² yācayogī³ uat⁴ ti ettha nān ti nipīṇamattā, i. e. h.
makaraja⁵ vā⁶ nithiyo⁷ nāma⁸ na hī yācayogī yācasiyā⁹ amantayassu¹⁰ na¹¹ danti
kevalam antārāyassa kūriyā¹² ti dāyakkānam puñṇantariyam yācānā¹³ ex libhan-
tatayam karonti, manasā¹⁴ ti nithiyo¹⁵ mayam nāma jānanti, sāmāse¹⁶ ti sabb-
15 bham¹⁷ vāmato¹⁸ gacchanti na¹⁹ ādakkhinto²⁰, saddhāya--ti sammā²¹ ex phala²² ex
saddhikā dānam dadāto, māsam²³ ti māsā²⁴ sāmā²⁵ mātaram addakkhi, kayiṃ²⁶ ti
karoyya, amantayassu²⁷ ti jānāpehi²⁸ majjā²⁹ saddham³⁰ pessaṃti³¹ vadati, dadāto
ti dānataṃ.

Vessantaro āha:

- 24 117. Sace¹ vānā u² iechasā³ datttham⁴ mama bhariyam patibhāsam
ayyakasā⁵ api dasseti⁶ Jāṇā⁷ Kapphājīnam ubho⁸. 2137.
118. Ime kumārā diṭṭvā⁹ māyuke¹⁰ piyakkhāpāse
pavito¹¹ sumano vitto¹² bhūta¹³ dassati¹⁴ te dhamma¹⁵ ti. 2138.

Ta¹⁶ ayyakassā¹⁷ ti mayham¹⁸ pttuna¹⁹ Sāhaja-mahārājassa²⁰ dinnam²¹ ku-
25 rāramam²² ayyakassa, dassati²³ ti²⁴ ex²⁵ rājā²⁶ mayham²⁷ bhūta²⁸ dinnam²⁹ dassati³⁰.

Jāḍako āha:

119. Acchodanassam bhāyāmi, rāḍaputta¹ vagehi² me,
rājā³ dandāya⁴ māmā⁵ dāḍā⁶ rikkiṇṇayya⁷ luneyya⁸ vā
jīna⁹ dhammā¹⁰ ex¹¹ dāse¹² ex¹³ gārayhassa¹⁴ brahmanandhaya¹⁵ ti. 2139.
120. Ta¹⁶ acchodanassā¹⁷ ti acchoditvā¹⁸ gahana¹⁹ bhāyāmi, rājā²⁰--ti²¹ ayam
brāhmaṇo²² dirakacoro²³ dandam²⁴ māmā²⁵ upanethi²⁶ ti²⁷ evam²⁸ dandattthāya²⁹ māmā³⁰

¹ Bā¹ nithiyo. ² Cā² yācayogī. ³ Cā³ nithiyo. ⁴ Cā⁴ sabbam. ⁵ Cā⁵ na. ⁶ Cā⁶ vāmato. ⁷ so Cā⁷; Bā⁸ ayyakassāmi⁸ me⁸ dehi; read: ayyakassāp' ime dehi. ⁸ Bā⁹ Jāṇakapphājīnamubho. ⁹ Bā¹⁰ vitto. ¹⁰ Cā¹¹ dassati. ¹¹ Cā¹² dassati¹² me¹² ti. ¹² Cā¹³ dassati¹³ te¹³ ti. ¹³ Bā¹⁴ dassati¹⁴ me¹⁴ dhammam. ¹⁴ Cā¹⁵ dassati. ¹⁵ Cā¹⁶ Bā¹⁶ rāja. ¹⁶ Bā¹⁷ dāḍā. ¹⁷ Bā¹⁸ rāja. ¹⁸ Cā¹⁹ adā¹⁹ ti. ¹⁹ Bā²⁰ dehi.

rājānam' dādetva, pāreṇh' eva -- H karam brahmanīyā ca garahitaṇḍū'²
bhavissanti.

Vessantara āha;

111. āpa kumāre dāvēna muḍḍake piyabhaṇino
dhammo tūto mahārājā Sivisaṇṇa piṭṭhapaṇḍitaṇṇo
laddhā pīṭṭhapaṇḍitaṇṇa bahun dāseti te dhanas ti. 2140.

Jāko āha:

112. Nāhaṁ tam pi karissāmi yam mām tvaṁ samsāsaṇi.
dārake ca ahaṁ oṇṇaṁ brāhmaṇīyā paricārake ti. 2141.

Ta dārake e' ti alam mayham sūṇṇa dhanas ahaṁ tva dārake' ca 10
antaṁ brahmanīyā paricārike' nassanti.

Tam taṇa pharusavacanāṁ sutvā dārakā piṭṭhipaṇḍasāṇaṁ
gantvā tato piṭṭhipaṇḍasālato pi palāyitvā gumbagahane nill-
yitvā¹ tatrāpi Jākuvaṇagantvā gahitaṁ² viya uttānaṁ sampassa-
mānā kaṇṇaputā katthaci tātum³ asamatthā ito e' ito ca dhā-
vitvā caturassapokkharanūttaraṁ gantvā dūlhaṁ vākaciraṁ nivā-
setvā odakam oṇṇya pokkharapattāṁ siso tṭhapetvā udakena
paticchannāṁ hutvā atthamaṁ.

Tam attham pokkharanto Suttā āha:

113. Tatra kumārā vyadhiṇā⁴ sutvā lubbhaṇa bhikkhūna
tena tena padhāvinna Jāli Kaṇḍajina ubbo⁵ ti. 2142.

Jāko pi kumāre adivā Bo-ṇaṁ apasādesi „bho Ve-
rvaṁ idāṁ' eva mayham dārake datvā mayā 'nāhaṁ Jetuttara-
nagaraṁ gamissāmi dārake mama' brāhmaṇīyā paricārīke
nessāmi⁶ vutte ūgitasāṇṇaṁ datvā putte palāpetvā sjaṇanto
viya nisīṇno, o' atthi maṇṇe lokasmiṁ tayaṁ sadiṇo musāvādo"
ti⁷, tam sutvā M. kampito hutvā „te palatā bhavissanti"
cintetvā „brāhmaṇa mā cintayī, ānemi"⁸ te kumārā⁹ ti utthāya
piṭṭhipaṇḍasāṇaṁ gantvā tesāṁ vanagahanaṁ¹⁰ pavittṭhabhavaṁ

¹ so C²; B¹ samsāsaṇaṁ. ² so sū dīrva MSS. for -o'. ³ C² -tikā. ⁴ B¹
vittānaṁ. ⁵ C² -tā. ⁶ B¹ soddhāretum. ⁷ so C² for vyadhiṇā? B¹ vyadhiṇā.

⁸ B¹ cabbho. ⁹ C² mājā. ¹⁰ B¹ -dāṇi. ¹¹ B¹ kumārāmi. ¹² B¹ gumbha-.

ñatvā padavaḥjaḥḥannaḥrena p-īraṃ gantvā udake ottonapadam
divā „udakaṃ oruṃha ṭhiṭṭhā bhavissanti”¹ ñatvā „tāta ‘Jālīti’
pakkosivā gāthādvayam āha:

100. Eli tāta piyaputta², pūretha mama pāramiṃ,

hadayam me ‘bhūṇeetha, karotha vacanaṃ mama. 2143.

101. Yānanāvā³ ca me boṭha acalā bhavaṇṇagare,

jātipāraṃ tarissāmi santāraṇaṃ sadevakaṃ u⁴. 2144.

Tāta Jālīti pakkosī⁵, kumāro piṭu saddhaṃ sutvā evaṃ
cintesi: „brāhmaṇo maṃ yathārocitha karoti pītaraṃ saddhiṃ
10 dve kuthā na kathesaṃmīti”⁶ eisaṃ niharitvā pakkharapattāni
viyūhanto udakā uttaritvā M-assa dakkhiṇapāde patitvā gop-
phakasaṇḍhiṃ dalhaṃ gahetvā parodi, aṭha naṃ M. āha: „tāta
bhagīni te kubiṇ”⁷ ti, „tāta ime vattā nāma bhaye uppanne attā-
naṃ eva rakkhaṇīti”, aṭha M. „puttehi me katikā kothā bha-
15 vissanti”⁸ ñatvā „ehi amma Kanhe”⁹ ti pakkosivā gāthādvayam ā:

102. Eli amma piyadhī¹⁰, pūretha mama pāramiṃ¹¹,

hadayam me ‘bhūṇeetha, karotha vacanaṃ mama. 2145.

103. Yānanāvā¹² ca me boṭha acalā bhavaṇṇagare,

jātipāraṃ tarissāmi nibharissāṃ¹³ sadevakaṃ ti. 2146.

10 Sāpi „pītaraṃ saddhiṃ dve kuthā na kathesaṃmīti”¹⁴ taṭh¹⁵
eva uttaritvā M-assa vāmapāde patitvā gopphakasaṇḍhiṃ¹⁶ dal-
haṃ gahetvā parodi, tesuṃ assāni M-assa phallapādumavapṇe
pādapiṭṭhe patanti, tassa assāni tesuṃ suvannaphalakasaḍḍisāya
putṭhāya patanti, aṭha M. kumāre uttīhāpetvā assāsetvā „tāta
15 Jālī, kiṃ tvam mama dānavittabhāvaṃ na jānāsi, ojjhāsayam
me tāta matthakaṃ jāpehīti”¹⁷ vatvā gone agghāpento viya
tatth¹⁸ eva ṭhito kumāre agghāpeṇi, so kira puttāṃ āmanetevā
āha: „tāta Jālī, tvam bhujjāso hotakāmo brāhmaṇassa nikkha-

¹ C¹ ammatāta. ² B¹ piyaputti. ³ B² adda taṭṭha hadayam me bhūṇeethi
ti brāhmaṇa abhāvanena nūham mama hadayam vupassametha bhāvaṇṇagare ti
akāraṇādīna bhāva acalā yānā ca me boṭha ahaṃ sadevakaṃ loḥaṃ jāti-
pāraṃ tarissāmi. ⁴ B² uṇṇa tti - ~. ⁵ B² piyā dhīna. ⁶ C² piyā me dāna-
pārami. ⁷ C² yaṇā. ⁸ C² -cissāmi. ⁹ all three MSS goppa.

sahasasā datvā bhujissā bhavēyyāsi, bhaginī pi kho pana te
 attamarūpadharā, koci nicajātiko brāhmaṇassa kiñcid eva
 dhanam datvā tava bhaginīn bhujissam katvā jātisambhedam
 kareyya, aññatra raññā sabbasatadāyako nāma n' attā, tasmā
 bhaginī te bhujissā hotukāma brāhmaṇassa dānaatān dāsi-
 satam batthiā assas. usabbas. nikkhasatān ti sabbasatam¹ datvā
 bhujissā hoti² 'ti evaṃ kumāre agghāpetvā samasāsetvā
 asaṃapadam petvā kamandalunā udakam gahetvā „ehi vata
 bho brāhmaṇā“ 'ti³ sabbasāṇḍutanāna⁴ puthaṇṇam katvā ude-
 kam pāsetvā „puttāna me satagunena sahasagunena satasa-
 hasagunena sabbasāṇḍutanānam eva piyatarān“⁵ ti puthaviṇṇaṇḍa-
 dento brāhmaṇassa piyaputtadānam adāsi.

Tam attānaṃ pakāmeto Satthā āha :

1. Tato kumāre ādāya Jālin Kaṇhājanam ulho⁶
 brāhmaṇassa adā dānam Sīrinam rajjharuḍḍhano. 2147. 15
 2. Tato kumāre ādāya Jālin Kaṇhājanam ulho⁶
 brāhmaṇassa adā attā⁷ puttāko dānam attamam. 2148.
 3. Tadāha yam bhikkhūnakam tadāha lomahamaṇam,
 yam kumāre puttānāmaḥi medhā samakampathā. 2149.
 4. Tadāha yam bhikkhūnakam tadāha lomahamaṇam,
 yam piyaputtāko rāja kumāre sukharacchite⁸ 20
 brāhmaṇassa adā dānam Sīrinam rajjharuḍḍhano ti. 2150.

Ta attā¹ ti puttānāmaṇāro kumāro tadāha yam bhikkhūnakam ti
 tadā dānagunaṃ amānenti² mahāpāthavī kampi, Samasāpabbatarāpi amāsi, sabbā
 dāsi siddhikāram adānam yāva brāhmaṇakā śakolāhālam ahoṃ, khaṇṭhavarassān 75
 vasi³, ākālājjūṭheṃ nīlavarissā, Himavantaśeloṃ āhāṇḍeṃ sākāla-Himavantaṃ
 ākālāṇḍānam karissā, everūpaṃ khaṇṭhānakam ahoṃ, Pāliyaṃ paṇa medhā
 samakampathā⁴ ti uttākam eva vuttam, yam ti tadā, sukharacchite ti su-
 khaharaḍḍhite sukharavāse sukharapāṇḍite adāsi, bho brāhmaṇa puttāna me
 satagunena sahasag. satasahasag. sabbasāṇḍutanānam eva piyatarān ti tam⁵ 20
 utkāya adāsi.

¹ Bā - attā. ² Bā adā dānametvā. ³ Bā adā dānametvā. ⁴ Ce - jinaṃ ulho.
 Bā - jinaṃ ulho. ⁵ Bā - jinaṃ ulho. ⁶ Bā - jinaṃ ulho. ⁷ Ce - attā.
 ti. Bā - amānenti. ⁸ Bā - ghanika. ⁹ Ce - vasi. ¹⁰ Bā - samakampathā.

M. dāmaṃ datvā „aho sudinnaṃ me dānaṃ“ ti pītiṃ up-
 pādetvā kumāraṃ olokaṃto aṭṭhāsi. Jāḥako pi vanagumbhaṃ pav-
 sitvā vaṭṭhiṃ dantehi bhinditvā ādāya kumārassa dakkhiṇa-
 hattham kumārikāya vāmahatthena soddhiṃ ekato bandhitvā
 1 tam eva vaṭṭikoṭṭhi poṭṭhayamāno gaṇitvā pāyāsi.

Tam attham pakāseṃto Saṭṭhā āha:

200. Tato so brāhmaṇo luddo itam dantehi chimīya-
 itāya hatthe bandhitvā itāya ammaṃjñiṭṭha. 2151.
 201. Tato so rājūṃ ādāya daddum ādāya brāhmaṇo
 10 ākoṭṭayanto te¹ utti² Sīvaṇṇassa pakkhaṃto ti. 2152.

Ta, tesam pahatattṭhāne chavi chijjati lohitam paggharati,
 paharanakālo aṇṇamaṇṇam piṭṭhiṃ dadanti³, ath⁴ ekaemim
 viṇamattṭhāne brāhmaṇo pakkhalitvā pati, kumārānaṃ mudu-
 hatthehi thaddhavallī gaṇitvā gāṭā, te rodamaṇā palāyitvā
 15 M-assa santikāni āgamimhaṃ.

Tam attham pakāseṃto Saṭṭhā āha:

202. Tato kumārā pakkāmaṃ brāhmaṇassa paṇṇūciya,
 aṇṇapupphā netṭeḍḍa pīṭarāṃ so uttikhaṇi. 2153.
 203. Vedhuro aṇṇatṭhapattānāṃ va pīṭa pād⁵ akkharantā,
 20 pīṭa pādāni vanditvā idam vacanam āhrevi: 2154.
 204. Ammā eva tāṃ uttikhaṇitā, itaṃ eva so tāṃ dāssasi,
 yāva ammaṃ pi passemaṃ atha so tāṃ dāssasi. 2155.
 205. Ammā eva tāṃ uttikhaṇitā, itaṃ eva so tāṃ dāssasi,
 mā no itaṃ tāṃ adadā yāva ammaṃ pi utti⁶ no.
 206. Itāyaṃ brāhmaṇo kammaṃ vikkhāṇito kammaṃ vā: 2156.
 207. Balanākapādo soddharakho⁷ atha vaggāṇapīṇḍiko⁸
 āghottarapṭṭhiṃ espalo kullāro bhaggaṇāṇako 2157.
 208. Kumbhūḍaro bhaggapiṭṭhi atha viṇamucakkhuḷo⁹
 lohamassa¹⁰ haritakeṇo vaṇṇam¹¹ tikkāhato 2158.
 209. Piṅgalo eva viṇato eva vikkato¹² eva brahā kharo¹³
 ajjāni eva ammaṇḍha ammaṇḍha bhayāṇako 2159.

¹ Bā dandaḍḍaya. ² Cā so. ³ Cā jete. ⁴ Bā pīṭhiya nomaṇi. ⁵ Bā utti.
⁶ so Cā; Bā andha. ⁷ Bā andha. ⁸ Bā ukh. ⁹ Cā lomhaṇḍo. ¹⁰ Bā
 vaṇṇam. ¹¹ Bā -to. ¹² Cā karo.

avakkāso ti tito ayaṃ Kaṇhājīno na kiñci dukkham jīnati, yathā nāma āhāra-
samutthā¹ udāgaritiko yūthaparitāpito mātaram apassanti akhantāya pavandati
evaṃ amuno apassanti kaṇḍiro amodito matissatthi, tasmā maṃ heva brāhmaṇassa
daddi, ahaṃ gamissāmi, ayaṃ Kaṇhājīno idh' eva hoti² ti.

8. Evaṃ vutto³ M. na kiñci kathaṃ, tato kumāro mātāpi-
tumnā ārabbhā paridevanto āha:

90. Na me idam tathā dukkham lubbhā hi pumunā idam (supra p. 10)
yaṃ ca amuno na passāmi⁴ tam ca dukkhataram Bc. 2163.
91. Na me idam tathā dukkham lubbhā hi pumunā idam
yaṃ ca tūtam na passāmi⁵ tam me dukkhataram Bc. 2164.
92. Sā nūna kapapā amunā cirarattāya rucchati⁶
Kaṇhājīnam apassanti kumārīn cārudasamunā, 2165.
93. So nūna kapapo tato cirarattāya rucchati⁷
Kaṇhājīnam apassanti kumārīn cārudasamunā, 2166.
10 94. Sā nūna kapapā amunā ciram rucchati asamunā
Kaṇhājīnam apassanti kumārīn cārudasamunā, 2167.
95. So nūna kapapo tato ciram rucchati asamunā
Kaṇhājīnam apassanti kumārīn cārudasamunā, 2168.
96. Sā nūna kapapā amunā cirarattāya rucchati⁸,
addharatto vā⁹ ratto vā nadīva arasucchati¹⁰, 2169.
97. So nūna kapapo tato cirarattāya rucchati¹¹,
addharatto vā¹² ratto vā nadīva arasucchati¹³, 2170.
98. Ima te jambukā rukkhā vedhā¹⁴ oḍḍhuvānā
viridhūni rukkhajātāni—tāni ajja jahāmasi, 2171.
11 99. Assatthā paṇṇā cāme¹⁵ nigrodhā ca kaputtanā
viridhūni phalajātāni—tāni ajja jahāmasi, 2172.
100. Ima tūṭhanā ārāṇā ayaṃ vītadaṭṭhā naḍi
yathā¹⁶ asu pubbe kiṭṭhā—tāni ajja jahāmasi, 2173.
101. Viridhāni pupphajātāni samunā upari patibhate
yān' asu pubbe ārāṇā—tāni ajja jahāmasi, 2174.
102. Viridhāni phalajātāni samunā upari patibhate
yān' asu pubbe bhujjāna—tāni ajja jahāmasi, 2175.
103. Ima me batthikā asā¹⁷ kalivaddhā ca me ime
yehi¹⁸ asu pubbe kiṭṭhā—tāni ajja jahāmasi ti, 2176.

¹ (ā - samutthā, Bc - samutthā. ² Cā - o. ³ Bc parikkāso. ⁴ Bc rucchati. Bc
ruffati. ⁵ Bc ciram rucchati asamunā. ⁶ Bc rucchati. ⁷ Cā - ra. ⁸ Cā - arucchati,
Bc - asucchati. ⁹ Bc - cāme.

Ta pūmanā hi bhava vicārentam¹ pūmanā pūreṇa mādāna, labdhā
 ci labdhīkham eva, tasmā dukkhaṭṭam ity' it' tam m' amman' pūmanā
 alambhāna dukkham hoti it'² pūma dukkhaṭṭa satyupena dukkhaṭṭam,
 rūcchitūi vidhātūi, apācharatiṃsa rāroṇā³ ti kāmāratūi vā amhe aritū
 rāma vidhātūi, vā amhe aritū⁴ appoḍhikāmmādi vīṇa vā amhe aritū⁵, paṭi⁶
 khippam eva amantūi vām arūpa upasāraṇaṃ yā amantūi amantūi⁷ adhipā-
 ya⁸ vām ibā, vādi⁹ ti alambhānaṭṭam, tūti¹⁰ pūma nō mādāna¹¹ kaphāṭṭam¹²
 gantāntūi¹³ rāma khippam tūti ajjā ubhā pi magga¹⁴ jāhā, kātṭikā¹⁵ ci tūti¹⁶
 eva amantūi vīṇaṭṭam kātṭikā¹⁷.

Evam paridevamānam eva saddhīm bhaginiyā Jāako pi re
 Agantvā pothento* zahetrā pakkāmi.

Tam ahiṁsa prakāśato Saṁhā āhar

२१७. Niyamāññā kamārā to pitarāni etad abruvum:
amāram ārogyam vajjāni tvāṃ va tēta sakkhi bhara. २१७.

183. Ime no battikā nāā balivaddā en no ime
vāḍi anamāya dajjāni sokāni tehi viṇṇaṇṇāti. 2178.

194. Ime no kaitthikā asā bhāvanā ca no ime
 tūā nimmā udakkhānā¹⁰ sokam paññipassati. 2179.

Mahāsattassa putte arabha balavaseko appajji hadaya-
mamsam upham' aho, so'' kesarasibhena gahitamattavārāṇa viya so
Rāhumaḥke pavittacandito viya kampamāno sakabhāvena san-
dhāretum' asakkento āsappamehi nettehi pappasālam pavisiṇa
karunam' paridevi.

Tam atthamāṇaṁ nakhāṇṇaṁ Saṁvāṇa āhāṇaṁ

487. Tuto Vesantaro rājā dānaṁ dātṛāna khattiyo
sanna-kāma pavasitā kammam paciderayito. 2180.

2181.

iii. Ka nṛ' aḥa chātā mātā upamocchanti dīrghā,
dīrghā mahānāṣikāle amba chāt' aḥa detha no. 2182.

[illegible]

200. Kathan nu patham gacchanti patikkā anupāhanā
santāraṇhi¹ pādehi, ko nu batthe gahesasi, 2183.
201. Kathan nu so na lajjeyya sammukhā puharam mama
nānukāmanā puttānaṃ alajjī vato brāhmagā, 2184.
202. Yo hi me dāḍḍā² nān aṇṇe vā pana pessiḥo
tānāpi suriḥāseva³ ko lajjī⁴ pahāsevanti, 2185.
203. Vārijassāra me tato⁵ hadḍhaseva kumānānukhe
akkonti puharati piye putte apasanto ti, 2186.
- Te, Kāvyaḥ⁶ 'ñ kathan nu ajja', apasucchāsanti satthiyojanamaggam
te upaganitā roḍhesanti, saṃvasesanāḍḍā⁷ ti mahājanassa parihāṇaṃ⁸ etāle⁹, ko
ne dāsa¹⁰ etāle ko pesam bhōjanam dassam, kathanu patham gacchanti
kathan nu satthiyojanamaggam gaccesanti, patikkā ti batthiyāseva¹¹ etāle, anu-
pahāseva ti upahatamāseva¹² vijjanta sukhumilā¹³ vatapidā¹⁴, gahesanti ti
mathasivodenāṭṭhāya ko gahesanti, dāḍḍā¹⁵ ti dāḍḍā nān, aṇṇe
vā¹⁶ ti tassā pi dāso ti tassā parimpariye mayham caranti peḍḍa pama-
kāro¹⁷ nān, tassā evam avatthāseva¹⁸ 'ñ ayaṃ Vasaṇṭarassa dāsa¹⁹ etāle ti
dāso ko lajjī pahāsevatīti lajjāseva²⁰ ko pahareyya, janta nu kho
tassa nillajjassa mama putte²¹ puharitu ti, vārijassā²² ti kumānānukhe had-
ḍhaseva mathasāra²³ tato mama, apasanto ti akāro nīḍatamāṭṭam pama-
kāro²⁴ vā piye²⁵ putte²⁶ akkonti²⁷ c' eva gahati²⁸ eva aho vato dāro²⁹ ti.

Atha M-assa kumāreva siochena evam parivittakko adapādi
„ayam brāhmagā mama putte ativiya vibhesehi“, sokam sa-
dhāretum asakkonti „brāhmanam anubandhitvā jīvitakkhaṇam
pāpetvā ānessāmi te kumāre“ ti, tato „atthānam eam, kumā-
20 rānam piṇaṇam atidukkhān ti dānam datvā anutappanam
nāma satam dhammā na hotīti“ cintesi, tadatthajotanaṃ ime
dve parivittakkagāthā nāma honti:

204. Adu cāpam gahetvāna khuggaṃ bhandhitvā vāmato illi p. 2187.
ānyāmi take putte, puttānaṃ hi vadho dukko, 2187.
205. Adithā hi me¹ taṃ dukkharūpaṃ yaṃ kumārā vāḍḍāro,
20 totaṃ nu dhammaṃ aṇṇāya ko dātrā anutappanti, 2188.

Te evam ti pubba-Bodhisattvānam parivuttam dhammaṃ, so hīva tamhi
khaṇe Bodhisattvapavohā anussari, tato satthā-Bodhisattvānam ānandapariyāyam

¹ so C² B², C³ yaṃ-, ² C² B² -i, C³ ajjī ³ C² suphānassa, C³ suphānassa,
B² suriḥāseva ⁴ C² -i, B² lajjā, ⁵ B² pamaṇo, ⁶ B² kam nu ajja, ⁷ B²
parivāseva, ⁸ so C²; C³ vata-, B² sukhumilāpāda, omittiy vata ⁹ C² su-
vāḍḍā, B² suphānassa. ¹⁰ C² and keet, ¹¹ B² etāna me.

[illegible]

Idjako pi⁴ kumāre pothetvā nesi. Tato kumāre vilapanto ā. ॥ १०

100. Saccam kir' evam āhāsen nara' ekacchīyā idha
yassa n' atthi sakāmatā yathā n' atthi' itthi' eva so. 2189.
101. Ehi Kage maraṇāma u' atth' attho jivitaṇa no
dhuṇ' amhā u' janinena brāhmanassa dhammaṇo
arācchikaṇa laddhaṇa yo no gāro eva sambhūti. 2190.
102. Ima te jambukā rukkhā vedisā bhaddhuvāntā (cfr. supra v. 99.)
civāhān' rukkhajātān' tān' Kage jahāmaṇe. 2191.
103. Asatthā paṇṇā cāma' nigrodhā ca kapittama
civāhān' phala-jātān' tān' Kage¹⁰ jahāmaṇe. 2192.
104. Ima tittimān' āramā ayya siddhāka nāhi
yathā aṇa pubbe kīlāma tān' Kage¹⁰ jahāmaṇe. 2193.
105. Vivāhān' papphajātān' aṇaṇa upari pahhate
yān' aṇa pubbe dhāreṇa tān' Kage¹⁰ jahāmaṇe. 2194.
106. Vivāhān' phala-jātān' aṇaṇa upari pahhate
yān' aṇa pubbe bhājjāma tān' Kage¹⁰ jahāmaṇe. 2195.
107. Ima no haṭṭhikā aṇa' lobhaddā eva no ima
yathā aṇa pubbe kīlāma tān' Kage¹⁰ jahāmaṇe u. 2196.
- Te saccā 'il' yassa amhā sakāmatā n' atthi.

Puna brāhmano ekasmiñ visamatthāne pakkhalitvā patito,
tesam hatthato bandhanaṃ "annaññitvā gatāṃ", te pahatakkukkuṭṭā
vise kampamānā palāyitvā ekavegeṇ' eva pitu santikaṃ gatā.

Tam attham pakārento Sattā āmā.

10. Niyamānā kumārā te brāhmanasas paṇuñciya
toma toma padhāriṃsa Jāli Kaṭhājinā vohho¹ ti. 2107.

¹ Hā adā kūt. ² Hā kēna. ³ Cā -tappē. ⁴ Hā mōlēnē, (Cā nūl) mō. ⁵ Hā nō kōl kōnām kōlū ēn. ⁶ Hā adā bodhāttānā mōkō. ⁷ Hā pīdānū. ⁸ Cā hā ē. ⁹ Hā tīnē. ¹⁰ Cā -hā. ¹¹ Hā hādhūnāvali. ¹² Hā gallān. ¹³ Hā cūbbā.

Ta tena tenā 'd' tena mātākkhamena' yeva dāyābhāgāna teneva piṭṭa mātā
tena pakkhāramā, pakkhāritā piṭṭa mātāka eva gamāna¹ 'd' .

Jājako vegen' uṭṭhāya vaddandabatto kappuṭṭhānaggi viya
aggiranto' āgantvā ,atīviya paḷḷiyitum chekā tumhe' ti batthe
2. bandhivā puna neaī.

Tam aṭṭham pakkāseṇṇa Saṭṭhā āha:

116. Tato so rajjasa ādāya dandam ādāya brāhmaṇa
ākoṭṭayanto te¹ neti Sīrūjoreṇ pakkhato ti. 2198.

Evam niyyamāneṇu Kaṇhājiṇā nivattitvā olokenā pītara
10. sallapī.

Tam aṭṭham pakkāseṇṇa Saṭṭhā āha:

117. Tam tam Kaṇhājiṇā veta ayaṃ naṃ tātā brāhmaṇa
loṭṭhiyā paṭiṭṭeṭṭi gāre jātūṃ va dāsiyaṃ. 2199.

118. Na cāyaṃ brāhmaṇa tātā, dhummikā bhoṭi brāhmaṇā-
11. yakko brāhmaṇavareṇa khādītum tāta neti² so,
niyyamāṇe piṭṭeṇa kiṃ na tātā uḷḷkhaṇti. 2200.

Ta ten ti tam niyyamāṇeṇu bhāṇam pītaram Sīrūjoreṇ, dāsiyaṃ ti
dāyam, khādītum ti khādānāṭṭhiya ayaṃ na girivāram aṣamparā yeva
uḷḷeṭṭi rakkoṭṭi surattalohitabhinā³ , pakkhāramāṭṭhi khādānāṭṭhi neṭti, khādītum
10. parimā⁴ vā neti, kiṃ naṃ uḷḷkhaṇti, uḷḷkhaṇti yeva rakkoṭṭi rakkoṭṭi⁵ .

Daharakumārīkāya vilāpantiyā kampamānāya paṇḍantiyā
Māssa balavasako appajji hadayavatttham unham ahoṣi, nāai-
kāya appahontiyā mukhena uphe āsāṣpassāse viṣṭajjesi, āsūni
lohitabhināṇi hutvā nettehi⁶ niḷkhamāna, so idam evarūpaṃ
15. dukkhaṃ sinehadōsa⁷ eva jāyati⁸ na sūḍeṇa kāraṇeṇa, sineham
akutvā majjhanta⁹ eva bhavītaṇṇa ti tathārūpaṃ aokaṣallatū
atrasa ānabalena vinodetvā pakatinisīlānāḍḍeṇ¹⁰ eva¹¹ nīṣṭhi.
Girivāram aṣampatta yeva kumārī vilāpanti agamāsi:

119. Imaṃ no pādakaṃ dakkhā, āghe c' nīḷhā aṇḍuggama,

20. nice c' olāmbate¹² auriyo, brāhmaṇa ca taretī¹³ so. 2201.

¹ C¹ - kīraṇeṇa, C² - ruttakāraṇeṇa. ² Ed. aṭṭhānāṭṭhi. ³ C¹ so. ⁴ C² - nīḷhā.
⁵ Ed. ruttakāraṇeṇa. ⁶ C¹ - parit. ⁷ C² - kottā. ⁸ Ed. jāyati. ⁹ C¹ - kīraṇeṇa.
nīḷhā. ¹⁰ C² - ānāḍḍeṇa, C³ - ānāḍḍeṇa, Ed. ānāḍḍeṇa. ¹¹ C² - va taretī, C³ - va taretī.

119. *Ukkoḍḍamasi¹ bhūṭāni pabbatāni vanāni ca,*
ammasā srasā tasmāna supattittho ca āpako² 2202.
120. *Tipalokā ca³ oṇḍhya pabbatāni vanāni ca*
ammasā ārogyam vajjātha: ayaṃ no neti brāhmaṇo. 2203.
121. *Vajjanta lhuṃta ammaṇā ca⁴ Mudhā amhāsa māṭaraṃ:*
soce anupattitukānāni khuppaṃ anupattiyāsi⁵ no. 2204.
122. *Ayam ekapadi⁶ eti ājāḥ gacchaṭi assemanā*
taṃ eva anupattiyāsi⁷, apl⁸ passesi⁹ no¹⁰ lāhū. 2205.
123. *Abh¹¹ vata¹² re¹³ beṭṭi¹⁴ vanaṃḍilaphalāḥṭṭi¹⁵*
ammanā dāṭṭāna assemanā taṃ te dukkhaṃ bhavanti. 2206.
124. *Ativelaṃ mūṇa ammaṇya¹⁶ uṇḍhāḍḍho¹⁷ anupako*
yā no luddho na jānāti brāhmaṇena dhaṃeṇā
accāyikena luddena ye no gāvo va sambhūti. 2207.
125. *Ab¹⁸ ājja¹⁹ ammaṇ passemu²⁰ āyāṃ uṇḍhāto āgataṃ:*
ājja²¹ amma²² brāhmaṇassa phalaṃ khuddena mīṣṭaṃ. 2208.
126. *Tadāyāṃ vāto²³ dhāto²⁴ na lāḥhaṃ taraveyya²⁵ no,*
vutā²⁶ ca vata²⁷ no pādā, bāḥhaṃ tāreṭi²⁸ brāhmaṇo,
iti tattha vāpimso kumārā mātugiddhino²⁹ ti. 2209.

Te padukā ti khuddapādā, ukkoḍḍamasi¹ ukkoḍḍama², apattittho³ anupattittho⁴ dāṭṭāni jhāpema, srasā⁵ ti māsā padumassasā pariggāhāṇ⁶ eva⁷ māsakulāni srasā vandāna, supattittho⁸ va āpako⁹ ti tiddhanti-
 thāyo¹⁰ nadīyo adbhavatthadavattāpi vandāna, tipalokā¹¹ ca 'ti¹² fināni ca śaṃ-
 khatāṇya¹³ ca, oṇḍhya¹⁴ ti oṇḍhya¹⁵ vāḥhaṃ adbhavati¹⁶ ca ārogya¹⁷ vāḥhaṃ
 eva¹⁸ ārogya¹⁹ anupattittho²⁰ ti eva²¹ pl²² vāḥhaṃ padānupadam āgataṃ,
 apl²³ passesi²⁴ no²⁵ lāhū²⁶ ti apl²⁷ vāḥhaṃ etāṇ ekapadi²⁸ anupattittho²⁹ patreva³⁰
 eva³¹ lāhū³² passesi³³ vāḥhaṃ vāḥhaṃ vāḥhaṃ³⁴ ti, vajjanta³⁵ vadāṇaṃ vāḥhaṃ
 ārogya³⁶ mīṣṭaṃ³⁷ vāḥhaṃ ārogya³⁸ vāḥhaṃ ārogya³⁹ vāḥhaṃ, ativelaṃ⁴⁰ ti pādā-
 ḥhaṃ⁴¹ vāḥhaṃ⁴² vāḥhaṃ⁴³ vāḥhaṃ⁴⁴ vāḥhaṃ⁴⁵ vāḥhaṃ⁴⁶ vāḥhaṃ⁴⁷ vāḥhaṃ⁴⁸ vāḥhaṃ⁴⁹ vāḥhaṃ⁵⁰
 vāḥhaṃ⁵¹ vāḥhaṃ⁵² vāḥhaṃ⁵³ vāḥhaṃ⁵⁴ vāḥhaṃ⁵⁵ vāḥhaṃ⁵⁶ vāḥhaṃ⁵⁷ vāḥhaṃ⁵⁸ vāḥhaṃ⁵⁹ vāḥhaṃ⁶⁰
 vāḥhaṃ⁶¹ vāḥhaṃ⁶² vāḥhaṃ⁶³ vāḥhaṃ⁶⁴ vāḥhaṃ⁶⁵ vāḥhaṃ⁶⁶ vāḥhaṃ⁶⁷ vāḥhaṃ⁶⁸ vāḥhaṃ⁶⁹ vāḥhaṃ⁷⁰
 vāḥhaṃ⁷¹ vāḥhaṃ⁷² vāḥhaṃ⁷³ vāḥhaṃ⁷⁴ vāḥhaṃ⁷⁵ vāḥhaṃ⁷⁶ vāḥhaṃ⁷⁷ vāḥhaṃ⁷⁸ vāḥhaṃ⁷⁹ vāḥhaṃ⁸⁰
 vāḥhaṃ⁸¹ vāḥhaṃ⁸² vāḥhaṃ⁸³ vāḥhaṃ⁸⁴ vāḥhaṃ⁸⁵ vāḥhaṃ⁸⁶ vāḥhaṃ⁸⁷ vāḥhaṃ⁸⁸ vāḥhaṃ⁸⁹ vāḥhaṃ⁹⁰
 vāḥhaṃ⁹¹ vāḥhaṃ⁹² vāḥhaṃ⁹³ vāḥhaṃ⁹⁴ vāḥhaṃ⁹⁵ vāḥhaṃ⁹⁶ vāḥhaṃ⁹⁷ vāḥhaṃ⁹⁸ vāḥhaṃ⁹⁹ vāḥhaṃ¹⁰⁰

¹ Ukkoḍḍamasi, ² bhūṭāni pabbatāni. ³ C¹ va āpako. ⁴ Bh¹ dāṭṭāni. ⁵ Bh² pādā. ⁶ C² va. ⁷ C³ va. ⁸ C⁴ va. ⁹ C⁵ va. ¹⁰ C⁶ va. ¹¹ C⁷ va. ¹² C⁸ va. ¹³ C⁹ va. ¹⁴ C¹⁰ va. ¹⁵ C¹¹ va. ¹⁶ C¹² va. ¹⁷ C¹³ va. ¹⁸ C¹⁴ va. ¹⁹ C¹⁵ va. ²⁰ C¹⁶ va. ²¹ C¹⁷ va. ²² C¹⁸ va. ²³ C¹⁹ va. ²⁴ C²⁰ va. ²⁵ C²¹ va. ²⁶ C²² va. ²⁷ C²³ va. ²⁸ C²⁴ va. ²⁹ C²⁵ va. ³⁰ C²⁶ va. ³¹ C²⁷ va. ³² C²⁸ va. ³³ C²⁹ va. ³⁴ C³⁰ va. ³⁵ C³¹ va. ³⁶ C³² va. ³⁷ C³³ va. ³⁸ C³⁴ va. ³⁹ C³⁵ va. ⁴⁰ C³⁶ va. ⁴¹ C³⁷ va. ⁴² C³⁸ va. ⁴³ C³⁹ va. ⁴⁴ C⁴⁰ va. ⁴⁵ C⁴¹ va. ⁴⁶ C⁴² va. ⁴⁷ C⁴³ va. ⁴⁸ C⁴⁴ va. ⁴⁹ C⁴⁵ va. ⁵⁰ C⁴⁶ va. ⁵¹ C⁴⁷ va. ⁵² C⁴⁸ va. ⁵³ C⁴⁹ va. ⁵⁴ C⁵⁰ va. ⁵⁵ C⁵¹ va. ⁵⁶ C⁵² va. ⁵⁷ C⁵³ va. ⁵⁸ C⁵⁴ va. ⁵⁹ C⁵⁵ va. ⁶⁰ C⁵⁶ va. ⁶¹ C⁵⁷ va. ⁶² C⁵⁸ va. ⁶³ C⁵⁹ va. ⁶⁴ C⁶⁰ va. ⁶⁵ C⁶¹ va. ⁶⁶ C⁶² va. ⁶⁷ C⁶³ va. ⁶⁸ C⁶⁴ va. ⁶⁹ C⁶⁵ va. ⁷⁰ C⁶⁶ va. ⁷¹ C⁶⁷ va. ⁷² C⁶⁸ va. ⁷³ C⁶⁹ va. ⁷⁴ C⁷⁰ va. ⁷⁵ C⁷¹ va. ⁷⁶ C⁷² va. ⁷⁷ C⁷³ va. ⁷⁸ C⁷⁴ va. ⁷⁹ C⁷⁵ va. ⁸⁰ C⁷⁶ va. ⁸¹ C⁷⁷ va. ⁸² C⁷⁸ va. ⁸³ C⁷⁹ va. ⁸⁴ C⁸⁰ va. ⁸⁵ C⁸¹ va. ⁸⁶ C⁸² va. ⁸⁷ C⁸³ va. ⁸⁸ C⁸⁴ va. ⁸⁹ C⁸⁵ va. ⁹⁰ C⁸⁶ va. ⁹¹ C⁸⁷ va. ⁹² C⁸⁸ va. ⁹³ C⁸⁹ va. ⁹⁴ C⁹⁰ va. ⁹⁵ C⁹¹ va. ⁹⁶ C⁹² va. ⁹⁷ C⁹³ va. ⁹⁸ C⁹⁴ va. ⁹⁹ C⁹⁵ va. ¹⁰⁰ C⁹⁶ va.

Yam pana tam raññā pathaviṃ unoḍetvā brāhmaṇassa
 piṇaputteṣu diṇṇesu yāva Brahmaḷokkā ekakoḷāhaḷam abhoṣi tena
 bhijjitahadayaṃ Himavantaṇḍaśinidevatāyo tesam brāhmaṇena nī-
 yamaṇṇoḍaḍi vilāpaṃ antvā manṭayimān: „sace Maddi sakāssa”
 9 eva’ aśamaṃ āgamiṣṣati tattha puttake adivaṃ Ve-raṃ pu-
 cchitvā brāhmaṇassa diṇṇabhāvaṃ antvā balavaśinehena padānu-
 padaṃ dhāvītvā mahantaṃ dukkhaṃ anubhaveyyā”¹ ‘ti, atha
 te² devaputte „tumhe sīhavyagghadīpivesena”³ unumitrā deviyā
 gamanāmaggaṃ⁴ rumbhitvā⁵ yāciyamānāpi⁶ rāva auriyaṃ⁷
 10 atthamgamā maggaṃ adatvā yathā candaḷokena aśamaṃ pa-
 viṣati evam aśā sīhādīhi aviheṭṭhaṇṭhāya āraḷḷhaṃ karoyyā-
 thā”⁸ ‘ti ānāpesuṃ.

Tam attham pakāseṇto Satthā āha:

11. Tesam lālappitāṃ antvā tayo vūjā vane migā
 12. sīhe vyaggho ca dīpi ca idaṃ vacanāṃ abravum: 2210.
 13. Mā h’ eva no rajaputti uñchāṇe sīyaṃ mā no āgamaṃ candaḷokena
 mā h’ ev’ amūkaṃ sīhāhege heṭṭhārittha vane migā. 2211.
 14. Sīho ce’ aṇṇaṃ viheṭṭheyya vyaggho dīpi ca lokkhaṇṇaṃ
 n’ eva Jātikumār’ aśa kuto Kaṇhājīnā sīya.
 15. uhhayaṇ’ eva jīyetha paṭiṃ puttā ca lokkhaṇṇā ‘ti. 2212.

Ta idaṃ vacanāmaggavāṇaṃ ti tumhe tayo jaṇu sīho ca vyaggho ca
 dīpi ca ‘ti evam tayo vāseṇṇaṃ heṭṭhā ti idaṃ tava devatā tayo devaputte abra-
 vum, mikheva no ti Maddi rajaputti uñchāṇe sīyaṃ mā no āgamaṃ candaḷokena
 16 sīyaṃ aśa paccatā ‘ti vadanti, mā heṭṭhāritthaṃ sīhāhege ti amūkaṃ
 17 heṭṭhe vūjā amūkaṃ samaggaṃ mā aṇṇaṃ kuto migā heṭṭhā¹, yathā ca he-
 ṭṭhā² evam aśa āraḷḷhaṃ karothā³ ti vadanti, sīho ce’⁴ aṇṇaṃ ti aśa hī aṇṇa
 aṇṇaṇṇaṃ sīhādīhi⁵ kuto viheṭṭheyya ath’ aśa jīyethā⁶ puttā⁷ ca aśa
 Jāti⁸ aśa kuto Kaṇhājīnā sīya, evam eḷ lokkhaṇṇaṇṇaṃ, uhhayaṇeva - ti
 dīhi karṇāheḷi jīyeth’ eva, tasmā anuṇṇatthitaṃ aśa āraḷḷhaṃ karotha ‘ti.

18. Atha te devaputtā „sādhā”⁹ ‘ti tāsāṃ devatānaṃ vacanāṃ
 paṭisaṇṇitvā sīhavyagghadīpinaṃ hutvā gantvā tassā āgamaṇa-
 magge paṭipāṭiyā nipajjimān. Maddi pi kho „ajja mayā dussu-

¹ Bā sakāssa. ² Bā tayo. ³ Cā -ve. ⁴ Bā āgama. ⁵ Cā rāhāritvā. ⁶ Cā
 yāciyamānāpi. ⁷ Cā va. ⁸ Bā heṭṭhārittha. ⁹ Bā viheṭṭhā.

pino dīṭṭho, sakālass' eva mūlaphalam gahetvā assaman' ga-
missāniti" kampamānā mūlaphalāni upadhāresi, ath' assa
hatthato khaṇitti¹ patati, tathā assato ugghvaṇ' ca patati, dak-
khiṇakkhi ca phandati, phalino rukkhā aphalā viya aphalā ca
rukkhā phalino viya khāyimsu, dasa diṣā na paṇṇāyimsu, sā
„kin' nu kho idam pubbe abhūtapubbam ajja hotti" cintetvā āha:

220. Khaṇittikam me patati dakkhiṇakkhi ca phandati
aphalā phalino rukkhā sabbā mayhami me diṣā. 2213.
221. Tassā sāyaphakālamhi assanūgamanum pati
atthamātanhi suriyamhi vāḷā panthe upaṭṭhaham. 2214. 10
222. Sīso c' olambite² suriyo dūro ca vata assamū,
yaṇ' ca tesam' ito haṇṇaṇ' ito te bhūṇeḍḍiyum bhajanam. 2215.
223. So nūna khattiya eko pappasālāya ucchati
taveṇṇa dārako chāte mamam diṣā auḍayati. 2216.
224. Te nūna puttakā mayham kapaṇāya varākiyā
sāyaṇ' samvesanākalē khirapitā va ucchare. 2217. 11
225. Te nūna puttakā mayham kapaṇāya varākiyā
sāyaṇ' samvesanākalē vārṇitā va ucchare. 2218.
226. Te nūna puttakā mayham kapaṇāya varākiyā
pacceggatā man' dīṭṭhanti vuccheṇ' bālā va mātaram. 2219. 20
227. Te nūna puttakā mayham kapaṇāya varākiyā
pacceggatā man' dīṭṭhanti bhaṇṇā va upari puttale. 2220.
228. Te nūna puttakā mayham kapaṇāya varākiyā
pacceggatā man' dīṭṭhanti navaṇṇasāyādhārato. 2221.
229. Ekāyano ekapatho sarā sabbhā ca passato
nūnaṇ' muggam' na passāmi yena gaccheyya assaman. 2222. 31
230. Mīgā nam' attho rājāno kāṇṇasamūḥ mahabbhālā,
dhammeṇ bhātaro hotthi, muggam' me dettha yācā. 2223.
231. Avaruddhass' ahaṇ' bhariyā rājaputtasā sīrinato
taṇ' cāham uḷlamanāṇāmi Rāmaṇ' Sītā v' uccchattā. 2224. 30
232. Tuno ca putte passatha³ sāyaṇ' samvesanam pati
ahaṇ' ca putte passavyyam Jāṇim' Kaṇṇāṇasā c' ubbo⁴. 2225.
233. Bahuṇ' c' idam mūlaphalam lakkhe sāyaṇ' anappako
tato upaddham' dassāmi muggam' me dettha yācā. 2226.

¹ as all three MSS. ² B² adds: evam si pariderenti patitanti. ³ C² as. ⁴ C² bhassam. B² kāyaṇ' for bhassam? ⁵ B² passatha. ⁶ C² B² jill. ⁷ B² and-
vuthe v: -as' ubbo?

24. Rājaputti ca no mādā rājaputti ca no pitā
dhammena bhūtare hotha maggañi me detha yāntā ti. 2227.

Te tassa ti tassā mame, assamāgamanampattiā assamam patto-
santiyā kaccchantiye, upaṭṭhahen ti upaṭṭhāya tūha, te kira pucchamā-
1 patipattiye nipatthivā taya āgamanakāle utthāya vāsamānāni maggañi sumbhanti.¹
patipattiye tiriyeñi utthāsiñ. yāntā tassa ti ahañ ca yānā ito mulaphalam
pucchā karissān ten Yo-ro ca puttāsi -² ahañ ti te taya pi jānā bhuddjeyyān,
aṭṭham tesañ bhāgasañ p³ aṭṭh. anūyatiñ ti anūyattāntiñ meñ dānā ekato
va nāna dānā tassa nānāni ti, vani-vāsanakāle ti aṭṭhe-⁴ dānāni aṭṭham
10 khuddāpānāpānāni, khirapāni va ti yathā khirapāni⁵ ābhras⁶ aṭṭhāya
kanditā im alahitā kandantā va maddam okkhamanti vadañi mulaphalāntāya
kanditā alahitā kammānāni va maddam upagatā bhāgasañitā vadati, vāripitā
va ti⁷ pade yathā pīpāsi pānāntāya kanditā alahitā kandantā va maddam
okkhamanti iminā upaṇ⁸ aṭṭha dānāni, aṭṭhā ti vāntā, paccu-
15 gā-⁹ ti meñ paccuggā dānā utthāsi. paccuggāntiñ ti p. pātho, paccu-
gānti ti a. ekāyāni ti tassā¹⁰ vā. ayāni ti ekapadimaggā ekapatha ti an
eto va dānā n¹¹ aṭṭh, okkhamivāpi pānāni va sikkā, kammā yāntā: sara sikkā
va paccu, nam¹² aṭṭh¹³ ti s. aṭṭham maggañi adāsi te yāntā pānānā-
pānāni phalāpānāni ekato vāntā aṭṭhāni pānāni pānānāni vāntā
20 aha bhūtare ti mayam ti manassāpānāni tūha upaṭṭhāpāni ti me
dhammena bhūtare hotha, aṭṭhāntā¹⁴ ti vāntā pabbajitā¹⁵, Rāman
Sīlāpānāni ti yathā Dhamma-vijayāntā Rāman tassa kantiyā bhāgini¹⁶
Sīlā dāsi tassā¹⁷ vā upagatāni dānā im anūyattā pānāntā dānā upagatā
upaṭṭhāsi yathā aham pi Vāntāntā upaṭṭhāsi maddamāntā vadati.
25 tūha ca ti iminā va mayam maggañi dānā upagatā pānāntāntā¹⁸ pānā
pānāntā ahañ ca pānāntā, detha me maggañi ti yāntā.

Atha te devaputti velam oluketvā „idāni¹⁹ esā maggañi
dātum velā²⁰ ti dātva utthāya²¹ apagacchidun.

Tem aṭṭham pānāntā dātva iminā gātham āha:

30 25. Tassā lāpamānāya bahukāruṇāsamāhitañ²²
sareñi dānāntā²³ vāntā velā²⁴ pānā²⁵ apukkānti ti. 2228.

Te, nāpāntā ti²⁶ va dānāntā²⁷ dānāntāntā²⁸ vāntā maddamāntā.

Sāpi kho vāntā apagatāni assamam āgamañi, tadā ca
puṇnamūposatho hoti, sā cāmkammasakotiyañ pānā yāntā tūhañ
35 pubba putte passati tesa apānāntā āha:

¹ Cā ruggāntā, Cā ruggāntā, Bā ruggāntā. ² Bā khirapitā. ³ Cā ekāyāntā.
⁴ Bā pātho. ⁵ Cā vāntā. ⁶ Bā vāntā. ⁷ Bā vāntā. ⁸ Bā vāntā. ⁹ Cā vāntā.
¹⁰ Cā vāntā. ¹¹ Cā vāntā. ¹² Cā vāntā. ¹³ Cā vāntā. ¹⁴ Cā vāntā.
¹⁵ Cā vāntā. ¹⁶ Cā vāntā. ¹⁷ Cā vāntā. ¹⁸ Cā vāntā. ¹⁹ Cā vāntā.
²⁰ Cā vāntā. ²¹ Cā vāntā. ²² Cā vāntā. ²³ Cā vāntā. ²⁴ Cā vāntā.
²⁵ Cā vāntā. ²⁶ Cā vāntā. ²⁷ Cā vāntā. ²⁸ Cā vāntā.

344. Innañhi nañ padesañhi puttakā pañcukunḍhitā¹
paccaggatā eam tittanti vacchā bālā va mātarā. 2229.
345. Innañhi eam padesañhi puttakā pañcukunḍhitā¹
paccaggatā mañ tittanti bamañ c' upari pallāse. 2230.
346. Innañhi nañ padesañhi puttakā pañcukunḍhitā¹
paccaggatā mañ tittanti asama-sāridāro. 2231.
347. Te² migā viya okkaṇṇā³ samantā-m-abbhādhāva⁴
ānanditā⁵ pamuditā vaggaṇṇā⁶ va⁷ kampare,
ty-ajja putte na passāmi Jāṇi⁸ Kaṇhājinañ c' abho⁹. 2232.
348. Chakkalira¹⁰ migā ebhāpā paḍḍhi muttā va¹¹ puḍḍarā¹²
obhaya putte nikkhamā¹³ vihi vāṇi-āgiddhihi¹⁴.
ty-ajja putte na passāmi Jāṇi¹⁵ Kaṇhājinañ c' abho¹⁶. 2233.
349. Idha tesam parakkantaṃ uḍḍāsaṃ ita paḍḍata,
cittakā parikkamāya¹⁷ asama-sāridāro,
ty-ajja putte na passāmi Jāṇi¹⁸ Kaṇhājinañ c' abho¹⁹. 2234.
350. Vāḷukāya pi okkaṇṇā puttakā pañcukunḍhitā²⁰
samantā-m-abbhādhāva²¹, te na passāmi dārako. 2235.
351. Ye mañ pure paccasanti araṇṇā dūram āyatā²²
ty-ajja putte na passāmi Jāṇi²³ Kaṇhājinañ c' abho²⁴. 2236.
352. Chakkalira migā²⁵ ebhāpā paccaggantāna asama²⁶
dūre mañ pavitokanti, te na passāmi dārako. 2237.
353. Idha ca team²⁷ kilaṇkam²⁸ paṭṭam paṇḍubhavaṃ,
ty-ajja putte na passāmi Jāṇi²⁹ Kaṇhājinañ c' abho³⁰. 2238.
354. Thaṃ ca mayh³¹ ime purā uro ca sampadālati³²,
ty-ajja putte na passāmi Jāṇi³³ Kaṇhājinañ c' abho³⁴. 2239.
355. Uccāṇḍo me viraṇṇā³⁵ thaṃ akā vilambati,
ty-ajja putte na passāmi Jāṇi³⁶ Kaṇhājinañ c' abho³⁷. 2240.
356. Y' aro³⁸ sāyapaṇṇamayaṃ puttakā pañcukunḍhitā³⁹
uccāṇḍo me⁴⁰ viraṇṇā⁴¹ te na passāmi dārako. 2241.
357. Ayaṃ sō asama pubbe samajjo paṭibhāti mañ,
ty-ajja putte āpasaṇṇāyā bhamatv viya asama. 2242.

¹ B⁴ - kunḍitā. ² B⁴ aṇ. ³ C⁴ okkaṇṇā. ⁴ C⁴ abhādhāva. ⁵ B⁴ ānandita.
⁶ C⁴ va. ⁷ C⁴ jāṇi, B⁴ Jāṇi. ⁸ C⁴ -jina-abbho, C⁴ -jina-abho, = Jāṇi-Kaṇhā-
jina abho? B⁴ -jina abho. ⁹ all three MSS. va. ¹⁰ B⁴ ca. ¹¹ B⁴ nikkhamā,
C⁴ nikkhamā. ¹² C⁴ B⁴ ca. ¹³ C⁴ Jāṇi. C⁴ Jāṇi. ¹⁴ C⁴ -jina-abbho, B⁴
-jina-abbho. ¹⁵ B⁴ nikkhamā. ¹⁶ read: chakkalira va nigāḥ? ¹⁷ B⁴ na. ¹⁸
B⁴ kilaṇkam. ¹⁹ C⁴ Jāṇi. ²⁰ C⁴ -jāṇi. ²¹ B⁴ viraṇṇā, C⁴ na
viraṇṇā, C⁴ na viraṇṇā. ²² all three MSS. Jāṇi. ²³ B⁴ yaso, C⁴ yaso.
²⁴ B⁴ -kunḍitā. ²⁵ C⁴ mañ.

100. Kim idam appasaddo va assamo patibhāti nāma-
kākalāpi na vassanti, mañā me nūna dāraḥā. 3243.
101. Kim idam appasaddo va assamo patibhāti nāma-
enkaṇāpi na vassanti, mañā me nūna dāraḥā v. 3244.

- 10
 20
 25
 30
 35
 40
 45
 50
 55
 60
 65
 70
 75
 80
 85
 90
 95
 100
 105
 110
 115
 120
 125
 130
 135
 140
 145
 150
 155
 160
 165
 170
 175
 180
 185
 190
 195
 200
 205
 210
 215
 220
 225
 230
 235
 240
 245
 250
 255
 260
 265
 270
 275
 280
 285
 290
 295
 300
 305
 310
 315
 320
 325
 330
 335
 340
 345
 350
 355
 360
 365
 370
 375
 380
 385
 390
 395
 400
 405
 410
 415
 420
 425
 430
 435
 440
 445
 450
 455
 460
 465
 470
 475
 480
 485
 490
 495
 500
 505
 510
 515
 520
 525
 530
 535
 540
 545
 550
 555
 560
 565
 570
 575
 580
 585
 590
 595
 600
 605
 610
 615
 620
 625
 630
 635
 640
 645
 650
 655
 660
 665
 670
 675
 680
 685
 690
 695
 700
 705
 710
 715
 720
 725
 730
 735
 740
 745
 750
 755
 760
 765
 770
 775
 780
 785
 790
 795
 800
 805
 810
 815
 820
 825
 830
 835
 840
 845
 850
 855
 860
 865
 870
 875
 880
 885
 890
 895
 900
 905
 910
 915
 920
 925
 930
 935
 940
 945
 950
 955
 960
 965
 970
 975
 980
 985
 990
 995
 1000

Iti sã vilapanti M-asa santikam gantvã phalapacchim oã-
retvã M-am tũhĩm" Æinam diivã dãrake c' asa santika
spassanti dha;

30. 100. Kim idam tushibhūto si, api ruttā va me mano,
kāṇḍāpi me vaṣanti, hatā" me nūna dārakā. 2245.
101. Kim idam tushibhūto si, api ruttā va me mano,
rakunāpi me vaṣanti, hatā me nūna dārakā. 2246.
102. Kaeri na me ayyapattā mugā khādīman dārako,
aradhā īrīne" vīṇe kena nūta me dārakā. 2247.

¹ Q¹ alone, ² Q² dampentl., ³ H¹ vs., ⁴ H² padakkantun, ⁵ H³ acc., ⁶ H⁴ supadakkantun, ⁷ H⁵ -il viya va, ⁸ Q³ viya, ⁹ Q⁴ sammajj-, ¹⁰ H⁶ adda mātā, ¹¹ all three MSS. sin, ¹² H⁷ mātā, ¹³ H⁸ āhīna, Q⁵ āhīna.

101. Adu te pahāā dūā ādu antā piyuvāda
 ādu hald nu nikkhantā khaḍḍān paṇṭā nu te. 2248.
 102. S' ev' aṇa keṇā dāsaṇṭi hatthapāḍā ca jālūo
 sakkaṇṇā ca' opāto, kama vītā me dārahā ti. 2249.

Ta apirattavāro ti api bahavapadesa supinaṃ paṇṇantiyā vija me 8
 mado, mīgā ti ekādāro rāḍamigā, iziya' ti ārojo, viraṇo ti vitta, dāhā
 ti idu Jambhavanagare Sivirāḥha sannāṇa rājā dāsaṇ' āvā' pādā, antā ti
 paṇṇasāṇa paṇṇitā aṇṇa, ādu hald nu' ti idu te dārahā khaḍḍāpaṇṇā
 hatthā hald nikkhantā ti paṇṇā, nāvassāṇā dāsaṇṭi āmā Vāra n'
 eva maṇ' khaḍḍāpaṇṇā vāt dāsaṇ' ca jālūo ti khaḍḍāpaṇṇā 10
 hatthapāḍā, sakkaṇṇā ca' opāto ti Himavantaṇṇa khaḍḍāpaṇṇā
 āmā aṇṇa, te opāṇṭi āmā' eva paṇṇā, te' eva' paṇṇāmi kin tēh
 sakkaṇ' utā, te āmāṇa pi āmā' āmā sakkaṇṇā vija opāto jāto,
 sakkaṇ' me; kama vītā me dārahā ti.

Evam vutte pi M. na klōel āha, atha naṃ sā „deva kaamā 15
 mayā saddhīm na kathaṃ ko mama doṣo“ ti vatrā āha:

103. Idam into dukkhataram aṇṇaviddho yathā vapo,
 ty-ajja putte na paṇṇā Jāmi Kakhāṇṇā o' aṇṇa. 2250.
 104. Idam pi duiyano aṇṇam kampaṇi hadayāṇa mama
 ty-ajja' putte na paṇṇā vāt ca maṇ' abhikkhāṇa, 2251. 20
 105. Aj' eva me imam ruttim rājaputta na vassāsi,
 maṇṇo 14 akkantaṇṇa 15 nuṃ pāto dukkhalo nō mātā ti. 2252.

Ta idam tato -- ti āmā Vāra yam mama rājā pabbajjāya āraṇṇo
 aṇṇantiyā putte ca aṇṇantiyā dukkham idam vā 11 mayā saddhīm ākathāṇam
 mayham vāto dukkhataram, tam hi maṇ' ajja dārahā 12 paṇṇāṇa vija 20
 āmā 13 paṇṇā dārahā paṇṇā vija 14 abhikkhāṇa āmā, idam hi me
 hadayāṇa aṇṇaviddho yathā vāto vāt' eva kampaṇi 15 a' eva vāt' 16 ca, sam-
 viddho 17 ti pi pāto, sampaviddho ti aṇṇa, akkantaṇṇa 18 maṇ' ti
 āmā vija, dukkhalo nō ti vāto aṇṇa nippāṇam, maṇ' āmā' eva
 mātā pāto 19 aṇṇa.

M. „akkhaṇṇakathāya naṃ puttavokam jāhāpessānti“
 ciutetvā imam pātham āha:

1. pāṇa. 2. O' -nam ca. 3. O' -nam ca. 4. O' -nam. 5. pāṇa. 6. pāṇa. 7. pāṇa. 8. pāṇa. 9. pāṇa. 10. pāṇa. 11. pāṇa. 12. pāṇa. 13. pāṇa. 14. pāṇa. 15. pāṇa. 16. pāṇa. 17. pāṇa. 18. pāṇa. 19. pāṇa.

2253. Nann Madhī varānubhā rājanputti yamassinī,

pāto gathāsi sūchāya, kim idam sāyam āgatā ti. 2253.

Ta. kim -- ti Madhī svam abhīrūpā pādālakā, Hīmavante nama bahuvān-
carakā tipasasūjālikānāyo dāśatvā, kā janitā klāci taya karatā, svam pāto va
gathāsi kim idam sāyam āgacchasi, dāśakamūhāraśa bhāya arādhān gathukhye
nāma sadābhikṣitihyo svarūpā va hanti, ko nu kha na dāśakānām pravattī kha
vā me sūmī¹ cintasanti² ottakam pi nāhanti, pāto va gathāsi sandāśobhāso Igar-
dhaśi, mama duggarabhāsa³ eva dāśo ti tujjettā subhettā katham, aā tanno
katham eva āha:

2254. Nann svam sandham assosi ye saram⁴ pātum āgatā
sīhassa vīradantassa vyagghassa ca ulkajjitāna. 2254.

2255. Ahu pubbanimittam na vicarantya brāhmarā:
khaṇṇito⁵ me hatthā paṭito ugghāva⁶ cāpi amāta. 2255.

2256. Tadāham vyādhitā bhūtiā paṭhuṃ⁷ katvāna vājalim
vabbā diṇā nannasāram⁸ api vottī ito viyā. 2256.

2257. Mā h⁹ eva na vājaputtio hato sīhena dipinā
dārakā vā parāmaṭṭhā acchakokataramechīhi. 2257.

2258. Sīho vyaggho ca dipi ca tayo vājā tanno migā
te mūhi pariyāvaruṃ¹⁰ magganā, tann sāyamāsi āgatā ti. 2258.

2259. Ta, ye¹ saram² pātum ti ye paṭiyam³ pātum imam saram āgatā, vyag-
ghassa cā⁴ ti vyagghassa sīhassa⁵ ca hatthādiṇa⁶ c⁷ eva sakkamācchāssa
ulkaṇṇitā⁸ sīhānīnidam vaddam kim svam na assanti pucchati, so pama
M-ena puttānam dāśavattiya vadda choṭi, ahu pubbanimittam ti dāśo
imassa me dūṭṭhassa anubhāvanatthāya pubbanimittam choṭi, ugghāva⁹ ti

2260. amākhā paccāhaggaṇakam, paṭhuṃ ti svam svam vabbā diṇā viddā na-
manassam, mā h-eva na ti amākaṃ vājaputtio sīhādīhi hato mā hato dārakā
arādhāhi parāmaṭṭhā na hanti¹⁰ ti paṭhayanāti namasāhi, te mame pariyāva-
raṃ magganā ti sūmī aham hi imāni va bhikkhāni mahānāni dāśapāto va
me dīṭṭha ajā sakkāsa¹¹ eva amācāmi¹² phāṭitavā¹³ pi apāhe viya apāhe
2261. va phāṭi viya paṭanti kicchena phāṭipāṭanti gabbhā giridharam sampāpenti
sīhā te sīhāyo mām diṇā magganā paṭipāṭiya¹⁴ rumbhiva¹⁵ apāhanti, tann sāyam
āgatā¹⁶ choṭi, khamhi me sūmīti.

M. tāya vaddhīm ottakam eva katham¹⁷ vaivā yāva aru-
paggamaṇā na klāci kathesi, tato paṭṭhāya Madhī nānappa-
2262. kārām vilopanti āha:

¹ Bā kimāso me sūmīka. ² Bā sāyam, Cā sāyam. ³ Bā khaṇṇito. ⁴ Cā Bā - u.

⁵ Cā paṭiyam. ⁶ Bā vadda saram. ⁷ Cā ulkā. ⁸ Bā āg-. ⁹ Bā rumbhiva.

¹⁰ Bā sīhā - , Cā sīhāna gāthāna.

122. Aham¹ puttā ca putte ca ācariya-² ita uḍḍaro
anuttīṭhā dārāraṭṭim³ jaṇi⁴ brahmacāriṇi. 2259.
123. Ajānāni paridhāritvā vaṇṇamālaphalakkhāriyā
ricarāni dārāraṭṭim⁵ tuyham⁶ kāmāhi puttakā. 2260.
124. Aham⁷ sarampahāḍḍiṭṭi⁸ ābhataṇ⁹ paṇḍubeluram
rukkhapakkāṇi¹⁰ abhāṇa, imo te¹¹ puttā kīḷanā. 2261.
125. Imam¹² mullāvatapakkā¹³ sālakaṇ¹⁴ pūjārodakam¹⁵
bhūḍja khuddakhi samyuttaṇ¹⁶ saha paritthi¹⁷ khattiya. 2262.
126. Padumaṇ¹⁸ Jāḷina dahi kummaḍ¹⁹ pana komāriyā,
mūḷina²⁰ passa naccanta Sivi puttā u²¹ e²² arhaya²³. 2263.
127. Tato Kaṇhāḍḍayāpi²⁴ māmāhi²⁵ rathesabha
māḍḍasārāya²⁶ vaggayā²⁷ assemaṇa²⁸ upayantiyā²⁹. 2264.
128. Samānassakhadakkh³⁰ umbū³¹ ruttā³² pabbājīṭṭā³³ ubbo,
apī³⁴ Siviputti³⁵ e³⁶ passasi Jāḷina³⁷ Kaṇhāḍḍam³⁸ e³⁹ ubbo. 2265.
129. Samāṇe⁴⁰ brāhṇaṇa⁴¹ oṇa⁴² brahmacariyaparāyaṇa⁴³
aham⁴⁴ loke⁴⁵ alhissam⁴⁶ silavanta⁴⁷ bahussanta,
iy-ajja⁴⁸ putte⁴⁹ na⁵⁰ passāmi Jāḷina⁵¹ Kaṇhāḍḍam⁵² e⁵³ ubbo-⁵⁴ti. 2266.

Ta ācariya--ti vassasampanno antevāsi ācariyaṃ vya, anuttīṭhā u
pāraṇāyikantīṭhānaṃ anuttīṭhā apamāṇā kanti¹ puttiyagāmi, ruyham² kāmā
u³ tumbhāṇa kāmāna mūḍha⁴ patthayaṇṭi, puttakā u⁵ kumāra⁶ āpanti⁷ patide-
vati, saramma--⁸ti u⁹ puttakā¹⁰ ehaṃ tumbhāṇa¹¹ sahāpanattihāya¹² saramma¹³ sarammaṇi
kīḷiddhi¹⁴ ghaṭṭeṭṭā¹⁵ itāya¹⁶ āgata, kāmā¹⁷ u¹⁸ kīḷakattāya¹⁹ ca²⁰ vo²¹ idam²² sa-
ramma²³ sarammaṇi²⁴ belurepakkāṇi²⁵ pi²⁶ meṇā²⁷ āgataṃ²⁸ rukkhapakkāṇi²⁹ u³⁰ kīḷanā³¹ nāya
āhāṇi³² pi³³ māmāpāni³⁴ rukkhapakkāṇi³⁵ āhāṇi, imo³⁶ te³⁷ u³⁸ puttā³⁹ imo⁴⁰ va⁴¹ kīḷanā⁴²
u⁴³ e⁴⁴ e⁴⁵ e⁴⁶ e⁴⁷ e⁴⁸ e⁴⁹ e⁵⁰ e⁵¹ e⁵² e⁵³ e⁵⁴ e⁵⁵ e⁵⁶ e⁵⁷ e⁵⁸ e⁵⁹ e⁶⁰ e⁶¹ e⁶² e⁶³ e⁶⁴ e⁶⁵ e⁶⁶ e⁶⁷ e⁶⁸ e⁶⁹ e⁷⁰ e⁷¹ e⁷² e⁷³ e⁷⁴ e⁷⁵ e⁷⁶ e⁷⁷ e⁷⁸ e⁷⁹ e⁸⁰ e⁸¹ e⁸² e⁸³ e⁸⁴ e⁸⁵ e⁸⁶ e⁸⁷ e⁸⁸ e⁸⁹ e⁹⁰ e⁹¹ e⁹² e⁹³ e⁹⁴ e⁹⁵ e⁹⁶ e⁹⁷ e⁹⁸ e⁹⁹ e¹⁰⁰ e¹⁰¹ e¹⁰² e¹⁰³ e¹⁰⁴ e¹⁰⁵ e¹⁰⁶ e¹⁰⁷ e¹⁰⁸ e¹⁰⁹ e¹¹⁰ e¹¹¹ e¹¹² e¹¹³ e¹¹⁴ e¹¹⁵ e¹¹⁶ e¹¹⁷ e¹¹⁸ e¹¹⁹ e¹²⁰ e¹²¹ e¹²² e¹²³ e¹²⁴ e¹²⁵ e¹²⁶ e¹²⁷ e¹²⁸ e¹²⁹ e¹³⁰ e¹³¹ e¹³² e¹³³ e¹³⁴ e¹³⁵ e¹³⁶ e¹³⁷ e¹³⁸ e¹³⁹ e¹⁴⁰ e¹⁴¹ e¹⁴² e¹⁴³ e¹⁴⁴ e¹⁴⁵ e¹⁴⁶ e¹⁴⁷ e¹⁴⁸ e¹⁴⁹ e¹⁵⁰ e¹⁵¹ e¹⁵² e¹⁵³ e¹⁵⁴ e¹⁵⁵ e¹⁵⁶ e¹⁵⁷ e¹⁵⁸ e¹⁵⁹ e¹⁶⁰ e¹⁶¹ e¹⁶² e¹⁶³ e¹⁶⁴ e¹⁶⁵ e¹⁶⁶ e¹⁶⁷ e¹⁶⁸ e¹⁶⁹ e¹⁷⁰ e¹⁷¹ e¹⁷² e¹⁷³ e¹⁷⁴ e¹⁷⁵ e¹⁷⁶ e¹⁷⁷ e¹⁷⁸ e¹⁷⁹ e¹⁸⁰ e¹⁸¹ e¹⁸² e¹⁸³ e¹⁸⁴ e¹⁸⁵ e¹⁸⁶ e¹⁸⁷ e¹⁸⁸ e¹⁸⁹ e¹⁹⁰ e¹⁹¹ e¹⁹² e¹⁹³ e¹⁹⁴ e¹⁹⁵ e¹⁹⁶ e¹⁹⁷ e¹⁹⁸ e¹⁹⁹ e²⁰⁰ e²⁰¹ e²⁰² e²⁰³ e²⁰⁴ e²⁰⁵ e²⁰⁶ e²⁰⁷ e²⁰⁸ e²⁰⁹ e²¹⁰ e²¹¹ e²¹² e²¹³ e²¹⁴ e²¹⁵ e²¹⁶ e²¹⁷ e²¹⁸ e²¹⁹ e²²⁰ e²²¹ e²²² e²²³ e²²⁴ e²²⁵ e²²⁶ e²²⁷ e²²⁸ e²²⁹ e²³⁰ e²³¹ e²³² e²³³ e²³⁴ e²³⁵ e²³⁶ e²³⁷ e²³⁸ e²³⁹ e²⁴⁰ e²⁴¹ e²⁴² e²⁴³ e²⁴⁴ e²⁴⁵ e²⁴⁶ e²⁴⁷ e²⁴⁸ e²⁴⁹ e²⁵⁰ e²⁵¹ e²⁵² e²⁵³ e²⁵⁴ e²⁵⁵ e²⁵⁶ e²⁵⁷ e²⁵⁸ e²⁵⁹ e²⁶⁰ e²⁶¹ e²⁶² e²⁶³ e²⁶⁴ e²⁶⁵ e²⁶⁶ e²⁶⁷ e²⁶⁸ e²⁶⁹ e²⁷⁰ e²⁷¹ e²⁷² e²⁷³ e²⁷⁴ e²⁷⁵ e²⁷⁶ e²⁷⁷ e²⁷⁸ e²⁷⁹ e²⁸⁰ e²⁸¹ e²⁸² e²⁸³ e²⁸⁴ e²⁸⁵ e²⁸⁶ e²⁸⁷ e²⁸⁸ e²⁸⁹ e²⁹⁰ e²⁹¹ e²⁹² e²⁹³ e²⁹⁴ e²⁹⁵ e²⁹⁶ e²⁹⁷ e²⁹⁸ e²⁹⁹ e³⁰⁰ e³⁰¹ e³⁰² e³⁰³ e³⁰⁴ e³⁰⁵ e³⁰⁶ e³⁰⁷ e³⁰⁸ e³⁰⁹ e³¹⁰ e³¹¹ e³¹² e³¹³ e³¹⁴ e³¹⁵ e³¹⁶ e³¹⁷ e³¹⁸ e³¹⁹ e³²⁰ e³²¹ e³²² e³²³ e³²⁴ e³²⁵ e³²⁶ e³²⁷ e³²⁸ e³²⁹ e³³⁰ e³³¹ e³³² e³³³ e³³⁴ e³³⁵ e³³⁶ e³³⁷ e³³⁸ e³³⁹ e³⁴⁰ e³⁴¹ e³⁴² e³⁴³ e³⁴⁴ e³⁴⁵ e³⁴⁶ e³⁴⁷ e³⁴⁸ e³⁴⁹ e³⁵⁰ e³⁵¹ e³⁵² e³⁵³ e³⁵⁴ e³⁵⁵ e³⁵⁶ e³⁵⁷ e³⁵⁸ e³⁵⁹ e³⁶⁰ e³⁶¹ e³⁶² e³⁶³ e³⁶⁴ e³⁶⁵ e³⁶⁶ e³⁶⁷ e³⁶⁸ e³⁶⁹ e³⁷⁰ e³⁷¹ e³⁷² e³⁷³ e³⁷⁴ e³⁷⁵ e³⁷⁶ e³⁷⁷ e³⁷⁸ e³⁷⁹ e³⁸⁰ e³⁸¹ e³⁸² e³⁸³ e³⁸⁴ e³⁸⁵ e³⁸⁶ e³⁸⁷ e³⁸⁸ e³⁸⁹ e³⁹⁰ e³⁹¹ e³⁹² e³⁹³ e³⁹⁴ e³⁹⁵ e³⁹⁶ e³⁹⁷ e³⁹⁸ e³⁹⁹ e⁴⁰⁰ e⁴⁰¹ e⁴⁰² e⁴⁰³ e⁴⁰⁴ e⁴⁰⁵ e⁴⁰⁶ e⁴⁰⁷ e⁴⁰⁸ e⁴⁰⁹ e⁴¹⁰ e⁴¹¹ e⁴¹² e⁴¹³ e⁴¹⁴ e⁴¹⁵ e⁴¹⁶ e⁴¹⁷ e⁴¹⁸ e⁴¹⁹ e⁴²⁰ e⁴²¹ e⁴²² e⁴²³ e⁴²⁴ e⁴²⁵ e⁴²⁶ e⁴²⁷ e⁴²⁸ e⁴²⁹ e⁴³⁰ e⁴³¹ e⁴³² e⁴³³ e⁴³⁴ e⁴³⁵ e⁴³⁶ e⁴³⁷ e⁴³⁸ e⁴³⁹ e⁴⁴⁰ e⁴⁴¹ e⁴⁴² e⁴⁴³ e⁴⁴⁴ e⁴⁴⁵ e⁴⁴⁶ e⁴⁴⁷ e⁴⁴⁸ e⁴⁴⁹ e⁴⁵⁰ e⁴⁵¹ e⁴⁵² e⁴⁵³ e⁴⁵⁴ e⁴⁵⁵ e⁴⁵⁶ e⁴⁵⁷ e⁴⁵⁸ e⁴⁵⁹ e⁴⁶⁰ e⁴⁶¹ e⁴⁶² e⁴⁶³ e⁴⁶⁴ e⁴⁶⁵ e⁴⁶⁶ e⁴⁶⁷ e⁴⁶⁸ e⁴⁶⁹ e⁴⁷⁰ e⁴⁷¹ e⁴⁷² e⁴⁷³ e⁴⁷⁴ e⁴⁷⁵ e⁴⁷⁶ e⁴⁷⁷ e⁴⁷⁸ e⁴⁷⁹ e⁴⁸⁰ e⁴⁸¹ e⁴⁸² e⁴⁸³ e⁴⁸⁴ e⁴⁸⁵ e⁴⁸⁶ e⁴⁸⁷ e⁴⁸⁸ e⁴⁸⁹ e⁴⁹⁰ e⁴⁹¹ e⁴⁹² e⁴⁹³ e⁴⁹⁴ e⁴⁹⁵ e⁴⁹⁶ e⁴⁹⁷ e⁴⁹⁸ e⁴⁹⁹ e⁵⁰⁰ e⁵⁰¹ e⁵⁰² e⁵⁰³ e⁵⁰⁴ e⁵⁰⁵ e⁵⁰⁶ e⁵⁰⁷ e⁵⁰⁸ e⁵⁰⁹ e⁵¹⁰ e⁵¹¹ e⁵¹² e⁵¹³ e⁵¹⁴ e⁵¹⁵ e⁵¹⁶ e⁵¹⁷ e⁵¹⁸ e⁵¹⁹ e⁵²⁰ e⁵²¹ e⁵²² e⁵²³ e⁵²⁴ e⁵²⁵ e⁵²⁶ e⁵²⁷ e⁵²⁸ e⁵²⁹ e⁵³⁰ e⁵³¹ e⁵³² e⁵³³ e⁵³⁴ e⁵³⁵ e⁵³⁶ e⁵³⁷ e⁵³⁸ e⁵³⁹ e⁵⁴⁰ e⁵⁴¹ e⁵⁴² e⁵⁴³ e⁵⁴⁴ e⁵⁴⁵ e⁵⁴⁶ e⁵⁴⁷ e⁵⁴⁸ e⁵⁴⁹ e⁵⁵⁰ e⁵⁵¹ e⁵⁵² e⁵⁵³ e⁵⁵⁴ e⁵⁵⁵ e⁵⁵⁶ e⁵⁵⁷ e⁵⁵⁸ e⁵⁵⁹ e⁵⁶⁰ e⁵⁶¹ e⁵⁶² e⁵⁶³ e⁵⁶⁴ e⁵⁶⁵ e⁵⁶⁶ e⁵⁶⁷ e⁵⁶⁸ e⁵⁶⁹ e⁵⁷⁰ e⁵⁷¹ e⁵⁷² e⁵⁷³ e⁵⁷⁴ e⁵⁷⁵ e⁵⁷⁶ e⁵⁷⁷ e⁵⁷⁸ e⁵⁷⁹ e⁵⁸⁰ e⁵⁸¹ e⁵⁸² e⁵⁸³ e⁵⁸⁴ e⁵⁸⁵ e⁵⁸⁶ e⁵⁸⁷ e⁵⁸⁸ e⁵⁸⁹ e⁵⁹⁰ e⁵⁹¹ e⁵⁹² e⁵⁹³ e⁵⁹⁴ e⁵⁹⁵ e⁵⁹⁶ e⁵⁹⁷ e⁵⁹⁸ e⁵⁹⁹ e⁶⁰⁰ e⁶⁰¹ e⁶⁰² e⁶⁰³ e⁶⁰⁴ e⁶⁰⁵ e⁶⁰⁶ e⁶⁰⁷ e⁶⁰⁸ e⁶⁰⁹ e⁶¹⁰ e⁶¹¹ e⁶¹² e⁶¹³ e⁶¹⁴ e⁶¹⁵ e⁶¹⁶ e⁶¹⁷ e⁶¹⁸ e⁶¹⁹ e⁶²⁰ e⁶²¹ e⁶²² e⁶²³ e⁶²⁴ e⁶²⁵ e⁶²⁶ e⁶²⁷ e⁶²⁸ e⁶²⁹ e⁶³⁰ e⁶³¹ e⁶³² e⁶³³ e⁶³⁴ e⁶³⁵ e⁶³⁶ e⁶³⁷ e⁶³⁸ e⁶³⁹ e⁶⁴⁰ e⁶⁴¹ e⁶⁴² e⁶⁴³ e⁶⁴⁴ e⁶⁴⁵ e⁶⁴⁶ e⁶⁴⁷ e⁶⁴⁸ e⁶⁴⁹ e⁶⁵⁰ e⁶⁵¹ e⁶⁵² e⁶⁵³ e⁶⁵⁴ e⁶⁵⁵ e⁶⁵⁶ e⁶⁵⁷ e⁶⁵⁸ e⁶⁵⁹ e⁶⁶⁰ e⁶⁶¹ e⁶⁶² e⁶⁶³ e⁶⁶⁴ e⁶⁶⁵ e⁶⁶⁶ e⁶⁶⁷ e⁶⁶⁸ e⁶⁶⁹ e⁶⁷⁰ e⁶⁷¹ e⁶⁷² e⁶⁷³ e⁶⁷⁴ e⁶⁷⁵ e⁶⁷⁶ e⁶⁷⁷ e⁶⁷⁸ e⁶⁷⁹ e⁶⁸⁰ e⁶⁸¹ e⁶⁸² e⁶⁸³ e⁶⁸⁴ e⁶⁸⁵ e⁶⁸⁶ e⁶⁸⁷ e⁶⁸⁸ e⁶⁸⁹ e⁶⁹⁰ e⁶⁹¹ e⁶⁹² e⁶⁹³ e⁶⁹⁴ e⁶⁹⁵ e⁶⁹⁶ e⁶⁹⁷ e⁶⁹⁸ e⁶⁹⁹ e⁷⁰⁰ e⁷⁰¹ e⁷⁰² e⁷⁰³ e⁷⁰⁴ e⁷⁰⁵ e⁷⁰⁶ e⁷⁰⁷ e⁷⁰⁸ e⁷⁰⁹ e⁷¹⁰ e⁷¹¹ e⁷¹² e⁷¹³ e⁷¹⁴ e⁷¹⁵ e⁷¹⁶ e⁷¹⁷ e⁷¹⁸ e⁷¹⁹ e⁷²⁰ e⁷²¹ e⁷²² e⁷²³ e⁷²⁴ e⁷²⁵ e⁷²⁶ e⁷²⁷ e⁷²⁸ e⁷²⁹ e⁷³⁰ e⁷³¹ e⁷³² e⁷³³ e⁷³⁴ e⁷³⁵ e⁷³⁶ e⁷³⁷ e⁷³⁸ e⁷³⁹ e⁷⁴⁰ e⁷⁴¹ e⁷⁴² e⁷⁴³ e⁷⁴⁴ e⁷⁴⁵ e⁷⁴⁶ e⁷⁴⁷ e⁷⁴⁸ e⁷⁴⁹ e⁷⁵⁰ e⁷⁵¹ e⁷⁵² e⁷⁵³ e⁷⁵⁴ e⁷⁵⁵ e⁷⁵⁶ e⁷⁵⁷ e⁷⁵⁸ e⁷⁵⁹ e⁷⁶⁰ e⁷⁶¹ e⁷⁶² e⁷⁶³ e⁷⁶⁴ e⁷⁶⁵ e⁷⁶⁶ e⁷⁶⁷ e⁷⁶⁸ e⁷⁶⁹ e⁷⁷⁰ e⁷⁷¹ e⁷⁷² e⁷⁷³ e⁷⁷⁴ e⁷⁷⁵ e⁷⁷⁶ e⁷⁷⁷ e⁷⁷⁸ e⁷⁷⁹ e⁷⁸⁰ e⁷⁸¹ e⁷⁸² e⁷⁸³ e⁷⁸⁴ e⁷⁸⁵ e⁷⁸⁶ e⁷⁸⁷ e⁷⁸⁸ e⁷⁸⁹ e⁷⁹⁰ e⁷⁹¹ e⁷⁹² e⁷⁹³ e⁷⁹⁴ e⁷⁹⁵ e⁷⁹⁶ e⁷⁹⁷ e⁷⁹⁸ e⁷⁹⁹ e⁸⁰⁰ e⁸⁰¹ e⁸⁰² e⁸⁰³ e⁸⁰⁴ e⁸⁰⁵ e⁸⁰⁶ e⁸⁰⁷ e⁸⁰⁸ e⁸⁰⁹ e⁸¹⁰ e⁸¹¹ e⁸¹² e⁸¹³ e⁸¹⁴ e⁸¹⁵ e⁸¹⁶ e⁸¹⁷ e⁸¹⁸ e⁸¹⁹ e⁸²⁰ e⁸²¹ e⁸²² e⁸²³ e⁸²⁴ e⁸²⁵ e⁸²⁶ e⁸²⁷ e⁸²⁸ e⁸²⁹ e⁸³⁰ e⁸³¹ e⁸³² e⁸³³ e⁸³⁴ e⁸³⁵ e⁸³⁶ e⁸³⁷ e⁸³⁸ e⁸³⁹ e⁸⁴⁰ e⁸⁴¹ e⁸⁴² e⁸⁴³ e⁸⁴⁴ e⁸⁴⁵ e⁸⁴⁶ e⁸⁴⁷ e⁸⁴⁸ e⁸⁴⁹ e⁸⁵⁰ e⁸⁵¹ e⁸⁵² e⁸⁵³ e⁸⁵⁴ e⁸⁵⁵ e⁸⁵⁶ e⁸⁵⁷ e⁸⁵⁸ e⁸⁵⁹ e⁸⁶⁰ e⁸⁶¹ e⁸⁶² e⁸⁶³ e⁸⁶⁴ e⁸⁶⁵ e⁸⁶⁶ e⁸⁶⁷ e⁸⁶⁸ e⁸⁶⁹ e⁸⁷⁰ e⁸⁷¹ e⁸⁷² e⁸⁷³ e⁸⁷⁴ e⁸⁷⁵ e⁸⁷⁶ e⁸⁷⁷ e⁸⁷⁸ e⁸⁷⁹ e⁸⁸⁰ e⁸⁸¹ e⁸⁸² e⁸⁸³ e⁸⁸⁴ e⁸⁸⁵ e⁸⁸⁶ e⁸⁸⁷ e⁸⁸⁸ e⁸⁸⁹ e⁸⁹⁰ e⁸⁹¹ e⁸⁹² e⁸⁹³ e⁸⁹⁴ e⁸⁹⁵ e⁸⁹⁶ e⁸⁹⁷ e⁸⁹⁸ e⁸⁹⁹ e⁹⁰⁰ e⁹⁰¹ e⁹⁰² e⁹⁰³ e⁹⁰⁴ e⁹⁰⁵ e⁹⁰⁶ e⁹⁰⁷ e⁹⁰⁸ e⁹⁰⁹ e⁹¹⁰ e⁹¹¹ e⁹¹² e⁹¹³ e⁹¹⁴ e⁹¹⁵ e⁹¹⁶ e⁹¹⁷ e⁹¹⁸ e⁹¹⁹ e⁹²⁰ e⁹²¹ e⁹²² e⁹²³ e⁹²⁴ e⁹²⁵ e⁹²⁶ e⁹²⁷ e⁹²⁸ e⁹²⁹ e⁹³⁰ e⁹³¹ e⁹³² e⁹³³ e⁹³⁴ e⁹³⁵ e⁹³⁶ e⁹³⁷ e⁹³⁸ e⁹³⁹ e⁹⁴⁰ e⁹⁴¹ e⁹⁴² e⁹⁴³ e⁹⁴⁴ e⁹⁴⁵ e⁹⁴⁶ e⁹⁴⁷ e⁹⁴⁸ e⁹⁴⁹ e⁹⁵⁰ e⁹⁵¹ e⁹⁵² e⁹⁵³ e⁹⁵⁴ e⁹⁵⁵ e⁹⁵⁶ e⁹⁵⁷ e⁹⁵⁸ e⁹⁵⁹ e⁹⁶⁰ e⁹⁶¹ e⁹⁶² e⁹⁶³ e⁹⁶⁴ e⁹⁶⁵ e⁹⁶⁶ e⁹⁶⁷ e⁹⁶⁸ e⁹⁶⁹ e⁹⁷⁰ e⁹⁷¹ e⁹⁷² e⁹⁷³ e⁹⁷⁴ e⁹⁷⁵ e⁹⁷⁶ e⁹⁷⁷ e⁹⁷⁸ e⁹⁷⁹ e⁹⁸⁰ e⁹⁸¹ e⁹⁸² e⁹⁸³ e⁹⁸⁴ e⁹⁸⁵ e⁹⁸⁶ e⁹⁸⁷ e⁹⁸⁸ e⁹⁸⁹ e⁹⁹⁰ e⁹⁹¹ e⁹⁹² e⁹⁹³ e⁹⁹⁴ e⁹⁹⁵ e⁹⁹⁶ e⁹⁹⁷ e⁹⁹⁸ e⁹⁹⁹ e¹⁰⁰⁰

Ta. saṅgamaṁhīre n' saṅgamaṁhī.

Sā kātthaci putte adivā pana M-assa santikāṁ gantvāna
dummaṁkhaṁ divā āha:

xxx. Na te kātthāṁ bhinnūṁ, na te udakam āhataṁ.

aggī pi te an' hāpitu, kīṁ na maṇḍa va jhāyuaḥ. 2277.

xxx. Pīre piyena saṅgamaṁ samaṁ me' vyapalaṁṇāti.

ty-ajja putte nā paṇāmi jālīm Kaphāṇaṁ e' abho ti. 2278.

Ta. na sāpita ti na jātā, i. e. āmi tam pubbe kappāni bhinnāni
udakāni āhataṁ; tapasā āhataṁtapalle aggīṁ karoti aṁsaṁ khaṁ pi akatā
kīṁ an' maṇḍa va jhāyati tava kīriyāni mayham na rurevāti. piyo--ti Ye-ro
mayham piyo āṁ me piyataro āmaṁ n' atthi lokaṁ piyena saṅgamaṁ samā-
gataṁ pubbe samaṁ me' vyapalaṁṇāti dukkham āsacchati aṁsaṁ me imam
paṇāntiyāpi soḍaṁ na āsacchati kīṁ na kīṁ āraṇaṁ ti, ty-ajja 'id' heṁ jhāyāmi
me āraṇaṁ: te aṁsaṁ putte na paṇāmi tena me imam paṇāntiyāpi soḍaṁ na
vīracchati.

12

Tāya evaṁ vutte M. tūhībhūto va nīlū, sā tasmim' āka-
thente sakkāsamappitā pahatakkukkuṭi viya kampamāṇā pana
paṭhamam vicaritatthānāni vicaritvā paścāgantvā āha:

xxx. Na khaṁ na dera paṇāmi yena te nīhita' matā.

kākolāpi na vasaṁti. hatā' me nūna dārakā. 2279.

13

xxx. Na khaṁ na dera paṇāmi yena te nīhita' matā.

sakkaṁpi na vasaṁti. matā me nūna dārakā ti. 2280.

Ta. na khaṁ na d' dera na khaṁ sakkaṁ pana paṇāmi. yena te nī-
hita' matā ti. khaṁ teva nīhitaṁ yena' pi na jhāyāmi adhippiyena' evam ā.

Evam vutte pi M. na kīṁci' kātthaci, sā puttasokena' putte
opadhārenti tatiyam pi tāni phāṇāni vāturagena vicari, ekaratiṁ
vicaritatthānaṁ parigacchantānaṁ' paṇḍarācayojanamattam' ahoṣi,
attha ratti vibhāyi', aruṇodaye jāte sā paṇāgantvā M-assa san-
tikā phitā paridevi.

Tam attham pakāseṁti Sattā āha:

14

xxx. Sā tattha paṇḍeritvā pahatāni vasaṁti va

pana-d-e-¹² aṁsam gantvā sāmāra' anti vedāti'. 2281.

¹ Id' āmāraṁ. ² Id' eṁ nīhita. ³ Id' matā. ⁴ Id' nīhita. ⁵ Id' adāṁ phoṭṭhi.

⁶ Id' C; ⁷ C² -cayamam, Id' nīpāraṁgacchantānaṁ. ⁸ Id' vāyā. ⁹ Id' vibhāyi. ¹⁰

¹¹ Id' paṇḍarā. ¹² Id' āmāraṁ. ¹³ Id' āmāraṁ.

dinā kathesi, tato Maddhī idāni acchariyaññi kittetvā dānaṃ anu-
modanti¹ āha:

109. Ninnāditā te pathavi, saddo te tithirāṃ gato
samanā vijjūtā āgum gñānam va paṭisutā ti. 2292.

3 Ta vijjūtā -- ti akkharijjūtā Himavanteppadeso samanā elathān, giri-
nam -- ti gñānaṃ paṭisutasaddo vya viraṇā uttakkhānā².

110. Tassa te anumodanti abho Nārada-Pabbatā,
[Ido ca Brahmadā ca Paṭāpatī ca
Soma Yamo Vesavaro ca rājā]

16 sabbe devā anumodanti Tārgatāsa ca-Idakā. 2293.

111. Ihi Maddhī varāroha cājagutti yasasini
Vessantarissa anumodī: puttako dānam uttaman ti. 2294.

Ta, Nārada -- ti ime pi te deva devatāḥ attano attano dānamānā
tithi ca vaddhān te dānaṃ ti anumodanti, tā-ettāsa -- ti Ido-jagatāsa
18 āvattānāpi te dānam anumodanti.

Evam M-ena attano dāno vappite tam ev' atthasi pari-
vattetvā „mahārāja Ve-ra andinnam dāma te dānaṃ“ ti Maddhi
pi tad eva³ dānam vappayitvā anumodamānā nistī, tena Saithā
iti Maddhī gātham āhā⁴ ti. Maddhiyuttham utthitam.

120 Evam tesu nūnāmaññācā sammodayam katham kathesena
Sakko cintasi: „Ve-rājā hiyyo Jōjakassa pathaviṃ unnādetvā
dārake adasi, idāni nam koci hinapuriso upasamkamitvā sabba-
lakkaṇasampānaṃ allavatiṃ Maddhiṃ yācivā cājānaṃ obakaṃ
katvā Maddhiṃ gahetvā gaccheyya, tato so anātho nippaccaya
125 bhaveyya“, brāhmaṇavagussa nam upasamkamitvā Maddhiṃ yā-
civā pāramikūtaṃ gahāpetvā kassaci Avissajjīyam katvā pana
nāṃ tassa⁵ eva dātvā āgamiessāmiti⁶ so suriyaggaṇṇavallāya
tassa sutikāni āgamaesi.

Tam attham pakāseto Saithā āha:

126 112. Taso tasyā vāsaṇo suriyaso⁷ ogghamanam padī
Sakko brūṇṇaparakupena pālo tesāni adissathā⁸ ti. 2295.

¹ Kā-ādeti. ² Bā ngatthāc. ³ Bā tathāc. ⁴ Bā sōda unnākam.

14. Dadāmi na vīkṣyāmi yam mahā yācasi brāhmaṇa-
ksantam na pṛatyāgāhām¹, dāmi me samāsi manu ti. 2306.

Te. nantem - - it villam dicitur in sigillat.

Evā ca pana vatvā sikhān eva kamaṇḍalūnā udakam
 āharitvā udakam hatthe pāteivā bhariyam brāhmanasā adāsi,
 tam kṣapam āva hetthāvuttippakāraṇi sabbāni patihāriyāni
 pātor ahesuṃ.

Tam aitham pakāsmato Satthā āha :

29. *Maddina batthe* gahetrāna udakassa ca kamuppaluṇ
brāhmanassa mīṇa dāraṇa Sivassa rattiyaṇḍāṇaṇo. 2307.

233. Tadaśi yañi bhimsanukāṇa tādāsi lumbānānām
Maddhū paricajjantāna medhā samakampathā. 234B

N' 'er' asa Maddibhakuñ', na sandhiyati na rodati,
pekkañ' 'er' asa tuiñ' añ', eiv jānāti yam varan ti. 2393.

25 Ta addā dāman ti ambho bhikkhūna Maḍḍhi* me saṅgahena saṅgaha-
gataṇa saṅgahasaṅgahuna saṅgahāṇṇāṇāman eva piyāsaṇa, idam me dāman añ-
haḍḍhiṇāsaṅgahāṇṇāṇāman parayaṇa ladda 'ti tassa dāman adda. Vuttam pi* añ-

107. Jātus Kaṇhājīnam dhātā² Madhīdevaṁ paṭibhāvaṁ
cajamāno na cintesoṁ bhoḥhiyā yeva kāraṇā. 2310.

to 100. Na me doṣā nāho puttā, Maddi deṇi na deṇiā.
 sambhūṭutuṇ piyūṇa moyhaṇi, tasmā piye adās' ahaṇ ti. 2311.

Tu, samahampaihu 'ti ndahapariyantañ karoti' kampañña. Nu, aasa
 Madhiddhakkaviti tbi. jannim thase Madhiddhijā mahāśāsthanāyasaññasa man
 sija deñi bodhāsañña mokaññe bhāññi nāññe, sa sandhāññi sa roññi
 u' eñ mokaññe saññe saññi pāññi roññi, aña kha rūññiññe huraññe māññiññe
 22 jhāññi dāññeññe saññiññe dāññiññe, aña sa' jhāññe saññiññe jhāññiññe phūññe
 padāññeññeññe aña mokaññe pāññiññe aña añaññeññe saññiññe ti a.

Ath' asā M. „kṛtsā" Madditi" pācchitvā" mukham olokasī,
sā „kim mahā deva olokasīti" yatvā aśhanādām nadanti i. g. 3.:

30 457. Kunāci yassāhañ⁷⁰ hūriyū aṣūka maza hūro,
raṣṣ' inbe tazu mah dajjā vikkipoyya hanoyya vā u. 2312.

* Ed -guyhānd. * C34-41. Ed mādānshakhsūn * Ed yā. * Ed -fā. * Ed
shīyām. * C34-mā. * Ed yām vāzīm shaklī lām sanāfshātī 'lī. * C34-sām.
* Ed atā. māhānto kīfīāz mādhī tūm āzād. * Ed kāmāryāzād.

Ta yasañ 'ti yassa teṣāhaṃ kumariyā bhariyā so teṣāñ āvāsaṃ nāma sāmā
 itthi paṇa lekkhāya ca nāma, dāṇiṃ yam' itthiṃ teṣāñ vā dāḍhaya dhanena vā
 atthiṃ vati vikkhayaṃ mappena vā atthiṃ vati bhariyā, teṣāñ yam va rucirā
 teṣā karottha, nāhaṃ kujjhāmi.

Atha Sakko teṣāṃ paṇṭaṭṭhāsayaṃ viditvā thutthiṃ ahāsi. 8

Tam attham pakāseṃto Sattā āha:

227. Tevāṃ amāhappam uṇṇāya darinde etad abravī:
 sabbe jītā te paccebhā' ye dikkhā ye ca mānasa. 2313.
228. Nijamāditā te paṭṭhavi, sabbhe te tiddhāṃ gata,
 amantā vijjūtā āgama' giriṇaṃ va paṭisaṇṭā. 2314. 10
229. Tassa te anumanāsi ubbo Nārada-Pabbatā (cfr. v. 211)
 [tode ca Brahmadā ca Vajāpatī ca
 Soma Yamo Vasavaro ca rūjā],
 sabbe devā anumanāsi dukkaram hi karoti so, 2315.
230. Daddadāṃ daddamācāṇaṃ dukkaraṃ kamma kubbataṃ (IV¹³) 12
 ananta nānukubhanti.
 satam dhanam duranaya. (Sakyaṇṭa f¹³ etc.) 2316.
231. Tasmā sataṃ ca asataṃ ca nānā hoiṃ ho gati:
 ananta nāyāṃ yanti sante sagga-parāyaṇā. 2317.
232. Yam etam kumāro uḍḍā bhariyaṃ uḍḍā raso tassam 20
 brahmayānam anekkamam sugge te tam vipaccatī' ti. 2318.

Ta paccebhā' ti paccebhā, dikkhā ti dikkhaṃ paṭibhāki', mānasa
 ti mānassagga-paṭibhāki, kṛ paṇa te ti mānassaggaṃ nāma te sabbhe jita-
 dāṇiṃ daddadāṃ dāṇiṃ jita, sabbhe sabbhe jita te paccebhā' ti, dukkaram hi
 karoti so ti V-to vāpi vāpi vāpi vāpi vāpi vāpi vāpi vāpi vāpi vāpi vāpi
 danto dukkaram karottha sabbhe devā anumanāsi vedā, yamānā ti
 gātham anumanāsi karottha āha, etam vataṃ ti raso vāpi, brahma-
 yānam ti sakkāyānaṃ dāḍhā hi' saccāyānaṃ vāpi dāḍhānaṃ vāpi
 maggaṃ paccāya hoiṃti brahmayānam ti vuccatī yamā' pāṇāṃ hiṃ vāpi
 dāṇiṃ daddāṃ daddamācāṇaṃ brahmayānam ti, sakkāyānaṃ vāpi
 etam vipaccatī vāpi paccāyānaṃ ca sabbhāṇāṃ vāpi hoiṃti.

Evam assa Sakko anumanānam katvā 'idāni mayā idha
 papañcam akatvā imam jmaṃ' etā datvā gantum vattatī'
 cintatvā āha:

1. Bā - vāpi, Cā - vāpi. 2. Cā - vāpi. 3. Cā - vāpi. 4. Cā - vāpi. 5. Bā
 dikkhaṃ paṭibhāki. 6. Cā - vāpi. 7. Cā - vāpi. 8. Bā - vāpi.

332. Ito vimuccamān' āhūsi saggagāmī viśamagū
anibhatti' tato nassam, aññham' etiān varam vare ti. 2330.

Ta anuccodappā¹ ti sampaticcheyya na kujjheyya, ito gatiā ti
vammā² arādhā³ ekañc ghatam anuppattān, ānāse⁴ 'ti rājāsene, rajjam me
dātā⁵ 'ti vadati, api kikkhā⁶ -- ti rājā huta⁷ vijāparādhikam⁸ pi rajjam va-
dhimhā⁹ mocceyyam, evaṃpassa¹⁰ pi me vadho nāma mā rucam¹¹, mamava
upajiveyyum ti satto te mañ hiva nāseya¹² upajiveyyum, dhammava¹³ jine
ti āh. Itiān, eṣuma rajjam kare¹⁴ 'ti a. viśamagū ti viśamagāmān hiva
Tastapam nibhami¹⁵ hosi 'ti¹⁶ vadati, anibhatti' tato nassam ti tato Tustā-
bhavama¹⁷ cativa mummastam igate va pamaḍḍhava anibhatti¹⁸ nassam, ekkadū¹⁹-
tam pāpam²⁰ ti vadati.

333. Tasmā tuñ vuṇṇamā datvā devinda etiā abravī:
ocimān vata te tīto piā²¹ tam dajjham assaṃti, 2331.

Ta dajjham -- ti mahārāja tava tīto tava piā²² ocimā²³ eva tam paṇṇa-
vāmo hiva²⁴ kikkhamimā²⁵ ānāva ca paṇa suttebhettam datvā Jettitarānagatam²⁶
eva nassati, ekahe²⁷ ta mummā²⁸ mattham pāpamā²⁹, mā³⁰ sūta³¹, appa-
manto³² hosi mahārāja 'ti.

Evam Mahāsaṭṭhas³³ ovādam datvā Sakko sakkāṭṭhānam
eva gato.

Tam aññham pakkāse³⁴ Sattiā³⁵ immā gātham āha:

23

334. Idam vattāna Maghavā³⁶ derarājā³⁷ Sujampati
Vessantarā³⁸ varam datvā saggakāyā³⁹ apakkamūti. 2332.

Ta Ve⁴⁰ -- ti Ve⁴¹ tasmā, apakkamūti⁴² gato sammatto⁴³ ti ti. Sakka-
pabbhā⁴⁴ aññāsi.

Iti. ca Maddi⁴⁵ ca sammodamānā Sakka-dattiye⁴⁶ assame⁴⁷ ti
vaalham. Jūjako⁴⁸ pi kumāre⁴⁹ gahetvā⁵⁰ sattihiyojanam⁵¹ patipajji,
devatā⁵² kumārānam ārakkhām⁵³ akāhse, Jūjako⁵⁴ pi suriya⁵⁵ sūtha-
mite⁵⁶ kumāre⁵⁷ gaccho⁵⁸ bandhūtvā⁵⁹ bhūmīyam⁶⁰ nipajjāpetvā⁶¹ sayam
caṇḍavā⁶² Jamigabhayena⁶³ rukkhām⁶⁴ āruya⁶⁵ vitapantare⁶⁶ sayati, tax-
mim⁶⁷ khaṇe⁶⁸ eko⁶⁹ deraputto⁷⁰ Vessantaratanne⁷¹ eka⁷² devadhū⁷³
Maddivaggenā⁷⁴ gantvā⁷⁵ kumāre⁷⁶ mocetvā⁷⁷ hatthapādo⁷⁸ sambāhetvā⁷⁹
nāhāpetvā⁸⁰ maṇḍetvā⁸¹ lokojanam⁸² bhojetvā⁸³ dibbasayana⁸⁴ sayāpetvā⁸⁵

¹ At three MSS vijapa. ² Cio vadha. ³ Cio mā va pād. ⁴ Cio amā² ni-

⁵ Bā² hūmhi. ⁶ Bā² kiccho.

aruṅggamanakāle baddhākāren¹ eva sayāpavā antaradhāyanti,
 evaṃ te devatāsaṅgahena aroḡā hutvā gacchanti, Jāḡako pi
 devatādhiggaḡhito hutvā „Kaliḡgaruttham gacchāmiti“ oḡḡha-
 māseṇa Jetuttaranāgarāṃ patto, Tam divasaṃ paccūḡakāle
 5 Saṇḡjāyo pi Sivirāḡā supiṇaṃ paṇḡā, evarūpo supiṇo aḡoḡi:
 raḡḡo mahāviniḡeḡhaye nīḡimassa eko pariḡo dṡe padumāni
 āharitvā raḡḡo hattho ṡḡapeḡi, rāḡā dvīḡu kaṇḡeḡu pīḡandhi,
 tesāṃ reṇu bhāḡitvā raḡḡo udare patati, so paḡuḡḡhūtṡā pāto
 va brāḡmaṇe pceḡhi, te „ciraṃ pavuttā te deva baḡḡharā
 10 āḡamāsaṇḡḡi“ vyākariṡṡu, so pāto va nāṇaḡḡarasabhoḡanaṃ
 bhūḡḡitvā viniḡeḡhaye nīḡḡi, devatā brāḡmanāṃ āṇetvā rāḡā-
 ḡaḡe ṡḡapayīḡu, taṇḡiṃ khāḡe rāḡā oḡokento kumāre dīavā āḡa:

100. Kasa¹ etaṃ nikkhamā² ābhā³ haṃaṃ vuttattamā⁴ aggīṇā⁵
 nikkham va jātarūpaṇa okkāṃukkhopalaṃmittaḡ⁶ 2333.

101. Uḡho sadiḡapaccūḡā uḡho sadiḡalakkhaṇā,
 Jāḡeḡa sadiḡo eko, eḡā Kaḡḡāḡiṇā yuthā. 2334.

102. Siḡhā bḡā⁷ vo nikkhamiḡā uḡho saṃpatirūpaḡā,
 jātarūpaṃmayā yeva ime divanti dāraḡā ti. 2335.

Ti vuttattamā⁴ aggīṇā⁵ ti uttattamā⁴ aggīṇā, bḡā⁷ -- ti gūḡato nī-
 10 khamāḡā vṡḡa.

Evāṃ rāḡā tibi⁸ ḡāḡhāḡi kumāre vaṇḡetvā ekaṃ amaccam
 āḡḡpesi: „gacch⁹ etaṃ brāḡmanāṃ dāraḡeḡi saddhīṃ āḡeḡiṡi“,
 so vegaṇa ḡantvā āṇesi, atha brāḡmanāṃ rāḡā āḡa:

103. Kuto nu bhavaṃ Bhāḡḡdvāja ime āṇesi dāraḡe¹⁰ ti. 2336.

10 Jāḡako āḡa:

104. Mayhaṃ te dāraḡā deva dīṇā vutteta Saṇḡjāya¹¹,
 aḡḡa paṇḡḡeḡā ratiṡ yato dīṇā¹² no dāraḡā ti. 2337.

Ta, vutteta¹³ ti tūḡḡeḡa paṇḡḡeḡa, aḡḡa -- ti mayā imeṇaṃ baddhādvā-
 15 kato aḡḡe paṇḡḡeḡā ratiṡ vudati.

¹ Bā bandhanākkamāva. ² Bā -hamaggīṇā. ³ Cā paḡḡam-. ⁴ O¹ uttatta ag-.

⁵ Cā add kirapēhi. ⁶ Bā add: aḡḡa jūḡḡam amappatto kuto gacchaṡi brāḡmaṇa.

⁷ Bā siḡḡaya. ⁸ Bā baddhā.

Rāja āha:

333. Kena vā vācuspoyyena sammāñāyena saddhahe.
ke te tvaṃ jānam adadhā puttake dānam uttaman ti. 2335.

Ta kena vācuspoyyena sammāñāyena saddhahe. Kena vācuspoyyena sammāñāyena saddhahe. Ke te tvaṃ jānam adadhā puttake dānam uttaman ti. 2335.

Jājake āha:

334. Ye yūcatam patitthāsi bhūtanam dharaṇi-r-iva
so me Vessantara rājā putte dāsi¹ vane vaṇam. 2336.
335. Ye yūcatam gatī āsi caraninam va sāgare
so me Vessantara rājā putte dāsi¹ vane vaṇam ti. 2340.

Ta patitthāsi putte āsi.

Tam sutvā amaccā Ve-raṃ garahamānā ābarhaṇ:

336. Dukkataṃ vata hīno rañhā saddhena gharameśā.
katham nu puttake dajjā araṇhe avaruddhake². 2341.
337. Idam bhonto māmeha yāvat³ ettha samāgatā.
katham Vessantara rājā putte dāsi¹ vane vaṇam. 2342.
338. Dānam dāsi¹ so so⁴ dajjā nāsi⁵ e⁶ natatari⁷ mham.
hantū⁸ ca kuṇḍaro dajjā. katham so dajjā dāreke ti. 2343.

Ta saddhena¹ 'd' saddhampeṇenāpi ahi gharā Vessantara rājā² 20
idam dukkataṃ vata hīnam vata katham, avaruddhake³ ti ettha pabbhite⁴
araṇhe vaṇam⁵, idam bhonto ti hīno nagarāsiṇo yāvat⁶ ettha samāgatā
katham imam māmeha upadharatha katham nāsi⁷ so putte dāsi⁸ vane vaṇam,
kena oṇi⁹ avarūpana samapubben ti adhippāyena¹⁰ eram ilameva, dajjā ti daddā-
sālan kiñci detu¹¹, katham dajjā dāreke ti hīno pama dāreke kama kī- 25
rapena sāsiṇa.

Tam sutvā kumāro pitu garaham āsānto vātābhīhataṇa
Sioeruno bāhuna¹ chaḍḍento² viya imam gātham āha:

339. Yassa n¹ atthi ghare dāso nāso e² natatari³ ratho
hantū⁴ ca kuṇḍaro nāgo kim so dajjā pitāmaha⁵ ti. 2344.

Rāja āha:

¹ C¹ atthi. ² B¹ dāso. ³ C² yo. ⁴ so C² for -vithi¹ B¹ -ti. ⁵ C² pabbha-
jito. B¹ pabbajito. ⁶ B¹ āsānto yam kiñci dānam detu. ⁷ C² siheru
bāham. ⁸ B¹ adḍento.

99. Dānam aśa paśamādāna ūhrasādāna¹ putakā,
kathān na hadayam āśi tunka darśa vanibhake². 2345.

Ta āśa³ masā⁴ ū putaka mayam tara pū darśa paśamādā na ūhrasādā.

Kumāro āha:

100. Dukkh' aśa hadayam āśi atha upham pi pavasā
Bhōṣi⁵ h' eva⁶ tumbakkhi⁷ pūā masāni rutayhi. 2346.

Ta dukkhasa⁸ ū pūmasā⁹ kaṇḍapāra vuttham aśam¹⁰ vacanam aśvā
tama hadayam tumbakam¹¹ āśi, kōṭini h' eva¹² - ū tumbasama ū Bhōṣi¹³ viya
tumbakkhi¹⁴ masā pūā, masāni thama masāni rutayhi.

101. Idāni tam vacanam dassento āha:

102. Yau im¹⁵ Kaṇḍā¹⁶ voca: ayaṁ maṁ tāta brāhmaṇa
lūṭhiyā¹⁷ putikoṭṭi¹⁸ ghare jātam va dāyama 2347.

103. Na dāyam brāhmaṇa tāta. — dhammukā¹⁹ imāni brāhmaṇā —
rakhe²⁰ brāhmaṇasāgama khāḍḍam²¹ tāta nēti na.

104. niyyamāna piāveṇa²² kiṁ na tāta ulikkhasā²³. 2348.

Atha na kumāre brāhmaṇam amuñcantam²⁴ diṇā²⁵ rājā g. ā.

105. Rājaputti²⁶ eva va mātā rājaputto²⁷ eva va pitā.

pubbe²⁸ na amkam²⁹ āroḥa³⁰ kiṁ eva tiṭṭhatha³¹ ārakā³² ti. 2349.

106. Ta pubbe³³ mē³⁴ ti tunka³⁵ ito pubbe³⁶ masā³⁷ diṇā³⁸ vegaṇa³⁹ āpanti⁴⁰ mama
na amkam⁴¹ āroḥe⁴² idāni⁴³ kiṁ eva mātā⁴⁴ utthatha.

Kumāro āha:

107. Rājaputti⁴⁵ eva na mātā rājaputto⁴⁶ eva na pitā,
dāśa⁴⁷ mayam brāhmaṇasama, tamā⁴⁸ ūthāma⁴⁹ ārakā⁵⁰ ti. 2350.

Ta dāśa⁵¹ mayam ū idāni⁵² paṇa⁵³ mayam brāhmaṇasama dāśa⁵⁴ ārakā⁵⁵ ti.

108. Rājā āha:

109. Mā⁵⁶ tamam⁵⁷ evam⁵⁸ avacuttha, dayhate⁵⁹ hadayam⁶⁰ mama,
citakā⁶¹ viya⁶² me kāyo, āsane⁶³ na sukkaṁ⁶⁴ laḥha. 2351.

110. Mā⁶⁵ tamam⁶⁶ evam⁶⁷ avacuttha, blāyyo⁶⁸ sokam⁶⁹ janttha⁷⁰ maṁ,
nikkūṭṭhasāma⁷¹ dappena⁷², na va dāśa⁷³ āroḥasatha. 2352.

¹ Bā aśa-, Dā aśa-, ² Bā tumbakka- ³ so all these MSS. ⁴ so C¹; Bā
āśamāsa. ⁵ C¹ āśa. ⁶ C² eva¹ du-. ⁷ Bā aśa. ⁸ so C¹; Bā tumbakka-
⁹ Bā āśa. ¹⁰ so C¹; Bā āpanti.

xxx. Kīmagghīyān¹ tū vo tāta brāhmanassa pitā adā,
yathābhūtanā² me ekākhūta. paṭipādentu brāhmanas³ ti. 2353.

Ta samasā 'ti pīravacanam, eka⁴khū--ti idāni mama kīya adghāra-
kāya āropita⁵ sūya, jantikkā manā⁶ ti jantikkā me, ayyam⁷ aya⁸ vā⁹ pītho, ekākhī-
vītasā¹⁰ ekākhīnā¹¹ 'ti dhanam¹² datvā¹³ maccasīnā, kīmagghīyan¹⁴ ti kāmā¹⁵
aggham¹⁶ tathā, paṭipādentu¹⁷ 'ti dhanam¹⁸ patipachādanam.

Kumāro āha:

xxi. Sahasaggghānā¹ hi² mām³ tāta brāhmanassam⁴ pitā adā
atthā⁵ Kambhājīnam⁶ kumbhārā⁷ hatthīnā⁸ ca⁹ sātthā¹⁰ eā¹¹ 'ti. 2354.

Ta sahasaggghānā¹ hīti² deva³ mām⁴ tathā⁵ nikkāmasā⁶ agghāpetvā⁷ adā⁸
kambhājīnā⁹ pama¹⁰ Kambhājīnam¹¹ hatthīnā¹² sātthā¹³ sātthā¹⁴ ca¹⁵ tathā¹⁶ eā¹⁷ 'ti sabbhā¹⁸
tathā¹⁹ sātthā²⁰ sātthā²¹ mām²² ca²³ paṭipādentu²⁴ apādāya²⁵ sabbhā²⁶ sātthā²⁷ agghāpetvā²⁸.

Rājā kumārānam¹ nikkayan² āpento āha:

xxii. Uṭṭhethi¹ tathā² tarasānā³, brāhmanassam⁴ avākara,
dāsi⁵ sātthā⁶ dāsi⁷ sātthā⁸ gāva⁹ hatthī¹⁰ sātthā¹¹ sātthā¹²
jātārūpasahassā¹³ ca¹⁴ puttā¹⁵ nam¹⁶ dehi¹⁷ nikkayan¹⁸ ti. 2355.

Ta avākara¹ 'ti² dehi.

xxiii. Tathā¹ tathā² tarasānā³ brāhmanassam⁴ avākara
dāsi⁵ sātthā⁶ dāsi⁷ sātthā⁸ gāva⁹ hatthī¹⁰ sātthā¹¹ sātthā¹²
jātārūpasahassā¹³ ca¹⁴ puttā¹⁵ nam¹⁶ dehi¹⁷ nikkayan¹⁸ ti. 2356.

Ta, avākara¹ 'ti² adā³, nikkayan⁴ 'ti⁵ brāhmanassam⁶ sabbhā⁷ sātthā⁸ ca⁹ nikkā-
sasā¹⁰ ca¹¹ kumārānam¹² nikkayan¹³ adā¹⁴.

Tathā¹ sattabhūmakā² ca³ pāsādam⁴ adāsi, brāhmanassam⁵
parivāro⁶ malā⁷ aho⁸, so⁹ dhanam¹⁰ paṭiāmetvā¹¹ pāsādam¹² abbi-
rayha¹³ sādhubhōjanam¹⁴. bhūjijivā¹⁵ mahāsāyane¹⁶ nipaṭṭi, kumāro¹⁷
pi¹⁸ nahāpetvā¹⁹ bhōjetvā²⁰ aluṃkāretvā²¹ ekam²² ayyako²³ ekam²⁴ ayyakā²⁵
ti²⁶ dve²⁷ pi²⁸ uccahāge²⁹ upavesāyumi.

Tam¹ atthā² pakāsetu³ hatthī⁴ āha:

xxiv. Nikkijivā¹ nahāpetvā² bhōjayitvā³ dārake⁴
samālamkaritvā⁵ bhūro⁶ uccahāge⁷ upavesāyumi. 2357.

¹ so. C² ti. ² itā³ dārake. ³ itā⁴ sātthā. ⁴ itā⁵ ti. ⁵ C⁶ ti. ⁶ itā⁷ sātthā⁸ sātthā⁹.
nīkham. ⁷ C⁸ paṭṭa. ⁸ itā⁹ pīṭhā¹⁰ pīṭhā¹¹. ⁹ C¹² sātthā¹³ sātthā¹⁴. ¹⁰ C¹⁵ sātthā¹⁶.

¹¹ itā¹⁷ sātthā. ¹² C¹⁸ sātthā¹⁹.

itā²⁰ sātthā.

Ta. uḍapaṭṭijjanu ti uḍapaṭṭijjanu¹.

Tato rājā attano dosam āvikaranto āha:

297. Dukkataṃ ca hi no putta bhūnehaccam kutam mayā
yo 'haṃ Sīrinam vuccā pabbājaram andakam. 2370.

298. Yaso me kiṃhi idha attāhi dhammadhammā ca vṛjati
etu Vesantaro rājā Sīvirattho paṇḍito 'ti. 2371.

Ta. putta ti putta Jhū etam ekkādam dukkham, bhūna- ti vṛjhi-
ghātakamam, paṇḍito- ti itā yam kiṃhi idha attā ekkam te puṇa dham,
Sīvirattho ti imasmim nagare so rājā hūva paṇḍito.

Kumārā āha:

10

299. Na deva mayham varamā eluṃ Sīri' attamo,
sayam eva dero gaurā[na] sīma bhogehi atṛajan ti. 2372.

Ta. Sīvirattamo ti Sīvirattho, sīma 'ti mahānagha sīya vṛjhiya
bhogehi abhiśāsa.

300. Tato sannāpatin rājā Saṅkayo ujjaḥbhānta:
hantā asā ratthā patti senā sannālayantu mā,ṃ,
nagmā ca mām avento lūlamā ca puratā. 2373.

301. Tato satthasakassāni yuddhina cārinavāsa
khippam āyantu sannādhā nānāvaggeh' alamkatā². 2374.

302. Nīlavaggaḍḍharā³ peko pītā uke nivāsitā
apāe lūhātugghisā andhā peko nivāsitā
khippam āyantu sannādhā nānāvattihet' alamkatā⁴. 2375.

303. Hīmatā yūthā Gandharo pabbato Gandhamādana
nānūrukkhehi saḍḍhamā mahābhūtagaṇḍhaye. 2376.

304. Gaddhehi ca dībhehi diḍā bhātī pavāti ca⁵
khippam āyantu sannādhā diḍā bhātī pavāti ca. 2377.

305. Tato nāgambharāṇi yojayantu caṇḍidasa
vavappakacchā māraṅgā hemahapponavāsā. 2378.

306. Arūḍhā gāmaṇiyellī tomaramkucapūṇḍhī
khippam āyantu sannādhā hantikkhamdhehi dāsatā. 2379.

307. Tato asāzambharāṇi yojayantu satudāsa
ājāsiyā ca jātiyā mūthava vighavāhanā. 2380.

308. Arūḍhā gāmaṇiyehi ājācāpadhārhi⁶ (V²¹⁷)
khippam āyantu sannādhā asāpūṇḍhī⁷ alamkatā⁸. 2381.

¹ uḍ-² uḍam. ² C² -³ -⁴ -⁵ -⁶ -⁷ -⁸ -⁹ -¹⁰ -¹¹ -¹² -¹³ -¹⁴ -¹⁵ -¹⁶ -¹⁷ -¹⁸ -¹⁹ -²⁰ -²¹ -²² -²³ -²⁴ -²⁵ -²⁶ -²⁷ -²⁸ -²⁹ -³⁰ -³¹ -³² -³³ -³⁴ -³⁵ -³⁶ -³⁷ -³⁸ -³⁹ -⁴⁰ -⁴¹ -⁴² -⁴³ -⁴⁴ -⁴⁵ -⁴⁶ -⁴⁷ -⁴⁸ -⁴⁹ -⁵⁰ -⁵¹ -⁵² -⁵³ -⁵⁴ -⁵⁵ -⁵⁶ -⁵⁷ -⁵⁸ -⁵⁹ -⁶⁰ -⁶¹ -⁶² -⁶³ -⁶⁴ -⁶⁵ -⁶⁶ -⁶⁷ -⁶⁸ -⁶⁹ -⁷⁰ -⁷¹ -⁷² -⁷³ -⁷⁴ -⁷⁵ -⁷⁶ -⁷⁷ -⁷⁸ -⁷⁹ -⁸⁰ -⁸¹ -⁸² -⁸³ -⁸⁴ -⁸⁵ -⁸⁶ -⁸⁷ -⁸⁸ -⁸⁹ -⁹⁰ -⁹¹ -⁹² -⁹³ -⁹⁴ -⁹⁵ -⁹⁶ -⁹⁷ -⁹⁸ -⁹⁹ -¹⁰⁰ -¹⁰¹ -¹⁰² -¹⁰³ -¹⁰⁴ -¹⁰⁵ -¹⁰⁶ -¹⁰⁷ -¹⁰⁸ -¹⁰⁹ -¹¹⁰ -¹¹¹ -¹¹² -¹¹³ -¹¹⁴ -¹¹⁵ -¹¹⁶ -¹¹⁷ -¹¹⁸ -¹¹⁹ -¹²⁰ -¹²¹ -¹²² -¹²³ -¹²⁴ -¹²⁵ -¹²⁶ -¹²⁷ -¹²⁸ -¹²⁹ -¹³⁰ -¹³¹ -¹³² -¹³³ -¹³⁴ -¹³⁵ -¹³⁶ -¹³⁷ -¹³⁸ -¹³⁹ -¹⁴⁰ -¹⁴¹ -¹⁴² -¹⁴³ -¹⁴⁴ -¹⁴⁵ -¹⁴⁶ -¹⁴⁷ -¹⁴⁸ -¹⁴⁹ -¹⁵⁰ -¹⁵¹ -¹⁵² -¹⁵³ -¹⁵⁴ -¹⁵⁵ -¹⁵⁶ -¹⁵⁷ -¹⁵⁸ -¹⁵⁹ -¹⁶⁰ -¹⁶¹ -¹⁶² -¹⁶³ -¹⁶⁴ -¹⁶⁵ -¹⁶⁶ -¹⁶⁷ -¹⁶⁸ -¹⁶⁹ -¹⁷⁰ -¹⁷¹ -¹⁷² -¹⁷³ -¹⁷⁴ -¹⁷⁵ -¹⁷⁶ -¹⁷⁷ -¹⁷⁸ -¹⁷⁹ -¹⁸⁰ -¹⁸¹ -¹⁸² -¹⁸³ -¹⁸⁴ -¹⁸⁵ -¹⁸⁶ -¹⁸⁷ -¹⁸⁸ -¹⁸⁹ -¹⁹⁰ -¹⁹¹ -¹⁹² -¹⁹³ -¹⁹⁴ -¹⁹⁵ -¹⁹⁶ -¹⁹⁷ -¹⁹⁸ -¹⁹⁹ -²⁰⁰ -²⁰¹ -²⁰² -²⁰³ -²⁰⁴ -²⁰⁵ -²⁰⁶ -²⁰⁷ -²⁰⁸ -²⁰⁹ -²¹⁰ -²¹¹ -²¹² -²¹³ -²¹⁴ -²¹⁵ -²¹⁶ -²¹⁷ -²¹⁸ -²¹⁹ -²²⁰ -²²¹ -²²² -²²³ -²²⁴ -²²⁵ -²²⁶ -²²⁷ -²²⁸ -²²⁹ -²³⁰ -²³¹ -²³² -²³³ -²³⁴ -²³⁵ -²³⁶ -²³⁷ -²³⁸ -²³⁹ -²⁴⁰ -²⁴¹ -²⁴² -²⁴³ -²⁴⁴ -²⁴⁵ -²⁴⁶ -²⁴⁷ -²⁴⁸ -²⁴⁹ -²⁵⁰ -²⁵¹ -²⁵² -²⁵³ -²⁵⁴ -²⁵⁵ -²⁵⁶ -²⁵⁷ -²⁵⁸ -²⁵⁹ -²⁶⁰ -²⁶¹ -²⁶² -²⁶³ -²⁶⁴ -²⁶⁵ -²⁶⁶ -²⁶⁷ -²⁶⁸ -²⁶⁹ -²⁷⁰ -²⁷¹ -²⁷² -²⁷³ -²⁷⁴ -²⁷⁵ -²⁷⁶ -²⁷⁷ -²⁷⁸ -²⁷⁹ -²⁸⁰ -²⁸¹ -²⁸² -²⁸³ -²⁸⁴ -²⁸⁵ -²⁸⁶ -²⁸⁷ -²⁸⁸ -²⁸⁹ -²⁹⁰ -²⁹¹ -²⁹² -²⁹³ -²⁹⁴ -²⁹⁵ -²⁹⁶ -²⁹⁷ -²⁹⁸ -²⁹⁹ -³⁰⁰ -³⁰¹ -³⁰² -³⁰³ -³⁰⁴ -³⁰⁵ -³⁰⁶ -³⁰⁷ -³⁰⁸ -³⁰⁹ -³¹⁰ -³¹¹ -³¹² -³¹³ -³¹⁴ -³¹⁵ -³¹⁶ -³¹⁷ -³¹⁸ -³¹⁹ -³²⁰ -³²¹ -³²² -³²³ -³²⁴ -³²⁵ -³²⁶ -³²⁷ -³²⁸ -³²⁹ -³³⁰ -³³¹ -³³² -³³³ -³³⁴ -³³⁵ -³³⁶ -³³⁷ -³³⁸ -³³⁹ -³⁴⁰ -³⁴¹ -³⁴² -³⁴³ -³⁴⁴ -³⁴⁵ -³⁴⁶ -³⁴⁷ -³⁴⁸ -³⁴⁹ -³⁵⁰ -³⁵¹ -³⁵² -³⁵³ -³⁵⁴ -³⁵⁵ -³⁵⁶ -³⁵⁷ -³⁵⁸ -³⁵⁹ -³⁶⁰ -³⁶¹ -³⁶² -³⁶³ -³⁶⁴ -³⁶⁵ -³⁶⁶ -³⁶⁷ -³⁶⁸ -³⁶⁹ -³⁷⁰ -³⁷¹ -³⁷² -³⁷³ -³⁷⁴ -³⁷⁵ -³⁷⁶ -³⁷⁷ -³⁷⁸ -³⁷⁹ -³⁸⁰ -³⁸¹ -³⁸² -³⁸³ -³⁸⁴ -³⁸⁵ -³⁸⁶ -³⁸⁷ -³⁸⁸ -³⁸⁹ -³⁹⁰ -³⁹¹ -³⁹² -³⁹³ -³⁹⁴ -³⁹⁵ -³⁹⁶ -³⁹⁷ -³⁹⁸ -³⁹⁹ -⁴⁰⁰ -⁴⁰¹ -⁴⁰² -⁴⁰³ -⁴⁰⁴ -⁴⁰⁵ -⁴⁰⁶ -⁴⁰⁷ -⁴⁰⁸ -⁴⁰⁹ -⁴¹⁰ -⁴¹¹ -⁴¹² -⁴¹³ -⁴¹⁴ -⁴¹⁵ -⁴¹⁶ -⁴¹⁷ -⁴¹⁸ -⁴¹⁹ -⁴²⁰ -⁴²¹ -⁴²² -⁴²³ -⁴²⁴ -⁴²⁵ -⁴²⁶ -⁴²⁷ -⁴²⁸ -⁴²⁹ -⁴³⁰ -⁴³¹ -⁴³² -⁴³³ -⁴³⁴ -⁴³⁵ -⁴³⁶ -⁴³⁷ -⁴³⁸ -⁴³⁹ -⁴⁴⁰ -⁴⁴¹ -⁴⁴² -⁴⁴³ -⁴⁴⁴ -⁴⁴⁵ -⁴⁴⁶ -⁴⁴⁷ -⁴⁴⁸ -⁴⁴⁹ -⁴⁵⁰ -⁴⁵¹ -⁴⁵² -⁴⁵³ -⁴⁵⁴ -⁴⁵⁵ -⁴⁵⁶ -⁴⁵⁷ -⁴⁵⁸ -⁴⁵⁹ -⁴⁶⁰ -⁴⁶¹ -⁴⁶² -⁴⁶³ -⁴⁶⁴ -⁴⁶⁵ -⁴⁶⁶ -⁴⁶⁷ -⁴⁶⁸ -⁴⁶⁹ -⁴⁷⁰ -⁴⁷¹ -⁴⁷² -⁴⁷³ -⁴⁷⁴ -⁴⁷⁵ -⁴⁷⁶ -⁴⁷⁷ -⁴⁷⁸ -⁴⁷⁹ -⁴⁸⁰ -⁴⁸¹ -⁴⁸² -⁴⁸³ -⁴⁸⁴ -⁴⁸⁵ -⁴⁸⁶ -⁴⁸⁷ -⁴⁸⁸ -⁴⁸⁹ -⁴⁹⁰ -⁴⁹¹ -⁴⁹² -⁴⁹³ -⁴⁹⁴ -⁴⁹⁵ -⁴⁹⁶ -⁴⁹⁷ -⁴⁹⁸ -⁴⁹⁹ -⁵⁰⁰ -⁵⁰¹ -⁵⁰² -⁵⁰³ -⁵⁰⁴ -⁵⁰⁵ -⁵⁰⁶ -⁵⁰⁷ -⁵⁰⁸ -⁵⁰⁹ -⁵¹⁰ -⁵¹¹ -⁵¹² -⁵¹³ -⁵¹⁴ -⁵¹⁵ -⁵¹⁶ -⁵¹⁷ -⁵¹⁸ -⁵¹⁹ -⁵²⁰ -⁵²¹ -⁵²² -⁵²³ -⁵²⁴ -⁵²⁵ -⁵²⁶ -⁵²⁷ -⁵²⁸ -⁵²⁹ -⁵³⁰ -⁵³¹ -⁵³² -⁵³³ -⁵³⁴ -⁵³⁵ -⁵³⁶ -⁵³⁷ -⁵³⁸ -⁵³⁹ -⁵⁴⁰ -⁵⁴¹ -⁵⁴² -⁵⁴³ -⁵⁴⁴ -⁵⁴⁵ -⁵⁴⁶ -⁵⁴⁷ -⁵⁴⁸ -⁵⁴⁹ -⁵⁵⁰ -⁵⁵¹ -⁵⁵² -⁵⁵³ -⁵⁵⁴ -⁵⁵⁵ -⁵⁵⁶ -⁵⁵⁷ -⁵⁵⁸ -⁵⁵⁹ -⁵⁶⁰ -⁵⁶¹ -⁵⁶² -⁵⁶³ -⁵⁶⁴ -⁵⁶⁵ -⁵⁶⁶ -⁵⁶⁷ -⁵⁶⁸ -⁵⁶⁹ -⁵⁷⁰ -⁵⁷¹ -⁵⁷² -⁵⁷³ -⁵⁷⁴ -⁵⁷⁵ -⁵⁷⁶ -⁵⁷⁷ -⁵⁷⁸ -⁵⁷⁹ -⁵⁸⁰ -⁵⁸¹ -⁵⁸² -⁵⁸³ -⁵⁸⁴ -⁵⁸⁵ -⁵⁸⁶ -⁵⁸⁷ -⁵⁸⁸ -⁵⁸⁹ -⁵⁹⁰ -⁵⁹¹ -⁵⁹² -⁵⁹³ -⁵⁹⁴ -⁵⁹⁵ -⁵⁹⁶ -⁵⁹⁷ -⁵⁹⁸ -⁵⁹⁹ -⁶⁰⁰ -⁶⁰¹ -⁶⁰² -⁶⁰³ -⁶⁰⁴ -⁶⁰⁵ -⁶⁰⁶ -⁶⁰⁷ -⁶⁰⁸ -⁶⁰⁹ -⁶¹⁰ -⁶¹¹ -⁶¹² -⁶¹³ -⁶¹⁴ -⁶¹⁵ -⁶¹⁶ -⁶¹⁷ -⁶¹⁸ -⁶¹⁹ -⁶²⁰ -⁶²¹ -⁶²² -⁶²³ -⁶²⁴ -⁶²⁵ -⁶²⁶ -⁶²⁷ -⁶²⁸ -⁶²⁹ -⁶³⁰ -⁶³¹ -⁶³² -⁶³³ -⁶³⁴ -⁶³⁵ -⁶³⁶ -⁶³⁷ -⁶³⁸ -⁶³⁹ -⁶⁴⁰ -⁶⁴¹ -⁶⁴² -⁶⁴³ -⁶⁴⁴ -⁶⁴⁵ -⁶⁴⁶ -⁶⁴⁷ -⁶⁴⁸ -⁶⁴⁹ -⁶⁵⁰ -⁶⁵¹ -⁶⁵² -⁶⁵³ -⁶⁵⁴ -⁶⁵⁵ -⁶⁵⁶ -⁶⁵⁷ -⁶⁵⁸ -⁶⁵⁹ -⁶⁶⁰ -⁶⁶¹ -⁶⁶² -⁶⁶³ -⁶⁶⁴ -⁶⁶⁵ -⁶⁶⁶ -⁶⁶⁷ -⁶⁶⁸ -⁶⁶⁹ -⁶⁷⁰ -⁶⁷¹ -⁶⁷² -⁶⁷³ -⁶⁷⁴ -⁶⁷⁵ -⁶⁷⁶ -⁶⁷⁷ -⁶⁷⁸ -⁶⁷⁹ -⁶⁸⁰ -⁶⁸¹ -⁶⁸² -⁶⁸³ -⁶⁸⁴ -⁶⁸⁵ -⁶⁸⁶ -⁶⁸⁷ -⁶⁸⁸ -⁶⁸⁹ -⁶⁹⁰ -⁶⁹¹ -⁶⁹² -⁶⁹³ -⁶⁹⁴ -⁶⁹⁵ -⁶⁹⁶ -⁶⁹⁷ -⁶⁹⁸ -⁶⁹⁹ -⁷⁰⁰ -⁷⁰¹ -⁷⁰² -⁷⁰³ -⁷⁰⁴ -⁷⁰⁵ -⁷⁰⁶ -⁷⁰⁷ -⁷⁰⁸ -⁷⁰⁹ -⁷¹⁰ -⁷¹¹ -⁷¹² -⁷¹³ -⁷¹⁴ -⁷¹⁵ -⁷¹⁶ -⁷¹⁷ -⁷¹⁸ -⁷¹⁹ -⁷²⁰ -⁷²¹ -⁷²² -⁷²³ -⁷²⁴ -⁷²⁵ -⁷²⁶ -⁷²⁷ -⁷²⁸ -⁷²⁹ -⁷³⁰ -⁷³¹ -⁷³² -⁷³³ -⁷³⁴ -⁷³⁵ -⁷³⁶ -⁷³⁷ -⁷³⁸ -⁷³⁹ -⁷⁴⁰ -⁷⁴¹ -⁷⁴² -⁷⁴³ -⁷⁴⁴ -⁷⁴⁵ -⁷⁴⁶ -⁷⁴⁷ -⁷⁴⁸ -⁷⁴⁹ -⁷⁵⁰ -⁷⁵¹ -⁷⁵² -⁷⁵³ -⁷⁵⁴ -⁷⁵⁵ -⁷⁵⁶ -⁷⁵⁷ -⁷⁵⁸ -⁷⁵⁹ -⁷⁶⁰ -⁷⁶¹ -⁷⁶² -⁷⁶³ -⁷⁶⁴ -⁷⁶⁵ -⁷⁶⁶ -⁷⁶⁷ -⁷⁶⁸ -⁷⁶⁹ -⁷⁷⁰ -⁷⁷¹ -⁷⁷² -⁷⁷³ -⁷⁷⁴ -⁷⁷⁵ -⁷⁷⁶ -⁷⁷⁷ -⁷⁷⁸ -⁷⁷⁹ -⁷⁸⁰ -⁷⁸¹ -⁷⁸² -⁷⁸³ -⁷⁸⁴ -⁷⁸⁵ -⁷⁸⁶ -⁷⁸⁷ -⁷⁸⁸ -⁷⁸⁹ -⁷⁹⁰ -⁷⁹¹ -⁷⁹² -⁷⁹³ -⁷⁹⁴ -⁷⁹⁵ -⁷⁹⁶ -⁷⁹⁷ -⁷⁹⁸ -⁷⁹⁹ -⁸⁰⁰ -⁸⁰¹ -⁸⁰² -⁸⁰³ -⁸⁰⁴ -⁸⁰⁵ -⁸⁰⁶ -⁸⁰⁷ -⁸⁰⁸ -⁸⁰⁹ -⁸¹⁰ -⁸¹¹ -⁸¹² -⁸¹³ -⁸¹⁴ -⁸¹⁵ -⁸¹⁶ -⁸¹⁷ -⁸¹⁸ -⁸¹⁹ -⁸²⁰ -⁸²¹ -⁸²² -⁸²³ -⁸²⁴ -⁸²⁵ -⁸²⁶ -⁸²⁷ -⁸²⁸ -⁸²⁹ -⁸³⁰ -⁸³¹ -⁸³² -⁸³³ -⁸³⁴ -⁸³⁵ -⁸³⁶ -⁸³⁷ -⁸³⁸ -⁸³⁹ -⁸⁴⁰ -⁸⁴¹ -⁸⁴² -⁸⁴³ -⁸⁴⁴ -⁸⁴⁵ -⁸⁴⁶ -⁸⁴⁷ -⁸⁴⁸ -⁸⁴⁹ -⁸⁵⁰ -⁸⁵¹ -⁸⁵² -⁸⁵³ -⁸⁵⁴ -⁸⁵⁵ -⁸⁵⁶ -⁸⁵⁷ -⁸⁵⁸ -⁸⁵⁹ -⁸⁶⁰ -⁸⁶¹ -⁸⁶² -⁸⁶³ -⁸⁶⁴ -⁸⁶⁵ -⁸⁶⁶ -⁸⁶⁷ -⁸⁶⁸ -⁸⁶⁹ -⁸⁷⁰ -⁸⁷¹ -⁸⁷² -⁸⁷³ -⁸⁷⁴ -⁸⁷⁵ -⁸⁷⁶ -⁸⁷⁷ -⁸⁷⁸ -⁸⁷⁹ -⁸⁸⁰ -⁸⁸¹ -⁸⁸² -⁸⁸³ -⁸⁸⁴ -⁸⁸⁵ -⁸⁸⁶ -⁸⁸⁷ -⁸⁸⁸ -⁸⁸⁹ -⁸⁹⁰ -⁸⁹¹ -⁸⁹² -⁸⁹³ -⁸⁹⁴ -⁸⁹⁵ -⁸⁹⁶ -⁸⁹⁷ -⁸⁹⁸ -⁸⁹⁹ -⁹⁰⁰ -⁹⁰¹ -⁹⁰² -⁹⁰³ -⁹⁰⁴ -⁹⁰⁵ -⁹⁰⁶ -⁹⁰⁷ -⁹⁰⁸ -⁹⁰⁹ -⁹¹⁰ -⁹¹¹ -⁹¹² -⁹¹³ -⁹¹⁴ -⁹¹⁵ -⁹¹⁶ -⁹¹⁷ -⁹¹⁸ -⁹¹⁹ -⁹²⁰ -⁹²¹ -⁹²² -⁹²³ -⁹²⁴ -⁹²⁵ -⁹²⁶ -⁹²⁷ -⁹²⁸ -⁹²⁹ -⁹³⁰ -⁹³¹ -⁹³² -⁹³³ -⁹³⁴ -⁹³⁵ -⁹³⁶ -⁹³⁷ -⁹³⁸ -⁹³⁹ -⁹⁴⁰ -⁹⁴¹ -⁹⁴² -⁹⁴³ -⁹⁴⁴ -⁹⁴⁵ -⁹⁴⁶ -⁹⁴⁷ -⁹⁴⁸ -⁹⁴⁹ -⁹⁵⁰ -⁹⁵¹ -⁹⁵² -⁹⁵³ -⁹⁵⁴ -⁹⁵⁵ -⁹⁵⁶ -⁹⁵⁷ -⁹⁵⁸ -⁹⁵⁹ -⁹⁶⁰ -⁹⁶¹ -⁹⁶² -⁹⁶³ -⁹⁶⁴ -⁹⁶⁵ -⁹⁶⁶ -⁹⁶⁷ -⁹⁶⁸ -⁹⁶⁹ -⁹⁷⁰ -⁹⁷¹ -⁹⁷² -⁹⁷³ -⁹⁷⁴ -⁹⁷⁵ -⁹⁷⁶ -⁹⁷⁷ -⁹⁷⁸ -⁹⁷⁹ -⁹⁸⁰ -⁹⁸¹ -⁹⁸² -⁹⁸³ -⁹⁸⁴ -⁹⁸⁵ -⁹⁸⁶ -⁹⁸⁷ -⁹⁸⁸ -⁹⁸⁹ -⁹⁹⁰ -⁹⁹¹ -⁹⁹² -⁹⁹³ -⁹⁹⁴ -⁹⁹⁵ -⁹⁹⁶ -⁹⁹⁷ -⁹⁹⁸ -⁹⁹⁹ -¹⁰⁰⁰ -¹⁰⁰¹ -¹⁰⁰² -¹⁰⁰³ -¹⁰⁰⁴ -¹⁰⁰⁵ -¹⁰⁰⁶ -¹⁰⁰⁷ -¹⁰⁰⁸ -¹⁰⁰⁹ -¹⁰¹⁰ -¹⁰¹¹ -¹⁰¹² -¹⁰¹³ -¹⁰¹⁴ -¹⁰¹⁵ -¹⁰¹⁶ -¹⁰¹⁷ -¹⁰¹⁸ -¹⁰¹⁹ -¹⁰²⁰ -¹⁰²¹ -¹⁰²² -¹⁰²³ -¹⁰²⁴ -¹⁰²⁵ -¹⁰²⁶ -¹⁰²⁷ -¹⁰²⁸ -¹⁰²⁹ -¹⁰³⁰ -¹⁰³¹ -¹⁰³² -¹⁰³³ -¹⁰³⁴ -¹⁰³⁵ -¹⁰³⁶ -¹⁰³⁷ -¹⁰³⁸ -¹⁰³⁹ -¹⁰⁴⁰ -¹⁰⁴¹ -¹⁰⁴² -¹⁰⁴³ -¹⁰⁴⁴ -¹⁰⁴⁵ -¹⁰⁴⁶ -¹⁰⁴⁷ -¹⁰⁴⁸ -¹⁰⁴⁹ -¹⁰⁵⁰ -¹⁰⁵¹ -¹⁰⁵² -¹⁰⁵³ -¹⁰⁵⁴ -¹⁰⁵⁵ -¹⁰⁵⁶ -¹⁰⁵⁷ -¹⁰⁵⁸ -¹⁰⁵⁹ -¹⁰⁶⁰ -¹⁰⁶¹ -¹⁰⁶² -¹⁰⁶³ -¹⁰⁶⁴ -^{1065</}

[illegible]

Evam rājā maggālamkūram vicāresi. Jūjako pi pamāṇā-
tikhantam bhūḍḍitvā śīrāpetam asakkanto tatth'eva kālam akāsi. 16
rājā tassa sarīrakiccān kārāpetvā agate bheriñ carāpetvā
kaṣeḍ'esa śīrākān na paesi, dhammān pama raḍḍiṇo yeva ahoṣi.
Atha vattāmo divase saṁbā senā sannipati, rājā mahantena
parivāreṇa Jāṭim maggaṇḍavakkān kaṭvā ukkhāmi.

Tam atitlan pakšante Suithā āho

24

100. Sa nōnā mahatī āt uyyottā Sivivāhini.

Jālini mārguotāveņa Vaināns payšai pablatam 2391

[illegible]

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ इति श्रीमद्भगवद्गीतायां अष्टमोऽध्यायः ॥ २३९० ॥

124. Atānirā haṁśakṣma, neṁigoro ajāyatha.

40

alldelmu rala anelūdeci pyvuciā šitirānini. 2393.

॥॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥

Jāhāṃ mācchāvēvaṃ Yaṃkāṃ pāvāsi pabbatāni. 2394.

॥ 'In mōsam brāhmacāryād bahūśākhayā bahūdhanā'

namaharukkleho samohammam phalarukkleho " ubhavam. 9

111. *Taricha biadunensis* Yang, sp. nov. 雙邊山背蟾蜍

Collection number: 2300.

7. Теория и методология абстрактных наук

padhaya taya anāpāyāchinnā tattha Vessantara sūhū 'u. 9397.

[illegible]

* *Ind. brundsket*, *Os. modskaki*. * *Os. maddakagrym*. * *Bd. jayika*, *Ud. sa-*
darndi. * *Bd. softum*. * *Bd. hqha-* * *Os. hventshed*, *Bd. hventshu*. * *Os.*
andsham, *Os. -shu*, *Bd. -sham*. * *Bd. mahodakam*. * *Os. velle*, *Bd. velle*,
Os. hshimshu, *Bd. hshimshu*.

115. Amittā na-ppasambeyyam aggaṭṭa adakkappata
tad eva tvaṃ siccālehi api vottā ito piyā ti. 2402.

Ta aggaṭṭa -- ti yethā sikkādhassana sponṭa agga amarasamhiṭṭini
pukkaṇagambhīrini udakāni na-ppasambāṭi tēpittā ca saḷḷa tathā taṭṭa amittā
na sambeyyāni nibbikkhaviṣṇanti, tad eva 'ti' yam Sikkāna vyākaraṇa varuṇa datvā
amittāya na viraṇā' eva te piyā sikkā' vuttam tad eva tvaṃ siccālehi, api ca
bhūta ito balāḷṭapata amittāna vottā sikkā ti.

Atha M. sokam apanditvā tīṣya sādāhina pabbatā oruṇa
paṇṇasāḷḍavā niraṇḍi.

Tam aṭṭhaṇṇa pakāseṇa Sattā āha:

10

116. Tatu Vesantato rājā oruṇiṭṭhā pabbatā
ulāḷḍi paṇṇasāḷḍayāni dajjhāni katvāna niraṇḍa ti. 2403.

Ta dajjhāni -- ti oruṇiṭṭhā pabbatā niraṇḍa amittāna ko? kīṃ karissanti?
dattam dajjhāni katvā niraṇḍāna.

Tasmā khane Saṅgajo devinā āmantatvā „bhaddo Phussa, 11
amittāna saḷḷaṇa ekato gatesu soka mahā bhaviṣṣati, paṭhamam
tāva ahaṇṇa gacchāmi, tato 'idāni sokam vinodevā niraṇḍā uba-
viṣṣanti' sallaḷḷakhetvā tvaṃ mahanteṇa parivāreṇa gaccheyyā-
sīti" aṭṭhaṇṇa thokaṇi kalam vītināmetvā Jāṭi ca Kanhājinaṇ ca
„āgacchanā" ti vatvā ratham civattevā āgataṃ aggaḷḷhima- 12
khaṇḍi katvā tattha tattha ārakāṇaṇi samvidahitvā alamkāta-
hatthikkhaṇḍhagata" puttassa santikam agamāsi.

Tam aṭṭhaṇṇa pakāseṇa Sattā āha:

117. Vjūvattajuvā ratham vottāpētvāna oruṇa
ekam arāṇaṇi viharantaṇi piyā puttāni upāgama. 2404. 13
118. Hatthikkhaṇḍhato oruṇa ekamāṇa paṇḍitakato
parikkhitta amareṇhi puttāni sippitaṇi āgama. 2405.
119. Tattā 'addasa kammaṇaṇi ca raṇṇamārupāni samāhutaṇi
niraṇḍa paṇṇasāḷḍayāni jhāyantaṇi akutoḷḷhayaṇa ti. 2406.

Ta vottāpētvāna -- ti hatthikkhaṇḍhāya balakāya ca vattāpētvā, 14
ekamāṇaṇi ti ekamāṇaṇi amittānaṇi, sippitaṇi -- ti sippā' sikkāsiṭṭhitaṇi upā-
gama, raṇṇamārupāni ti amittānaṇi amittānaṇi.

¹ so B² tvaṃ sikkāti. C² sikkāti. C³ sikkāti. ² B² amittā ca. ³ B² oruṇi ti. ⁴
C² vattāpētvā. ⁵ B² jātā ca kammāni ca pabbatāni āgacchāmi. ⁶ B² hatthikkhaṇḍhato
oruṇa. ⁷ B² -atā.

171. Tañ ca divāsa āyantaṃ pitarāṃ puttāgiddhimaṃ
Vesuntaro ca Maṇḍi va pacceggantaṃ avandimaṃ. 2407.

172. Maṇḍi ca sūnā pāde sūnācchāhūcāyā.
Maṇḍi ubho hi te deva pāde vandāmi te sūnā',
1 te ca tattha paṭisaṃjja pāṇinā parimaṃjathā 'hi. 2408.

Ta pāde -- ti ahaṃ te sūnā pāde vandāmi etasā vatā vandā, teva
tatthā 'hi te ubho jana' tasmā Sakkadattiya āzama pūṇasajjā hāraya ni-
pajjapetā paṭicumbhāsaṃ modakasa phleḥā parimaṃjatha pūṭhāyo tesā parimaṃji.

Tato roditvā paridevittā rājā soke nibbata tehi sandhima
10 paṭisaṃhāraṃ karonto āha:

173. Kaccī va kusalaṃ putta kaccī putta anāyayaṃ.
kaccī uñchena yāpetha, kaccī mūlaphalā hahū. 2409.

174. Kaccī jāṇā ca mahasā ca appam etā sūrasapā,
tane vāṇanigāḅhaṃ kaccī hūnā na vijjathā. 2410.

15 Pitu vacanāṃ suttā Mahāsatto āha:

175. Aṭṭhā no jīvika deva yā ca yāṇi kīḷā,
kaccā hi¹ jīvikaṃ hama, uñchānariyena jivitaṃ². 2411.

176. Aniddhinaṃ mahārāja samet' āsāra va sārathī
ty-amaṃ aniddhikā dantā, samiddhī dantā na 2412.

177. Api no kīṇā mānāsāṃ pita tuṭṭa ādāyagā
avaruddhānaṃ mahārāja arāḷe jivikānaṃ³ hi. 2413.

Ta piddhikīḷā u yā ca yāṇi kīḷā, kaccā hi jīvika
noma 'hi tva amhākaṃ uñchānariyā jivitaṃ mānā kīḷāna, dantā no jivikā
amaṃ, aniddhikāna u mahārāja aniddhinaṃ avaruddhinaṃ dantāpūṭhāna mānā
25 sametā ā va⁴ aniddhī raho⁵ sārathī asāra vīya, āsāra u nibbāsaṇaṃ karoti,
te māyasa jaha vacanā aniddhikā āsāra nibbāsaṇā karā, samiddhī yeva na
dantaṃ, dantaṃ na u pī pūṭhā dantaṃ na u ā, jivikānaṃ⁶ ādāyagā
sāhānaṃ tva āna aniddhinaṃ rāḷaṃ u vaṇa.

Evā ca paṇa vatā paṇa pattānaṃ pavattim pacchaṇṭa āha:

178. Ye pi te Sīvesijjhama dayādapputtamānaṃ
Jāḃ Kaphājū⁷ c' ubho⁸ brahmanassa vacānagā
accāyikānaṃ laddhaṃ yo na gāro ca sūkhāni 2414.

¹ hi iud. ² C² jānā. ³ C² kaccā hi, B² kaccā, smittāyo hi, read; ādāyagā

⁴ C² āna. ⁵ C² jivikāna. ⁶ B² ca. ⁷ C² kaphā. ⁸ C² jivā. ⁹ C² ubho throughout.

na. te rajaputirāṇaṃ pūte yad jñātha samasātha,
parivāpūṣṭha' na klippaṇaṃ saṃpūṣṭha' na māgavaṇaṃ. 2415.

[illegible]

陳武訓 孟伯康：

113. *Libbo kumārā uktāṭā' Jāi Kayhājīnā e' abāo* 12
brāhmanānām dharmam dātṛā purā nā bhāyī; aśvau n. 2416.

74 1188144 11 0010000 0000 0000 0000

Tam evā M. paṭiladdhaseṣo pīṭa siddhim paṇṇa-
thāram akāsi:

344 Kusela nu tala kiselutu kasef tala unanayan, 15
kasef nu tala me naiti ankikulu na narikayulu. 2417.

T4. *gakkhūti* ti *mittasāhūsa* *indanirā* *gakkhūti* *us* *paribhāṣitā*.

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 84

12. Kuaññā c' eva so patta, athu putta gāṇhayañ
atho t' patta te mātā saññāññe na paribhāyati. 2418.

Mahlaatti Ah:

10. Kocci āraṇam yoggāṇi te, koci saṇḍa vāhaṇam,
koci phita jampadā, koci vutti na abhiṇṇāṇi, 2419.

*Taenia supinae supracauda **

Stamm und Abz.

10. Atha ārogam yoggam ev, atha rahatī rāhasāṁ.
 Atha dhīrā jaganādā, atha vanti na bhujatā¹. 2420

Evam sallapantānam.¹⁰ Sava Phusati pi kha devī padāni
 sokam tamah katvā nisinā bhavissatīti.¹¹ sallakkhetvā¹² mahā-
 parivārena saddhim pūtaassa santikān agamāsi.

¹ C¹ = p₁q₁; C² = p₁p₂q₁q₂; C³ = d₁d₂d₃d₄. B¹ = add₁add₂add₃. B² = C¹ + p₂q₂q₃. B³ = add₁add₂add₃. B⁴ = d₁. B⁵ = d₂. B⁶ = d₃. B⁷ = d₄. B⁸ = d₁d₂d₃d₄. B⁹ = d₁d₂d₃d₄. B¹⁰ = d₁d₂d₃d₄. B¹¹ = d₁d₂d₃d₄. B¹² = d₁d₂d₃d₄. B¹³ = d₁d₂d₃d₄. B¹⁴ = d₁d₂d₃d₄. B¹⁵ = d₁d₂d₃d₄. B¹⁶ = d₁d₂d₃d₄. B¹⁷ = d₁d₂d₃d₄. B¹⁸ = d₁d₂d₃d₄. B¹⁹ = d₁d₂d₃d₄. B²⁰ = d₁d₂d₃d₄. B²¹ = d₁d₂d₃d₄. B²² = d₁d₂d₃d₄. B²³ = d₁d₂d₃d₄. B²⁴ = d₁d₂d₃d₄. B²⁵ = d₁d₂d₃d₄. B²⁶ = d₁d₂d₃d₄. B²⁷ = d₁d₂d₃d₄. B²⁸ = d₁d₂d₃d₄. B²⁹ = d₁d₂d₃d₄. B³⁰ = d₁d₂d₃d₄. B³¹ = d₁d₂d₃d₄. B³² = d₁d₂d₃d₄. B³³ = d₁d₂d₃d₄. B³⁴ = d₁d₂d₃d₄. B³⁵ = d₁d₂d₃d₄. B³⁶ = d₁d₂d₃d₄. B³⁷ = d₁d₂d₃d₄. B³⁸ = d₁d₂d₃d₄. B³⁹ = d₁d₂d₃d₄. B⁴⁰ = d₁d₂d₃d₄. B⁴¹ = d₁d₂d₃d₄. B⁴² = d₁d₂d₃d₄. B⁴³ = d₁d₂d₃d₄. B⁴⁴ = d₁d₂d₃d₄. B⁴⁵ = d₁d₂d₃d₄. B⁴⁶ = d₁d₂d₃d₄. B⁴⁷ = d₁d₂d₃d₄. B⁴⁸ = d₁d₂d₃d₄. B⁴⁹ = d₁d₂d₃d₄. B⁵⁰ = d₁d₂d₃d₄. B⁵¹ = d₁d₂d₃d₄. B⁵² = d₁d₂d₃d₄. B⁵³ = d₁d₂d₃d₄. B⁵⁴ = d₁d₂d₃d₄. B⁵⁵ = d₁d₂d₃d₄. B⁵⁶ = d₁d₂d₃d₄. B⁵⁷ = d₁d₂d₃d₄. B⁵⁸ = d₁d₂d₃d₄. B⁵⁹ = d₁d₂d₃d₄. B⁶⁰ = d₁d₂d₃d₄. B⁶¹ = d₁d₂d₃d₄. B⁶² = d₁d₂d₃d₄. B⁶³ = d₁d₂d₃d₄. B⁶⁴ = d₁d₂d₃d₄. B⁶⁵ = d₁d₂d₃d₄. B⁶⁶ = d₁d₂d₃d₄. B⁶⁷ = d₁d₂d₃d₄. B⁶⁸ = d₁d₂d₃d₄. B⁶⁹ = d₁d₂d₃d₄. B⁷⁰ = d₁d₂d₃d₄. B⁷¹ = d₁d₂d₃d₄. B⁷² = d₁d₂d₃d₄. B⁷³ = d₁d₂d₃d₄. B⁷⁴ = d₁d₂d₃d₄. B⁷⁵ = d₁d₂d₃d₄. B⁷⁶ = d₁d₂d₃d₄. B⁷⁷ = d₁d₂d₃d₄. B⁷⁸ = d₁d₂d₃d₄. B⁷⁹ = d₁d₂d₃d₄. B⁸⁰ = d₁d₂d₃d₄. B⁸¹ = d₁d₂d₃d₄. B⁸² = d₁d₂d₃d₄. B⁸³ = d₁d₂d₃d₄. B⁸⁴ = d₁d₂d₃d₄. B⁸⁵ = d₁d₂d₃d₄. B⁸⁶ = d₁d₂d₃d₄. B⁸⁷ = d₁d₂d₃d₄. B⁸⁸ = d₁d₂d₃d₄. B⁸⁹ = d₁d₂d₃d₄. B⁹⁰ = d₁d₂d₃d₄. B⁹¹ = d₁d₂d₃d₄. B⁹² = d₁d₂d₃d₄. B⁹³ = d₁d₂d₃d₄. B⁹⁴ = d₁d₂d₃d₄. B⁹⁵ = d₁d₂d₃d₄. B⁹⁶ = d₁d₂d₃d₄. B⁹⁷ = d₁d₂d₃d₄. B⁹⁸ = d₁d₂d₃d₄. B⁹⁹ = d₁d₂d₃d₄. B¹⁰⁰ = d₁d₂d₃d₄. B¹⁰¹ = d₁d₂d₃d₄. B¹⁰² = d₁d₂d₃d₄. B¹⁰³ = d₁d₂d₃d₄. B¹⁰⁴ = d₁d₂d₃d₄. B¹⁰⁵ = d₁d₂

khattiya assāsah paññabhinnā, mahājāno „bāṭisaṃāgame pok-
kharasassam vassī, mahāpaṭṭhavi kampīti“ acchariyaṃ pavadesī¹.

Tam aṭṭheṃ pokāsento Saṭṭhā āha:

111. Samāgātānaṃ bāṭisaṃ mahāghoṣo ajāyatha.
pabbatā sammāsaṃhāro, mahā ākampiā ahu. 2426. 5
112. Vuttledhārāṇaṃ pavvecchanta² devo pāvassa tārada,
aṭṭha Vesantaro rājā bāṭiḥ samapaññiṭṭha³. 2427.
113. Nattāro ampiā puttā rājā devī ca phalo
yadā samāgātā ānaṃ tadāsi lomahamaṇaṇā,
paññajikā tassa yācantaṃ rodantaṃ bheravaṃ vane. 2428. 10
114. Vesantaraṇā ca Mahāḥ ca aṭṭhe rāṭiḥ samāgātā:
tena no siḥṣaro rājā, rajāṇaṃ kāreṭṭha no ubho ti. 2429.

Ta phāso ti ākampiṭṭhaṃ paññajikā ti aṭṭhe ubhoṭi c' eva tassa
majjāpanti ca paṇḍitaṇḍiṭṭi kura, tassapaṇḍiṭṭi tassa pāṇaso paṇḍiṭṭi rodhā
kandiraṃ deva vane no aṭṭhe bheravaṃ pūṇa ti bāḥ⁴ eva abhinidhitaṃ vasaṇḍo netu- 15
kimo bharasāṇaṃ vasaṇḍaṇḍiṭṭi pavvecchanta⁵ ti ānaṃ Chakkhariya-
khaṇḍaṇḍiṭṭi⁶.

Tam aṭṭvā M. pitaraṃ saddhīm aṭṭapanto imāṃ g. ā.:

115. Dhammena rajjāṇā⁷ kārentaṃ rāṭiḥ pabbhājayitṭha maṃ
rūḍi ca jāmapodā c' eva nepunā ca samāgātā ti. 2430. 10

Tato rājā puttāṃ khamaṇento

116. Dukkhaṇā ca hi no puttā bhūmaharasaṃ katvā mayā
yo 'maṃ Sīrinam vasaṇḍā pabbhāṇeṭṭi adāsaṇḍo ti. 2431.

Imaṃ gāṭhaṃ vuttvā attāno dukkhaḥaranatṭhāḥ yācanto imāḥ⁸,
gāṭhaṃ āha: 20

117. Yena kenaci vaggasaṃ piṭṭu dukkhaṃ odāṭṭhaṃ
mātu khagimulyā cāpi apī⁹ pānehi attāno ti. 2432.

Ta odāṭṭhaṃ ti karoya, apī pānehiṭi tūṭa puttasaṃ nāma puttāṃ
paṭṭapaññiṭṭi¹⁰ mūḍiputtasaṃ vasaṇḍakhaṇḍiṭṭi¹¹ herasāṇaṃ, tassa mama vaggasaṃ vasaṇḍi:
imaṃ tathāgataṃ katvā¹² vasaṇḍaṇḍiṭṭi¹³ tassa tūḍi¹⁴ ti tathā kīṇa¹⁵ adāṭṭapāṇa¹⁶ 20
vane āha.

¹ Bā pavasiṭṭi. ² Bā pavasiṭṭento. ³ Bā samāgavāṇiṭṭi. ⁴ Cāḥ omi¹⁷ ākampiṭṭi.

⁵ Cāḥ ākampiṭṭi. ⁶ Bā ākampi. ⁷ Cā pavasiṭṭi, Bā omi¹⁸ vasaṇḍo.

Ro. rājam karetukāmo va' etiako pana akathite „garu-
kam nāma na hoti“¹ tatha rājānam² karhesi, M. „sādhā“³ 'ti
sampaṭṭhehi, ath' adbhūsamam⁴ viditvā sahaajāā saṭṭhisahasā
amaccā

152⁵. Nabhānukāle⁶ mahārāja rajojallam pavāhayā⁷ 'ti.

vadīsamu, atha na M. „thokam⁸ udbhūtasethā“⁹ 'ti vatvā panna-
sālam pavasiṭvā isibhaggaḍḍhi omāññitvā paṭisaṃmetvā p-sālato
nikkhamitvā „idam mayā nūvamāsa¹⁰ addhamāsaḥ ca samanna-
dhammasa kataṭṭhānaḥ, pāramikūṭṭam gaghantena dānam¹¹ daivā
10 paṭhavivā kampitaṭṭhānaḥ“¹² 'ti p-sālam tikkhattuṃ padakkhinam
katvā pañcapaṭiṭṭhiteṇa vanditvā aṭṭhāsi¹³, ath' aṣṣa kappakā-
dayo massakammādinī karīṃsu, tam aṇam sabbābharaṇabhūṭitam
devarājam¹⁴ iva virājamānam¹⁵ rajje abhisinñeyyaṃ, tena tuttam¹⁶:

153¹⁷. Ito Vesāntaro rājā rajojallam pavāhayā¹⁸. 2433.

154¹⁹. Te pavāhayā²⁰ hāreṣi, kīrteṣi ca pane rājaseṣeṣe gacchoṃsi²¹ a.

Ath' aṣṣa yaso mahā abosi, olokholokitaṭṭhānam²² kampati,
mukhamāṇḍalikā maṇḍalāni nigghosayīṃsu, sabbaturiyāni pag-
gaṇhīṃsu, mahāsamuddakucchiyaṃ meghatthanitanigghoso- viya
abosi, katthiratanam²³ aluṃkaritvā npanayīṃsu, so khaggaratanam²⁴
20 bandhitvā hatthiratanam²⁵ abhiruyhi²⁶, tāvad eva nam sahaajāā
saṭṭhisahasā amaccā sabbālamkārapasimanditā parivārayīṃsu²⁷,
Maddim pi devim²⁸ nahāpetvā aluṃkaritvā abhisinñeyyaṃ²⁹ siso pan'
aṣṣā abhisekandakam³⁰ āsiṃsamānā „Vesāntaro tath' pāletā“³¹ 'ti
ādini maṇḍalāni vadīṃsu.

25³². Tam atilam³³ pakārenta Sāthā³⁴ āha:

(31). Nāma mahāsa³⁵ suvatthiṃ sabbābharaṇagathāṃsu

pacāyama sāgama āyeyka³⁶ khaggaṃ bandhi³⁷ parantapaṃ, 2434.

(32). Tato saṭṭhisahasāni yodhīna³⁸ ārūḍḍasāni

sahaajāā pariharīṃsu³⁹ nūdayanā⁴⁰ rathesabbam, 2435.

¹ Bd. 14. ² so. B²; C² sālā. ³ B² -āsi. ⁴ C² -āsi, B² pavāhayāni. ⁵ C² -āsi. ⁶ C² -āsi. ⁷ C² -āsi. ⁸ Bd. -rūki. ⁹ C² -āsi. ¹⁰ C² -āsi. ¹¹ C² -āsi. ¹² C² -āsi. ¹³ C² -āsi. ¹⁴ C² -āsi. ¹⁵ C² -āsi. ¹⁶ C² -āsi. ¹⁷ C² -āsi. ¹⁸ C² -āsi. ¹⁹ C² -āsi. ²⁰ C² -āsi. ²¹ C² -āsi. ²² C² -āsi. ²³ C² -āsi. ²⁴ C² -āsi. ²⁵ C² -āsi. ²⁶ C² -āsi. ²⁷ C² -āsi. ²⁸ C² -āsi. ²⁹ C² -āsi. ³⁰ C² -āsi. ³¹ C² -āsi. ³² C² -āsi. ³³ C² -āsi. ³⁴ C² -āsi. ³⁵ C² -āsi. ³⁶ C² -āsi. ³⁷ C² -āsi. ³⁸ C² -āsi. ³⁹ C² -āsi. ⁴⁰ C² -āsi.

130. Tato Maddim pi nahāpessu Siṅkaṇṇā amāgātā.

Vesantara taṁ pāṭa Jāli-Kaṇhājina¹ e' abho.

attho pi taṁ mahārāja Saṅgayo abhirakkhatā² ti. 2436.

Ta. paccayam - ti taṁ attano jhādiyaṁ uppannaṁ haṁbhaṇṇaṁ, paṇḍu-
tapaṇ ti amittāpessam, parikkhāṇṇa³ ti parikkhāṇṇaṁ, mahāyana⁴ ti
cōḍaṇṇa, Siṅkaṇṇā - ti Siṅkaṇṇa paṇḍitaṁ amāgātā paṇḍitaṁ nahāpessu.
Jālikaphājina⁵ cubho ti taṁ e' taṁ jātāṁ rakkaṇṇā⁶ ti.

131. Idāṁ ca paccayam laddhā pubbe ca⁷ kilesam attano
ānandiyam ācarissā⁸ ramaṇiye Gāṇḍhaje. 2437.

132. Idāṁ ca paccayam laddhā pubbe ca⁹ kilesam attano
ānandi viṭṭa¹⁰ sūmanā putte saṅgamana¹¹ lakkaṇā. 2438.

133. Idāṁ ca paccayam laddhā pubbe ca¹² kilesam attano
ānandi viṭṭa¹³ patitā¹⁴ sama¹⁵ puttā¹⁶ lakkaṇā ti. 2439.

Ta. idāṁ ca - ti tū, Va - ca Maddi ca Idāṁ paccayam taṁ pāṭiṇaṁ
lobhita¹⁷ vāṇa¹⁸ paṇḍitaṁ ti a. pubbe¹⁹ ti taṁ pubbe attano vāṇaṁ lobhitaṁ
ānandiyam. ānandiyam ācarissā²⁰ ramaṇiye - ti ramaṇiye Vāṇagiri-
kucchika²¹ Vesantaraṇa²² viṭṭa²³ taṁ ti lakkaṇaṁ laddhaṁ²⁴ ānandiyam
amāgātā ānandiyam ācarissā²⁵, ānandi viṭṭa²⁶ - ti lakkaṇaṁ saṅgamana²⁷ Maddi
putte saṅgamana²⁸ saṅgāpessu²⁹ viṭṭa³⁰ sūmanā³¹ huta³² atthi³³ ānandi³⁴ maddi
ti a. patitā³⁵ ti parakkhāṇṇaṁ³⁶ huta³⁷.

Esam³⁸ patitā³⁹ huta⁴⁰ ca pāṇa⁴¹ putte āha:

134. Ekakhattā⁴² pure ācā⁴³ niccaṁ⁴⁴ Upajjissāyini⁴⁵.

ti taṁ taṁ vataṁ ācā⁴⁶ tumbha⁴⁷ kāmā⁴⁸ puttakā. 2440.

135. Tam me taṁ vataṁ amiddhā⁴⁹ ajja⁵⁰ tumbha⁵¹ saṅgamana⁵² puttakā.
māṇjam⁵³ pi taṁ pāṭa⁵⁴ piṇjam⁵⁵ pi ca⁵⁶ puttakā.

attho⁵⁷ pi taṁ mahārāja Saṅgayo abhirakkhatā. 2441.

136. Taṁ kiṇ⁵⁸ attitā⁵⁹ kutam⁶⁰ puṇḍam⁶¹ vuyhaṇ⁶² e' eva⁶³ pāṇa⁶⁴ ca te
vaccana⁶⁵ tva⁶⁶ kivaṇa⁶⁷ ajaro⁶⁸ tvaṁ⁶⁹ amaro⁷⁰ tvaṁ⁷¹ ti. 2442.

Ta. tumbha⁷² kāmā⁷³ - ti puttā⁷⁴ amiddha⁷⁵ kāmā⁷⁶ tumbha⁷⁷ puttakā-
māṇjam⁷⁸ pure⁷⁹ tumbha⁸⁰ kāmā⁸¹ vataṁ⁸² ekakhattā⁸³ Upajjissāyini⁸⁴ kāmā⁸⁵ taṁ.
ti taṁ⁸⁶ tumbha⁸⁷ kāmā⁸⁸ vataṁ⁸⁹ vataṁ⁹⁰ vataṁ⁹¹ vataṁ⁹² vataṁ⁹³ vataṁ⁹⁴ vataṁ⁹⁵ vataṁ⁹⁶ vataṁ⁹⁷ vataṁ⁹⁸ vataṁ⁹⁹ vataṁ¹⁰⁰ vataṁ¹⁰¹ vataṁ¹⁰² vataṁ¹⁰³ vataṁ¹⁰⁴ vataṁ¹⁰⁵ vataṁ¹⁰⁶ vataṁ¹⁰⁷ vataṁ¹⁰⁸ vataṁ¹⁰⁹ vataṁ¹¹⁰ vataṁ¹¹¹ vataṁ¹¹² vataṁ¹¹³ vataṁ¹¹⁴ vataṁ¹¹⁵ vataṁ¹¹⁶ vataṁ¹¹⁷ vataṁ¹¹⁸ vataṁ¹¹⁹ vataṁ¹²⁰ vataṁ¹²¹ vataṁ¹²² vataṁ¹²³ vataṁ¹²⁴ vataṁ¹²⁵ vataṁ¹²⁶ vataṁ¹²⁷ vataṁ¹²⁸ vataṁ¹²⁹ vataṁ¹³⁰ vataṁ¹³¹ vataṁ¹³² vataṁ¹³³ vataṁ¹³⁴ vataṁ¹³⁵ vataṁ¹³⁶ vataṁ¹³⁷ vataṁ¹³⁸ vataṁ¹³⁹ vataṁ¹⁴⁰ vataṁ¹⁴¹ vataṁ¹⁴² vataṁ¹⁴³ vataṁ¹⁴⁴ vataṁ¹⁴⁵ vataṁ¹⁴⁶ vataṁ¹⁴⁷ vataṁ¹⁴⁸ vataṁ¹⁴⁹ vataṁ¹⁵⁰ vataṁ¹⁵¹ vataṁ¹⁵² vataṁ¹⁵³ vataṁ¹⁵⁴ vataṁ¹⁵⁵ vataṁ¹⁵⁶ vataṁ¹⁵⁷ vataṁ¹⁵⁸ vataṁ¹⁵⁹ vataṁ¹⁶⁰ vataṁ¹⁶¹ vataṁ¹⁶² vataṁ¹⁶³ vataṁ¹⁶⁴ vataṁ¹⁶⁵ vataṁ¹⁶⁶ vataṁ¹⁶⁷ vataṁ¹⁶⁸ vataṁ¹⁶⁹ vataṁ¹⁷⁰ vataṁ¹⁷¹ vataṁ¹⁷² vataṁ¹⁷³ vataṁ¹⁷⁴ vataṁ¹⁷⁵ vataṁ¹⁷⁶ vataṁ¹⁷⁷ vataṁ¹⁷⁸ vataṁ¹⁷⁹ vataṁ¹⁸⁰ vataṁ¹⁸¹ vataṁ¹⁸² vataṁ¹⁸³ vataṁ¹⁸⁴ vataṁ¹⁸⁵ vataṁ¹⁸⁶ vataṁ¹⁸⁷ vataṁ¹⁸⁸ vataṁ¹⁸⁹ vataṁ¹⁹⁰ vataṁ¹⁹¹ vataṁ¹⁹² vataṁ¹⁹³ vataṁ¹⁹⁴ vataṁ¹⁹⁵ vataṁ¹⁹⁶ vataṁ¹⁹⁷ vataṁ¹⁹⁸ vataṁ¹⁹⁹ vataṁ²⁰⁰ vataṁ²⁰¹ vataṁ²⁰² vataṁ²⁰³ vataṁ²⁰⁴ vataṁ²⁰⁵ vataṁ²⁰⁶ vataṁ²⁰⁷ vataṁ²⁰⁸ vataṁ²⁰⁹ vataṁ²¹⁰ vataṁ²¹¹ vataṁ²¹² vataṁ²¹³ vataṁ²¹⁴ vataṁ²¹⁵ vataṁ²¹⁶ vataṁ²¹⁷ vataṁ²¹⁸ vataṁ²¹⁹ vataṁ²²⁰ vataṁ²²¹ vataṁ²²² vataṁ²²³ vataṁ²²⁴ vataṁ²²⁵ vataṁ²²⁶ vataṁ²²⁷ vataṁ²²⁸ vataṁ²²⁹ vataṁ²³⁰ vataṁ²³¹ vataṁ²³² vataṁ²³³ vataṁ²³⁴ vataṁ²³⁵ vataṁ²³⁶ vataṁ²³⁷ vataṁ²³⁸ vataṁ²³⁹ vataṁ²⁴⁰ vataṁ²⁴¹ vataṁ²⁴² vataṁ²⁴³ vataṁ²⁴⁴ vataṁ²⁴⁵ vataṁ²⁴⁶ vataṁ²⁴⁷ vataṁ²⁴⁸ vataṁ²⁴⁹ vataṁ²⁵⁰ vataṁ²⁵¹ vataṁ²⁵² vataṁ²⁵³ vataṁ²⁵⁴ vataṁ²⁵⁵ vataṁ²⁵⁶ vataṁ²⁵⁷ vataṁ²⁵⁸ vataṁ²⁵⁹ vataṁ²⁶⁰ vataṁ²⁶¹ vataṁ²⁶² vataṁ²⁶³ vataṁ²⁶⁴ vataṁ²⁶⁵ vataṁ²⁶⁶ vataṁ²⁶⁷ vataṁ²⁶⁸ vataṁ²⁶⁹ vataṁ²⁷⁰ vataṁ²⁷¹ vataṁ²⁷² vataṁ²⁷³ vataṁ²⁷⁴ vataṁ²⁷⁵ vataṁ²⁷⁶ vataṁ²⁷⁷ vataṁ²⁷⁸ vataṁ²⁷⁹ vataṁ²⁸⁰ vataṁ²⁸¹ vataṁ²⁸² vataṁ²⁸³ vataṁ²⁸⁴ vataṁ²⁸⁵ vataṁ²⁸⁶ vataṁ²⁸⁷ vataṁ²⁸⁸ vataṁ²⁸⁹ vataṁ²⁹⁰ vataṁ²⁹¹ vataṁ²⁹² vataṁ²⁹³ vataṁ²⁹⁴ vataṁ²⁹⁵ vataṁ²⁹⁶ vataṁ²⁹⁷ vataṁ²⁹⁸ vataṁ²⁹⁹ vataṁ³⁰⁰ vataṁ³⁰¹ vataṁ³⁰² vataṁ³⁰³ vataṁ³⁰⁴ vataṁ³⁰⁵ vataṁ³⁰⁶ vataṁ³⁰⁷ vataṁ³⁰⁸ vataṁ³⁰⁹ vataṁ³¹⁰ vataṁ³¹¹ vataṁ³¹² vataṁ³¹³ vataṁ³¹⁴ vataṁ³¹⁵ vataṁ³¹⁶ vataṁ³¹⁷ vataṁ³¹⁸ vataṁ³¹⁹ vataṁ³²⁰ vataṁ³²¹ vataṁ³²² vataṁ³²³ vataṁ³²⁴ vataṁ³²⁵ vataṁ³²⁶ vataṁ³²⁷ vataṁ³²⁸ vataṁ³²⁹ vataṁ³³⁰ vataṁ³³¹ vataṁ³³² vataṁ³³³ vataṁ³³⁴ vataṁ³³⁵ vataṁ³³⁶ vataṁ³³⁷ vataṁ³³⁸ vataṁ³³⁹ vataṁ³⁴⁰ vataṁ³⁴¹ vataṁ³⁴² vataṁ³⁴³ vataṁ³⁴⁴ vataṁ³⁴⁵ vataṁ³⁴⁶ vataṁ³⁴⁷ vataṁ³⁴⁸ vataṁ³⁴⁹ vataṁ³⁵⁰ vataṁ³⁵¹ vataṁ³⁵² vataṁ³⁵³ vataṁ³⁵⁴ vataṁ³⁵⁵ vataṁ³⁵⁶ vataṁ³⁵⁷ vataṁ³⁵⁸ vataṁ³⁵⁹ vataṁ³⁶⁰ vataṁ³⁶¹ vataṁ³⁶² vataṁ³⁶³ vataṁ³⁶⁴ vataṁ³⁶⁵ vataṁ³⁶⁶ vataṁ³⁶⁷ vataṁ³⁶⁸ vataṁ³⁶⁹ vataṁ³⁷⁰ vataṁ³⁷¹ vataṁ³⁷² vataṁ³⁷³ vataṁ³⁷⁴ vataṁ³⁷⁵ vataṁ³⁷⁶ vataṁ³⁷⁷ vataṁ³⁷⁸ vataṁ³⁷⁹ vataṁ³⁸⁰ vataṁ³⁸¹ vataṁ³⁸² vataṁ³⁸³ vataṁ³⁸⁴ vataṁ³⁸⁵ vataṁ³⁸⁶ vataṁ³⁸⁷ vataṁ³⁸⁸ vataṁ³⁸⁹ vataṁ³⁹⁰ vataṁ³⁹¹ vataṁ³⁹² vataṁ³⁹³ vataṁ³⁹⁴ vataṁ³⁹⁵ vataṁ³⁹⁶ vataṁ³⁹⁷ vataṁ³⁹⁸ vataṁ³⁹⁹ vataṁ⁴⁰⁰ vataṁ⁴⁰¹ vataṁ⁴⁰² vataṁ⁴⁰³ vataṁ⁴⁰⁴ vataṁ⁴⁰⁵ vataṁ⁴⁰⁶ vataṁ⁴⁰⁷ vataṁ⁴⁰⁸ vataṁ⁴⁰⁹ vataṁ⁴¹⁰ vataṁ⁴¹¹ vataṁ⁴¹² vataṁ⁴¹³ vataṁ⁴¹⁴ vataṁ⁴¹⁵ vataṁ⁴¹⁶ vataṁ⁴¹⁷ vataṁ⁴¹⁸ vataṁ⁴¹⁹ vataṁ⁴²⁰ vataṁ⁴²¹ vataṁ⁴²² vataṁ⁴²³ vataṁ⁴²⁴ vataṁ⁴²⁵ vataṁ⁴²⁶ vataṁ⁴²⁷ vataṁ⁴²⁸ vataṁ⁴²⁹ vataṁ⁴³⁰ vataṁ⁴³¹ vataṁ⁴³² vataṁ⁴³³ vataṁ⁴³⁴ vataṁ⁴³⁵ vataṁ⁴³⁶ vataṁ⁴³⁷ vataṁ⁴³⁸ vataṁ⁴³⁹ vataṁ⁴⁴⁰ vataṁ⁴⁴¹ vataṁ⁴⁴² vataṁ⁴⁴³ vataṁ⁴⁴⁴ vataṁ⁴⁴⁵ vataṁ⁴⁴⁶ vataṁ⁴⁴⁷ vataṁ⁴⁴⁸ vataṁ⁴⁴⁹ vataṁ⁴⁵⁰ vataṁ⁴⁵¹ vataṁ⁴⁵² vataṁ⁴⁵³ vataṁ⁴⁵⁴ vataṁ⁴⁵⁵ vataṁ⁴⁵⁶ vataṁ⁴⁵⁷ vataṁ⁴⁵⁸ vataṁ⁴⁵⁹ vataṁ⁴⁶⁰ vataṁ⁴⁶¹ vataṁ⁴⁶² vataṁ⁴⁶³ vataṁ⁴⁶⁴ vataṁ⁴⁶⁵ vataṁ⁴⁶⁶ vataṁ⁴⁶⁷ vataṁ⁴⁶⁸ vataṁ⁴⁶⁹ vataṁ⁴⁷⁰ vataṁ⁴⁷¹ vataṁ⁴⁷² vataṁ⁴⁷³ vataṁ⁴⁷⁴ vataṁ⁴⁷⁵ vataṁ⁴⁷⁶ vataṁ⁴⁷⁷ vataṁ⁴⁷⁸ vataṁ⁴⁷⁹ vataṁ⁴⁸⁰ vataṁ⁴⁸¹ vataṁ⁴⁸² vataṁ⁴⁸³ vataṁ⁴⁸⁴ vataṁ⁴⁸⁵ vataṁ⁴⁸⁶ vataṁ⁴⁸⁷ vataṁ⁴⁸⁸ vataṁ⁴⁸⁹ vataṁ⁴⁹⁰ vataṁ⁴⁹¹ vataṁ⁴⁹² vataṁ⁴⁹³ vataṁ⁴⁹⁴ vataṁ⁴⁹⁵ vataṁ⁴⁹⁶ vataṁ⁴⁹⁷ vataṁ⁴⁹⁸ vataṁ⁴⁹⁹ vataṁ⁵⁰⁰ vataṁ⁵⁰¹ vataṁ⁵⁰² vataṁ⁵⁰³ vataṁ⁵⁰⁴ vataṁ⁵⁰⁵ vataṁ⁵⁰⁶ vataṁ⁵⁰⁷ vataṁ⁵⁰⁸ vataṁ⁵⁰⁹ vataṁ⁵¹⁰ vataṁ⁵¹¹ vataṁ⁵¹² vataṁ⁵¹³ vataṁ⁵¹⁴ vataṁ⁵¹⁵ vataṁ⁵¹⁶ vataṁ⁵¹⁷ vataṁ⁵¹⁸ vataṁ⁵¹⁹ vataṁ⁵²⁰ vataṁ⁵²¹ vataṁ⁵²² vataṁ⁵²³ vataṁ⁵²⁴ vataṁ⁵²⁵ vataṁ⁵²⁶ vataṁ⁵²⁷ vataṁ⁵²⁸ vataṁ⁵²⁹ vataṁ⁵³⁰ vataṁ⁵³¹ vataṁ⁵³² vataṁ⁵³³ vataṁ⁵³⁴ vataṁ⁵³⁵ vataṁ⁵³⁶ vataṁ⁵³⁷ vataṁ⁵³⁸ vataṁ⁵³⁹ vataṁ⁵⁴⁰ vataṁ⁵⁴¹ vataṁ⁵⁴² vataṁ⁵⁴³ vataṁ⁵⁴⁴ vataṁ⁵⁴⁵ vataṁ⁵⁴⁶ vataṁ⁵⁴⁷ vataṁ⁵⁴⁸ vataṁ⁵⁴⁹ vataṁ⁵⁵⁰ vataṁ⁵⁵¹ vataṁ⁵⁵² vataṁ⁵⁵³ vataṁ⁵⁵⁴ vataṁ⁵⁵⁵ vataṁ⁵⁵⁶ vataṁ⁵⁵⁷ vataṁ⁵⁵⁸ vataṁ⁵⁵⁹ vataṁ⁵⁶⁰ vataṁ⁵⁶¹ vataṁ⁵⁶² vataṁ⁵⁶³ vataṁ⁵⁶⁴ vataṁ⁵⁶⁵ vataṁ⁵⁶⁶ vataṁ⁵⁶⁷ vataṁ⁵⁶⁸ vataṁ⁵⁶⁹ vataṁ⁵⁷⁰ vataṁ⁵⁷¹ vataṁ⁵⁷² vataṁ⁵⁷³ vataṁ⁵⁷⁴ vataṁ⁵⁷⁵ vataṁ⁵⁷⁶ vataṁ⁵⁷⁷ vataṁ⁵⁷⁸ vataṁ⁵⁷⁹ vataṁ⁵⁸⁰ vataṁ⁵⁸¹ vataṁ⁵⁸² vataṁ⁵⁸³ vataṁ⁵⁸⁴ vataṁ⁵⁸⁵ vataṁ⁵⁸⁶ vataṁ⁵⁸⁷ vataṁ⁵⁸⁸ vataṁ⁵⁸⁹ vataṁ⁵⁹⁰ vataṁ⁵⁹¹ vataṁ⁵⁹² vataṁ⁵⁹³ vataṁ⁵⁹⁴ vataṁ⁵⁹⁵ vataṁ⁵⁹⁶ vataṁ⁵⁹⁷ vataṁ⁵⁹⁸ vataṁ⁵⁹⁹ vataṁ⁶⁰⁰ vataṁ⁶⁰¹ vataṁ⁶⁰² vataṁ⁶⁰³ vataṁ⁶⁰⁴ vataṁ⁶⁰⁵ vataṁ⁶⁰⁶ vataṁ⁶⁰⁷ vataṁ⁶⁰⁸ vataṁ⁶⁰⁹ vataṁ⁶¹⁰ vataṁ⁶¹¹ vataṁ⁶¹² vataṁ⁶¹³ vataṁ⁶¹⁴ vataṁ⁶¹⁵ vataṁ⁶¹⁶ vataṁ⁶¹⁷ vataṁ⁶¹⁸ vataṁ⁶¹⁹ vataṁ⁶²⁰ vataṁ⁶²¹ vataṁ⁶²² vataṁ⁶²³ vataṁ⁶²⁴ vataṁ⁶²⁵ vataṁ⁶²⁶ vataṁ⁶²⁷ vataṁ⁶²⁸ vataṁ⁶²⁹ vataṁ⁶³⁰ vataṁ⁶³¹ vataṁ⁶³² vataṁ⁶³³ vataṁ⁶³⁴ vataṁ⁶³⁵ vataṁ⁶³⁶ vataṁ⁶³⁷ vataṁ⁶³⁸ vataṁ⁶³⁹ vataṁ⁶⁴⁰ vataṁ⁶⁴¹ vataṁ⁶⁴² vataṁ⁶⁴³ vataṁ⁶⁴⁴ vataṁ⁶⁴⁵ vataṁ⁶⁴⁶ vataṁ⁶⁴⁷ vataṁ⁶⁴⁸ vataṁ⁶⁴⁹ vataṁ⁶⁵⁰ vataṁ⁶⁵¹ vataṁ⁶⁵² vataṁ⁶⁵³ vataṁ⁶⁵⁴ vataṁ⁶⁵⁵ vataṁ⁶⁵⁶ vataṁ⁶⁵⁷ vataṁ⁶⁵⁸ vataṁ⁶⁵⁹ vataṁ⁶⁶⁰ vataṁ⁶⁶¹ vataṁ⁶⁶² vataṁ⁶⁶³ vataṁ⁶⁶⁴ vataṁ⁶⁶⁵ vataṁ⁶⁶⁶ vataṁ⁶⁶⁷ vataṁ⁶⁶⁸ vataṁ⁶⁶⁹ vataṁ⁶⁷⁰ vataṁ⁶⁷¹ vataṁ⁶⁷² vataṁ⁶⁷³ vataṁ⁶⁷⁴ vataṁ⁶⁷⁵ vataṁ⁶⁷⁶ vataṁ⁶⁷⁷ vataṁ⁶⁷⁸ vataṁ⁶⁷⁹ vataṁ⁶⁸⁰ vataṁ⁶⁸¹ vataṁ⁶⁸² vataṁ⁶⁸³ vataṁ⁶⁸⁴ vataṁ⁶⁸⁵ vataṁ⁶⁸⁶ vataṁ⁶⁸⁷ vataṁ⁶⁸⁸ vataṁ⁶⁸⁹ vataṁ⁶⁹⁰ vataṁ⁶⁹¹ vataṁ⁶⁹² vataṁ⁶⁹³ vataṁ⁶⁹⁴ vataṁ⁶⁹⁵ vataṁ⁶⁹⁶ vataṁ⁶⁹⁷ vataṁ⁶⁹⁸ vataṁ⁶⁹⁹ vataṁ⁷⁰⁰ vataṁ⁷⁰¹ vataṁ⁷⁰² vataṁ⁷⁰³ vataṁ⁷⁰⁴ vataṁ⁷⁰⁵ vataṁ⁷⁰⁶ vataṁ⁷⁰⁷ vataṁ⁷⁰⁸ vataṁ⁷⁰⁹ vataṁ⁷¹⁰ vataṁ⁷¹¹ vataṁ⁷¹² vataṁ⁷¹³ vataṁ⁷¹⁴ vataṁ⁷¹⁵ vataṁ⁷¹⁶ vataṁ⁷¹⁷ vataṁ⁷¹⁸ vataṁ⁷¹⁹ vataṁ⁷²⁰ vataṁ⁷²¹ vataṁ⁷²² vataṁ⁷²³ vataṁ⁷²⁴ vataṁ⁷²⁵ vataṁ⁷²⁶ vataṁ⁷²⁷ vataṁ⁷²⁸ vataṁ⁷²⁹ vataṁ⁷³⁰ vataṁ⁷³¹ vataṁ⁷³² vataṁ⁷³³ vataṁ⁷³⁴ vataṁ⁷³⁵ vataṁ⁷³⁶ vataṁ⁷³⁷ vataṁ⁷³⁸ vataṁ⁷³⁹ vataṁ⁷⁴⁰ vataṁ⁷⁴¹ vataṁ⁷⁴² vataṁ⁷⁴³ vataṁ⁷⁴⁴ vataṁ⁷⁴⁵ vataṁ⁷⁴⁶ vataṁ⁷⁴⁷ vataṁ⁷⁴⁸ vataṁ⁷⁴⁹ vataṁ⁷⁵⁰ vataṁ⁷⁵¹ vataṁ⁷⁵² vataṁ⁷⁵³ vataṁ⁷⁵⁴ vataṁ⁷⁵⁵ vataṁ⁷⁵⁶ vataṁ⁷⁵⁷ vataṁ⁷⁵⁸ vataṁ⁷⁵⁹ vataṁ⁷⁶⁰ vataṁ⁷⁶¹ vataṁ⁷⁶² vataṁ⁷⁶³ vataṁ⁷⁶⁴ vataṁ⁷⁶⁵ vataṁ⁷⁶⁶ vataṁ⁷⁶⁷ vataṁ⁷⁶⁸ vataṁ⁷⁶⁹ vataṁ⁷⁷⁰ vataṁ⁷⁷¹ vataṁ⁷⁷² vataṁ⁷⁷³ vataṁ⁷⁷⁴ vataṁ⁷⁷⁵ vataṁ⁷⁷⁶ vataṁ⁷⁷⁷ vataṁ⁷⁷⁸ vataṁ⁷⁷⁹ vataṁ⁷⁸⁰ vataṁ⁷⁸¹ vataṁ⁷⁸² vataṁ⁷⁸³ vataṁ⁷⁸⁴ vataṁ⁷⁸⁵ vataṁ⁷⁸⁶ vataṁ⁷⁸⁷ vataṁ⁷⁸⁸ vataṁ⁷⁸⁹ vataṁ⁷⁹⁰ vataṁ⁷⁹¹ vataṁ⁷⁹² vataṁ⁷⁹³ vataṁ⁷⁹⁴ vataṁ⁷⁹⁵ vataṁ⁷⁹⁶ vataṁ⁷⁹⁷ vataṁ⁷⁹⁸ vataṁ⁷⁹⁹ vataṁ⁸⁰⁰ vataṁ⁸

Phassati pi deva' 'iṭṭa paṭṭhāya mame sunhā imān' eva
vatthāni nīvāsetu, imāni ābharagāni dhāretu' 'ti samugge pū-
retvā pahini.

Tam aññam pahāseto Satthā āhu:

100. Kappāṇikāṃ ca koveyyam khemakodumharāni va
sasiṃ sunhāya pāhesi yohi Maddi asobhatha. 2443.
101. 'Tato khomāṃ ca' kāyūram aṅgodaṇṇ' maṇimekhalam
sasiṃ sunhāya pāhesi yohi Maddi asobhatha. 2444.
102. 'Tato khomāṃ ca' kāyūram gireyyam ratanūmayam sasiṃ- etc. 2445.
103. Uṇṇatam mukhapphutaṃ ca' nūnāruṭṭe ca' unniya' sasiṃ- etc. 2446.
104. Uṇṇatthamāṇaṃ piṇḍamakaṇṇ' mekhalam paḷḷipādakaṇṇ'
sasiṃ sunhāya pāhesi yohi Maddi asobhatha. 2447.
105. Suttaṃ ca suttarajjaṃ va upanijjhāya eyyasā'
asobhatha rājaputti devakāṇṇa va Nandane. 2448.
106. Sīmanā nāhāvā' suttatthā' sabbābharagābhāsūtā
asobhatha rājaputti tāvatimā va accharā. 2449.
107. Kattāḷva vātaceṇupitā jātā cittaṭṭāvaṇṇa
dantāvaragacampānā rājaputti asobhatha. 2450.
108. Sakuni mānussinva jātā cittaṭṭāvaṇṇa' paṭi'
nigrodhaputtābhīmboṭṭhi rājaputti asobhatha. 2451.

Ta khemaṇṇa¹ -- ti suttanūmayam gīrapasādhanaṃ, aṅgodaṇṇ -- ti
aṅgadhāraṇāṇāṃ ca mantanayamekhalāṇāṃ ca, devajagadhāya khomāṃ ca kāyūram ti
suttanūmayam vasaḥkajjāḍḍhapāṇāṇāṃ gīrapasādhanaṃ -- ti, ratanū mayam
ti apāram pi ratanūmayagīreyyam, unṇatam ti ekam pasādhanaṃ, mukha-
10 phutaṃ ti upajante ṭṭakamūḍḍhānaṃ, nūnāruṭṭe ti nūnāruṭṭe, unniya
ti mantanaya², uṇṇatthamāṇaṃ piṇḍamakaṇṇ³ ti vāni pi dve ābharagāṇāṃ,
mekhalam ti suttanūmayam mekhalam, paḷḷipādakaṇṇ⁴ ti gīrapasā-
dhanaṃ, suttatthā -- ti suttatthāṇāṃ va pasādhanaṃ, Paṭiyoh ca paṇa vappāḍ
va upparavajjāḥ vā ti bhāṭam, upanijjhāya eyyasāḥ sabb suttatthāṇāṃ va
15 suttatthāṇāṃ va ābharagāṇāṃ tam tam suttatthāṇam nīketaṃ alaṅkāritaṃ jhātā eyy-
asāḥ uttamarūpāḥ Maddi devakāṇāṃ va Nandane asobhatha, vātaceṇupitā
ti cittaṭṭāvaṇṇa jātā rājaputti⁵ suttanūmayāṇāṃ vya tam divanaṃ⁶ aṅ-
gābhīmāṇāṃ asobhatha, dantāvaragacampānāṃ ti bhimbhāḍḍhapāṇāṇāṃ
dantāreṇāṇāṃ samamūḍḍatā, sakuni mānussinva jātā cittaṭṭāvaṇṇa⁷ paṭi yatha

¹ jhā hemāṇa. ² Rā aṅgāram. ³ C¹ -- ḥim ca. ⁴ C² na. ⁵ Rā -- ko. ⁶ Rā
khāḥ. ⁷ va C², Rā paṭi-. ⁸ C² uttapaṭi, Rā jhātā. ⁹ Rā paṭi. ¹⁰ Rā
hemāṇa. ¹¹ C² -- samūḍḍatā. ¹² Rā khāṇamakaṇṇ. ¹³ Rā paṭi, C² phāṇ. ¹⁴
Rā -- samūḍḍatā. ¹⁵ Rā divana, C² omiṭṭa di-. ¹⁶ va Rā; C² cittaṭṭāḍḍhi.

Sañjayanarindo māsamattam kīḷvā saṇḍapatim pakkasāpetvā „tāla ciram na araṇṇa vuttham, kiṃ te mama puttasa gamanamaggo alamkāto“ ti pucchavā „āma dera kale vo gamanāyā“ ti vutte Ve-rassa ārocāpetvā senam ādāya nikkhami,
 * Vamkagirikucchito yāva Jetuttaranagarā saṭṭhiyojanam alamkatamaggam M. mahantena parivārena paṭipajji.

Tam arham pakkasento Saṭṭhā āha:

111. Paṭiyatto tājanaggo vicitto popphasanthato¹
 tasi Vessantaro yaṭṭha yāvatā va Jetuttarā. 2460.
 112. Toto saṭṭhasanassāṃ yuddhino cāruḍḍasāṇā
 sammutā parikarimā² Vessantaro payātamhi Si- etc. 2461.
 113. Orodhā ca kumārā ca veṇḍāṇā ca bhāḷhaṇā
 sammutā parikarimā Vessantaro payātamhi Si- etc. 2462.
 114. Hatthārohaṃ uḷḷaṭṭhā³ rathikā⁴ paṭṭikārikā
 sammutā parikarimā Vessantaro payātamhi Si- etc. 2463.
 115. Keroḷiyā⁵ samamadhārā⁶ bhaggasāṭṭhā⁷ suranummā
 purato paṭipajjiman Vessantaro payātamhi Si- etc. 2464.

Ta paṭiyatto ti saṭṭhasaṭṭhā¹ upasādhāto, vicitto ti kosaligunagharodhajaṇṇakāḍḍhi² chitto, popphasanthato ti bhūpakramasāṭṭhi³ popphasā⁴ anthato, yaṭṭhā ti yaṭṭha Vamkapaṭṭate⁵ Ve- rasi tato parivāya yāvatā⁶ Jetuttarā nirantaram⁷ chakkaṃ ca, keroḷiyā⁸ ti khalakaraṇṇā⁹ ti laddhānamā¹⁰ aṇa¹¹ peḷḷuḷḷakasaṭṭhaṃ yodhā, samamadhārā ti kumārā¹² samamadhārā, suranummā ti cetoḷḷi¹³ jūḷḷā¹⁴ sutthā sammutā, purato paṭi--ti etarāpi mātṭhaṭṭhā¹⁵ pi āgacchāssa¹⁶ antastissa¹⁷ sāroḍḍhā¹⁸ rathā¹⁹ Ve-rassa purato paṭipajjiman.

116. Rājā saṭṭhiyojanam maggam dvīpi māsuhi atikkhamma Jetuttaranagarā²⁰ paṭto alamkatapaṭiyattam nagaram pavasiṭvā pāsāṇam abhiruñhi.

Tam arham pakkasento Saṭṭhā āha:

117. Te pavasiṇi puram ramamā²¹ bahupāḷhāratamagga²²
 upetam attapāṇehi²³ ārocagāṭṭhi²⁴ c' ābhayaṃ. 2465.
 118. Mittā jāṇayudhā āsura negarā²⁵ ca samāgatā
 anuppatte kumārā²⁶hī²⁷ Siviṇṇo²⁸ ruffhavadḍhana. 2466.
 119. Celukkhope²⁹ aratitṭhā³⁰ āgūḷe³¹ dhaṇḍāyake³²
 anodi-ppave³³ṇi³⁴ nagara³⁵ bhoḷḷhaṇasakkho³⁶ aghosaiḷā³⁷ v. 2467.

¹ Bā saṭṭhāto. ² Bā āṭṭhāto. ³ Cā keroḷiyā. ⁴ Bā uḷḷaṭṭhā. ⁵ Bā rasi. ⁶ Bā yāvatā. ⁷ Bā pavasiṇi. ⁸ Bā pavasiṭṭha. ⁹ Bā bhoḷḷhaṇā.

Ta bahupakkāra -- ti bahubhūti pāṇāsi sereṇhi ca samannāgamaṃ,
 oṇṇasāṇhi -- ti nāṇasāṇhi ca ubbayasi a-gamaṃ, vāṇa ti tuṭṭhi amma-
 nassappatti, āgate dhamma -- ti mahābhūta dhammāpaka Mahābhūte āgate
 nandippavaseṇi Vessantarassa mahārājassa āsi ti nagare bhavāti carā, bau-
 dhana -- ti sambhassānāṃ boddhamamakkha ghoṭṭo.

Antamaso bilāle upādāya Vessantaramahārājā sabbaṇṇa¹
 vīsaṇṇāpesi, so nagaram paṇṭṭhadivasaṃ yeva paccūṇṇakāle ci-
 tesī: „sve vibhārāya rattiyaṃ mamūgatabbhāram aṭṭvā yācaka
 āgamisaṃti, tes' aṇaṃ kiṃ dassāmi²“. Tasmiṃ khana Sak-
 kassa āsanaṃ uphākarāṃ dassesi, so āvajjanto taṃ kārāṇaṃ te
 āṭṭvā rājanīvesanassa paccimavattitūṃ ca purimavattitūṃ ca
 kaṭippamāṇaṃ pūrento ghaṇameggo viya saltaratanavassam
 vassāpesi, sakalanagare jaṇuppannāṇaṃ vassāpesi. Puradivaso
 M. tesam tesam kulānaṃ purimapaccimavattitūnaṃ „vattadha-
 naṃ“ tesaṃ yeva hotū³ -- ti dāpetvā avāsesaṃ āharāpetvā attano
 gehavattitūnaṃ dhanena saddhimaṃ koṭṭhāgāressa okārāpetvā
 dānaṃ paṭṭhapesi.

Tam attimaṃ pakāseṇa Saṅgā āha:

III. Jātarūpannyam vassam dero pūvassā tīrṇa

Vessantaro paṇṭṭhamāṇi Sivināṃ rattiṭharaddhase. 2468.

III. Talo Vessantaro rājā dānaṃ ditiṇaṃ khattiya

kāyassa bhedaṃ appaṇṇa⁴ saggam so upapaṇṇathā ti. 2469.

Ta. saggam so -- ti tas vato dāyassena Tattaparo upapaṇṇati⁵.

Sattāṃ loṇaṃ gūṭhāṇaṃ appatimāṇāṇaṃ Vessantaradhammadesa-
 naṃ⁶ āharitvā jātakam samodhanesi. Tada Jūjako Devadāto phoṇi,
 Amittatāpasaṃ Uṇṇamānari⁷ Cetuputto Channo, Accantatāpaso Sāri-
 putto, Sakko Anuruddho, Saṅgayanarinda Suddhobhassamahārājā, Phraṇṇi
 deri Mahānāyā, Muṇḍi deri Bāhulānāṭṭhā, Jālhumāro Bāhula, Kaṇṇhā-
 jinaṃ Uppalavannā, vassapariṇāṃ Buddhapariṇāṃ Vessantararājā abhata
 vā⁸ -- ti. Vessantaravassapariṇāṃ anuvāṇā.

¹ Bā baddhāni. ² Bā aṇṇa baddhāni. ³ Bā suttamā. ⁴ C² -- ti. ⁵ C² up-
 paṇṇati, Bā upapaṇṇi. ⁶ Bā mahāgāsa. ⁷ Bā channo. Samannasambuddho,
 tāsā upapāṇṇanti. Mahāvessantarajātakaṃ anukāṇa.

*Jāṇolokkhattevattassa vujjātaṃ māheṣina
 jātiyo dīpayantassa jātakassa' Atthacirappanā
 āradāhā (add: va) mayā loke dhammālokaṃ bhūṃ
 paññācatākkhopukāraṃ tebhantaṃ ciraṭṭhām

- Yā evā vīṇā dīḍḍhā bhāṇavārā santisatiyā
 vīḍhā surihārūṇā bhikkhūṇā sativaḍḍhanā (?)
 Imā puññakammāni ito 'ham' ditiyā bhāve
 uppaṭṭhā' surāṇā suṇḍarā Tūṇā pūṇā
 Mutteyyalokanāthassa sūnanta dhammasāsaṇṇā
 teṇa maddhū ciraṃ kīḍhā vīḍanto mahatim' siriṃ
 Buddho jāte Mahāsaṇṇa saṃme Ketumāṭṭipā
 vīpparāṇaṃ Janitrāṇā uhetuppaṭṭhāṇā
 Cīrāṇa piḍḍapāṇā ca anagghāṇa vīḍāṇa vāṇa
 sūṇāṇā ca līṇāṇāṃ dāṭṭā teṇa māheṣina
 Sāsaṇa paḍḍajitrāṇa jeteṇa saṃ amittarūṇa
 Iddhīmā satimā saṃmā dhārento Pīṭakattayaṇa
 Vyākato teṇa 'Buddho' yaṃ bhavāṭṭi' anāgate
 uppaṇuppaṇasabuddhāṇāṃ dāṇāṃ dāṭṭāṇa tehi pi
 Sāḍhāre saṇṇaranta va kapparakkha va pāṇama
 tehottehotāni anāḍāṇa' dāḍāṇa sīṭṭasamāhite
 Nīlāṇṇakhammapaṇṇāḍāṇa pūreṭṭā saṭṭapāṇāṇa
 pūṇāṇāṇāṃ pūṇā Buddho teṭṭā amittarā
 Deṭṭeṭṭā madhuraṇa dhammaṇa janitūṇa sīṇā āṇāṇa
 saṭṭāṇa sanderakāṇa lokāṇa brahā saṃsārahāṇāṇā
 aneṇṇiṭṭā vāṇā khemaṇa pāṇuppaṇyāṇa sīṇā padāṇa
 Paṇṇeṇṇaṇa pappamā nibbutim' pāṇā v' aṇṇā
 uppaṭṭhāṇāṇa kule maddha vaddha aḍḍhe mahādhāṇa
 Amāṇasakāṇāṇa kālāṇa sakālāṇa va
 kuaṇo lokapāṇḍico saṇḍamāṇasāṇāṇa' ca
 Pīṭakeṇ ca Vedheṇa nēṇavāṇāṇāṇa ca
 tāṇṇāḍḍhe pāṇā' aḍḍheṇa maddheṇa ca vīḍāṇa
 Kāvīcāṇasakāṇāṇa paravāḍḍapāṇāṇāṇa (?)
 vāṇāṇāṇa nēṇavāṇāṇāṇa pi gāṇitāṇa'

* The following verses are not to be found in B⁴. The first one seems to be due to the author of the Nīlāṇakathā, the others are copies of verses.
 1942: uppaṭṭhāṇā. 1943: vāṇāṇāṇa. 1944: vāṇāṇāṇa. 1945: vāṇāṇāṇa. 1946: vāṇāṇāṇa.

Gaṇṭhasatasaḥasam¹ pi sotamattena dhāraya
 atthavyañjanato cāpi saḥasānanyato² pi ca |
 Vasaṇṭhasaṁ pokkhitam³ yathā kaṇṇapāṇiyā
 silālekhe⁴ va⁵ me⁶ socam⁷ sabbam⁸ sutam⁹ na nā¹⁰ayo¹¹ | 1
 Mahādhūko mahātejo kassānā¹² kassā¹³ bhū¹⁴
 dhimā¹⁵ jāṭṭhampanno bhavēyyam¹⁶ jāṭṭāṭṭiyam¹⁷ |
 Paṇo¹⁸ pi¹⁹ mado²⁰ na²¹ hihēyya²² na²³ hihēyyam²⁴ puram²⁵ pi²⁶ ca²⁷
 adā²⁸ dā²⁹ na³⁰ suttassa³¹ dā³²veyyam³³ sabbapāṇam³⁴ |
 Kaddhā³⁵ pāpanattā³⁶ ca³⁷ na³⁸ sereyyam³⁹ kaddhā⁴⁰ na⁴¹
 hitam⁴² suttā⁴³ na⁴⁴ bhāveyyam⁴⁵ madhurā⁴⁶ gī⁴⁷ra⁴⁸ | 2
 Nippanā⁴⁹ daddasam⁵⁰ puṇṇam⁵¹ yam⁵² kema⁵³ pucchito⁵⁴
 mahuttena⁵⁵ pokāveyyam⁵⁶ to⁵⁷ento⁵⁸ sukā⁵⁹lam⁶⁰ pajam⁶¹ |
 Atakicchā⁶² pi⁶³ ye⁶⁴ rogā⁶⁵ te⁶⁶ mayā⁶⁷ pekkhakkhā⁶⁸na⁶⁹
 nissesā⁷⁰ byāpaga⁷¹ccā⁷²ntu⁷³ intahindu⁷⁴ va⁷⁵ pokkharā⁷⁶ |
 Daddha⁷⁷ sūmattam⁷⁸ pi⁷⁹ yam⁸⁰ kiñci⁸¹ mam⁸² suttakū⁸³ | 3
 rājā⁸⁴carāppiyā⁸⁵ suttā⁸⁶ aggi⁸⁷na⁸⁸ utakka⁸⁹na⁹⁰ vā⁹¹
 na⁹² vinā⁹³ssā⁹⁴ntu⁹⁵ me⁹⁶ bhogā⁹⁷ mā⁹⁸ gayha⁹⁹-dayha¹⁰⁰-vuyha¹⁰¹tu¹⁰² |
 Hogayā¹⁰³dhū¹⁰⁴ antarā¹⁰⁵yantu¹⁰⁶ na¹⁰⁷ pappantu¹⁰⁸ kadā¹⁰⁹ci¹¹⁰ mam¹¹¹
 dā¹¹²vā¹¹³ munasā¹¹⁴ suttā¹¹⁵ gandhabbā¹¹⁶ yakkharakkhā¹¹⁷ |
 te¹¹⁸ pi¹¹⁹ mado¹²⁰ amurakkhā¹²¹ntu¹²² bhava¹²³ sū¹²⁴mmarato¹²⁵ mam¹²⁶tu¹²⁷ | 4
 Adhina¹²⁸ na¹²⁹ parādū¹³⁰rā¹³¹ ca¹³² suttā¹³³pā¹³⁴na¹³⁵ vihi¹³⁶ssā¹³⁷na¹³⁸
 sū¹³⁹mmam¹⁴⁰ supinē¹⁴¹na¹⁴² pi¹⁴³ na¹⁴⁴ bhāveyyam¹⁴⁵ kaddhā¹⁴⁶ na¹⁴⁷
 Pā¹⁴⁸ṇā¹⁴⁹santariyam¹⁵⁰ kassamā¹⁵¹ pa¹⁵²ṇā¹⁵³ dā¹⁵⁴ve¹⁵⁵ritam¹⁵⁶ pi¹⁵⁷ ca¹⁵⁸
 manasā¹⁵⁹ pi¹⁶⁰ na¹⁶¹ cinteyyam¹⁶² sabbakā¹⁶³lam¹⁶⁴ ho¹⁶⁵param¹⁶⁶ |
 Nā¹⁶⁷ kareyyam¹⁶⁸ na¹⁶⁹ kareyyam¹⁷⁰ na¹⁷¹ cinteyyam¹⁷² kaddhā¹⁷³ na¹⁷⁴
 pā¹⁷⁵pakam¹⁷⁶ nā¹⁷⁷mmattam¹⁷⁸ pi¹⁷⁹ intā¹⁸⁰ sū¹⁸¹kkhā¹⁸² ca¹⁸³ pā¹⁸⁴pā¹⁸⁵na¹⁸⁶ | 5
 Nā¹⁸⁷yo¹⁸⁸ ca¹⁸⁹ Tiro¹⁹⁰ccā¹⁹¹na¹⁹² Peta¹⁹³ Aturayoniyam¹⁹⁴
 yam¹⁹⁵ hi¹⁹⁶ sū¹⁹⁷kkhā¹⁹⁸ tu¹⁹⁹ sabbam²⁰⁰ na²⁰¹ phusē²⁰²yya²⁰³ mam²⁰⁴ kaddhā²⁰⁵ na²⁰⁶
 Yā²⁰⁷ni²⁰⁸ sippā²⁰⁹ni²¹⁰ lokasmi²¹¹ ā²¹²va²¹³ṇṭhū²¹⁴llo²¹⁵ci²¹⁶ vijjare²¹⁷ |
 Iā²¹⁸ni²¹⁹ sabbā²²⁰ni²²¹ sippā²²²ni²²³ sayam²²⁴ siddhā²²⁵ bhavā²²⁶ntu²²⁷ me²²⁸ | 6
 Pā²²⁹re²³⁰trā²³¹ bodhissā²³²mbhā²³³re²³⁴ Buddho²³⁵ he²³⁶ssā²³⁷na²³⁸ anā²³⁹gato²⁴⁰
 dā²⁴¹ve²⁴²trā²⁴³ jantunam²⁴⁴ dhā²⁴⁵mmam²⁴⁶ pū²⁴⁷riyā²⁴⁸ssā²⁴⁹na²⁵⁰ siva²⁵¹na²⁵² padā²⁵³ni²⁵⁴ |
 Patissā²⁵⁵ndhā²⁵⁶ mā²⁵⁷mmā²⁵⁸ bhogā²⁵⁹ vā²⁶⁰ssā²⁶¹na²⁶² Pitakattā²⁶³ye²⁶⁴
 dā²⁶⁵mmā²⁶⁶lā²⁶⁷mayā²⁶⁸ pu²⁶⁹ṇṇā²⁷⁰ mam²⁷¹u²⁷² hotu²⁷³ bhavā²⁷⁴bhava²⁷⁵ |
 Atā²⁷⁶na²⁷⁷ me²⁷⁸ sabbakharā²⁷⁹ bhā²⁸⁰veyyam²⁸¹ | 7
 Jā²⁸²ṭṭhā²⁸³na²⁸⁴ sabbagū²⁸⁵ṇā²⁸⁶pā²⁸⁷pa²⁸⁸na²⁸⁹

¹ both MSS. -yyam. ² so C; C² Atakassantampi. ³ C² cecaplyā. ⁴ so both MSS. for antarādhāyantu? ⁵ both MSS. phāveyyam, emitting mah.

dhāraṇā rūpam kalama cāyo
 Buddho bhavissāmi anāgataṇ
 Imāṃ likhitaṇṇāna Metteyyaṇ upasaṅkama
 paṭiṭṭhahitvā sarape suppaṭṭhāmi akāso¹ }

- 3 Sadaḥhāṇāḍḍipāṇṇā-
 siddhāntantunā eṣṇenettādayāla
 cuto dento rocito
 sakulariganako davaneyyābhiraṇ
 teṇāṇḍḍhi co jāti-
 10 saramati saraco sūmāco 'nantaḥhago
 sādhammo yeva āno
 bhavatu bhavābhavo pāpūṇṇyā va lothām
 iminā puṇṇakammāna yāva Buddho lharām' abhā
 Vraṇṇatari va dāṇena Jotissāḥhira bhoginā
 15 Mahānādho va āṇṇena loṭu mayham bhavābhavo
 lochitāḥ patiṭṭham mayham khippam eva anāḍḍhato
 pūrento cittaṇṇakappā Cando pamarasi yathā¹
 Saccārtthasiddhāḥ aṇto.

22 June 1893.

20

V. Fausbøll.

Idm nandati peera nandati
 katapuṇḍo abharantho nandati,
 'puṇḍam co katan' ti nandati,
 bhāyyo nandati suggaṇṇam gato.

25

Uthmaniyāda v. 13.

Lykken gælder Store, Smaa,
 legger ned Guldterning,
 lykkeligst at hvile paa
 er fuldvendte Gjerning.

20

H. S. Jørgensen.

¹ This verse is not in C.

See Vol I

3- cut
2/2/77

N.C

Central Archaeological Library,
NEW DELHI-4242

Call No B pag / Fan

Author— V Fauscholl

Title— Jataka

Borrower No.	Date of Issue	Date of Return
MN 28/1-6	28/7/70	1/9/76

"A book that is shut is but a block"

CENTRAL ARCHAEOLOGICAL LIBRARY
GOVT. OF INDIA
Department of Archaeology
NEW DELHI

Please help us to keep the book
clean and moving.